СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 1

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 15. јануара 1904.

АРХИЈЕРЕЈСКЕ ПОСЛАНИЦЕ.

ГЕОРГИЈЕ ПРВИ

ПО БОЖЈОЈ МИЛОСТИ И ВОЉИ НАРОДА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ, МИТРОПОЛИТ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, ЊЕГОВА Ц. И АП. КР. ВЕЛИЧАНСТВА ФРАНЦА-ЈОСИФА ПРВОГА ПРАВИ ТАЈНИ САВЕТНИК, КР. УГАР. ВЕЛИКАШКОГ ДОМА ЧЛАН, ПРЕИЗРЕДНИХ ОРДЕНА: Ц. И КР. ГВОЗДЕНЕ КРУНЕ ПРВОГА СТЕПЕНА КАВАЉЕР, КР. СРПСКОГА БЕЛОГА ОРЛА И СВ. САВЕ ПРВОГА СТЕПЕНА, КАО И КЊАЖЕСТВА ЦРНОГОРСКОГА ДАНИЛОВА РЕДА ПРВОГА СТЕПЕНА ВЕЛИКОКРСНИК и т. д.

ВИСОКОЧАСНОМ, ПРЕЧАСНОМ И ЧАСНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБА РЕДА И ПОБОЖНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СРПСКОМ НАРОДУ БОГОХРАНИМЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ, ПРЕЉУБАЗНОЈ ПАСТВИ СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ШАЉЕ УСРДНИ ПОЗДРАВ И ПАТРИЈАРШКИ БЛАГОСЛОВ.

Данас се по целом пространом православном свету разлеже божићна радост, а нигде ваљда тако као код нашег српског народа, пошто он понајвише има лепих и значајних обичаја о јучерашњем и данашњем дану, који и допринеше да је поред свију бура и незгода, којима је вековима изложен био и преко своје главе претурио, у стању био очувати своју милу веру и народност, која радост налази најјаснијег израза у данашњем међусобном радосном поздраву и отпоздраву: „Христос се роди!“ — „Ваистину роди!“

Јуче на вечерњој служби, а јутрос на повечерју и јутрењу, отпевасмо и чусмо богодухновене песме црквене: Прїидѣте возрадуемсѧ Господеви —, Господь Інсусъ рождшюсѧ ѿ сватыѧ дѣвы —, Царство твое Христе Боже —, Ѧвгусъ единоначалствующь на земли —, Нбо и земѧ днесь пророчески да возвеселятсѧ —,

Коли ки пресідствіи царіе —, Весели се Іерусалиме — и остале богодухновене песме с тропаром: Рождество твоє Христе Боже наш — и кондаком: Дѣва днесь пресѫщьствіи наго раждаетъ — —, спеване све од богодухновених учитеља и отаца црквених у славу рођења једнородног сина Божјег, Исуса Христа.

Па шта је прави узрок тој данашњој нашој и црквеној радости, која нас у поменутим песмама између осталог позива, да пријемо и да се радујемо Господу; која позива цео свет, да ликује и да од радости игра?

Повод је тој радости, као што се у једној од поменутих песама вели, тај, што је у данашњи дан дошао на земљу Исус Христос, истинити син Божји, да свет обнови и да спасе душе наше.

Рођење Христово, које се у данашњи дан пре 1903. године збило, обузело је подједнаком радошћу и небо и земљу и анђеле, који при његовом рођењу запеваше радосну песму: Слава Богу на висинама, радујте се људи, јер се роди син Божји, и људе, који му принесоше дарє, злато, ливан и смирну, с тога, што се у данашњи дан испунило обећање Божје, да не ће оставити род човечји у вечној тами и незнању и под прародитељским грехом, него да ће послати на земљу Спаситеља да га спасе и научи правој истини; што је у данашњи дан рођен — рођени пре свију векова — од Духа светог и Марије дјеве у граду Витлејему јудејском у јаслама, једнородни син Божји Исус Христос, чији су долазак пророци вековима предсказивали, а род човечји очекивао вековима; што је у данашњи дан син Божји Исус Христос, истинити Бог, постао Богочовеком, чије је рођење као што се пева у данашњем тропару „озарило цео свет виделом разума“, те дошавши на земљу, узео на себе грехе рода човечјег, због чега је себе и принео на жртву, и својом жртвом спасао га од прародитељског греха, повратио му изгубљену љубав Божју, сједињо га с Богом, отворио му затворене двери Божјег милосрђа, избавио од вечне смрти и даровао му живот вечни, донео му на земљу божанствену науку, повратио га вери и љубави к Богу, показао му, како треба живети и умрети у испуњавању дужности и вршењу врлина, научио га како треба љубити и славити Бога, у њега веровати, како треба љубити самог себе и своје ближње и ко је све наш ближњи; што је у данашњи дан дошао на земљу Онај, који је донео роду човечјем нови завет између Бога и њега, основао на земљи своју цркву, по чијем се имену називају сви они, који верују у њега и у његову божанствену науку, без које се не може постићи живот вечни.

Ово је узрок и повод данашњој нашој и црквеној радости, која нека се и од сада као и до сада међу нама и у нашем народу одржава.

И кад на све ово, мила моја децо духовна, помислимо, оправдана је данашња наша и црквена радост. Стога се уз цркву радујемо и ми сви данашњем дану и празнику искреним срцем и душом, и радујући му се, не заборавимо ни у њојзи на божанствену науку Христову, а ни иначе, него живимо по њојзи, чија се наука своди у ово неколико разумљивих речи: љубимо и поштујмо Бога изнад свега, а ближњега — све људе — као сами себе, и што нисмо ради да нама чини други, не чинимо ни ми другима.

Ова божанствена наука нека нам је увек путовођа у нашем животу, па ћемо живећи по њој, задовољно поживети на овоме свету, а у вечитом заслужити милост Божју.

Па, у колико се у данашњи дан и моја душа радује данашњем дану, има нешто што је и у данашњи дан ожалошћава, и не да јој, да ми радост буде онаква, каква беше у данашњи дан код мал' не свију мојих претходника митрополита-патријараха.

А то, што и моју душу, као што је и душе мојих претходника овамо од

1869. године и у данашњи дан ожалошћавало, и горких нам часова допринело и доприноша ми; није пишта друго, до ли покренуто 1869. године питање: о црквено-народној автономији код нашег овостраног народа, које се ево већ 34 године уређује и расправља, час с мањом час с већом жестином, па никако да се уреди.

А да је било среће, могло се оно те исте године и код нас уредити, као што га Романи у Угарској уредише за не пуних шест недеља на своме сабору, на који не потрошише више од 26.000 круна.

Пошто сам Вас, мила моја децо духовна, у досадашњим својим божићним поздравима, поучавао о разним Вашим дужностима, што их имате вршити као Хришћани православни, грађани слободни и Срби; данас ћу Вам проговорити коју више о поменутом дневном питању т. ј. о нашој црквено-народној автономији.

А о њој ћу Вам проговорити коју више стога, што се о њој код нас ево већ 34 године води сваком приликом реч; што се о њој за то време толико утрошило времена и толико о њој написало, колико се није утрошило и написало о свима осталим скупа животним народним питањима, и што смо на њено уређење-неуређење потрошили на саме народно-црквене саборе преко пола милијона круна народног новца, а да и не помињем, колико је осим тога потрошено око избора народних посланика, кортешовања, народних зборова, штампу и остало.

А што је најглавније, а уједно и најжалосније, то је то, да се не само наша ученија класа — интелигенција, због тога питања поделила у неколико табора и странака, чији се органи-листови и прваци између себе као диндушмани мрзе и прогањају, пошто сваки од њих сматра све оне за непријатеље народне, који се у том питању у свему с њима не слажу, и ако у томе често играју главну улогу личности и лични интереси, а не начела; него се и у многе наше градске и сеоске црквене општине усело немир, неслога, завада, па и у сам народ.

Да у таким приликама не може бити говора о реду и напретку у таким нашим црквеним општинама и народу, то је бар познато.

На кад се код нас од толико времена расправља питање и води реч о питању наше црквено-народне автономије; вредно је да изнађемо и сазнамо узрок: зашто се оно за толико дуго времена није уредило, и ко је за то одговоран?

Да се за то баца сва кривица на нашу јерархију — епископат, то је позната ствар!

Та се кривица на њу баца од 1869. непрекидно. Па да л' је она у истини крива, што се наша црквено-народна автономија није до сада уредила?

На то Вам, мила децо духовна, одговарам: *да није, и да она не заслужује што се због тога баца на њу кривица, и што се због тога напада.*

А да није, ево Вам доказа.

Навршило се пуних 34 године, како се и теби, мила моја децо духовна, с дана на дан говори и то, како је нашем народу још за време Арсен-патријарха Црнојевића дата црквено-народна автономија, коју су наши стари извојевали крвљу, а коју автономију хоће наша јерархија — епископат да отме од народа и себи приграби.

И кад се тако дуго тако што о њој говори и пише; не треба се чудити, што она сваким даном све то више губи у народу угледа и постаје немоћнијом, и ако ни једном народу у Угарској није толико потребна јака и угледна јерархија, као што је нужно нашем и романском.

Какву пак одговорност носе на души својој и пред Богом, и пред својом савешћу, и пред историјом, сви они Срби, који мисле да своме народу не могу учинити веће услуге од услуге, ако што више изнесу зла на своју јерархију и

што више је оцрне; о томе ће беспристрасна историја у своје време изрећи свој суд над њима и над њиховим досадашњим и данашњим радом.

Но, како је и много већем народу од нашег народа тешко чекати на тај суд историје над радом својих првака, због чега сви истински родољуби народни настоје, да му се стане на пут, ако виде да је штетан, и не допуштају ни да га до краја изведу; то сматрам и ја као духовна поглавица овостраног нашег народа, да Вам, мила моја децо духовна, овом приликом кажем, да греше сви они, који говоре да наша јерархија отима од народа његова права, а у једно и испричам, како стоји у истини с тим правима.

По пропасти српског царства на Косову и паду Србије у турско ропство, наш је народ у више пута покушавао да се ослободи тог ропства, и гдекоји наши патријарси покушаваше и ступаше у преговоре са Аустријанцима и Млечанима, да народ ослободе турског ропства; но у томе не успеше.

И за време једног таког договора патријарха Арсенија Црнојевића с млетачким послаником на Цетињу при крају 1689., допаде му глас, да се поврати одмах у патријаршију — Пећ, где га чека аустријски војсковођа.

Аустријанци су 1688. упали у Србију, а при крају 1689. допрли до Скопља, Штина, и патријарх Арсеније позват од аустријског војсковође да се придружи Аустријанцима, није му друго преостало, него да им се придружи, а то исто учини и наш народ, жељан слободе и да се опрости турског ропства, те потпомагаше у свему Аустријанце, а многи ступише у њихове редове те заједнички гонише непријатеље.

Идуће 1690. године ударе Турци свом силом на Аустријанце, који морадоше напустити Србију, те се почеше повлачити к Београду. С њима се повлачише и Срби заједно с патријархом и свештенством.

Идући тако уз аустријску војску, која их чуваше од турског гоњења и нападаја, и ако се надаху, да ће се Аустријанцима окренути срећа; ипак за случај ако се не поврати, и они узморају с њоме прећи у Угарску и Хрватску, побојавши се за своју веру и народност, у договору с првацима српским из Угарске и Хрватске, одржаше народни збор у Београду, на ком 18. Јунија 1690. саставише и потписаше молбу, и предадоше је владици Исаији Ђаковићу — Исаији мудром —, да је однесе и преда цару аустријском Леополду првом.

У истој молби молише га: да их прими под своје окриље и да им допусти да могу исповедати слободно своју веру православну, да могу остати при своме календару, да могу слободно бирати између себе и српског рода и језика патријарха, кога да бира духовни и светски сталеж, ком да се призна право и допусти, да самовласно — сам — поставља и посвећује владике, игумане по манастирима, свештенике по градовима и селима, да може градити слободно цркве где хоће, освећивати их и свештенике им постављати, и да може и сам, а и владике слободно обилазити манастире, вароши и села.

Ево, мила моја децо духовна, *каква* права наши стари пред свој прелазак на ову страну молише за свога патријарха, која им права цар Леополд у својој привилегији од 21. Августа исте године одобри и призна.

Из поменуте молбе народне јасно се види, да он не мољаше тада за себе право: да он буде господар у цркви, да бира владике, игумане и свештенике, него једино, да сам бира себи патријарха — своју црквену поглавицу.

А то је он радио стога, што је знао, да је таква права имао његов патријарх и под Турцима, и што је уверен био, да ће он у стању бити понајбоље заступати и бранити интересе своје цркве, коју сматраше — што у истини и јесте — за спас и штит своје народности.

Жеља нашег народа, да се поврати срећа аустријској војсци и да не мора

напуштати своју отаџбину, не испуни се, и он мораде нагоњен околностима с тешким болом у својој души напустити отаџбину и прећи на ову страну, где је затекао доста велики број нашег народа.

Пробавивши овде неко време, потуцајући се с једног краја на други, и видећи да нема наде на повратак у своју отаџбину; мољаше поново цара Леополда за свога патријарха она иста права, која мољаше из Београда, која му права цар Леополд у својој привилегији од 4. марта 1695. и признаде.

На основу тих права, како патријарх Арсеније, тако и његови последници све до митрополита Павла Ненадовића, који постаде митрополитом 1749., постављаше кад сâми, кад у договору са епископима нове епископе, и то обично одмах по постављању и посвећиваше их, па тек после искаше за њих потврду, а епископи као и патријарх-митрополит сваки у својој дијецези постављаше по манастирима игумане, а по градовима и варошима свештенике.

Митрополиту Ненадовићу државна власт забрани, да сâм поставља епископе, него да их има синод бирати, који се не смеде састати пре дозволе, и држати седнице без царског комесара, а пре потврде да их не сме посвећивати.

И од то доба па све до данашњег дана, обављали су архијерејски синоди, с малим изузетком без царско-краљевског комесара, избор епископа, а избор патријарха-митрополита од 1708. до данас народно-црквени сабори.

Свештенике по градовима и селима постављали су од 1690. до 1782. патријарх-митрополит и епископи, а од то доба до 1869. конзисторије.

Како је наскоро по нашем прелазу на ову страну државна власт почела себи једно по једно право да одузима од патријарха, и у први мах да их пренаша на епископе, и кад је то учинила, одузела их и од њих и пренела их на народ, у чему су јој ишли на руку — из незнања и неки народни сабори —, а потом их одузела и од народа и за себе их задржала; није чудо, што је напослетку дошло до тога, да је она постала неограниченим господаром и у нашој цркви, док народ и онако није имао никаквог права осим избора митрополита, које му је право такође јако скучено било.

Особито је наша јерархија имала горких дана од 1769. па све до 1790., у ком је добу државна власт многе новине увела у нашу цркву и за народ.

На више пута поднашану молбу и жељу наших сабора и општина, да се допусти држање српског народног расправног сабора, ради уређења наших црквено-народно-просветних ствари; наш љубљени Господар цар и краљ Његово Величанство Франц Јосиф први, по урођеној својој доброти и љубави за све народе своје простране царевине, па и за свој верни и одани му српски народ, одазове се жељи и молби народној, и допусти 1864. држање расправног сабора.

Кад се састао изабрати од сабора одбор за донашање предлога за сабор, и видео, да нити је што јерархија спремила за расправљање, нити народни прваци, који годинама писаше о потреби расправног сабора, нашао се у неприлици, из које га избави тадашњи ц. к. комесар генерал барон Јосиф Филиповић, давши му донесено из Беча најновије устројство лутеранске цркве за Аустрију, и од 1859. године за Угарску.

Добивши их исти одбор, изради по њима устројство за нашу цркву, које није одговарало ни мало духу и учењу наше цркве, ал' зато га ипак сабор усвоји, те тако у њега не само да уђе много наређење лутеранске цркве, него у њега уђе и много ита, што у њему и не бијаше, и ми дођосмо до слободнијег устројства, но што га имађаше лутеранска црква.

И ако су они, који су нам послали и донели устројство лутеранске цркве, познавајући нашу бујну природу, помишљали на то, да ће поменуте слободе више шкодити, него користити; нису се преварили.

По истом устројству, које је 1868. задобило превишњу потврду, уступљено је нашим црквеним општинама и право избора ђакона, пароха и протопрезвитера — прота.

Време од 1869. до данас јасно је показало, да је народу нашем сувише велика слобода, што је задоби потврдом рада саборског од 1865., доста шкодила, пошто од тога времена по многим нашим црквеним општинама започе раздор и неслога, која је данашњим даном дошла до таке заоштрености, да брат брата, кум кума, сусед суседа већма мрзи и гони, него што је за време најљућег гоњења Србин Турчина мрзио и гонио.

1868. донесен је на угарском сабору IX. зак. чланак, којим је у Угарској српском и романском православном народу дата црквено-народна самоуправа.

Први наш сабор, одржат на основу истог чланка 1869., у место да је нашој цркви повратио и признао њену автономију, те цркви дао што је црквено, а себи задржао што је народно, и тако остао у љубави и слози са својом јерархијом, као што урадише Романи; он одмах у почетку свога рада дође у заваду и сукоб са јерархијом, и то због председништва у сабору, који и данас траје на штету и цркве и народа, те и не хтеде приступити своме главном раду т. ј. устројству сабора.

Од то доба одржано је 13 народно-црквених сабора, и ми на њима не могосмо уредити оно, што Романи уредише на једном сабору!

Истина, сабор је за то време донео неколико омањих уредаба, а 1874. устројство сабора, које није задовољило ни јерархију ни народ, а то стога, што је по њему државна власт задржала за себе право коначног решавања у донесеним одлукама наших највиших црквено-народних власти.

Од првог дана, како сам сео 1890. на патријаршки престо, пошто ми добро беше познато како пати и наша црква и народно-просветни заводи а и сам народ због неуређености наше црквено-народне автономије, чему је поглавити узрок и то, што наши сабори не донесоше целокупно устројство наше црквено-народне автономије, као што га донесе романски, због чега и не могу наши сабори да посвршују текуће послове на одређено им време; сматрао сам за своју најсветију дужност, да порадим на томе, да и ми дођемо једном до целокупног устројства.

Како је несугласност и непотпуност наших автономних уредаба била позната и Његовом Величанству и тадашњој кр. угарској и хрватској влади, пошто су имали често посла с решавањем овог или оног црквено-автономног питања; с тога је на сабору 1890. присутни повереник сада покојни барон Федор Николић, на изречну вишу заповест, најавио у сабору жељу, да би добро било, како у интересу саме цркве тако и народа, да се и за нашу цркву створи статут, у ком би било наведено све, што спада у автономију, као што га има романска православна црква и лутеранска у Угарској.

Сабор прихвати ову жељу, и изабере одбор од 15 лица, да изради такав статут, што исти и учини.

И саборски одбор изради по истом одборском предлогу за сабор такав статут, и поднесе га сабору, који га у начелу прихвати, ал' га не узе у претрес.

Саборски је одбор и 1897. израдио и поднео сабору исправљен и допуњен такав статут, који сабор не хтеде ни у начелу усвојити, и ако у истим статутима и јерархији и сабору и црквено-народним властима уступљена беху много већа права, него што их имају по уређењу епархија од 1871. и саборском устројству од 1875., а државној власти одузета она права, која јој по њима припадаше.

И ако су у то време биле врло подесне прилике, да се могла задобити превишња потврда за исте статуте, наши сабори пропустише и ту прилику, као

и многе дотле, и то ни због чега другога, до ли што се у њима налажаше наређење, да 25 свештеничких посланика на сабор бира свештенство, а не свештенство с народом заједно.

Романима не смета, што и код њих свештенство засебно бира своје посланике за сабор; нама није сметало од 1708. до 1872., што је и наше свештенство засебно бирало своје посланике, и ако је у сабору седело 25 официра и десетак Романа; а данашњим би даном сметало, да их засебно бира поред 50 световних, што их народ слободно бира!

А не да се то право данас нашем свештенству стога, што би по тврдњи наших вођа и странака у том случају с таким свештеничким посланицима могла радити јерархија шта би хтела, а преко јерархије влада!

Каква се увреда таком тврдњом наноси нашем свештенству, које је од вајкада било у првом реду, кад је требало бранити цркву и народ, а тако исто и нашој јерархији, која је уз то оставила грдне фондове, од којих се прихода данас издржавају наше црквено-народне-просветне установе, којима лежи и мора лежати интерес наше цркве и народа на срцу већма, него свима скупа осталим нашим сталежима, пошто је њихов опстанак везан за цркву; то је бар свима увиђавним људима познато.

И ако све ово речено, мила моја деце духовна, зрело размислите, а што Вам рекох, сушта је истина, која се не да оборити; можете и сами пресудити, коме имамо захвалити, што и данас имамо онакву исту автономију, коју вођа народни покојни др. Светозар Милетић још 1875. назва „укљештеном автономијом".

Па кад прваци народни и вође, којих свака наша странка има по неколико, а које друге странке за такове не сматрају, пошто и оне имају своје прваке и вође, желе и траже од јерархије, да пристане на онакву автономију, какву они желе, а исти су међу собом и у томе несложни, те је јерархија у сваком погледу изложена нападају осталих странака, све и да пристане на захтев једне странке, овамо од 1872. не беху у стању извојевати бољу црквено-народну автономију од данашње, и ако на свима одржаним од то доба саборима имађаху огромну већину, у којој владаше једнодушност; реците ми, мила моја деце духовна: није ли то вапијући грех на небо, што и данас има српских синова и то понајвише од ученог реда, који и данас не ће да увиде, да се досадашњим радом и држањем не да извојевати ни цркви ни народу онаква автономија, какву они себи замишљају и желе, те да прекину с прошлошћу, која нам је само невоље и зла донела и доноси, и да започну нов сложан и заједнички рад са јерархијом, како бисмо једном дошли до жељеног и нужног мира и у цркви и народу.

Реците ми: не захтева л' то и сам обзир спрам Његовог Величанства, који је до сада дао толико доказа своје љубави спрам наше цркве и народа, а уједно и стрпљења, имајући с нашим црквено-народним стварима толико посла, колико ни с једним другог народа, и који је јасно показао своју жељу и вољу, да се једном уреди и наша црквено-народна автономија, те да бар с њоме нема посла.

Реците ми: није л' томе крајње време, да и ми помишљамо, на што напослетку може изићи и како се може свршити питање о нашој црквено-народној автономији, које као што рекох ево већ 34 године одржава наш народ у непрекидној тржавици, а државној власти, па и самом Његовом Величанству, задаје толико бриге.

Заиста је, мила моја деце духовна, томе крајње време, и кад се то питање даде данас братским договором у толико лакше решити и уредити, пошто данашња јерархија није у томе питању непомирљива и неприступачна, и не

тражи за себе ништа друго, него оно, без чега не може постојати и што не може и не сме уступити световном елементу; и кад данас то увиђају сви истински и озбиљнији српски родољуби, па многи и од оних, који носе одговорност за несрећење наше црквено-народне автономије, онда нам ништа друго не преостаје, него да се сви увиђавнији и озбиљнији слојеви нашег народа сложе и ступе у једно коло, па да заједнички поради на срећењу и уређењу наше црквено-народне автономије.

У то ћу коло и ја и високопреосвећена г.г. епископи радо и весело ступити, шта више, ми све баш такове слојеве нашег народа у то коло позивамо, и ја не бих ништа тако желео, као да дочекам тај радостан и спасоносан дан и по нашу цркву и по наш народ.

Поздрављајући Вам, мила моја децо духовна, данашњи празник Христова рођења, а тако исто и нову годину, коју да у здрављу, миру и задовољству проведете, свето Богојављење и светог Саву, и шиљући Вам свој патријарашки благослов, нека Вас свеблаги Бог одржи у здрављу и испуни све Ваше праведне жеље. Амин!

Дано у *Карловцима* пред празник Рождества Христова 1903.

Горе поменути смирени Патријарх

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

МИРОН,

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ПАКРАЧКЕ ЕПИСКОП,

аустријско-императорског ордена гвоздене круне II. степена кавалјер

благочастивом и благовјерном клиру и народу богохраниме епархије своје мир и благослов моли од свемогућег и милостивог Бога и Спаса Исуса Христа, а од смирености своје шаље архипастирски поздрав и братско цјеливање.

Има у животу нашем питања, на која морамо да мислимо често, ако хоћемо да нам живот буде сретан и напредан.

Међу такова питања спада и питање мира у нама и међу нама, јер од мира зависи срећа и напредак појединих људи и задруга, појединих народа и цијелога човјештва.

Зато морамо о миру мислити свагда, а особито на данашњи дан мир-божања, у који су анђели Божји, објављујући свијету рођење Христово, објавили му уједно и *мир* између неба и земље, између Бога *мира и љубави* и човјека, који од дана те објаве треба да је у *миру и светњи* с Богом, са собом, и са ближњима својима.

Водећи као хришћани по дужности својој рачуна о тој објави мира, запитајмо се понајприје како стојимо ми данас, послије деветнаест стотина година, са *миром* у свијету у опште, а у народу нашем напосе.

Обазремо ли се по свијету ма на коју страну, увјерићемо се, да је свијетом овладао њеки немир, њеко неспокојство, од кога су и појединци људи и читави народи ускомешали се и наоружали као можда никада до сада, па мрким погледом својим гледају око себе и људе и читаве народе.

Таласи тога опћега неспокојства и немира, захватили су доста и православни српски народ наш, и ма да је народа нашега језгра добра

и побожна, ипак смо доспјели и ми у њеки вртлог, кога се нити можемо да ослободимо, нити можемо да дођемо до мира и спокојства, до рада мирна и напредне, ни на дому, ни на опћем пољу нашем.

За цијело дуго вријеме од објаве мира па ево све до данас, слабо се свијет наужио мира и спокојства, и данас као да је више него ли икада у свијету и међу свијетом, немира и растројства и борбе свеопће. Изгледа као да су се дигли сви на све и противу свега, дигли се свакојаким оружјем и духа и руку људских.

Па зар смо ми сви с реда заборавили на мир, и зар ми не сматрамо више мир увјетом среће своје и напретка свога?

Била би пред Богом гриота, а пред људима срамота, рећи у опће за човјека, за сина божјег, да незна шта ради. и да нема осјећања за оно што му животу прави живот даје. Зна човјек и данас, а и осјећа, да му је мир понајглавнији увјет за живот срећан и напредан, но баш знајући то и осјећајући, боре се људи и народи и хоће борбом да дођу до мира, а по томе и до среће и напретка свога.

Али зар осим борбе нема и други пут, пречи и благословенији, којим можемо да дођемо до мира, среће и напретка нашега?

Стојећи данас над јаслама витлејемскима, над којима се први пут чула објава мира, треба као синови божји којима је објављен мир, да се приберемо и прибрани да потражимо тај други пут којим се може и пре и лакше доћи до мира, јер Онај који лежи у јаслама као Господар мира објављенога, говори нама: *Мир вам, мир* **мој** *дајем вам!*

Али како ћемо доћи до Његовог мира? Да одговоримо на питање то, ставимо си и питање ово: шта је довело Спаситеља, Бога и Господара мира у јасле витлејемске?

Није Га довело ништа друго, него воља Божја, и покорност светој вољи Божјој!

Да се човјек спасе, била је воља Божја, да се Спаситељ ваплоти опет је била воља Божја, да Спаситељ пролије крв своју за грјешнога човјека и за помирење његово с Богом, и то је била воља Божја, којој се онако предано Спаситељ покорава, да и на догледу неописаних страдања подиже глас свој Оцу небеском и говори: *Оче, не моја воља, него воља Твоја нека буде!*

Дакле из воље Божје и покорности вољи Божјој настао је мир, који је при рођењу Спаситељеву објављен свијету, мир који је Спаситељ оставио свијету. И зато, како појединн човјек, тако и цијело човјештво, и ми сви заједно, треба да тражимо мира у Богу, у Спаситељу своме, у вољи Божјој. . . .

А којим путем треба да тражимо мир и којим путем можемо најлакше наћи мир? — И тражити и наћи мир можемо најлакше, једино покоравањем вољи Божјој!

Када то знамо, онда нам сад више није тешко наћи одговора и на питање: шта је узрок данашњем општеи немиру и растројству, с којим се сретамо на сваком кораку у свијету и у домаћем и народном животу нашем.

Злу томе узрок је понајише то, што је ослабила у нама вјера наша у Бога, и што се усљед тога непокоравамо, као што би требало, вољи Божјој. Кроз то долазимо у сукоб с Богом и са собом, и један с другим, и сви скупа заједно, а сукоба тога пошљедица је: општи немир и неспокојство, неслога и неудаћа наша.

Да љубазни, као дјеца и млађи, дужни смо поштивати Оца свога и матер, свакога од себе старијега, да нам добро буде и да дуго поживимо на

земљи овој. То је воља Божја, по којој смо дужни вољу нашу покоравати вољи наших старијих овдје на земљи. Тако је воља Божја, а вољи Божјој дужни смо покоравати се, јер покоравати се вољи Божјој, то је исто, што и покоравати се самоме Богу, који је Најсветији и Свемогући, Најмудрији и Свезнајући, Најправеднији и Најмилостивији, који *непоступа с нама по безаконьима нашима, нити нам враћа по гријесима нашима*, и зато благо човјеку, који вољу своју покорава у свему вољи Оца нашега Небеснога, јер такви је човјек као *дрво усађено крај потока, које род свој доноси у своје вријеме, и што год ради у свему напредује.* А како и да не напредује кад кратку памет своју замјењује на тај начин Премудрошћу Божјом, слабу снагу своју поткрепљује Свемогућством Божјим, а гриоту своју исправља Светињом Божјом.

Но данас, мјесто вољи Божјој, човјек радије служи вољи својој, ма да често слушамо и изговарамо ријечи Молитве Господње: „Оче нашъ . . . да бѫдетъ воля Твоя!“ и ма да знамо, да се и Христос Спаситељ молио Богу: *»Оче не воља моја него воља Твоја нека буде!«* и онда, када је имао да испије горку чашу смрти мученичке на крсту. И ми, при свему томе, гледамо да што чешће протуримо вољу своју, мјесто воље Божје, и онда се још чудимо и жестимо, ако нам не иде све за руком онако, као што би желили да нам иде. А како ће нам и да иде за руком, кад несмишљено кидамо и тргамо ону чврсту свезу, која једина може да одржи у заједници и светињи толике људе разне ћуди и воље!

Ето у томе, љубазна браћо, лежи тајна свега зла нашега, свију неудаћа наших. Не водимо као што би морали водити рачуна о вољи Божјој, него се боримо за своју вољу. Мислимо да се боримо за мир, а у истину боримо се за своју самовољу, која нам доноси немир!

Али, као да су, Богу хвала, дани те опште трзавице, бар наше, избројани, и неварамо ли се, то као да се већ чују са разних страна наших озбиљни усклици: приберимо се, сложимо се!

Да, мили роде мој, приберимо се, сложимо се, ма и сад у дванаестом часу, кад смо већ толику снагу нашу растурили на све четири стране свијета, а понајвише ради тога, што хоћемо да је воља наша преча од друге и боље, па и од Божје воље!

Но незаборавимо при томе, да нема права и озбиљна повратка миру и срећи, без повратка вољи Божјој, без послушности Спаситељу, без покорности наше светој вољи Оца нашега небеснога.

Поклонимо се дакле и покоримо се понајприје вољи Божјој, сагнимо главу нашу под *јарам Христов који је благ*, и пођимо стопама послушности Његове, који је *послушан био све до смрти, до смрти на крсту*, па ће Отац наш небесни прославити и нас, као што је прославио и Сина свога јединороднога. „Умјеравајмо слободу нашу благоразумношћу, сјединимо силу и власт своју са љубављу спрам добра и са смиреношћу, разблажујмо правдољубље своје милошћу, ограничимо милост са правдом“, и тако спремљени и расположени, пођимо одлучно за вољом Божјом, која је као и Бог што је најсветија, најсавршенија, а нетражимо никада над Божјом вољом, своје воље, своје самовоље!

Пођимо данас такви од јасала витлејемских, и ми смо ваистину подобни, да се смјеста приберемо и сложимо, а прибранима тако и сложнима, биће нам и данас и вавијек и Божић честит, и нова година сретна и напредна, а о

Богојављењу Господњем чућемо у души нашој глас, да смо и ми они синови који су Богу у вољи!

Дао Бог и свети Сава да буде тако данас и вавијек. Амин.

У *Пакрацу* пред Божић 1930.

Гореспоменути смирени епископ

МИРОН с. р.

МИХАИЛЪ

Божјом милости православни Епископ Богом чуване српске Епископије Горњо-Карловачке.

Часном и пречасном свештенству и љубазном у Христу стаду свом:

Благодат и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски поздрав и благослов!

Богъ же богатъ сый въ милости за премногую любовь свою, ею же возлюби насъ, и сущихъ насъ мертвыхъ прегрѣшеньми, соживити Христомъ: благодатію есте спасени (чрезъ вѣру), и съ нимъ воскреси, и посади на небесныхъ во Христѣ Іисусѣ (Еф. 2, 4—6).

(Бог, који је богат у милости, за премногу љубав своју, коју има к нама, и нас који бијасмо мртви од гријехова, оживље с Христом — благодаћу сте спасени (кроз веру) — и с њим васкрсе и посади на небесима у Христу Исусу.)

Пуна је црква гласа од умилних свештених пјесама Божићних... Божић, тај најмилији међу великим празницима празник свете наше Цркве, сабрао и сложио нас је у велики и величанствени хор (збор) пјевачки, у ком побожном смиреношћу, а необичном радошћу и поносом учествује данас свака душа православна и срце српско, да што снажније и складније заори и по храмовима Божјим и по домовима српским свагда мило наше: „Рождество твое Христе Боже нашъ..." и оно њежно и дирљиво: „Дѣва днесь..." Пјевајући те несравњиво лијепе пјесме наше, ми се духом преносимо у незнатни до Рождества Христова Витлејем, да заједно са пастирима и волсвима, а у убогом „вертепу" паднемо на кољена пред новорођеним Сином Божјим, Господом Исусом Христом са молитвом на усти: Спаси ны Сыне Божій, рождейся w Дѣвы... Осјећај, што прониче и струји данас срцима свију нас, узвишен је и свет... Ми смо данас свједоци догађаја, који је у растројене редове грјешнога човјештва унио нови дух, дух јединства, а са тим духом нови ред и поредак у друштву људском. Онъ (Син Божји) вочеловѣчился, да би мы обожились (св. Атанасије о оцелотворењу). Можемо данас радосно, пуни утјехе и поноса запојати:

Вси языцы восплещите рѣками,
Ибо Христосъ Избавитель есть намъ!

Љубазни моји! Ако је икада згодно, да размишљамо и да разговарамо о безмјерној љубави Божјој према нама грјешницима, згодно је то у ове свијетле, Божје дане, кад празнујемо дивно васплоћење и рођење од пречисте Дјеве Јединороднога Сина Божјега Господа нашега Исуса Христа, а ради нашега спасења.

Бог, богат у милости, открио је своју љубав већ онда, када нас је позвао из небића у биће, кад нас је створио. Он ту Своју отачку љубав открива без

прекида промишљајући вјечним Својим промислом о нама, створењима Својим. Ну, нарочито и особито открио је и открива Он ту безмјерну љубав у искупљењу и спасењу нашем кроз данас Рођенога Јединца Сина Својега, Исуса Христа. Ту истину вјере наше православне, лијепо нам разјашњава св. апостол Павао ријечима које смо горе, на почетку овога нашега поздрава истакли.

Понајприје, указује он (апостол) на величину те љубави *у том*, што нас је Господ ваљубио још као *грешнике* и што нас је мртве од гријешења силног оживио и васкрсао тваралачком моћи и љубави Својом.

И доиста, браћо, није за чудо, што Господ љуби оне, који су Његови, што је Он штедар и милостив према онима, који вјерно испуњују Његове законе и не слазе с пута, који им је Он назначио ради достизања крајње циљеви бића њихова и који гласно и без прекида навијештају славу Његову; није чудно, што Он нарочито љуби и воли оне, који око Пријестола Његовога обљетајући служе Му и дан и ноћ, као што су херувими и серафими и сви чисти, бесплотни и безгрјешни духови. Не, није то, да се дивиш. Него, дивно је, љубазни, то, што Господ поред тисуће тисућа и „тма тем“ достојних љубави Његове, није ускратио него је распростро љубав Своју и на недостојнога, јер неблагодарнога, биједнога и *грешнога* човјека, који је још у лицу Прародитеља, у рају, обасут свима многоразличним даровима благости Божје, показао се неблагодарним за све то, презрио љубав Створитеља својега, преступио заповијед Његову, предпоставио вољу дјавола пресветој вољи Његовој и тиме унио у природу своју растројство и пропадљивост, смрт времену и вјечну, тјелесну и духовну. Па, ни данас још, не престаје јадни човјек, да вријеђа величанство Божје свакојаким и небројеним неправдама и безаконьима злоупотребљујући дарове Божје, као што је *слобода, ум, говор* и др. користећи се њима не да *слави* Оца свога небеснога, него често, врло често да поружи, похули и обесвети велико и лијепо Име Његово . . . О, заиста је велика и пребогата љубав Божја, што Он, мјесто да погуби и једним покретом Свемогућства Својега уништи тако неблагодарно и недостојно створење, спасава исто силом Своје очаткe милости и љубави!

Па, у чем се даље открила љубав Божја према човјеку у дјелу спасења му?

Апостол нам каже, да је Бог сѣщихъ насъ мертвыхъ прегрѣшеніи соживилъ Христомъ. За спасење наше није се Бог послужио другим каквим средством, него нам, ѣгда пріиде кончина лѣта посла Сына Своего единороднаго. ., да всякъ вѣруяй въ онь, не погибнетъ, но имать животъ вѣчный (Joan., 3, 16).

Да нас спасе морао је Господ послати нам анђела или арханђела или ма кога од свијетлих горњих духова или у бескрајној дубљини премудрости и свемогућности Своје пронаћи други какви начин да нас изведе из бездане провалије пропасти наше? Да, могао је, љубазни моји, ну није тако хтјела бесконачна *љубав* и *милосрђе* Његово; не ходатай (посредник), не аггелъ послан је ради тога, но Сам Господ (Ис. 63, 9).

А ви знадете, браћо, како је дошао Син Божји данас међу нас. Он нам се могао јавити, као што се у древности јавио Израиљу на гори Синајској, у муњи и грому, у бури и потресу, да потресе небом и земљом, да све упрепасти, застраши. Ну, Господ не дође и не јави се у вертепу, ни во дъсѣ, ни во трусѣ, а не ни въ огни, него во гласъ хлада тонка (3. Цар. 19, 11, 12) тихо, скромно и готово нечујно прикривши славу и величанство Својега Божанства покровом тијела човјечјега са свима немоћима Његовим, *осим гријеха*. Или зар није могао доћи међу људе у блеску и сјају и родити се у великом каквом граду, у палачи каквој богатој и сјајној од богата и гласовита рода; па да као завојевач какав силом спољашње власти завлада и предобије за себе све.

Да могао је, љубазни моји и то! Ну тако није хтјела превелика *љубав* Бе-

гова према палом човјеку. Родио се, као што знадете, од пречисте и свете, али сиромашне и „великом“ свијету непознате Дјеве Марије у пустом и леденом вертепу Витлејемском. А тако је и живио у лишавању и сиротињи тако, да није имао једном ће ни главе да склони. Па како су Га клеветали и ружили, гонили и прогонили, бијли, пљували и мучили... И све је Он то, благи Спаситељ наш, мирно и са предањем воље Оца Својега подносио, вољно страдао и најпосле и душу Своју положио на крсту за нас јаднике, неблагодарне и грјешне недостојнике, да за нас и ради нашега спасења. О, како је велика, недокучиво велика љубав Божја, како је богата и неисцрпимо богата милост Божја. У дубљину недокучиве те љубави и сами ангели желаютъ проникнути (1, Петр. 1, 12), којој се и они не престају дивити и коју и они вјечно славе и прослављају.

Па, у чем се још открила љубав Божја к нама у дјелу спасења нашега? Благодатію есте спасени чрезъ вѣру — продужује Апостол. Кад нам је Отац небесни послао Сина Својега и у Њем открио пребогату ризницу благодати, која спасава, није нас по том оставио саме себи, без Својега руководства, да се користимо откривеним богатством благодати, како знамо и умијемо, него с Нимъ још всѧ намъ даровалъ (Рим. 8, 32) — ш Њим нам је све даровао, — всѧ божественныѧ сиѫ, іѧже къ животу и благостію (2. Петр. 1, 3.) све Божанствене силе, које требају к животу и побожности. Те божанствене силе, које нам је даровао Господ, то су, љубазни моји, благодатни дарови Духа светога, који се у изобиљу излијевају на нас у тајнама св. Цркве православне.

Па, како је ванредно богатство и разноликост тијех дарова! Дух свети чисти нас од наслијеђене покварености гријеховне, просвећује нам ум свјетлошћу истине Христове, помаже ће је немоћна природа наша и кријепи нас кад чинимо добра дјела, тјеши и таложи расцвијељено срце наше, лијечи и исцјељује болести и недуге наше, измирује нас с Богом Створитељем нашим и успоставља нас Богу и Оцу нашем, води и руководи нас у топлом загрљају мајке наше, свете Цркве православне, од колијевке па до гроба, одгаја нас за живот духовни (и овај) на земљи и (онај) вјечни на небу, да достигнемо сви у јединство вјере и познање Сина Божјега, и да будемо савршени, као што је и Отац наш небесни савршен. Ну, нада све благодатне дарове те, најдрагоцјенији је дар *светога причешћа*. Ту нам се даје Сам Господ, Спаситељ наш, дарује нам Своје пресвето тијело и пречисту Своју крв, тијело за храну, а крв за пиће наше, а тиме нас чини *причестницима* саме Божанствене природе Своје (2. Петр. 1, 4.)

Па за те високе и спасоносне дарове, какво се од нас напрекује уздарје? Јели потребно да препливамо море, или да се спуштамо у бездане провалије, да се пењемо на недогледне главице и вршине горске или да мјеримо просторије зрачне. Не, љубазни моји! Ништа од тога. За све примљене Божје дарове, иште се од нас прије свега — *вјера* у данас Рођенога Сина Божјега, Господа нашега Исуса Христа и Његово свето Јеванђеље. Благодатію есте спасени чрезъ вѣру, каже апостол. Аще исповѣси оустми твоими Господа Іисуса и вѣруеши въ сердцѣ твоемъ... спасешисѧ (Рим. 10, 9.). т. ј. ако исповиједаш устима својима, да је Исус Господ и вјерујеш у срцу своју... бићеш спасен.

Послије *вјере* иште се још покајање, молитва, *љубав* према Господу Исусу Христу и *послушност* према Његовим заповиједима. И ако Сам Исус Христос сматра те дужности наше „*игом лаким и благим*“ (Мат. 10, 30); опак ми то, по већини, држимо за врло тешке и готово не могуће дужности. Ако је наше старе прогонило за вјеру Христову, ко прогони нас данас? Ко нам крати, да пред људима исповиједамо велико и лијепо име Божје, да одлазимо у Дом Његов, кад је томе пријеме и час, да заједничком молитвом проведемо у побожном разговору с Богом и од Њега милости за себе и своје просимо? Ко нама данас, ако је некад кратило нашим му-

ченичким праћедовима, крати, да дижемо и украшавамо цркве наше, да од уста откидамо и на величање Имена Божјега прилажемо? Ко нам брани, да вјерно испуњавамо свете заповиједи Божје и Црковне? Ко ти, љубазни мој, пријечи, да будеш вјеран, одан и сниходљив супруг — муж, вјерна, привржена и предана супруга — жена, мужу своме, с којим си пред св. олтаром везала живот свој!

Што је на путу оцу и матери, да се брину и да шкрбе за добро и срећу дјеце своје; или које су то запријеке, да син или кћи не поштују родитеља својих или дјеца духовна — народ, вијерни, духовних родитеља, свештеника својих, млађи старијега, потчињени старешинâ својих? Ко је то, да нам не дозвољава, да као праведни Јов, будемо око слијепима и ноге хромима, да нахранимо гладнога, напојимо жеднога, да одјенемо нагога и удомимо путника, или да утјешимо страдалника и да прискочимо у помоћ биједнима и невољнима Имена ради Христова? Ко нам пријечи, да праштамо од срца сваку увреду и обиду, зао говор и клеветање, да будемо незлобиви и да не будемо злопамтила као што и Давид није био, пред којим је најљући му душманин Саул признао: „праведан си више него ја, јер си ми учинио добро за моје зло.“ Дâ, браћо моја, ништа нам не смета, да будемо *истински* хришћани, прави синови свете Цркве своје православне; није то претешка или немогућа ствар, јер у тежњи и настојању, да будемо такви, имамо снажну помоћ у садјејству св. Цркве, у благодатним даровима Божјим, који су Њој предани од Господа ради нашега спасења.

Истина, има ту и неких потешкоћа; ну те нијесу такве, да се не би могле савладати. Разне страсти и зле наклоности, а нада све као извор свему злу: самољубивост грјешна, сметају много жељи нашој, да будемо прави и добри христијани. Ну, нема добра без жртве, нема напретка у добру без труда. Не може ва вијек бити по нашој вољи или још боље по нашим жељама. Господ је изрекао судбу нашу ријечима: „у зноју лица свога јешћеш хљеб свој.“ Не може бити да сав живот пролази у весељу и удовољствима, да баш ничега нема, што би нам било за бригу, или на „напаст“ и без труда икавка. Ко избјегава труд, томе не може бити пријатан одмор. Ко није никада бригу бринуо, тај не може оцијенити, шта је то радост. Ко није нигда боловао, тај не зна цијенити здравља. Ко није никада оскудијевао и сиротовао, за тога нема обиље и задовољство никакве цијене. На против, ко је спреман на оскудицу, бриге и невоље, ко је предан вољи Божјој, ко се *више одриче себе* т. ј. свога грјешнога самољубља и саможивости, и ко је спреман, да *понесе крст свој* (Марк. 8, 34.) т. ј. да трпи вољно и сноси истрајно сваку невољу и бједу овога свијета, а ради Христа и спасења својега: тај је бољи, спокојнији, задовољнији и срећнији. У тој и таквој борби његовој са сметњама на путу хришћанскога живота и усавршавања, уза њ' је свесилна Десница Божја, за њега није ништа тешко, што му доноси *вјера* и што му *заповиједа* данас Рођени Спаситељ свијета, јер знаде, да је за превелику и недокучиву љубав Божју, и за благодатне дарове љубави те, све то тек мало „уздарје“ са Његове стране!

Ну, није моји љубазни, ни то још све, што се односи на дјело нашега спасења. Љубав Божја јавила нам се не само у даровима за *садашњи* живот; она се изражава у обећању још већих блага у будућем животу. Апостол завршује горе исписану своју реченицу ријечима . . . и с нимъ воскрси и посади на небесныхъ во Христѣ Іисусѣ.

Бог, Који је богат у милости, васкрсе нас с Њим (Христом) и посади на небесима у Христу Исусу.

Па, која су то још већа блага? То је, љубљени моји, васкрс мртвијех тјелеса нашијех са којима ће се сјединити по ново душе наше у бољем, савршенијем облику. Даље, вашљедство са Исус Христом и учешће с Њим у вјечном, бесмртном

животу. (Рим. 8, 16. 17.). Са вјечним *животом* у Христу и са Христом наслиједићемо и вјечно *блаженство* у најближем општењу и јединству с Богом.

То је савршенство општег вјечних блага, којих око не видѣ и ухо не слыша и на сердце человѣку не взыдоша, іяже оуготова Богъ любящимъ Его (1- Кор, 2. 9.), што око не видје и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно уготови Бог онима, који Га љубе.

Љубазни моји! Чули сте и разумјели сте, *колика* је љубав Божја према нама грјешнима, *како* се је открила и чиме. Данашњи догађај Рождества Христова, као најсавршенији израз љубави Божје у дјелу нашега спасења, ће се Сам Син Божји, спушта међу нас, да изведе *дјело*, на које Га шаље *љубав* отачка, нека пробуди и образује у души нашој узвишени и свети осјећај побожне смирености, преданости и трајне благодарности према Оцу небеском, Сину Његовом и Духу Светом.

Тим светим осјећајима проникнути поклонимо се и опет Спаситељу нашем и падните на кољена пред Њим . . .

Сретајући се пратимо један другом, као што је Љубав Оца небеснога опростила данас свима, који мислено уђоше у „вертеп," да се поклоне Сину Његовому. Пратимо и мирбожајмо се по примјеру великих предака наших јех, са старим Божића нашега поздравом: Мир Божји, Христос се роди!

Тим поздравом поздрављам вас и ја Архипастир ваш, желећи да благослов Божји преиспуни куће ваше, вас и сву чељад вашу! Мир Божји, Христос се роди!

Ваш

У *Плашком*, на Св. Оца Николаја 1903.

горе поменути смирени молитвеник

Михаилъ.

ГАВРИЛ,

по Божјој милости српско-православни дијецезални епископ вршачки, белоцркванскн и панчевачки и т. д.

пречасном свештенству обојега реда и свој у Господу љубљеној пастви богохраниме епархије своје проси Благодат и мир у Господа, а шаље свој архипастирски поздрав и благослов.

Давно је то било, кад су пастири ти прости људи видили отворено небо и чули анђеоску песму: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људима добра воља". Давно је то било, кад се Господ Наш Исус Христос родио, по земљи ходио, речи Божјој учио, чуда творио. Роди се Господ, поживе међу људима, пострада на крсту, васкресе из мртвих, узнесе се на небо у слави и седе с десне стране Бога Оца. Све је то давно било, а нама од свега остало: часни крст и свето јеванђеље; једно нам је за муке и патње, а друго за утеху и надежду. И за тај часни крст, за то знамење љуте патње и муке свакојаке, за то јеванђеље, које нам осим хљеба насушног никаква блага овог света не обећава, просу се толика крв, паде многа руса са рамена глава. Аљ' то није давно било, кад су наши дедови вадисали на ко'пу и конопцу, кад су живи трухнули у тешким оковима и леденим тамницама, где се легу гује и јакрепи; то је до скора било а и данас још бива, да Србин гине, да Србин умире за крст часни и слободу златну.

И ви сте браћо поникли од тих мученика, од тих јунака, и ви сте примили од њих српско име и свето православље, па ће те знати, зашто наши оци и дедови борбе бориште, муке мучиште, главе губиште. Ни за што друго, већ за посинаштво Божје, за царство небесно.

То обећање донео нам је Спаситељ Наш, Господ Исус Христос, то обећање је потврдио Он на крсту. У том обећању тражиште наши дедови утехе и надежде, преко тврде вере у Христа Спаситеља. А то обећање записано је у светом јеванђељу.

„Да се не плаши срце ваше“, говори Господ у светом јеванђељу, „верујте Бога и мене верујте. Многи су станови у кући Оца мога. А да није тако, казао бих вам: идем да вам приправљам место. А кад отидем и приправљам вам место, опет ћу доћи и узети вас к' себи, да и ви будете, где сам ја“. Колико радости за нас бедне створове, који се у Христу крстисмо! Још нам Господ овако казује преко светог јеванђеља: „Заиста вам кажем, нема ни једнога, који би оставио кућу, или родитеље, или браћу, или сестре, или жену, или децу царства ради Божјега, који неће примити више у ово време, и на ономе свету живот вечни“. Колико весеља за оне, који иду стазама Божјим! Колико утехе лежи за све оне, који верују у Бога и речи Његове слушају, у овом обећању Христовом: „Заиста, заиста вам кажем: ко моју реч слуша и верује ономе, који је мене послао, неће доћи на суд, него ће прећи из смрти у живот“. А реч је Господа Нашег, да је он Син Божји, и да нам треба држати заповеди његове. А ово је заповед његова, да љубимо ближње наше као себе саме. Јер по тој љубави познаће Он своје, кад се наврше времена, и кад дође смак света. О тој хришћанској љубави пише апостол овако: „Љубав дуго трпи, милокрвна је; љубав не завиди; љубав се не велича, не надима се, не чини што не ваља, не тражи своје, не срди се, не мисли о злу, не радује се неправди, а радује се истини, све сноси, све верује, свему се нада, све трпи“.

Само у овој љубави лежи права слобода, за којом чезне, за којом гине сваки човек; само у овој љубави огледа се савршенство у човеку, о коме су савршенству писали мудраци овога света књиге на товаре. Ова љубав само доноси мир души човечијој, кроз њу се прима посинаштво у Бога, кроз њу се улази у царство Божје. У овој само љубави показује се сила вере и крепост надања.

Давно је то било, када апостоли Христови проповедаху ово јеванђеље свима народима и по свим крајевима света, али за њим иђе само болно и невољно, слабо и нејако, убого и сиромашно, људи проста срца, проста ума.

Како онда, тако и данас. И сад још противе се јеванђељу Христовом они, који су у сили и власти, који су у богатству, који су у господству, и они, који су од науке овога света. Посреди је крст, јер ко хоће за Исусом Христом, тај мора тело своје на крст пропети. На крст мора приковати све телесне жеље и жеље срца свога, које се гоје у наслађама овога света. Па је тешко оном, што је у сили и власти, понизити се; мука је господару служити; напаст за богаташе одрећи се блага; а за књижника и научењака овога света баш је срамота веровати у нешто, што око не види и рука не опипа.

Браћо, нећемо ли назвати будалом оног човека, који купује лим за сребро, и мјед за злато, кострет за свилу, струну за кадифу, а стакло за бисер и драго камање? Како онда да назовемо онога, који Духа Божјега мења за дух овог света, који прикупља благо овога света, а одбацује блага небесна, који прокоцка нераспадљивост за распадљивост, и промене врлину за таштину? Назовите, га, браћо, како хоћете, аз' га мудрим нећете прогласити.

Мудри беху наши стари, јер они упознаше, да свилу и кадифу једе мољац; да злато, сребре и драго камење ватра сажиже и лопов украде; они су знали, да све, што иде у тело, да је трухлеж, и да као смрад из тела излази; они су знали, да живот на овом свету траје само до гроба, и да се оно пожње, што се посије. Зато се они одеваше врлинама а китише добрим делима, угађаху више души него телу, ситниле се речју Божјом и Његовим обећањем, а напајаху се правдом и истином, које су у духу Божјем.

А ти Србине од данас? Ако си за укор, карај сам себе и поправи се. Јер

данас не би било време, да те ја карам; данас кад се и опет хори узвишена песма: „Рождество твоје“ по свим крајевима, по свим домовима где Србин живи, где је српског прага и огњишта; данас, кад се све дигло, старо и младо, велико и мало, богато и убого, да прослави велики празник Рождества Христовог, да празнује онај дан, кад је просијала истина, и кад се зацарила правда. Данас, кад су сва срца пуна радости и весеља, не треба да падне ни једна укорна реч, да се не ожалости срце ни оном који кара, ни оном који се кара.

Децо моја, да вам је проста радост и благословено весеље, колико вам то тврда вера и чиста савест пружа. Амин!

Споменути смирени епископ

ГАВРИЛ с. р.

ЛУКИЈАН

по милости Божјој православни српски епископ будимски и администратор епископије темишварске и т. д.

Свему пречасном и часном свештенству и љубљеном духовном стаду свом: благодат и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, и од смирености своје архипастирски поздрав и благослов!

Христос се роди!

Како је страшно живети у сужањству! Још и до наших дана, кроз повесницу рода људскога чују се горки уздаси онога света, који је живео пре хиљаду девет сто и три године у тами и сени смртној! Милиони људи стењали су у оковима прародитељскога греха и тонули у пропаст. Бадава се надметаху умови људски, да излече човештво од те тешке болести, која је заразила сваког човека, који је долазио на свет. Не беше задовољства ни праве среће нигде, ни у царским палатама, ни у сиротињским колебама.

Па када је изнурени човек, растројен страстима и шибан невољама, сазнао' да му нема помоћи од овога света, куцне час спасења, *посла Бог Сина својега јединороднога.* Сјајна звезда на небу објавила је свету, да се родио Онај, који је одређен, да буде светлост свету, која ће људе оживити и унапредити, која ће гонити таму испред њих и лед са срдаца њихових кравити.

Колика је љубазни моји срећа наша данас, када не живимо више у тами и сенци смртној, него у светлости сунца невечерњега, које не залази!

Колико је нама радостан данашњи дан, када нам се сунце над сунцима родило и нас први пут обасјало!

Ходите даклем сви да се радујемо данашњем дану! Радујмо се спасењу, које нам се на данашњи дан указало, — радујмо се љубави Божјој, која се на данашњи дан на нас богато излила! Радујмо се белом дану, који је донео Онога, који беше кадар скинути терете са душа наших, које ми сами, ни сви заједно не бисмо скинути могли!

Данашњи дан донео је без сумње *у висинама славу Богу, а на земљи мир и међу људима добру вољу.*

Па зашто се сви не радујете данас, љубазна моја децо духовна? Зашто се навукле сенке незадовољства на лице ваше? Зашто су затворена срца ваша данашњој анђеској и светој радости и ликовању? Прошао сам у духу све крајеве повереног ми стада духовног, заиашао сам са очинском љубављу у све закутке живота народа ми српског, који ми је крв од крви и кост од костију мојих, па сам у том ходу своме чуо многе уздахе ваше, гледао сам беде и невоље и видео сузне

очи, напаћена лица, сломијене душе ваше. И слушајући и гледећи те жалосне слике, стегло ми се за часак срце од бола и туге за браћом својом, несрећном, напуштеном, занемареном

Но ту жалост, која ми се као ледена гуја обмотала око срца, ево кидам са себе радошћу дана данашњега и поручујем и вама: радујте се!

Има лека за вас, има помоћи и спасења! Отворите само срца ваша и улите у њих лек који нам донесе пре толико векова најсветије дете витлејемско. *Вера, љубав* и *нада* јесу силе Божанске, које су кроз толико векова спасавале и усрећавале свет. У њима тражимо прибежишта, у њима лека и живота. То нам је донео данас рођени *Спаситељ*, који је послан од Бога да нам буде *пут, истина и живот*. И благо онима, који у својој савести осећају, да су непоколебиви у вери у Бога, да Га истинито љубе и врше заповести Његове, и који се надају вечној правди Његовој.

Но где је данас у многих вера, да их умудри, где љубав да их загреје и оживи, а где нада да их очеличи?

Колико се њих труде, да те дарове рајске задобију? Колико њих знају за вредност њихову по живот човечји? Колико њих се моле, да их добију и колико их је, који хоће, да им у срцу своме места уготове?

Зашто су храмови Божји често празни, када се из њих толико добро износи? Коме су још они зла нанели? Кога они нису поучили и на пут навели, утешили и оснажили, благословили и унапредили? Па ипак колики је број одметника, који бегају од храма Божјег као нечисти дух од крста.

Када би многи од тих несрећника онако ревносно похађали свете храмове Божје, као што похађају баш у недељне и празничне дане биртије, у којима се небројена и недогледна зла легу, колико би више среће било у свету?

Љубазни моји! Ма када да вас снађе какво зло, тражите свагда помоћи у цркви, ту ћете је сигурно наћи. Исто тако и када сте у добру, тражите заштите у цркви, да у добру и останете. Имајте свагда на уму, да сваки ваш рад и предузеће осим добре воље и снаге ваше треба и помоћи Божје. Зато не почињите и не свршавајте ни најмањега посла без топле молитве Богу. Молитвом ћете призвати благослов Божји и тај ће вам помагати, да и највећа и најтежа предузећа са успехом свршавате. Благослов Свевишњега окрепиће снагу вашу, просветиће ум ваш и утврдиће стопе ваше на добар пут живота.

Не могу вам сада све набрајати, што вас несрећним чини, али у цркви чућете о том све, што вам је потребно. Зато среће ваше ради и нашега потомства, пре свега вас упућујем у цркву. У цркви је право добро и права срећа, а изван Ње зло и несрећа.

Но ипак хоће душа моја на данашњи велики и светли празник, када вас је највише на окупу у овом светом храму Божјем, да вас потсети на некоје дужности ваше, од којих у многоме зависи како благостање ваше на земљи, тако и вечност на небу.

Ван сваке је сумње и нико ми вољда порећи не ће, да је први услов земаљске среће здравље; јер шта вреди некоме богатство и слава, ако здравља нема? Не истичемо ли ми пре свега здравље, када неком добра желимо? Јесте ли искусили невољу, коју болест са собом доноси? Како је утучена она породица, у којој има болесника? Како је тек онима, којих је хранитељ и бранитељ болан и немоћан? Све ви то добро знате, као што и то знате, да вечна најстрашнијих болести потиче баш од нас самих, од самих греха и страсти. Па опет зато како се мало пази код нас на здравље народно! Неумереност у јелу и пићу, блудна ужинања и друге страсти, нису ли то црви, који нам живот подгризају, — и гује, које нам снагу испијају? Чувајте дакле здравље своје, јер те болести упропашћују не само

појединце, него пошто се увреже, убијају и потомство и сав народ наш. Колико има, на жалост, породица, које носе на себи последице греха предака својих?

Очеви и мајке, којима је поверено најсветије благо, подизање и одгајање подмлатка народнога, на вас се обраћам: не убијајте лакомисленим животом здравље деце ваше и свега народа, не жртвујте за тренутке варљиве сну будућност крви и рода вашега! Како да осудимо оне мајке, које се избезуме, па забораве на Бога, на себе и своје, те хотимице одбацују од себе највеће благо, убијајући пород и трујући живот свој? Жалосних примера има, не било их, много, који вас поучити могу, да се и помисли на такав грех чувате.

А ја вам велим, да је оно срећна и од Бога благословена породица, коју прихваћа што већи број подмлатка. Благо родитељима који су окружени многом и здравом децом, — благо и народу који има што више таких породица!

Имајте и то на уму, када се жените или удајете, да добро промислите шта чините, јер веза мужа и жене не везује се за дан за два, него до краја живота. Од те везе зависиће срећа ваша и онога и онога света. Зато се чувајте варљиве примамљивости, не прецењујте телесну лепоту, кад она и тако вене, ни богатство, које лопови могу потконати и покрасти; не запостављајте здравље, честитост и мудрост ничему на свету, јер у томе је права лепота, срећа и богатство.

*

Не могу овом приликом још да вас не упозорим на један врло важан покрет, који се од неког времена и у нашем народу опажа, и који нам свим могућим средствима суздити ваља, а то је што се многи селе из своје постојбине, да траже себи нову домовину, где мисле да би могли лакше и безбрижније живети но овде.

Истина је, да су врло тешка времена настала, те није чудо, што многи изгубе и наду, да ће се она побољшати. Земља не доноси толико прихода као пре тога, јер је аренда скупа а порез велики, потребе наше расту све већма, а честе неродне године до очајања доводе човека. При свем том и бездушни агенти, знајући невољу, која нас тишти заговарају наш лаковерни народ, да се сели у Америку, обричу му златна брда, куле и градове, у изглед му стављају, да ће се за кратко време на врло лак начин обогатити, а овај не разбирајући много о томе да ли је све то истина, продаје у бесцење своја, тешком муком стечена имања, полази у бели свет, да понајвише са свим пропадне. На далеком путу потроши и оно мало новаца што му је по исплати дугова још преостало, а кад у Америку стигне, не може да нађе себи посла и зараде, јер је неук и невешт у том послу, који се тамо тражи, увиди одмах, да је преварен и да је све то пресна лаж, што су му ти себични, бездушни агенти говорили и обећавали, увиди, да не тече ни тамо мед и млеко, него да и тамо у далеком свету, ако не ће од глади да умре, мора још више да ради, него код своје куће међу својима. Дошао би радо натраг, али нема трошка, пати се и на даље бедан, па тужно помишља на своју домовину, где је и поред својих скромних прилика, ако је био вредан и штедљив, могао живети скромно и задовољно.

Зато вас ево и ја, ваш брижни архипастир, коме највише на срцу лежи благостање и напредак повереног му народа, преклињем и молим, да не слушате те пробисвете и варалице, који вас због својих личних интереса наговарају, да се селите одавде, — не остављајте земљу, која вас је одхранила, ни гробове својих милих и драгих, ни цркву у којој сте се крстили и која вас је вери прадедовској научила, — не напуштајте своје куће и огњишта, пријатеље и родбину вашу, не тражите преко хлеба погаче, јер запамтите што вам кажем, да вредан и поштен, штедљив и разуман човек моћи ће се и овде и поред најтежих прилика одржати и напредовати.

А сада на завршетку искрено желим, да вас Благослов Божји прати на сваком кораку, у сваком раду поштеном и добром!

Нека вам је срећан Божић и срећна нова година!

У Будимпешти пред празник Рождества Христова 1903. године

Горепоменути смирени епископ

ЛУКИЈАН.

МИТРОФАН

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ ЕПИСКОП

НОВОСАДСКО-БАЧКИ, СОМБОРСКИ, СЕГЕДИНСКИ И ЈЕГАРСКИ,

КРАЉЕВСКО-СРПСКИХ ОРДЕНА ТАКОВСКОГА И СВЕТОГА САВЕ ВЕЛИКО-КРСТНИК,

свему пречасноме свештенству обојега реда и васколиком благочастивом и љубазном народу Богом храниме епархије Наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од Наше смирености архипастирски поздрав и архијерејски благослов.

Христос се рађа, славите га!
Христос с небеса, сретајте га!

Пуних деветнаест векова прођоше већ што Јединородни Син Божји сиђе с небеса, из недара Оца небеснога, на земљу, и роди се спасења нашега ради, од преблагословене Дјеве Марије. А света црква из гòда у гòд славећи велики спомен о томе како је Син Божји постао човек и празнујући овај догађај, позива нас сваки пут, да Га сретамо, као Онога који као да сада иде са небеса, који као да се сада има наплотити и уселити међу нас. *Христос се рађа, славите га! Христос с небеса, сретајте га!*

Шта значи ово, љубазни моји! То значи, да црква жели, да Господ Исус Христос, који се родио од пречисте Дјеве Марије у Витлејему свега човештва ради и положен у јасле, наће за себе и у свакоме од нас угодан стан, да душа и срце сваког од нас постане вертепом и јаслима, где би Он тајанствено легао и почивао; жели на име оно, што жели свети апостол Павао ефеским ученицима својима, кад им писаше: *да вам Бог и Отац Господа нашега Исуса Христа да силу по богатству славе своје, да се утврдите Духом Његовим за унутрашњег човека, да се Христос усели вером у срца ваша* (Ефес. 3, 16. 17).

Да се усели Христос у срца наша! Није ли велика и смиона жеља ова? Доиста је велика и смиона, али Господ наш, као неисказано благ и милостив, вољан је и хоће да нам да дарове *у изобиљу, које иштемо и мислимо.* Тога се ради Он изволео и наплотити и поживети међу људима на земљи, да нас све позове у најтешњу заједницу и у јединство са собом, да постане животом нашим, који унутрашње живи и делује у сваком од нас. Он сам назива Себе Животом нашим и вели: *будите у Мени и Ја ћу у вама, јер без Мене не можете чинити ништа.* Свети апостол Јован поучава нас, да је истинити живот наш само у Јединоме Исусу Христу: Сей есть истинный Богъ и животъ вѣчный казује Он. *Бог нам је дао живот вечни, и овај живот вечни у Сину Његовом. Ко има Сина Божјега има живот; ко нема Сина Божјега нема*

живота. У истином хришћанину живи Христос. *Ја више не живим,* вели апостол Павао за себе, *него живи у мени Христос.* Хришћанин је онај, који је обучен у Христа, који живи по Христу, а ко нема Духа Христова тај и није Његов, тај није хришћанин.

А како се свршава ова тајна да се усели Исус Христос у срца хришћанска? Сљажењем Духа Светога усели се у утробу пресвете Дјеве и прима од Ње тело Господ Исус Христос. Дејством Духа Светога, силом благодати Његове усељава се Он и у срца хришћанска. Стога и вели апостол: *да вам да Бог и Отац Господа нашега Исуса Христа . . . да се Христос усели у срца ваша.* И та благодатна сила Духа Светога показује се у тајнама црквеним.

Сви смо ми, браћо моја љубазна, примили тајну светога крштења. Па шта се збива тада с нама? Ми се *удружисмо с Христом,* као што ово исповедише кумови наши; ми се *обукосмо у Христа,* као што и одноја у то доба црква; ми се *прицеписмо* тада Њему као нова грана, откинута будући за свагда од дивље маслине овога света, и постадосмо заједничари Његова благодатнога живота.

Сви ми примисмо за тим и тајну миропомазања. У њој добисмо *залог Духа светога у срца наша;* утврдисмо се у животу Христовом; она нас и запечаћава печатом Христовим.

Нарочито пак, у најсветијој тајни, у тајни причешћа Исус Христос се усељава у хришћане самим пречистим телом и животворећом крви, усељава се и самим Божанством Својим, које је непрекидно сједињено с Њиме. **Ядый мою плоть и пїй мою кровь**, вели Сам Он, **ко мнѣ пребываетъ и азъ къ немъ . . . и имать животъ вѣчный и живъ вздетъ ко вѣки.** А у овој духовној храни налазимо ону силу, која треба да нас држи на путу у вечни живот.

Но, браћо моја љубазна, и ми сами собом користећи се благодаћу светога Духа треба да порадимо, да се, уселивши се, утврди Христос у срца наша. Како и чиме? *Да се Христос усели вером у срца ваша* учи апостол. То је први увет од наше стране — вера тврда и непоколебљива, вера у реч јеванђелску, коју нам даде Исус Христос, вера у истинитост свијех речи Божјих и обећања; вера у спасоносност и преку потребу за нас да се држимо свијех заповеди Господњих; вера у моћ светих тајни и свештених обреда; вера, не само као хладно пристајање ума, већ као живо убеђење свијех срца нашега духа, нарочито срца, из којега *извлази живот,* по речи Премудрога, и у коме је дакле главно хранилиште и средокраћа свега духовнога живота човечјег, јер се *срцем верује за правду.* Та је вера наиме оно средство, кроз које живот Христов утиче у нас од Њега, којим се ми прицепљујемо к Њему и држимо у Њему, као грање на корену. А без вере у залуд за нас и долазак Христов на земљу, узалуд и проповед јеванђелска, без плода су и тајне црквене; без вере смо туђи за живот христов: ми — нисмо хришћани.

Ко има љубав к Мени, говори Господ Исус Христос, *и Отац мој имаће љубав к њему, и к њему ћемо доћи и у њега ћемо се станити* (Јов. 14, 23) — ево други увет од наше стране, — љубав чиста и жива к Спасу нашему. Љубав је та такова сила, која и к нама приближава Бога с висине Божанства Његова и нас подиже к Богу из дубине нашега ништавила. Онај који љуби **къ Богъ пребываетъ и Богъ къ немъ пребываетъ.** А зашто? За то, што љубав више свега уподобљава човека Богу, јер је у љубави сама суштина Божанства: *Бог је љубав.* Висина на коју љубав подиже, неисказана је. Љубав нас спаја с Богом; љубав покрива мноштво греха; љубављу постизавамо савршенство, без љубави нема ничега угоднога Богу.

А нарочито пак заповед о љубави према ближњима нашима, кад је

вршимо верно и искрено, приближава к нама Исуса Христа. Јер *ако имамо љубав међу собом*, вели нам апостол, *Бог у нама стоји* (I. Јов. 4, 12).

Прихватимо, љубазни моји, и усвојимо ова средства, да и нама Бог и Отац Господа нашега Исуса Христа да, да се Христос усели у срца наша.

О нека је свет и благословен и преблагословен у векове дан овај, — дан, у који Јединородни Син Божји Господ наш Исус Христос узе дијел у природи нашој!

Нека буду за нас и празнични дни ови свети, свети не по имену само, него и по начину, по коме ћемо их провести. Немојмо их проводити у празном разговору и недозвољеној забави и грешном весељу, у срамотним речима и песмама, у прекомерном јелу и пићу, јер, љубазни моји, ко љуби веселье, биће сиромах, а ко љуби вино, неће се обогатити. Но проведимо их, као што некада проведоше дан овај пастири витлејемски, који уживаху у анђелском славопоју Богу и побожно посматраху и дивљаху се Новорођеноме у вертепу Богомладенцу; као што проведоше звездари и мудраци, који из далека дођоше да Му се с вером поклоне и принесу даре; као што проведоше анђели, који слављаху и хваљаху Бога. Учинимо од наших цркви и од наших домова све саме Витлејеме и вертепе, а од себе самих мудраце и пастире, цареве и анђеле јеванђелске повести данашњега дана.

Славите Христа! сретајте Христа! радујте се Христу! и ви, љубазни моји, са данашњега дана великога.

У тој духовној данас радости вашој, и црквеној и домаћој, честитам свима и свакоме од вас, љубазни моји, празник рођења Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, да вас Новорођени Младенац удостоји прославити и провести овај празник у здрављу и миру, у љубави и слози, те вам љубазни моји шаљем поздрав: Мир Божји! Христос се роди! Срећан вам био данашњи празник, и с њиме послани међу нас Божји мир!

Дано у епископској резиденцији Нашој у Новоме Саду на предпразнство Рождества Христова године 1903. од рођења Христова, а епископства нашега пете.

Горепоменути смирени епископ

МИТРОФАН.

Допуна

Ненадовићева Вићентијевих правила за свештенике.

Приопштио

Д. Р.

Митрополит Павле Ненадовић, не само да је обзнанио као што рекосмо у 9. бр. за пр. г. о. л. калуђерима „Правила за калуђере од 1733. митрополита Вићентија Јовановића“, него је и од своје стране 1749. Августа 28. издао своју „Вољу и указ“, као допуну истих правила.

Он је такође, као што рекосмо обзнанио и свештеницима „Правила за свештенике од 1733. митрополита Вићентија Јовановића“, а уз то је 1753. Јуније 26. издао од своје стране допуну истих правила, за коју се допуну до сада није знало, и коју овде у целости доносимо.

Павел, Божијеју милостију — — —

Благоговејнејшему протопресвитеру Н. Н., свјашчеником и всему причту церковному протопопие Н , благодат, мир и милост от Бога и Наше благословение.

По златоустих златоустаго сјатаго великаго Јоана словес вједите, јако вес мир во зле лежит, јако и ниње излиха умножисја в људех злоба и преуспје лукавство, полхнование, суевјерие, чародјејание, разбои, татба, убојства, пијанство, нељепаја игранија, хишченија и инаја тјем подобнаја: Јаже всја попу-

шчајутсја за грјехи и безаконија нашја. Сим же всјем обаче јест виновно отцев духовних и мирских свјашченикоп неискуство и нерјадение, иже непоучајут пароханп своих Христиан, по всја дни, или поне в недјели, праздники заповједем Божиим и церковним, блаженствам и совјетам евангелским, таинствам и тјех вјежествам и прочим добродјетелем. Напачеже молитвје Господње, отче наш, вјерују и Богородице дјево, и прочим, јакоже указасја во свјашченическом втором правиле. Подобне, и что некрешчајут с треми погруженијами, и неимјеjут чиновних крестјлиц: и многи обрјетајутсја свјашченици ненастављајушчи народ ходити в церков на молебствие, самиже неходјашче, и многажди звоњат, а во церков неходјат, ниже правила чтут. Ни литургии в праздники и недјели бивајут, и тако јавно, да кромје правила и народ неучат. Јешче котори без крешченија свјатаго, исповједанија и причашченија помрзјут, и случајушчајасја безаконија утаевајут и необјављајут. Онија четире книги, т. ј. крешченија младенцев, вјенчанија, погребенија, исповједанија и причашченија пароханп своих, толико много љето неписали. Њеци же страха ради ниљешнија визитации, гдјекого и писали, обаче и то нечино, ниже по формулару, без трекратнагоже браку сочетавајушчихсја оглашенија, незнајушчих Божија заповједи, вјерују и Богородице дјево, како јавно јест, мади ради вјенчавали.

Над всјемже тјем, что не само неучешчавали и непринуждавали Христијани своја, во јеже би дјети своја во школу в научение давали, кои и главњејши грјех јест: но и сами дјети своја недавали. За кое аше бисја јавно изискала вешч, может бити дабисја обрјели свјашченици, ни једнпаго правила, имиже обвезани сут обучаватисја правити живп своју, и дјело знанија своего, јакоже во церкви Божиеј, тако и в домје своем и на всјаком мјестје подобајушчее да нису завршивали, нити седержавали, но ниње перстом коснутисја хотјели к тому труду, како јавно по всјем Сремје говоритсја.

Да ова правила нису испољавали свјашченици и дјакони, но после свјатопочившаго Арх. и Митр Г. Викентиа Јовановића, ова подерали, и ова спалили, оле прокљатаго развращенија и безстрашија, јеже јавно јест преступление и противство правилам свјатим и заповједем Божиим. Понеже св. апостоли и св. отци о хранении св. правил сице утвердиша и повељеша, да всеју силоју и всеју мошчију должни сут Архиепископи, епископи, протопресвитери имјети стражбу, о свјашчених канонех: Поручено бо јест им твердо собљудати ја, да ничто от них преступаемо, и забитием пременуемо, ни изискаиием остављаемо; ибо во он ден в муках оњех, изискано будет.

Храњашчи бо свјашченија канони, владики Бога помошчи сподобљајутсја: сие же преступајушчи, в конечное осуждение себе влагајут. Божественим каноном несохрањаемим различна преступленија бивајут, от тогоже гњев Божиј сходит, многи казни и посљедни суд. Тому всему повинни сут свјатители и свјашченици, не бдјашче ни стрегушче винограда јеже јест церков. Но преступајушче во обиду по њекоеј страсти, или по неразумјенију не бојазни вишњаго страха, јегоже кљалисја сохранити и судби закона и правди Божија, горек суд таковим и по дјелом воздајание будет.

Правила св. апостол и богоносних Отец, тако судјат свјатителем и свјашченикам: Свјатители и свјашченици, не имушчиј Божествених книг, нечитајушчи тија, ненастављајушчи народ, и мирски свјашченици недајушчи чад своих во научение, да извергнутсја: Причетником своему епископу повиљаватисја, а противљајушчисја наставленим своего епископа, да извергнутсја.

Епископи и пресвитери, ашче не крешчајут с треми погруженијами во св. крешчении крешчаемија, њест крешчение: Требје јест трижди погружати, а не поливати иначе же сотворивше зловјерно јест, и да извержени будут. Непребивајушчи же в церкви до конца правила, отлучени да будут.

Свјашченик в корчми јаст и пити хо-

дити аще непрестанет, да извержетсја, и аще не бихом за сие долготерпјели, долготерпјенију же и милосердију Божију подлагали, то би всјачески мнози протопресвитери и свјашченици обрјетајушчисја по винах предоглашених, и сицевих по томужде суду св. апостол и богоносних отец, отлученију, запрешченију и изверженију подпали.

И за неже презираем на ниње намјеренију нашему војујушчи узроки, и Божија ради благодати, таја ниње ваша поползновенија презираем и прошчаем.

Аще ли во будушчее во небрежении сицевом, упоретвује и непокорству и неисполненију своја си должности и несобљуденију св. апостол, и богоносних отец, јаже вам вручена сут, пребивати будете, крјепкое отмшчение, наказание и извержение из свјашченическаго сана следовати хошчет, не само от нас, но и от Бога, зане речено јест: прокљат всјак творјај дјело Божие с небрежением. Зачто извјестно постраждут от Бога кази, јакоже пострада Илии Архиереј јудејски иже за ненаказание чад своих, напрасноју погибе смертију, пад из престола своего и сокрушив себје вију.

Но речет кто от свјашчеников, јако многому ненаучихомсја писанију, сего ради наказивати и научавати њесми доволни: Тјем сим себе осуждает, јако њест достоин свјашченства. Свјашченику бо подобает бити учителну: Аще свјашченик јест, да њест закон Господен, глаголет Јероним свјати. Аще же незнает закона Господња, сам себе обличает, јако њест јереј Господен. Јерејское бо дјело јест на вопрошение ответ давати от закона. Чесому убо невјежда уподобитисја может? Јест сол обујавшаја, о нејже Христос рече: Аще же сол обујает и чем осолитсја, ни в земљу, ни в гнои потребна јест, вон изсипајут ју. Јест свјетилник горције димњашчи, и не свјетјашчи; јест солнце помраченое, јегоже помрачением многим злим виновно; јест вожд слепи, иже впадает в јаму и с ведомими собоју; јест пастир пасушчисја от стада, а не пасиј јего; јест стражд свјашчи. Напосљедок јест пес њеми, немогушчиј лајати.

Но горе сицевому јереју, болше јему јест, да жернов ожелски објеситсја о вији јего, и в вержен будет в море. Горе јему јако соблазн им приходит. Велија воистину јест вина јереов: аще чад својих непоучајут на благо, и за зло ненаказујут. Јереи за безаконија људеј казними бивајут от Бога. Аще невједушчих неучат, или согрешајушчих необличајут, глаголет св. Исидор: по вјашчшаја тоја вини, аще сами ненастављајут. О злоби страшина и безаконија љутаго! О развращенија неистоваго, а безумија посљеднаго! Како дерзнуша Благовјенство змјенити на нечестие, кротост на свирепство, милост на милосердие, јеже усудишасја њеци, како више рјехом, подрати и попалити канони, и правила Божествењаја и толикаго неистовства церков наша мати ајело жаљеет, чин же свјашченически срамљаетсја излиха, јако такови јереи обрјеташасја, Бога небојашчисја и људеј нестидјашчијсја.

Воистину глаголет св. Златоусти: велик јест срам свјашченим, и всјем клиријком, јегда мирети обрјетајутсја от них праведњејши и вјерњејши. Добли же и постојани јереј да возвеселитсја, јако искушенију бившу непоколебим пребист, јако огњем злоби неопаљен јавилсја, и великим обувеванием и волнением из ладиј доблести неиспадоша. Ниже да смудшчаетсја св. собор честних јереов, јако посредје јего лукави, обрјетошасја; њест же безчестие благим, јакоже Јудино предание њест безаславие апостолскому лику, кождо бо от своих дјел или прославитсја, или посрамитсја.

Ми убо смирени Арх. и Митр. свјетло вједјашче всјех алих вишеречених прикључившихсја, не посљедњују бити вину мним, неискуство Јереов и наказание их чад духовних: Се ниње засвидјетелствуем вам всјем Јереом, во св. Божием храмје, пред престолом царја небеснаго, идјеже дух свјати свјашченики постављает, и пред всевидјашчим оком молим ви, да ни в једином ни во чем же дадете људем претикание, да служение безпо-

рочно будет: во всем представљајте себе јако Божија слуги.

Добри будите служители Христу Исусу, питаеми словом вјери, и добрим ученијем: скверних-ниже и бабских баснеј отрицајтесја: обучајте себе по благочестију, завјешчавајте чадом вашим духовним јеже благочестно жити, и страх Божиј в сердцах си имјети: учите прилежно всјакому добронравију. Сами же образ будите вјерним, словом, житием, љубовију, духом, вјерою, чистотоју: внемлите чтенију, утјешенију и ученију. Сија бо творјашче, и сами спасетесе, и послушајушчија вас.

Ви јесте свјет миру, убо тако да просвјетитсја свјет ваш пред человјеки, јако да видјат ваша дјела добраја, и прославјат отца вашего иже на небесјех. Ви јесте пастирие словеснаго стада Христова; убо души вашја полагајте за овци и добрје пасите ја на пажитех духовних: ујазвленија цјељашче, немошним пособствујушче, заблудшија взискујушче и во стадо на рамјех си относјашче, да ни једино овча виноју вашего нерадјенија погибнет: имајте бо слово о всјех воздати небесному Архипастирју, јегда придет воздати комуждо по дјелом јего. Ви јесте наставници, убо настављајте неискусних на стезу заповједеј Господних, духом кротости. Дух же свјати сошеди во огнених језицјех просвјетит очеса ваша умнија, јеже видјети пут прави воводјашчи в живот вјечни, согрјеет сердца ваша љубовију, во јеже би вам љубити Господа Бога своего, от всего сердца, от всеја души и помишленија, а ближнија ваша, јако сами себе исполните уста ваша Благодатију си, јако да испољатсја уста ваша хваленији Господња, и да поете славу јего, вес ден велељепие јего: и да доволни будете јеже чада ваша закону господну поучати и свједјенне јего посредје људеј возвјешчати. Будетеже доволни, ашче не љењашчесја, и непразно живушче, ваипчете сокровишча премудрости божествених писанни, и молитвја о нем непрестанете.

Ишчите убо и обрјашчете, просите и дастја вам, толците и отверзетсја вам зђе двер милосердија божија, в будушче јже жизни двер царствија небеснаго, јако да вшедше в не, блаженија жизни вјечне примете наслажденне.

Дано в нашем монастирје Шишатовције 26. Јунна 1753. года.

М. П. Павел Ненадовић с. р.

P. S. Протопресвитер сам у персони, или преко јединаго вештаго свјашченика, да во цјелој протопопии церквам прочитает в праздники и надјели људем, и сваки свјашченик себје да препишет и сам прочитает. А протопресвитер у свој протокол да препишет ово наше писание, и нам јанит какое исполнио.

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: **Д. Р.**

(Наставак.)

Написание фелонов:

9 разних фелона от свиле и атласа.

Новодобиени фелони:

5, от коих 3 от свиле, а 2 от платна бјела,

Написание епитрахилев:

16 разних епитрахила а 5 добиених после визитације 1733.

Написание стихарев:

1 от тафета и 6 новодобиених.

Написание орарев:

4 разна орара.

Написяние наруквиц:

11 разних наруквица; 4 аера на платну бјелу; 6 дарака от свиле, ветха, и платна; барјак, моловат.

Написание книг:

Евангелие старе шчампе московско на вел. коло, сребром оковато по червеној оправи, 2 запоне сребрие; евангелие московско на вел. коло кожом оправлено; 4 евангелна сербска; московске: 2 апостола, 12 минеа, 3 октоиха, триод, пентикостар, 4 пролога, минеј, 2 требника, псалтир, служебник, ирмологиа; кијевске: апостол, Меч духовни, тастамент, 3 псалтира, поучение евангелское недјелное, кључ разумјенић; печерске: триод; сербске: рук. трупац, обшчак, типик, псалтир, отечник, молебник, 2 соборника, требник, книга: слова различна, сербске шчампе: псалтир; лавовске: 3 требника.

Новодобивене књиге по визитации 1733.

Евангелие московско на мало коло, оправлено ординар кадифом; московске: тиџик, поучение недјелное, Григорие Назианзин, соборник, 2 Баронија, театрон хисторически, псалтир, маргарит, трнод, 4 служебника, о пришествии антихристовом, 2 требника, 3 часослова, каноник; кијевске: 4 књ. житија свјатих, псалтир, транквалион, алфавит духовни, каломик, акатистар, требник, Ави Доротеа.

Капела мала у торољу крестообразно, верху једно мално трило, на нем 4 пенжера с стаклами, на олтару 2 пенжера мала, на ијевници от сјеверне стране 1 велики, от полуденија 1 мали и оба с стакли без катри. Врата тишлерска моловата, брава на нима немачка, патосата циглом, скалина у ходјашчим путем у тују капелу степенеј јест 14 с доксати с циглом созиданих и тој пут јест созидат циглом сведен сверху на ћемер и шиндром растовом покривен. Честнаја трапеза циглом созидата на једином столпу, освјешчена Никанором Крушедолским 1735. Посвиђија 2. На престолье: покров от платна бјела а други от картона, чаршав от платна, антимине освјашчен Софронием Томашевићем еп. Бачким 1729. Јунија 24. у Паланци, в немже и мошчи сут преподобномученика Стефана; 3 свјешчника от туча. Проскомидија у дувару, такође и пексиматница покривена бјелом бошчом от платна; кивотић на љевој страни, пред ним завјесица от атласа червена, везена златом и свилом, 4 частици мошчеј незнаемо коих свјатих в кивотје сем; 2 завјесе пред олтарем от червена картона; икона св. равноапостолних Константина и Јелени, стаклом покривена; икона пр. Богородици; свјешчник жељезан; 2 кадилнице от туча.

Сеј монастир с келнами зиданими циглом и каменом, мало не са све четири стране ограђен. От востока келие двокатне четири с тавани, доксат древјан, до них платарија шиндром растовом и чамовом даском покривене. Испод них подрум на свод, и чесма испод платарие созидана каменом; кухине две с тавани, ожаци зидани циглом, на кухинах врата от чамови дасака, на келиах пенжери с катрами и стакли; у две келие фуруне зелене, а проче двје земљане просте.

Врата различна, патос от цигле. До них двје келие на свод преведене между нима једна кухина такође на свод и комора испред них доксати на свод, пенжери њеки с катрами, а њеки без катри, сви со стаклом, фуруне зелене, врата тишлерска, патос от цигле, испод них подруми на ћемер, покривене даском чамовом и растовом шиндром. Свим сим келиам ктитор бист Григорај игумен сего монастирја, котори прве келие 1723., а сие посљедње 1724. совершил јест. От полудне келие двје, до их келиах на свод преведене между сима кухина такође на свод; и доксат и подрум, покривен растовом шиндром. Пенжери с катрами и стакли, фуруне зелене, врата тишлерска дупловати, патос от цигле. Сие келие водрузишасја трудом и иждивением јеромонаха Данила и игумена бившa сего монастира 1732. До сих келиах в том реду трапезарна. Трапезариа преведена на свод цифрами и гранами шчукаторским дјелом украшена; на неј 5 пенжера с катрами и с стакли, врата на два крила, тишлереска, брава немачка, циглом патосата, мала врата или пенжер чрез котори и јастие из кухине издаетеја. В неј икона св. влм. Димитрија с рамом пилторским моловатим и позлашченим великим, преизрадно устроена; 2 иконе мале, дрвене; 2 ормара тишлерска; 3 астала велика а 2 мала; 4 клупе; 5 чаршава; 48 пешкира различних; 34 пари ножева; 6 сланика дрвени, 60 кашика; 57 чаша винских стаклених; 13 чаша от полсајтлика; 7 карафиндла; 2 чаше ступчасте с подписи и с канци велике; 5 свјешчника от туча; 4 мумаказе от челика; 12 столица дрвених.

Испод трапезе подрум на свод и једна комора, врата на 2 крила от чамовине. Пенжера 4 с катрами. До трапези кухина преведена на ћемер такође и ожак, врата тишлерска, циглом патосата; пенжер с катрами; ормар гдје сосуди полагајутеја и како пред кухином тако и пред трапезарием доксати преведени на свод.

До кухини трапезариа зимна, таван от дасака чамови, 2 пенжера с катрами и стакли, фуруна зелена, ничим патосита, врата проста, с немачком брабом.

До јеја ред келиах, таван дрвени, и сут келиах у том реду 5, испод них подрумн сведени. Испред келиах и подрумах доксат от дрвета, келие циглом патосате, пенжери с катрами и стакли, фуруне 3 зелене, а проче от земле, кухине између келиах 3, врата различна и 1 комора верху тих келиах преведена на свод. Све келие покривене растовом шиндром и даском чамовом и трапезе.

От полуношчи 3 келие, таван от чамови да сака, на нима пенжери с катрами и стакли, фуруне зелене, врата дунђерска, патосате 2 циглом, а 1 дасками, између их 2 кухине, ожаци зидати, а проче таван от дасака. Испред них доксат дрвен, под келиами подрум од свод, на нем врата чамова. Покривене сие келие растовом шиндром ветхом. Ктитор их бист свјатопочивши Арх. и Митр. Викентиј Поповић 1722. совершисја. До тих келиах зграда от чамови дасака, и тако довршено ограждение монастира и между том заградом јест кашија неголема от дасака чамови, озгор покривена чамовим дасками.

У западном реду келиском јест на среди једна звоница циглом созидана, растовом даском покривена ветхом, в неј 2 звона средња. У великом торњу јест звоно от 10 центи, но не добр имат глас. Такожде едино звоно мало пред трапезарием позивајушчее братију на објед.

Написание вешчеј калајних: 7 калајлија великих, 33 танира и 12 кашика.

По визитации 1733. придобисне вешчи калајне: 9 вел. калајлија, 54 танира, 30 кашика, 4 сана малена, 2 чаше.

Написание вешчеј бакарних:

6 разних котлова, 2 казана са оправом а 1 стар, 2 оранше, 5 тенжера са заклопци, 3 тепсије вел., 5 легена, 2 ћугума, 6 ибрика, 14 сана вел. 10 тепсијака, 3 служавника, јолтас и 3 мале тепсије.

Не исходјат:

Леген, 29 мал. сана и 4 тепсијака.

Новодобиени бакар:

8 разних котлова, казан, оранија и поклопац 2 мал. тенжере, 3 ибрика умивална, тепсија велика кашика, тас сафатли, фењер.

Написание вешчеј жељезних:

— — — — — — — — — —

Написание сосудов винских:

16 каца винских у нима 830 хак., 2 каце купуске 60 хак., 4 бурета ракијска 20 хак., 15 хардова винских 150 хак., хардов 15 хак., хардов 60 хак., 3 хардова 90 хак., 4 чабра, 3 табарке, 3 канте, 3 чобање од растовине а 2 от јеловине, 3 шафоља, 7 славина, 3 ведрице, 10 чанака, 2 левка, 25 хакова вина готова, 2 хак. ракије, 57 кошница.

(Наставиће се.)

Записник

седнице арх. конзисторије одржане 11. Новембра 1903. под председништвом Његове Светости.

Прочитани састављен од кон. бележника протосинђела Данила Пантелића извештај о раду конзисторије од 1. Окт. 1890. до 1. Окт. 1904 узет је са одобрењем на знање и има се поднети сазватој за 25. Нов. арх. епархијској скупштини.

На послату од кр. земаљске владе на мњење молбу еп. конзисторије пакрачке, да би се § 53. б.) школског и наставног реда за пучке школе тако надопунио односно протумачио, да су учитељи пучки православне вере дужни страсне недеље свима црквеним богослужењима присуствовати, известити кр. зем. владу из разлога у молби наведених у целости прихватити је и на благонаклоно уважење препоручити је. — Достављена од краљевске земаљске владе молба јереја Александра Живановића, катихете и професора, да се на кр. мушкој учитељској школи осечкој постави помоћни вероучитељ и учитељ појања, а њему да се број сати из веронауке на кр. вел. реалној гимназији и гимназији осечкој у сваком разреду повиси на два сата, доставиће му се са извештајем преко парохијског осечког звања. — Достављено од кр. зем. владе решење од 10. Нов. 1903. бр. 15252. у ком је издато упуство управним властима, да имају настојати да се умрли вазарени не сахрањују у освећено гробље за православне, него у одређено за њих гробље, доставиће се подручном свештенству и црквеним општинама ради знања и равнања, — Наредба саборског одбора од 23. Сеп. 1903. бр. С. О. 7987. и 8331. да видирање признаница умировљених свештеника врху мировинске припомоћи из јерархијског фонда, у будуће могу обављати надлежни парохи односно администратори оне парохије, у којој дотични стално пребива, доставиће се путем протопрезвитератских звања подручном свештенству ради знања и равнања. — Достављена решења саборског одбора у погледу мировине за 3 свештеничке удовице, доставиће им се надлежним путем. — Достава темишварске конзисторије, да је умировљени архимандрит месенски Корнелије Живковић умро у Печки 7. Окт. 1903. и да је 8. н. м. у ман. Бездину сахрањен, доставиће се управи ман. Крушедола, из ког је манастира уживао мировину. — Препоручиће се надлежним путем парохијским звањима набављање „Збирке закона и

наредаба" за далматинску епархију. — На пријаву арх. административног одбора да настојатељ ман. К. Г. М. није удовољно конзисторијалном налогу од 22. Јула о. г. и услед извештаја изасланства конзисторијалног од 12. Окт. изаслатог у исти манастир да извиди зашто речени настојатељ не подноси рачуне и не одговара на налоге претпостављених власти, из ког се види неуредност и нетачност у управи истог манастира и вођењу рачуна, подељен је реченом управитељу без обзира на његове неосноване извине за сада укор уз најстрожији налог, да има до одређеног му рока поднети рачуне, пошто ће у противном случају поново изаслато бити изасланство у манастир на његов трошак. — Архимандрит крушедолски Анатолије Јанковић повраћа уз извештај као безпредметне тужбе бившег пр. управитеља ман. Х. С. В. против братства, као и тужбу братства против њега, пошто исти није више управитељ, који је узет на знање. — Пријава управитеља ман. Б. да је по високом овлаштењу Његове Светости искушеника Младена Суботића у чин мале схимне под именом Методија 28. Септ. постриженог, узето је на знање. — На пријаву ман. В. Р. да је јрм. Н. С. нуждан тромесечни допуст ради лењења, подељен му је исти, ког може одмах наступити. — Пошто је при обављеном 10. Нов. избору пароха у Лединцима Петар Бронзић адм. у Ст. и Н. Бановци добио 19 гласова, а Василије Јанковић, пар. помоћник у Гргуревци 12 гласова, то је за пароха именован П. Бронзић. — Администрација парохије у Ст. и Н. Бановци поверена је адм. у Г. Товарнику Марку Ердерски, и општина је позвата да пошље нужну своту за распис стечаја. — Пр. адм. у Лединцима Гедеон Томашевић има се у свој манастир Хопово повратити. — Извештај изасланика конзисторијалних у погледу уплате пореза на пар. сесију и општинских дача у Добановцима, узет је на одобравајуће знање, те су дотични позвати да својој дужности одговоре и издата нужна упутства у тој ствари дотичним протопрезвитерима. — Притужбе три против пр. администратора С. В. у К. поднесене од протопрезвитератског звања, затим Ј. Г. и Ј. Д. са још 53 жителя исте парохије, уступљене су му на изјашњење. — Пошто од 2 пријављена компетента на парохију у М. један не може бити припуштен јер се налази под дисциплинарном парницом, а други је своју молбеницу непосредно поднео конзисторији, извештена је црк. скупштина, да до сталног попуњења и на даље има исту парохију администрирати пр. адм. Ј. Л. — Пошто се на расписан стечај на парохију у Ј. пријавио само један компетент М. пл. М., то се преко окружног протопрезвитера иста општина има позвати, да се изјасни, да л' тог једног компетента за свог пароха прима. — Једногласно изабрани за пароха у новокрејираној парохији у Босуту, привремени администратор у Рачи и Босуту Никола Станишић потврђен је за пароха, а администрација у Рачи уступљена је свршеном богослову С. К. — Услед молбе протопрезвитератског помоћника Д. С. да се због болести реши администрације парохије у Ј., предата је администрација исте парохије јрм. К. Г. — На молбу оболелог пароха и протојереја у Т. Т. пл. М. да му се подели допуст на 6 месеци, закључено му је поделити га пошто нађе себи заменика, а тако исто поделиће се 6 месечни допуст и оболелом пар. помоћнику В. Ј. у Г., пошто се његов принципал побрине за испомагача. — Исправљени крсни листови, доставиће се кр. земаљској влади. — Изјашњење пароха у Б. Ј. Б. на притужбу учитеља П. М. што је за време школско обавио сахрану Д. М. узето је на знање с тим, да у будуће има обзир узети и на овопредметне школске прописе. — На тужбе П. Л. и С. Г. из Ч. против тамошњег пароха Е. К. одређена је истрага на лицу места, коју имају обавити арх. крушедолски А. Јанковић и протопрезвитер А. Стајић. — На пријаву пар. звања у Г. Т. да је С. П. дао у женској препрати над вратима о своме трошку набављеној слици, која представља моменат, када је потера по св. Саву у манастир дошла, наликати међу пратњом потере себе и још некоје познате општинаре из места, уступљена је С. П. на изјашњење. — Уток адм. у Н. М. П. против осуде конзисторијалне, доставиће се митрополијско-црквеном савету. — Јереји М. Е. адм. и Г. Т. и Д. Б. адм. у Острову, припуштени су полагању стечајног испита. — Кр. котарски суд у И. известиће се, шта је са несталих 1670 К из благајне ман. Х. за време управе С. В. — На молбу С. В. бившег управитеља ман. Х. да може поднети тужбу грађанском казненом суду против Г. К. јрм. у ман Б., дозвољено му је поднети је. — Тужба учитеља у Г. Т. против тамошњег адм. М. Е. издата је истом на изјашњење. — На пријаву кр. котарски области у

Иригу, да братство ман. Р. никако не долази катихизирање у пучкој школи у Р., одређен је јрм. В. С. да има катихетску дужност у истој школи обављати. — Пријаву црк. скупштине у Б. да тамошњи учитељ Ј. Ц. несавесно врши појачку дужност, уступљена је кр. жупанијској области да учини нужни извиђај и да сходне мере у том погледу учини, евентуално да исток у другу општину премести. — Црк. општини у П. дозвољено је да може расписати стечај за парохијско место. — Повраћене од стране В. П. достављене му преписе да их има на мађарски језик превести, са изјавом да не ће, нити се налази позваним исте превести, уступљене су заједно са његовим извештајем Његовој Светости на даље високо расположење. — Пријава истог против свештенства у Д., достављене им се на изјашњење. — Пријава М. О. из Н. К. против умировљеног свештеника Љ. М. уступљено му је на изјашњење. — Пријава М. В. из Ш. против тамошњег пароха Н. Н. и Ђ. Н. адм. у С., уступљена им је на изјашњење. — Управа ман. Р. упућена је да записнички преслуша јрм. Л. Б. и П. В. становника тамошњег пријавора и односни записник уз повратак комуниката са својим извештајем конзисторији поднесе. — Пријава П. Ђ. из Р. против пароха П. Б. издата му је на изјашњење. — Пријава З. Т. учитељице у М. против тамошњег свештеника Д. Р. издата му је на изјашњење. — Осим других омањих ствари, донешена је решење у 30 брачних парница.

Записник

пленарне арх. конзисторије са изабраним 25. Нов. новим члановима, одржане 9. Децембра 1903. под председништвом Његове Светости.

Његова Светост поздрављајући присутне чланове, саопштава, да их је у пленарну седницу позвала ради конституисања, те пошто су чланови прозвани, позове их, да у смислу чл. XXIII. пр. уредбе од 1871. заклетву положе.

Протосинђео је Данило Пантелић заклео присутне чланове, који својим потписом снабдевене писмене заклетве предадоше у руке Његове Светости, које су остављене у писмохрани. — Услед поднесене оставке чланова др. Милоша Николајевића и др. Младена Лисавца, буду на њихово место изабрати супститути Васа Вујић, умировљени управитељ карловачке гимназије и Ђорђе Петровић, апотекар из Митровице. — На саопштења Његове Светости, да је за потпредседника постављен архимандрита крушедолског Анатолија Јанковића, буде исти са „живео“ поздрављен. — Установљен је ред по ком ће чланови у седнице долазити, и тако ће долазити:

а) Јануара, Маја и Септембра: Анатолије Јанковић, Јован Вучковић, Илија Перкаћански, Лазар Богдановић, Јован Муачевић и др. Радивоје Тешић,

б) Фебруара, Јуна, и Октобра: Јован Јеремић, Иларион Зеремски, Марко Шауша, Влада Обрадовић, Ђока Стефановић и др. Лаза Николић,

в.) Марта, Јула и Новембра: Авакум Стајић, Васа Николајевић, Урош Ђурић, Младен Ћирић, др. Димитрије Петровић и Васа Вујић,

г.) Априла, Августа, и Децембра: Јефта Вукадиновић, Васа Константиновић, Радослав Марковић, Васа Латинкић, др. Влада Чобанић и Ђорђе Петровић. — Чланови конзисторијални имају се на осам дана у напред засебним позивом позвати у седницу. — Изабрат је одбор за израду новог пословника у који су изабрати: арх. А. Јанковић, прот. Ј. Јеремић, и др. В. Чобанић, те се досадашњи пословник дати штампати о трошку епархијског фонда и по један примерак разаслати како члановима изабраног одбора, уз упутство да га прегледају, исправе и евентуално и надопуне, односно да нацрт за нов пословник сачине и конзисторији у своје време предложе, тако и свима конзисторијалним члановима с тим, да своје евентуалне примедбе и мњења споменутом одбору за израду пословног реда саопште.

До израде новог пословника, има важати досадашњи привремени пословник од 1875.

По изцрпљеној дневног реда, Његова Светост захвали члановима на одзиву и труду, те препоручивши им да редовно и савесно у седнице долазе, буде седница закључена с тим, да се редовна седница има Јануара 1904. састати и одржати.

Седница

епархијске конзисторије вршачке, држана 18. (31.) децембра 1903. под председништвом Александра Стојадиновића, окр. протопрезвитера, потпредседника.

Жалба Мије Тодореска против сист. парох. помоћника у Перлезу, Лазара Нешковића издата

овом на изјашњење. — Извештена црквена општина у Старчеву, да јој је уток против решења конзисторијалног у предмету администрације парохије у Старчеву враћен од митроп. црк. савета као беспредметан, јер га је црквена општина по гласу списа повукла 1902. г. — Узето на повољно знање президијално расположење о постављању јереја Стевана Дејановића за адм. парохије у Ватину, и умољен саборски одбор, да ватинској црквеној општини подари годишњу припомоћ од 600 круна у сврху издржавања свога свештеника. — На позив митроп. црквеног савета, да се одреди нов поступак ради установљења правног темеља молбе јером. Порфирија Гвгића, као и то, чијом је кривицом настало потраживање реченога јеромонаха од управе манастира Војловице, издати су сви списи епарх. фискалу др Кости Хаџији на мњење и предлог. — Поднесен извештај саборском одбору у ствари тестамента блаженоупокојеног епископа, Емилијана Кенђелца, а протосинђел др. Емилијан Радић позван, да у смислу истога унесе за 14 дана у благајну срп. нар. црквеног фондова 4000 круна. — Публикују се пресуде митропол. црквеног савета у бракоразводним парницама гласеће све на развод брака — Узима се на знање извештај управе манастира Војловице, да је јером. Теодосије Костић издржао епитимију од месец дана. — Решено, да се признав адвоката Ђуре Јорговића против интерлокуторног решења конзисторијалног не спроведе митроп. црквени савету, но да се отпочети поступак окончава. — Враћају се молбе свештеницима, који су компетовали на место пароха у Вел. Бечкереку. — Јереј Симеон Жигић, парох у Плочици, који је позвао политичну власт, да избору црквено општинске управе присуствује, позван на изјашњење. — Упућена црквена општина у Кусићу, да има супрузи пароховој један црквени стол из почасти уступити. — Умољено министарство просвете, да извести, у ком се стадијуму налази молба Тодора Ћирина у ствари накнадне матрикулације брака његове кћери, отпослата истом министарству још 1899. г. — Извештај јереја Лазара Нешковића с. парох. помоћника у Перлезу о преваћању једне девојке у прав. веру, узет на повољно знање. Но у вези с тим издато упуство реченоме јерeју, да он нема права као „парох“ се потписивати. — Кр. ереском суду у Белој цркви уступљени на званичну употребу неки тражени списи. — Поново одбијен са молбом ради преиначења једног овостр. решења јереј Трајан Симић, адм. парохије у Вел. Маргити, те упућен, да којекаквим, бескорисним поднесцима не досађује конзисторији. — На основу решења митроп. црквеног савета решено позвати епарх. фискала, да против јером. Нектарија Аргировића фискалну акцију поведе. — Уступљени сви списи, односећи се на установљење плаћевног разреда парохије у Добрици, овоспарх. адм. одбору на надлежно поступање. — Издата упутства неким парох. звањима у погледу накнадног убележења у матице. — Достављена се архиви вароши Будимпеште списак пароха и парохија ове епархије. — Упозорен црквени одбор у Добрици, да он није властан тужбе против свога пароха примати, исте испитивати и на даље решење спроваћати. — Јереју Трајану Симићу, адм. парохије у Вел. Маргити поделен укор, што није на време сахранио једну парохијанку своју, но и тужитељ његов Милан Илић је укорен због непристојног изражавања и неистинитих исказа против свештеника

ЛИСТАК.

Вести.

Архијерејска служба. На св. Богојављење благоволела је Његова Светост у саборној цркви одслужити архијерејску службу, а по свршетку обавити водоосвећење.

Крсна слава. На св. Јована славило је Његово Високопреосвештенство г. епископ бачки *Митрофан* своју крсну славу, коју му је лично благоволела честитати и Његова Светост у пратњи високопреч. г. архимандрита др. Георгија Летића, проведавши св. Јована код Његовог Високопреосвештенства као гости.

Седница врховних народно-црквених власти. За 16. о. м. сазват је у седнице народно-школски савет.

Радосна вест. По позадашњим гласовима, дошло је до помирења између митрополита босанско-херцеговачких и првака народних у погледу црквено-народне автономије. Овај је глас све истините Србе обрадовао.

А кад ћемо ми у карловачкој митрополији тај дан дочекати!

Свечарска слава српске новосадске читаонице. Српска Читаоница у Новом Саду ставила се са почетком ове 1904. године под заштиту св. Василија Великог, чију је успомену 1. јануара о. г., као на дан његове смрти и посљедњег прослављања, врло свечано прославила. Пре подне у 9 сати било је освећење свечарске сводице. Икона светитељева била је врло лепо окићена природним цвећем. У вече је било свечарско седо спојено са резањем

свечарског колача и ипранком. На селу је секретар читаонички г. Вељa Миросављевић парох новосадски држао предавање „О животу и раду св. Василија Великог с особитим погледом на стање Цркве у IV. веку“, које је многобројни скуп с пажњом саслушао. На предавању овом био је од оне г. г. новосадских свештеника, који су чланови читанице те, присутан само један, и тај један био је — предавач (Индиферентизам „световњака“!).

Наредба домобранског министра у погледу женидбо момака, који још потпадају под трећу класу позивања. С обзиром што момци рођени 1880. г. који су концем 1903. г. пашли на треће класе, а без своје кривице остадоше не асентирани, настадоше разна мишљења у погледу њихове женидбе, то да би с једне стране заштедио дотичнима трошак на молбенице а с друге стране да би јасна обавештаја имали у томе погледу: позивам управне одборе, да својим подручним звањима моју наредбу доставе с налогом, да свакога молиоца за женидбену дозволу, ако је *из треће класе изашао ал' позивању још задоста није* учинио довољно обавести, *да се без дозволе може женити*. Својој дужности пак у погледу асентације дужан је накадно задоста учинити, те у случају да га у војску приме све непријатности и неприлике, које отуда потичу сам себи има приписати. У Будимпешти, 1904. г. јануара 18-ог.

Њири с. р. домобрански министар.

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Књижевни оглас.

Г. др *Каменко Суботић*, покренуо је од 1. Јануара о. г. у Прагу издавати „*Илустровани гласник*“, који ће излазити сваког четвртка на великом табаку. Цена је листу на годину 12 К.

Од Администрације

Како је истекла и ова година а многи претплатници дугују не само за прошлу 1903., него и за раније године, то их молимо да свој дуг подмире не пропусте. Тако исто опомињемо и сл. срп. школске општине, које нам дугују за стечајеве да свој дуг плате, по гласу рачуна, којега су благовремено примили.

Карловци, Јануара 1904.

Администрација Српског Сиона

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 1163. ex 1903.; 63. ex 1904. 1—2 5

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. разреда у Бечмен-Петровчићу овим се стечај до укључно 15. фебруара по ст. кал. о. г. расписује с тим, да компетенти имају своје прописно инструјисане молбенице овој конзисторији до горњег рока надлежним путем поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 9. (22.) јануара 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К. 3526/521. ex 1903. 2, 1—3

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. плаћеног разреда у Кисачу с тим, да компетенти имају своје прописно инструјисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључно 14. (27.) фебруара 1904. год. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у *Новом Саду* 30. децембра 1903. (12. јануара 1904.) год.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 3, 1—3

Умировљењем учитељице Ангелине Степићеве овим се расписује стечај на учитељичко место са овом платом:

1.) У готовом годишње . . . . . К 700
2.) $8 \cdot \frac{1}{1}, \frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{1}{8}$ □° оране земље I. класе.
3.) 5643 □° „ „ „ „ пашњак
4.) За одржање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80
5.) Стан у нарави или релутум од . . . К 120
6.) У име огрева . . . . . К 40
7.) 400 □° таковзваног воденог јарошта.

Изабрана учитељица има на сву земљу терете сносити

Дужности су школском уредбом прописане.

Рок је стечају 6 недеља дана после првог огласа у „Српском Сиону.“

У случају да на ово место буде изабрана овдашња стална учитељица, онда ће се бирати учитеља на учитељичко место с оваком платом:

1.) У готовом годишње . . . . . К 700
2.) За држање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80
3.) Стан у нарави или релутум од . . К 120
4.) У име огрева . . . . . К 40
5.) 5643 □° оране пашњачке земље I. ккасе на коју учељица све припадајуће терете сноси.

Свака молитељка има се у својој молбеници изјаснити, дали се прима за учитељицу и онда, ако би била изабрана на ово друго место.

Из седнице м. шк. одбора српских вероисповедних школа старопаланачких, која је држана 23. новембра (6. децембра) 1903. у *Ст. Паланци*.

Константин Јанковић, перовођа. Душан Јабланови, парох и предс. шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 4, 1—3

Овим се расписује стечај на новоустановљено учитељичко место, с којим је скопчана плата:

1.) У готовом годишње . . . . . К 800
2.) У име стана . . . . . К 120
3.) „ „ огрева . . . . . К 40
4.) За држање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80

Дужности су школском уредбом прописане.

Рок стечају је 6 недеља дана од првог уврштења овог стечаја у „Српском Сиону“.

Из седнице м. шк. одбора српских вероисповедних школа старо-паланачких, која је држана 23. новембра (6. децембра) 1903. у *Ст. Паланци*.

Константин Јанковић, перовођа. Душан Јабланови, парох и предс. шк. одбора.

Број 1158. а 1163./К. а. 781. ех 1903. 105 2—2

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на мјесто пароха са платом II. разреда у Пакрацу и уједно окружног протопрезвитера рескриптуалнога протопрезвитерата пакрачкога, а рок је стечају 18. (31.) јануар 1904. год.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до горњег рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 16. (29.) децембра 1903. год. држане.

Мирон с. р.
епископ.

К. 794./600. ва 1903. 106 2—3

С Т Е Ч А Ј.

Отвара се стечај на парохију 6. плаћевнога разреда у Чоки. Компетенти ваља да поднесу правилно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 20. фебруара (4. марта) 1904. године.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 16. (29.) децембра 1903. године.

Председништво.

Број 1046./К. з. 734. ех 1903. 102 3—3

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на мјесто парохијског помоћника липовчанскога, са сједиштем у Грабарију, плаћом VI. разреда и станом у нарави, а к томе и 400 К, за сада, за привремено служење парохије иванићке. Рок 1. (14.) Фебруар 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока подписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 20. новембра (3. децембра) 1903. држане.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—1 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 71. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 2

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 31. јануара 1904.

ЗВАНИЧНО.

Одликовани и рукоположени:

Св. архијерејски синод православне српске митрополије карловачке, одлуком својом од 29. новембра (12. децембра) 1903. бр. спи. зап. 56., узевши у обзир многогодишњи похвални рад, те досадашње заслуге ректора и редовног професора прав. срп. богословског училишта карловачког, протопрезвитера Јована Вучковића, око извађања реорганизације истога завода и образовања питомаца богословије, благоизволео је одликовати истога протопрезвитера златним крстом, који се носи око врата на црвеној траци или на златном ланцу.

Његово Високопреосвештенство Господин епископ пакрачки *Мирон*, благоизволео је Кирила Турала, окр. протопрезвитера у Новој Градишци, одликовати надбедреником.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ бачки *Митрофан Шевић* изволео је за сист. парох. помоћника у Суботици изабранога и потврђенога Исидора Лудајића, свршеног богослова из Суботице, рукоположити дана 6. (19.) јануара 1904. у храму св. Три Јерарха у Новом Саду за ђакона, а дана 22. јануара (4. фебуара) и. г. у св. николајевском храму за презвитера.

НЕЗВАНИЧНО.

Нови митрополит скопљански.

Смрћу блаженоупокојеног митрополита Скопљанског Фирмилијана, обудовљена епархија скопљанска, добила је опет за свога архипастира — Србина. Св. Синод васељенске патријаршије изабрао је баш на појутарје св. Саве о. м. на упражњену митрополитску катедру у Скопљу јеромонаха г. Севастијана Дебељковића.

Високопреосвећени г. Севастијан родио се 1869. г. у Липљану на Косову. Основну школу изучио је у месту рођења а по томе призренску богословију и учитељску школу у Београду. Оженивши се учитељевао је све до год. 1894. Те године умре му супруга и он се, од жалости за својим милим другом реши, да себе са свим посвети олтару Божјем. Још исте године 30. новембра замонаши се и 4. децембра би произведен за ђакона, у ком је чину дочекао и избор свој за митрополита.

Год. 1895. ступи као питомац васељенске патријаршије у богословију на острву Халци, коју доврши 1901. са врло добрим успехом. По свршеним богословским нау-

кама, бавио се стално у Цариграду и на острву Принкипу и Халци, заузет радом на књизи и богословској науци. На острву Халци га је затекао и избор за митрополита.

У суботу 17. о. м. произведен је новоизабрани г. митрополит у чин свештенички, а сутра дан, у недељу 18. о. м. обављено је већ и посвећење за митрополита у патријаршкој цркви св. Георгија. Чин посвећења обавио је митрополит ефески Јоаким, један од најугледнијих синодала васељ. патријаршије, а уз њега чинодејствоваху још четири митрополита, један велики архимандрит, један свештеник и четири ђакона патријарашка.

Стечено право тога народа, који са зебњом очекиваше дан избора свога митрополита, ни мало није повређено. У новоме митрополиту своме г. Севастијану, добива тамошњи народ српски не само архипастира — Србина, но и човека одлична и по спреми и по врлинама, које га красе; — човека, који ће достојно моћи заменути заслужног претходника свог.

И ми с наше стране од срца поздрављамо новога митрополита скопљанског г. Севастијана и кличемо Му: Ис пола ети! Срећно! Н. Б.

Својеручни записи

владике горњо-карловачког, а по том митрополита Павла Ненадовића.

Предговор.

Д. Р.

У митрополијско-народној библиотеци у Карловцима налазе се календари „Alt und Neuer Krakauer-Schreib-Kalender“ за 1746., и „Kayser Königlicher Hof und Ehren-Kalender“ за 1750., који су календари били својина реченог владике-митрополита Ненадовића.

Он је у њима забележио своје доживљаје у Бечу 1746., у ком се у то време бавио с патријархом Арсенијем Јовановићем Шакабентом, а за тим 1749/50. као новоизабрати митрополит.

Павле се Ненадовић бавио и пре 1746. у Бечу као изасланик народни и патријархов генерални викар.

Тако се н. пр. бавио у њему од 15. Септембра 1742. до 15. Октобра 1743. (в. бр. 10. стр. 305. овог листа за пр. г.)

По запису у првом календару, бавио се Ненадовић у Бечу од почетка 1746. уз патријарха Арсенија, који се повратио из Беча 5. Јунија, до Децембра н. г.

А по запису у другом календару и писмима Ненадовићевим, пошао је он из Карловаца за Беч 16. Новембра 1749., камо је стигао 12. Децембра. Из Беча се кренуо за Карловце 12. Маја 1750., а стигао у Карловце 12. Јунија н. г.

По писмима Ненадовићевим пошао је он из Карловаца за Беч 20. Августа 1752., а стигао у Беч 1. Септембра н. г.; из Беча је пошао за Карловце 9. Новембра, камо је стигао 25. Новембра н. г.

По писмима Ненадовићевим пошао је он из Карловаца за Беч 28. Августа 1753., камо је стигао 6. Септембра; из Беча је пошао за Карловце 22. Новембра, камо је стигао 4. Децембра н. г.

По писмима Ненадовићевим пошао је он из Беча — кад је отишао не могосмо наћи — за Карловце 1. Децембра 1757.

По писмима Ненадовићевим пошао је он из Даља за Беч 17. Јулија 1762., камо је стигао 26. Јулија 1762; из Беча је пошао за Карловце 2. Јулија 1764., а стигао у Даљ 26. Јулија н. г.

Тим бављењима Ненадовићевим у Бечу, камо није одлазио ради шетње и уживања, него ради потребе своје цркве и народа, има се поглавито захвалити, што се у оним бурним и опасним временима за цело време његова митрополисања (од 1749.—1768.) одржао наш народ у источно православној вери, осим оног у Жумберку, који се није никако могао одржати, и што српски фрушкогорски манастири очуваше своје поседе.

Сами записи Ненадовићеви у првом календару гласе:

1746. Јануара. „29. ѕ средѕ ѿтиде во своѩси Г. брать Костайнички (Алексије Андрејевић) и сего дня магистра погодихъ дѣцѣ да инстрѹира немецкимъ ѩзыкомъ.

1746. ѳевруара. „26. изъ Беча чрезъ Г. Аизлера више издате еѳпедиције чрезъ Карлщатъ ѕ будачки Протопопіатъ Михайловичъ еѳпедирахъ.

1746. февруара. „8. среду 8 5 сахата по полѫдне аѣдіенціѣ ѣ его Цес. Вел. Францишка I. имесмо вкѣше со Г. Еѣархомъ Синесіемъ (Живановићем, потоњим Арадским владиком) и тѣ милость имелисмо да фтори 8 аѣдіенціѣ ѣаѣщени есмо.

Модель ѿ иѣрга (бурга) 8 царскомъ дворѣ на Видењ 8 башчи има 1500 соба, пећчера 2866 и врата 3000. и на то 3 миліона цесарь ѿредно на пролеће пиже, када се сестара обори.

1746. Априла. „7. 8 граду Вѣнѣ у цесарице имесмо аѣдіенціѣ и Блажени (патријарх Арсеније Јовановић Шакабента) крсть добивь.

1746. Априла. „24. 8 Шенирѣнѣ 8 цесара имесмо аѣдіенціѣ и меморіаль предадосмо.

1746. Априла. „25. изь Беча ѿтиде брать арадски (Исаија Антоновић) во своіси и дѣховникъ Протосингель Кирь Партеній (Павловић, потоњи епископ посвећења).

1746. Априла. „26. поиь Стефань Мѣтанчићь 8 Даль поће.

1746. Маја. „11. в' неделю 8 капели Гардиналовой, Гардиналъ Колонићь, Архіепископь Албанскій и Епископь Ѣѣрскій графь Жичи, посветише во епископа сенскаго генерала ваикара Ѣопилића.

1746. Маја. „16. в' петакъ вечерь принць Кантакѣзень, Кристина и Малаеска аресть.

1746. Маја. „25. 8 неделю 8 Шенирѣнѣ имесмо аѣдіенціѣ 8 цесара.

1746. Маја. „27. у вторникъ по полѫдне у 6 сахата 8 Шенирѣнѣ обшіедь аѣдіенціѣ 8 ѣя Цес. Вел. и всевисочайшаго херцофта со Блаженимъ имесмо, а 29-тога маіа 8 Ѳренгоѣь домь Г. Хофкоморатъ Карль Тирь (Karl Joseph Edler von Dier, Hof Cammer Rath) его Блаженствѣ принесе кресть и секретарѣ колайнѣ ѿ ѣя Цес. Вел. и сего дня обеща мнѣ Блаженѣйшій на школѣ плащанскѣ Покровь-Богородичнѣ дати Ѣѣквара, десятословія и прочи книгь за его здравія, ѣбога юна дѣца да се ѣче гратись.

1746. Јунија. „2. 8 Г. Хофкригсрота Вебера на трактаціи билисмо.

1746. Јунија. „5. его Блаженство изь Беча поће в' Карловце.

В' ѡбшить аѣденціи ея Цес. и Кр. Вел. всемилостивѣйшею склоностію к' мени приступили, свѣщенейшимъ словомъ своим ѧтѣшимя, и ѡбѣщали до 8 дни еѣпедирати прошеніа наша, и еще ѡ цркваѣ приложити вѣщне нежели просихъ да са ея милостіѣ контенти хощемь бити.

1746. Јунија. „19. 8 Шенирѣнѣ ѡ 12. сахатѣ 8 четвртакъ 8 великой сали всемилостивѣйшимъ склоненіемъ пристѣпила к' намъ и Братъ Славонскомъ (Софронију Јовановићу) и ѿнѣ Еѣсархъ Сунесіѣ, и вопрошала аще пѣтовати хощемь, ѓже азь ѿвѣтствовахъ, нехощемо, но ѡжидаемь всемилостивѣйше Еѣпедиціе и резолѫціе. На сіе намъ всемилостивѣйше резолвирала и сказала: Что она ѣсть цедѣлѣ писала графѣ Коловратѣ да наша дѣла еѣпедира и зато сада нама допѫща 8 име ея ѿити графѣ Коловратѣ и сказати: да реферать к' ея Цес. Вел. горе пошалять; и тако исполнили есмо всевисочайшѭю заповедь: и сказали того часа г. графѣ Коловратѣ, и шнь ѡбещаль: да реферать ови дана хоще предати, како се приѣготови и соверши, и да 8 дѣлѣ ѣсть. И симь начиномъ овога дня всемилостиваа аѣдіенціиа ѡчитая совершися, Боже благослови на славѣ твою и в' полѫѣ св. матере церкве и славнаго Народа нашего да ѣбдеть.

1746. Јунија. „24. 8 четвртакъ конференціа министеріалная подь президиѣмомъ графа Кенигсега еѣеленціи, заключила дѣла общенародная наша епархіиская Костајничка и Карлщадска и сремскихъ монастирей.

1746. Јунија. „20 у Вѣни ѡбновися Епитропская ѡфиціа ондашнія капели св. вел Георгія, и поставившаса Епитропи, и иѣблицирани биша в' капели: Гевргіе Павловь, Јоаннь Кѡнстантиновь, Јоаннь Милетић Сарајевац, Кѡнстантинь Гевргіевь Зимновић, и сіи ѿ стари Епитропа г. секретара Бѣчкова, Г. Малаеска и г. Кѡнстантина Парасковича рѣкопримателне ѡфицію, новце и вещи церковне и регистре по инвентарізмѣ пріимиша, како ѡ семь полное вѣдателство семѣ Актѣарізсь бива Г. Еѣархъ патріаршки и ѳрѣшкогорскихъ монастирей провинціаль Сунесіи иметь и іа и Г. брать Славонскій присѣтвоваховмь иѣбликаціи тѣхъ Епитроповь, и Ефимерія ѥромонаха Герасима ѳрѣсалимца инсталація, како ѡ семь 4. юніа резолѫція патріарша ширше ѡ томъ Епитропскомь ѣстановленіи гласить.

1746. Јулија. „27. Ѻренги, іа и е҃архъ Сучесіи ѕ Шепирѕнѕ милостивѣйшѣ священ. Цар. словомь резолѵціѕ полѵчисѧ, да дѣло наше полако ходить, и то ѥсть противѣ воли ея Цар. Вел. Сего воскреснаго дня его царское Вел. конфирмаціѕ кодь себе держали.

Сего дня г. хофкоморать Кохь сказа намь, да е протоколь конференціални скоро готовь и тако баронь Шмидлингъ хофкоморать дѣла, и за насъ ѳаворабио да ѥсть ѕавѣтовано, и скоро да се хоће ея Цар. Вел. предать, и Г. граѳь Кинигсекъ 29. іюлія сказа намь да е ѕжь дать протоколь цар. Величествѣ.

1746. Августа. „2. по римокомь ѕ Бечѣ узаймихь ѿ Г. Пленипотенціала 100 дуката.

1746. Августа. „24. ея Цар. Вел. своимь священимь царскимь словомь сказа намь ѕ Шепирѕне при целованіи рѣкь ея Цар. Вел. и всевисочайшія царскія фамиліи, да той изидѣть и совершитися хощѣть дѣла наша при ея Цар. Вел.

1746. Августа. „27. по полѣдне ѕ 4 сахата Г. брать пакрачкіи ѿтиде ѿ насъ изь Бечa.

1746. Септембра. „20. Пріде во Вѣлѣ Пр. кѵрь Софроніе (Андреевь) митрополить Белградскіи просити ѕ Цес. Вел. милость садержанія и Протекціѣ, по препорѫци Блаж. нашега Г. Г. Патріарха агентѣ Ореңги писане. Сейже митрополить родомь ѿ жстрова Хіо, в' Асіи, близь Царь града. Постриженикъ Синайскіи, тѣрскіи рати Белградскіи, царь Тѣрскіи при взятіѣ Белграда епархіѣ Белградскѣя тергоману Алеѯандрѣ поклонипль, да жнь ѡдадеть емѣже хощеть, и сей взаль 500 гроша ѿ митрополита и извадиль емѣ Берать, и ѿ Константинополскаго престола рѣкоположень биль во митрополита, и понеже не ѿ Престола Пекскаго произведень емѣже та епархіа подлежить, тако ѳго Блаженствѣ Патр. Пекскіи Іоаникіи на свако лѣто 550 гроша да даеть писмомь обвезаль, мирiѣ да даеть, и зане сей Митрополить хотель ѿбити что ѿ Епархіе ѳго побираль 1755 гроша патріархь, изь сего родила се вражда, да патріархъ церковь затвориль Белградскѣ. Пакь ѕслишавь паша их' враждѣ, и Патріарха 8 дни, а митрополита 2 дни арестомь мѣчиль, и на конець ѿ престола Митрополитскаго, сего Патріархъ низложиль, и ѿ Епархіи изгониль.

1746. Септембра. „23. на Франциска день цесарски сказа намь граѳь Коловратъ, да е протоколь конференціе сочиниль и то ради Костайничкогъ, а ѥже ради мене не сочиниль.

1746. Септембра. „25. ея Цес. Вел. ходиль граѳь Коловратъ ѕ Шепирѕнь воспетити вишеречень резолѵціѣ, а пакь ихъ іасность праведною информираль, и тако заповедила Коловратѣ да по резолѵціи Ѥдпедира, а реферата да недае више никакова, бо види гдѣ паки ми ѕ салии великой антекамари подворающи стоимо и граѳѣ милостивимь своим словомь сказала, виждь где они стоять, но ѥдпедиран како самь резолвирала.

Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Domino Joanni Georgievics O. E. G. R. Essenkensi Episcopo, Sufraganeo Patriarhali, abbati S. R. Stephani de Decsan et Vicario S. sedis Patriarhalis Ipekiensis Domino in Christo Fratri meo coledissimo.

Сей брать нашь ѥсть во Епископа всвященъ 15. Аѵгѣста 1746. в' Карловци.

1746. Октобра. „11. ѿ секретара Унгерехцперга разѣмелисмо да е цес. Вел. резолвирало протоколь конфирмаціони дѣль ради нашихъ и граѳѣ Коловратѣ снишло.

1746. Октобра. „18. ради мене и г. Костайничкогъ юрисдикціе и привѣщенія ѕ діецезезѣ и ради 6 пѣнктова чрезь насъ просими, но за славонског Епископа жстрая заповедь ѿ ѕгарске канцеларіе отишла.

1746. Октобра. „19. ѕ недѣлю полѵчихъ мой декреть ѿ секретара Енеша ради ѥдпедиціахъ за прошенія наша да на надлежателство ѕкази ѿ Нихь ѥдпедирани сѣть.

1746. Октобра. „30. сказа іаснѣйшія Принць да сѣ аретирали Ковачевића и прочіа.

1746. Новембра. „4. в' вторникъ чрезъ конціиисть Хаѣзкнехта ея Цар. и Кр. Вел. всемилостивешемѣ по своемѣ декретѣ резолѵцію ихъ іасность даль прочитати и комѣницирати па 6 пѣнкти прошенія нашего состоещѣюся

1746. Новембра. „9. ѕ неделю ѕ градѣ ѕ Цар. Вел. рѣкоцеловаше имесмо, и сѣтра ѕ принца Ѡлѣчакь прими, да чекамь резо-

ѧѕпіѕ сверхѕ Ед҃амена деп҃ѕтирскаго, пакь да хощеть ми е҃ѱпедиціи дать.

Достојанственици војени у Хрватској 1746.

Георгије Погледић, командант глински;
Стеван барон Пашанић од Зајезде, командант костајнички;
Валтазар Јурашић, командант зрински;
Јован Радић, загребачки каноник, командант дубички;
Гаврило Скерлец, командант јасеновачки;
Јосиф Фридрих херцог од Сахсен Хилдбургехаузена, фцл. командирендер генерал генералата карлштатског и вараждинског;
Шерцер, генерал у Карлштату;
Карло Бакањи, генерал маршал, бан хрватски.

Записи пак у другом календару гласе:

Слава Богѣ въ Троицѣ святей славимой.

Придосмо у Вѣнѣ 12. Дек. 1749. и въ унгерь коснь у Оренгиши кортень цѣли той домъ за нашь квартирь смо били имали на месец 75 фор. а пленипотенціалномъ нашимъ Г. Јозефомъ Оренгомъ чрезь его писаніе погодисмо.

25. Дек. 1749. по римскомъ ѕ цесара и царице у антекаморе гехајма целовасмо рѣке.

17. Дек. 1749. по нашемъ у цара аѕденцію имесмо со деп҃ѕтирти, и обѣщаль услишати дѣло и е҃ѱпедирати и гратѣлираль намь архіепископство.

19. Дек. ѕ тронь Принца бисмо и гратѣлираше намъ архіепископство.

24. Дек. у царице аѕденцію имесмо со депутирти и обѣщала повелети снешно дѣло наше да удѣлаютъ.

21. Јанѕарія 1750. у Ерць Ерцега Карла въ день рождества и пріяль ѿ мене папагіарнѕ знѣздѕ въ даръ, благодариль и гратѣлираль архіепископство, а говориль са ихъ е҃ѱцеленціею Баномъ Хорватскимъ Графом Бањаніомъ.

28. Јанѕарія 1750. ѕ дворѕ царскомъ целивасмо царѕ рѣкѕ, и сотвориль намъ милость, да его кр. височаствѕ Ерць Ерцѕгѕ Јозеѣ и трема Ерць Ерцегоняма Маріи Анни, Маріи Кристини и Маріи Елизабети по целбе рѣце, и Јозефѕ Ерць Ерцѕгѕ кресть, а пајстаріой Ерць-Ерцогини Панагіарь, а прочимъ две Еголпіе, и Еще две Еголпіе дадо Јозефѕ Ерць Ерцѕгѕ, да дасть Маріи Амаліи, и Петру Леополдѕ Ерць Ерцѕгѕ, гдѣ присѣствовала Фирцкиня Траѕцонь, обристъ хофмајстеринь, и графъ Бањани Банѣсъ гроаціе.

Пьки 18. февруара по римскомъ 1. марта 1750. ѕ бечѕ аѕденцію у цесар. величества верхѕ моихъ похрихта полѕѕ и такожде всемилостивѣйшѭ заповедь да контикѕирамъ. и прочееся.

Данас 7. февр҃ара 1750. у Бечѕ у Нашем квартирѣ in Ungar-Gassen in Orengischen Garten Г. Алеѣандеръ Марко Баронь ѿ Пеачевичь обѣцаль мнѣ пѕстарѕ Љюково, гдѣ є салашь Нашь, докле самъ іа и онь живь подь арендѕ всставити, и учинисмо погодѕ на сваѕ годинѕ по 300 фор.

Въ анте камари чрезь комерхера предадо царѕ мой Први ѕ три пѕнкта састоящисе похрихть 13. феб. 1750. лѣта.

28. марта ѿ Коловрата конфирмацію примисмо.

1. Маіа ѕнгарскѕ конфирмацію примисмо.

29. Апріла ѕ цара и царице ѕ Шенпрѕнѕ аѕденцію имехъ и презентаіе за Карансебешкогъ и Бѣдимскогъ предадо за Конфирмаціе, и еще за кнезовске дукате, ферлосеншафте и регементски долгъ говорихъ.

3. Маіа ѿ цесарскогъ величества кресть и прстень со прілнантама и зафирь камени въ даръ полѣчихъ.

Шпецификація
ѿ плаћа, иже ѿ мене архіепископа контракте и шпонцедѣле имѣють.

1. Пленипотенціалѕ Оренгѕ ѿ 16. юлиа 1749. — 1237 ф. 30.

2. Секретарѕ синовцѕ моемѕ Павлѕ и халине ѿ 1. Септембра 1749. — 500 ф.

3. Лазарѕ Соколовичѕ писарѕ ѿ 1. Новембріа 1749. и 15 мерова жита — 160 ф.

4. Трифѕнѕ ѿ 1. Јанѕара 1750. и халине — 75 ф.

5. Јованѕ кѣхарѕ ѿ 1. Јанѕара 1750. и халине — 50 ф.

6. Константинѕ — 46 ф.

7. Стефанѕ локаю и инстрѣкторѕ и пи-

сарѕ и халине изъ тога самъ да има ѿ 30. Јан. 1750. — 100 ф.

8. Мешан Андрей ѿ 9. Септ. 1749. — 30 ф. 30.

9. Анастасъ катана ѿ 1. Септ. 1749. и либерію — 25 ф.

10. Глигоріе кључаръ ѿ 1. Септ. 1749. — 30 ф.

11. Михаилъ маіоргазда и жена его ѿ 4. Септ. 1749. — 36 ф.

12. Маріа слѕшкиня ѿ 1. Септ. 1749. — 30 ф.

13. Петаръ башчованъ ѿ 1. Сентемб. 1749. — 36 ф.

14. Пантелія хаѕзгпехтъ ѿ 1. Сентемб. 1749. — 20 ф.

15. Дѕка хаѕзгпехтъ ѿ 1. Септ. 1749. — 20 ф.

16. Филипъ кочіашъ ѿ 1. Септ. 1749. — 42 ф.

17. Шишко форайтеръ ѿ Септ. 1749. и либерію — 30 ф.

18. Андреасъ дрѕги кочіашъ ѿ 1. Септ. 1749. — 42 ф.

19. Пеко трећи кочіашъ ѿ 13. Јѕпіа 1749. — 42 ф.

На маіюрѕ-салашѕ:

20. Сими кованжіи паръ чизама и 24 ф.

21. Јованъ говедаръ бирканце и 28 ф.

22. Тривѕнь говедар биркапце и 18 ф.

23. Теодор бирошь 18 ф.

24. Маріа слѕжавка 12 ф.

25. Пароепію пономарѕ 30 ф.

26. Пароепію протосингелѕ 75 ф.

28. Капелапѕ попѕ Еѵопиіѕ 75 ф.

Сѕмма 2337 фор. 30.

Доместици:

1. Партеніе протосингелъ.

2. Сѵпесіе еѳархъ и провинціалъ.

3. Арсеніе еѳархъ сремскій.

4. Еѵопиіе капелапъ и намѣстникъ протопопскій.

5. Мѡѵсей (Путник) Немешъ архидіаконъ.

6. Викентіи (Видак) протодіаконъ.

7. Михаилъ діакъ.

8. Јованъ діакъ.

9. Алеѳандеръ невалялн діакъ.

10. Геѡргіе діакъ.

11. Јованъ провинціаловъ Господаръ.

12. Шѕпѕлъ мали Пачао діакъ протосингеловъ.

13. Немапъ діакъ.

14. Пантеліа Секретаровъ діакъ.

15. Јованъ изъ Шида діакъ.

16. Капитанъ Василіе хисторикъ.

17. Хачи Зѕля.

NB. ѿ стрица Маоея синъ, братъ нашъ Мирко у Ковинской команди у Ловри, котори има три сина. Глигоріа, Василіа и Павла, и три девойке.

Интерконфесијонални одношаји пред прорачунским одбором.

Д. Р.

Од 1890. па све до 1900. сваке године, кад би дошло у прорачунском одбору у Загребу до буџета за богоштовје и наставу, народни би посланик г. Ђорђе пл. Ђурковић, стављао на владу питање: шта мисли са уређењем интерконфесијоналних односаја, односно ургирао да приступи решењу тога питања.

То је г. Ђурковић чинио на основу отштампаних наших чланака из „Новог времена“ *„О односају узаконьених хришћанских вероисповести у Троједници“*, што смо их посветили „народним посланицима на земаљском сабору у Загребу“, у којим смо им довикнули: „ми апелујемо на Србе посланике у Загребу, *да сав свој ѵилив употребе на то, да се што пре на њему донесе сходан закон LIII. и XLIII. зак. чл. уг. сабора од 1686. године.*“

На похвалу г. Ђурковића морамо му признати, да је он као што рекосмо од првог дана, како су изишли поменути наши чланци, на све док није престао бити посланником, сваке године код прорачуна ургирао владу да донесе сходан закон у погледу верских односаја.

Ну, на жалост остали су га посланици у томе слабо потпомагали, нити су својски настојали, да се такав закон донесе.

И као што је он редовно стављао такво питање, тако му је увек један и исти одговор даван: није још време томе, влада мисли о томе питању, и у своје време поднеће сходан предлог.

Како г. Ђурковић није више посланик на хрватско-славонском сабору, то је његову улогу узео на себе ове године г. Стеван Поповић (Вацки), те је у седници прорачунског одбора 4. о. м. ургирао владу да поднесе сабору закон о уређењу интерконфесијоналних односаја.

Пресветли је г. оделни предстојник за богоштовје и наставу Армин Павић, одговорио на ургенцију г. Поповићеву, да је уређење интерконфесијоналних односаја код нас врло компликована ствар. Нужда уређења тога односаја понајвећма се показује у питању гледе верозаконске припадности и одгоја деце потичуће из мешовитих бракова, а за тим у питању прелаза из једне вероисповести на другу. Та су два питања рече данас врло заплетена, и то тим више, што у том погледу нема складних и праведних позитивних прописа погледом на поједине вероисповести. Има ту шта више очитих неправда, на би свакако и згодно и добро било, да се неправде уклоне. Ну, била ствар ма како замршена и тешка, то би се она још дала уредити, кад би по среди била само она два горе истакнута питања.

Ну, ова су испреплетена са сијасет још других питања. Из комлекса ових дају се тешко излучити она два прва питања, да се тако излучена реше, а ако се пред очима има сав истакнути комплекс, онда ту настају потешкоће, које изискују помно проучавање и велики опрез. Влада се међутим тим питањем врло озбиљно и темељито бави, пак се нада да ће јој успешно решење поћи за руком.

Народни посланик г. Стеван Ковачевић, осврћући се на потешкоће, које на путу стоје уређењу интерконфесијоналних односаја, препоручује влади, да реципира угарске женидбене законе, па ће тако најлакше савладати највеће потешкоће.

Пресветли г. оделни предстојник за унутрашње ствари др. Светислав Шумановић одговори на предлог Ковачевићев, да се законодавство има увек, хоће ли да делује не само благотворно, већ и у опште успешно, обазирати на околности и односаје земље и народа. Данашња форма склапања брака прешла је тако у свест народа, да се у њу не би могло дирати, те би ту свака промена могла само шкодити дошавши у опреку са схваћањем народа. Код нас је још далеко, врло далеко време, кад ће се моћи говорити о цивилном браку, по готово у облигаторној форми. Верски осећају народа, тако су дубоки и тако јаки, да се с њима мора абсолутно рачунати. Безверска интернационалност код нас тако је незнатна појава, да се на њу није вредно ни обзирати. Кад се дакле код нас буду уређивали интерконфесијонални односаји, што се надам, да ће бити не у далеком времену, уредиће се само у погледу питања актуелних и акутних, које је нагласио и г. предстојник за наставу и богоштовје, а пошто је опсег тих питања по говорниковом мишљењу с обзиром на наше прилике мален, то ће и оквир уређења бити према томе. Свакако ће се том приликом имати водити озбиљног рачуна о становишту цркава, чији ће се односи имати да уреде.

Ето *овако* је текла овогодишња дебата у прорачунском одбору при претресу буџета за богоштовје и наставу.

Из ње се види, да је и данашњи пресветли г. оделни предстојник за богоштовје и наставу Армин Павић у погледу уређења верских односаја, рекао оно исто, што смо чули са дотичног места више од 10 пути, т. ј. да то питање захтева и помног проучавања и велике опрезности, и да се влада врло озбиљно и темељно бави тим питањем, и нада се, да ће јој успешно решење поћи за руком.

Да не знамо, да се хваљени одел за богоштовје и наставу овамо од 1890. није баш утргао са донашањем закона спадајућих у његов делокруг, те да је време од 13 година и сувише довољно за проучавање питања о верским односајима; ми бисмо још могли и извинити га што није за толико дуго времена проучно поменуто питање и изнео пред сабор готов закон.

Овако, нека нам се не замери, што смо стекли тврдог уверења, да су други разлози што се не износи пред сабор законски предлог о уређењу верских односаја, а не они, који се овамо од 1890. наводе.

Теши нас обећање пресветлог г. одељног предстојника др. Светислава Шумановића „да ће се у недалеком времену уредити бар питање актуелних и акутних верских односаја“, и ми држимо, да ће пресветли г. Шумановић и одржати своје јавно дато обећање.

А биће му одржати га у толико лакше, што ни ми источно-православни Срби у Тројединици нисмо за то, да се реципира угарски женидбени закон, као што је предлагао народни посланик г. Стеван Ковачевић.

Не, ми то не желимо и не идемо тако далеко у слободи верских односаја.

Ми ћемо се задовољити тиме, да се реципира LIII. зак. чл. уг. од 1868. *„О односају узаконьених хришћанских вероисповести“*, који гласи:

„Док се год равноправност верозаконска законитим путем на основу члан. XX. од 1848. не уреди, односаји хришћанских вероисповести овако се наређују.

§. 1. Свакоме стоји од воље, држећи се законом одређених условија и форми, у крило друге вероисповести, односно у други верозакон прећи.

§. 2. Прећи је ономе слободно, ко је навршио 18-ту годину свога века. А женске после удадбе могу прећи, ма и не навршивши толико века.

§. 3. Ко је рад прећи, био члан које му драго цркве, изјавиће ту своју намеру у присуству двојице сведока, које сам собом изабере, пред свештеником своје цркве.

И кад пробу 14 дана, после ове прве изјаве, а најдуже пре 30 дана, у присуству оних истих сведока, или других, које ће такођер сам изабрати, наново изјављује пред свештеником своје цркве, да и даље остаје при својој намери, да ће да пређе.

§. 4. Ко је рад прећи, како о првој тако о другој својој изјави изискаће од свештеника, пред којим је своју намеру преласка изјавио, за сваки пут *особиту сведочбу* без штемпла.

§. 5. Ако свештеник захтевану сведочбу у ком год случају, из кога му драго узрока, не би дао: о учињеној изјави за сваки пут посебице сведочбу без штемпла дају сведоци, који су тамо били.

§. 6. Кад овако добивене сведочбе прелазник покаже свештенику оне цркве, у коју је рад да пређе, дотична је црква тиме потпуно овлашћена да га прими у своје крило.

§. 7. Свештеник, коме је прелазник своје сведочбе показао, код кога је дакле прелазак извршен, *дужан је о томе известити свештеника оне цркве, којој је пре тога припадао прешавши.*

§. 8. Дела онога, што је прешао, суде се после преласка му по науци цркве, у коју је прешао, а догме оне цркве, коју је кроз то остављио, ни у чем га више не вежу.

§. 9. Код мешовитих бракова код особа, које су од порекла различних хришћанских вероисповести, зарад трикратнога оглашења позивају се свештеница обадвеју страна да огласе.

Ако то свештеник које код стране не би хтео чинити, с донесеном без штемпла сведочбом од двојице сведока, да је овај свештеник да огласи позиван — довољно је оглашење и свештеника једне странке.

§. 10. Кад је већ трикратно оглашење било, па свештеник које стране не ће још да изда одпустно писмо: отишавша два сведока од стране брачног пара, замолиће да им изда одпустно писмо, те у случају да издати не усхте, један ће од сведока запитати свештеника: да л се јавила брачноме пару каква препона или не? О повољном или неповољном одговору свештениковом на то питање, издају сведоци без штемпла сведочбу, која потпуно накнађа одпустно писмо.

У случају да свештеник пријављену препону затаји, осим што ће га власт његове цркве казнити, казниће се глобом од 500 фор. и затвором, који може трајати до по године дана.

§ 11. Мешовите брачове може ма које стране свештеник правоваљано свршавати (венчати).

§. 12. Из мешовита брака деца кад се роде, мушка иду на верозакон очин, а женска на материн.

Ма какав уговор, закону противан, реверси ни уредбе ни одјако не важе, нити ће и у ком случају стећи моћи правне силе.

§. 13. Васпитање деце у вероисповести не може намењути нити смрт којега год од родитеља, нити коначни по закону развод брака.

§. 14. Ако којегод од родитеља пређе у верозакон други, нег што га се најпре држао, деца која још нису 7-му годину навршила, иду по роду (по полу) за оним, што пређе.

§. 15. Пре венчања рођена, ал браком легитимонана (озаконьена) деца, у погледу верозаконског васпитања, стоје под једним истим правилом са децом законито рођеном.

§. 16. Без брака рођена, те по том незаконита деца, ако су од оца свог признаната, потпадају једнако са законитом децом под једно исто правило; у противном случају иду у верозакону по матери.

§. 17. Деца рођена, или која ће се родити из мешовитих бракова, венчаних пре него што је овај закон у живот ушао, за вероисповедно васпитавање остаје да важи наредба овог закона, који је постојао у време, кад је брак сачетан.

§. 18. Находчад и у опште онака деца, којима се не зна ко су им родитељи, иду оној вероисповести, ко их се примио. Ако су у дом за находчад дата, а то буде заведење верозакона којега, васпита ће се у закону оне вероисповести. Ако пак не би био ни који случај од ових у овоме §-у споменутих, находчад ће се васпитати у оном верозакону, који је већине у месту, где се нашло.

§. 19. Ни које вероисповести чланови нису дужни, држати обреде и празнике друге које верозаконске цркве, или да се у те дане од какве год радње уздржавају.

Недељом на против закрањује се свака јавна и која није неопходно нужна радња. Исто тако и у празнике којегод вероисповести у близини цркве, и приликом црквених похода (литија) на оним местима и улицама, кроз које литија пролази, ништа да не бива, што би црквени обред узнемирити могло.

§. 20. Приврженици ма које признате вероисповести, који не сачињавају црквено општество за себе, дужни су афилирати се к својим једноверцима и к њиховој најближој, која буде, оној самосталној црквеној општини, која се налази на земљи угарске државе.

§. 21. У војсци и државним општим заведењима (н. пр. у војничким школама, заведењу за слепце, у дому за находчад итд.), исто тако у грађанским и војничким болницама, сваке вероисповести чланови учествују у верозаконском поучавању и сваком душепопечитељству преко свештеника своје цркве.

§. 22. На гробљима могу се разне вероисповести чланови сахрањивати мешовито и без икакве препоне.

§. 23. У општини или вароши, где су становници различних вероисповести, која из домаћинске (општинске) касе помоћи даје на црквене цели, или на какву год школску корист, у овој сразмерности све вероисповести, што се тамо налазе.

§. 24. Постајање нових црквених општина, и подизање филијалних цркава на матице цркве, или на против преметање ових у филијале, бива по искључивим правима вероисповести које."

По овом се закону даје подједнако право свима вероисповестима, и рециприрањем овог закона, престала би сва трвења између појединих вероисповести, а особито између акатолика и римокатолика, који последњи имају и сувише велику предност над осталим акатоличким вероисповестима, и то на основу препотсиских патенета и закона, поникнутих у добу, у ком је римокатоличка вера била владајућа вера.

А тако исто требало би рециприрати и XLVIII. зак. чл. уг. од 1868.: „*О мешовитим брачним разводним парницама*", који гласи:

„§. 1. мешовите брачне разводне парнице, за расправљање ваљаности брака и привременог, или коначног развода, покрећу се пред судом, под који иде оптужена страна, и кад по том над оптуженом страном изречена сентенција правоваљана буде, парница се најдуже за тридесет дана од тога званија предаје суду, под који спада тужитељска страна, те наново сентенцију доноси тужитељу. За сваку пак страну важи једино по начелима вероисповести им донесена правоваљана пресуда од суда им, под који ко спада.

§. 2. У брачним стварма у питањима ваљаности брака, што се тиче вероисповести римо- и грчко католичке и грчко-источне, па и верних двеју у Ердељу евангеличких цркава и унитара — судије су им дотични садашњи постојећи црквени судови; а што се тиче верних обадвеју верозаконских страната еванг. цркве угарске, дотични светски судови.

§. 3. Извршење овога закона поверава се министрима богочасти и јавне просвете, и правосуђа".

Кад би се и овај закон рециприрао, уверени смо, да би наступио мир између појединих вероисповести у Хрватској и Славонији.

И ко је у истини пријатељ нашој напаћеној отаџбини троједној краљевини; а тако исто и пријатељ слоге између источно православних Срба и римокатоличких Хрвата, а у положају је, да се поменута два закона рециприрају: тај треба свом силом да настоје на томе, да се то и учини.

Ми и овом приликом довикујемо посланицима Србима на земаљском сабору у Загребу, да у првом реду настоје на томе, да се поменути закони рециприју или да сабор сходан закон њима донесе, којим би се изрекла потпуна верска једнакост међу хришћанима разних вероисповести, који живе у Хрватској и Славонији

О
мешовитим брачним парницама између источно-православне странке и евангеличко-лутеранске.

Д. Р.

Што до 1867/8. у Хрватској и Славонији не беше посебног закона за верске односаје, може се извинити тиме, што до тог времена загребачки сабор-сиравиште — не имађаше права да доноси и верске законе.

Верски су се закони доносили и за Хрватску и Славонију уз суделовање хрватско-славонских заступника на угарској дијети.

Ал' што овамо од 1867/8. од ког је времена хрватско-славонски сабор властан да доноси и верске законе, нису уредили верске односаје међу разним вероисповестима и донели нужни верски закон; то је за највећу осуду.

Хрватска и Славонија поред својих силних примљених закона из Бахова доба, у погледу верских односаја, изузевши XXVI. зак. чл. уг. сабора од 1790/1. и III. од 1844. равна се по разним патентима и дворским декретима из XVIII. и XIX. века, због чега и влада у тим стварима така збирка, да се често не уму да нађу ни саме државне власти.

Како је у поменутим патентима и декретима говор у погледу крштења деце у мешовитим браковима и ванбрачној деци и о верским прелазима, а тако исто и у поменутим законима; није чудо, што у њима нема никаквог наређења у погледу вођења брачних парница између супруга разне вере.

Једино у погледу брачних парница између римокатолика и акатолика, налази се наређење у патенту и женидбеном закону за католике од 8. октобра 1856., о ком смо патенту и закону коју више проговорили у чланку: „О разводу мешовитих бракова у Хрватској и Славонији“, што је изишао у „Богословском гласнику“ 1902. од куд смо неколико примерака отштампали, и у II. поглављу општег грађанског аустријског закона.

Ну како се има поступати при мешовитим брачним парницама код не католичких странака; о томе нема нигде никаквог наређења.

И кад нема никаквог наређења, како се имају такве парнице расправљати, држимо да би у таком случају наше конзисторије најкоректније поступале, кад би примивши брачноразводну тужбу православне странке, позвале евангеличко-лутеранску странку на изјашњење, да ли је вољна да одговара на њу или није.

И ако је вољна, да се парница води као да су обе странке православне. Није л' пак вољна и не усхте л' да призна нашу конзисторију за надлежну, тада да наша конзисторија страници оптуженој постави заступника — куратора ад актум —, као што чини код парница, где се не зна боравиште друге странке.

Овако би се по нашем мњењу имало поступати код брачних парница, где је при склапању брака била једна странка православне, а друга евангеличко-лутеранске вере.

А да се *тако* исто има поступати и у случају, да су при склапању брака биле обе стране православне, па једна прешла у евангеличко-лутеранску вероисповест, не треба ништа друго да наведемо до ли то, да кад се по §. 66. „закона женидбеног за католике“ од 1856. у браковима акатоличким, кад једна странка пређе у римокатоличку веру, а друга остане у акатоличкој, акатоличка странка може обратити за развод брака *своме женидбеном суду*; јасно је да се онда тако исто и у браковима, где су обе странке биле православне, па једна пређе у евангеличко-лутеранску вероисповест, православна странка може обратити за развод брака своме женидбеном суду — конзисторији — а не грађанском суду.

А и по §. 116. општег грађанског закона, допушта се акатоличкој страници повести бракоразводну парницу, ако је друга странка прешла у римокатоличку веру.

Ово је наше мњење у погледу брачних парница код мешовтих бракова, где је једна странка православне, а друга евангеличко-лутеранске вере.

Ако нас ко разлозима убеди, да је ово наше мњење неисправно, ми ћемо га радо усвојити.

Радо ћемо нашим правницима уступити места у листу за расправљање овога питања.

Подједно држимо, да би у овом погледу требао да донесе решење наш високопречасни митрополијско-црквени савет.

О парохијама манастира Гомирја.

д. р.

Умољени да кажемо своје мњење у погледу решења саборског одбора ad C. O. 4569/1006. ex 1903., којим се налаже епархијској конзисторији у Плашком: „да има парохије у дискрикту манастира Гомирја стално попунити и у ту сврху на исте стечај расписати“; износимо овде своје мњење у том погледу.

Како су манастир Гомирје 1602. населили калуђери из манастира Крке у Далмацији, где манастири имају по више парохија у својој околини, у којима свештеничке дужности отправљају калуђери дотичног манастира под који која спада; тако је и Гомирје имао неколико села, у којима су калуђери гомирски отправљали парохијске дужности.

1864/5. године, која је године донесен данашњи кр. рескрипт од 10. Августа 1868., потпадале су под ман. Гомирје парохије: *Поникве, Маринодол, Дрежница и Моравице.*

Знајући сабор за поменуто право ман. Гомирја, није поменуте парохије — његове филијале — одузео од њега и ставио их међу парохије ког протопрезвитерата, него их је у прилогу рескриптском §§ 7. и 13. I. засебно ставио код дијецезе Горњо-карловачке код VII. под именом: VII. *манастир Гомирје.*

Данашњим даном дискрикт манастира Гомирја, састоји се из ових парохија:

1. *Гомирје* са селима: Љубишина, Врбовско и Врело; 2. *Дрежница* са селима: Доња, Средња и Горња Дрежница, Кракар и Брезно, 3. *Јасенак* експонирана капеланија, 4. *Маринодо* са селима: Милић село, Пауновић село, Вукобрађ село, Личник и Бојанци, 5. *Поникве* 6. *Српске Моравице* са селима: Вучинић село, Хајдини, Стубица, Врбовско, Комленићи, Радошевићи, Тићи, Жакуле, Царевићи, Доњи и горњи Вучковићи, Радигојна, Томић-Дрàга, Буњевци, Мишљеновићи, Вукелићи, Војиновићи, Никшићи, Драговићи, Докмановићи, Јакшићи, Поповница, Тук и Међеди.

Од ступања у живот кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. па све до данас, сва ова села сачињаваше тако звани „дистрикт ман. Гомирја“ и не потпадаше ни под један протопопијат, него под ман. Гомирје, и за цело то дуго време конзисторија је шиљала у поједина села за администраторе поједине калуђере манастира Гомирја, а по некад и мирске свештенике, и то не за парохе, него за администраторе.

Манастир Гомирје имао је од администратора својих парохија завестан део прихода, и то од гомирске парохије цео приход, а од осталих годишње обично по 200 круна.

Парохије дискритка манастира Гомирја стоје под власти управитеља гомирског, који обавља у њима прописане визитације.

Па кад је манастиру Гомирју сабор народни 1865. признао и потврдио дотадашње његово право, да његови калуђери администрирају и врше парохијске дужности у поменутим селима; јасно је да то његово право само народно-црквени сабор може пренети на другога т. ј. на општине односно конзисторије, ако би на то пристао речени манастир, пошто му исто право не може ни сâм сабор одузети.

Као што рекосмо, у Далмацији манастири имају своје филијале — села —, и пред смрт владике Стефана Кнежевића, поднесе влади мирско свештенство молбу, да се одузму од манастира парохије и њему предаду.

Влада исту молбу уступи на мњење владици Кнежевићу, који је на скоро умро и не давши свога мњења у тој ствари.

Пошто је постављен данашњи високопреосвећени г. др. Никодим Милаш за владику далматинског, влада заиска од њега мњење у тој ствари.

Какво је мњење он дао у тој ствари не знамо, знамо само то, да су манастири у сво-

јој преставци што-но реч у млево сатрли молбу мирског свештенства, да му се уступе манастирске парохије, и на крају крајева, манастири су остали у своме праву, те и дан-данас врше свештеничке дужности у селима — парохијама — што под њих потпадају.

Поред толиких наших нужда и невоља, а уз то кад помислимо и на несташицу мирског свештенства у горњо-карловачкој епархији, а уз то, каквих заслуга имају гомирски калуђери за одржање православија у Хрватској, који су уз остало дуго и дуго снабдевали већину цркава у Хрватској црквеним књигама, које су које сами преписивали, а које доносили из Русије и раздавале им; држимо, да не би било упутно покретати и питање о одузимању парохија у гомирском дистрикту од манастира Гомирја.

У осталом, ако се држи за умесно и родољубиво питање, покретање и тога питања, које ће се моћи само парницом решити и то коначним решењем оног Грујићевог „пређег"; а ово нек се загази и у то питање — процес.

О народном сабору у манастиру Хопову 1721. године.

д. р.

Први спомен о народном сабору у ман. Хопову 1721. год. налазимо у чланку: »*Beiträge zur Union der Valachen (Срба) in Slavonien und Syrmien.*« што га је написао *Јосиф Фидлер* и штампао у XXXVII. књизи „Архива царске Академије наука у Бечу за аустријске историјске изворе", а за тим 1867. засебно на ње отштампао на 8° стр. 41.

Како при писању наших чланака „*Српски народни и црквено-народни сабори у Угарској и ц. к. и к. повереници на њима од 1690. до данас*", што излазише у земунском „Новом времену" 1889., а за тим их из њега отштампасмо на 16° стр. 51, не знадосмо за поменути Фидлеров чланак; не споменусмо ни ми ништа као и остали писци што писаше о нашим саборима, за исти народни сабор.

У поменутом своме чланку рече Фидлер за поменути сабор ово:

По смрти владике пакрачког Радосављевића (Атанасија), по одобрењу неоаквистичне комисије одржан је 2. Јануара 1721. у ман. Хопову народни илирски (српски) сабор, на ком је био царски повереник пуковник од Дилер, ц. к. заповедник града Варадина. На њему је изабран од целог илирског (српског) народа (присутног на сабору) Ниќифор Стефановић проигуман ман. Хопова за владику пакрачког, на што је пристао и митрополит (Вићентије Поповић).

Кад је те исте године Вићентије Јовановић ексарх митрополитов (потоњи митрополит), који је и сам био посланик на хоповском сабору, отишао у Беч. да поради осим других ствари, у име митрополитово и саборско и за потврду Стефановићеву; јако му је сметао у томе ексарх умрлога унијатског владике пакрачког Петронија Љубибратића, Стефан Војновић, који је радио на томе, да он буде постављен за унијатског владику у Пакрацу.

У својим поднесцима Војновић је доказивао, да пошто је у Пакрацу црква и кућа — двор — владичанска духовни завештај, те се с тога нису могли ни продати (патријарх Арсеније Црнојевић да би се опростио унијатских владика у Пакрацу, од којих је први био Лонгин Рајић, ког је цар Леополд I. поставио за владику 20. (30.) Марта 1688, склони Јоанићија Љубибратића, те му 2. Јунија 1704. продаде за 1000 фор владичанску кућу — двор — у Пакрацу, и отправи га у Русију, те на његово место постави свог владику Софронија Подгоричанина), то се патријархон куп има сматрати као не важећ и у Пакрацу се има поставити унијатски владика. А како је он стекао велике заслуге у Босни за превишњу царску кућу, држи, да има право што тражи да се именује за владику.

Цар Леополд упути молбу Војновићеву дворском војеном савету, који зашите мњење у погледу продаје владичанске куће — двора —, од кр. угарске дворске канцеларије.

Ова се изјасни за мњење Војновићево, т. ј. да се владичанска кућа — двор — у Пакрацу као дотација духовног достојанства, не може продати.

Ну, Војновић поред свег тога не постаде владиком унијатским у Пакрацу, (— а не постаде с тога, што је двор требао у то доба Србе —), него постаде Стефановић. (стр. 11—13.)

Фидлер је уз свој чланак навео и XIX прилога.

Из XV. прилога се види, да је 2. (13.) Маја 1721. поднео кр. угарској канцеларији Вићентије Јовановић као ексарх митрополитов и народни пуномоћник молбу за потврду проигумена архимандрита Стефановића за пакрачког православног владику. У њему се вели, да је Стефановић изабрат 22. Јануара, што ће бити погрешка, у место 2. Јануара, као што је на страни 11. Фидлер рекао, и као што ће се видети, да је исти сабор трајао само 5 дана т. ј. од 1.—6. Јануара.

У прилогу је XIX. наведена конфирмација, издана од цара Леополда I. 7. (18.) Априла 1722., којом је потврђен архимандрит Никифор Стефановић за владику.

Митрополит је Вићентије Поповић посветио Никифора Стефановића за владику пакрачког на спасов дан 1721. т. ј. 18. Маја, дакле пре потврде.

Митрополит Вићентије Поповић чувши од свога ексарха Вићентија Јовановића да његов „апостата“ Стеван Војновић унијат ради за себе, да буде именован за унијатског владику у Пакрацу, хтеде Стефановића и пре потврде цареве — као што је и дотле а и доцније рађено — посветити за владику на Лазареву суботу.

У писму митрополитовом од 1. Марта 1721. писатом митрополиту београдском Мојсију Петровићу, рече: „— — Потомь на нѣ҃ повѣсть приходѫ҃, и нѣ҃ждѣйшѣе дѣло извещѣю в. б. како намь пише нашь іе҆ѳархъ (Вићентије Јовановић) нѣ҃ беча да нѣки нашь апостата (Стеван Војновић унијат) ради и спѣши на ѕлавоніск҃ѣ епіскопію, того ради нась вѣлика размишленіа ѡдержеть, что ће се из того родить и конаць имѣти: сами Богъ о томь нскѣсни ѥсть, но ѧмислихомь помощію насєхь силнаго бога посвѣтити и руко положити сего нареченаго частнаго проигѫмена кур҃ Никифора (Стефановића) на праздникъ светаго четвородневнаго Лазара, били смо ѿложили сие слѫженіе бити ѡ св. в. м. гєѡргію, на что да сотворимо приспѣ иньслѹчай немощи бо намь ѫжидати Вѣличь бо не спить. прѣ семь ѥсмо и свою немощь и болезань на забвеніе положили, да бисмо благомь дѣ҃ конаць имѣли; того ради дела више помѣнѧтога, чртаю и понуждаю в. б. да се потрѣдите прити ка намь и ѡбрестисе са нами вакѣпе ѧ четвртак сей нама, да ѧчинимо посвѣщеніе и рѣкоположеніе, аще се ва дом҃ ѡбрѣщете оу своѥм҃ престол҃, и нѣсте ѡтшили како сте намь прѣжде писали: богъ нѣсть истин҃ глаголю вѣло би радостань биль, каде бисмо вакѣпе били на посвещенію, но что да сотворимѡ, аще сте ва дом҃ запонѣдайте на ѕреченни дань више писати: аще ли се нєѡбрѣщете дома, далчаго ради растоіанна темнѧвара, неможетѣ приспѣти: а вашѣ Братство понѣ҃ждаю и ѕбежд҃ю, да будемо дѣхомь санакѣпление на божественной истой слѫжбе вакѣпе. Ми би смо радо чѣкати в. б. да по праздник҃ пасхіи слѫженіе бѫдеть, но немощно бо есть како и сами добрѣ знате извѣстне ѡ томь: и нѣмойте намь в. б. прѣврети что ви нисмо и пре ѿписали — —“ („Споменик српске кр. Академије“ XXXIV. стр. 174)

За што није митрополит Вићентије посветио за владику Стефановића на Лазареву суботу (1. Априла), не знамо.

У писму своме од 11. Маја 1721. писатом митрополиту Мојсију, рече митрополит Вићентије: „— — потомь нѣдомо творимо, како по извращенію нашем҃ нинїа ѿ Осека доконали ѥсмо са братиами архіереи иде при нами обретающимсе, ако богъ поспеши на вазнесеніе господнѫ҃ сада слѫжити, и хиротонисати ѡн҃ двоицѫ҃ новоизбрани владика (т. ј. Никифора Стефановића за Пакрац и Максима Гавриловића за Сечуј) за кое и вашем҃ братств҃ нѣдомо ѥсть, того ради понѧ҃ждаемо ваше прѣѡсвященіе ако благоволите прінти врьлоће намь драго бити, и всталимь архіерѣѡмь що бисте и ваше братство прашли за любовь и на разговорь братски и на то намь ѿпишите да знамо —

—“ (стр. 178. Погрешно је стављен дан на истом писму у „Споменику“ 18. у место 11. и 1722. у место 1721. Наведене овде грешке у истом чланку у „Споменику XXXIV.“ постале су с тога, што ми писмо ревизију обављали.)

Кад је Вићентије Стефановић, игуман хоповски изабрат 2. Јануара 1721. од народног сабора за владику пакрачког, за извесно је у исто време од сабора изабрат био и архимандрит бешеновачки Максим Гавриловић за владику сечујског и осечког.

Од истог Максима сачуваласу се ова два писма писата митрополиту Вићентију Поповића о својој конфирмацији.

У првом писму рече:

„Пречесвещенномѣ г. митрополитѣ и архиепископѣ словено српскомѣ кирію кирію Вићентию w господи радовати се на многа лета:

Ми смерено жители монастира Бешенова смерени архимандрить Маѳимь вашего светителства понизни слѣжитель молимо господа бога и пречистѣю его матерь и васе свети w вашемь дагодаствии и здрави и спасени а по сих извествѣемо вашемѣ светителствѣ позаради кофирмације ако се извади тврдо wд офкоморе тако вала да се извади и из мађарске канцеларие а ваше светителство пишеми владика Никанор (Мелетијенић) да вала поредь кофирмације и декрет на вармеђѣ а ваше светителство боле знате зато како вала како наиболе знате и како ѣчините а ми ћемо хѣрачь плаћати а ваше светителство пишите господину єѳархѣ (Вићентију Јовановићу) да би ѣчинио що болше може, а ми ћемо неговь трѣдь лепо платити и ваше светителство ако се може метнѣти ѣ кофармације и wсечко поле і да не бѣде доспело кое тѣрбације аколи буде речи за wсечко поле іасе непреватамь ни за єдно дрѣго него ваше светителство ако бѣде тврдо и савршено тако се на то подватам и чѣмо ваше светителство кое какве речи за wсечко поле того ради ви пишемо и много досаћѣемо и простите ме ваше светителство.

Прочее ваше свитне молитви са нами грешни аминь.

Месеца марта кѓ (23.) дань ѳѫкѣ (1721.) (Рукопис).

Друго писмо Максимово гласи: „Васћ преосвященномоу г. г. митрополитѣ и архиепископоу кирио кирь Вићентію словено српскомоу много летно о господи радовати се многа лета. . .

А посиѣ известно вам боуди како придосмо оу Осекь и ненаћосмо г. ћенерала Петраша и отидосмо до г. Каленика (краљски (српски) судац и камерални префект) и преказасмо се и он нам каже да ѳ wтишао г. ћенерал ѣ Брод. вели биће тамо осам дана ми неговоу господству рекосмо неможемо ми толико дана чекати, а он вели него вам валиа да чекате неможе инако бити да васъ онь види и вели Каленикь догод ћенераль не пишѣ оу Вечь немогоу вамь конирмације изићи и каже да w ког митрополять ради тоби давно могло бити а ми ваше светителство незнамо щоће из тога изићи. Него вашћ светителство промотрите за нас или вашћ светителство пошлите єдногь епископа ћека би о том послоу провидили. и до іако єѕсе епископи поставліали али ніе тога сііасета било що w нас. Него незнамо вашћ светителство щаћемо чинити іако овамо трошка доста сад се аратосимо вашћ светителство и свога живота а камоли епископства толико дана стоећи на трошкоу и себћ хранити и кочніаша и кола наимаюћи. ваше архипастирскіе молитви да пребивають снами грешніихь аминь . .

Мца априліа ќ (20.) дань ѕ великой вароши (Осеку) лето гдне на 1721.

архимандрит Максим
и проигуман Никифорь
ваши понизни слѣжители.

ваше блаженство молимо пошлите нам протосинћела кир Василиіа (Димитријевића, потоњег владаку будимског.) (Рукопис).

За народни сабор од 1721. у ман. Хопову рекосмо у своме чланку „*Мојсије Петровић митрополит Београдски*“ у XXXIV. „Споменику“ српске кр. Академије на стр. 139 „Из писма митрополита Вићентија Поповића, писатог митрополиту Мојсију 27. Нов. 1721. (погрешно треба 1720.)

види се, да је на нову годину 1. Јануара 1722. (погрешно, треба 1721.) држан народни сабор у ман. Хопову, на који је од стране Виђентија позван био и исти митрополит Мојсије и владика ваљевски Доситије Николић. То се види и из писма истог Виђентија писатог Мојсију 31. (погрешно, треба 17.) Јануара 1722. (погрешно, треба 1721.). А то се види и из записа митрополита Мојсија, прилог бр. LV. 26.“

У писму митр. Виђентије Мојсију од 27. Новембра 1720. рече: „— — о прочемь вопрошаете братство ваше дали смо ѕ‧ѕчили ѿ царствꙋющаго двора и генералатах околних здешних ресолꙋцию сабраніа ради народа нашего, то єсть свршено доконато, како смо желили ѡпще и декрети дошли, како осечкомѕ тако и сегединскомѕ генералѕ тако и нам ѿветовали, каде намь драго и где намь драго ѕ еремской ваздешней страни сабор нашь имати слободне, того ради ономадне имали есмо сабеседованіе ѕ градѕ са г. обрщь Тилеромь и комендантомь петроварадинскимь и доконали єсмо сабор имати ѕ манастирѕ Хопов на наше младо лѣто, то єсть прьви дань генвара и такосмо исти рокь вазвестили свимь коимь се пристои и писалисмо, да прiидѕ, безь никога сѫменіа такождеже и ваше братство, бивши найближи и прьви ѕдостойте се потрѕдити пріити, више поменѣтомь рокѣ и врѣменѣ, тако смо писали и братіамь темишварскомѕ и врьшачкомѕ и прочимь архиврѣмь почто темишварски и врьшачки срьдили се прѣжде єсѣ, що на сабраніе свако непризивани бивають, нинiа же свакого понѣждаемо да после неимѣть приговора, и препорѕчѣмо сію ѕложенѣ грамотѣ валѣвскомѕ г. владики єже бисте мѕ ваше братство додали, да и ѡни не бѣдѣ непонѣжденi — —.“

У своме одговору на ово писмо одговорио је митрополит Мојсије митрополиту Виђентију у своме писму од 14. Децембра 1720. ово: „— — Святителства частное посланіе єсть дошлѡ до рѣке и ванѣмь чрьтанно, єсмо разѣмели, али незнамь где се є било задрьжало, те є прошло неколико дана докльнамь дошло єстъ; оутомь хотелисмо и прѣжде ѿписати вашемѣ братствѣ, али смо чекали, докль би имели ѿговѡр ѿ іаснѣишаго г. г. принца (Александра Вртенбершког). Притом єсть стигаѡ вашъ частнѣишiа еѳархъ кир Виђентіе и благоговенни Прѡтопѡп кир Живанъ (Црногорац, прота карловачки) и тако, како Прѣжде ѿ писма, тако и ѿ оустъ нашви есмо разѣмели ради сабора: и єсмо ѿшли его іасности г. принцѣ, єдно честитати мѣ частніе дани а дрѣго и ради тога, разѣмети, какѡвь хоће нам дати ѿговѡр: зато єгова іасностъ нив намсе оутом обрѣо сапротиванъ него єстъ намъ допѣстiѡ: ходити на кое готовимо се въ оуреченное врѣме пріити: аще господъ въсхощет и живи бѣдем: али незнам, какавъ хоћемо конак имети оу монастирѣ Хопов тесности ради монастира; и єсмо разѣмели како ѿ писма, тако и ѿ оусть частнѣишаго еѳарха нашего, да имате крѣпкѣ болезанъ о чемъ бога молимъ, ваєже дати вам, благополѣчное здравіе и іакостъ телѣ, и честитамо вашемѣ б. частніи праздник рождаство Христова, такожде и оу напрѣдидѣщее ново лѣто: кое да сподобитьни господъ оурадости дочекати: Прѡч. остаю Прѣпорѣченъ на святые и богооуслишателніе ваше молитви.

Послаємо ви два бѣренца бела вина смедеревско ѯ хакова, прімите за любовь во Христа вашь брат

Мѡтсей Петрович с. р.

(Рукопис.)

А у писму од 17. Јануара 1721. рече: „— — да є владика темишварски могао о такови ствари намь єкѣна бивнимь на саборѣ всем назвестити — —.“

У LV. прилогу у записима митрополита Мојсија Петровића: „1721. — — кадь идосмо на сабѡрь ѕ Хопово трошка имасмо 91 мар. и пол — —.“

У „Опису српских фрушкогорских манастира 1753. год.“, што излази у овом листу, код описа ман. Хопова, међу манастирским привилегијама под бр. 10. вели се: „Атестиција от обштенародиаго собора Хопову манастиру држанога Јан. 5. 1721. за ливаду на Мећешу и ниве на Радинци“. (Како је на дотичном месту

стављена година са стране и последњи број поправљен, те изгледа и као 2 и као 1, ми смо погрешно ставили 2, а треба према напред реченом да стоји 1721.)

А да је поменута атестација у истини издата 5. Јануара 1721., о том смо се уверили и на другом месту — савременом запису —, где је спомен о њојзи.

О народном сабору у ман. Хопову 1721. сачувала се белешка Кирила игумана Хоповског у једној рукописној књижици манастира Хопова, у којој се налазе разне ствари, коју овде износимо.

Иста гласи: „Въ лето ҂а҃ѱ҃к҃а (1721.) міца гкн. (Јануара) д. (4.) святопочившаго патријарха арсенија чрноевића извадисмо із гробници по смрти на петнаесеть лета и наредише саборно мене грешнаго Кѵрила священомонаха ігѣмена тогда бившаго монастира Хѡпова да омиемь святие его кости, ѡмиховъ и послѣжихъ віховъ блаженствѣ іако ва животе тако и по смрти. Сіа бише во монастирѣ крѣшедолѣ. *Тогда бех србски сабор, ва монастирѣ Хѡпове сеп. д на до ѕ. (6.) шого месеца.* И тако сіа бише“. (Рукопис.)

Из свега онде наведеног јасно се види, да је у истини у почетку Јануара 1721. одржан у ман. Хопову народни сабор.

У погледу избора проигумана хоповског Ниќифора Стефановића за владику пакрачког, сачувало се и ово писмо игумана Кирила, писато митрополиту Вићентију Поповићу.

Исто гласи:

„Пр҃восвещеннѣишємоу и блаженеишемѣ г. г. архіепископѣ и митрополитоу Славено србскаго Народа оучителю и наставникоу и нам васегдашнем ѡмилователю ѡ Господи много летне радовати се.

Ми смерѣнно жителіе Царски и священніе обители манастира Хопова храм святаго иже ва чоудесех дивнагѡ Архіереја и чоудотворца Христова Николаја і идеже почивають святіе и много цѣлабніе моци св. великомѣченика Ѳеѡдора Тирона тожде святіе обители смеренныи ігѣмень Тирил іеромонах со васесх священнимъ саборѡм смеренное метаніе сатвараем до лица земли и целоуемо стопи вашем блаженствоу ѿ мала даже до велика и молимо господа бога о вашем много летнѡм животе и здрави и дѣшевнем спасеніа. Ꙋ премилостиви свѣтітелю непрезрите моленіа нашего что се молимо поради наши обећани послова како се трошимо и паки ѡще на нашоу светоу црькѡв задоужоуемо дабисмо милость за вашего живота полѧчили прве богом да просиіает овая свята ѡбитель пак вашим святителствѡмь скорейшѣю милость показали на нас грешних защо ми просимо оу реченѣю іепархію нише поради ове святе црве помощи а паки братѣ нашемь проигѣменоу Никифорѣ (Стефановићу) сви смо ради велики и мали изабран ѥсть о васех нас Соборно и какосте на саборѣ ѡбећали ѣмѣ после обетованіа на то втораго сабора нећемо ѡ томь пак ваше пр҃свѣшенство промишляйте ѡ томь человѣкоу и неслѣшайте преносни речи и проче святіеви молитви да пребоудѣ са нами васегда аминь.

Міца червара ќ҃.

Оу монастироу Хоповоу лето гдне ҂а҃ѱ҃к҃а (1721.)

М. п. Смиренни игѣмен Кѵриль са васех ѡвећенним соборѡм и полажемо монастирски печат болшаго оуверења ради.“ (Рукопис.)

Од куд је дошло да се сабор упустио у избор владике, и да је митрополит Вићентије Поповић пристао на то, који је и дотле а и доцније кад сам, кад у договору с' владикама постављао епископе; тој изнимци не знамо другог разлога, до ли тога, што се држало, да ће се пре стати на пут ровењу унијатског ексарха Стевана Војновића, и да ће се доћи пре до потврде проигумана Ниќифора Стефановића за владику пакрачког, ако га изабере сабор заједно са митрополитом и владикама, пошто је као што рекосмо у то време аустријски двор требао Србе.

Кад је на истом сабору изабран за владику пакрачког проигуман хоповски Ниќифор Стефановић, за извесно је на њему изабрат и архимандрит бешеновачки Максим Гавриловић за сечујског владику, о коме је напред говор.

Да су политични разлози надјачали што је Стефановић потврђен у супрот

Војновићу, поткрепљује и следеће писмо нашег помоћника г. Радослава Грујића, који је бивши прошле године у Бечу, у царској архиви нашао лепих података за историју нашу у XVII. и XVIII. веку.

На упит наш, да л' зна шта више о сабору у Хопову од 1721. осим онога, што је Фидлер рекао, одговорио нам је: „— — познате су ми још неке појединости из записника дворског ратног савета у Бечу, од 29./VI. 1721. о једној седници истог, у којој је поред осталог и питање о избору Никифора Стефановића за епископа претресано, поводом молбе Војновићеве. Неки саветници предлагали су да се Стефановић одмах предложи на потврду, јер је законитим путем изабран, а Војновићу да се даде на другом ком месту задовољштина, ну већина није се хтела упуштати у коначно решавање овог питања док се не добије извештај дворске коморе по том питању. Из бележака тих, види се, да је међу саветницима владала бојазан да се не би „мала влашка“ (Славонија) и опет побунила, ако се Стефановић не би потврдио, а и даље какве незгоде могле би се поводом тим у српском народу породити. И сам Дилер, командант Петроварадински учествовао је у тој седници, те је највише настојао да се Стефановић потврди и највише истицао могућности побуне. — — Да, још из тог записника изгледа, да су на том хоповском сабору изабрани епископи и за бачку и арадску дијецезу.“

И ако је Максим Гавриловић могао бити изабрат од сабора хоповског у исто време кад и Никифор Стефановић, он је пре њега потврђен за владику т. ј. већ 31. Марта 1721. од мађарске канцеларије. И за чудо, да он још 20. Априла н. г. није знао за своју потврду.

Не може бити да је на сабору 1721. хоповском могао бити изабрат и бачки владика т. ј. Софроније Томашевић, пошто је он за бачког владику изабрат био још 1718. и већ је 23. Августа 1718. потврђен био за владику бачког од мађарске канцеларије, а онај истог дана, кад је и Стефановић потврђен, потврђен је и он од дворског војеног савета т. ј. 18. (7.) Априла 1722.

Зашто се од стране дворског војеног савета толико дуго чекало с његовом потврдом, не знамо.

Тако исто није на хоповском сабору 1721. могао бити изабрат ни арадски владика т. ј. Софроније Рваничанин — проигуман рванички —, пошто је он посвећен за владику 1722. на спасов дан, а потврђен 22. Априла 1722.

Претходник Софронијев Јанићије Мартиновић, умро је 24. Октобра 1721., после хоповског сабора.

У поменутој дакле конференцији дворског војеног савета, приликом питања о потврди Вићентија Стефановића, могао је бити говор и о потврди бачког владике Софронија Томашевића и арадског Софронија Рваничанина.

О Софронијевом избору, говори ћемо другом приликом.

А том је приликом могао бити говор и о темишварском владици Јанићију Владисављевићу, владици вршачком Мојсију Станојевићу и Доситеју Николићу владици њљевском, који су потврђени од истог савета 18. Априла 1722.

За неиздавање конфирмација Владисављевићу и Николићу, писао је митр. Поповић 9. маја 1719. своме архиђакону Василију да пита Кварієнта за што се не издају за њих конфирмације.

Шта је на истом сабору осим избора владика рађено, види се у неколико на следећа два писма митрополита Вићентија Поповића, писата своме архиђакону Василију (Димитријевићу).

У првом писму, писатом у Карловци 13. Децембра 1720. рече му и ово: „— — то в писаніе что пишемо зарад кур Θеwдосіа (ексарх митрополитов) на кнезове све да имате им и сами назеть говорити, да се их неко 4—5 кнезова набер$ коис$ раз$мни и нека прид$ на сабѡр w младом$ божиh$ $ манастирь Хопово, тогда и ви са нима са неколико кнезова $ Хопово дођите, онда ће се раз$мети за њиховь квартирь и wблагшеніе $ цесарском декрет$ како стои — — —“. (Рукопис.)

А у другом, писатом истом из Карловаца 11. Јануара 1721. дакле на неколико

дана после сабора, рече му: „Слѣжителю нашемѣ архидіаконѣ кур Василію мир и благословеніе бѣди сь вами, а по сих знамо да ће вась свѣда питати христіани, за нихово облакшеніе кѣда проходите, а незнамо хоћетели бити в пѣштови разумели ѣ чему нима бива облакшеніе, прьво цесарско вѣличанство ѣсть заповѣдило, да се сва Шлавоніа и горни и долни срѣмь изнова препише и у цесарски дворь пошле, и како се наће по врѣдности, онакоће и бреме метати ѣ напрѣдакь, и ниша прѣко мере нѣбѣдесе надалѣ нима полагати. дрѣго прѣма дрѣги земліа и краљевина, само и лани и сада полакь квартира се по срѣмѣ мање, защо да се нисмо тѣжили, било би двоиномь на квартирѣ люди, него колико и лани и сада ѣсть, ѣ томѣ имь се полакь квартира скинѣло, треће, ни трећи таль сада форшпана бадиава недаю, после наше тѣжбе, защое права цесарска заповедь изашла, да се никомѣ без новаца кола недаю кроме кои правомь цесарскомь слѣжбомь или посломь ходи, то ѣсть комѣ сведочи кригсь комисарско писмо, а дрѣгомь никомѣ ни кола ни бла ни пића него за новце да се наће, четврто, цесарско величанство ѣст пѣть сваком ѣ срѣмѣ нашимь людма отворило, ако тко без регѣле комисарске би силома форшпонь ѣ напредакь ѣзимаw, или дрѣгѣ каковѣ годь досадѣ и силѣ чинио, да можете ома за то на пшпекцію и генералать осечки доћи, потѣжити се тако пише, ако би нима г. пшпекторь и г. генераль правиць пеѣчинио, да имадѣ опеть ѣ цесарски дворь изнова такове тѣжбе приносити и тое вѣлика милость цесарскога величанство када ни на тѣжбѣ ѣ свой дворь призива и пѣща, пето, скинѣта ѣсть нима ѿ брашна профѣнтскаго она скѣпа цена, защо хотелисѣ готовими новци, по осамь новаца окѣ наплаћивати како в ѣ оно врѣме било, и ѣ томѣ много хиляда форинти остало, како и само цесарско величанство ѣ пѣштови говори, да и ѣ томѣ брашнѣ и житѣ велико помиловање и облакшеніе намь есмо ѣчинили, а да се нисмо просили, не би натрагь ѣ естествѣ примали или натури, него с тешкомь еђекѣциwмь пощѣ комѣ драго наплаћивали, и толико и толико хиліада фwринти би изнесло; шесто и ѣ напрѣдакь се цесарско величанство обещава, како долни срѣмь, тако и ѣ горни даће свакѣ милость на нима дрьжати и правиць чинити, како и за оне пазгове обещало се да се хоће по информаціи г. пшпектора осечкога нима правица ѣчинити, тако можете разѣмнимь людма сказати, да ми нисмо горе тѣжбе дали, онда би башка видели, каковѣ би тегоѣ подносили, много различнѣ, толико васпомените нима, свѣда, да се имадѣ христіани старати, деп$татскимѣ бечкимь трошкомь, како нашимь тако и wсталимь кои сѣ се нама трѣдили, а нека самь богъ разѣме нашь толики трѣдь и бригѣ, ѣ томѣ смо већь и нашѣ снагѣ погѣбили, паки нека се моле богѣ и за наше здравие, ми докле смо живи, ѣ чемѣ могли бѣдемо и на далше спомоћи бити не бѣдемо се отрекли. Прочее мир Христовь бѣди сь вами аминь.

P. S. А знайте и войничка села и шанцовь да их є цело от квартира цесарско величанство за сада забранило и ѣ напредакь іоще ѣ болши разлогь ѣсть се wбещало наредити.“

Да л’ је осим публикације ових олакшица, због којих је митрополит Вићентије Поповић с народним посланицима, међу којима се налазио и обрштер Текелија, и један капетан из арадске крајине, подуже времена провео у Бечу, молећи за поменуте олакшице, још што рођено, не знамо, ал’ биће да је на истом сабору било говора и о другим стварима.

По писмима митрополита Вићентија Поповића, која је писао из Беча митрополиту Мојсију Петровићу, стигао је он у Беч око половине Октобра 1719. и бавио се у Бечу до пред крај Октобра 1720.

Шта је све митрополит Вићентије за то време у Бечу радио, види се из његових писама наведених у „Споменику“ XXXIV. кр. српске Академије, у прилозима под бр. XXIII.—XXIX.

О прорачунима црквених општина и манастира.

Д. Р.

Како је, као што смо више пути споменули народни сабор 1864/5. ушао непрпарадан у уређење наше црквено-народне автономије, за који је посао требало и јаке спреме, проучавања и времена; није чудо што се у закључцима саборским налази и сувише нејасних места.

А уз то, кад напоменемо и то, да је при уважању у живот потврђених саборских закључака, познатих под именом кр. рескрипта од 10. Авг. 1868., истина издата нека проведбена наредба, ал у њој не беше ни једно нејасно место протумачено; не треба се чудити ни мало што не само наше црквене општине многи и многи §. из рескрипта криво тумаче и по њему поступају, него и наше највише автономне власти многи и многи §. у рескрипту и саме криво тумаче и по њему поступају.

Тако н. пр. и дан данас и наши административни одбори и саборски одбор решавају рекурсе против обављених избора црквених одборника и скупштинара, односно потврђују исте изборе, и ако на то немају права, као што смо у *„Историји §§. 13. 14. и 18. II. Б. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868.“*, Земун 1895. то јасно доказали и то на основу непобитних саборских расправа приликом претресања §. 17. (18.) II. Б.

А решавају их погрешно с тога, што нико од саборских чланова, односно административних одбора од 1869. т. ј. од ступања у живот поменутог рескрипта не завири у саборски дијариум, да види, како је сабор мислио о приговорима, о којима је реч у поменутом §. 17. (18.) II. Б

А кад смо ми 1895. у поменутој брошурици непобитним разлозима доказали, да на приговоре против обављеног избора црквених одборника и скупштинара, нема нико други да решава, до ли црквени одбор, и да против његовог решења нема даље апелате; држало се за неопортуно признати ово тумачење поменутог §., те се и на даље грешило и греши.

Ми и овом приликом упозорујемо меродавне на исто наше тумачење поменутог §. 18. II. Б., и радовали бисмо се, да нас ко од њих о противном увери, односно да се наше тумачење усвоји и да се по њему поступа.

Данашњи се саборски одбор састоји скоро из самих правника, међу којима је познати писац *„Тумача“* г. др. Жарко Миладиновић, на кад није у своме „Тумачу“ од 1897. протумачио поменути §. 18. II. Б., треба да покрене о њему питање у саборском одбору и да исти донесе одлуку о њему.

Овом ћемо приликом да проговоримо коју о прорачунима црквених општина и манастира, и да упозоримо меродавне, како се и у том погледу греши и ради супротно постојећим законским — рескриптуалним — наређењима.

У §. 23. набраја се делокруг црквене скупштине и по њему под слово з.) црквена скупштина „Располаже са редовним приходом својим из добара и општинског приреза, и са изванредним доходцима на црквено-школске цели, *и по томе предрачун годишњег расхода у границама годишњег прихода на предлог црквеног одбора утврђује и подноси епархијској конзисторији (сад административном одбору)* **на знање**; оправдања пак, која се подмирити не могу из редовног прихода, као и сваколика зидања зависе од претходног дозволења еп. конзисторије (административног одбора).“

И ако се у овом §. јасно вели, да се предрачуни општински имају достављати административном одбору само **на знање, а не на потврду**; наши су административни одбори присвојили себи то право, да они општинске предрачуне **одобравају**, што је свакако супротно поменутом наређењу §. 23. з) II. Б.

Осако је § 23. з) II. Б. гласио је и у синодално-саборским предлозима.

Народно-црквени сабор 1879. у „Уредби за месне источно-православне црквене општине у округу српске митрополије“, увидевши неупутност, да црк. скупштине достављају своје прорачуне адм. одбору само на знање (zur Wissenschaft) ставио је у § 37. ж) — црквена скупштина установљава годишњи предрачун, који се мора поднети епарх. адм. одбору на *одобреље* — —“.

И у §. 189. „Предлога за уредбу о устројству православне српске народно-црквене автономије у области карловачке православне српске митрополије“, што га је народно и под-

нео 26. Септембра 1891. саборски одбор сабору, а тако исто и у § 41. „Народно црквеног устава источно-православне српске цркве у земљама угарске круне“, што га је израдио и поднео 2.—18. Децембра 1891. и 23. Марта и 1. Априла 1892. саборски одбор 15-рице сабору, па и у §. 42. з) у „Народно-црквеном уставу источно православне српске цркве у земљама угарске круне“, што га је израдио и поднео 25.—27. Априла 1897. саборски одбор сабору, наводи се, да се прорачуни црквених скупштина имају достављати на одобрење административном одбору. Ну, како поменуте уредбе, предлози и устави, не добише превишње потврде, пошто се и не расправљаше на саборима, то важи и данас наређење § 23. з) П. Б. кр. рескрипта од 10 Авг. 1868., по ком се прорачуни црквених скупштина имају достављати адм. одбору само ради знања (zur Wissenschaft.)

По §. 10. Б IV. А кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. у делокруг административног одбора спада: „Води надзор над црк. општинским и манастирским фундационалним имањем, те по томе и рачуне манастирске ревидира, **црквено-општинске пак суперевидира** — исте рачуне по §. 23. и) П. Б. прегледа црквена скупштина, а води их црквени одбор —“.

По овоме дакле, административном одбору припада једино то право, да *суперевидира* општинске рачуне, и да му се општински прорачуни **ради знања** достављају.

О прорачунима манастирским нема у целом рескрипту од 10. Авг. 1868., споменa.

У њему је говор само о рачунима манастирским.

Тако н. пр. у §. 10. IV. А. б) вели се да административни одбор „Води надзор над црквено-општинским и манастирским — фундационалним имањем, **те по томе и рачуне манастирске ревидира**, општинске пак суперевидира, а у §. 17. V. Б. да управа црквено-народних добара (сада саборски одбор) „прегледаће поднесене јој (т. ј. од административног одбора) рачуне и ослободиће рачуноводитеље или ће их повући на одговор —.“

У саборском устројству од 14. Маја 1875. у §. 19. 9) вели се: „Сабором установљени прорачун у погледу трошкова на потребе црквених и просветних цели, свих народно-црквених фондова, фундација и завода, овамо рачунајући и манастире — подноси се председнику уг. кр. министарства ради надзора о томе, да ли су код руковања са фондовима и фундацијама постојећи штатути (уредбе) одржавани?“, а у §. 22. з) у погледу финализовања манастирских рачува, вели се, саборски одбор „финализује од дотичне епархијске власти поднесене и рачуноводством претходно испитане рачуне манастира и наставних завода“.

Данашњи је § 19. 9.) саборског устројства октроисан.

Исти је §. по предлогу одбора 15-рице гласио: „Сабор доноси уредбе и одлуке за одобрење Њ. Величанства — — — ж) О прорачуну трошкова на потребе црквено-просветних цели, свих црквено-народних фондова, фундација и завода овамо рачунајући и манастире — —“.

Кад је у XII. седници саборској 11. Октобра 1874. дошло до 19. §, тада је Јован Живковић предложио овакав исправак односно са свим нови текст тога параграфа и тачка 9.) његова исправка је гласила: „Сабором установљени прорачун у погледу трошкова на потребе црквено просветних цели из црквено-народних фондова, фундација и завода, овамо рачунајући и манастире, подноси се влади на углед и за уверење да је код употребљења фондова и заклада поступано по постојећим прописима,“ који је исправак усвојен за основ специјалне дебате на основу тврдње известиоца г. др. Нике Максимовића с тога, пошто се у њему садржи само оно што и у одборском чл. XIX. али у јаснијем и уставнијем облику.

У специјалној дебати прими се у целини исправак Јована Живковића на и тачка 9.) XIX. чланка.

У место *таког* закључка саборског, §. 19., 9.) потврђеног устројства гласи: „Особито спада у послове сабора да установи: — — 9) Сабором установљени прорачун у погледу трошкова на потребе црквених просветних цели, свих народно-црквених фондова, фундација и завода, овамо рачунајући и манастире — подноси се председнику кр. уг. министарства ради надзора о томе, да ли су код руковања са фондовима и фундацијама постојећи статути (уредбе) одржавани?“

Каква је грдна разлика између закључка саборског §. 19. 9.) и у потврђеном устројству истог §. и тачке, види се на први поглед.

По закључку саборском имао би се председнику кр. уг. министарства достављати на увид само *прорачун саборски у погледу трошкова на потребе црквено-просветних цели* из црквено народних фондова, фундација и завода, овамо рачунајући и манастире, дочим се по потврђеном устројству њему имају достављати на увид и сви рачуни црквн. нар. фондова, фундација, завода и манастира.

А то је тек нешто друго!

Г. Миладиновић је у свом „Тумачу“ на стр. 293. навео у „главном“ учињене октројке у потврђеном саборском устројству, а о учињеној у §. 19. 9.) не спомену ништа.

У кр. рескрипту од 10. Авг. 1868. V. поглавља говори „О управљању манастирских добара и српско народних фондова“, које се поглавље састоји из 24 §§., ну, ни у једном §. нема спомена о прорачунима манастирским, а нема с тога, што се у §. 9. рекло: „— — Донде, док конгрес, који ће први доћи, не учини сходне наредбе о рачунској контроли, односећу се на народне фондове, фундације, манастирска и црквена добра — —“, које наредбе на жалост ни данас немамо.

У синодално саборским предлозима од 1864. у IV. одељку у §. 14. рекло се: „Сваки манастир правиће годишњи предрачун, и предаваће одређеној комисије, која ће поднети дотичним конзисторијама на расмотрење и одобрење . . .“

А у § 11. рекло се: „За добра покретна и непокретна манастирима принадлежећа, одредиће се по једна стална комисија за сваку дијецезу из 2 или 3 лица, која ће администрацију манастирску сачињавати.“

Саборски је одбор у седници својој од 5. Септембра 1875. донео „Привремено упутство у погледу администрације, рачуноводства и рачунополагања манастира и деловања манастирских повереника“, ну, ни у њима нема спомена о предрачунима манастирским.

У поменутом „Предлогу за уредбу“ саборског одбора од 26. Септембра 1891. §. 568. рекло се: „Саборски одбор, као митрополијско главно управитељство српских нар. црк. фондова, закалда и добара, пази на то: — — 8). да се годишњи прорачуни манастирских прихода и расхода од ман. управа на време и уредно састављају и саборском одбору подносе — —“, а у §. 569.: „По томе саборски одбор као главно управитељство срп. нар. црквн. добара: и) прегледа и одобрава прорачуне о приходима и расходима манастирских добара — —“, а то се исто рекло у §. 100. односно 107. „Народно црквеног устава“ од 1891./2. саборског одбора 15-рице, односно од 1897. саборског одбора.

По овим не потврђеним предлозима, саборском би одбору припадало право, да прегледа и одобрава прорачуне манастирске, дочим по постојећем саборском устројству то право припада самом сабору, а што је временом саборски одбор присвојио себи и то право, да он одобрава и прорачуне манастирске, то је противно саборском устројству.

По §. 22. е) саборског устројства, саборски одбор „дозвољава своту на подмирење ванредних и непредвиђених потреба у оквиру сабором одређеног прорачуна“, *а никако нема права да он у опште доноси и одобрава прорачуне, што само сабору припада.*

По §. 88. 11.) поменутог „Предлога за уредбу“ саборског одбора од 26. Септембра 1891., у делокруг саборског одбора спада да и „финалиште рачуне манастира — —“, а то се исто рекло и у §. 241. односно 244. поменутог „Народно црквеног устава“ од 1891./2. саборског одбора 15-рице, односно од 1897. саборског одбора.

По поменутим дакле предлозима и уставима — који не добише превишњу потврду — саборски би одбор имао право и да потврђује поднесене му од управа манастирских прекоодм. одбора прорачуне и да годишње рачуне финалише, дочим по важећем устројству саборском, *сабор има право да потврђује манастирске прорачуне, а саборски одбор да годишње рачуне финалише.*

Покојни др. Светозар Милетић у своме *„Предлогу* за основни народно-црквени закон о црквено-народној управи патријаршије и митрополије српске“ од 1874. у погледу манастира, рекао је у §. 24. ово: „Манастири и манастирска добра на црквене и просветне цели народа српског опредељени, као црквено-народно спадају у економском погледу у област црквено народне самсуправе српске, и српски народни сабор уређује начин администрације и руковања, надзора и контроле, установљава потребне органе за то, и располаже приходима на опредељење црквено-народне цели“.

Кад је 1874. народно-црквени сабор изабрао из своје средине одбор 15-рице за устројство саборско и исти свој предлог поднео сабору, тада је Милетић у 118. бр. „Заставе“ у уводном чланку: „Нов предлог саборског устројства“ рекао и ово: „— — Што се тиче делокруга одбора (саборског) то исти у новим предлозима није прецизнији него у старом, само што му је делокруг распрострт и на управу народни фондова, и по томе и на постављање дотични чиновника. Пређашњи је сабор имао ту мисао, да саборски одбор у погледу администрације одржи чисто као надзорни и контролни орган. Сумњамо, да ће бити добит, што би одбор постао и управом народни фондова. Тим, и што се исти одбор означује такође као „народни орган“ над манастирским добрима, као да се на то циља, да се не постави друга каква администрација, и руковање манастирски добара, него да остану, који су, а одбор само да има надзор. То је становиште „рескрипта“ од 1868. год.“

Било је у одбору сепарат-потуна, који би желили одбору очувати делокруг чисте контроле, и можда још постављања чланова управе за нар. фондовд и црквн. нар. добра.“

Из свега овде реченога види се, а и јава нам показује, да и данас владају разни појмови о управи манастирских добара, а то је све отуда, што се није у кр. рескрипту од 1868. јасно и тачно рекло, шта се управо подразумева под „администрацијом“ и „управом“, и што народно-црквени сабори нису настојали на томе, да се у смислу §. 5. V. A. и §. 33. саб. устројства донесе стално уређење у погледу управе и руковања манастирских добара, и што привремено „Упутство у погледу администрације, рачуноводства и рачунополагања манастира“, што га је донео саборски одбор 1875., стоји у противљу са §. 5. V. A. кр. рескрипта од 1868., по ком администрација манастира припада централној управи нар. црквн. фондова, односно по §. 30. саборског устројства саборском одбору.

А томе је криво и то, што по §. 22. г) саборског устројства саборски одбор има само непосредни надзор над манастирима, чиме је укинуто наређење §. 5. V. A. кр. рескрипта, те се управо и не зна, коме припада право администрације манастирских добара.

О самим прорачунима, т. ј. ко их има састављати, проговорићемо идућом приликом коју више.

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: **Д. Р.**

(Наставак.)

Ње монастира:

Мјешаоница от цигле сва на ћемер сведена кречем с поља кречљансатв, пенжер с катрами гвоздени, врата чамова, фуруна велика из кухине с поља стоит, циглом зидана и сведена, ожак каменем изидат, са шиндром покривена. В неј: наћве велике чамове, кревет от дасака чамови, 3 сита, 9 вреће.

Хамбар до мјешаонице нов, у нему 6 окни. от растовине устроен, шиндром растовом покривен.

Хамбар код бреста на брду, стар, от чамови дасака устроен, у нему 3 окна велика, шиндром растовом покривен ветхом.

Ракижница от плетера на балвани начињена, нова, даском чамовом покривена, на неј врата чамова.

Штала од плетара на балвани устроена, полепљена блатом, таван от дасака чамови, такожде даском чамовом покривена, стара и порушена.

Качарница от плетера на балвани устроена, мало одзол подзидата каменом, на неј врата двоја, трском покривена 1750.

Виноград на брду код крушчице у нему 30 мотика, у брду прегревица 5 мот., на Липовцу 7 мот., на грунту карловачком 8 мот. Свега 50 мотика.

1000 дрва шлива на различних мјестах; 45 коса ливаде на грунту монастирском; 10 коса на грунту карловачком у Липовцу; 3 баре на грунту варадинском риболовне; 8 волова теглећих, 20 глава марве, говеда; 5 коња теглећих и 10 пољских; 115 оваца с јагањци; 2 кола волујска, оправна; кочице с хамови и уздицама; каруце с немачки хамови и уздицама.

Воденица на грунту мон. Грегетега на Банковци, оправна са сним, каменом и циглом зазидана на свод преведена, чамовом даском покривена.

Воденица на грунту барона Пејачевића, испод села Шатринаца, ћерпићем и платинама устроена, даском чамовом покривена.

Дом код монастира са двјема собама от плетера сотворени, трском покривен. Врата чамова, кухиња на среди, устроен ради слуга монастирских.

Сеј монастир имјест своја привилегии:

1. Привилегиа от Карола императора римскаго, на једном листу от пергамента написана, печат дрвен на златном гајтану висит, издана 1722. Јунија 23.

2. Конфирмациа от римскија императорици и кралици хунгарскија Марии Терезии, у червеној кадифи оправлена, печат от месинга, на златну гајтану висит, издана чрез хофдепутацију 1746. Декемврна 20 у Бечу,

3. Конфирмациа такожде от привилегии от тојажде императрицы и кралици, у червеној кадифи оправлена, печат дрвен висит на златну гајтану, издана чрез канцеларију мажарску 1747. Јануарна 19.

4. Копиа от обе конфирмације, видимирата, с кралевским печатом, у оправи кожној с реамбулациом и планом.

5. Реамбулациа на немецком јазику у оригиналу с печати господским и коншискими потверждена в 1742. Дек. 12.

6. Различних турских книга један свежан.

7. Резолуциа на прошение мемориала от генерала барона от Енгелсхофен ради ливаде у Липовцу на карловачком грунту, издана 1748. Дек. 24. у Карловци.

Сего манастира хумки и ограниченија:

1. От востока ханта главатога Милована.
2. От востока такожде хумка Јована Гарића.
3. От полудне хумка Коин гроб.
4. От запада хумка камен.
5. От полуношчи хумка Белешева.

Сему манастиру код хумке камена, њекују част земли отјал мон. Гргетег.

Упитани за злодеје, одговорише да се не налазе.

Вск. Г. Арх и Митр. Павел Ненадовић, изволил уктиторитисја и дал једну парусију 75 фор.

Заповеђено игуману и братии шта све имају да набаве и оправе.

Вскпр. Г. Арх. и Митр. Павел Ненадовић, пришел из мон. Крушедола здје в монастир Ремету 14. дне сего Јулија пред ношч, и 16. на воспомнание своеја пишталации на Архиепископство благоизволил божествују литургију служити, купно с Г. еп. Партением Павловићем, 4 архимандрити и прочими игумени и џиакони, числом 10 персонзм, на којеј служби рукоположил Гаврила џиакона из села Бешенова во пресвитера и монаха сего мон. новопостриженаго Викентија во џиакона. Во времјаже причастија џесни, пр. г. еп. Партениј говорил народу слово.

По отпустјеже литургији, Их Вскпр. читал молитву с коленопреклонением, таможде вес случившисја клир и народ на коленах смолебствовали.

Понеже мон. св. Архангелски Раковица зовоми у Сервии сушчи, прешедшија турецкија рати л. 1739. опустјел чрез безбожнија агарани, и того времене отуду избјегши игумен Михаил јеромонах с прочими братјами пришел здје в' монастир Ремету, и приобшчилсја сеј св. обители, и сија собоју принесл посљедујушчија утвари, јакоже смертни гласит Михаила игумена тестамент, иже сочинен јест в' монастирје Ремети л. 1741. Марта 20., сице написани:

Знатно творимо, ја долуписати, обоего чина јако церковнаго тако и свјетскаго, господам и офицјером и по својој души сиј при концу смертном, право наследствују, колоко иныешњаго времене обрјетаетсја при мње утвареј сервискаго мон. Раковице различних, јакоже сребрних, позлашчених, бакарних, такожде свилених и подобних прочих, јакоже сија спецификација ниже имат сказати.

3 путира сребрна и позлашчена, 2 дискоса, 2 звјездице сребрне, ручка сребрна и позлашчена, петохљебница сребрна, 17 кандил сребрних, хранилница или ковчежац рад агнца сребрна, 2 ибричића олтарска сребрна, крст чеснаго древа оковат сребром, 7 кретова великих, средних и малих сребром окованих, позлашчених и непозлашчених, 2 кашике сребрне, 3 појаса сребрна и позлашченими плочами, 2 пафте с појасова сребрне, 2 кадилнице сребрне, 17 плоча сребрних позлашчених орарских, 3 вјенца сребрна с икона, пафта појасна сребрна и позлашчена, 2 таса сребрна.

Русовој (хрисовуља) от империи Московскоj; 5 евангелиах сребром оковатих; 2 аера по кадифи везена; дарци везени, 2 покрова свилена с престола, 3 фелона с гранами златними свилена, фелон от червене кадифе, 6 фелона коекакве свиле и друге материе, 20 епитрахиља новиx и старих коекакви, 9 стихара новиx и старих свилених, 9 пари наруквица нови и стари коекакви, 4 орара свилена, антимине освјашчен, омофор от свиле жуте.

Книге:

2 евангелиа неоковата: московских: 20 минеев великих и малих, 3 октоиха, 4 службе, 2 маргарита, евангелское поучение старо, 2 комада житија свјатих, тесфилакт, устав, правоучение Јоана Златоустаго, 4 апостола, требник зовоми могила, требник велики, 2 псалтира, 2 часослова, бесједа апостолска, книга Назианз, 3 триода постна, 2 певтикостара, лексикон, книга Богомислие, книга рукописна чудес пресвјатија Богородици; кијевских: труба, библија, тестамент.

15 икона по дасци писане, мале, 5 икона на платну великих изображених, 3 барјака, 11 икона малих по дрвету писаних, 2 панагијара неоковата, завјеса от чохе морасте везена, 3 звона, 3 казана, 2 тенжере бакарне, 5 легена и 2 котла бакарна, 33 сахана бакарна велика а 70 мала, 10 калајних таниpах, 5 тепсиа бакарних коекакових, 8 јаја новеих.

Веја сија више именованија утвари гореписатаго сербскаго мон. Раковици, јако олтарскија тако и ње монастирскија, аз долупотписати на моеј смерти (ашче није отиду от временија жизни) сему долуписаному, монаху Јоаникију, здје на сахранение и осмотрение превручају, и аманет на јего душу предају, да вешчи сија архангелскија Раковичкија обители, јакоже зјеници очес своих да блудет и сахраљает при себје, до воље, дондеже промотрение какое от всевишња Мајестата Божија и кр. вел. о оној свјатој обители будет. За которое болшее вјеровање подписујуси и печат раковичкаго монастира полагају.

Михаил јеромонах Раковичкаго сербскаго мон. Игумен.

Сија вешчи по завјешчанију игумена частопомињаемаго Михаила чрез два љета држал при себје Јоаникиј монах, потом Блаженопочивши Г. Патрнарх Арсенија четверти себје у Карловиџе дал принести, у резиденцију, по вишеписатој шпецификации. И тамо у резиденции стајале до смерти јего блаженства, и по смерти по некоем мјесецје днеј, јегда вешчи у резиденции Архиепископској карловачкој инвентирате чрез генерал аудитор-лајтнанта Костку, при Администраторје тогда бившем Архиепископата реченаго, Г. Висариона Павловића, епископа Бачкаго, тогда солицитирал сеј Јоаникиј монах вешчи мон. Раковиџе, и тако сандуке под печатом патриарпшеским с вешчми примил, и по увјешчавиу Г. еп. Бачкаго предал Господару Јоану Матићу на времја, и в' љето 1749. Маја 23. пред Господари отворивши сандуке, прегледавше и необрјетше веја вешчи, јакоже по тестаменту шпецифирато јест много помињаемаго Михаила игумена, како их атестација јављает сиде глашчаја:

Вједомо сотворјаем ми нижеименовати, вејем имже вадлежало будет, како честнаго нашего клера в духовенствје Господијам Господијам, тако и мирскаго состојанија, милитарским и комерским Господам офицером, да ми утвари и вешчи св. архангелскија обители мон. Раковиџе сушчаго во страње Сервии лежашчаго (на молење, и болшу сигурност честнаго монаха Јоаникиа Раковичанина бивша, сад же Реметјанина, по возвращении из Архиепископо-Патриаршеске карловачке Резиденције, чрез Их Преосвјашченство Г. Висариона Павловића, еп. Новосадскаго, и тогда бивша вдовствујушчаго Архиепископата карловачкаго (по смерти Г. Патриарха) Администратора, горјереченому монаху Јоаникију на сохранение и опасное чување предатија, под непокваренним печатом свјатопочившаго Г. Патриарха у сандуках (јакоже ми видјехом) которе сандуке отпечативше и отворивше, вешчи прегледахом, кое по шпецификации во двор по повељенију часто понимаго Г. Патриарха иногда из мон. Ремете от рук Јоаникиевих, бивши отнешене, и тамо веја вешчи, коих шпецификација и смертни тестамент покојнаго игумена Раковачкаго гласит кир Михаила, необрјетохом, кое овиде вешчи необрјтшихсја уписуем, тако: 2 звјездиџе сребрне, крст сребрн, трикирија сребрна с петохљебиџе, 8 кандила сребрних, кивот сребрн рад агнца, ибричић сребрн олтарни, крст част честнаго дрва оковат сребром и позлашчен, 4 панагијара, 16 плочах с орара, 2 таса сребрна; књиге: Маргарит, апостол, часослов, трнод постни, пентикостарион, ирмологиа, тастамент, 2 иконе на платну моловате, 9 икона малих на дрвету писатих, 4 панагијара от древа, књига Богомислене зовома.

И тако да сија необрјетохом по нашој хришћанској савјести атестируем и потписуемсја.

У Карловци 1749. Маја 23.

Предомпоју бист и атестирују, вишеписатому

М. п. Михаил јрм. служител мон. Ремети.

М. п. Јоан Матић.

М. п. Јанко Солар.

За бакарне вешчи монастира горјепомнпас-

маго Раковици извјествуетеја, јако Г. Блаженопочивши Патријарх Арсеније четврти јегда примил у резиденцију поменутија вешчи, дал по један казан братиам мон. Раковице, т. ј. јрм. Никанору, котори није обрјетаетеја но св. гори Атонској, монаху Неофиту, пребивајушчему у мон. Бешенови и мон сему Јованикију. Прочее вешчи бакарне, т. ј. 23 сахана малих бакарних, 2 легена, 3 тепсие, 2 котла, тенжеру, 33 сахана велика изгубљено у двору. Јованикај же примил в' присуетствии Пр. Архиереа Бачкаго Г. Висариона Павловића: 2 тенжере, 3 легена, 52 сахана, 3 тепсие. И занеже сија вешчи ветхе и порушене јесу биле, того ради Јованикај продал јест, у коем бакару било на мјеру 26 ока, и тако примил за јего 26 фор.

Прочијаже вешчи, предадосмо игумену јрм. Атанасију Реметскому, и прочему братству, по указу Их Виск. Г. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића.

(Наставиће се.)

Извјештај

о сједници епархијске конзисторије пакрачке, држаној у Пакрацу 16. (29.) децембра 1903. под предсједништвом Његова Високопресвештенства господина епископа Мирона.

Узет је на знање закључак епарх. скупштине пакрачке у спору вјенчања са високословним Саборским одбором. — Узет је на знање допис преосвештеног господина Епископа Дијецезана, да је рукоположио свршеногa богослова и именованог парох. помоћника пакрачкога Гаврила Кошутића за ђакона и презвитера и о том су обавештене надлежне власти. — На допис високе кр. земаљске владе, одређени су у два случаја забиљежења о разведеним браковима и обавештен Г. О. администратор парохије у К. о стављеној му у течај сесионалној одштети. — Узето је на знање десет другостепених пресуда високопречасног М. Ц. Савјета, којима је потврђено 7 пресуда на развод брака, а 3 на сакиће и о том обавештене односне странке, а висока влада умољена за одредбу забиљежења у матице разведених бракова. — Обавештени су С. С. и К. Ј. у Д. да високопречасни М. Ц. Савјет није уважио њихове уточке. — Узета је на знање одлука високопр. М. Ц. Савјета, којом се укида конзисторијална одлука о кандидацији компетената на мјесто пароха и окружнога протопрезвитера пакрачкога и одређује поновни испис стечаја, и поводом тим испис је по трећи пут стечај са роком до 18. (31.) јануара 1904. год. — Узета је на знање предаја парохије у К. новоме администратору Г. О. — Приказани записник братства манастира Ораховице узет је на знање. — У. М. пароху у Н. снижен је број записених проповеди и разрешен дужности референса на братским саборима. — На молбу М. С. из Н. П. позвана је црквена општина у М. да предујми комисионалне трошкове. — У предмету погрешног уноса у матице њенчаних парохије Р. одређен је конз. бележник М. Р. да спроведе извиђење. — М. Б. из К. да под претњом изасланства повереника удовољи односном конз. налогу. — Притужба парохијског звања у С. против опог у В. (горњокарловачке епархије) уступљена је надлежној конзисторији. — Исписан стечај на парохију у В. Мучни VI. разреда са роком до 18./31 јануара 1904. г. — Уважена је молба црквене општине у Чаглићу да се обзиром на то, да је само један компетенат компетовао и да ће се парохијски дом зидати, парохија за сада не попуњава. — Осим тога је 16 бракоразводних предмета повишено у виши стадиј.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држаној у Новом Саду 30. децембра 1903. (12. јануара 1904.) под председништвом Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Митрофана.

Записник прошле седнице оверовљен. — Публикован отпис о подарењу држ. припошћи свешт. удов. пок. Павла Арсенијевића у Жабљу — Публикована дозвола Министарства ради исправке у матицама крштених деце Клајића у Ст. Бечеју пароx звању. — Публикована дозвола истог о подарењу venia matrimonii свеш. богослову Бранивлаву Карићу из Фелдвара. — Публиковани отписи истог о дозначењу конгруе двојици свештеника. — Услед пријаве школ. надзорника у Сомбору, да јерej Е. С. пароx у Т. није држао катихизацију на државној основној школи; позват је исти јерej на објашњење. — Статистичком звању у Бечеју дат је молбени одговор у предмету како прикупљања потребних података од парох. звања. — Публиковано је 9 бракоразводних коначних пресуда дотичним странкама. — Публикована одлука МЦСавета на уточке Тим. Димитријевића из Сенте и пароха из Петровасела, којим потврђује овоконзист. решења. — Одбијени уточи црк. одбора и Лазе Калуђерског и др. у

Ст. Станару против решења конзисторије о постављању јер. Милоша Рајића за пароха ст. сивачког као по рукоположењу старијег односно овопредметна одлука МЦСавета утеметљена публикована. — Исто тако публикована одлука МЦСавета, којом је уток Јована Благојевића председника црквено. општине у Сомбору у предмету награде свештенства за нарастосе одбијен. — На основу одлуке МЦСавета, којом се уток јереја Тих. Димитријевића уложен против избора свештеника у Суботици, одбија, упућен је изабрани свршени богослов Исидор Лудајић, да се ради свога рукоположења има обратити на Његово Високопреосвештенство уједно да са Тим. Димитријевићем, као бившим личним помоћником пок. пароха тамошњега до даљег расположења има плату и сва берива у смислу одређења рескриптуалног за личне помоћнике, делити. — На основу одлуке МЦСавета, којом одлуку конзисторије о постављању ђакона, Ђорђа Павковића за катихету на вишој дев. школи у Сомбору разрешава, издат је налог окр. протеру сомборском, да Павковића одма разреши и утеметља Жарка Ј. Поповића у исто место уведе. — Узет је на знање извештај админ. одбора бачког, о учињеном расположењу гледе употребе плате и сезионалних прихода пок. Момировића пароха у Ст. Станару на исплату 8000 круна општинског дуга и молба црквено. општине, да решење админ. одбора од 1902. год. којим је исти обавезу парох. свештенства у Ст. Станару, да ће до исплате овога дуга бесплатно у случају смрти Момировићеве парохију његову опслуживати и обавезу црквено. општине, да после смрти Момировића до исплате овога дуга попуњење празне парохије неће тражити, узео на знање и од своје стране узме на знање конзисторија, стављена је ad acta као беспредметна, пошто је ова конзисторија већ горње решење админ. одбора узела на знање и нужна расположења од своје стране у прошлој седници учинила. — Управом учитељске школе у Сомбору поднесени извод записника платонеумског одбора о избору 14 питомаца узет с одобрењем на знање с тим, да се у будуће и молбе и прилози компетената имају конзисторији на преглед поднети. — Изјашњење црквено. општине у Шандору на тужбу Тиме Исаковића због једног црквено. стола узето на знање и тужба као неоснована одбијена. — Умољен је админ. одбор, да црквено. одбору и председнику бајском, који су при потрошњи од славе преостало пића звонити и пуцати дали, за будуће овакве злоупотребе забрани. — Упућен је парох у Ст. К. да изјашњење своје на тужбу Богдана Бељанског што пре поднесе и закључење своје у ђаковачкој изјашњења што пре објасни. — Узето је на знање изјашњење пароха Милоша Рајића у Ст. Сивцу на тужбу црквено. одбора а упућен да у будуће са црквеним одбором споразумно има парох. стан оправљати. — На молбу црквено општине у Кисачу наређен је распис стечаја на парох место и упућена црквено. општина, да таксу за распис пошаље. — Пошто тужитељ Р. Недељков из Обровца предујам за вођење наређене истраге против пароха послат није у датом му року, обустављена је истрага. — Одбијена је молба В. Ђорића и др тужитеља из Мола, да им се изјашњење туженога јереја Ђ. Коњовића уступи. — Упућен је парох у Ади. да тамошњу пол. општину, која се у ствари уведења у матрикуле промењеног презимена Милоша Бранчића обратила на исто, у коме се стању ствар обележена овога налази, извести, да пошто никаквог овопредметног подиска нема, ствар убележена овога се ни у ком стадијуму не налази. — Стеван Павков из Ст. Станара путем свога заступника позван, да ради развода брака има и венчани лист поднети. — Дозвољено је црквено општини у Ст. Паланци да по осведоченју икону израђену од сликара јеромонаха Рафаила Момчиловића може на иконостасу смештити. — Узета су на знање президијална расположења гледе тога, да се код благајне нар. фондова приликом администраторима у Јегри и Ражици у течају стави. — Жалба Ђуре Мајиновића против супруге и старатељице умоболног пароха станишићког, да иста не употребљава на лечење и издржавање свога болног мужа плату његову и берива, уступљена је на извиђај окр. протопрезвитеру сомборском. — Уток и тужбе Драгољуба Вујатовића учитеља комуналног у Року због лишења појачког места и изјашњење пароха и црквено. одбора уступљени на мњење и предлог члановима проти Милану Ђирићу и Бежадару Поповићу. — Одбијена је молба црквено. општине у Сомбору, да јој се изда решење конзистор. на молбу њену, да се истрага одреди против јереја Ж. Поповића. — Умољено је Министарство просвете ради дозволе за исправку у матицама храма ст. бечејског и турјанског. — Извода о исправци матрикула крштених Јована Матића recte Дожића из Нов. Сада спроведени Министарству увиђа ради. — Молба неколицине свешт. удова ради полученја приноћки спроведене су на надлежно место. — Умољено је Министарство, да канцеларијском особљу по примеру прошлих година приноћки годишњу дозвачи и то досадању своту од 1200 круна с обзиром на умножено особље и дужности са 200 круна повиси. — Донета једна пресуда гласећа на развод брака. —

На молбу лекара Др. Рад. Симоновића ка Сомбора позвато је све свештенство, да број умрлих и рођених сваке године за минулих 50 година саопћи, које ће се истоке лекару саопћити у њима назначену научну сврху.

Дописи.

Прослава св. Саве у Ср. Карловцима. Кад се зна, да нема тог места српског у ком се свечано не прославља дан просветитела и учитеља српског св. Саве; онда нам ни мало необично не ће бити, кад рећемо, да се тај дан и код нас у Карловцима на најсвечанији начин прославио.

Богословија, гимназија и основна школа, све је то тај дан имало неки особити значајан изглед.

На св. литургију звонило је у 9 сах. пре подне, а пре тога је обављено свечано водоосвећење и дечја прослава св. Саве у основној школи. Чин водоосвећења је обавио пречасни г. Јован Јеремић протопрезвитер, и по том су дечица певала и декламовала. При растанку с децом изговорио је кратак и пригодан леп и поучан говор за децу високопречасни г. архимандрит Др. Георгије Летић проф. у богословији, поучивши и упутивши дечицу српску, како ће испуњавати аманет св. Саве.

На св. литургији чиноначалствовао је тога дана г. архимандрит Др. Георгије Летић уз асистенцију још 6 свештеника обојега реда. Његова Светост није могла ради лакоћ назеба учествовати у прослави овој, него је у својој дворској капели одстојала св. литургију и помолила се свевишњем Творцу и св. Сави. У саборној св. николајевској цркви појао је складно збор слушалаца богословије. По завршеној молитви пошло се с литијом у гимназијску дворану, где је на најсвечанији начин обављено водоосвећење. По обављеном пак црквеном акту, поздравио је присутну многобројно искупљену разноврсну публику нови директор наше гимназије г. Радивоје Врховац добродошлицом, употребивши при том згодну прилику, да прозбори коју о васпитању нашег подмлатка, истичући родитељски дом и друштво као најбоље помагаче школи. После тога је говорио г. професор Глиша Лазић „*О Сократовој науци и о етичким принципима његове науке с погледом на хришћанско учење*“. Истакнувши врло много паралелних места из Платонове Апологије и Критона и упоредивши их с учењем хришћанским, говорио је г. Лазић доста опширно о Сократовој филозофији, како је налазимо код Платона и Ксенофонта. Право и не привидно знање средиште је, око кога се креће цела филозофија Сократова, с тога Сократ и мишљаше, да ће и морал и васпитање омладине тек тада уродити правим плодом, ако се стави на становиште правог знања. Право знање даје човеку добре мисли, по којима радећи, постаје човек моралним и религиозним — по томе је Сократ оснивач праве етике. Где има знања ту је и добар рад, а где нема, рђав. Ко нема правога знања, тај ће свуда грешити, радити зла. Код Сократа напладимо — рече г. говорник — на ове три дивне кардиналне врлине: ἐγκράτεια (умереност), ἀνδρεία (храброст) и δικαιοσύνη (праведност). Додамо ли још овима и „побожност“ (ὁσιότης) и „разборитост“ (σωφροσύνη), то имамо у најкраћим потезима обележен етички идеализам Сократов. Говорник говори даље о Сократу и грчкој култури те се на крају топло заузима и код нас Срба за такво тумачење грчких писаца, као што жели чувени грециста берлински проф. Ulrich von Willamowitz и Mocllendorff, те завршивши своју расправу овим речма: „Држите се драги моји ученици у животу своме етичких принципа науке Сократове, која је особито лепо оцртана у Апологији и Критону — јер у томе лежи вредност умна човека. In hoc signo vincetis“.

Говор г. Лазића био је врло пажљиво саслушан и симпатично примљен, како од оних, којима је у главном намењен, — а то су ученици виших разреда гимназије, — тако и од остале образованије публике, која је с говором и забављена и поучена била.

Тај дан у вече приређена је и гимназијска беседа, која је доста добро и посећена била. Програм је био доста слаб, на да је мало одабранији био не би ништа шкодило. Н.

Збор манаст. настојатеља у ман. Крушедолу. Настојатељи свих манастира митрополије Карловачке одржаше 20. јануара (2. фебр.) о. г. свој збор у ман. Крушедолу ради саветовања у неким пређним својим пословима. Збор је одржан са дозволом и благословом Његове Светости преузв. г. Георгија патријарха, а пријављен је и свима г. г. епископима.

Главна тачка саветовања беше заузимање положаја према високославном саборском од-

бору у погледу прекрајања и самовласног установљавања манаст. прорачуна од стране тога одбора, као и у погледу одређених истрага против манаст. управа због неуношења прорачунског вишка за год. 1902. У тим питањима је збор настојатеља донео једнодушно и једногласно две резолуције, којима се *огражује против таковог самовласног поступка саборског одбора*, уз најаву, да ће се управе и *у будуће придржавати оних прорачуна, које буду оне предложиле*, а да се одређеним истрагама подврћи не могу, јер је одређењем тих истрага саборски одбор присвојио себи дисциплинарну власт над управама, која му никако не припада. Ман. управе *нису ни органи ни чиновници саборског одбора*, но самосталне корпорације, над којима дисциплинарну власт могу *само духовне власти* вршити. У томе смислу поднео је збор саборске одбору образложену представку, коју ћемо у своје време у целости саопштити, за сада пак нека нам је дозвољено, да у кратко изнесемо мотиве тих резолуција и представке.

По 4. тачци 19. §-а сабор устројства од г. 1875. има сабор да донесе штатут о управи, контроли и употребљењу манаст. добара с *погледом на основне цељи њихове*, а по 33. §-у тога устројства има сабор поднети предлог о начину рукована са манаст. добрима. На основу тога 33. §-а донета је 5/17. септ. 1875. „*привремено упутство*“ у погледу администрације, рачуноводства и рачунополагања.

По 9. тачци тог истог 19. §-а сабор установљава прорачуне и подноси их кр. уг. министарству ради надзора у томе погледу, дали су прорачуни у смислу тога штатута, који се у 4. тачци спомиње, дакле с погледом на основне цељи, састављени?

Последњи „мајски“ сабор установио је за манастре један прорачун, но без обзира на основне цељи, јер штатут, који се у 4. тач. 19. §-а спомиње, не постоји, није никада састављен, те према томе није ни тај прорачун могао бити састављен „на основу штатута, и с обзиром на основне цељи“ — но је састављен на сунце, а по свој прилици на темељу 6. §-а V. одс. Кр. Решкрипта, по коме манастири долазе под администрацију управе народ. добара, и у ком се §-у чини расположење о вишку, а састављен је по свој прилици и на основу 14. §-а одс. V. Кр. Решкрипта, по коме се „сабор има старати о одбрани, умножењу и употребљавању фондова и *о новим изворима* за црквене, школске и просветне цељи“.

Сабор је дакле пропустио извршити своју дужност у погледу штатута, али није пропустио ни он ни саборки одбор извршити онај део тога §-а који нека права пружа, ако дужности својој у погледу штатута удовоље, те су и осим штатута установили прорачуне манастира *само и искључиво према својим просветним и школским потребама*, но испуштајући при томе сасвим из вида основне цели манастира. Истина, тиме је створен један обилат нов извор за просвету, но при томе је поступио посве једнострано и пристрасно, јер не мерећи имовну снагу манастира, што им је на темељу III. з. 22. §. сабор. устројства могуће било, а у тежњи, да створе нове просветне изворе, огрешише се баш о 14. §. V. Кр. Решкрипта, који им императивно налаже, да се имају старати о „*умножавању*“ манаст. добара, а кад би се сабором и саб. одбором установљени вишак избацио, манастири не да се ће умножити, но ће се шта више разорити, јер вишак тај не стоји у сразмеру са приходима, рентабилитет манаст. добара по данашњем спутаном, нерационалном начину економисања, где управе морају и сејати и жњети тако рећи по писменим упутствима својих нестручних власти, данас је тако мален, да манастири једва могу своје најпроче потребе подмирити. Сабор и саб. одбор састављалису прорачуне са *неносљивим, фингираним приходима* јер су *према потреби својој* подигли све приходске позиције манаст. прорачуна до *апсурдне* висине, а расходе снизили дотле, да се тим сводама поједине економ. гране никако подмирити не могу.

Такав прорачун сабора и сабор. одбора не слаже се са *имовним стањем* манастира, јер се такав вишак избацити не може; не слаже са *правним положајем* манастира, јер управе, као грунтовни власници својих добара не могу о својим приходима-расходима примити од *треће особе*, без нужног познавања околности, састављени прорачун; не слаже се најпосле ни са *автономним нарећењима*, која не говоре о вишку као *једној и основној* цељи манастира, т. ј. да су ови само зато ту, да праве онолико вишка колико сабор затражи.

Право, да манастири своје прорачуне саставе, признаје и саборски одбор кад их иште, али оно излази још јасније из грунтовним правом осигураног положаја управе. Било је сабора, који су то право управама оспоравили, но и ти су своје то право финалисањем годишњих рачуна, који су састављени на темељу, по управама предложених прорачуна, на крају крајева ипак напуштати морали.

Данашњи сабор. одбор тумачи 9. тач. 19. §-а самовољно и не обзире се на 4. т. тога §-а, а још мање на 9. §. одс. V. Кр. Решкр. о рачунској контроли, која искључује могућност, да онај који има право и дужност да контролира, *прави сам и прорачун ономе кога контролира*. Таково право сабор. одбору не даје речени §. сабор. устројства, јер се у њему говори о прорачуну in genere; међутим је познато да сабор, односно сабор. одбор нема диспозитивног права над *свима* нар. црквб. добрима но само над некима, а манастири се свугде спомињу *у оној групи народ. добара* (митрополитска, епископска и т. д.) над којима он само *ограничено право* контроле има. Кад би сабор. одбор имао права састављати ман. прорачуне онда би право власништва манастира било илузорно и онда би он имао права искати од управа, као својих органа и питања, начрте за прорачуне, као што то у будуће тражи, из којих би после он сам прорачуне саставио, али *док су манастири грунтовни власници* својих добара, дотле они таково право сабор. одбору признати не могу.

Сабор. одбор мора и сам на чисто бити са тим, да манастири не могу такав сувишак избацити, *ако су му изасланици његови*, који су од 1902. г. манастире обилазили, *тачан и савестан извештај поднели*, па кад зна, онда из његовог поступка излазе две алтернативе, две претпоставке:

или он тражи тај сувишак, који му *треба*, ма и по цену *запуштања* (н. пр. укидањем радне снаге, брисањем потребног броја чељади) упропашћивања (н. пр. не остављањем довољне количине угари, недозвољавањем нужних оправака и куповања нужних економ. справа) и *задуживања* манастира (н. пр. рефундирањем трошка за нужне, једногодишње оправке на више година), што се све коси са карданалним начелима контроле, која треба да пази, да се *објект не запушта, земља не упропашћује, а кућа не задужује*; у коју се шпекулацију манастири упустити не могу;

или иде намерно и свесно *на дисквалификовање* манаст. управа пред светом и народом, које тобоже *из нехатности или чак из користољубља* нису кадре ни вољне сабор. одбором установљени вишак избацити.

Обе те предпоставке и инсинуације морају управе најенергичније одбити и морају против истих на надлежном месту обране затражити. Не мање се морадоше оградити против одређења истрага, јер је тиме сабор. одбор присвојио себи дисципл. власт над управама, која му *не припада*, јер управе нису ни органи ни чиновничко особље његово, а огрешио се и о досадашњи поступак, јер се ти рачуни, због којих је истрагу одредио, *требали са примедбама* на оспорене позиције, *издати управама на разјашњење*, а не просто наредити истраге.

Против свега овог подигле су управе свој глас; а ако сабор. одбор мисли, да ради извршења својих налога има права и *присилне мере* употребити, то ће управе бити присилне затражити помоћи и заштите код *св. Синода* и код *вис. кр. владе* којој по 9. т. 19. §. сабор. устројства и онако припада право врховног надзора и контроле, коју кад би ова према сабор. одбору вршила, као што ју сабор. одбор над манастирима врши, т. ј. да диспонира тамо где има **само** контролирати — држимо, да би и саборски одбор дошао у положај у ком смо ми, да т. ј. мора своје право бранити.

Збор настојатеља изабрао је даље, односно обновио патронат монашке школе, који ће сада поводом отварања семеништа за манаст. питомце, имати пуне руке посла. Према одобреном по св. Синоду уставу изабрани су у тај патронат г. г. архимандрити: Анатолије Јанковић крушедолски, Исак Дошен бездински, Дим. Бранковић беочински, Георгије Марјановић кувеждински, Георгије Видицки ковиљски и игуман лепавински Амвросије Павловић. Осим тога изабран је за доживотног почасног патрона нестор настојатеља заслужна и вредна старина г. архимандрит Григетешки Иларион Руварац у признање његових великих неувелих заслуга за монаштво, цркву и народ. Новоизабраном патронату издао је збор сходно упутство у погледу семеништа, своје

штампарије и тд. Осим тога решавани су још неки предмети текући, чиме је тај збор завршен, учесници његови се разилазе својим кућама, у нади, да ће њихов рад бити берићетан, и да ће меродавни фактори по оној латинској sum cuique начи и пута и начина, да се овај конфликт изгласи, те да се то питање поврати у законити колосек свој, из кога је насилно истрпуто.

Гедеон.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост преузвишени Г. српски патријарх Георгије као изабрати члан делегације од магнатске куће, отпила је у Беч 20. о. м. у делегационе седнице, од куда ће се повратити идуће недеље.

Исплата. Како саборски одбор ни на поновни позив високог председништва кр. угарског министарства не хтеде у смислу превишње одлуке издати високопреосвећени г. г. епископима вршачком, будимском и новосадском одређену своту из Текелијне задужбине; то је благајна народно-црквених фондова на позив Његове Светости, као именованог кр. повереника за исплату поменуте своте, падала 19. о. м. поменутој високопреосвећеној господи одређену своту из истог фонда.

Одузета званичност. Народно-школски савет, који је прошле године у два пута једногласно признао „Српски сион“ за свој званични орган, док он не покрене свој лист, у последњој седници одузео му је званичност на предлог члана г. др Александра пл. Рокића, из разлога, што је „Српски сион“ проглашен за званичан орган православног српског Архијерејског синода митрополије карловачке за духовне, црквене и јерархијске ствари, те проглашен за свој орган „Српски митрополијски гласник.“

„Српски сион“ је и прошле године био званичан орган за црквено-автономне потребе и јерархијско-црквене ствари срп. прав. митрополије карловачке, те кад народно-школском савету не сметаше ланске године да га и он призна за свој орган, и ако потчињени му епархијски школски одбори што-но реч не фермане ту његову одлуку; не знамо разлога за одузимање ма и *такве* званичности му, јер тек *ово* не може бити прави разлог г. предлагача.

Читуља.

24. Дец. пр. г. умро је у Вршцу протојереј и парох вршачки *Живојин Милић* у дубокој старости. Покојник је пуних 60 година провео у Вршцу као парох. Отишавши у Москву на крунисање руског цара *Николе*, буде том приликом одликован од руског синода протојерејским крстом, за који није добио благослов од своје духовне власти да га сме носити, те га тако није ни носио. Вечан спомен проти Живојину!

Послате књиге на приказ:

Одношаји између Србије и Угарске. (1331. до 1355.), од Петра Марковића. Прештампано из „Летописа“ матице српске, Нови Сад 1904. 8° стр. 103.

„Прилошци историји Срба у Угарској крајем XVII. и почетком XVIII. века.“ Приношио Јован Радонић. Прештампано из „Летописа“ матице српске. Нови Сад 1904. 8° стр. 32.

„Учитељски календар“ за 1904. Уз пријатељску сарадњу уредио *Богдан М. Бурбевић* учитељ. Земун 12° стр. 128. и XXXIII. Цена 1 К.

Одговори уредништва.

Г. др. П. Приспело не можемо примити. Ако Ви из *дочека* и *ручка* изводите пристрасност, можете захтевати да дотични не присуствује у седници, у којој се буде Ваша парница решавала.

Г. П. Ј. у Р. На питање Ваше, за што и данас не постоје повереници саборског одбора, као што их је прописао саборски одбор 5. Септембра 1875., одговарамо Вам, да је њих исти увео с тога, што у то време не беше органа, који би непосредни надзор водио над манастирима.

За што је саб. одбор укинуо установу манастирских повереника, види се из „Извештаја саборског одбора о раду свом у год. 1875.—1879.“, у ком се на стр. 6. вели: „Најпосле, пошто се институција манастирских повереника као контролних органа саб. одбора није показала целисходном, и пошто се саборски одбор уверио о нужди, да има уза се и такви орган, који би с једне стране њему у предмету управе и надзора манастирских добара стручно мишљење давао, с друге стране пак, и управе манастирске у пословима оном није стручњачким саветом својим потпомагао, и уз повремено обиласкење манастирских добара руковање са истима контролирао и о својим приједбама саборском одбору извештаје

подноси, изабрао је саб. одбор — користећи се правом припадајућим му по смислу §. 16. V. Б кр. рес. од 10. Авг. 1868. — у седници својој од 19. Нов. 1877. привременог надзорника срп. прав. парцк добара у лицу г. Огњеслава Бурјана и поднео тај избор на превишњу потврду, и пошто је иста потврђен, увео га је у знање проглашавши претходно привремен поступак за његово деловање.

Како и дана: постоји надзорник нар. црк. добара, нису потребни поменути надзорници.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Позив на претплату.

Како је нестало и последњег комада књиге „ВЕЛИКОГ ТИПИКА“, а с многих се страна данас тражи; то смо намерили, да штампамо у другом поправљеном и умноженом издању Васе Николајевића, проте и пароха пришког

„ВЕЛИКИ ТИПИК“,

ако би се довољан број претплатника пријавио, да се штампарски трошкови подмирити могу, *иначе не.*

С тога умољавамо и молимо пречасну г. г. свештенике оба реда, учитеље, богослове и књижаре, да изволе похитати с претплатом, како би књига што пре ући могла у штампу.

Књига ће бити штампана на финој артији, биће преко 27 штампаних табака, а стајаће као и прва 4 круне. Рок претплате траје до 31. Јан 1904

Претплату ваља слати Управи Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У Карловцима 10. Децембра 1903.

Српска Манастирска Штампарија.

АПОСТОЛИ
ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ
УРЕДИО
Прота **Василије Николајевић.**

Цена 1 књ. брошираној . . . . К 1·50
„ 1 „ тврдо везаној . . . . „ 2·—
„ 1 „ тврдо везаној у сафијану „ 2·50

Књига се може добити код *Управе* Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ
СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА
ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ
НАПИСАО
Прота **ЈОВАН БОРОТА**
Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима
Цена је књизи 30 филира.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 1163. ex 1903.; 63. ex 1904. 2—2

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. разреда у Бечмен Петровчићу овим се стечај до укључиво 15. фебруара ов ст. кал. о. г. расписује с тим, да компетенти имају своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији до горњег рока надлежним путем поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 9. (22.) јануара 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 4, 2—3

Овим се расписује стечај на новоустановљено учитељичко место, с којим је скопчана плата:

1.) У готовом годишње . . . . . К 800
2.) У име стана . . . . . К 120
3.) „ „ огрева . . . . . К 40
4.) За држање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80

Дужности су школском уредбом прописане.

Рок стечају је 6 недеља дана од првог уврштења овог стечаја у „Српском Сиону“.

Из седнице м. шк. одбора српских вероисповедних школа старо-паланачких. која је држана 23. новембра (6. децембра) 1903. у *Ст. Паланци.*

Константин Јанковић, перовођа. Душан Јаблановић, парох и предс. шк. одбора.

К. 94./600 из 1903. 106 3—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај на парохију 6. плаћевнога разреда у Чоки. Компетенти ваља да поднесу правилно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 20. фебруара (4. марта) 1904. године.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 16. (29.) децембра 1903. године.

Председништво.

Ад бр. К. 3526/521. ex 1903. 2, 2—3

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. плаћеног разреда у Кисачу с тим, да компетенти имају своје прописно инструисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључно 14. (27.) фебруара 1904 год. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у *Новом Саду* 30. децембра 1903. (12. јануара 1904.) год. Председништво.

СТЕЧАЈ. 3, 2—3

Умировљењем учитељице Ангелине Степићеве овим се расписује стечај на учитељичко место са овом платом:

1.) У готовом годишње . . . . . К 700
2.) 8-$\frac{1,4,6,0}{7,0,0}$ □° ораће земље I. класе.
3.) 5643 □° „ „ „ „ пашњак
4.) За одржање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80
5.) Стан у нарави или релутум од . . . К 120
6.) У име огрева . . . . . К 40
7.) 400 □° таковзваног воденог јарошта.

Изабрана учитељица има на сву земљу терете сносити.

Дужности су школском уредбом прописане.

Рок је стечају 6 недеља дана после првог огласа у „Српском Сиону.“

У случају да на ово место буде изабрана овдашња стална учитељица, онда ће се бирати учитељица на учитељичко место с оваком платом:

1.) У готовом годишње . . . . . К 700
2.) За држање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80
3.) Стан у нарави или релутум од . . К 120
4.) У име огрева . . . . . К 40
5.) 5643 □° ораће пашњачке земље I. класе на коју учељица све припадајуће терете сноси.

Свака молитељка има се у својој молбеници изјаснити, дали се прима за учитељицу и онда, ако би била изабрана на ово друго место.

Из седнице м. шк. одбора српских вероисповедних школа старопланачких, која је држана 23. новембра (6. децембра) 1903. у *Ст. Паланци*.

Константин Јанковић, верозаконоучитељ. Душан Јаблановић, парох и предс. шк. одбора.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уређење звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако уређеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као звонина — са отвором у виду фигуре 8 провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у горњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—2 ex 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За странске земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији, остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. Огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 126. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 3

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 7. фебруара 1904.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ бачки *Митрофан Шевић* благоизволео је рукоположити одређеног за личног помоћника у Брестовцу свршеног богослова *Милана Лесковца* дана 29. јануара (11. фебруара) у св. николајевском храму у Новом Саду за ђакона, а дана 30. јануара (12. фебруара) о. г. у храму св. Три Јерарха за презвитера.

НЕЗВАНИЧНО.

Радња Архијерејског синода 1750.

Приопштио Д. Р.

Рекли смо више пута обелодањујући по који рад митрополита Павла Ненадовића, да је он био један од најуреднијих наших митрополита.

Његова се уредност и тачност огледа у свакој његовој установи.

Поставши 14. Јулија 1749. митрополитом, одмах је идуће 1750. године одржан под његовим председништвом св. архијерејски синод, чији рад овде саопштавамо.

Ъ 1750. месеца Јунија 15. в' Карловције в' првој сесии по учињеној солицитации Бечкија релации показана биша всевисочајша от дворнија депутации такожде Мажарскија канцеларии уготована сопотвердителна за Архиепископа и Митрополита Павла Ненадовича цесаро-краљевскаго дипломата, и в' дар данић крест с перстеном. Таже:

2.

Прочтен от дворнија депутации под 30-тим Марта 1750. изданић за архиепископскић еквивалент и хершофт Дал. За посљедниј сеј пункт извешчено, како Архиепископ в' речени није хершофт интродуциран и атестиран јест. О первом же пунктје за еквивалент, понеже в' напоменутом декретје конечно кнезовски из Баната Темишварског досље всегда давани дукати, и прочи под коим год титулом зактеватисе могушчи приходи движутсе, приговор и согласна воља јест сего Архиерејскаго Сјнода, да в' первих настоитсе оних из Баната у натури даватисе асигни-

ратих 3000 фл. у новцу узимати изходатајствоватисе, потомже за обр-и князовске дукате докуду цјелиј по привилегиах десетак прибавим, неослабљатисе ни от тјех претензии отступати, но понеже тјех интеркалари никогда фишкусу подпадали, на ново всја от тјех оставшија неизданија решчашции изискивати.

3.

Прочтен за кастел и хершофт Сечуј блаженејшему Патриарху Арсенију Черноевичу от Цесара Леопода 20 Јунија 1698. jure perennali изданиј донационали понеже из другија от Јосифа цесара под 15. Јулија 1706. изданија експедиции јавно јест, да ниње в' притјажании Архиепископском и народнем сушчиј хершофт Даљ у место Сечуја дан бист, обаче не jure perennali, но јакоже из инија от ниње царствујушчаго Их Величества данија у Пожуну 1741. експедиции јавствуетсја, jure inscriptio, тако уговорено јест и за обшче добро обрјетено, всегда на то позорствовати и прилику искати сеј хершофт Даљ от Их. Цес. Краљ Величества jure perennali изпросити, и утврдити. Присем всјачески да тражитсе она у процесу при табули септемвирали pro et contra бившем от тојажде табули Их Величества Цесару Каролу дана opinio, или мњение, и да настоитсе изсљедити тују чрез народнаго полномошчника, или иначе.

4.

Изнешена на среду патента Монастиру Гергетегу блаженопочившим Патриархом Арсением Јовановичем издана, коего доминиум Нерадин сјему Монастиру уступил. А понеже в' разсмотрение узеласе привилегиа от цесара Јосифа бившему Епископу Јеполском, таже другаја привилегиа јему јако Архиепископу дана Гд. Исаии Диаковичу, потомже от всјех понем бивших Архиепископов и от самога реченаго Патриарха уживана правица притјажанија онаго доминиума Нерадина, и от туду само от себе осудилосе, да он не само оваково уступление без согласиа Синода Архиерејскога учинил, но јешче тое против речених донационалов на убиток, или притјажанија отјатие Архиепископата в' состојании и власти не бил сотворити, того ради речена Патриаршеска патентга по согласном приговору за ниње и в' напред конечно касирата остает, и закључисја за будушчеје, да Архиепископ и Митрополит и Митрополиа оним правом и начином, јако досље Архиепископи содержаваша содержавајут, и в' власти от Цесар. краљ. Величества данојмајеју.

Смирени Архиепископ и Митрополит
Павел Нешадович.
Бачкиј: Висарион Павлович
Темиш: Георгиј Поповичч
Славонијс: Софронијс Јоанович
Будимскиј: Дионисиј Новакович

* * *

Во второј 16. Јунија держаној сесии.

5.

Прочтен от високославнија хофдепутации именем Их Цесаро-краљевскаго Величества под 4-тим февр. 1750. в' трех пунктах то јест соједињенија Северина и Марче с Епископатом Костајничким и Карлштадским, ради будушчаго в' прежднем числе Епископов и Арада напознења, и пред освјашченем Епископов творитисја имумчија презентации состојашчијса и издашиј декрет. И убо о 1-ом того декрета пунктје в' Архиерејском сем Синодје закључено, да понеже различнија нужди и недостатци не допушчајут в' кралевини Хорватској три Епископата содержавати, к тому и сам Северинскаго Епископата народ при прошлаго љета бившем всенародном соборе просил писмено Епископију их к иној Епархии соединити и в' членити, јелико духовнаго правленија јурисдикции, права, и дјела касаетсја, и понеже тако предјелов оних, ситуација или состојанке со собоју носит ниње речени от почившшаго Архиереа Гдна Симеона Филиповича посљедње притјажапој Северинскиј и Марчанскиј Епископат тако, како он нарочному своему Епископу подлежал Костајничкој цркви и Епархии, а сеј Костајничкој припалежавши предјели Лика и Грбава Карлштадској или Пљашкој соединитсја в' чљенат и разположат с тјем приговором, да в' ради ново нарождатисе имушчих на ниње разпредјељена два Епископата Епис-

копов датисе хотјашчих презентациах јединому и другому Епископу началнаја и парочнаја прежних Епархиј, и пиње коегождо канонически соединених имена церквеј имјеет воведутсја за титулатуру, да таковим начином онаја Северинскија Епископии имја конечно не изгладитсе. Занеже сицевим начином о прошлом соборје расположеније того ради, что Костајничкиј Епископ тогда в' живих бил и от Лике и Грбаве отступити нехотјел учинитисе не могло, а пиње за преставленијем јего Епископа и тако стојашчеј ситуации горје реченим образом каноническое сие соединение заключисја в' том једином намјерении, да би и Епископи и Епископати в' болшем состојании в' правлении церкве Божија биги могли, обаче с надеждеју да сим Епископа и Епископата умаленијем народу ондјешнему скорб учинитисе небуде, аппе би у Марчи унитскиј Епископ толико ђегчае поставилсе, что ондје наш парочниј Епископ конечно движесја.

На 2 риј же пункт за учињенују всевисочајшују мплост, јеже нашего закона Епископати в' первом чисље, и в' напред оставити, и Арадскују Епархију Епископом наполнити, всеподањејше Их Цесар. крал. Величеству да возблагодаритсе и при том за откинути се хотјашчи от Арадске Епархие дистрикт Холмаћ просити, да по начину како је всем ондјешним Епископом в' притјажании и в' конфирмациах дан бил и в' напред непозорствују на то, что тој дистрикт и принципату Ердељскому инкорпорират јест и в' будушчее Епископу Арадскому в' конфирмацију поставитсе и јему цјела ондје, како и в' прочих дистриктах функција и приход допуститсја, занеже в' потребје царској не само Јеноположкиј или Арадскиј Епископ Исаија Диаковић, но и Патријарх Арсенија Черноевић јему цјелу Транзилванију проходили и церкве визитирали, слеђовательне менше би сумњење било Епископу в' једном сем дистрикту от всјех Епископов притјажаном в' духовних јурисдикцију допустити. К' тому же и Архиепископи и Епископи Их Цес. крал. Величеству вјерности своја јурамент полагајут, да в' цјелој Их Величества државје народ киждо в' своем предјеље в' вјерности содержавјут и духовнаја дјела без прицјатиа совершајут, а Архиепископ по всјуду гдје народ наш пребивает по привилегиах, ово за славу Божију и науку народа, ово же за тојже народ в' вјерности к' Их Величеству утверждати, да проходит и визитирует.

Јелико же 3 го декрета сего пункта касаетсја, то јест посвјешчења Архиерејскаго ради, тако Архијерејски Синод сеј за благо находит и хошчет, до от цјелаго тогожде Синода всепокорњејши на Их Величество мемориал послетја с' подањејшеју молбоју, јеже би всевисочајше изволили чин и обичај по привилегиам сего Епископскаго посвјешчења по начину предложеваго уже в' сеј материи с Нашим согласием от Архиепископа и Митрополита мемориала (от коего дупликат приложитисја имат) и в' напред не вредим оставити и в' благоутробњејшее смотрение пријати, да ошаковских субјектов вјежество житија и правов питко тако, јако Архиепископ и Синод имјеет и о тјех јурамептом једин крат за всегда обвазујутсја, к' томуже да јегда всјех от начала до днес бивших Архиереов конфирмације екзаминирашесја, обрјелосја јест, что вси прежде презентации и конфирмации во Архиереи освјашчени биша, кромје что њецни Архиепископи с' Синодом не бивше равногласни и ради в' то времја бившија при Их Величества дворје битности прежде освјашченија презентирати, и конфирмацију упросити учинили јесу.

Смирењиј Архиепископ и Митрополит
Павел Ненадович
Бачкиј: Висарион Павлович
Темишварскиј: Георгиј Поповић
Славониј: Софронић Јоанович
Будимскиј: Дионисиј Новаковић

* * *

В' третиеј 18-ог Јунија држаној сесии.

6.

Предузет от високославнија хофдепутации под 3-им Априла сего года Архиепископу и Митрополиту ради бившаго у Бјелграду Архиереа Софронна Андреовича изданиј декрет, в' коем взискуетсја знати аппе при пињешних Епископатов вакан-

циах он Архиерej Софроний Епископат себje добавити может. И на тоj декрет Архиерejски сej Синод високославноj хофдепутации в' покорности ремонштрирати судит сего закteвания немогутство, из узроков, что с' jедне стране она високославна хофдепутациа от Архиепископа и Митрополита и Синода Архиерejскаго, без предсjедовати имушчиja конфирмации освjашченаго Епископа за Епископа признивати отричет, а jешче доморолне и знатне житием, честиjу, вjерностиjу, к Богу, церкви и Их Величеству услужене, а с' друге нам в' пороjе знатнаго против своего законаго предстателjа и поглавара ков двигнувшаго, Архиреа сего Софроница за получиние Епископата препоручает, jеже того ради бити не может, что в' первих от тоjажде хофдепутации на блажено почившаго Господина Патриарха Господина Арсенија Joановича особливим декретом заповjедано да би Архиепископ и Епископ своj конзисториум и от народа и jезика нашего людми напољнати и состављати имjели.

Потоможе второ при посљедњем 1749-го года бившем соборje синодално, и от обшчества конгреса закључено jест во обшчество Синода Епископатов, по ни менших церковних достоинств никого от греческаго или инаго jазика народа не примати, а нарочно за jего реченаго Бjелградскаго Софроница отречено и отказано, да Епископата имjети не может, и в' конец того високорекену хофдепутацију смирено просити, да би инако са стране и от чужда jазика и народа пришелце в' обшчество наше не намешчали, по по наведеном декрету и Собором закључении на обшчество наше водити и держати изволили.

7.

У ствари от жителеj Вершачких ради почившаго Максима Несторовича, Архиереа Вершачкаго код Томе грка оставлених на аманету 1000 дуката дана извjестиja приговорено, да им Вршчаном пишетсе и извjестие изишчет у коем су љету они онаj преко другога по тестименту учиненог аманета оставленj рест от 1028 фл. 48 х. от почившаго Гд. Исана Антоновића, да церков справет нову, примили, jеже от туду разумjети, аше он како Архиепископ им то дал, занеже како ондjешнjи Епископ он могл ние Архиепископу и Архиепископату управо привадајушче от насљедиа повце раздавати. При том да вопроситсе, аше дадоша от себе jему Гд. Архиепископу сверху оних новаца квиту. К' тому и тестамент покоjнаго Гд. Несторовича да издадут или гдje находитсе јавет и Петронија уништа преставленија ден месеца и љета да отпишут.

8.

Jелико субстанције и долга почившаго Господина Архиереа Костајничкаго Александа Андреевића касаетсја, судит Синод сеj Архиерejскиj, да новому онамо поставитисе имушчему Архиерejу, дом и цjела субстанциа кромje округа предастсја тако, да он цjелиj почившаго долг, наплатить. Ашчели же би платити отрицал и не примил, тако Архиепископ Епархиjу Костајничку да берет до намирења цjелаго долга, а он Епископ у приходе не мjешаетсја.

(Наставиће се.)

Владика јегарски Јефрем Бањанин.

Д. Р.

Патријарх је Арсеније Црнојевић у половини 1694. поднео молбу цару Леополду I., у којој га мољаше да благоизволи потврдити односно признати за епископе оне, које је у њојзи навео, од којих је неке затекао пре свога прелаза, а неке поставио по своме прелазу.

У истој је молби молио да се *Јефрем Бањанин* потврди за владику Јеленопољског, Велико-Варадског, Ђулинског, Пашмезешког и Золонкешког.

Како је у то време римска јерархија у Угарској била сувише силна, којој на челу стајаше чувени кардинал Леополд гроф Колонић; ишло је тешко с' потврдом српско-православних владика.

Ну, како је цар Леополд I., требао Србе и њихове мишице, претегао је државни интерес, те је диплому од 4. Марта 1695. потврдио између осталих Јефрема Бањанина за владику Велико-Варадског и Јегарског.

Владика Јефрем, ког је патријарх Арсеније оставио у Бечу да посвршује нека дела, западне у руке кардинала Колонића, те се одрече православија и пређе на унију.

У животопису Петра Бакића бискупа босанско-ђаковачког (1716—1749.), вели се, да је Бакић пре но што је постао бискупом, као мисионар превео велики број православних на унију, а међу њима и Јефрема Бањанина и још једног владику православног — а ког, не рече се — на унију.

У животопису се истог Бакића наводи и то, како га је 28. Јануара 1706. у Бечу приликом диспута о верама, неки поп Гавра, који се бавио у Бечу уз патријарха Арсенија, тешко изранио.

Исти је Бакић правио велике сметње да се по смрти патријарха Арсенија не бира нов патријарх митрополит. (Види »*Glasnik biskupija Bosanske i Sriemske*« 1896. стр. 176.)

Гроф Ђорђе Бранковић, у својој познатој „Кронији“, у погледу унијаћења владике Јефрема Бањанина, написао је ово:

„Чтоже бо посих паки слчимо бивает, по кесарскомѣ прежде издавателному декретѣ, сиреч, ѣставителним изложением бываемѣ правилѣ, иже вбретаетсе васаписавшемѣсе листѣ ѧѧѣ сице ѿ кесарскаго двора произволено бивши повеление, да народ сербски єговомѣ кесарскомѣ височаствѣ ва приказивателна своја важделеванија, действием Деспота своего ѥмѣ єще и предстателствѣюще кѣстодиа, сажителствѣемѣ вбдрьжимѣ бити да возможет, ѥйже причинателне вини ради васе родним народом, ва васой васточној Илирији и вбима Мисиіами иногда пребивающе ими, нинїаже странствѣюще ими Словено Сербскими народими именем, вбще, единосагласителнаго лика іако дѣховнаго тако и мирскаго, такожде и брак творителнаго воинства присавачетаванием, ѿ различни историграфствѣющеи благоразѣмни и преискѣсни мѣжева, саписавшисе засведетелствованиіах, избравим присаваквѣплением составіаема биваема, єговомѣ кесарскомѣ височаствѣ вбще челобитним изложением, сатвараемѣ бити писанию Деспот произволит, ѡ немже прежде того времене нарекоми Патриарха, многократним настоіанием Деспота и досаждением попѣждоваше, да вбще челобитно списание сатворитисе произволити будет; вгдаже вбще челобитно списание приготовлено биваше, и ѿ Деспота єго испросивши Патриарха и ва рѣках своих васприемши того вбще челобитнаго списанїа, глаголателна словеса своіа аки би неким засведетелствованием ѣтвърдив, рекше: іако скорейшим часом вазможно бити имеет е Кесарѣ предати ва рѣках бѣдет, и сицевим подобним изследованием Патриарха ѡпростившисе ѿ Деспота ѿшаствие сатворив; вбачеже и васемѣ своемѣ заветователномѣ савещаванию, непоколебателним и непристѣпителним статечаством ва словеса своих непребив, на ѕбо разлѣчившисе ѿ Деспота паки но прежде саносабствовавшемѣ, са инородним людими и са иноверними дѣховими самесившемѣсе страном сѣпостатно савещаванием саследовал, нестидещасе своего Архиерейскаго глаголанїа вбещаванием бываемаго ка Деспотѣ, ѣщеже убо и ва пѣтшаствие свое ѿ Бечскаго града, конечно ѡпрощавающомѣсе ѿ Деспота, лицемерним засведелствованием извествовав Деспотѣ, іако ва истину вбще челобитнѣ списание ва кесерски рѣках своими рѣками предав, неваимающе светописателна словеса ѿкѣчителіа нашего Христа Ісѣса сице глаголавшаго: ничто бо ѥст покьрвено, ѥже не ѿкриетсе, и тайно ѥже неѣведено бѣдете Мао. гл. ї (10) ст. ѣѣ (26.), и паки божественим мановением благовествовавшееесе слово сице: ѣдиже слово ваше, ѥже ей, ей, и ѥже ни, ни, да не ва лицемерие впаднете, Јаков гл. ѣ (5.) ст. ѣї (12.). Тогожде Апостолскаго послапием биваемо произвествование сицево рекомо, аще же завист горкѣ имате и ьрвение ва сьрци ваших, нефалите се ни лажите на истинѣ, нест сиіа премѣдрост са више писходещи, идеже бо завист и ьрвение, тѣ нестроение и васака зла вещ. Јаков гл. ѣ (3.) ст. ѩї ѣї, ѣї (14. 15. 16)

Ѻбачеже превазљюблена братие, и преблаго ѕгодни васи чатателе сиіа и слчшатели, не ва ѕдивление впадайте сицева зрещим вам, аще ѕбо и ва сие време първо сьіатителствѣющей Архиерей Патриарха бываеми, православномѣ пашемѣ народѣ Словено-сърбскомѣ, неким попьлзновением ва

благо полазна wбще биваема дела престѣпленiем wбдьржим биваше, и тоезде слѣчение ва невеждаство ѣмѕ вамењаваемо бити возможет, iако убо wбичаем и ваздастом под Агарено тѣрской wбласти, ѿ юности своей действiими или привикнѣт бивши, таковим пособствием и строенiа своiа исследствовати имев, по благовествователномѕ посланiю сицевомѕ рекомѕ бившѕ: бишеже и лажливи пророци ва людех, iакоже и ва вас бѣдѣт лажливи ѕчители, иже ва несѣт ереси погибели, и мнози последствѣют их и нечистотам, имиже пѣт истини похѣлитсе ѥ (2.) Петр. гл. ѕ (2) ст. ѧ и ѕ (1.—2.), и паки благовествѣемо бивает сице, возлюблепiи не ва сакомѕ дѣхѕ верѣйте, на искѣшайте дѣхи аще ѿ Бога сѣт, iако мнози лажливи пророци изидоша ва мир, идѣт, ластет, и сей ѕст Антихристов, егоже слишасте iако гредет, и нинiа ва мире ѕст ѣже, иже нест ѿ Бога, не послѣшает нас, w сем разѣмеваем дѣх истини, и дѣх ластеч, кроме страха да возлюбим дрѣг дрѣга, страха нест ва любви, боейжесе несавьршаетсе ва любве, ѧ (1.) Jwan. гл ѧ (4.) ст. ѧ, ѕ, ѕ, ѩ (1, 6, 7, 18.)

Ваистинѕ сицеваго мѣхаметскаго лажливаго пророка и тогожде Мѣхамета ластца дѣха имеющаго Антириста и ластиваго ѕчителiа wбичаiми привикнѣта бивши некоего Ефрема ѿ Херцеговской держави родом биви человек, новопоставившаго епископа рекоми Патриарха собом имевши, на Бечки град, вставив при кесарскомѕ дворѕ, действователни дел свои ради да исследствовати бѣдет, ѣмѕже и више рекомо wбще челобитно списание тайною наѣкою привараѣчив, тойже Ефрем Епископ ѿ васа православна строенiа ѿметающесе на латинской вери ѕнию себе предающе iавствно пристав, и ва своiа сих себе ѕгодити васхотевшемѕ, не тачию кесарѕ wбще челобитно списание непредав, на више и васочасѕ ластивнѕ ков на васточно наше православие ваздвигнѕв, начеже ѕбо сѣпротив Патриарха своего, васа часко злохѕлно wклеветование ѕсѣтьрмив, извествѣюще, iако Патриарха ради прошенiа себе пребивателна места, и ценою возметелнаго ценениа десетинскаго, три тисѣщние форинти погодителним ѕновањем ваздающомѕсе ѿ кесарскаго двора рекшим, iако по сазно изложившаго се самирениа са тѣрским народом, и сам Патриарха васприетием приспѣпити бѣдет. на ѕнию Латинскѕ, егоже рада ѿ народа сърбскаго десетинско возимание, воинставни потреб ради присаваквпiлiаваемо биваше, погодителние же три тисѣщние форинти ради, ва место сърбской присаваквпителной десетини, Патриархѕ вадаваеми бивахѕ, подобним ценителним ценением иже ва свiатомѕ писанию васпомењемо бивает сице: и приеше тридесет сребърники цењ ценешнаго, егоже ценише ѿ синов Израилев Захар. гл. ѩ (11.) ст. ѩ (12.), Мае. гл. ѕѕ (27.) ст. ѧ (9.), поiавствно зримо биваемо ва више саписавшемѕ се кесарскомѕ декретѕ, сиреч: изложителним ѕставом биваемѕ кесарскомѕ повелителномѕ правилѕ, по сицеваже действителна слѣчениа. Патриарха видевши Ефремѣ епископа своего новопоставленаго, не тачию iавствно ѿ православниа нашего ѿстѣпiлiаваема бившаго, на више ва Бѣдимски и Пещански престолно тьржищни градови и ва васѣ Будимскѣ епархию, биваемие нашего православниа церкви, ва свою wбласт притворити васхотевшемѕ, на православие закона нашего насилствованiем нападати зачетие сатворив, покѣшавающа се и на Патриархийско достоинство себе превазносити: сицевимиже досажденми аки неким Божiим попѣщением, ѿ васѣдѣ патриарха ѿбiет бивши пакостми стегнѣвшасе истезаванiем wбдьржим биваше, по васе дни слишещѣ ѣмѕ ѿ тогожде Ефрема и ѕиносагласников егови, wклеветаваемѣ бившѕ iако пред дѣховнаго лика тако и пред мирскаго лика, начеже убо пред више васпомењемаго кардинала ѿ Колонич рекомаго, иже iаростию ѕстьрьмлен бивши, ведми зело на Патриарха, ѣмѕже посилателно свое писание латинским езиком по семѕ подобию прислав.

Нашего же словенскаго разѣмеваниа привождением сице бивает: „Дѣшевним ѕстьрмлением ѕслишаваю iако ваша милост, таково свое самохотно самотрение сатворити дьрзнѣв, да и ва Бѣдим и ва Пещѣ запрещавати имеет, ѕниiатски гърци или рѣси iако епископи и цьрковно дѣховни, тако и лаiко мирски ради Паѕ римского или повелителнаго wбладателiа нашего, молабние молитви да не садеваюг, и iако ваша ми-

лост претителни ѕстав сатворив нашим ѕниіатом, и прочим васем, wбоего поль биваемим и wбщемѕ строснию, аще иним кратом таковажде садевати бѣдѣт.

Того ради принаказѣю вашой милости, ва истинѣ и под крепости сѣдовнаго ѕстава коначним wграничением, во прочаіа бѣдѣща времена такова самохотна своіа самотренніа да не дьрзнеши творити, аще нехощеши собою искѣсити wна а садеванніа, иже много мимошадшим временом подобно достойна ти бивахѣ, и на васак дан паче проклетеіше васегда подобно достоінати бивают.

Принаказѣю тако іако бивши ѣ Архиепископѣи и пьрвоначални строител, своим самохотним самотворением да недерзнеши ва оних некое зачинателно понѣждение творити, иже несѣт под wбласти сѣдовнаго изслѣдованніа вашой милости, козмиже паче ни ѕправлѣати, на да ваздрьжаваем себе ви ваеши ва своіа wграниченніах, и управливай свои діяволѣ сапособствѣющей. іако аще ѕбо скандали часни повасе дни. Симоніачаски продаваеши света знаменія, и саизследствѣеши самоволѣ власт, ішже ни превеличайши Римски Папа неимеет, ниже Христос никтомѣ на землю непаздан ни wставив, wбачеже некогда лѣчше бист сатворил, да ка болшемѣ би себе wбратил, и да би мѣдьрствовал, и тако сице себе са васем пьлком своим, за заблѣждително сагрешение w сезавателним пребиванием провиден би.

Тачию имеет ваша милост ва wстрое свою сѣдовно изследствователнѣ власт, и над wнеми иже заблѣждително сагрешение и призащение вашой милости сапособствѣют.

Тамо ѕбо да дейстѣеши, тако іако wлѣчени извьрженик, и самаго діявола син, и аще блага по сих сотворити бѣдеши, по wбращению своемѣ, егоже да ваздаст Бог васедьржител, причбрести бѣдеши w Бога маздѣ, ащеже зла сатвориш и wскѣждителна казнованніа причбрести бѣдеши.

Ва напьхже ѕбо сѣдовно изследствователни епархиіах и епископствіах, да самохотно свое самотрение сѣдовно изложителним ѕставом и изследьвовати не дерзнеши, иначе бо творивше смѣти, ми ѕказати бѣдемо іаковѣ праведнѣ власт имеемо, сѣпротив зрачнаго wбраза вашой милости, іако сѣпротив разрѣшителіа чѣждо иние биваемие сѣдовние ѕстави, и чѣждо сѣдовно изследствователне биваемие власти, себе присвоевателна действніа.

Аще живети хощеши жителствѣй са миром под ваздранение вас просимо и ваздраваемо биваемо еговога височаства, и не ѕтьрмліавай простотѣ людскѣ, сѣпротив Бога и кесара. иначеже ванстинѣ и велми разѕмети бѣдеши, и искѣсити бѣдеши силнѣ крепост.

Сиіа сѣт сицеваго часа временом истинитаа моіа наказанніа и последніа биваема, иже кроме сих инa неожидавай, тачию егда ти тежчайша рѣка пріити бѣдет, иже подписѣет іакова Беч есам, ва прочихже васагда аще блага творити васхощеши, и Бога ради.

Месеца Јанѣарніа дна кѣ (21.) лета же Госпоцни ѧѵ҃ѵ҃ѯ҃ (1699.)

Вашой милости за васа слѣжби следственніа готов Леополд Кардинал w̃

Колонич с. р. (М. п.)

Разѕмевшише Патриарх великим гневом васпаленѣ бившѣ кардиналовѣ іарост, іакоже видев Петар Апостол ветар крепак, ѕбоіав се и начен ѕтонати, Мао. гл. ѳ҃і (14.) ст. ѧ (30.), тако и патриарха вапоменѣв словеса ѱалмопевца Давида рекшаго: безаконие помисли на ложи своем, предста васакомѣ пѣти не благѣ, w злобеже не пегодова ѱал. ѳ҃ѳ (35.) ст. ѳ (5.), и паки вспоменѣв іако ва мале не, іакоже и рекоми вьпнителним ветром ѕтопавающе и Петар Апостол, на последніаго часа взглашениіа петлова, престѣпленнем w̃речение свое несатворив, по рекшаго: и абие петал васгласи Мао. гл. ѯѣ (26) ст. ѯ҃д (74.) паче же ѕбо и третицею последним самотрением коначно вспоменѣв Христа Спасителіа нашего слово рекшаго вьрховномѣ Петрѣ сице, иди за мною сатана, саблазанми ѳси, іако немислиши іаже сѣт Божиіа, на человечаска Мао. гл. ѕі (16.) ст. ѯ҃ѳ (23.) и тогожде вьрховнаго Петра Апостола раскаеванием и плача прегорчайшаго вспоминанием, сѣетна человечаскаіа самишленніа, и w своіа сих вапрошенніа wставлением ванезшадшемѣ, по вишереценой главизни, ѵспад ванѣ плакасе горко ст. ѳ҃ѳ (75.), паки wбще благополазни потреб ради са деспотом, и іако

са дѣховним тако и са мирским ликом, едино сагласително строение, Патриарха садевати начинает, и ва првее деспотѣ епистолско свое писание, по изображеномѣ семѣ сапособствию ѿслав рекше ѥмѣ сице:

Преблагочастивѣйши господарѣ Деспоте по свіатаго дѣха сине и господарѣ прежелабнѣйши. ⁘ многих времен васпаленою ѡцевскою любовию, ка синолепию сараспаливсе писати вам зде биваема пѣждах се, конца же пиіаковомѣ саделованию приѡбретаваемо бити, неимех сего ради продължавателним закаснением до зде са ни снѣтихсе; касимже ѡжидаванием ѡбзирявающимисе и на синовнаго ти многоразѣмнаго тамо биваемаго развещаванія, егоже и до сицеваго времена васприети еще невазмогох. Делѣ бо нашемѣ исследствѣемѣ еще ѿ мимошадшаго ѥсеннаго времена, рекѣже убо іако до нинія бивало ѥст исправително савършение, делом ѡбщаго нашего сабрани, тако и ва нинішне време бивает, ѿ наших бо нами напаст наклавіаваетсе, іакоже и нинія паки старостѣю нашѣ немощ, претеччайше влекѣще жителством низѣ низпѣщаваюшасе, и неможением еще имеющими брашно ва ѣстех моих, кроме досажденіа ѡставлен бити невазмогох, брат бо ми бивн по божественной литѣргіи, владика ⊖ѳрем ѿ Херцеговской држави родом биви человек, паче вазлюбивши закон матере западнѡй цркви, и причестник ей и прежде бивал и бивает и вековне бѣдет. Азже не ими инаго многоценнаго разѣмевателнаго ѣма, на ѡжалователномѣ моемѣ ѣтешению, того ради извествователѣ приповест представліаю ви, биваемаго зде враждевателнаго саплетавачніа ради, елико бо вем бити ти стьіне тьрпенью, Божествана благодет наставити те бѣдет, іако известни васачасним вещем, имеіми наѣкѣ вездати ѡ потребна поведанііа и іавліати, надеждѣ бо благочастиіати савьршено имеем ѡ сих ва васем. Симже томѣ предивномѣ ва трех испостасех Богѣ приварѣчаваюшце ви ѡставліаваем вашего господарства по свіатомѣ дѣхѣ.

⁘тац и богомоліац

ѣ Сент-Андраш

Дано месеца генвар ѧі (11.) ⁂ѧ҃ѯ҃ѳ (1699.) Смирени Арсение Черноевиту Архиепископѣи (М. п.) и Патриарха Сърбски с. р.

Деспотже ва послание Патриархійско видевши милосърдно и смирено егово покаіание, такожде и непременно непоколебание подвига своего Архиерейскаго много различними Богодахновеними, словесими светаго писаніа, Божественим самотрением сърдолюбазно и благоѣтително ѡго Деспот посетив, пачеже убо и Апостолским сицевим благопроизвествованием рекомим: не паради ѡ своем дарованіи живѣщем ва тебе еже дано тебе бист пророчеством са вазложением рѣк свіащенічества; ва сих пазчайсе, ва сих пребивай, ва сих разѣмевай, да предспеіание твое іавлено бѣдет ва васех; ванимай себе и ѣчению, и пребивай ва них, сніа бо творе, и сам спасешисе и послѣшающей тебе ѧ (1.) к Тим. гл. ѧ (4.) ст ѧ (14) ѣі (15.) ѣї (16.), и паки: непрепемагай наказанием господним, пиже ѡслабеи ѿ него ѡбличаем ⊖вр. гл. ѣї (12.) ст. ѣ (5.); темже мнейсе стоіати, да блюдетсе, да не падет не иски свою пьіѧѣ, по многих да спасѣтсе ѧ (1.) к Кокор. гл. і (10.) ст. ѣі и ѧї (12 и 33.); дрѣзяже рѣганием и ранами тамничними и прочими ⊖вр. гл ѧі (11.) ст. ѧѣ, ѧѣ, ѧй (36. 37. 38.); таже: блюдите ѕбо шпасно, како ходите, не іакоже немѣдри, на іакоже премѣдри, искѣпѣюще време іако дние лѣкави сѣт ⊖ѳе. гл. ѣ (5.) ст. ѣі (15.) ѣі (16.), такожде и по рекшаго, неимами бо зде пребивающаго града, на грядѣщаго вазискѣем ⊖вр. гл. ѓї (13.) ст. ѧї (14)

Ва скончаніже сего деспотскаго посещением васпоминаваемаго ѣтешенііа, да бивaю и рекомаіа преѕвазлюбленa словеса сицева, нинiаже пребивают, вера, надежда, люби, трое сиѳ болшиже сих люби ѧ (1.) Кор. гл. ѓї (13.) ст. ѓї (13.), и ва мале посих време мнѣшіи патриарха паки на Бечски град ка кесарскомѣ двор ѿшастие сатворившемѣ, и са деспотом саставшемѣсе, ѡ потребни благополазни вещех, ѡбще васего народа словено сърбскаго биваемих ради, деспотским саглашением действиіа наследствѣющомѣ " (Стр. 1987—2004)

(Свршиће се.)

О месним статутима за црквене општине.

Д. Р.

По §. 22. i) II. саборско синодалних предлога од 1864. у делокруг је месне црквене скупштине спадало: „Доноси у границама закона и ових наредба месни статут за себе, који одговара месним околностима и потребама, и у томе поставља ближа правила о пословима, који су појединим њеним органима поверени. Статути ови имају се претходно на одобрење поднети путем епархијског конзисторијума (административног одбора) митрополитско-апелаторијалном конзисторијуму (саборском одбору)."

Кад је у XVIII. саборској седници 19 фебруара 1865. дошло до § 22. i.), вођена је ова дебата.

Известилац арх. Герман Анђелић изјави, да је одбор ad hoc изменио у место „митрополитско-апелаторијалном конзисторијуму" са „митрополитско-црквеном савету".

Епископ Кенгелац: Излишно је, да за сваку ствар идемо на митрополитски савет, него онда само, кад конзисторијум не зна разлога из који би потврдио статута.

Милетић: То је тако ради једнообразности свију статута уређено, јербо без централног ревидирања било би их статута по дијецезама и појединим општинама свакојако.

Еп. Кенгелац: Какво је то једнообразије, кад свака општина свој статут према својим локалним околностима удешава?

Миковић: И ја би био за то.

Еп. Стојковић: Тиме се ограничава дијецезанова власт, а он је у својој дијецези то исто, што и патријарх у својој.

Патријарх: Барем где је разногласије међу општином и конзисторијумом; где општина жели једно, а конзисторијум би можда хтео друго што.

Хаџић: Барем да се рекне, статуте те конзисторијум потврђује, и шиље их митрополитском савету знања ради, јер овде треба све да се зна, где, и како што бива.

Еп. Кенгелац: На тај случај, кад би се имало свако заведеније митрополиту саопштити знања ради, морао би и митрополит епископима саопштити, шта се код њега учини.

Еп. Стојковић: Кад то хоћете, онда нека се подноси управо митрополиту, а не чрез еп. конзисторијум.

Милетић: Ово је тако уређено, не само ради јединообразија статута појединих куће, него да сви ти појединн статути буду сагласни са овим главним саборским статутом. И у политичном свету така статута прелазе ревизију централне власти, која је одговорна да се закони извршују. Могу партикуларизми и отступити и удалити се од установе положене саборм за цео народ. Овде се епископска власт не ограничава, него се брани автономија целога народа. Ја сам за редакцију.

Еп. Кенгелац: Нек иде ствар на митрополитски савет само у спорним случајевима.

Ц. комесар: Статути ти незнатне су ствари. Друго је, може ли се епископу, који је одговоран за своју епархију, то узети овако бирократичним путем.

Еп. Кенгелац: Само у спорним случајевима, као што сам казао.

Милетић: Код аплицирања закона на поједине случајеве може бити спора, али овде код грађења закона не може то бити. Овде се епископ не подвргава митрополиту него еп. конзисторијум митрополитском савету, као дијецезална административна власт централној административној власти.

Волић: Зато је овде тако стављено, што ти вопросни статути морају бити у границама ови саборски наредаба наши. За то је гаранција тражена у надзору савета митрополитског. Кад би сваки конзисторијум могао чинити расположења противу ови саборски наредаба, онда не би било никакве гаранције за ове наредбе.

Полковник Бига: Кад је епископ за свашта одговоран, нека је и оно њему вручено. Конзисторијум његов знаће расудити ствар; а где буде неспоразумљења, ту нека иде и на митрополита.

Полковник Заставниковић: Свакога је закона интерпрет највиша власт; то је овде митрополит. Редакција је ова најбоља.

Мајор Милекић: Ја се слажем са г. полковником с тим више, јер се овде у редакцији вели, да иду статути на митрополитски савет путем еп. конзисторијума, пак може конзисторијум у спроводу своме примјетити што хоће. Глава цркве треба да знаде за све и свашта, што се у епархији догађа.

Еп. Кенгелац: Нас све наједнако равна

канон, и митрополита и епископе. Ово је саборни акт, обвезателан за све нас: у кругу овога акта двизани потреба ни одкога да се ограничавамо. Кад зашне ствар — добро, ал зашто без нужде.

Патријарх: Овде није реч о подручавању епископа под митрополита, каквом особитом, него еп. конзисторијума под митрополитски савет, кад конзисторијум заше гдегод. Та и дан-данас ишту се одавде мњенија у толики предмети епископски конзисторија. Да је сабор перманентан, имала би се та статута сабору подносити, а кад нема сабора, митр. црквени савет његов је vices gerens, дакле њему ваља да ге подносе. Ја барем тако судим.

Чарнојевић: Ако конзисторијум испуни жељу општества, онда нема пут на митрополита, само онда, ако не.

Милетић: Овде је говор о статутима.

Чарнојевић: А . . . то је друго!

Гласа се. *Векина устаје за редакцију.*

Код другог читања, по предлогу одбора ad hoc, измењен је §. 22. i.) II. овако: §. 23. i.) II. У делокруг месне црквене скупштине спада: — — j.) Доноси у границама закона и ових наредаба месни статут за себе, који одговара месним околностима и потребама, и у томе поставља *општа* правила о пословима, који су појединим њеним органима поверени. *Статути сви имају се претходно на одобрење поднети епархијској конзисторији.*“

Овако је овај §. 23. i.) II. потврђен и у рескрипту од 10. Августа 1868., само је место речи *општа* правила, стављено *ближа*.

У немачком тексту — званичном — вели се: §. 23. i.) — — Solche Statuten bedürfen vor ihrer Einführung der Genehmigung des Diöcesan Consistoriums.“

Из напред реченог јасно се види, да се статути месних црквених скупштина имају подносити на одобрење једино административном одбору.

И кад *ово* стоји, а подједно и то, да од 1871. год. када је установљена установа административног одбора, а 1875. саборски одбор, ни један саборски одбор није тражио и захтевао, да се њему шаљу на увид одобрени од административног одбора статути месних црквених општина, и да је он у њима поправке односно уништења чинио; пита се: како се има схватити наредба саборског одбора од 25. Септембра пр. г. бр. Ad C. O. 8223/2005. ех 1903., у којој се вели: „— — налази саборски одбор у смислу своје одлуке од данашњега дана и под горњим бројем позвати славности (адм. одбор), да од својих подручних црквених општина изиште црквено-општинске статуте — где оваких има — и овом сабор. одбору ради увида и *евентуално ради даљег поступка прикаже* уз своје извешће: да ли је сваки такав црк. општински статут задобио одобрење славности, као надлежне епархијске власти, када и под којим бројем?“

У образложењу за *овакву* наредбу, вели се: „— — а како се саб. одбор с друге стране из појединих конкретних случајева, увидом у црквено-општинске статуте уверио — колико је нама познато, само је статут панчевачке црквене општине, ког је адм. одбор потврдио, уништен од данашњег саборског одбора —, да су у таквим статутима садржане, дакле и надлежним еп. адм. одбором одобрене, и такве одредбе, које стоје у противности нарочито са установама прев. кр. наредбе од 1868., те је саб. одбор приликом сазнања такве статуте или делимице или пак у целини уништити и ван крепости ставити морао — —“.

Ми држимо, да је *оваква* наредба саборског одбора супротна наведеном §. 23. i.) II. Б. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868.

По истој припада право адм. одбору да он потврђује месне статуте црквених општина, против чијег решења нема даље апелате.

Врховно право саборског одбора не може се односити и на потврђене од административних одбора месне статуте за црквене општине, и исте мењати односно уништити их.

У матицама т. ј. у лутеранском устројству од 1864. и 1859. од куда је и по коме је грађено устројство наших црквених општина 1864/5., нема спомена о месним статутима за црквене општине.

А нема ни у румунском организационом статуту од 1868.

По §. 23. i) II. Б. месни статути за црквене општине имају у себи садржати ближа правила о пословима, који су појединим њеним органима поверени.

Главна наређења рескриптска наравно да се не смеју мењати у истим статутима. И кад се и тако незнатне ствари не могу поверити административном одбору, и ако се у њему

нема гаранције да ће он у стању бити да настоји на томе, да се у њима не мењају главна наређења рескриптска; онда је установа административних одбора са свим излишна.

Да нису исти статути нужни ни за нас, најбољи је доказ то, што овамо од 1869. од кад је ступио у живот кр. рескрипт од 10. Августа 1868. у целој карловачкој митрополији нема ни 10 црквених општина, које имају свој статут од надлежне власти — административног одбора — потврђен. Рекосмо ни 10, а ма л' те не ће бити, да је у целој карловачкој митрополији једино парочевачка црквена скупштина имала свој статут потврђен од административног одбора, ког је данашњи саборски одбор из страначких обзира уништио.

Молили бисмо мередавне да нас известе, које црквене општине имају своје статуте, потврђене од административног одбора.

Кад се помисли, да се ево навршило пуних 35 година, од како је ступио у живот кр. рескрипт од 10. Августа 1868., и да нема можда само једна односно највише 10 црквених општина, које имају своје статуте потврђене од надлежне власти; може л бити очитијег доказа, да ми нисмо дорасли за автономију.

Ово је један само доказ за ту нашу тврдњу, а има их толико и толико из самог поменутог рескрипта, из ког нису толико и толико његових наређења изведена односно уведена.

А нису с тога, што смо ми свих поменутих 35 година већином провели у борби то с јерархијом, то међу собом, што је већина наших уредаба неумесна, непрактична, и што нисмо имали људи који су дорасли да их изводе и у живот уводе, односно да их се сами држимо.

За доказ ове наше последње тврдње доста је да наведемо само овај пример.

Конзисторија расписе стечај за проту, и одреди рок за поднашање молбеница. И кад један компетент, који отправља једно од најважнијих места у нашем автономном животу, и који нема прописане квалификације, датира своју молбу тек идућег дана по истеку одређеног рока, и пошље је преко проте који не седи у седишту дијецезана; питамо: није ли то титрање и јавно пркошење, учињено с тога, да се може само приговор поднети против обављеног избора проте што тобоже један кандидат није припуштен.

Грађа за историју српске школе у горњо-карловачком владичанству.

Покојни Мане Грбић не доспеје да нам пружи и четврту књигу *„Карловачког Владичанства“*, у којој би, како из треће му књиге разабирамо, навио нам био и слику српске школе у горњо-карловачком владичанству у прошлости. Смрт Грбићева прекрати му посао, који је он као да прилично и средио, ако ништа а оно прибрао довољно грађе. Да ли ће та не довршена мучна његова работа доспети у знаначке руке икад изаћи срећена или несређена, ко би то знао.

Ја сам у прилици, да изнесем неколика документа, да се је и у Приморју карловачког владичанства ако ништа друго а оно помишљало бар на српску школу и осјећала жива потреба српске просвјете. Мјесто сваког даљег коментарисања ту грађу изнијећу овдје хронолошкијем редом. 1). Црквена општина сењска у свом *позиву* на купљење прилога, да купе кућу једну, сјећа се, да јој је нужна школа српска. Вели, да купе „шта су им најпотребнија: дом за свештеника и к тому за воспитаније дјеце нашего христоименитаго рода у состојање науки произвести, које познато јест, да у целому регементу школа од нашега језика не находи се“. *Позив* је датиран 29. марта 1807.

2). Сењани су повели се потпуно за Тршћанима, те и они преписаше и усвојише *Штатуте* црквене општине Тршћанске за своју црквену општину. и дадоше црквеној општини својој име „Братство“ (славено-српско народно —). У једном примјерку тијех Штатута (на њемачком језику), који су као да најстарији, јер су Тршћанскијем најближи, чланак 65. Гласи: „Es wird ihre (двају свештеника) besondere Pflicht seyn, dass einer von ihnen alle Sonntage, und bestimmt um Zwey Uhr Nachmittags in der Kirche erscheine, um die Jugend in der Illyrischen Sprache in der christlichen Religionslehre nach Vorschrift unserer heiligen apostolischen katolischen Kirche zu unterweisen“.

3). У примјерку из године 1829., у коме је много испрванака, које потјечу

или од владике Лукијана или његовијех пуномоћника, које је слао у Сењ, ради исправљања Штатута да их може потврдити, — тај исти чланак гласи: „Es wird ihre besondere Pflicht seyn, dass einer von ihnen die Jugend in der serbischen Sprache die christliche Religionslehre nach Vorschrift unserer heiligen apostolischen Kirche unterweise".

4). У истом примијерку наа свршеног 36. члана по страни стоји: „Von der Errichtung der Slavisch-serbischen Schule", т. ј. да ту треба то уметнути.

5). У примијерку, што га црквена општина у споразуму са пуномоћницима Мушицкијевима у мају 1829. изради (текст је Штатута њемачки, ваљда преведен за сјетовну власт), овако гласи све што се тиче школе:

„Von der Errichtung der Slavisch-serbischen National-Schulen.

37. Da der sehnlichste Wunsch der National-Bruderschaft ist, zur Bildung und Erziehung der Kinder ihrer Nation hier in der Stadt eine serbisch-slavische National-Schule zu errichten, zu diesem Behufe aber gegenwärtig keinen Fond besitzen, von welchem die Lehrer und sonstigen Bedürfnisse erhalten werden könnten, so behaltet sich die National-Bruderschaft vor, sobald ihre Vermögens Umständen der Art seyn werden, die nöthigen Unkösten für die Erhaltung der Schule tragen zu können, nach vorläufiger Berathung der gesammten Bruderschafts Mitglieder zur Errichtung derselben unverzüglich zu schreiten und bestimmen für diese Anstalt gegenwärtig folgendes.

38. Diese slavisch-serbische National Schule soll nach dem in Syrmien und sonstigen Provinzen der k. k. Monarchie für derley Schulen bestehenden System eingeführt, in welcher alle jene Lehrgegenstände in der slavisch-serbischen Sprache der Jugend vorgebracht werden, welche in andern Schulen unserer Nation vorgeschrieben sind.

Obliegenheiten des Capitels.

39. Das Capitel soll befugt seyn, die Lehrer nach eigener Wahl aufzunehmen, jedoch wird denselben anempfohlen, hiezu solche Männer zu wählen, welche sowohl in ihrem Ruffe gewachsen Fondes von welchem National Mitglieder oder sonstigen gutgesinnten Freunden ein Vermögen sey es im Baaren und Realitäten oder sonstigen Effecten bestehen vermacht werden, so hat ein solches Vermögen ebenfalls unter der unumschränkter Verwaltung des Capitels so wie die Kirchen Güter, wie es im 36-en Artikel erläutert ist, zu bleiben.

Obliegenheiten der Lehrer.

44. Jene Lehrer welche von dem Capitel in diese National-Schule angenommen werden, werden verpflichtet bleiben, den ihnen anvertrauten Schüler, in der denselben von dem Capitel angewiesenen Schule in den vorgeschriebenen Lehrgegenständen in der slavisch-serbischen Sprache, so wie auch im Kirchengesange täglich 4 Stunden, nähmlich 2 Vor- und 2 Nachmittags mit Ausnahme Sonn- und unserer Feyertäge, dann Donnerstag Nachmittag zu unterrichten, und besonders auf das sittliche Benehmen der Schüler zu wachen.

45. Sollte sich ereignen, dass ein Schüler schlechte Sitten besitzt, durch welchen auch andere verleitet werden könnten, so soll der Lehrer dem Schulen-Vorsteher bekannt machen welchen diesen Schüler vorzuruffen, und über seine Aufführung ihm eine Warnung zu geben hat, und falls keine Besserung gesehen sollte, so soll er dem Capitel vorgestellt, und von diesem aus der Schule ausgeschlossen werden.

46. Ebenso wird es die Pflicht der Lehrers seyn, bey jedem Gottes-Dienste in unseren hierortigen Kirche die Gesänge nach unserm Ritus zu versehen, ohne hiefür einen besondern Gehalt fordern zu können.

47. Der denselben vom Capitel bemessen werdende Gehalt wird ihnen mit Ende jedes Monats baar bezahlt, und sollte ein Kind privat unterrichtet zu werden wünschen, so hat dasselbe dem Lehrer für diesen Unterricht aus eigenem zu bezahlen."

6). Пишу „покорњејши синови" у Сењу 29. Новембра 1843. владици:

„Високопреосвјашченијшој Господине! милостивијшој Архипастирју!

Наше мало општество од много времена желило је овди једну нашу народну

школу за наображение малољетне дјеце у сербском језику завести, но не имајући к тому фонда за уздержавање учитеља и прочи строшкова ние у могућности било такову завести. Та иста оскудност јест и данас код нас, но нешто нужда церковнога правила, нешто пак жеља горе речена побуди нас, да ми потребни строшак намећу нас по могућству наложимо, и у овому се сложимо колико плату толико и друге строшкове сами подносити, докле не би од кое стране какву помоћ добили.

Ово нам даје повод Вашу Милост молити, да би нами дозволење од надлежавше власти к заведенију школе изходатајствовати, и нами што скорие једнога у церковном пјенију и учитељском званију способна и надежде пуна свјашченика за будушчег пијевца и учитеља послати доброту имали.

Плата годишња састои се за истог у ф. 200 сребра и 30 ф. годишњег квартира, која ће се на концу сваког месеца наброит му се.

Дужност истог свјашченика састојаће се у пјенију при сваком Богослуженију у нашој Церкви, и ученју дјеце, која би школу посјешчавала, беа сваке друге награде.

Питајући се благоутробием Архипастирским, надамо се да ћете нам такового на скоро послати милост имати тако да би могао пре Рождества Христова овди приспјети, одани и препоручени покровителству Архипастирскому с цјеловањем свјате деснице пребивамо.

Вашега Високопреосвјашченства (датум и потпис. Ово је концепат писма, на њему нема имена потписана).

7). Сењани замоле владику Евгенија Јовановића, да им пошаље свештеника, који би био за њих. Владика им одговара између осталога у писму, које носи званичин број 129-ти и ово: „Ви имате тамо једнога свјашченика Илију Косановића, пак о њему ни спомена не чините, као да га нејма.“ Дакле уз свештеника тадашњег Петра Кокотовића у Сењу је и још један свештеник.

8). На горње писмо одговарају Сењани владици између осталога, како би они радо спремна свештеника, па се ослањају на владику да им га он нађе и пошаље — „и за то, када смо се Вашом Милости препоручили, нијесмо нити за јереа Илију Косановића *код нас привременог учитеља* нити за којег другог свјашченика — спомена чинили“. Одговор је датиран 21. фебруара 1847.

9). Милутин Тесла у једном писму општини Сењској, којега пише 30. маја 1852. спомиње: „ја сам дошао овамо (у Сењ) 1847. априла 30. и затекао сам овдје још једног свјашченика, кои је под јесен те године отишао“. То је био „привремени учитељ“ Илија Косановић

10) У једној рачуну, који је датиран: „Senj 12. 7bra 1847.“ имаде ставка, која гласи (латиницом је рачун писан): „Потрошено за трошак школски до 1./12. (биће 13.) 7 бра ф. 202.20“.

11). Године 1841. јула 11. у писму владици Евгенију спомињу Сењани, да би се владика требао дичити њиховом ревности, што се труде „за благостање свога вјероисповједанија такове заводе установити (мисли се „Братство“), чрез које обстојање овдашње цркве, пак можно с временом и заведење школе утврдило би се“.

Сењска Црквена општина је од почетка посве мала числа, па ипак жељаше — српску школу. Видимо да је жељу и испунила, школу отворила, на њу трошила, имала — ма и привременог учитеља. А то све бијаше у првој половини прошлог вијека, па се не одрекоше мисли о „заведењу школе“ (која је с одласком Илије Косановића „под јесен“ 1847. престала) ни на самом почетку друге половине прошлога вијека. Али све мањи и мањи број православнијех Срба у Сењу, нестанак баш имућнијих, не даде, да се испуни родољубива жеља толикијех старијех Срба Сењана, којима, уза све замијерке, мора се признати, да су љубили и св. православље и српско име, коју љубав хтједоше да покажу и српском школом.

П. М. К.

Извештај.

Епархијска конзисторија вршачка одржала је 20. јан. (2. фебр.) своју пленарну седницу под председништвом Александра Стојадиновића окр. протопрезв. потпредседника, у којој је установљен турнус за г. 1904.

Истога дана држало је и прво коло своју седницу, у којој су решавани следећи предмети: Упућена црквена општина у Вел. Средишту, да се при издавању црк. столова придржава „Правилâ за издавање црк. столова у епархији вршачкој“ од 1889. г., а укинут закључак исте, да црк. столове на годину дана издаје, пошто се исти противи споменутим правилима, гласом којих се столови доживотно издају. — Узима се на знање одговор министарства просвете, да не може одступити од своје наредбе, по којој се катихете у држ. средњим школама према количини часова награђују и о том извештени интересенти. — Повереној члановима Сави Стојшићу окр. протопрезв. панчевачком и јерeју Владиславу Ристићу с. парох. пом. у Баваништу, да тужбу Саве Модошана и др. из Н. Села против там. пароха Чедомира Удицког изврше. — Извештава се протојереј Михајло Дрндарски, парох у Избишту о решењу управног одбора тамишке жупаније, којим се одређује дисциплинарна истрага против Васе Бранкова, ком. учитеља избиштанског, који му је чинио сметње у вршењу свештеничких дужности. — Узима се на знање, да је превишње потврђена одлука срп. прав. пар. црквен. сабора од 1902. бр. 6., којом су протумачени односно допуњени неки чланци уредбе о привременом уређењу епархијâ од 1871. г. — Узимају се на знање наименовање окр. протопрезвитерâ: вршачког о уважању изабраног пароха денђанског јереја Душана Гајића и белоцркванског о уважању личног помоћника јереја Душана Јовановића у њихова звања. — Молба јереја Светислава Јовановића с. парох. пом. у Ченти за повишење парохије његове из 5. у 4. плаћевни разред, уступљена админ. одбору на надлежно поступање. — Тужба Владе Косовца и др. из Гаја против там. пароха Јована Срдића издата пароху на изјашњење. — Одаје се последња пошта преминулом пароху вршачком, протојереју Живојину Милићу устајањем и ускликом „Слава му“. — Извештај нак окр. протопрезвитра вршачког, да је тако упражњену парохију привремено предао протопрезв. капелану, јереју Петру Милићу у администрацију, узима се на новољно знање. — Црквени одбор у Фаркаждину позван на извешће, и која је од компетника за један црк. стол најстарија. — Парох. звању у Осеку одговорено, да на основу постојећих списа може оно само убележити у крштена писма клаузулу о законењења. — Узима се на знање одговор поджупанског звања тамишке жупаније, да се катихета на занатлијско и шегртској школи у Белој Цркви није могао одредити хонорар. — Достављају се конзисторији у Задру имена претплатника на дело „Збирка свију закона и наредаба и т. д.“ — Издата су упутства у ствари исправака у матицама. — Тужба бабице Ане Бушбахер из Добрице против пароха Голуба Петровића уступљена овом на изјашњење. — Расписује се стечај на парохију 4. плаћевног разреда у Старчеву. — Издат циркулар, да верни не купују иконе са справом са свирање. — Циркулира се подручном свештенству, да се с. парох. помоћници не могу као „пароси“ потписивати. — Узима се на знање изјашњење јереја Лазара Нешковића, с. парох. пом. у Перлезу на жалбу Миће Тодореску. — Узима се на знање и циркулира одлука св. архијерејског синода у ствари сахрањивања тзв. назарена. — Упућена црквена општина у Фердину, да један стол за супругу парохову резервише. — Одређена нова истрага у дисциплинарној ствари јером. Емилијана Станковића, админ. парохије у Борчи.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост повратила се из Беча здраво и мирно 3. о. м. с брзим возом, те пошто је посвршивала нужне послове, отишла је 6. о. м. с брзим возом по нове у делегације.

Исправак. У 2. бр. у вестима под „*Исплата*“, изостале су при прелазању ове речи. У место: „то је благајна народно црквених фондова на позив Његове Светости, као именованог кр. повереника за исплату поменуте своте — —“, треба да стоји: „то је благајна народно-црквених фондова на позив Његове Светости, као природног и врховног старатеља и заступника свију добара црквено-народних и фундација и као председника саборског одбора, а не као именованог кр. повереника за исплату поменуте своте — —“.

Данашњи број излази напредно на тражбу и пре рока, с тога, што је случајно на последњег броја наступао стечај на ново кројидрано катихетско место у Беловару на тамошњој реалној гимназији.

Идући број (табак) изићи ће у своје време.

Нове српске земљорадничке задруге. 1.) У *Крушедолу пријавору.* 2.) у *Печују* са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Браћо Срби!

На периферији епархије Пакрачке на мртвој стражи Сриства и православља у селу Повеличу, где је само 15 православних домова, — прегла је ова шака Срба, да на место досадање старе трошне дрвене цркве подигне нову зидану угледнију богомољу. Па пошто им у ту циљ још знатна свота недостаје, то се — дозволом највише владе од 15. X. 1903. бр. 79951. — потписани обраћамо на свакога брата Србина с молбом, да овој сиромашној браћи својим ма и најмањим прилогом у помоћ притече.

Имена приложника биће извешћена у јавности. Осим тога записаће се имена њихова и у спомен-књигу, која ће на вечито у цркви бити похрањена.

У Гор. Средицама, 1. (14.) Јануара 1904.

Пошта: Беловар.

Одбор за скупљање милодара:

Милан Дракулић, председник — А. Поповић, администратор

Нико Гвозденчић

Андро Милаковић.

Послате књиге на приказ:

„О поријеклу Бранка Радичевића и његовој појезији." Написао и објелоданио Л. Р. П. Прештампано из „Дневног листа". Дубровник. 1903. 8° 43.

„Омладински Гласник". Лист српске омладине Година I. свеска за Јануар. Уређује уређивачки одбор у Бечу, одговорни уредник *Никола Максимовић*. Карловци 1904.

Цена на годину 6 круна.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 26 ex 1904./К. з. 10. 7 1—2

СТЕЧАЈ

У смислу дописа високе кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу, од 22. сијечња 1904. број 812. исписује се овијем стечај на місто вјероучитеља православних ученика на реалној гимназији у Бјеловару, са уставним за средњошколске учитеље беривима, а рок је стечају 24. фебруара (8. марта) 1904.

Молитељи свештеници имају до тога рока надлежним путем поднијети епархијској конзисторији овој своје ваљано обложене молбенице у којима ће доказати и то, да су положили средњошколски испит зрелости, свршили богословију и с добрим успехом положили катихетски испит.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у *Пакрацу*, 20. јануара (2. фебруара) 1904. год. држане.

Предсједништво.

Бр. 13/1904. Црквени Одбор 6. 1—1

СТЕЧАЈ

Црквени Одбор пештанске српске прав. црквоопштине расписује овим стечај на место црквењака, које ће се одмах после избора наступити имало. Годишња је плата истоме 800 круна, на рачун парастоса стална годишња награда од 90 круна, осим тога стан (соба и кујна) и огрев у парави.

Црквењак има у цркви једну певницу држати, уједно и дужности домара у општинској кући обављати, те ужива с овим местом скопчане приходе. Потражитељи имају своје молбенице — уз исказ довољног знања мађарског језика — у року од 14 дана од публиковања овог стечаја председништву ове општине поднети.

Из седнице црквоопштинског одбора *пештанске* срп. прав. црквоопштине, држане 30. јануара 1904.

Др. Милан Мандић — перовођа — Др. Младен Маџаревић — председник

СТЕЧАЈ. 4, 3—3

Овим се расписује стечај на новоустановљено учитељичко место, с којим је скопчана плата:

1.) У готовом годишње . . . . . К 800
2.) У име стана . . . . . К 120
3.) „ „ огрева . . . . . К 40
4.) За држање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80

Дужности су школском уредбом прописане.

Рок стечају је 6 недеља дана од првог уврштења овог стечаја у „Српском Сиону".

Из седнице м. шк. одбора српских вероисповедних школа старо-паланачких, која је држана 23. новембра (6. децембра) 1903. у *Ст. Паланци*.

Константин Јанковић — перовођа. Душан Јаблановић — парох и предс. шк. одбора.

Ад бр. К. 3526/521. ех 1903. 2, 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. плаћевног разреда у Кисачу с тим. да компетенти имају своје прописно инструисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључно 14. (27.) фебруара 1904 год. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у *Новом Саду* 30. децембра 1903. (12. јануара 1904.) год. Председништво.

СТЕЧАЈ.

3, 3—3

Умировљењем учитељице Ангелине Степићеве овим се расписује стечај на учитељичко место са овом платом:

1.) У готовом годишње . . . . . К 700
2.) 8·$^{1,1,1,1}_{1,2,3,4}$□^{0} ораће земље I. класе.
3.) 5643□^{0} „ „ „ „ пашњак
4.) За одржање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80
5.) Стан у нарави или релутум од . . . К 120
6.) У име огрева . . . . . К 40
7.) 400□^{0} такозваног воденог јарошта.

Изабрана учитељица има на сву земљу терете сносити.

Дужности су школском уредбом прописане.

Рок је стечају 6 недеља дана после првог огласа у „Српском Сиону.“

У случају да на ово место буде изабрана овдашња стална учитељица, онда ће се бирати учитељица на учитељичко место с оваком платом:

1.) У готовом годишње . . . . . К 700
2.) За држање повторне школе кад буде на реду . . . . . К 80
3.) Стан у нарави или релутум од . . К 120
4.) У име огрева . . . . . К 40
5.) 5643□^{0} ораће пашњачке земље I. класе на коју учитељица све припадајуће терете сноси.

Свака молитељка има се у својој молбеници изјаснити, дали се прима за учитељицу и онда, ако би била изабрана на ово место.

Из седнице м. шк. одбора српских веронаставних школа старопаланачких, која је држана 23. новембра (6. децембра) 1903. у *Ст. Паланци*.

Константин Јанковић Душан Јаблановић
перовођа. парох и преде. шк. одбора.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 𝄞 провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—3 ех 1904. Илустровани ценовници и прерачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 145. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 4

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. фебруара 1904.

ЗВАНИЧНО.

М. 62 ex 1904.

ПРЕВИШЊА ПОТВРДА

високопречасног господина архимандрита и професора богословије

Дра ГЕОРГИЈА ЛЕТИЋА

за правосл. српскога епископа темишварскога.

Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је превишњом одлуком својом од 3. фебруара 1904. год. на предлог преузвишеног господина кр. уг. министра богочасти и јавне наставе најмилостивије одобрити православним српским архијерејским синодом обављени избор високопречасног господина *Дра Георгија Летића*, придворног архимандрита и редовног професора богословије, за православнога српскога епископа темишварскога.

Превишња одлука саопћена је Његовој Светости преузвишеном господину патријарху српском Георгију високим отписом преузв. г. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе од 17. фебруара 1904. под бр. 13.669.

НЕЗВАНИЧНО.

Др. Георгије Летић

изабрани и потврђени епископ Темишварски.

Георгије Летић, родио се у Старом Бечеју 19. априла (1. маја) 1872., од оца Милоша Летића, српско-народног учитеља и матере Милеве. Средње школе слушао је у Новом Саду и Темишвару с врло добрим успехом. После положеног испита зрелости слушао је Богословију у Карловцима и на факултету у Черновцима, где је, положивши све испите са одликом, промовисан г. 1897. за доктора богословије.

Год. 1895., 23. марта (4. априла) ступио је *Георгије Летић* у монашки чин у манастиру Беочину, те је те исте године 25. марта (6. априла) рукоположен за ђакона, а 21. новембра (3. децембра) произведен је за патријарашкога протођакона. Године 1897., 26. октобра (8. новембра) произведен је за патријар. архиђакона, год. 1898., 8. (20.) марта рукоположен је за презбитера (синђела) 25. децембра 1898. (6. Јануара 1899.) произведен је за патријар. протосинђела, а год. 1901., 25. априла (7. маја) за придворног архимандрита.

Од шк. год. 1897/8. служи у Карловачкој богословији као редовни професор црквр. права, катихетике и педагогике. Осим тога заузимао је поред професуре, кратко време место привременога настојатеља у манастиру Беочину, вршио је дужности патријарашког скевофилакса (ризничара), супст. члана архид. конзисторије, члана заменика патроната срп. велике Гимназије у Карловцима, члана анкетне комисије за израду вероучевних књига, члана испитнога повереништва за оспособљење катихета за средње школе, члана саветника добротворне задруге српкиња Карловкиња, члана редакционог одбора »Богословског Гласника«, — посланика среза сентандрејскога на народ. црквр. конгресу, сазванога год. 1902., и члана архид. епарх. Скупштине сазване у год. 1903.

Одликован је чланством књижевнога оделења Матице Српске, а поводом погреба Његовог Величанства краља српског Милана и доласка Његовог Величанства краља српског Александра I. у манастир Крушедол орденима српским св. Саве и таковским III. реда.

—

Осим чланака што су излазили у »Богословском гласнику«, и беседа у истом листу и »Српском сиону«, приказа у »Летопису« матице српске, написао је др. Георгије Летић »*Катихизис, православне хришћанске цркве*«, кога је св. архијерејски синод одобрио, и који се учи у српским основним и пучким школама у карловачкој митрополији, сарајевској и бањалучкој митрополији у Босни.

У седници св. архијерејског синода од 27. Новембра пр. г., изабран је архимандрит др. Георгије Летић једногласно за епископа Темишварског, који је избор благоизволело Његово Величанство 21. Јануара (3. Фебруара) о. г. најмилостивије потврдити.

Новоизабрани и потврђени епископ Темишварски највисокопречаснији г. др. Георгије Летић, положиће идуће недеље у Бечу заклетву у руке Његовог Величанства.

=

Радња
Архијерејског синода 1750.

Приопштио

Д. Р.

9.

Понеже епархиани, знаменательнеже жителие Сент-Андрејскиј на устмено и писмено Архиепископа и Митрополита учиненое им увјешчание, јеже за тестамент почившаго Архиерея Будимскаго Василија Димитријевича, тако за облигацие и проче тајно, и без благословенија јего по смерти заузете новце и проче каквог год вида вешчи гдје што находитсе исповједати, в' чувство прији, и онаја исповједати и заузета повратити, и Архиепископу изручити противетсе, и затежут: тако судит сеј Синод, да Архиепископ

от себе именем тогоже Синода грозну клетву на их, которій тестамент, облигације, квите, новце и проче без ријечи, руке и благословенија почившшаго заузете, и потаене, свакога вида вещчи до термина им положеного и досље продолженаго издати и изручити, или у кого что, от тјех находитсе вједушче исповједати, воспротивившаса и в' чувство прити не хотјеша издати, изрјешчи и публицирати да јест правно и на онија котори примше новце в' заим, платити продолжајут и отричут, под тјем прилогом уготовати да под клетвоју они и сиј останут дондеже покривеное возвратет или у кого таковое обрјетаетсја исповједајат и от сердца покајутсја,* и поменутаго Гдна Архиереа братии, Јеромонаха Симеона и мирјанина Јефрема имена при Архиепископии в' помен да запишутсја,

Смиренїј Архиепископ и Митрополит
Павел Ненадович
Бачкиј: Висарион Павлович
Темишварскиј: Георгиј Поповић
Славониј: Софрониј Јоановић
Будимскиј: Дионисиј Новаковић

* * *

В' держаној 20-ог Јунија сесии четвертој.

10.

Прочтен чрез Архиепископа и Митрополита при абшиде-аудиенции Их Цес. крал. Величеству под 24. маја сего года именем всего клера и народа преданиј меморијал и к' тому приложенїј тужб и тежб народних касајушчисја фасцикул и добро и основано составлен бити от сего Синода Архиерејскаго признал се јест с тјем закључением, да всјакиј Архиереј, что кто паче сих днес прочтених, на ново, или от давна а не предложено имјеет, по своих рубрикаx Архиепископу и Митрополиту писмено ниње предложит или послет, јеже равно Их Величеству онаковија тужби и тежби представити.

11.

Преосвјашченому Епископу Бачкому Гдину Висариону Павловичу от Архиерејскаго сего Синода јелико претензии јего под именем школиума касаетсја наложено бист, да он сврху тоја претензии, и како она истино от школиратих ефектов происходит, а не от у процесу учињеног трошка, свој јурамент положит и на душу примит, обаче он јурамент положити не хотјел и отрекал заради того, что он у процесу солицитации учињеног трошка прежалити не может.

За вторују же јего от дијурне 1741. бившија јего у Бечу депутации претензију оригинал-циркулара Патриархова у Беч за всја Архиереи позванија, на среду поставлен и видјелосја да он Архиерес о своем трошку у Беч звал, ниже кго от Архиереов от Патриарха или народа за ту депутацију дијурне примил, слеђователње ни он Господин Бачкиј претендирати может.

А јелико третијаго јего от останка Архиепископскаго ради Архиепископата администрации претензие от 100 јему чрез слав. аудиториат Варадимскиј присуждених дуката касаетсја, она мјеста своего ни твердости имјети не может, того ради он Гдин Бачкиј во времја, јегда по смерти Гдна Архиепископа Исаии Антоновича за администратора наречен на предложение Архиеров и осталих на оном састанку бивших лиц ову по смерти Гдна Патриарха бивше администрације ремунерацију тражити отрекал, и равно тогда нову администрацију кромје всјаке ремунерације на себе примил. Слеђователње сеј Архиерејскиј Синод находит, да не само праведно њест јему сију ремунерацију дати, но ктому повинен находитсе Гдин Бачкиј својеј јему от Синода даној инструкции, что он без вједомости Синода от преко правила и досадашњаго обичаја шћаоватаго Архиепископскаго останка, не само никога у народу чувене смртне грошиње аудитору аплацидирал, но јеже то јему издати, усудилсе от шпера Архиепископскаго сребро к' себје узети, и в' мјесто таксе сребра 400 фл. аудитору от своих новаца положил и тјем узроковал, что Синод Архиерејскиј праведно негодует, зато что ликвидација долгов Архиепископских и сентенција кредитором, и забрану и иншчалирану бившу уже тогда Архиепископу и Митрополиту публицирана, јему

* Кад се зна, да су се благочастиви Сент-Андрејци падавали за највеће народне пријатеље и слободњаке; чудно изгледа овај закључак синодски!

Архиепископу невједушчу, в коеј онакови долзи пасирашесе људем, кои право и правице претензии не имут, а он Гдин Бачкиј јако администратор на убиток обшчества јему слав. аудиториату то ремонштрирати и протестовати премолчал.

12.

При сем уговорено јест и зазључено, да ашче би по предложенију Архиепископскому јеже за три љета вес долг платити, а цјелу субстанцију в' себје примити непозволило се, то всја от Арсенија Черновича и по нем бивших Архиепископов до Викентија Јоановича оставшаја, и никакову долгу подлежашчаја субстанциа и к' Архиепископату по привилегиих от изомерших Епископов припадшии в' наследие останци от субстанције Викентиа Јоановича и Арсениа Јоановича раздјелетсе, и в' резиденции сеј Архиепископској оставетсе, и Архиепископу јако привилегиалному наследнику изручетсе, а субстанциа Гдна Викентиа Јоановича и Арсениа Јоановича из резиденије на другое мјесто препесетсе и от коејаждо субстанции по различии, кредитори наплатетсе и стража из резиденции двигнетсе.

13.

Јешче же и понеже не взирајушче на то да Ми онај јешче на Господина Патриарха пришедшиј, и Нам за одбержание комуницираниј указ, јеже скитачем по епархии повце и милостињу брати не допушчати, и до днес не нарушено храним, ниње на ново от славног команданта и прочих в' државје сеј властеј запретилосе всјем во обшчествје калогеров между нашего народа христиани милостињу просити, коим церквам Божиим досље, и от начала чиненаја помошч пресјецаетсја, а при посљедњем всенародном соборје и без того закључено јест. скитаче не само на милостињу не припушчати, но ни приимати их в' епархију. Прочим же в' протоколје назначеним таковују милостињу повсјуду дозвољати: Того ради судит Синод Архијерејскиј да послетсја Их Цес. Краљ. Величеству молба да би милостивјејше допустили оним, кои от Архиепископа и Митрополита освидетелствовани будут, во всјех насљедних своих земљах за собранием милостини проходити, и за то на надлежателства указе разслати, запеже и тако народ тежча, что наше между их за милостињу не припушчајут а свое фратре Гда официали посвуд водет и милостињу накормливајут.

14.

Ново-Пазарскиј от Турских краев Архиереј Гд. Гавриил Георгиевич в' персоње пред сеј Архиерејскиј Синод предстал и два его под 19-тим сего предложена меморијала прочтошасја, в' коих јакоже и он сам устмено потвердил јављаетсја, да он несноснаго долга ради на сија страни изишал и развје би довољно новаца сабрал и имјел би намјерение онамо возвратитисе, а иначе не. А понеже како в предписаном пунктје видитсја, стране примати и за милостињу препоручити, забрањено јест и сами о себје јего писанием па милостињу упутити не можем. Того ради судит сеј Архиерејскиј Синод, да сего Архиереа из наведеног узрока сјемо изшествие Их. Цес. краљ. Величеству всенокорњејше објавитсја, а јему Архиереј ускажетсе да за милостињу препорука без допушченна Царскаго дати се не может, по да ждет па јавление сие отлучка.

Смиренај Архиепископ и Митрополит
Павел Ненадович
Темишварскиј: Георгиј Поповић
Славониј: Софроније Јоанновић
Будимскиј: Дионисиј Новаковић

* * *

В' пјатај 27. Јунија держаној сесии.

15.

В' слово довезло се, како свјашченическиј чин в' сие времја наипаче от всјех стран утјесњаетсја, и за свјашченике највише дјела бивајут, к тому от монастирех часто, и словом о церквах коејаждо епархии, готово по всегда потребе случајутсја, а јеже от тјех епархие, церкве, монастире, и свјашенство с доми и фамилиами их бранити и в' добром састојании обдржавати, немимоходна потреба јест, за солицитације великаго трошка таков же трошак у оно време јегда дјело поишчет собрати, и како се часто случавало на интерес повци тражити једно невозможно а друго на уби-

ток јест. Тако Синод сеј Архијерејски судит, да би за такових дјел оправак на всјако љето от коејежд епархии то јест от Архиереа, от монастирej, и от свјашченства, по њекаја јелико по прилиџе возможнаја помошч у новцу давала се, и от тоја исходјашчаја сума при Синодје сохрањала се и от тоја во времја требованиа трошило се, и убо сие Синод Архијерејскиј за обшче добро бити признает и колико персоне Архиереа коегождо касаетсја, приемлет и склонен јест таковују помошч от себе давати, обаче понеже јелико монастирej и свјашченства касаетсја, без присуствиа их наименовати тују помошч невозможно, тако закључено јест: да Архиепископ всјакому Архиерејy по особно пишет да с' своими монастири и свјашченством за таковују помошч усавјетујут и јелико церков своју и благостојание љубили будут, от себје објешчајут, наименујут и да тују по једин крат учињеном завјешчании по всјако љето давати будут писмено обвежутсе, и тое кроме всјаке буве издајут. Јакоже и Архиепископ сам от себе, и от своеја епархии таковују помошч објешчает дајати и дајати будет, да из сего фундуса Архиепископие, епархиј всјех церквеј, монастирej и свјашченства, дјела отправљајутсја.

16.

Во всјех епархиах, во всјех их селах гдје церкви находјатсја, кутие церковне да наредетсе, и оне под печатију мјестнаго Архиереа или в' мјесто јего Егзарха јего, и церкве епитропа сохрањајутсја, и како от тјех тако и в прочих видех припадајушчиј приход на украшение и благољепие оноја церкве иждиваетсја чрез епитропа церковнаго по хесапу, коториј он своему Архијерејy на всјако љето предавати должен будет, занеже Архијерej по уставом церковним власт правителства имјеет во имјении церковном. Аште ли же би епитроп церковниј усудил се от имјенија церковнаго без вједомости и вопроса своего Архиереа кому у зајам дати, или по своеј воље, аште би и на црковну потребу било потрошити, тако на јего имјение руку положити, и церкви све повратити должно будет.

17.

Во всјех всјакиа епархии парохиах свјашченици должни сут во всја недјелнија и празничнија дни своја парохијани старија и младија по утрени, литургии и вечерни, Оче Наш, Вјерујy во јединаго Бога, Богородице Дјево и десјат заповједеј Божиих, к' тому же и право креститисе учити, тако, да јего парохијани у три љета все сие научет, аште ли же би коториј свјашченик не хотјел или њенитсја парохијани своја обојаго пола учити није речених и дознало би се да за јего небрежением парохијани между три љета не научиша, тако да имат епитрахиља лишити се; аште ли же кто от христианов учити се и в' церков на уречене науке време приходити не хотјел, таковаго должен свјашченик своему Архиерејy огласити, коего Архиерej вједал будет при себје, или и при власти мирскоj арестирати и у аресту учити се и научити принудити.

18.

Свјашченником да повелитсе, да по варошах, механах, свадбах, и прочих безмјестнах пескитајутсја, ни пијанствујут, занеже тјем мирскому људству соблазн бивает; аште ли же би посље таковаго увјешчања и заповједи кто пијанствујај обрјел се, да извержетсја. (Свршиће се.)

Владика јегарски Јефрем Бањанин.

Д. Р.

2 (Свршетак.)

Архимандрит Јован Рајић у својој „Историји славенских народа“ не споминье ништа о владици Јефрему, и жалењу Бранковићевом на држање патријарха Црнојевића, и ако је исту своју историју писао већином по „Кроници“ Бранковићевој, а особито Бранковићево-Црнојевићево доба.

У изводу рукописном из кронике Бранковићеве, под насловом: „*Георгій Бранковичь II. Деспотъ и графъ*“ глава 19. „Слѣдующая повѣсть из Истории Графа Бранковича изята не для общества и прогласенія но для приватныхъ потребъ, и историческия вѣдомости“, наводи у опширном изводу напред наведено.

Као што је једном приликом неко узвикнуо: „да чудна штила и будући ортографије!“; тако исто можемо и ми узвикнути на *онаково* писање грофа Ђорђа Бранковића.

Ну, на страну Ђорђев штил-језик и ортографија, ал што нам болан ма и својим језиком и правописом не рече: *кад* је владика Јефрем превирио вером, *где* му је била резиденција, *шта* је с њиме било доцније и да л' је *он* у истини у будимској дијецези правио сметње православном владици Јефтимију Поповићу.

То да нам је рекао и испричао, били бисмо му много благодарнији, него што је нарадирао са оним силним цитатима из св. писма, који су могли слободно изостати, као и оне његове безначајне — морске — фразе.

Исту бисмо замерку учинили и патријарху Арсенију Црнојевићу, што и он ништа друго не рече у своме писму о Јефрему, доли да је прешао на унију, кад бисмо били уверени, да је он исто писмо писао.

Ал пошто смо тврдо уверени, да као што је гроф Ђорђе Бранковић у својој „Кроници“ толика и толика писма навео, као да му их је тобоже тај и тај писао, дочим их је он сам написао — измислио; тако је исто он сам написао и поменуто писмо писато му тобоже од патријарха Арсенија.

То се види на први поглед, пошто је и у њему исти језик и правопис Ђорђев, и пошто су и у њему саме фразе, као и у Ђорђевом писању.

По причању Бранковићевом, поменуто је писмо патријарх Арсеније писао њему *после* примљеног писма кардинала Колонића.

Па, кад је Колонићево писмо датовано 21. (31.) Јануара; како је онда могло бити Арсенијево датовано 11. Јануара?

Не треба заборавити и то, да је Колонићево писмо писато у Бечу, а Арсенијево у Св. Андреји.

Како изгледа оно причање Бранковићево о „строењу патријарховом са духовним и мирским ликом“?

У место да је Бранковић и у свом причању и у тобожњем писму патријарховом навео право презиме поунијаћеног владике Јефрема Бањанина, и где је он имао своју резиденцију; он је на оба места рекао: „некоего Јефрема от Херцеговскоj држави родом биви человек“, што такође показује, да је он сам писао и оно тобожње писмо патријархово.

Јер, кад је патријарх Арсеније у својој поменутој молби рекао „Јефрема Бањанина“, навео би тако исто име и презиме његово и у свом писму, а не би га назвао оном безначајном фразом „от Херцеговскоj држави родом биви человек“, пошто је као рођен Црногорац — бар по доцнијој сведоџби патријарха Арсенија Јовановића Шакабенте, коју ћемо већ навести — морао знати, да се Херцеговина зове Херцеговина, а не Хецеговскоj држави, који је назив за њу могао измислити само један гроф Ђорђе Бранковић, чија „Кроника“ кипти од наказних имена појединих предела и места.

А у њему би Арсеније патријарх навео право име и презиме његово и с тога, што је у то време било два Јефрема владике, т. ј. Јефрем Бањанин и Јефрем Тетовац, мохачки.

Да је поменуто писмо писао сам Бранковић, доказ је и то, што је исто тобоже патријарх Арсеније писао у „Сентандраш“, дочим је исти добро знао, да се Свети-андреј не зове Сент-андраш него Свети-Андреј, бар тако га је он називао и писао што се види из његовог писма писатог у „Светы андрей“ 18. Децембра 1698. руском посланику Прокопију Богдановићу. („*Споменик*“ кр. срп. Акад. XXXVIII. 80.).

Држимо, да не ћемо погрешити, ако кажемо, да Бранковић није ни знао за презиме Јефрема поунијаћеног владике. Он ако је и чуо његово презиме Бањанин, држао је да му то није презиме — нема сумње, да је владика Јефрем ако је био из племена Бањана, узео због тога то презиме —, а знајући да су Бањани у Херцеговини, за које је рекао у својој крониџи да су се Бањани тако прозвали по „*Бану*“ брату „*Поше*“ из племена Лукинића, по коме је опет прозвано Попово, рекао је за њега из Херцеговскоj држави, или су Јефрема називали и Херцеговцем.

А можда је Јефрем прозван Бањанином и с тога, што је био из ман. Бање, који

лежи с десне стране Лима између Пријепоља и Прибоја, у ком је била столица првог епископа дабарског, што га је поставио св. Сава, или из места Баньске.

Тако исто није знао Бранковић ни где је резиденција била Јефрема Баньанина, те с тога и није је навео.

По речима Бранковићевим, Јефрем је морао примити унију наскоро по својој потврди, дакле 1695—6.

Да л' и та његова тврдња стоји, то сам Бог зна!

Колико је нама познато, о времену његовог прелаза на унију, нема нигде спомена, као што нема ни о томе, докле је он био као унијатски владика, и *кад* и *како* је прешао у пећску патријаршију, и настанио се у манастиру Павлици, о чему ће већ бити говора.

Како је 1697., митрополит Стефан Метохијац владика сремски исказао у Москви „Недавно въ венгерской землѣ мукавчевскую епископию привели въ унію и епископа ея Евоимія (баше Јефрема) выгнали, и на его мѣсто поставили своего уніятскаго епископа Јосифа. По томъ цесарскій генералъ Штаренбергъ лестію привелъ въ унію бѣлоградскаго намѣстника Петронія, обѣщая поставить его бѣлградскимъ митрополитом и даль ему 100 ефимковъ, которые онъ предлагалъ патріарху за свое посвященіе. И хотя патріархъ его неблагословилъ, однако, несмотря на то, велѣно ему именоваться цесарскимъ епископомъ и жить въ слободской (? = славонской) землѣ во городѣ Пакерздѣ (? = Пакрацъ); и какъ де святѣйшій въ тотъ городъ послалъ своего благословеного епископъ Еоремѣ (Ефремѣ) ради посвященія церквей и поставленія священиковъ и того де епископа тотъ отступникъ-Петровій того города съ комендантомъ засадили въ тюрмѣ съ и держали въ тюрмѣ съ полгода и едва де того епископа по прошенію святѣйшаго патріарха изъ того града выслободили". („*Споменик*" кр српске Академије XXXVIII. 76.); може се слободно рећи, да је и поменути Стефан митрополит брат Бранковићев у писању.

Као што онај није јасно рекао *ово* што је требао рећи о владици Јефрему Баньанину; тако није јасно рекао ни Стефан митрополит о владици мохачком Јефрему Тетовцу — Јанковићу —, а наиме, *шта* је с њиме било пошто се ослободио затвора.

Као што не знамо ништа извеснога, кад је прешао на унију речени Јефрем Баньанин, и шта је било са истом дијецезом по његовом унијаћењу, и у опште, да л' је он и био принуштен у своју дијецезу, у што се судећи по протесту римокатоличког бискупа Георгија Фенеша, од 12. Јулија 1694. јако сумњати може, пошто је у њему захтевао, да се Арсенију патријарху енергично запрети, да не смета законитим католичким епископима а нарочито мукачком епископу Јовану Јосифу де Камилис, напоменувши уз то, да ће у случају ако Арсеније или његови епископи узбуду предузели у његовој дијецези какве функције, спречити их у томе силом оружаном. („Прилошци историји Срба у Угарској крајем XVII. и поч. XVIII. века" приопћио Јован Радонић. Отисак из 223/4. „Летописа" Матице српске" стр. 7/8.), и *кад* су и *како* су бачке владике узеле назив и јегарских владика; тако не знамо ни шта је било са мохачком дијецезом и са Јефремом Тетовцем.

Зна се, да је 16. Августа 1710. потврђен био за владику пећујско-мохачког Никанор Мелитијевић, ну да је исти већ 1718. године живео у ман. Крушедолу до своје смрти († 5. Октобра 1739.) и називао крушедолски владика и пећујски, и да је за живота његова потврђен био за владику 31. Марта 1721. Максим Гавриловић, а посвећен на спасов дан те исте године. Зна се и то, да је Никачор за време устанка маћарског морао утећи из Сечуја у Осек, где је све до свог одласка у Крушедо живео.

По тобожњем писму патријарховом, патријарх Арсеније признаје у њему, да је он незналица, те се с тога обраћа за саветом Бранковићу, који се у свему разумева, што је такође доказ, да је поменуто писмо писао сам Бранковић.

Патријарх Арсеније није био незналица, и он је имао мало друкчије саветнике, но што је био силетени фразиста Бранковић, што доказују његове молбе и тужбе подпашане и двору бечком и руском, у ко-

јима је мало друкчији језик и састав, но што је у Бранковићевим списима.

Познато је, да је и пре прелаза патријарха Арсенија Црнојевића на ову страну, римска курија, одмах по освојењу доњих крајева од Турака преко аустријске владе почела наш овострани народ, ког је било и пре прелаза под Црнојевићем, нешто лепим и преваром, а нешто и силом преводити на унију, у чему су јој ишли на руку и сами неки српски калуђери.

Тако је отпадника од православија Лонгина Рајића, цар Леопод I. дипломом својом од 30. Марта 1688. поставио за унијатског владику у Сремуи и доњој Славонији, а по смрти његовој, 31. Марта 1694. Петронија Љубибратовића.

По смрти Петронијевој († 28. Септембра 1703.), одређен буде његов синовац протосинђео Јоаникије Љубибратић за унијатског владику у Пакрацу, и пре него што је посвећен био за владику, наговори га патријарх Арсеније Црнојевић, те му прода кућу — двор — и отправи га — по причању — у Русију, и одмах постави у Пакрацу свога — православног — епископа Софронија Подгоричанина.

(»Beiträge zur Union der Valachen (Srba) in Slavonien und Syrmien«, од Јосифа Фидлера, Беч 1867.)

У исто је време 1690. покушавано и рађено на томе од стране римске курије и аустријских власти, да се и наш народ живећи између Дунава и Драве — у Барањи — приведе на унију, у чему су издајничку улогу играли Јов Рајић — брат поменутог Лонгина Рајића унијатског владике — настојатељ манастира Ораховице, који се већ почео потписивати владика из Ораховице, Јефта Негомировић игуман Грабовца, неколико свештеника и световњака.

Ну, прелазом патријарха Арсенија на ову страну и привилегијом цара Леопода I. од 21. Августа 1690. у којој је Србима гарантована слобода вере, на брзо се изјаловило мучење несретног Јова и његове дружине, и он не дочека да метне на своју главу владичанску митру. („Die Union der in Ungarn zwischen der Donau u. Drau wohnenden Bekenner des g. v. Glaubens", од Јосифа Фидлера 1861.)

Каква су насиља чињена на православне од стране римске курије, управо од познатог кардинала грофа Леопода Колонића, и за време патријарха Арсенија Црнојевића, може се видети из акта руског посланика у Бечу Козме Никитића Нефимонова од 29. Септембра 1696., што га је писао по молби Арсенија патријарха, у ком рече, да му је Арсеније говорио „— — У Беч је — вели патријарх — дошао с епископима, ради жалбе цесарском величанству против тога, што његове повеље и обећања његова римско духовништво не слуша и чине православнима у вери гора насиља и вређају их сваким поругама. Боље је — вели — православнима било живети под Турцима, јер ма да су давали порезу, опет насиља и гоњења у вери од њих није било и имали су сваку слободу. Сада, пак, римско духовништво нарочито језуити, велики притисак над православнима чине и не дају им мирно живети." („*Глас*" српске кр. Академије LX. 174.)

На истом се месту — у истом акту — рече и ово: „— — Немци, пак, нарочито Лутерани и Калвини, починили су велика насиља св. православним црквама и манастирима, а становнике су опљачкали и начинили им такође многа насиља. *Видевши такве поруге и грабеж, становници су одустали од Немаца и због њиховог разоравања растурили се.* После тога Турци, дошавши с Татарима, почели су повраћати назад градове од Немаца. Тада је његова светост — патријарх — са осталим подвласним митрополитима и епископима отишао на ову страну, у Угарску земљу, бојећи се да га муслимани не муче, што је одступио од Турака и пристао уз цес ра", (l. c. 173.).

Рекосмо, да не знамо, *докле* се бавио као унијатски владика Јефрем Бањанин у Угарској, ал знамо, да није у њој као такав остао, него да је отишао у Србију, где је постао ексарх патријарха пећског и да се настанио у манастиру Павлици.

Држимо, да не ћемо погрешити, ако напоменемо, да као што је Црнојевић постављеног од Леопода I. за унијатског владику пакрачког Јаникија Љубибратића, пре него што је од загребачког

бискупа посвећен био за владику, отправио у Русију, да је тако исто Црнојевић отправио и Јефрема пећском патријарху.

О бављењу владике Јефрема Бањанина у манастиру Павлици знамо ово.

Владика Јефрем је у манастиру Ковиљу у Србији обукао — запопио — Веселина Борисављевића попа страгарског 1711.; у Павлици манастиру Дамјана Јанковића попа из села Бачине 1712.; Михаила Станковића попа јагодинског 1719. (Рукописни записи).

Ковиље у старом Влаху св. арх. Михаила и Гаврила у поткрељу горе зване Ковиље, данас је парохијска црква у жичкој епархији. (в. „Глас“ срп. кр. ак. LXII. 32.)

А 1719. зађаконио је и запопио у манастиру Студеници попа Васу Антолијевића коларичког. („Гласник српског ученог друштва“ књ. 56. 230.)

Све је ове зађаконио и запопио „повељењем“ патријарха пећског Мојсија. Доказ, да није имао своје епископије, него је као екзарх патријархов ђаконио и попио по одобрењу патријарховом.

Из ман. Павлице писао је Јефрем 18. Децембра 1715. следеће писмо митрополиту Вићентију Поповићу: „Блаженнѣйшемѣ и боголюбазнѣйшемѣ и словѣснѣйшемѣ по благодети и даре въ сех свѣтаго дѣха господинѣ митрополитѣ и архіепископѣ и наслѣдникѣ свято почившихъ патријарховъ и архіепископѣновъ словено сербскых и мне присно въжделенномѣ и прьвазлюбленномѣ братѣ курѣе кур Вићентію радоватисе многолетне.

Приде мне ѿ присно желаемаго многими лѣти брата моего посетителное писаније цѣло и нерѣшимо въ коемждо вбретох радость неизречѣнѣю и нездобь постижимѣю, истинае ѿ источника присно тѣкѣщаго бистра словѣса истекають ѿ которих наслађатисе нѣмогохь іако ѿ златаго свещника сіиающаго вбседещим его. что морѣ довлеетъ исплнити се ѿ рекь, не сіа ли ѿ ваших словѣсь исплніаютсе и напаіаютсе и прозебѣют плоди различни чтоли довлѣетъ зари сіначной ѿ сіаніа дѣнь или звездь не сіа ли мне светейша вбновисе іак врѣѣ юность моіа ѿ благодетей слишище ка нам послана словѣса ѿ присно желаемих. истинае идеже дрѣвнаіа любовь прѣизобилѣетъ благодеть, по апостолѣ иже въ любви прѣбивает въ бозе пребивает и божасто на нем, ѡ томже нас помишліающе нашѣ дрѣвнѣю любовь, мимошадша лѣта савакѣшихомсе вьси са блаженнейшим господином патриархом оу монастирѣ Стѣденици ѡ свѣмѣ сабѣседованіе имѣсмо и ѡ наших свіатопочившихъ патријарсех. И аз еже желах ревновах еже порѣвновах желаема полѣчити ѿ блаженѣшаго патријарха благословителное ка вам писаніе ѣслати и оученики въ чинѣ оучителѣх поставити, еже и полѣчи желаема, господь богъ да длгодиствѣетъ ваше блаженство и за нашѣ радость и вѣселіе, и вашѣ любовь желаемѣю да покажѣ ѡ нас прѣбиваю въ монастирѣ вьведеніа прѣчистіе зовом Павлица оу Брвеникѣ многа многа неисправлѣна ва нем построи и ижди еже имех вьса саде прѣбиваю въ нищете воинственаго ради врѣмене где царь благочастіа или кнезь оутешеніа да слзи пролеем и мѣтне коесѣ на стадѣ христовѣ напиаче на нас и на монастире благодарим бога вьса трпети трѣбе са благодареніем. что много словити любви ради Христови проститенам мѣтань оум бистри словес извест неможетъ. толико прѣшорѣшюсе на ваших свіатителских молитвах незабѣдите нас, аще и варастоіани телом есми, дѣхом и любовію да саглашаемсе до єлико живем. проче да сподобить господь богъ ваше свіатителство ѡ нем дивним ѡбителем идеже желают аггели божи приникѣти, и ми да ѣлѣчим вѣчних благь вашим свіатителскими молитвами аминь

і еже єсте прислали нам ѣ (2) златице прие іакоже Христос оное две цете. господь богъ седморицею да дасть вашемѣ братолюбію бог ви приложіѡ лета ка летом.

вашемѣ свіатителетвѣ любими братѣ вазда покорни и понизни богомозац.

Ефрем баніанинь
владика Єгарски
і еѳархь пекскы л. ц.

Љубазное ѡ Христе целованіе сатвараю вьсем братіам нашим иже єсть под властію вашею архіпастирскою а напиаче и нашемѣ наместникѣ єгарскомѣ

А еже чр'тави, бившем

погрѣшиль есть доелико живем
есам ѣз и есам правилне сѣдите. и
без нашего
благословенїа да ненаречетсе вгарски
точїю наместникь вгарскаго.

Мца Декем. ѝї (18.) оу монастирѣ Павлици 1715. (Рукопис).

Да је Јефрем, као рођени Херцеговац или Србијанац написао ово своје писмо чистим српским језиком, каквим су његови земљаци говорили, и да је у њему јасно рекао *мта* је све с њиме било од како је прешао у стару Србију, и кад је у њу прешао; били бисмо му много благодарнији.

Кад је Јефрем Бањанин умро, не знамо. Из напред наведене белешке, још је био жив 1719.

О манастиру Павлици у Брвенику на реци Ибру, знамо ово.

Недавно је умрли Феликс Каниц, у брошурици својој: „*Über Alt- und Neuserbische Kirchenbaukunst.*“ Беч 1864. нацртао основу — Grundriss — цркве у Павлици и саму дивну цркву.

А на стр. је 4. и 5. рекао за њу ово: „Als reinster Typus altserbicher Bauthätigkeit möge uns die alte, schöne Kirche zu *Pavlica* am *Ibar* dienen.

Sie dürfte dem XIII. Jahrhundert angehören und zeigt in ihrer Anlage das Grundprincip stronger byzantinischer Bauweise, das griechische Kreuz. (Siehe Taf. I. Fig. 1.)

Über die Vierung erhebt sich, auf den durch Bögen und Pendentifs zu einem runden Unterbaue verbundenen vier Säulen ein hoher Tambour, auf dem die Kuppel ruht. Im Osten und Westen schliessen sich zwei Tonnengewölbe an, deren Wölbungen aussen zu Tage treten. (Taf. I. Fig. 2.); ferner an das östliche Gewölbe wie an die Querschiffkuppeln Apsiden, die gleich der Centralkuppel durch flachschräge Dächer bedeckt sind.

Neben der östlichen grossen Apside, schliessen zwei kleinere, die schmalen, zwischen den kuppeltragenden Säulen und den Umfassungsmauern befindlichen Nebenräume. Der Narthex, welchen die Mehrzahl der alten Kirchen aufweisen, fehlt der ursprünglichen Construction dieses Kirchleins. Die Flächen der oktogonalen Kuppel sind mit eingeschnittenen, durch Lysenen verbundene Bögen belebt, ein Decorationsmittel, welches sonst auch abwechselnd mit Rundbogenfriesen an den Façaden der serbichen Kirchen oft angewendet erscheint.

Fenster und Thüren sind nur spärlich vorhanden. Sie sind schmal und hoch und von einer einfachen, oben kreisrunden Linie umrahmt.

Die innern architektonischen Verhältnisse des kleinen Baues sind äusserst gelungen zu nennen.

Sie erzielen wie bei der berühmten Klosterkirche Manassia, deren Verhältnissen sie vollkommen gleichen, die glücklichste Wirkung durch die überhöhten Mittel und Nebenschiffgewölbe und die Durchblicke, welche die freistehenden schlanken Kuppelsäulen nach allen Richtungen hin gewähren. Die Capitäle dieser Säulen vereinigen die Kelch-mit der Würfelform und sind den romanischen, im älteren Theile (X. Jahrhundert) der St. Sebalduskirche zu Nürnberg ganz ähnlich.

Der Freskenschmuck des Kirchleins (Im Pflaster der Kirche sind einige höchst interessante altserbische Grabsteine mit originellen Sculpturen, darunter jene eines Priesters und Kriegers, eingellassen.), nach der Tradition von den Türken schon früher theilweise zerstört, ist gleich dem Marmor der Säulen unter einem neuen Kalkenstrich verschwunden.

Der constructiven Anlage der Pavlicaer Kirche gleicht bis auf geringe Abwechslungen jene der Klosterkirche von Manassia und Ravanica, beide dem XIV. Jarhundert angehörend. Nur in der äussern Erscheinung unterscheiden sie sich von derselben durch vier Nebenkuppeln, die auf den Enden der Kreuzflügel die Hauptkuppel umgeben.“

Ех, да је бар приближно овоме опису описао владика Јефрем цркву у Павлици и сам манастир у свом поменутом писму, и коју више о њојзи рекао.

Ал није Шваба само ту једну цркву *тако* дивно описао, кога није мрзило отићи чз Беча у Стару Србију; него су нам они толико и толико наших старина описали.

И у *тако* дивној црквици вечити сачак бораве кости Јефрема Бањанина, који је изневерио веру своју, да је доцније по

ново прихвати, и да умре као православан владика.

Е па вечан спомен владици Јеврему Бањанину и Бог да му душу опрости!

О ванбрачној деци.

(Продужење, види број 24. прошле године.)

— Драгутин Драгојевић —

XIII.

Која се деца узимају за закониту? О томе грађански законик у §. §. 138. 156. 157. 158. и 159. говори ово:

§. 138. Узима се да су рођена у женидби она деца, коју је родила законита жена седмога месеца после склопљене женидбе, или десетог месеца после смрти мужа или после коначног разрешења свезе женидбене.

§. 156. Али ова правна претпоставка ради раније рођења настаје онда тек, ако се је муж, који пре венчања није знао, да му је жена носећа, противно у суду, да је он отац детета најдаље за три месеца, од кад је сазнао, да се је родило.

R. 28, III. 54. br. 1843. G. Z. 55. Ни та изјава, што ју је учинио муж код крштења детета, пре но што прође шест месеци иза венчања, да он није отац томе детету, ни то, да је услед тога дете убележено у матици као незаконито, а ни признање материно у том погледу не надомештају судбеног приговора мужевљева.

§. 157. Законитост раније или касније рођења, којој се је муж у то време противио пред судом, може се доказати само по вештацима, који разгледавши тачно каквоћу телесну детета и матере, показаће разговетно узрок тога необичајног случаја.

§. 158. Муж, који тврди, да није отац детета, које му је жена родила за време законито, дужан је противити се законитости рођења детета најдаље за три месеца, од како је чуо, и против скрбника, који ће се одредити да брани законитост рођења, доказаће немогућност, да се дете по њему зачело. Ни прељубочинство, које је учинила мати, ни тврдња њезина да је дете незаконито, нису сами довољни одузети детету права законитог рођења.

R. 17. III. br. 664. (5662). У парници о тужби, подигнутој по §. 158., није дозвољено сведочанство ни главна заклетва жене. — Није муж дужан доказати, да није реч пре знао за егзистенцију детета, него жена, да је муж за о пре дознао.

§. 159. Ако умре муж пре рока, одређеног му да се може противити законитости рођења, тада мог и наследници, који би какву штету имали у својим правима, из наведенога узрока у три месеца после мужевљеве смрти устати против законитости рођења таког детета.

XIV.

Која се деца узимају за незакониту и ко им се сматра за оца?

§. 155. Деца незаконита не уживају са законитом једнака права. Узима се по праву, *да су незаконита она деца, коју је истина родила венчана жена, али су рођена пре или после времена законитог, које је горе (§. 138.) с обзиром на склопљену или раскинуту женидбу установљено.*

§. 163. Онај, против коме је доказано начином прописаним у судовнику, да је с матером детета путено општо за оно време, од којега до порођаја њезиног није мање од шест ни више од десет месеци; или ко ово и само изван суда призна, држи се да је отац детета.

R. 6. XII. 70. br. 5306. (4416.). Под речју „месец“ ваља разумевати стално време од 30 дана (§. 902.): код детета, рођена дне 1. коловоза 1864. обсеже критично време рок од 6. лист. 1863. до 1. февр. 1864 (119 дана).

R. 28. IX. 59. br. 7485. (875.) Не вреди приговор, да се мати детета подала и другим мушкарцима.

R. 12. X. 58. br. 8782 (634.) Да је путено здружење збиља постојало, може се доказати и по индицијама (оптуженикових изјавама) у савезу с доказом о честим, вишесатним ноћним састанцима.

§. 164. *Упис имена очева у књигу крштених или рођених, учињен по казивању матере, чини потпуни доказ само онда, ако је учињено по пропису законитом са очевим привољењем и та привола буде потврђена сведочанством бароха и кума с тим додатком, да они оца познају по лицу (лично).*

XV.

О изводима из матице крштених за децу позакоњену накнадном женидбом.

Неки су свештеници издавали крсне листове за децу, која су позакоњена накнадном женидбом родитељâ тако, да су место речи „*незаконита*“ написали „*законит*“, што се противи прописима о вођењу матица; јер кад се даје извадак из матица крштених о детету, које је позакоњено накнадном женидбом родитеља, тада у њему ваља *од речи до речи* исписати све, што је у матици крштених уписано, дакле све оно, што је у њој било записано пре дозвољеног уписа позакоњења, а осим тога и рубрику „Примедба“, у коју се таково позакоњење уписује.

Но таковом детету може се издати крсни лист у форми сведочбе — дакле не као извадак из матице — а у такој се сведочби ништа не спомиње, дали је дете законито или незаконито.

XVI.

Министарска наредба од 29. Јуна 1850. бр. 257. држ. зак. листа о легимацији деце милошћу краљевом.

Ванбрачно рођена деца могу се позаконити накнадном женидбом својих родитеља, па се онда сматрају као деца законито рођена, те имају иста права као и деца законита.

Када родитељи незаконитог детета не би могли склопити ваљаног брака, а хтели би, да дете своје као незаконито учине учесником свога сталежа или права на ону имовину, коју слободно могу пренети на наследнике, могу искати *молбом управљеном на Његово ц. и кр. апост. Величанство, да се и дете позакони.*

Но то могу учинити родитељи само приволом детета, или, ако је оно малољетно, приволом надзуторствене области, која пре но што подели дозволу за подношење молбе за легитимацију на превишње место, има саслушати тутора.

Молба за позаконење детета има се дакле предати, ако је малољетно, надлежној области, која ће исту даље предложити; а ако је дете пунољетно, има се молба са очитовањем његовим предати надлежном *судбеном столу*, који ће исту својим путем на превишње место подастрети.

Образац ове молбе гласио би овако:

Славном кр. котарском суду
у Ириту.

Молба

Јована Јовановића, одветника у Ириту

за позаконење његовог малодобног сина Ивана Иванића милошћу владара.

Славни кр. котарски суде!

Гласом крсна листа под А.) родила је неудата Емилија Иванић, посебница у Ириту, с којом сам дуже времена живио у љубавном одношају, по мени зачето мушко дете, крштено на име Иван.

Пре но што постадох одветником, умрла је Емилија Иванић, а ја сам се оженио гласом венчаног листа под Б.) са садањом својом супругом Милицом, рођеном Филиповић, дете пак узео сам к себи, те га свако држи мојим законитим сином.

Пошто је то дете већ навршило шесту годину, те мора да полази јавне школе, то ми је стало до тога, да не дође у јавност, да је незаконито рођено. Да га могу пак законито учинити учесником свога сталежа и права на ону имовину, коју могу слободно пренети на наследнике, потребна ми је особита повластица земаљског владара, којим се дете проглашује законитим.

Жена је моја споразумна са позаконењем тог незаконитог ми сина. У знак њезиног приволења супотписује ову молбу, пошто је наш брак остао без деце.

Молим стога: славни кр. котарски суде, изволи малодобном незаконитом мојем сину Ивану поставити скрбника, те након саслушања истога, молбу ову поднети са препоруком кр. судбеном столу у Митровици, кога молим, да ју изволи подастрти својим путем на превишње место за позаконење предњаведеног мојег малодобног сина милошћу Његовог ц. и кр. апостолског Величанства.

Емилија Јовановић рођ. Филиповић с. р.
Јован Јовановић с. р.

XVII.

О легитимацији деце, рођене за жива мужа, ако је био удаљен од жене преко десет месеци.

„Пријављено је овамо, да неки парохијски уреди, децу рођену од законите жене, којој је супруг преко десет месеци пре порода детета рачунајући одсутан, уносе у матице кр-

штених као „незакониту“. У споразуму са кр. владом одељом за правосуђе налази изјавити, да је поступак тај скроз протузаконит, јер се противи прописима првога дела трећег поглавља општег грађанског законика, нарочито §. §. 138, 155, 156, 157, 158, и 159. о. гр. з.

§. 138. о. гр. з. установљује, која се деца имају сматрати законитом, те као законско време порода одређује седми месец после склопљене женидбе, а десети после смрти мужа или коначног разрешења женидбе, дочим §. 155. о. гр. з. (позивајући се гледе времена на §. 138.) установљује, да се имају незаконитом сматрати, она деца, која су рођена пре или после времена законског обзиром на склопљену или раскинуту женидбу, но само под условом §. §. 156, 157, и 159. о. гр. з. т. ј. само онда, ако се муж у року од 3 месеца од сазнања за пород или његови наследници, ако је умро пре тога рока, успротиве законитом рођењу детета.

У овом конкретном случају ради се само о отсутности мужа преко 10 месеци пре порода детета, а не о рођењу детета после десетог месеца после раскинуте свезе женидбене, и зато је поступак парохијских уреда тим протузаконитији, што пароси немају ни најмање повода држати женидбену везу ради одсутности мужевљеве раскинутом дотле, док немају правоснажне осуде, којом се женидба разрешује, и што једино ради тога, што је муж преко десет месеци пре порода детета отсутан, немогу лих они ускратити детету законитост његова рођења, а по том и права, која законитој деци припадају по закону, јер док женидбена веза ваљано постоји, ма био муж отсутан, колико му драго времена пре рођења детета, нема нико права ускратити дотично побијати детету законитост његова рођења, док му се по §. 158. муж или по §. 159. наследници неопру, а док није дете, рођено по жени законитој, судбено проглашено незаконитим, има се у матици крштених, будући се по закону држи законитим, унети као законито, те се тек на темељу осуде има матица исправити.

С тога се водитељи матица упућују, да имају децу, рођену од законите жене унашати у матицу крштених као „закониту децу“ све дотле, док се муж, дотично наследници неопру законитости рођења и док небуде незаконитост осудом наречена.

Кр. хрв. слав. дални. зем. влада,
одео за богоштовје и наставу.

XVIII.

Наредба кр. хрв.-слав.-дални. зем. владе, одела за богоштовје и наставу од 7. Јуна 1892. бр. 6.184 гледе верозаконског васпитања *незаконите деце.*

Превишњим ручним писмом од 18. Јула 1838., интимираним отписом угарског намесничког већа од 14. Августа 1838., одређено је, *да се незаконита деца вазда одгајити имају у верозакону своје матере*, дочим да се с децом, која у време легитимације накнадном женидбом још *нису навршила седме године, има поступати, као да су рођена у законитом браку.*

Кр. зем. влада, одео за богоштовје и наставу, опазила је ипак, да неки душобрижници крсте незакониту децу матере иноверске у својој цркви, наводећи томе за разлог, да је природни отац, који се таковим признао приликом крштења, наразно жељу, да се дете крсти и одгаја у његову верозакону, чему да се није ни мати опирала.

Оваково је схваћање криво, јер су прописи споменутога превишњег ручног писма апсолутни, дакле природе такве, да се у сваком случају одржавати морају; — споразум родитеља нема правне ваљаности, ма они и договорно хтели, да им се дете одгаја у верозакону другом, него ли му то намењује закон.

Упис имена очева у матицу крштених код тога је околношћу сасим ирелевантном, а то тим више, што по §. 166. о. гр. з. имају родитељи додуше дужност према својој имовини подавати *незаконитој деци својој* храну, одећу и оскрбу, *но она нису под очинском влашћу природног свог оца* — њих заступа скрбник.

Дочам кр. зем. влада, одео за богоштовје и наставу, душобрижнике поновно упозорује на тачно одржавање ових прописа, одређује се да политичке области I. молбе против прекршитељима споменуте превишње одредбе имају поступати и кривце казнити новчаном глобом од 5 до 100 фор., а за случај неутеривости затвором не прего 5 дана.

Казни припадају *душобрижник и родитељи.*

Сваки такав случај имају политичке области — након правомоћности пресуде — доставити кр. земаљској влади, одељу за богоштовље и наставу, ради издања одредбе за упис детета у матицу крштених вероазакона, који исповеда мати.

(Влад. Зб. свез. II. стр. 20. бр. 6.)

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: Д. Р.

(Наставак.)

По указу вискпр. и високодостојећијаго Г. Г. Арх. и Митр. извидјехом између мон. Грготега и мон. Ремете что от нѣколико лѣт помеђу нима распра била позаради нѣкоторих старих путова, котори сут от мон. Ремети грунта на запад, који путови узимају начало од Конна гроба хумке, идући на полуношч путем шумским до раскретја, которо раскрстје пресјеца от мон. Ремети к мон. Грготегу, и тамо, јест једина стара хумка са стране мон. Грготега, друга же хумка противу јеја пововоздвигнута од страни мон. Ремети, између тих умках јест пут доље на полудне идући Конну гробу, поред коега пута између нивах јест напод винограда мон. Грготега, једна хумка стара, и код јеја камен, противу јеја сад на ново на мон. Ремети грунту прекопута јест воздвигнута једна хумка, између тих хумках јест пут от Конна гроба идушчи на сјевер у шуму, поред же обоих стран пута повељехом од долних умках до раскрстја ископати хендек, и тако међа и бјелега како доље, тако и горје до Белешева пут остает сих двоих монастирој на вјечно.

Здје дјествујушчим обоих монастирој братиам т. ј. мон. Грготега намјестник Евтимиј, Василиј архимандрит пекскиј, Теодосиј јрм. и Гаврил јрм., монастирјаже Ремети: Атанасиј јрм. игумен, намјестник јрм. Михаил, Кирил јрм. и Јоаникиј монах, и тако помеђу нима учинисмо совершени мир, да унапредак непокуситсја ни једна ни друга страна за сне что нијье совершихом претензију творити, или на даље тражити. И занеже обе стране контенти биша на сне, тога ради своеручними потписи и печатми монастирскими утвердиша. И два писма једнака сочинена и једним и другим монастирем за вјечное помеђу их утверђенје изданја, и у протоколу здје и сеј визитации положишасја.

М. п. Из Конзисторијума Архиепископско-митрополитскаго Карловачкаго.

М. п. Арсенај Радивојевић с. р.
Арх. Митр. ексарх.

М. п. Викентиј Поповић с. р.
арх. пишатоваčки.

Сија визитација мон. Ремети, помоћнију Божијеју Благословенијем же вскп. и високд. Г. Г. Павла Ненадовића православнаго Арх. Карловачкаго и всего в' державје Их п. к. вел. обрјетајушчагосја славено-сербскаго и влашскаго народа Митрополита, при самом присуствии Их вскпр. исполнисја и совершисја здје в' мон. Ремети Јулија 19. 1753. года.

Партенији Павловић, Епископ, Арсенај Радивојевић, Арх. и митр. Ексарх у Срему, Викентиј Поповић архимандрит, Атанасиј Исаијевић, игумен реметски.

* * *

У „*Гласнику*" српског ученог друштва књ. XX. на стр. је 232—5. наведен „Уговор између братства ман. Ремете у ср. Фрушкој Гори и Раковице код Београда", по ком су се игумани и калуђери оба та манастира обвезали, да имају једног игумана.

На уговору стоји дан 14. Септ. 1739. (Др. J. Шафарик, који је исти уговор навео, рече у примедби: Број 39 у години је поправљен.), а потписали су га: Данил јрм. игуман и Мојсије намесник реметски и Михаил јрм. игуман и Герман намесник раковички.

Судећи по напред реченој тврдњи Михаила игумана раковичког, а и по томе, што су раковичани прешли у Ремету тек 1739. и што не може стојати: „.. идјеча чрез њекое времја пребивахом, и јегда невозможно бист нам турскија ради тјаготи в мон. нам Раковицу всјем возвратитисја...": држимо да је поменути уговор фалзификат.

У томе нас укрепљује и то што 1739. није био игуман реметски Данило него се Данило спомиње до 1730. а од тога доба до 1742. Григорије као игуман реметски. Поменути је уговор фалзификат, и ми при тој тврдњи остајемо и поред тога што су тобоже истинитост његову потврдили Атанасије от Рашковић Марта 17. 1752. у Митровици и Ваљентије Стефановић митрополит београдски Јунија 20. исте године у Београду.

Да је исти уговор прави уговор, заиста би то споменуо игуман реметски Атанасије Исаиљевић који је 1753. потписан на овом списку ман. Реметс. (Наставиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост преузвишени господин Патријарх *Георгије*, повратила се 12. о. м. брзим возом за Беч у своју резиденцију здраво и хирно. На дворски ручак, који је дан 7. о. м. била је по звата и Његова Светост. и као што Његово Величанство наш премилостиви краљ *сваком приликом* не пропушта ословити и Његову Светост, **тако ју је благоизволело ословити и том приликом**, и то одмах по ослобођењу бившег кр. угарског министра председника Коломана Села, и тек је по том благоизволело ословити унијатског владику Фирцака

Из овог се може видети тенденција извештаја у „Застави“, у бр. 31. у ком се њена публика и верни извештавају, како је тобоже Његова Светост пала у немилост код Његова Величанства, те је није ословило, и све ово што је „Застава“ на тога неверног спопштења навела; није ништа друго до смерна жеља њена и њених патрона, коју је она до сада толико и толико пута навела, да бар тиме олакша свој и својих патрона бол.

Не бојте се и не брините се г. г. око „Заставе“ за Његову Светост, и *како* она стоји „горе“, по брините се за себе и свој углед код оних *горњих*, и промислите мало боље, шта можете постићи са оним угледом, ког данас „горе“ уживате.

Ако се икада, може се код ове прилике добацити „Застави“ народна пословица: „треба заспирати, ал и за појас спирату задењу“.

Коме мисли „Застава“ да чини љубав, што износи неверне гласове за Његову Светост, и кад је Његову Светост у истини и приликом последњег дворског ручка Његово Величанство ословило, као и дотле увек; како онда стоји њена тврдња „Али данас немамо на жалост патријарха, кога краљ мора да превиђа“?

(**Свечарска слава богословског књиж. друштва „Слоге“**). Ово је већ пета година, како богословско књиж. друштво „Слога“ на свечан начин прославља своје свечарство, патроне своје — св. Три Јерарха. После св. литургије, на којој је учињен помен преминулих члановима овога друштва и на којој је освећено свечарско коливо, отишло се у гимназијску дворану, где је у присуству целокупне проф. колегије, слушалаца богословије и многобројне публике из кругова овдашњег грађанства, обавио чин водоосвећења и резања колача преч. г протa Јован Живковић, проф. богословије. Славски кум беше ове године патр. архиђакон г. др. Јоаким Чупић, проф. богословије.

По подне у 3 сах. одржана је свечана седница по утврђеном програму, који беше ванредно богат и одабран. Било је песама црквених и световних; било је говора, декламације па и свирке на флауте, хармонијуму и виолинама. Цео програм наведен је, може се рећи — најприсајније. Говор је држао председник „Слоге“ г. Марко Протић, и то: *О идеалу модерног човека*. С особитим обзиром на дух, који влада у модерној литератури, говорник вапоси идеал „прогресиста“, који, тежећи за земаљским рајем и обожавањем човека, негирају истинитост и вредност хришћанства. Говорећи о уз ципима идеала дехристианизованог човеки, који имају корена још у великој француској револуцији, у философским правцима од тога доба и у акомодацији западних вероисповести начелима тог дехристианизованог друштва, истакао је г. говорник *вредност и непогрешивост православља*, које се никада не удаљује од свога принципа „Богочовека“ и које православном Словенству даје елементе, који више гарантују за културни напредак него оно необуздано начело Ничеа и његових следбеника на западу.

Седница ова била је ванредно посећена. Гимназијска дворана беше дупком пуна најодабранније публике, међу којом видесмо и лепу групу професора Новосадске гимназије, што доиста показује лепу пажњу према нашој богословској омладини, којој се у новије време све више и више углед подиже. Драгољуб.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У Плочници у врњачкој епархи, умро је 23. пр. м. у 61. години умировљени парох плочански *Александар Милутиновић*. Вечан му спомен!

Књижевни оглас.

Алфонзу Хуми!

Уредништво „Илустрованога Гласника“ у Прагу желећи дати видна знака признања Чесима за њихову предусретљивост „Гласнику“, а испуњујући тиме и један део свога програма приказује трећи број свога листа чувеноме чешком декоративном сликару Алфонзу Мухи. У томе броју наћи ће око петнајест Мухиних слика, те ће Срби имати прилику, да се упознају и са главним радовима тога чувеног словенског сликара, и са модерним правцем у декоративном сликарству. — На 7 и 8 страни тога броја биће и слика из руско-јапанскога рата, а „Гласник“ ће и на даље доносити **занимљиве**

ратне слике, те се може препоручити пажњи српске читалачке публике, тим пре што је напредно јефтин (само 12 круна годишње!)

АДМИНИСТРАЦИЈА
(Vinochridy-Prag.)

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Поново умољавамо дужнике „Српског Сиона" да неодложно плате свој дуг како за прошле, тако и за текућу годину.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 26. ех 1904./К. з. 10. 7 2—2

СТЕЧАЈ

У смислу дописа високе кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу, од 22. сијечња 1904. број 812. пописује се овијем стечај на мјесто вјероучитеља православних ученика на реалној гимназији у Бјеловару, са сједиштем за средњошколске учитеље бериши, а рок је стечају 24. фебруара (8. марта) 1904.

Молитељи свештеници имају до тога рока надлежним путем поднијета епархијској конзисторији овој своје ваљано обложене молбенице у којима ће доказати и то, да су положили средњошколски испит зрелости, свршили богословију и с добрим успехом положили катихетски испит.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у *Пакрацу*, 20. јануара (2. фебруара) 1904. год. држане.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ζ провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—4 ех 1904. Илустровани цјековници и прерачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 пара од једног реда ситних слова. — Нефранкована писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 158. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 5

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 29. фебруара 1904.

ЗВАНИЧНО.

ОТПИС

преузв. г. кр. уг. министра б. и ј. н. у предмету превишње потврде избора високопреч. г. Дра Георгија Летића архимандрита за епископа прав. срп. епископије темишварске.

Кр. уг. министар богочасти и јавне наставе.

Број 13639.

Превод с мађарскога.

Преузвишени Господине Архијепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је превишњом одлуком Својом од 3. фебруара ове године на мој предлог најмилостивије одобрити *православним српским архијерејским синодом* карловачким обављени избор *Дра Георгија Летића*, правосл. српског архијепископског придворног архимандрита и професора богословије за правосл. српског епископа темишварског.

Његово царско и ап. кр. Величанство благоизволило је уједно најмилостивије мене овластити, да против овога избора поднесену жалбу Дра Емилијана Радића прав. протосинђела одбијем.

О том имам част позивајући се на цењени Ваш допис г. кр. уг. министру-председнику од 10. дец. 1903. бр. М. 640. благохотног знања и даљег поступања ради

Преузвишеном Господину

Георгију Бранковићу

прав. архијепископу-митрополиту карловачком и патријарху српском.

са тим умољењем известити Вашу Преузвишеност, да изволите дати уручити у сопствене руке под -/. привијену исправу (декрет) споменутом новом епископу.

Уједно имам част умолити Вашу Преузвишеност, да против свога избора епископа наперену, господину министру-председнику поднесену, ну отуда к мени достављену и овде привијену жалбу др Емилијана Радића, прав. срп. протосинђела, истоименованом с тим изволите дати уручити, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство горехваљеном и у Бечу дне 3. фебруара 1904. год. изданом прев одлуком мене на одбијање ове жалбе најмилостивије овластити благоизволило.

Будимештва, 17. фебруара 1904. **Берзевици** с. р.

Највисокопречасниј г. др. *Георгије Летић*, изабрани и потврђени епископ темишварски, положио је 19. о. м у Бечу у руке Његовог Величанства краља заклетву.

При том акту учествовали су гроф *Тасило Фештетић* кр. уг. дворски надпехарник и министар богочасти и јавне наставе др. *Алберт Берзевици*, а саму је заклетву прочитао министеријални саветник *Геза Вертеши*.

Тога је истога дана примљен г. *Георгије Летић* и у аудијенцији од Њ. Величанства, којом се је приликом захвалио на Превишњој потврди свога избора.

ОТПИС

преузв. г. кр. уг. министра-председника у предмету наређења исплате $^1/_3$ камата из закладе пок. Саве Текелије одређених за преосв. господу епископе будимског, темишварског, вршачког и бачког.

Краљевски угарски министар-председник. Превод с мађарског.

Преузвишени и Високопречасни Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

М. П. 11.

248

Одлуку прав. српског народно црквеног саборског одбора од 1. јануара 1904. бр. С.О. 11170/2973. којом је и после мојега отписа од 22. децембра 1903. год. бр. 5175. ускратио извршење мојим претходником у звању 27. октобра 1903. год. под бр. 4357. издане наредбе у предмету спроведбе превишње одлуке од 22. октобра 1903. о употреби једне трећине каматнога прихода закладе Саве Текелије за добро православних српских епископа будимског, темишварског, вршачког и бачког — споразумно са господином краљевским угарским министром богочасти и јавне наставе *уништавам* и сада *позивам* Вашу Преузвишеност, као природнога врховног старатеља и заступника закладе и као председника саборског одбора, да превишње расположење Његова Величанства од 22. октобра 1903. год. президијално без одлагања извршите.

О изведеном извршењу Превишње наредбе изволите ми за осам дана извешће поднети.

У *Будимештви*, 26. јануара 1904. год. **Тиса** с. р.

Преузвишеном и Високопречасном Господину

Георгију Бранковићу

правом тајном саветнику и карловачком православном архијепископу-митрополиту и патријарху српском

Карловци.

Његово Високопреосвештенство Господин Епископ бачки *Митрофан Шевић* благоизволео је произвести у храму св. три јерарха у Новом Саду дана 22. фебруара (6. марта) о. г. професора у правосл. срп. богословском училишту карловачком протосинђела Илариона Земеског за архимандрита.

НЕЗВАНИЧНО.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

Благодаре је памети архимандрит *Јован Рајић*, у свом саставу од 1795 *„Точное изображеніе катихисма“*, који се састав, као што рекосмо у свом: *„Архимандрит Јован Рајић“*, Карловци 1901. стр. 99, у рукопису налази у библиотеци српске кр. Академије у Београду под бр. 148 (41.), а кога је г. Ђока Поповић-Даничар превео и штампан у „Народној библиотеци“, што је издавање у Панчеву браћа Јовановићи, у свесци 95. под насловом „Историја катихизиса“, потанко исписао, како његов катихиз, што га је архијерејски синод 1774. послао преко комесара царици у Беч, у Бечу не усвојише с тога, што је сувише велик за децу и прости народ, те синод доби позив, да из њега састави мањи, по деснији.

Рајић по жељи синодској састави омањи катихизис, који је од 1776. више пути штампан и из ког су се српска деца по негде све до 1860. учила.

Како се ове године навршује равно 130 година, како је Рајић написао свој катихизис за „клирикалне школе“, од кога рукописи миран сан бораве у митрополијско-народној архиви у Карловцима и у мап. Ковиљу; сматрамо за своју свету дужност да га овде у целости наведемо, кад већ нисмо у стању да све његове рукописе штампамо.

Исти гласи:

Катихисисъ вящшій
или
Пространнее изложеніе Православнаго исповѣданія, Восточныя церкве Не — уштвъ
въ оупотребленіе
Школи Клірическія
сочиненъ
и чрезъ Епіскопскій въ Карловцѣ державный Сунодъ, потвержденъ
лѣта Господня
1774.

На насловној страни налази се:

Краткое
Православное исповѣданіе вѣры соборныя и Апостолскія церкве восточныя.

Ѣдемпларъ сегw краткагw Исповѣданія изъ держане Сунодалне Сесіе 1774. лѣта 6. Септ. (26. Авг.) въ вторникъ чрезъ Аѳанасіа Пакрачкагw и Пахомія Арадскагw Епіскона Егw Ѣдѣленціи Ц. к. комісаръ Г. Баронъ Маѳезенъ посланъ и преданъ съ повторителнимъ Сунодалнимъ Прошеніемъ днешнею Почтою съ своєю wсобенною Препорѣкою Егw цесаро Краљевско Апостолскомъ Величествѣ, во Еже Егw напечатати, послати.

Вєтѣленіе

Возлюбленніи словесное и нелестное млеко возлюбите, іакw да w немъ возрастете во спасеніе. (I. Петр. 2, 2.)

Вопросъ. 1. Учителю сабразъ ѳси насъ поучити нѣтѣ спасенія, а млеко предлажешь;

Отвѣтъ.* Непризивамъ іа васъ на млеко человѣческо, или скотско, но какw што самъ апостолъ говоритъ: словесное и нелестно. Ово млеко точитъ намъ Дѣхъ святый от священнагw писанія обилнw свакомѣ на полѣ и спасеніе.

2. В. Каквое дакле то млеко, на кое насъ позиваш;

От. Ово исто млеко дрѣгій апостолъ назива начала словесъ божіихъ (Евр. 5, 12.). Начала пакъ словесъ божіихъ ѣсть то, да бы научили се вѣровати в' Бога, истиннw избити и крѣпкw надѣяти се и разѣмѣти тайнѣ пашегъ искѣплѣња (Евр. 6, 1. 2.). Јошъ краће да речемъ, млеко, и начало словесъ божіихъ ѣсть пр'вый почетакъ божіегъ познања, и нѣгова почитованя. И іошъ краће, на катихисмѣ позвахъ васъ, овимъ млекомъ да васъ напитамъ и напоимъ.

3. В. Мы томѣ млекѣ радѣемо се, и желимо напитати се от тебе;

От. Ако вы радѣетесе, и са желаніемъ примате млеко ово, Мати наша свята благочестива церковъ хоће вамъ представити то у сумволѣ православнагw Исповѣданія, у законѣ Господню десетословія, и у молитви Господней: Отче нашъ.

4. В. Молимо покажи намъ на кратко,

* Место ѳтѣтъ, стављамо отвѣтъ и у опште место Ѡ, стављамо от.

датіе послѣдѣетъ wчекиванѣ васкр'сенія мертвыхъ, и божія сѣда, и воздаяніе по дѣлwмъ, добрымъ животъ вѣчный, а злымъ мѣка безконечна.

9. В. Покажи намъ, что есть вѣровати;

От. Трояко се узима слово вѣровати, дрѣго есть вѣровати Бога. а дрѣго вѣровати Богѣ, а дрѣго такъ вѣровати у Бога. Вѣровати Богу, есть вѣровати да есть Богъ: а вѣровати Богѣ, есть вѣровати да све есть истинно, што Богъ говори: а вѣровати у Бога, есть любити Бога и надеятисе на нѣга, и временныхъ и вѣчныхъ благъ wжидавати от нѣга. Іошть вѣровати у Бога есть вѣромъ прилѣпливати се нѣмѣ, и съ нимь быти едно. Прилѣпляйся Господеви, единъ дѣхъ есть съ Господемъ, говори апостолъ (I. Кор. 6, 17.).

10. В. Што е дакле вѣра;

От. Вѣра есть даръ божій, по коемѣ мы несмнѣнwм сердцемъ вѣрѣемо, а усты исповѣдамо, да онъ есть у троицы лицъ славимъ и почитаемъ; да есть истинно све, што онъ преко св. писма говори и заповѣда; да онъ насъ спасава, и спасти хоће живомъ и дѣйствителномъ вѣромъ. (Еф. 2, 8; Філ. 1, 29; Гал. 2, 16.).

§. 1.

Ⓒ Богѣ, да есть, и што есть.

В. 1. Молимъ, покажи намъ, есть ли Богъ;

От. Двоякw познаваемо, да есть Богъ, т. е. изъ книге естества, или натѣри, и изъ книге св. писма, и божія откривења. 1.) От естества познаемо, кадъ разсѣдимо ткое сатворіо небо и землю, и све дрѣго што очима видимо: а то знамо, да ништа само от себе быти неможе, нити себе сатворити. Отѣдъ налазимо, дакле есть едно сѣщество несотворено, кое есть сва дрѣга сѣщества сотворило. И то есть Богъ (Ψал. 18, 1; рим. 1. 19, 20, Jwв 12. 7—9.) 2) Изъ книге писма познаваемо Бога, да есть Богъ, єръ онъ самъ w себи говори: Ја всамъ Богъ (Ψал. 45, 11. и Ψал. 49, 7.). Ⓒ томъ нитко несѣмнится, да нейма Бога, развѣ безѣманъ и несмисленъ (Ψал. 13, 1.). Зашто и сами бѣси вѣрѣю, да іошть трепещѣть (Јак. 2. 19.).

2. В. И мы вѣрѣемъ да есть Богъ, но што есть Богъ;

От. Говори намъ св. єvаггеліе: Бога никто нигдѣ видѣ (Jwа. 1, 18.). Изъ тога послѣдѣе реѣи, да нитко савершенw казати не може, что есть Богъ.

3. В. Дакле, како ћемо познати Бога, кадъ незнамо што е Богъ.

От. Колико данно есть человѣческомѣ умѣ постигнѣти, толикw и мы дѣжни есмо и разѣмѣти и говорити, а далѣ непростасное, творителное. То есть: Богъ есть сѣщество самобытное, присносѣщное, триностасное, творителное. То есть: Богъ есть сѣщество само о себи, кое свагда неизмѣнw пребыва у трехъ лицахъ, и непрестанw дѣлаетъ (Jwа. 5, 17).

4. В. Покажи намъ баремъ то, какавъ есть Богъ;

От. Ако познате, каковъ есть Богъ нашъ, то ћете леппе моћи знати и што есть Богъ нашъ. Богъ нашъ вет: 1) Дѣхъ несазданъ, невещественъ и самобытенъ (Jwа. 4. 24.) 2) Есть превечанъ (Ψал. 89, 3.). 3) Есть безконечанъ (Ψал. 101, 25—28.) 4) Есть мѣстомъ неописанъ и неуместимъ (3. Цар. 8, 27.) 5) Есть свемогѣћъ, єръ бо твори што хоће (Ψал. 113. 11.) 6) Есть свезнаюћъ (Ψал. 138, 1—3.). 7) Есть вездесѣщъ то есть на свакомъ мѣстѣ пребыва (Ψал. 138, 7. 9. Јер. 23. 24.) 8) Есть истинанъ и нелажанъ (Ψал. 32. 4., Евр. 6, 18) 9). Есть щедаръ и многомилостивъ (Ψал. 102. 8. Лѣк. 1, 50.) 10). Есть святъ и пресвятъ (Иса. ь, 3). Ето видите, какавъ есть Богъ нашъ, и то есть истинный Богъ нашъ.

5. В. Колико есть таквихъ богwвъ;

От. Лакw познати можете, да есть єданъ Богъ васедр'житель. 1) Єрбо едно есть сѣщество всесавр'шено, кое сва савр'шенства у себи имаде. И ніе могѣће да бы іошть кое такво сѣщество могло бити, зашто єдно бы прамъ дрѣгом было несавр'шено сасвимъ 2) А и само писмw, илити самъ Богъ у писмѣ говори: Слиши Ісраилю, Господъ Богъ нашъ, Господъ єдинъ есть (Девт. 6. 4., Мар. 12, 29.). И на дрѣгомъ мѣстѣ овако говори: видите, видите, іакw азъ всмъ, и нѣсть Богъ развѣ мене (Девт. 32, 39.).

6. В. Ако єсть єдинъ Богъ, то какw мы вѣрѣемо, да Отецъ и Сынъ и светы Дѣхъ, єсть Богъ;

От. Истино єсть, да єсть єдинъ Богъ, и право вѣрѣемо да Отецъ и Сынъ и св. Дѣхъ єсть Богъ. Єрбо Богъ нашъ єдинъ єсть у сѣштастѣ и естествѣ, а троичанъ у лицахъ. Лепw и іасновито насъ w томъ св. писмо учи, говорећи: три сѣть свидѣтелствѣющіи, Отецъ, Слово и Дѣхъ святый, и ови три єдино сѣть (Јwа. 5, 7., Мае. 28, 19.).

7. В. Како може быти єдинъ Богъ, а три лица;

От. Непитайте какw, но вѣрѣйте писмѣ, да такw єсть. Три єс лица, какw што чѣете, Отца и Сына и святагw Дѣха, но єдино свимъ тримъ сѣштаство и єстество и божество, сила и слава, честь и поклоненіе, нераздѣлна, несѣкома и никаквой твари несообщателна. И све што чѣете w Богѣ сказано, какавъ єсть Богъ нашъ, (то єѣ Божія свойства) разѣмѣйте и вѣрѣйте, да такавъ єсть Отецъ, такавъ Сынъ, такавъ и св. Дѣхъ. Више w Троицѣ неиспитѣйте, єрбо ово таинство и самимъ херѣвімwмъ недовѣдомо єсть. (Наставиће се.)

Радња

Архијерејског синода 1750.

Прибопштао

Д. Р.

19.

Без научења предположених в церкви учитисја нареженіх, и прочих христианину приличних должностеј, ни једин свјашченик вјенчати да дерзнет кого.

20.

Чародіеи, волшебници или врачари обојаго пола, аштче не престанут публично пред церковију в примјер прочим да наказујутсја.

21.

Во всја єпархии да распишетсе да во всјех варошах и селах общчине при своих церквах епитропа и пономара наредет и убо епитропа јако труждајушчагосја о прибитцје церковном от прочих селских служб кромје порције и десетка, а пономара јако свјашченику и церкви служашчаго от всјех данодајанић и служб по древном обичају и при саборах народних обшче учиненом о том уставу свободне имут за време, докље в' службје церковној сут.

22.

Епархиани старии и млади, мушка и женска пола, котори в' церков особливо в' праздники не ходјат во уреченое време не исповједујутсја ни причашчајут, и рибојаденија в' пјаток и среду, кромје дије разрјешених не остајутсе, от церкве да отлучатсја.

23.

Народа нашего људје попеже без учења, ни в' церковних, ни в' милитарских, по ниже провинциалних достоинствах и официјах постушити могут, тако во всјех епархиах људем да огласитсе, да дјети своја у школу на науку посилајут. откуду не само научени, но к церковним, милитарским и провинциалним достоинствам способно устројатсја. Свјашченици же, кои би дјети своја в' научение не давали, да јавитсја им, јако и сами бједу примут в' парохиах своих, и дјети их на степен свјашченства возведени не будут.

24.

Попеже от искуса познало се јест, да ради того, что римокатолици нашего закона дјевице, и тако наших закона за себе поjемљут, между двје церкве бједствиа и анимозитети бивајут. Тако да запретит се народа и закона нашего људем, да от римокатоликов дјевице за себе не поjемљут, ниже своих дјевиц за римокатолике дајут, иначе бо и свјашченик коториј такове вјенчати дерзнет, постраждет, а и они от сообшчина отлучатсја.

25.

Равно тако да запретит се да при церквах механе, игре, свирке, пијанке. битве, буне, кавге и проча безчиниа не бивајут, занеже таковија правила свјатих отец от церкве отлучајут.

Смиренић Архиепископ и Митрополит Павел Ненадовић

Бачкиј: Висарион Павлович.
Темиш: Георгиј Поповић.
Славонић: Софронић Јоанновић.
Будимскиј: Дионисиј Новаковић.

* * *

В' шестој 3.-го Јулија држаној сесии.

26.

В' дјеље пиње празднихъ стојашчихъ епископатов в' Синодје сем Архиерејском слово на мнозје водилосја, и о способних на куjуждо епархију избратисја имушчих во Епископи лицах опасное испитание учинило се коегождо из њеколико их житие, прави, благочестие, о церкви Божиеј, законе и уставах церковних прилежание, усердие, ревност, бодрост и всја Епископу взискуамаја, својства, их пастви духовној могутство и достатци в' разсуждение представишасја и по бистром изискании призвавше благодат свјатаго Духа в' разумљајушчу мисли и мњења, јеже вдовствуjушчим епархиам добрија и богоугодниja пастири и Епископи изабрати мошчи, сложихом долу подписании сердца, мисли, и слово сице: да 1-во. На богоспасаемуjу епархију Карлштадскуjу или Плашку, Лику и Грбаву честњејшиј Гоемирскиј Архимандрит, јеромонах Данил Јакшић во Епископа освјатитсе, он же в' помошч Архиепископии пред освјашчением у готову Архиепископу и Митрополиту две хиљаде форинти положити должен будет, из коих о посвјашчении трапеза поставитисја имат, а за конфирмацију таксу и прочиа трошки он новоизабранј особливо да положит колико востребуетсе.

2-ро же на богоспасаемуjу епархију Арадскуjу, Јенополскуjу, Велико-варадскуjу, Алмадскуjу и Сарандскуjу честњејшиј Архимандрит Раковачкиј јеромонах Синесиј Живановић во Епископа освјатисја, коториј должен будет в' соиоможение Архиепископии у готову пред освјашчением Архиепископу и Митрополиту четири хиљаде форинти положити, а трапезу при посвјашчении тако и конфирмације ради таксу и прочиа трошки особливо от своих да положит и платит; а

3-тие на богоспасаемуjу епархију Костајничку, Зрињополску, по Глинску, Дубичку, Јасеновачку, Северинску же и Марчанску, генералата Вараждинскаго преподобњејши игумен Грабовачкиј јеромонах Арсениј Теофановић во Епископа да освјатитсја, он же в' помошч Архиепископии да положит у готову пред освјашчением две хиљаде форинти в' руцје Архиепископа и Митрополита, откуд трапеза при освјашчении поставити имат а таксу за конфирмацију и прочиа трошки особливо и кромје сих новце сам да платит новоизабранј.

Кому же уговорено јест да јакоже сии пиње предписани тако в' напред во епископи избирати се имушчии пред освјашчением своим Архиепископу и свјашченјешему Синоду реверсврати се писмено и под именем јурамента да 1-во. Ашче би јединому или другому от них по диаволскому навјету поползнути се случило да от церкве свјатија нашеја отпадет и к унии с' западнеју церковију прилепитсја, он всја движимаја и недвижимаја, жива и мртва, церковна и домовна имјења, јаже в' резиденции епископие свое застал или сам на страну епископие и церкве свое прибавил будет, при тоје резиденции, по сваком церковном и гражданском суду без изјатна оставити и ни в' најменшем чтолибо себје присвоити может и долженствует, тако да нигдје никакоже чтолибо от таковихъ претендирати или судом тражити право и правице имат. Но да абие в' мјесто јего ин православниј (занеже он прочее ону епархију законо держати неможет) Епископ поставитсја.

2 ро. Да за свое пространое житие и двора свјетлое а Епископу приличное содержание и прочаја раскошества, новце или у своих матерних вешчи на долг узимати, но ни на потребњејшаја епархии, церквеј, свјашченства или јего епископскаго двора касајушча дјела и потреби без вједомости Архиепископа и Синода кредит чинити не может.

3-тие. Да не токмо сам себе монашеском чину сходно от мјасојадениа конечно воздержавати но и своја в' епархии монахи и монастирожителие и своја домовнија того чина служители тако от мјас воздержавати се поучати будет.

4-тое. Ашче више јего и јему ниње вручениja епархие паки инуjу епархију у двору без благословенија своего Архиепископа и Митрополита и того Синода тра-

жити будет, да и от сана и причащенија по правилу отпадет.

Смиренїй Архиепископ и Митрополит Павел Ненадович
Бачкїй: Висарион Павлович
Темиш: Георгиј Поповић
Славонїј: Софронїј Јоанновић
Будимскїй: Дионисиј Новаковић.

* * *

В' седмој 4. Јулија држаној сесии.

27.

На предтожение Личкаго егзарха Мелетиа Зорича, да јему почивши Архиереј јего Гд. Алексиј Андреович деветдесет и њеколико дукат должен остал и на исте повце јему карта бианку дал бил, и по том в' себје тују натраг примил Синод сеј Архијерејски судит, да ову карта-бианку покојнїј Архиереј Костајничкиј к' себје натраг примил, что он сему егзарху должное платил бил, а он по смерти своего Архиереа њије простим сказанием никакове облигације имјеја долг сеј вторицеју претендирует, зато јему пред Синодом в' лице сија претензиа отречесја и да в' напред что либо о тој поминати, но ни надјеатисја имат.

28.

За оних Ефрему Марковичу ондашњему диакону њиеjемшему у Костајници егзарху от давнопочившаго Архиереа Никанора Димитриевича по тестаменту оставлених сто дукат, в' Синодје јему истому Ефрему на то саизволившу, закључено, да понеже он Ефрем пред сим уже Ахиепископу от тјех сто дуката недесет поклонил, за остатних педесет дуката у книгах и церковних одеждах еквивалент дастсе, и со тим ова сума јему паплатитсе а он како је наплаћен обштеству да реверсирует.

29.

За другују же јего егзарха Ефрема на почившем Архиереи Костајничком Гдиње Алексии Андреевиче на 1400 fl. и више претензију о коеј сказивал, прежде да облигацију собственоручну от реченаго Архиереа имјеет, по томже и исповједал, да она по смерти тогожде Архиереа чрез Максима писара составлена подметно подписана и припечатљена за кое суду би и канону подлежал. Но понеже пои Владислав Костајничкиј, јако реченаго Архиереа при смерти духовник пред Синодом исповједал да на јего поминание да би Гд. Архиереј тестамент учинил, он Архијереј отвјетствовал, да то учинити нехошчет, занеже новаца готових не имат, а кому је что должен от него займодавци облигације имут, а он Ефрем аутентическе такове облигације (кромје оне подметне) не имјеет, тако закључено јест, да јему закажет се от овакове неправедне претензие престати, ашче ли же би гдје год о тој предлагал, да поменетсе јему она подметна облигација и за то суд и канон да примит.

В' закључении сего здје приговорено јест, да Личкиј егзарх Мелетиј Зорич, Костајничкиј егзарх Ефрем Марковић и Лепавинскиј игумен Никифор Поповић при Архиепископу у Карловци останут и не отходет на страну до посвјашченија и пшчабилације Епископов оних стран, занеже ови дотоље протоколе от визите епархиске, от приходов Архиерејских и дјелах приставничества их касајушчих се слово и отвјет дати и репортирати долженствујут.

31.

На в' 5-том протокола сего пунктје описаниј декрет и того 3-тиј за посвјашченије, Епископов пункт даље в' дњешној сесии разговор бист и уговорено да от Синода у овој материи послаиј меморнал от Их Величества резолуција дочека се, и в' случај ашче би паки на првој резолуции остати хотјели и пред конфирмациеју Епископи посвјатити не допустили, Архиепископ и Митрополит своим и Синода именем јешче јединим меморналом Их величеству јавити се, да Синод ашче и на крајнее привилегиј и обичаја повређение, воли Их Величества противити се не может, обаче в' себје в' будушчее свое по привилегиах и обичају право удержует и по том Архиепископ за новоизабранија претензију послет и по пријатии конфирмации царскиј освјашчает во Епископи.

32.

Јелико 8-го протокола сего пункта и в' нем Синодалнаго закључења касаетсја, да то јест новоизабраниј на Костајничку епархију Епископ предецесора своего Гд. Алексиа Андреевича долг платит, днес паки

тое премјени се и закључено јест, да јакоже Архиепископ и Архиепископат Архиерејскаго имјенија насљедник јест, тако и долг да напшатит.

33.

На зактеваніе Грозишке пешачке регементе Обриствахтмајстора Гд. Евтимија Љубобратича, да от законе супруге јелико до свезе брака разлучит се и иноју поимет, за резолуцију чрез јего Архиереа Славонијскаго јему да јавитсе, да он прошеніе свое постигнути не может, по тому что сам Гд. Исус Христос, Мат. 19. гл. повељевает да еже Богъ сочета человѣкъ не разлѣчаетъ, и по Апостолу в' Корин. 1. посл. гл. 7. Привязался всн женѣ, не ищи разрѣшенія. В' случај же да би супликант сему Божију и Апостолскому указу повиновати се не хотјел, по нооссб от супруги своеја жити хотјел, то препитание супрузје даст а во отреченни сего преосвјашчен. Гд. Архиерej Славонијскиј надлежателству против јего да донесет.

Смиренни Архиепископ и Митрополит Павел Ненадовић
Бачкиј: Висарион Павлович
Темиш: Георгиј Поповић
Славониј: Софроније Јоанновић
Будимскиј: Дионисиј Новакович.

Храм рождества св. Јована у Новој Вароши.

Посвећено г. Љуби Ковачевићу, умировљеном професору велике школе у Београду.

Д. Р.

Данашњим даном постоји *Нова-варош* у санџаку Ново-пазарском.

У XVIII. је веку називан Београд и Темишвар односно предграђа у њима Новом-вароши.

Напшавши пре неколико година у карловачкој саборној цркви на три иконе у женској препрати — једна стоји с десне стране одмах над првим столом, а остале две на стубовима с десне и леве стране —, што их је израдио 1737. иконописац Георгије Стојановић за Нову-варош за храм рождества св. Јована предтече; не знађасмо, које се место подразумеваше под Новом-вароши.

У први мах држасмо да ће бити Нови-Сад.

Ну, напшавши доцније на писмо молера Аћима Јовановића, Луке Војновића, Недељка Поповог, Шербана и Георгија Раните, писато у Новој-вароши 10. Априла 1754. владици темишварском Георгију Поповићу, из ког се може извести, да су они под Новом-вароши подразумевали Темишвар, ил боље рећи предграђе; држасмо, да је поменути иконописац Георгије Стојановић подразумевао под Новом-вароши Темишвар.

С многима смо се о томе разговарали и распитивали, да л' им је познато, да се у XVIII. Темишвар ил његово предграђе називало Новом-вароши, односно да л' знаіу које се место у том добу звало тим именом. И нико нам не умеде шта рећи.

Како имамо обичај, да чим где дођемо и напјемо на какву стару ствар или икону, да је разгледамо да нема на њој каквог записа — једном у В. Кикинди напшавши на стару икону, умоли смо газдарицу да је скине, не рекавши јој за што то чинимо, на што нам она мало застићена рече: је л' те хоћете да видите да л' нема паучине. Јесте одговорисмо јој у смеју и то, ал' подједно и да видимо ко ју је моловао —; дошавши недавно у карловачку дољну цркву и напшавши на часној трапези кивот за храњење св. честица за причешнике, и крст, на кивоту напјесмо на запис, из ког се уверисмо, да се под храмом рождества св. Јована претече у Новој вароши на иконама у саборној цркви подразумева београдски храм, а под Новом-вароши Београд односно предграђе.

Записи на реченим иконама у карловачкој саборној цркви гласе.

На икони „Господь великиј Архиерей", стоји: „Сію икону приложиште Господари Абашие въ храмъ господень Рождества св. Іоанна предтечи в' Новѣю варошъ тогда бысть начални господаръ Стоянъ и господаръ Никола Милѣтиновичъ лѣта 1737. Міца марта 3. Георгій иконописецъ".

На икони „Гг. Іоанна предтечи и крестителя" стоји: „Сію икону приложиште

господари рѣфета бакалскога въ — — — тогда бысть начални господарь Петръ Јѡцкоѵъ, лѣта 1737. Јанѣара 12. Геѡргій Стоянοвичъ иконописецъ".

На икони „Св. Николай Ѧрхиерій мѵрликійски чѣдотворецъ" стоји: „Сію икоѵѣ приложита господари рѣфета брашнарскога — — — — 1737. лѣта Мана 3. Геѡргій иконописецъ".

Писмо поменутих молера, писато владици — митрополиту Георгију Поповићу у Темишвар гласи:

Преосвештенѣшји и словесњејши Г. Г. нам премилостивјејши отец и архипастир все милостивјејши.

Сие наше донешение вашему Преосвештенству жалбу своју придлагаемо шчо никако невозможно нам живетисја от многих страних људеј котори имјењујутсја руветли нашего заната молерскаго за коих непризнаваете ни ваше Преосвештенство ни наш магистрат ни светлаја администрација, но тако ходе по епархии вашего Пр. и по селах нашему Банату темишварском нарешчисја како једни страни и битанге котори нису ни у каковој служби ни дации јеја цес. и кр. величеству но тако ходет и нам здешним доста пакости дјејут идеже бисе нам здешним утревило у кое село или церкви посал примити да би могли себи комад хлеба своим трудом добити то неможемо од страних битанага понеже ми котори јесмо здешни своих домов неможемо оставити, да ходимо по села како битанге, но седимо сваки на своме дому и посао ожидаемо од сеоскија страни понеже и ми са сели и са стране живимо се како сами ваше Пр. знате и видите јер из вароши никакова прихода ни посла неимамо ни болте, ни дућана ни какове друге терговине, но само совим једним занатом живимосе, и то свагда неимамо но много пути прави брег посла стоимо и пак гдеби се могло нам утревити посла у кое село или у церкви то нам тамо они страни и битанге отиду пре и посао прчме и погоде и нам цену и посао кваре и мушчерију одбијају, за кое ми ниже именовани молимо се вашему Пр аки своему отцу и архипастирју за сие наше доношение дабисте милост сотворили и нам руку помоћ дали за онакове стране и битанге шчо би они по селах неходили и нам наш посао и хлеб неукрађивали зато молимо и сију жалбу придлагаемо вашему Пр. да аше би по невозможности било вашему Пр. за сие дјело совершити шчо би стране и битанге по селах возбранити котори нам пакости дјејут, то покорно молимо се шчо би нам науку дали како будемо светлој администрации за сие дјело јавити понеже никако невозможно нам у варошн живетисе, јешче же паки молимо се за попа Костандина да бисте ваше Пр. јему заповедили, нека чува свој петрахил да не ружи Бога и церкве и да невара света и људи, и јешче ние му доста шчо он сам дерзае пословати но јешче и битангами посао препоручује и шнима заедно послуе, сим окончаемо и понизни вашему Пр. на служби остаемо и всемилостивнују резолуцију ожидаемо

Аѣимъ Јѡанновичъ с. р. молеръ
Ја Лѣка Войновичъ с. р. молеръ
Неделко Попов с. р. молеръ
Шербанъ с. р. молеръ
Геѡргій Раните с. р. молеръ

Априла 10. 1754.
у Новой Вароши.

Запис на поменутом кивоту у карловачкој дољној цркви гласи: „† Сіи кѵоѵъ идѣже части тѣла Божија Хранятса болнихъ ради цркви Бѣлградскія новыя вароши храмъ св. пророка предтечи и крстителя Јѡанна рождества, приложи господарь Лѣка ѣрчіа за вѣчнін споменъ раба Божія монаха Пароѳенја при господинѣ митрополитѣ і архіепископѣ Бѣлградскомѣ кѵръ Викентію Јѡанновичю во лѣто Господне ѧѱѯё (1735.) ва Бѣлградѣ."

Испод записа стоји на среди „Тома". Запис се овај налази на дољној страни сребрног кивота. На предњој нема записа, него испучена слика Исуса Христа у среди у крстилници до појаса, а са стране 4 главе анђеоске.

На крсту пак у истој цркви, стоји

овај запис: „† Сіи кресть приложи Станое Давидовичъ за спомень Алеѳи и Єлени во храмъ святаго Іоанна рождества“.

Овај се запис налази горе у опаоколо, а доле се налази овај запис: „1736. априлиа їѳ (11.) въ новой варошіи“.

И тако сада знамо из записа на поменутом кивоту, и из писма поменутих молера да се Новом-вароши звао и Београд и Темишвар, односно предграђа у њима.

Ну, нас се не тиче толико сам тај назив Темишвара и Београда, колико нас се тиче, храм рождества св. Јована крститеља у Београду, за који колико је нама познато до данас не беше нигда спомена о њему.

Знало се за данашњу цркву саборну у Београду, да је изодавна била посвећена св. архангелу Михаилу, а тако исто и капела дворска св. Николи.

Ал да је још 1737. постојала и црква рождества св. Јована крститеља; то се као што рекосмо није знало.

По писму београдског митрополита Теофана, писатом 1509. московском великом кнезу Василију Јовановићу (1503. до 1533.) постојала је у то време у Београду митрополија-манастир „успеніе пречистіе богоматере“ („*Споменик*“ кр. српске академије XXXIX. стр. 16.), пошто су још и у то време митрополије биле у манастирима.

С тога обраћамо пажњу београдских историчара и испитаоца старина, нек изволе разбидети на старим плановима Београда из прве половине XVIII. века, и иначе нек се распитају: да л' ко шта зна казати о истој цркви и на ком је месту постојала?

А да је она још 1737. постојала, за то јемчи поменути запис.

Прелаз

Русина — унијата — у православну веру.

Б. Г.

Више се од године дана води говор и у нашој и мађарској штампи о намерном прелазу 390 породица унијата Русина из мармарошке жупаније у православну веру, и о верском покрету русинском у Горњој Угарској.

Они, који знају положај наше јерархије и прилике у држави, и о њима воде рачуна, ти су просто регистровали и једно и друго и мирно чекали свршетак тог прелаза и развитак самог покрета, који је ишао и иде својим законитим и природним током.

А они, који су имали свога рачуна да нашој јерархији нашкоде и горе и доле, ти су је тобоже из православних побуда и чустава, нападали и опрњивали пред народом како прави сметње поменутим Русинима и одбија их, као да паметан свет није знао, да су ти њихови нападаји на јерархију имали за основ свашта друго пре, него љубав спрам православија и ширење православија.

Људима, којима је конфучијева вера једна од најлепших и најузвишенијих на свету, и који славе Кинезе што су измакли испред Европљана, те један другом веру не дира и што не воде ратове због вере; тима људима није стало до тога, што би неколико хиљада Русина прешло у православље, које они познајмање љубе.

Да је нешто наша јерархија послушала мудре савете тих „љубитеља православија“, и упустила се у јавну пропаганду да све унијате Русине у Угарској приведе у православље; како би јој она слатко преко својих горњих пријатеља подметула ногу и оцрнила као руске агенте.

Ну, и ако се наша јерархија у том питању држала са свим коректно и законито поступала од дана прве пријаве русинских првака из Изе, да њих 390 породица жеље прећи у православље, до њиховог преласа у православље; ипак се нашло патријота мађарских, које су могли само наши поменути пријатељи православија постаћи и осоколити да је нападну, како она тера руску пропаганду.

Тако су је због тога напали уз остале листове, мађарски угледнији листови „Мађаррорсаг“ и „Будапешти хирлап“.

Услед тих нападаја, дао је г. Стеван Чамприаг, конзисторијални бележник будимске епархије и епископски тајник, следећу изјаву у „Ујшагу“ од 4. пр. м., која у српском преводу гласи:

„Мађарорсаг“ у данашњем броју (од среде) под натписом „*Опасна пропаганда*“ као и „Будимешти-Хирлап“ под натписом „*Свађа међу Рутенима*“ подижу тешку оптужбу против поглавица домовинске срп. православне цркве, патријарха Георгија Бранковића и будимског епископа Лукијана Богдановића, да они Русине унијате у Марамарошкој жупанији код намишљеног прелаза њиховога у православну цркву понижу и да тиме терају руску пропаганду, дакле неродољубиво дело.

Домољубље споменутих архипастира српске православне цркве, као тако које стоји изван сваке сумње, није спало на моју обрану, но да се о мојој православној цркви злонамерно неосновани гласови не шире, сматрам за своју дужност, да на основу званичних података, који ми стоје на расположењу напосеси право стање ствари у погледу прелаза унијата Русина из *Ига* у православну цркву, које се свеопћи у овоме: У мају прошле године отишло је неколико унијата изанских становника у Карловце где су у патријарховом секретарском звању пријавили да у Иан неколико стотина породица грчко католичке вере хоће да пређу у веру својих предака и молили су и преклињали да их патријарх прими патрат у нашу св. матер цркву, и да им пошље свештеника. У патријарховом секретарском звању упућени су да се у ствари њихова прелаза дуже наредаба LIII. зак. чл. од 1868. г. који се на ову ствар односе.

Од Јуније до Октобра 1903. г. око 390 породичних старешина пријавило је пред надлежним свештеником на одређени закочки начин, да иступају из своје грчко-католичке вере и прелазе у наручју православне цркве, коју су пријаву послали српском патријарху, молећи га у исти мах да се њихов прелаз што скорије изведе.

Патријарх не хотећи да сам одлучује у овој ствари, изнео је ову молбу пред карловачки св. Архијерејски Синод, који је у седници држаној 12 Децембра пр. год. у овој ствари тако одлучио, да се 390 породица изанских после повратка у правосл. цркву и поштo се организују у самосталну црквену општину приноје будимској срп. прав. епархији, а за извођење прелаза опуномоћио је будимског епископа.

Одлуку карловачког св. Архијерејског Синода саопштио је будимски епископ споменутим изанским становницима 21. Дец. пр. год. давши им у исти мах на знање и то, да наша црква осим душевне утехе и спасења никакве материјалне потворе неће пружати и позвао их је, да се за згодно место за приређено држање богослужења као и за парохијски стан о свом трошку побрину, да осигурају дотацију свога свештеника, да набаве потребно богослужбено одјејање и остале храмовне утвари и кад све то учине, онда ће им тек послати свештеника. О испуњењу ових услова Изанци су већ у свом писму од 28. Јануара о. г. дали рачуна молећи поново, да им се свештеник што пре пошаље. Но одређени свештеник још до данас није наступио своје ново звање. Ово је дакле право стање ствари.

А што се тиче злонамерне тврдње, да ће наша Црква за Русине из „таме руских манастира“ импортовати свештенике, одбијам је одлучно као неосновану клевету и на оно, као да српски православни свештеници немају такве квалификације као грчко-католички не ћу ни да рефлектујем, јер је свиме познато, да се у наш богословски завод примају једино младићи, који су положили испит зрелости.

Архијереји и свештенство домовинске српске православне Цркве, увек су давали сјајне знаке о свом истинитом домољубљу, нису чинили нити ће икада чинити пропаганду на ни међу римокатоличким Србима, Буњевцима, Шокцима и Хрватима, с којима, као што је познато, живе заједно, тих мање чине „руску пропаганду“ у северо-источном делу наше отаџбине, међу таким народом, са којим не стоје ни у каквом додиру. За ове ени нити имају воље нити средстава; но ако се ко јави, да *из чистог религиозног уверења* и невођен ничим другим, жели да ступи у крило наше Цркве, онда ни један наш Епископ, ни један наш свештеник не може одрећи духовну утеху ономе, који жели да исту црпе из учења наше вере, но овај се поступак у нашој домовини, где је слобода вероисповести нашим законима осигурана, неможе квалификовати као недомољубива радња.

У Будимпешти 5. фебруара 1904.

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: **Д. Р.**

(Наставак.)

XIV.

Визитација манастира Гргетега, још начахом 1753. Јулија 21

Обрјетохом да сего манастира Гргетега јест храм св. чудотворца Архијереја Христова Николаја.

Прежде незнасмо кто јест био сеја церкви здатель и фундатор. Но по опустјенији обновлена бист свјатопочившим Арх. и Митр. Исаием Дја-

ковањем потом паки оправљашесја Блаженопочившим Арх. и Митр. Викентием Поповићем.

Прочтохом братијам полномошчни указ Их вскпр. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића.

Потом посљедует написание от игумена даже до посљедњаго о Христје брата.

1. *Јефтимије Прерадовић*, намјестник, родилеја у селу Борову, љет имат 56, училеја книги у осјечкој варошки, код протопопа Радована тамо у Осјеку, женилеја, свјашченик мирски бил. С женоју жил 15 љет, имат 2 дичери удате. В ђаконство руконоложен еп. костајничким Никанором Димитријевићем 1719. Окт. 26. во храмје св. Димитрија у Даљу, во свјашченство еп. карловачкаго Данијлом Љуботином у карловачкој дољој цркви 1724. Маја 21. Парохију држал у селу Борову чрез 8 љет без сингелиј.

Овдовјевшиже пришел в монастир 1734. и постригласја Јулија 8. чрез ексарха Софронија Јозновића; таинства, блаженства и заповједи слабо разумјеет, читати, појати и писати от часта, одјејање чино имат; литургију служит, духовника имат Арсенија, игумена Беочинскаго. Книги: часловац, требник; 4 иконе древјане; астал, леген, и ибрик бакаран; 2 кревета дунђерска, 2 јоргана, 2 ћебета, 2 пошаве, 2 чаршава, 5 јастука; котао бакаран, 3 кашике калајне, пар халина посебних, јапунже, 17 мотика винограда, 400 дрва шљива, 12 кошница, коња с талигама и хамом, 16 хакова вина, хаков ракије, 2 каце у њима 180 хакова. Виноских судова 80 хакова, ракеска 8, 2 чабра.

2. *Јрм. Теодосије Раписављев*, р. у Винковци, љ. 47, училсе книги у селу Боботи, код попа Радана, женилеја, мирски свјашченик бил, со женоју живјел 5 љет, руконоложен во ђакона еп. сечујским Максимом Гавриловићем у осјечкој цркви 1727. Јулија 20., во свјашченство тимже еп. у Боботи во храмје св. влк. Георгија 1729. Маја 11. Пришел здје в мон. 1734. и постригласја во иночески образ 8. Јулија ексархом Софронием Јозновићем. Таинства, блаженства, заповједи от части разумјеет, читати, појати и писати от части, одјејање чино имат, литургију служит, духовник Арсеније иг. Беочински. Книги: требник, полуустав, сјатци. Епитрахил свилен, ветх, пар халина посебних. Вција обшча с намјестником Јефтимијем имат и во једној келији пребивајут. От фамилиј имат једну дичер удату.

3. *Василије Милошевић*, архимандрит пекеки, родилеја близ Пећи у селу Севаицки, љ. 65, книги училеја у патријаршиј пекеској код јрм. Василија Рупића, женилеја. Постригласја тамо у патријаршиј чрез того јрм. Василија Рупића 1715. Руконоложен во ђакона еп. Арилеским Григоријем Николићем 1716. Јулија 16. во патријаршиј во храмје вознесенија Господња. Во свјашченство руконоложен в тоје цркви 1721. Маја 28. блаженопочившим Г. Патријархом Арсенијем четвртим, тогда бившим епископом рашким. В степен — архимандритство — чино произведен 1731. Авг. 15. вишереченим Г. Патријархом в тој пекеској цркви. Пришел в сија предјели држави цесарскија во времја турецкија брани бившија на љето 1739. купно с блаженопочившим Г. Патријархом, в сеј же мон. вселисја на сожитие благословением частопоменутого Г. Патријарха на 1742. Маја 11. В писании от части разумјеетсја. Читати, појати и писати от части. Литургију ретко служит старости ради. Духовник јего Арсеније иг. Беочинска. Одјејанија чиного немат. Книги имат: 2 Октоиха, општа минија, празднична минија, нови завјет, часослов, полуустав, псалтир мали, требник; 3 иконе; астал, 4 ћебета, ћилим, алију, 4 јастука, чаршав, јорган, 10 пешкира, леген и ибрик, котао велики, 2 маља, 3 ибричића кафеноска бакарна; крст оковат сребром, 12 мот. винограда, 50 комада шљива, младиџа 200, 34 кошнице, вина 24 хак., 3 ракије; кова, талиге с хамом; каца от 100 хак, судова виноски 50 хак., чабар, шафол, левак дрвен, будак, 2 мотике, косу, 100 фор. готови новаца; панагиар сребром оковат, панагиар дрвен с мошчи; ножеви сребром оковати, 15 дугмета сребрни, ситни, сат сребрн мали, фењер бакарац, 2 креста сребром оковата водичарска.

4. *Јрм. Симеон Павловић*, р. у Сечују, љ. 56, училеја у Сланкамену код попа Теодора, женилеја, свјашченик мирски бил, с женоју живил 6 љет, имат једнаго сина Јоана оженена у Сланкамену. Руконоложен в ђаконство еп. костајничким Никанором Димитријевићем в Карловце 1725. Маја 9. в саборној цркви. В свјашченствоже тјемже епископом в тој цркви и того месеца и дне 1726. Парохију держал три љета у селу Кереку без сингелие. Овдовјевшиже пришел в монастир 1733. и постригласја Маја 18. чрез ексарха Софронија Јоановића. Таинства, блаженства и прочаја церковна потребованија слабо разумјеет. Читати, појати, и писати, от части. Литургију служит, чреду држат, духовник јего Арсеније иг. Беочинска. Одјејанија чинаго нем-

мат. Книги: служебник, 2 молитвослова, требник; јорган, ћебе, чаршав, 2 јастука, коња, таличе с хамом оправне, седло и 15 кошница

5. Јрм. *Пајсије Андрејевић*, р. у Пекској варошп, љ. 34, учи̏ља книги у мон. Пекском код духовника Петронија, неженија, постриглеја у мон. Пекском 1735. чрез Арсенија јрм. В дјакона рукоположи еп. ужичким Исаијем, в том пекском монастирје 1735. Сент. 8. Пришел в сија предјели цесарскија во врема прошедшија турецкија рати 1739. с Г. Арсенијем Патрпархом. У служби бил код г. еп. костајничког Алексеја от коего и рукоположен на свјашченство 1743. Маја 12. у мон. Комоговини во храмје св. вознесенија Христова. В сожителство здје в мон. пришел јест за благословенјем Г. патријарха Арсенија 1747. В писании средствено разумјеетеја. Читати, појати и писати от части вједает. Литургију служит, духовник јего Арсеније иг. Беочински. Чреду свјашченическују држит, одјејание чино имат. Книги: требник, псалтир; крст сребром оковат, каменјем и бисером украшен; ћебе, модрац, ћилим, 3 јастука, котлић, будак, мотику; 7 мотика винограда, 200 дрва шлива, кацу от 60 хак., винских судова 10 хак., 20 кошница.

6. Јрм. *Гаврил Петровић*, р. у Даљу, љ. 40, учи̏ља книги у Даљу код Јоана Лете, мештера; женијеја, свјашченик мирски бил, имат сина учитеја абажилуку в Карловце. С женоју живјел 15 љет. Рукоположен в дјаконство еп. крушедолским Никанором Мелетијевићем 1731. у Белегишу во храмје св. Николаја, во свјашченство же еп. Карашсбишким Максимом Несторовићем у Бјелграду во храмје св. Николаја во придворној капели 1732. Јунија 15. Парохију држал у сезу Шузму чрез 14 љет. Овдовјевшиже пришел в мон. Јазак 1746. и постриглеја 27. фебруара чрез игумена Стефана, и из того монастирја изшел (немогши с игуменом живјети) и приобичиљеја здјешнему мон. с благословенјем виски. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића 1750. Маја 8. В писании добро разумјеетеја. Читати, појати и писати вјеждает, литургију служит, чреду држит, духовник јего Арсеније иг. Беочински. Книги: требник, полуустав, часослов. Раси неимат; ибрик бакаран, котлић мален; ћебе, поњаву, јастук; 4 мот. винограда, 9 хак. винских судова.

7. Јрм. *Јоаникије Николајевић*, р. у Бокчиновцу, љ. 56, книги учи̏ља у Осечкој вароши код магистра Атанасија, женијеја, с женоју жил 20 љет. Свјашченик мирски бил, имјеет 2 сина, оба свјашченика, једног у Даљу, а другог у Бјелом буду пароси. Рукоположен в дјаконство еп. сечујским Никанором Мелетијевићем у Осеку 1718. Авг. 15., во свјашченика еп. сечујским Максимом Гавриловићем в карловачкој горњој церкви 1721. Маја 28.* Парохију держал 30 љет у селу Бјелом брду. Пришел здје в мон. и постриглсе 1752. Јан 17. чрез Гаврила јрм. Таинства, блажености и заповједи от части разумјеет, читати, појати и писати такожде. Одјејание чино имат. Литургију служит, чреду држит. Духовник јего Арсеније иг. Беочински. Книги: полуустав; ћебе, модрац, поњаву, 3 јастука, леген и ибрик бакаран; 3 мот. винограда 50 дрва шлива.

8. Јрм. *Пстроније Атанасијевић*, р. у Бјелом брду, љ. 60, учи̏ља книги у осечкој вароши, код Атанасија мештера, женијеја, свјашченик мирски бил, с женоју живил 25 љет. Сина имат свјашченика Теодора и Димитрија, пребивајут у Бјелом брду. Рукоположен во дјаконство митр. Викентием Поповићем 1715. Јунија 29. у Карловци во саборној церкви, во свјашченство тимже Архиепископом в тој церкви и того љета, месеца Авг. 29. Парохију держал 35 љ. у селу Бјелом брду. Пришел здје в монастир сего текушчаго 1753. и постриглсе Јан. 10. чрез архимандрита шишатовачког Викентија. Таинства, блажености и заповједи худо разумјеет, читати, појати и писати от части может. Одјејание чино неимјеет, литургију служит, чреду держит, духовник јего Арсеније иг. Беочински. Книги никаких неимјеет. Имат: ћебе, модрац, 3 јастука, чаршав, 2 пешкира, 3 мотике винограда.

9. Јрм. *Тимотеј Болгарин*, р. у Софији, љ. 80, книги учи̏ља тамо код попа Недељка, женијеја, свјашченик мирски бил, с женоју жил 6 љет, дјетеј неимат. Рукоположен в степен дјаконства Архиерејем Анастасијем софијским 1700. Маја 9. в том градје софијском в храмје воскресенском, во свјашченство тјемже архиерејем в тој церкви 1701. Апр. 23. Овдовјевшиже постриглеја у мон. Рилу 1709. Пришел в сија предјели цесарскија прошедшија турецкија рати 1739., в сожителство в сеј мон. 1742. с благословенјем Г. патриарха Арсенија четвер-

* Из овог се јасно види, да је митрополит Викентије Поповић 1721. на спасов-дан 18. Маја посветио Максима Гавриловића за епископа, као што смо навели у 2. бр. о. г.

таго. Таинства, блаженства и заповједи от части, читати, појати и писати вједает; литургију старости ради неслужит; духовник јего Арсеније иг. Беочински. Неимјеет ништо.

10. Јрм. *Михаил Недјелковић*, р. у Мали Радинци, љ. 70, книги учиљеја у Нерадину код поп Вуе; женилеја, свјашченик мирски биј, с женоју живил 5 љет, дјетеј неимат. Рукоположен во дјакона Михаилом митрополитом бјелградским 1703. Декемврија 6. Рукоположен пак тјемже митрополитом, того љета и месеца 7. у Бјелграду во храмје св. Архистратигов Михаила и Гаврила. Постриглсе во монашески чин здје в мон. 1724. Авг. 15. чрез еп. будимскаго Василија Димитријевића, тогда протосингела бившаА парохију держал 21 љето у Радинци, Црквецу и Шатринци. В писании весма неискусан Читати слабо, појати помало, писати незнает Литургију не служит старости ради. Духовник јего Арсеније иг. Беочински. Одјејание чиновно неимјеет. Книги имат: молитвослов, требник. Епитрахил свилен вотх, крст древјан, ћебе, јастук, 2 мот. винограда, 300 дрва шлива.

11. Јрм. *Теодор Стефановић*, р. у Херцеговини в селу Селаковићу, љ. 29. Книги учиљеја у мон. Добриловини код духовника Василија, неженилеја, рукоположен в дјакона еп. херцеговачким Аксентијем 1739. Јунија 29. у мон. Пиви во храмје успенија пр. Богородици, во свјашенствоже тим архиереем, во тој церкви, и того љета и мјесеца 30. Постриглеја в горјереченом мон. Добриловини 1734. чрез игумена Георгија. Пришел здје в мон. 1751. Апр. 17. В писании мало искусан, читати знает, појати и писати незнает. Литургију служит, чреду држит, духовник јего Арсеније иг. Беочински. Одјејанија чинаго неимат; 3 мот. винограда. У Херцеговини имат отца и матер и братију.

12. Јрм. *Јосиф Стојановић*, р. у Вуковару, љ. 32, книги учиљеја у Вуковару код мештера Богиња, женилеја, свјашченик мирски биј, с женоју жил 11 љет, дјичер имат у Вуковару дјевицу. Рукоположен в дјакона еп. Хорватским Симеоном Филиповићем у Писаници во храмје св. четверодневнаго Лазара 1739. Дек. 26. В свјашенство тимже еп. 1740. у Северину в храмје св. апостол Јунија 29. Парохију држал у селу Острову чрез 8 љет. Овдовјевшиже пришел здје в мон. 1751. и постриженв иночески образ чрез јрм. Гаврила. Таинства, блаженства и заповједи от части разумјеет, читати, појати и писати вједает. Одјејание чино неимат. Книги: требник. Тенжеру с канком, ћебе, поњаву, 2 јастука, 2 мот. винограда, 8 как. вински судова, 30 дрва шлива, сикиру, мотику.

13. Јеродјакон *Василиј Радосављевић*, родилеја у селу Коренцу близ Проконпља, љ. 20, книгу учит код архимандрита пекскаго Василија здје у морастиру. Пришел в мон. 1747., постриглеја 1753. Маја 9 чрез того архимандрита. Рукоположен в дјаконство вскир. Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем здје в мон. Јулија 20. Таинства, блаженства и заповједи незнает. Читати средствено, појати и писати от части. Пребиваст код арх. Василија и јего ученик јест. Духовник јего јрм. здјешни Тимотеј.

14. Монах *Исаија Исаковић*, р. у Марадику, љ. 42, помало книги знает, неженилеја, художеством биј капамажија, пришел здје в мон. 1752., постриглеја того љета Сент. 8. чрез Јоасафа јрм. Духовник јего Арсеније иг. Беочински. У служби куварској пребивает. Ништоже свое имеет.

15. Јрм. *Макарије Теодоровић*, р. у Славонији у селу Скендеровци, љ. 66, учиљеја у мон. Ораховици, неженилеја, постриглеја в монашески чин 1715. Авг. 6. у Ораовици чрез јрм. Симеона. Рукоположен во степен дјаконства архиереем Атанасијем пакрачким у вишереченом мон. во храмје св. Николаа вишереченого љета и месеца 15. В степен свјашенства тимже архиереем у Пакрацу во храмје сошествија св. духа 1716. Апр. 23. Таинства, блаженства и заповједи црковнија незнает. Литургију неслужит уже 20 љет, удержан от духовника; читати, појати, писати худо; духовник јег јрм. Стефан Раковчанин. Чинаго одјејанија неимат. Книги: псалтир, полуустав, требник. Епитрахил свилен прост. Ишел из своего мон. 1730. и ходил у Далмацију и у мон. Крупи биј. Возвратившијеја на позваније еп. славонискаго Никифора пак во свој монастир. Отуду пришел в сија страни с благословением Г. Софронија Јоановића, еп. Славонискаго, веселилејаже в сеј мон. 1753. Апр. благословением вскир. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића.

(Настављће се.)

Владика јегарски Јефрем Бањанин.

Д. Р.

У последњем бр. на стр. 87. пред 11. редом од доле, треба да дође овај уметак:

Колонић је 1689. довео поменутог владику, Јована Јосифа од Камизиса од Сасаста, ког је васкоро цар Леополд I. именовао за владику Рушњака, и који је 20. Априла 1690. у Великом Вараду инсталиран.

И ово је један основ сумњи да владика Јефрем није могао ни наступити своје место, те оставши без дијецезе, запао у руке Колонићеве, и примивши унију, као такав правио смутње по будимској и печујској епархији, док га није Црнојевић изтргао и упутио у Србију.

Камилис је умро 1704. и на његово је место изабрало свештенство рушњачко Јосифа Ходермаруцког, великог поборника уније.

По тврдњи нашег капелана г. Радослава Грујића, у екскибиту ратног савета под Децембар 1701. вели се, како је јегарски владика Јефрем — не вели се његово презиме — поднео молбу из затвора будимског, да му се дозволи отићи у Беч, да се оправда.

Из овог се дакле види, да је Јефрем после 1701. могао отићи у Србију.

Да л' је Јефрем затворен био у Будиму што је можда већ у то доба напустио унију, или ју је тек после тога примио, а допао затвора на искање римске курије, не знамо.

Владика је Јефрем 1716. зађаконио у Студеници и Димитрија потоњег Дионисија Вулетића из Штавља у Старом Влаху (в. бр. 1. о. г. за 1903.).

Пребегли

из Србије на ову страну 1791. свештеници и калуђери.

Д. Р.

И ако је Аустрија 1739. морала напустити задобијену 1718. пожаревачким миром Србију; није она од тога доба престајала мислити и радити на томе, да поново до ње дође.

Чим је видела да ће доћи до рата између њене савезнице Русије и Турске; почела је она своје људе — и то Србе, српске свештенике и калуђере — шиљати у Србију, да чине извиде и спремају народ на устанак.

Кад је 1788. загазила Русија у рат с Турском, и Аустрија је објавила 25. Марта н. г. Турској рат.

Рат је трајао између Аустрије и Турске све до 23. Јулија 1791. када је по свиштовском миру Аустрија напустила освојени део Србије и сам Београд. У истом рату, који је прозват по Кочи капетану, кочина крајна — рат, играли су главну улогу српски фрајкори, и у њему је доста Србаља платило животом и много српских породица прешло из Србије на ову страну.

Том је приликом прешао и београдски митрополит Дионисије Поповић на ову страну, и доцније постао будимским владиком, а подједно и више свештеника и калуђера.

О пребеглим том приликом свештеницима и калуђерима, водила се следећа преписка између илирске — назови српске — дворске канцеларије и карловачке архидијецезалне конзисторије односно митрополита Стратимировића.

Илирска је дворска канцеларија у своме допису од 8. Новембра 1791. назвавши митрополиту Стевану Стратимировићу, како је за време последњег турског рата прешло из Србије на ову страну више српских свештеника, који су пресветлој кући аустријској особите услуге тада учинили, те им је уз награду ил' пензију, обећано да ће код прве прилике бити овде намештени на парохије.

Пошто јој је — рече — нужно знати, где се пребегли из Србије свештеници налазе, позива се митрополит, да је о томе извести: који се пребегли свештеници налазе у његовој епархији, уживају л' какву награду или милостињу, да л' се могу примити за овдашње парохе, које језике говоре, каква својства имају, како би се по том могли што пре наместити и ослободити ерар од издавања пензије.

Митрополит је Стратимировић изнео речени акт пред конзисторију, која је у својој седници од 1. Децембра н. г. сачинила формулар и позвала окружне проте да по њему сачине одговоре о налажењим се у њиховим протопопијама пребеглим српијанским свештеницима, што су исти и учинили.

По том њиховом исказу, налазило се:

I. У Карловачком протопопијату:

1. *Филип Рачисављевић*, из велике Дренове, живи у селу Јаску. Рукоположен 9. Септ.

1782. од београдског митрополита *Јеремије*. Зна само славенски.

II. У Земунском протопопијату:

1. *Стојко Поповић*, прота београдски, живи у Земуну. Рођен у Ћесарији, учио се у Карловцима. Био прво у Сентомашу учитељ 7—8 месеци, а затим у Земуну 11 година све до 21. Дец. 1789., када је прешао у Београд на позив митрополита *Дионисија Поповића*, који га је 25. Дец. и. г. рукоположио за ђакона, а 21. Апр. 1790. произвео за београдског проту. Зна славенски, латински а нешто и грчки и немачки.

Способан за пароха.

2. *Крста Поповић*, из Ћесарије, прешао у Београд на позив митр. Дијонисија Поповића. Зна славенски и немачки.

Способан за пароха.

3. *Михаил Станисављевић*, прешао у Србију у ваљевски предео из села Ашање да постане само свештеником, где и живи. Зна славенски.

4. *Јован Миловић прота*, из Јагодине, живи у Бежанији. Рукоположио га рашки митрополит — не вели се који. Ужива 30 фор. месечну пензију. Зна славенски. Није за парохију.

5. *Лазар Георгијевић*, прота, из села Сољана, јагодинског предела, живи у Ашањи. Рукоположио га *Теодосије* митрополит ваљевски. Зна славенски, доста способан за парохију.

6. *Марко Ненадовић* из села Остружнице, живи у Ашањи. Рукоположио га *Јеремија* митрополит београдски. Зна славенски и турски.

Способан за пароха.

7. *Остоја Кировић* из ман. Каленића, живи у Јакову. Зна славенски, способан за пароха. Непрестано служио код фрајкора.

8. *Петар Јосифовић*, из Такова, предела рудничког. Рукоположио га *Јоаким* митрополит ваљевски — не рече се кад. Зна славенски. Није за пароха. „Од почетка буквар јему потребно ваџати да се учи“ рече се у примедби.

III. У Митровачком протопопијату:

1. *Јанко Јоршић*, прота из Рађака предела шабачког, живи у Јарку. Има синђелију од митр. београдског Дијонисија Поповића од 14. Апр. 1790. Зна славенски.

2. *Јован Новаковић* из Прњавора, предела шабачког, живи у Кленку. Има синђелију од митрополита зворничког *Герасима* од 8. Сент. 1784. Има 100 фор. милостиње из земунске соларе. Зна славенски.

3. *Арсеније Вујановић*, из Брезовца предела крагујевачког, живи у Бешенови. Има синђелију од митр. београдског *Јеремије* од 20. Марта 1783. Зна славенски, способан за пароха.

4. *Јоан Георгијевић*, из Бачине предела јагодинског, живи у Краљевци. Рукоположио га новопазарски митрополит *Јевстатије* 9. Септ. 1770. Зна славенски, способан за пароха.

5. *Стефан Станимировић* из варошн Рудника, живи у Мали Радинци. Има синђелију и рукоположен 28. Авг. 1779. од митр. ваљевског *Јоакима*. Зна славенски.

6. *Радослав Чорбић*, из Липовца крушевачког предела, живи у Гргуревци. Рукоположио га патријарх пећски *Гаврило Топал*, 8. Дец. 1769. Зна славенски.

Где није речено, да је способан за пароха, за те је рекао дотични прота, да се могу уз пароха поставити за сапароха, од којих би се могли научити свештеничким дужностима.

IV. У Шидском протопопијату.

1. *Григорије Јеринић*, из белинског предела, живи у Рачи. Рукоположен од митр. Зворничког Г. *Герасима*. (Из овог се види, да је у то време исти био жив). Зна славенски и нешто немачки. Способан за пароха.

2. *Петар Арсеник*, из белинског предела, живи у Јамини. Рукоположен од митр. Зворничког *Герасима*. Неспособан за пароха, могао би се приставити за капелана.

3. *Стојан Сосковић*, из белинског предела, живи у Стропинци римокатоличком селу. За капелана способан.

4. *Гвоздије Николић*, из предела тузланског, живи у Грку. Рукоположен од зворничког митр. *Герасима*. За пароха способан „обаче немирности у себи много содержит.“

5. *Василије Јовановић*, из београдског предела, живи у Ердевику. Рукоположен од зворничког митр. *Герасима*. За пароха неспособан.

6. *Петар Марковић*, из предела јагодинског, живи у Визићу. Рукоположен од митр. београдског *Јеремије*. Са свим неспособан за пароха и поправити се не може.

V. У Вуковарском протопопијату:

1. *Симеон Јовановић*, из предела градачка,

живи у Мирковци, има две синкелије од Архиепископа (?) -митрополита зворничког г. *Герасима* на парохију црквенску од 4. Феб. 1777. а затим од истог на парохију милошевачку од 31. Јан. 1782. (из овог се види, да је зворнички митрополит Герасим био митрополит већ 1777. и да је живео 1791.) Ужива пензију од 183 фор. од 1. Јан. 1791. Зна славенски.

2. *Јован Марковић*, из предела градачка, живи у Лазама, има синкелију од митр. зворничког *Герасима* од 23 маја 1784. на црквенску парохију. Има пензију од 183 фор. од 1. Јан. 1791. Зна славенски.

8. *Николај Бојић*, из предела београдског, живи у Негославци. Има синкелију од митр. београдског *Дијонисија Поповића* од 1785. на парохију кораћићску. Зна славенски. (Дијонисије је постао ✂ године (1787.) митрополитом београдским).

Пребегли по паду Београда 1791. на ову страну калуђери из Србије, и то Вићентије Јовановић из Љубостиње, сада у ман. Хопову, Макарије Драгутиновић такође из Љубостиње, сада у Беочину, Јаникије Кировић из Каленишта, сада у Хопову, Јосиф Вукашиновић из Каленишта, сада у Хопову, Спиридон Вујановић сада у Хопову, Леонтије Миличевић и Митрофан Јакимовић из Вољавче, сада у Фенеку, Дијонисије Никодимовић из Врачевшнице сада у Бешенови и Исаија Јовановић из Драче сада у Прибиној глави,* поднеше у Карловци потписану 18. Јунија 1791. на немачком језыку цару молбу, у којој рекавши, како су од почетка рата и пре рата чинили услуге аустријској војсци и извидницима — шпијонима —, те сад пребегавши на ову страну, живе бедно раштркани по манастирима, дочим су остали свештеници — мирски — богато ухљебљени.

С тога се усуђују — рекоше — замолити за годишњу припомоћ дотле, док се не нађе начин, да се одлакша терет ерару давањем им припомоћи.

На основу ове молбе и решења цес. крал. илирске дворске канцеларије од 1. Јулија 1791. N. 787. архиепископска конзисторија саслушала 13. Јулија и. г. изјаве на ову страну калуђере из Србије, и сваког је од њих упитала, *каквих* заслуга има за Аустрију и чијом је дозволом прешао на ову страну.

Вићентије Јовановић, јеромонах из ман. Љубостиње изјавио је ово: 1788. дошао је капетан *Коча*, обрлајтнант *Вујадиновић* заједно с мајором *Брановцем* у њихов манастир Љубостињу, и прочитавши им царски патент, познао их, да сиим силама код српског народа пораде да се дигну на оружје против Турака, и да и сами верно и ревно послуже аустријском двору, и ако то узраде, да ће награђени бити, као што се у патенту наводи.

Даље је изјавио, да је пре започетог рата дошавшим аустријским официрима у њихов манастир, који су послати били да чине нужне извиде, шшао на руку, и по свршеном послу оправно их здраво и мирно од куд су дошли.

Не мање је за цело време ратно стојећим под заповедништвом капетана Коче официрима и војницима давао храну и пиће и све потребно им набављао и давао, и са собом по одобрењу обштера Михаљевића многе српске породице превео на ову страну, и са одобрењем блажене памети госпођ митрополита Мојсија Путника настанио се у ман. Хопову.

Да је рече у животу капетан Коча и обрлајтнант Вујадиновић, они би потврдили његов исказ, овако су га у свему потврдити мајор Брановац и обштер Михаљевић.

2. *Спиридон Вујановић*, јрм. из манастира Каленишта изјавио је оно исто, што и Вићентије Јовановић, а уз то и то, да је не само он послате аустријске извиднике са својим калуђерима проводио по околици, него и при њиховом одласку издао им потврђену с манастирским печатом потврду, да су били у манастиру, и кад је не стало војсци олова, да је дао 60 ока манастирског калајног посуђа.

Све ово — рече — могу потврдити мајор Брановац, обштер Михаљевић, капетан Влајко Стојковић, Петар Новаковић, Радић Петровић и Ђорђе Николић.

3. *Јаникије Кировић* јрм. из ман. Каленишта је изјавио све оно, што су изјавили Вићентије и Спиридон.

4. *Дијонисије Никадимовић* јрм. из ман. Врачевшнице, изјавио је, да је братство његовог манастира у свему шшло на руку аустријској војсци, но да нема за то никаквих писмених доказа.

* У „Поменику" на стр. 275. г. Милићевић наводи, како је Коча капетан узео себи за писара и другара у бојевима калуђера Исаију из ман. Каленишта.

Да не ће бити погрешан навод Милићевићев, и да није Кочин писар био овај Исаија из Драче?

5. *Митрофан Јоакимовић*, јрм. из ман. Вољавче, изјавио је, да је његов умрли игуман Алексије Јефремовић, пре започетог рата, знатне и важне услуге чинио посланим аустријским изванницима, због чега је уживао од умрлог цара Јосифа II. пензију, што и писмено може посведочити. Уз то је — рече — познато и обштеру Михаљевићу, да кад су Турци дознали за учињене услуге аустријској војсци, да су запалили манастир заједно с црквом.

31. Јулија н. г. продужен је испит и

6. *Рафаило Миличевић* јрм. из манаст. Вољавче у рудничком округу, изјавио је и навео следеће услуге учињене аустријској војсци за време трогодишњег рата:

1.) Још 1781. кад је поп Никола Радомировић са својим друговима долазио у манастир, био је својски дочекиван и за извиђење околине давати су му поуздани људи, и било му се на руку да сазна положај и стање појединих места, и сав је трошак око тога подносио сам манастир.

2. Кад су Турци за то сазнали, тражили су игумана који се морао уклонити из манастира и у лутању, у ком је такође прибирао људе и чинио описе, и умро.

3. По том је горе речени — Рафаило Миличевић друкчије Михајловић — предузео не довршен посао од игумана и извршио га на потпуно задовољство пок. Николе Радомировића и обштера Михаљевића, због чега је не само разна гоњења претрпео, а особито кад су манастир Турци похарали и попалили, којом је приликом једва спасао свој живот.

Остала четир калуђера и то Макарије Драгутиновић монах, Јосиф Вукашиновић јрм., Леонтије Станојевић јрм. и Исаија Јовановић јрм. из Драче, исказаше мање више оно исто што и напред наведени.

Како конзисторија — очекујући од поменутих калуђера нужне сводоџбе за своје исказе, није поменути испит послала реченој канцелараји; то је на њен ургенс од 7. Октобра 1791. N. 1738., митрополит Стеван Стратимировић 8. Новембра н. г. послао јој га, извинивши се, зашто га није могао послати, те подједно доставио јој и сведоџбу од обштера Михаљевића о заслугама поменутих калуђера.

Подједно је Стратимировић топло препоручио поменуте калуђере превишњој царској милости.

Митрополит Стратимировић, примивши од поменуте канцеларије поменуту молбу пребеглих калуђера, да изнађи истинитост њихових навода у њојзи, доставио јој је 18. Јулија 1791. обштеру Михаљевићу, на кога се већина позвала, да су њему познате њихове заслуга за аустријски двор.

Исти је у своме допису од 20. Јулија 1791. из Карловаца, одговорио Стратимировићу и потврдио „да је српско свештенство у опште пре рата послате у Србију особе у званичном послу по своме могућству потпомагало и пшло им на руку, а за време рата већи део у корист ц. к. службе против непријатеља и само војевало и тиме много допринело, да су многи српјански поданици и сами ступили у борбу против Турака и задобили их за Аустрију“.

Што се тиче поменутих 10 калуђера, то заслужује Исаија Јовановић, бивши игуман у Драчи, који се непрекидно бавио код фрајкора, који је стајао под мојом командом, и показао у свакој прилици, као и у изванницама здраво користан, да се на њега узме особити обзир.

За остале ако им илирска дворска канцеларија већ не може какву особиту милост израдити и дати, заслужују, да у налажењи се овостранним манастирима уживају она права, која уживају овострани калуђери у њима.

По списку од 29. Фебруара 1792. налазили су се ови пребегли из Србије калуђери у фрушкогорским манастирима:

1. У Крушедолу: јеромонаси Јероним Николић и Сава Миловановић, који ужина пензију од 150 фор.

2. У Грегетегу: јеромонах Симеон Бркић и монах Дијонисије Јовановић.

3. У Хопову: јеромонаси: Спиридон Вујановић, Јаникије Ћириловић и Вићентије Јовановић.

4. У Врдинику: јрм. Исаија Стефановић, који ужина пензију од 300 фор.

5 У Јаску: јрм. Јосиф Вукашиновић.

6. У Бешенови: јрм. Дијонисије Поповић.

7. У Шишатовцу: монах Исаија.

8. У Кувеждину: јрм. Исаија Јовановић, који прима дневне 17 кр. и монах Пахомије.

9. У Прибиној глави: јрм. Гаврило Илић и монах Никодим Јовановић, сваки од њих ужива по 150 фор. пензије.

10. У Бозчину: монах Макарије Драгутиновић.

11. У Фенеку: јрм. Митрофан Јоакимовић и Рафаил Миличевић. Оба се изјаснише, да не мисле остати, но да ће се у Турску — Србију — повратити.

Осим наведених овде калуђера, који тврдише да су заслужили за своје услуге, учињене аустријском двору награду, наспоменути нам је и протосинђела митрополитовог Нектарија Филиповића, чије се заслуге могу видети из ове две сведоџбе.

Прва гласи: „Attestat! Kraft welchen wir endes gefertigte unter Angelobung eines körperlichen Eides bestättigen, dass der seit 18 Jahre bei dem Erzbisthume zu Bellgrad als Protosingel durch den dermahligen Erzbischofen Dionisis angestellt gewesene Nectarii Philippovich nicht nur allein einen guten moralischen Characteur besitzet, sondern sich seit Anno 1783. bis zum gänzlich erkundigten Krieg, nemlich durch 4 Jahre zu Beförderung der von dem k. k. oesterreichischen Hofe in Servien erhobene Kundschaften, besonders aber bei der Unter als auch Eroberung des Bellgrads, und in Gegenwart der Türken habe gebrauchen lassen, dass alle von uns eingelostene wichtige Berichte, welche eben ihm bekannt waren, und durch seine geheimn Unterstützung in das Oesterreichische Gebieth sind abgeschiket worden, dass er ferner auch uns bei Eröfnung der Thore zu Bellgrad mit sehr Thätige und geheimen Rath behülflich gewesen, und noch während dem würklich ausgebrochenen Krieg die Kundschaften verlässlich zu befördern und ins geheim zu unterstüszen habe angelegen seyn lassen.

Urkund dessen unsere eigenhändige Fertigung. Bellgrad den 4. July 1791. М. п. Иwвань Миловичъ протопрезвитеръ ягодински с. р.; М. п. Delli Georgie Hauptmann m. p., М. п. Stoiko Stoikovich Hauptmann m. p., М. п. Петаръ Новаковићъ капетань с. р. (ово Чардаклија); М. п. Радичъ Петровићъ капетань с. р.; М. п. wбрадаћманъ Милошъ Крајwнићъ с. р.; М. п. Лаћнатъ Вѣчко Ѣиковићъ с. р.; М. п. лаћнатъ Трѵѣвнъ Танѣшићъ с. р.

Друга сведоџба гласи:

Attestat!

Kraft welchen wir endesgefertigte unter Angelobung eines körperlichen Eides bestättigen, dass der seit 18 Jahren bei dem Erzbissthum zu Bellgrad als Protosingel durch den dermahtigen Erzbischofen Dionisius angestelt gewesenen Nectarii Philippovich nicht nur allein einen guten moralischen Characteur besitzet, sondern auch da gleich beim Ausbruch des Krieges mit der Pforte besonders aber zu Bellgrad die Türken sehr aufgebracht gewesen sind, so sahe er sich nebst allen andern sesshaft gewesenen Inwohnern, bemüssiget, seine ganze Habseeligkeiten, und übrige Effekten, in das Eizbissthumlichen Hofe zur Aufbewahrung zu unterbringen, wo sonach von denenselben sowohl seine, als auch den andere Inwohnern alles heraubet, und weggetragen worden ist.

Urkund dessen unsere eigene Fertigung. Bellgrad den 4. July 1791.

М. п. Лазаръ Николичъ с. р. † Богоя Петковичъ, † Ђорђи Димитревичъ, † Деспотъ Атанацковичъ, М. п. † Митаръ Стояновичъ, М. п. Іωαννης χ χρυστδ στωτρυχτερ с. р (Јован хаџи Христа штатрихтер).

Свађење под † потписао је Лазар Николић, и код латиницом написаних имена стоји код прве тројице: Geschworener.

Оба су атестата писана једном руком, и на оба је ралирано Protosingel, dermahtigen и Dionisius-Dionisis.

На основу исказа од 11 Новембра 1791. што га је на Петроварадина поднео фелдмаршал Михаило гроф од Валис председнику дворског војног савета грофу de Tige генералу коњице, известила је под 28. Новембром и. г. илирска дворска канцеларија митрополита Стратимировића ради његова знања, да је прешло дотле на ову страну из Србије код Ковина 89 породица са 480 душа, на Савском ушћу 18 породица са 128 душа, а код Кленка 21 породица са 137 душа. Свега 128 породица са 745 душа.

Од тих се настанило у немачко-банатској крајини 52 породице са 327 душа, у петроварадинској 32 породице са 242 душе.

О кочиној крајина — рату од 1788.—1791., написао је г. Стојан Новаковић у „Гласнику" српског ученог друштва XX. књ. подужи чланак, у ком се по званичним актима тврди, да је том приликом много више прешло српских породица на ову страну.

Не ће бити на одмет, ако овде наведемо писмо обрстајтнанта Петра од Терзића, пи-

сато Кочи капетану 10. марта 1788. из Ковина, ког наводимо по датом нам препису г. Васе Бошњаковића.

И на овог се писма види, да је Коча започео крвну — устанак пре него што је Аустрија објавила рат Турској.

Љубезни Кочо!

Њихова Екселенција господин Генерал Вартенслебен јесте се веома увеселио, када је Ћуо дасте ви тако срећни били, толике Турке побили, 130 товара бршна, и друго којешта придобили, за које вама свима Христијанима сафалност, и теби Кочо за знак његове доволности шаље његов шешир и перјаницу дага носиш и сьиме се поносиш, и да види сва војска како он је радостан, кадасте се ви тако јунаћки владали, које и у напредак свима препоручава, притоме немојте вољу Божију срдити, него паметно владајте се да неби како год презарени били, јербо то се дојако случавало да када су људи у чему срећни били, а они су мислили да она срећа њи мора служити, пак нису се добро како ваља чували те су напослетку несрећни били, тако вама се свима препоручава да паметно своје послове савршавате. Путове и друмове гледај те затвори и сове стране Мораве и соне стране, да неможе нико ни на коњу проћи да га војска невиди и увати, највише ваља гледати писма која у Београд из Стамбула и из Београда у Стамбул носесе, дасе уфате, и немојте да подерете Поналите, или Баците, зашто ви сами знате, да из писама може се саде највише абар разумети шта непријатељ мисли и један другоме пише, а највише гледајте фермане Турске да уфатите а ви одма по једноме или више верни људи пошаљите макар каково писмо било. Друго гледајте те све што год проће да разбијете Турке немојте које уфатите да посећете него живе таки овамо пошаљите. зашто овоме царству много коштају, када Живе Турчине добије, и затесе хоће врло добро платити овде, а за мртву главу ово царство ништа неплаћа, зато гледајте те уфатите, друго њихове Барјаке, Пашине Тугове, поводнице, сурле, Гочени, Таламбасе, добре сабље, и све оно што се војнички ствари Тиче да уфатити и овамо пошаљете, за које врло добар Пешкеш и Плаћу од цара добићете, а друго хоћете са тиме засведочити, да је оно све истина што ви пишете и кажете.

Будући да је кратко време да вама више ашлуке пошаљемо, тако сада само 3000 фишека вама пошаљем, а до мало дана хоћемо и више послати само некасе људи између себе добро живе, и владају, даневи — — — — кова распра, а мићемо — — — — — може помагати, помоћи — — — — — сас војском стигне — — — — — Господин комендирендер — — — — — То попу и кнеза — — — — — — новцем у варадин — — — — — — слао да ји види и сиј — — — — — сам Цесар Подар — — — — — — били остали. То се — — — — — — Попа Јована, и По — — — — — — — подарио, а онима — — — — — — — —* на дао на трошак дан. Јасам те код самога Цесара врло добро препоручио, и недвоим да нећеш велику Милост од Цесара добити.**

Од они Пушака и Шишана, или Сабаља, аиндара, или коња штосте сада добили, што је најденше, гледај и таки овамо пошаљи, јербоће ови дана сам Цесар овамо доћи пак је рад Господин Генерал даму прикаже, а за те ствари нећеш ни од кога боље плаћен бити како од самога Цара.

Буди здрав и поздрави сву војску христијанску, от мене.

У Ковину 10 Марта 1789.

Петар от Терзић, Обрцъ лаитнантъ.
Писо Ја Радивојевић фелдвебл.

* Место назначено са — — — подерани су у писму.
** Награђен је од Турака тиме, што су га живог натакли на колац.

Извештај

о седници архидијецезалне конзисторије одржане 12. (25.) Јануара 1904. под председништвом Његове Светости.

Узети су на знање извештаји Његове Светости, да је искушеник ман. Бешенова Стеван Марић, 6. Дец. пр. г. у чин мале схиме под именом Сава постриженн, и братству истог манастира причишљен; да је 25. Новембра пр. г. високопреосвештени г. епископ будимски Лукијан Богдановић по добивеном благослову и дозволи, у дворској капели произвео Уроша Ђурића пароха винковачког за протојереја, а истог дана у истој капели рукоположио Николу Ђурића пр. професора богословије за ђакона, а 26. за презвитера, а 21. Нов. у св. заведеској цркви протођакона и пр. професора богословије

др. Јоакима Чупића произвео за архиђакона. — Непосредно поднесена молба јрм. К. К. М. св. Арх. Синоду ради побољшања садањег његовог положаја и стања, као и ради изједначења са осталим школованим људима, коју је исти а limine одбио, достављене се преко управе истом молиоцу. — Одлука св. Арх. Синода, којом је молбу протојереја В. Н. и јереја Д. М., ради измене §. 44. дисц. правила, односно ради поделења дозволе, да свештеници могу код новчаних завода какову службу вршити, као неоснавану одбио, и да не налази потребно ни оправдано иста правила мењати, достављене се молитељима уз позив, да захвале на досадашњој служби у новчаним заводима. Подједно се иста одлука има подручном свештенству својим путем саопштати, уз позив, да у колико који и сада какову службу при новчаним заводима обављају, такову безодвлачно напусти. — На саопштење св. Арх. Синода од 28. Нов. пр. г. бр. М. 411. ех 1902. Син. 7. ех 1903., да је висока кр. земаљска влада у Загребу на његову молбу од 5. Јунија 1902. бр. М. 222. Син. 58. издала следећу наредбу под 9. Септ. 1902. бр. 13.160, свима управитељима средњих школа: „1. Да се учитељи средњих и стручних школа православне вероисповести имаду на дане великих празника т. ј. на Божић, нову годину, Богојављење, св. Саву, други дан ускрса и духова и на Спасов дан решити дужности обучавања и осталих званичних школских дужности, и то у ту сврху, да с младежи своје вероисповести могу присуствовати богослужењу, 2. Да се младежи православне вере у поменутим училиштима на дане црквених празника олакша посјет цркве и богослужења, позивају се равнатељства, да се строго држе уредбе поменуте овостране наредбе од 10. сечња 1888., да наиме у разредима, у којима има знатнији број таквих ученика, на дане, када због вршења својих верских дужности изостају из школе, учитељи не предузму новог научног градива, него да се стегну на понављање и вежбање тумаченог већ градива[2], узета је иста на знање и имаће се у циркуларни протокол увести. — Признив администратора парохије у Н. М. П. против досуђене му једномесечног одлучења од парохије уз толику исту епитимију, који је као неоснован одбијен од митрополијско црквеног Савета, а тако исто и одбијени признив умировљеног пароха у М. П. Т. да се не ставља у мир, достављене се својим путем утецатељима, а црквену општину у М. известити, да се за сада не упушта у избор пароха. — Признв адм. у С. Г. П. у погледу непотврде његове за пароха у Д., и не припуштања код новог избора одбијен од митроп. црквеног Савета као одцењен, достављене се утецатељу, те ће се и он и црквена општина у Д. позвати, да измире досуђене им непражне трошкове, а подједно достављене се дисциплинарни списи фискалу конзисторијалном с позивом, да у смислу кон. одлуке своје фискално мњење и предлог за поведење фискалне акције против јереја Г. Н. у своје време поднесе. — На одлуку св. Арх. Синода услед непосредно поднесеног му признва пароха у Г. Д. П. ради разрешења пресуде конзисторијалне потврђене митр. црк. Саветом, којом је осуђен на једномесечну епитимију у ман. Беочину, да није надлежан у том предмету решавати, и изјаве Његове Светости, да је исти парох поднео рекурс и Његовом Величанству против поменуте осуде, који је негативно решен и преко њега натраг утецатељу повраћен, даље услед молбе истог пароха, да може досуђену му епитимију издржати у ман. Врднику а не у Беочину, и да је у истом манастиру већ 8 дана одржао епитимије, те закључка црк. општине у Г., којим моли, да се пароху П. досуђена казна или опрости, или преиначи у одлучење од истовременог одлучења од службе, позват је исти, да има од мах досуђену му пресуду извршити, односно досуђену му једномесечну епитимију у ман. Беочину наступити. Молбу пак истога у погледу урачуњавања оних дана у епитимију, коју је већ одржао у Врднику, као и молбу општине, уступити Његовој Светости с препоруком на повољно решење у свом делокругу. — Донесене 4 пресуде митр. црк. Савета на развод брака, а 1 на одржање, достављене се својим путем странкама. — Услед доставе високе кр. зем. владе у Загребу, да је услед притужбе кр. VII. домобранског окружног заповедништва одредила републикацију своје наредбе од 6 Нов. 1879. бр. 19116. ех 1879., позвале се подручно свештенство, да се поменуте наредбе строго придржавати има. — Достављен од кр. уг. министарства списак о промени имена села и варошн у подручним жупанијама, узет је на знање. — Од саборског одбора достављено превишње потврђење текста одлуке сабора о тумачењу епархијске уредбе, узето је на знање. — Узето је на знање именовање јереја Добривоја

Миковића из Миклушеваца за причувног домобранског духовног помоћника II. класе. — Достављени од кр. зем. владе у Загребу исправци у матицама, доставиће се дотичним парохијским звањима ради извршења, односно пожурити да исправе, који нису исправили. — Извештај поверенства за стечајне испите, да су 12. Нов. пр. г. исти положили М. Б. адм. у Б. и С. П. у К., узет је на знање. — Извештај Његове Светости, да је одређеног администратора за Рачу, свршеног богослова Стевана Књежевића 6. Дец. пр. г. рукоположила за ђакона а 7. и. м. за презвитера, узет је на знање и умољене се саборски одбор, да му стави у течај годишњу припомоћ од 400 К. — Молба адм. П. С. у Б. ради припомоћи, доставиће се саборском одбору на решење. — Тужба пароха у В. М. Ј. против председника М. М., што је присвојио у корист црк. општине приход од целивајег таса са „Водице“ од 26./7. пр. г., издаће се истом председнику на изјашњење. -- Пријава пар. звања у Б. против рим. жупног уреда у П. Б., што је дотични жупник против законито венчано православног са римокатоличкињом, уступи ће се кр. зем. влади са молбом, да против истог поступити изволи, и о резултату ову конзисторију известити наволи. — Парох С. П. С. А. услед своје признање молбе на митр. црквв. Савет, у погледу обнашања части код новчаних завода, известиће се о најновијем закључку св. Арх. Синода и позвати, да се одмах захвали. — Протојереј Т. М. у Т. позваће се, да се изјасни да л' му је нуждан пр. помоћник, и ако му је нуждан, да ће му се поставити јрм. С. П. из ман. Ф. — Адм. прот. Вуковарског И. П., позваће се да обави избор пароха у Б., на који су приступили адм. исте парохије М. Б. и парох у Г. П. М. — Извештај да је искани именик настојатеља фрушкогорских настојатеља за пр. г. председничким путем достављен кр. жупанијској области у Вуковару, узет је на знање. — Тужба три становника из Б. против пароха Д. Р., уступиће му се на изјашњење. — Пријава шк. одбора у Г. Т. достављена преко кр. кот. области у III. протин адм. М. Е., доставиће му се на изјашњење. — На доставу кр. јавног бележника у Карловцима, да је у опородици својој Софија (Мица) Тошић из Карловаца кућу своју под бр. 262. уз. бр. 267. оставила горњој цркви уз увет, да јој држи 8. Јан. сваке године парастос, позвати црк. општину, да адм. одбору поднесе свој закључак, да ли упитну кућу под условима назначеним у опорици прима или не прима. — На молбу земуске црк. општине за упуство, да л' су учитељи дужни бесплатно обављати појачку дужност у цркви на оне незаповедне свеце, када се из јутра пре школске наставе држи служба Божја на свечаре и занатлијске пирове, известити је, да нису бадава дужни вршите је, него да им као и свештеницима припада награда. — Закључак црк. општине у Кузмину, којим привајвљује тамошњег учитеља Ј. П. ради пркоса и неодржавања дисциплине у I. и II. р., уступиће се кр. жупанијској области у Вуковару с молбом, да реченог учитеља строго упути на вршење својих дужности. — Закључак исте општине, да учитељ може кад је потреба и за школско време, на укоп њи, спровешће се истој жупанијској области с препоруком, да се жели исте општине с обзиром на наведене разлоге, у колико је могуће удовољи. — Закључак црк. скупштине у Краљевцима, да је тамошњег адм. К. В. без стечаја за пароха изабрала, уништен је и иста је позвата да пошље нужну своту да се распише стечај. — Услед закључка црквв. општине у Петровчићу, расписаће се стечај на парохију VI. р. у Бечмену-Петровчићу. — Пријава председништва црк. општине у Земуну, против тамошњег пр. помоћника Д. М., због сталног намештења као сарадник листа „Народноста“ уз сталну плату, доставити истом преко протопрезвитерског звања на изјашњење, да ли је и од које је своје претпостављене власти добио дозволу за стално сарадништво код упитног листа уз месечну плату. — На молбу Ј. Н. свршеног богослова, да му се у адм. даде парохија Ст. и П. Б., постављен је исти за адм. — На молбу учитељице женске стручне школе у Карловцима Д. Ц., да се православне ученице исте школе катихизирају и у ту сврху да се духовно лице одреди, уступљена је иста окр. прот. Ј. Ј. са упуством, да изврши и поднесе извештај о карактеру исте школе, о њеном устројству и да ли се вероиаука у истој предавала, те да ли је потребно да се и којим начином предаје. — Призив Ј. Ђ. Б. из Р. против пресуде конзисторијалне, којом је од св. тајне причешћа за годину дана одлучен, уступиће се митр. црк. Савету уз извештај, да је поменута пресуда донесена сумарним путем. — Пријава С. Н. из Р. да му је тамошњи парох П. Б. искао 200 К. за издање родослова, а тако исто и тужба П. Ђ. да исти није одржао

19. Нов. пр. г. службу за покојну краљицу Јелисавету, издаће се истом на изјашњење. — Пријава М. Ј. и другова из Пр. Г. против јрм. и намесника Т. Ј. и игумана Т. К. издаће се управи на изјашњење. — Тужба Н. В и другова из Б. против тамошњег општ. бележника И. М. ради извргавања руглу св. Еванђелија, уступиће се кр. жупанијској области у Вуковару на надлежни поступак. — Донесено је 54 закључка у погледу брачних парница. — За чланове помирителне комисије, изабрати су за председника окр. пр. карловачки Јован Јеремић, а за чланове протојереј Василије Константиновић и умир. директор Василије Вујић. — Донесене су 4 бракоразводне пресуде на одржање брака, а 3 на развод брака.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 3. (17.) фебр. 1904. под председништвом Његова Висопреосвештенства господина Епископа Митрофана.

Прво је одржана пленарна седница у којој је утврђен предлог пословника, који се има спровести епарх. скупштини заказаној за фебруар месец на надлежно установљење. — Спроведена истој епарх. скупштини оставка Павла Гостовића адвоката на чланству конзисторије ради избора једног световног члана у конзисторију, те и молбе трију компетената на место конз. фискала.

У седници одсека пак решени су следећи предмети: Публикована је одлука Св. Архијског Синода у ствари сахрањивања т. зв. Назарена у правосл. гробљима. — Узет је на знање отпис випреосв. г. Епископа о рукоположењу Исидора Лудајића свршв. богослова за ђакона те јереја као и председништво расположење, да окр. пртер сомборски овога као сист. пар. пом. а Ис. Св. Димитријевића као пароха суботичког у звање уведе те народу прикаже. — Исто тако и отпис о рукоположењу Милана Лесковца свршв. богослова из Сентомаша за ђакона те јереја и упућен речени окр. пртер, да га као пристављеног личног капелана јерeју Михајлу Влашкалићу пароху у Бач-Брестову у звање уведе и народу прикаже. — Узето одобрењем на знање випреосв. г. Епископом достављени новчани дневници са рачунским исправама гледе употребе прилога приложених за Сантово. — Публиковани отписи Министарства јерејима неким о полученој конгруи. — Спроведена молба свештене удове пок. Ђорђа Јеврића из Сегедина Министарству ради полученља држ. припомоћи. — 4 дозволе ради исправке у матицама црквв. публиковане ради извршења исправка односним парох. званьима. — Узет на знање Саб. Одбором саопћени превишње потврђени текст одлуке Сабора о тумачењу епарх. Уредбе. — Извештено је поджупанијско звање у Сомбору, да ради наређења исправке у матицама крштених Милоша Бранчића из Аде, да је презиме његово сада „Борош“ ова конзисторија није надлежна већ Министарство просвете. — Конзисторијом темишварском враћена молба Владимира Тисанског свршв. богослова из НСада достављене му се путем новосадског пртра. — Услед извештаја окр. пртра сомборског о уважању јерејâ Ис. Св. Д. и И. Л. у С. узет на знање и поштрено упућен тамошњи л. капелан јер. Т. Д. да дупликат парох. печата у року од 24 сата има предати парох. звању. — Извештена је црквв. општина у Суботици на молбу њену, да је расположењем окр. пртра у истој општини рескриптуално стање уведено, те да затеченом л. капелану припада половина свих берићâ односне парохије. — Извештај истог окр. пртра о извиђају тужбе Ђуре Миливојевића против супруге и старатељице умоболног пароха станишићког, поступљен фишкалу на мњење. — Потврђен парох Тисасентмиклушки јерej Димитрије Ћирић за пароха у Рибници с тим, да правилан отпуст има овој конзисторији ради уважања у нову парохију приказати. — Извештај окр. пртра сомборског о како предавању српског језика на тамошњој држ. гимназији за сада узет на знање. — Узети на знање извештаји неких подручних парох. звања о извршеном убележењу у матице разведенима проглашених бракова. — Узет на знање извештај, да је молба Влад. Бичанског, којом на упражњену парохију у Малој Маргити компетује, вршачкој конзисторији председништво спроведена. — На молбу пароха у Г. Ковиљу и Ст. Бечеју ради дозволе за извршење неких исправака у матицама црквеним умољено је вис. Министарство, да дозволу подари. — Пошто се тужба Богдана Бељанског из Ст. К. против пароха тамошњег по извештају овог изгубила, упућен је тужилац на нову тужбу, а тужени парох на последице у случају поновне несмотрености озбиљно упозорен. — Извештен је црквв. одбор у Чуругу, да парох. свештенство изводе из ма-

тица црквн. у смислу решкриптуалних наређења бесплатно има издавати осим породичних извештаја. — Познато парох. звање у Ђ. да услед призива једног против издавања стола црквеног извештај о религ. моралном животу и похађану цркве како призивача тако и оног коме је стол додељен ради решења спора поднесен. — Тужба Зорке Зурковић супруге и старатељице умобол. пароха станишићког против црквн. општине, што ова не издаје њојзи плату мужа, уступљена црквн. општини на обавештај. — Изјашњење пријављеног пароха Е. Ст. у Т. због недржања катехизације с обзиром на наведене разлоге узето на знање и надзорништво школско у Сомбору извештено с тим, да је парох овај упућен на тачно вршење. — Спроведена молба Милоша Пивљића пароха у Шандору ради полученља конгруе Министерству. — Молба свешт. удове Кат. Поповић из Н. Сада ради полученља припомоћи спроведена Саб. Одбору. — Исто молбе некојих свештеника и свешт. удова ради полученља држ. припомоћи Министарству спроведене. — Услед извештаја парох. звања у Ст. Паланци, да је свешт. сирота Милева Живић умрла, извештен је Саб. Одбор о томе који је пак овој сироти припомоћ подарио. — Јереј Т. Д. у С. због увреда нанесених Епископу Дијецезану, лишен је епитрахиља и спи и ради евентуалног поступка на мњење и предлог уступљени конз. фискалу. — Није удовољено молби Одбора за прикупљање прилога Ман. Грачаници с тога, што је у сврху овога већ купљено прилога у овој епархији, и што одбор овај дозволу Министарста за прикупљање нема. — Донете три пресуде гласаће на развод брака.

---

†

ДАНИЛО ПРИЦА

окружни прота кириниско-глински

У Глини је умро у 58. години свога живота 20. о. м. окружни прота кириниско-глински *Данило Прица*.

И Дане Прица, као и стотинама и стотинама других наших српских школованих људи, бавио се у својим млађим годинама доста пером, и како је био од природе бистар и даровит; могао је да је уз то био и истрајан, користити доста српској књизи, а тиме и нашем народу.

Како је он ступио на јавно поље баш онда, кад се код нас све живо одало на политику и тражо политику; није чудо што је и Прици говела политика, те је доста времена утрошио пишући политично-народне чланке и дописе, а особито је писао у „Застави“ многе чланке против именовања Германа за српског патријарха.

Кад је ступио у зрелије године, које породичне бриге и невоље, које разочарање, нагонило га је да баци перо у трње, које да је употребио на другом пољу, — књижевном и као што је неко време на њему с доста добрим успехом и радио; користио би више и себи и народу.

У млађим годинама играо је Прица у Горњој Крајини на црквено-народном пољу знатну улогу, те како је био добар говорник, а уз то се држао за присталицу слободоумне народне странке — Милетићеве —, уживао је велико поверење и биран био за посланика на нашим народно-црквеним саборима.

Доласком на плашчанеку владичанеку столицу данашњег високопросвештеног г. Михаила Грујића, повукао се са свим Прица што-но реч с јавног поља, и 1892. завршио је своју посланичку каријеру, и од то доба није се дао ил није биран био за посланика, те га заступише неравни му последници.

Данило Прица, рођен у Кореници, кад је дорастао за школу, дошао је у Карловце, у којима је свршио гимназију — 6 разреда — и богословију, уживајући за све то време Стратимировићево благодејавије.

По свршетку богословије, учитељовао је Прица у Српским Моравицама годину дана, од куд је отишао у редакцију Суботићевог „Народа“, а за тим у Тител за управитеља грађанске школе, које је звање на брзо напустио, дошавши у колизију с државном влашћу. Напустивши управитељство, дошао је у Нови Сад поново за сталног сарадника „Заставе“, те почетком 1875. отиде у Плашки за конзисторијалног бележника, а идуће године отиде у Сењ за администратора, где је био изабрат за

пароха. Као парох Сењски, зарана је постао чланом епархијске конзисторије, а 1887. буде изабрат за окружног протуђ кириниско-клинског протопопијата, и као таквог затекла га је и смрт.

Прицини су радови излазили у „Народу", „Застави", „Бранику" и „Србобрану", а излазили су и у „Даници" и „Гласу истине".

Прица је владао добро српским језиком и имао је доста оштро перо. Уз то је био и добар говорник.

Сахрањен је 21. о. м. Као изасланик конзисторијални био је на спроводу протојереј Стеван Матијевић из Костајнице, који га је и опојао уз суделовање 18 свештеника. У цркви се опростио с њиме парох бовићски Миле Стрика, а над отвореним гробом парох петрињски Родољуб Пајић.

Вечан спомен нашем пријатељу Давилу Прици! Д. Р.

„Источно питање" или Историја једног исправка.

Д. Р.

Да не би штовани читаоци овог листа видевши наслов овом чланку, помислили, одкуд може и сме бити говора у званичном листу св. Арх. Синода и о источном питању и рекли, е има право уредништво „Заставе" што неки дан рече „— — Не помаже ни синод где је Д Руварац уредник — —"; стависмо уз њега и прави наслов онога, о чему ће бити говора у овом чланку.

Како се у свету — бар у српском — из најмање ситнице и невине ствари прави што-но реч *источно питање;* нека послужи за доказ и следећа историја што ћемо је верно испричати.

Ми смо у 3. бр. учинили исправак на белешку „*Исалата*" из 2. бр. у ком смо рекли, *како* је учињена у 2. бр. поменута грешка.

Да се код наших штампарија, где нема *оваквих* слагача, каквих има по горњим штампаријама, ал' који за то и имају мало друкчију спрему а и плату од наших слагача, догађају грешке које њиховом кривицом, које кривицом вештих и невештих коректора и при коректури и при ревизији, ил' што би рекао уредник „Митрополијског гласника" *цензури*, а особито при преламљању; то је бар познато ако иком, а оно *нама*, који имају посла и с њима и са издавањем новина и књига.

У осталом томе се не треба ни чудити, кад је ретко наћи данас књиге, која се не штампа оном брзином, којом се новине штампају, у којој нема штампарских грешака, па и у изданима академијским, где се неколико коректура обави. Па како да их не буде у нашим новинама, где је и уредник и коректор и ревизор једна особа, и где се кадкад нема времена ни да се прочита друга коректура а камо ли тачно ревизија — цензура, да и не говоримо о гостима, који дошавши у уредништво да виде „има ли што новога"; не знају и не ће да знају, како се треба владати, кад се ради око коректуре, или ревизије — цензуре —!

Томе се не треба чудити и томе се не чуде они, који не траже у јајету длаку и који знају, да се догађа и при писању а особито при преписивању и диктовању да човек или преписивач погреши, што најбоље знају судци и адвокати, који имају посла са диктовањем.

О томе би нам могли дати најбољи доказ и потврдити ову нашу тврдњу г. г. адвокати из радикалног клуба и саборског одбора, којима се више пути догодио тај малер, да је понајважније из њиховог саопштења другој страници заостало у перу писаревом, што су противници њихови сматрали — по српском обичају — као хотимичну уједурму, да је обману и заваравају.

И што је још важније, о томе би нам могла дати најбољи доказ и потврдити је и сама радикална странка на „мајском сабору", да су саборске первоође не само *заборавили* — остало им у перу — увести у записнику саборском, да се уз остале чиновнике потврђује и архивар за сталног чиновника, него *тако* крупну грешку није нико од посланика приметио ни при читању записника, — многи тврде, да у сабору није ни било говора о његовом проглашењу за сталног чиновника, те да по томе и не постоји грешка. И тако би се исти сирома због „*грешке*" перо воћине морао подврћи избору, који бог зна како би испао поред *знако* стављеног услова, да није дотични первоођа признао своју кривицу, а саборски одбор направио што рекао Шваба gute Miene zum bösen Spiele, те заборављајући да је записник светиња, и да се у њему не смеју чинити поправке, човека оставио на своме месту,

да и даље ради свој посао и богати српску литературу својим трајним радовима.

И кад *тако* стоји са штампарским и другим грешкама; питамо све беспристрасне и поштене људе: како да окарактеришемо поступак наших листова „Заставе“ и „Народности“, који из поменуте грешке у 2. бр. и исправка исте у 3 бр., направише право *источно питање?*

По прочитању шта ћемо навести, шта је „Застава“ о њему рекла, а шта „Народност“, остављамо на вољу читаоцима да сами по својој вољи крсте њихов поступак.

„Застава“ у 31. бр. од 10. фебруара пошто је навела од речи до речи и нашу белешку „*Исплата*“ из 2. бр. и исправак из 3. бр. — да нисмо ми учинили исти исправак, не би она о истој нашој белешци ни речи проговорила, јер да је шта мислила на њу одговорити, не би то учинили тек после 10 дана од њеног изласка, — те по свом обичају надовеза и рече: „— — „Српски сион“ излази од нове године као званичан лист нашег *архијерејског синода*. Но као што се види, не помаже ни синод где је Димитрије Руварац уредник, а патријарх Георгије — директор“.

„Не могу да се позову на онако дугачку штампарску погрешку, на је сад „преламање“ криво. Знали смо ми и без тога, да је ту било сламања и преламања, али изиђи ће и то на видело“.

„Упада у очи, да је 3. бр. „Српског сиона“ изишао недељу дана пре рока. Уредништво вели, да је због једног беловарског стечаја, огласа“.

„Ком га везеш оче Димитрије“. Нешто изостало, нешто се преломило, а у ствари је учињена незаконитост, па се не зна како да се исправи“.

На ово умствовање „Заставино“, приметити нам је само ово.

Узимо, да „Застава“ има право и да је наш исправак у 3. бр. неистинит, и да у белешци „Исплата“ у 2. бр. није ништа кривицом слагачевом при преламљању изостављено, него да смо је ми онако написали, као што је наштампана.

И ако то узмемо, питамо: да ли су у истој белешци извршене чињенице и је л' она неисти нито написана?

Ако нко „Застава“ не може и не би смела то рећи. А не може с тога, што би по *онако* написаној белешци „Исплата“ у 2. бр. нашег листа исплата г. г. епископа било *онако* престављена, како ју је она преставила. јер је у 14. бр. „Застава“ од 21. Јануара у допису из Карловаца од 18. Јануара (исти допис има своју историју. Он је датован 18. у недељу а у њему се вели како је *у понедељак — дакле 19.* — пре подне исплаћена свота епископу Змејановићу. Како исти допис није изишао у првом наредном броју за уторак, то се писац његов — један од виших чиновника народних фондова — телеграфски обратио уредништву да изиђе, и случајно је његов телеграм дошао у руке уреднику другог листа, који је разношача упутио на праву адресу), дословце речено: „— — Од министра Тисе дошао је отпис, којим се патријарх именује владином комесаром ad hoc за Текелијину закладу.“

А тако је исто речено и у поменутој нашој белешци „*Исплата*“, само што је у њој уместо владином речено кр. комесаром, што је у осталом једно исто, кад се зна да се и једни и други постављају на предлог министров.

И кад тако стоји ствар, а уз то се помисли и на то, да је „Застава“ позуваничан лист данашњег саборског одбора, којој народно-фондовски чиновници *морају* да достављају записнике о седницама пре него што изиђу у званичном органу, и да међу њима има и дописника — познатих и непознатих, међу које на првом месту бројимо онога г. ученог што одлази и излази из звања са „Заставом“ у руци, да би и тиме показао њеном шефу своју благодарност на „службама“ —; би л' било чудо, да смо ми поверовавши поменутом дописнику, по њему рекли, да је Његова Светост као владин повереник за исплату досуђене свете г. г. епископима из Текелијног фонда исплатио им исту свету?

Ми велимо да не би, и да ако ико, „Застава“ није имала нужде ни повода да нас због тога напада.

Ал' пошто ми нисмо поверовали „Заставином“ дописнику, који је тенденциозно преставио и изнео улогу Његове Светости, да би само оправдао *онако* писање Марјуусево у уводном чланку „*Комесар у мантији*“, који је изишао у истом 14. бр., у ком је изишао и поменути допис, а нисмо поверовали с тога, што смо нашли у 7. бр. „Народности“ од 22. Јануара — дакле пошто је њен уредник већ прочитао и поменути допис из Карловаца и Марјуусев уводни громопуцатетни чланак — у белешци: „*Краљева од-*

лука о Текелиној закладн“, и на ове речи: „— — Његова Светост патријарх позват је да то учини као природни и врховни старатељ и заступник фондова и фундација и председник Саборског Одбора. Хоће ли овај поступак неки хтети ухватити као неко комесарство ad hoc, то је дабогме нипросто ствар назора и у укуса“

А знајући односе уредника „Народности“ са Пештом, и да он по најпре често доноси верне вести из министарства, кад-кад пре но што се за њих дозна и у Карловцима; били смо на чисто о томе, коме ћемо пре поверовати т. ј. да ли „Застави“ или „Народности“.

И пошто смо ми међутим и са *меродавног* места извештени били о поменутој исплати, нисмо имали нужде да верујемо „Застави“, те смо с тога пишући поменуту белешку 29. Јануара с погледом на „Заставино“ извртање ствари и рекли, да је благајна нар. црк. фондова на позив Његове Светости као природног и врховног старатеља и заступника свију добара црк. нар. и фундација и као председник саборског одбора а не као именованог кр. повереника за исплату поменуте своте, исплатила поменуту своту.

А како је случајно при преламању изостало од речи и као природног — а не као именованог кр. повереника; то је „Застава“ у својој уобразиљи — фиксеј идеји, услед наше исправке, тај наш невини исправак изнела на велико звоно, направивши од њега право „источно питање“, и своје верне известила, како је она знала, да је ту било сламања и преламања, и како ће изићи и то на видело.

Та Бог је видео, каквог је ту могло бити сламања и преламања, кад је у белешци „*Исплата*“ у 2. бр. речено оно исто, што је речено у 14. бр. „Заставе“, а у исправку у 3 бр. оно што је речено у 7. бр. „Народности“, односно онако, како је у самој ствари!

Да нисмо ми измислили и неистину рекли у нашем исправку, да је Његова Светост и природни и врховни старатељ и заступник свију народно црквених добара и фундација, доста нам је да се позовемо на §. 2. V. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868., где се тако именује, и на високо решење министрово, које донесосмо у званичном делу.

У осталом, издала Његова Светост упутство благајни за издавање г. г. епископима поменуте своте, као кр. ил владин повереник ad hoc, а било као природни врховни старатељ; да то не може она носити одговорност већ и с тога, што је министар у свом отпису, уништивши закључке саборског одбора у погледу неиздавања поменуте своте, **позвао је, да президијално без одлагања превишње решење Његовог Величанства од 22. Окт. 1903. изврши.**

„Застава“ вели: „Радознали смо, како ће „преломити“ ту ствар патријарх Георгије у седници саборског одбора“, а ми велимо: Радознали смо, како ће саборски одбор „преломити“ поменуто министрово решење. Да не буде као оно с „беочинском кајом“. Док су радикали били на „сокаку“, онда су дрвље и камење бацали на саборски одбор — онај од 1890. —, што је пристао на извршење превишње одлуке, и г. др. Жарко Миладиновић је у свом „Тумачу“ на стр. 328. рекао: „— — По нашем мишљењу сабор би требао, да донесе одлуку, *да се против купаца беочинске каје парница поведе и иста матрагу повратн*, јер није продаја учињена са приволом сабора“, а кад је дошао у положај, да то своје мишљење и у дело може произвести, заборавио је на исте речи, те је у XXXVII. седници саборској од 6. Јулија 1902. предложио, што је и усвојено, да се поводом продаје каје без одобрења саборског, умоли кр. уг. министарство и кр. земаљска влада у Загребу, те да обавесте све судове да се црк. нар. добра не могу ни продати ни задужити без приволе саборске. Што се пак тиче продаје беочинске каје, *да се уступе сви дотични списи саб. одбору с тим, да у погледу санирања ове повреде предузме могуће кораке.*

Пре тога је у XII. седници од 13. Јунија г. др. Миша Михајловић поднео предлог да се изабере одбор од 15 лица, који ће све списе односеће се на продају каје проучити и сабору поднети предлог како ће у тој ствари да поступи, ког је сабор усвојио и изабрао одбор.

И кад је сабор 13. Јунија изабрао исти одбор, имао је исти и сувише времена, да до 6. Јулија проучи поменуте списе, и сабору под несе предлог.

Ал' како је исти врло добро знао, како стоји са продајом каје, и да се њена продаја и предаја не може осујетити и повратити манастиру, а *народу* се то није смело признати, нашло се за добро, уступити исто проучење — што би рекла деца „кобајаги проучење“ саб. одбору, који ево ни до данас није узео исту ствар у претрес, нити ће је кад предузети. Светина је

опсењена, а светина је светина, која не води евиденције.

Дај Боже, да се не сврши тако исто и са поменутом превишњом одлуком у погледу по менуте исплате.

Његова Светост и као српски патријарх и као председник наших највиших автономних власти и као прави тајни саветник Његова Величанства, услед датог јој вишег налога, није могла, ни хтела, ни смела, а да га не изврши.

Да му се није одазвала и извршила га, знамо ми добро, да се ником том чину не би тако обрадовао, као господа око „Заставе“, што би им се њиме испунила њихова и њихових патрона жеља.

Пошто пак Његова Светост није хтела ни том приликом испунити им „смерну“ жељу; на члановима је саборског одбора да покажу солидарност своју са „Заставом“, и да учине оно, што она мисли да треба да учине

Ад' молили бисмо, да се и та ствар као оно беочинске каје, не устуна на проучење посебном пододбору, да и она отвде у заборав.

Кад „Застава“ сумња у нашу тврдњу, да смо 3. бр. издали пре времена због изостављеног беловарског огласа, који је **морао** у своје време изићи; не ћемо јој кварити њену сумњу.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Посвећење највисокопречаснијег г. др. *Георгија Летића* за епископа темишварског обавиће се у карловачкој саборној цркви у недељу 14. (27.) Марта. Кад ће бити његово устоличење, јавиће се благовремено. Ускршње празднике провешће нов епископ у Карловцима и светле ће недеље отићи у Темишвар.

Саборски одбор сазван је у редовну седницу за 2. Март.

Администрација. Упражњена парохија у Глини предата је у привремену администрацију катихети пучких школа Николи Ерцеговцу, а протопопијат кирпско-глински пароху бенићском Милу Стрикићу.

Пове српске землорадничке задруге 3) У *Старом Сивцу*, 4) у *Добановцима*, 5) у *Бабиноточку*, 6) у *Бовићу*, 7) у *Клашнићу*, са неограниченом одговорношћу.

Радосна вест. С пријатељске страше дознајемо, да је архивар митрополијско-народне архиве г. *Ђура Бекић*, које се с много страна — праведно протезничких — неоправдано пребацивало и замерало, да он не ради *оно*, што би требао да ради, већ да пискара за „Народност“ и брани данас оне, које је до „мајског сабора“ свакојако називао, до врло први Том архивских списа, у ком је говор од 1690. па до 1735. године.

Исти тај списи осим предговора од CLIII. стране писане fol., 562 писана листа fol.

Они, који су завирали у исти Бекићев рукопис, тврде, да је он пред сваким латинским и мађарским документом, у кратко навео и његову садржину, што ће врло добро доћи онима, који не знају те језике.

У предговору је опширно навео г. Бекић историју црквено народну нашег народа од његовог пресељења до данас, стављајући се на становиште, да је наш народ прешао на ову страну, пошто је прво склопио уговор с царем Леополдом.

И као што нас уверавају они, који су завирали у г. Бекићев спис, он је ту своју тврдњу на основу *нових неизбитних чињеница и доказа*.

С тога смо и љубопитни на исти његов спис, и дај Боже, да не ушчека што-по реч куково лето, кад ће изаћи, као што чекају код нас толике написане ствари у „помањкању“ новчаних средстава, од којих нам је на првом месту поменути Радићева монументална православно-црквена дела, која чекају од 1882. мецену да их изда.

Г. Бекић би добро учинио, да понуди свој спис саборском одбору да га он изда, или ако исти не би хтео то учинити, нек уступи уредништву „Митрополијског гласника“, нек га оно уз лист издаје у додатку.

А како ће ако Бог да среће и здравља кроз кратко време *„Змај“*, друштво српских књижевника, новинара и уметника ступити у живот и отпочети свој благотворни рад — нацрт за правила истог, већ је готов —, можда ће и оно прихватити на себе издавање поменутог I. Тома г. Бекићевог.

Не би згорег било да г. Бекић понуди свој I. Том и друштву *„Рада“*, које се бави издавањем књига и новина.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Књижевне вести.

(**Српски илустровани лист**). Изишао је 2. број „Илустрованог Гласника“ те ће од сад излазити редовно сваког понедеоника. У 2 броју су ове слике: 1. козачка стража у Мандурији. 2. кнез Никола раздаје берданке својим соколовима 3. На-

следник Данило у своме кабинету. 4. књез Мирко на коњицу пожамноме. 5. Адмирал Алексијев 6. Хана Кванилова. 7. Македонце муче. 8. Црно море. 9. Сиђа Сиротановићева (уз приповетку). 10 Четири руске и јапанске ратне лађе. 11 Руски посланик у Пекингу. 12 Јапански посланик у Петрограду. *„Гласник“ ће и у будуће доносити занимљиве ратне слике.* (Администрација Vinochrady-Prag).

— Изишла је из штампе 67. и 68. свеска (I. и II. број за 1904 год. **„Мале Библиотеке“**, у којим је штампана приповиједетка познатог и признатог српског књижевника Чеде Мијатовића: „Сиромах Марко“. Уз ове свеске напшао је и „Прегледа“, прилог „Мале Библиотеке“ бр. I. и II. за 1904 год. (год. III.), а са овим садржајем: „Болесна и здрава књижевност“ од Др. Светислава Стефановића. — Књез од Семберије у немачком преводу од Roda Roda, приказује Г. П. Ив. — „Феликс Ф. Каниц“, написао Jacques. — Кроника: Писма Чеде Мијатовића уреднику и Дан. А. Живаљевићу. — Крађи књижевни приказ. — Разне биљешке о књижевним и културним појавама у српском и страном свијету.

Послате књиге на приказ:

„Vienac slavi velike i sjajne junačke nam prošlosti.

Careva i kraljeva bana i junaka, bojeva i junaštva, koji se dogadjali prije 500 i više godina po zemljama slovinskim a od sinjeg do crnoga mora, opjevanih u najljepšim pjesmama narodnim kao i pjesmama Andrije Kačića-Miošića, sa 33 slike i prilike iz onoga doba.

Издање браће Поповића у Н. Саду 1904. 8° стр. 152. *Цена 1·20 ф.*

Позив на претплату.

Како је нестало и последњег комада књиге „ВЕЛИКОГ ТИПИКА“, а с многих се страна данас тражи; то смо намерни, да штампамо у другом поправљеном и умноженом издању Васе Николајевића, проте и пароха пришког

„ВЕЛИКИ ТИПИК“,

ако би се довољан број претплатника пријавио, да се штампарски трошкови подмирити могу, *иначе не.*

С тога умољавамо и молимо пречасну г. г. свештенике оба реда, учитеље, богослове и књижаре, да изволе похитати с претплатом, како би књига што пре ући могла у штампу.

Књига ће бити штампана на финој артији, изнеће преко 27 штампаних табака, а стајаће као и прва 4 круне. Рок претплате продужујемо до сврштека Марта.

Претплату ваља слати Управи Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У Карловцима 20. Фебруара 1904.

Српска Манастирска Штампарија.

АПОСТОЛИ
ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ

УРЕДИО

Прота **Василије Николајевић.**

Цена 1 књ. брошираној . . . . К 1·50
„ 1 „ тврдо везаној . . . . „ 2·—
„ 1 „ тврдо везаној у сафијану „ 2·50

Књига се може добити код Управе Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ
СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА
ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота ЈОВАН БОРОТА

[На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903. г. за уџбеник у српским основним школама.]

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потопу. — VII. О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израиљци у Египту. — IX. Израиљци излазе из Египта. — X. Израиљци у пустињи. — XI. Израиљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечино. — II. Рођење Спаситељево. — III. Мудраци са истока. — IV. Бежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање

Спасителъево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спасителъевих противника. — X. Свечани улазак Спасителъев у Јерусалим. — XI Тајна вечера. — XII. Суђење Спасителу. — XIII. Смрт и погреб Спасителъев. — XIV. Васкресење Спасителъево. — XV. Вазнесење Спасителъево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спасителъева. — XIX. Наука Спасителъева. — Завршни преглед.

Цена је књизи 30 филира.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

Изашла је из штампе и може се добити за 2 круне књига:

СРПСКА МИТРОПОЛИЈА КАРЛОВАЧКА

око половине XVIII. века

ПО АРХИВСКИМ СПИСИМА

приредио

протојереј **Димитрије Руварац**

издањем

Његове Светости српског патријарха

Георгија Бранковића

Књига је штампана на лепој сатинираној белој хартији велике осмине, стр. 120+224, или 22 табака.

Како је у истој књизи сасвим потанко описано 106 цркава Архидијецезе карловачке и наведено код сваке имена свештеника, њихови породични односаји, знање и имање из 1732./3. године, за тим статистички податци Архидијецезе из 1732., 1755. са наводом свештеника, епитропа, црквених синова, кнезова односно официра, 1766. са именима свештеника и кад је ко од њих рукоположен, учитеља; и кад је и ко је цркву осветио, 1791.; Арадске епархије 1755. са наводом каква је црква и именима свештеника; Бачке 1785.; Карансебешке-вршачке 1749. са именима свештеника; Карлштатске, Костајничке и Пакрачке 1755. и Темишварске 1773.; за тим Далески спахилук око 1706., и имена оних особа, што су у прве две десетине XVIII. века спремали свештеничке кандидате, са азбучним редом места . . . — не би требало наше црквене општине, а особито из Архидијецезе, а да не набаве горњу књигу. А нета ће књига добро доћи и онима, који воде бригу о стању нашег народа и његовом кретању, као и љубитељима старина.

Димитрије Руварац
управитељ Српске Манастирске Штампарије.

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

☞ **Поново умољавамо дужнике „Српског Сиона" да неодложно плате свој дуг како за прошле, тако и за текућу годину смо принуђени уз овај број одпочети разашиљати рачуне за дужну претплату.**

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 91/209. ех 1904. 11, 1—2

СТЕЧАЈ.

На парохију V. разреда у *Краљевцима* расписује се стечај. Компетенти нека своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији до укључиво 15. априла по нов. о. г. надлежним путем поднесу.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К. 85/169. ех 1904. 12, 1—2

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију III. разреда у *Јамени* овим се стечај до укључиво 15. априла по нов. о. г. расписује с тим, да компетенти своје прописно биљеговане молбенице до тога рока овој конзисторији надлежним путем поднети имају.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

К 108/202. ех 1904. 13, 1—2

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију V. разреда у *Буковцу* расписује се стечај с тим, да компетенти своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији до укључиво 15. априла по нов. о. г. надлежним путем поднети имају.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Бр 72, 140, 137 ех 1904./К вап. 108, 111. — 14 1—3

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у Војаковцу и Грабовљанима V. разреда и у Кукуњевцу VI. разреда. Рок је стечају 10, (23.) април 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до горњега рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 17. фебруара (1. марта) 1904. год. држане.

Предсједништво.

К. 65./210 ex 1904. 10, 1—2

СТЕЧАЈ.

На парохију VI разреда у *Опатовцу-Сотину* расписује се стечај до укључиво 15. априла по нов. о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјисане молбенице овој конзисторији надлежним путем поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх

К. 64./218. ex 1904. 9, 1—2

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Стевана Тинтора из Стејановаца против супруге му Милке, сада непозната боравишта, овим се речена Милка позива, да у року од шест месеци, од дана првог увртења едикта овог рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане, или место садањег свога пребивања пријави. У противном случају ће се ова бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Председништво.

К. 735. из 1903/36. ии 1904. 8, 1—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се на парохију VI. разреда у Новом Сентивану. Компетенти ваља да поднесу своје прописно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 3. (16.) априла о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у *Темишвару* 3. (16.) фебруара 1904. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре Ƨ провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—5 ex 1904. **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона" у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 183. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 6

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у понедеоник 15. марта 1904.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

§. 2.

Ѡ Богѣ Отцѣ, Творцѣ неба и земле.

1. Члепъ.

В. 1. Што учишъ насъ ѡ первомъ лицѣ святыя Троицы;

От. Первое лице святыя и живоначалныя Троицы ѥсть Богъ Отецъ. Онъ пакъ ѥсть и назива се Отецъ, не само зато, што раѣа превѣчно Ѥдинороднога своегъ сына себи равна (Ѱал. 2, 7. Ѱал. 109, 3.), но што и насъ породи крещеніемъ святимъ и словомъ живимъ, и усинови себи чрезъ Ѥдинороднога своегъ сына. Зато самъ и говори къ намъ: Азъ бѣдѣ вамъ во отца, и вы бѣдете мнѣ в' сыны и дщери. (2 Кор. 6, 11., Апок. 1, 8.).

2 В. Што творитъ Богъ Отецъ;

От. Онъ два дѣйства внѣшня има, едно сатвори, а дрѣго и до садъ творитъ.

3. В што ѥсть онъ сатвориo;

От. Небо и землю, зато исповѣдамо у сумволѣ Бога отца творца небѣ и земли.

4. В. А ткое сатворво солнце, лѣпѣ и звезди, человѣка и скоти;

От. Тай истый Богъ Отецъ. Чрезъ небо разѣмевати валя, да дѣло нѣговихъ рѣкъ ѥсть солнце, мѣсецъ и звѣзди, и све дрѣго, што на тверди небеспѣй ѥсть (Ѱал. 135, 7—9.) Онъ саздалъ и све што се на ваздѣхѣ налази, какѡти снѣгъ, градъ, инѣ и даждъ и прѡчан. Чрезъ землю разѣмѣва се, да не само голѣ землю, на коей живѣтъ скоти и человѣцы, но и саме человѣки, скоти, гади, и птице пернате, бездѣшно каменѣ и билѣ травно. Саздалъ іоште онъ и море и рѣке, и све што живи у њима. (Быт. 1. Jwз. 12, 7., Ѱал. 32, 6.)

5. В. Сатворивъ ли онъ іоште што;

От. Ако пишта ніе от себе и ѡ себи, но све ѥсть от Бога, іавнѡ ѥсть, да сотвориo онъ и дѣхове, то ѥсть добре аггеле и дѣше человѣческе. Зато вер̃семо, да онъ ѥсть твораць свимъ видимимъ и невидимимъ, по писмѣ, кое говори: Творей аггели свое дѣхи и слѣге свое пламенъ огненный (Ѱал. 103, 4., Евр. 1, 7.). А ѡ дѣши человѣческой сведочи се такѡ: Возвратитсе пр'сть

въ землю іакоже бѣ, и дѣхъ возвратитсе ка Богѣ, иже даде его (Екл. 12, 7.).

6. В. Сатворилъ ли Богъ и зле дѣхове, то ѥсть демоне;

От. Никако. Отецъ све што сатворилъ, добро было зѣло (Быт. 1, 31.). Но нѣка часть от добрихъ аггелювъ злобно гр'достію отпадоше, и своеволно зли дѣхови посташе. (Јѕд. ст. 6. Јѡа. 8. 44.).

7. В. Изъ чега сатворилъ Богъ человѣка;

От. Чловечаскій састављ ѥсть сложенъ от тѣла и дѣше разѣмне, какѡ што видите и на себи осећате. Тѣло саздалъ нѣмѣ Богъ от земле, и све удове и членове, премѣдро у нѣмѣ расположіо, а дѣшѣ далъ нѣмѣ божественнимъ своимъ дѣповешемъ (Быт. 2, 7.).

8. В. Каква сатворилъ Богъ человѣка;

От. Пишесе, да сатворилъ нѣга по образѣ и по подобію своемѣ, (Быт. 1, 27.) то ѥсть, сатворилъ нѣга Господиномъ надъ свима видимима вещма на земли и у води (Быт. 1, 28., Ψал. 8 5—9) (овоти подобіе.).

9. В. Или сачѣвао онъ образъ тай и подобіе;

От. Никако, но сасвимъ поѣбилъ грѣхомъ преслѣшанія заповѣди божія и сва дарована божія поѣби, и у мѣсто благословенія наслѣдова клетвѣ, и у мѣсто покоя, наслѣдова трѣдъ и работѣ (Быт. 3, 17—20.).

10. В. Што е нѣга на то побѣдило, да престѣпи заповѣдь божію;

От. Искѣситель сатана завидѣвши нѣговоме благополо̀жію у змію претворивсе, преластіо нѣга и своимъ ласкателствомъ у умъ нѣговъ гордость уселіо, и склоніо волю противное сатворити заповѣди божіей. И то онъ послушавши и сатворилъ (Быт. 2, 16. 17. Гл. 3. 1—6.).

11. В. Пакъ што по том сталосе;

От. Богъ прогнѣвалсе на нѣга и женѣ нѣговѣ проклелъ обоихъ, и изгналъ нихъ изъ рая сладости, и приказалъ дѣлати землю и трѣдити се (Быт, 23.).

12. В. А што за тимъ послѣдовало;

От. Онъ учиніо се временной и дѣховной и вѣчной смерти повинен (Быт. 2, 17., Гл. 3, 19). И не само онъ толикѣ бедѣ понесе, но и све потомство свое, то ѥсть васъ родъ человѣческій у такѡвѣ бедѣ уведе. Єрѣ смо и мы сви у нѣмѣ были вмѣнителнѣ (Рим. 5, 12.).

13. В. А што творитъ Богъ Отецъ и до данасъ;

От. Отецъ, кои ѥсть сатворіо свѣ видимѣ и невидимѣ тваре, љубитъ тваре тѣ, и љубећи, милѣе, и милѣюћи садр'жава, крми и промишлява (Ψал. 103, 27—29. Ψал. 146, 8. 9.).

14. В. Промишлявали Отецъ небесный и ѡ сагрѣшившемъ человѣкѣ;

От. Бѣдѣћи благъ ѥсть и милостивъ Отецъ небесный, то и ѡ нѣмѣ промишлява отечески. (Мат. 5, 45.). Промишлява велимъ, ѡ свемъ родѣ человѣческомѣ, подаваюћи свакомѣ человѣкѣ дыханіе, и животъ и все (Дѣя. 17, 25. и 28.).

15. В. Показѣешъ да ѥсть Отецъ све сатворіо. Єли дакле штогодъ сатворіо Сынъ и Дѣхъ;

От. Дѣло саздапія, садр'жанія и промысла, акѡ и приписѣесе ѥдиномѣ Отцѣ, али неизключавасе от тога и Сынъ и Дѣхъ, єрбо Сынъ и Дѣхъ са Отцемъ ѥдинъ Богъ ѥсть, а пише се, іакѡ Богъ сатвори небо и землю (Быт. 1, 1.). Јошъ сва три лица имаѣ ѥдну силѣ, власть и божество. Зато Сынъ и Дѣхъ са Отцем ѥсть творацъ всеа твари. (Ψал. 36, 6.).

16. В. Што смо дѣжни мы чинити кадъ то знамо и вѣрѣемо;

От. Дѣжность наша ѥсть свагда и за насъ и за свѣ саздапѣ бездѣшнѣ и безсловеснѣ тваре от чиста срдца благодарити творцѣ и промысленникѣ, и у страхопочитанію покланятися емѣ, и у преподобію и правди за све дне нашегъ живота служити нѣмѣ единомѣ. (Лѕк. 1. 75.)

§. 3.

Ꙋ Богѣ Сынѣ искѣпителю.

2. Членъ.

В. 1. Што ѥсть Сынъ у божествѣ;

От. Ѥсть дрѣгое лице святыя Троицы, кое називасе Слово божіе (Јѡа. 1, 1. Апо. 19, 13.).

2. В. Зашто називасе онъ сынъ;

От. Зато. єръ преће свію вѣкювъ раћасе от отца, (Ψал. 2, 7., Ψал. 109, 3., Прит. 8, 23—25.). И да башъ ѥсть истиннитый и по естествѣ сынъ Богѣ и Отцѣ, самъ Отецъ сведочи говореће: Сей ѥсть сынъ мой возљубленный (Мат. 3, 17.). И сынъ самъ на

много мѣстахъ говори: Отецъ мой (Jwa. 5, 17.).

3. В. Зашто именѣетсе єдинородный;

От. Многе сыне иматъ Отецъ небесный, какови всѣ сви православнїи Хрістіане, но ови всѣ учинѣни, усвоени, усыновлени, и по благодети сынови (Мат. 5, 9., Jwa. 1, 12., Галат. 4, 6.). Господъ пакъ нашъ Іисѣсъ Хрістосъ, не такw, то єсть, не усыновленіемъ, или усвоеніемъ но по сѣществѣ и єстествѣ есть сынъ отца небеснагw, и за то есть отцѣ єдинородный. (Jwa. 1, 14. 18., Гл. 3, 16. 18.).

4. В. Дакле онъ єсть и Богъ истинный;

От. Не иначе. Єръ Богъ Отецъ странно и тѣѣе от своѣ сѣщества и єстества раѣати неможе, развѣ себи равно. Зато и истинитw вѣрѣемо, да и єдиносѣщанъ есть Отцѣ и Богъ истинанъ (Jwa. 10, 30.).

5. В. Чимъ можемо уверити се, да онъ самъ єсть Богъ истинанъ;

От. Увѣраваюнасѣ іасна писанїя старогъ и новогъ завѣта. Какwти 1). Исаіа нариче нѣга Богомъ крѣпкимъ (Ис. 8, 6.). 2). Јеремїа именѣе нѣга Господемъ (Јер. 23, 6.) 3) у Михеи назива се онъ князъ превѣчный (Мих. 5, 2.) 4). Jwаннъ evаггелістъ говоритъ, Богъ єсть слово (Jwa. 1, 1.) 5). Пачелъ сказѣе, да онъ есть Богъ благословенъ въ вѣки (Рим. 9, 5.). 6). Најпосле опетъ Jwаннъ пише у посланици своеи, и говоритъ да онъ єсть Богъ истинный (I. Jwa. 5, 7. 20).

6. В. Чимъ различествѣется сынъ от Отца;

От. Ничимъ инимъ, само рожденіемъ. Єрбо Отецъ нерожденъ єсть, а сынъ от отца раждаетсе, какw што учи святый Аоанасїй у сумволѣ своѣ. И то се зове характиръ сына личный, какw што и отцѣ характиръ єсть личный нерожденіе.

3. Членъ.

7. В. Што іошть знати намъ валя w Богѣ сынѣ;

От. Многа нѣждна и потребна всѣ знати Хрістіянинѣ w Хрістѣ.

8. В. Молимо, покажи намъ коя сѣ та;

От. Најглавніе єсть, да онъ ради насъ истинното, а не привиѣенѣмъ ваплотіосе єсть от преблагословенне и присnw Дѣве Маріи, и человѣкъ было и єсть истиннитъ, и насъ кр'вію своіомъ искѣпіо от ада и вѣчне смр'ти.

9. В. Што подигло Спасителя сиѣи съ неба на землю;

От. Єданъ єсть узрокъ. Насъ ради, или за насъ. То єсть. 1). Да дасть дѣшѣ свою избавленіе за всѣхъ (Мат. 10, 20., I. Тим. 2, 5.) 2.) Да призоветъ грѣшнике на покаяніе (Мат. 9, 13) 3). Да поништетъ и спасетъ погибшаго человѣка (Лѣк. 19, 10.) 4). Да смр'тію своеко упразднитъ діавола (Евр. 2, 14.) 5). Да разрѣшитъ дѣло діаволѣ (I. Jwa. 3, 8.) 6). Да примирите и усыновитъ насъ Богѣ Отцѣ (Гал. 4, 5.) 7). И да дарѣетъ свимъ животъ вѣчный (Jwa. 3, 16.).

10. В. Єли онъ истинный као и мы человѣкъ;

От. Єсть, онъ има тѣло наше, то єсть, кости и плоть (Лѣк. 24, 39.), има рѣчѣ, позѣ и ребра (Jwa. 20, 20.), има и словеснѣ дѣшѣ, какw и мы (Мат. 26, 38.). И по томѣ єсть сасвимъ намъ подобанъ кромѣ грѣха (Евр. 3, 15.). Зато пише се, слово плоть бысть. то єсть человѣкъ (Jwa. 1. 14.) И зато називаше истинно человѣкъ, (I. Тим. 2, 5.), и сынъ человѣкъ (Мат. 16, 15.). сынъ Аврамовъ и Давидовъ (Мат. 1, 1.), єръ от сѣмене аврамова примилъ єсть плоть на земли (Евр. 2, 16.). И такw приобщисе плоти и кр'ви, какw и мы (Евр. 2, 14.).

11. В. Дакле онъ єсть истинный Богъ и истинный человѣкъ;

От. Такw єсть. Господъ нашъ єсть сынъ божїй, и сынъ человѣчъ, у два єстества несливена, ни смѣшана, нити пакъ раздѣлна, єръ какw Богъ неизмѣненъ пребыва, и измѣнитисе не може (Мал. 3, 6., Јаковъ 1, 17.). И какw человѣкъ у своѣ сѣщаствѣ и єстествѣ пребыва. И зато онъ називаше и есть Богочеловѣкъ. Такw говори Аоанасїй у сумволѣ: Єдинъ есть непремѣненіемъ божества во плоть, но воспрїятіемъ человѣчества в'божество. И по томѣ савр'шенный Богъ, и савр'шенъ человѣкъ, единый обаче Хрістосъ.

12. В. Что изъ тога послѣдѣе;

От. Послѣдѣе 1). Да онъ има две савр'шене волѣ, божественѣ и человѣческѣ,

и єдиѫ дрѣгой непротивиѫ (Jwa. 5, 30., Мае. 26, 30.) 2). От воли раѣа се дѣйство. И зато има онъ и два дѣйства, божественно єдно, а дрѣго человѣческо. На прилику дѣйство божіе єсть у нѣмѣ, цѣлити словомъ недѫжніе, и болніе, изгонити бѣси, воскр'шати мр'тве (Мае. 11, 4. 5.), а дѣйство человѣческо есть, єсти, пити, спавати, утрѣдити се и плакати, и подобная, кое све у Спасителю нашемѣ находимо (Jwa. 4, 6. 7.).

13. В. Валяли се дакле покланяти Христѣ какѡ человѣкѣ;

От. Не простѡ какѡ простомѣ человѣкѣ кланямо се, но какѡ Богочеловѣкѣ єдиномѣ лицѣ у двоихъ естествахъ. Нѣмѣ бо дарова се име паче всякогъ имене, да ѡ имени єѡ святомѣ свако колѣно поклонитсе небеснихъ и земнихъ и преисподніхъ (Філ. 2, 9.). Зато и мы тѣѧ и кр'ви спасителя нашего Христа у тайни евхаристической богодѣлнѡ покланяемся и почитаемъ.

4. Членъ.

14. В. Что содѣла Спаситель кадъ є на землю дошелъ и воплотіо се;

От. Найглавныя дѣйства у нѣга била два. Єдно што е наѣчилъ заблѫжденіе человѣки иѣѧ Господню, и сакривенна ѡбѧвилъ таинства (Jwa. 1, 18.), и сказа намъ волю отца небесногѡ (Jwa. 15, 15.. Гл. 17, 26.). А дрѣго, што найпосле пострада, и распетъ бысть и умре.

15. В. Што пострада Спаситель нашъ;

От. За сва благодѣанія и небесна наѣка свою претерпѣ онъ от неблагодарніхъ люди, заѣшеніе, ѡплюваніе, бієніе, тр'заніе, и самѣ поносна и безчасна смрть, на кр'стѣ бо какѡ у то време безчестномѣ др'вету повѣшенъ бысть, ѡ чемъ повестѣетъ исторіа евангелска пространѡ.

16. В. От каковихъ люди толико зло пострада Господъ;

От. От племене и сродства свога, то єсть от неблагодарногѡ рода еврейскаго, какѡ што писано єсть: во своя прійде, и свои непріяша (Jwa. 1, 11.). И родъ твой и Архіереи твои предаша те мнѣ, рече Пілатъ ка Господѣ (Jwa. 18, 35.).

17. В. За кога онъ толикѣ мѣкѣ и смертъ претерпѣ;

От. Не за себе, то єсть за кривицѣ и погрешкѣ свою не бѣди то. Онъ бо безаконія несатвори, ни ѡбретесе заеть на устехъ єгѡ (1. Петр. 2, 22.). И грѣха у нѣмѣ ніе, какѡ писмо говори. (1. Jwa. 3, 5., Іс. 53, 4—9.).

18. В. За кога дакле дрѣгога;

От. За родъ человѣческій, кои е много сагрѣшіо предъ Богомъ. Христосъ, нишетсе, за нечестивыхъ умре (Рим. 5, 6. 8.).

19. В. Како бы то такѡ могло быти;

От. Онъ испорѣчіосе за насъ, и ємацъ нашъ было (Ев. 7, 22.). Зато, какѡ пастырь добрый положи дѣшѣ свою за овце свое. (Jwa. 10, 11.). И бѣдѣни презѣлнѡ возлюби мірѣ, какѡ праведникъ за неправедники пострада (1. Пет. 3, 18.), и пожренъ бысть за грѣхи наше (1. Кор. 15, 3. Гл. 5, 7.).

20. В. Вѣчъ кадъ такѡ пострада Господъ, коимъ естествомъ пострада;

От. Бѣдѣни божество єсть непостижимо, и страстемъ неподложно, то пострада онъ плотію а не божествомъ (1. Пет. 3, 18. Гл. 2, 24.). Богъ єсть безсмр'танъ, а Спаситель и Богъ есть, и на кр'стѣ умре истинѡ, дакле по плоти умре, а не божествомъ (Мае. 27, 50).

21. В. Што за тимъ послѣдовало;

От. Послѣдовало то, што тайній єѡ ученицы Јисифъ и Никодимъ скинѫше его съ кр'ста, помазали ароматами, и обвили тѣло єѡ чистими плащаницами и погребли у новомъ гробѣ изсѣченномъ от камена (Мае. 27, 59, 60., Jwa. 19, 41. 42.).

22. В. Каква то нѣжда была такѡ пострадати Христѣ и умрети;

От. Нѣжде никакве не было пострадати Спасителю: но онъ любавію къ родѣ человѣческомѣ бѣднѡ от діавола мѣчимѣ (Евр 2, 15.), ѵазбѫждаемъ изволіо спасти родъ нашъ за єдиѫ само благость и милоср'діе свое (Jwa 3, 16., Рим. 5, 8.). Мы дакле бѣлисмо узрокъ нѣговогъ страданя и смр'ти.

23. В. Но чимъ онъ искѣпи насъ от работе вражіе;

От. Не простѡ, пити чрезъ Аггела, или ходотая, или застѫпника, пити пакъ цѣномъ новчаномъ, но предрагомъ своіомъ кр'влю (1. Пет. 1, 18. 19. Дѣя. 20, 28.).

24 В. Ніе ли могао безъ пролитія кр'ви искѣпити насъ;

От. О томъ недр'замо вапрошавати и

испитивати самѡ простѡ вѣрѣемъ Павлѣ апостолѣ, кои говори: безъ кровопролитія небываетъ вставленіе (Евр. 9, 22. 23.).

25. В. От чега насъ искѣпилъ Господъ кр'влю своіомъ;

От. От свихъ бѣдъ дѣшевныхъ, коимъ смо подвржени были за грѣхѡвъ множество, а по имени 1). От гнѣва и ізрести божія, кое смо грѣхомъ заслѣжили (Рим. 5, 8—11., 1. Сол. 1, 10.) 2). От діавола имѣщагѡ смр'ти державѣ (Ев. 2, 14.) 3.) От законне клетве (Гал. 4, 5., Гл. 3; 13.) 4) От Ада и вѣчне смр'ти (Јѡа. 11, 25. 26., 2. Тим. 1, 10.).

26. В. А што нама придобіо Спаситель кр'стомъ и смр'тію своею;

От. Придобіо онъ намъ 1). У мѣсто клетве благословеніе (Гал. 3, 14.) 2). Примиреніе съ Богомъ и Отцемъ (Кол. 1. 20, Рим. 5, 11. 3). Животъ и безсмр'тіе (2. Тим. 1, 10). 4). Оправданіе предъ Божіимъ сѣдомъ (Рим. 3, 24.) 5). Наслѣдство царства небеснагѡ (Рим. 5, 21. Јѡа. 3, 16. 18.),

27. В. Све би люде искѣпіо кр'вію своіомъ;

От. За све до єднога онъ єсть проліо кр'въ свою, єръ у нѣга нема лицепріятія (Рим. 2, 11.). Сви пишетсе, іакѡ овцы заблѣдихомъ, и Господъ предаде єго грѣхъ ради нашихъ. (Иса. 53, 6.). И онъ єсть очищеніе ѡ грѣсѣхъ всегѡ міра (1. Јѡа. 2, 2.). И Христосъ за всѣхъ умре (2. Кор. 5, 15.).

28. В. Кадъ є онъ за све умр'о, и све искѣпіо, то зашто не сви спасаютсе;

От. Обое єсть истинно, и да онъ єсть за све умр'о и да не сви спасаютсе.

29. В. Какѡ то быти може;

От. Такѡ. Онъ от свое стране свимъ обште придобіо искѣплѣніе, и цѣнѣ кр'ви свое, за све положіо; али спасти хоће не простѡ и безъ разлога, но кои вѣрѣютъ и надѣютсе на кр'въ єгѡ пречистѣ. Дакле само вѣрѣющіи спасаютсе, а невѣрѣющіи погибаютъ (Марк. 16. 16., Јѡа 12, 48.).

30. В. Чемѣ се мы учимо от страданія Господня;

От. Многѣ наѣкѣ представля намъ оно, какѡ ти 1). Да бы и мы плоть нашѣ распинали са страстми и похотми, и мірѣ и грѣхѣ умирали сваки данъ. И выше бы не себи мы живили, но умершемѣ за насъ (2. Кор. 5, 15. 2). Да и мы смотримо на нѣга невинѡ пострадавша, и праведнимъ сѣдомъ божіимъ наводимѣ на насъ каштигѣ тр'пеливѡ и са благодареніемъ понесемо (Евр. 12, 2.

5. Членъ.

В. 31. Видимо вѣчъ Христа у гробѣ погребенна, ели онъ остао вѣчно тамѡ?

От. Никакѡ. Мы несѣмненѡ вѣрѣемо, да Началникъ живота нашегъ, и животодаваць съ прославленномъ своіомъ плотію от запечатанногъ гроба, разрѣшивъ смертне узе, и поправъ силѣ діаволю, воста от мр'твыхъ и представіо себе жива (Мар. 16, 6. Дѣв. 1, 3.).

32. В. Истинѣ васкресе Господъ, или є было само нѣко привидѣніе;

От. Ваистинѣ васкресе, а не привидѣніемъ іависе. Ето што говори божественный Лѣка: Ваистинѣ воста Господъ (Лѣк. 24. 34.). И аггели на камени гробномъ седештіи, засведочише говорећи женамъ, кое сѣ биле ранѡ кодъ гроба: нѣстъ здѣ но воста (Лѣк. 24, 6., Мат. 28, 4.).

33. В. Онай третій данъ, кои є было у седмицы;

От. Повеетствѣе єvаггеліе, што было онъ пр'вый по сѣббѡти жидовской (Мат. 28, 1.), дакле былъ тай данъ, данъ недѣлный. За то и благочестива церковъ у место сѣббѡте старозаконне, за васпоминаніе васкр'сенія Христова, недѣлю праздновати установи и повели.

34. В. Какво утѣшеніе пріймамо мы от васкр'сенія Христова;

От. Велико приноси оно намъ утѣшеніе и користь, какоти 1) васкр'сеніе нѣгово єсть истинитый печатъ обштагѡ васкр'сенія всѣхъ человѣкѡвъ 2). Да и мы несѣмненѡ увѡрѣемо, да хоћемо нѣга ради васк'рснѣти у последный данъ (1. Кор. 15, 22.) 3). Да онъ єсть свое и наше побеђіо враге, и страхъ смр'ти отниміо (Кол. 2, 15., Осіи 13, 14.).

35. В. Дакле што намъ ваља чинити;

От. Дѣжни всмо 1) Радовати се ѡ нѣговомъ васкр'сенію (Јѡа. 19, 25. 26.) 2). Понимаюћи васкр'сеніе нѣгово, свагда дѣжни всмо ко святомѣ житію приготовлятисе (Дѣя. 3, 36., Рим. 6, 4.).

6. Членъ.

В. 36. И то вѣрѣемо, да Христосъ Спасъ нашъ воста от мр'твыхъ: но гдѣ онъ садъ есть;

От. И то такъ вѣрѣемо ср'дцемъ, и устый исповѣдуемо, да онъ есть на небеси одесную Отца, царствуюи на вѣки.

37. В. Какw узнѣе онъ ко Отцꙋ на небо;

От. Какw што и васкр'се силою божества своегw, такw томъ истомъ силомъ съ прославенною плотію своєю облакомъ лагкимъ понятъ, славнw вознесесе на небо, и прійміо есть силꙋ и богатство, и премудрость и крѣпость, и честь и славѣ, и благословеніе во вѣки вѣкwвъ (Апок 5, 12. 13.).

38. В. По человѣчествѣ ли или по божествѣ вазнесесе;

От. Кто сме рећи по божествѣ; какw Богъ онъ свѣдъ есть и све исполнива: дакле по человѣчествѣ вазнесе. (Лѣк. 24, 51., Дѣя. 1, 6.). Или такw да речемъ, по коемъ естествѣ пострада, и васкр'се, по томѣ и вазнесесе на небо: а по божествѣ вазда у недрахъ очихъ есть, то есть, свагда са отцемъ вездесѣштъ.

39. В. Но што дѣлаетъ на небеси;

От. Сведочи намъ тамо, да сѣдитъ wдеснѣю Отца (Марк. 16, 19. Еф. 1, 20 21., Кол. 3, 1.).

40. Б. А седећи тамw, что дѣйствѣетъ;

От. И опетъ сведочи писмо, да ходайствѣетъ w насъ (Рим. 8, 34., 1. Јwа. 2, 1.).

41. В. Что есть то сѣдити Христѣ wдеснѣю Отца;

От. Не плотски ваља разѣмѣти сѣдѣніе то; но словомъ сѣдити разѣмѣти ваља, да Христосъ сынъ божій и сынъ человѣческій у присвоенной и обоженной плоти человѣческой, приміо есть величество, и силꙋ и власть надъ всеми. Дакле кад се говори, да Богъ Отацъ посади сына своега возлюбленнаго какw человѣка, на престолѣ своемъ wдеснѣю, разѣмети треба, да все покори подъ позе его. (Ѱал. 109, 1., Евр. 1, 3.).

42. В. Рекао си учителю, да Богъ дѣхъ есть, а дѣхъ плоти и кости неима, откѣдъ дакле Богꙋ десница;

От. Преко деснице неразѣмева се просто по человѣческомъ обычаю, десна рѣка, то бы было врстическо. Но десница овде значит силꙋ и крѣпость божію невпредѣленѣ (Ѱал. 37, 1., Ѱал. 117, 15, 16., Дѣя. 5, 31). Такw и самъ Господъ показа, што есть сѣсти от деснѣю Бога, говорећи свдіамъ своимъ: от селѣ бѣдетъ сынъ человѣческій сѣдяй отдеснѣю сили божія (Лѣк. 22, 69.).

(Настављење се.)

Може л' епископ на једној литургији рукоположити више од једног ђакона и свештеника?

Д. Р.

И ако у св. канонима нема наређења, да епископ не сме на једној литургији рукоположити више од једног ђакона и једног свештеника; увео се у православну цркву обичај и правило, да се у том погледу има *тако* поступати.

У заклетви епископској приликом свога посвећења, мора да се закуне: „— — 10. Јешче објешчајуси — — — нерукополагати на једној литургији јереев и јаконов во киждо чин по два и по три и болше: но на коејждо литургији токмо једиаго јереа и јакона, а на преждеосвјашчених литургиах токмо једиаго јакона, јако чин имат свјатаја восточнаја церков, и јако сказует изложение свјатејших патриархов (у старим хиротонијама стоји: Пајсеја Александријскаго и Макарија Антијохијскаго) и сушчих с ними архиереев греческих."

Пита се, може л' у супрот томе, један епископ на једној литургији више њих рукоположити за ђаконе пл' свештенике? На то питање ево одговора.

Владика се пакрачки Јосиф Путник као администратор арадске епархије, обратио с молбом митрополиту Стевану Стратимировићу из Арада 22. Априла 1819., у којој је рекао: „Милостиви Господине! Число рукоположитисја имушчих клириков јешче велико јест, и ние ми можно једиаго по једиаго на службу руколожиште одољети, — ниже до два месеца совершити, — прошу убо Архипастирскаго и отеческаго благословенија еже мошчи ми: во сеј *точију епархији*, и за сеј *текушчи*

год, на службје оње, в коеј никого во пресвитера происвести не иму, по два дјакона и обратно: јегда єирјеч ни јединаго во дјакона рукоположити не имам по два пресвитера хиротонисати. — И сие за капелу точију моју речено, и благословено да будет, а не за торжественују какову службу. — —“

На ову је молбу Путникову, митрополит издао следеће решење 2. Маја 1819.

„В след писанија Вашего Преосвјашченства под 22. Апр. т. л. приключеное разрјешение чест имјеју Вам с тјем сообшчити, да прежде служенија саслужашчему свјашченству тожде прочитати изволите.

Г. Епископу Пакрачкому и администратору Арадскому Јосифу Путнику.

Разрјешение.

Господ и Спаситељ наш Исус Христос основави Церков своју на непоколебимом камени исповједанија, и послављи Апостоли своја проповједати Евангелие всеј твари, и пришествие св. Духа, и јако сам с нимі пребудет до скончанија вјека објешчавиј, и давиј им ључи царствија Небеснаго јеже вјазати и рјешити, и јако свјазанаја и разрјешенаја имі на земли будут и на небеси свјазана и разрјешена увјеривиј их: Апостоли же и Богоглаголивих Отец сословие, на основанни Господнем зиждушчиј, и всја свјашченаја, и степени служенија, и власти церковнија благољепно устроивши, и установивши, заповједавше рјеша: да никтоже дерзнет прејти предјели Отци установленија; Но ашче каја недоумјенија и неудобства сили и немошчи человјеческија превосходјашчаја објавјатєја постепенное Пастиреначалство, право правјашчее слово истини, властиују ључеј царствија Небеснаго даже и до нас худих и недостојних другопримателње досијевших, — објавленнем присно присушчија и всја немошчнаја врачујушчија и оскудјевајушчаја дополнајушчија Божественија благодати — да увраčавает, и исправит и разрјешит — јако да по слову Господњу и на Небеси будет исправлено и разрјешено.

Сего ради смирени раб Г. Архиереј Божиј, по уставамже церкве подчинениј наш во Христје Брат, нинје Арадскују Богоспасаемују епархију правјашчиј Епископ Јосиф Путник писмено прибјеже к нашеј мјерности, просја и моља, да би от данаго по уставу, с приспјагују церкви објешчанија јако на каждој литургии јединаго токмо пресвитера и јединаго дјакона рукополагати будет, отрјешен бил, по тому напиаче, што долготрајушче бољезнију и по том смертију бившаго ондје и уже почившаго Епископа Павла (Авакумовића) преведикое число свјашченства во оној епархији за ниње оскудјевает, и повседневное свјашенослужение отјало би јему премногое времја за отправление прочих, за церков свјатују всјачески нуждних дјел и преиспјел би до неудобства ко множествених званија своего Архиерејскаго должностеј отправленију.

Мјерност убо наша, о нуждје сказаној достаточно увјерена сушче, по благодати и дару, јегоже наложением рук причастница бјаше објавјает: јако разрјешаетсја и благословјаетсја Архиереју Јосифу силоју и благодатију Господа нашего Исуса Христа всја благословјајушчеју, дополнајушчеју и разрјешајушчеју в мјесто јединаго по три-четири пресвитера и три до четири дјакона при једној литургији, и точију в малој придворној Цркви, на сеј токмо текушчи 1819. год рукополагати, под сим нарочитим условием, да всјаческое старание имјеет, что би рукополагаеми, јелико возможно јест лучше за достојное, и полезное будушчаго званија отправление приуготовлени били. Амин.

Дано в Карловце 2. Маја 1819. года.

Стефан Стратимировић с. р.

(Цео је концепт овог разрешења написао својеручно Стратимировић).

Из наведеног се види, да је било и у нашој митрополији случајева, да се могло на једној литургији више њих рукоположити за ђаконе и свештенике.

Истина, наведени Стратимировићеви разлози нису баш такви, да се морало одступити од постојећег правила, јер тек један владика ни у оно доба није имао толико званичних дужности, да не би могао сваке недеље одслужити у капели из јутра по једну службу, нити је толики број био кандидата и ни потреба, да се морало поменуто разрешење издати.

Кад се узме у обзир да је исти владика Путник у своме писму од 9. Дец. 1818. Станковићу, рекао: „— — От воведенија до днес једнако попим у капели велико варадске букве, — — а потешко је до 600 попова таки упамтити — —“: доказ је, да није било баш таке потребе, да се издаја разрешење, све и ако је Путник и рекао у истоме писму, да у Араду има више посла за месец дана но што је имао у Пакрацу за две године. (Види 10. бр, о. л. за 1903. стр. 310.)

Аз' Путник је био љубимац Стратимировићев, те је за љубав његовог комадитета изнашао *оне* разлоге за учинити му по вољи.

Архијерејско-народни договор 1742. г.

Приопштио

Д. Р.

Патријарх је *Арсеније Јовановић Шакабента* прних година по своме прелазу на ову страну, (прешао је 1739.), имао обичај да позива на договор архијереје — епископе — и народне прваке, и да се с њима посаветује о важнијим црквено-народним стварима.

То је он чинио с тога, што Беч све до 1744. не допусти држање народног сабора, и на истим се договорима спремала грађа за сабор.

Такав један договор из 1742. навешћемо овде, који обичај да се и доцније одржавао, питање је: да л' би данашњим даном стајали *овако* као што стојимо, и да л' би све *оно*, што су наша црква и овострани народ претрпели и доживели, морали претрпети и доживети.

Сам записник тога договора гласи:

Предложение

кое аз братствам вашим и благородиам господствам вашим на скупа договором собственим за благое те проразмотрение представити судих, како следует:

1. За арадскаго коим иступишесе предјели канопов наших сприетием двух епархијах, можетли при тјех обоих без повређенија совести нашее остати кое мње невзможно видитсе: како уж и в' Бечје ва сесии народној закључили јесмо. Что же и како ваше разсуждение в' том дал'ше.[1]

Г. Архиерej Арадски на уречени и отрежден термин нашего соборнаго састанка правилне да позоветсја: на которое позвание да јест должен прији, вини ради сицевија правилне о сем по канопам да исправление сотворјатсја. Такожде да от великоварадскија и особиво от себишкија епархии от клера и народа по 2 персоне от каждија позовутсе слово и отвјет да дадут, чесо ради варадскују епархију оставил, а себишку чрезправилне примал.

2. Ради ексарха илавописка, кои тимже безпутнем поступати намјерает, епископски характер на себје придобити, против чега за поданој от Бога и Јеја кр. вел. власти всачески протестирам, и ваш разлог у том изискуем.[2]

О сем отредисмо: да от клера и народа с јего Блаженством согласием потребитаја протестација к Јеја кр. вел. двору сотворитсе, да сего ексарха чрез путное намјерение всјачаски воспетитсја и он под арестом овамо да доведетсја на соборни суд, да би се таковаја новина пресекла.

3. За г. брата будимскаго[3] и помежду им и пургерством будимским нашего народа, бившее и сушче несогласие, в коем потверждение јурисдикции нашее сатисфакцином исправљено, реченоме несогласие примирено чрез совестни наш разлог видјети хошчу.

Сам г. Архиерej и тако должен на уреченаго состанка термин позвати се прити; потом от градушчаго соборнаго состанка да се им соборним согласием отредит комисија, котораја опамо во мјеста надле жашчују инквизицију и суд обчи страном да сотворит. Такожде две персоне от варошан будимских да позовутсја на состанак соборни да придут.

4. Разумевше пред возступлением нашим в' предјели сне, амаерковича (Јамбрековића) и Матулаја в' народе нашем учињених фалишагом несрећи узрок, настоешче, такожде за благо бити судим, не само ова два ре-

[1] Владика арадски Исаија Антоновић уз спој је епархију примио без одобрења патријарховог и себишку-пршачку.

Договор у Бечу, ког патријарх спомиње, то је онај од Маја 1741., чај смо рад навели у 17. бр. за прошлу годину стр. 526—529. в. тач. 26.

[2] Овде се подразумевао Софроније Јовановић, потоњи владика пакрачки.

[3] Владика Василије Димитријевић.

чена агента, но ни иначе као партикуларно не употребљати. Много више, једного напреченого установити, чекам и ваше саизволение на то.

За сија два, Јамбрековича и Матулаја да протестанцином нашом код двора краљевскаго воспетитсе и возбранити изходатајствуетсја у двора, да они два клера и народа нашего никаковаја дјела неприемљут нити солицитирајут, да чрез те конфузне между клером и народом ненаноситсја. А у будућем састанку обћем єдинодушне и согласне кого агента изберемо, тај да утвердитсе всего клера и народа обћина и партикуларна дела, да агирует, а чрез иначе никакоже, тко о нас да своја дјела солицитует.

5. Вједома вам јест от толикако времена, в довствујућа епархија плашка, која ради множествени опасностеј јединого Архиереја себје поставити изискует. Убо кто избран за таковаго и двору краљевскому презентират да будет.

Сеј котораго јесу от реченија епархии депутирти привели и за епископа им бити просјат да здје остает до обћчего градушчаго состанка: и тогда во соборном всех епископов состанку, зато да совершитсја дјело по их избранију и разсужденију правилном.

6. Учители школне откуд и какове добавити, тако и проповеднике слова божија.

За сие такожде отлагаем разсуждение да будет и доконание о градушчем состанку.

7. Ради комфисионанија (конфирмације) оппче народних милостиво издатих цесар. превелегија.

О сем такожде во гредушчем состанку дело да уредитсја, и потребнаја.

8. За солицитацију десетков и сие двое что скорие получити могли.

Подобае и сиј пункте на гредушчи состанак отлагаем, да уредитсја потребитое дјело и солицитација.

9. То ради помошчи јеја кр. вел. потреба настоит чтолибо простарат.

Такожде и сеј пункт подлагаем гредушчем состанку. Тогда да уредитсја јаже надлежати будет.

10. Ради Саве Лазаревича у Бечу находјашчагосе коего течение воспитание и наука досадашња вам сведома јест, треба јест, да по достоинству јего једино полезно разсмотрение учинитсе.

Сие и сеј пункт отлагаем да градушчем состанку вершитсе.

11. За преосвјашченејшаго Г. Митрополита Темишварскаго, что јего епархиани темишварски пургери чрез своих депутиртов и доношенијах туже, что о том разсудити будете.

Г. митр. темишварски абие да темишварским свјашченником повелити да Христианом парохиалним свјашченослужение служет; а Христианом от јего Блаженства такожде да заповедитсја свјашченником должное их приход, да дајут, без свакога прекословија; а за прочија тјежби и несложности между им Г. митрополитом и пургерима темишварским что сут отлагаем на градушчи состанак да позовутсе об их племипотенциали, и тогда им здје в соборје мир, или тамо у место комисија да се отредит, инквизицију и суд да сатворет.

12. И сие нужно, что под властију турскоју близ границ сушчи архиереи, одовуд дијаци отходет из сих епархија, и они них рукополагајут, что весма апостолским и отеческим правилом противно видитсе. Сего ради светејшему константинопољском да'жно огласити.

Сие чрезпределное усуждение они стран Архиереев: ваше Блаженство от целога сабора именем светејшему константинопољскому Г.Г. Патриарху предложити достоитсе, и препоручити да возбранит оним архиереем.

13. Термин сабрания Архиерејскаго и остали к тому надобни му определити.

Со согласиам вашего блаженства за благо обретаем, да термин будет градушчему состанку, да позовутсе от каждија епархии архиереј и с ним от клера и народа от каждаго по чину по једина персона, да придут здје в' градушчују Теодорову суботу.

Со сим сие наше мњение и доконацију закључаем, и стоит наше уготованне во лучшее утверждение.

Дано в' Патриаршеској резиденции Карловачкој 6. ферфара 1742. љета.

М. п. Николај Димитриевич с. р. митрополит Темишварски

* Георгије Поповић.

М. п. Георгиј Поповић с. р. митрополит пешки

М. ц. Висарион Павловић с. р. епископ бачки

М. п. Атанасиј от Рашковић с. р. обрштчар

М. п. Вук Исаковић с. р. обрштчактмајстор

М. п. Секула Витковић с. р. обрштлајтнант

М. п. Andre Andreovits m. p. Administrator.

Питања је својеручно написао сам патријарх Арсеније, а одговоре Павле Ненадовић тадашњи генерални викар патријархов.

Прилози

за историју народног сабора од 1769.

Приопштио: Д. Р.

Од свију народних сабора у XVIII. веку, сабор је од 1769. играо најжалоснију улогу. Већина се посланика у њему и сувише кукавички понашала, и на њему је радио комесар гроф Андрија Хадик шта је хтео. Кукавичлук истог сабора огледа се по најбоље и у томе, што је већина посланика (44) прешло мањини (29) при избору митрополита, да се дође до *једногласности избора!*

На том је сабору дошло до расцепа између јерархије и народа. На њему су се појавили, „националисте“ — данашњи народњаци —, и како је тада вештином Хадиковом учињен јаз између јерархије и народа; траје он и дан данас, а сам Бог зна, да л' ће икад и престати. Зејтина и осталог горива наћи ће се увек, односно наћи ће се *ко* ће га додавати, да се огањ не загаси.

Рад је истог сабора обелодањен до сада већ у три маха, и то у „*Српској пчели*“ за 1840—2.; у „*Летопису*“ матице српске књ. 114. стр. 151. и у Витковићевим „*Споменицима из Будимског и Пештанског архива*“ (?) књ. V. бр. 111.

I.

1767. љета Децембрија (8.) мјесјаца преставилсја в' С. Андреи Епископ Будимскиј (Дијонисије Новаковић) коториј между тим и Епископом Ердељским бил; Архиепископ и Митрополит Г. *Павел Ненадович* предложил Јеја Императорскому величеству королов. Марии Терезии о дозволении торжествовати Синод Архијерејскиј ради избранија новаго Епископа Будимскаго. Что јему и дозволено било. Понеже обаче между тјем многија тужби от народа доходили, что от всјех стран народ в' своих по привилегиах им надлежащих волностех угњетаем бивает; от туду взјал више помјанутај Архиепископ и Митрополит повод искати дозволение и народни собор држати и тако совокупно с' согласием всјех народних депутиртов обстојателно Јеја Величеству всја народнија тјаготи донести, и увраченија тим просити. Јеја Величество и сему прошенију бити дозволили с' наименованием на сеј собор своего Ц. К. комисара и генерала от' кавалерии и комендујушчаго в' Будимје графа *Андреа от Хадик.*

Сеј Ц. К. комисар начал с' помјанутим Архиепископом и Митрополитом писмено соглашатисја о благовремености и терминје, когда может собор народниј торжествоватисја; писал о том под числом 7. Августа 1768. љета из Будима сице: „Јако Јеја Ц. К. Величество Јего к' торжествоватисја имушчему народнему собору в' Карловџе за своего комисара наредити, в' купјеже и повељети благоволили јесу, да в' первих ми оба о времени сего народнаго собора между собоју согласитисја имјеем, и к' сему аште не мење, то ни више, но с Вашеју Ексцелленцијеју от клера 25 лиц, 25 от провинциалних, толикоже от милитаров чрез своја надлежателства наредитисја имут и тогда убо предложение отправитисја имут, и тогда убо предложение отправитисја имушчих предметов, и на конец что в Синоџе изабранија ради Епископов на две празднујушче Епархие Будимскују и Арадскују набљудатисја имат? Ваша Ексцеленција из всевисочајшаго на Вас под 25. недавно минувшаго месеца Јулиа отпушченаго декрета обстојателно извјестилисја јесте. И јакоже ја во всевичајшем избрании моем за кр. комисара всемилостивјејшее повереније и мње показатисја имушчују чест в полном страхопочитании признају; тако и непременну моим непоколеблемим поведением со всјакоју вјерностију и ревностију тшчание в том приложити, да полза всевисочајшија служби и собствение исти-

ное благостајание славнаго Илирическаго народа в отправлении мье во вјерних предметов с неотвратителним вниманием произведена будет.

Ниње убо повнегда мјесто собора от Јеја Величества уже опредјелено јест, мье надобно о терминье јего с Вашеју Екцеленцијеју согласно договоритисја; мое доброе мњение јест сие, да в расуждении полскаго домостроителства и престојанше златве, и отстојанија из многих удалених мјест прији имушчих депутиртов, ден собранија в Карловца после берве, около последнаго Октомврна наименоватисја имјеет.

Ја прошу Вашу Ексцеленцијеју изволите мье о том Ваше мњение сообшчати и кои ден по приведеном горњем примјечании и јавленију в Карловци опредјелити и објавитисја вјем может. Ја не облењујеја моим паки објављением Вашеј Ексцеленции то что к позванију клера взискујутеја, и что прежде моего пришествија набљудатисја имат откритн.

И јакоже Јеја Величества всевисочајшаја воља јест, да ја, јако Јеја Ц. К. комисар при моем входје от вјех в Карловце на собор сошедшихсја Архиереов и депутиртов со всјакоју достоинству сему принадлежашчеју честију предусрјетен буду, и какое прежде при такових случаех бивша церемонија, и ниње такожде набљудатисја имат.

Того ради при сем Вашу Ексцеленцијеју прошу, изволите мье формулар церемонпела набљудаемаго при прежднх саборах народних ради моеја предварителнја вједомости и увједомленија послати, кои в прочем. . .“

На сие графа Хадика писание почившиј Архиепископ и Митрополит Г. Павел Нешадович из Карловаца под 23. (12.) Августа 1768. љета следујушчим образом отвјетствовал: „Ваше ја Ексцеленции високопочитаемое под 7. сего на мене отпушченое писание имјех чест прији мити 18. тогоже, из коего содержанија уразумјех всевисочајшее Јеја Ц. К. величества ради в Карловце држатисја имушчаго народнаго собора учреждение.

Јакоже Јеја Ц. К. Величество за своего всевисочајшаго комисара Вашу Ексцеленцију наименовати благоизволели јесу, тако мье тјем благопријатнеј случај дан јест славнија Ваша својства оцјењати, и между тјем поздрављају Вашу Ексцеленцију јако Ц. К. комисара, докуди случај мье будет лично сие засвидјетелствовати с покорњејшим напоминанием, да когда би ја здрав бил всекопечно на мье Вашеју Ексцеленцијеју опредјелениј термин согласил би сја највише и за то, что до конца месеца Октомврна овамо позватисја имушчиј депутирти имјели би времја прији. Обаче безсумњено Вашеј Ексцеленции познано будет, что ја моеју от 8 мјесјацев нордожајушчејуса болезнију тако утомлен јесм, что ни сједјети ни ходити могу, но непрестано на одрје лежати принуждајуса; следователње да би могао на собору присуствовати и полученију крјепости моеја должајшее взискуетса времја, того ради ја ве в состојании на Вашеју Ексцеленцијеју мье опредјеленеј термин согласитисја, когда в таковнх болезненних нападенних обрјетајуса; при том и сие приложити имјеју, что в соглашении термина мјесец Август мимонти будет, от Септемврија же половина на созване на конгрес, и разписание по Епархиам, а другаја половина на избранне депутиртов по диштриктам взискуетсја, остает убо сам Октомврне мјесец за путешествие, а кромје того у мјесецу Октомврију наравожеске (каравожеске?) визитације* Епархиам, в Новемврии же код Милитарев в славних граничних регпментах генерал мустерунги бивајут с једне стране, с друге пак стране код мое церкве пост настает, кои трает до рождества Христова, и сие времја торжествованија собора депутиртом било би весма неспособно и скупо, особито у месту овакове, какво јест Карловце, где никакве уредбе нешма по сие надобно из других мјест приносити. Того ради из представленних узроков, мое би понизњејше мьение било, да собор Јануарија мјесеца будушчаго 1769. начало свое возмет, кое време јешче за точное не могу Вашеј Ексцеленции предложити, но задержавају

* Не знамо какви су ове визитације. Нити знамо шта би значила реч „наравожна“ нити „каравожна“. У рукопису стоји, да се може читати и „норожеске“ и „каравожеске“.

себи по премјењајушчиса здравија моего обстојателствами с времена на време извјестија Вашеј Ексцеленции посилати. При послании убо ниње обикновеиаго при соборје народњем церемонпела и то воспомјанути имјеју, что доселе, ниже временіј Митрополит, ниже Г. Епископи в числе 25 духовних депутиртов к собору приходили сут, и всегда обикновено било, јако после соглашенија о дни с Ц. К. комисаром Митрополит, а престолу Архиепископскому праздну сушчу два Епископа, два из клера, толикоже паки от милитара и равно провинциалних созвание на собор подписивали, и на Епархие отправљали и налагали, да свака Епархиа свое депутирте из вејакаго состојанија избрати с надлежашчими плепипотенциами и трошкови снабдјети, и к собору послати имјеет, повшегда от всевисочајшаго двора вејем надлежателствам оправлепе сут заповједи к собору изабране депутирте невозбрано отправити.

В прочем в ожидании далшаго мњенија Ваше ја Ексцеленции пребивају с возможним почитанием.

Ваше ја Ексцеленции
покорњејши слуга
В Карловце 23./12. Августа 1768
Павел Ненадович
Архиепископ и Митрополит.

1769. N. 2.

II.

An Baron Kollez den 31. X. br. 1768.

Da Ich schon anderweit meine Willensmeinung zu erkennen gegeben habe, dass anstatt des angetragenen Synodi Graeci ritus non unitorum ein National-Congress abgehalten werden solle; So wird nebst der behörigen Einberuffung dieses Congresses weiters in der Sache selbst die Vorsehung erfordert, dass der dazu abgeschikende Kais. König. Commisarius mit einer gemessenen die Vorhabende Hülfe im ganzen erschöpfenden Instruction versehen werde, allermassen jene, die dermalen zu dem vorgehabten Synodo verfasset worden zu dem grossen Gegenstande eines National-Congresses nicht genüglich ist.

Es muss dahero auf die Ausarbeitung einer neuen und vollständigeren von nun an fürgedacht werden, wobey alle die Stellen mitzuconcuriren haben, die jenen Landen, in welchen die Völker griechischer nicht unirten Religion wohnen vorgesezet sind. Mit diesen wird also die Illyrische Deputation hierwegen noch das behörige Einverstandniss pflegen, und unter gemeinschaftlicher Überlegung sothane Ausarbeitung fordersamst vor die Hand nehmen, somit auf folgende puncte dabey Vorzüglich den Bedacht zu richten haben.

1. Dass der Commissarius überhaupt auf nichts in meinen Nahmen oder Auftrag richte, so einer bedenklichen Anstössigkeit oder einer unwiedersprechlichen Ausstellung unterliegen könnte. Dahero demselben auch zur Nachricht zu bedeüten ist: Dass die Verminderung der Popen, weil diese ihre eigene Haüser und Gründe in dem Orte ihrer Anstellung besitzen, nur durch deren Absterben, und die Nichtweysung neüer Subjectorum bewirket werden könne, folglich dass auch in anderer Art einiger Antrag darauf nicht zu richten seye. Zugleich ist demselben aufzutragen, dass, da die Anzahl der Popen in keiner so grossen Übermaass, als Vermeinet worden, bestehen dürfte, Er sich über die eigentlich bestehende Anzahl derselben eine genaue Wissenschaft verschaffen, zugleich auf den Umstand, dass der Ritus der griechischen Kirche, wie es verlautet 3 oder wenigstens 2 Popen zur Halturg ihrer Messen oder Liturgie erfordere, die Rücksicht wenden, und solchen näher erheben, sofort seine Wohlmeinung eröffnen solle: ob, und in weit eine mehrere Beschränkung dieser Geistlichkeit räthlich, oder thunlich seyn wolle?

2. Was die Excessen des Cleri, und deren Abstellung betrift, da wäre es nicht wohl thunlich, in alle Angebühr de praeterito einzugehen; doch müssen wenigstens die grössere Delicta untersuchet, und bestrafet werden: wo dann die Erkäntniss, welche darunter für derley grossere Excessen anzusehen, dem bescheideren Ermessen, und billigmässigen Befund des Commissarii zu überlassen seyn wird.

3. Wegen der Succession des Metropoliten in die Verlassenschaft der Bischöfe bestehet allschon meine Anordnung, und kann kein Anstand obwolten, dass alles

dasjenige, was zu den Kirchen selbst gehöret, ordentlich beschrieben, und die jährliche Kirchen Rechnungen eingeführet werden; massen der Metropolit sich hievon etwas zu zueignen nicht befugt ist. Was aber das eigenthumliche Vermögen eines Bischofs betrift, ist es bey dem Privilegio Nationis, und der ertheilten Erläuterungs Resolution zu belassen, und darauf festzuhalten; In welchem Falle auch der Metropolit um so eher zu bewegen seyn wird, dass er bei einen jeden Bissthum oder Pfarre die nothwendige Einrichtungen in den Wohnungen so wohl als bey der Wirtschaft lasse; da im widrigen es von Mir abhangen würde, bey dem zu machen habendem Ausweis des rückgelassenen Vermögens die nothwendige Einrichtungen bey den Bi thümern und Pfarren zu bestimmen, massen vermög Privilegii ein derley zurückgelassenes Vermögen nicht dem Erzbischof in proprio, sondern dem Erzbissthum zufällt, folglich zum Nutzen der Bissthümer und Pfarrern, damit sie ohne Beschwerung des Volks um so leichter das Beneficium antretten, auch dabey bestehen können, angewendet werden kann, und muss.

4. Hat der Commissarius zu seiner Nachachtung zu nehmen, dass die Suspension des Cleri minoris, dem Clero majori nicht wohl benommen werden möge, und dass fortan bey meiner Anordnung zu bestehen, womit zu Popen nur erbländische Unterthanen angestellet werden sollen. Da auch verlautet, dass die Popen, so Witwer geworden nicht schuldig wären in ein Kloster zu gehen, sondern dem Bauerstand wieder antretten und zur zweyten Ehe schreitten können; So wird der Commissarius wenn der Umstand sich also verhalten solte, in schicksamer und unanstössiger Art die Sache dahin einzuleiten trachten, damit der Rücktritt der verwittebten Popen zum Baueren- oder Bürger Stande thunlichster massen beförderet werde; indeme dadurch die Population und Contribution einen Zuwachs erhalten würde.

5. Wegen Verminderung der Calugier Klöster und Vormerkung deren Vörmögen und Habschaften habe meine Resolution schon ertheillet. Es gibt aber, die von den Callugiere anderweit vorgekommene Nachricht, dass selbe gröstentheils gesittete, auch gelehrte Männer sind, den Anlass darauf fürzudenken, ob nicht derley Klöstern auch die Unterrichtung der Weltlichen Iugend aufgetragen werden könte? Und da ich ohnehin schon verordnet habe, dass zu den Kloster-Gelübden keiner vor dem 25. Jahr zugelassen werden solle; so wird auch ob zur Aufnahme selbst bey den Callugern ein gewisses Alter zu bestimmen wäre, auch noch weiters zu erwägen seyn?

6. Wegen Kundmachung einer Stoll Ordnung bestehet ebenfalls allschon meine Resolution, und wird in deren Folge sonderheitlich darauf zu sehen seyn, damit nach dieser Norma die genaue Beobachtung gehalten, und zu solchem Ende ein Exemplar jeden Orts bey dem Richter aufbehalten, ein anderes aber bey der Kirchen angeschlagen werde. Wie dann ingleichen auch wegen der Jurium Episcopalium, und was überhaupt ein jeder dieser Religion, dem Bischof sowohl, als dem Pfarrer jährlich abzurichten schuldig seyn solte, anbefohlener massen die Gebühr auszumessen, und der Entwurf zu meiner Begenemigung vorzulegen seyn wird.

7. Habe der Hungarischen Hof Kanzley bereits aufgetragen, den Denuntianten Milaicovics zu Neusatz in behörigen Schutz zu nehmen, dessen also der Commissarius ebenfals zu verständigen ist.

8. Nachdeme vorkömet, dass der Vicarius des Mitropoliten (Пеіар Петровић) ein gefährlicher und eingennütziger Mann seye; So wird sich die Deputation solches gegenwärtig halten; und dem Commissario ein gleiches zar privaten Nachricht bedeuten, damit dieser Üble Mann niemahls zu einem Bisthum gelassen, und von der Person des künftigen Metropoliten entfernt werde.* Dahingegen soil der nicht unirte Bischof zu Neusatz (Мојсије Путник) als der beste seines Glaubens, und als ein vernünftiger, gelassener und redlicher Mann im Ruf stehen, welches ebenmässig dem Commissario in

* Поред свег тога је Петровић назбрат и потврђен био прво за владику карлштатског а за тим темишварског, а по смрти Мојсија Путника и за администратора митрополије, потом за саветника илирске дворске канцеларије.

geheim zu bedeuten seyn wird, um bei Besetzung der Metropoliten Stelle, auf diesen Mann den Bedacht nehmen zu können.** Ingleichen soll

9. der dermahlige Probst in dem Bezdiner Calugier Kloster Dyonisius Zivojnovics ein geschickter Mann seyn, der von den Vorurtheilen der Nation befreyet, auch selbst von der Union nicht entfernet zu scheine,*** dagegen aber weder bey dem gewessten Metropoliten, noch bey seinem Temesvarer Bischof in Gunsten stehe; bey gegenwärtiger Bestellung eines neuen Metropoliten wird also auch auf die Beförderung dieses Mannes zu einem Bissthum in allthunlicher Art fürzudenken seyn; Wie nicht minder auf dem Administratorem des nicht unirten Bisthums zu Arad Bachomius Knesovitz, der ebenfall gute Studia haben solle, die diensame Rüksicht genohmen werden mag.

10. Über die von dem Bischof zu Temesvar (Видак потоњи митрополит Вићентије Јовановић) vorgekommene Innzücht, dass selber mit einem verheuratheten Weibe einen ungebührlichen Umgang pflege, soll dem vernehmen nach die Bekänntniss eines Augezeugen bey der Banco Deputation obhanden seyn; welche also dem Commesario nachzntragen seyn wird.

Im übrigen sind bey dem Entwurf der Instruction meine anderweit in Sachen schon vorhergegangene Anordnung zum Richtmass zu nehmen, und die Ausarbeitung wird sodann nach dem gemeinschaftlichen Einverstandniss der Stellen zu meiner Genehmhaltung demnächstens vorzulegen seyn.

Maria Theresia m. p.

* * *

Како је међутим 15. Августа умро митрополит Павле Ненадвић, није заказаног сабора ни дочекао, који је одржан идуће 1769. године.

Рад је 1769. народног сабора преставио и оценио лепо наш умрли пријатељ Мане Грбић у II. књ. „*Карловачког владичанства*“ стр. 53—96.

Горња два прилога нека послуже као допуна историји истог сабора.

** Комесар је Хадик поред свег тога свим силама радио, да буде изабран за митрополита Јован Ђорђевић, тога је силом и протурио. А за што, то је бар јасно. И из овог се види, како су комесари при избору митрополита имали и својих рачуна.

*** Оно је царица рекла за Дијонисија с тога, што је исти имао разговор с царем Јосифом, па је цар држао, да Дијонисије није противан унији, што пак није истина било.

По овој тврдњи царичиној и ми смо у „*Гласу истине*“ за 1890. стр. 365., а пре нас блажене памети Никанор Грујић као архимандрит у књижаци „*Народна српска скупштина 1. и 3. Маја 1848.*“, осудио арх. Дијонисија, да је нагињао унији.

Исту смо своју сумњу оповрали у „*Споменику*“ српске кр. Академије XXXIV. стр. 141.

Настојатељи манастира Ходоша.

С пријатељске стране добили смо следећи списак настојатеља манастира Ходоша. Исти гласи:

Настојатељи манастира Ходоша:

1. Софроније архимандрит 1700
2. Генадије игуман . . † 1705.
3. Александар Прерадовић архимандрит . . . 1732.
4. Вићентије Продановић архимандрит . . . 1750.
5. Василије Милутиновић игуман . . . . . 1768.
6. Вићентије Новаљић архимандрит родом из Мостара . . . . 1773.
7. Методије Богдановић игуман . . . . . 1775.
8. Генадије Ђукић архимандрит родом из Баје . 1778.
9. Теодосије Јовановић архимандрит родом из Батоње . . . . 1786—1810.
10. Мојсије Манојловић архимандрит родом из Арада . . . . 1810—1835.
11. Симеон Поповић игуман родом из Сирига . 1835—1837.
12. Григорије Кириловић архимандрит родом из Галше . . . . . 1837—1839.
13. Стеван Крагујевић архимандрит родом из Осека 1839—1842.
14. Лаврентије Гершић протосинђел . . . . . 1842—1845.
15. Емилијан Кенгелац архимандрит родом из Кикинде . . . . . 1845—1853.

16. Антоније Нако архимандрит (28/VI.) до 28. Јула 1853.
17. Корнелије Живковић архимандрит родом из Дала од 28/10 1853.—2. јула 1887. који је по упуству усменом митрополита-патријарха Германа Анђелина 2. јулија 1887. предао управу манастира изасланицима таданьег арадског епископа Мецијана: Давду, Бончу и Десијану, те премештен у манастир Месић.

* * *

По нашим белешкама, осим поменутих настојатеља, ми смо нашли и на ове настојатеље Ходошке.

1.) 1523. У *„Златној књизи“* бр. 1. за 1903. и *„Шематизму“* за 1878 од Стевана Болманца, на стр. 144. спомиње се ходошки игуман *Михаило*, на икони св. Богородице.

2.) 1651. ишао је у Русију *Софроније* митрополит липовски, који је седео у Ходошу. (*„Прибавление к изданию творенiй св. Отцев, в руском переводе“* 48. Ч. 496. стр.).

И кад је у то време седео у Ходошу липовски митрополит Софроније, није искључена могућност, да у њему није седео и *Данило* липовски митрополит, чиј се надбедреник од 1563. налази у манастиру Крушедолу (*„Стари српски записи и натписи“* од Љубе Стојановића I. књ. стр. 199.)

3.) 1708. На сабору народном одржаном 7. Јануара 1708. у манастиру Крушедолу, био је посланик игуман *Арсеније* „от Влашке: игуман Арсеније Ходошки.“ (*„Беседа“* 1869 стр. 159.)

У то време Темишварски Банат није потпадао под карловачку митрополију. И Бечкерек се још 1732. рачунао у Влашку.

4.) 1712. У запису милостиње спомиње се под 1. Мајом 1712. игуман ходошки *Аксентије*. (Рукопис).

5.) 1726. На народном сабору одржаном 1726. у Карловцима, био је посланик архимандрит *Софроније*, „от арадске крајне Архимандрит Софроние от манастира Одоша.“ (*„Споменици из будимског и пештанског архива“* III. књ. стр. 283.).

6.) 1741. архимандрит *Генадије*, (рукопис).

7.) Наведени под бр. 6.) арх. *Викентије Продановић*, на народним саборима одржаним 1748. и 1749. у Карловцима био је посланик. (*„Глас истине“* 1890. стр. 173. и рукопис.)

8.) Наведени под бр. 9.) архимандрит *Теодосије Јовановић*, наводи се 28. Априла 1788. као игуман ходошки (рукопис), а на темишварском сабору 1790. био је посланик и архимандрит. (*„Летопис“* књ. 105. стр. 66.)

Навешћемо овде још списак братства манастира Ходоша од 1788.

Теодосије Јовановић, игуман
Гедеон Токар
Методије Богдановић
Порфирије Никковић
Исаија Михајловић
Теодосије Модара
Генадије Марковић
Игњатије Петровић
Амвросије Лазаревић
Спиридон Силађи
Филарет Костић
Викентије Благојевић
Јоаникије Албуловић
Исаија Михајловић.

1787. године имао је Ходош примања 2863 фор. 42 кр., а расхода 2826 фор. 43 кр.

Дуҗан је био на крају исте године 3929 фор. 42 кр.

А имао је: 50 акова вина а 6 ракије; мерова жита 100, 12 кокуруза, 17 зоби, 100 јечма; 120 пласти сена; комада теглећи волова 16, рогате марве 87, коња 45, свиња 169; кошница 42. (Рукопис).

Д. Р.

Мудар Грк!

Д. Р.

Како је 1824. године у карловачкој митрополији уз митрополита Стефана Стратимировића, било у животу само три епископа, и то: Дијонисије Поповић — Грк — у Будиму, Јосиф Путник у Пакрацу — администрирао је арадску епархију — и Гедеон Петровић у Новом Саду; није чудо, што је Стратимировић све своје старање обратио на то, да се попуне празне епархије у Араду, Вршцу, Карлштату и Темишвару.

1816. одржан је синод, у ком је иза-

брян био за владику арадског Синесије Радивојевић, архимандрит гргетешки; но његов избор не буде потврђен.

Како је међутим умро 9. Децембра 1818 вршачки епископ Петар Јовановић Видак; 25 Јунија 1822. Стефан Авакумовић епископ темишварски а 14. Децембра 1723. карлштатски епископ Мојсије Миковић, а синод од 1816. нити је правилно закључен, нити се допуштало његово продужење: Стратимировићу није ништа друго преостало, доли да позове на договор епископе, односно да њему даду или другима пуномоћ они епископи, који не би могли доћи, па да ургирају продужење нераспаштеног синода од 1816., односно да и без синода обаве избор на упражњене епархије.

Епископи су Путник и Петровић обећали Стратимировићу да ће доћи на договор, но за Поповића је знао, да због старости и зимског времена не ће моћи доћи, с тога му се обрати са следећим писмом:

„Ваше Преосвештенство,

Господине високопочитаеми!

Њест нуждно да тугу и потребу сего времена нашија свјатија церкве, вашему Преосвјашенству обширно опишу: ибо ваша ревност и горјешчаја к неј љубов тако живо представит онија ко чувствителному сердцу вашему, јакоже и ко моему представљает ја. И будући да би нуждно било, да собравшеся во једино обшчим согласием, и закључением о дјелаемих управленије сотворим. По коему потом аки правилом јединаго Божијаго Духа оживотворени сушче, ко благому концу привести дјело усилимсја, ваше же Пр. в сем зимном времени, и во вашеј уже глубокој старости ниже можем, ниже смјеем сјемо призвати; хотја би ми иначе вседушно желили в. Пр. — в расуждении сих важних предметов — в сообшчении сословија и опредјеленија имјети.

Того ради со сим молити вас принуждајуся, изволите јединому от Братиј Г. епископов, сије јест Г. еп. Пакрачкому Јосифу от Путник, или Г. епископу Бачкому Гедеону Петровићу ваше писменое Полномошшие послати, *во јежде би они во место вас во всјех совјетах и закљученијах, и представленијах, и мњенијах, сообшченијах говорити и творити, и ашче би и такова обстојателства појавилаја, да би имјели и о самом избранији особ на Епископати мњенија и гласи давати, и в том ваше мјесто замјенити, и всја прочаја именем вашим закључити и подписати, и гласе свој јавити могли.* Кое за ниње и тако токмо о совјетах разумјеетсја, ниже о какавому користи повчанија касајушчемуся предмету слово бити может, ниже јест, и за то мо жет таковое полномошшие дано бити, и во једином на једиаго от них, или и на нас самих писаном посланији.* Моју обаче Пр. в. усердно и братски да би цјелое сие дјело *со всјеми всјачески в тајне задержали*, и токмо јединому от ваших особ — кои би таковое послание и тако написати имјел — со увјешчанием да и он в крајњеј тајности задержат, сообшчити изволили.

В прочем моју учините сие *что скорше можете*, и тако решчи с првоју почтоју, и абие писание же таково прјамо сјемо в Карловце послати не пропустите. Кое ожидаја между тјем с високопочитанием пребивају

Вашего Преосвјашенства

В Карловце 13. Фев. 1824.

покорњејши Слуга

Стефан Стратимировић с. р.

У место искаиог пуномоћија, одговорио је 20. фебруара мудри Грк Стратимировићу и доставио му своје мишљење о попуњењу упражњених епархија, као што се види из следећег одговора Стратимировићевог, пошто немамо истог Дијописијевог писма.

„Ваше Преосвјашенство

Господине високопочитаеми!

Почитаемое писание ваше от 20. сего вчера исправно получив, чест имјеју абие јавити вам, јако оно добро јест, и самому мњенију с њеким малим различием сходно; и когда времја прилет ко нарочитому особ за вдовствујушчија Епархии опредјеленију, тогда оное употребити будем.

Имјеем ми обаче јешче њеких иних томуже предмету равно важних с ним вкупје сопрјаженых, предварителних и тому

* Стратимировић је добро знао како је Грк шврт на новцу, те мислећи да ће пристати ако му писмомене, да се не ће ништа о новцу радити, ал се преварио у рачуну.

посљедујушчих вопросов и опредјелений, ко коим потребно јест нас всјех аки убјеждајушчее прописное согласие, и прјамо решчи једиподушие. За то принуждајуся паки в. Пр. усердијеше молити: пошлите и оное точно јакоже писах вам *полномошчие* или на особеному листу, или в самом писании.

Но јешче и паки препоручити чест имјеју, пошлите ми сие *абие с первоју почтоју*, ниже маљејшаго в том пропушчајте времене. По том содержите всја, јакоже первое, тако и сие мое писание под печатиjу исповједанија, и истинија тајности.

В прочем с висопочитанием пребивају

Вашего Преосвјашченства

в Карловје 25. Фев. 1824

покорњејши Слуга
Стефан Стратимировић с. р.

Мудри Грк ни на поновну молбу Стратимировићеву не посла му искану пуномоћ, него му одговори:

„Ваша Ексцеленција!

Милостивое Ексцеленции Вашеја Писание под 25. Фев. на мја посланое 29. с великоју радостиjу получих, тјем вјашче что предложение мое с њеким премјенением Ексцеленција Ваша одобрати благоизволила јест.

Но понеже велики предмјети пользи церковнија касајушчисја неизостављно взискују полномошчие мое, и сице повторително Ексцеленција Ваша тое от мене желает; всепокорњејше извјестити не отлагају: что в церковних дјелех величајше искуство с безпредјелнеjу ревностиjу Ексцеленции Вашеја извјестно вједи, не недоумеjу, да и в сем важњејшем предметје тоеже оживљает Дух Ваш, и аз готов сиј церковнија ради помошчи и на бједствија, и на смерт, всја дјејатисја имушчаја одобрити хошчу.

Обаче желил бих, да всја закљученија прежде мње сообшчатсја, котораја собственоручноју подписују соутвердити буду, всепокорно прошу сотворите мње милост сиjу, да упокоитсја дух мој, и познаjу что и аз старец желанија моего нелишајусја.

В прочем привручајасја милости с особеним висопочитанием пребивају

Ексцеленции Вашеја
В Будимје Февруарија 29.
покорњејши Слуга
Дионисиј Поповић.

На ово је писмо мудрог Грка одговорио 2. Марта н. г. Стратимировић, а шта, не знамо, јер немамо тог његовог одговора.

Из реченог се јасно види, како је Грк био неповерљив, и не хтеде од себе дати искане пуномоћи.

Да је тако што Стратимировић искао од ког Србина владике, Србин би му га одмах дао, ал мудар Грк не хтеде га дати, и ако је имао узрока да буде захвалан Стратимировићу што га је примио у карловачку митрополиjу, кад је морао напустити своjу столицу у Београду, пошто би га Турци да је остао у њему мало узвисили ил задавили, што је држао уз Аустријанце за време Кочине крајине.

Манастир Ковиљ.

Д. Р.

Како се не данас, но од толико времена сваком приликом народу говори, како су и наше овостране манастире подигли српски краљеви и деспоте, и ако се за данас зна једино то, да су само Бранковићи — Георгије, владика Максим — подигли Крушедо и Хопово, и како калуђери немају Бог зна каквих заслуга, што су се исти одржали; нека следеће писмо игумана ман. Ковиља јеромонаха *Михаила* и братства истог манастира покаже: *каквих* заслуга има братство истог манастир, што се одржао манастир Ковиљ. и шта су све калуђери његови претрпели.

А *што* су калуђери манастира ковиља претрпели, мање више то су исто претрпели и калуђери осталих наших овостраних манастира, које од некрштених Турака, а које од крштених.

Исто је писмо писао игуман Михаило митрополиту Вићентиjу Поповићу, а кад, не рече се. Кад се зна да је исти митрополит умро 1725., а постао митрополитом 1713., то је дакле у том времену оно написано.

Само писмо гласи:

„Прјеосвјашчени г. Митрополите, нам јасно сиателни и милостивеишни господине архипастиру и заступниче наш усрдненши.

Вашему свјатителству, пашему же истиному благодетелеви ми ниже подписани раби вашего блаженства, приказуемо се и нашу нужду обзнањуемо, колиюсмо крати били пороблени, и монастир горио, и наше сиромаштво пострадали:

а̃. Прввје жаде пресвјетли цјесар Божиом помоћнју добио Будим[1] од турских руку. тадајсу нам погани турци разграбили све шчосмо имали, и монастир спалили и једва потом с муком великом покрисмо монастир, борависмо сиромашки, док турци назад добише Београд.[2]

б̃. Ва то време, турци похараше нас и монастир пожегоше и тако потом билисмо прикрили монастир и сабрали се и сиромашки живили.

в̃. Трети крат су нас похарали и монастир пожегли татари када су турци рвали и били Петроварадин,[3] до самие зими када су тамо под градом и зимовали, многога зла татарскаго и турскаго продолженија ради писмене неможемо ни уписати шчо смо сиромаси патили.

г̃. Четврти крат пленише нас турци и монастир попалише и ва плен много братие отвели, числом 20, које по имену наображуем: Виктора, Вениамина, Прокопија, Михаила, Мину, Спиридона, Аврамија, Данила, Елефтерија, Никодима, Аксентија, Никона, Христифора, Илариона, Јоаникија, Висариона, Теофана, Евтимија, Севастијана, Симеона, ти су калуђери на плен отведени, у ово врјеме када поразио Бог погане турке на Сенти[4] рукоју пресвјетлаго принц Евгенија и од тих више именовати наших монастира калуђера, јесу турци у нихону табору пређе мало него су разбити, кои су били љетима остарели 6 калуђера посекли, а јешче 6 неима их коначно, незнамо камо су у унутарњу земљу турску занесени, и до данас неимамо гласа за њих, а осморицу јесмо вјелми мучно за много дуговање откупили, за кое дуговање јесмо сиромаси и данас должни људима добрим, кои су нам узајмили свое благо.

ѓ̃. По свих ти али случаев, билисмо се неколико нас калуђера и стараца састали, и свој монастир где смо се Богу обешчали служити, населисмо се и монастир покрисмо и сиромашки са трудом живисмо, до врјемена Ракоцина[5] ребелиства, и негова нам војска похара монастирско сиромаштво шчосмо имали и марву отерали, и монастир са Келиама пожегоше, и от того времена неможемо се сиромаси владати. ни имали чим монастира поновити: того ради наш милостивеишни господине и благодетељу, и за нас худих промишление имај, и нашу жалосну тужбу пресвјетлому величеству цјесарскому, васпомени, да би и ми ходатајствовати помиловани били, и о чиме просимо г. Петра Андреевића, да би услушани били, да би се покрепио и они свјати монастир, да би се запустенију неподпао, а ми убоги богомолабници вашего свјатителства остаемо:

М. П. Смјерени игумен
Михаил јеромонах
са браством општче
соборно с. р.

Вашее архипастирские вјезможности г. г. благодетеља нашего уставични богомолабници и покорни раби, братство храма св. архангела проименованого монастира Ковиља.

Статистички преглед

рођених и умрлих за доба од последњих 50 година т. ј. од 1851—1900. године у православним српским црквеним општинама епархије бачке.

I. У општинама новосадскога протопрезвитерата.

Бр.	Име црквене општине	1851—1900. родило се	1851—1900. умрло	више се родило	више се умрло
1	Нови Сад	16643	15152	1491	—
2	Стари Футог . . .	5658	4756	902	—
3	Бегеч	4290	3471	819	—

[1] 1686.
[2] 1690.
[3] 1691.
[4] 1697.
[5] Око 1705—7.

4	Гложан-Чеб	817	725	92 —
5	Стара-Паланка	8814	7169	1645 —
6	Обровац	2959	2499	460 —
7	Товаришево	6451	5539	912 —
8	Силбаш	4972	4024	948 —
9	Пивнице	3978	3299	679 —
10	Деспот-Сент Иван	4413	3571	842 —
11	Кулпин	3144	2630	514 —
12	Пирош	2421	1822	599 —
13	Кисач	723	546	177 —
14	Старе Шове	3665	2958	707 —
15	Стари Кер	3026	2145	881 —
16	Стари Врбас	4204	3477	727 —
	Укупно	76178	63783	12395 —

2. У општинама сомборског протопрезвитерата.

1	Сомбор	22481	20362	2119 —
2	Суботица	4941	4725	216 —
3	Баја	788	960	— 172
4	Шандор	1748	1513	235 —
5	Парабуће	1527	1316	211 —
6	Брестовац	2246	1993	253 —
7	Стари-Стапар	13158	11296	1861 —
8	Рац-Милитић	313	305	8 —
9	Стари-Сивац	8322	6697	1625 —
10	Рибица	1162	1031	131 —
11	Станишић	2194	1942	252 —
12	Пачир	2838	2258	580 —
13	Бајша	1200	1135	65 —
14	Кула	5310	4204	1106 —
15	Лалић	3309	2882	427 —
16	Параге	3296	2697	599 —
17	Дероње	3780	3287	493 —
18	Бођани	807	666	141 —
		79420	69269	10323 172
				172
	Укупно	79420	69269	10151*

3. У општини старо-бечејског протопрезвитерата.

1	Стари Бечеј	13056	10399	2657 —
2	Сентомаш	14157	11276	2881 —
3	Турија	6514	4770	1744 —
4	Фелдварац	5779	4736	1043 —
5	Петроно Село	4434	3566	868 —
6	Мохол	8064	6964	1100 —
7	Ада	4136	3213	923 —
8	Сента	4581	3843	738 —
9	Стара Кањижа	1101	1065	36 —
10	Мартонош	3044	2755	289 —
11	Сегедин Јегрз	813	1227	— 414
12	Јегра	50	145	— 95
		65729	53959	12279 509
				509 —
	Укупно	65729	53959	11770 —

* *Прим.* Општина Сантово г. 1899. крштено 34 умрло 28
г. 1900. „ 30 „ 33
„ 63 „ 56
56
више крштено 7

4. У општинама жабаљског протопрезвитерата

1	Жабаљ	10757	8557	2200 —
2	Госпођинци	5843	4829	1014 —
3	Надаљ	4494	3428	1066 —
4	Чуруг	12939	10340	2599 —
5	Ђурђево	7159	5540	1619 —
6	Ковиљ-Сент-Иван	3997	3188	809 —
7	Вилово	2320	1896	424 —
8	Мошорин	6121	5426	695 —
9	Тител	4573	4216	357 —
10	Лок	2068	1677	391 —
11	Гардиновци	2583	1997	586 —
12	Горњи Ковиљ	5382	4564	818 —
13	Доњи Ковиљ	3466	3097	369 —
14	Кać	6475	5431	1044 —
15	Ман. Прњавор**	253	209	44 —
	Укупно	78430	64395	14035 —

Преглед

Т. бр.	Протопрезвитерат	1851—1900 родило се	1851—1900 умрло	1851—1900 више се родило умрло
1	Новосадски	76178	63783	12395 —
2	Сомборски	79420	69269	10151 —
3	Старо-бечејски	65729	53959	11770 —
4	Жабаљски	78430	64395	14035 —
	Укупно	299757	251406	48351 —

** *Прим.* Под архимандритом Исидором Коларовићем почето је расељавање Прњавора, коначно је расељен 1872. год. Дата су дакле од 1851—1872.

Допис.

У Забрбу, 8. марта 1904.

Пожурила се браћа да објаве „свом“ народу, да је, милошћу чланова пакрачке конзисторије, и то сродника и пријатеља и оних који имају рачуна, да се узаконе припуштање набору за окружног протопрезвитера и оних свештеника, који су свршили богословију и без испита зрелости (дакле против воље закона) и добили право да у нашој дијецези могу вршити „душестаратељско звање“, набору за пакрачког окружног протопрезвитера припуштени „довољњаш“ седмошколац и „довољњаш“ богослов, сада пак највећи законодавац Сава Стојаковић, *изабран са двије трећине гласова за окружног протопрезвитера пакрачког.*

А како су браћа нашла за потребно, да и о томе своју публику извјесте неистинито, јер неће, да је један кандидат добио 22 гласа, други опет 9 гласова, а њихов Сава 62, (види 52. број „Заставе“), то ваљда неће бити ником криво, ако и ми, који нисмо били за Саву,

рећемо такође нешто о том избору и то по души и истини.

Прије свега ми држимо, да Сава није имао ни права тражити мјесто окружног протопрезвитера. Он је по милости кр. угарског министра богочасти добио дозволу да може свршатива богословију без испита зрелости и по свршетку богословије да може у пакрачкој дијецези вршити душестарательско звање, другим ријечима, у овој дијецези бити парох. Звање пак окружног протопрезвитера није оно исто што и звање пароха. Протопрезвитер окружни виши је од пароха, ма да је и он парох, јер окр. протопрезвитер је надзорник других пароха, он је орган управне власти црквене, он је достојанственик црквени. И ако је нашој дијецези потребно и мање квалификованих пароха, није још установљено да јој треба и таквих протопрезвитера. Према томе била је конзисторија у праву што Саву *није* припустила избору.

Али дошло је до тога, да се стечај морао поново расписати. Нова конзисторија ријешавајући о молби истога Саве за *исто мјесто*, за које је конзисторијом већ проглашен био као неспособан, ријешила је да је способан! Да, али то је урадила конзисторија, која је случајно онако састављена била, као што сам у уводу напоменуо.

Но нико није против те нове одлуке приказао и Сава је, поред три потпуно квалификована кандидата, од којих су двојица били и *одлични* ђаци, а и свештеници су такви, трећи је такође добар и потпуно квалификован, дошао да буде (зар у помањкању спремних потпуно кандидата?!) четвртим кандидатом.

Савини пријатељи дали су се сада на посао. Камо они упру, тамо мора побједа бити сигурна, јер иде им све на руку и све као наручено, чак им посредно умију послужити и њихови противници. Да богме, нико више није питао ко је какан био ђак, нико не пита ко са каквом вољом и успјехом ради у цркви, особито пак у *школи* (ово подвлачим, јер имам за то много разлога), главно је ко је које партаје, па онда се према томе одлучује, да ли ће се конкати и тражити штогод, што би кандидата могло дисквалификовати, као н. пр. ако се подписао не ћирилицом (што у осталом ни ми не одобравамо, али сумњамо да и Сава није никада честито своје име латиницом подписао), или ако случајно није рођен у нашој дијецези, јер најродољубивије свештенство наше диже се у „Застави“ против *странаца* (!), и испитује сељак и то кулико је кандидат висок!!

Имали смо дакле бирати између четири (а не три) кандидата.

Бар на биралишту објављено нам је да су припуштени: Димитрије Витковић катихета средњих школа у Загребу, Милан Стопић парох из Уљаника, Владимир Милутиновић парох из Бршљанице и Сава Стојаковић парох смољановачки (= 4). Извештач „Заставин“ прогутао је читавог једнога!

Конзисторијалним изаслаником био је окр. протопрезвитер вођински Атанасије Зорчић.

Избор је обављен, али не онако како закон прописује, него онако како закон неће.

Савине присталице на изборној скупштини знали су како стоје, она су знали шта су радили и шта су урадили, на су силом Бога хтјели да се гласа *јавно*. Предсједник изборне скупштине и многи чланови противили су се томе и позивајући се на закон захтјевали су, да се гласање обави *цедуљицама*. Но сила Бога не моли. Савини изборници претегли су и *гласање је обављено противузаконито*, јер предсједник попусти а конзисторијални повјереник допусти ту незаконитост! Али они који не гледају на лице, пријатељство, или корист, протестовали су одмах против тога и тражили да то и у записник уђе.

На како смо гласали? Право српски!

Дошао из другога протопрезвитерата парох Зец, дошао из Дарувара општински биљежник Сунајковић (вајни Србин, који је одхрањио сина римокатолика, Хрвата, *стеклића*, али је зато тај кукавни Србин у питањима нашим црквеним одлучни радикал!) и дошли још неки други непозвани, али не да мирно гледају и слушају, него примједбама својим и осталим да изводе терор над скупштинарима, који су ваљда ради тога морали *јавно* гласати. Предсједник попусти и у том, а конзисторијални изасланик допусти да се и то догађа.

Но свршено је и то противзаконито и под терором обављено гласање.

Предсједник прогласи, да је од *94* прозвана гласача 62 рекло Сава Стојаковић, 20 их је рекло Димитрије Витковић, 9 је рекло Милан Стопић, 2 су рекла Владимир Милутиновић, а 1 је рекао не гласам, свега дакле *94*,

и пошто је 62 двије трећине од *93*, проглашује предсједник Саву Стојаковића са двије трећине гласова изабраним парохом и окр. протопрезвитером пакрачким, а г. конзисторијални повјереник допусти и то, да се јавно у скупштини убије 1 глас, који се одазвао кад је прозван био и на свој начин и по својој вољи гласао!

Тијем је незаконито започето дјело достојно, т. ј. незаконито и започачено, а да је послије тога настало велико клицање и ликовање, о том не треба ни спомињати. Знамо пак и читали смо у „Застави“, да је Саза изабран за проту пакрачког.

Но ми држимо, да је прерано било, бар за овај мах, објављивати Српству знаменити тај догађај.

Та за Бога, људи, још има и конзисторија при томе посла. И ваљда ви немислите да ће се о изобру овом нашем судити и просуђивати у Новом Саду, или Карловцима код Кир Мите, па да ће се моћи све ово и овако одобрити.

Ми смо већ у записнику изборном протествовали против насилно изведеног безакоња, онај што је рекао да не гласа, ако је одржао ријеч. обратио се ваљда на конзисторију, да јој каже зашто није гласао, јер нама је казао да *није смио* гласати! Осим тога било их је који су и саставу саме изборне скупштине приговарали, јер држе, да чланови одбора пакрачког, пошто нису за чланове изборне скупштине бирани, нису имали ни право да у избору овом учествују; неки опет замјерали су што изборна скупштина није састављена према пропису, а с обзиром на *пристојни* број изборника из протопрезвитерата, јер ови нису сви дошли, па је требало онда мање бити и пакрачких, но ми тај приговор нисмо одобравали. Чудимо се само да нико није, попут конзисторијалног фишкала, приговорио и томе што су и администратори парохија били на избор позвани. Ваљда тек фишкал зна закон, па можда ће он и опет сам подићи свој приговор, јер га ваљда није заборавио од првога избора.

О свему томе имаће да суди конзисторија пакрачка, па тек ако и она буде могла и смјела све наведене незаконитости одобрити, онда ће истом Српство и православље бити спасено, јер ће се спремнији, способнији и достојнији морати повући у запећак, а пред њих ће изаћи г. Сава са својом спремом, коју је кр. угарски министар морао надопунити, да бар буде у нужди довољна за сеоског пароха, никако пак за окружног протопрезвитера најодличнијег протопрезвитера, или као што би ми рекли, за катедралног протопрезвитера!

Ми мислимо да конзисторија не смије очи затворити пред очитом незаконитости и надамо се, да ће она морати дати прилике представништву нашег протопрезвитерата, да још једанпут бира, па ако баш хоће, да се још једанпут обрука, јер овакав рад није друго него брука.

Или можда ми немамо право? Ако немамо, реците нам и ми у том случају молимо да и не штампате овај допис, него га баците у кош свој.

За незаконитост, за неправду, за неистину, чак ни за оно што би било само и нецјелисходно за цркву нашу, или за народ наш, ми се неби хтјели никада борити.

Један изборник, у име њих више.

* * *

И ми се у главном слажемо с Вашим назорима, а и са поднесеним признавима.

У § 68. II. Е. кр. рескрипта од 10. Августа 1868. год. у ком је говор о томе, како се обавља избор окружног протопрезвитера, вели се и то: „— — У осталом поступа се по §§ 58. 59. 60. и 61.“, а у § 58. у ком је говор о томе, како се обавља избор пароха и системизованих помоћника, вели се: „— — Сваки скупштинар **уписује по једног од предложених кога жели**, у осталом се поступа по § 16. II. Б.“. У истом је § говор о томе, како се обавља избор скупштинара за црквену скупштину, и у ком се вели, да се избор обавља недјељицама.

И поред *тако* јасног наређења рескрипталног, да се и избор протопрезвитера окружног има обавити тајним гласањем, као што се и обављају избори црквених скупштинара, одборника, пароха, ђакона, учитеља; *ваистину је највећа незаконитост, што се у Пакрацу обавио избор протопрезвитера окружног јавним гласањем*, који избор конзисторија већ због те незаконитости **мора** прогласити за неважећ и нов избор наредити, који се **мора** обавити по рескриптуалном наређењу.

Не чудимо се изборном председнику, ал се чудимо изасланику конзисторијалном, који није **требао ни смео** допустити да се обави избор јавним гласањем. А то није смео допустити све и да и не постоји законско наређење у том погледу, кад је видео *какви* су се непозванци међу изборнике помешали, *шта* су радили и *какав* је терор морао владати, кад се један учитељ тужи, да због терора није смео гласати по свом уверењу.

Крајње је време, да се једном бар тамо где постоји јасно законско наређење, стане на пут појединим варошким богаташима, који својим имањем и положајем у новчаним заводима тероришу своје сугрђане и завидске дужнике.

Што се тиче проглашења г. Саве Стојаковића као изабратог од $^2/_3$ скупштинара за протопрезвитера окружног, имамо ово приметити.

Кад је у изборној скупштини било присутно 94 изборника, онда је од тога броја $^2/_3$ 63, а не 62.

Што се један бирач уздржао од гласања — уздржао се рече од терора —, то не мења ствар. Он је био проваћат од председника и јавно је да не гласа ни за кога.

За изабратог сматра се онај кандидат, на кога гласа $^2/_3$ од присутних бирача, без обзира како је ко гласао.

С тога је јако погрешно изасланик конзисторијални и у томе, што је допустио председнику изборне скупштине да прогласи г. Сави Стојаковића као изабратог са $^2/_3$ гласова.

Кад се у § 68. П. Е. јасно вели, да при избору протопрезвитера окружног учествују „— — *скупштинари* реченог места — —“, а у § 59. да при изборима пароха, ђакона и протопрезвитера окружних „месни црквени одбор пази, да не буде том приликом нереда или других злоупотреба“; јасно је да одборници немају право гласања, но само скупштинари.

Кад већ месни црквени одбор накрачки није *хтео* ил није *смео* да спречи непозваним *онаково* мешање у избор, требао је то учинити изасланик конзисторијални, и „непозвате бираче“ упутити на закон, односно познати председника да их одстрани.

О квалификацији г. Саве Стојаковића за протопрезвитера окружног, проговорићемо идућом приликом коју више.

На приговор, да се број накрачких изборника имао равнати по броју дошлих, а не познатих на избор изборника на протопопијата, имамо приметити, да тај приговор није уместан.

Број скупштинара за избор дотичног места где је седиште протопрезвитера окружног, има се одредити према броју бирача на протопопијата, пре самог избора, без обзира, да ли ће сви позвани на избор на протопопијата доћи или не.

На тврдњу г. дописникову, да је прилком пређашњег избора г. фишкал конзисторијални заступао мњење, да администратори немају права учествовати при избору, немамо ништа друго приметити, до ли да се чудимо таким назорима, а подједно не можемо а да не изјавимо и своје чуђење, да један фишкал конзисторијални не зна ни то, да администратор једне парохије, за време своје администрације, ужива *сва* она права, која припадају једном пароху.

Не чудимо се ни мало *онима*, који не знајући захтеве који се захтевају и предпоставњају код једног протопрезвитера окружног и његове дужности, мисле, да се и при његовом избору треба обзирати на висину кандидатову и мерити колико је шака висок, пошто су исти тим својим закерањем показали да је њих требало послати на вашар где се коњи шаком мере, а не кандидати протопрезвитера окружних.

У осталом, као што су се оно у срећно време благочестиви општинари навикли владици, да нису могли звонити при његовом доласку у њихову општину на деведесет и девет разлога, те кад их он упитао за њих, и кад му одговорише: прво и прво да немају звона, он им одговори: доста, не наводите остале разлоге; тако исто и ми велимо: чим је обављен избор г. Саве Стојаковића за протопрезвитера окружног гласањем усмено, а не тајно цедуљицама, не би требала накрачка конзисторија да претреса остале наводе у приговорима, пошто на основу тог једног незаконитог чина, **мора његов избор прогласити за незаконит и уништити га.**

Ну, да се не би могла икоме неправда учинити, могла би конзисторија донети решење и на поднесене уткое, на пек незадовољни с њеним решењем, иду на вишу власт, како би се дошло до начелног решења у поменутим спорним питањима.

Ми се чудимо г. Сави Стојаковићу, да је он као члан саборског одбора, који је у врло реду позван да се стара за одржавање постојећих уредаба, могао допустити својим пријатељима — ако је знао, да га они после јавним гласањем бирати — односно да се могао примити **тако** обављеног избора.

Дужност је његова била, да се одмах по саопштењу резултату и начина набора, изјавио, *да се не може и не сме примити избора.*

А још му се већма чудимо, да се он и *могао* искати за протопрезвитера окружног и обраћати с молбом оној конзисторији, и од ње очекивати потврде или именовања, кад је и сам у саборском одбору био за то, да се накрачком дијецезану високопреосвештеном г. Мирону не падаје плата све дотле, док не заведе законито стање у својој дијецези, т. ј. док данашње епархијске одсеке — дакле и конзисторију — не изкене, те не постави оне старе, док епархијска скупштина не изабере нове.

Ваистину су код нас наступили чудни појмови

о свачему, па и о доследности, и у том чудном времену, није напослетку ни то чудо, што члан највишег автономног тела, — кад је у питању његово ја, — *може и сме* да се прими једне части, на до ње и не дошао законитим путем, и на га на њу поставила незаконита власт!

Уредништво.

„Источно питање“ или Историја једног исправка.

Д. Р.

(Свршетак)

Дочим је „Застава“ направила од поменутог нашег невиног исправка „источно питање“; „Народност“ је отишла један корак даље, те је од њега направила питање „на далеком истоку“.

Као што рекосмо, да не учинисмо онај исправак у 3. бр., не би „Застава“ ни рефлектовала на нашу белешку *„Исплата“* у 2. бр.; тако исто велимо овде, да не спомену „Застава“ у 31. бр. од 10. феб. о оном тобожњем „сламању и преламању“: не би се ни „Народност“ нашла побуђена да напише у 15. бр. чланчић *„Једно званично замештелство“*, давши му вид неке морске подзваничности.

2. бр. „Српског сиона“ у ком је изишла наша белешка *„Исплата“*, изишао је 31. Јануара. Рецимо, пек га је „Народност“ добила 2. ил 3. Фебруара, и од тог је доба до 19. феб. изишао бр. 11. 12. 13. и 14., и ни у једном од та четири броја не учини се каква примедба на исту нашу белешку. И тек се у 15. бр. од 19. Фебр. сетила да напише поменути чланчић.

Да би „Народност“ дала истом своме чланчићу што већу важност, — бар пред онима, који не познају пискарање њеног „патолошца“, који мења места у којима су тобоже написани његови умотвори —, исти је „патоложац“ нашао за добро да пређути место у ком је исти писан, те се рече да га је — тобоже — уредништво добили — „из добро обавештени кругова о Текелиној епископској заклади“, — т. ј. из Будимпеште.

Како је „Народности-ч“ „патоложац“, већ по самом своме мозганом саставу патолошка појава, што су одавно паметни људи увидели, због чега га и назваше *„патолошцем“*; није чудо што му је и исти чланчић право патолошко чудовиште, као и остала његова трабуњања и пискарања.

По патолошчевом трабуњању, изгледа — наравно за лаковерне — да је исти чланчић *„с више“* инспириран, јер не само да се у њему прети тобоже *„с више стране“* појединим члановима наше јерархије, па и самом св. Архијерејском Синоду, ако нас и на даље остави на уредничком месту — то боље патолошка и његову што би рекао сојтарију* —; него но мало и денунцира, и ако се на први поглед види, да је исти његов чланчић просто његово трабуњање.

То се види најбоље из тога, што се у њему погрешно и неистините наводе неке чињенице, за које би се *морало* знати тамо, од куд је тобоже исти чланчић инспириран, т. ј. тамо „горе“.

А наиме, знало би се што обичествује патолозац рећи у „надлежним круговима“, да не стоји тврдња његова, да је „кривицом наших црквених (и народно автономних) власти, на послетку Његово Величанство само, без њихових молби и предлога, морало установити, односно изменити смер поменутој Текелијној заклади —“ *почем је „црквена власт“ — Његова Светост — у своје време у том погледу поднела свој предлог за измену смера поменуте накладе*, и о њему известила и саборски одбор, но који није усвојен, као и то, да се „у ове дане делимице видело и осетило фаталност бандитског нацртања нашег на саму круну“, *то чем је проста измишлотина познате кујне потребна сада испитанских, да Његово Величанство није благоизволело ословити Његову Светост приликом последњег дворског ручка, на што је патоложац увијено цијао да заплаши плашљиве с горњом својом фразом.*

Смер патолошчева са помутим чланчићем није никаква друга била, него с једне стране да заплаши главне наше јерархије, како се то боже у надлежним круговима с негодовањем примила она наша — погрешно штампана — белешка: *„Исплата“*, а с друге да нас денунцира, како смо ми у њој *бандитски насрнули на саму круну, а поједно и што је главно и смерна жеља, да нам се одузме уређивање „Срп-*

* Некоја наши овдешња пријатеља, чувши усмено хвалисање патолошчево, *од куд* је достављен исти чланчић „Народности-ч“ и какве је збор *од горе* стигао у Карловце; хтедоше већ да поруче ајвар и рибу из Оршаве ил' Молдаве за бити инаџују грандиозно-француску заједничку вечеру, на коју би позвали биле не само рибојош-ци и ладноједци, него и сва овдешња дружина радикалска обојега пола, ангажовање за исту и бањшег кр. срп. кувара, за коју познати наздрављачи почеше већ и здравице састављати.

ског смона", пошто се — по његовом мњењу — „за уредника званичног листа ишту друге способности и врлине и друга пажња".

Кад смо ми јасно и гласно доказали, *како* је постала она грешка у поменутој белешци „*Исплата*"; јасно је да само душе а la патолошац могу нас бедити и денунцирати бандитским нацртањем и на саму круну. Позната је где треба наша лојалност за ових 38 година нашег јавног живота, поред свију денунцијација, а позната је и патолошчева, *који је због не морао да промене олтар „луфт"*, *и да се настани у блажијем.*

Причање патолошчево, да се тобоже оном — погрешно штампаном — белешком: „*Исплата*" хтела Његова Светост приказати „онако без скаке одговорности", и „завући је за неприступну особу Његова Величанства и на рачун Његова Величанства", проглашујемо за просту денунцијанцију.

Његова је Светост наредила исплату одређене своте преосвештеној г. г. епископима, на основу *позива* Његове Преузвишености председника кр. уг. министарства грофа Стевана Тисе, којим ју је позвао да има наредити, да се неодложно изврши превишње наређење Његова Величанства.

И учинила Његова Светост то, било као кр. или владин комесар ad hoc, или као природни и врховни старатељ и заступник нар. црквене добара и фундација и као председник саб. одбора; јасно је да пред *оним* позива не може ни носити одговорност због исплате, те да није ни имала нужде да се боји какве одговорности и скрива за Његово Величанство.

Поуком патолошчевом св. Архијерејском Синоду, *каква* треба да је уредник званичног листа, није патолошац ништа друго показао, него да је он заиста патолошка појава, који уз своје метаморфозачко писање од „мајског сабора", дође до те дрскости, да даје упутства св. Архијерејском Синоду, *каква* треба да буде уредник једног званичног црквеног листа.

Да смо весели!

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: Д. Р.

(Наставак.)

Јеромонаси, ђакони и монаси који нису чинаго одјељанија не имејут сут сиј посљедујушчи:

Јеромонаси: Симеон, Пајсеј, Гаврил, Петронај, Тимотеј, Михаил, Теодор, Јосиф, Макарај; јеродјакон Василај и монах Исаије — којима је заповеђено да направе нужне хаљине и 6 мантија за цркву да узму.

Написание братији умерших в монастирје после 1740 љета:

1. Јрм. Јоасаф † 14. Јан. 1747. По смерти јего остало 7 мотика винограда, 12 кошница, коњ и 16 фор.

2. Монах Тимотеј † 1750. у Вршцу, по нем ничто неостало.

3. Јеродјакон Николај † Јулија 14. 1747, бил служител архимандрита Василија.

Прочтохом братијам на собору правила Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића во осм пунктах изданаја 1749. Авг. 28. и на сваки пункт отвјет посљедует намјестника и братиј, и тако:

1. Правила свјатопочившаго Арх. и Митр. Г. Викентија Јовановића неимјејут, ниже по нима жителствовали.

2. Что до церкви надлежит и в икономии монастирској исполњавалили сут, а суда аште кому и чинили но непротоколирали.

3. Литургија по всја дни биваст.

4. Доселје еклисиарху с кивота третују част давали, а от сеље будут, јакоже в том пунктје гласит, творити.

5. Властем мирским тужатеља неотходили.

6. Неотходили братија без благословенија и вопрошенија намјестникова в' варошиј и села, но без ђедули по два же гдје потреба бивала отходили јесу.

7. Никојего страна монаха без благословенија в монастир непримили.

8. Циркуларе чиновно преписивали, и оригинале циркуларов јакоже в' сем пунктје гласит, подписавали, и во своје коопертн отсилали.

Такође прочтохом им в' 34 пунктах на љето 1733. от свјатопочившаго Арх. и Митр. Г. Викентија Јовановића издана правила, и на всјаки пункт посљедует како от отца намјестника, тако и братства отвјет. И тако на:

1.—34. — одговор обичан, као и код других манастира.

Из вишенаписатих братиј по Архимандритје, понеже сеј мон. Гргетег из начала непознал ниже имјел иного Архимандрита или игумена развје Архиепископов по преемству јакоже и ниње вскир. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића за Архимандрита познаем, јакоже и братија сего

мон. саизволиша и подписавше потврдиша своими печати с крстова и в' будуще тако непремјено содержати, и тако:

1. Намјестника бити утвердихом пак Јефтимија јрм.

2. Член первиј Архимандрит Пекскиј, втори Теодосије јрм.

3. Еклисиарх јрм. Јосиф и гостилник.

4 Протоколист, магистер и типикар Гаврвл, и т. д. као што је наведено код Софронија јрм. врдничког

Вишеписатим же членом заповједихом да со својим Намјестником о всјех дјељех монастирских договор и совјет имјејут. Он же Намјестник да без вједомости Их вскпр. Арх. и Митр. аки своего Архимандрита ничтоже дерзнет своволно начинати и творити в мон. икономии.

5. Духовника мон. наредихом Симеона јрм.

6. Ключар и болничар Пајсеј јрм.

7. Јоаникиј иконом и

8. Трапезара наредихом Теодора јрм.

И на вција сија уређенија јако престаци сут сего мон. братија, прваје обичеју монастирскоју печатију и киждо особ своеју потврдиша при собствених својих рук подписом.

Следују потписи.

Под датумом сего Јулија 22. положиша в церкви јурамент.

Написание дјаков монастирских:

1. *Стефан Стојковић*, ђак јрм. Пајсеја, псалтир преучил.

2. *Никола Милосављев*, ђак јрм. Пајсеја псалтир преучил.

3. *Сима Марков*, ђак јрм. Јоаникија, часослов преучил.

Написание слуг монастирских:

1. *Иван Станић*, из Трнаве код Ужице, нежењен, мјенаја, 20 фор. плаће.

2. *Јоан Ристић*, из прљавора, нежењен, кочијаш, 20 фор. плаће.

3. *Јоан Влах*, из Каравлахие, ожењен, одажија на салашу, 44 фор плаће.

4. *Срета Недељковић*, из Шатринаца, нежењен, говедар, 20 фор. плаће.

5. *Лазар Нешковић*, из Кукињаша, нежењен, говедар, 8 фор. плаће.

Написание прљаворцев:

1. *Павао Чупић*, р. у прљавору, 46 год, жена Јелица, деца: Илија, Наста, Еуфимија.

Има: 4 мот. винограда, 40 дрва шлива, коња, 2 вола, 2 краве.

2. *Стојко Јоановић*, р. у прљавору, 36 год., жена Рокса, деца: Стефан дјак у мон., Василија.

Има: 4 мот. винограда, 60 дрва шлива, коња, 2 вола, краву.

3. *Петар Чупић*, р. у ковиљском шанцу, 52 год., жена Анока, деца Пантелија.

Има: 8 мот. винограда, 40 дрва шлива, коња, 3 вола, краву, јуица и јуницу, 6 коза, 20 кошница.

4. *Живан Лукић*, р. у Беочину, 50 год., жена Рокса, деца: Сима, Атанасиј, и 2 удате кћери.

Има: 6 мот. винограда, 100 дрва шлива, коња, 3 вола, краву.

5. *Јован Милић*, р. у прљавору, 45 год., жена Дмитра, деца: Роман, Јованка, Ана, Наста.

Има: 4 мот. винограда, 60 дрва шлива, коња, 2 вола, краву и јуне.

6. *Дмитар Радовић*, р. у Шатринци 41. год., жена Мисирка, деца: Дамјан, Јелисавета, Јованка, Наста.

Има: 5 мот. винограда, 30 дрва шлива, 6 коза, 20 кошница.

7. *Павле Јовичић*, р. у прљавору, 49 год., жена Јања, деца: Јоан.

Има: 4 мот. винограда, 30 дрва шлива, коња, вола, 2 краве.

8. *Теодор Јоановић*, р. у прљавору, 34 год., жена Рокса, деца: Никола, Наста, Ксенија, Мариа.

Има: 5 мот. винограда, 50 дрва шлива, коња, 2 вола. 2 краве, 3 јунца.

9. *Сима Мјксимов*, р. у прљавору 27 год., жена Неда, деца: Мелапија, Ана.

Има: 4 мот. винограда, коња вола, краву.

10. *Никола Ђуркић*, р. у прљавору, 41 год., жена Утва, деца: Јованка.

Има: 6 мот. винограда, 70 дрва шлива, коња, краву и јуне.

11. *Марко Бугарин*, р. у Нишу, 47 год., жена Петра, деца: Евдоксија, Февронна, Теодора.

Има: 3 мот. винограда, коња.

12. *Тома Стефановић*, р. у прљавору, 22 год., жена Смиљана.

Има: 4 мот. винограда, коња.

13. *Стефан Симић*, р. у прљавору, 48 год., жена Рокса, деца: Стојко, Ангелина.

Има: 4 мот. винограда, 100 дрва шлива, коња.

14. *Јосиф Лазаревић*, р. у Петровци, 23 год., жена Стана, деца: Јаков, Симеон.

Има: 6 мот. винограда, 40 дрва шлива, коња, вола, 2 краве, јуне.

15. *Георгије Јовановић*, р. у Батињани у Славонији, 43 год., жена Марта.

Има: 2 мот. винограда, 30 дрва шљива, коња, вола, 2 краве.

16. *Ненад Радивојевић*, р. у Бановци, 47 год., жена Јела, деца: Јованка, Наста.

Има: 6 мот. винограда, 40 дрва шљива, коња, вола, 2 краве.

17. *Кузман Живанчевић*, р. у прњавору, 35 год., жена Мисирка, деца: Софронија, Мара, Филимона.

Има: 2 мот. винограда, коња краву, јуне.

18 *Стефан Јовичић*, р. у прњавору 17., год., матн Дока, браћа: Јефта, Антоније.

Има: 5 мот. винограда, 60 дрва шљива, коња, 2 вола, 2 краве.

19. *Јован Стефановић*, р. у Новом Пазару, 34 год., жена Сара, деца: Тода.

Има: 5 мот. винограда, коња, 5 коза.

20. *Михаил Марковић*, р. у Новом Пазару, 20 год., брат Милосав, матя Марија.

Има: мот. винограда, 8 коза.

21. *Васа Илић*, р. у прњавору, 35 год., жена Јела, деца: Аврам, Симеон.

Има: 3 мот. винограда, 60 дрва шљива, коња, вола, 2 краве.

22. *Стојан Милованов*, р. у Новом Пазару, 30 год., жена Сара, деца: Марија.

Има: 3 мот. винограда, 30 дрва шљива, коња, вола, краву.

23. *Павал Дмитровић*, р. у Тешци у Херцеговини, 58 год., жена Стјепанија, деца: Стефан, Петар.

Има: 6 мот. винограда, 100 дрва шљива младица, коња, краву, јуне.

Инвентаријум:

Церков сија устроена и созидана јест во имја св. Архиереја и чудотворца Николаа ктиторством и иждивењем свјатопочившаго Архиепископа и Митрополита Г. Исаии Дјаковића, от камена веја, сведена циглом изнутра и вне сва побјелена кречем, долготоју с олтарем 8 клофтера, широка у цјевницах 4 кл., у претвору 2 кл., и 2 шуха ширине, висока 2 кл. Верху цјевницах трудо малено, на нем 6 пенжера без катри с стакли. На олтару пенжер средни с катрами железни и стакли. Цјевнице на округ, и тако на цјевницах, церкви и паперти 6 пенжерах с катрами железними и стакли. Патосана великом циглом, врата чамова на два крила, каплаисата, брава немачка. Пред церковију мала препрата дулином с једног клофтера мало више от пол клофтера зидата, а прочее от древа, растовом шиндром ветхом и покваренном уже покривена, тако и трудо. На трулу крест от плеха, други над олтарем, трети над папертом такожде от плеха.

Честваја трапеза созидана циглом на једном столпу креченсата, не голема, освјашчена јест јакоже знамение на неј показует, но незнаемо коим Архиереем, антиминс полован освјашчен Арх. и Митр. Викентием Поповичем 1722. Маја 24. у мон. Хопову на трапези.

Плашчаница от платна, обвезата около престола, покров от платна ћерћели, трићрни от туча с подписом Архиепископа Викентија Поповића.

Проскомидија у дувару созидата, на неј:

Бошчица от платна, везена црвеном свилом, а друга от зелене кадифе, свјешчник, кадилница, звонце от туча, 2 ибрика от бакара, кондирић от цина со св. миром, икона богородичина на древу поголема.

Темпло:

Крест не голем древјан на нем расцјатие Христово, мајсторие сербске, обоју образ Богородичин и предтечи Јоана, икона моленне испод креста, около со стран 12 апостолов у просту раму просте молерие, 2 иконе не големе престолне Христова и Богородичина, испод икона 2 завјесе от шпалира ветхе, двери малене, 18 икона малих различних ветхих, 2 свјешчника железна, иконостас от чамови дасака прост, на нем завјеса от картона ветха, налона округла пошивена кожом, 3 налове на нижне чтетеја св. Евангелие, стол Архијерејски на нем: жезл фиников закован сребром, бројанице черне крупне; 20 столова различних ветхих порушених, цјет поголем от туча с 12 свјешчами, 3 јајца ноева, тетрапод мален на нем: бошчица от чита; 6 свјешч входних древјаних моловатих, крест с барјаке литискаго, древјан молован на нем расцјатие, барјак мален от мусулa и белога беза. 2 маше от древа чим се свјешче гасе.

В паперти:

Икона престолна св. Николаа, на неј рам прост от даске, икона предтечи Јоана на неј подобан рам горнему, икона више врата папертских св. Николаа ветха средна, марама поголема везена свилом, 3 иконе мале на даски.

Крстилница созидата от цигле.

У левој цјевници у дувару кивот устроен

от чамови дасака, в' нем: кутија дрвена мологата, у коеј јест стопало ножно св. первомученице Текли, кост от главе св. первомученика и архидјакона Стефана. У једној малој лажувертли кутици, двје кости малене, једина св. великомученика Георгија, друга св. новаго мученика Јована, мучена в Белграду; панагиар сиjатогорски сребром оковат, лажувертли с камењем накићен, на нем: ланац сребрн; мали панагиарић округал, сребром оковат и позлашчен, крест подебео сребром оковат и позлашчен, завеса на кивоту от платна ћерћели. На кивоту: бошчица шарена от свиле ветха. Пак бошча от платна, везена свилом и златом поголема завјеса от картона черна половна. Над врати папертскими споља образ написан по дувару св. Николаа, завјеса с налоне что Евангелие чтетсја, от кадифе червене, около свижев планетна тафета, ките свилене.

Написание вешчеј сребрних:

Потир, дискос, звјездица на неј крестић позлашчен, лжица, крест водичарски, кивот верху крест распјатие и образи Богородичин и предтечин, на четири ножице, ради храненија тјела Господња, 7 кандила, кадилница, саједињилница с заклопцем, потир от бакара позлашчен ветх непотребан.

Написание фелонов:

9 разних фелона.

Написание стихарев:

9 разних стихара.

Написание епитрахилев:

9, от којих један по червену атлазу везени 12 апостолов и верху моление со златом, ветх и подеран, с литерами подписат вдол, везен лета ҂ѕѳѯ҃ѳ (7061—1553.).

Написание орарев:

3 разна орара.

Написание паруквиц и појас:

7 разних паруквица, појас от сребрних плочах нанизан, тканица свилена, пафте сребрне, конче сребрне на среди распјатие, тканица Јерусалимска пошивена златним портом, тканица жута свивена и јерусалимска свилена без пафти; 4 аера и 8 дарака, 2 мантие ветхе просте.

Написание книг:

Евангелие московско на средне коло у червеној кадифи облечено, с једне стране 5 плочах сребрних и позлашчених, на среди воскресение, около 4 евангелиста, на другој 4 пуле сребрне непозлашчене, запони сребрни и позлашчени на нима распјатие; евангелие московско, старо у червеној старој кадифи обучено, на нему 5 плочах сребрних, на среди распјатие, около 4 евангелиста, без запона, евангелие србске шчамие на нел. коло; московских: апостол, типиком, 12 минеја на вел. а 12 на мало коло, 3 октоиха, триод, пентикостар, 2 служебника, 2 пролога на 12 мјесеци, а 1 на 6 мјесеци, 3 псалтира, 3 требника, 2 ирмологиона, книга св. Јефрема; кијевских: Требник, Могилино сочинение, соборник, акатистар, ирмологија, каноник, алфавит духовни, 3 житија св. на 9 мјесеци; српских: требник српске штампе, октоих, служебник, панагирик рукописни, лазаревац српске штампе, полуустав рукописне, псалтир српске штампе, поучение недељно.

Разно:

4 комада шчамии на дрвету разни образи, шчамна на бакарној даски, образ св. Николаа с чудеси, 25 икона разних по келиах братских, у старом торону звоно от 2 центе и от центе.

* * *

Вешчи монастира сушчаго в' Сервии, зовомаго *Слатки* во времја турецкија рати на лето 1739. бившија принесени, и чрез Блаженопочившаго Г. Патрнарха Арсенија IV. сему монастиру на сохранение преданија:

Одежда, свилена, ветха; 3 фелона от червена мусула, а 3 от бјела платна, ветха, 5 стихара свилена, различна, ветхи, а 2 от бјела платна, 12 пари паруквица различне свиле, ветхи, 15 епитрахиља и 3 орара различнаго свиле, ветха, потир от бакара, позлашчен, диское сребри позлашчен, лжица и звјездица сребрна, 2 појаса и 3 кандила сребрна; московских књига: 10 минеа, типик, пентикостар; 16 парчета завјеса и бошчицах различне материе, ветхе, 2 барјака, ветха, подерана, мараме, везена златом.

Вишеписате вешчи стојат у два сандука дрвена.

* * *

Написание икон пренесених во времја турецкија рати бившија на лето 1739. на капели придворнија Бјелградскија:

Иконе престолне: образ Христов, Пресвјатија Богородици, св. Јоана Предтечи, св. Николаа, Арх. Михаила, Архистратига Гаврила.

Све те иконе у рамови шилторски позлашчени и нови устроени.

2 иконе на платну големе на нима написани ликови пророчески, јерархически, мученически и преподобних.

* * *

Сеј монастир имјеет келија от полуденија страни четири, и 2 кухине, испод них подрум и мјешаоница каменом и циглом созидата, тавани сви от дрвета, 2 ожака созидата циглом испред подрума и келиах доксати дрвени; на келијах пенжери с катрами жељезними и стакли, фуруне с турски калеви. врата дувњерска сва, покров от растове шиндре порушен, на крају от западне стране звоник стари, созидан от камена и цигле. висином на примјер 4 кл., покривен растовом шиндром, вехт. Ове све вишепомењуте келие сут дрвене и порушене. От запада на углу сјеверном почаша ред келиах зидатисја, и тамо созидата обшча кухина велика на свод преведена, ожак такожде сведен, огњиште циглом високо созидато, један пенжер велики с катрами и стакли устроен, врата тишлерска с бравом немачком, и код кухине 2 келие на ћемер, пенжери с катрами и стакли, патос от цигле, врата тишлерска и немачке браве на њима, испред келиах доксат, и пут к сјеверњеј страње на свод, и тамо врата на том путу, тишлерска с бравом немачком.

От сјеверне стране до вишеречених келиах и кухине трапезарија на свод, на ној 3 пенжера от сјевера с катрами жељезними и стакли, патосана циглом, врата тишлерска на два крила, брава на њима немачка.

Внутр трапезарии:

Астал велики и мали, 2 клупе ординар, 6 столица склопити кожних, 8 столица дрвених, 3 чаршава и 20 пешкира различних, 10 пари црних пожева, 12 качика дрвених црних а 12 калајних, 2 сланика дрвена и модовата а 1 калајан, 14 бокалчића дрвених а 3 стаклена, 2 гвоздена чирака, 12 чаша стаклених.

До трапезарии у том реду четири келие, три патосате циглом, а 1 непатосата, све четири на свод преведене, на свакој по један велик пенжер от сјевера с катрами же жељезними и стакли, по једна фуруна зелена, врата тишлерска с бравама немачкима, доксати сви преведени (котори сут двокатни) на свод. Над келиам сими 2 ожака циглом озидана, испод тих келиах и трапезарии подрум велики на ћемер сведен циглом, на нему двоја врата от чамових дасака с бравами, пенжерах 6 с катрами, покров на свим вишеписаним келинама, трапезарии и кухини от растове нове шиндре, и тако изнутра и с поља све кречљисато и побјелено јест. Ктому ни ње до сих келиах на углу от востока жиждутеја 2 келии и 1 сала. Сие вишеписате келие, трапезарија и кухина начашаја зидати 1751. Авг. 12. а совершиса 1752. Ноемврна трудом и иждивением и ктиторством вскир. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића.

Написание вешчеј калајних:

59 танира различна, 24 танира нова, 3 санчића, 28 калајлија разних, ибрик кафенски.

На значение вешчеј бакарних:

3 казана с капци и лулама, котао вел. от хакова, 12 котлова вел., средних и малих, 3 тепсие, тиган, 3 легена, 2 ибрика, 5 тенжера с капци, 2 тенжера стара без капака, 15 сахана, кастрола малена; аван от туча и авантесте от жељеза.

Написание вешчеј жељезних:

— — — — — — — — — — — — —

Посљедует написание ракие старе шливове:

20 хакова у 4 суда.

Нова шливова ракиа:

25 хакова у 5 судова.

Стара комова ракиа:

10 хакова у 2 суда.

Нова комова ракиа:

10 хакова у 2 суда.

Вино старо:

46 хакова у 3 хардова, вино ново 324 хакова у 8 хардова.

Хардова празни: 147 хакова, 2 табарке казанеке, 8 чаброва, 10 каца винских у нима 550 хакова, 2 каце купусне у нима 60 хакова.

У мјешаоници:

2 наћве, 3 сита, теага, чаршав, ћебе.

Вње монастира:

Качара темељ от камена, горје от дрвета справлена, црепом турским покривена, на ној једна врата, под тим покровом заедно с качаром ракижница, на ној једна врата чамова.

Штала от дрвета, покривена црепом турским, на ној једна врата чамови дасака, до јеја шупа црепом покривена, хамбар от чамови дасака, на растови гредах устроен шиндром растовом покривен нов, у њему 5 окни, и в нем жита на примјер 60 вреће.

Две воденице на грунту монастирском, једна созидата каменом и циглом, а друга от дрвета, обадве оправне и црепом турским покривене, Воденица на грунту монастирском в коеј половину држат воденице, а половину ковач Илија из Ирига, та воденица јест на Банковци оправна.

2 кола волујска, окована, оправна немецки, 2 двоколице с сандуци на нима песак носитеја. талижке оправне с хамом и уздицом.

Башча различними сјеменми посејана велика; 5 комада винограда на грунту монастирском у нима 70 мотика, 8 комади воћњака у њима дрва шљива 2000, 3 ливаде на грунту монастирском у њима коса 100.

Имјејут салаш на грунту монастирском, код села Шатринаца на Банковци, на салашу кућа земуница, наћве, сито, наћвице, астал, 2 лонца, буре у коему брашно стоит и једно гдје очници стоит, 8 карлица млечних, 3 ћупа рад маела, 6 чарнава у коих сир стоит, стап што маело се вадит, 2 ведрице, 3 чанка, 3 кашике.

28 волова теглећих, 138 говеда крупних, средних и малих, 3 коња теглећа. 128 кошница пресада и роева.

Сеј монастир привилегии своја имат от императоров Леополда и Јосифа.

Реамбулацију имат на немецком јазицје у оригиналу с подписи господскими и коњиским утверђену на љето 1743. Јан. 6.

Сеј монастир имјеет свој Хершаф село, зовомо Нерадин. Такожде једину пустару зовому Банковци. И како монастир село, тако и пустару у једном стојат ограниченији.

Последует им хумки или белеге сице:

От востока на путу от бјелешева шуми хумка Јосифа Радивојчина.

От востока пак знак камена к ремеетском монастиру.

От полудне Коин гроб и Ђурђа Јовановића хумка.

(Види се, да нису све хумке наведене).

Упитани да л' има злодјеја, одговорише да нема.

Вскпр. Г. Арх. и Митр. Павел Ненадовић из мон. Ремети пришел здје в мон. Грчетег 17. Јулија пред ноћи, и тамо 20. благоизволил божественују литургију служити, купно с Г. епископом Партением Павловић, с архимандрити, игумени и дјакони, десет персонами, на коеј служби рукоположил монаха Василија сего мон. постриженика во дјакона, во времјаже причастија цјесни пр. Г. Партеније к народу говорил поучителное слово. По отпустјеже божествепија литургији трикратное с литијеју окрест церкве било обхождение, и молебетвие чинил Их Вскпр. о изгнании из некоторија жени из вароши Ирига, духа нечистаго, над котороју и заклинателнија молитви с великим прилежанием читал.

Сија визитација мон. Грчетега — — при самом присуствии Их Вскпр. исполнисја и совершисја, здје в мон. Грчетезје Јулија 23. 1753. Партеније Павловић епископ, Арсеније Радивојевић, Арх. и Митр. у Срему Ексерх, Викентеј Поповић, архимандрит шишатовачки, Атанасије Исаијевић игумен реметски.

(Наставиће се.)

Извештај

о првој редовној сједници правосл. срп. епарх. конзисторије пакрачке одржане дана 20. јануара (2. фебруара) 1904. под предсједањем Његовог Високопреосвештенства Г. Епископа Мирона.

Правосл. срп. св. архијерејским Синодом саопштена високовладна наредба, по којој су учитељи овоземаљских средњих и стручних училишта православне вјероисповјести, на велике празнике ријешени дужности обучавања, а у отсутности православне школске младежи да се нема предузимати новог научног градива, узета је на знање. — Св. архијерејским Синодом достављени текст уведених у комуналне школе заједничких молитава узет је на знање. — Узета је на знање и објављена парох. свештенству наредба св. архијерејског Синода о сахрањивању назарена. — Узет је на знање допис Његовог Високопреосвештенства Г. Епископа Дијецезана, да је обнашао у знак архипастирскога признања свога за примјеран живот и рад одликовати пароха и протопрезвитера новоградишкога Кирила Турала надбедреником. — Од Његовог Високопреосвештенства уступљени допис св. архијерејског Синода, да је управа православно богословског училишта у Задру вољна примати кандидате из епархије пакрачке, али да ће им апсолуторну сведоџбу издавати, кад се православљано искажу, да су од надлежне земаљске области добили опрост маљкајућих наука, а висока влада да је вољна од случаја до случаја, а у особито обзира вредним појавама и у будуће такве погодности молитељима подијељивати, узето је на знање. — Поново је замољена кр. земаљска влада за пренос дјетета М. Д. из З. из римокатоличких матица у православне. — Поново је свештенству објављена наредба кр. зем. владе одјела за унутарње послове у предмету

достављања смртни листова у недјелатном сталишу преминулих особа заједничке војске, бојнога морнарства и домобранства надлежним властима. — Одобрен је нацрт иконостаса парохијске цркве у Поучију. — Узето је на знање саопштење кр. зем. владе, да је Његово цес. и кр. Апостолско Величанство благоизволило превишњим рјешењем од 9. сијечња 1904. премилостиво одобрити, да се на реалној гимназији у Беловару за вјерску обуку ученика православне вјере устроји посебно вјероучитељско мјесто са суставнима за средњошколске учитеље беривима и поводом тим писан је стечај на то мјесто са роком до 24. фебруара (8. Марта) 1904. — Узето је на знање обавештење кр. зем. владе о подијељеној за 1903. г. зем. припомоћи свештеницима, удовама и свештеничкој сирочади епархије накрачке у укупном износу од 2855 К. и учињено расположење да се новац обдарènима исплати. — Узето је на знање обавештење кр. зем. владе, да је причувни домобрански духовни помоћник В. Ј. из В. отпуштен из домобранства уз придржање за пучко усташку дужност. — Узета је на знање и објављена овоподручном свештенству наредба кр. зем. владе, да су пучки учитељи правосл. вјере дужни страсне седмице односним богослуженьима присуствовати и појати, ако се иста тако уреде, да не прјече учителье у редовитом држању школе. — Узет је на знање од вис. преч. М. Ц. Савјета саопштени превишње потврђени текст саборске одлуке од 5. (18.) јула 1902. број 6, којим су протумачени односно допуњени неки чланци епархијске уредбе од 1871. г. — Узета је на знање другостепена пресуда вис. преч. М. Ц. Савјета, којом је потврђена конзисторијална пресуда о ништетности брака А. Н. и А. Ш. из В. — Обавештене су свештен. удове А. М. и А Н. из В. да им високославни саборски одбор није уважио молбе ради подељења годишње припомоћи. — На приједу кр. котарске области у Н. позван је администратор Г. Б. у Ј. на очитовање гледе некатихизирања. — Питомцу стипенд. закладе блаженопокојног епископа накрачког Никанора Е Г. у К. обустављена је стипендија ради слабог успјеха у наукама. — Предаја парохије у К. новоименованом пароху М. П. узета је на знање. — Молба В. Ј. из В. за припомоћ препоручена је саборском одбору. — Уток Ј. Ј. из Р. поднесен М. Ц. Савјету. — Издана је парохијском звању у Л. упута како да постуни, код рмкт. жупни уред украћује оглашивање својих вјерника. — Т. И. и Г. позван на извјештај ради не одржане службе божје у К. — Распоред богослужења у 1904. г. за парохију Чечавачку узет је на знање. — Поново је умољена кр. жупаниј. област у Б. ради подвоза катихизацији школи у Ш. — Црквене општине у Г. С. В. и Р. позване су да подмире трошкове за мољење испише стечајеве. — Ђ. М. из Л. позван је да предујми 40 К. повјеренствених трошкова за извиђење тужбе његове против пароха С. Б. у Л. — Није уважена молба П. Д. и др. из Г. да се тамошња парохија даде под администрацију пароха у П. — Избору протопрезвитера и пароха накрачкога пришутни су кандидати В. М. из Б., Д. В. из З., М. С. из У. а М. М. из Ј. условно. — Молба К. М. из К. враћена је као закашњена. — Избор је одређен за 16. (29.) фебруара 1904. а за повјереника одређен протопрезвитер А. З. из В. — За овогодишње свештеничке саборе задане су ове две теме: I. „Свештеничка колегијалност“ и II. „Које би се парохије у референтову протопрезвитерату могле редуцирати, а како би се неке парохије могле боље заокружити обзиром на саобраћаја и дотационa средства, и политичко раздијељење“ — и одређени су за сваки протопрезвитерат два референта. — Наложена је набава плаштанице за оне парохијске цркве, које такове немају. — Д. З. учитељ у Д. позван је да извиести у колико стоје вијести које се у новинама проносе о сукобу са пароxом Ј. М. — 23. бракоразводна предмета промакнута су у даљи стадиј.

ЛИСТАК.

Вести.

Рођен дан Његове Светости. Његова Светост Преузвишени Г. Српски Патријарх *Георгије* навршио је у суботу 13. о. м. 74. годину од свога рођења и ступио у 75. годину.

Као обично тако су и ове године које лично, а које писмено и телеграфично честитали рођен дан Његовој Светости његови пријатељи и поштоваоци, наразвши му своју радост, што је у потпуном здрављу дочекао 74. и ушао у 75. годину, пожеливши му подједно и на даље живота и здравља.

Придружујући се и ми њиховој жељи, кличемо: Бог поживео још дуго Његову Светост!

Посвећење. Јуче у недељу 14. о. м. обављено је у карловачкој саборној цркви посвећење високо-

достојног господина др. *Георгија Летића* за епископа темишварског, у присутности многог народа како из околине карловачке, тако и из темишварске епархије и других страна. Чин посвећења обавила је Његова Светост са високопреосвештеном г. г. епископима *Лукијаном* и *Митрофаном*.

Сам чин посвећења донећемо у идућем броју.

Посета. Пресветли господин српске жупаније *Илија пл. Хиџегети* и велеможни господин поджупан *Јосиф Суботић*, учинили су 11. о. м. Његовој Светости своје прво подаорење, којом су приликом надржани од Његове Светости на ручку.

Седнице патроната монашке школе одржаће се данас под председништво Његове Светости.

Допуна. У чланку: „Владика јегарски *Јефрем Бањанин*“ у бр. 4. на стр. 89. пред: „Владика Јефрем је у ман. Ковилу — треба да дође: Јефрем је 1715. био у Пећи у синоду, у ком је изабран за владику вршачког Мојсије Станојевић, који је 21. Децембра и. г. посвећен за владику од Мојсија Рајовића патријарха. Вршац је у то доба потпадао под Турке. (Летопис, 150 стр. 77.)

А пред: „Све је ове — —“ треба да дође: „Јефрем је у Студеници заљаконио 1716. Дијовисија Вулетића из Штањла. („Српски сион“ 1903. бр. 23.)

Читуља.

У Окућаници у пакрачкој епархији умро је 2. о. м. у 79. години парох окућански *Михаило Дојић*, послуживши верно Богу и народу пуних 57 година. Вечан спомен брату Михаилу!

Послате књиге на приказ:

Да ли се српска пећска патријаршија год 1766. канонички укинула и коначно угасила? и ко јој је црквено-правни наследник? Историчко-каноничка расправа, написао *Ђура Вукићевић*. Н. Сад, штампарија др. Светозара Милетића, 1904 8° стр. 35.

О овој ћемо брошури са овако дугим насловом, идућом приликом проговорити коју више.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр 72, 140, 137 ex 1904./К вап. 108, 110. 111. — 14 2—3

СТЕЧАЈ

Исписује се на парохије у Војаковцу и Грабовљанима V. разреда и у Кукуњевцу VI. разреда. Рок је стечају 10. (23.) април 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до горњега рока поднијети.

Из седнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 17. фебруара (1. марта) 1904. год. држане.

Предсједништво.

К. 94./209. ex 1904. 11, 2—2

СТЕЧАЈ.

На парохију V. разреда у *Краљевцима* расписује се стечај. Компетенти нека своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији до укључиво 15. априла по нов. о. г. надлежним путем поднесу.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К. 85/169. ex 1904. 12, 2—2

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију III. разреда у *Јамени* овим се стечај до укључиво 15. априла по нов. о. г. расписује с тим, да компетенти своје прописно биљежоване молбенице до тога рока овој конзисторији надлежним путем под нети имају.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

К. 108/202. ex 1904. 13, 2—2

СТЕЧАЈ.

На упражњену парохију V. разреда у *Буковцу* расписује се стечај с тим, да компетенти своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији до укључиво 15. априла по нов. о. г. надлежним путем поднети имају.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К 626/75 ex 1904. 15, 1—3

СТЕЧАЈ

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у Чуругу са II плаћевним разредом с тим, да молитељи своје прописано инструјисане молбе путем надлежности конзисторији овој најдаље до 17. (30.) Априла о. г. поднети имају.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 2. (15.) Марта 1904.

Председништво.

К. 65./210 ех 1904. 10, 2—2

СТЕЧАЈ.

На парохију VI разреда у *Опатовцу-Сотину* расписује се стечај до укључиво 15. априла по нов. о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјисране молбенице овој конзисторији надлежним путем поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта 1904. године.

Георгије с. р.
Патријарх

К. 64./218. ех 1904. 9, 2—2

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Стевана Тинтора из Стејановаца против супруге му Милке, сада непозната боравишта, овим се речена Милка позива, да у року од шест месеци, од дана првог уврштења едикта овог рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане, или место садањег свога пребивања пријави. У противном случају ће се ова бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 26. фебруара (10. марта) 1904. године.

Председништво.

К. 735. из 1903./36. из 1904. 8, 2—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се на парохију VI. разреда у Новом Сентивану. Компетенти ваља да поднесу своје прописно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 3. (16.) априла о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у *Темишвару* 3. (16.) фебруара 1904. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — на израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—6 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се **Администрацији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона" у Карловце.** Ови огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 222. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 7

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 27. марта 1904.

ЗВАНИЧНО.

М. 127.
ex 1904.

ОТПИС

преузв. г. кр. уг. министра-председника у предмету одлуке срп. нар. црквене сабора о руковању манастирских добара.

Краљевски угарски министар-председник.

Препод.

Бр. 4992./М. П. II. ex 1903.

Преузвишени и Високопречасни Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

Извештавам Ваше Преузвишеност и путем Ваше Преузвишености прав. српски народно-црквени саборски одбор, да из XXX. дне 16. јула 1902. године држане седнице прав. српског народно црквеног сабора под бр. 4. у предмету руковања прав. срп. манастирских добара донесена и представком саборскога одбора од 12. новембра 1902. бр. С.О. 2158. ради издејствовања превишњега одобрења предложена одлука не потребује превишњега одобрења, јер у колико сабор у овој одлуци на темељу својих права, која имају основ у §-у 19. а нарочито у тачци 4. овога §-а прев. кр. наредбе од 14. маја 1875., наређује саборском одбору, да сачини уредбу о начину руковања манастирским добрима, то ово иде само на оживотворење правâ установљених већ у §§ има 5. и 6. одс. V. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868. односно у §-у 33. прев. кр. наредбе од 14. маја 1875. и на испуњење тамо прописаних дужности. Начела пак, која ће изложити саборски одбор при грађењу нацрта за уредбу,

Преузвишеном и Високопречасном Господину

Гергију Бранковићу,

правом тајном саветнику и карловачком православном архијепископу-митрополиту и патријарху српском.

тек онда могу бити предметом (материјалом) мериторне расправе, ако иста приликом грађења уредбе као што треба и подробно буду узета и истакнута у уредби.

Из овога узрока сам обишао подастирање уништне одлуке на превишње место. Узевши на знање ову намеру сабора да изврши (спроведе) прев. кр. наредбе, са своје стране позивам путем Ваше Преузвишености прав. српски нар. црквени саборски одбор, да у смислу §-а 33. прев. кр. наредбе од 14. маја 1875. г. сачини савезно са нацртом уредбе о начину руковања манастирским добрима у исто време и нацрт уредбе о дотирању (опскрби) манастирских калуђера и такове сабору поднесе, да тако ове уредбе могу бити у автономном правном кругу српске цркве сабором донесене и ради издејствовања превишњега одобрења приказане.

Како пак уредбе, које ће сабор донети у смислу тачке 8. §-а 19. прев. кр. наредбе од 14. маја 1875. год. истом после премилостивог одобрења Његова Величанства ступају у живот, позивам саборски одбор, да се дотле, док се по превишњем одобрењу не узмогне увести у живот донети се имајућа коначна уредба, строго држи привременога упутства, које је саборски одбор у погледу администрације, рачуноводства и рачунополагања манастира под бр. С.О. 337/107. ех 1876. издао, а с тим у свези и упутства, које је под бр. С.О. 579. ех 1878. сачињено и које је отписом мојега претходника у звању од 9. августа 1903. бр. 3264. и за садањега надзорника добара прописано.

Примите и т. д.

У *Будимпешти*, 15. марта 1904.

Тиса с. р.

Одликовани и рукоположени.

Његова Светост преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије* благоизволео је 20. о. м. одликовати привременог професора карловачке богословије *Валеријана Прибићевића* чревним појасом и пошењем сомотске камилавке.

—

Његово високопреосвећенство Г. епископ будимски *Лукијан Богдановић*, као администратор темишварске епархије, благоизволео је под 10. (23.) о. г. одликовати надбедрењком окружног протопрезвитера темишварског *Јована Новаковића*, а чревним појасом пароха чаковачког *Милоша Милошева*.

—

Његово високопреосвећенство Г. епископ темишварски г. др. *Георгије Летић* по високом овлашћењу Његове Светости, благоизволео је 20. о. м. у дворској карловачкој капели св. Димитрија рукоположити јерођакона јазачког *Лукијана* за презвитера, а свршеног богослова *Јефтимија Новаковића* за ђакона; на Цвети пак 21. о. м. изволео је у Саб. Цркви карловачкој рукоположити за презвитера ђакона *Јефтимија Новаковића*, а монаха бечкиреког *Методија* за јерођакона.

—

Подједно је 20. о. м. благоизволело Његово високопреосвећенство произвести за чтеце богослове IV. године: Владислава Алексића, Драгомира Глумца, Владимира Грујића, Јована Делића, Јована Димитријевића, Александра Ивановића, Јосифа Јакшића, Уроша Јовановића, Деспота Киргића, Григорија Константиновића, Григорија Кузмановића (Петровачки), Николу Кукића, Бранка Милошевића, Данила Подунавца, Душана Предића, Марка Протића, Александра Секулића, Константина Сенера, Александра Спајића, Саву Стајића, Саву Станкова, Јована Стојевића, Стефана Стојановића, Константина Суботића, Јована Татаровића и Саву Тосића; а 21. о. м. гимназисте: Бошка Пецарског, Данила Медаковића, Душана Медаковића, Радивоја Тресиславића ученике II. гимн. разреда, и Бранка Чупића и Миленка Марина ученике III. гим. разреда.

НЕЗВАНИЧНО.

Говор

Његовог Високопреосвећенства Епископа темишварског

Др. Георгија Летића

ног је при свом посвећењу, говорио 14. марта 1904. г. у карловачкој саборној цркви.

Благословен нека је Бог наш, који Сâм бира Своје помазанике, и излива благодат на свештенике Своје!

На домаку страховитога тренутка, силаска Духа Светога на незнатност моју, којем данас на сусрет изађох, до пре неколико часака душа ми дрхташе из основа својих, и цело ми бићу беше поколебано. Господ и Спаситељ мој Христос, Божја сила и премудрост, која ме до тада крепљаше, напусти ме себи самом, и изнесе ми пред очи сву слаботињу духа мога. Хтеде наиме да ме тако што боље упозна са ништавилом природе човечје, те уништи у мени и последњи траг вражје гордости и вратоломне сујете, да бих предајући се неограничено вођењу Промисла Његова, чист храм у себи спремно за примање Пречистога, Нескверногa и Најсветијега Духа.

Али, примивши сугубу благодат, која немоћи лечи и недостатке допуњује, изгубих од једном страх, бриге одлетеше од мене, лед се открави са срца мога.

И ево тако осњажен и просвећен морам да говорим у овом свечаном сабору, који ми у многом долази као скуп онај, који се сатече у Светом Граду Сиону у девети час дана педесетнице, да види чудо невиђено, силазак Духа обећања Очина, и саслуша апостолску реч, Богом задахнуту...

Ваша Светости! Богомудри Архипастири и Оци! Христољубиви Саборе!

Духу „Сердцевједцу“, који уз пастире поставља и архипастире у мисленом стаду, стеченом најдрагоценијом крвљу Божанскога и Вечнога Архипастира, изволело се судити кроз Вас Богомудри! да сам и ја достојан службе такове.

Жребом страшним изучен из реда, у који ме је десница Господња поставила, и до сада моћно држала, изведен сам јуче на ово место видно, да саслушам ту за мене знамениту одлуку Промисла.

Након подужега и разборитога претходнога суда, изрекао сам пристајања свога речи смеле и одлучне: да примам иго Христово на себе без икаква противљења.

Ма како да сам био уверен о слабости својој за таку претешку службу, и ма колико да сам често у осами желео да ме та чаша мимоиђе, ипак, знајући да се сила Божја баш у слабима јавља, — нисам се хтео извити од тога тешког бремена. Но како бих се и могао измаћи испред Онога, који је свуда, и све испуњава! Да се са задахнутим псалмопевцем попнем на небо, Он је онде. Да сиђем у пакао, онде је. Да се дигнем на крилима у рану зору, и преселим се на крај мора, и онде ће ме Његова рука водити, и држати десница Његова.

После свега тога на молитве Архијерејства Вашега добио сам данас у преосвећеној благодати способност и власт за службу архијерејску, а мало час на руку првопрестолника нашега примих са жезлом овим и прву поуку за апостолство Христово.

Подигнут тако на врх горе, нови видокруг гледам, где се указује пред очима мојим. Видим пространи виноград свој, његов положај, стање и садржину, непоравњене стазе многе, путеве храпаве, поред пшенице и кукоља доста, који посја нечастиви, док спаваху чувари, много отпадака и суве лозе, доста трулежа и заразе. Видим по негде поред најамника распуђено стадо, где блуди по неродним добрима страначким и по страховитим и вратоломним врлетима заблуда верских и друштвених. Видим глибове порока, вигове страсти, замке нечастивога, разјапљене чељусти вукâ грабљивих. Сва слика као да вапије овамо: Овде ће требати много сећи и чистити, много сејати и заливати, много лечити и облагорођавати, много бдити и чувати!

Али у исти мах над сликом том, која смућује, видим будно око Свемогућега, који неће смрти грешника, него све и сва чини, да сви верују у Њега, и живот вечни имају. Видим руке Његове, где их шири, и дозива заблуделе к'Себи.

Видим анђеле Његове, где облећу душе, надвијају се над њима, уче их и чувају, и ликују, ако једну спасу. И та ме слика необичном снагом испуњава.

Видим још и друге разне слике, величанствене и одвратне, веселе и тужне, које батре и које поражавају.

Па куда да се прво окренем? Шта прво да посматрам од свега тога? Шта пре свега да помислим у овом по све новом стању и положају?

Најснажније мисли, које ми сада искрсавају и роје се у духу, и најмоћнији осећаји, који кључају у срцу моме, стапају се у молитву Тријединоме Богу, и траже са силовитошћу полазе.

Боже Велики и Дивни! Створитељу и Промислитељу неба и земље! Тебе благосиља душа моја у свако доба! Хвала је Твоја свагда у устима мојим! Прими из дубине срца мога захвалност на досадашњем премудром вођењу. Од утробе мајчине па до данас милост ме Твоја није заборавила. Твоју руку осећао сам свагда, у низовима добра и зла. У добру давао си ми снаге, да се у злу, које ће за тим доћи, не поништим. У злу пак јачао си срце моје, и учио си ме да се у добру, које после зла обично долази, не понесем. Када сам оно као младић бескорисно лутао са мислима и осећајима својим по неродним степама царства духовнога, не налазећи нигде мирна склоништа — од једном си ме снажно привукао к'Себи, и не даш ми се више од Тебе удаљити.

Пре краткога времена чињаше ми се као да видех чудну слику: татанску борбу духова. Дигоше главе подземне силе да се опру данашњем силаску Духа Твога. Рачуњи назбоше у свет, на нечастиву војну покренуше пород свој. Многи маловерни рекоше тада за душу моју: нема му помоћи од Бога. Али Ти си Господе штит, који ме заклањаш, слава моја; Ти подижеш главу моју. Ради њих поравнио си у напред пред Собом пут мој; у устима њиховим не беше истине, гробом отворе ним постаде им грло, језиком својим обмањиваху. Ти који благосиљаш оне, који Те слушају, и оружјем благоволења увенчаваш, пустио си да се набезуме, те поставе што веће границе Промислу и што јаче уставе Духу Твоме — да би их по том, једнога тренутка, дахом једним Својим славно развејао! Благословено нека је име Твоје, јер Дух Твој, где хоће, провејава!

Владико Сведржитељу! По неизреченом Промислу Твојем и многој доброти Твојој повераваш ми данас апостолство Христа Твога, које се чува као наследство у Цркви Твојој. Ја се кланьам судовима Твојима, јер су неиспитани и премудри! Подвргавам се вољи Твојој, јер је она најсветија! Под кров крила Твојих прибегавам, јер су ме она толико штитила! У службу Твоју предајем сву душу и срце, све мисли, осећаје, жеље и тежње, јер си Ти пут, истина и живот! Са Твојим благословом јесам, све што јесам. Са њиме ћу стајати и падати. Ја ничега немам што нисам од Тебе примио. Ти си ми све дао, Ти и располажи са мном! Учи, освећуј, управљај, опомињи и саветуј, обећавај и прети. чуда стварај по слуги Свом најсмеријем! Пронеси ме кроз таму и смртну сенку као видело, да би људи видећи добра дела, прославили Тебе, који си на небесима! Учини ме пастирем добрим по угледу Најбољега Архипастира, који душу за стадо полаже! Укрепи ме, да у драги ми народ српски унесем живу веру у Тебе и у моћ Цркве твоје, да му срце љубављу зажарим, те у њега мир и слогу усадим, да пробудим у њему наду на бољу будућност и вечни живот, унесем духа и истине у богослужење Твоје, и посејем по душама верних својих најдивније врлине, које урођавају свестраним напретком у животу јавном као и домаћем! Постави ме на послетку и на крст мученички прави или духовни, за доказ да сила Твоје вере није напустила стадо светосавско — ићи ћу и тада за Тобом, носећи крст безгласно, по угледу Твога Свесветог Јагњета. Ти Господе Најштедрији, који заповедаш над небесним силама, и без којега ништа не можемо чинити, услишај молитву моју! Не лиши ме навора Твоје светлости, која живот даје! Не начини од мене видело угашено! Усели у мене снагу Христову! Прослави име Своје! Помози ми Милостива! Оснажи ме Неустрашима! Јер Теби припада цар-

ство и сила и слава, сада и свагда и у векове векова! . . .

Осим хвале Богу, осећам у души још и осећаје смерне захвалности и према сарадницима Божјим на данашњем делу благом, на мени извршеном.

Слава и хвала у првом реду освећеној особи Његова Царскога и Апостолскога Краљевскога Величанства, који благоволи избор мој за епископа Превишње и Најмилостивије потврдити! Заклетва верности, положена у руке Његове, увек ће ми пред очима лебдети.

Хвала Високој Краљевској угарској Влади, која избор мој на Превишњу потврду предложи! У вернима својим усађивању и развијању истинску љубав према драгој нам домовини, као и савесност у вршењу грађанских права и дужности.

Хвала усрдна и велика и трубама Божјим, члановима Свјатјејшега Синода овопределне Цркве наше, који избор мој као глас с неба примише и једнодушно огласише, још посебно Архијерејству Вашем, који данас на најмлађега брата свога руке положисте, и на њега Духа призвасте, на челу са Светошћу Његовом, добротвором и старешином мојим!

Увек ћу мислити о дару, који данас од Вас примих, и погревању га. Трудићу се да ми нико младости не замери, него да будем углед вернима у речи, живљењу, у љубави, у духу, вери и чистоти. Љубићу Вас и поштовању, и савете Ваше примаћу. Не заборављајте ме, преклињем Вас, у молитвама и старању своме!

Хвала усрдна и присутним представницима свештеничкога и монашкога чина, који молитве архијерејске, читане надамном својим молитвама усрдно поткрепише, или песмом и другом радњом потпомогоше!

Хвала сродницима, пријатељима и знанцима, који дођоше данашњи догађај посведочити и свечаност ову увеличати!

Али шта да рекнем Вама, представницима стада мојега, које је, као што сам извештен, за данашњи дан љубављу и одушевљењем свечано одевено, надама најлепшим урешено, које одјекује од клицања радоснога? Хвала нека је и Вама који ми доласком својим љубав засведочавате, и радошћу својом снаге и полета уливате!

Да ли ће ме Господ учинити добрим пастирем, изливајући на ме свете и снажне реке благодати Своје, или ће ме у брзо уклонити са горе и светњака, то само Он, пред којим није ништа утајено, најбоље знаде. Мени је пак толико знано да горим од жеље дани ми таланат богато умножити и име Његово славно прочети. Истина је, да су добри јерарси једна врста најлепших дарова неба и изливи милости Божје, које треба народ да заслужи, али је истина и то, да је милост Божја неисцрпна, и да болест стада нашега још није смртоносна.

С тога сви угледнији чланови стада, сваки у свом делокругу, нека живо настојавају, да паству нашу, која све више отпада у погаништво, по ново покрштавамо. Осим свега пак, молимо се сви Богу, који нас је благословио сваким благом духовним на небесима кроз Исуса Христа, да нам Духом и огњем препороди у Христу стадо наше, које ће тада сигурно живети и напредовати! Будимо у свему том апостоли Цркве своје, делима више, него речима, јер је и Христос прво лечио, па онда учио. У Цркви пак Господњој, која није царство од овога света, тражимо сви више дужности, обавеза и опћега добра, него права, власти и личне користи.

Али за сву ту апостолску службу, потребан Вам је заједнички дух љубави, мира и слоге, који нека се намножи верном у Христа у Вами. И сунчани зраци када се не разилазе, него стапају, боље греју, светле и оживљавају.

Ако дакле има која мисао, жеља и поука у Христу, коју бих Вам већ сада на срце метнуо, то је: Испуните моју радост, да једно мислите, једну љубав имате, једнодушни и једномишлени, да једним срцем и устима поједно пречасно, велико и лепо име Његово!

А ти свети Патријарше, који имаш сада да ме благословиш, прими синовску захвалност за многа добра, којима си ме од младости моје ране обасипао. Прими хвалу срца оданога нарочито, што си ме из густих редова грешнога света пронашао,

к'себи довео, и за Цркву свету везао, што си ме примером и речју својом на добро водио, у положају моме унапређивао и штитио. А највећа хвала ти на поверењу, које ми указа повераваљем стада, у којем си и сам делао, и са којим си према томе јачим него крвним везама у сродство ступио. Свим силама трудићу се да те својим делима не постидим, него подичим, .. у јадима брисаћу ти сузе, у невољама тешићу те, у опасностима летићу до тебе, крст претешки, који за Христа носиш мученички, у смислу данашње заклетве, ја ћу ти помоћи носити.

Благослови сада Свети Патријарше мене најмлађега ти сина духовнога, десницом твојом крепком и помоли се за ме душом својом добром и срцем својим племенитим да ми буде свагда у помоћи Господ мој и Бог мој, коме нека је слава хвала на векове, амин!

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

В. 43. Какв҃ намъ користь придобіо спаситель вазнесеніемъ своимъ;

От. Многа добра добіо онъ намъ вазнесеніемъ своимъ, каконо на приликѣ: 1) отвр'зе намъ рајске двери, да и насъ къ себи возведетъ, и испосади са собомъ (Еф. 2, 6.) 2) Приуготови обители у дом҃ Отца насъ ради (Jwa. 14, 2.) 3) Испосла намъ утѣшителя Д҃ха от Отца (Jwa. 16, 7., Дѣл. 2, 33.) 4.) И да непрестанw ходотајсв҃етъ w насъ (Евр. 7, 25.).

44. В. Што смо мы д҃жни чинити при овомъ сл҃чаю;

От. Отда'жавамо се 1) Непрестанw вышнихъ искати, и горња м҃др'ствовати, а не земная (Кол. 3, 1. 2.) 2). Христосъ єдинъ єсть сакровиште наше, иште се дакле от насъ, да ґдіе сакровиште наше, т҃ да б҃де и сердце наше (Мао. 6, 21.).

7. Членъ.

В. 45. Не б҃де ли зал҃дно пришествіе Господне, кадъ е дошао, и штишао и wставіо насъ сиротне;

От. То противно єсть, какw нѣгов҃ намѣренію, такw и славы и им҃ени. Онъ бо самъ рече отходећи ко Отц҃: не wставлю васъ сирихъ, прійд҃ къ вамъ (Jwa. 14, 18.), а іошть къ том҃ и досадъ єсть съ нами (Мао. 28, 20.)

46. В. Дакле мы д҃жни єсмо вѣровати и wчекивати да хоће доћи;

От. Непремѣнw сваки Христіянинъ д҃жанъ єсть вѣровати то, што онъ єсть обећао, да wпетъ видимо хоће доћи.

47. В. Заиста ли опетъ хоће быти дошаствіе нѣгово на земл҃и;

От. Безъ сваке сумѣ и противрѣчія хоће доћи, какw што и wбећао єсть Господъ; то су засведочили Аггели при вазнесенію нѣговомъ. (Дѣл. 1, 11.) да іошть и неукоснить доћи: него какw мл҃нія нечаянw іавляетсе, такw б҃детъ (Мао. 24. 27.). За то и самъ утѣшава невест҃ свою пр'ковъ скр'бешт҃, и тр'пешт҃, говорећи: прійд҃ скорw, грядъ скорw (Апок. 22, 7. 12. 20.).

48. В. Кадъ ће быти то дошаствіе Господне;

От. О томъ питалис҃ Христа и апостолы (Мао. 24, 3.), но во отвѣтъ поазчили єс҃: Није ваше раз҃мѣти времена и лѣта (Дѣл. 1, 6. 7.). Зато и от насъ сакровенъ єсть данъ пришествія єгw.

49. В. Али зашто такw сакри и несказа;

От. Говоретъ учители, зато сакри, да свагда готови б҃демо изићи на сретеніе єм҃, и да неразлѣнимосе, но да бадрств҃емо. Зато и самъ говори: бдите и молитесе. Не вѣсте бо дна ни часа, въ кои синъ человѣческій прійдетъ. (Мао. 25, 13.).

50. В. Какво ће то быти пришествіе нѣгово;

От. Не ће доћи онъ, какw што є найпре дошаw у последнѣмъ смиренію и терпѣню: но у несказанной слави, сили и величеств҃. Доћи ће онъ 1) На облацѣхъ небесныхъ (Мао. 26, 64. Апок. 14, 14.) 2) Са множествомъ аггелъ святыхъ, и всеми святими (Мао. 16, 27. Гл. 25, 31). 3.) Во гласѣ тр҃бнѣмъ (Мао. 24, 31. І. Сол. 4, 16.). 4) Седећи на престолѣ славе свое (Мао. 25, 31., Рим. 14, 10.).

51. В. Но молимо, за што закаснява онъ доѣи;

От. Не закаснява онъ доѣи, но долготерпитъ на насъ, нехотеѣи, да што погибнетъ, но да сви у покаяніе пріидѕтъ (2. Петр. 3, 3.).

51. В. Вѣрѣемо да хоѣе доѣи, но пашто ѣе доѣи;

От. Не ѣе доѣи онъ заѕвдѕ, нити пакъ родитисе и трпити. Пр'ви пѕтъ прійде за грѣхи, а дрѣги пѕтъ безъ грѣха іавитсе. (Евр. 9, 28.). Први пѕтъ доѣе съ милостію, а дрѣги пѕтъ доѣиѣе праведнымъ съ маздою, а грѣшникѡмъ съ наказаніемъ и отмаштеніемъ.

53. В. Дакле доѣиѣе сѣдити;

От. Такѡ ѥсть. Отецъ бо несѣдитъ никомѕ, но васъ сѣдъ даде сыпѕ (Jwa. 5, 22.). И за то онъ пареченъ ѥсть от бога сѣдія живымъ и мр'твымъ (Дѣя. 10, 42.).

54. В. Молимо пространіе кажи, комѕ бѣде сѣдити;

От. Свемѕ мірѕ (1. Кор. 6, 2.) т. е. свимъ человѣкѡмъ (2. Кор. 5, 10.), живымъ и мр'твымъ (2. Тим. 4, 1.), добрымъ и злымъ (Рим. 14, 10, 11.), Малимъ и великимъ (Апок. 20, 12.).

55. В. А хоѣели предстати на сѣд тай и демони;

От. Хоѣе предстати и они, ѳрбо и они обвезани есѕ плѣницами мрака на сѣдъ мѕчимыхъ блюсти (2. Петр. 2, 4., Јѕд. ст. 6.). А Павелъ апостолъ говори: не знате ли, да и ангелѡмъ сѣдити бѣдемо (1. Кор. 6. 3.). Дакле и они сѣдъ пріймѕтъ.

56. В. Бѣдели свима страшанъ сѣдъ тай послѣдный;

От. Два чина люди сѣдимыхъ хоѣе предстаги тамѡ, то есть праведныхъ и грѣшныхъ. Ѳрбо овима валя іавитисе предъ сѣдищемь Христовімъ (2. Кор. 5, 10.) Дакле праведнымъ не бѣде страшанъ данъ и сѣдъ тай, но паче увеселителанъ, ѳрбо воспріймѕтъ обеѣанный венацъ, и маздѕ трѣдовъ своихъ (Jwa. 16, 22., 1. Петр. 4, 13.). А на противъ злочестивымъ и грѣшнымъ страшанъ и грозанъ бѣде данъ тай, ѳрбо іавитсе отмаститель злочинства ихъ. (Апок. 6, 15. 16.).

51. В. Шта ѣе се понайвише на томъ сѣдѕ сѣдити;

От. Словеса, дѣла и помыслы, от тихъ хоѣе дати сви человѣцы сѣдіи неумытномѕ отвѣтъ (Екл. 11, 9.).

58. В. Истинноли то, да сва дѣла человѣкѡвъ приведетъ Богъ на сѣдъ;

От. Кроме сваке сѣмнѣ истинно ѥсть, да не само іавна человѣкѡвъ дѣланія, но и у тайности садѣланна хоѣе се обявити на томъ сѣдѕ (Екл. 12, 14. I. Кор. 3, 13.).

59. В. Што говоришъ, да ѣе и словеса всѣхъ людей сѣдима бити тамѡ;

От. Самъ Спаситель говори: да ѡ свакѡмъ словѕ гниломъ датиѣе человѣцы отвѣтъ (Мае. 12, 36.).

60. В. Јошъ велишъ, да и внѣтренна помишленія зла откріютсе тамѡ;

От. На то накъ отвѣтствѣетъ Апостолъ говореѣи: Прійдетъ Господъ и приведетъ во свѣтѣ тайная тмы, и ѡбявитъ савѣти срдечныя (1. Кор. 4, 5).

61. В. Кажи намъ, где ѣе бити сѣдъ тай;

От. ☞ томъ ніе пѫжно намъ знати, само готовити се прилѣжно да на срѣтеніе сѣдіи готови и непостидни изидемо. А мѣсто са свимъ ѡпредѣлити немогѫе, еръ писаніе ѡ томъ ништа не говори іасно.

62. В. Каква бѣдетъ сентенціа и конацъ сѣда тогѡ;

От. Кадъ раздели сѣдія све люде на две части, и праведне постави от десне, а грѣшнике от леве стране: праведникѡмъ изреѣи ѣе последне слово: Прійдите благословенніи отца моегѡ, наслѣдѕйте царство: такоѣеръ и грѣшникѡмъ речетъ: Идите от мене проклетіи на огань вѣчный (Мае. 25, 34. 41).

63. В. Што да сотворимо мы, да усретнемо сѣдію неумытногъ съ радостію;

От. Ипте се от насъ, да благочестно овогъ свѣта пожившимо, т. е. 1). Да просвѣтимо очи наше свѣтомъ видѣнія и да поништемо Гослода (Осія 10, 12.) 2). Да сахранимо сѣдъ и сатворимо правдѕ (Иса 56, 1.) 3). Да приуготовимо свѣтилнике наше добрыхъ дѣлъ (Лѕк. 12. 25.) 4) Да непрестанѡ бадр'ствѣемо очекиваюѣи Господа (Мае. 24, 22) 5). Да попаштимо се непорочни быти ва мірѣ (2. Петр 3, 14.) 6) Да сатворимо милость ближнымъ нашимъ (Јак. 2, 13) 7) Да др'жимо то, што имамо, т. е. да хранимо вѣрѕ и чистѕ савѣсть (Апок. 3, 11).

§. 4.

Ѡ Бозѣ Дѕхѕ оутѣшителю.

8. Членъ.

В. 1. Кое есть третіе лице у святой Троицы;

От. Дѕхъ святый. Имаѣ бо со Отцемъ и сыномъ едно сѫщество и естество, едиѕ славѕ и величество (1. Jwa. 5, 7.).

2. В. Зашто называсе святый;

От. Зане самъ то придае себи у священномъ писмѕ (1. Jwa. 5, 7.). И зато іошть зовесе святъ, єръ wсвящава и просвѣщава вѣрныя (1. Кор. 6, 11.).

3. В. Єли доиста Дѕхъ святый wсобито лице у святой Троицы, или само есть нѣка сила божества;

От. Ние сила, нити крѣность божества, то бы было еретіческо реѣи: но есть истинито и особенно лице, какw што и Отецъ и Сынъ 1) Єръ wсобито са Отцемъ и сыномъ у божествѕ полагаетсе (Мае. 28, 19., I. Jwan. 5, 7.) 2) Самъ Спаситель іавно говори: Отецъ мой иного утѣшителя дастъ вамъ (Jwa. 14, 16.).

4. Єли Дѕхъ св. истинный Богъ и Господъ какw и Отецъ и Сынъ;

От. Есть онъ истинный Богъ и Господъ сѫщо какw и Отецъ и Сынъ, или такw да речемъ, ніе дрѕгій нѣкій Богъ, но тай самый кои и Отецъ и Сынъ. Єръ 1) Едно есть име Отца и Сына и св. Дѕха (Мае. 28, 19.) 19.) 2) и едно сѫщество и естество свихъ тріе (1. Jwa. 5, 7.) 3). И акw небы Богъ было, не бы исполнявао число святые Троицы. Дакле Богъ есть истинный и единосѫщанъ Отцѕ и Сынѕ.

5. В. Чимъ можемо твр'до увериѣисе, да онъ есть Богъ истинный;

От. Многа w томъ бываю сведочанства. От коихъ хоѣю вамъ поставити поглавитія 1) Петръ апостолъ именнw нариче нѣга Богомъ, говорећи: Ананіе, салгалъ еси Дѕхѕ святомѕ, не человѣкwмъ салгалъ еси но Богѕ (Дѣя. 5, 3. 4.) 2) Онъ има божественна свойства, от коихъ се познае, да и Богъ есть истинечъ. Такw онъ есть непостижимъ и васдесѫшть (Ѱал. 138, 7. Премѫд. 1, 7.). Онъ есть всеблагъ (Ѱал. 142, 10.). Онъ есть всевѣдый (1. Кор. 2, 10. 11.). Онъ есть истинный и сама сѫща истина (Jwa. 15, 26.).

6. В. Слѣдователнw есть онъ и творацъ твари и промысленникъ;

От. Такw есть 1). Онъ сатвори и садр'жаше са Отцемъ и Сыномъ Міръ (Быт. 1, 2., Ѱал. 32, 6.) 2) Онъ сатвори са отцемъ и сыномъ человѣка (Быт. 1, 26., Jwa. 33, 4.) 3) Онъ и до данасъ садержава сѣ тваръ (Ѱал. 103, 30.). 4). Онъ отраждава насъ банею покибытія (Jwa. 3. 5. Тит. 3, 5.) 5) Онъ поставля у цр'кви Епіскопе (Дѣя 20, 28.) 6). Онъ наставля верне на сваѕ истинѕ (Jwa. 14, 26.) 7) Силою єгw бѣси прогоняюте (Мае. 28, 28., Лѕк. 11. 20.) 8). Онъ раздѣлюе даре дѕховне у цр'кви по своей воли (1. Кор. 12, 7—11.). Дакле есть Богъ истинный.

7. В. Када в Дѕхъ са Отцемъ и Сыномъ едно: то чимъ отликѣесе от Отца и Сына;

От. Како годъ сынъ отликѣе от Отца и Дѕха рожденіемъ, такw Дѕхъ св. от Отца и Сына разликѣе исхожденіемъ. И то есть вѣговомѕ лицѕ характиръ.

8. В. От кога дакле исходи Дѕхъ святый;

От. Како годъ сыновнѣ рожденіе, такw и Дѕха святагw исхожденіе нитко намъ лепше и вѣрніе казати неможе, него Богъ Сынъ, кои есть намъ нарочито оѕ тайнѕ откріо, да се у ньой неварамо. Какw годъ раждается Сынъ от Отца самагw, такw и Дѕхъ святый превечнw исходитъ от самагw Отца, какw што св. Аоанасіе учи у сумволѕ, и у вапросахъ своихъ (У тѳмѕ 11. єдиніе, лѣта Г. 1627. вапр. 4. стр. 438. с. д.).

9. В. Какw говори о томъ исхожденію Богъ сынъ небесный учитель;

От. Овесѕ нѣгове іасне речи: Послю вамъ от отца Дѕха истины, иже от отца исходитъ (Jwa. 15, 26.). Ова една сведочба есть довольна намъ, и више от не ни на лево, ни на десно неуклапямосе, него такw тврдо вѣрѣемо. На ове речи смотреѣи и саборъ Никейскій такw есть у сумволѕ установіо, такw сѣ и прочи сабори потврдили

10. В. Ако в Дѕхъ св. Богъ, то валя ли нѣмѕ кланяти се какw Богѕ;

От. Да какw мыслите иначе; Едно есть божество, честь, слава, и величество Отца, и Сына, и Дѕха святагw, дакле и едно равно поклоненіе свихъ трієхъ лицъ.

11. В. Какви сѣгъ дари Дѕха святагw;

От. Дарwвъ тихъ бромно седамъ. Кои

всѣ 1) Премѫдрость 2) Разѹмъ 3) Савѣсть 4) Крѣпость 5) Вѣдѣніе 6) Благочестіе 7) Страхъ божій (Иса. 11, 2., Зах. 4, 2., Апок. 4, 5.).

12. В. А колико есть плодѡвъ и дѣйствій Дѹха святагѡ;

От. От тихъ пакъ броимо деветъ. Какѡти 1) Любовъ 2) Радость 3) Миръ 4) Долготерпѣніе 5) Благость 6) Милоср'діе 7) Вѣра 8) Кротость 9) Ваздр'жаніе (Гал 5, 22. 23.).

§. 5.

Ѳ святѣй и саборной церкви.

9. Членъ.

В. 1. Что есть церковъ;

От. Цр'ковъ есть сабраніе люди правовѣрныхъ, во единомыслію, вѣры и любви, и саединенію Дѹха, живѫщихъ подъ единомъ главомъ Христомъ Господемъ.

2. В. Зашто исповѣдѹемо у символѣ быти единѹ цр'ковъ;

От. Цр'ковъ називасе 1) тѣло Христово (1. Кор. 12, 27.) коега тѣла глава Христосъ есть. (Еф. 1, 21.). Ако дакле глава естъ една, то и тѣлѹ едномѹ быти потреба 2) женихъ цр'кве есть еданъ, и тай есть самъ Христосъ, дакле и невеста егѡ есть една. (2. Кор. 11, 2., Апок. 21, 9, 10.) 3) Еданъ пастыръ есть Христосъ и пастыреначалникъ (1. Петр. 2, 25.), дакле и стадо егѡ есть едно, и то есть цр'ковъ (Јѡа. 10, 16.)

3. В. Зашто цр'ковъ називасе свята;

От. Правѡ оно паричесе свята, и есть 1) Єръ ако глава есть свята, то и тѣло свято есть. Христосъ бо всѣяти церковъ свою кровію в' дѹсѣ (Еф. 5, 25.—27.) 2) Есть свята и зато, дѹхомъ бо святимъ по вся дни всѣящается (Јѡа. 14, 16 26.) 3) И зато есть свята, понеже дѣлы правды и святины Богѹ слѹжитъ (Лѹк. 1, 75.).

4. В. Зачто она именѹетсе Саборная;

От. Не само зато, што по свемъ мірѹ распространенна есть или што свемѹ свѣтѹ отверста есть, но зато понайвыше, што догматы вѣры правые, консѣ суѣени и присѣени от апостолъ и саборѡвъ святыхъ вселенскихъ и у символѣ поставленыхъ ненарѹшнѡ хранитъ кромѣ приложенія или умаленія.

5. В. А зашто називасе она апостолска цр'кѡвъ;

От. Повеже от Апостолъ ѡ имени Христовѣ сабранна есть: а називасе такѡ за отличіе дрѹгихъ еретическихъ соборищъ. Јошъ и зато наричесе апостолская, што е назданна на ѡснованіи пророкѡвъ и апостолѡвъ (Еф. 2, 20.).

6. В. По чемѹсе познае истинна Христова цр'ковъ;

От. Многи тогѡ всѣ знаки, а овы всѣ найпр'вій 1) Истинное вѣры исповѣданіе (1. Јѡа. 4, 2.) 2). Истинна междѹсобна любовъ (Јѡа. 13, 35.) 3). Неуклонное пребываніе у заповедехъ Христовыхъ (Јѡа. 8, 31.) 4) Приношеніе плодѡвъ добрыхъ во вѣрѣ, т. е. твореніе дѣлъ добрыхъ (Јѡа. 15, 4.) 5) Найвеће знаменіе цр'кве Христове есть ношеніе кр'ста. А чрезъ кр'стъ разѹмеваюсе беде, напасти, гоненія, утесненія, ѡзлобленія и подѡбная (1. Петр. 2, 19—21., Апок. 2, 10.).

7. В. Многе всѣ цр'кве христіянске, но коя есть мати нихъ;

От. Онѹ цр'кѹ дѹжнисмо назвати матеромъ, коя найпре пріймила еѵаггеліе, и от коесѣсе дрѹге цр'кве по свет$ родиле. Налазимо пакъ, да цр'ковъ Јерѹсалимска сѣть найпре пріймила еѵаггеліе и от нѣ простр'ласе благодать слова на васъ светъ (Лѹк. 24, 47., Дѣя. 1, 8.). А іошъ къ томѹ пишесе іавнѡ да мати есть Сіѡнъ, то то есть Јерѹсалімъ (Ѱал. 86, 5.). И от Сіѡна изидетъ законъ и слово Господне от Јерѹсаліма (Иса. 2, 3.).

8. В. Ако цр'ковъ есть тѣло, кто свойственнѣ есть глава Єе;

От. Казао самъ вељъ, да самъ Христосъ есть глава Єе. И такѡ есть истиннѡ и нелажно сведочи на многихъ мѣстахъ апостолъ говорећи: Христосъ есть глава тѣлѹ цр'кве (Еф. 5, 23., Кол. 1, 18).

9. В. Кои есть у цркви царъ, властникъ и пастыръ великій;

От. Тай истый што и глава. 1) Христосъ есть царъ поставленъ надъ Сіѡномъ горомъ святомъ, то есть надъ церковію (Ѱал. 2. 6. 8.). 2) Онъ еданъ есть у цр'кви властелинъ и князъ (Јез. 37, 24., Ис. 9, 6) 3) Онъ еданъ стада своегѡ пастыръ превосходный (Јез. 34, 23.), и пастиръ великій (Евр. 13, 20.), и іошъ къ томѹ пастиреначалникъ (1. Петр. 5, 4.).

10. В. Што сѣ дакле Архіереи у цр'кви Хрістовој;

От. Архіереи и дрѣге власти дѣховне, есѣ 1) Пастыри от Дѣха св. поставлени, да пасѣтъ цр'кwвъ Хрістовѣ (Дѣя. 20, 28.) 2) Учители и наставницы (1. Кор. 12, 28., Еф. 4, 11.) 3) Слѣге Хрістове, и строители таинъ божіихъ (1. Кор. 4, 1.) 4) Есѣ и посѣтители стада Хрістова (1. Петр. 5, 1—3.). Слѣдователнw ни єданъ от нихъ піе глава, ни царь, ни властелинъ, кромѣ єдногъ Хріста, кои є искѣпіо цр'ковъ свою крвлю своіомъ.

Наставиће се.

О потписивању сведоџаба од стране средњошколских катихета.

Већ од дужег времена почесто чује се ника против мене, што као средњошколски катихета на сведоџбама потписујем своје име латиницом. Један ме је брат свештеник оно летос ради тога у чланку, штампаном у два броја „Нов. Србобрана“, искључио из светосавске цркве, а недавно ме је уредништво истог листа уврстило међу моралне кукавице. Ја сам све те увреде и гоњења као свештеник хтео трпељиво поднети; хтео сам баш тим поводом прибавити што више онога самопрегорења, које је у ово време особито потребно сваком савесном свештенику овопредеоне православне српске цркве. Јер нерадо се дижем против крви своје, нерадо износим јаде наше туђем свету на видику. Али намеру своју не могох до краја извршити. И чуо сам већ, а ето у прошлом броју „Срп. Сиона“ и читао сам, да је та вика нашла одзива и код других, те да мој поступак осуђују и они, од којих сам се ја могао надати бољој оцени мојега карактера. Неправда је тако охоло подигла главу своју против мене, и ја сам приморан, да се покорим савету премудрога Соломона, те да одговорим у првом реду безумнима према безумљу њиховѣ, да не мисле да су мудри (Приче 26, 5.) Оне пак, који савесно просуђују, молим, да после мојега разјашњења о упитној ствари, други суд у себи створе.

Кад сам год. 1897. као свршени богослов дошао у Загреб за катихету средњих школа, распитао сам се и гледе потписивања сведоџаба. И чуо сам, а и видио сам да се сведоџбе потписују латиницом и да томе у дужем низу година нико није приговорио. Након размишљања одлучио сам се, да и сам тако учиним; и тако сам почео сведоџбе латиницом потписивати. Тај поступак није никоме и на даље био зазоран још неколико година. Тек поводом једнога спора у том питању у Н. Градишци, пошто један наш свештеник није хтео потписати сведоџбу латиницом, издала је кр. зем. влада посве локализовану наредбу, да се оцене у сведоџби морају латиницом написати, а потпис може бити како се хоће. Тим поводом повела се реч о потписивању сведоџаба и у јавности. Па као што код нас бива, да се многа и многа ствар без размишљања расправља, тако се и у овом питању расправљало и дошло се ето до те тврдње, да се сведоџбе морају ћирилицом потписивати. Добро, браћо, морају се потписати ћирилицом; само питање је кад? Треба наиме добро правити разлику: кад се мора нешто учинити и кад се може нешто учинити, ако се хоће. У томе се ето разликујемо. Да разјаснимо то боље.

Од пет завода, на којима службујем, у двама се само потписујем, а у трима морам и оцену својом руком унети и у главни именик и у сведоџбу, и то разуме се латиницом. И тако је онда сва сведоџба од горе до доле и штампана и писана латиницом; преостаје још само један мали простор са неколико квадратних милиметара за мој потпис. И питам вас браћо: јели то достојно једнога свештеника, јели то достојно интелигентна човека, да он на сведоџби, која је сва и штампана и писана латиницом, са оном истом руком, којом је *морао* написати оцену латиницом, у малењом просторчићу покрај оцене напише своје име ћирилицом? Смете ли, браћо тврдити, да он то мора учинити? Ја тврдим да не мора, и ту ћу своју тврдњу ниже оправдати. Шта више тврдим, да би он требао сведоџбу, која је сва штампана и писана латиницом и да потпише; а може је ако хоће, потписати и ћирилицом.

Да поставимо сада једно ново питање. А шта ћемо са сведоџбом, која је сва и

штампана и писана ћирилицом; како ћемо такову потписати? Одговорите ми, браћо, на то питање; жељан сам чути ваш одговор! Ја ћу сам дати свој одговор. Такова се сведоџба *мора* потписати ћирилицом Мислите ли браћо и ви тако? Немојте се дати у клопку! Јер ако се кроз ћирилска сведоџба мора ћирилицом потписати, онда се ваљада и кроз латиницом и штампана и писана сведоџба мора латиницом и потписати. Само је то права логика. Но тако не бива. Зато ћемо и за ћирилску сведоџбу поставити правило: треба, да се потпише ћирилицом, а може се, ако се хоће, потписати и латиницом. Да ме не ћете браћо, каменисати, за то? Можда вам је латиница тако мрска, да је не можете ни очима гледати? *Онда је немојте ни ви никада и нигде употребити!*

А где су те ћирилске сведоџбе? Ево их у православним српским заводима: у Карловцима, у Карловцу и у Пакрацу. Па вас питам браћо: реците ми по души и по савести, што вам је милије видети на тим сведоџбама, које су од горе до доле и штампане и писане ћирилицом; да ли да је цигли један потпис на њима са латиницом, или би вам милије било, да је и тај једини потпис ћирилицом? Жељан сам чути, браћо, ваш одговор и на то питање! Ја вам велим, да је мени врло мило, кад видим на скроз ћирилској сведоџби све потписе ћирилицом; а боде ми очи и свагда би ми боло очи, кад бих на таковој сведоџби видео цигли један потпис са латиницом. Па кад вам браћо, то исповедам, онда ми допустите, да вам по души кажем: како ми као свештенику није могуће дозволити, да се наука коју проповедам, на уста моја чује само као звека прапорца. Све што хоћете да чине вама људи, чините и ви њима (Мат. 7, 12.); то вам је, браћо, та наука, на коју ви заборављате. А зар се ко инак држи те науке? Ево вам, браћо, објављујем, ако ниште знали или сте заборавили: да *има римокатолика свештеника Хрвата*, који у православној српској гимназији у Карловцима и у прав. срп. женској учитељској школи у Карловцу сведоџбе паше кроз ћирилске *потписују са ћирилицом*. А нека вам је знано и то, да и *повереник кр. зем. владе* матуралне сведоџбе Карловачке гимназије, такође *потписују са ћирилицом*. Кога ли се само ти људи боје, кад тако чине? Жељан сам чути, браћо, ваш одговор и на то питање! И још да ми кажете: како желите, да и повереник кр. зем. владе сведоџбе испита зрелости у Пакрачкој препарандији потпише; да ли ћирилицом или латиницом? Кад ми по савести одговорите на све то, онда ћу тек моћи знати, јесте ли људи достојни озбиљна разговора.

Пребацују ми браћа кукавичлук у тој ствари, да тобоже немам кураже потписати се ћирилицом Нека вам је зато знано браћо и то, да ја осим оних поднесака, који својим путем и начином иду мојој претпостављеној духовној власти, специјалне своје поднеске, **управљене на високу кр. зем. владу чиним ћирилицом.** Ето видите, браћо, тако ради савестан човек, који за свој рад одговара Богу и својој вишој власти, и који се због тог свог рада, држим, нема стидити ни у чему добрих и савесних људи; него је ако дозволите, баш обратно. А вама браћо стоји од воље обратити се на претпостављену нашу власт, да и она своју у том питању рекне. Суду њеноме спреман сам у свако доба покорити се.

Толико сам имао по невољи рећи за обрану свога толико нападнутог карактера. А о раду моме нека суди моја претпостављена власт и нека сведоче мојих досадањих око 320 ученица и око 60 ученика, којих је било из свију крајева Србства.

Загреб, 18. марта 1904.

Димитрије Витковић
катихета.

арх. Т. Видић

Извод из страних листова.

= Поводом последњег састанка Св. Архијерејског Синода Митрополије Карловачке изашао је у 11 бр. „Церк. Вѣдомости“, органа руског Св. Синода, овај допис пештанског кореспондента истог листа, Вперч. г.] протојереја Т. Кардасевича:

„Крајем прошле године обновљене су, са највишом дозволом, седнице Св. Синода Карловачке митрополије, које су 1902. г. биле прекинуте на неодређено време. Обично због контроле над радом синодалних чланова Владар

на предлог владе, поставља краљевског комесара између високих световних достојанственика, познатих и са српским народним језиком и са током и развојем црквених послова у Карловачкој митрополији. Седнице последњег Синода отворене су и одржане без комесара, који није био постављен. У томе факту чланови Синода а нарочито његов председник, веома заслужни митрополит Георгије, — који са чврстом и искусном руком управља кримом црквеног живота и делатности своје православне митрополије — виде с правом у данашњим тешким и компликованим социјалним и политичким односима потпуно достојно и без сумње заслужено поверење монарха и владајућих сфера.

Између питања, која је имао да реши сазвани Синод, стављено је на прво место питање о избору новог епископа обудовеле темишварске епархије. Кандидата било је неколико, но између њих је општи глас заинтересованих и добромислећих људи указивао на једног, као најдостојнијег, спремног и важног — на архимандрита *Георгија Летића*, доктора черновачког богословског факултета, професора карловачке богословије. И заиста Архијерејски Синод изабрао је једногласно у првој својој седници архимандрита Летића. Сада је новоизабрани епископ већ добио санкцију врховне власти, и у скорим ће времену, положивши прописану присегу Краља, бити посвећен за епископа. Епархија темишварска — немирна је епархија, због неспоразума и спорова, која су се појавили у њој у последње време између православних Срба и Румуна у питању дебеле покретних и непокретних црквених добара; о тим споровима рећићемо наше мишљење у своје време. Ми лично познајемо новоизабраног епископа и били смо у прилици, да чујемо његову поучну беседу у храму Божјем, и можемо с увереношћу рећи, да ће, развијајући даље тај велики дар Божји, његови проповеднички успеси постати познати и ван граница митрополије, у којој је рођен. Професорска корпорација у Карловцима, — која је захваљујући високој пажњи, благонолењу и заштити поглавара српске цркве, а уз непосредно руководство врло енергичног, даровитог и искусног ректора богословије протопрезвитера Јов. Вучковића, једнога од најзвучнијих и најдаровитијих црквених беседника, агруписала и ујединила у својој средини довољан број потпуно спремних научних снага, које ревно и са успехом служе делу духовног разпића и образовања будућих слугу цркве, — имала је права, кад је у свом органу с болом погледала на губитак из своје средине, у лицу новоизабраног епископа Георгија Летића, тако одличне умне снаге и кад се тешп надом, да онај, који одлази из њене средине и на новом свом високом положају не ће престати развијати своје таленте на корист и цркве учеће се омладине. И ми се придружујемо тој доброј жељи."

Допуна

кореспонденцији митрополита Стратимировића са дворским агентом Шоком.

Д. Р.

У 13. бр. „*Српског сиона*" за пр. г. на стр. 392., после писма дворског агента Јосифа Шока митрополиту Стефану Стратимировићу, писатог 14. Априла 1801., треба да дође ово писме.

Euere Excellenz.

Hochgebohrener und Hochwürdigster Herr Erzbischof!

Noch immer ist die Angelegenheit wegen Wiederbesetzung des Temeser Bissthums unentschieden, und wiewohl der Bischof von A. (Авакумовић) alle Stimmen im Staatsrathe bis auf eine welche auf den Aufschub der Sache, und einstweilige Administration des Bissthums durch den Abt. v. Vidak dringt für sich hat, so könnte es sich doch leicht ereignen, dass S. Majestät diesen einen Votum, das auch neulich durch mündliche Vorstellungen bei einer Audienz unterstüzt worden ist, beypflichteten.

Herr von Urmenyi, Bacser Obergespann und ehemaliger Personal, ist ganz unerwartet zum Gouverneur von Ost-Galizien, an die Stelle des verstorbenen Grafen v. Gaisrugg, ernannt worden. S. Majestät sollen wirklich ausserordentlich gnädig gegen die Ungarn gesinnt seyn, und sie bey aller Gelegenheit hervorzuziehen sich vorgenommen haben.

Jestzt müssen sich, zu Folge allerhöchsten Handbillets an alle Stellen, alle Beamten ohne Ausnahme reversiren, in keine geheime Verbindungen, von welcher Art sie immer

seyn, und welchen Namen sie haben mögen, zu tretten, und falls sie in irgend eine geheime Gesellschaft einmal aufgenommen worden wären, daran künftig, auf keine Weise mehr, Theil nehmen zu wollen.

— — — — — — — —

Zu hohen Gnaden empfohlen verharre ich mit aller Ehrenbiethung

Euer Excellenz

Wien den 1. May 1801.

unterthäniger Diener

Joseph Sok m. p.

P. S. Zum Commissaer bey der nächstbaltenden Synode wird der General von Geneyue, und falls dieser verhindert wäre, der Commendant von Peterwaradein Sr. Majestät vorgeschlagen.

На ово је писмо под 7. Мајом и. г. одговорно Стратимировић.

Meinem letzten Briefe habe ich in der Eile bey der Menge der Expeditionen vergessen die angeführten 50 fl. beizulegen, ich trage also solche hiedurch nach.*

Ihr letztes Schreiben von 1. May ist mir räthselhaft. Die einzelne besondere Stimme im Staatsrathe könne ich schon. Aber neu ist wohl unter jenem zu verstehen, durch dessen mündliche Vorstellung dies einzelne Votum bey der Audienz unterstütz wurde.

* * *

Заузимањем Стратимировићевим, ипак је Стефан Авакумовић, владика карлштатски 30. Јулија 1801. премештен у Темишвар.

И из овог се писма види, ко све није имао и ко све није тражио да има уплива при постављању владика, односно премештају из једне у другу дијецезу, које је премештање грдних штета допринело нашој цркви, а подједно и одржавало несугласице и трзавице између митрополита и владика, међу којима је било по гдекојих, који су и мимо митрополита тражили и добијали премештај на бољу — маснију — епархију, ком је премештају учињено крај закључак народног сабора од 1865. наједначењем плате, ако га поново не уведе данашња неједнака дотација између епископа из Угарске и оних Троједнице.

* Не знамо, да л' је Стратимировић давао Шоку 50 фор. месечно, ил' по услуги.

Посвећење — постављење —

високодостојнога г. архимандрита др. Георгија Летића за темишварског епископа 14. Марта 1904.

Патријарашки је скевофилакат издао 10. Марта следећи „*Распоред*“:

1. У очи дана рукоположења 13. (26.) т. м. у 4 сахата по подне извршиће се „**наречење**“ у св. Саборном Храму св. Оца Николаја.

2. Истога дана и у истом св. храму служиће се свеноћно бдење, на које ће први пут звонити у $5^1/_2$ сахати пред вече.

3. На дан рукоположења звониће први пут на архијерејску св. литургију у $8^1/_2$ сахати пре подне, на којој ће у истом св. храму богослужити и архијерејско рукоположење извршити Његова Светост. Преузвишени Господин Патријарх Српски, Архиепископ и Митрополит карловачки *Георгије* са Преосвећеном Господом Архијерејима *Лукијаном* будимским и *Митрофаном* бачким.

4. Непосредно после службе Божје у истом св. храму Његова Светост Патријарх Српски уручиће „**жезлъ архіерейскагw пастырства**“ уз „**оувѣщательное поученіе**“ новом епископу, који ће одмах затим свој говор држати.“

5. После тога примаће нови епископ поздраве и честитке у свечаној дворници у патријаршији.

На основу 1. тачке истог распореда, искупило се у великом броју око $^3/_4$ на 4 сахата по подне у суботу 13. о. м. у патријарашком двору у дољњем ходнику свештенство оба реда, међу којим се налазио и високостојни г. архимандрит *др. Георгије Летић*, изабрани и потврђени темишварски епископ, очекујући Његову Светост преузвишеног Г. српског Патријарха *Георгија Бранковића*, и високопреосвећену Г. Г. епископе *Лукијана Богдановића* будимског и *Митрофана Шевића* новосадског, да их отпрати у св. николајевски храм — саборну цркву, у којој се имао обавити чин „Нареченија“ — — управо „Благовештија“.*

* У србуљским и старим руским харотопијама — чиновницима —, назива се тај чин „благовѣствіемъ“, дочим

Кад је избило 4 сахата на кули саборне цркве, одзвоњено је у истој на вечерње, а за тим је Његова Светост са реченим Г. Г. епископима сишла доле у ходник из својих одаја, благословивши присутне, нашто су одређени богослови уз помагање свештенства почели појати духовски тропар: **Благословенъ еси Христе Боже нашъ — —**".

Његова је Светост, обучена у своје најсвечаније црвено архијерејско одијелиште, а Г. Г. епископи у љубичасто, са патријарашко-архијерејским црним камилавкама на глави, пошла напред, смерним кораком, која својом импозантном спољашњошћу и иначе изазива особити утисак и поштовање, а том приликом још већи, за њом Г. Г. епископи, а у њиховој средини изабрани и потврђени епископ г. архимандрит др. *Георгије Летић* у манторозу и панакамилавци, за њима пак дуги низ свештенства оба реда, а са свим напред пошли су пред њима обучени ђаци у стихаре с крстом, чирацима и рипидама, а у њиховој средини појачи — богослови.

Овај свечани ход у цркву, био је колико величанствен, толико и дирљив, и на све присутне учинио врло велики утисак, и то како на наше, па и на оне, који су били више пута гледаоци таког входа, тако и на иноверце. Један тргогачки путник из горњих крајева, видећи пети вход, рече нам, да је он у своме животу видео доста свечаности, ал ни при једној не беше тако потресен, као што је био кад је угледао Његову Светост са својом свитом. Тај ће му — рече — призор остати у вечито милој успомени.

И заиста, у целом православљу нема равне велељепности при архијерејским службама, као што је има у Карловцима, а особито приликом посвећења новоизабратог епископа, и кад иначе уз Његову Светост служи више епископа.

Пред саборном црквом па и у самој цркви, очекивало је на поменути долазак мноштво народа из места и са стране, а особито женски свет из бољих сталежа беше јако заступљен.

Ушавши Његова Светост са својом свитом у цркву, пошто се прво помолила свевишњем Творцу, благослови присутне, на што гимназијски кор на кору запоји потресајућим гласом „ис пола сти до спота".

Његова Светост, отиде у свој сто, а Г. Г. епископи и изабрани и потврђени епископ г. архимандрит др. *Георгије* у столове десне певнице.

За тим се отпоче мало вечерње, које је отслужио пречасни г. протопрезвитер-ставрофор ректор богословије *Јован Вучковић*.

Његова Светост и Г. Г. епископи изашавши из својих столова седоше у наслоњаче за спремљен пред патријарашким столом астал, на ком беше у флашицама вино, пет поскурица и 4 чашице виноске, а из олтара изиђе архиђакон г. др. *Јоаким Чушић*, те окадивши г. архимандрита др. *Георгија*, који му се поклони и одведе га иза амвона окренута истоку, сам пак ставивши се пред амвон окренут западу, објави му свечаним гласом, да га је свети Архијерејски Синод изабрао, и да је Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ *Фрањо Јосиф I.* благоизволело најмилостивије тај избор одобрити, па што наречени епископ г. *др. Георгије* снажним гласом рече: „— — **благодарю и пріемлю и ни мало къ преки глаголю**", те окренувши се и поклонивши се Његовој Светости и Г. Г. епископима и пољубивши их у руке, седе за сто, те у знак братске заједнице и међусобне љубави, поделише међусобно хлеб и вино и узајамно се пољубише пред лицем „цркве" — свештенства и народа.

Међутим су се успели на амвон са тријаријом и дикиријом у руци архиђакон г. др. *Јоаким Чушић* и протођакон г. др. *Викентије Вујић*, те изговорише јасним гласом многољетствије Његовом Величанству, Његовој Светости, преосвећеној Г. Г. епископима *Лукијану* и *Митрофану* и наређеном г. епископу *др. Георгију*, на што је кор отпевао на свако:

се у данашњим руским назива „нареченіемъ". Свакако је бољи назив „благовѣстіе", пошто се том приликом благовести — објави избор — наређење, а не нариче се.

многаја љета!, а Његова Светост односно Г. Г. епископи на дотично многољетствије благосиљаше присутни народ.

Пошто је нареченом г. епископу др. *Георгију* отпевано: многаја љета!, Његова је Светост у место њега благословила присутне, те уставши са својих места уз појање *ис пола ети десиота* отпраћена буде Његова Светост са својом свитом у двор.

У вече тог дана по 2 тачци поменутог распореда звоњено је у саборној цркви у $^1/_2$ на 6 сахати на бденије, на ком је чиноначалствовао нареченн г. епископ архимандрит *др. Георгије* уз суделовање следеће г. г.: игумана *Сергија Поника* врдничког и *Стефана Николића* сент Ђурђског; протосинђела *Данила Пантелића*, *Григорија Стајића* пароха мокринског, *Миладина пл. Војновића* ц. и кр. војеног свештеника, *Николе Ђурића* привременог професора богословије, архиђакона *др. Јоакима Чушића* и протојакона *др. Георгија Зубковића*.

На бденију су присуствовала и високопреосвећена г. г. епископи *Лукијан* и *Митрофан*.

На јектенија је одговарао складно богословски кор.

У недељу (14. о. м.) по 3. тачци поменутог распореда звоњено је на саборној цркви у $^1/_2$9 сахати први пут на службу.

Искупљено и одређено за службу тог дана свештенство оба реда, очекујући у двору патријарашком време да иде на благослов Његовој Светости, по одзвоњењу отишавши на благослов, и по добијеном благослову враћа се и одлази у цркву, заједно са нареченим епископом г. архимандритом *др. Георгијем*.

По трећем звоњењу сишла је Његова Светост из својих одаја доле у ходник са високопреосвећеном Г. Г. епископима *Лукијаном* и *Митрофаном*, те је онако исто, као и у суботу отпраћена у цркву, где јој је на улазу очекивало обучено служеће свештенство.

Осим Његове Светости и високопреосвећене г. г. епископа *Лукијана* и *Митрофана*, служили су архимандрити: *Анатолије* крушедолски, *Исак* бездински, *Димитрије* беочински, *Георгије* кувеждински и *Георгије* ковиљски, игуман *Митрофан* шишатовачки, протопрезвитери: *Милош Рајковић*, парох Врањевачки, *Јован Јеремић* окружни протопрезвитер карловачки, *Бура Стразић* окружни протопрезвитер велико бечкеречки, *Јован Новаковић* окружни протопрезвитер темишварски, протосинђео *Данило Пантелић*, свештеници: *Миливоје Мишић* парох итебејски, *Јефта Матић*, парох сурчински, *Жарко Стакић*, систематизовани парохијски помоћник велико бечкеречки, *Миливоје Сивачки* систематизовани парохијски помоћник сентомашки; ђакони: др. *Јоаким Чушић* архиђакон, протођакони: др. *Георгије Зубковић* и др. *Викентије Вујић*, јерођакони: *Георгије Николић* и *Никанор Чобановић* из Новога Сада, ђакони: *Златоје Поповић* из Сентомаша и *Силвестар Перић* из Врањева.

Пошто је служеће свештенство обукло Његову Светост на амвону, а Г. Г. епископе у олтару, у потпуно архијерејско одејање, те пошто је на возглас архиђаконов: Свештеници изидитите!, служеће свештенство изишло из олтара, села је Његова Светост у наслоњачу на амвону, а Г. епископ *Лукијан* с десне а Г. епископ *Митрофан* с леве стране од Његове Светости до амвона.

Пречасни г. окружни карловачки протопрезвитер *Јован Јеремић* и архиђакон г. др. *Јоаким Чушић*, изведоше из олтара на царске двери нареченог г. епископа архимандрита др. *Георгија*, држећи га први за леву, а други за десну руку, и зауставише га пред простртим пред амвоном нацртаном орлу на платну, те приведени стаде ногама на град испод орла.

За тим архиђакон јасним гласом рече: „Приводится боголюбезнѣйшій избранный и утвержденный архімандритъ Георгій хиротонисатися во епископа богоспасаемія епархіи Темишварскія. — —“, нашто приведеног Његова Светост држећи у десној руци крст ослони: „Чесо ради пришелъ еси, и ѿ нашея смѣренности чесо просиши?, а приведени одговори: „Хиротонію архіерейскія благодати преосвященнѣйшія“. Његова Светост: „И како совершиши“?, а приведени очита цело **Вѣрую**...

По том Његова Светост благослови крстом приведеног говорећи: **Благодать Бога Отца — — —**

Архиђакон по други пут рекав: „**Приводится — —** приведе га даље и приведени стаде на сред орла, те на питање Његове Светости: **Имаши ли вѣру правую, како исповѣдуеши и јаснѣ и точнѣ о человѣчении ипостасного Сына и Слова божјаго?**, приведени прочита из својеручно потписате заклетве прописану вероисповест на исто питање.

По прочитању, Његова Светост по ново благосиља хиротонисуемог говорећи: **Благодать Светаго Духа — —**

За тим архиђакон и по трећи пут рече: „**Приводится — —** и приведе га даље, а приведени стаде на главу орла, те на питање Његове Светости: „**Имаши ли вѣру како содержиши каноны святыхъ апостолъ и святыхъ отецъ?**, изабрани на то прочита опширну одређену вероисповест, у којој даде обећање, да ће чувати каноне св. апостола, васељенских и помесних сабора и св. отаца, и све што су они примили, да прима и он, а што су одбацили, да ће и он одбацити, да ће чувати мир црквени и учење источно-православне цркве, да ће се увек повиновати оцу своме свјатјејшем патријарху Георгију и његовим законито постављеним приемницима, да ће у љубави живети са браћом својом — епископима, да ништа не ће чинити за новац или из страха, да ће увек долазити на позиве Његове Светости, да не ће уводити туђе и нове обичаје, те давши изјаву, да ако ма у чему погреши и одступи од своје заклетве, да одмах буде лишен „сана и власти“ без икаквог изговора, заврши своју заклетву с речју: **Имамъ**, на што Његова Светост изговори речи: **Благодать Светаго Духа чрезъ мою смѣрность производитъ та боголюбезнѣйшаго архімандрита Георгіа избраннаго Епіскопа богоспасаемыя епархіи темишварскія**, те предавши у руке Његовој Светости написану и својеручно потписану заклетву; пољуби је у руку, на што га Она благослови с крстом говорећи: **Благодать пресвятаго Духа да вѣдетъ съ тобою**, а тако исто пољуби и Г. Г. епископе.

За тим хиротонисуеми одведен буде од архиђакона пред иконостас, пред престолну икону Спаситељеву, где је остао све до пред читање апостола, кад се има обавити чин „посвећења“, а света се архијереска служба започе служити

Пошто се отпевало „**Єлицы**“ —, одведоше г. г. протопрезвитер *Јеремић* и архиђакон *Чупић* хиротонисуемога на царске двери у олтар, где га прихватише Г. Г. епископи *Лукијан* за десну а *Митрофан* за леву руку, те трипут с њиме обишоше часну трпезу појући: **Святый мученицы — —, Слава тебѣ Христе Боже — —, Исаіе ликуй — —**, при ком је опходу хиротонисуеми целивао крајеве часне трпезе.

Затим хиротонисуеми трипут метаниште пред часном трпезом, те клекнувши метне своје руке на њу, а Његова Светост и Г. Г. епископи положе му опет своје деснице на главу, и на њих положивши отворено сво. јеванђеље, Његова Светост јавно прочита молитву: **Изврашнемъ и нескѣсомъ боголюбезнѣйшыхъ архіереовъ; Божественная благодать, всегда немощныя исцѣлюющая — —** на што Г. Г. епископи и служеће свештенство започе велико: **Господи помилуй — —**, а Његова га Светост крстом благослови, и очиташе се остало прописане молитве.

По очитању истих, устаде хиротонисани и Његова Светост са хиротонисаног епископа *Георгија* скиде архимандритски крст, фелон, надбедреник, те га обуче у Архиерејски сакос и омофор, метувши му архијерејски крст на зеленој врпци, нанагиље а за тим на главу архијерејску митру, изговарајући при сваком том давању и метању на хиротонисаног речи достојин и аксиос, на што је прво свештенство у олтару, а за тим кор то исто отпевао.

По том Његова Светост изведе хиротонисаног епископа *Георгија* на царске двери и приказа га народу, на што се исти у три маха народу поклони, а по том се пољуби на царским дверима са Његовом Светошћу и преосвећеном Г. Г. епископима *Лукијаном* и *Митрофаном*.

Хиротонисани г. епископ *Георгије* отиде по том за часну трпезу, и продужи се архијерејска служба.

По отпусту, Његова Светост пошто је скинула са себе служеће архијерејско одјејаније, а тако исто и Г. Г. епископи наиђоше из олтара и држећи Његова Светост крст и архијерејски жезао, седе у наслоњачу на амвону, а Г. Г. епископи *Лукијан* с десне, а *Митрофан* с леве стране од Његове Светости; за тим ступи огрнут у архијерејски плашт с крстом у руци Г. епископ *Георгије*, те ставши пред Његову Светост, који му даде у руке архијерејски жезао и очита прописану поуку, прими га пољубивши је у руку, а за тим изговори говор, ког напред донесосмо у целини.

Говор Г. епископа *Георгија*, који се одликује једрим мислима и снажним стилом, и који је из множине цитата из св. Писма састављен, с великом пажњом и допадањем саслушан је и на свршетку с громким: *живео!* пропраћен.

По свршетку говора отишла је Њег. Светост и ГГ. епископи у двор, испраћени од свештенства, а Г. епископ *Георгије* раздавао је нафору, коју је сваки од присутних хтео од њега да прими и да га пољуби у руку, а за тим испраћен са истог места деспота и отпраћен је у двор у своје одаје, да се пресвуче и обуче у архијерејске љубичасте хаљине за примање поздравних депутација, поздрављен од присутних у порти са громко: *живео!*, на што се он својим клањањем и благосиљањем захваљивао.

У цркви је како за време малог вечерња, тако исто и бденија и службе владао највећи ред.

На малом вечерњу и литургији појао је гимназијски кор на кору под управом коровође г. професора *Душана Котура*, и то тако складно, да су с певањем сви присутни задовољни и изненађени били.

На бденију је као што рекосмо појао складно богословски кор.

Њ. В. госп. Епископ темишварски
Др. Георгије Летић

За тим је нови Г. епископ примао у свечаној патријаршкој дворани *разна по клонства депутација и појединих личности.*

Свештенство оба реда епархије темишварске — њих 16 — под водством високопречасног г. архимандрита бездинског *Исака Дошена*, прво је поздравило свога новога Г. епископа.

Г. *Дошен* га је поздравио, рекавши, да су преставници свештенства епархије темишварске оба реда дошли да буду учесници данашњег Вашег узвишења, да даду израза својим чувствима и осећајима на данашњи дан — дан радости и за В. В. и за нас и нашу епархију, а подједно да Вам поднесемо неограничено поштовање као духовна чеда В. В. шиљући молитве да Вас свемилостиви Творац уздржи мирна, здрава, часна, право правјашча, на много и много година. *Живели!*

На овај је поздрав одговорио Г. *новоизабрани епископ* захваљујући се на поздраву, да му је мило видети у лепом броју сакупљено свештенство из своје епархије, пошто верује да их је довела онамо љубав према њему и положају његову. Та љубав, коју ће свештенство имати у много прилика и де-

лима да посведочи, јесте природна веза у јерархијском споју, у коју је Дух Свети удружио пастире са архипастиром, и која треба да је слика анђеоске јерархије на небу, у којој се идеални поредак баш на љубави оснива. Без те везе заједница је њихова мртва. Стога им већ сада препоручује да ту најсветију и најснажнију везу у себи развијају и негују. Све пак што би томе сметало у искушењима, нека из душе своје прогањају. Ради тога нека се још труде да стеку уверење, да њихов епископ има чврсту вољу да им буде не најамник, него прави архипастир, и у ту сврху дела његова чистим оком свагда да посматрају. Удружени са њиме непробојно том божанском везом, високо и неустрашимо поноше заставу Христову, на којој блиста програм: вера, нада и љубав. То ће ширити. За то ће живети и мрети. Имаће сви много посла у винограду Божјем, али нека не посумњају никад у успех, него нека раде свој посао савесно, моле од Бога стално помоћ Његову, и поверавају се вођењу Духа Његова непосредном и посредном по архипастиру њихову. Увериће се тако на брзо да та вера чуда чини. Напослетку нека се и свога архијереја усрдно сећају у молитвама својима, како би се благодат, на њега данас изливена, и на њих и на рад њихов богато разливала.

Депутацији *монашкога свештенства из Митрополије*, коју је за тим предводио впреч. г. архимандрит Крушедолски *Анатолије Јанковић*, са поздравним речма: *Ваше Преосвештенство!* Као досадањег пријатељског саветника нашега у обрани права манастирских и наших, и бившег сарадника нашега у раду, да се што пре удружимо у једну заједницу, у којој би могли бити и јачи и снажнији, него што смо данас, поздрављамо Вас у примљеном данас узвишеном звању и позиву Вашему као епископа темишварског, са искреном жељом: да Вас Господ Бог благослови крепким здрављем и трајним животом, како би што дуље могли порадити у корист православне нам св. Цркве и поверенога бризи Вашој свештенства и народа српског епархије Ваше. Уједно молимо Ваше Преосвештенство, да нам и у будуће неускратите пријатељске љубави и наклоности Ваше, него да нас у сваком делу нашем, што га предузмемо у интересу св. обитељи наших и нас самих потпомогнете, као што сте то и досад чинили", —

одговорио је *поздрављени* уз израз захвалности: да му је њихов долазак пробудио поред радосних и тужне осећаје, јер помисао да се од њихова кола има да растане, тугом га обузима. Као припадник монашкога чина, привикао се на њих, у многима упознао ваљане монахе и карактерне људе, као и добре пријатеље. Додир са њима беше му пријатан, јер беше њима топао, искрен и безопасан. Тешко ће му бити без њих, те ће их се радо сећати, особито у молитвама својима. Моли их да се и они њега тако сећају. Ако је ко од њега оштрину искусио, не беше то у злој него у најбољој намери; ако је пак ко наклоности и пријатељства уживао, нека то чува, да не изгуби. У смислу данашње заклетве помагаће ревно унапређење монаштва и манастира, и чуваће уставе њихове од нападаја, било пак изнутра.

Депутацији *свештеног свештенства из Митрополије*, коју је за тим предводио преч. г. окружни протопрезвитер митровачки *Авакум Стајић* овим поздравом: „У тренутку овом, у ком се душа и срце моје налази у необичном радосном расположају, благоизволите дозволити ми, да Вас поздравим у име свештенства ове и осталих дијецеза, са срдачном пријатељском жељом: да Вас милостиви Бог благослови и укрепи, да у дијецези Вашој обимајући подчињено вам свештенство и поручену Вашој управи паству архипастирском љубављу, поживите дуго на славу и утеху св. православној Цркви а на радост и понос правосл. народу српском!", —

поздрављени се топло захвално умоливши их да своје архипастире у узвишеном апостолству њихову искрено и сложно помажу, како би исти, тако оснажени, употребили ту снагу у борби са злим,

које се јавља у новим и све опаснијим облицима, како би могли лакше носити бреме Господње, и крмом брода Спасова што успешније управљали.

Рим.-кат. свештенству, које је за тим предводио велеч. г. подархиђакон *Вилим Бич*, овако поздравило: „Пресветли Господине Епископе! Између толиких честитаоца пригодом посвећења Вашега за темишварског епископа, примите добросрдно од мене и од мојих парохијана срдачну честитку са жељом: да Владар неба и земље, који је Пресвјетлости Вашој толику бригу, рад и одговорност повјерио, обиљем својих милости обдари Вас, да Вам у овом лепом ал' и тешком достојанству у помоћи буде и да Пресвјетлост Вашу у чврстом здрављу до крајне старости цркви на дику а народу српском и хрватскому на спас уздржи и очува!“ —

одговорио је *поздрављени*, захваливши им се на љубазном сећању, рекавши да и наша и њихова вероисповест тежи једној мети, ма да им се путови више пута разилазе. Зато како у учењу, тако и у установама, постоји више ствари, које обе вероисповести уједињавају, него које их деле. Када се још узме у обзир да су вероисповести упућене на заједничку борбу против заједничкога непријатеља, који са духом времена расте из године у годину — са свим је поимљиво и оправдано, ако једна вероисповест са симпатијом прати догађаје у другој. Уверен из непосреднога искуства да и они деле са њиме то уверење, моли их да у томе уверењу остану и на даље.

Градском поглаварству у месту под предвођењем г. *Душана Милића*, градскога начелника (са којим уједно приступише на места и кр. *Котарски Суд, Учитељски Збор, Срп. Певачко Друштво, Добротворна Задруга Карловкиња, Занатлијско Удружење* и *Ватрогасна Дружина*) који је новога епископа поздравно овим говором: Ваше Високопреосвештенство! Представништво и целокупно грађанство овог града из свег срца радује се, што је свети Архијерејски Синод и милост нашег витешког краља и земље Господара уздигао Вас на узвишени положај Архијерејски.

У име моје и преставника овомесне власти као и целог становништва честитам Вашем Високопреосвештенству ово највише црквено достојанство са искреном жељом: да промисао Свевишњега уздржи Ваше Високопреосвештенство крепка на славу православне Цркве, а на радост родитеља Ваших и многобројних поштоваоца.

Подједно молим, да у име овоградске спротиње коју је В. В. овом приликом новчано обдарила, најтоплију благодарност примити благоизволите.

Живили Високопреосвештени Господине!“ —

одговорио је *поздрављени*: да му је драго саслушати добре жеље и од досадашњих сагрђана својих, у којима је за десетак година свога пребивања у убавим Карловцима стекао више пријатеља, сарадника и познаника. Обећава да ће како њих тако и њихово место, које је његов рад са љубављу пратило, свагда на срцу носити. Ако је какову маленкост допринео духовном дизању Карловаца као катихета њихове деце, саветник у Женској Задруги или проповедник, нека одаду за то захвалност Богу, који га је у том одушевљавао и упућивао, и од којега је све, што има, примио. Моли их на крају да по примеру засведоченога родољубља својих дедова и они помажу културне тековине, чуване у месту њихову, више морално, него материјално; да наиме дизањем верске свести у граду, олакшавају рад у богословији, гимназији и другим школама; да оснивањем и одржавањем корисних просветних и добротворних установа и задруга дају пример многобројној омладини у месту, која ће то на све стране расплодити; да осим тога са опћином својом управљају не по уским сеоским погледима, него по ширим, наиме по том: да је град њихов средиште и престоница оностраног српства у културном погледу, да као такав привлачи на себе погледе свеколикога српства, да само као такав прибавља себи и грађанству славу, као и велику материјалну корист од ђака и путника, чиновника и професора, те да према томе

у свему ваља да је уређен и угледан, иначе једва да би град заслужио називати се градом, још мање центром и престоницом. Како за њих и њихове на дому, тако и за рад њихов подељује им свој архијерејски благослов.

Председник црквене општине г. *Јован Симеоновић-Чокић*, захвално се том приликом на дару учињеном саборној цркви. (Г. епископ *Георгије* дао је на саборну цркву 200 К, а толико исто и на сиротињу Карловачку).

Професорима богословије, које је за тим привео впреч. г. крстопосни протопрезвитер *Јован Вучковић* овим говором: „Ваше Високопреосвештенство! У часу овом знаменитом и за Вас и за нас и за завод, у којему смо досада заједнички служили и радили, а Бог ће дати да то буде и срећан час за свету нашу православну Цркву и за народ наш српски у њој, замолио је наставнички збор богословског училишта милостиву дозволу, да може ступити пред Вас, да се *опрости* с Вама, са досадашњим *другом* својим, да се *поклони* новом *старешини* својем и да Вам *честита* ново *звање*, са којега сте високим достојанством данас обучени. У сва три та правца, када би хтјели исказати што мислимо и осјећамо, што желимо и чему се надамо, требало би нам много ријечи, а и времена доста. Ријечи би се нашло, јер пуна су нам срца, пуна топлих осјећаја спрам љубавна друга, пуна искрена штовања спрам новог старешине, пуна добрих жеља спрам новога владике. Али знајући да још многи нестрпљиво чекају да овом истом приликом изађу пред Вас, ми се ограничавамо на најмању мјеру. Па и није нам потреба у часу овом говорити много и дуго, јер душе нам се разумију, срца су нам близа. У часу овом понаша се у души Вашој и нашој, у срцу Вашем и нашем доста дуга историја вишегодишњег заједничког живота, и рада, мишљења и осјећања. У том понашању казаће Вам душа Ваша и срце Ваше ријечи ће Вам, да ли се сада с нама можете растати као са добрим друговима, да ли нам можете бити добар свједок у новој колегији, у коју по епископству ступате. Али, ма како Вам сад душа говорила и срце осјећало, ми Вас молимо, да не заборавите завод, у којему сте богословску спрему своју започели и у којему сте прве зреле године живота својега провели и младу снагу своју окушали. Будите му маран старешина и заузет брговођа. Ми пролазимо, завод наш остаје и остаје увијек неизмјерно велика његова сврха. За завод наш молимо *љубави* у Вас, јер смо увјерени да ћете му Ви хтјети дати оно што му треба, благосиљамо час овај радосни, у који сви око Вас, а са свима и ми кличемо: живио владико!“ —

одговорио је *поздрављени*: да му је пуно срце најнежнијих осећаја, када и драгу колегију своју види међу онима, који му љубав своју засведочавају. Уверава их, да не могу ни помислити, колико љубави има у њему према заводу, у којем раме уз раме деловаху, и колико му је тежак растанак с њима. Једино га теши, да ће се његов рад и у будуће протезати на тај њему мили и драгоцени завод, и то може бити са више замашаја, него до сада. Када то наглашава, моли их именом Христовим да у њему гледају најодличнијега поборника интереса заводских, па да мишљења своја око унапређења завода од њега никада не таје. Оправдана је нада, да ће се на меродавним местима слушати реч онога, који завод из непосредног посматрања познаје, и који је са колегијом у тесној вези остаје. За кратко време много је унапређен завод богословски, због чега непосредна заслуга припада у првом реду г. ректору проти *Јовану Вучковићу* и старијим члановима колегије, који данашњу богословију тако рећи створише. Но као свака ствар, тако и она, ваља да се са животом развија и усавршава, те у сваком новијем добу да дорасте новим задацима. Акомодовање завода семеништу, непрестано дотеривање општега и заједничка израда посебнога наставнога плана, састављање уџбеника, подизање завода на степен академије, нострификација на страни стечених сведоџаба, спремање и по-

стављање будућих професора, питање несташице свештенства — све су то задаци, које не треба, да реши Синод без богословске професорске колегије. Св. Синод са правом много од њих очекује. У њихове руке положена је велика моћ. Они васпитавају Цркви најмоћније културне чиниоце. Без њихове помоћи Црква је немоћна. С тога нека буду уверени да ће он увек настојавати да св. Синод како њихове труде достојно награђује, али таке исто и сметње и застој на тако важној позицији по што по то да спречава. Коме је много дато, много ће се од њега и тражити. Захваљује им се братски на љубави, којом га свагда обасипаху, исто тако на саветима старијих чланова колегије, који му још као своме ученику, а по том као млађем колези своме свагда у помоћи беху.

Професорима гимназије новосадске, које је затим привео управитељ г. *Василије Пушибрк* овим говором: „*Ваше Високопреосвештенство!* Долазимо у име професорске колегије срп. прав. вел. гимназије новосадске, да се представимо и поклонимо Вашем Високопреосвештенству као своме старијему, да Вас поздравимо и да Вам честитамо ступање Ваше међу наше српске великодостојнике са искреном жељом: да Вас Бог милостиви пожини на том узвишеном месту дуго и много, здрава и крепка на корист Цркве, школе и народа нашег, на срећу отаџбине наше, на радост нашу и на дику и понос својих старих родитеља. Живио на многа и премногa сретна лета! Живео!“ —

рекао је *поздрављени*, да је уверен потпуно о радости њиховој поводом његова унапређења, јер је тиме и заслужни рад њихова завода добио признање. Отворено нам исповеда да је у њихову заводу добио највише потстрека на много добро, те да за оно, што с благословом Божјим данас јесте, има много да захвали вашем оцњем изображењу, које му, за шест година, пружише заслужни професори новосадске гимназије. С тога их уверава да у души својој осећа велико признање према њихову заводу, а у срцу одану љубав према својим негдашњим учитељима, те да у њему постоји стална и жива тежња, те осећаје своје у делима испољавати. Захваљујући им се на љубави, коју му данас засведочише, моли их нарочито, да како Цркву тако и народ бране од навале омладине непозване. Нека не даду да се пење пролетаријат у редове више интелигенције, него нека га неустрашиво и непоколебљиво суздржају у ниже редове, капије пак храма свога само набраним нека отварају. То су дужни друштву учинити, јер је оно ту власт једино њима поверило, и у том погледу једино од њих спаса од пропасти очекује. Бог Свемогући нека им у свему буде у помоћи!

Професорима гимназије карловачке, коју је затим привео пр. управитељ г. *Радивоје Врховац* овим говором: „Преосвећени Господине! Чланови збора професорског гимназије наше, заступљеног у нама овде, колико жале што се растају са Вашом љубазном личношћу, што Богословија Карловачка, тек зановљена, губи у Вама једну врсну снагу; толико са радошћу поздрављају овај Ваш крупан и важан корак на епископско достојанство; јер смо уверени да ћете Ви, преосвећени господине, својом спремом, збиљом и јаком вољом, и хтети и смети служити само интересима Цркве и школе народне, које су стубови нашег овостраног националног живота, — на задовољство Његова Величанства нашег премилостивог владара и краља и Њ. Светости српског патријарха са св. Архијерејским Синодом, који фактори омогућиће овај Ваш корак, — и тако радећи, да ћете најбоље послужити и одужити се народу своме, који се много нада и очекује од овога дана. Нека Вас Бог пожини и нека Вам даде снаге, да нигда и ни у којој прилици не малакшете у извођењу својих виших смерова, па ће овај дан бити благодетан за Цркву нашу и народ, и он ће се само по добру помињати. Живео! —

одговорио је *поздрављени*: Кад год би размишљао о будућности српског народа, увек би се у духу сретао са храмом, у којем они служе, као са моћном чиниоцем у стварању културне пове-

снице наше. У тој свесној визији храм би њихов, што га дуже гледаше, све више растао, а из одаја његових сјали би све силније благодетни зраци на све стране српства, испред којих мрак нестаје, лед се крави, пустош се претвара у родне њиве. И та слика беше му у толико милија, у колико у храму том виђаше свештенике, боље од бољега, и већину својих милих познаника, учитеља, школских другова и пријатеља. Уверава их да рад њихов налази заслуженога признања код свих озбиљнијих мислилаца. На захваљујући им се на поздраву моли их, да у своме благословеном раду најсавесније истрају, и да у његову љубав према заводу њихову, никада не посумњају.

За тим је привео пр. епарх. шк. референат г. *Ђорђе Поповић учитељство из темишварске епархије*, поздравивши га у име српског учитељства темишварске епархије и најавивши радост, што ће им за дијецезана доћи муж познат осим других врлина и са своје педагошке професорске спреме, те као такав, а још к' томе и као учитељски син, настојати да се поправи и уздигне учитељско стање и положај, кличе му: Живео!, —

на што *поздрављени* одговори: Као учитељски син и професор катихетике и педагогике у богословији, научио се ценити труде и подвиге учитеља, као и значај рада њихова. Рад њихов јесте рад на основи, те многи површни посматрач пролази поред тога, као и поред основе на каквој величанственој згради, не покланјајући јој никакве пажње. Но основа је увек сваке солидне грађевине, и Онај, који рече да не ће оставити ненагрђеном ни чашу воде, пружену ближњем, достојно ће оценити и наградити и рад учитељски. Од своје стране трудиће се да помогне унапређивати школе, као и уређивати учитељско стање. Али их моли да своје дужности пре свега најсавесније врше; да као вероисповедни учитељи свештенство ревно потпомажу, сматрајући Цркву за најмоћнији извор васпитнога утецаја на народ, особито у новијим опасним трзавицама у епархији; да у свом месту поред школских дужности, поради и на унапређењу општина како у духовном и моралном, тако и у материјалном и здравственом погледу.

За тим је у име *Срп. Матице* поздравио новога Г. епископа као члана књижевнога одељења председник г. *Антоније Хаџић*, на који је поздрав нови Г. епископ уверавао представника Срп. Матице, да ће Матица имати у њему свагда не само помагача у раду своме племенитом — док не би исти антирелигиозним правцем пошао, — него и одлучнога заштитника према противницима својима

После тога примио је нови Г. епископ *депутације црк. општина из своје епархије* све уједно под вођењем г. др. *Живка Богдана*, градскога начелника великокикиндскога, који је поздравио новога Г. епископа са жељом, да му Бог даде живота и здравља, те да у својој дијецези, која потребује у данашње време онаквог архијереја као што је Његово Преосвештенство, узмогне све оно извршити, што је данас при своме посвећењу у Цркви рекао и што његови епархијани и очекују и надају се да ће извршити. У то име кличе: Живео! —

на што је *поздрављени* уз израз топле захвалности одговорио: додајући на свој говор у светом храму Божјем, наглашава да ће у својој епархији озбиљно желети реда и рада не само у Цркви и код свештенства, него и у школи и по општинама. Ради тога по данашњој заклетви водиће по епархији најсавесније непосредни надзор, и то редовно у периодичним раамацима. Тај надзор замишља себи да ће бити удешен по утврђеној системи, те не ће пролазити само у бучним дочецима и заносним свечаностима, који дубока трага не остављају у народу, — него у правом сазидавању верних, у упознавању наставе и прилика, у којима она живи, у лечењу болести из основе и у успостављању нормалних прилика за живот и напредак. Осим тога највећу ће пажњу поклонити дизању ваљаног подмлатка за свештенство и учитељство, о чему има већ готов план — ради сигурнога унапређења наставе за векове. Оглашава у главном жезао будан и плодан, праведан и строг. Моли их на послетку да се не цепају у веће или мање

страначке групе, пошто вуци, који се око тора вуку, ако их не нађу збијене уз пастире, него раштркане, још више ће их проредити. Нека се удруже, но док су растањени, нека се не усуде њега као архипастира на једну или другу страну привлачити, а најмање против права и правде, пошто он мора у средини стајати да би могао јаз, који је међу њима пукао, засипати, путеве међусобноме приближавању утирати, и у братски их загрљај спајати.* Напослетку позива их све топло за сараднике своје.

После је тога приступила *црквена општина из Бач. Фелдварца*, где је нови Г. епископ одрастао, под вођењем опћ. бележника г. *Стевана Ловаса*, који га је поздравио овим говором на мађарском језику: „Ваше Преосвећенство! Пресветли Господине! Налогом представништва фелдварске општине, као и побудом душевне нам радости, престадосмо Вашем Преосвећенству у тој цели да Вам приликом посвећења за епископа, како у име оних, који нас овамо послаше, исто тако и од наше стране, топли и срдачни поздрав изразимо. Дођосмо, да к' високом успеху сјајнога унапређења Вашега Преосвећенства не само срећу пожелимо, но и благослов од Бога испросимо Вашем Преосвећенству са том жељом, да Вам Свевишњи времена дáде, да по нади својега народа познаникâ и хиљада поштователја своје место заузмете, и са њега Својој сјајној способности на дику домовине и Цркве кроз дуги низ годинâ важности дадете. Уверени смо о томе, да Ваше Преосвећенство не ће заборавити ону општину, у којој Вам се колевка љуљала, него да ће ма и једном честицом своје топле љубави удостојити нас, који се само радовати можемо, да је наша општина могла сведоком бити лепога развитка детињства и младости Вашега Преосвећенства, којом радошћу одушевљени кличемо: да Господ Бог поживи Ваше Преосвећенство на многа и многа лета!“ —

на који је *поздрављени* одговорно прио на мађарском, па за тим и на српском језику: Мило му је, да нису заборавили онога, који их свагда у срцу носи, и који се са правом њиховим назива. Уверава их, да је данашња слава и слава њихова. Њихово мило село помогло је одређењу Божјем да га Господ данас милошћу својом обасне. У њихову је врту одрастао; они су га у своме крилу и на својим рукама одњихали. Њихово место дало му је драгоцене по живот прве утиске у слатком му детињству. Да нису они његове помагали, ко зна како би се довде попео? Да није код њих гледао ваљане људе, ко зна какав би постао? Захваљујући им се на љубави њиховој, која га, као што види, није до данас оставила, моли их да највећу пажњу поклоне васпитању њихове младежи, како би њихово место вазда узорато остало, како би Господ и на даље милост своју на њега изливао дизањем синова њихових. Даје им благослов, да га и кући понесу од њихова искрена земљака, који ће их се и од сада свагда радо сећати.

Затим је приступила *црква. општина из Бач. Фелдварца* (а са њоме и изасланство *Срп. Пев. Друштва* и *Срп. Читаонице*) под вођењем г. *Емила Маринкова* ц. и кр. капетана у миру, који је новога Г. епископа поздравио речима: „Заступништво српске православне црквене општине, срп. црквеног певачког друштва и срп. читаонице бач-фелдварске, поздрављa у име својих сугрђана искрено посвећење Вашег Високопреосвећенства за епископа темишварског са топлом жељом: да Вас милостиви Бог одржи свагда здрава и крепка и да саслуша оне молитве Ваше, које сте Ви данас пред престолом Творца и пред Вашим високопретпостављеним а свију нас светим Патријархом изрекли. – Живио и сретан био!“, —

на што је *поздрављени* нагласио између осталога црквеној општини да је

* Новопостављени Г. епископ не припадајући ни једној политичкој страници ни листу, има потпуно одрешене руке да може положај свој над странкама заузети. Сарадња његова на једном политичком листу, која је у том листу код његова животописа споменута, своди се, као што смо меродавно извештени, на уступање за штампу неколико његових говора истом листу о сабору 1902. године. Прим. ур.

њихова школа ударила темељ његову образовању, а Црква њихова да га је у детињству везала за Бога везом нераскидљивом. Мило му је да црк. општина напредује. Одобрава установу певачког друштва и читаонице по народно образовање, које треба унапређивати, пошто оно што народ добије у детињству своме у школи, и ако је важно, није довољно за живот. Обећава да ће их скоро походити.

За тим је приступила на поздрав сакупљена *родбина* под вођењем гђе *Милице Бесединовић, рођ. Летић* и *више појединих особа* из места и са стране.

—

У 2 сахата по подне био је свечани ручак у патријарашком двору, на који беше позвано и дошло од присутних на свечаности најугледнијих гостију са стране и представника корпорација из места до 70.

Ред здравица започет је здравицом *Његове Светости Његову Величанству* нашем љубљеном краљу *Фрањи Јосифу Првом*, у којој је рекла, како је и данашња свечаност један нов доказ очинске љубави и краљевске милости Његовог Величанства спрам наше православне цркве, уважавши једногласно од св. Архијерејског Синода обављени избор и потврдивши га поред којекаквих приговора, поднесених од познатих смутљиваца и у мантији и у капуту. Цењећи и уважавајући ту милост Његова Величанства, која утврђује познату оданост српског народа, у тој радости благодарним срцем подиже чашу у здравље Његовог Величанства са жељом: да Му Свемилостиви Бог умножи дане живота у потпуном здрављу, како би могао и на даље чинити милости и нашој Цркви и народу. Живело Његово Величанство!

Присутни поздравише ту здравицу с великим одушевљењем и ускликом.

За тим је *Његова Светост* напила здравицу *високим Владама у Угарској и Хрватској*, које су мудрим својим саветима допринели, да је избор Синодски потврђен. Истина — рече — да је данашња краљ угарска влада тек од скора дошла на власт, али је и за ово кратко време своје владавине, показала знаке и доказе своје добре воље спрам наше православ. Цркве, те је нада, да ће и у будуће спрам ње бити наклоњена. У то име подиже чашу у здравље преставника и једне и друге владе. Живели!

После тога је новопосвећени Г. *епископ Георгије* наздравио *Св. Архијерејском Синоду* Митрополије Карловачке овако: Ваша Светости! Преосвећени Оци! Мили гости наши! Душа ми још гори од узбуђење, срце ми је зажарено, те једнако бије снпо, осећаји кључају непрекидно — све од чуднога пламa данашње ватре духовске. У том расположењу морам да тражим себи олакшања и са овога места у речи живој. Осећам пре свега тежину осећаја захвалности према освећеном Сабору архијерејском наше Митрополије, и чини ми се осећаћу је целог века свога, јер свето које архијерејско, поверивши ми дар небески, који се не да обичним мерама мерити и земаљском вредношћу оценити, задужи ме дугом, који се не да никад одужити. Са срца свога сво скидам те осећаје захвалности, стопљене са врелим молитвеним жељама: Нека Дух премудрости, разума, страха Божја и крепости богато излива благодат своју на то узвишено тело, од којега као од сунца тела небеска, свако духовно тело у Цркви нашој треба да прима топлоте, светлости, снаге и живота! Нека и моја лепта ревно допринеси да се у освећени Сабор архијереја наших усели са свима даровима и плодовима тај исти Дух, без којега ни у Сабору томе, као ни у другом телу без духа, нема живота, него само мртвила, трулежа и кужења! Нека родбинска веза, која је толико силна у љубави, попуштању и самопрегорењу, — и за коју некоји, по себи на зло наклоњени, мисле да ће се у том освећеном телу у зло изврћи — послужи баш као најснажнија подлога склапању међу члановима онога једнодушнога савеза, који том телу највише придаци, и који наоружан вером чуда чини. Преиспуњен тим жељама дижем ону чашу у част Свјатијешега Синода Митрополије Карловачке!

После тога је *исти преосв. Г. епископ* подигао чашу *у здравље Његове Светости Патријарха Георгија* овим речма: Захваљујући се топло Светости Вашој и са овога места како на љубави очинској пре-

ма мени, тако и на овој сјајној гозби у част моје маленкости, уверавам Светост Вашу да ћу све оно што пређох данас у храму Божјем, и дедима исповедати. А сада слободан сам дићи ову чашу у по вољно здравље Светости Ваше се многим некреним жељама: Нека Вас Господ над силама небеским на крми брода Свога сво јом руком крепком и мишцом високом и од сада непоколебљиво одржава! Нека до јакошњи заштитници В ши, славни победо носци Георгије и Димитрије и у будуће штитом својим одбијају отровне стреле од главе Ваше! Нека споменици Ваши и од сада у нашу повесницу записују име Ваше, златним словима која не ће моћи нико избрисати! Нека умукне ломљава грома, и хука буре, нека онеми и нишезне једном над Светошћу Вашом, и на разведреном обзорју нашем нека сијне једаред сунце радости, мира и задовољства, те обасја како утруђене и брижне мрнаре брода Христова, тако и немилостиво по пучини витлане путнике — злопаћени народ наш! Нека Превечни Бог, који влада временом и годинама, продужи живот Ваш у снази тела и духа крепости, да за под виге добре дочекате још на овом свету награде у венцу признања дела ваших од верне пастве своје! То је смисао мојих жеља, које одавно у молитви шаљем на подножје небеског Цара, али које данас необично силно избијају и к небу се дижу. Живели нам дуго на многаја!

За тим је *Његова Светост* напила здра вицу новоме Г. *епископу Георгију*, рекавши му, како му је до сада био синовац а од сада најмлађи брат, те ступајући данас по милости Божјој у ред овопределних православно српских архијереја, ступа уједно и у ред вођа, бораца и бранилаца св. православне Цркве, која у данашње вре ме потребује неустрашимих и спремних по главица. На св. Архијерејски Синод тражећи неустрашиме и спремне борце и познавајући његову спрему, одлучност и својства, про нашао је, да ће бити један од најбољих бораца за права наше православне Цркве. А оно исповедање данашње и обећање дато пред лицем цркве даје му јемство, наде и уверења да ће он својим животом и ра дом оправдати оно поверење и оне наде које се очекују од њега. И у то име, нека га свемилостиви Творац уздржи у животу и здрављу много година на корист право славне Цркве и милог народа. Живио!

И ове су здравице поздрављене с ве ликим одушевљењем.

После тога захвалио се на томе *нови Г. епископ* и наздравио је присутним архи јерејима Г. Г. *Лукијану и Митрофану* овим речима: Дижем ову чашу у здравље овде присутних преосвећених архијереја наших, којима сам захвалан за њихов долазак, молитве, савете и помоћ о свечаности овој, желећи им љубави и поверења пастве и мирна и берићетна рада у винограду њи хову. Старијем брату желим још да стече неувели венац заслуга по целу Цркву пашу заузимајући се у седишту своме, бли зу „царског дивана“, за животне интересе њезине, уверавајући меродавне о тради ционалној и пожртвовној верности пашега народа према узвишеној круни и о истин ској љубави његовој према домовини својој, крвљу засведоченој; објашњавајући при лике наше и сузбијајући подземна ровења непријатеља наше вере и имена. Другоме пак брату желим да по урођеној својој љубазности, отменом понашању, такту и окретности затоми помоћу Божјом свемогу ћом дубоки јаз у седишту свом, одакле је пре неколико година потекао широм онај ко бни извор отрова, који је све верне овостра ног сриства љуто разјео. У свему пак као најмлађи, бићу им ревни сарадник и искрени брат, више него рођени, — везан за њих сродством Духа Светога, силнијега у де лима од крви предака. То желећи и испо ведајући кличем: Да живе преосвећена Г. Г. епископи *Лукијан и Митрофан!*

За тим је високопреосвећени Г. *епископ Лукијан* наздравио *представницима ц. и кр. војске*, изразив радост, што види заступ љене при данашњој свечаности и угледне заступнике ц. и к. војске, која као бра ник миле нам домовине од помамних непри јатеља, а подједно и чувар реда и поредка у држави, заштићава и наше светиње, пашто се у име присутних захвалио г. ума ровљени г. генерал Марко Кнежевић.

После тога подигао је високопреосве-

ћени Г. епископ *Митрофан* чашу у *здравље родитеља новог Г. епископа*, којих је срце пуно радости што су дочекали овај радостан дан, да виде свога сретнога јединца уздигнута на тако високом положају, где ће моћи користити својој Цркви и народу, пожеливши им дуга живота.

За тим је у име епархијског темишварског свештенства наздравио *новом Г. епископу* г. архимандрит бездински *Исак Дошен*, изјавивши пре свега захвалност свештенства темишварске епархије Његовој Светости и св. Архијерејском Синоду, што су им изабрали за дијецезана Г. др. Георгија Летића, а подједно и славу и хвалу Његовом Величанству на потврди. Окренувши се Г. епископу *Георгију*, рече му, да њему, који заплази у више и ниже слојеве темишварске епархије, може веровати, кад му каже, да је његов избор на све стране широм темишварске епархије изазвао истинску радост, а и како да не изазове, кад је његова спрема, добра воља и енергичност позната у целом српству. Напоменувши за тим, како се и у новинама трубе, како у темишварској епархији влада највећи неред, што баш не стоји, иоштo и ако и у њој има нереда, има га и у другим епархијама мање више, чему су узрок саме наше прилике, који пред њега не треба ни мало да буни и плаши, пошто ће га он поред своје спреме и воље уз суделовање свештенства и истанших родољуба лако моћи савладати, и увести — у колико се може — ред. Те и ако ће имати да доста своје снаге и времена уложи у савлађивању нереда и уважању реда, има ће — рече — више да је уложи око савлађивања романске најезде Пожеливши му живота и здравља, уверен је да ће делом посведочити и достојан се показати љубави народне, те кличе му искрено: *Живио!*

А после тога у име народа из епархије темишварске наздрави Г. *епископу др. Живко Богдан*, градоначелник Велико Кикиндски, рекавши, како је при данашњој слави у цркви видео многа весела и раздрагана лица, ал нико није данас тако био радостан, као ми, будућа паства новопостављеног Г. епископа *Георгија*. А наша је радост потицала отуда, што смо тврдо уверени у његову спрему и дораслост за то узвишено место, те тврдо уверени, да ће он у пуном смислу речи испунити и своје обећање и нашу наду, кличе му у име народа српског епархије темишварске искрено: *Живео!*

За тим је *новопосвећени Г. епископ* захваливши се нежним речима на напитим својим родитељима и њему здравицама, подигао чашу у *здравље својих будућих епархијана*, пожеливши им свако добро.

За тим је наздравио још *свештенству обојега реда; заступнику римокатоличке цркве* пречасном г. *Вилиму Бичу* месном жупнику; *милим гостима са стране, и представницима месних власти*, после чега се г. *др. Лаза Секулић*, народно-црквени тајник *захвалио новом Г. епископу* овим речима:

Кад је Ваше Високопреосвештенство по свршетку данашње св. литургије примило из руку Његове Светости жезло правленија, држали сте свој говор, који је био леп и по облику и богат по садржини, а одмах додајем да је на све присутне учинио најлепши утисак. На мене је нарочито утецао део говора о Богу и о дужностима епископа према Цркви, а неописано јако завршетак говора о захвалности и оданости Вашој према својој врховној поглавици црквеној, према Његовој Светости патријарху. Ну слушајући тај говор, а слушајући и сада са разних страна нанизане лепше од лепших здравичне речи и посред ове радости и весеља, у мени се јавља *осећај који проузрокује дисхармонију у души мојој*... Од куда тај осећај? Где му је узрок и шта га одржава? У вашој беседи бејаше једно место, које говори о „распуђеном стаду“. Ово је место изазвало овај осећај, који ми мути радост. А зашто? Да ли може бити стога, што В. Високопреосвештенство не би било довољно спремно, са чисто духовне стране, да управљате повереним Вам стадом, живом црквом? Не лежи узрок у том, јер сам уверен, да је В. В. потпуно спремно за тај свој позив. Него оно место о „распуђеном стаду“, које је изазвало и одржава у мени горњи осећај,

јесте другога обележја, обележја, које *стоји у вези са нашим нар. црквеним аутономним животом.* Ту смо данас распуђено стадо не само у епархији темишварској, него и у осталим нашим епархијама и у целој митрополији. Нема ни издалека потребнога јединства осећаја, мисли, воље, ни тежње међу верним пастирима и архипастирима. И ја желим, да В. Високопреосвештенству по лепој срећи испадне за руком, да учините почетак у епархији темишварској, а по том да се распрострете то и по целој српској митрополији карловачкој наиме, да се створе погодности да се дође до тога јединства, те да *стадо и пастири са архипастирима и у нар. црквеним аутономији, по могућству буду једно* на обрану наше свете вере и Цркве, за добро наше просвете, за срећу нашега народа! У то име подижем ову чашу у здравље В. Високопреосвештенства желећи од срца, да данас-сутра, кад Његова Светост цркви темишварској и тамо принадлежећим пределима, свештенству, општинама и манастирима, огласи В. Високопреосвештенство као новог им епископа, у сваком епархијоти никне жеља за тим јединством, а из жеље да никне и постане дело, па да нас види Бог! То је наша животна потреба. То се *мора извести,* ако не ћемо да запечатимо своју пропаст. А није то немогуће извести, само разбора, нешто братске љубави, родољубља и — воље. Живило В. Високопреосвештенство!

Овом је здравицом завршен ред здравица, које су све пропраћене и примљене с великим одушевљењем и допадањем.

После тога се устало око $^{1}/_{2}5$ сахати од ручка и неки су гости отишли својим кућама, а неки остали до у вече у двору.

Преко од патријарашког двора у гостионици код Торера и Кир-Мите, дао је нови Г. епископ *др. Георгије Летић* ручак за своју родбину, за депутације из темишварске дијецезе и из осталих места а било их је на броју до стопедесет. Свештенство је било у великом броју заступљено, а уз леп број одличних учитеља и остале интелигенције, било је наших честитих ратара из Кикинде, Кумана, Мокрина, Итебеја, Врањева, Сентомаша, Фелдварца, Ђурђева, и многих места.

Депутацијама, и осталим гостима код Кир-Мите постављен је од новога Г. епископа за домаћина г. Раванички игуман *О. Сергије Поник,* који је вршио домаћинску дужност. За ручком у своје време наздрављено је новоме Г. епископу, његовим родитељима, свештенству, депутацијама и осталим гостима, а свака је здравица пропраћена већином црквеним песмама. И овде се могло приметити како се у народу негује црквена песма, јер су се наши ратари надметали појањем црквених песама. Чуло се здравица и од ратара из дијецезе темишварске, који су давали пораза својој радости, што су добили новог епископа у особи в. пр. Г. *др. Летића.* Одушевљење је владало код свију гостију, а све мирно и достојанствено.

У 5 сахати после подне дошао је у средину својих гостију у гостионици код Кир-Мите нови Г. епископ а дочекан је црквеном песмом: „Всякраго конодѣ покѣдителица", коју су гости највећим одушевљењем одпојали. Затим је новога Г. епископа поздравио врло лепим говором школски референт г. *Ђорђе Поповић* из Темишвара, а Г. епископ је наздравио својој присутној пастви, свештенству и осталим гостима. Свака реч новога Г. епископа била је утеха за паству његову и за народ свој за чију ће корист он радити.

Од Кир-Мите упутио се Г. епископ у гостионицу код Торера, где га је поздравио сродник др. *Милоје Милојевић,* адвокат из Ст. Паланке на што је Г. епископ нагласио да ће он у срцу своме, које је отворио данас за пространо стадо, оставити места и за миле сроднике своје, по том се повратио у патријарашку резиденцију, пропраћен усклицима: *живео!*

Високопреосвећени је Г. епископ *Георгије,* добио приликом свога набора, потврде и посвећења на 400 писмених и телеграфских поздрава са свију страна српства, а много и од угледних особа не Србаља, што доказује, с каквим је одушевљењем прихваћен и примљен његов набор.

Придружујући се и ми том општем поздрављамо од своје стране избор и посвећење Високопреосвећеног Г. епископа др. *Георгија Летића* за епископа темишварског, која епархија у данашње време потребује *онаког* архијереја, какав ће он бити судећи и по његовој спреми, назорима и раду.

У то име кличемо му: *Живео!*

Д. Р.

Ко хоће борбе?

Извесни листови врло често пуне своје ступце тиме, што јављају својој читалачкој публици — народу: како калуђери воде борбу са народом, са својом автономном влашћу, не признају власт, не дају рачуне, не ће да дају сувишак који је установно сабор — односно саб. одбор и т. д.

На све ово биће прилике да одговоримо, је ли оправдан нападај на данашње калуђерство, не узимајући га ни најмање у заштиту тамо, где осуду заслужује, а овом приликом ћемо се у кратко осврнути на прорачуне манастирске за 1904. годину, који су по саб. одбору одобрени.

Нужна је штедња у држави, у општини, у појединим већим и мањим кућама, јер штедња је добар, а сигуран део прихода.

Код манастира пак нарочито је нужна штедња, јер су куће велике, економске гране разноврстне, а све туђин обрађује. Али штедити на штету манастира, то нити је економски оправдано, нити здрава памет може такову штедњу одобрити.

Нарочито се не да уштедети код манастира код рубрике: На економију, усев и жетву.

Сваки ће економ знати, да ако на коју грану економије не уради на своје време, да ће му иста и мање хасне донети. Не косити ливаде у своје време с тога, што је надница скупља од сне како се у прорачуну исказало, или не копати кукуруз у своје време, него чекати да надница буде према цени у прорачуну истакнута; били би брзо са економијом готови.

Прорачун се саставља у манастиру на лицу места, а саставља га настојатељ са братством, и они из искуства најбоље знају шта им је све потребно у идућој години у економији и шта око оправке цркве и зданија.

Земља се дели у више класа, према томе се од боље земље и више прихода очекује.

Не оправати цркву кад је потребно, а тако и здања, значи до године још једанпут толико потрошати. Сваки је домаћин дужан прво своју кућу уредити, оправити, и тек онда другима помоћи.

Сгар: калуђери уз припомоћ народа из пепела су подизали цркве и зграде, а данашњи зар да нису кадри ни оправке завршивати!

За доказ, *како* је саборски одбор састављао прорачуне за 1904. годину, нек послуже ово неколико примера.

Код манастира *К.* управа је манастирска истакла приход за 60614 круна 48. потура. Саб. одбор је установио приход 65.214 кр. 48. пот.

Манастирска управа установила је расход 58.311 кр. 73 пот. Саб. одбор установио је расход од 42 416 кр. 27 пот. и према томе се од исте управе потражује сувишак од 22.798 кр. 21 пот.

Управа м. *К.* исказује приход од земље издате по уговору 2.200 јутара по 24 кр. јутро под аренду годишње износи 52.800 круна. Саб. одбор потражује 57.400 круна. Од куда, када јасно у уговору стоји којом ценом, колико јутара.

Управа м. *К.* истиче потребу за оправку зграда, чељадске куће, градње нове шупе, и потребна јој је свота од 7.064 кр. Саборски одбор дозвољава само 2000 кр.

Управа м. *К.* потражује да је потребно на издржавање воћњака и врта 565 круна. Саборски одбор дозвољава 400 круна.

Управа м. *К.* потребује на кућу и кујну наиме: за шпецерај, осветленье, набавку посуђа, лекар, лекови, димничар до 6.312 кр. 60 пот. Саб. одбор одобрава само 2816 кр.

За месо и рибу потребно је по прошлогодишњим прорачунима 2000 круна, а одобрава се само 700 кр.

Управа м. *К.* потребује на чељадску плату у износу од 4.512. кр. Саб. одбор одобрава само 3.312 кр. Некима служитељима саб. одбор смањио је плате, а неке су брисали, и ако их је управа већ погодила и у кући су потребни.

Управа м. *К.* потребује 1000 круна на шталу и марву. Саб. одбор одобрава 800 кр.

Управа м. *К.* потребује на путовање разно

у послу манастирском 600 кр. Саб. одбор одобрава 200 кр.

Управа м. *К.* надавала је милостиње одсно припомоћи троици ученика и то: ученику реалцу, једној ученици више девојачке школе, и једној лицејкињи у Загребу. Саб. одбор је одобрио у ову сврху само 100.

Управа м. *Ј.* истакла је приход за 1904 год. 27.119 кр. 48 п. Саборски одбор установио 30.302 кр. 68 пот.

Управа м. *Ј.* установила расход 26 610 кр. 70 пот. Саб. одбор 22.740 кр.

Управа м. *Ј.* истиче приход од шуме, по прошлогодишњим резултатима постигнуте цене и то 7.700. кр. Саборски Одбор истиче 9.800 кр.

Управа м. *Ј.* код расхода: на шталу и марву исказује да јој је потребно за кодара 360 круна. Саборски одбор дозвољава 180 круна.

Иста управа исказује за ковача 500 круна. Саб. одбор дозвољава само 250 круна. Иста управа треба да купи нови пар амова за рад, саб. одбор ово не дозвољава. Иста управа истакла је своту на шталу и марву 1520 кр. Саб. одбор дозвољава само 970 кр.

Управа м. *Ј.* потребује своту на: сенокос, усев и жетву 3397 круна. Саб. одбор одобрава само 2500 кр.

Управа м. *Ј.* потребује код репарације цркве и здања, и то на оправку крова на кући и заливање крова на стајама 500 круна. *Саборски одбор ово брише.*

Управа м. *Ј.* потребује за преоправку котобање и великог магазина и т. д. 500 круна. *Саб. одбор ово брише.*

Управа м. *Ј.* потребује на репарацију црквеног крова 144 кр. *Саборски одбор брише.*

И тако се могао код управе м. *Ј.* створити вишак од 7.561 кр. 98 пот., *и ако је управа м. Ј. дужна народ. фондовима више хиљада круна.*

Кад се *овако* стварају ман. прорачуни, а без споразума ман. братије и настојатеља; онда ће се у истини створити вишак, који ће на једном месту користити, на другом, — односно манастирима — шкодити.

Према овоме лако је решити питање: ко хоће борбе!

Не *тако* славна господо, него споразума са настојатељима и калуђерима, међу којима има родољубивих српских синова који би хтели сваком своје, а од њега би и народ имао користи.

С—Ђ.

Седница

епарх. конзисторије вршачке, држана 28. фебр. (12. марта) 1904. под председништвом Његова Високопреосвештенства г. епископа Гаврила.

Јерeју Чедомиру Удицком пароху у Н. Селу подељена опомена због наплаћивања матрикуларних извода и седења за време богослужења. — Одбијен Паја Бугарин из Ченте са својом неосновано тужбом против там. свештеника. — Пријава јереја Обрада Давидовића протопрезв. капелана панчевачког као администратора парохије у Старчеву против братства Ман. Војловице, издата протонам. и пароху Ђорђу Стајићу и јереју Димитрију Шајићу на извиђај, извештај и предлог. — Жалба Симе Петровића и др. из Свилице против комуналног учитеља там. Душана Исаковића уступљена кр. шк. надзорништву у Лугошу са умољењем за извиђај и извешће. — Жалба црк. општине у Добрици против пароха јереја Голуба Петровића у ствари сахрањивања неког цигана, уступљена пароху на изјашњење. — Одбијена неоснована жалба против истог пароха бабице Ане Бушбахер у предмету непристојног понашања ови, оскрвњења храма. — Умољено поджупанско звање у Лугошу, да и од своје стране настоји, да се неморални обичај у Лесковици, наиме да младеж од 14-15. г. са дозволом родитеља у конкубинату живи, искорени. — Узима се на знање извештај протопрезв. звања панчевачког, да је умировљ. јереј Александар Милутиновић у Плочици преставио и одаје му се последња пошта. — Узима се на знање, да је у Марковцу засебни душестаратељ постављен и умољава се саборски одбор, да му што већу припомоћ у течај стави. — Тужба Светозара Козијачког на Загајице против пароха Григорија Обреновића због нечовечног поступања са шк. децом, уступљена оптуженоме јереју на изјашњење. — Црк. општина у Вршцу упућена, да има протопрезв. капелану, Петру Мизићу, који и дужности администратора у парохији свога пок. оца врши, поред админ. плате и капеланску плату издавати. — Уток јереја Владислава Ристића, с. п. п. у Баваништу против конз. одлуке у ствари по-

траживања од њега јереја Василија Бранковића пароха у Делиблату, подноси се уз исцрпно извештење митроп. црквен. Савету. — Позвани окр. протопрезвитер вршачки, Александар Стојадиновић, да поднесе извештај, је ли вршачко занатлијско певачко друштво у прву недељу часног великог поста одржало забаву са игроказом, држање које је позивницама објавило. — Молбе јер. Максима Вујића админ. парохије у М. Маргити и Радивоја Станижана, админ. парохије у Бару и Толвадији уступљене окр. протопрезвитеру вршачком, да избор пароха у М. Маргити обави. — Молба пак свршеног богослова, Владимира Бичанског одбија се, јер није исказао пострификацију своје апсолуторне сведоџбе.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. Његова је Светост као председник, позвала за 1. (14.) Април *народно-школски Савет* у редовну седницу, а за 6. (19.) Април *митрополијско-црквени Савет*.

= **Богослови код Г. епископа Летића.** Дне 18. о. м. поклонили су се богослови из темишварске епархије свом новом дицезану под предводјењем г. *Саве Станкова*, богослова IV. године, изноливши за себе архијерејски благослов. Том приликом поучио их је нови Г. епископ у подужем говору о узвишеном и пуном одговорности позиву свештеничком и о потреби што бољега спремања за исти. Истакао им је у том поред важности темељнога и многостраног знања и значај религијозно-моралнога карактера, јер као „светлост света", морају животом највише светлити. То ће им бити најјачи проповед. У Цркви свагда су више вредили побожни, него учени свештеници. У осталом знања имају и али дуси, али су ипак пропали. Нека се вежбају неуморно у побожности молитвом, у побожним размишљањима исповешћу, ревним похађањем и усрдним учествовањем у богослужењима и т. д Последње особито нека обгрле љубављу својом, те нека се на то привикавају и за то марљиво спремају изучавањем појања и правила црквенога. — пошто је богослужење у Цркви нашој врло важан, често једини религиозни васпитни извор за верне наше. Поучио их је на даље да женидбе своје разборито склапају, пошто је тај корак судбоносан по службу а према томе и по спасење њиховог. Поред важаног васпитања, нека траже парочито здравље код будућих супруга својих, пошто је рано удовство свештеничка љута рана на тешу Цркве наше. У том погледу доноше он у интересу Цркве превентивне мере, а и дотле их озбиљно саветује да без његова мишљења и благослова тај корак ни не почињу чинити. Позива их још да му поднесу свој оцтипран животопис, уз прилоге, који овамо припадају, као што су: све шк. сведоџбе, лечничка сведоџба о стању здравља, крштени лист... У своје време издаће упутство за састављање таконога животописа. На крају пожеливши им успеха, отпусти их љубазно са својим архијерејским благословом.

Дне 20. о. м. приступило је новом Г. епископу власништво богословског друштва „*Слоге*", под вођењем председника г. *Марка Протића*, богослова IV. године, те се захвалило новом Г. епископу на ступању његову у ред чланова „утемељача" њихова друштва, као и на труду његову око произвађања за чаце богослова IV. године — пожеливши му у име својих другова свака добра. Епископ им је том приликом нарочито нагласио значај чатаца, њихове опће и посебне дужности у Цркви нашој, те позвао чаце, да у том положају што ревније пазе, осим чистоте живота, још и на одржавање благољепија црквенога и тиме пример млађима колегама пружају.

Одлазак високопреосвећеног Г. епископа Летића у своју дијецезу. По утврђеном распореду стиће ће Г. Епископ 15. (28.) Априла у Темишвар и тог дана примати власништва и примити управу епархије у своје руке.

Радосна вест. После многогодишњег искања и очекивања, једва дочекасмо радосну вест из Загреба, да је 18. (31.) о. м. висока кр. земаљска влада решењем својим од тог дана под бр. 4.658. признала јавност **српској автономној учитељској школи у Пакрацу.**

Сам акт о томе гласи: „Кр. хрв. слав. далм. земаљска влада, одео за богоштовље и наставу, обнашла је поделити право јавности српској учитељској школи у Пакрацу. Услед тога имаће у будуће семестралне сведоџбе, и тако и сведоџбе зрелости стечене у реченом учевном заводу исту крепост, што је имају тамошње сведоџбе, стечене у другој јавној облземаљској учитељској школи, но сведоџбе зрелости ипак само онда, ако буду потписане од испитнога повереника ове кр. земаљске владе. Што се опћега знања ради проглашује."

На овом решењу мора сваки Србин бити захвалан високој кр. земаљској влади у Загребу.

Да је код нас до сада било више увиђавности а и смерности, могло се много што-шта добити, ал ми смо се држали старог начела: ил' све ил' ништа, те за данас и стојимо тако светло на свима пољима и у сваком погледу!

Превишња потврда. Његово Величанство благоизволело је премилостивним својим решењем на предлог Његове преузвишености г. уг. министра-председника грофа *Стевана Тисе* потврдити од народно-црквеног сабора 1902. изабраног г. *Ђорђа Натошевића* главног школског референта, дочим избор г. г. *Мите Ђорђевића и Мите Климиног* за епархијске референте није потврђен.

Како је од смрти главног школског референта др. *Ђорђа Натошевића*, († 10. Јулија 1887.) остало исто непопуњено, већ је крајње време било, да се то важно место попуни сталним чиновником.

Ми не сумњамо, да г. Поповић не ће схватити значај, и подједно и одговорност скопчану с тим местом и стање, у ком се налазе и наше основне и учитељске школе, и шта ће од њих бити, ако се не учини радикална измена у њима.

Ал подједно не сумњамо ни о томе, да и ако је г. Поповића изабрала радикалска већина саборска, *да он за то не ће бити у својој служби пристрастан и партизан, него да ће му једино бити главна циљ пред очима — напредак наших школа.*

Доста је код нас из партијских обзира на школској пољу рађено којешта. Крајње је време да се оканемо бар на школском пољу партизанства и да учимо, а подједно сви и порадимо на томе, да нам народна школа буде оно што треба, и што се говори да треба да буде, и ако понајмање на томе раднје сви, до којих је стојало да буде каква је требала да буде.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Исправак. У 6. бр. покрале су се ове грешке: на 137. стр. у последњем реду од доле, треба да испадне: 1. Георгије Поповић; на стр. 140. у 14. р. од горе у место: Aostellung треба: Austellung, у 20. од д. у м. Haltung т. Haltung; у 26. од д. у м. angevendet т. angewendet; на 141. у 22. од д. у м. Milascovics т. Milacovics, у 19. од д. у м. vorkomet, т. vorkömmet; на стр. 142. у 15. од г. у м. Bissthum т. Bisthum, у 23. од г. у м. Junzucht т. Junzicht, у 32. од г. у м. Anordnung Anordnungen. Осим тога у 8. р. од д. на 140. треба да испадне, иза Excessen а на 142. у 4. од г. после речи soll.

Јавна благодарност.

Богословско књижевно друштво „Слога“ најтоплије благодари високопреосвећеној г. г. епископима *Мирону* и *Михаилу*, и осталим гостима и приложницима на њиховом племенитом дару и труду, којим допринеше да се о крсној слави друштвеној о св. Тријерарха покрај моралног и велики материјални успех постигао.

Из седнице богосл. књиж. друштва „Слоге“ држане 15. (28.) фебруара 1904.

АПОСТОЛИ

ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ

УРЕДИО

Прота **Василије Николајевић.**

Цена 1 кн. брошираној . . . . К 1·50
„ 1 „ тврдо везаној . . . . „ 2·—
„ 1 „ тврдо везаној у сафијану „ 2·50

Књига се може добити код Управе Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 735. из 1903./36. из 1904. 8, 3—3

СТЕЧАЈ.

Отвара се на парохију VI. разреда у Новом Сентивану. Компетенти вала да поднесу своје прошено инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 3. (16.) априла о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у *Темишвару* 3. (16.) фебруара 1904. године.

Председништво.

Број 235 ex 1904./К. з. 194. 17 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Боже Агбибе из Загреба, против супруге му Драгиње, сада непозната боравишта, овим се речена Драгиња позива, да у року од три мјесеца, од дана првога увршћења едикта овог рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане или место садањега свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без ње окончати.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 16. (29.) Марта 1904. г. држане.

Предсједништво.

Бр. 72, 140, 137 ех 1904./К. зап. 108, 110. 111. — 14 3—3

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у Војаковцу и Грановљанима V. разреда и у Кукуњевцу VI. разреда. Рок је стечају 10. (23.) април 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до горњега рока поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 17. фебруара (1. марта) 1904. год. држане. Предсједништво.

Ад Број 255, 256, 258/К. а. 157, 158, 154. ех 1904.

СТЕЧАЈ. 16 1—2

Исписује се на парохије у Великој Писаници I. разреда и у Окучанима V. разреда и на мјесто протопрезвитератског помоћника у Бјеловару са платом VI. разреда.

Рок је стечају укључиво 26. април (9. мај) 1904. год.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до горњега рока 1904. поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 16. (29.) марта 1904. г. држане.

Предсједништво.

Ад бр. К 626/75 ех 1904. 15, 2—3

СТЕЧАЈ

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у Чуругу са II плаћевним разредом с тим, да молитељи своје прописане инструјисане молбе путем надлежности конзисторији овој најдаље до 17. (30.) Априла о. г. поднети имају.

Из седнице конзисторије бачке држане у Новом Саду 2. (15.) Марта 1904.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од коованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре Ζ провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од коованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од коованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—7 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 229. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 8

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 15. априла 1904.

Извештај

о седницама св. Архијерејског Синода, држаним у Карловцима од 27. новембра до укључно 1. децембра 1903. год.

У 22. броју „Српскога Сиона“ од 1903. донели смо опширно тачно извешће о отварању св. синода и обећали смо, да ћемо и о раду св. синода у своје време донети потребно извешће. Извршујући ово, доносимо сада извешће о раду св. синода.

Св. архијерејски синод поднео је Њ. Величанству путем преузв. г. кр. уг. министра-председника најпонизнију адресу верности и оданости. Акт, овај, који је саопћен брзојавно преузв. г. министру-председнику гласи овако: „Њ. Ексцеленцији грофу Тиси кр. уг. министру-председнику, Будимпешта. Прав. срп. архијерејски синод сакупљен у данашњој седници ради избора епископа темишварскога и решавача осталих у делокруг му спадајућих предмета, усуђује се пре свега путем Ваше Преузвишености подастрти Његову царском и апостолском краљевском Величанству изјаву своје непоколебиве поданичке верности и привржености и синовље захвалности на превишњој дозволи за сазив архијерејскога синода као и на превишњем поверењу и ванредној владалачкој милости, што је Његово Величанство овога пута најмилостивије благоизволило мимоићи изашиљање кр. повереника. Архијерејски синод ће неуморно уложити труд, да и овом приликом, и на делу покаже своју најдубљу захвалност и одговори интенцијама Његова Величанства а за добро престола, цркве и отаџбине. С поштовањем молимо, да Ваша Преузвишеност изволи ово на подножје превишњега престола положити.“

Ову изјаву поданичке верности, оданости и захвалности благоволило је Његово Величанство милостиво примити, као што се види из отписа преузв. г. кр. уг. министра-председника, обнародованога у 23. бр. „Српскога Сиона“ пр. год. (стр. 707.)

По обављеном призвању Св. Духа, обављен је одмах избор прав. српскога епископа темишварскога и изборни инструменат предан Његовој Светости г. патријарху ради даљега прописнога отправљања и презентације изабранога лица Његову Величанству.

У седницама од 28. новембра до 1. децембра, у којима су под председништвом Његове Светости господина патријарха учествовала такође сва преосв. господа епископи, донесене су одлуке у осталим предметима, који су дотле стигли св. синоду.

Одлучено је, да се поднесе представка преузвишеном г. кр. уг. министру-председнику у предмету расправљања и коначног решавања предмета, који по каноничним одредбама спадају у његов делокруг. Исто тако је одлучено да се поднесе представка в. кр. уг. министарству б. и ј. н. против предавања и учења православне веронауке на мађарском језику у држ. заводима, а конзисторије су упућене, да се придржавају досадањих наредаба у овом погледу. — Саопћен је отпис в. кр. зем. владе, одјела за б. и н. бр. 13160. ex 1902. архидијецезанској, пакрачкој и горњокарловачкој епархијској конзисторији, којим се на молбу св. архијерејског синода од 1902. олакшава православним наставницима и ученицима у земаљским заводима полазак цркве на односне прав. празнике и којим се исти решавају дужности обучавања и поласка школе у те празничке дане. — Умољена је поново в. кр. зем. влада, одео за б. и н., да омогући, да се трима горњим конзисторијама ставе на расположење одавде одобрени обрасци светитељских ликова за иконостасе, ради употребе при пресуђењу предложених им нацрта икона за иконостасе у црквама. — На представку св. синода, да се дозволи, да обзиром на велику оскудицу у парохијском свештенству епархијâ горњо-карловачке и пакрачке, могу у свешт. чин ступити и кандидати са мањом богословском спремом, него што је прописано уредбом од 1868. год., одговорила је в. кр. зем. влада, да не може дати такву генералну дозволу, него да ће, као и до сада од случаја до случаја одлучивати. Отпис в. владе саопћен је прпосв. господи епископима горњих епархија. — Св. архијерејски синод узео је на знање саопћену му одлуку земаљског сабора краљевина: Хрватске, Славоније и Далмације у предмету назива православне вере и цркве, а наиме у погледу на измену назива „грчко источни“ у „православни“ и одлучио је да поднесе образложену представку угарском сабору ради узакоњења правога назива наше вере и цркве и да се умоли и прав. румунска митрополија, да се придружи овом кораку. — Узети су на знање отписи кр. земаљске владе одела за б. и н., којима је саопштила св. синоду, да је синодално одобрене оне православне срп. вероучевне књиге прописала у подручнима својим заводима као уџбенике: 1.) „*Катихизис* или кратка наука православне хришћанске цркве“ од *Др. Георгија Летића* архимандрита и то за православне ученике III. и IV. разреда опћих пучких школа дозволивши, да се споменута књига као уџбеник употребљава и у истим разредима српских вероисповедних основних школа; 2.) „*Хришћански катихизис* за средње школе“ од јеромонаха *Михајла Миловановића* гимн. катихете; 3.) „*Библијске причовиједке* старога завјета“ и „*Библијске причовиједке* новога завјета“ од протопрезвитера *Јована Петровића* катихете и професора средњих школа; 4) „*Православна моралка* за више разреде средњих школа“ од *Саве Теодоровића* катихете и професора средњих школа. У свези с тим је узето на знање расположење Њег. Светости г. патријарха, којем је на темељу одлуке св. синода одобрио за уџбеник у основној школи књижицу: „*Библијска повјест* старог и новог завјета“ од протопрезвитера *Јована Бороте* и учинио сходне кораке за уважење исте књижице у срп. основне школе, у више пучке у Хрватској и Славонији и комуналне у Угарској, даље отпис кр. земаљске владе да је исту књижицу прописала за православну децу опћих пучких школа и одобрила употребу исте књижице у вероисповедним основним школама; уз то извештај епарх. конзист. бачке о уважању исте књижице у тамошњој комуналне школе и најпосле дописе школ. савета о пропису горње књижице за уџбеник у вероисповедним основним школама. — Поднесак у предмету предавања веронауке православним ученицима ц. и кр. морнарске академије у Ријеци, уступљен је г. епископу горњо карловачком ради предузећа потребних корака у овој ствари. — Састав јереја Обрада Давидовића капелана и катихете: „Православни Катихизис за више девојачке школе“, издат је повереништву за вероучевне књиге на преглед и стручну оцену. — У погледу на *православно срп. богословско училиште у Карловцима*, донесено је више одлука, тако нарочито о допуни дисциплинарних правила за слушаоце богослов. училишта, о практичном вежбању истих слушалаца у богослужењу, о предлогу за подизање богословског училишта на степен духовне академије или самосталног богословског факултета, о пострификирању сведочаба о свршеним богословским наукама изван овога завода, о награди за библи-

отекара и др.; даље је препоручена саборском одбору молба неких професора богословије, да им се десетогодишњи допласи према саб. одлуци претворе у петогодишње; узете су на знање оставке бив. привр. професора Гаврила Ананијева и Душана Јакшића као и предзид. расположења Његове Светости г. патријарха, којима је постављен на место прворименованог Јоаким Чупић доктор богословије, а место другоименованог Никола Ђурић кандидат духовне академије; даље је узето на знање предзид. расположење Његове Светости, којим је дозвољен допуст оболелом проф. протопрезвитеру Милутину Јакшићу у вези са постављањем заменика до краја ове школске године; даље је донесено решење, да младићи ради полученa благослова за полазак богослов. училишта, имају лично престати својем надлежном епископу дијецезану и писменом молбом молити благослов с тим, да се при уписивању у богослов. училиште код училиштне управе имају исказати писменом одлуком надлежног епископа дијецезана о подељеном им благослову. — Одобрен је текст заједничке молитве за комуналне средње школе у Хрватској и Славонији и учињено је расположење, да се ученици једне и друге наше нел. гимназије моле Богу пре почетка предавања. — Умољен је вприеосв. госп. митрополит буковински, да потпомогне овостране представке од 1902. упућену ц. и кр. заједничком војном министарству ради побољшања односаја православног војеног свештенства. — На молбу саб. одбора, да св. синод митрополитску библиотеку прогласи народном библиотеком и исту уступи под управу саб. одбора, одговорено је да св. синод не може донети у овом предмету мериторну одлуку, јер не сматра себе надлежним те ни овлашћеним, пошто је митрополитска библиотека саставни део иметка, који се по постојећим установама на плодоуживатк предаје свагдањем архијепископу карловачком и патријарху српском и који је и данашњем плодоуживаоцу инвентарно предан на уживање. — Донесена је по превишњем овлашћењу коначна одлука у брачкоразводном предмету С. Т. из К . . — Одржана је у крепости синодална одлука од 1902. да свршени богослови пакрачке епархије са преднаукама од 6 гимназијских разреда могу бити постављани само на парохије VI. V. и IV. разреда. — Узето је на знање извешће изасланика манастирских настојатеља митрополије карловачке, о вођењу преговора са изасланицима саб. одбора од 1902. као и поступак истих у овој ствари; уједно је пак на молбу истих изасланих повереника одлучено, да се на надлежном месту потпомогне овопредметна представка манастирских настојатеља у том правцу, да се ово питање реши *редовним* законитим путем уз сутицај свих заинтересованих фактора, а дотле да остане status quo. — Нацрт штатута за монашко удружење враћен је одбору за састављање штатута са упутством, да прикаже и образложење одредаба истога нацрта. — Упућена је окружница — наредба епарх. конзисторијама у предмету сарањивања т. зв. назарена у православно гробље. — Донесена је одлука у предмету молбе неких становника из Изе, да из грчко-католичке (унијатске) вере пређу у православну. — Одбијена је као неоснована молба неких свештеника, да се §. 44. прев. одобрених дисциплинарних правила за мирско свештенство измени односно да се свештеницима дозволи вршење службе код новчаних завода, услед чега остаје дотично расположење у пуној крепости; *ну* св. синод је најавио, да срп. земљорадничке задруге не сматра обичним новчаним заводима.

Одлучено је, да се крајем ове школске године распише стечај ради попуњења места за изображавање професора богословије. — Одговорено је школском савету, да су вероучитељи дужни примити свештенички чин према том, да се позову вероучитељи који нису рукоположени, да учине потребне кораке ради свога рукоположења. — Одбијена је молба Д. П. пароха у Г., да га св. синод разреши издржања казне, правомоћно досуђене на одлучење од места службе од једног месеца дана и на истовремену епитимију у манастиру, јер св. синод по прев. одобрени дисциплинарним правилима за мирско свештенство, није надлежан у том предмету мериторно решавати. — Исто је тако одбијена молба В. П. бив. јеромонаха, да се обнови поступак у његовој окончаној дисциплинарној парници или да му се дадде помиловање. — На завршне годишње испите у богословији изаслао је св. синод два своја члана, који ће уједно прегледати стање завода, рад наставника, успех и дисциплину слушалаца. — Изречено је, да професори богословије свештеничко монашкога реда могу бити

произведени на разне степене до укључно архимандритства, а да не морају у исто доба бити и настојатељи манастира. — Донесена је одлука, да се митрополитски списи (metropolitana) ставе под искључиву управу и надзор самога митрополита — патријарха српског. — У знак признања многогодишњега наставничког рада и заслуга око реорганизације богословског училишта и образовања питомаца богословије, одликовао је св. архиј. синод протопрезвитера Јована Вучковића ректора и редовног професора истога училишта златним крстом, који ће га носити око врата на црвеној траци или на златном ланцу. — Донесена је одлука о званичности листа „Српскога Сиона“, која је саопћена у целини у 24. броју „Срп Сиона“ од 1903. — После избора епископа, најглавнији посао св. синода усредсредио се око установљења штатута за православно српско богословско *семениште* у Карловцима, пошто је муниФиценцијом Његове Светости патријарха срп. Георгија на ту цел подигнуто веледелно здање, а по премилостив ј одлуци Његова ц. и ап. кр. Величанства на исту цел дозвољена употреба $^1/_3$ каматнога прихода закладе пок. великог добротвора Саве Текелије. Св. синод је установио правила и учинио расположење, да се може почетком идуће шк. год. ова установа у живот превести; а нарочито је одлучио том приликом, да се поднесе најдубља захвалност Његову Величанству на омогућењу овога завода, а у исти мах је изречена најтоплија благодарност и Његовој Светости на великом дару, учињеном прав. српској цркви и народу. — На завршетку су преосв. господа епископи изјавили своју привржености и оданост према Њ. Светости као поглавици овопределске прав. срп. цркве, која неуморно и са успесима управља црквеним бродом, на што је Његова Светост г. патријарх дубоко тронут тим изразом признања и оданости својих духовних синова, преосв. господи епископима искрено захвалио на љубави и сарадњи у тешком управљању свете цркве, и по том је седнице св. синода за окончане прогласио.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

11. В. Ако в цр'ковъ домъ божій, то тко дома тогѡ ѳѕндаментъ;

От. Вѣрѣемо и исповѣдамо, да ѳѕндаментъ цр'кве єсть Христосъ сынъ Бога живагѡ. (Мао. 16, 18.). Понеже онъ єсть каменъ во ѡснованіе сіѡнѕ положенный (Иса. 28, 16.). Онъ єсть каменъ краеугольный, на коемъ све здание утверждаетсе (Ѱал. 117, 22., Еѳ. 2. 20).

12. В. Дакле никто от человѣкъ неможе быти основание цр'кве;

От. Коначно никто. Такѡ говори апостолъ: Ѡснованія иного никтоже можетъ положити паче лежащаго, єже єсть Исѣсъ Христостъ (1. Кор. 3, 11.).

13. В. Колико и каквеѕ заповеди цр'ковне;

От. Опихъ числомъ поставляюсе деветъ. От коихъ 1) есть: молитисе Богѣ и слѣшати пѣніе цр'ковно у свакѣ неделю и у дне празничне 2) хранити посте преко целе године, коиѕ опредѣлѣни (кои ѳсѣ постъ предъ рождествомъ Христовимъ, и святая четиридесетница, и постъ святыхъ апостолъ, и постъ успенія Богоматере и среде и петка) 3) священна лица поштовати 4) Исповѣдати грѣхи и причащатисе святыя ечхаристіи у поменѣте посте 5) молитисе за сѣщіе у власти 6) хранити посте и молитве от мѣстнагѡ Архіереа установлене у време нѣке пѣжде 7) книге єретическе невеждамъ нечатити 8) цр'ковна имѣнія пити мірскимъ, нити дѣховнымъ похищати и употребљавати 9) Бракомъ у дне запрећене небывати, то єсть у дне постѡвъ назначенныхъ.

14. В. Єсмоли дѣжни мы ове заповѣди исполнявати;

От. Єсмо. Зашто кои цр'квѣ неслѣша, и Христа не слѣша. И ако кои преслѣша цр'ковъ, бѣди тебѣ іакѡже іазычникъ и мытаръ говори Спаситель (Мао. 18, 17.).

15. В. Коя е та цр'ква, кою такѡ валя слѣшати;

От. Сабори святіи и после нихъ сабори єпіскопwвъ православныхъ (Маѳ. 18, 18—20.),

16. В. Храмъ молитвенный називасе цр'ковъ, валяли ходити у цр'ковъ;

От. Мы вѣрѣемо, да особенномъ благодатію присѣтствѣе Богъ у храмѣ своемъ: дакле послѣдѣе 1) Да бы мы са уср'діемъ поспѣшали ходити у цр'ковъ на молитвѣ (Евр. 10, 25.) 2) Да бы іоште къ томѣ и съ радостію ишли (Ѱал. 26, 4.; Ѱал. 121, 1.) 3) Да бы и дрѣгъ дрѣга на то подизали (Јер. 31, 6., Зак. 8, 21.),

17. В. А што валя чинити у цр'кви;

От. Ако Богъ тамw присѣтствѣе какw што и вер̀ѣемо, послѣдѣе далѣ 1) Што дѣжни есмо найире wчиститисе, и wсвети тисе, и такw приносити жертвѣ молитвенѣ (1. Цар. 16, 5.) 2). Са страхомъ и трепетомъ тѣ стояти, какw што предъ Богомъ валя (Ѱал. 5, 8.). 3) Слѣшати прилѣжно проповѣдѣемое слово (Еккл. 4, 17.) 4). Кланятисе Господѣ съ дари (Ѱал. 95, 8.), у чистой и незазорной савести (Маѳ. 5, 23.). Такw кои улази и стои у цр'кви, нигда неѣе напѣи празанъ.

§. 6.

Ѡ wправданіи и добрыхъ дѣлахъ.

10. Члень.

В. 1. Что єсть, што исповѣдамо у десетомѣ членѣ вѣры: Єдино кр'щеніе во wставленіе грѣхwвъ;

От. Двое исповѣдѣетъ цр'ковъ у овомѣ членѣ, єдно нѣждность тайны святагw крещенія, а дрѣго wправданіе человѣка предъ Богомъ.

2. В. Што єсть wставленіе грѣхwвъ;

От. Ѡставленіе грѣхwвъ єсть само то wправданіе. Онда бо Богъ wправдава человѣка, кадъ по милости своіой кр'ве ради Христови кающемѣ се человѣкѣ прашта и неуменява грѣхи, и отповинна невинимъ творитъ. Или кадъ wставля дл'ги егw (Ѱал. 31, 1. 2., Ѱал. 142, 2.).

3. В. Кто wправдава грѣшника кающасе;

От. Триединственый Богъ, кои власть има человѣкwмъ wнѣщати грѣхи. (Маѳ. 2, 7.).

4. В. Дакле никто себе wправдати неможетъ;

От. Конечно никто. Такw говори пророкъ: Неwправдитсе предъ тобою всякъ живый (Ѱал. 142, 2.). И апостолъ вели: Неwправдитсе всяка плотъ предъ Богомъ (Гал. 2, 16.).

5. В. На што сматра Богъ, кадъ wправдава грѣшника;

От. На смр'тъ и кр'въ Христовѣ, вѣрою от человѣка пріемлемѣ (Рим. 3, 24.).

6. В. Преко чега подае Богъ wставленіе грѣхwвъ;

От. Орѣдія илити способи, конма дае Богъ человѣкѣ wставленіе грѣхwвъ, єѣ святыя тайны а понайвыше 1) Кр'щеніе (Марк. 16, 16., Тит. 3, 5.) 2) Покаяніе (Дѣя. 2, 38.) 3). Еухаристіа (Јwа. 6, 50. 51.) 4.) Елеосвященіе (Јак. 5, 15).

7. В. Чимъ пакъ человѣкъ пріима то от Бога;

От. От стране наше єсть само єдна вѣра, коіомъ како рѣкомъ пріимамо благодатное тое оставленіе. Вѣрѣяй, пишетсе, в' сына божія, непогибнетъ, но иматъ животъ вѣчный (Јwа. 3, 15., Рим. 3, 28., Гал. 2, 16.).

8. В. Ако се мы вѣромъ wправдавамw предъ Богомъ, то зашто смо дѣжни творити добра дѣла;

От. Зато исто, бѣдѣи да Богъ помиловавши насъ по милости своіой, wставля намъ грѣхъ. 1) Мы дѣжни єсмо благодарни быти, и благодарство наше засведочити плодами вѣри добрими. Зато вели Јаковъ, покажими вѣрѣ твою от дѣлъ твоихъ (Јак. 2, 18., Маѳ. 7, 16. 20., Лѣк. 3, 8) 2). Дѣжни есмо творити волю искѣпителя нашего, єрбо писмо свои, но кѣплени цѣномъ (Лѣк. 17, 10.) а воля божія єсть, да добро творимо (Тит. 2. 14., 1. Сол. 4, 3.) 3) Мы нато и звани и искѣплени, и уготовани єсмо, т. є да добро творимо (Еф. 4, 1., I. Сол. 4, 7., 2 Тим. 3, 17.) 4) Јошть и за любовъ вазлюбившагw насъ, добротворити дѣжнисмо. А любити Бога, єсть исполнявати заповѣди егw (Јwа. 14, 15. 21.), а заповѣди пакъ егw заказѣю уклонятисе от зла, и творити добро 5) Найпосле и зато дѣжни есмо творити добра дѣла, да неотпаднемо от вѣре, и лишимосе спасенія (Јак. 2, 14.), и да намъ не рече сѣдія: отидите, незнамъ и непознаемъ васъ 6). Јошть и зато дѣжни

смо чинити добро, вр҃ воля искѹшителя нашегw вєсть, да венацъ намъ уготованный по милости, трѣдомъ и подвигомъ т. є. дѣли добрими добивамо (Мат. 5, 12, Рим. 2 7., Еф. 2. 10.).

9. В. Коя сѣ та добра дѣла;

От. Свака добродѣтель вєсть добро дѣло, какоти на приликѣ: Пость, молитва, милостыня, смиреніе, тр'пѣніе, вездр'жаніе и прчє. У свихъ овихъ и подобныхъ са стоисе дѣло добро, и у тихъ Богъ заповеда, да се поучавамо и трѣдимо.

10. В. Каква сѣ попайныше дѣла, коисмо дѣжни ближнимъ творити;

От. Єсѣ ова двострѣка. Єдиасѣ дѣла милости тѣлесне, а дрѣга сѣ милости дѣховне.

11. В. Коясѣ дѣла милости тѣлесне;

От. Єсть таковыхъ дѣхъ седамъ. От коихъ есть 1) Гладнога нарапити 2) жеднога напоити 3) нагога wдѣнѣти 4) страннога у домъ уводити и упокоити 5) болнога посѣщивати 6) и коисѣ у тамницы затворени посѣщивати 7), мртвога погребсти (Мат. 25, 35. 36.).

12. В. Коясѣ дѣла милости дѣшевне и дѣховне;

От. И тихъ есть такоѣеръ седамъ, а поименѣ: 1) Сагрѣшающаго исправляти 2) неумѣющега учити 3) сѣмнящемѣсе добрw савєтовати 4) w спасенію ближнаго Бога молити 5) печалне утѣшавати 6) обыдѣ т'рпеливо носити 7) пращати долги, т. є грѣхи сагрешившымъ намъ.

13. В. Шта ѣе добити, коисѣ ова дѣла извршивали;

От. Овисѣ тима дѣли засведочили вѣрѣ свою, и писѣ ѣй дали мр'твой быти, зато хоѣе добити царство небесное. Нима бо хоѣе рєћи Спаситель: пріидите благословенніи отца моегw, наслѣдѣйте уготованное вамъ царство (Мат. 25, 34.).

14. В. А што ѣе быти онимъ, кои не бѣдѣ извршивали овихъ дѣлъ;

От. Бѣдѣћи они називалисѣсе вѣрни, а вѣрѣ свою, писѣ дѣломъ показивали, єрбо права и чиста вѣра предъ Богомъ есть, да бы посѣщивати сыроте и удовице у скр'бехъ ихъ (Јак. 1, 27.), то какw гниле удове, хоѣе ихъ отсѣћи Спаситель от себе, кадъ и нима рече: идите от мене проклети та огань вѣчный, уготованный діаволѣ и агелимъ егw (Мат. 25, 41.).

§. 7.

О тайнахъ церковныхъ.

В. 1. Что вєсть тайна;

От. Тайна вєсть дѣйство от Бога установленно, у коемѣ Богъ преко видимогъ знаменія излива невидимѣ благодать у ср'дца вѣрныхъ.

2. В. Колико вєсть тапнъ новагw завѣта;

От. Седмъ, а по именѣ: 1) Кр'щеніе, 2) муропомазаніе 3) Евхаристія 4) покаяніе 5) свящепство 6) бракъ 7) Елеwсвященіе.

3. В. Што вєсть кр'щеніе;

От. Есть дѣйство от Бога самогъ установленно, коимъ отраћасе человѣкъ грѣшный, у пакибытіе водомъ естественномъ и глаголомъ божіимъ, т. є. дѣхомъ. Или краће да скажемъ: Кр'щеніе есть тайна пакибытія и обновлепія дѣха святагw (Јоа. 3, 5., Тит. 3, 5.).

4. В. Што есть муропомазаніе;

От. Єсть такоѣеръ дѣйство от Бога поставлено, в' коемъ кр'щенный и отрожденный человѣкъ преко видимаго знаменія мура, невидимѣ благодать дѣха на утвр'ж деніе вѣры и обновленія и wставленія грѣхwвъ у кр'щенію полученнагw пріемлетъ. Зато ова тайна и називасе печатаніе (Дѣя. 9, 14—17., 2. Кор. 1, 12., I. Јwа. 2, 20.).

5. В. Што есть Евхаристія;

От. Евхаристія, или святое причащеніе, есть установленіе спасителево, у коемѣ подъ видами хлѣба и віна, истиннагw тѣла и кр'ви Христа спасителя причащаемсе во воспоминаніе смерти егw (Мат. 26, 26, 27., Мар. 14, 22, Лѣк. 22, 19.).

6. В. Што есть покаяніе;

От. Покаяніе вєсть ср'дачное внѣтр'нее сажалѣніе w грѣсѣхъ садѣланныхъ, съ намѣреніемъ у напредакъ тога нетворити. У томъ человѣкъ кающій се вѣрою ва Христа, пріима проштеніе и отпѣщеніе прежде бывшыхъ грѣхwвъ чрезъ рѣшеніе законнагw священника (Дѣя. 26, 17. 18., 2. Кор. 7, 9, 1. Јwа. 2, 2.).

7. В. Што вєсть свящепство;

От. Єсть тайна, у коей вазложеніемъ рѣки архіерея какw внѣшнимъ знаменіемъ видимимъ подаваетсе невидимо благодать и

власть от Бога строити тайны божія, и пасти пр'ковъ єгw на славѕ Божію, и на спасеніе дшъ человѣческихъ (Мао. 18, 18., Jwa. 20, 23., I. Тим. 4, 14.).

8. В. Што єсть бракъ;

От. Бракъ или женитва, есть сопрезаніе мѕжа и жене дорастившихъ законное и неразрѣшимое, во единомысліе дѕховно и плотско, такw, да до конца живота пребѫдѕ у страху божію, у взаимной любови, дрѕгъ ко дрѕгѕ, и у тр'пѣнію добра и зла (Еф. 5, 32. 33., Мао. 9, 4. 6.).

9. В. А што єсть єлеwсвященіе;

От. Єсть мазаніе болнагw свитимъ єлеомъ съ вѣрою отпѹщенія грѣхwвъ и исцѣленія (Мар. 6, 13., Јак. 5, 14.).

10. В. На какавъ конацъ установлене єсѕ ове тайне;

От. Установлене оне єсѕ: 1) Да бѫдѕ орѣдіа или средства, преко конхъ подаюсе обѣщанія божія, какоти отавленіе грѣхwвъ, и спасеніе вѣчное 2) Да бѫдѕ наше вѣре ка обѣтованіямъ божіимъ печатлѣнія, знаменія и сведочбе.

11. В. Кое сѕ от овихъ найпѹждніе тайне;

От. wкромѣ свію найпѹждніе єсть кр'щеніе. Зато оно єсть врата ко спасенію, и никто кромѣ тога спастисе не може. Аще кто неродитсе водою и дѕхомъ, неможетъ ввити въ царствіе небесное, говори Спаситель (Jwa. 3. 5.).

12. В. Далѣ іошть коя є пѹждна;

От. Покаяніе. Єсть оно всеконачнw пѹждно свимъ у лѣтамъ людма. Тако бо говори учитель небесный: Аще непокаетесе, вси погибнете (Лѕк. 13, 3. 5.). И далъ єсть Богъ покаяніе Јазыкwмъ въ животъ (Дѣя. 11, 18.). Зато и заповѣда Богъ, человѣкwмъ свимъ свѣда покаяти се (Дѣя. 17, 30.).

13. В. А зашто єсть єухарістіа пѹждна;

От. И ова тайна єсть пѹждна дошадшимъ у лѣта, гди себе могѕ пробати. Єрѣкои презире пю, лишава се живота вѣчнагw (Jwa. 6, 53.), а кои причащаваютсе, от нев достойнѣ животъ вѣчный наслѣдетъ (Jwa. 6, 54.).

14. В. А што велишъ w прочихъ тайнахъ;

От. Проче тайне почитѣемо и примамо, какw божіе наредбе, по оне нисѕ свима такw потребне, какw ове три, коесте слѣшали: а пѹждне и потребне оне єсѕ коимъ се приключи имати.

§. 8.

Ѳ четирихъ послѣдныхъ.

11. Членъ

1. В. Што сѣть ова послѣдня;

От. Єсѕ нѣка приключенія, коя не мимоходно свакогъ человѣка предусретнѣтъ.

2. В. Коя сѕ то приключенія;

От. Смртъ временна, сѣдъ неумитный, царство небесно и мѕка вѣчна.

3. В. Какw велишъ, да све четворо свакогъ ће предсрести;

От Такw валя разумѣти, да два пр'ва, т. є. смертъ и сѣдъ коначнw свакогъ хоће предсрести, а два послѣдня, т. є. мѕка и царство, хоће постигнути али раздѣлно, т. є. праведне предсрестиће царство, а грѣшняке мѕка.

4. В. Што смертъ тѣлесна;

От. Єсть раздѣченіе дше от тела, у коемъ тѣло сагниво, а дша нетлѣна у своемъ мѣстѕ пребыва у wчекиванію.

5. В. Свимъ людма валя умрети;

От. Свима, по сведочби апостолской, wпределѣнw говори онъ: Єсть всѣмъ человѣкwмъ єданъ пѣтъ умрети (Евр. 9, 27.), т. є. нейма человѣка, коибы поживіо, и небы видіо смр'ти, (Ѱал. 88, 49.).

6. В. А зашто свисѕ дѕжни умрети;

От. Зашто сѕ у Адамѕ сви сагрѣшили. Єдинимъ, пишется, человѣкомъ грѣхъ вниде въ міръ и грѣхомъ смр'тъ и такw смр'тъ въ вси человѣки вниде, в' коемъ вси сагрѣшиша (Рим. 5, 12.).

7. В. Умр'шіи человѣцы ва векъ у гробахъ wстанѣтъ;

От. Никакw. Но бѫде време, кадъ се изволи Богѕ сѣдъ учинити свемѕ свету, у то време, сви кои сѕ у гробахъ устатиће, и поћиће на сѣдъ, и стати предъ сѣдіомъ. И то мы називамо васкр'сеніе мр'твыхъ общее.

8. В. Хоће ли быти заиста васкр'сеніе мертвыхъ;

От. Никто от правовѣрныхъ w томъ несѕмнитсе. А имамо за сведочбѕ іасна писанія 1) Данілъ пророкъ говори: Мнози, то се разѕме сви, от спящыхъ в'

земней персти вастанѣтъ (Дан. 12, 2.) 2) Јωвъ за себе говори: Вѣмъ, іакω приснос8щенъ есть, иже па земли воскреситъ кож8 мою терпящ8ю сія (Јовъ 19, 26.) 3) Павелъ различито о томъ сведочи: Аще воскресенія мертвыхъ нѣсть, то ни Христосъ воста (1. Кор. 15, 13. 16.). И іакоже ѡ Адамѣ вси умираютъ, такω и ѡ Христѣ вси ѡживѣтъ (I. Кор. 15, 22.) 4) Окромъ свега самъ Спаситель уверава насъ, да хоће быти васкр'сеніе мр'твыхъ, говорећи: Прівдетъ часъ, егда мр'тви услышетъ гласъ сына Божія, и услышавше ѡживѣтъ (Јωа. 5. 25.).

9. В. Д8ша ли васкр'снетъ, или само тело;

От. Д8ша неваскр'снетъ, ѓрбо неумре, него само тело, кое е умр'ло.

10. В. Како ће быти то васкр'сеніе мр'твыхъ;

От. Кадъ прінде Господъ у слави своіой, и іавит се на облацѣхъ небесныхъ, тада вастр8битъ архаггедъ, и сви конс8 у гробахъ, услышатъ гласъ сына божія, и ѡживѣтъ (Мαо. 5, 25., I. Сол. 4, 16, I. Кор. 15, 52.).

11. В. А како они ѡживѣтъ;

От. Ованω налазимо у писм8: всесилнимъ повелѣніемъ божінмъ, д8ше кое с8 се разл8чиле при смр'ти от тѣлесъ своихъ, опетъ хоће се саединити съ тѣма истима тѣлеси и ѡживити и устати. (Јез. 37, 1—10.).

12. В. Кто васкр'снтъ ове мр'тве;

От. Єдинъ всесилный Богъ, кои говори: Се азъ отвр'з8 гробы ваше, и изведѣ васъ от гробωвъ ваших, (Јез. 37, 12.), а ѡсобитω Христ8 Господ8, какω васкр'шеніе мр'твихъ такω и с8дъ васпис8етсе. За узрокъ да онъ и живими и мр'твими назоблада. (Мαо. 25, 31., Рим. 14, 9.).

13. В. Зашто валя да буде васкр'сеніе мр'твыхъ;

От. Двѣ тогω причине налазимъ 1) от стране Бога да іавитсе слава єгω и правос8діе (2. Кор. 5, 10.) 2) А от стране человѣка, да добріи и зліи васпріимѣтъ мазд8 свою (Дан. 12, 2., Дѣя. 24, 15.).

14. В. Хоћели сви предъ пришествіемъ Господнимъ умрети, да васкрес8ти возмогутъ;

От. Неће. Но человѣцы оніи, коихъ последный часъ живыхъ застанетъ, нѣкакво измѣненіе ч8днимъ начиномъ воспримѣтъ (I. Кор. 15, 51. 52.).

15. У чем8 ће быти измѣненіе то;

От. Оно измѣненіе састояти б8де у том8, што 1) Тѣло живѣщее и тлѣнное обѣћиће се в' нетлѣніе, и смр'тное обѣћиће се в' безсмр'тіе тимъ истимъ начиномъ, какω и васкр'шихъ изъ гробωвъ (I. Кор. 15. 53. 54.).

16. В. Что ће за тимъ послѣдовати;

От. Послѣдоваће то, да ови конс8 васкр'сли и конс8 се измѣнили, ск8на хоће поћи и іавити се предъ судищемъ Христовимъ, да свакъ прими, штое съ тѣломъ радіо. (2. Кор. 5, 10.)

17. В. Такω преће хоће быти васкр'сеніе, а после тогъ с8дъ;

От. Такω ѓсть. Прівдетъ бо Господъ судити живымъ и мертвымъ. Зато мр'твыхъ пайпре ѡживитъ и васкрситъ а живихъ измѣнитъ, и такω приведетъ всѣхъ на с8дъ свой. Што бы дакле овде валяло рећи ѡ страшном8 с8д8, већъ самъ вамъ понайпре казао.

18. В. Какω намъ се валя приуготовити къ васкр'сенію мр'твыхъ;

От. Ако желите непостыдни участницы быти васкр'сенія мр'твыхъ, дужни ѓсдете 1) от грѣхωвъ ч8вати себе и тѣло ваше храмъ д8х8 святом8 чистъ сатворити. (I. Кор. 6, 19.) 2) Трезвити се и бадр'ствовати, да не застанетъ васъ последный часъ неготовыхъ.

12. Членъ.

19. В. Што ѓсть жизанъ б8д8щега века;

От. Ѓсть она нетлѣнно, неизмѣнно и безсмрѓно д8шъ праведныхъ и неправедныхъ пребываніе.

20. В. Чимъ се можемо увѣрити, да ѓсть жизнь б8д8щаґω вѣка;

От. Уверава насъ божіе нелажно слово 1) Да ѓсть Богъ сотворіо человѣка в' нетлѣніе (Прем. 2. 23.). 2) И іакω сѣяй в' д8хъ, от д8ха пожнетъ животъ вѣчный (Гал. 6, 8.) 3). Јошъ пишесе, да вси воставше от земныя персти, едни пойд8тъ в' жизнъ вѣчн8ю, а др8гій во укоризн8 и стыдѣніе вѣчное (Дан. 12, 2.).

21. В. Что ће быти праведнымъ у живот8 ономъ вѣчномъ;

От. Они хоће наслѣдити царство не-

бесно, гди 1) исполнетсе веселія (Ѱал. 15, 11.) 2) васпріимѣтъ венацъ живота (2. Тим. 4, 8., Прем 5, 16.) 3). и ва вѣки вѣкωвъ наслаждатисе бѕдѕ лицезрѣніемъ Господнимъ (1. Јωа. 3, 2., І. Кор. 13, 12.).

22. В. А какавъ ће бити животъ вѣчный wсѣжденнымъ;

От. И они ће бити безсмр'тни и нетлѣнни: но пакъ они свега тога хоће се лишити, што ће праведни пріимити. Єрбо отгнаниће бити от лица Господня (Маѳ. 7, 23.). И то ће имъ бити нестрпима мѕка в' гризенїи совести ихъ.

23. В. Неће ли имъ іошъ каква мѕка бити;

От. Хоће бити всекопечнω многоразлична, какωти 1) вавр'жени бѕдѣтъ въ пещъ огненнѕю, и тѣ бѕдетъ плачь и скрежетъ зѕбωмъ (Маѳ. 13, 42. 50) 2) Пребѕдетъ на нихъ скр'бъ, теснота и іарость Господня на вѣки (Рим. 2, 8. 9.) 3) Свѣстъ ихъ огань (Ѱал. 20. 10.) 4) Сакрѕшетсе и скончаютсе (Иса. 1, 28.)5) Пойдѣтъ от клетвы въ паѣбѕ (Сір. 44, 13.). И свако зло хоће ихъ постићи.

24 В. Неће ли ихъ Господъ кадъ годъ помиловати;

От. Вавекъ непомилѕетъ. Зато пишесе 1) што прочее неуслышитъ ихъ Богъ (Јωа. 24, 8. 9.) 2) Потребятся от книгъ живихъ (Ѱал. 68, 29.) 3) И далекω от нихъ спасеніе бѕдетъ (Ѱял. 118, ст. 155.) 4. выше неузрѣтъ живота (Јωа. 3. 36) 5) Ниже царства божія наслѣдятъ (Гал. 5, 21.) 6) ниже внидѣтъ въ покой (Евр. 3, 11.) 7) но всегда мѣчими пребѕдѕ (2. Петр. 2, 9.) 8) и вавѣкъ. неизбаветсе (Евр. 10, 26—29.).

25. В. Тимъ начиномъ мѕка та бѕдетъ безконачна;

От. Такω есть. Какω праведныхъ радость, такω и неправедныхъ мѕка есть безконачна, и то есть божіе правосѣдіе и правда. Зато говоритъ Спаситель: што огань ихъ есть неугасающій (Марк. 9, 43—45.) и огань вѣчный (Маѳ. 18, 8.). и чр'въ неумирающій (Марк. 9, 44. 46. 48.). Добро дакле говори апостолъ, что они мѕкѕ пріимѣтъ, погибель вѣчнѕю (2, Сол. 8, 9.).

26. В. Чини намъ се то ће быти пайтежа мѕка, што конца неће имати;

От. Такω есть. Надежда избавленїя свагда облагшава мѕкѕ и тамницъ, а гди надежди нейма, раћасе wчаяніе. Зато говори пророкъ: Помощъ ихъ обвѣштаетъ во адѣ (Ѱал. 48, 15.), т. е. безъ надежде помоћи пребѕдѣтъ во вѣки.

27. В. Што вала да чинимо мы, да избѣгнемо мѕкъ, а животъ вѣчный наслѣдимо;

От. Паштите добро, да хоћете умрети, помните, да ћете предстати на сѣдъ, помыслите жестокость и вѣчность мѕкъ, помыслите радость и веселіе безконечное. И поминаюћи научите се добро творити, а от злихъ дѣлъ бѣгати. Такоћете мѕкъ избећи, а животъ вѣчный, блаженый наслѣдовати. Помни, говори снакомѣ Сіраховъ, послѣдняя твоя и во вѣки несагрѣшиши (Сір. 7, 39.)

Наставиће се.

Манастирско питање у Карловачкој митрополији на почетку свога свршетка.

То велико и за решавање тешко питање у Карловачкој митрополији, на којем до данас сви полетарци на автономном пољу опробаше своја нејака жута крила; као да не ће дуго још бити пробни камен за чврстоћу и чистоћу појединаца у појединим нашим политичним партијама на црквеном пољу!

Оно, на што се тако дуго са зебњом ишчекивало са обе стране, и са пододборске саборског одбора, и са изаслате депутације калуђерске; ових се дана и дочекало.

Саборски закључак у погледу издавања манастирских земаља под закуп, и протести калуђерски против тог решења, скинути су са дневног реда, јер је дошло од „горе“, да сабор има у том питању према 4. тач. 19 §. саборског устројства штатут донети.

И смирени се оци друкчијем решењу нису ни требали надати, дочим се „силници“ уверише, да ништа силом не иде, јер у природи нема скока.

На и природа горњег питања, изискује правилно решење своје без скокова. И да је сад надувати штатут, и сабор да је на окупу, — питање би то било ваљда већ и на крају свога краја.

Познаваоцу развитка тог по живот и црквени и монашки несретно набаченог питања, мора изгледати у први мах, да ће тај почетак краја, и ако не буде баш тако дугачак као што је све до сада трајало, ипак времена прогутати, — док се владајућа партија окуражи, да без зазора од завидљивих јој другарица загризе у ту јабуку, или ако ћемо баш рећи орах, којег као да љуска није тако тврда, бар не зато, јер је дошло доба да и сами власници тог ора желе, да се љуска разбије, и језгра праведно поделе.

Питање би само било ко ће делити, ко ли пак бирати? Ако калуђери поделе, жалосна им судба, ко ће им веровати?! Ако ли пак народни преставници поделе, хоће ли калуђери без протеста пристати?

И тако као да ће сва тешкоћа код привођења манастирског питања крају своме, око деобе бити.

Да се ствари у помоћ притекне, у најбољој намери износимо овај ниже изложени „спасоносни предлог“ на јавност.

Већ се темишварски сабор давно озбиљније питањем, шта и колико да појединим манастирима на опште народно-црквене цели дају, — на све до кр. рескрипта од 1868. било је у том питању разних комбинација, а рескрипт се задовољи са оним наређењем у §. 6. V-отс. по ком половина сувишка, што претече преко годишњег расхода у манастирским рачунима, долази у фонд манастирски, а друга половина улази у школски или криликални фонд на просветне цели.

Та прилично одређена неодређеност, и јесте узрок што од сувишка не беше готово ништа, јер свети оци схватише као да закон вели: ако га буде!, — па после умствованју да не треба да га буде, док се калуђерима автономним законима не призна, да су они и власници и поседници свога имања онако, као што их и грунтовница сматра.

И изроди се један прекос и свађа, при чему просветне потребе народно-црквене изгубише за 35 година само по 20.000 круна рачунајући годишњег сувишка, преко пола милиона, а иноци постадоше осуњичени свакојако, па чак и јавно у седницама највишег автономног тела — на последњем нар. црк. сабору, и ако без стварног узрока, злонамерно у њиховом одсуству.

Па ако треба да прекос престане, и ако данашњи саборски одбор озбиљно жели, да манастирско питање успешно и правилно и праведно крају приведе, како би и купуса остало и коза се наситила, не бојећи се ни оне једино-могуће последице из тог евентуално повољног решења ствари, да кад нестане casus belli-a, па можда и наступи алианца, противници из других табора злонамерно не узтврде, да се је поклерикалио; — онда нека и следећи кључ, који би можда сва врата отварао, послужи ако узможе к правилном решавању ствари.

„Форинту по јутру, то је најмање што се може и мора искати“, чуло се и чује од стране световњака, дочим калуђери једва да изусте „дајемо круну по јутру“.

Истина нису на близо, но нису ни рездалеко, што дају повода писцу ових редака да мисли, да ће ипак до погодбе доћи, а тиме и до измирења, осим ако се калуђери опет не узбоје, да им се не пребаци е се порадикалише!

Па ако се тога не боје и ако им је стало до подизања њиховог у другој борби прилично оштећеног угледа, што је пак могуће једино сталним измирењем; они ће се ваљда морати и одлучити, да даду макар и потеже ту жељену форинту.

И кад би се на то решили, онда би ствар овако стајала.

Кажимо да целокупно манастирско имање износи 31.000 јутара, онда би жељени вишак од 26 манастира износио: К. 62.000, што би пак ваљало поделити на поједине манастире не по износу њиховог поседа, већ по износу њиховог данашњег прихода, када би опет на основу тога прихода манастире ваљало поделити на четир класе: I. кл. јаке куће; II. кл. јаче куће но већином задужене; III. кл. средње куће са дугом; IV. кл. поседом слабије куће.

У I. кл. дошли би манастири: Крушедо, Грегетег, Бездин, Ст. Ђурађ, Беочин, Кувеждин, Ковиљ и Војловица.

У II. кл. Хопово, Шишатовац, Раваница, Пр. Глава.

У III. кл. Месић, Бешеново, Јазак, Фенек.

У IV. кл. Вл. Ремета, Мл. Ремета, Раковац, Пакра, Лепавина, Ораховица, Грабовац, Златица, Гомирије.

У I. кл. пало би од горње своте на манастире, Крушедо и Грегетег по К. 9000, на Бездин К. 7500, на Ст. Ђурађ К. 6500, на Беочин К. 6000, на Кувеждин К. 5500, на

Ковиљ и Војловицу К. 3500. *укупно К. 49.500.*

У II. кл. пало би на сваки појединн манастир по К. 1500, *укупно: К. 6000.*

У III. кл. пало би на сваки манастир по К. 700 *укупно К. 2800.*

У IV. кл. пало би на прва три манастира по К. 500, свега К. 1500. на друга три по К. 400, свега К. 1200, а на даља три по К. 300, свега К. 900, а на последњи К. 100 — укупно у овој класи *К. 3700.*

Свота од К. 62.000 неби имала бити „вишак“, већ стални годишњи автономни прирез за просветне сврхе, од ког би $^2/_4$ ишло *у клирикални фонд*, дакле *К. 31.000*, $^1/_4$ *у манастирски фонд*, дакле *К. 15.500*, и $^1/_4$ била би за надржавање монашке школе, односно *монашког семеништа*, дакле *К. 15.500*, када би и досадашњи разрез за ту школу престао, што би појединим манастирима олакшица била при остваривању горњег приреза.

Горњи кључ удешен је приближно према данашњем фактичком приходу манастира. У колико се приход у будуће повећа, т. ј. у колико буде још и годишњег вишка било, половина нек иде као до сада у клирикални фонд, а половина би требала да се подели међу братством дотичног манастира, када би се кроз то исто и подстрекавало, да уложи сав труд и умење, да се задужени манастири што пре одуже, а иметком слабији, да се материјално унапреде, зашта би свакако братства морала бити стална и без приволе настојатељеве их никако без нужде трансферирати, нити за парохијску службу употребљивати, када само из реда свог налазе.

Осим прве класе манастира, који би имали да плаћају готово $^4/_5$ истакнутог приреза, остало би на остале $^1/_5$, обзиром што су неки задужени, неки пак имовно слаби.

Кад се пак одуже и ојачају, биће код њих у оној мери више „вишка“, у којој мери сада мање приреза дају.

За гаранцију ради сталног и фактичког уплаћивања „приреза“, служила би плата манастирских братстава, коју рачунајући према саборском решењу *за манастире прве врсте* са К. 2400 настојатељу, К. 500 намеснику, К. 400 еклисијарху, и К. 400 економу, укупно К. 3700×8= *Круна 29.600, а за манастире осталих класа* са К. 900 настојатељу, К. 500 намеснику, К. 400 еклисијарху, укупно К. 1800×18= *К. 32.400*, целокупно плате манастирских братстава даклем износе од *К. 62.000* што се пак подудара са прирезном свотом од *К. 62.000.*

У случају дефицита, па баш у свима манастирима, из половине горњих плата накнадио би се прирез, што износи К. 31.000, од које би своте половину добио клирикални фонд, а другу половину манастирско семениште, те би та два наслова у сваком случају на горе означене своте сигурно рачунати могле.

Ово су мисли, које загрејавају писца ових редака у хришћанској жељи, да се дугогодишња рана на нар. црк. телу Карловачке митрополије једном залечи.

На калуђерима је сада да покажу да нису до сада протестовали из пакости, већ из начела, дочим је дужност саборског одбора, да сваку праведну тежњу и предусретај калуђерски вољно прихвати, те ако је могуће, да се то по заједнички живот нас свију несретно и већ несносно питање једном крају приведе.

Арх. Д. К. М. Branković

Тамишки Банат

несуђена територија српска 1790.

Д. Р.

Како се у привилегији Леополдовој од 20. Августа 1691. рекло: „— — и оћемо, да под управом и располагањем сопствених власти исти народ заостати, и старе повластице од Нашега Величанства милостиво му дароване уживати и по својим обичајима без узнемиривања живити може. — —“; није чудо што је српски народ — који баш није био увек скроман у својим захтевима — на основу тих Леополдових речи, тражио за себе у неколико пута посебну територију — земљу, у којој би он био господар.

То је он тражио по некад што је у истини држао, да на то има права, а по некад боме и по туђем наговору.

По туђем наговору, тражио је он у два маха, на два народна сабора, посебну територију.

Први ју је пут тражио на сабору темишварском 1790., а други пут на мајској скупштини 1848.

Овде ћемо коју да проговоримо о тражењу посебне територије 1790.

Сабор је темишварски сазват због тога, да послужи као страшило Мађарима, који по смрти цара Јосифа II грдну опозицију чињаше Бечу.

„Митрополит је Мојсије Путник, 1790. отишао у Беч ради послова народа и свештенства с намером и с договором са осталим владикама, да би радио да се народне привилегије узаконе у мађарском уставу, и да би искао за народ једнако уживање права и грађанских погодности, али на предлог неких народњака, који су слепо ревновали, принуђен беше мисао своју променути, па испросио да буде народни сабор 15. Авг. 1790. у Темишвару, кога не дожи̇ве; јер умре после неочекиване тридневне болести 28. Јунија и. г. у Бечу, *што је и сам покојник већма желео, него да буде присутан на сабору, што ће бити исте године*". (*Гласник* друштва српске словесности VI. стр. 52[3].).

Ово је о Путнику написао сам Стратимировић.

О ненадној смрти Путниковој, свашта се говорило. Немци су говорили, да су га Мађари, а Мађари, да су га Немци отровали. Како је Путник што би се данас рекло био више „мађарон", и желео слогу с Мађарима, те да се српске привилегије инартикулишу од угарске дијете, како би престало титрање с њима и трчавиџе због њих; извесно је да Мађари нису имали повода да га трују, ако већ није умро природном смрћу.

Народњаци — националисте — од 1790. дадоше се и они као и 1769. заварати — сад обећањем посебне територије —, те натрчаше комесару — управо Бечу — на лепак.

Кад је у 4. седници саборској од 7. Септембра 1790. у присутности ц. к. комесара барона Шмидфелда прочитан предлог у смотрењу будуће судбине српског народа живећег у Угарској, изјавио је комесар: „— — Банат на против, у коме скоро сам православни народ обитава(!), и ког згодно положење и граничење с оним провинцијама, које ће опет освојене и са облашћу народу српском опредељеном сједињене бити, и будући што сједињење Баната с краљевином Угарском још уговором и законито закључено није: то се чини да је Банат најзгодније предео, који би се народу српском за териториум определити могао".

„Комесар позове скупштину — сабор — да о томе зрело размисли, и да се изјасни, коју област она за народну конзистенцију за потребну сматра и захтеваги жели? И не би л за то Банат најзгодније област била?"

„*Цела скупштина пристаје на то, да се Банат за териториум опредељује* и изјасни се, да ће свесрдније дозволење и решење ове најпонизније молбе, коју се поднети усуђује, с најблагодарнијим срцем примити, и како би од колена на колено царска та милост и великодушност остала — — —".

Српски родољуб *Сава Текелија* у свом дугом говору, бадава је упозорио сабор, да се Тамишки Банат не може прогласити за српску земљу, рекавши у њему и ово: „— — Тамишки је Банат и **сад**, а и некад је био угарском краљевству утеловљен, и његова је екскорпорација законима краљевина и кр. заклетви са свим противна, *шта више не одговара ни најмање нашим привилегијама*. А и закони краљевства забрањују свако одвајање ма које територије од Угарске — — —. Очекујете ли ви, да краљ преаре светињу заклетве, да ногом погази законе краљевства и да ван наших привилегија, које су иначе врло праведнима умецима описане, још веће концесије даде? Безбожно је ово само и у главу своју уселити, и не слаже се ни мало са поштењем срца, на што је наш народ свагда полагао своју славу. Постидно је заиста и против Бога се грешн на ово само и помислити! Отуда се јасно види, да је празна и неоснована вика оних, *који се, да у вама страх побуде и циљ своју постигну — не стидеше трубити да је екскорпорација Баната краљева воља и постојана жеља*. Шта је повод, да су ови до тог степена неразборитости дошли, да су излишно држали и урок навести, за што ову екскорпорацију сам краљ жели? Они обично говораху, да он у ту сврху екскорпорацију жели, да народ наш буде посредник између краља и између мађарског народа; и да се њиховим називањем послужим: да се он као стражар постави! Непоштене заиста, бесрамне и неправедне речи, које — дочим краљеву милост вређају — семе нелоге међу поданике сеју, и сваки политични грех, који се помислити може, у себи сакривају — — —".

И овај говор Текелијин, као и многи пре

њега и после њега, мудри и паметни говори увиђавних и родољубивих Србаља, изговорени које у саборима, које у зборовима и штампи, није од сабора 1790. послушан, што је главни узрок, да смо и после осведочења, да од Тамишког Баната као српске области нема ништа, тако рећи до јучерашњег дана живели, а многи и данас живе у обману, да ми имамо право, и да ће нам се кад тад морати дати посебна српска област!

Не само да је познати легендиста Сандић све до своје болести *сањао* о српској војводини, него многи и наши *политичари* и *књижевници* и данас сањају о њојзи.

Што је народни сабор од 1790. донео *онакав* закључак о Тамишком Банату, то је главна заслуга комесара Шмидфелда, који је као што се види из наведеног извода под I. из писма земунског посланика на том сабору Јована Максимовића, писатог земунцима 15. Августа, навео сабор да захтева посебну територију, што ће је и добити, пошто је **то** тобоже и царева жеља!

Текелија, знајући за ово обећање комесарево и говор, за то га је **онако** и осудио у сабору. И ако Текелија није изреком наспоменуо име оних, који злоупотребљују царево име, сеју раздор између српског и мађарског народа; знао је добро и комесар и његови верни, као и сабор, на кога се оне односе. Због тога и није Текелија постао конзилијаром илирске канцеларије.

Да је Текелија имао право, што је рекао да Срби не ће и не могу добити посебну територију, као и то, да не стоји тврдња да је царева Леополда II. воља и жеља, да се Тамишки Банат уступи Србима; показала је скора будућност.

Да Срби Тамишки Банат не ће моћи добити као своју територију као што рече Текелија у свом говору и због тога, што о томе нема говора у привилегијама српским, и да цар Леополд не може и не мисли уступити им га; то се види јасно и из писма митрополита Стратимировића под III.

Стратимировић је у почетку 1791. отишао у Беч, да види шта ће бити са закључцима темишварског сабора.

О ономе, што је у Бечу о раду његовом чуо из уста самога цара Леополда II., известио је у писму своме наведеном овде под II. и III. карловачку конзисторију.

И ако су ова два значајна Стратимировићева писма од 1791. непрекидно лежала у списима — актима — карловачке конзисторије, и ако се од тога доба до 1848. променуло толико и толико конзисторијалних бележника и фишкала, који су требали да и иста акта од 1791. разгледе, којом би приликом и на њих наишли; они или никад у њих не загледаше, или ако и загледаше, не нађоше за нужно, да оба поменута писма Стратимировићева обелодане.

Тако исто, и ако је цар Леополд II. још 23. Априла поменуте 1791. у Флоренцији издао решења на закључке темишварског сабора од 1790., међу којима се налази под бр. 8. следеће решење: „— — Тамишки је Банат још под владом царице и краљице Марије Терезије са Угарском сједињен, и то сједињење на садашњој дијети по закону потврђено, од куда се види, да је уступање тога предела, у ком би се илирски (српски) народ здружио, немогућно.“

„Народ дакле нека чека да ли и кад ће Његово Ц. Величанство у будуће да морално тело састави, и који ће му део земље премилостиво да уступи за добро наше“. („Акта сабора народа српског у Темишвару 1790. држаног и царска рјешења“ II стр. 6.); — није се све до 1861. изнело на јавност и ово решење Леополдово.

А да се *то* учинило, питање је, да л' би мајска скупштина 1. Маја 1848. могла и хтела прогласити српску војводину, и да л' би благовештенски сабор 1861. могао и хтео допсти *онакве* закључке донети о српској војводини!

Да се **то** знало, питање је велико, да л' би се већина мајске скупштине дала од реакције, а сабора од 1861. дала завести од комесара Филиповића, да је дошло време, да се „састави морално тело“, обећано 1791. царем Леополдом!

Сам поменути извод, односно писма, гласе:

I.

„— — Код генерала и комесара јуче сам био на подворењу с други депутирти и овако нам је говорио: *Краљ није Вам краљ но отац, а ја ћу Вам бити брат а не комесар. Шчо год радите, само земљу шшчите, да Вас не зову укућане по домаћје*“.

„Ето Вам разговор комесаров. Сумње није, да можемо добити свашто, но сумњавам у томе, хоћемо ли сложни бити.“

„Помоћник никаков ми не треба, нити су други послали. Ми један другоме сви верни јесмо *и заклели се, пре врагу душу и тело дати, него ли калуђере оставити, ако нам добро намерење наше ускваре.*“ * (Рукопис).

II.

„От Дома моего карловачкаго о имени Божием отдељившијсе в' Сент-Андреј 1. сего, по Пребитију же чрез три Дни там моем, пут к' Виење взјаншиј, сјемо 9. Дне благополучно и здраво присшјех. Днес пред пол дне получих всевисочајшу милост от Јего Величества к' всемилостивјешој Аудиенцији приимчен бити, и приликоју сеју знаки Благоутробија в' том чувствовати что Јего Величество по природној своеј Благости мене воспријати, вкупје и увјерити изволели јесу, да Јего Величество в' Сообразии поднешених Себје из торжествованаго Собора Народних постулатов благосклони сут, просиное Придворное Надлежателство увести и соутвердит, и сего ради како честни клер наш, тако и славни Народ, в' милостивое Призрјение Свое взјати.** Јеже Пункти онаго равнье в' постулата уведеиаго касаетја, в' коем за Народ наш в' Провинцијалних Пределех Краљевства Мађарскаго живушчиј, како концивалитет, тако и Свободное закона употребленне без ушчерба Народних Привилегији ишчетсе, изволили Јего Величество, а прежде и Јего Ексцеленција Г. Граф Палфи (Карол, угарски канцелар) мене обнадеждити, јако о сему в' сих днех всемилостивјешаја резолуција уже експедирата, и Сгатусом в' Пожуње при Дијеті собраним отслато јест.

Что убо Статуси на Резолуцију сију отговорити, или предлагати будут, во свое време навјестити непропустим. Сија за ниње честњејшему Конзисторијуму јављајући в' прочем јесам и остајући

Честњејшаго Архи-Епископскаго Конзисторијума Смирени Слуга

Стефан от Сгратимировић с. р.

В' Виење 12. Јануарија 1791.

III.

В' посљедовании моего под 12. настојећаго мјесјаца к' честњејшему Конзисторијуму отпушченаго Писанија, о Народних Дјелах наших даље јавити невозстају: јако в' прилије пријемој тогоже 12. Аудиенцији Јего Величество ради одјеленија Банатв от краљевства Мађарскаго, а Народу нашему прјаму тому уступленија, милостивјешују мисл своју так открити изволиль: *да Банат по Проме нију Народному от Краљевства Мађарскаго за то отшуштења неможе, что о тому в' Привилегиах наших, ни најменим Смислен несодержится, и что блажените Памјати Императрица Марија Терезија, Јего Величества Маин, тајже Банат на Статусов Мађарских Прошење један пут за всегда с' Краљевством Мађарским соединити изволила,* **кое Соединение Јего Величество болше нарушити не могут.**

Сицевују Јего Величества милостивјешују мисл услишав. Народних же Дјел наших позадное течение смотрјев, испросих себи паки 16. Аудиенцију, при коеј позивајући се на далное мње при первој Аудиенции от Јего Величества устное увјерење, средствием Писменаго Предложенија настојах, да би Јего Величество изволили не само по Примјеру тјакоб Статусов Мајландских Начин скорјејшаго извидјенија Постулатов наших, сие јест Комисију под Предсједанием своим, ближе Јего Краљевскаго Височества Ерц-Хевцога Франца држати се имућују определити, но и на Придворнаја Надлежателства всевисочајшија укази издати, да би се лица наименовала, ко ја извидјенију помјанутому, и просиној Комисији присуствовати имут, к' тому јешче в' Сообразии данаго мње увјерења допустити да в' тујшуће комисију пред мене, и једнаго Епископа, јешче њеколико от Националистов како Милитарних тако и от Провинцијалних, ово ради болшаго Народа увјерења, овоше и за то пријустете, да в случај сверху једнаго или другаго Предложени Народних Предмјета требујућаго даљшаго изјасненија, ближе лучшаго Протоколованија, сие абие в' засједании Комиснално чрез Националисти подати се могли би.

Во ожидании убо на предречене Предложение мое, милостивјешаго Рјешенија в' первом Писании моем од 12. сего приноситу Сгатусом при Дијеті собрани ради нашего На

* Кад ово знамо, не треба се чудити ни закључку саборском о манастирима и другом раду саборском.

** Цар је Леополд установио те године при својој канцеларији, ал' ју је по смрћеју с Мађарима на скоро и укинуо.

рода прислану Резолуцију Честьејшему Конзисториуму в' приложеној здје копии сообщити чест имеју;*** која ашче в' держаној ради того Депутации многому разнословију и противности Статусов Хорватским повод подала; Ничто меньше после в' конференции под председеданием Бана держаној у толико от противословија своего Статуси Хорватски отступили, да по достовјерјатном мье присланому известију у полној 3. сего мјесјаца Февруарија по новому календару торжествованој Дигитални Сесији за Инартикулацију с' малими придатки так приемлена била, јакоже в' приложеној врху копии назначеновано јест. О коему Честьејшему Конзисториуму извјестие сие присилајући в' прочем честьејшаго Конзисториума

Сирдени Слуга

Стефан от Стратимировић с. р.

В' Бечье 27. Јануарија 1791.

76.

Радња Архијерејског Синода 1750.*

Преведо с њемачког

А. Г.

Марија Терезија, милошћу божјом римска царица, апостолска краљица хунгарска и бохемска, велика књагиња аустријска итд.

Пречасни, драги, преподобни и верни! Пошто смо за коначно уређење свих у току стојећих послова, који се односе на привилегирану вероисповест а нарочито на регулирање несједињеног клира, — а потом ради обнародовања проширеног илирског народног Регуламента поново несједињени епископски Синод у Карловце определили, а за отварање истог 21. дан идућег месеца Септембра по новом штилу одредили, обнашли смо именовати за царског комесара Нашег дјејствителног великог жупана пожешке жупаније, Нашег милог верног грофа *Антона Јанковића* од Дарувара, који ће у високо име Наше Синоду председавати, наше милостиво расположење износити, мњење и изјаве синода саслушати, те тако синодским седницама као представник Наше особе присуствовати.

Издајемо дакле Преподобију Твоме нашу милостиву заповест, да неодложно предузмеш даље обнародовање овога Синода свима Теби подложеним епископима Твоје вере, и да их за речени дан неизоставно у Карловце позовеш, да Нашег царског комесара по пропису церемонијала, који ћемо Ти међутим претходно још саопштити, пристојно дочекаш и истоме са дужним поштовањем на сусрет излазиш, и да предмете синодскога пословника својски предузмеш и на корист Нашег, Нами милог и верног илирског народа исцрпно, скромно, пробитачно и с непрекидним обзиром на дужну Нам верност спроведеш, те тиме потпомогнеш Наше, и иначе једино на добро нашег милог верног и за нас многозаслужног илирског народа клонећи се расположење, да се дакле тако узвладаш како би Преподобије твоје и даље Наше милостиве владарске милости, чему смо према Преподобију твоме свакако вољни и расположени, удостојити могли. У овом се састоји наша милостива воља и расположење и Ми остајемо са царском и краљевском и надвојводском милошћу Преподобију твоме благонаклоњени. Дано у граду нашем Бечу 20-ог дана месеца августа 1776. а наше владавине 36-е.

Maria Therezia m. p.

Franz Grof v. Koller m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesares-Regiae Majestatis proprium

Franz Georg Edler v. Kresz m. p.

Има се доставити:

Пречасном, Нашем милом, преподобном и верном Вићентију Јовановићу Видаку Архиепископу и Митрополиту источних цркава грчко несједињеног обреда

* * *

Записник

прве седнице синодске, држане у Карловцима дана 23-ег септембра 1776.

Присутни: Ц. и кр. комесар Гроф Јанковић од Дарувара

Архиепископ и Митрополит: Вићентије Јовановић Видак

епископ темишварски: Мојсеј Путник

„ бачки: Арсеније Радивојевић

„ арадски: Пахомије Клежевић

„ пакрачки: Атанасије Живковић

*** Ово је чланак XXVII. угарског сабора од 1791., ког је напослетку дијета *онако* усвојити *морала*, како је Леополд желео.

* На крају ћемо проговорити коју о раду овог знаменитог Синода.

„ будимски: Софронije Кириловић
„ вршачки: Виђентије Поповић
„ карлштатски: Петар Петровић
дворски актуар и секретар Таубе
илирски народни секретар Павле Ненадовић
синодски тумач: Клачањи

Пошто је ц. и кр. комесар дана 21-ог гореозначеног дана месеца и године, као на дан отварања од њеног цар. и краљ. Апостолског Величанства за нужно нађеног епископског синода, данашњи дан опредељено за продужење синодске седнице — подсећа он сакупљени синод на свој при отварању Синода држани говор и на Синоду уручену највишу цар. и краљ. инструкцију, која расправља о увођању до брога реда код илирског клира и народа, те и у данашњем кратком говору свом ставља на срце Синоду, како би нужно било да састави један Регуламент, пошто се у изданом г. 1770. највишем регуламенту многа тамо садржана опредељења делом изменила, делом се пак у извођању боље расветлила. У тој намери препоручује цар. комесар приседницима епископима, да сваки са собом понесе регуламент од г. 1770. и сравни са пројектом новог регуламента, како би пре седнице материјал упознати, један с другим сравнити, те према томе свој votum удесити могли.

Пре но што би се приступило испитивању новопројектираног регуламента напомиње Митрополит и епископи:

Прво: да њима у прописаном за дочек цар. комесара церемонијалу као и у превишњој инструкцији за држање садашњег Синода тешко пада откривање глава, пошто то још ни код једног сабора ни синода није било, чиме се они с једне стране лишавају једног дела свог епископског одела, које без камилавке обући не могу, камилавку саму пак по њиним штатутима не скидају нигде осим у цркви једино при примању свете тајн, због чега при овако свечаној функцији народу у домаћем руву свом појавити се, с друге стране пак морају изјавити, да на овај начин нису цар. комесару указали ону почаст, која је у њиховој цркви и народу уобичајена.

На ово цар. комесар изјављује, да ће ову напомену превишњем двору предложити.

Друго: пошто 1-во они у два поштанска дана преко недеље имају кореспонденције, нарочито ако се од високе илирске дворске депутације информације и извештаји често траже са означеним термином, то би се они од свакидашњих седница синодских апсентирати морали; моле, да се у таке дане, пошто су у поштанске дане при саборима и синодима и до сада слободни били, од седница поштеде; 2-го да се у случају болести митрополита истоме puncta decise саопште, као што је то и до сада обичај био да му се о расправи реферира и преко тога његов votum изиште, те да закључак одмах потпише, 3-ће ако се један или више епископа разболу, или имају иначе оправдана разлога, из седнице изостати, да им се дозволи, као што је и досада било, да другог епископа супституишу и да истога за расправу и гласање и писмено овласте.

На то упозорује ц. комесар 1-о да се ови синодски послови имају претпоставити свим другим пословима, 2-о да у случају одсуства митрополита остаје у седници синода сеније (најстарији епископ) који место митрополита заступа, што је за убрзавање пословања згодније; 3-е да пошто је супституисање и досада било уобичајено, то истоме ни у будуће не може бити замерке.

Треће: пошто се из 6. тачке превишње инструкције за Синод види, да Њено Величанство жели, да перо воде Актуар и народни секретар, и да протоколе узајамно потписују и да се ти протоколи у немачком језику сачинити имају, а обичај при генералним народним саборима и одржаним Синодима био је досада тај, да се од народне стране вођени протокол водио на народном језику, те пошто су епископи тога мњења да ц. комесар и актуар такав на илирском језику сачињени протокол потписати не би могли, пошто ћирилскоме писму нису вични — то епископи држе, да би за очување досадањег обичаја најзгоднији начин био тај, кад би се протокол актуара, који се и онако мора највишем месту поднети, преписао још у јед

ном ексемплару, кога би ц. комесар и актуар pro Synodo потписали, а илирски протокол, који се води за народну архиву, имао би се потписати од свих епископа.

На то одвраћа ц. комесар да од превишњег прописа за овај пар одступити не може, но да ће жељу епископа на превишњем месту изложити.

Четврто: пошто би оним епископима, који или немају регуламент од 1770. код себе, или не владају немачким језиком било јако незгодно, да без претходног међусобног саветовања о предложеним питањима, пермиторно своја вота дају — то моле за дозволу, да се о оним предметима, који се synodaliter имају расправљати, пре или после синодских седница посаветовати могу, чиме би се са највишега места наложено убрзавање решавања знатно потпомогло.

На ово примећује ц. комесар, да је ово претходно саветовање излишно, јер ће се при сравнивању старог и новог регуламента ићи од тачке до тачке, при чему ће оним епископима који немачки не знају, илирски тумач тумачити; но уверава да се 8. тачка прев. инструкције нема у том смислу схватити, као да превишњи двор ириче неповерење своје синоду, но да је то само ради убрзавања послова од прев. двора наложено, пошто је Њено Величанство у смислу 9. тачке инструкције само из обзира на верске и дисциплинарне ствари сазив синода дозволило.

Пето: да ће им тешко пасти, ако ће у смислу 7. тачке прев. инструкције за синод, при инструисању важних поднесака који се овде осведомити не могу, и који се превишњем двору поднети имају, морати приложити оригинале међу којима су илирском народу најмилостивије подарене привилегије, решкрипти, декрети и ине резолуције, — те моле да се од прилагања оригинала дишпензирају, но да их ц. комесару само покажу и да преписе истих или ц. комесар или актуар видимира, тим више, што се концепти и протоколи свих тих споменутих оригинала код превишњег двора налазе, а народној архиви је дужност да те оригинале сачува.

На што ц. комесар изјављује, да су оригинали нужни за снабдевање какве молбе; но пада се да се ту народне привилегије не подразумевају, пошто су исте већ предате у штампу, но он ће ипак молбу митрополита и епископа превишњем двору предочити.

Чиме је за данас прва седница закључена.

Записник
друге седнице, 24-ог септембра 1776.
држане.

Они исти из прве седнице.

По прописи превишње инструкције буде записник прошле седнице како од синодалног актуара, тако и од народног секретара прочитан и прописно инструиран, и одмах по томе приступљено читању новог регуламента.

Када је синодски актуар почео читати нацрт регуламента, напоминье матрополит и присединци епископи, одмах на почетку, како у њиховој цркви неки свештеници по реду иду, и да је само једини архиђакон, који само при архиепископији постојати има, означен после архимандрита, — то би се по њиховом немеродавном мњењу имало ово дометнути:

Игумани, јеромонаси, монаси, протопрезвитери, презвитери, архи-протођакони и остало свештенство, као што је у нацрту даље означено.

Пошто је актуар читање нацрта наставио и дошао до пасуса, где превишња земаљска влада најмилостивије ујемчава народне привилегије, благодаре епископи са митрополитом најпонизније на томе, и дају знати, како би желили, да се на њихову утеху и радост поименце спомену они заслужни цареви и угарски краљеви, који су верној илирској нацији привилегије даровали и потврдили; и да се споменье изречно, као што је то у регуламенту од г. 1770. и године 1743. у којој је сада славновладајућа царица привилегије потврдила.

Ц. комесар одговара на ово, да би последњи додатак био додуше излишан, но да ће га ипак претставити превишњој вољи и расположењу.

Пошто су дакле три прва параграфа јасно и разговетно прочитана и испитана, и пошто су епископи при рашчленавању у

погледу свога страхованья од ц. комесара умирени, закључена је ова седница а идућа седница због празника несједињене цркве, Воздвиженија часнога крста, за прекосутра заказана. (Наставиће се)

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год

Приопштио: Д. Р.

Наставак.

XV.

Визитација манастирја Рановца, јуже начахом 1753. Јулија 25.

Обрјетохом да сего манастирја Раковца јест храм св. безсребреников и чудотворцев Козми и Дамјана. Здатели сего манастирја неизвјутсја котори биша, и в' кое времја созидан бист неизвјество.

Прочтохом братијам полномоћни указ Их вскр. Г. Арх. и Митр. Г. Павла Ненадовића.

Посљедујет написание всјех во Христје братии сего св. манастира, от первих даже до последњаго.

1. Високопреосвјашченјејши и високодостојнејши Г. Арх. и Митр. *Павел Ненадовић* родилсја во кр. свободној вароши Будиму, љета 1702. служитељ бил пресв. Арх. и Митр. Мојсеја Петровића, от јегоже во степен ђјаконства рукоположен в Карловџе во храмје Св. апостола Петра и Павла 1726. Јунија 26., во степен свјашченства рукоположен — — (нема даље)

(2. нема, већ одмах)

3. *Мојсеј Путник* протосингел Арх. Митр. родилсја у кр. вароши Новом Саду, љет имат 24. (1729. рођ.). Книги училсја в Карловџе при Петрје Рајковић. В службу по том бил взјат код блаженопочившег Г. Патријарха Арсенија четвертаго, рукоположен в степен ђјаконства вишепоменутим Г. Патријархом в Карловџе во катедралној церкви во храмје св. Николаја 1746. Авг. 15.

Во архиђјакона поставлен Г. високопр. Арх. и Митр. Г. Павлом Ненадовићем 1749. Окт. 4. в горереченој церкви тогожде љета Новем. 1. в мон. Раковџе постригљена во иноčески чин вскпр. Г. тјемже. В свјашченствоже рукоположен пак тјемже в више реченом храмје 1753. Апр. 11. Во степенје протосингелства тјемже в тојже церкви и того љета и мјесјаца 12.

4. *Викентиј Јовановић* архиђјакон Арх. Митрополитски, родилсја у Карловци, љет 23 (1728.). Книги училсја при протопрезвитерје карловачком кир Јефтимији, во ђјакона рукоположен у Плашком 1745 Маја 23 вскпр. Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем тогда епископом карштадским во саборној цркви, во храмје Воведенија пресвјатија Богородиџе, в протођјаконство поставлен горје реченим Г. Арх. в Карловачкој саборној цркви 1749 Окт. 4. Тогоже љета и тјем Г. постријжен во иноčески образ здје во мон. Раковџе Ноем. 1 Во архиђјаконство вишепоменутим Г. в Карловачкој саборној церкви 1753. Апр. 12.

5. *Арсеније Радивојевић*, род. у Санкт-Андреј љет имат 36 (1717.). Книги училсја тамо у Санкт-Андреи код магистера Адама Коморанца. Служител бил поч. Г. Еп. Будимског Василија Димитријевића, от јегоже рукоположен в ђјакона 1734. Јунија 2. на сошествије св. Духа в Санктандрејској цркви во храмје успенија Божија матере. Приемлен во службу у архиепископии Карловачкој свјатопочившим Арх. и Митр. Исаиев Антоновићем, во свјашченство поставлен вскпр. Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем 1749. Сент. 14. в Карловачкој саборној цркви, титулиран за ексарха сремскаго тогоже љета Окт. 4. Постригљсја во иноčески чин тогоже љета Ноем. 2. вишереченим Г. в мон. Рәковџе.

6. *Никанор Јовановић*, архимандрит, род. у Новом Саду, љет 44. Книги училсја тамо код мешчера Саве, пришел здје в' монастир 1722. Маја 8. и постригљсја того љета Јунија 29. чреа јеромонаха Дионисија. Рукоположен во ђјакона Софронием Раваничанином еп. Арадским 1723. Јунија 9. у мон. Врдинику. В степен же свјашченства еп. Никанором Мелетијевићем крушедолским здје во монастирје 1724. Ноем. 1.; неженилсја. Во игуменство братством избран при Блаженејшем Патријарсје четвертом 1740. Апр. 19. Во архимандритство чино произведен вскпр. Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем 1752. Сент. 15. здје во монастирје. В писании доста искусан, читати, појати вједает, писати от части, литургију служит, духовник јего бил хажи Стеван здјешни јеромонах. Одјејание чино имат, книги имат: полуустав велики, псалтир, часослов, триод, требник, законик; епитрахил свилен ветх, трое бројанице, 8 пешкира, 3 крста сребрна вратна, крст древјан окован сребром и позлаћен. В келнах имат 2 астала тишлерска, 6 столица кожних нових, а 2 ветхе и 1 дрвену;

ибрик, леген бакарни, умиваоницу и 2 кревета тишлерска, модрац, 2 чаршава, 3 килима, алпа, 4 јастука, јорган; икону древјену, кандило от туча и 2 свјешчника; 2 пара хаљина посебна, а 1 ветхи. Каруце оправне, 3 коња; 5 котлова мали и велики, 3 сикире и мотике, будак, косир, 2 косе, верниге, казан са свом оправом. Винограда 3 парчета у њима 28 мотика, 14 коса ливада, башче четири посеј̀ане разним сјеменом. Воћњака 3, шљива у њима 715, каца винских 3 у ним 150 хакова; 2 лепедова суконена 2, бисаге, канафе, јапунже, винских судова 60, ракијских 6 хакова, 3 дрвена и 2 бакрена левка, ибрик од теха жута мален кавенски, 2 чабра, качица от хакова, ашов, виле гвоздене, 10 хак. вина и 1 ракие шљивове, бардак повелик ракијски, 3 хак. сирћета, новаца готових немјесет. От фамилии 3 брата и сва 3 оженена, живут 2 у Н. Саду а 1 у Лединци. Житија и нрава честнаго и добраго, имјеет прибедренник на белој диби везена златом.

7. *Силвестер Поповић* јрм. род. у Араду, љет 53., књиги учиља у Араду код протопопе Петра, женилја и свјашченик мирски бил, со женоју живил 10 љет и по преставлении јеја первија супруга, паки безаконо женилја и с тоју живил в своем домје днеј 15, потом за преступленије епитенцију одбержал. Рук. в џјакона еп. Јоаникием арадским 1718. Апр. 23. в арадск-ј цркви во храмје рождества св. Јоана предтечи, во свјашенчествоже тјемже, того љета и цркви Сент. 14. Парохију держал 10 љет во Арадје и 2 года бил ексархом при том епископје, потом здје пришел в монастир 1731. Фев. 11., и постригл-ја 1733. Апр. 23. В писании искусан довољно, читати, појати и писати знает, литургију не служит, духовник јего хажи Стефан здјешни. Одијејание чино имат, књиги имат: псалтир, каноник, часослоь, ирмологију влашку, десетословие, толкование на блаженства; икону древну, кандило от туча, ормар, ибрик и леген, котао, астал, 2 столице древене, 200 дрва шљива.

8. Јеромонах и игумен *Захарија Милисављевић*, род. у Врднику, љет 44, књиги учил-ја у мон. Врднику код јрм. Јоаникија. Пришел здје и постригл-ја 1729. Ноем. 2. Рукоположен во џјакона того љета Сент. 8. у Вел. Вараду во храмје св. ап. Петра и Павла свјато почившим Арх. и Митр. Викентием Јовановићем. Во свјашенчество же тјемже Арх. здје 1730. Нов. 1. тогда епископом арадским бившим. В божественом писании средствено разумјејетсја, читати, појати знает, писати помало. Литургију ретко служит рад болјезни, понеже стомах јего кварен сказует бити. Духовник јего хажи Стефан здјешни. Книги имат: полуустав, псалтир, требник, мјесацослов; 2 иконе древене, астал, 4 столице древене, кревет тишлерски, чаршав, ћилим, 2 јастука, ћебе, 20 мот. винограда, 600 дрва шљива, 3 каце винске у нима 165 хак., винских судова 50, ракијских 6 хак.; крет водични а 1 мален древен оковати сребром; 2 котла, сахан, леген и ибрик бакаран, 2 чабра, таљиге оправне с хамом, 2 мотике босанске, будак, 2 сикире.

9. Јрм. хажа *Стефан Николић*, род. у Херцеговини љет 62, књиги учиља у мон. Морачи код игумена Михаила, постригл-ја в том мон. чрез того игумена 1715. Рукоположен в џјакона почившим еп. ерцеговачким Арсенијем в том мон. во храмје успенија пресвјатија Богородица 1717. Јан. 6. Во свјашенчество же тјемже и в тој цркви того месјаца 7. за утра. Неженилсја, пришел по том в мон. Манасију в предјеље ресавском, и тамо живил 17 љет. Во времја же прошедшија турскија рати бившија на љето 1739., избјегши отуд от турскаго зла, пришел в сија цесарскија предјела; и 1741. пришел здје в сожитие с благословием Блаженопочившаго Г. Патријарха Арсенија четвертаго. В писании от части разумјевсја, читати, појати и писати от части, службу божественују ретко служит старости рад; духовник јего Матеј схимник Рус. Одијејание чиное имјеет. Книги имат: тестамент, псалтир, полуустав, 2 октоиха, минеј празднични, обшчак, требник, акатистар, алфавит духовни; 5 икона на древу, крстић мален оковат сребром; епитрахил от алаже, 2 пара посебни хаљина ветхи, пољаву, аљију, 4 јастука, јапунже, 15 пешкира, 3 столице древене, кандило и ручку од туча, 2 кревета проста, 2 сандука дрвена, 3 покрова јерусалимска, 3 котла бакарна, тиган гвозден, 2 сахана, 2 калајне, ибрик умивални и 1 кафенски, казан с оправом, свјешчник гвозден, 2 сикире, 2 будака, мотику, вински судова 40 хак., ракијски 4, 3 каце у нима 140 хак., левак дрвен, чабар, коња и таљиге с хамом, 300 дрва шљива, 12 мот. винограда, 3 хак. вина и 1 ракие, пол хак. сирћета; 20 кошница. Житија и нрава честна, званием духовник обшчиј у протопопијатје нешчинском.

10. Јрм. *Висарион Марковић*, род. у Карловце, љет 37, књиги учиља в Новом Садје код

магистра Сави, неженилја, пришел здје в мон. 1731. и постриглја того лета Ноем. 1- чрез јем. Филипа врдничкаго. Рукоположен во дјакона еп. Никанором Мелетисевићем крушедолским 1732. Јан 18. в мон. Крушедоље. В свјашченство тјемже 1734. Ноем. 1. здје. В писании Божественом искусан, читати, појати и писати изрјадно. Литургију служит, чреду држат, духовник јего хажи Стефан јрм. здјешни. Чиновнаго одјејанија неимат. Книги: камен вјери, театрон, благовјестник, нови завјет, катихизис, алфавит духовни, регламент духовни, политика фенелонова, толкования на блаженства, синопсис о царствје московском, книга толкования молитви Господни, библија грчко-латинескија, литургијар, молитвослов; астал, 3 столице кожне ветхе, кревет тишлерски, 2 ћебета, 2 јастука, винограда 22 мотике, 350 дрва шлива младица, каца от 40 хаковә, винских судова 15 хакова, 2 сикире, 2 мотике, 2 будака, котао бакаран.

11. Јрм. хажи *Јоасаф Радуловић*, род. у Угро-Влахији в селу Брадичен, љет 39, книги училја у мон. Римнику при Георгиј магистрје, неженилја, пришел здје 1732. Постриглја 1733. априлва 23. чрез Г. Викентија Стефановића, митрополита Бјелградскаго, тогда бивше архидјакона Арх. Митрополијскаго. В дјаконство Г. Арх. и Митр. Викентијем Јоановићем того лета Маја 7. у мон. Бочину. В свјашченство еп. хорватским Симеоном Филиповићем здје 1735. Авг. 16. В писании доста искусан, читати, појати и писати вједает, литургију служит, чреду држат, духовник јего хажи Стефан здјешни. Одјејание чиное имат. Книги имат: псалтир, молитвослов, требник, богомислае, десјатословје; крст окован сребром, в келии имат 3 иконе на даски, астал, 2 столице древјене, кревет тишлерски, на нем килим, ћебе, чаршав, 2 јастука, кандило от туча, леген и ибрик бакаран, 4 пешкира, иконостас дунђерски, 4 мотике винограда, 500 комада дрва шлива младица, 3 калајне мале, сахан бакаран, вински судова 25 хак., 2 кошнице, седло оправно. От фамилии незнает имат ни кого, понеже 25 љет неходил во отечество. Нрава честна и добра.

12. Јрм. *Партенијe Васильевић*, род. у Хорсагу (Хрватској) близ Загреба, љет 37, пришел 1742. Постриглја 1744. Марта 18. чрез арх. Никанора здјешнаго, тогда игумена бивша. Рукоположен во дјакона вскир. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем тогда епископом того љета Јунија 3., во свјашченство тимже 1749. Окт. 1. в Карловџје. Таинства, блаженства и заповједи неразумјеет, читати знает, појати и писати слабо. Литургију служит, духовника имат хажи Стефана здјешнаго. Одјејание чиное неимат, книги: тестамент, псалтир, молитвослов. В келии 4 иконе на древу, кандило от туча, астал, столицу древену, 2 кревета, 2 ћебета и јастука, поњаву, тапир и 2 кашике калајане, сикиру, 2 мотике, косу, 40 дрва шлива, 2 двојке винске. Житија добра, но и болшаго списквати објешчаетсја. От фамилии имат сроднки во отечеству.

13. Јрм. *Јефтимиј Вукотић*, род. у Херцеговини у селу Лиешни љ. 50, книги училја у мон. Морачи, постриглја во Морачи чрез того игумена 1720. Рукоположен и тоже мон. 1725. Авг. 6. во храмје успенија пр Богородица Арсенијем епископом ерцеговачким, во свјашченство том монастире еп. ерцеговачким, Аксентием 1729. Авг. 15. Таинства, блаженства и заповједи слабо разумјеет, читати, појати и писати от часта. Литургију служит, чреду држат, духовних јего хажи Стефан здјешни. Одјејание чиное имат, книги: псалтир, свјатци. В келии: астал и кревет тишлерски, 2 столице древене, ћебе, поњаву, јастук, ибрик, мотику, 6 мот. винограда, каду от 60 хакова, разних винских судова 21 хак. Пришел здје 1748., а из своего монастира изшел в ратное времја 1739. и пребивал во мон. Витаоници. Нрава честна, фамилију тамо во Херцеговини имат.

14. Јрм. *Дионисиј Памуковић*, р. у Карловци, љ. 30, книги училја в Карловци при магистрје Петрје Рајковић. Пришел здје и постриглја 1745. Јулија 29. чрез арх. здјешнаго Никанора, рук. во дјакона еп. карансебешким Јоаном Георгијевићем здје 1746. Ное. 1., во свјашченика вскор. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем 1750. Септ. 8. у Каменици в храмје рождества Богородици. Таинства, блаженства и заповједи от части разумјеет, читати, писати и појати вједает. Литургију служит, чреду держит, духовник јего Стефан здјешни. Одјејание чинаго неимјеет, книги: полуустав, тестамент; в келии: 3 иконе древјане, кандило от туча, астал, кревет тишлерски, 2 ћебета, јастук, ћилим, мотику, сикиру, коња и седло, 4 мот. винограда, 30 дрва шлива. От фамилии имат отца, пребивает в Новом Садје.

15. Јрм. *Јероним Стојановић*, р. у Хорватској у Павловци, љ. 28, книги училја у св. Ави мон. код игумена Арсенија, неженилја, пришел и постриглја 1742. Ное. 1. чрез арх. Исаија

крушедолскаго. Рукоположен во дјакона еп. карпсебешким Јоаном Георгијевићем зђје 1747. Ное. 1., во свјашченика 1750. вскпр. Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем в карловачкој цркви. Таинства, блаженства и заповједи церковнија не знает, читать, писати средње, појати незнает, духовник арх. Герасим хиландарски. Литургију служит, чреду држит. одјејание чиное имат ветхо; книги: псалтир, тестамент, полуустав, свјатци и каноник. В келии своеј крст мален окован, астал, столицу, кандило од туча, постељу тишлереску, ћебе, килим, поњаву, јастук; винограда мотику, судова винских 20 хак., чабар, коња и седло. Званија своего објешчаетсја у напред болше извершивати.

16. Јрм. *Мојсеј от Будај*, р. у Острогоње, љ. 41, книги училеја у Сервии в мон. Манасии, неженилеја, постриглеја в Манасии чрез игумена Арсенна 1730., пришел зђје прошедшија рати, рукоположен во дјакона и свјашченика зђје еп. Синесием Живановићем 1751. Септ. Читати, појати и писати может. Пребивает ниње у резиденции Арх. и Митр. в Карловци.

17. Јеродјакон *Јефрем Рајковић*, р. в Карловци и тамо книги училеја код магистра Петра Рајковића, во дјаконство рук. еп. хорватским Симеоном Филиповићем 1737. Авг. 15. зђје, љ. 24. Постриглеја зђје чрез јрм. Јоаникија врдничкаго того љета, 1. Ное. Читати, појати и писати знает. Ниње у школу латинску карловачку ходит.

18. Јеродјакон *Алексиј Михајловић*, р. у Шапцу, љ. 22, книги училеја зђје код Инокентија јрм. Пришел зђје 1744. Фев. 1., постриглеја 1746. Јунија 29. чрез арх. Никанора. Рукоположен во дјакона вскопр. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем 1749. Окт. 4. в саборној церкви карловачкој. Таинства, блаженства и заповједи церковнија мало от части разумјеет, читати, појати и писати средње. Литургију служит часто, духовника имјеет Матеја схимника. Одјејанна чинаго неимјеет; книги: нови тестамент, молитвослов, псалтир, малу граматику; 2 ћебста и јастука, хаљина два пара посећи, сандук дрвени. Имат матер у шанцу Грабовци.

19. Монах *Севастијан Теодосијевић*, р. у селу Бајн у Каравлахии, љ. 53, книги училеја код братии, пришел зђје 1727. и постриглеја того љета Јулија 28. чрез игумена Исаију, духовник јего хажи Стефан здјешни. Одјејанија чинаго неимјеет, книги: 2 псалтира, мјесјацослов, и велии 2 вкспе дрвене, астал, чаршав от вуне, столицу, кревет, 2 ћебета, 2 јастука, 4 пешкира; 10 мот. винограда, 500 дрва шлива, кацу от 24 хак., винских судова 14 хак., 2 сикире, 2 мотике, 2 будака, косир, косу. Житија добра.

20. Монах *Дамјан Рајин*, р. у Ерцеговини, љ. 54, книги незнает, женилеја једнождн, со женоју жил 20 љ., художеством бил чурчија, пришел 1748. и постриглеја 1. Авг. чрез арх. Никанора. В церков ходит, молитви обичнија знает; имат: икону, астал, чаршав, 3 пешкира, 3 кревета, 3 ћебета, јастук, леген и ибрик, тенжеру с капком, 2 сахана, тафу бакарну, тиган гвоздени, сандук, мот. винограда, судова винских 20 хак., ракијска 2 хак., 2 мотике, будак 2 сикире, 2 косира. Имат сина у Земуну служит на бакалници. Нрава добра и честна.

20. Монах *Павел Јовановић* р. у Мириеву, љ. 68., книги училеја код Неофита јеромонаха Ремећанина у Сент-Андреји, женилеја художеством бил терзија, жил со женоју 38 љет, пришел зђје 1753. Марта 28., постриглеја Јулија 25. чрез Г. еп. Партенна зђје. Читати, појати и писати знает. В церков ходит, духовник јего хажи Стефан здјешни. Одјејание чиное имјеет, в келии имат: ибрик, легеи, котао, ћилим, 2 ћебета, 2 јастука. Имат сина у Н. Саду и дичер ђдову у Футогу. Нрава блага и честна.

22. Монах *Софроиије Стефановић*, р. у Славонији, љ. 32, книги неучилеја, ниже женилеја. Художеством сабов, пришел в. мон. и постриглеја 1744. Марта 3. чрез арх. Никанора, духовник јего хажи Стефан здјешни. Одјејаније чиное имат, икону на древу, легеи, ибрик, астал, столицу дрвену, кревет, 2 ћебета, јорган, 3 јастука, чаршав, сикиру, мотику, будак, 5 мот. винограда 200 дрва шлива младица. 10 хак. винских судова. Имат матер у прњавору. Нрава честна и добра.

(Наставиће се.)

Свештеничко Удружење.

Дана 24. јула 1903. г. одржан је у Земуну збор свештенства митрополије карловачке и на њему изражена жеља, да се оснује потпуно самосталан свештенички лист као заједнички орган укупног световног свештенства карловачке митрополије.

На? Било и прошло! Доста је — за Бога — што смо казали, да треба. Кад је

ствар дошла до остварења, кад је захтевала и неке мале жртве; а нас нестаде и жеља оста жеља.

Тај неуспех поред тога, што је врло врло жалосна сведочба озбиљности нашег свештенства, у стању је, да и оном мањем, а свеснијем делу истог свештенства одузме и убије сваку вољу и одушевљење.

На да-ли се сме ствар на томе оставити, да-ли се може мирно гледати, да свештенство једино буде растројено и да оно једино нема начина, да се као организована целина појављује, да-ли се сме то све трпети у добу, када се — као што рече „З.“ у свом 60. бр. — удружују већ и надничари и пекарски шегрти?

Да, али што је слободно надничарима и пекарским шегртима, то није слободно српском свештенику. Si duo faciunt idem, non est idem. Свима је слободно и сви треба да се удружују, само српско свештенство треба да остане и даље растројно, да га тим лакше могу употребити на туђе — често врло пријаве — страначке и личне сврхе. Или зар није било грдње и галаме до неба, кад се сазивао и одржао у Земуну збор? Но све то данас није неприродно, није чудновато, али је и неприродно и врло жалосно то, да све то не види или неће да види само свештенство, већ и даље кулучи другом, а своје потребе занемарује.

Па ипак, ипак, ја још не верујем, да је наше свештенство према самом себи толико нехатно и баш с тога, што не могу у то да верујем, хоћу ствар поново да покренем и пред браћу изнесем, хоћу да предложим други начин, да се дође до оног, без чега неможе и несме бити ни свештенство — *до свештеничког удружења*, а догазинати данас свештенству потребу удружења, било би колико смешно, толико и излишно.

Предлог се мој састоји у том, да се на световно свештенство управе путем овог листа, „Богословског Гласника“ и „Митрополијског Гласника“ ова питања:

1.) Треба-ли нам потпуно самостално свештеничко удружење или не?

2.) За случај, да се таково оснује, да-ли се обвезујете у исто ступити?

3.) На који начин би се свешт. удружење најбрже и најбоље могло основати?

На ова три питања сваки свештеник у даном року нека одговори отворено, без увијања, особито на прва два, па ћемо видети, ко смо и какви смо. Ко не одговори, сматра се, да пристаје, јер qui tacet, consentire videtur. Према резултату би се имало даље поступити и то тако, да за случај да већина свештеника налази да нам треба свешт. удружење и да се обвезује у исто ступити; — онда да се сазове општи збор, који ће изабрати одбор за израду правила, а ова поднети их новом општем збору на усвајање. — Не буде-ли — не дај Боже — исход повољан, ако т. ј. већина свештеника изрече, да нам удружење не треба, онда, е онда мње жал тебја српски свештениче!

То је мој предлог, који износим с молбом на сву браћу свештенике, да и они своје свакако згодније предлоге ма у ком листу изнесу. Славно пак уредништво молим, да прими овај предлог у свој цењ. лист и да се постара, да се ствар свешт. удружења поново и то из средишта митрополије покрене.

Брапко.*

Извештај

о седници архидијецезалне конзисторије држане 26. Фебруара (10. Марта) 1904. под председништвом Његове Светости.

Члан Ђока Стефановић, кр. судбени већник у миру, положио је прописану заклетву. — Прочитана одлука св. Архијерејског Синода од 29. Нов. 1903. бр. 57. С.зап. ех 1903. да архимандрити имају златан крст без распећа и без украса носити на црвеној траци или на једноструком златном ланцу, — има се надлежним путем знања и равнања доставити архимандритима у архи-

* Свештеничко удружење у овом смислу како се код нас о њему пише и предлаже строго узевши, јесте *мужно* ало, јер свештенство већ као таково, треба да је удружено и везано најчвршћом духовном везом, па да сви једнако мисле и осећају и раде. Јачег израза у једниству мисли, осећаја и рада може свештенство давати у састанцима свога протопрезвитерата или епархије. Али како је на жалост и веза која нас треба да везује *особито у садашњим приликама* слаба, шта више једна се где и опажа, то мора и како нема међу свештенством једниства ни у раду ни у мислима ни у осећајима и како се протопрезвитерски зборови обично своде на врло обичан разговор или заједнички ручак са лепим здравицама, то признати морамо да је потребно и *формално* удружење са параграфима, не би ли пак можда (!?) параграфи упутили тамо где треба да смо. Само досадање жалосно искуство, слабо нам даје наде о томе да ће се у опште код нас моћи створити удружење, на још *онакво* удружење, какво би требало и имало бити. Дај Боже да се преваримо! Уредништво.

дијецези. — На достављену преко Његове Светости одлуку саборског одбора од 18./31. Дец. 1903. којом је одредио истрагу против свих овеподручних манастирских управа односно настојатеља, који прорачуном од 1902. установљеног сувишка нису у току 1903. у благајницу срп. нар. црк. фондова унели, а подједним умолио конзисторију, да настоји да се у манастирима уведе прави живот монашки, пошто се по уверењу саб. одбора данашњи живот калуђера противи начелима монашкога живота, — закључено је: у првом реду известити саб. одбор, да конзисторија не сматра саб. одбор компетентним истраге против ман. управа односно настојатеља водита, јер и ако је уништи предмет истраге административне природе, инак су ман. управе односно настојатељи свештена лица, против којих је како у смислу §. 10. сл. в) г) и д) IV одсека кр. рескрипта од 10. Авг. 1868., тако и према установама дисциплинарних правила, за монашко свештенство једино конзисторија као њихов надлежни духовни форум истрагу водити и судити им, с тога нека изволи саб. одбор имена дотичних ман. управа односно настојатеља са предметом истраге конзисторији саопштити, пак ће се одавде истрага спровести и резултат саб. одбору у своје време саопштити. А пошто конзисторији није познато, нити предлежи каква пријава, да подручни ман. јеромонаси у опште не живе по начелима монашкога живота, то се умољава саб. одбор, да изволи конзисторију известити, којим начином и из чега је горње своје уверење о данашњем манастирском животу црпео и стекао. — Одлука св. Арх. Синода од 29. Нов. 1903. бр. 36. С. зак. ех 1903., да он не сматра земљорадничке задруге за обичне новчане заводе, те да по томе свештеници могу у њима вршити поједине службе, — доставиће се својим путем подручном свештенству. — Одлука св. Арх. Синода од 29. Нов. 1903. бр. 31. С. зап. ех 1903 која гласи: „С обзиром на то, да тако звани назарени правно припадају православној цркви, и ако су фактично од исте отпали, јер нису од исте правилно и правомоћно екскомуницирани и с обзиром на то, да их и земаљски и државни закони признају припадницима православне цркве, — у колико су они истој припадали — и најпосле с обзиром на то, да је прав. црква према постојећим прописима о гробљима дужна дозволити и назаренима, да своје мртве сахрањује по потреби у прав. гробља и дозволити, да се тако звани назарени, у колико у дотичним местима не би имали своја парочита гробља, могу у прав. гробља сахрањивати с тим, да они мртваци, који су по прав. учењу ваљаним крштењем крштени, имају међу остале верне, без нарочитог за њих места, и по прав. обреду сахрањивати, онда, ако то њихова својта тражи, или ако се установи, да је сам покојник то желио, а својта његова не тражи или не ће, и то ово последње ма силом уз припомоћ политичних власти; а ако су дотични мртваци били некрштени, онда се имају сахранити на оном месту у прав. гробљу, где се сахрањују некрштена деца прав. родитеља, али без прав. обреда с тим додатком, да се и они, који су по прав. учењу ваљано крштени, имају сахранити у онај део прав. гробља, где се некрштена деца сахрањују, који су изјавили, да не ће да буду сахрањени по обреду прав. цркве, или пак ако њихови сродје то не траже" — доставиће се подручном свештенству надлежним путем. — Одлуку св. Арх. Синода од 28. Нов. 1903. бр. 26. С. зап. ех 1903. „да се постављање слике у унутрашњости храма не може дозволити, да се у женској препрати може поставити спомен-плоча са сходним натписом, који ће арх. конзисторија имати претходно одобрити" — доставиће конзисторија срп. црквеној општини у Руми ради знања, равнања и даљег обавештаја. — По одлуци св. Арх. Синода од 28. Нов. 1903. бр. 20. С. зап. ех 1903. доставиће се подручном свештенству својим путем усвојени текст заједничке молитве за комуналне средње школе у краљевини Хрватској и Славонији. — Умировљени парох К. М. у К. известиће се, да му је изнимно за 1900. и 1902. подељена подпора од кр. зем. владе у Загребу од 100 односно 50 К., подједно му је дат укор с претњом строжијих последица, ако и у будуће узбуде обилажењем конзисторије одашиљао неосноване и непристојном истином написане молбе вишим властима. — Наредба кр. земаљске владе у Загребу од 27. Јан. 1904. бр. 20566. ех 1903., која гласи: „Пошто се часни пост завршује великом или страсном недељом, у којој се сваког дана прописана црк. богослужења и то: на вел. понедеоник, уторак и среду пређеосвећена литургија; на вел. четвртак Василијева литургија а у вече бденије; на вел. петак часови, вечерње и плач матере Божје над Христовим гробом; а на вел. суботу јутрење и лутургију заједно

с вечерњом — дужни су пучки учитељи грч. источне вере тим богослуженьима присуствовати и појати, ако се иста тако уреде, да не пређе учитеље у редовном држању школе“ — достављене ће парохијском свештенству својим путем ради знања и равнања. — Наредбе кр. зем. владе у Загребу у погледу исправака матица, достављене ће дотичним свештеницима. — Одобрена припомоћ земаљска за 1903. и то свештеницима у износу 1335 К, а свештеничким удовицама и сиротама у износу од 2775 К, издаће се дотичима на бољеговану намиру. — На захтев саб. одбора, да парох у К. Ј. П. плати порез на парохијску сесију, позвата је црк. општина у К. да од плате парохове задржи порезу и да је пошље конзисторији. — Одлука саб. одбора да не може дати мољену сталну годишњу припомоћ од 200 К., И. А. адм. у М. с тога, што се иста на основу одлуке сабора од 27. Јунија 1902. бр. 7. може доделити само онима свештеницима горњокарловачке епархије, који су на парохији II. или III. класе, а немају у администрацији какву упражњену парохију — доставиће се реченом молиоцу. — Затражене повишице улога за свештенично-удовички фонд од два свештеника, уважио је саборски одбор, — о чему ће се молиоци известити. — Известиће се Мајом Гајић адм. у Рајевом селу, да му је саб. одбор ради лечења одобрио 200 К из јерархијског фонда. — Умировљени парох у Михаљевцима Петар Трифуновић известиће се, да му је саб. одбор стављено у течај годишњу припомоћ од 800 К из јерархијског фонда. — Известити свешт. удовицу К. С. у Т., да јој саб. одбор није уважио неоснивану молбу ради припомоћи. — На пријаву административног одбора, да је бивши адм. ман. О. С. пл. В. у свом поднеску на Његову Свет. ст, својим неистинитим и увредљивим изразима нанео велику увреду члановима изасланог одбора, — известити га, да пошто је исти од управе дигнут и из ман. О. одстрањен, упитну пријаву као сада безпредметну ставити у писмохрану. — На пријаву адм. одбора, да привремени управитељ ман. М. Р. М. Ј. још није поднео рачуне за 1901. и 1902. а ни разјашњења на рачун од 1900., — позвата га да у року од 14 дана има исте поднети под претњом дисциплинарних последица. — На пријаву адм. одбора, да арх. Г. М. као бивши настојатељ ман. О. још није поднео рачун за исти ман. за 1899., а тако исто ни С. пл. В. као бивши прив. управитељ истог манастира рачун за 1902., а ни дневник врху примања и издавања за 1902. и 1903., а подједно и извештај арх. Г. М. да речени рачун не може зготовити све донде, док му се не нађа и овај новчани дневник, који се код бившег управитеља С. пл. В. налази, — познат је С. пл. В. да за месец дана има поднети поменути рачун и новчани дневник управи ман. О. — Извештај окр. карловачког протопрезвитера о прив. разрешењу јереја М. П. из П. и упућењу у ман. ради издржања епитимије, као и предаји исте парохије јрм. В. С., а тако исто о уведењу П. Б. у парохију у Л. и упућењу адм. јрм. Г. Т. у свој манастир О., — узети су на на знање. — Молба М. П. адм. у Н. ради полученја места протопрезвитерског капелана у Белој Цркви, као прекасно поднесена и што се молитељ налази под епитимијом, — има му се повратити. — Услед закључка црк. скупштине у Ј. да не прима једног пријављеног компетента М. пл. М., — расписаће се поново стечај. — Известиће се пар. звање у М., да упути М. З. из Б. да сам од своје духовне власти набави нужне документе, како би у истом месту могао бити венчан. — На жалбу Ђ. И. пароха у М. В. да кр. котарски суд у Митровици издаје дозволе несагласно живећим супрузима да одељено живе, — претходно позвата га, да достави конзисторији конкретни случај, односно да назначи имена дотичних несагласних супруга, као и да поднесе судску одлуку, којом је дотичним несагласним супрузима одељено живљење дозвољено. — Молбу М. И. адм. у П. и Б. као једног компетента на исту парохију, доставити истој црк. скупштини, да се изјасни, да л' тог једног компетента прима или не. — На изјашњење пар. звања у Д., у погледу забране појања за певницом и служења у њему назива „јеромонах“, — црк. одбору у Д. на основу § 40. б) и в) П. кр. рескрипта од 10. Авг. 1868. наложити, да својим путем и начином бившем јрм. В. П. стојање и појање за певницом у цркви забрани односно томе на пут стане с тога, што по гласу изјаве начелника, учитеља и тутора због своје дисхармоније и непристојног гласа, на јавну саблазан служи и смета свештенику при богослужењу, а при том није исти од надлежног пароха имао дозволу да може појати, него је то чинио из пркоса и непријатељства према свештенику. Подједно ће се исти позвати, да се не усуди називати „јеромонахом“, под претњом прогона од

грађанске власти. — На извештај протопрезвитератског звања у Вуковару, да је разрешило П. Б. од администрације у С. и Н. Б. и исту предало адм. у Г. Т. М. Е., но да црквена скупштина у С. и Н. Б. не жели да потпадне под администрацију Г. Т., а подједно и да жели, да њихову парохију администрира Т. Б. парох у Л., — известиће се иста, да ће свршени богослов Ј. Н. скоро примати администрацију исте парохије, а дотле је има администрирати одређени М. Е. — Јрм. Г. Т. опредељен је да замењује у парохији протојереја Т. пл. М. у Т. за време његовог шестомесечног допуста. — Извештај И. П. адм. протопрезвитерата вуковарског о обављеном испиту шесторице кандидата учитељских, — узет је на новољно знање, а тако исто и извештај протојереја У. Ђ. из В. о оцени из владања и веронауке прав. Срба ученика на кр. вел. гимназији винковачкој крајем првог полића шк. годино 1904. — Услед пожурнице кр. судбеног, стола у Митровица у ствари припослања бракоразводних пресуда С. и С. К. из Р., — умољиће се св. Арх. Синод, да своју високу одлуку у том брачном предмету, који је услед рекурса супруге С. са превишњег места св. Арх. Синоду на коначно решење уступљен, конзисторији са повратком бракоразводних списа доставити дати изволи. — Позват је парох у Б. Д. Р., да за 14. дана поднесе оправдање на две пријаве општинског поглаварства у Б. — На пријаву кр. котарске области у Земуну против пароха у Б. А. Т. због дражења на мржњу и презирање против кр. котарског предстојника с тим, да је подједно такова пријава и кр. државном одветништву у Митровици ради кажњеног прогона реченог пароха пријављена — известити је, да ће конзисторија дисциплинарно против оптуженог пароха А. Т. у овој ствари тек тада поступити моћи, кад се кажњен прогон против истог пароха доврши, и резултат односно евентуална судска одлука конзисторији достави. — На пријаву кр. земаљског статистичког уреда у Загребу, да пар. звања у Ченићу, Борову и Врднику, још нису за 1903. поднели статистичке податке о мени житеља, — позвата су иста да му исте за 10 дана имају неизоставно доставити, а конзисторију известити, за што нису исте у своје време отправили му. — На извештај пароха у Б. Д. П., да је у тамошњој парохији I. класе нарастао број душа на 2515, и молбу да му се за његов труд даде сразмерна наплата, или да се успостави једно место сист. пар. помоћника — повраћена му је молба и упућен је, да предлог изнесе пред црк. скупштину, да се једно место сист. пар. помоћника VI. раз. у тамошњој парохији установи, те да по том односи скупштински закључак са поновном својом молбом арх. адм. одбору на надлежно решење у своје време поднесе. — На умољу пароха у Г. Д. П. да је издржао одређену му епитимију, те да се у парохијско звање, свештенослужење и у пар. берива уведе, — упућен је окружни прот. карловачки да га уведе, а адм. јрм. Г. З. да упути у свој манастир. — Поднесени извештаји подручних пар. звања, којима су саопштени извадци из „књиге опажених мана приликом протопрезвитерске визитације из 1903. године," — узети су на знање и стављени у писмохрану. — Пошто је тужитељ С. Г. из Ч. положио износ од 100 К у име предујма за истражне повереника против пароха Е. К. — упућено је одређено повереништво и да обави истрагу поред осталих пријава и на поновну тужбу под бр. К. 60/200. ех 1904. — Ј. Л. пароху у Д. дозвољено је на молбу, да 1. Окт. о. г. исплати досуђене истражне трошкове изасланицима конзисторијалним. — Пријава пар. звања у Г. против рмк. жупног уреда у Т. ради ускраћења венчања прав. Н. В. са рмк. К. Г. због неиздавања реверза, да ће сва деца у рмк. вери крштена бити, — доставиће се кр. зем. влади на даље уредовање. — На молбу личног пом. В. Ј. у Г. да му се даде у администрацију парохија у Д. или у Ј., — путем пар. звања известити га, да му се молба не може испунити с тога, што ће се исте парохије скорим путем стечаја попунити. Но с обзиром, што је парох у Г. Ђ. М. стар и слаб, а парохија III. класе доста слаба, умолити саб. одбор да му стави у течај годишњу припомоћ од 400 К, како би могао пристојно помоћника издржавати. — Молбу истог помоћника ради припомоћи за лечење, — с препоруком поднети саб. одбору. — Молба Радосава Грујића пар. помоћника из Земуна, ради получења катихетског места на беловарској реалној гимназији, достављена је президијално с препоруком пакрачкој конзисторији. — Непосредно поднесени списак пар. звања у Д. о стању тамошње парохије за 1903. — повраћен је истом, да исказе своме надлежном окр. протопрезвитереком звању на даље званичење поднесе. — Ј. Л. адм. у М. дозвољено је, да може

у овогодишњем пролетном року стечајни испит полагати. — На молбу црк. скупштине у Б., К. и О. — расписаће се стечај за парохијско место. — Пријава председника црк. општине у З., да тамошње коровоље држе хармонију на кору, и њиме се испомажу, ако који глас фали, — издаће се окр. протопрезвитеру земунском да поднесе извештај у том правцу, да ли је допуштено да се хармонијум у цркву на кор унесе, односно да ли има знања о томе, те ако има, да ли је и какве је кораке до сада учинио да се томе стане на пут. — Тужба С. П. из Л. против црк. одбора ради продаје црк. столова, -- доставиће се истом на изјашњење. — Тужба Ј. С. из Б., против тамошњег пароха Н. С. ради ускратке крштења детета му, — даће се пароху на изјашњење. — Тужба Г. П. и другова из С. С. против тамошњег пароха Ђ. Г. ради недостојног начина живота, — издаће се пароху на изјашњење. — Тужба М. Ш. и другова из П. против тамошњег пароха М. М. ради протузаконитог тражења награде за испитане младенце, — доставиће се пароху на изјашњење. — Тужба М. А. из Н. С. против пароха Ђ. М. у Ч. ради дужних 281 К, — стављена је ad acta, пошто не спада у делокруг конзисторије. — Тужба М. Ђ. из Б. против тамошњег пароха Д. Р. ради венчања у часни пост без диспензације, — доставиће се пароху на изјашњење. — Расписаће се два едикта ради непознатог боравишта дотичних супруга. — Донесено је 51 одлука у брачним парницама. — 4 су бракоразводне пресуде донесене на коначни развод брака.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 2. (15.) матра 1904. под председништвом Његова Високопреосвећенства Госп. Епископа Дијецезана Митрофана.

Оверен записник прошле ванредне и редовне седнице. — Узет на знање извештај бележников да су сви списи односећи се на избор свештеника у Суботици, услед надутока јереја Тим. Димитријевића код министарства одаслати Његовој Светости. — Узета на знање и публикована одлука министарства, којом уток Тим. Димитријевића уложен против одлуке МЦ. Савета у предмету одређења нове истраге у тужбеном предмету Ис. Арадског одбија, те како је Ис. Арадски известио да не ће да плати предујам за вођење нове истраге, цео поступак обустављен и о томе МЦ. Савет известен. — Преко конзисторије темишварске известиће се свешт. удова Ст. Петровића боравећа у Чакову о полученој државној припомоћи. — Вратити министарству молбу удове Павла Недељковића ради получена држ. припомоћи с препоруком. — Од парох. звања затражен је извод из протокола рођених Глише Станковог и доставиће се Министарству ради дозволе исправке у матицама. — Две дозволе Министарства за исправке у матицама у Нов. Саду, и Фелдварју публиковане извршењем ради дотичним парох. звањима. — Известен парох шандорски М Пајић о отпису Министарства, којом му молбу за мољену конгру-у одбија. — Узета на знање одлука С. О., којом свештенику јагарском давању припомоћ бившем администратору обуставља и новопостављеном дозначује. — Услед одлуке Саб. Одбора, којом се потврђује креирање III. свешт. места са II. плаћеним разредом у Чуругу, расписан је стечај и упућена црквени оглашења да такву за распис стечаја пошаље. — У предмету пријава Н. Мијића против једног издатог празног црквеног стола у Сомбору, одобрен је закључак црквеног одбора, а пријав одбијен. — Услед одлуке сирочадског стола града Сомбора, обустављена је плата умобољном пароху станишићком супруги и старатељици истога код црквеног оглашења и упућена иста, да плату његову овом сирочадском столу шаље, исто тако на ово умољен је и Саб. Одбор, а жалба Ђ. Миливојевића из Сомбора против старатељице истога уступљена сирочадском столу на надлежно расположење, да о успеху и конзисторију ову у своје време извести. — Упућен је админ. у Станишићу, да безвластно примљену половину плате Милана Зурковића — Миливојевића умобољног пароха црквени оглашени из својих средстава врати, а ова добивени новац сирочадском столу пошаље. — Услед извештај конз. фишкала, да је надсодгаваних одбио тужбу овостране против римокат. свештеника у Чуругу због открштавања једног правосл. детета и неповитог брака, упућен је парох, да искаже да ли су родитељи издали од себе реверс, да то дете има бити православно и како је у државним матрикулама уведено. — Услед замолбе Магистрата новосадског затражена је дозвола исправке три неправилно убележена детета Стане Рајковић. — Пошто известиће окр. протопрезвитера сомборског о упућењу у звање личног капелана пароха бач. брестовачког

Милана Лесковца, не садржи расположење и о обрачуну плаћа, позван је окр. протопр. да тачну обрачуну међу парохом и капеланом уз трошак на терет пароха обави. — Јер. Т. Д. свештенику у С. суспензија од епитрахиља на 3 месеца опредељена. — Избор пароха у Кисачу поверен окр. протопр. новосадском Милану Ђурићу. — Узет на знање извештај пароха у Молу Душана Јосимовића о извршеној исправци у матрикула деце Михопчин и сви списи као и нови исправљени изводи Министарству поднесени. — Упућен црк. одбор у Чуругу, да жени В. Суначареву не може спречити улазак у сто старошћу обхрване Кате Ивков, када јој ова свој уступа, а сама по добу и положењу богослужења стоји заслужује. — Упућен парох у Сегедину, да извод из матице о прелазу једне римокатоликиње у православље има надлежном окр протопр. поднети, те да се стари извод који му је достављен, са клаузулом исправке на полеђини конзисторији врати. — Узет на знање извештај парох. звања у Суботици да је јер. Т. Димитријевић дупликат парох. печата предао. — Узет на знање извештај Ивана Јелчића с. пар. пом. у Ст. Бечеју о иступању из православља једне назарене. — Узет на знање извештај бележника, да је један спис у изводу кр. среском суду у Суботици ради званичне употребе у тужби против јер. Т. Д. президијално уступљен. — Тужба браће Петровића из Ковиља против пароха С. Г., овом на изјашњење издата. — Издато упутство црк. опћини у Кули, како да против једног житеља тамошњег због скверњења старог гробља поступи. — Узет на знање извештај бележников о президијално спроведеним молбама јерејâ Дра Ј. Радивојчева адм. у Гложани, Зарије Станковића пароха новосадског, А. Тошића пароха парашког и Н. Теодоровића пароха обровачког ради полученља припомоћи Саб. Одбора у сврху лечења. — Одбијен призив Г. Гајшиног из Ђурђева против издавања црк. стола. — Представка комуналних учитеља протопрезвитерата жабаљског ради одређене појачке плате, уступљена админ. одбору бачком на надлежно решење. — Молба Љуб. Стефановић свешт. удове из Сомбора и Таисије Марковић из Д. Ковиља спроведена Саб. Одбору ради подарења припомоћи. — Молба некојих свешт. удовâ и свештеникâ спроведене Министарству ради полученља држ. припомоћи. — Узет с одобрењем на знање закључак црк. скупштине у Ади, да се столови у цркви оних, који на опћине оду на се три године не врате, као обудовљени сматрају и другима издати могу. — Умољено Министарство на предлог бележников да што пре реши тужбу Зорке Турковићке супруге умобољног пароха у Станишићу у предмету изреченог његова умировљења. — Донете две бракоразводне пресуде гласеће на развод брака. — Одбијена тужба ком. учитеља Драгољуба Вијатовића из Лока против пароха, а црк. опћина позвата, да га због пријављених шкандала његовој власти, а по потреби и грађ. суду тужити може. — На предлог бележников најстрожије упућен Н. К. с. нар. пом. у Сомбору, да у року од 8 дана уплати истражне трошкове, пошто ће се одма против њега админ. овршна заискати. Решено још неколико незнатних предмета.

Извјештај

о другој редовној сједници православне српске епархијске конзисторије, држаној у Пакрацу 17. фебруара 1904. под предсједањем Његова Високопреосвећенства господина епископа Мирона.

Узето је на знање и равнање расположење преузв. г. угар. министра богочасти и наставе, да се надлежност за давање врш. богословима опроста од законитога узраста, управља једино по мјесту рукоположења. — Услед дописа кр. зем. владе, одјела за богоштовје и наставу одређена су у три случаја забиљежења у матице вјенчаних о разводу односних бракова и у два случаја накнадни уноси у матице крштених односно вјенчаних. — Узет је на знање допис кр зем. владе, да за набаву икона на иконостас парох. цркве у Поучију, дозвољава припомоћ од 350 К и о том је обавештена црк. општина с тиме, да се скице икона имају конзисторији на одобрење поднијети. — Узета је на знање предаја парохије у Г. М. пароху Р. Ч. — Узето је на знање расположење протопрезвитера новограднишког К. Т. у погледу испомагања оболелом пароху М. Д. у О. — Парох С М. у Ш. упућен је уз опомену, да у будуће највећу пажњу обраћа св. честицама. — Администратор парохије ветовачке К. М. у Т. позван је, да утвачи ред богослужења преко године за обе парохије и тај ред поднесе на одобрење. — Обавештена је црк. општина у Лаповчанима, да је исписани стечај на мјесто парох. помоћника остао безуспешан. — Молба Д. К. из С. Г. за припомоћ ради лијечења,

препоручена је Сабореском Одбору. — Парох А. Б. из Г. опомењут је ради некоректног и недозвољеног начина дописивања са својом претпостављеном власти. — Узето је на знање очитовање Ј. Ј. из Р. да повлачи свој уток и о том је поднесен извештај преч. МЦСавјету. — Уток Т. И. из Г. враћен је уточнику као закашњел. — Узето је с одобрењем на знање преп. расположење, којим је услед касно пристеле, али иначе праводобно поднесене молбе С. С. из С., одгођен одређени избор протопрезвитера и пароха пакрачкога, и јереј С. С. припуштен избору, који је уједно поново одређен за 2. (15.) марта 1904., а надлежни администратор протопрезвитерата кажњен је писменим укором ради нетачности у званичењу. — Извештај духовника леноглавског за 1903. г. узет је на знање. — Упућено је парох. звање у Г., да су парох. звања дужна су потписивати свједоџбе о понашању и материјалном стању парохијана у колико одговарају истини, а судови да су дужни такове свједоџбе при расправама прочитати. — Парох. звање у Д. упућено је да има водити матице истодобно у два изворника. — Боривој Грбић, свршн. богослов из Нов. Сада позвао је да молбу своју за администрацију једне парохије надопуни. — Исписани су стечајеви на парохије у Кукуњевцу VI. разреда, у Граовљанима и Војаковцу V. разреда. — Молба црквеног општине у Д. Р. да јој се јеромонах И. Д из Ст. Србије привремено постави за парох. помоћника, уступљена је претходно преосв. г. епископу Дијецезану. — Тужба М. Л. из Н. против пароха С. Г., издана је овоме на очитовање. — Одређени су конз. чланови г. г. М. С. из Н. П. и Др. Н. Б. из Б. да спроведу истрагу на тужбу Ђ. М. из Л. против пароха С. Б. у Л. — Молба свешт. удове А. Г. из В. за припомоћ, препоручена је Саборском Одбору. — Претплаћена је за протопрезвитерске библиотеке и епарх. конзисторију књига „Зборник закона“ што је издаје задарска конзисторија. — Бракоразводних предмета ријешено је 28, од тих су два предмета окончана пресудом на развод брака.

Извјештај

о трећој редовној сједници правосл. срп. епархијске конзисторије, држаној у Пакрацу 16. марта 1904. под предсједавањем Његова Високопреосвећенства г. епископа Мирона.

Од кр. зем. владе, одела за богоштовје и наставу приполани крсни лист С. Ш. из С. прочитан је са клаузом правости ради употребе пред властима у њемачком царству. — На дописе вис. владе одређена су и то: у два случаја забиљежења у матице вјенчаних о разводу брака; у четири случаја исправак накнадни имена законитих родитеља и у два случаја накнадни уноси у матице вјенчаних односно умрлих — Парох. звање у К позвано је да удовољи замолници кот. области у П. у предмету накнадног уноса једнога у матице умрлих. — Саопштено је кр. зем. влади на њен упит мнијење конзисторије, како би Ј. А. из З. родом из Велеса у Мецедонији ради немогућности полученља потребне му свједоџбе о слободном стању и крштеног писма за намјеравано вјенчање, могао бити и без тих доказала вјенчан. — Узета је на знање наредба кр. зем. владе, којом је прописана за пучке школе „Библијска повест старог и новог завјета“ од проте Јована Бороте. — Узет је на знање допис Саборског Одбора, да је одобрио из јерархијског фонда дотацију од 1000 К за протопрезвитерског помоћника у Бјеловару и исписан је стечај на то мјесто. — Услед извјешћа епарх. административног одбора пакрачког, изречена је потреба оснивања посебне парохије у Смудама односно оцепљење исте од досадање матице у Воћину. — Смрт пок. свештеника Михајла Херака, пароха и члана епарх. конзисторије у В. Писаници и Михајла Доњег, пароха у Окучанима узета је са жалошћу на знање, учињено је расположење да околни свештеници администрирају обје парохије и исписан стечају на парохију у В. Писаници I. разреда и Окучанима V. разреда а роком до 26. априла (9. маја) 1904. — Обављени дана 2. (15.) марта 1904 избор протопрезвитера и пароха пакрачкога и проглашење јереја С. С. за изабранога протопрезвитера и пароха, уништен је на темељу §§ 68. II. Е, 58. II. Г. и 16. II. Б. прев кр. Рескрипта. Приговори скупштинара В. Л. гледе несаразмјера бирача скупштине пакрачке према ваљеским и да црквени одборницима не припада право избора пароха, нису уважени. — Молба

В. М. пароха у Б. којом компетује на парохију у Јамени, достављена је архидијецезалној конзисторији. — Извештај С. Г. пароха у Н. на тужбу М. Л., узет је на знање. — Молба М. Б. пароха у К. за бесплатне купке у Топуском, препоручена је кр. зем. влади. — Одобрен је ред богослужења за 1904. г. у парохијама Трештеновачкој и Ветовачкој, те Кусоњској и Грашланској. — Одобрено је протопрезвитеру А. З. у В. да може узети јеромонахе К. Г. и Г. Ђ. за личне помоћнике, а уједно му је подијељен једномјесечни допуст у сврху лијечења. — Уписано је парох. звање у П. да одсада не врши никакове свештеничке обреде над вјерницима еванг. аугзбуршке вјероисповијести. — Умољена је кр. зем. влада за дозволу накнадног уноса два случаја крштења у матице парохије у С. — Статистичке упитнице Ш. достављене су кр. зем. статист. уреду у Загребу. — Пожурена је кр. жуп. област у Б. ради подвоза за катихизацију правосл. дјеце у Ш. — Предсједништво црквене општине у Д. а преко њега и црквени одбор и скупштина упућени су да разврставањем црквено општинске заједнице њихове са оном у Дољ., више престала заједница обију парохија, која је по нужди дата пароху у Д. у администрацију, и уједно је изјављено црк. општини у Д. жаљење конзисторије, да чланови њени могу пријетити јединству цркве своје, ако свештеник њихов небуде служио другога дана Ускреса у Д. него у Дољ. — С. М. из М. позван је да предујми истражне трошкове ради испедовања тужбе његове против пароха Н. Г. у М. — На тужбу Б. В. из К. против пароху М. Б. у К. одређен је члан В. Б. да проведе истрагу. — Молба свешт. удове. Ј. О. из Б. препоручена је Сабору. Одбору. — Од тројице компетената на мјесто катихете на кр. реал. гимназији у Бјеловару, предложен је ради именовања јереј Радослав Грујић, парох. помоћник у Земуну. — Ријешавано је 34 бракоразводних предмета, од којих је један окончан пресудом на развод брака.

ЛИСТАК.

Вести.

Архијерејска служба. Његово високопреосвећенство г. епископ темишварски *др. Георгије Летић*, служио је први дан ускреса у саборној цркви, а други дан у горњој, на којој је благоизволео проповести 4 манастирска искушеника и многогодишњег црквењака саборне цркве Јована Теодоровића — Краљевчанина за чтеце.

Одлазак у дијецезу. Због непредвиђених прилика, високопреосвећени г. епископ темишварски *др. Георгије Летић*, није могао 15. о. м отићи у своју резиденцију и примити управу, него ће то учинити 28. априла (11. маја.).

(Мио гост.) Његово високопреосвећенство г. епископ далматински др. *Никодим Милаш*, бавећи се у Бечу, свратио је и доле, те је дошао у госте своме брату високопреосвећеном г. епископу бачком *Митрофану Шевићу*, одакле је у недељу 11. о. м. учинио подворење Његовој Светости.

Његова Светост је позвала г. епископа Милаша за 12. о. м. на ручак, којом су га приликом поздравили због професора карловачке богословије, његови лични пријатељи из младих година и поштоваоци.

13. је г. епископ Милаш посетио свога професора на богословије високопречасног г. архимандрита *Илариона Руварца*, а 15. се повратио у Беч.

Високопреосвећени г. епископ *Митрофан* приредио је два ручка у почаст своме госту, а г. *Арса Пајевић* вечеру, на које су биле многе званице позване.

(Нове српске земљорадничке задруге.) 3) У *Бежанији*, 4) у *Кузмину*, 5) у *Прогару*, 6) у *Печују*, са неограниченом одговорношћу.

(Конгрес српских земљорадничких задруга). Како смо извештени, одржаће се овогодишњи Конгрес Српских Земљорадничких Задруга у Топлицама (Топуско- у Загребачкој жупанији), дана 12. (25.) и 13. (26.) Маја. — Програм Конгреса објавиће се касније.

(„Српско Школско Мастило“). Књижарница код Вука Ст. Караџића (Св. Ф. Огњановића), у Ср. Карловцима, добила је од Високославног Школског Савета, одржаног 2. (15.) Априла о. г. повласницу на „Срп. Школско Мастило“, од којег 5% чисте добити иду на Школски Фонд Св. Саве.

Позор! Упозоравамо браћу свештенике на позив патроната архид. свештеничког конвикта, те нек изволе доћи у заказану скупштину.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

(Исправак.) У 6. бр. у допису на Забрђа погрешно се рекло, да је конзисторијални фишкал био мњења, да администратори парохија, немају права гласања при избору окружног проте. Није он тоже био противан, него општински биљежник из Дарувара Сунајкић.

Читуља.

У *Пашињану* епархије горњо карловачке умро је у 40. години парох пашињански и члан епархијске конзисторије *Александар Трбојевић*.

У *Бечичину* у Срему, умро је у 58. години парох бечичински *Гаврa Живковић*.

Вечан спомен умрлој браћи!

Послате књиге на приказ:

Књиге Српске Књижевне Задруге:

Драматски списи *Јована С. Поповића* књига II. Предговор од Д. К. Ст. XI. и 147.

Песме *Бранка Радичевића* књига I. с предговором М. К. Драгутиновића Ст. XXVI. и 159.

Причање Вука Дојчевића, скупио и сложио *Стјепан Митров Љубиша*, књига II. Живот и рад Ст. Љубише описао је у предговору Љубомир Јовановић, проф. Ст. XXXIV. и 137.

Светле слике, написао *Драгутин Ј. Илић*. (Ова је књига награђена из фонда пок. попа Микалаћа). Ст. 168.

Са острва, приповетке *Ива Тинина*. Ст. 244.

Приповетке *Алфонза Додеа*, с француског превео *Душан Л. Бокић*, с предговором о Додеу од др. *Јована Скерлића* Ст. XXIX. и 158.

О хероjима, хероизму и обожавању хероја у историји, написао *Тота Карлајл*, са енглеског превео *Божа Кнежевић*, проф. О. Карлајеу је предговор написао *Б. Кнежевић*. Ст. XV. и 326.

Патронат правосл. српског архидијецезалног свештеничног Конвикта у Ср. Карловцима.

ПОЗИВ.

Чланови правосл. српског архидијецезалног свештеничког Конвикта, овим се позивају на скупштину, која ће се одржати у уторак 27. априла (10 маја) 1904. г. у 10 сахати пре подне у гимназији, после одржане дражбе за градњу куће за Конвикт.

Ср. Карловци, 12. (25.) априла 1904.

Тајник: Радослав Марковић, парох.

Председник: Јован Јеремић, протопрезвитер.

Књижевне вести.

Изашао је 15. број

БРАНКОВА КОЛА

са овим садржајем:

Светислава Стефановић: Акорди бесмртности. — Б. Бранчић: Тумарам сам (по мађареском). — Милан Будисављевић: Таласи. — Стеван Сремац: Идеја. — Д. С. Мерешковски: Смрт богова. — Ludwig Fulda: Како ваља преводити? — Мојо Медић: Имена претима на човечјој руци. — Ковчежић: Књижевне оцене и прикази.

„Бранково Коло" излази сваког четвртка. Цена је листу за Аустро угарску, Босну, Херцеговину и Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна, на четврт 2 круне 50 пурура (или филира).

Позив на претплату.

Како је нестало и последњег комада књиге „ВЕЛИКОГ ТИПИКА", а с многих се страна данас тражи; то смо намерни, да штампамо у другом поправљеном и умноженом издању Васе Николајевића, проте и пароха пришког

„ВЕЛИКИ ТИПИК",

ако би се довољан број претплатника пријавио, да се штампарски трошкови подмирити могу, *иначе не.*

С тога умољавамо и молимо пречасну г. г свештенике оба реда, учитеље, богослове и књижаре, да изволе похитати с претплатом, како би књига што пре ући могла у штампу.

Књига ће бити штампана на финој артији, имаће преко 27 штампаних табака, а стајаће као и прва 4 круне. Рок претплате продужујемо до свршетка Марта.

Претплату ваља слати Управи Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У Карловцима 20. Фебруара 1904.

Српска Манастирска Штампарија.

АПОСТОЛИ
ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ
УРЕДИО
Прота Василије Николајевић.

Цена 1 књ. брошираној . . . . К 1·50
„ 1 „ тврдо везаној . . . . „ 2·—
„ 1 „ тврдо везаној у сафијану „ 2·50

Књига се може добити код Управе Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ
СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА
ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота ЈОВАН БОРОТА

(На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903 г. за уџбеник у српским основним школама.)

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потопу. — VII О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израиљци у Египту. — IX. Израиљци излазе из Египта. — X. Израиљци у пустињи. — XI. Израиљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечино. — II. Рођење Спаситељево — III. Мудраци са истока. — IV. Бежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање Спаситељево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спаситељевих противника. — X. Свечани улазак Спаситељев у Јерусалим. — XI Тајна вечера. — XII. Суђење Спаситељу. — XIII. Смрт и погреб Спаситељев. — XIV. Васкрсење Спаситељево. — XV. Вазнесење Спаситељево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спаситељева. — XIX. Наука Спаситељева. — Завршни преглед.

Цена је књизи 30 филира.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА
ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу гг. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

КЊИГОВЕЗНИЦА
СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ
у Ср. Карловцима.

Јављамо свима а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све веће модерне књиговезнице у престоницама, с тога смо у стању израђивати све послове на потпуно задовољство.

У то име обраћамо се за посао управама, да књиге из својих књижница, повере нашој књиговезници на увез по веома умереној цени.

УПРАВА

српске манастирске штампарије.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad Број 255, 256, 258/К. а. 157, 158, 151. ех 1904.

СТЕЧАЈ. 16 2—2

Исписује се на парохије у Великој Писаници I. разреда и у Окучанима V. разреда и на мјесто протопрезвитератског помоћника у Бјеловару са платом VI. разреда.

Рок је стечају укључиво 26. април (9. мај) 1904. год.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем потписаној конзисторији до горњега рока 1904. поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 16. (29.) марта 1904 г. држане.

Предсједништво.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 19 1—1

Патронат правосл. српског архидијецезалног свештеничког Конвикта у Ср. Карловцима расписује дражбу на мањак ради градње куће за Коовикт за уторник 27. априла (10. маја) 1904. год. у 9 сати пре подне у гимназији.

Прорачун је за сав посао К 48.800·87.

Сваки лицитант полаже 10% вадијума.

Задржава се право повереља према предузимачу.

Прорачун и услови могу се видети сваки дан код председника.

Ср. Карловци, 12. (25.) априла 1904.

Тајник
Радослав Марковић
парох.

Председник
Јован Јеремић
протопрезвитер.

К. 94, 164./147. из 1904. 18 1—3

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на обудовљену парохију IV. плаћевног разреда у Тиса-Сентмиклошу. Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 15/28. маја о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 9/22. марта 1904. године.

Председништво.

Број 235 ех 1904./К. з. 194. 17 1—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Боже Агбибе из Загреба, против супруге му Драгиње, сада непозната боравишта, овим се речена Драгиња позива да у року од три мјесеца, од дана прве објављења едикта овог рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане или мјесто садањега свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без ње окончати.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 16. (29.) Марта 1904. г. држане.

Председништво.

Ад бр. К 626/75 ех 1904. 15. 3—3

СТЕЧАЈ

на новокрејирано место сист. парох. помоћника у Чуругу са II плаћевним разредом с тим, да молитељи своје прописано инструјисане молбе путем надлежности конзисторији овој најдаље до 17. (30.) Априла о. г. поднести имају.

Из седнице епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 2. (15.) Марта 1904.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђенаи зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

24—8 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 269. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 9

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 30. априла 1904.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Високопреосвећени Г. епископ темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео је по високом овлашћењу *Његове Светости* 23. о. м. рукоположити у саборној карловачкој цркви свршеног богослова Владимира Бичанског за ђакона, а 24. о. м. у дворској капели за презвитера, који је одређен за администратора парохије у Беочину.

А по високом овлашћењу високопреосвећеног г. епископа будимског *Лукијана Богдановића*, као администратора темишварске епархије, рукоположити у дворској капели 24. о. м. свршеног богослова Добривоја Николића за ђакона, а 25. у истој капели за презвитера, који је одређен за администратора парохије у Сенаду.

НЕЗВАНИЧНО.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

Глава 2.

Ѡ любови.

В. 1. Што єсть любовь;

От. Любовъ истинита, не такѡ речма wпиєѕесе, какѡ што дѣломъ испољаваєе. Єсть пакъ любовъ наклоненіе сердца ко нѣкой вещи.

2. Ткоѣе насъ научити истиннѡ любити;

От. Онай ѣе васъ научити любити, кои васъ научи добро творити.

3. В А тко ѣе насъ научити добро творити;

От. Законъ божій десетословія, опъ ѣе васъ научити добро творити.

4. В. Што єсть законъ десетословія;

От. Єсть святое, праведное и вѣчное правило житія человѣческаго, от самога Бога пръстомъ нѣговимъ написанно, и прекѡ Мѡѵсеа на гори синайской людма wбавлено (Исх. 31, 18.).

5. В. Зашто се называ законъ десетословія;

От. Зато, єръ у себи десетъ заповеди садр'жи. А самъ Богъ назва законъ тай десетословіемъ. (Исх. 34, 28., Девт. 4, 13., Гл. 10, 4.)

6. В Каква е сѣмма овогъ закона десетословія;

От. Сѣмма десетословія єсть єдна истинита любовь. Исполненіе закона єсть любовъ, говори апостолъ (Рим. 13, 10.).

7. В. Кога ваља любити;

От. Два само предмета истинне и савр'шене любови поставихъ законоучитель небесный, и то есть Богъ и человѣкъ (Мае. 22, 37—40.)

8. В. А дрꙋге ствари невазваше любити;

От. Самъ Дꙋхъ заповеда преко Апостола говорећи: не любите міра, ни іаже в' мірѣ (1. Јwa. 2, 15.).

9. В. Какѡ дакле ваља любити Бога;

От. Ѳ томъ учи самъ Спаситель, да свимъ срдцемъ, своимъ дꙋшомъ, своимъ мыслю, и своимъ крѣпостю нашомъ, Бога ваља любити (Мае. 22, 37.).

10. В. А што пакъ есть любити Бога;

От. Любити Бога есть са свакимъ усрдіемъ испуњавати заповѣди ѳгѡ (Јwa. 14, 23.).

11. В. Зашто дꙋжни смо любити ближњегъ нашегъ;

От. Зато, ѳръ е любовъ ближњегъ сакопчана съ љубовмъ божіомъ. И кои люби Бога, тай люби и ближњега, и кои люби ближњега, тай и Бога люби (I. Јwa. 3, 17. 18.).

12. В. Како ваља любити ближњега;

От. Мера вѣрна ове љубови есть љубовъ насъ самихъ. То есть: вели Богъ любити ближњегъ нашегъ, какѡ самогъ себе (Мае. 22, 39.).

13. В. А што е то любити ближњегъ какѡ самогъ себе;

От. Показꙋе то самъ Спаситель, кадъ говори: Ѣже хощете, да творетъ намъ человѣцы, творите и вы имъ такоѣеръ (Мае. 7, 12., Лѣк. 6, 31.). И што себи нехоћеть, дрꙋгомꙋ нетвори (Дѣя. 15, 20.).

14. В. Тко е то ближњи нашъ;

От. Свакій человѣкъ, кои живи на земли. Понеже 1) Сви имамо єдногъ творца и Бога (Малах. 2, 10., I. Кор. 8, 6.) 2) И от єдногъ отца по плоти произидосмо. (Быт. 1, 28.). И свисмо во єдно упованіе звани (Еф. 4, 4.).

15. В. У чемъ се састои љубовъ насъ самыхъ;

От. Налазимо у писмѣ 1) Да сахранимо дꙋшꙋ от грѣховъзъ 2.) Да чꙋвамо тѣло от всквр'нења плотскогъ (Рим. 6, 13.) 3) Да снабдевамо тѣло потребитима вещма (Еф. 5, 29.) 4) Да чꙋвамо себе от свакога вреда и нагѣбе.

16. В. Што дакле изискава законъ десетословія от человѣка;

От. Двое само истезꙋе 1) Да бы указняти се от зла 2) Да бы творити добро. Єръ ніе доволно хрістіянинꙋ от злихъ дѣлъ чꙋватисе и вездр'жавати, по іошгъ къ томꙋ дꙋжанъ есть по заповедемъ божіимъ живити.

17. В. Што се разꙋмева чрезъ добро творити;

От. Добра хрістіянска дѣла савр'шавати, есть добро творити. Или добро творити, есть по заповедемъ божіимъ живити.

18. В. А што есть уклањатисе от зла;

От. Злихъ дѣлъ бѣгати, есть уклањати се от зла. Грѣхъ есть найвеће зло, и свако зло дѣло грѣхъ есть дакле убѣгавати от грѣха, есть клонитисе от зла.

19. В. Како се разделюе законъ десетословія;

От. Бздѣи сꙋма овогъ закона есть љубовъ. и љубовъ относитсе Богꙋ и ближнемꙋ: тогѡ ради самъ Богъ раздѣлїо вѣга на две таблице, от коихъ на пр'вой написане всѣ четири заповѣди, кое управляю љубовъ къ Богꙋ, а на дрꙋгой всталыхъ шестъ заповеди кое храпетъ љубовъ ка ближнемꙋ.

§. 1.

Пр'ва таблица

Ѳ љубови къ Богꙋ

1. Заповѣдъ.

В. 1. Коя есть пр'ва заповѣдъ десетословія;

От. Азъ есамъ Господъ Богъ твой, да небздѣгъ тебѣ бози ини развѣ мене (Исх. 20, 2.).

2. В. Што заповеда Богъ у овой заповѣди;

От. Много се заповеда намъ овима речма, а именнѡ 1) Да бы мы истиннѡ познали Бога нашегъ (Јwa 17, 3.) 2) Да бы познавше, вѣровали у нѣга єдинога (Евр. 11, 6.) 3) Да бы искрено љубили га, іакѡ блага (Мае. 22, 37.) 4) Да бы почитовали нѣга кромѣ свега іакѡ свята (Ψал. 28. 1, 2.) 5) Да бы кланялисе нѣмо єдномꙋ, и работѣнѡ слꙋжили іакѡ Богꙋ (Мае. 4, 10) 6) Да бы боялисе ѳго іакѡ правосꙋда (2. Петр. 2, 17.).

3. В. А што напротивъ запрещава Богъ у овой заповѣди;

От. Запрещава све што є противно заповѣєномъ. Напримѣръ 1) запрещава крайнее и грѣбое безбожіе (Ѱал. 13, 1.) 2) Лазыческо многобожіе и Ідослѣженіе (Исх. 32, 4., Ѱал. 80, 10. 11.) 3) сѣевѣрство т. є. неправедно Богопочитаніе (I. Тим. 4, 7.) 4) отпаденіе от праве и истинне вере (Евр. 6, 6.) 5) Јошть запрещава врачанѣ, и свакѡ чародействo (Lev. 19, 26—28.).

4. В. Какѵѣ є каштинѣ ѡпредѣліо Богъ престѣпникѡмъ ове заповеди;

От. Ѳпредѣленна єсть велика и вѣчна казань, всѣжденіе вѣчное (Малах. 3, 5.).

2. Заповѣдъ.

5. В. Коя є дрѣга заповѣдъ;

От. Не сатвори себи кѣмира, ни всякагѡ подобія, да неповлонишися имъ, и да непослѣжиши имъ (Исх. 20, 4. 5.).

6. Б. Што овде запрещава Богъ;

От. Какѵѣ што є у пр'вой заповеди запретіо лажныхъ Богѡвъ почитаніе, такѵѣ пакъ овде запрещава да бы тыхъ богѡвъ образе или Іконе нетворили и тимъ бы неклањалисе и неслѣжили: но како нихъ отбацамо, тако бы и образе нине отметали (Lev. 19, 4.). Запрещава ва обще, да бы мы хрістіяни чести и поклоненія божія никаквой твари ни подъ коимъ начиномъ неотдавали (Иса. 42, 8.).

7. В. Нисли противно овой заповеди нашихъ Іконъ изображеніе;

От. Ніе. Понеже Іконе хрістіянске нисѣ Ідоли. Ідолъ бо ничто єсть в' мірѣ (I. Кор. 8, 4.), а Іконе наше єсѣ истинна изображенія онихъ вещей, кое єсѣ, какѡ ти Бога и святыхъ ѳгѡ угодникѡвъ.

8. В. Чим се можемо уверити, да ніе противнѡ изображати Іконе;

От. Увѣрава насъ самъ Богъ, кои є заповедіо Моусею образе херѣвимѡвъ шивеномъ и тканомъ майсторіомъ устроити. (Исх. 25, 19. 20., Гл. 26, 1.), и кои єсть заповѣдіо змію бакарнѣ поставити на др'ветѣ (Чис. 21, 9.), коя єстъ была Ікона Христа распетога Јѡа. 3, 14.).

9. В. Какѵѣ ваља почитовати свяге Іконе;

От. Почитовати Ікопе святе лѣпо єсть и благочестнѡ, но не боготворити. Почитѣемъ Іконѣ какѵѣ ваља, кои умъ возводитъ к' изображенномѣ на Ікони. Такѡ на приликѣ, Ікони распетагѡ Спасителя кланямсе, а умомъ припадамо, къ самомѣ распетомѣ. Онай пак зло почитѣе Іконѣ, кои такосе мози Ікони, какѡ самомѣ изображеномѣ на пей.

10. В. Каква послѣдѣе каштига престѣпничкѡмъ ове заповеди;

От. Послѣдѣе имъ каштига 1) От Бога клетва (Девт. 27, 15.) 2) Стыдъ вѣчныій (Ѱал. 96, 7., Иса. 42, 17.) 3) Изсѣченіе и коначное погѣбленіе (Зах. 14, 12.).

3. Заповѣдъ.

В. 11. Коя єсть треѣа заповедъ;

От. Непріемли имене Господа Бога твоегѡ васѣе.

12. В. Што ище Богъ от человѣка преко ове заповеди;

От. Именомъ божіимъ разѣмеваесе самъ Богъ. За то хоѣе 1) Да бы мы свято ѳгѡ име хвалили и славили на свакомъ местѣ, и на свако време, дѣломъ, словомъ и помышленіемъ (Ѱал. 33, 4., Ѱал. 134, 1—3.) 2) Да бы боялисе имене ѳгѡ, іакѡ страшнѡ и свято єсть (Ѱал. 60, 6.) 3). Да бы мы хвалилисе ѡ имени ѳгѡ (Ѱал. 104, 3.) 4). Да бы исповѣдалисе ємѣ (Ѱал. 141, 8.) 5). И славѣ да приносимъ святомѣ имени ѳгѡ (Ѱал. 95, 8.).

13. В. А што запрещава Богъ преко ове заповеди;

От. Запрещава свако зло употребленіе своего имене. Какѵѣ ти 1) Запрещава хѵѣа іавнѣ усты, и тайнѣю срцемъ и мыслію коя быва, напримѣръ: ако бы тко рекао или помыслио, да онъ ніе благъ, или є неправеданъ, тай хѵѣи име божіе (Lev. 24, 15. 16.) 2). Запрещава се проклинаніе себе самогъ, или ближнѣгъ божіимъ именомъ (Екк. 10, 20., Јак. 3, 9.) 3) Запрещѣетсе заклетве именомъ лажныхъ богѡвъ 4) запрещѣетсе лажне заклетве именомъ божіимъ (Мао. 5, 34. 37., Јак. 5, 12., Сір. 23, 9—13.), 5) Запрещава се свако безѣмно, залѣдно поминаніе божіегъ имена, и свако зло того употребленіе.

14. Валяли се человѣкѣ Хрістіянинѣ заклети именемъ божіим;

От. Заклетва єсть призиваніе Бога за сведочѣѳ и за отмащеніе или награжденіе, да хоѣе се правде дѣржати. Зато не свака заклетва, но лажлива и у маловажной ствари коя быва, залрещава се. А истинна и у

великихъ дѣлахъ заклетва дозволявасе (Девт. 6, 13., Гл. 10, 20.).

15. В. За што се лажлива заклетва запрещава;

От. Познато єсть, да се у кривой заклетви заѕ҃дъ узима име божіе, и тимъ истимъ неслависе, него се кѕди и хѕіи (Lev. 19, 12. Чис. 30, 3.)

16. В. Іоштъ каква се заклетва запрещава;

От. Запрещава се она, коя быва на погибелъ ближнагw (I. Цар. 25, 22.. Дѣя. 23, 12.).

17. В. Какѕ є каштиѓ wпредѣліо Богъ, кои престѫпаю заповѣхъ овѕ;

От. Самъ Богъ рече: што нєччистишъ пріемлющихъ име єго васѣе (Изх. 20, 7), т. є. злыхъ злѣ какw лажливыхъ погѕбитъ (Зах. 5, 4., Дѣя. 5, 5.).

4. Заповедъ.

В. 18. Коя є четвр'та заповедъ;

От. Помни день сѣббѡтнын, святити єго, шестъ днiй дѣлай, и сатвориши въ нихъ вся дѣла твоя, а день седмый сѣббѡта Господѕ Богѕ твоемѕ (Исх. 20, 8—10.).

19. В. Што вели Богъ у заповеди овой творити;

От. Снисходеѣи Богъ немоѣи и потребамъ человѣческимъ, разделява седмицѫ на две части и шестъ дана дае человѣкѕ, у кое бы онъ радеѣи промышлявао за свое препитаніе, и дрѕге потребе: а єдинъ данъ за себе wставля, да бы у тай данъ человѣкъ почивши от всехъ дѣлъ приносио благодареніе и хвалѕ Богѕ, за сва благодеянія, коя є приміо от рѣке Господне.

20. В. Кои єсть тай данъ, кога Богъ заповеда святити;

От. Такавъ данъ у старомѕ законѕ wсвятіо Богъ сѣббѡтѕ (Быт. 2, 2, 3.), а у новой благодети ради васкр'сенія Христова, кое было у недѣлю (Мао. 28, 1.) Святіи апостолы данъ по сѣббѡти пр'вый у мѣсто сѣббѡте светити заповедише.

21. В. Какw валя светити сѣббѡтѕ нашѕ, то єсть неделю;

От. Слѣдѕющимъ начиномъ 1) Нелѣностw приходити у храмъ божій (Ѱал. 26, 4., Екк. 4, 17.) 2) Проповѣдъ и проча пр'ковна чтенія прилежно слѫшати (Лѕк. 10, 39., Дѣя. 20. 7.) 3) Молити се благовѣйнw (Екк. 5, 1—6.) 4) Ниште и убоге снабдѣвати милостинiомъ (I. Кор. 16, 2.) 5) Дѫшомъ и тѣломъ спокойствовати (Иса. 58, 13.) 6) Са свима домаѣима своима покоитисе (Из. 20, 10.).

22. В. А што запрещава ова заповедъ;

От. Све што є противно представленомѕ зактеванiю, коя єсѕ 1) запрещава презираніе и немареѣ приходити у храмъ божій (Евр. 10, 25.) 2) Разговоре, игре, смѣхъ и спаванѣ у цр'кви запрещава (Јwа. 2, 14—16). 3) Нерадиво слѫшаніе божія слова (Јер. 6, 10.) 4) и заборављѣ слѫшанога слова (Лѕк. 11, 28.) 5) и неиспољняванѣ тога слова (Јез. 33, 31.) и подобная.

23. В. Што се іоштъ овде запрещава;

От. Злый обычай да бы непроводити време дне недѣлнаго у кр'чми, у пізнствѕ, у трговини, у забавахъ, у играхъ и дрѕгихъ таковихъ дѣлахъ.

24. В. Зашто имамо праздновати дрѕге празднике;

От. Двострѕке имамо празднике у цр'кви, т. є. Господске и великих угодникwвъ божіихъ. Господске празднѣемо за воспоминаніе великихъ дѣлъ божіихъ, насъ ради бывшихъ, какоти праздникъ благовѣщенія, богоявленія и проч., а святыхъ празднѣемо памяти за подражаніе жителства ихъ, да послѣдѣемо и вѣри ихъ.

25. В. Каковимъ начиномъ ове праздникє валя проводити;

От. Тако какw и данъ неделный во ѱалмѣхъ и пѣніихъ и нѣснехъ дѫховныхъ.

26. В. Каква каштига очекѣе кои престѫпи овѕ заповѣдъ;

От. Прети Богъ преко пророка, заженіемъ града и домwвъ (Јер. 17, 27.), и да хоѣе излити іарость свою на нихъ (Jes. 20, 13.).

27. В. А какѕ маздѕ wпределіо Богъ, кои хране нѣгове сѣббѡге. т. є. свєтковине;

От. Назначава онеѣ Богъ преко пророка 1) Да хоѣе имъ дати име вѣчно и неwскѕдѣемо 2) Да хоѣе дати имъ место именнито ѕ домѕ и wградн своей, т. є. у царствѣ небесномъ 3) іоштъ обещава, да хоѣе нхъ увести у домъ свой 4) И да хоѣе примити жертвѕ нинѕ и услышати молитвѕ нинѕ (Иса. 56, 2. 7.) 5) На последакъ wбещава Богъ да хоѣе дати бла-

готе земне и изобиліе хлѣбное, и наслѣдіе вечное. (Исе. 58, 13. 14.).

(Наставиће се.)

„Hrvatstvo" нам објављује рат!

Овијех дана дођоше ми на ум ријечи, које ми је прије двадесет година рекао тадашњи жупник у Св. Ивану-Жабно *др. J. Rieger*.

„Пријатељу, млади сте, па ћете се на жалост и увјерити о истинитости мојих ријечи. *Тај човјек ће још много срце људско ранити, можда чак и срце народа нашега и нашега*", — то ми је рекао у дому својему *др. J. Rieger*, а говорио је о *другу* својему...

Говорио је о *другу* својему, назвавши га *„опаким језуитом"!*

Имао сам тада разлога да ојађеном домаћину примјетим: „Немојте, господине, тако говорити. Вас су увриједили. Лична антипатија, бол изневјерене колегијалности, можда и заметци очајања због судбине худе, то рађа у Вама црне мисли и то Вас можда наводи на злогуке слутње"...

Не знам зашто, али тек искрсну ми у памети давно већ заборављени разговор тај и чини ми се, да се исти сада наставља.

Чини ми се као да чујем онај исти јаки глас из мушких прси људине оне, да га чујем како ми говори: *Јесам ли рекао?!*

Као да ми се свети за оно, што му онда не дадох заправо и што га хтједох умирити и ублажити, па ми непрестано понавља: *Јесам ли рекао?!*

Свети ми се. А ја бих и опет хтио да обуздам осветy његову. Хтио бих му рећи: Варате се добри човјече. Страшна Ваша слутња није се још обистинила. Па и неће, ако Бог да.

Хтио бих му то рећи, али ми затвара уста опет Хрват, опет римокатолички свештеник.

Затвара ми уста главом баш бивши уредник „Katoličkog Lista", госп. *Stjepan Korenić*.

Господин Стјепан Коренић лично ми је непознат. С њим се нијесам никада састао, нити сам икада с њим говорио. Познајемо се само по имену. Ја сам његово сазнао из „Katoličkog Lista", а сарадници неки његови казали су њему моје.

Лично ми непознат, ставио се он ето предаме и затвара ми уста и неда ми да речем данас оно што бих рећи хтио ономе који ми се сада свети...

— — — — — — — — — — — —

Покренули су *лист*, удешавају *штампарију*, хоће да оснују *странку. Римокатолички епископат* у *хрватском* народу развија барјак, на којему је написано *„Hrvatstvo"*, а који је прикован за копље *ексклузивног римокатолицизма*. Тај барјак узео је у јаке своје руке преузвишени арцибискуп загребачки, госп. *Јурај Posilović*, па га забада у *срце народа* краљевине *Хрватске* и *Славоније*, чак и *Далмације* кршне и *Босне* поносне. Дубоко га забада у *срце народно*, да чврсто у њему стоји. Тура га дубље, да сасвим пробије срце то велико и да га прибије за ледену стијену *братске мржње, немира и неслоге*...

То сам прочитао, не, то сам ишчитао из опроштајне ријечи г. *Стјепана Коренића* „na rastanku sa štovanim čitaocima Katoličkoga Lista", у броју 17. од ове године.

Запањен стојим и не смијем сад већ више дру *J. Ригеру*, на осветљиво његово: Јесам ли рекао?, одговорити оно, што бих одговорити желио...

Јест, *рањен је* и г. *Стјепан Коренић*. Рањена срца пада он као уредник „Katoličkog Lista". Пада славно, пада тако, да му на том паду морају завидити многи и многи од оних, што још сретно на великој висини балансирају, или се истом у висину пењу. Морају завидити његову паду, али он је ипак пао, *срце његово рањено је*, али *рањено је*, јауче он у болу срца својега, а срце народа његова, *народа хрватскога!*

У јауку његову још се нешто чује. Падајући довикује он браћи својој: „Pod kraj mi bismo se uslobodili, *jer imademo i razloga*, браћу свећенике и на још једну

stvar, ne upozoriti, već onom ljubavlju Kristovom, kojom je on sve narode na križu obuhvatio, zamoliti. Mi i naš narod, živemo, ispremiješani smo zajedno sa različnim konfesijama, napose sa po krvi nam pravoslavnom bračom Srbima. *Nedajmo se braćo, nikada voditi, ma otkuda to poticalo, strastima*“...

Мутан је глас, али много нам поручује. Госп. *Кореник* не говори бадава. Он има и разлога за оно што говори. Он зна, да ће се римокатоличко свештенство у народу хрватском с неке стране потјерати и повести у страсну борбу против православних Срба. Зато и моли браћу своју, да се не даду завести у службу страсти...

Копље које је ударено у срце народа хрватскога, наперено је и на срце народа *српскога*. Јака је рука која тим копљем управља. Оно ће *ранити* и срце *православног народа српског* у *Хрватској* и *Славонији*, у *Босни* и *Далмацији!*

Ако је у гласу г. *Стјепана Кореника* било што мутно још и нејасно, сад је већ све јасно и бистро.

„*Hrvatstvo*“ је у потпуној форми објавило рат Српству, рат којему је сврха *уништење* Српства у *земљама хрватским*, а то су све оне земље, чак и до најмањег комадића, у којима и на којима живи и *српски* народ. У тим *земљама хрватским* мора нестати свега што није *хрватско*, становници тих земаља морају бити *Хрвати*, језик њихов мора бити *хрватски*, застава *хрватска*.

Српству је изречена *смртна* пресуда. »*Hrvatstvo*« је има да изврши. Рат је отворено објављен, рат страшан, крвав и ужасан...

А *православље?*

С њим »*Hrvatstvo*« мудрије збори и подмуклије поступа.

Најприје га *одјељује* од *Српства*, а онда га *прекрштава* у „*грчко-источњаштво*,“ па *таквоме* нуди чак и *савезништво* неко у борби „против развратнима, безбожнима начелима и проти атеизму“!

Како тако, *православље* је дакле ипак некако пардонисано.

Јесте мудри, господо латинска, мудри јесте, ал' што више говорите, све се више и издајете.

Трубите у свијет да нећете дирати у *вјерска права* шљедбеника *других* вјероисповијести, а *православној* одмах поричете право, да се поноси именом својим, под којим је вијекове проживјела, него је ви у колијевку повијате, на крштење носите и по свом адету крштавате!

И када сте од *православне* цркве направили што желите и када сте је тако примакли ближе ономе што ви хоћете, онда јој великодушно обећавате чак и савезништво у борби „против развратним, безбожним начелима и проти атеизму, који је и њој опасан“.

Разумијемо вас. Сами се хвалите, да је крајњи циљ ваше борбе „обнова и препорођај свега у *Исусу Христу*“, у вашим пак устима значи то толико, колико да сте рекли: обнова и препорођај *свега* у хрватским Земљама *по калупу римокатоличке цркве!*

Или можда није? Или се ви зар смијете изневјерити *ономе*, који је у првој својој папској посланици инаугурисао ту обнову и препорођај свега у *Исусу Христу*, коју сте мисао и ви прихватили, да њоме усрећите земље хрватске? Не, то ви несмијете. А кад *он не познаје Христа*, него *само* у *римокатоличкој цркви*, управо једино *у себи*, онда зар и ваша обнова и препорођај свега *у Исусу Христу* незначи удешавање свега *по калупу римокатоличке цркве?*!

Тако ви хоћете да се обнови све у „*јавном друштвеном животу*“ у земљама хрватским.

Али у том животу је и *православна*, или по вама „грчко-источна“ црква. Она наравно нема права тежити за обновом и препорођајем јавног и друштвеног нашег живота по калупу *своју*. Не. То је само *ваше* право. А пошто је и она у животу оном који ви хоћете да обновите и препородите, потпада и *она* тој обнови и препорођају, наравно *по калупу вашем*.

То нијесте казали, али то је логична пошљедица онога што сте рекли. Уз то, ви говорите о својим „хисторичким“ и

„виртуалним“ правима у земљама хрватским. Ми пак знамо, да ви тих права имате на товаре. Знамо чак и то, да је »хисторично« и »виртуално« право ваше, тражити *успоставу* онога стања, које у у *Хрватској* бар и *Славонији* није познавало *друге* вјере, ни *друге* цркве, осим *римокатоличке!*

Нема дакле пардона ни *православљу*. И њему је објављен рат. Објављен му је *подмукло*, баш скроз модерно, па *тако* ће се ваљда и водити.

Рањено је срце народа *хрватскога*, јауче г. Коренић, *Сриству* је проглашена *смртна пресуда*, а *православљу* је оглашен *подмукли* рат, то сад знамо ми . . .

— — — — — — — — — — —

»*Hrvatstvo*« нас трга у комаће, па *Сриство* убија, *православље* прекрштава, шљедбеницима *грчко-источне* вјероисповијести показује прстом на њихове *атеисте*, позивајући у *сложну* борбу против њих!

Кад се човјек не би морао гадити, онда би се морао дивити толикој безочности и препредености.

Да нас убијете као *Србе*, да нас закопате као *православне*, и онда нас позивате у *борбу* против *атеизма!*

Ја незнам шта мисле ти ваши „шљедбеници грчко-источне вјероисповијести у земљама хрватским« и како о том рачунају природне њихове воље, али послије ове ваше и овакве објаве рата држим да морају војску своју повести, да морају сви до пошљедњега изаћи у бој најприје *против вас*, ако хоће да се спасавају и као *Срби* и као *православни*. И тек онда када борбу с *вама* сврше, могу помишљати да заметну бој *православних* са *атеистама*.

Ви сте опаснији. Ви убијате, а жртвама својим не дате ни да се бране.

Или можда мислите да имате »хисторичко« и »виртуално« право, да нас до једнога покољете, а ми и да не писнемо? Ако сте већ власни у земљама овим објавити нам рат и борбу до јавног уништења нашега као Срба и подмуклог као православних, требали би бар да се сјетите, да смо и ми, крвљу својом за земљу ову проливеном, стекли такође бар једно »хисторичко« право, *право на самообрану*. Живот наш овдје, сва историја његова и није ништа друго, него вјечита обрана од нападаја ваших, час јавних, час потајних и подмуклих. Имамо и ми дакле своје „хисторичко“ право. Морамо се бранити. Морамо се отимати испод вјешала, која сте свијету на видику подигли за *Сриство*, морамо се отимати испод ножа, који сте из потаје наперили у срце *православљу*.

Ви сте опаснији *Сриству* и *православљу* и од *атеизма*. Опаснији сте, јер нијесте само *подмукли*, него сте и *јаки*.

Па кад такви на нас кидишете, зар ми онда смијемо и помислити, да се упуштамо у борбу и са *другим* непријатељем? Вама би то било згодно. Док би се ми међусобно клали, дотле би нас ви могли с леђа по глави млатити, док нас не би збиља умлатили.

Не, не, господо латинска. За *православне Србе*, за те ваше »шљедбенике грчко-источне вјероисповијести у земљама хрватским“ још дуго неће сванути дан озбиљна разрачуна са атеизмом, јер ви их нагоните, да ради обране живота својега, зову у помоћ и све оне *атеисте*, који још хоће бар *Срби* да буду. Ви их нагоните, да и *на дому вашем* траже сваког, ко је *против вас*, па с њим у *слогу* да ступају против вас, чак и из *бијела свијета* ако се нађе ко *против вас*, и с тијем се морају *православни Срби* удружити на вас, јер сте јаки и опасни, и нама је дужност да се бранимо и као *Срби* и као *православни*, да се бранимо од вашега ножа. А ви сте нам ту дужност натоварали . . .

— — — — — — — — — — —

Из рањених срца *српских* и *хрватских* потећи ће крв. Ви сте за то одговорни. Крв та вапије Богу за освету. Она ће кривца стићи.

Јадни *хрватски* народе! Твоја „хисторичка« и „виртуална“ права против *православних Срба*, против *браће твоје*, пошли да бране *генерали*, који су јуче из *Француске* добјегли, гдје су ваљда свршили обнову и препорођај свега по

калупу својему. Зову те у бој против нас, чак и у име *службеног језика хрватскога!*

Хоћеш ли им вјеровати? Зар их не ћеш запитати: а гдје вам је *хрватски* језик у *најслужбенијој служби* вашој?

Та зар има ишта *службеније* од *службе Богу?* Па што се у тој *служби* не служе језиком *хрватским?* Што вас не дижу у бој против *римштине*, него вас драже на рођену браћу, да од *браће* направе *небраћу!*

Кајинову тољагу *мржње* дају ти у руке. Њоме да свалиш у гроб брата својега. Из гроба Авељева није никао благослов за Кајина! Небраћа су Јосифа турила у службу Фараону, али је и род њихов постао робљем мисирским . . .

Браћо Коренићева, хоћете ли у овај срамни рат, хоћете ли и народ свој *хрватски* у њ повести?

Има већ једно велико *православно* и *српско гробље*. Зове се *Жумберак*. Љута рана срцу *православном* и *српском*, али и невоља љута и вјековна срцу *хрватском*.

Можда ће вам поћи за руком, да створите још које такво гробље. Али и невоља ваша биће тијем љућа и трајнија.

Свештеници *римокатоличке* цркве у народу *хрватском!* Зар воће ваше смију рачунати на то, да сте заборавили на свету истину коју сте у школи научили, а која казује и доказује, да борба *крижа* са *крижем* и *крижа* са *крстом* помаже до побједе, или бар да даје маха, само *некрсту?!* Ви знате ко је расписао енглески *деизам;* ви знате одаштa су порасла крила њемачком *рационализму;* ви знате шта је грјешан плод *крижарских* похода; ви знате шта је направило мост *азијатима* преко мора у Европу . . .

Борба између *хришћана* није само одвратна, она је најштетнија за само *хришћанство*. То ви знате врло добро

И ипак зар хоћете борбу с нама? Можда вас голица поглед на гробље наше, на гробље братско. Али не дајте се варати. Из таква гробља куља отров, који трује најприје онога, који је такво гробље стварао.

Не варајте се. На нашем гробу нема за вас среће. На њему ће оргије своје славити она иста „развратна, безбожна начела и атеизам", против којих би ви хтјели да се сложно боримо, пошто сте нас најприје убили и закопали! Умножен и ојачан отров тај у борби нашој, то ће вам бити казна Божја за зло дјело ваше . . .

— — — — — — — — — — — — — —

Али гробље ново, попут *жумберачког* тешко ће се данас већ и створити.

Кад је њесарском министру у Напуљу, грофу *Ламбергу* постало потребним, да се упути свестрано у односаје *хрватске војничке крајине*, написао му је његов секретар *Ксавер Рајић* 1. марта 1781. прикладан за то извјештај.

Тај извјештај у рукопису добио сам из пријатељске руке и прочитао сам га.

У том извјештају нашао сам нешто и о питању, које мало час дотакох.

Секретар објашњује министру и послове око *унијаћења* у хрватској војничкој граници.

У те послове заплела се и *црковна државна власт*, а из разлога *политичких*.

Лукави, себични, частољубиви и властољубиви људи успјели су *православни српски народ* онога краја опањкати на *Највишем* мјесту, да је невјеран *пријестолу царском*, а то невјерство да се потрањује и одржава тиме, што је тај народ *исте вјере са Русима*. Да би се *пријесто царски* с те стране осигурао, доказивали су денунцијанти ти потребу, да народу томе треба одузети вјеру његову и свезати га са *римокатоличком* црквом. Да то доказивање буде саслушано, томе је припомогла околност, што су по ступању Петра III. на пријесто руски, сви предвиђали рат између Аустрије и Русије. Тај рат није смио затећи граничаре као *православне*.

Брзо, али *мирним* путем пошло се на посао. *Државна власт* давала је *сретства*, са којима су располагали *апостоли уније*. Сретства пак та била су прорачуната на *користољубље* људско.

Са потписима царских *генерала* издаване су *упутнице на исплату 50 фор.* сваком *новом унијату*. обећаване су *куће*, набављане *њиве* онима који се поунијате,

у граничара стварано је *увјерење*, да његова *вјерна и пожртвована служба* пријестолу царском *ништа не вриједи*, нити му може *награду* донијети, док се не одрече вјере своје; сваког дана граничар је морао гледати, како *обраћеници* добивају разне *слободе*, *милоште*, *унапређења* и *пензије*, а они који се не ће да обрате, морају да трпе свакојака *насиља*, *заостављања*, *омаловажавања* и друге разне *невоље*. Заједнчене *повластице* православним Србима биле су изигравање, подизање и поправљање *храмова* отешчавано, вршење *богослужења* забрањивано, *књиге црквене* уништаване, *вјеровање* цензурисано, *епископије* укидане, *свештенство* предавано на милост и немилост, на поругу и злостављање свјетских власти. Грдан *новац* просипан је, на *рачун владара* подизане су *цркве* унијатске и ондје, гдје унијата ниједног није ни било, у главном граду (Загребу) отворено *сјемениште* и т. д. и т. д.

И само на *тај* и *такав* начин који нам *Ксавер* описује, створено је гробље наше *жумберачко!*

А може ли се и *данас* тако радити у држави нашој? Ко се не боји да се *руга закону*, ко се не жаца да учини *увреду Величанства*, тај нека рече да може, а ја мислим и велим да не може.

Или можда ви који сте почели да нам гроб копате, смијете можда друкчије мислити, ако не и говорити?!

Објективни *секретар* грофа *Лямберга* развио је пред њим, на концу говора свог о томе предмету, своје мисли о *погрешности* такве политике. Интересом пријестола, вели он грофу, најбоље су осигуране онда, када *владар* државе, у којој има разних вјероисповијести, не улази у послове *богослова*, него свима својим поданицима, без обзира на њихову вјероисповијест, поклаља једнаку љубав и непартајично даје свима једнаку заштиту и свима омогућује једнако уживање грађанских права, те буде прави отац свију својих поданика, љубљен од свију и њерношћу свију окружен. На такво схваћање превишње службе у интересу пријестола владарског, упућује Ксавер и грофа Ламберга.

Давно је то било. Али ми данас у нашој држави имамо *таква оца*, у посвећеној особи витешкога и љубљенога владара и господара *Франца-Јосифа I.*

С највећим поуздањем гледамо ми у *Њега*, са тврдом вјером у *законе* по *Њему* потврђене, сретамо подмуклу објаву рата, па се надамо да нам се данас неће моћи ископати гроб, као што је онај у Жумберку...

— — — — — — — — — — —

Уништења се не бојимо.

Али, на превелику нашу жалост, *рањено је срце и народа српскога и народа хрватскога*...

Злогука слутња твоја, *Ј. Ригеру*, обистињава се...

Ти си рекао...

Истину си рекао!

Карловци на Ђурђевдан 1904.

Ј. Вучковић.

Право конкурисања

на мјесто пароха и протопрезвитера у митрополији карловачкој.

(Одговор г. уреднику „Српског Сиона").

Хтјели сте да Вам одговорим на нека питања, не знам да ли Ваша, или Вама стављена.

Стилизација тих питања дала ми је повода да посумњам, е су иста стављена поводом неког конкретног и специјалног случаја.

Пошто немам воље мијешати се у такве случајеве, одустао сам од одговарања на постављена питања, него ћу мјесто тога покушати *изнијети одредбе рескриптуалне о конкурисању на мјесто пароха и протопрезвитера, исцрпати смисао тих одредаба и установити, какву исте важност имају*, с погледом на све оно, што је у питању права конкурисања и питања која су с тим у вези, *касније* створено. А како се постављена питања у главном баш тога предмета дотичу, моћи ће се из закључака, до којих ћемо расправљањем овим доћи, навести и одговор на та Ваша питања.

Унапријед пак најављујем, да закључке до којих испитивањем овим својим долазим, не сматрам непогрешима. Они су мишљење моје, које у мени ствара можда и погрешно разумијевање закона и неправилно схваћање осталих прилика, које су са законом дошле у свезу или се с њим сукобиле. С тога сам и припрван радо пристати и на свако друго мишљење, које се против мојега изнесе као правилније, на закону основаније.

Толико сам сматрао потребним већ унапријед најавити, да се оградим, ако је то уопће могуће, од сваког сумњичења и подметања

А сада ми дозволите да пређем на ствар.

Са 1. јануаром 1869. ступили су у опсегу православне српске митрополије карловачке, највишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. потврђени „закључци српског народног сабора од 1864/5." у живот.

Установама потврђених тих закључака, који се код нас кратко називају *рескриптом*, створен је у нашој митрополији у многим правцима нови поредак.

Многи дотадањи односаји измијењени су коначно, за њеке је пак у „прелазним опредјељењима" одређено. на који ће начин постепено у нове облике прелазити.

Оправдана је претпоставка, да је нови закон „прелазним опредјељењима" прибјегавао онда и ондје, када је и гдје је мислио да мора водити рачуна са оним стањем, које ће *затећи* при свом ступању у живот. У случајевима пак у којима са тим стањем рачуна водити није морао, или га водити није хтио, нови закон заводио је одмах нови ред, или бар стални, дефинитивни ред.

О конкурисању на место *пароха* и протопрезвитера говори у нашем рескрипту *§. 56. II. Г.*, односно *§. 68. II. Е.*

Одредбе тих параграфа нијесу уопће никаквим „прелазним опредјељењем" тангиране. Оне су дакле са 1. јануаром 1869. имале с пуном својом снагом у живот ступити.

Те пак уредбе, а с погледом на питање о *конкурисању* на место *пароха*, односно *протопрезвитера*, гласе:

1.) „Конкурирати (на место *пароха*) могу из цијеле српске јерархије само они, који су у стању показати строги црквено-религиозни живот, и к томе још и да су испит пред епарх. конзисторијом положили" (§. 56. II. Г.),

2.) „Конзисторија расписује стециште за упражњено место протопрезвитера. за које се свештеници цијеле српске јерархије пријавити могу" (§. 68. II. Е)

Уколико су дакле до 1. јануара 1869. у погледу конкурисања на место пароха и протопрезвитера друге какве норме, или други какви начини постојали и важили, са наведеним даном имало је све то престати и од 1. јануара 1869. на расписани стечај за пароха конкурисати могли су само они, који су

а.) *били чланови српске јерархије,*

б.) *били кадри показати строги црквено-религиозни живот,* и

в.) *били кадри показати, да су пред епарх. конзисторијом испит положили.*

дочим су од 1. јануара 1869. на расписани стечај за протопрезвитера могли се пријавити *свештеници цијеле српске јерархије.*

Упада у очи да наш закон *јаче ограничава* конкурисање на место *пароха*, неголи конкурисање на место *протопрезвитера*. По њему на место *пароха* могу конкурисати не *сви*, него *само они* који означена *три* увјета имају, дочим се на место *протопрезвитери* могу пријавити *сви* који само *једном* увјету одговарају, наиме, који су из српске јерархије.

Логично би пак било очекивати, да ће закон бити *обратно* поступити, т. ј. да ће конкурисање на место *протопрезвитера* јаче ограничити, него што ограничава конкурисање на место *пароха* То би изискавала и цјелисходност, према којој се закон мора такође управљати А ако би закон имао разлога да то не учини, онда би се могло очекивати бар то, да *једнаком мјером* ограничи једно и друго.

Закон не може никако хтјети декре-

товати било какву нецјелисходност и нелогичност. Па зашто није онда поставио бар иста ограничења за конкурисање на мјесто протопрезвитера, која је поставио за конкурисање на мјесто пароха?

Он их је и поставио, и ако их није исказао, кад је о конкурентима на мјесто протопрезвитера говорио.

Одредивши наиме да протопрезвитери морају бити и „пароси једне црквене општине“ (§. 68. II. Е. прва алинеја), надаље, да се са мјестом протопрезвитера попуњава уједно и истовремено и мјесто пароха, могао је закон, говорећи о конкурентима на мјесто протопрезвитера, одустати од поновног набројања свију оних ограничења, која је већ напријед набројио, када је говорио о конкурентима на мјесто пароха, јер сваком ће бити јасно, да без задовољења увјетâ за парохе, неможе нико постати протопрезвитером, кад је протопрезвитерско мјесто спојено са мјестом пароха.

Несумњиво је дакле да наш закон одређује исто и за конкуренте на мјесто протопрезвитера, што и за конкуренте на мјесто пароха, т. ј. да на једно и на друго мјесто конкурисати могу само они, или само сви они свештеници, који су а.) *чланови српске јерархије*, б.) *кадри показали строги црквенорелигиозни живот*, и в.) *кадри показали да су пред епарх. конзисторијом испит положили.*

Чим је закон могућност конкурисања везао за извјесне увјете, морао је одмах нарећи и то, да конкурисати не могу *сви већ* свештеници, него *само они*, који постављеним увјетима одговарају. Остали пак искључени су из права конкурисања, како на мјесто пароха, тако и на мјесто протопрезвитера.

Довде нам је јасно да је наш закон *истовјетан* и за једне и за друге конкуренте.

Али, ако се смије претпоставити да закон добро мјери своје ријечи, онда бих рекао, да је наш закон, говорећи о конкурентима на мјесто протопрезвитера, пошао даље и да од оних који ће бити протопрезвитерима, тражи и нешто *више*, него од оних који ће бити само паросима

Он вели код конкурената на мјесто *пароха*: „епарх. конзисторија молбенице конкурената, који прописана својства немају, одбацује“ (§. 57 II. Г.) Код конкурената пак на мјесто *протопрезвитера* изражава се он друкчије, те вели: „конзисторија испитује, који су потражитељи способни и достојни за протопрезвитерство (§. 68 II. Е. друга алинеја).

Смисао таква говора држим да је овај: конзисторија *мора* припустити кандидацији, односно избору, све оне конкуренте на мјесто *пароха*, који прописана својства имају, т. ј. који докажу да су чланови српске јерархије, строгог црквенорелигиозног живота и да су испит пред епарх. конзисторијом положили, дочим кандидацији, односно избору, на мјесто *протопрезвитера не смије* припуштати само на основу томе, него између конкурената који *за пароха прописана својства* имају, мора потражити оне, који су још и способни и достојни протопрезвитерства, те само такве припушта кандидацији, односно избору.

Ако је то смисао наведених законских одредаба, онда наш закон заиста тражи за протопрезвитера нешто *више*, а то више оставља конзисторији, да она установи. Закон наш одговорио је на тај начин бар донекле оном оправданом начелу, по којему се за *виши* положај мора *више* и искати.

Мислим дакле да је по смислу нашега закона оправдано да се испитивање молбеница за мјесто протопрезвитера са стране конзисторије не смије ограничити само на то, да се испита, да ли конкурент неки има законом прописана својства за пароха, него се то испитивање има преотегнути још и даље *у правцу установљена конкурентове способности и достојности за протопрезвитерство.*

Одредбе законске које расматрамо не дају нам права, да на основу њих самих говоримо ишта о установљењу способности и достојности конкурената за протопрезвитерство, јер закон је то останио конзисторији, не прописујући јој

ништа даље у том погледу. Она има да установи, у чему ће тражити ту законом захтјевану способност и достојност за протопрезвитерство, према томе и коме ће је признати.

Може то и небити добро, можда је закон тијем сувише права конзисторији дао, можда ће конзисторија у много случајева, с погледом на критерија способности и достојности за протопрезвитерство, пасти у заблуду... Можда. А можда и неће. И можда закон није могао бољега и згоднијега излаза наћи. Све то може бити, а може и небити. Једно пак стоји, а то је, да је закон тако одредио. Он је своје право пренио на конзисторију. У име његово не може се више говорити у питању о установљењу способности и достојности за протопрезвитерство.

Но и ако се о томе, а с обзиром на установе нашега рескрипта, не може ништа више рећи, може се још говорити о оним *увјетима*, које закон поставља *за конкурисање на мјесто пароха*, па и *на мјесто протопрезвитера као пароха*.

Као што знамо, закон је поставио за то *три* увјета. *Припадност српској јерархији, строг црквено-религиозни живот, иштт пред епархијском конзисторијом*. То су ти увјети.

Од та *три* увјета, мени изгледа довољно јасним само *други*, т. ј. захтјев строгог црквено-религиозног живота. *Први* пак и *трећи* дају ми повода за даље размишљање и разглабање.

По *првом* и на мјесто пароха, и на мјесто протопрезвитера у нашој митрополији, може конкурисати само свештеник српске јерархије.

Ту одмах настаје питање: шта је то српска јерархија?

Израз „српска јерархија“ може имати *троструко* смисао.

Под тим изразом може се наиме разумијевати *јерархија српске народности*, без обзира на *вјероисповједну* какву различност, а и без обзира на извјесну црквену, или политичку *територијалност*, или обласну ограниченост. То би била јерархија свију *јерархијски уређених цркава* (православне, римокатоличке, грчко-католичке) у цијелом народу *српском*.

Смијешно би било и помислити, да је наш рескрипт имао на уму такву српску јерархију.

Но израз „српска јерархија“ може имати и други смисао. Под њом се може разумијевати јерархија *православне* цркве, а *српске* народности, опет без обзира на извјесну *територијалност*.

Како пак наш рескрипт ничим не одаје тенденцију, да би хтио посегнути у односаје *ван граница православне српске митрополије карловачке*, то је скроз вјероватно, да он није под „српском јерархијом“ разумијевао ту јерархију ни у овом, другом смислу.

Излази дакле да је наш закон под „српском јерархијом“ замишљао *јерархију оне црквене области, које се одредбе његове тичу*, а то је јерархија православне српске митрополије карловачке, при чему је ваљда на уму имао искључење православне јерархије *романске*, утрпане у област у којој су и дијелови митрополије карловачке.

Разумијевајући тако израз „српска јерархија“, а у свези са ријечи „*тијеле*“, постаје нам јасним да је наш закон тијем хтио порушити, бар што се конкуренатa на мјесто пароха и протопрезвитера тиче, оне *преграде* које дијеле *дијецезу од дијецезе* у митрополији нашој.

Не поричем да творци рескриптуалних одредаба нијесу можда и друго што мислили, када су о „српској јерархији“ говорили. Али, ако су и мислили, нијесу мисао своју довољно јасно нагласили и изразили, осим тога сами су је придавали другим одредбама својим, н. пр. одредбом о једној богословији за митрополију карловачку (§. 96. III.), о стечајном испиту (одсјек VI) и т. д., напошљетку, мисао та њихова била би залудна, јер јој јача сила не би дала доћи до практичне вриједности.

Трећим увјетом за конкурисање на мјесто пароха, дакле и протопрезвитера-пароха, сматра наш закон испит пред епарх. конзисторијом.

Какав је то испит, о којему закон

наш вели, да се пред епарх. конзисторијом полаже и без којега нико у нашој митрополији, послије 1. јануара 1869., неможе конкурисати на мјесто пароха и протопрезвитера-пароха?

То је онај исти испит, који је у VI. одсјеку рескрипта, а под натписом: „О стечајном испиту за полученье парохијског звања“, установљен и узаконјен тако, да је „полученье парохијског звања условљено задовољавајућим положењем стечајног испита“ (§. 1. VI.) и који се испит полаже не баш пред епарх. конзисторијом, него пред *испитном комисијом*, коју састављаа епископ из духовних чланова конзисторије, правих пароха, те професора богословије (у архидијецези), (§. 7. VI).

Пошто су творци те установе налазили оправданим, да се извјесна лица која парохијално благодјејаније получити желе, *од полагања тога испита ослободе*, то су они одмах и означили, која су то лица и када се иста сматрају слободнима од полагања стечајног испита. Ослободили су они наиме од тога испита у извјесном случају *само професоре богословије* и *вјероучитеље средњих школа* (§. 2. VI). Даљега каквог ограничења, или ослобођивања испод законске одредбе, у овом случају нема, нити су односни законски прописи каквим било „прелазним опредјељењима“ скучени.

По томе дакле изрекао је закон, да *сваки* конкуренат на мјесто пароха и протопрезвитера-пароха, послије 1. јануара 1869. *мора* показати, да је испит пред епарх. конзисторијом положио (§. 56. II. Г), осим ако као професор богословије, или вјероучитељ у средњој школи, није од испита тога ослобођен (§. 2. VI)

То би пак значило, да они који су се 1. јануара 1869. *затекли* као пароси и протопрезвитери-пароси, остају као такви и без стечајног испита на *својим тадањим* мјестима, но ако исти послије 1. јануара 1869. хоће да конкуришу на *друго* које мјесто пароха, или протопрезвитера-пароха, морају се исказати да су испит пред епарх. конзисторијом положили.

Признати се мора да је закон *прво* нарекли, *морао*, а *друго* нарећи *могао*.

Ако је хтио бити праведан, он је *морао* респектовати *стечено* већ право извјесних лица на *извјесно* мјесто, получење пак *новога* мјеста, послије 1. јануара 1869., *могао* је он и с погледом на та лица, прогласити „*условљеним*“ од задовољења *нових* увјета, а да му нико неможе пребацити самовољност, или неправедност.

Закон је то учинити *могао*. Но да ли је учинио?

Држим да *није*.

У томе увјерењу утврђује ме прије свега начин, на који су овооднсни законски прописи у живот уведени. У вријеме тога увођења били су, можда с незнатним изузетком, творци саборских закључака који су рескриптом потврђени, још у животу. Они су сигурно знали, колико су хтјели рачунати са стањем које ће њихов закон затећи, па су могли знати и то, какво су мислили заузети становиште у питању о обвезности, или необвезности њихова закона за све оне, који се при ступању његову у живот затеку као пароси, или протопрезвитери-пароси. Услијед тога држим да би они били подигли глас свој против погрјешног увођења њихова закона у живот, кад би били свјесни намјере, по којој би ти затечени пароси и протопрезвитери-пароси морали се подврћи испиту пред епарх. конзисторијом, ако су хтјели конкурисати на *ново* које мјесто, јер факат је, да ни послије „1. јануара 1869. то од њих није нико тражио. Из тога факта држим да се смије закључити, да је у начину на који је закон у овој тачци у живот уваљан и уведен, погођена била намјера закона. Према томе дакле оправдан је закључак, *да је закон од полагања стечајног испита ослободио* не само оне, које изричио наводи, него *и све оне које је 1. јануара 1869. као парохе и протопрезвитере-парохе затекао*.

За то је закон имао и основан, логичан разлог. Кад је он пристао, да пароси и протопрезвитери-пароси, који су као такви 1. јануара 1869. затечени, остану и надаље као такви, премда је

парохијско и протопрезвитерско звање прогласно „условљеним од положења стечајног испита“; онда то значи, да је он са 1. јануаром 1869. сва та лица стао сматрати равноправнима са онима, који стечајни испит положе, или другим ријечима, признао им је да стечајни испит имају, и ако га полагали нијесу. А пошто се стечајни испит, по самом закону, само једанпут положити мора (§. 12. VI.), то се онда и једанпут *признани* стечајни испит, и ако није полаган, морао сматрати да важи за свагда.

Држим надаље, да су *од полагања стечајнога испита исто тако ослобођени били и сви они, који су у антерескриптуалним приликама школску своју сарему за ступање у клир довршили били, ма да их рескрипт није затекао као парохе.*

На такво мишљење наводи ме сам закон. Он је наиме у §. 8. VI. прописао предмете, из којих се има на стечајном испиту испитивати. Пропис тај јасно показује, да се наслања на пропис §. 97. III., којим је установљено, шта ће се у богословији *карловачкој*, кад се рескрипт у живот уведе, имати предавати. У томе пак пропису и §. 97. III. као и у ономе §. 8 VI., означени су и такви предмети, који се у дотадашњим нашим богословијама нијесу предавали. Такав је предмет н. пр. црквено право.

Услиед тога имамо права питати: да ли је закон, логичан и праведан, могао налагати да се стечајном испиту, по прописима његовим, имају подврћи они људи, за које се зна да нијесу учили оно што он хоће да се испитује?

Одговор на то питање мора бити *негативан*

Из свега тога слиједи, да трећи, за конкурисање на мјесто пароха и протопрезвитера-пароха, законом постављени увјет није са 1. јануаром 1869. могао у живот ступити. Исти је могао стати на снагу истом онда, када је рескриптом преустројена богословија карловачка, за рескриптом установљени стечајни испит спремила такве кандидате, који су могли испитивани бити из оних предмета, који су за стечајни испит рескриптом прописани.

Како је пак рескриптом преустројена, управо њиме за цијелу митрополију карловачку установљена једна богословија у Карловцима тек 1875/6. школске године отворена, то су и рескриптуална одређења о стечајном испиту, могла истом тада на снагу стати, када су те године у богословију уписани кандидати спрему своју богословску довршили, те су на те кандидате могла први пут и примјењени бити.

Ко је дакле послије 1875/6. школске године спрему своју за свештенички чин довршио и хтио у карловачкој митрополији парохом, или протопрезвитером-парохом бити, *тај је безузљетно морао положити стечајни испит*, осим ако као професор богословије или вјероучитељ средње школе, није у смислу закона од испита тога ослобођен био.

Ето толико сам могао наћи у рескрипту о нашем питању и то дијелом у нарочним његовим одредбама, а дијелом у духу, и смислу и намјери његових одредаба, ако сам им само дух, смисао и намјеру добро разумио.

Али на томе није остало. Поједини дијелови рескриптуалних одредаба о конкурентима на мјесто пароха и протопрезвитера-пароха, као и оном што је с тим у свези, течајем времена мијењани су и тијем су стварни нови односаји и у овом нашем питању.

Закон је одредио, да се приправници за свештенство у митрополији карловачкој, спремају у *једној богословији* која је у Карловцима (§. 96. III), надаље, да се у ту богословију примају *само они, који* су *вишу гимназију са испитом зрелости* свршили (§ 105. III), напошљетку, да *тако спремљени* свештенички приправници имају *три године као свештеници успјешно одслужити* и тада истом *стечајном испиту* приступити (§. 3. VI). након чега стичу право на *конкурисање* за било које мјесто *пароха* и *протопрезвитера-пароха у цијелој митрополији* (§. 56. II. Г., §. 68. II. Е).

Но још није законом нашим прописано спремање свештеничких приправника ни започело било, а епископ Теофан Живковић поднио је предлог, који је српски

народно црквени сабор прихватио и престанком својом од 19. јуна 1875. највишем мјесту на потврду поднио, тражећи да се §. 3. VI рескрипта промјени и да му нови текст гласи „На стечајни испит, тичући се кандидата за парохијско звање, припуштају се не само свештеници без обзира на број година њиховог службовања, него и свршени богослови“, и 30. новембра 1875. постало је то законом.

Кад је пак октобра 1875. отворена рескриптом установљена богословија карловачке набрзо се опазило, да се из њених епархија наше митрополије не пријављује за ступање у њу онолико *по прилици законском оспособљених приправника*, колико су потребе цркве изискивале.

Та околност дала је одмах повода, да се и они који још нијесу имали законом прописане преднауке, понуде да ће у богословију ступити, ако им кр. угарско министарство просвјете и црквених послова, а с обзиром на оскудицу у кандидатима за свештенопастирску службу у односним епархијама, то дозволи.

Понуде те бивале су махом од дотичних дијецезана препоручиване, услијед тога је и врховно поглаварство црквено, кад је о томе запитано било, изјављивало свој пристанак на исте, а кр. уг. министарство одобравало је, да се ти тако препоручени иудиоци, или молитељи, могу и без прописаних преднука у богословију карловачку примити, но по свршетку наука у њој, да могу пастирску службу *само у тим дијецезама* вршити.

Како се пак при томе није ишло за тим, да се за те молитеље изрече *опроштај од преднаука* и исти на тај начин *изравнају* са онима који прописане преднауке имају, него се молило и дозвољавало примање у богословију и без прописаних преднаука, *једино* због нумеричног недостатка кандидата за пастирску службу у овој и оној дијецези, није се према томе нико ни трудио да истиче друге какве разлоге, н. пр. доказану своју даровитост, марљивост, зрелост и слично. Доста је било рећи: у тој и тој дијецези оскудица је у свештенству, молитељ је материјално оскудан, с тога моли дозволу да може ступити у богословију уз обвезу, да ће у којој од споменутих дијецеза парохијску службу вршити и дозвола за то добивала се, али *без признања опроста од преднаука* и *уз клаузулу*, да дотични може по свршетку богословије *само у извјесној дијецези* као пастир намјештење добити.

На тај начин ушли су у богословију гимназијски ученици без испита зрелости, са осам, седам, шест, пет, па и четири разреда гимназијска, а такође и ученици реалке. Изгледало је већ да нико и незна и не помишља на тачку, на којој би се то одступање од закона требало зауставити, док св. архијерејски синод, 19. и слиједећих дана септембра 1882. није то питање у претрес узео и под 43. бр. зап. закључио, да се у будуће кр. уг. министарству, *за дозволу посљедивања предавања у богословији* препоручују само они, који су бар *6 гимназијских разреда* свршили, но с тим, *да исти по свршетку богословије буду свештеници само у горњокарловачкој, пакрачкој и будимској дијецези*.

У томе смислу давало је кр. уг. министарство дозволе. Молио је истина професорски збор богословског училишта карловачког 26. јула 1886. да се то обустави, а због тога, што су ти неквалификовани слушаоци најраскалашнији, осим тога и што се већ пријављује и довољан број довољно квалификованих за ступање у богословију. Но није се одустало, све до школске године 1891/2. Почетком те школске године забранила је Његова Светост, патријарх српски *Георгије*, примање у *богословију карловачку* оних младића, који немају законом прописану квалификацију.

Кад се, поводом те забране, показало и опет, да дијецезе *горњокарловачка* и *пакрачка* не добивају довољан број свештеничких приправника, онда је св. архијерејски синод наш благословио, да се извјестан број младића, који законом прописаних преднаука немају, могу за свештенички чин спремати у богословском заводу у *Задру*, а кр. хрв. слав. далм. земаљска влада подјељивала је од слу-

чаја до случаја дозволу, да се исти могу намјестити у парохијској служби у *речевим* дијецезама и то, као што сазнајемо из извјештаја о сједницама св. архијерејског синода, држаним 27. новембра до 1. децембра 1903., само на *парохијама IV., V. и VI. разреда*, што св. архијерејски синод и даље у крепости одржава.

Напошљетку, уз досада истакнуте прилике, појавила се још једна, коју морамо такође у расматрање узети.

И ако је закон одређено исказао, да је „*полученье* парохијског званија *условленно* положеньем стечајнога испита", догодило се ипак да су овдје онде припуштани конкурисању на мјесто пароха и протопрезвитера-пароха и такви свештеници, који су по јасној одредби закона били *дужни најприје стечајни испит положити*, а *нијесу га положили*. Та протузаконитост бивала је с тога, што се законски прописи о стечајном испиту, на неким мјестима, нијесу у живот привели ни онда, када је богословија карловачка за исти кандидате већ спремала и спремила.

Како ми није намјера да критикујем закон, нити да оцјењујем оно што се послије онога дана, у који је закон имао у живот ступити, догодило и учинило, него ми је једино намјера, да с погледом на питање о праву конкурисање на мјесто пароха и протопрезвитера у нашој митрополији, испитати и установити покушам quid juris, то се морам и уздржати од сваке примједбе на установе закона, исто тако и од сваке примједбе на оно што је, по увођењу закона нашега у живот, стварано. Ни најтемељитија критика, ни најоправданије примједбе, не мијењају ништа у правном стању извјесног предмета, док постоји закон који то стање ствара. Критика и примједбе, (а могло би се много критиковати и примједбе, можда и најжешће осуде чинити) могу послужити доношењу новог закона. Постојећег оне се не дотичу. И кад је ријеч о закону који постоји, онда не помаже ни резоновање над приликама, које су с њим у вези. Тада је питање: какви су правни односаји услијед тих прилика створени?

На то питање прелазим, као што рекох остављајући на страну критику закона и осуђивање с њиме везаних прилика.

Порицати сигурно неће нико хтјети, да све оно што смо видјели да се догодило по ступању рескрипта у живот, није и у односе одредбе законске дубоко засјекло.

Већ *промјене текста §. 3. VI.* учинила је то 1875. године. Промјеном том држим да није само нови текст у тај параграф унесен, него да су њоме уједно тангиране и одредбе *§. 56. II. Г.* а и *§. 68. II. Е.*, уколико говоре о *конкурентима* на мјесто *пароха* и *протопрезвитера-пароха*.

Дотле није могао нико од оних који су законом упућени на стечајни испит, постати парохом, ни протопрезвитером-парохом, док није *три године* као свештеник служио и *затим* стечајни испит положио *Послије промјене, учињене 1875. у §. 3. VI., парохом је могао постати и онај који ни дана није провео у служби свештеничкој*

Пошто је пак и протопрезвитер парох, дотакла се споменута промјена и оне одредбе, која и о протопрезвитеру говори, тражећи и од конкурента на мјесто протопрезвитера исто што и од конкурената на мјесто пароха. Но дотакнувши се и тога, да ли је и ту произвела оно што и онде, гдје се само о конкуренту на мјесто пароха говори?

Моје је увјерење да није. Моје је увјерење да *нови* текст § 3. VI није одредио и то, да онај који ни дана није био свештеником, може постати и *протопрезвитером*, кад као *свршени богослов* стечајни испит положи, односно да *такови тијем не стиче право на конкурисање и за мјесто протопрезвитерско*.

Разлози на којима се то моје увјерење оснива, ово су: 1.) нови текст §. 3. VI., у којему се говори само о кандидатима „*за парохијско звање*", а не и за *протопрезвитерско*. 2.) остављање не дирнутим текста §. 68. II. Е., у којему се нарично вели, да се за мјесто протопрезвитера могу пријавити „*свештеници*", 3.) што уроци који траже да

се *множи* број кандидата за *пароха*, не траже да се у *истој размјери* множи и број кандидата за *протопрезвитере*, 4.) што закон за протопрезвитера тражи нешто *више*, него за пароха. Ради тога држим, да и послије 1875. године, конкурентом на мјесто протопрезвитера може бити само *свештеник*, који законом прописним условима одговара. Увјерен сам пак, да би онај који је предлагао нови текст за §. 3. VI., морао био унијети у исти и одредбу за протопрезвитере, кад би био сматрао, да је настала *потреба*, да се мијења и *досадања* одредба законска у погледу кандидата за мјеста *протопрезвитерска*.

Пођимо сада даље. Да видимо, да ли су и какве су промјене настале у праву конкурисања на мјесто пароха и протопрезвитера, које је рескриптом створено, дјелимичних укланањем и отступањем од одредбе *§. 105. III.* и *§. 96. III.*, од којих први установљује *обим преднаука* за ступање у богословију, а други, да свештенички приправници за митрополију карловачку добивају богословско своје образовање у *богословији карловачкој*.

Поставивши у тим својим одредбама *једну једину*, за *цијелу* црквену област митрополије карловачке *једнаку* норму, морао је закон прихватити и *логичну конзеквенцију* таквог свог нормирања.

Он је то и учинио. Порушио је најприје све преграде, које су дотле конкуренте на мјесто пароха и протопрезвитера упућивале на *извјесну* дијецезу у митрополији, или га у *извјесној* дијецези задржавале. Надаље признао је исту *научну* квалификацију достатном и за мјесто *пароха* и за мјесто *протопрезвитера*, остављајући конзисторији право, да само код конкурената за мјесто протопрезвитера, обрати пажњу још и на *способности* и *достојности* њихову за то мјесто. Једно и друго морао је закон учинити, јер су *предујевети* и за *једно* и за *друго* законом били за све *једнако* фиксирани.

Кад се је пак дошло до тога, да се законом одређени *једнаки* за све *предуйевши* у *неједнаке растварају*, онда је то морало повући за собом и *разилажење у конзеквенцијама*, које су у стању једнакости такође једнаке за све биле.

Чим је неко, без обзира на одредбу §. 105. III., хтио да ступи у *богословију карловачку*, не тражећи прописаним путем *опрост од преднаука* у том параграфу означених и неосигуравши се да *опрост* тај буде у потпуном облику изречен, чиме би се он пред законом сасвијем *изједначио* са сваким који односне преднауке има, велим, чим је неко тако хтио да ступи у карловачку богословију, тај је одмах морао бити начисто, да он неће моћи у митрополији карловачкој стећи она права, која имају они који су се постарали да пропису §. 105. III. одговоре.

Да су они о томе били на чисто, доказује ми то, што су такви редовно говорили: пошто је у *дијецези* тој и тој велика оскудица у парохијском свештенству. На такав говор добили су и одговор: подјељује се дозвола да се у богословији карловачкој може за свештеника спремати, али по свршетку те спреме може пастирску (душепопечатељску, душестаратељску, парохијску) службу или знање вршити само *у тој и тој дијецези*. Сумње није било никакве, зато су њеки подвргавали се накнадно напорном труду, да још за вријеме спремања у богословији, задовоље пропису §. 105. III., т. ј. да положе испит зрелости и на тај начин да се изједначе са онима, који су то прије ступања у богословију учинили. Бележим и ту околност, јер и она потврђује, да министарском дозволом није био изречен опрост од преднаука.

На тај начин *ограничен* је пропис рескрипта, који подјељује *право конкурисања* на мјесто пароха и протопрезвитере, *свима* члановима, или *свима* свештеницима *српске јерархије*, широм *цијеле* митрополије карловачке. То право остало је нетакнуто онима који су законским прописима задовољили, а који нијесу, ти су упућени само на *извјесне дијецезе*, те не могу *конкурисати* на ниједно мјесто у *другим дијецезама* митрополије наше. Они јесу свештеници митрополије карловачке, они могу вршити функције свештенослужитељске и у другим дијецезама, ако су за то спо-

собни, али тражити *намјештење*, звање, или службу у *другим* дијецезама немају права.

А како је са њиховим правом конкурисања у оним дијецезама, на које су они ограничени?

Њихово право конкурисања на *свако* мјесто *пароха* у *дијецезама* на које су они ограничени, ван сваке је сумње. Ради потребе за душепопечитељску (пастирску, душестарателску) службу у тим дијецезама, добили су они дозволу, коју су ради тога и тражили. *Тим потребама* могу они и задовољавати, али даље не.

С тога се мени чини, да су они, баш услијед такве дозволе *искључени из права на намјештење у другу коју службу*, или *звање црквено* и у *тим дијецезама*, осим службе, или звања *парохијског* (пастирског, душепопечитељског, душестарателског), дакле и из *права на конкурисања* за мјесто *протопрезвитера* и у *тим дијецезама*. А зашто тако мислим? Зато што држим да онај, који је добио *изузетну дозволу* за нешто *ниже*, није тијем одмах добио право и на *више*, надаље зато што се у дозволи, коју су они добили и на основу које они до својих права долазе, спомиње *само душепопечитељско звање*, а не и *протопрезвитерско*, осим тога и зато што се ни при тражењу дозволе, ни при давању исте, *оскудица у кандидатима за протопрезвитерска мјеста* нити истиче, нити спомиње, услијед чега се мора закључити, да *оскудице у томе и нема*, а *чега нема, о том се не може ни одлучивати*, напошљетку зато, што би се непотребним дозвољавањем и онога, у чему изузетка није требало, без нужде и потребе, дакле *неоправдано скучавало право свију оних, који су законским прописима потпуно задовољили*. То су разлози, који ме нагоне да тако мислим о питању томе онда, када је ријеч о *праву* на конкурисање за мјесто *протопрезвитера* оних свештеника, који су без прописаних преднаука у богословију пуштани, да се спреме за душепопечитељску службу, а ради нужде и потребе, која се у том осјећала у извјесним дијецезама.

Као што смо напријед већ споменули, обустављено је 1891|2. шк. године пуштање у богословију карловачку таквих приправника, који испита зрелости немају. А кад се показало, да извјесне дијецезе немају кандидата за полученье *нижих класа парохија*, одлучено је да се тој оскудици доскочи тијем, што ће се дозволити, да се извјесни младићи *на страни* спреме за свештенике, који би по довршеној тој „мањој богословској спреми", на те парохије могли доћи.

Сад није више говор само о *мањој мјери преднаука*, као што је био случај код свештеничких приправника, о којима смо мало час говорили. Сад се већ говори и о *мањој богословској спреми* од оне која је прописана нашим рескриптом.

Нова та околност морала је опет произвести и неке промјене у стању питања о *праву конкурисања* на мјесто пароха и протопрезвитера у нашој митрополији.

Сви са *мањом богословском спремом* но што је закон ниште, морали су бити *искључени из права на конкурисање за мјесто пароха виших разреда* и у оним дијецезама, у којима су једино и могли намјештење добити. О искључењу пак њихову из права конкурисања на мјесто *протопрезвитера* и у тим дијецезама, није потребно ни говорити.

То су ограничења законом подијељеног права на конкурисање за мјесто пароха и протопрезвитера у нашој митрополији, која су створени отступањем од §. 105. III. и §. 96. III. рескрипта. Та ограничења изашру из основних захтјева рескрипта у том погледу и из начина, на који се од тих захтјева отступало.

Али можда природа и обим тих ограничења није добро схваћена? Може бити, а може и небити. Коначни суд о томе могао би изрећи само онај, који је дозволу за отступање од законских прописа давао. Само тај може тачно казати оно што је са подјељивањем дозволе везивао. Само он може прецизно означити, каква је права спајао са дозволом својом. Само он може изрећи да *отсаступање од закона* који постоји, не повлачи за собом *ограниченье права* које исти закон даје. Други нико, најмање пак било која епархијска

конзисторија, која има само права испитати, да ли постоји оно што *закон прописује*. Она не може и не смије давати диспенс у погледу на право конкурисања, она није власна проширивати круг конкурената са оним конкурентима, којима није признано право конкурисања на изјесна мјеста и тијем искључивати право оних. који га несумњиво имају.

Признајем да то нијесу најподеснији одношаји. Дајем за право онима, који траже *измјену* у њима. И сам бих можда могао о томе штогод рећи, и предлог који у том погледу поднијети. Али нисам пошао да критикујем закон и одношаје који се морају с њим у свезу довести, па немам ни стварна повода, ни оправдана разлога, да и том овдје говорим. Мени је овдје пред очима само то, да расвјетлим с гледишта закона о праву конкурисања питање о праву конкурисања.

И баш зато морам се латити такође неугодна посла, да аналишујем и онај посљедњи факат, који сам на свом мјесту споменуо, кад сам набрајао прилике, које су по увођењу рескрипта мјестимично код нас створене.

Рекао сам наиме да су код нас овдје и овдје постали паросима, можда и протопрезвитерима паросима и такви конкуренти, којима је закон безусловно порекао право на конкурисање за та мјеста, док најприје не положе стечајни испит. Дакле постали су *без стечајног испита*, којему су по закону *дужни* били приступити и тек тијем *стекли право на конкурисање* за мјесто пароха и протопрезвитера-пароха.

Закон је јасно и гласно вољу своју исказао. Воља његова је погажена. Он није крив. Ко је крив, или што је томе криво, нас се овдје не тиче, само кад закон није крив. За нас је сада од интереса једино то да испитамо, како ће се и та неугодна прилика у оквир закона свести, јер ван закона остати не може, с тијем пак у свези још и питање, колико ће та нова прилика засјећи у законске одредбе о конкурисању.

За кривце не питамо, јер и онако је давно већ прошло вријеме за то питање. Онај који је незаконито данао, конзисторија, до данас је већ распуђена, те јој се ни трага не зна. Онај који је незаконито молио и примио, многи је такође већ давно и у гроб легао, многи опет већ је и осиједио на мјесту, које је на незаконит начин добио. Заинтересовани су ћутали, ускраћени су мирно подносили, надзорна власт је жмуре трпила. За кривце не треба питати.

Ту су они, који су се спремали за свештенички чин послије отварања рескриптом установљене богословије и послије времена, у које се већ обавља прописани стечајни испит, на који су и они обвезани, но они и без тог испита бише припуштени конкурисању на изјесна мјеста и бише на та мјеста и намјештени.

Допустимо да су ти и *такијем* намјештењем *стекли право да остану на својим мјестима, која данас уживају*. Допустимо да се *закон* хоће и с тим да *помири*.

Али какве су посљедице отуд настале *за законске норме о праву конкурисања* у нашој митрополији? Да ли су односне норме, с *погледом на та лица, коначно уништене?*

Држим да *нијесу*. Оне су биле изигране, кад је такво лице на *данашње* своје мјесто дошло, но не морају бити изигране, или не морају се дати изиграти и онда, када то лице хоће да *промијени данашње своје мјесто* и да *друго* добије.

Закон истина не тражи *понављање* једанпут *положенога стечајнога испита*. Он зна да се и од оних, којима је по његовој одредби стечајни испит *замијењен нечим другим*, не може тражити полагање тога испита. Али он иште да се при *сваком* конкурисању конкуренат мора исказати, да је стечајни испит положио, односно да је од тога на законит начин опроштен Ко то није кадар доказати, ма то било и при стотинитом конкурисању, не може и не смије бити припуштен кандидацији, односно избору. Докаа пак тај доприноси се или тијем што ће конкуренат разложити да се прописи о стечајном испиту на њега не односе, јер је он *прије ступања у живот односних рескриптуалних установа* оспособљење своје, дакле и право на конкурисање стекао, или *свједоџбом* о

положеном стечајном испиту, или пак наводом законитих разлога, који га од *полагања стечајног испита* ослобађају. Другога доказа за то нема. И ко није кадар једно ма које од наведенога допринијети, тај нема ни права на конкурисање све дотле, док ма које од тога не стече. И ниједна конзисторија није власна припустити га кандидицији, односно избору, осим ако неће да незаконитост чини, јер, опет велим, конзисторија нема права подјељивати диспенс од стечајног испита, него једино испитати да ли је исти положен, односно, да ли је неко законом од тог испита ослобођен.

Парох дакле, или протопрезвитер-парох, који је у дијецези *А* намјештен за таквога *без стечајнога испита*, а по закону морао се том испиту подврћи, ако затражи мјесто у дијецези *Б*, *неће моћи приступити бити конкурисању на то мјесто*, јер конзисторија дијецезе *Б* мора поступати по пропису §. 57. III, те таквог *конкурента, који прописаних својства нема, одбацити*. То *исто мора учинити и конзисторија дијецезе А*, када један *такав* парох, или протопрезвитер-парох, на *друго* које мјесто у *истој дијецези* конкурише. Она је дужна тако поступати све дотле, док дотични конкуренат *стечајни испит не положи*, или *од тога на законити начин ослобођен не буде*.

Да питање о *ограниченьима* права на конкурисање, која су настала *отступањем* од постојећега закона, не остане без потпунога одговора, споменућу на крају још једно отступање од позитивних прописа закона, које се свакако у пошљедицама својим мора са законом у склад довести.

Ми знамо да је закон установио *једну* само богословију *за спремање свештеничких кандидата* за нашу митрополију. Знамо да он нормира и начин тога спремања. Напослетку да је он с тијем свезао и права која тако спремљеним кандидатима даје, специјално пак и право на полагање стечајног испита.

Пошто се пак догађа, да се *свештенички кандидати* за извјесне дијецезе наше митрополије, па и за цијелу митрополију спремају и на страни, т. ј. *ван богословије карловачке*, настаје заводом тим одмах и питање: како стоји с њиховим правом на конкурисање за мјесто пароха и протопрезвитера, односно приступање стечајном испиту?

Наш закон непознаје то спремање на страни. Ако ће исто да ступи *пред наш закон* тражећи *права*, која су *пошљедица* законом нашим прописаног спремања, очевидно је да се оно мора најприје позаконити, т. ј. мора му се прије свега *признати законита ваљаност* за нашу митрополију. Истом тада могу му се *подјељивати права* која наш закон спаја са законитом спремом.

Признавање пак законите ваљаности за нашу митрополију спреме на страни стечене, морало би бити право *богословије карловачке*, која једина такву спрему даје. Она би морала *посттрификовати* свједоџбе о богословској спреми, која је на страни добивена, она би морала ту свједоџбу потврдити као *своју* и истом тада могао би посједник такве свједоџбе *доћи до оних права, која наш закон даје посједнику свједоџбе карловачке богословије*, дакле до права да буде припуштен стечајном испиту, даље, конкурисању и т. д.

То питање могао је закон наш и друкчије ријешити. Он је могао и другом коме подијелити право, да законито ваљаном проглашује спрему, која је стечена ван богословије карловачке. Али он то није учинио. Зато и велим да је то право закон наш tacite останио њиме установљеној богословији, која дајући законом прописану спрему, може таквом и признавати, а док она то неда, или не призна, дотле нема нико ни права тражити било што од закона нашег на основу своје спреме.

Ј. Вучковић.

Говор

Јована Јеремића окр. протопрезвитера Карловачког на свештеничком протопрезвитерском збору одржавном дана 27. априла о. г. у Карловцима.

Поштована господо,

драга браћо!

Кад би му било до слављења, парохијско свештенство у Митрополији Карловач-

који могло би ове године прославити један редак јубилеј, једну типичну 40-годишњицу. Са којим мислима и осећајима, са каквим расположењем и стеченим у тој 40-годишњици искуством, казаће вам се и само чим рекнем да је то 40-годишњица г. 1864. засноване реформе у нашој свештеничкој дотацији.

Слава и хвала нека је доброј вољи сабора од 1864/5. којом је покушао да праведније, свештеничког угледа и звања достојније, приликама времена сходније, а интересима цркве и народа пробитачније и корисније, регулише свештеничку дотацију — према дотацији дотадањој. Колико је, пак, и је ли његовој доброј вољи пошло то за руком? Није. Народни сабор, већ након пет година после установљене 1865. г. свештеничке дотације, а ни пуне две године после превишњег кр. решкрипта од 10. августа 1868., нашао се је побуђеним г. 1870. донети нову дотациону уредбу.

То је најкласичнији доказ, да је сабор 1864/5. и дотационо свештеничко питање сломио преко колена, као што је сламао и сломио и многа друга, па и најкрупнија питања и ствари у нашој цркви. То је најкласичнији доказ, да је г. 1864. у одборима заснована и г. 1865. на сабору донесена реформа свештеничке дотације промашила свој циљ, да *већ онда* није одговарала својој сврси.

Али, на велику жалост и штету парохијског свештенства, она је, ето, доживела и своју 40-годишњицу! Па зар та њезина 40-годишњица није типична за прилике у нашој цркви и народно-црквеној автономији?! Зар није јединствена појава у томе, да парохијско свештенство наше цркве дочекује и 40-годишњицу своје дотације, која је, тако рећи, при свом рођењу осуђена била на смрт, ради својих недостатака, ради своје неподесности и неправедности?

Сабор од г. 1870. осудио ју је већ, и донео нову дотациону уредбу. Није добила санкцију. Сазвани сабор г. 1872. распуштен је био пре него се и састао. Сабор г. 1874. није дошао до уређивања свештеничке дотације, али и на њему пала је реч осуде за постојећу дотацију. Народно-црквени сабор 1879., уморен другим законодавним радом својим, скинуо је дотацију са дневнога реда и вратио ју је одбору, надајући се, зар, да ће ју изнети пред саборски састанак 1880. Из познатих узрока до тога састанка није дошло. Мандат сабора од 1879. после првога састанка његовог истекао је и протекао је нечујно, као што су истицали и протицали мандати и потоњих, а ко би смео рећи да неће истећи и протећи тако и мандат данашњега сабора. . .

Одбор 15-орице, изаслан од сабора г. 1885. да спреми предлоге за саборски састанак 1886., спремио је био и предлог за уредбу о свештеничкој дотацији. Но тај саборски састанак био је веома кратког века. Разишао се већ у трећој седници својој, да се више и не састане. . .

Тек саборском састанку 1892. пошло је за руком, да поред других уредаба, недонесав најважнију, ипак донесе уредбу о дотацији свештеничкој. Али ни њему не би суђена слава, да донесеном том уредбом — каква је била да била — разведри натуштена чела и охрабри забринуту душу парохијског, световног свештенства, чији се поглед смркава, чије се срце пена и леди на љутом мразу очајних му брига за материјални опстанак његов и његових породица, на љутом мразу ако не типичног индиферентизма према парохијском свештенству, но свакако половног, више формалног него стварног и истинитог старања за то свештенство.

Дотациона уредба, донесена на сабору 1892. није постала законом.

Судбина сабора 1897. позната је, а позната је и радња данашњег сабора.

И тако је православном српском парохијском свештенству Карловачке митрополије остало, да дочека и 40-годишњицу своју недостатака своје дотације, које недостатке су увиђали и признавали сви наши сабори од 1870. до данас, а који су недостатци, поред све новијих промена прилика, бивали све то већи и штетнији, те и осетнији за свештенство.

Сабори су, као што рекох, те недостатке покушавали отклонити новим дотационим уредбама. Но с каквом вољом и

љубави, с каквом студијом и спремом, о томе је доцкан данас говорити, боље рећи: јад јадати; као што је заман јад јадати и због недуховности и неспремности већине наших саборисања и о многим другим потребама наше цркве и народно-црквене автономије, — ради пељубави и неспремности сабора наших данас у најљућим оковима најбедније потиштености и понижености највише саломљене, измождене.

Довољно је, за данас, да установимо факт, да је парохијско свештенство било осуђено, да трпи и претрпи 40 година од свију фактора признате недостатке и неправедности његове већ заантикварене дотације.

Јесте, 40 година; али таквих 40 година, у времену којих је парохијско свештенство морало долазити до осведочења и осећања, да је оно неко, некад заборављено, понекад запостављено па и понижено, ал' увек пасторче у нашој цркви и народно црквеној автономији. То осведочење морало је свештенство стицати, такво осећање морало је његову душу обузимати, јер је за тих 40 година не једаред гледало, како се материјална егзистенција свију других трудбеника, чиновника, па и послужитеља, у цркви и автономији, повишавањем њихових плата побољшава; шта више, како се неким чиновницима вотирају и исплаћују сваке године и неке награде, ремунерације, у повећим свотама; па и оним чиновницима, чија је плата и г. 1902. славила попово своју повишицу...

Свештенство није завидело, нити је замерало повишицама плате и све бољем уређивању и унапређивању дотације тих трудбеника, чиновника. Напротив, одобравало га је, сматрајући то унапређивање потребним, те и оправданим; ал' га је *морало* љуто болети помисао и осећај, да је у целој цркви и автономији једино парохијско свештенство осуђено, да сноси и подноси 40 година дотацију, која је већ пре 35 година у сабору призната и проглашена несходном и неправедном. Да сноси и подноси такву дотацију, на очиглед и поред све промењених прилика, поред све веће скупоће животних намирница, поред све већих моралних захтева, који се постављају свештенству, поред све већих пореских терета на његову дотацију и поред све многобројнијих послова који му се у дужност стављају. Та скупоћа, ти захтеви, ти терети и послови, пореметили су давно већ равнотежу, која треба да постоји између њих с једне и свештеничке дотације с друге стране. Годинама пореме'ена та равнотежа била је и јесте не само од личне невоље и беде свештеника и њихових породица, него и на грдну штету највиших интереса цркве и народа.

Од свештенства се све више тражило и тражи, а, према измењеним приликама, све му се мање давало и даје. И кад сам рекао, да се парохијско свештенство у свом очајању осећа већ пасторчетом у цркви и автономији нашој, нисам то рекао тек да кажем, *него је то једна крупна истина.* Тај осећај постао је и развија се све више у разноврсном горком искуству парохијског, световног свештенства. Веома је ризично не водити о том осећају озбиљна рачуна. А да је тај осећај основан, изнећу о томе овде само један доказ, што га пружају на саборском састанку 1892. године и донесене две мировинске уредбе; уредба о мировинском фонду за удовице и сиротиње децу српског православног свештенства у округу српске митрополије Карловачке и мировинска уредба за народно-црквене чиновнике и професоре. Те уредбе не обухватају парохијске свештенике, сигурно зато не, јер је и сабор г. 1892. у својој галантерији према свештенству био тога мишљења, да се православни српски парохијски свештеник у митрополији Карловачкој може умировити без мировине — са милостињом, какву му Саборски Одбор милостиво удели.

Па каква разлика у бризи и старању, у предусретљивости и љубави сабора тога према парохијском свештенству с једне, а народно-црквеним чиновницима и професорима с друге стране? Целу студију бих могао о тој разлици да изнесем. За данас нека буде доста и ово што ћу рећи.

Већ разлика у основној мисли и циљу тих уредаба, како много говори о запостављености и пасторству парохијскога

свештенства. Првом уредбом установљује се мировина само свештеничким удовицама и припомоћ сиротној деци њиховој; другом уредбом узакоњује се мировина не само удовицама и васпитна припомоћ деци умрлих народно-црквених чиновника и професора, него мировина и овим чиновницима и професорима, *као што је и право*.

Дакле, поред ове две мировинске уредбе парохијски свештеници остадоше без своје мировине. Зашто? На то питање један је правилан и истинит одговор, а тај је: зато, јер се о парохијском свештенству није водила довољна брига. Али, можда, чиновници и професори право на своју мировину стичу већом уплатом основних улога у свој мировински фонд, него што је уплата свештеникових улога у мировински фонд за њихове удовице и децу? Не. Парохијски свештеник н. пр. уплаћује и 1200 К основног улога и сваке године 6% камату на тај улог, а чиновник и професор $^1/_4$ од своје редовне плате и сваке повишице, а 2% годишњег прилога од своје редовне плате.

Свештеник, дакле, и ако уплаћује у фонд већи основни улог, и ако годишње плаћа већу % камату на тај улог, он тиме осигурава мировину односно припомоћ само својој удовици и деци, а чиновници и професори мањим основним улогом и мањим годишњим % приносима осигуравају мировину и себи и својим удовицама и *васпитну* припомоћ својој деци.

Пођимо и даље. Прочитајмо 1 § прве и 1 § друге мировинске уредбе. Онај 1 § гласи: „Да се удовице и сиротна деца свештеничка *сачувају од крајње сиротиње и нужде*, оснива се мировински фонд за удовице и сиротну децу православног свештенства“... Онај други § нак гласи овако: „Стално намештени чиновници код нар. црква. митрополијских и епархијских власти, професори источно-православне српске богословије, источно-православних српских гимназија, источно-православних српских учитељских школа, учитељи и учитељице источно-православних српских виших девојачких школа *могу*, ако су потпуно задовољили условима прописаним у овој уредби, *захтевати* за себе, своју удовицу и сирочад или мировину или отправнину или пак васпитну припомоћ из фонда, који се овом уредбом оснива.“ —

Зар не осећате из оног првог §-а несигурни дах милосрђа према крајњој сиротињи и нужди, а из овога другог §-а громки глас сигурног *права* на мировину.

Али прочитајмо, браћо, и 22 § прве уредбе* и одмах ћемо с болом осетити, како је несигурно и оно милосрђе у 1 §-у те уредбе, јер задржава себи право и снагу, да од мировине свештеничких удовица и сирочади „сразмерно одбија“, дакле да исплату мировине смањује — (не смањујући, дакако, уплату нити основног улога нити годишње % камате на тај улог.)

Има ли таквог наређења у мировинској уредби чиновника и професбра? Нема. Њихова и њихових удовица мировина и васпитна припомоћ њихове деце не може се смањити никад. Не може, јер то уредба не дозвољава.

Дакле, поред већих основних улога и већег годишњег % приноса на те улоге, што их свештеници уплаћују у мировински фонд својих удовица, свештеници остадоше без својих мировина, а њихове удовице и сирочад стоје увек под Дамокловим мачем „сразмерног одбијања“ од њихових мировина и припомоћи.

Мировински фонд чиновника и професора осигуран је са писарничком пристојбом од хипотекарних зајмова, који се издају из народно црквених фондова; осигуран је субвенцијом нар. црк. неприкосновеног и клирикалног школског фонда. Дâ, *само* мировински фонд чиновника и професора. Сигурно зато, јер парохијско свештенство није достојно и нема никакног права на субвенцију тих фондова, нема права на поменуту писарничку пристојбу. Нема ни поред 11 § V. А. превишњег кр. решкрипта од 1868.

Каквом је мером ово сабор 1892. мерио, по којем принципу и финанцијском кључу и правилу поступао, ја не знам, и не ћу даље да испитујем. Ја даље не ћу

* „У случају, да би се број умировљеника толико умножио, да камате и годишњи прилози не би довољни били за подмирење постојећих мировина и припомоћи, у томе случају имаће се од сваке мировине и припомоћи сразмерно одбити, колико управа завода (?!) овога за потребно пронађе.“

и не могу, јер ми се срце стеже, душа ми плаче. Но само хоћу да запитам: зар парохијско свештенство нема разлога и повода — о кад не би и других још било — да се осећа као неко пасторче? И зар да се не запитамо сви у глас: јесмо ли ми парохијски свештеници у нашој цркви и автономији misera plebs, или смо пастири цркве, који имају право захтевати да се у цркви и автономији и о њима истинска и праведна брига води?

Но, можда смо ми, браћо, свему овоме, што се збило и што се дешава, донекле и сами криви? Криви смо и ми, јер смо ћутали и јер ћутимо и данас.

Ми и данас муком трпимо све што нам се чини, и подносимо да нам се ништа не учини.

Дотација нам дочекала ево и 40 годишњицу; а место мировине уделује нам се нека милостиња, која свештеника после 30 и 40 годишње службе тера у просјаке, у крајњу сиротињу и нужду, у понижење скакојако, а његову породицу у робље невоља и беда свакојаких. Свештеничке жене долазе у искушење, да зажеле смрт својих „умировљених“ мужева, како би дошле до веће мировине своје удовичке него што им мужеви, старци свештеници, имају милостиње. Има ли веће ироније? Грозна је та иронија, али потпуно стварна, истинита.

Браћо! Против ове наше невоље и беде ваља нам спровести резолутну акцију. Парохијско свештенство не сме више ћутати и трпити. Свесно себе, свога броја, своје снаге, свога достојанства, својих права као и својих дужности у цркви и народу, — парохијско свештенство ће морати проговорити. Отворено и јасно, да га свако разуме; громко и гласно, да му се глас чује и дочује и по највишим висинама, с којих му се помоћи и задовољити може и треба. Парохијско свештенство ће морати проговорити у многим стварима, о разним приликама у нашој цркви. . . .

За сада, браћо, проговоримо ми, као један мали део велике целине тога свештенства; проговоримо у предмету своје дотације и мировине.

Читалисмо, да законотворни пододбор Саборског Одбора спрема за предстојећу саборску расправу и предлог о свештеничкој дотацији.

Предлог који се израђује за уредбу о свештеничкој дотацији није нам познат, а треба да га упознамо, пре него се изнесе пред сабор. Но о том предлогу пропео се глас, да он уређење свештеничке дотације спаја са митрополитским и епископским добрима. Ако је то истина, онда би то значило: уређење наше дотације одбити, опет, на неизвесно, дуго време.

Рачун са митрополитским и епископским добрима при уређивању свештеничке дотације јесте: *дотациона појезија*. А у питању своје дотације свештенство ваше не за појезијом, него за подмирењем услова своје материјалне егзистенције.

Против такве дотационе појезије, која ће — нема сумње — уређење свештеничке дотације срушити са свога Парнаса у 50 годишњицу наше дотационе невоље и беде, ваља нам подићи глас, чим дознамо на сигурно, да су се законотворни пододбор и Саборски Одбор одушевили том дотационом појезијом. Но да то дознамо, и то што пре, тражимо, да се предлог за уредбу о дотацији публикује, а тиме свештенству омогући да за времена предлог проучи и о њему своје мишљење изнесе, на што има несумњиво право. Тражимо, да се и парохијском свештенству узакони праведна и достојна мировина, да се она осигура и њиховим удовицама и њиховој деци.

У свези с тим изрецимо потребу и жељу, да се у исту сврху састане и општи митрополијски свештенички збор, а ми опет моно око сазива таквог збора како би и он могао казати своју реч у овим значајним питањима за целокупно парохијско свештенство. У сврху тога предлажем, да збор донесе закључке, које ћу предложити.*

Записник

дана 27. априла (10. маја) 1904. у Карловцима одржаног збора православног српског парохијског свештенства у Карловачком протопрезвитерату, под председништвом окр. протопрезвитера пречасног г. Јована Јеремића.

Присутни су: г. г. парох Карловачки протојереј Василије Константиновић, парох Ирашки

* Ти предлози се налазе у Записнику збора.

протојереј Василије Николајевић, парох Новокарловачки Максим Живковић, парох Каменички Љубомир Недељковић, парох Војачки Димитрије Станисављевић, системизовани парох. помоћник у Војки Милан Попадић, парох Иришки Григорије А. Николић, парох Иришки Дане (Лука) Мишић, парох Инђијски Радослав Марковић, парох Сланкаменачки Ђорђе Гњатић, парох Черевићки Георгије Максимовић, парох Ст. Пазовачки Симеон Араницки, парох Петровачки Симеон Бабин, парох Јазачки Василије Латинкић, парох Марадички Јован Чичулић, парох Чортановачки Светозар Вуковић, парох Сусечки Милан Лучић, парох Ривички Никола Максић, парох Малорадиначки Душан Оглакан, парох Лединачки Петар Бронић, администратори парохије Милан Протић у Нештину, Драгомир Драгојевић у Нерадину, Сава Петковић у Крушедолу, Лука Вујанић у Визићу, протопрезвитерски помоћник Григорије Јовић и лични парохијски помоћник у Крчедину Јован Јаношевић.

Бр. 1.

Председник окр. протопрезвитер Јован Јеремић отвора збор и позива га да изабере себи перовођу

Ad бр. 1. За перовођу збора буде једногласно изабран Светозар Вуковић, парох Чортановачки.

Бр. 2.

После говора председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића и на његов предлог

Ad бр. 2. Збор доноси једногласан закључак:

Да се овај збор обрати српском православном народно-црквеном Саборском Одбору са молбом, да наволи што пре публиковати предлог за уредбу о свештеничкој дотацији, који предлог за предстојећу саборску расправу спремио буде, како би се парохијско свештенство са тим предлогом могло за времена упознати, проучити га, те у интересу жељеног успешног решења његовог како би могао о том предлогу надлежним факторима саопштити своје мишљење.

Бр. 3.

На предлог председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића

Ad бр. 3. Збор доноси једногласно овај закључак:

Збор православног српског парохијског свештенства у Карловачком протопрезвитерату изриче потребу и жељу, да се после публикације предлога за уредбу о свештеничкој дотацији, који предлог српски православни народно-црквени Саборски Одбор за предстојећу саборску расправу спремио буде и уз претходно добивени благослов и дозволу Његове Светости, преузвишеног господина патријарха српског Георгија Бранковића и надлежних високопреосвештених г.г. епископа, сазове општи збор парохијског свештенства Карловачке митрополије, којем збору би била циљ, да тај предлог Саборског Одбора узме у претрес и о њему изнесе своје мишљење, односно, да у питању уређења дотације парохијског свештенства у Карловачкој митрополији изнесе своје мисли и захтеве, те их у своје време саопшти свима меродавним факторима.

Бр. 4.

На предлог председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића

Ad Бр. 4. Збор доноси једногласан закључак:

Да овај збор из своје средине изабере одбор седморице, којем одбору ће бити задатак и дужност, да, по претходно за то добивеној високој дозволи Његове Светости преузвишеног господина патријарха српског Георгија Бранковића, а путем окружних протопрезвитера, ступи у преговоре са осталим парохијским свештенством Карловачке митрополије у погледу сазива и састанка општег збора тога свештенства и у погледу свега што би са сазивом и састанком, као и са радњом тога збора стајало у свези.

Бр. 5.

На предлог председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића

Ad Бр. 5. Збор доноси једногласан закључак:

Да се овај збор обрати српском православном народно-црквеном Саборском Одбору са молбом, да за предстојећу расправу српског православног народно-црквеног сабора изволи спремити и предлог за уредбу о мировинском фонду за парохијске свештенике, њихове удовице и сирочад у односу српске православне митрополије Карловачке, којом уредбом би се имала заменити и наван

крепости ставити данас постојећа „Уредба о мировинском фонду за удовице и сиротну децу српског православног свештенства у округу српске митрополије Карловачке“; а исту молбу, да изволи подастрети предстојећем саборском заседању, ради његовог обавештаја о овом закључку овога збора.

Бр. 6.

На позив председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића збор приступа набору одбора седморице, закључком овога збора под бр. 4 установљеногa, а по довршеном гласању

Ad Бр. 6. Председник збора проглашује, да су у одбор седморице једногласно изабрани: окр. протопрезвитер Јован Јеремић, парох Иришки протојереј Василије Николајевић, системизовани парохијски помоћник у Војки Милан Попадић, парох Инђијски Радослав Марковић, парох Чортановачки Светозар Вуковић, парох Ст. Пазовачки Симеон Араницки и парох Иришки Дане (Лука) Мишић.

Бр. 7.

Ради подмиривања трошкова, који ће са радњом одбора седморице неизбежно скопчани бити, а на предлог председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића

Ad Бр. 7. Збор је једногласно закључио: познати свакога члана овога збора, да, у сврху подмиривања трошкова, који ће са радњом одбора седморице неизбежно скопчани бити, приложи по 1. К у руке одборског благајника, којега одбор себи набрао буде.*

Трошкови на рачун оних прилога имаће се чинити и подмиривати према закључцима одбора седморице, којем одбору ће благајник његов дужан бити положити у своје време рачун о примању и издавању оних прилога.

Бр. 8.

На предлог председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића

Ad Бр. 8. Збор је једногласно закључио, да се закључак овога збора под Бр. 7. путем одбора седморице саопшти у препису свима окр. протопрезвитерима, са молбом да сходно овом закључку и они поступе у својим протопрезвитератима, како би се тако набавила новчана средства која ће неизбежно требати у сврху подмиривања трошкова, а наиме штампарских и поштарских, са којим трошковима ће скопчана бити како предрадња да се општи збор свештенички сазове и одржи, тако и извршавање и спроводјење радње самога збора тога.

Бр. 9.

На предлог председника окр. протопрезвитера Јована Јеремића

Ad Бр. 9. Збор доноси једногласан закључак:

Да се преписи овога записника публикује у „Српском Сиону“ званичном листу православног српског Архијерејског Синода митрополије Карловачке за духовне, црквене и јерархијске ствари, а тако исто и у политичким листовима „Бранику“, „Застави“ „Народности“ и „Србобрану“.

У ту сврху, да се преписи овога записника достави тим листовима са молбом, да га штампају, како би се са закључцима овога збора могли упознати и сви парохијски свештеници и иначе кругови, које би ови закључци заинтересовали.

Бр. 10.

За оверовљење записника

Ad Бр. 10. Изабрани су: парох Карловачки протојереј Василије Константиновић и парох Инђијски Радослав Марковић.

Закључено и потписано

У *Карловцима* као горе

перовођа	председник
Светозар Вуковић с. р.	**Јован Јеремић** с. р.
парох Чортановачки	окр. протопрезвитер
протојереј **Василије Константиновић** с. р.	
парох Карловачки	
Радослав Марковић с. р.	
парох Инђијски	

* За благајника је одбор изабрао пароха Старопазовачког Симеона Аранђицког. Прим. ред.

Радња Архијерејског Синода 1776.*

Превео с њемачког

А. Г.

Наставак.

Записник

треће седнице, 26. септембра 1776. држане.

Присутни: они исти из прве седнице.

По адјустирању протокола-јучерашње седнице, приступа се читању нацрта за регуламент.

* У 8. бр. поткрала се погрешка, те је у место 1776. стављено 1750.

Код читања 4. §. у ком се говори о митрополитским приходима, међу њима о добру Даљу у Славонији, које је Митрополиту дошуше ad dies vitae (доживотно) остављено, но задржано је на највишем месту право, да се то добро по исплати од 38 000 ф. који на њему леже, одузме; Синод једногласно поновља најпонизнију молбу сабора од 1769.: да се речено добро архиепископији стално остави.

Без обзира на то, што је ц. комесар ex actis првобитни посед и извор вишеспоменитог добра Даља разговетно растумачио и разложио, да посесориум од првог почетка није био други но поглавито inscriptis jure признати; ипак Синод узима најпокорније прибежиште милости и клемензији њеног ц. и кр. апост. Величанства.

Пошто се даље у истом §-у ususfructus Нерадина и Банковаца свагдашњем митрополиту ad personam et dies vitae уступа; напомиње Митрополит и Синод, да је Нерадин и Банковци већ од г. 1691. некадашњем архиепископу Ђаковићу и његовим наследницима jure perpetuo et iure vocabiliter од превишњег владара предан, то да би се у народу лако могло породити сумња, да је садашњи митрополит ради умножења својих годишњих прихода ту стару донацију самовласно себи присвојио — може дакле најпокорније, да се posserorium Нерадина и Банковаца остави у ономе стању, у ком јо и досад било, т. ј. ad successores.

На ово је ц. комесар изјавио, да пошто је ова молба основана, он неће пречити, да му се о предидућем као и о овом пасусу, једна кратка, образложена и са оригиналним документима снабдевена представка до треће седнице од данашње, преда.

После прочитања 7. §., пита ц. комесар Митрополита и све присутне епископе, дали су заповеђени црквени пописи и инвентари у свима дијецезама исправљени, и уверан је са свих страна, да је то у свима дијецезама, црквама и општинама учињено осим у опћини бачке дијецезе Јегри, која лежи у Хевешкој жупанији, о којој досада нема позитивног гласа, да ли је на то позвани чиновник корамизирао.

Пошто су дакле §§. 4. 5. 6 и 7. као што је горе изложено, исправљени, буде данашња седница закључена.

Записник

четврте седнице 27. септембра 1776. држане.

Присутни су осим архиепископа, сви остали.

Одмах после адјустирања протокола јучерашње Синодске седнице, приступило се читању 8. §а нацрта за регуламент, и пошто се по истоме параграфу имају три нова инвентара о неприкосновеном иметку архиепископском сачинити, којима за основ имају служити инвентари од г. 1774., тражи царс. комесар да му се такав инвентар преда, што је под Litt. D. E. G. H. и L. одмах у седници с учињено. Састав тих нових трију инвентара, поверио је ц. комесар уз уручење првоспоменутих инвентара епископима темишварском, бачком и карлштадском, поучивши их, да испитају тачно, да ли је ту све оно, што се у старом инвентару наводи, и да код сваког предмета парочито означи, у чему се састоји, јели у добром стању или оштећено, те за даље чување непотребно (неспособно), дали што и шта фали. Непокретности и к њима припадајеће економске реквизите, тако да експримирају, да њихов састав, дужина и ширина, годишњи приход на паши, виноградима тачно означено буде; код злата и сребра пак да тежину веродостојно нотирају, а драго камење да тачно разговетно и по величини и по називу означе.

Ad 2-dum punctum 8. §. беху горе именовани инвентатори још поучени, да се при саставу инвентара имају држати прописа у истој тачци садржаног.

Што се по 3. тачци истога §-а од оставинских маса упокојених митрополита има сматрати као стално архиепископско имање, које се неће продати, шта се од архиепископског одјељања и сребног посуђа има одлучити и чувати у архиепископским црквама и што би се најпосле имало продати и посребрити, — то ће се моћи определити пак из новог инвентара, има се дакле завршетак истих сачекати.

Код читања 9. §а употреби ц. комесар да стави питање: ко су садашњи асистенти и би му одговорено, да су асистенти: бачки епископ Радивојевић, обр-

штар шајкашког батаљона Станисављевић и бивши варошки биров карловачки Крста Лукић, који су г. 1774. од ц. комесара генерала барона от Матезен постављени са декретом, који садржи за бивше асистенте издану инструкцију.

Поводом 11. §. пита Синод: ко и коме се има пријавити ако један асистент нестане? (умре).

На што ц. комесар изјави: да то има пријавити Митрополит цар. комисији in Illyricis у Осеку, а ова високој ц. кр. дворској депутацији in Illyricis.

Код 14. § тачка 5. моли Синод да се *Нови Сад* изостави, а само *Карловци* остане, јер иначе ће епископ бачки, у случају да буде постављен за администратора, и онда вући дневницу од 12 фл. кад је у својој резиденцији у Новом Саду. Што ц. комесар прихваћа.

За садржину у 18. § у превишњу дозволу Митрополиту и епископима, да половину свога иметка завештати могу; изриче Синод Њ. ц кр. ап. Величанству своју најпренонизнију благодарност.

Пошто су дакле §§. 8. инклузиве до 21. исправљени, заказује ц. комесар идућу седницу Синода за сутра, а данашњу затвара.

Записник

пете седнице 28-ог септембра 1776. држане.

Присутни су осим Архиепископа сви остали.

Чим је протокол јучерашње седнице адјустиран, продужено је читање нацрта за регуламент од 22. §а почевши и код 3. тачке овог §-а моли Синод *1 о.* да се одмах после архимандрита уметне и инвеститура игумана, пошто су и ови, као и архимандрити доживотни настојатељи манастира, а да се место речи *Erzpriester* стави *протопрезвитер* јер реч *Erzpriester* у славонском језику значи архијерej, а архијерej је епископ, и *2 о.* да се по 6. тачци овога §-а давања, које парохијски свештеници годишње по броју кућа имају епископима давати, тако звана сидоксија у новоме регламенту определи са 9 кр. а не као што је било у ономе од 1770. са 3 кр., нека се дакле најмилостивије определи тако, јер су на народном Сабору од 1769. и посланици клира и народа таку сидоксију од 9 кр. задржали. Пошто је стара такса сидоксије, која је до г. 1770 од сваког појединог свештеника са 6 до 12 ф. плаћања смањена, и има се in concreto за сваког свештеника по броју кућа његове парохије подразумевати а пошто је с друге стране епископима одузета такса и пристојба за копулације; — то је годишња плата епископа тиме осетљиво смањена и то баш у оно доба, кад је број парохијског свештенства смањен, а број кућа њихових парохија умножен, чиме су материјалне прилике свештенства побољшане.

На ово ц. комесар одговара, да ће ову двоструку молбу подастрти превишњем двору, и налаже да се превишња одлука сачека.

Ad §. 28 буде све што је наређено — од Синода примљено, само је умољено, да се и у новом регламенту пареди, као што је и у старом од 1770. било, да се при запечаћавању епископских оставина, оној двојици од општинског поглаварства придодаду још два епитропа (тутора) и два асесора епископске конзисторије.

На што ц. комесар одговара као горе.

При читању 31. § а искрсло је питање: да ли да се у овом §-у дотакнута по исказу sub. A, означена подела протопрезвирата задржи, или да се још који протопрезвитерат укине?

На што одговори 1-во. Митрополит немеродавно да се укину ова 4: Купиново, Осек, Ириг и Нештин, а да остану ових 6: *Карловци, Земун, Митровица, Шид, Вуковар* и *Даљ*.

2-го. епископ темишварски: да се може при пређашњој подели т. ј. при ових 10 остати: *Темишвар, Чанад, Вел. Кикинда, Вел. Бечкерек, Панчево, Чаково, Хашијас, Фачет, Липово* и *Жебељ*, при чему се у прилогу А. једна штампарска погрешка опажа, у колико је Жебељ међу онима који се укидају, међутим је Вокова укинуто и Жебељу утеловљено.

3-ће. епископ вршачки или карансебешки: да ових 6 могу постојати: *Карансебеш. Вршац, Бела црква* коме да се прикључи и Молдава, даље *Лугош, Мехадија и Варадија*, јер Варадија остаје, а Васиново се укида.

4-то. епископ арадски: да се при пређашњих 14 остати може, наиме: *Арад, Вилагош, Заранд, Буђин, Тотварадија, Борош-Јене, Велики Варад, Белењеш, Мезијад, Паимезе, Пештеш, Бел, Лунка и Халмађ.*

5-то. епископ будимски: да остану *Мохач и Будим*, а Сент-Андреја да се прикључи Будиму.

6-то. епископ бачки: да следећих 5 остану *Нови Сад, Паланка, Сомбор, Сегедин* и *Жабаљ* у шајкашком округу.

7-мо. епископ пакрачки: да ових 9 остану: *Забрђе, Борова, Трстеновци Брачевци, Пакрац, Градишка*, а у варађинском генералату: *Северин, Плавшинци* и *Нарта*. Најпосле.

8-мо. епископ карлштатски, да ових 9 остану један у *Лици*, даље у *Крбави* један у *Кореници, Вилику, Плашком* и *Будачком*, а из Баналске крајине *Костајница*, коме да се придода *Синопоље, Глина* и *Кирин*.

Из овога се исказа види, који су протопрезвитерати још 1770. укинути, а за које се најсмерније предлаже, да се сада укину, на што ц. комесар не одговори ништа, но преостаља све увиђавности.

Ради добитка у времену, упозорује ц. комесар Синод на 49-§. Регуламента, и налаже му, да се са израдом манастирске дисциплине пожури, пошто се иста још за време заседања овога Синода зготовити мора, пре чега се Синод распустити не може.

И пошто је дакле 22. §. закључно до 31. §. исправљен, те седница затворена, буде идућа седница, због сутрашње недеље, за прекосутра заказана.

Наставиће се.

ЛИСТАК.

Вести.

— **Имен дан Његове Светости патријарха Георгија**, прослављен је и ове године врло свечано. Архијерејску службу — на којој је присуствовала и Његова Светост — одслужио је високопреосвећени г. епископ темишварски др. *Георгије Летић* уз суделовање месног свештенства.

Пре службе и после службе честитали су усмено многи поштоваоци Његовој Светости, а тога је дана добила Његова Светост многе писмене и телеграфске честитке од својих сродника, пријатеља и поштоваоца.

Како је тог истог дана славио и свој имен дан и крсну славу високопреосвећени г. епископ *Георгије*, то је и он тог дана примао усмене честитке од својих пријатеља и поштовалаца.

Међу гостима о обеду били су осим других и свештенства из места и са стране, и стари пријатељ Његове Светости високоблагородан г. г. *Пера Вукићевић* умировљени сомборски градоначеник, и г. *Тома Хајнић* председник „Матице Српске“.

О ручку је пало више здравица у здравље Његове Светости и г. епископа *Георгија* и његових родитеља, којом се приликом г. епископ опростио од Његове Светости, а високопречасни г. ректор богословије *Јован Вучковић* од г. епископа као бивше професора богословије.

Весело је расположење учинила здравица високопречасног г. архимандрита грчкошког *Илариона Руварца*, који је после двогодишњег побољевања душевног и телесног, милом Богу хвала оздравио, те му се повратио и стари његов познати хумор, коју је напио својој браћи настојатељима манастирским.

Друштво се разишло пред ноћ у најбољем расположењу.

— **Одлазак високопреосвећеног г. епископа Георгија.** По утврђеном распореду, опростио се 27. о. м. у $^1/_2$ 11 пре подне високопреосвећени г. епископ др. *Георгије Летић* с Карловцима и отишао у своју резиденцију Темишвар, испраћен уз пуцање прангија и звоњење звона.

На колодвору очекивали су г. епископа богослови све четир године, да кажу с Богом свом љубљеном професору, а осим њих и много његових пријатеља и поштовалаца. Па и женски је пол био заступљен у лепом броју.

А како је тог дана одржана свештеничка исповест свештенства карловачког протопопијата, то су и сви дошавши на исповест свештеници изишли на станицу.

Кад је г. епископ ушао у вагон, опростивши се са свима, и кад је воз пошао, чуло се из стотину и више грла: Срећан пут! Живео!

Од стране града испратио је г. епископа и опростио се с њим г. г. градоначеник Душан Милић, сенатор Лаза Обреновић и повереник сигурности Емил Пајдак, а од стране аутономних чиновника г. г. секретар др. Лаза Секулић и подсекретар Бо-

рислав Брадваровић, главни школски референт Ђорђе Поповић и управитељ црк. нар. добара барон Јосиф Рајачић, главни књиговођа Влада Јовановић и благајник Јован Симеоновић-Чокић, уредник „Српског митрополијског гласника“ и статистичар Мата Косовац.

Са г. епископом отишао је у Темишвар његов г. родитељ, и следећа г. г.: од професора богословије: архимандрит Илларијон Зеремски, архиђакон др. Јоаким Чупић, протођакон др. Вићентије Вујић; патријарашки протосинђео Данило Пантелић; професор и катихета Иван Машировић.

Г. ректор Јован Вучковић испратио је г. епископа до Новог Сада.

Придружујући се и ми и овде оном опроштајном усклику: Срећан пут! и Живео!, кличемо и овде г. епископу Георгију: Срећан пут! и Живео!

Конвикт архиђецезалног свештенства. На одржаној је јавној дражби 27. о. м. остао досталцем за градњу поменутог конвикта г. архитекта Влада Николић за своту од 51.500 К.

Стављена у прорачуну свота прекорачена је с тога, што су у плану учињене неке знатне измене

Зграда мора бити готова до 15. Новембра о. г.

Патронат конвикта у одржаној седници истога дана, одобрио је речену погодбу.

Свештеничка исповест свештенства карловачког протопопијата одржана је овде у Карловцима 27. о. м., у којој је учествовало 25 свештеника.

Шта је на одржаном збору по обављеној исповести рађено и закључено, види се из наведеног на другом месту записника.

VII. Главна скупштина савеза српских земљорадничких задруга у Аустро-Угарској сазвата је за 12. и 13. (25. и 26.) Мај у *Топлицама (Топуско)*.

Скупштина ће се одржати у великој купалишној дворани са овим дневним редом:

I. 12. (25.) Маја. Посело, на коме ће се расправљати о привредном унапређењу нашег народа — у 3 сахата по подне.

II. 13. (26.) Маја: 1) Призивања св. Духа у 8 сахати пре подне.

2) Главна скупштина Савеза у 9 сахати.

3) Главна скупштина централне касе у 10 сахати.

4) Како да се наш крајишник ослободи сиромаштва? Предавање г. М. Остојића.

5) О сточарству. Предавање г. Косте Илибашића.

Пусте комбинације. Да ће долазак високопреосвећеног г. епископа далматинског *др. Никодима Милаша* у наше крајеве назвати разне комбинације, то се могло у напред знати.

Какве све нису комбинације услед тог његовог доласка изнесене у нежачко-мађарско-српској журналистици, то не ћемо да наводимо и да их обарамо. Ал не можемо а да не оборимо тврдњу „Новог Србобрана“ у 91. бр., да су ових дана одржане седнице синода чрновичке митрополије и да је г. епископ Милаш ради изучења далматинске епархије из оквира чрновичке митрополије и подређења карловачкој митрополији, при своме бављењу у Н. Саду, Карловцима и Гргетегу конферисао о томе с Његовом Светошћу, епископом Шевићем и архимандритом Руварцем.

Синод чрновичке митрополије није држан овог пролећа у Бечу, и ако су о његовом састанку неки бечки листови писали.

О изучењу далматинске и боко-которске епископије из оквира чрновичке митрополије и подређења карловачкој, у ствари је то истина, да је при ручку код Његове Светости 12. о. м. г. епископ Милаш у здравици Његовој Светости напоменуо како је прошле године у синоду чрновичке митрополије он покренуо питање о потпадању далматинско и бококоторске епархије у црквено духовним стварима под карловачку митрополију, те изјавио да би се испуњењем те жеље, испунила и његова давнашња жеља, да и он може бити учесник овог тела — синода карловачке митрополије —, које под мудрим руковођењем Његове Светости мудро управља православно-српском карловачком митрополијом.

Ово је све што је г. епископ изјавио о поменутом изучењу, *и даљег разговора о томе није имао ни са Његовом Светошћу, ни са епископом Шевићем, нити са архимандритом Руварцем.*

Живела истина! Како се приближује време делегацијама и дворским ручковима и баловима, које том приликом Његово Величанство даје у почаст члановима делегације, а сад је ред да се делегације држе у Буда-Пешти, те како ће и Његова Светост као члан горње куће учествовати у истима, „Застава“ по својој навици из праве рећи фиксој идеји њена главна уредника, обично је до сада том приликом својим верним јављала, како Његово Величанство није ословило Његову Светост, те не могући дочекати тај час, пошла је за добро да и пре одласка Његове Светости у делегације, објави својим верним како је прошлог уторника давао дворски бал, како је том приликом Његово Величанство за време одмора пружило руку г. епископу Лукијану, а Његова Светост — из по њеном писању „оца

Георгија“ — није ни погледало, те и из тога изведе, како би било крајње време да се уклони, и правно отвори пута њеном миљенику.

Кад напоменемо, да ће Његова Светост *тек сутра 1. маја* поћи одавде на делегације у Буда-Пешту, да је 27. био у Карловцима и *да се није макла из њих* што могу посведочити и присутни на неповести тог дана свештеници карловачког протопопијата; онда се из тога може увидети истинитост саопштења „Заставиног“, који јој је глас тобоже достављен из Буда-Пеште.

Да ће „Застава“ и приликом идућих дворских ручкова и балова поновити своју омиљену тврдњу, како је Његова Светост и *„опет пробала“*, и да ће њени верни поверовати и томе њеном гласу; у то не сумња нико „осим безумника“.

Његова је Светост била позвана на дворски бал за 27. о. м. но због малог наведа, није се могла томе позиву одазвати. Његово је Величанство за време била благоизволело уништати високопреосвећеног г. Лукијана за Његову Светост, на што јој је исти одговорио, да због малог наведа није могла доћи, ил да ће доћи на делегације.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Родитељима и старатељима на знање.

Професореки збор срп. учитељичке школе у Сомбору решио је, да од Септембра почетком идуће школске године 1904. све приправнице без разлике *једнако* просто и без икаква *накита* одело са истим таким шеширима од плаве угасите боје (тегет боје) носиће морају.

Свака друга боја, крој и ношиво које се овој наредби противи, строго се забрањује.

Само је лети дозвољено, да ученице у просто белим хаљинама и сламним шеширима ићи могу.

У Сомбору 28. априла 1904.

Мита Калић
привремени управитељ.

Позив на претплату.

Како је нестало и последњег комада књиге „ВЕЛИКОГ ТИПИКА“, а с многих се страна данас тражи; то смо намерни, да штампамо у другом поправљеном и умноженом издању Васе Николајевића, проте и пароха пришког

„ВЕЛИКИ ТИПИК“,

ако би се довољан број претплатника пријавио, да се штампарски трошкови подмирити могу, *иначе не.*

С тога умољавамо и молимо пречасну г. г. свештенике оба реда, учитеље, богослове и књижаре, да изволе похитати с претплатом, како би књига што пре ући могла у штампу.

Књига ће бити штампана на финој артији, изнеће преко 27 штампаних табака, а стајаће као и прва 4 круне. Рок претплате продужујемо до свршетка Јунија.

Претплату ваља слати Управи Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У Карловцима 20. Априла 1904.

Српска Манастирска Штампарија.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ
СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА
ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота ЈОВАН БОРОТА

[На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903 г. за уџбеник у српским основним школама.]

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потопу. — VII О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израиљци у Египту. — IX. Израиљци излазе из Египта. — X. Израиљци у пустињи. — XI. Израиљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечино. — II. Рођење Спаситељево. — III. Мудраци са истока. — IV. Бежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање Спаситељево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спаситељевих противника. — X. Свечани улазак Спаситељев у Јерусалим. — XI. Тајна вечера. — XII. Суђење Спаситељу. — XIII. Смрт и погреб Спаситељев. — XIV. Васкресење Спаситељево. — XV. Вазнесење Спаситељево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спаситељева. — XIX. Наука Спаситељева. — Завршни преглед.

Цена је књизи 30 филира.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

КЊИГОВЕЗНИЦА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

у Ср. Карловцима.

Јављамо свима а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све веће модерне књиговезнице у престоницама, с тога смо у стању, израђивати све послове на потпуно задовољство.

УПРАВА

српске манастирске штампарије.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 94. 164./147. из 1904. 18 2—3

С Т Е Ч А Ј

Расписује се стечај на обудовљену парохију IV. плаћевног разреда у Тиса-Сентмиклошу. Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 15/28. маја о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 9/22. марта 1904. године.

Председништво.

Број 235 ех 1904./К. а. 191. 17 2—3

Е Д И К Т.

На бракоразводну молбу Боже Агбибе из Загреба, против супруге му Драгиње, сада непозната боравишта, овим се речена Драгиња позива, да у року од три мјесеца, од дана првога увршћења едикта овог рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане или мјесто садањега свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без ње окончати

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 16. (29.) Марта 1904. г. држане.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ℨ провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

24—9 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 304. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV — Број 10

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 15. маја 1904.

ЗВАНИЧНО.

Његово Високопреосвећенство Г. епископ бачки *Митрофан Шевић* благоизволео је одликовати 9. маја црвеним појасом Василија Вуковића пароха каћеског.

НЕЗВАНИЧНО.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

§. 2.

Втора таблица

Ѡ любови ко ближнемѕ

5. Заповѣдъ.

В. Коя ѥсть пета заповѣдъ у десетословію;

От. Чти отца твоегѡ и матеръ твою да благоти бѫдетъ и долголетанъ бѫдеши на земли (Исх. 20, 12.).

2. В. Кога валя разѣмети овде чрезъ отца и матеръ;

От. Свакѕ власть и началство и старѣшинство. Такови сѕ 1) Родители по плоти и по дѫхѕ 2) Цареви и кнѩзи 3) Проче мірске, како ти сѫдіе и управители граждански 4) Пастыри цр'ковни 5) Учѣтели и наставницы 6) Благодѣтели 7) Господа 8) Тѣтори сиротински 9) Они кои лѣтѣми, наѣкомъ и достоинствомъ ѥсѕ старіи.

3. В. Штоѕ сынови прама овихъ отаца;

От. Сынови тіи ѥсѕ 1) Родителемъ чеда по плоти 2) Царемъ поданицы 3) Сѫдіамъ граждани 4) Официромъ воини 5) Пастыремъ дѫховнымъ словесное стадо 6) Учителемъ ученицы 7) Господамъ слѣге 8) Благодетелѣмъ питомцы 9) Старимъ младежъ 10) Ученымъ неученіи.

4. В. У чемѕ се састои честь, коюю валя ѡдавати отцемъ овимъ;

От. Састоисе она у томѕ, да бы сынови (сви подчиненіи) ѡдавали честь, послѣженіе, покорность, любовь, страхъ, урокъ, данакъ, єръ такѡ ѥсть угодно Господѹ и Богѹ нашемѕ (Прит. 1, 8., Еф. 6, 1.).

5 В. Што сѕ ѡсобито дѫжни чеда ваздавати родителемъ своимъ;

От. Дѫжни они ѥсѕ свакѕ честь воздавати нима, коя састои у томъ 1) Дѣломъ и словомъ почитовати ихъ (Сір. 3, 8.) 2) Слѫжити имъ (Сір. 3, 7.) 3) У свемѕ послѣшни быти (Кол. 3, 20.) 4) Взаимнѡ

ваздавати за трѣде ихъ (I. Тим. 5, 4.) 5.) У старости неоставляти ихъ и непрезирати (Прит. 23, 22., Сір. 3, 12. 16.) 6) Непротивити се имъ нити свађати се съ нима (2. Тим. 3, 2.) 7) Бояти се ихъ, єръ власть имадѣ надъ нима (Лев. 19, 3., Сір. 7, 30.) 8) До смр'ти у свакой чести и достоинствѣ имати ихъ (Тѡв. 4, 3.) 9) На конацъ умр'ше Родителе частнѡ погребсти и wплакати мѣрнѡ (Тѡв. 4, 3. 4., Сір. 38, 16. 17.).

6. В. Какѡ ваља почитовати цара;

От. Сви поданіи дѣжни єсѣ вр'ховнымъ властемъ какѡ ѿ Бога поставленнымъ 1) Повиновати се и покоравати се (I. Пет. 2, 13—17., Рим. 13, 1. 2.) 2) Неѿметати се ихъ (Јѣд. ст. 8) 3) Ако бы по слѣчаю и зли были, ваља имъ покорити се за савесть (Рим. 13, 5.) 4) Молити се за нихъ теплѣ (I. Тим. 2, 2.) 5.) Поштовати ихъ и смирити се предъ ними (Сір. 4, 7.) 6) Ако бы што тешко заповедали, не роптати нити упорствовати, но у глѣбокомъ смиренію пријадати и просити wблакшанѣ, какѡ што в учинила Есѳира и Мардохеј (Есѳ. 3, 13., Гл. 51, 1.).

7. В. У чемъ састои честь рабѡвъ къ Господамъ своимъ;

От. Честь ихъ састоитъ у томъ, да бы рабы 1) Повиновали се имъ у свакомъ страхѣ (I. Пет. 2, 18., Тим. 2, 9.) 2) И са страхомъ бы и трепетомъ слѣшали ихъ у свемъ (Еф. 6, 5.) 3) Не пред очима само, но у простоти ср'дца и ѿ дѣше дѣлали бы (Кол. 3, 22. 23.) 4) И свакѣ бы имъ моѣћю чинили почесть (I. Тим. 6, 1. 2.) 5) Да не бы прекословили, нити бы wкрадали, но свакѣ вѣрность іављяли бы (Тим. 2, 10.). Ове исте дѣжности сѣвише царской власти показивати єсть дѣжно.

8. В. Какѡ ваља поштовати Пастыре дѣховне;

От. За трѣде ихове 1) Дѣжно єсть wдавати свакѣ почасть, какѡ слѣгамъ Христовымъ (Сір. 7. 31., I. Кор. 4, 1.) и прикр'мленіе достойное (I Кор. 9, 14.) 3) Неискр'блявати но упокоивати дѣхъ ихъ (I. Кор. 10, 11.) 4) Молити се за нихъ Богѣ (Кор. 1, 11.) 5) Не искѣшавати ихъ (2. Кор. 13, 9.) 6) Не гр'дити се на нихъ (I. Кор. 4, 18.) 7) Науке ниче не уничижавати (г. Сол. 5, 20.) 8) Хѣле на нихъ непримати (I. Тим. 5, 19.) 9) Но у свемъ w нима старати се (Філ. 4, 10. 14).

9. В. Какѡ сѣ дѣжни почитовати ученицы своегъ учителя;

От. Бѣдѣћи ученицы ѿ учителя пріймаю какоти на ново животъ поштенъ и разѣманъ, дакле дѣжни єсѣ 1) Како и родителемъ чинити честь 2) Пріймати ихъ радостію и за честе имати (Філ. 2, 25—29.) 3) Нипомѣ добромѣ примѣрѣ послѣдовати (2. Кор. 16, 16.) У томъ бо найвыше w даваше честь учителю.

10. В. Што запрещава Богъ у овой заповѣди;

От. Запрещава свако безчестіе, кое быти може 1) Противлѣпѣмъ родителемъ (свакомѣ началствѣ) (Рим. 1, 30.) 2) Раздраженіемъ (Сір. 3, 16., Еф. 6, 1.) 3) Псовкомъ (Исх. 21, 26.) 4) Біеніемъ (Исх. 21, 15.) 5) Досадомъ (Прич. 30, 17) 6) Презреніемъ (Прич. 23, 22.) 7) Несѣшаніемъ (Прич. 6, 20. 21.) 8) Ѡскр'бленіемъ (Сір. 3, 12.). Све ово запрещава Богъ у овой заповѣди.

11. В. Каква є мазда, кои испѣњаваю овѣ заповедъ;

От. Дѣгъ вѣкъ єсть пріятна стварь человѣкѡмъ: и то исто обећава Богъ свимъ почиталемъ отцевъ своихъ (Исх. 20. 21., Сір. 3, 6.)

12. В. А што бѣде онимъ, кои противно чине овой заповѣди;

От. Нима пакъ wпредѣлена єсть страшна клетва ѿ Бога (Дев. 27, 16.) и смр'ть печалнна и грозна (Исх. 21, 15.).

6. Заповѣдъ.

13. В. Коя є шеста заповѣдъ;

От. Єсть ово слово: не убій (Исх. 20. 13).

14. В. Што запрещава Богъ реко ове заповеди;

От. Свако прекращеніе живота какѡ дѣшевногъ, такѡ и тѣлесногъ, и то не само на ближнихъ нашихъ, но и на насъ самихъ. Коено быва или рѣкомъ, или єзикомъ или ср'дцемъ

15. В. Како може человѣкъ убити себе самогъ на дѣши;

От. То быва по найвише 1) Произволнимъ грѣхомъ (Рим. 8, 13.) 2) Безбожнимъ, лажнимъ и єретическимъ ученіемъ 3) Проклинаніемъ себе самаго.

16. В. Какѡ убива себе человѣкъ на тѣлѕ;

От. И то много-различито быва, какѡ на прилик$ 1) Орѫжіемъ, отровами, удавленіемъ, утопленіемъ и подобними 2) Ѻдаваніемъ себе у іавнѕ бедѕ, што се може сѣчити жестокостію сердца (Сір. 3, 26. 27.), или невоздр'жавіемъ ѿ ѣла и пића (Сір. 31, 21., Гл. 37, 34.), или безмѣрною іаростію (Сір. 30, 26.), или прекомѣрномъ печалію и скр'бостію (Сір. 30, 24. 25.), или презираніемъ доброгъ леченя (Сір. 38, 1 2.).

17. В. Какѡ убива се дѕша ближнягѡ;

От. Убивамо дѕшѕ пѣговѕ 1) внѕтр'ними стратсми. Какоти лицемѣрномъ любовію (Быт 4, 5, 6), превароѫ (Маѳ. 26. 49.), завистію (Јак. 3, 14 —16.), гнѣвомъ (Маѳ. 5, 21. 22.), іавномъ ненавистію (I. Jwa. 3, 15.), а понайвише саблазнію (Рим. 14, 15.). 2) Внѣшнимъ дѣйствомъ, какоти іаростнимъ погледомъ (Быт. 4. 5. 6.), проклинанѣмъ (Дев. 18, 18.), и подобними.

18. В. Ово ѳ мислимо сѕптилно убиство: но какѡ се іавно убива ближный;

От. Быти може то 1) Орѫжіемъ, или чимъ дрѕгимъ (Быт. 4, 8.) 2) Отровима, боемъ тежкимъ и Ѻдаваніемъ на смр'тъ (2. Цар. 11, 15) 3) Запалѣнѣмъ дома, обретеніемъ работъ выше мере, а понайвише гладомъ (Дев. 38, 7.).

19. В. Што противъ тога заповеда Богъ чинити;

От. Заповеда то, да бы ѡ животѕ дѕшевномъ насъ самыхъ іакѡ старали се. Т. Є. да бы 1) Постарали се придобити животъ вѣчный (Філ. 2, 12.) 2) Украсити дѕшѕ вѣромъ и любовію (Евр. 10, 38. 39.) 3) Да бы у правой и живой вѣри живили и нѕгемъ правди ходили (I. Пет. 1, 9.).

20. В. А што ѡ телесномъ животѕ заповеда;

От. Заповеда се чмати 1) У ѥдѕ и пићу умереность и трезвость (Сір. 37, 30—33.) 2) У болести добрѕ лечбѕ (Сір. 38, 1.) 3) Загреванѣ тѣла и препитаніе (Еф. 5, 29.) и свакѕ ѡпасность ѡ животѕ и здравлю.

21. В. Што се заповеда ѡ животѕ дѕшевномъ ближныхъ нашихъ;

От. Заповеда се, да бы мы и ѡ нинихъ дѕшахъ бригѕ имали. И то быва 1) Добримъ примѣромъ побѡѣѭаваѭи нихъ къ добродѣтели (I. Кор. 10, 32. 33.) 2) Акѡ молитвѕ приносимо ѡ нинѡмъ спасенію (Рим. 15, 30.) 3) Ако нхъ добро ѹпѣѣѣемо ко спасенію (Псал. 50, 15.) 4) Ако нхъ братски карамо и на пѕтъ истини наставлямо (Гал. 6, 1. 2., Јак. 5, 19. 20.) 5) Понайвише ако ѡпѣщамо имъ сагрѣшенія (Сір. 23, 2., I. Jwa. 5, 16.).

22. В. Какѡ ѣемо сачѕвати животъ ближнягѡ;

От. Ѻ животѕ тѣлесномъ ово се заповѣда 1) Да ѡ здравію нхъ Богѕ молимо се (3 Jwa. ст. 2.) 2) У беди и неволи да застѣпимо (1. Jwa. 3, 16.) 3) Да имъ што є нѕждно и потребно подаемо (I. Jwa. 3, 17. 18.) 4) Да понесемо нинѕ тегобѕ (Гал. 6, 2.) 5) Да милоср'діе у свемѕ покажемо нмъ (При. 3, 27. 28.).

23. В. Каква ѳ каштига ѡпредѣлена прествпникѡмъ ове заповеди;

От. Јаснеѕ речи божіе: проливаѩй кр'въ человѣкѕ, в' ея мѣсто ѳгѡ проліется (Быт 9, 6.) т. е. каштига мѕ бѣде смр'тъ времена овога свѣта и клетва ѿ Бога какѡ на Каинѕ.

7. Заповѣдъ.

24. В. Коя ѳ седма заповѣдъ;

От. Не прелюбы сотвора (Исх. 20 14.).

25. В. Што запрещава Богъ у овой заповѣди;

От. Именѹюѭи прелюбодейство запрещава не само тай ѥданъ родъ грѣха и ѡсквр'нења телеснагѡ, но и свако любодеяніе, стѣодеяніе, блѣдъ и свакѕ нечистотѕ.

26. В. Коликострѣко ѥсть прелюбодѣйство, кое се запрещава;

От. Двостр'ко оно налази се у писмѕ, ѥдно дѣховно, а др'го плотско. Оно ѥсть ѿстѹпленіе ѿ Бога, и прилѣпленіе къ тѣѭой вѣри и наѣки. Такво прелюбодѣйство запрещава се особито у првой и др'гой заповеди: а плотско прелюбодѣйство ѥсть ѡсквернение плотско, и овде се особито запрещава.

27. В. Што дакле по имену запрещава се;

От. Запрещава Богъ іавное прелюбодейство (Дев. 1. 5, 18.) 2) Блѣдъ и любодѣйство (I. Кор. 6, 10. 15.) 3) Мѣжеложество 4) Скотоложество. Што єѕ и какви

сѣ ови грѣси, изъ самихъ се речи разѣмеваю, и не требаю толкованя, него чѣваня.

28. В. Што іоштъ запрещава се;

От. Не само запрещава Богъ іавное, и кое самимъ дѣломъ быва жскврʼенје, но и оно, кое и помишленіемъ и пожеланіемъ быва (Мао. 15, 28.).

29. В. Тимъ начином запрещено есть и све што кʼ блѣдъ приводи;

От. Тако есть. Запрещава се на приликѣ 1) Безстидное гледанѣ (Сір. 26, 11.) 2) Намигиванѣ (Прич. 4, 25. Гл. 6, 13.) 3) Кѣрварско мазаніе 4) Непоштено жсезанѣ (Быт. 39, 12.) и многа дрѣга такова.

30. В. Што се овде іоштъ забраноје.

От. Свакіи нѣтъ и сваки поводъ кои къ овомъ тешкомъ грѣхъ приводи, какѡти 1) Праздность и шпацыри (Быт. 34, 1. 2.) 2) Неѣмереность, а найвыше у пићю (Еф. 5, 18.) 3) Обхожденіе са женама (Сір. 9, 10. 11., І. Тим. 5, 11.) 4) Чатенѣ по любовныхъ кньгахъ и песней (Сір. 9, 4.) 5) Неваляло содрѣжество (Ѱал. 49, 18.; При. 24, 1. 2.).

31. В. Какѣв шкоду чини блѣдъ и нечистота телесна;

От. Превеликѣ штетѣ и вредъ дѣши и телѣ наноси, какѡ 1) Уводи человѣка у безпокойствао 2) Навлачи стидъ и срамотѣ (При. 6, 33.) 3) Лишава именія (При. 6, 26.) 4) Погѣблява дѣшѣ (При. 6, 32.) 5) И лишава царства небеснагѡ (Ап. 22, 15.).

32. В. Да што заповѣда Богъ у овой заповѣди;

От. Самѡ ѡ себи іавно есть што се заповеда, т. е. да бы ѿ сваке нечистоте и жскрʼенія показаногъ прилѣжно чѣвали се.

33. В. Іоштъ што се по именѣ заповеда;

От. Заповеда се 1) Женатымъ да бы любовъ и вѣрность єдно дрѣгомъ чѣвали 2) Неженатимъ заповеда се. да бы чистѡ и святѡ проводили житіе 3) А свима се заповеда, да бы у целомѣдрію и честности живили.

34. В. Каква фаида онимъ, кои хране овѣ заповѣдъ;

От. Двоякѣ они пріймаю фаидѣ, т. е. тѣлесна и дѣшевна 1) Тѣлесная користъ есть добро здравіе, честь кодъ люди, и благополѣчіе 2) А дѣшевна користъ есть іасное лица божія смотреніе (Мао. 5, 8.) и вѣчное съ Богомъ пребываніе (Апок. 14, 3. 4.).

35. В. А каква ће постигнѣти каштига, кои престѣпаю овѣ заповѣдъ;

От. И нихъ каштига постигнѣће двострѣка. Прво тѣлесна, коя есть 1) Безчестіе ѿ человѣкъ (І. Кор. 5, 9.) 2) Последня ништета (Лѣк. 15, 13.) 3) Смертъ безгодна (Девт. 22, 22.) Дрѣго дѣшевна, коя бѣде 1) Гнѣвъ божій велики (Евр. 13, 4.) 2.) Вѣчно осѣжденіе и погибель (І. Кор. 6, 9, Еф. 5, 5., Апок. 22. 15.).

8. Заповѣдъ.

36. В. Кои есть осма заповѣдъ;

От. Оно слово, што Бог рече: Не укради;

27. В. Што возбранява Богъ преко ове заповеди;

От. Запрещава свакога рода грабленіе, и присвоеніе неправедное чѣжихъ вещей.

38. В. Колико родѡвъ или феле есть краћа;

От. Три феле понайвыше налазе се. Єсть бо єдно грабленіе іавное, и то зовесе разбойничество, а дрѣгое тайное, кое се именѣе жсобито краћа, а треће есть лативно присвоеніе, и то се зове превара.

39. В. Како подкрадаю млаћи старіе;

От. То быва двояко, или неѿдаванѣмъ што є дѣжно дати, или ѿтиманѣмъ собственныхъ какихъ вещи. Такѡ 1) Ѿкрадаю человѣцы Бога Идолослѣженіемъ и чародѣяніемъ честь Божію грабећи и твари ѿдаюћи. И ова се краћа запрещава у овой заповеди. 2) Подкрадаю люди врʼховне власти неѿдаванѣмъ дѣжных уроковъ, данка, страха и чести: или кад іавнѡ или тайнѡ ограби тко царевѣ хазнѣ, или кѣе лаживе новце, у чему штетѣ чини царѣ. Или кадъ тко подкрада цр'кве и манастире. Таква краћа жсобиѡ называсе святотатство. 3) Чеда ѡкрадаю родителе свое, ако што ѿ них узмѣ безъ знања, или преваре и излажѣ, 4) Слѣге крадѣ у своихъ Господара, или кадъ што заіагме, или кадъ лѣниво раде. Настойницы крадѣ, кадъ затаиваю ѿ приходѡвъ своихъ Господара. Работницы крадѣ, кадъ небреживо раде. Занатлие и дрѣги майстори крадѣ, кадъ хр-

ѣаво послѣю, или кад више мере узимаю цѣнѣ, или кадъ штогодъ затає ѿ вещи кое имъ се препорѣче.

40. В. Какосе подкрадаю мећю собомъ равни;

От. Овде лихоиманіе хилядама измишлява хитрости какѡ бы ѡправдовати ближнега, и лишитига своихъ вещи. Бива оно на приликѣ 1) Јавнымъ разбойническимъ ѡтиманћемъ (Јез. 22, 29.) 2) Подкраданћемъ домовъ, дѣана, комора и прочая (Нав 7, 20. 21.) 3) Неправедномъ мѣромъ (Девт. 25, 13.—16.) 4) Продаванћемъ хѣдихъ вещи за добре 5) Скѣпомъ цѣномъ (При. 11. 26). 6) Усипанћемъ воде у вино 7) Лажливимъ броемъ и лѣкавимъ 8) Удр'жаніемъ залога и аманета 9) Лѣкавимъ контрактомъ, облигаціомъ, квитомъ и прочими.

41. В. Можели человѣкъ самогъ себе ѡграбити и ѡкрасти;

От. Може, и то се зове последне безчеловѣчіе. Подкрада онъ самъ себе 1) Ако се лени и непромишлява ѡ потребахъ тѣлесныхъ и гладомъ погибава 2) Такѡ пїяница свега добра самъ себе лишава и подкрада (При. 23, 31.) 3) Безприличнимъ разточеніемъ имћнія свога (При. 13, 11., Лѣк. 15, 13.) 4) Картанћемъ и коцканћемъ и проч.

42. В. А што заповѣда Богъ у овоћ заповѣди;

От. Заповѣда имати и чѣвати правдѣ и правотѣ са свима людима. Найвыше заповѣда 1) Да бы мы трѣдећи се и работаюћи своима рѣками довольная намъ прискр'бливали 2) Да бы довольни били тимъ што имамо 3) Да бы чѣвали то прилѣжно што намъ е нѣждно и потребно 4) Да бы у цѣлости ѡставляли све вещи ближнихъ нашихъ.

43. В. Каква каштига назначена, кои престѣпаю овѣ заповѣдъ;

От. И овихъ двострѣка ѡчекѣе каштига 1) Временна, каквое была у старом законѣ побіеніе камеломъ (Нав. 7, 25. 26.), а и садашнѣ време бива царскій мачъ, коло у вешала 2) Вечна казнь ожидава све и іавне и тайне крадливце, ако се непокаю, лишеніе царства небеснога (I. Кор. 6, 10).

(Наставиће се.)

О укинућу пећске патријаршије и њеном наслећу.

Д. Р.

У 6. бр. објавили смо да је изишла књижица с наслова:

Да ли св српска пећска патријаршија 1776. канонички укинула и коначно угасила?

и

ко јој је црквено-правни наследник?

Написао

Ђура Вукићевић.

Исту књижицу назва г. *Јован Н. Томић* у 76. бр. *„Српског Књижевног Гласника“* „интересном расправом и ако није нов предмет који се у њој расправља“, те пошто је у кратко навео њен садржај, и напоменувши како писац греши што држи, да је Црна Гора била увек независна; да су за све време пећске патријаршије затски епископи и митрополити били заменици патријарха, и као такови носили титулу „ексарха светијшаго престола пећскога“, пошто су — рече — они били само њихови заменици у опсегу затске и изасланици за суседну далматинску епископију; да је 1682. Висарион Бајица био патријархов ексарх и митрополит затско-црногорски, пошто је он тада био само „ексарх“ — патријархов изасланик, а владика је постао тек 1685., — завршио је свој приказ: „Остављајући на страну ове примедбе о ситнијим погрешкама, расправа г. Вукићевића заслужује пажњу историчара и богослова српских.“

„Београдске новине“ у своме 100. бр. у чланку: *„Васпостављање пећске патријаршије“*, напоменуше да је изишла „критичка расправа Ђуре Вукићевића којом се са новог гледишта осветлава преважно за Србе питање о пећској патријаршији.“

„Правничке и политичке расправе В. одликују се концизношћу и строгом логиком, па се и ова расправа одликује истим врлинама. На 30 и неколико страна В. знао је да питање о коме се расправља, изнесе на видик у свима појединостима.“

Пошто је затим у кратко наведен садржај г. Вукићевићеве књижице, рече се у њему: „Утврђујући на тај начин, да се виртуално није угасила пећска патријаршија, као што се на горњега

види, В. види у цетињском архиепископу (!) природнога наследника патријарашке титуле."

„Појмећи значај овога питања, ми нисмо могли оставити ову важну и интересантну расправу непомењуту, остављајући српским државницима да се постарају за начин, како ће се повређеним правима српске цркве дати потребна сатисфакција."

Објавивши у 6. бр. излазак поменуте књижице г. Вукићевићеве, обећасмо, да ћемо идућом приликом коју више проговорити о њојзи.

Како код уредника није реткост, да у листу обећају нешто, што не изврше, што се и нама као и осталим уредницима догађало; хоћемо да одржимо своје обећање бар у том погледу.

Истина, ми смо се дуго колебали, да л' да се упустимо с г. Вукићевем и због исте његове „интересне" књиге у опширнији приказ ил' критику, из које се може народити полемика; и напослетку смо се решили да се упустимо, на што Бог да!

А колебали смо се с тога, што знајући осетљивост г. Вукићевићеву, побојасмо се, да нам и опет не добаци, као оно у 29. бр. „Нашег доба" из 1896. у чланку: *„Рећимо још коју"*, како и нас „често наводи пространски вагон", да је и нама „срце и душа истицати се, како ми више знамо и боље разумемо него сви други људи, а врхунац нашег уживања у томе је, када се окомимо, да поједине идеале народне, који цео српски народ крепе и одушевљавају, сатремо и у пепео претворимо", те напоменувши наше писање о српској застави,[1] — рече — чиме учинисмо онако исто пространско дело, као што учини Ђуро Даничић иденфиковањем српског језика са хрватским."

Поменуте 1896. рече г. Вукићевић својој милој Србадији, како нас често наводи пространски нагон за писањем из похлепе за личном сујетом и пространском славом, с тога, што се ми усудисмо противословити му и тврдити, да је бивало администратора удових епархија и невладика.

А како је у том питању заузимао и г. Вукићевић исто становиште ког су заузимале и наше опозиционалне — народне странке, што у осталом није био код њега увек случај; није чудо, што је *му* прилику употребио, да мало поврати изгубљену популарност, у чему је у неколико — бар код радикала — и успео, што се види не само на тога, што је на народном збору у Н. Саду, сазватом да даде одушку своме увређеном чувству над варварствима Септембарским од 1902. у Загребу, главну реч водио, и пожњео оно силно „живео", него га новосадски радикали изабраше и за скупштинара чисто радикалске скупштине црквене.

На како г. Вукићевић и у поменутој својој „интересној" књижици претреса — или као што млађи српски књижевници милују рећи „третира" — питање о томе: ко је црквено-правни наследник пећске — српске патријаршије, те тврди, да нико други не може бити, нити на то има право, до ли црногорско-цетињски митрополит, — а то бар није тајна, на каквом добром гласу стоје Црногорци и њихов Господар —; јасно је, да смо имали основаног разлога што смо се колебали, да л' да се упустимо у писање приказа — критике поменуте работе г. Вукићевићеве, и у њему да побијамо његову тврдњу.

Ну, као што рекосмо, напослетку се решисмо да напишемо на њу приказ — критику, а на тај нас смеони корак осоколиште, колико докази што нам стоје на расположењу, којима смо у стању оборити поменуту тврдњу г. Вукићевићеву, толико и ћутање наших историчара и богослова, који се не обавреше на позив г. Томићев, те не скренуше пажњу на поменуту г. Вукићевићеву работу, било, што се слажу са назорима и тврдњом г. Вукићевићевом, било што из бојазни за своју популарност сматраше за опортуно, да својим побијањем омиљене у народу г. Вукићевићеве тврдње, не нашкоде својој популарности, а и себи у даним приликама.[2]

Како нама не данас, но никад није била девиза популарност, — до које се може и сувише лако доћи и до које многи и многи долазе — но истина, без обзира да л' се њом дижу или обарају, по нашем уверењу штетни идеали народни — који су много пути више штетни но корисни народу, међу којима има, које су наши највећи непријатељи знали народу нашем улити у душу и срце —; то се и при писању овог приказа — критике на поменуту г. Вукићевићеву књижицу, ни на што друго не ћемо обазирати, до ли на истину односно на чињенице,

[1] Ми тврдисмо и доказасмо *кад* је и *како* је постала српска застава у књижици: „Ево, шта сте нам крива!"

[2] Пошто је ово већ било сложено, добисмо 225. књ. *„Летописа"* Матице српске у којој се налази добра оцена и њена права вредност.

које се за данас морају сматрати за истину.

Ово велимо с тога, што се нешто много и много времена држи за историчну истину, на основу са свим вероватних доказа, док одједанпут не искрсне нов доказ, који све дотадашње што-но реч не утуче и преко главе не баци.

У поменутој се књижици својој г. Вукићевић са свом збиљом свога исторично-каноничког знања и гледишта трудио да докаже, како пећска патријаршија није никад изгубила своја канонička и виртуална права на потчињене њојзи црквене области, него је трајала и дотрајала све до данашњег дана и то у крилу цетињске српске православне митрополије, која је црквено-правни континуитет српске пећске патријаршије сачувала до данашњег дана, и која јој је не само једини прави и законити наследник, него јој је уједно и једини прави и канонички репрезентанат у данашњем времену.

Пре но што приступимо „разглабању“ тих г. Вукићевих тврдњи, не можемо а да не наспоменемо следеће.

Г. Вукићевићу није поменута књижица, прва работа о пећској патријаршији и њеном наслеђу.

Он је у некадашњем своме што-но реч „лајбжурналу“ *„Нашем добу“* у 52. бр. за 1894. написао подужи чланак од пуних 5 стубаца под насловом: *„Пећски патријарх и пећска српска патријаршија“*.

Исти је чланак написао г. Вукићевић као што рече на пронесене гласове, да ће поводом посете краља Александра у Цариграду, султан именовати за пећског патријарха српског митрополита у Београду.

Г. Вукићевић можда је и заборавио на исти свој чланак, или ако га се сећа, за навесно га није прочитао пре но што је почео да пише поменуту своју овогодишњу књижицу о пећској патријаршији. Иначе . . . . . .

Да видимо дакле, *какве* је назоре имао г. Вукићевић 1894. о пећској патријаршији, те кад то сазнамо, моћи ћемо лакше и правилније нарећи свој суд о поменутој овогодишњој његовој књижици о истој патријаршији.

Г. Вукићевић изрекавши своје неверовање да ће бити истинит глас, да ће султан именовати српског београдског митрополита за пећског патријарха, ком гласу — рече — „многа поверовање и обрадовање му се, шта више неки запеваше и славопоје у част честитоме падиши у Цариграду“, и најавивши да све кад би био и истинит исти глас, „ми се нисмо кадри томе гласу ни мало зарадовати, јер од туда не би могле понићи никакве ни црквене ни народоносне користи по српски народ у опште“

— — „**Пре свега некадашња пећска српска патријаршија и не постоји данас у опште; њу је укинуо турски султан Мустафа III. својим берагом од 11. Септ. 1766. год. Па кад не постоји пећска српска патријаршија, нема смисла, да се именује когод за пећског патријарха српског**, а најмање је познан турски султан у Цариграду, да подари таку **илузорну** титулу српском митрополиту у Београду. Било би испод достојанства срп. пр. цркве у кр. Србији, да њезин митрополит прими од турског султана ту ванредну почаст и милост, **да може носити празну титулу** пећког патријарха српског!“[3]

„Ако је до **празне** титуле стало, такову би титулу, да је потребно, могао подарити и сам краљ независне Србије своме архиепископу, као што је и цар аустријски патентом од 3. Дец. 1848. подарио титулу српског патријарха поглавици овостране срп. пр. цркве, арх. карловачком и митр. српском. **Но од самих титула нема користи ни црква ни народ српски.**“

— — — — — — — — —

„У целом свом осталом подручју задржала је српска пећска патријаршија своју духовну власт све до 1766. **када је од султана Мустафе III. укинута**, те све епископије које потпадаше под пећску српску патријаршију, прећоше од до доба под власт и јурисдикцију првобитне матере цркве, т. ј. цариградске патријаршије“[4]

— — — — „Варају се који мисле, да кад је један султан укинуо пећску патријаршију 1766. да је други може 1894. установити, јер султан и кад би хтео, не би данас у стању био то учинити.“

„Земљиште некадашње пећске патријаршије

[3] А ко је 1557. обновио пећску патријаршију, која за пуних скоро 100 година не имађаше свога патријарха, него подложна беше архиепископу охридском? Зар није помоћу великог везира Соколовића, који није могао то учинити без пристанка султанова. Д. Р.

[4] До св. Сава, рашка епископија — једина српска епископија — потпадала је под охридског архиепископа. Од св. Саве па све до 1766. потпадале су српске епископије под српског архиепископа односно патријарха, те по томе нису могле ни потпадати под цариградског патријарха. Под њега су потпале тек од 1766. српске епископије у турској царевини. Д. Р.

данас је тако поцепано и раскомадано, **да осим призренске, нема данас ни једне друге епископије, из које би се пећска српска патријаршија образовати могла.**“

„Српске православне епископије у краљевини Србији и књежевини Црној Гори, са проглашењем независности ових држава, постале су за себе самосталне и независне автокефалије.“

„Српске пр. епископије у Босни и Херцеговини са окупацијом ових земаља од стране Аустро-Угарске, постале су по закљученом уговору између царинградске патријаршије и аустро-угарске владе такође у ствари самосталне и самоуправне.“

„Тимочка и Самоковска — — те су данас саставни делови бугарске екзархије.“

„Македонске дијецезе — наиме скопљанску, велешку, охридску и солунску — од којих прве две потпадаше под српску пећску патријаршију — одцепио је данашњи султан турски самовољно својим бератом од 1892. од цар. патријаршије, те их анектова бугарској екзархији, којој су и данас фактично потчињене.[5]

„Од целе некадашње српске пећске патријаршије остала је данас једна једина призренска,[6] која још под цар. патријаршијом стоји и није придружена другој којој поменој автокефалији.“

„Турски султан и царинградска патријаршија „који су 1766. анектовали **целу српску патријаршију са свима њезиним дијецезама**[7] — као да су вољни данас да успоставе српску пећску патријаршију; **али на жалост немају је од куде успоставити, јер они осим призренске (односно скопљанске) дијецезе све је друго разнесено, распоклањано и окупирато. За једну пак призренску (односно скопљанску) дијецезу није вредно да се оснива самостална автокефалија, а нема ни смисла такој автокефалији која под собом ни једног суфрагана епископа не би имала.**“

„Ако се дакле ти велики успеси, који се српској дипломацији у Цариграду приписују, у томе састоје: да ће турски султан именовати српског митрополита у Београду за српског пећског патријарха, — **ли да ће се данашња призренска дијецеза прогласити пећском патријаршијом и подићи на ступањ автокефалне цркве; то су тако незнатне појаве, према којима би српски народ сасвим равнодушан могао бити, јер то су формалности, из којих велике и стварне црквене или народносне користи по српски народ никако постићи не могу.**“

„Жалост је велика, да је пећска српска патријаршија, која је пуних 500 година била црквено средиште целокупног српског народа, силом светских догађаја данас у тај положај дошла, **да се о њеном успостављању озбиљно ни мислити не може — —**“

Окрививши за **то** г. Вукићевић руску дипломацију, а у првом реду руског посланика у Цариграду Игњатијева, што је њиховим заузимањем установљен бугарски екзархат, под ког су потпале и неке некадашње српске епископије, те давши савет српској дипломацији, да поради код порте „да се бугарски епископати у Скопљу, Велесу и Охриду укину, да се споје са призренском дијецезом и **да се у томе оквиру оснује српска автокефална црква у турској царевини.**“

Не могне ли рече то учинити, нека поради на томе, да се у тим дијецезама Срби поставе за епископе, и „ако српска дипломација у том правцу кадра буде у корист пр. цркве и срп. народа у турској царевини код порте и у фанару успешно поради, онда ће јој велике заслуге сваки Србин радо признати. **Али да турски султан именује српског митрополита у Београду за пећског патријарха, или да се призренска дијецеза прогласи пећском српком патријаршијом,** томе се Срби, који су разумни и озбиљно мисле радовати не могу; за тај **илузорни успех** није вредно да се деле бакшиши у Цариграду, и да се царинградском патријарху плаћа годишње 15.000 динара.“[8]

Ето *што* је 1894. писао и *какво* је мишљење имао г. Ђ. Вукићевић о пећској српској патријаршији!

А *како* је 1894 о њојзи писао, и *какво* има мишљење о њојзи, видиће се из следећег.

Дочим је г. В. за поменути чланак у „Нашем Добу“ рекао, да га је написао „на пронесене гласове, да ће поводом посете краља Алек-

[5] Скопљанска не, пошто она и данас потпада под цар. патријаршију, што је на другом месту у истом чланку и г. Вукићевић напоменуо. Д. Р.

[6] Сем пећ и скопљанска. Д. Р.

[7] По томе дакле и пећињску, која је у то време под њу потпадала. Д. Р.

[8] Цицеро ренесанц је наш. Д. Р.

сандра у Цариграду султан именовати за пећског патријарха српског митрополита у Београду", своју поменуту књижицу написао је не само с тога, што питање о укидању српске пећске патријаршије, и ако се о њему довољно код нас писало, још није разбистрено као што треба, него „што ће у том врло важном питању нашег народа ускоро наступити време делања, те треба ту ствар дубље проучити и расветлити, да би се тиме само делање олакшало" (3. стр.)

— — „Политичке прилике на балканском полуострву такове су, да ће данас сутра питање о пећској српској патријаршији постати акутно, а његово решење неизбежно; за то треба да се српски књижевници и дипломате с тим питањем за времена и озбиљно позабаве, те да га што боље проуче и са тачке наше народне историје и цркве правилно оцене." (5. стр.).

— — „Питање о пећској српској патријаршији има данас само теоретичке, а не практичке вредности. Али према развитку политичког и народно-црквеног живота народа српског, добиће оно ускоро и бесумљиво и свог практичког значаја. — — Овом сам расправом хтео да учиним малу услугу српској дипломацији и цркви обе српске државе, кад буду радиле на успостављењу пећске српске патријаршије, а томе ће надајмо се, ускоро доћи време." (35. стр.)

Ето, *шо* су побуде, које су нагнале г. Вукићевића, да напише поменуту књижицу.

Да л' у истини стоји тврдња неких пријатеља г. В. односно и његова тврдња, да је он исту своју књижицу написао на изјављену му жељу и позив руско-аустријско-српско-црногорске дипломације, и да је она изишла прво на руском језику у Русији у једном листу и да је тамо одобрена; не знамо и не ћемо да знамо.

Ми ћемо узети за њен повод само оно, што је г. В. у њој навео.

У својој књижици г. В. тврди, *да није законитим и каноиским путем укинута 1766. пећска српска патријаршија; да је црногорска црква остала — и после укинућа пећске патријаршије — слободна, независна на темељу светосавског престола пећске патријаршије, те по томе не само да је она наследник њен, него и једини живи, законити и канонички представник.*

Да видимо сада, *какве* г. В. разлоге наведе за те своје тврдње.

За тврдњу своју, да пећска српска патријаршија није законитим и каноиичким путем укинута, наведе г. Вукићевић за разлог каноиско становиште православне цркве, по ком оснивање једне црквене области или подигнуће једне мање на већи степен, а тако исто и укинуће или сједињење две области у једну, припада на првом месту саборској власти дотичне обласне цркве.

Па пошто српска пећска патријаршија није никада саборно закључила, да се укине и подврне јурисдикцији цариградске цркве, нити су се све епархије и сви суфрагани епископи пећскога светога престола одрекли своје матере цркве; то је по томе њено укинуће по све неканоничко.

Ставивши се г. Вукићевић у погледу укинућа пећске патријаршије и њеног сједињења с цариградском патријаршијом на то каноиско становиште, те њиме хтео да докаже неканоничност укинућа пећске српске патријаршије; он је тиме не само поништио автокефалност карловачке митрополије, — београдске и цетињске, него и автокефалност српске цркве под св. Савом.

А поништио им је автокефалност тиме, што је ни једна од њих није задобила *оним путем*, каквим он признаје једној цркви автокефалност односно њено одузимање т. ј. каноиичким путем — *саборном влашћу дотичне обласне цркве.*

Г. В. не ће нам оспорити кад кажемо, да је у Немањићевој држави до св. Саве, постојала само једна епископија „рашка", за коју се зна да је на основу грамате цара Василија II. издане у мају 1020., између осталих епископија, које су дотле потпадале под бугарску патријаршију, и она потпала под власт охридског архиепископа.

Иста је од тога доба па све до 1219. — изузимајући можда једно време од 1050. па све докле је трајало „краљевство у Диоклетији" које помиње Доменцијан у животу св. Саве на стр. 256. односно, на које је краљевство велики жупан Стефан, син Немањин, потсетио папу, кад је тражио краљевски венац из Рима (види из LXII. кр. српске Академије отштампан чланак Илариона Руварца „*Рашки епископи и митрополити*" стр. 8. и 10.), потпадала под власт охридског архиепископа.

И кад је св. Сава хтео и радио на томе, да за Немањину државу створи независну српску

архиепископију; није ли је требао на основу канонских наређења тражити од охридске архиепископије — синода?

Па кад је он — као што је познато — није од синода охридске архиепископије тражио ни добио, него ју је тражио и добио у привременој престоници једног дела грчке царевине у Никеји од цариградског патријарха; може л' се узети и тврдити, да је автокефалност српска црква под св. Савом 1219. задобила законским — каноничким путем?

Одговорите г. Вукићевић на ово питање!

Напоменути нам је овде нешто, што нас одавно мучи, а то је сумња наша, да цариградски патријарх није 1219. произвео св. Саву за српског архиепископа, него само за епископа посвећења.

Да се у нама роди та сумња, навело нас је следеће.

Прво и прво, до сада није нигде штампана грамата, којом би се потврдило, *ко је* и *кад је* св. Саву произвео за српског архиепископа и *на ком* основу, а тек је *така* грамата морала бити издана и *тако* важан акт не би се могао изгубити. С тога се и не зна позитивно ни које је године, а да не споменемо месеца и дана произведен св. Сава за српског архиепископа, као ни име дотичног патријарха који га је произвео, јер дочим једни тврде да га је произвео патријарх Герман, други тврде, да га је произвео патријарх Манојло.

Друго, рашка епископија — као што рекосмо — није потпадала под власт цариградског патријарха, и *како* би могао и смео цариградски патријарх произвести некога не само за архиепископа у туђој области, него и створити нову независну архиепископију у земљи, која није потчињена ни грчком цару, нити цариградском патријарху.

Треће, чудно нам изгледа наведено причање у „Житијама краљ србљскыихъ“ в. издање Ивана Павловића, Београд, 1887. (97—101.) где се вели: како је св. Сава отишавши у Никеју цариградском цару Теодору Ласкару, рекао, како у његовој отаџбини не може да напредује христова вера с тога, што нема свога архиепископа, те га умолио да заповеди (повелить) васељенском патријарху, да једног од браће његове — пратилаца калуђера, који су с њим дошли — произведе за српског архиепископа.

Св. Сава је морао знати, каквој казни подлежи онај, који преко световне власти хоће да дође до власти у цркви, и *како* постају нове архиепископије; с тога не би могао молити цара да *заповедм* патријарху да произведе неког српског калуђера из туђе црквене области за архиепископа у туђој држави и да у њој створи автокефалну архиепископију, на заповест (повелѣніе) цареву.

Четврто, што се на дотичном месту не каже, да је по „повелѣнію“ царевом патријарх сазвао синод и пред њега изнео питање, *може л' се и сме л' се* царевом „повелѣнію“ за доста учинити, кад св. Сава није донео ни донети могао од свога надлежнога архиепископа и синода охридског дозволу за установленје српског архиепископата, јер да је он уверен био да би му они то дали, не би ишао чак у Никеју, нити је Немањина држава и црква у њој — рашка епископија — потпадала под цариградског патријарха. Јесте, то се на дотичном месту не каже, а да је то учињено, не би се могло тако шта прећутати, него се каже само то, како је признком посвећења св. Саве уз патријарха служило више митрополита, епископа и свештеника и како је он постављен руком васељенског патријарха Германа „повелѣнiемъ цариградскаго цара кирь Теодора Ласкара.“

Него, што се из наведене патријархове грамаѣ (повелѣнiа) види, да она није управљена била на српски народ у Немањиној држави, који би прво требао да зна о произведењу св. Саве за српског архиепископа и о установленју автокефалне цркве у Немањиној држави, а за тим на архиепископа охридског и синод, који би такође требали да знају о томе произведењу и установљењу, пошто је дотле исти архиепископ и синод постављао рашке епископе и имао власт над истом епископијом, него је она управљена „вь вьсоу вьселюноую“, — патријархову област — што би могло бити тек тада, пошто би прво о томе био извештен владалац српски, архиепископ охридски, па тек знања ради и васељена, — његова област.

Како је гласила грамата патријархова, то се до данас не зна. У објављеној и до нас доспелој, патријарх вели, да је поставио Саву за архиепископа „вьсѣмь срьбьскыимь земліамь и поморскыимь“.

То је умесно — уз напред речену замерку — ал' нам чудно изгледа даље причање патријарховo, а наиме да га шиље у своју област,

да може по њој у свима градовима и земљама, и све митрополите, епископе, попове и ђаконе по правилима божаственим учити и да га имају сви као њега самог слушати.

Ово нам причање изгледа чудно и не можемо да верујемо, да би патријарх дао св. Сави *таку* власт, а није могао ни имати потребе да му је даде, кад је св. Сава имао посла у ново постављеној архиепископији, нити би митрополити и епископи хтели слушати туђег архијереја, а није било ни потребе, пошто је у цариградској патријаршији морало бити онаких архијереја, какав је био св. Сава.

Нема изгледа — судећи по оној грамати — да је цариградски патријарх св. Саву произвео за епископа посвећења и као таквом и издао грамату, која је доцније — доста невешто — пошто је св. Сава прогласно себе за архиепископа, намењена морала бити, јер *онакву му грамашу патријарх није могао издати, све да га је произвео за архиепископа.*

Шесто, чудно нам изгледа и даље причање, да је св. Сава пошто је произведен за архиепископа, отишао по ново цару, те га умолио, да му патријарх на заповест (повељније) његову пада на писмено, да у будуће српски архиепископи не морају долазити на посвећење патријарху, него да их могу епископи српске земље посветити, на што му је патријарх „оумолисмь“ цара и издао такво писмено.

Ако се што може назвати крупном ствари, то се може назвати установљење нове архиепископије у туђој држави и туђој црквеној области и произведење туђег калуђера — архимандрита — за архиепископа без икаквих докумената од стране надлежног црквеног поглавице. И поимљиво је, да би се код тако крупне ствари прво морало добро промислити и договорити, какав ће положај и права имати исти архиепископ, а не произвести га, па тек по произвођењу одредити му право.

Из свега се дакле види, да се св. Сава у тако крупним стварима обраћао цару, а не патријарху и да је управо помоћу царевом постао и архиепископом и задобио автокефалност српској цркви, против чега је надлежни архиепископ охридски Димитрије Хоматијан жесток протест поднео.

У осталом св. Сава није ни могао бити посвећен за архиепископа, пошто се титула архиепископа задобија или именовањем или проглашењем-инсталацијом.

Ну, био св. Сава произведен и постављен од цариградског патријарха и цара за епископа или архиепископа; или да је као епископ посвећења прогласно сам себе за архиепископа, што ни једно ни друго проглашење не одговара канонском наређењу, чињеница је то, да је он основатељ српске православне цркве у Немањиној држави, и да је он проглашен од ње за свеца, кога сваки Србин слави и славиће као првог српског учитеља и просветитеља.

А. г. Вукићевић као канониста знаће добро, *што* у том погледу канони веле за *такову* произвођење и установљење.

Напоменути нам је, да све наведено о св. Сави дознајемо од Доментијана, писца житија св. Саве, а „Доментијан није састављао то житије у српској земљи него у Хиландару и да га је он писао по причању и казивању“ (*„Одломак из написане пре 1891. расправе о главним моментима у животу св. Саве.“* од Илариона Руварца, отисак из „Летописа“ Матице српске 1901. стр. 22.)

Стеван Душан прогласивши се за цара српског, прогласи архиепископа Јоаникија за српског патријарха, те како су по том изгнани многи грчки архијереји из земаља, што их је Душан освојио; то цариградски патријарх баци анатему и на Душана и српску цркву, коју је анатему скинуо патријарх Филотеј са архиерејским сабором на молбу кнеза српског Лазара (св. Лазара раваничког), а подједно и признао српску патријаршију за „самовласьноу и никыимь же обладаемоу.“

Од патријарха Јефрема (изабрат 1376.) почела се српска патријаршија називати пећском патријаршијом, која је по смрти патријарха Арсенија II. око 1460—5. укинута, те за читавих скоро 100 година потпадала под патријаршију охридску и тек је 1557. Макарију испало за руком, да обнови престо св. Саве, који се називао „обновителемь прѣстола сръбскаго“ (*Гласник* XLVII. 272/3), а други га називали „пръвимь патріархомь по вторѣ обновленіи чьсчтномоу и светомоу прѣстолоу.“

Пре но што ћемо да проговоримо коју о њеном укинућу 1766., да видимо, *како* је дошла до своје автокефалије српска митрополија у Крушедолу — Карловцима.

У чланку *„Ко је наследник српске пећске*

патријаршије“, у 62. *Гласнику* српског ученог друштва у Београду, ми смо под IV. опширно испричали, како је постала данашња архиепископија карловачка и српска митрополија и зашто.

Карловачка је архиепископија и српска митрополија установљена привилегијом краља Леополда I. од 4. Марта 1695. а потврђена и призната граматом пећског патријарха Грка Калиника, — који и сам није канонично сео на патријаршки престо св. Сање, него је по бегу патријарха Арсенија III., послат из Цариграда 1691., — грамотом својом од 18. Маја (и у „Беседи“, где је иста прва пут штампана и у доцнијим наводима вели се да је издата Марта, што је погрешно, јер је издата Маја 18.) 1710.

И г. Вукићевић наведе у својој поменутој књижици на 6. стр. у целини исту Калиникову грамату, а изостави из ње *оно*, што је најглавније, т. ј. где је — у ком је месту — издата.

И у „Беседи“ а и у оригиналу се вели, да је у Немету издата, — а Немет је село близу Темишвара.

Г. В. као правник имао је разлога што је пређуто где је она издата, а тај је био то, што се бојао, да га ко не упита: та каква је то „велика грамата — као што је г. В. назва — којом се даје автокефалност једној цркви, коју је патријарх издао у једном незнатном сеоцету, далеко од свога седишта — Пећи.

И заиста, кад се узме у обзир, да је иста без потписа патријархова на обичној хартији на 2 листа обичне четвртине данашњег малог табака, а написана је на једној страни, и да се на њој с друге стране — на чистој страни — налази само печат патријарха Калиника; онда се она не може назвати „великом граматом.“

Ну, узимо да је она оригинална грамата, питање је, је л' јој строго узевши њоме правоваљано — канонично — дата автокефалност?

Ми велимо да то није. А није с тога, што је њу издао сам патријарх Калиник без сутицаја синода ил бар и једног другог српског архијереја.

Издао ју пак у Немету ил' боље рећи „на путу“ идући у Темишвар, јер је у то време темишварска епархија као турска област, потпадала под пећског патријарха, а не под карловачког архиепископа, где се он морао задржавати купећи „таксил“, као што су и његови прејемници одлазили у Темишвар те путем купили таксил.

Патријарх је Арсеније III. знао добро да је по његовом напуштању Србије и прелазу у Угарску, на његов престо постављен патријарх Калиник, и њему није то ни мало сметало да моли краља Леополда да призна автокефалност српској цркви на овој страни.

Како он, тако исто и његов прејемник Исаија Ђаковић — и ако је овај признавао пећског патријарха за „старешину по првопрестолству и его ѣ дховномъ належанію нсѣмъчати се вѣчне“, управљали су самостално овостраном српском црквом и тек је прејемник Исајин Софронтије Подгоричан умолио — по горњој грамати — патријарха Калиника, да се може називати и бити први митрополит — *што је он и дотле био*, као што је био и Исаија по закључку саборском од 1708., на ком је проглашена крушедолска митрополија — ово је првобитни назив овостране митрополије — да буде „катедра митрополитская всемъ словѣно-сербскомоу народъ подь властію свѣтлаго римскаго цесара бываемомъ“. (*Беседа* 1869. стр. 155.)

Из реченог се види да ни карловачка архиепископија и српска митрополија није канонички — на које се становиште г. В. ставио и с тог становишта третирао питање о укинућу пећске патријаршије — постала.

Поменута грамата патријарха Калиника од 18. Маја 1710. штампана је досада у целини прво у „*Беседи*“ 1869. стр. 238|9. Затим смо је ми у 62. *Гласнику* навели, а трећи ју је пут навео г. В. у својој поменутој књижици на стр. 6|7. изоставивши као што рекосмо место где је издата.

Да се иста Калиникова грамата не може назвати исправном граматом, доста нам је да наспоменемо само то, каква је разлика између ње и грамате патријарха пећског Мојсија Рајовића, коју је издао у патријаршији пећској 15. Авг. 1721. Мојсију Петровићу, коју смо навели у чланку „Мојсије Петровић, митрополит београдски“ у XXXIV. *Споменику* српске Академије стр. 92|3.

Патријарх је Мојсије издао исту „са сдствующимъ с нимъ саборнѣ прѣосвященнымъ митрополитомъ, богољубезнимъ епископомъ и

прочемъ собранію дховныхъ мужей частныхъ" и у њој не само да је признао Мојсија Петровића „бити всегда и звати се подпльно Архіепископъ Митрополитъ јакоже краљевини Србіе и баната темишварскаго", него „ще би слчило се по воли божіей и савћтъ въ врћме жизни Его прћставити се ѿ здћшних къ Господ нынјашнемъ Арх. митрополитъ (Вићентију Поповићу) врховномъ славено-сербскаго народа, ѡбрћтающаго се въ Оугарји и склавћни да бдет тойже прћосвященнји г. Мојсеј Петровичъ и въ Оугарји и склавћни ѡбрћтающаго се народа славено-сербскаго Арх. митрополитъ врховній — —"

Како је по смрти митр. Вићентија Поповића († 1725.) митр. Мојсије Петровић у истини (1726.) постао митрополитом београдско-карловачким, а тако исто и његов прејемник Вићентије Јовановић, и тек по поновном освојењу Србије од Турака (1739.) потпала је београдска митрополија поново под пећску патријаршију, а карловачка остала као самостална — автокефална, каква је била од 1695.; *то се канонска њена автокефалност закончње управо од поменуте Мојсијеве (1731.) грамате, која је издата у законитој форми и чију је автокефалност признало закончто тело т. ј. патријарх са синодом.*

Пошто смо видели *како* стоји са автокефалношћу карловачке архиепископије и српске митрополије, да видимо како стоји са автокефалношћу цетињске — црногорске митрополије.

Цетињска је митрополија — епископија, нешто друго од зетске епископије, коју је св. Сава установио у манастиру св. Аранђела Михаила на Превлаци, чија је столица пренета доцније прво у св. богородичин манастир у Шестанској Крајини, а за господства турског у манастир св. Николе у Врањину.

И ако је господар Иван Црнојевић 1485. цркву и манастир на Цетињу прогласио за „зетску митрополију", и ако се на књигама црквеним 1403—1512. Вавила црногорски митрополит називао архиепископом и митрополитом који је наводно умро 1520., када је престало господство Црнојевићево 1514. и Црну Гору почели називати санџаком црногорским, „владике које су из митр. Вавиле вршили духовну власт у Црној Гори, биле су владике црногорске и приморске, ако се где који од њих и писао кадкад и митрополитом или епископом зетским", — — — „из Цетиње је пренесена столица зетког епископа или митрополита из Крајине Шестанске, а Врањина је била столица зетском епископу кад је Зетом Турчин владао и кад је на Цетињу владиковао владика црногорски и приморски." („*Просвета*" I. 1892. чланак Илариона Руварца „Владике зетске и црногорске")

Црногорске су владике од тога доба па све до укинућа пећске патријаршије 1766. потпадале под пећског патријарха, односно за време два српска патријарха, Арсенија у Угарској и Калиника у Пећи (1691—1706.), под Арсенија.

Тако је н. пр. 27. Новембра 1694. у Нѡвом (у Боци Которској) повећењем патријарха Арсенија III. „ва велицеј нужди од господствующихъ" хиротонисан (посвећен) Сава Очинић за цетињског владику (l. c.), а 1700. Јунија посветио је патријарх Арсеније III. у Сечују Данила Петровића за владику цетињског.

По укинућу пећске патријаршије 1766. затекавши се на престолу митрополит црногорски Сава Петровић, прогласио се за самосталног архијереја, без да је за то од икога искао дозволу и од тога су се доба црногорски митрополити, које је народ бирао, посвећивали у Карловцима, као Петар I., односно у Русији као Петар II. и његови прејемници.

И ако г. Вукићевић по „*Православном црквеном праву*" од епископа др. Никодима Милаша тврди, да је самосталност — автокефалност — цетињској митрополији признала и сама цариградска патријаршија; о њеној автокефалији нема другог споменa и доказа, до ли што се она у Атинској Синтагми V. стр. 529. назива автокефалном митрополијом.

У осталом, може се правим уникумом назвати автокефалност једне епископије — митрополије, у којој нема више од једног епископа — митрополита, кога је пре народ бирао, а сада кнез, и који мора да мољака друге, да га посвете.

Што је 1894. рекао г. Вукићевић за призренску епархију, а наиме: „и нема смисла давати автокефалност једној епархији, која под собом не би имала ни једног суфрагана епископа"; то се исто може казати и за автокефалност цетињске митрополије.

По укинућу је пећске патријаршије 1766. издат и митрополиту Сави султанов берат, у ком му се саопштава како је укинута пећска

патријаршија, те пошто плати царској благајни 800 акчи, да ће поново бити потврђен у своме звању, који му је по тврдњи И. С. Јастребова, који је исти берат обелоданио у „Подацима за историју српске цркве“ Београд 1872., послат преко призренског митрополита, да је патријарх морао платити за њега поменуту своту.

Ето, *овако* стоји са автокефалношћу српских цркава.

Радња Архијерејског Синода 1776.

Прево с њемачког

А. Г.

Наставак.

Записник

шесте седнице 30. септембра 1776. држане.

Присутни су сви.

Пошто је протокол пете синодске седнице до потписа адјустиран, буду неки, још прекјуче исправљени параграфи, нарочито 25. §. у погледу визитације дијецеза поново предузети, и у очекивању превишњег пристанка изнова претресени, те буде од синода изражено страховање, да ће се те визитације временом забранити, чиме би се како привилегије, тако и црквени закони повредили, који визитације прописују и наређују. Но пошто је Синод од ц. комесара у погледу забране визитације, баш кроз садржане у новоме регуламенту привилегије умирен, то препонизна молба Синода излази на то, да се

1 во у упитном 25. §-у означено, овде подвучено место: *„ради очувања исте* (бесплатан подвоз) *прекомерна истјазанија и друге сличне тужбе“* у новоме регламенту изостави.

2-го да епископи, који своје простране дијецезе за годину дана потпуно визитирати не могу, имају права по добивеном већ превишњем consensus-у, идуће друге године визитацију наставити, без да за то нову дозволу траже.

Пошто за одржање седнице беше време одмерено, то се данас, осим 32. §-а није могло ништа више исправити. Код 4. тачке овога §-а упозорује сакупљени Синод на потребу да се спомене и то, како се од команданта за дозволу венчања војника, бесплатно истављена писмена дозвола има уручити не попу, него протопопу, пошто овај даје дозволу за оглашење новобрачних и да истоме, у сваком таком случају припада 7 повчића.

При свршетку овог 32. §-а пита ц. комесар сакупљене епископе: да ли су овим §-ом прописани протоколи у свима дијецезама и код свих парохија уведени? И пошто је од свију дијецезалних епископа уверован, да су ти протоколи свуда уведени, излажу сви потребу, да се ради олакшице поповима 4 протокола по формуларима, који ће се имати определити, засебно у илирском и влашком језику наштампају, услед чега се епископи упућују, да израде нацрт за формуларе и означе колико истих за сваку дијецезу треба, чиме је и данашња седница довршена.

Записник

седме седнице 1-ог октобра 1776 држане.

Присутни: ц. и кр. комесар гроф Јанковић а Daruvár и сви остали.

После адјустирања јучерашњег протокола приступа се 33. §-у Регуламента, и ц. комесар налаже, да се карловачки школски фонд на чисто изведе, и да се при том, ради бољег расветљења тога посла, следећих шест одсека и тачака пред очима имају:

1-о да се налазећа се готовина од активног стања излучи;

2-го да се испита, да ли су активне позиције утериве или не?

3-е каква су средства досада употребљена, да се утериве позиције утерају, и где је кривица, што то до сада још није извршено?

4 о има Синод изнаћи пута и начина, како да се у будуће за утеривање појединих потраживања термини утврде.

5-о да се готовина или in fundis publicis, или уз довољну хипотеку in privatis издаје, и да то у будуће, кад новаца утече.

6-о да се о уплаћеном новцу од случаја до случаја двору извештај подноси, и да се ради издавања новца ad fructificandum има увек превишња одлука сачекати.

После ове напомене комесарове продуцира народни секретар све рачуне ре-

ченог карловачког несједињеног школског фонда, који је од тачке до тачке прегледан, те из истога следећа табела састављена, из које се види, па је готовина 19173 fl 31½ кр.
у утеривим активним позицијама . . . . 31456 fl 10 кр.
и најпосле у неутеривим и сасвим пропалим. . 13292 fl 35½ кр.

Готовина

Ad N-m 1-им Из приложене табеле се види, да је по комисијонално закљученом рачуну од 3. јануара 1775. нађено у каси у готовоме . . . . 15432 fl. 21 кр.

Ad N-m 2-им Пошто је садашњи несједињени Архиепископ и митрополит од оних 8444 fl. 14 кр. које је митрополит Ненадовић из неприкосновеног архиепископског добра Карловачком школском фонду повратио, ради покрића трошкова свога бечког пута, камо се 1. априла ове год. кренуо, узео као зајам 7000 fl. а у каси оставио само 1444 fl. 14 кр. и пошто признаје да 7000 fl. дугује, то је та свота уведена у активно стање.

Ad N-m 3-им Отплатио је несједињени епископ бачки Арсеније Радивојевић од 8280 fl. дугујућег капитала 280 fl. и пошто му је са дворским декретом од 12. јула 1776. г. 7000 fl. опроштено, има он у четир годишње рате свагда по 250 fl. вратити . . . . . 1000 fl.

Ad N-m 4-им Припада споменутом школском фонду од своте 1419 fl. 45 кр. за откуп епископске зграде и плаца у Северину, у смислу дворског декрета од 2. септ. 1775. г. половина т. ј. 709 fl. 52 кр.

Ad N m 5-им Од оних 2268 fl. 7 кр. које је за епископске зграде и земље у Плашком и Метку ц. кр. Карловачки Генералатат примио, припада овоме фонду премилостиво прописана половина са 1134 fl. 3½ кр. Но како је садашњи несједињени епископ тамошњи Петар Петровић од те своте одбија предујам од 412 fl. кога је својим вернима дао, те само 1856 fl. 8 кр. овамо послао, то школском фонду припада само половина тога т. ј. 928 fl. 4 кр. с тим додатком, да ако епископ не узможе доказати да је ту своту исплатио, то ће он имати половину исте овоме школском, а другу половину неприкосновеном фонду уплатити. Најпосле

Ad N m 6-им припада томе фонду од оне конвенцијске пристојбе, која је у своти од 758 fl. 1 кр. припада сада већ покојном јубилярном епископу костајничком Стојановићу, половина т. ј. 379 fl. ½ кр.

По исказу Синода речени епископ оставио је за собом не само непокретности и облигације у Осеку, него и готовину у Беловару од 2383 fl. 41 кр. која тамо код Генерал-команде лежи; нужно је дакле овде приметити, да кад та оставина, због које расправа још није докончана, буде ликвидирана, имаће половина исте припасти неприкосновеном, а половина пак школском фонду оним, ако би Њено ц. кр. Величанство ову масу за зидање епископске резиденције у Плашком одредити благоизволело, зашто је већ карловачки епископ најпонизније замолио, и коју молбу данас цео Синод подупире, тим више, што је Њ. Величанство дворским декретом својим од 22. августа ове г. на то већ неке наде пружити благоизволело.

Утериве активне позиције.

Ad N m 7-ми На овоме месту долазе оних, већ ad N m 2-им споменутих, од митрополита узетих 7000 fl за покриће трошкова бечкога пута, уз 116 fl. 40 нов. интереса од 1-ог априла до 1. септ. 1776. свега дакле . . . . . 7116 fl. 40 кр.

Митрополит изјављује, да је вољан ту своту заједно са каматом да отплати, но моли, да му се за то даде рок од три године, и то од 1. јануара идуће 1777. год. до inclusive 1779. у ком ће времену он ту своту у једнаким годишњим оброцима повратити.

Ad N-m 8-им Има код митрополита по гласу обвезнице од 1-ог септембра 1774. године . . . . . 11000 fl.

Са интересом од 1. септ. 1774 до 1. септ. 1776. год. 880 fl. à 4 по сто, свега дакле . . . . . 11880 fl.

Овде спомиње митрополит, да је по гласу молбе своје на Њено ц. кр Величанство управљене од 16. августа ове године препонизно молио, да му се тај дуг опрости, но како на ту молбу до данас никакво решење следовало није, то моли

да се ова тачка садашњем протоколу прикључи и са истим на превишње увиђење поднесе уз понављање његове препонизне молбе.

На што ц. комесар примећује, да су од дозвољених четир годишњих рата две већ прошле, и да је један део овога дуга досада већ требао бити отплаћен.

Ad N-m 9-им Код села Борова имаде капитала 400 fl. са заосталим интересом до 1. новембра 1776. 288 fl. 42 кр. што свега чини . . . . . 688 fl. 42 кр.

Ad N-m 10-им Код села Бело Брдо капитала 1000 fl. са интересом до 1. новембра 1776. 644 fl. 38 кр. што свега чини . . . . . 1644 fl. 38 кр.

Ad N-m 11-им Код села Тења интереса 500 fl. са припадајућом каматом до 1. нов. 1776. 290 fl. што свега чини 790 fl.

У погледу утеривања дуга од ова три села, учињено је највишем месту нужно расположење још прошле године од стране дворске комисије; саслушани у тој ствари фискал извештава, да је он процедуру у ток ставио и нада се, да ће потраживање до краја године утерати, јер су дужници тражили рока само дотле, док своје продукте не уновче. На што ц. комесар изјављује, да у колико дужници своје дугове не би у једанпут исплатити могли, то да им се рок продужити може, како би сав свој дуг исплатити могли.

Ad N-m 12-им Што се тиче села Борова које дугује капитала 1000 fl. и интереса до 1. нов. 1776. год. 617 fl. 30 кр. свега дакле . . . . 1617 fl. 30 кр. ту кораци фискала код сремске жупаније ради утеривања тога дуга, нису имали успеха, јер угарска дворска канцеларија није још у том погледу издала наредбу, но чим така наредба изађе, предузеће се нужни кораци.

Ad N-m 13-им Код села Петровца, praedium Alpar имаде интереса 439 fl. 40 кр. које село преко фискала обећава, да ће дуг свој најдуже до ове јесени подмирити и исплатити.

Ad N-m 14-им Породица Чарнојевића дужна је капитала 4832 fl. 40 кр. а интереса од 11. марта 1771. г. до 1 ог нов. 1776. г. 1446 fl. 20 кр. свега дакле 6279 fl. И ако је у погледу утеривања овог дуга породице Чарнојевића превишње наређење већ изашло, но досада без успеха, то цео Синод изјављује своју препонизну молбу, да се на трошак школског фонда пут закона предузме.

Наставиће се.

Долазак и дочек преосвећеног г. епископа темишварског

Др. ГЕОРГИЈА ЛЕТИЋА.

Као што је пуним срцем радости са свих страна прихваћен избор и потврда епископа темишварскога дра Георгија Летића; тако је и с пуним срцем добрих жеља на поласку своме у дијецезу свој испраћен, а тамо радосно и одушевљено дочекан.

У очи дана доласка у Темишвар 27. априла (10. маја) преосвећени епископ стигао је у Сегедин са пратњом својом. Како је долазак епископов у Сегедин био изненадан; није се испунила жеља Срба Сегединаца, који се спремали да га на путу свечано и срдачно поздраве. Г. епископ одмах по доласку своме са пратњом отишао је да походи српску цркву, школу, пароха и учитеља. Сутра дан на дан самога поласка у Темишвар, стигло је у Сегедин у сретање своме епископу изасланство епархијске управе темишварске, у којем су били: г. г. прота Ђорђе Влаховић, прота Светозар Дражић, свештеници Миливоје Радовић, Југ Станикић, затим Др. Љубомир Павловић, Коста Стефановић и Др. Живко Богдан. Онима се придружили још многи из дијецезе темишварске. Улице испред хотела „Тиса“ у којем је одсео преосв. г. епископ, врвиле су од Срба из околних банатских места, а највише је било ратара који су желели да виде свога владику и пољубе га у руку. Та им се жеља испунила, и на уста Љубомира Лотића еп. шк. референта, поздравили су епископа који их отпоздрави топлим речима благосиљајући их на окупу и све њихове на домонима.

Око 11 часова у подужем низу кочија, стигао је г. епископ на жељезничку

станицу, где су га дочекали Срби Сегединци, поздрављајући га на доласку и на поласку са станице. Возом којим се г. епископом кренуо својој дијецези стигао је и преосв. г. епископ *Лукијан*, затим земаљски посланици г г. Ст. В. Поповић, Ст. Јовановић и др.

Око $^3/_4 2$ п. п. стигао је брзи воз у Темишвар.

На перону је дочекало и поздравило преосв. г. епископа преставништво магистрата, а у чекаоници чланови управе православних срп. црквених општина града Темишвара — градске и фабричке. После кратких поздрава и отпоздрава, са великом и свечаном пратњом у дугом низу кочија, ушао је г. епископ у град. Испред пратње јурили су српски коњаници, који се сакупили из околних места. Долазак и улазак у варош огласила су сва звона свих правосл. цркава у Темишвару. Улице и прозори били су искићени и пуни гледалаца, који љубазно поздрављаху епископа. Улица и трг испред епископског двора и цркве, били су закрчени од силног света, који бурним клицањем дочека долазак свога епископа. На уласку у порту, који је био цвећем украшен и натписом: „Сей день егожѣ сотвори Господь, возрадуемся и возвеселимся вонь“, дочекало је преосв. епископа многобројно свештенство у свечаним одеждама. Г. епископ заогрнувши плашт и увезши штаку, ступи под „небо“ и уз појање уђе у цркву, која је била препуњена народом Ту изађе одмах на амвон протосинђео г. Данило Пантелић као патријарашки заменик, и прочита пред народом грамату патријарашку којим се извештава дијецеза темишварска о избору и потврди епископа Георгија, и позива на дужност према њему.

Затим је узашао на амвон г. архимандрит Исак Дошен и поздравио епископа овим лепим поздравом:

Благослови ме владико свети!

Прођоше скоро три године дана како смо свога високопреосвештеног Архипастира и духовнога старешину, свога доброга и општељубљеног дијецезана епископа Никанора изгубили; прођоше скоро три године дана како не имадосмо свога сталнога црквенога поглавице, скоро три године дана били смо сирочад.

Али: „иза туге ведрије је небо, иза туге бистрија је душа, иза плача веселије појем“, рекао је бесмртни црногорски владика-пјесник Његуш.

Данас нам се разведрило небо, данас нам се разбистрила душа, данас весело појимо. А и како нећемо, кад нам приспѣ день свѣтлаго торжества, кад дочекасмо жељно очекивани радосни дан и час, да нам дође у нашу средину наш добри, наш високоучени, наш милостиви Архипастир, Његово високопреосвештенство Гд. епископ Георгије.

Па коме имамо да захвалимо за то?

У првом реду имамо да захвалимо свемогућем Творцу на великој *милости* Његовој, који је Духа светога послао да лебди над св. Синодом, да га умудри и упути, да на упражњену епископску столицу темишварску од свих кандидата најспособнијега, најспремнијега и најдостојнијега за епископа нам изабере. На нека је велика слава и хвала св. Синоду, што је баш такога кандидата, у особи данас високопреосвећеногa епископа г. дра Георгија Летића за епископа Темишварског *једногласно* изабрати благоизволио. Тако исто нека је велика слава и хвала Његовом Величанству нашем премилостивом краљу и земље господару Фрањи Јосифу I, који је тај избор најмилостивије потврдити благоизволио.

Дозволи ми свети владико наш, да Те на уста повјерена Ти духовне пастве Твоје поздравим са добродошлицом: Благословенъ грядый во имя Господне, да Ти на дубине побожнијех срдаца најмилије кликнем: добро нам дошао свети владико наш!

На овај радосни дан кличе Ти подручно свештенство повјерене Ти епархије Темишварске: добро нам дошао свети Архипастире наш, који носиш граничцу мира да по примјеру св. Саве завађену браћу измириш, да посијеш сјеме слоге и међусобне љубави, па да у слоги и љубави пођемо сви заједнички под Твојијем вођством на свети посао; који по-

сиш жезал правленија, да као добри Архипастир изводиш Твоје духовно стадо на добру пашу, да жезлом — као Мојсеј — рушиш све преграде које би Ти сметале на путу, којијем будеш паству Своју к спасењу водио; који си већ досад у винограду Господњем доста дјелао, а одселе ћеш — уздајући се у Твоју високу спремну и велику и добру вољу — ако Бог да још и више дјелати, а Твоје ће Ти подручно свештенство у Твоме великоме и тешкоме послу помагати, јер, ако један напа а други руши, онда никада до жељене зграде доћи не можемо.

На овај радосни дан кличе Ти српско народно учитељство повјерене Ти епархије Темишварске: добро нам дошао св. владико и Просвјетитељу наш, који си љубитељ школе, љубитељ просвјете, српске омладине, који ћеш нам расадинке св. Саве — којима је опстанак угрожен — од пропасти сачувати, да узмогнемо и на даље младежи српској у млађана срца и душу њихову љубав к Богу и ближњем усађивати, да их узмогнемо и одселе тако васпитавати, да буду корисни и ваљани чланови православне цркве, српскога народа и своје миле домовине, да им просветом пружимо средство за одржање и залогу бољих дана.

На овај радосни дан кличе Ти грађански сталеж повјерене Ти епархије Темишварске: добро нам дошао св. владико наш, који носиш мелема за љуте ране наше, који ћеш подићи што је пало, који ћеш утјешити што је протужило, који ћеш сбратимити што се одродило, који ћеш сложити што је растројено, па да нас видиш све обратимљене, загрљене, измирене и сложне, јер само у слози лежи наш спас, јер само такијем начином можемо доћи у коло сретнијега и виђенијега народа. Обећавамо Ти, да ћемо и ми сложно порадити на томе, да се међусобна љубав и братска слога гдје је има одржи, а где је нема, да се успостави, јер, гдје је слога, ту је и божји благослов, а неслога је сваком животу гроб. Помагаћемо Ти да из лука крёнути народни брод под Твојом мудром управом у пристаниште љепше, сјајније и сретније будућности приспије, па да тако Ти, а с тобом заједно и српски народ повјерене Ти епархије Темишварске буде велик, славан дичан, виђен и поносан.

На овај радосни дан кличу Ти ратари повјерене Ти епархије Темишварске: добро нам дошао св. владико наш, који ћеш и нас ратаре у невољи тјешити, а на мукама храбрити. Пред Тобом нам је дошао најљепши и најрадоснији глас, да Ти је међу племенитијем намјерама Твога будућега рада и та, да се имовно стање ратарскога сталежа поправи. Као захвалност за таку очинску бригу и старање за нас ратаре, и ми ћемо кад нас зовнеш: придите чада, послушајте мене. . . . ићи за Твојијем стопама слушаћемо мудре савете и поуке Твоје, јер смо уверени, да ћеш нас правијем путем водити, путем који води к срећи и напретку српске цркве и народа.

На овај радосни дан кличе Ти српска сиротиња: добро нам дошао св. владико наш, који знадеш, да је сиротиња Богу тешка, а камо ли кући у којој је. Али и ми знамо, да си Ти Твојом дарежљивом десницом, већ многу сиротињску сузу убрисао, па ћеш одселе, ако Бог да, још и више.

А сад Те сви заједно молимо: Прими нас под своје окриље свети владико наш, брани нас и чувај од всякаго врага и сѣпостата и благослови нас светом Твојом Архипастирском десницом!

Још Ти једанпут кличемо сви заједно: добро нам дошао и живио св. наш владика Георгије! Живио!

Преосв. г. епископ је на овај поздрав одговорио подужим говором, који је био испуњен привлачном снагом у изразима мисли и осећаја његових. Црква га је саслушала са пажњом и утехом. По томе је одржана молитва за Њ. преосвећеност, благодарење и долгоденствија за краља, патријарха, епископа и народ. На кору је лепо појало црквено певачко друштво в.-кикиндско.

Када се свршила молитва, изашао је г. епископ из цркве и отпраћен свечано

у свој двор, на стази до двора просипаху цвеће нежне девојчице у бело обучене.

Затим је примао преосвећени г. епископ поједине депутације које су ишле овим редом.

1. Одсеци епарх. управе, предводио Др. Љ. Павловић.

2. Правсл. срп. свештенство, предводио прота Влаховић.

3. Римокат. свештенство, предводио епископ Немет.

4. Правосл. романско свештенство, предводио прота Путић

5. Унијатско изасланство, предводио прота Трајила.

6. Аугст. еванг. изасланство, предводио прота Крамар.

7. Реформ. свешт. изасл., предводио пастор Саболчка.

8. Јеврејска општина, предводио Оберрабинер Др. Леви.

9. Темишка жупанија, предводио поджупан Кабдебо.

10. Темишварски магистрат, предводио градоначеник др. Телбис.

11. Финансијска управа, предв. директор Д. Драгонеску.

12. Држав. шк. надзорник Шебеста.

13. Римокат. гимназија — управитељ Др. Самек.

14. Држ. реалка — управитељ Др. Леви.

15. Држ. препарандија — управитељ Хорват.

16. Адвокатска комора — председник Др. Кишфалуди

17. Трговачке и обрт. коморе — Еодфест.

18. Изасланства свију срп. правосл. црквених општина — Марко Богдан.

19. Правосл. срп. учитељи — референт Љубомир Лотић.

20. Темишварска женска добротворна Задруга.

21 Срп. пеначка друштва — Др. И. Веселиновић.

22 Епархијско чиновништво — М. Андрић и поједине личности.

Истога дана у вече одржана је сјајна беседа са играном у редуту у почаст Преосв. г. Епископа, а уз суделовање српских пеначких друштава из Вел. Кикинде, В. Бечкерека, Чакова, Мехале и Темишвара. На забави првога дела учествовали су г. г. епископи Лукијан и Георгије и остала пратња и многобројни странци. Програм првога дела наведен је на опће задовољство, а особито се истакла пеначка дружина В. Кикиндска и В. Бечкеречка.

После првога дела, када се удаљила и г. г. епископи са пратњом, настала је играчка и расположење.

У освитку зоре после дуготрајне суше, паде плаха киша и зали широко поље банатско, а од уста до уста преносила се реч: ето нам благослова Божјег, донесе нам благослов нашега владике!

Извештај

о седници Архидијецезалне конзисторије, одржане 13. (26.) Априла 1904. године под председништвом Његове Светости.

Отписи Његове Светости о произведењу протосинђела и професора богословије Илариона Зеремског за архимандрита; о одликовању црвеним појасом јрм. и пр. професора у богословији Валеријана Прибићевића; о рукоположењу монаха беочинског Методија Суботина за јеромонаха; о рукоположењу свршеног богослова Јефтимија Новаковића за ђакона а за тим за презвитера; јеромонаха јазачког Лукијана Грчића за јеромонаха; искушеника ман. Раковца Милана Вида ковића у чин мале схимне, — узети су на знање. — Позив кр. уг. министарства за богоштовје и наставу у предмету кандидирања тројице учитеља на две штипендије из закладе барона Симеонова Сине по 200 К, уступљен је школском Савету на надлежни поступак у своме делокругу. — Достављени од кр. уг. министарства огласи за ученике VIII. гим. разреда ради компетовања на места упражњена у војним академијама и реалним школама, уступљени су управи карловачке гимназије да их разда гимназистама VIII. р., ако би се који хтео одати тој струци. — На умољу кр. уг. министарства за привреду, достављему се жељени списак парохијског свештенства у архидијецези ради достављања им извештаја о свилогојству у Хрватској и Славонији за 1903. — Достављене од кр. земаљске

владе у Загребу умолбе ради исправака у матицама, достављене се дотичнима свештеницима на извршење. — На пријаву управе ман. Х. да бивши пр. управитељ С. пл. В. није унео у благајницу фонда св. Саве 67 К, што су приложили посетиоци за исти фонд, позваће се исти на изјашњење зашто то није учинио. — Извештај административног одбора, да је парохију у Прогору из VI. у V. разред повисио, узет је на знање. — Пријава парохијског звања у М. против кр. котарског управитеља у И., да је о ускршњим празницима дао допуст и учитељу и учитељици, те су деца остала за време ускршњих богослужења без икаквог надзора, уступљена је кр. жупанијској области, да у своме делокругу поступи и о резултату извести конзисторију. — Окружни протопрезвитер карловачки, позват је, да достави конзисторији издато упуство јереју Ј. Ч. у М. у погледу места, где се има обављати свршивање крштења и миропомазања као и венчавања за време оправке месне цркве, како би се могао узети у претрес предлог његов о издању опште наредбе у том погледу. — Извештај окружног протопрезвитера карловачког у погледу његовог наређења предавања науке хришћанске у стручној женској школи у Карловцима, узет је на знање, а подједно ће се умолити кр. земаљска влада да пошто нема научне основе за предавање хришћанске науке у стручним женским школама, да такву наредбеним путем прописати даде, а верску науку у њима одредити изволи. — Предлог окружног протопрезвитера карловачког, да су на наведених у своме поднеску разлога и суспендовани свештеници за време своје суспензије дужни предавати хришћанску науку, није усвојен, него се остало при досадашњој пракси, да катихизирање врши оно свештено лице, које суспендованог замењује у осталим дужностима парохијским. — Пошто се на расписани стечај у Б., у О. и С у К. пријавио само по један компетенат досадашњи администратори М. П., Е. Ј. и К. В., то се имају црквене скупштине позвати, да се изјасне примају л' их или не. — — Д. О. из М. Р. повукао је своју молбу за нар. место у Ј.. — На расписан стечај у Ј. пријавило се пет компетената, и то: В. М. из Б., Д. пл. М. из М., Н. С. из Б., П. М. из Г. и Д. П. из О., који су сви припуштени избору. — На доставу окружног протопрезвитера земунског, да је 14. (27.) Марта о. г. умро у Платичеву адм. Васа Поповић, буде за пр. администратора постављен јрм. Ф. С. П. — На доставу окружног протопрезвитера карловачког да је 29. Марта о. г. умро у Б. парох Гавра Живковић, буде одређен за пр. администратора свршери богослов Владимир Бичански. — Молба Ј. Ч. пароха у М. ради компетовања на парохију у Ч. у бачкој епархији, прописно непиструпрана, враћена му је. — На спроведену преко окружног протопрезвитера митровачког молбу прот. помоћника Д. С. ради припуштања стечајном испиту, упућен је окр. протопрезвитер да уз назнаку времена, од кад молитељ као свештеник службује, одговори: каквог је владања и да ли је довољно извежбан у парохијским и душепопечитељским дужностима. — Услед неуређења заосталог пристојбеног једначка на парохијску сесију у Д., умолити административни одбор да извести конзисторију је л спроведена организација црквене општине у Д. — На извештај окружног протопрезвитера земунског, да је учињена наредба да се уклони хармониум из З. цркве и молбу коровође да му се допусти да може и даље употребљавати на кору хармонију, упућен је исти да има пазити, да се тако што више не догађа, а коровођи се не дозвољава употребљавати на кору хармонију с обзиром на прописе православне цркве. — На пријаву кр. жупанијске области у Вуковару, да парохијско звање у Б. не ће на вишестрану молбу кр. кот. области у Вуковару да пошаље захтевани крсни лист, нити у другим стварима у опште одговара на дописе и молбе исте области, јерају М. Б. адм. у Б наложено је под претњом законитих последица, да у непрекораченом року од 8 дана има реченој области доставити захтевани крсни лист, а подједно да се изјасни, за што не ће благовремено да удовољава молбама кр. котарске области. — На извештај кр. жупанијске области у Вуковару, да је у ствари оптужбе против општинског бележника у Б. ради изврганану руглу св. јеванђеља, још прошле године обављена истрага, те да се испоставило, да је поднесена тужба против истог неистинита, и да су пријавитељи осуђени били на сношење истражних трошкова, известити надлежним путем Н. В. и другове из Б. с тим, да се њихова пријава на основу горњег извештаја овде у обзир узети више не може. — Достављен интимат кр. кот. суда у И. по ком је К. М. из И. решен од оптужбе, да је лажно обедио јрм. С. пл. В., да је 1600 К манастирског новца прокартао, узет је на знање. — На пријаву кр. кот. суда у Илоку, да

пар. звање у Ч. не ће да га извести о преминулој Е. Б., позват је парох Г. М. у Г. да поднесе у том погледу изјашњење. — На извештај кр. кот. области у Земуну у ствари спора између црк. одбора у Б. и учитеља Ј. Ц. због црквеног стола, позват је црк. одбор да своје разјашњење и решење на све тачке и околности у истом допису наведене донесе, и овамо у року од 14 дана уз повратак комунията поднесе. — Кр. котарска област у Шиду подноси списе ради дисциплинарног поступка против пароха Б. М. у И., по којима је исти парох био осуђен од ње на затвор од 15 дана односно глобу од 300 К што је пропуство увести трн војнообвезника, која му је казна од кр. уг. министра за домобранство опроштена, јер тај преступ није учињно mala fide већ из непажње и недовољне обазривости, услед чега му је дата писмена опомена с претњом да ће се у случају поновљења строжије с њим поступити, о чему се има известити и поменута област. — Пошто адм. у Б. М. Б. није удовољио наредби у погледу изјашњења за што није благовремено поднео кр. зем. статистичком уреду односне исказнице, има се позвати, да у идућу седницу лично дође и своје оправдање исказне под претњом строгих дисциплинарних последица. — Достављене надопуне матичних извода, достављене се кр. зем. влади. — Пошто се из изјашњења јереја Д. Р. из М. види да је тужитељку учитељицу З. Т. тужио ради клевете, због чега је и осуђена била, то је иста са својом тужбом против истог одбијена. — На извештај истражног поверенства изаслатог у Ч ради поднесених тужаба против пароха Е. К., како исти извештај са истражним списима, тако исто и нову притужбу против истог пароха, уступити конзисторијалном фискалу, да по проучењу свих списа, конзисторији своје финкално мњење и предлог за одлуку чим пре поднесе. — Изјашњење Л. М. пароха у П. на оптужбу да се напаљује и за оно свештенодејство, које би имао бесплатно обавити, узето је на знање а тужитељи су одбијени са својом тужбом. — Изјашњење П. Б. пароха у Р. на тужбу С. Н. из М. Р., издато је протојерејуу В. Н. из И., да све у тужби и изјашњењу наведене околности својим путем и начином извиди, и о резултату извештај свој са својим мњењем и предлогом у своје време поднесе. А тако исто и изјашњење истог пароха на тужбу П. Ђ. из Руме. — На достављени расправни записник кр. котарског суда у Иригу, из ког се види да је јрм. Ј. К., признао, да је неосновано тужио јрм. С. пл. В., те тај свој корак жали, дат му је укор што је против јрм. С. пл. В. поднео тужбу, коју није био кадар доказати. — Изјашњење јрм. С. пл. В. на тужбу Ј. Г. и Ј. Д. да је у очи св. Параскеве пр. г. до зоре бањчио и у пола пијаном стању то јутро јутрење служио, пошто је јрм. С. пл. В. како сведоџбом карловачких грађана, тако и судским расправним записником доказао неистинитост исте тужбе, узето је на знање. — Изјашњење пароха у К. А. А. на тужбу Ђ. В. у погледу невенчавања његове кћери, из ког се види да је није могао венчати, што младожења није имао од министарства дозволу, а не што нису знали молитве, узето је на знање. — Изјашњење адм. у М. Ј. Л. у погледу потраживања јереја Г. Н. за сесију у С., издато је истом, да на њега поднесе своје протуизјашњење. — Изјашњење умировљеног јереја Љ. М. из Н. К. на тужбу М. П и другова, издато је окружном протопрезвитеру карловачком да приликом протопрезвитерске визитације како у тужби тако и у изјашњењу наведене околности уз записничко преслушање тужитеља и евентуалних сведока испита и односно преслушни записник поднесе заједно са својим мњењем за одлуку. — На доставу и упит пароха Ђ. И. у В., да л' кр. судови могу доносити пресуду у погледу несагласно живећих супруга, одговорити му да имају права подељивати дозволе несагласним супрузима за одељено живљење, штићећи их тиме од евентуалних злих последица, но те дозволе нису никако бракоразводне пресуде, нити могу бити од уплива на битност самога брака. — На достављену молбу јрм. Г. П. из Г. преко управе манастирске, у којој на основу лечничке сведоџбе моли шестонедељни допуст ради лечења, исти му је допуштен, ког може одмах наступити. — Тако је исто дозвољен допуст јрм. Н. С. из В. Р. — Тако исто пароху Ј. Ј. у III. петонедељни допуст. — Јрм. Г. Ђ. из В. Р. на препоруку управе дозвољава се да може још за 3 месеца у пакрачкој епархији испомагати тамошњем свештенству. — Јрм. С. пл. В. пр. администратору доњокрајске парохије у К., дозвољен је 30-дневни допуст ради уписа у II. течај и полагања колоквија у богословском факултету у Черновици. — Признана молба пароха С. А. у С. П. доставиће се митрополијском Савету с препоруком. — Молба пароха у Ј. Ј. Г. упућена Сабореском Одбору ради припомоћи у сврху лечења, доставиће се

Саб. Одбору. — Тако исто и молба пароха П. М. у Г. — Тако исто и молба умировљеног пароха Ђ. Н. у Ш. — Тако исто и молба пароха Д. П. у О. — Тако исто и 3 молбе удових пароховица ради припомоћи. — Румској црк. општини одобрена су 2 поднесена натписа за спомен плочу Васе Максимовића у тамошњој цркви св. Светих. — Црквена општина у Б. П. позвата је да назначи на поднесеном нацрту за иконостас у П. на које ће место која икона доћи. — Закључак дањске црк. општине у погледу Ердута није узет на знање и није одобрен с тога, што уписни предмет не спада у делокруг црк. општине дањске. — Закључак црк. општине у В. у погледу издавања 2 стола, узет је са одобрењем на знање. — Изјашњење црк. општине у В. на пријаву пароха М. У. у ствари прихода од таса на „водици", издато је пароху на протуизјашњење. — Пријава Ј. Б. из М. против црк. одбора због одузетог му стола, издата је одбору на изјашњење. — Пријава Ђ. П. и др. из С. С. против пароха Г. Г. издата му је на изјашњење. — Тако исто пријава Ж. С. из Г. против пароха Д. П. издато му је на изјашњење. — На молбу кр. пореског уреда у Земуну, доставиће му се бракоразводна пресуда Љубомира Коларовића и супруге му Екатерине. — Решено је 50 бракоразводних предмета, између којих је и две пресуде донешено, једна на одржање, а друга на развод брака.

Извештај

о раду прав. срп. епарх. конзисторије будимске у седници од 27. априла (10. маја) 1904. год.

У овој седници, у којој је Његово Високопреосвештенство Г. Лукијан епископ будимски председавао, решени су следећи предмету: Публикована је одлука св. арх. Синода у предмету сахрањивања т. зв. назарена и у предмету и надаљег предавања веронауке на српском језику у средњим школама. — Известише се ј. Д. Грујић п. у Б., да је као резервни војени капелан из везе домобранства отпуштен. — Саопштиће се извештаји виреоск. Г. епископа вршачког о јеромонаху Н. Марковићу црквн. општини у Пешти и Његовој Светости на знање и равнање односно на сходно поступање.; — Известиће се јрм. Дос. Курјаков духовник у ваљкој држ. казниони о отпису преузв. Г. министра правосуђа, по коме ће у будуће прав. Србе кажњенике место у Нађењед и Харту само у Ваљ доделивати. — Узето је на знање през. публиковање одлука вел. саб. одбора, којима је ново-постављеним администраторима у Дунасечују, Вемену, Вел. Будимиру и Срп. Титошу припомоћ из јерарх. фонда дозначена. — Извештен је А. Ћосић умир. п. у Б. Б., да је из реда чланова свешт. удовичког фонда брисан. — Публиковаће се отпис Његове Светости, којим је саопштена одлука вис. министарства богочасти и јавне наставе на призив ј. Јов. Пачариза пароха у Стет. против одлуке вприч. МЦСавета, којом је овд. пресуда у дисц. ствари истога пароха потврђена с тим, да има ради издржања досуђене му месечне епитимије одмах у М. Грабовац отићи. — Са благодарношћу примљен је шематизам прав. епархије буковинске за 1904. г. — Саопштиће се поджуп. звању у Дунасечују, да је црквн. матице надлежно исправљати вис. министарство богочасти и јавне наставе у споразуму са овом конзисторијом. — Разведен је брак Нестора Плавшића са Анком рођ. Лачанин и Гавре Козића са Мартом рођ. Ромић. — Узети су на знање през. одговори на више питања кр. уг. статистичког звања. — Одговорено је окр. протопр. у Мохачу, да се прав. гробље у Литоби не сме употребити за свагдашње сахрањивање иноверака. — Узето је на знање публиковање неких циркуларних наредаба у мохачком протопрезитерату. — Издаће се на изјашњење окр. протопрезвитеру у М. одговор ј. Д. Грујића п. у Б. на тужбу због непристојног понашања приликом предаје парохије у В. Б. — Издаће се на изјашњење Дру В. Димитријевићу протест Г. Бољарића окр. протопрезвитера против овд. решења, донесеног у ствари извештаја о једном столу у Мохачу. — Упућен је Г. Бољарић окр. протопрезвитер, да се сам постара за протопрезвитерског капелана. — Издаће се на изјашњење ј. Ст. Михаљевић жалба окр. протопрезвитера због некоректног понашања о протопр. визитацији. — Продужен је рок за поднашање изјашњења ј. Ј. Б. М. у ствари једне пријаве среског престојника у Мохачу. — Расписан је стечај на парохију VI. р. у Бати. — Поднеће се са препоруком вслав. Саб. Одбору молба ј. Ј. Грујића и Св. Бољарића ради припомоћи на лечење, и молба удовице пок ј. Ал. Павловића као и молба ј. Св. Бољарића ради получења награде за предавање веронауке у Печују и Капошвару. — Враћен је призив ј. Е. Чупића против овд. решења у

ствари изводног улетања ј. В. Хужвика у његову парохију. — Упућен је П. Хорват, да допуни бележку у матици крштених, којом је један забележени случај рођења исправљен. — Узета је на знање апостасија једног парохијанина у Ш. и пароху је дато сходно упутство. — Спроведена је висс. министарству богочасти и јавне наставе молба парох. звања у К., ради извршења матице крштених. — Издан је „А“ табак ј. Вл. Белеслином ради испуњења у предмету конгруе. — Дозвољено је, да се св. богослужења у К. не држе за време реновирања цркве. — Узет је на довољно знање годишњи извештај јрм. Д. Курјаковог духовника у вацкој казнони и изражено му је признање на раду и на марљивој изради извештаја. — Умољује се висс. министарство правосуђа, да нареди, да се у вацкој казнони морају празновати прописани празници, и да се у те дане прав. Срби не употребе на радове. — Упућен је црквн. одбор у Б. да ствар о издавању једног црквн. стола у делокругу свом реши. — У недостатку довољно пријављених тема за овогод. прир. зборове, остављено је Њ. Преосвештенству, да сходне теме изабере и за израду изда.

Извјештај

о укупној сједници прав. срп. епархијске конзисторије пакрачке, држаној 27. априла (10. маја) 1904. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Мирона.

Члан г. Др. Богдан Медаковић положио је заклетву. — Извештај конзисторијалног бележника о раду епарх. конзисторије за 1903. г. узет је на знање без примједбе. — Оставка члана г. Симе пл Богдановића узета је на знање и поднеће се епархијској скупштини о том извештај. — Установљен је и усвојен распоред, по коме ће чланови долазити у редовне мјесечне сједнице до наредне укупне сједнице 1905. г. и одређено шест чланова за наредне сједнице.

Извјештај

о четвртој редовној сједници прав. срп. епархијске конзисторије пакрачке, држаној 27. априла (10. маја) 1904. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Епископа Мирона.

Обавештена свештеничка удова Ј. О. о полученој од кр. зем. владе припомоћи од 100 к. — Узети су на знање дописи кр. зем. владе о обустави сесионалне отштете пок. свештеницима М. Х. из В. П. и М. Д. из О. и о том обавештени њихови насљедници. — На дописе кр. зем. владе одређено је у једном случају забиљежење у матице вјенчаних о разводу брака а у другом накнадни унос у матице умрлих. — Против пароха У. М. у Д. одређена истрага ради неудовољавања конзис. налогу. — Узет је на знање допис кр. зем. владе, да за градњу капеле у Јаворовцу није обнашла подијелити припомоћ. — Поново је умољена кр. зем. влада за пренос дјеце Н. В. из Т. из рктк. у православне матице. — Обавештен је одбор за градњу прав. цркве у Ђакову, да је кр. зем. влада вољна примјерну припомоћ подијелити. — Дисциплинарни предмет против Ј. Ј. из Р. издан је члану Др. П. Т. на проучење и предлог. — Шематизам буковинске Архидијецезе за 1904. год. је с благодарношћу примљен. — Узет је на знање допис кр. жуп. области у Б. да је одредила подвоз катихети за школу у Ш. — Умољен је епарх. админ. одбор за одредбу гледе издавања берива парохије у В. П. тромје администратора у једнаке дијелове. — Узети су на знање извјештаји парохијања у Д. и В. Б. о изданим односним странкама тражених извјесница и радословља. — Статистичком уреду у З. доставиће се молбени исказ разведених у прошлој години бракова. — Узета је на знање предаја парохије у О. јерејју Ј. П. у Г. у привремену администрацију. — Узети су на знање поднесени од окр. протопрезвитера и администратора протопрезв. Ј. К. у П., К. Т. у Н. Г. и С. Г. у Н. распореди овогодишње визитације и уједно су пожурени и остали протопрезвитери. — Смрт пароха пашијанског и члана епарх. конзисторије А. Т. узета је са жалошћу на знање, парохија у П. повјерена у привремену администрацију В. М. у Б. и стечај исписан. — Поднесени епископски свештенства за 1903. г. са оцјенама о њиховом раду и владању узети су на знање и њеки свештеници опомену на савјесније испуњавање дужности. — Молба С. С. из С. да се поведе истрага, ко је дописнику „С. Сиона“ на увид односно употребљене ставио богословску сиједоџбу, његову није уважена. — Молба Д. Ч. из Л. и С. Б. из Б. за припомоћ у сврху лијечења препоручене су кр. зем. влади односно Саб. Одбору. — На основу проведене истраге одбијена је тужба Б. В. из Ш. против пароха М. Б. у К. — А. Б. администратор у М.

Т. ради саблажњивог владања у цркви кажњен је 14-дневним одлучењем од мјеста службе. — Молба П. Т. из В. ради опроста плаћања годишњег приноса удов. фонду препоручена је Саб. Одбору. — Молба М. Б. из К. за допуст врача се молитељу као непосредно поднесена и недовољно инструисана. — Матични изводи о обављеним накнадним уносима и исправцима поднесе се кр. зем. влади. — Извјештаје парох. звања у К. ради неудовољавања замољници кр. котарске области у П и о том извјештај кр. зем. влади поднесен. — Парох. звању у К. издано упутство о поступку при накнадним уносима у матице. — Узета је на знање обустава богослужења у В. М. услед оправка цркве. — Није уважена молба црк. опћине у Б. да се садањи администратор потврди за сталног пароха. — Исписан је стечај на парохију у Г. С. — Поново позвана црк. опћина у П. да поднесе скице за нови иконостас. — Утоци црк. опћине у В. враћени су истој као закашњени односно ненадлежној власти управљени. — Умољена је кр. зем. влада за саопштење, да ли учитељи као црк. појци могу остављати ту дужност и поред награде од 120 к. — Обавештен је кр. кот. суд у Ч. да јереј Т. И. нема у смислу §. 19. и 21. дисциплинарних правила дозволе за парничење. — Одређена је истрага против пароха Н. Г. у М. услед притужбе С. М. и друг. — Молбе свештеничких удоваца А. Т. и Љ. Х. за стављање у течај мировине препоручене су Саборском Одбору. — Утоци против конз. одлуке, којом је избор С. С. за протопрезитера и пароха у П. уништен, подносе се М. Ц. Савељу. — Избору пароха у В. Писаници припуштени су М. С. из Н. П. и С. З. из В. П. а у Окучани С. Ј. из К. и С. Б. из Г. Б. — Црквене општине у Војаковцу и Кукуњевцу позване су да одлуче примају ли једине компетенте и саздане администраторе своје П. Т. у В. и Ђ. О. у К. за стално свештенике своје. — Безуспјешни стечајеви на парохију у Граовљани и на мјесто протопрезитератског помоћника у Беловару узети су на знање и о том наведене општине обавештавају — Осим тога рјешавано је 35 бракоразводних предмета.

Извештај

о седници епарх. конзисторије вршачке, одржане 19. априла (2. маја) 1904. год. под председништвом Његова Високопреосвештенства, г. епископа Гаврила.

Одбијен је са својом ничим неоткрепљеном тужбом против јер. Светислава Јовановића с. парох. пом. у Ченти Ал. Дрндарски, те упозорен и од стране конзисторије, да се у цркви не сме разговарати, а оптуженом јереју препоручено, да са својим парохијанима блажије поступа. — Ослобођен је од оптужбе јереј Голуб Петровић парох добрички, а црквена општина упућена, да са сличним жалбама конзисторији не досађује. — Узето је на знање, да је Његово Величанство вратило без примедбе натраг молбу бившег јеромонаха ман. Месића Јеронима Богосављевића, те саопћено свима епарх. конзисторијама и политичним властима, као и подручном свештенству обојега реда, да је именовани Богосављевић правомоћном пресудом МЦСавета, којом је потврђена пресуда конзисторије, на лишење свештеномонашког и монашког чина осуђен. — Узима се на знање, да је министарство просвете и црк. дела одбило молбу учитеља Васе Бранковог у ствари обустављања дисциплинарне истраге наређене против њега поводом тужбе пароха у Избишту, протојереја Михајла Дрндарског, коме је исти учитељ у вршењу свештеничких дужности сметње чинио. — Жалба епитропа у Вел. Маргити против админ. парохије Урајана Симића издата овом на изјашњење. — Ослобођен је од оптужбе јереј Григорије Обренов парох загајички и подељена му дозвола, да тужитеља Светозара Козјачког због увреде суду притужи. — Расписује се стечај на место пароха одн. с. п. пом. у Вршцу. — Жалба Милана Јовичића председника црквене општине у Белобрешци против пароха Александра Тошковића, издата пароху на изјашњење. — Одобрен закључак црквене општине у Луговету, да се над Романима обављене црквене функције наплаћују, но не дозвољава се, да се врху тих над Романима обављених црквених функција засебни протоколи воде, те уништен и онај део закључка, да се над Романима у срп. прав. цркви никаква функција не врши. — Црквеној општини у Вршцу одговорено, да је конзисторија власна црквене општине у предмету стављања у течај администратору парохије већ утврђених берива — изузев спорне случајеве — налоге

издавати, и да је конзисторија то своје право при постављању администратора свагда и вршила. — Одбијен је јером. Порфирије Гигић са својим потраживањем од ман. Војловице у име преписта ван манастира. — Жалба јер. Стевана Ж. Ђурђевића адм. парохије у Суботици против црк. општине у Јарковцу, која му не шаље од с. парох. пом. Ђорђа пл. Боте узаћену своту, уступљена епарх. админ. одбору на поступање. — Циркулира се одлука св. Архијерејског Синода у ствари предавања веронауке у средњим, грађанским и осталим школама на српском језику. — Призив Пахомира Стајића из Фаркаждина против конз. одлуке у ствари поделе једног црк. стола враћен призиваочу, пошто по правилима за издавање столова против конз. одлука призиву места нема. — Парох. звање у Старчеву упитано, да ли је при објави дана држања скупштинске седнице, у којој је избор пароха обављен, означен и дневни ред те седнице. — Решене су још две бракоразводне молбе и нешколико предмета мање важности.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 20. априла (3. маја) о. г. под председништвом Његова Високопреосв. Госп. Епископа Митрофана.

Записник прошле седнице оверен. — Услед отписа св. Архијерејског Синода, да се вероучитељи правосл. српским ученицима на државним заводима има предавати на матерњем језику, позвати су окружни протопрезвитери, да овом налогу важност прибаве у подручним им таким заводима. — Узет на знање списак имена кметâ у Барањској жупанији, достављен од вис. Министарства богочасти и јавне наставе. — Узети на знање отписи Министарства о додељеној припомоћи неким свештеницима и свешт. удовама као и председничала расположења о обавештају ових. — Узет на знање отпис Министарства истог о поделу 1200 круна припомоћи канцеларијском особљу као и извештај Му, да је поделу лањске припомоћи на основу примљене обрачуне за правилно обављену узело на знање. — Публикован отпис Министарства истог о дозволи исправке у матицама крштених св. Ђурђевског храма новосадског. — Услед умољења Саб. Одбора са доставом списа, позвати је окр. протопр. сомборски да јер. Н. К. сист. пар. пом. у С. на изјашњење позове због неумесног писања, вређања и сумњичења власти у своме утоку упућеном Саборском Одбору. — На св. Архиј. Синод управљена тужба Петра М. Кочића, сверигутог учитеља из Бођана против калуђера манастира Бођана, достављена је овима на изјашњење. — Отписи випреосв. г. Епископа вршачког Гаврила о полученју државне припомоћи двеју у овој епархији боравећих свешт. удова, публиковани су интересованим удовама путем надлежности. — Узет је на знање пословник ове конзисторије, установљен у последњој седници епарх. скупштине и спровешће се Саб. Одбору на увид. — Заклет је прописно новоизабрани конз. фишкал Др. Тоша Гавановић адвокат новосадски, извештај Његова Високопреосв. госп. Епископа Митрофана, да га је епарх. скупштина изабрала, да је досадањи фишкал Др. М. Полит председничало од даље дужности разрешен и код Саб. Одбора умољено стављање у течај хонорара новоизабраном фишкалу — узето на знање и уједно изражено признање Др Мих. Политу на тридесет година обављаној дужности конз. фишкала и молба његова ради полученја отправнине уступљена Саборском Одбору на надлежно решење. — Узет на знање отпис Њ. Випреосв. Госп. Епископа као председника епарх. скупштине, да је епарх. скупштина извештај епарх. конзисторије о раду за време од 1897. до 1902. г. по нужди узела на знање као и примедбе епарх. скупштине узете на знање. — Узет на знање и равнање отпис Њ. Випреосв. да је епарх. скупштина решила, да конзисторија у будуће у извештају своме извештава и о раду конзист. фишкала. — У погледу исто тако саопћеног закључка епарх. скупштине, да се наредба ове конзисторије од 1891. год., којом је забрањена употреба црк. звона, ако при обреду свештеник не учествује, поново у претрес узме, решено је остати и даље при тој наредби односно исту као потпуно умесну оставити и даље у крепости. — Узет је на знање и равнање закључак епарх. скупштине, да се не пензионише парох. свештеник без његове воље. — Услед закључка епарх. скупштине, да се конзисторија обрати на Министарство богоч. и јавне наставе, да ли LIII. зак. чл. од 1868. год. постоји у крепости, пошто државне власти никакву помоћ не пружају свештенству, при сахрани назарена, који нису иступили из православља, а у недостатку конкретних случајева позвато је све свештенство, да у случају, ако би својта и припадници назаренске секте свештенике у дужности спречавали, од месне пол. власти а у случају неуспеха од надполгабировата асистенцију затраже, те у колико би и ово остало без успеха, конзисторију ову о томе даљег поступања ради известе. — Узет на знање извештај о избору Јована Т. Радића велепоседника у Суботици у епарх. скупштини за члана конзисторије с тим, да ће прописну заклетву имати положити. — Извештена је свешт. удова Љубица Ђорђевић пок. пароха нештинског о полученој припомоћи од зем. владе у Загребу. — Узет на знање извештај бележника о през. уручном решењу конзисторије вршачке сврш. богосл. Влад. Бичанском и председничало расположење о повраћеној овим потписаној до-

ставници истој конзисторији. — Узет на знање извештај, да је на пријаву кр. уг. центр статистичког звања у Будимпешти парох Е С. у Т упућен, да потребне податке у року од 24 сата пошаљи истом звању, да не би ово на трошак његов чиновника свога изаслао. — Узета на знање одлука сирочадског стола кр. града у Сомбору у ствари полагања рачуна старатељице умоболног пароха станишићког и жене му Зорке Зурковић Миливојевић о употреби плате и берива мужа јој. — Узет на знање извештај окр. прот. презвитера сомборског, да је приликом увођења у звање Милана Лесковца капелана остарелом пароху бач брестовачком, међу осталим обрачун учињено. — Узет на знање извештај бележников, да је молба јереја Наума Марјановића л. капелана у Лалићу, којом на упражњену парохију у Нов. Сентивану компетује, президијално спроведена на надлежно решење конзисторији у Темишвару. — На основу извештаја окр. протопрезвитера новосадског, потврђен је јереј Јован Вучерић администратор парохије у Кисачу као једногласно изабран за пароха, а наређено окр. протопрезвитеру истом, да га сходно народу као пароха прикаже. — На основу извештаја окр. протопрезвитера Милана Ђирића и пароха Божидара Поповића одбијена је е индигнацијом тужба ком. учитеља Драгољуба Вујатовића из Лока против пароха и црк. опћине и исти због тешких изгреда почињених у цркви пријављен његовој надлежној власти. — Услед спора наставног између окр. протопр. у Ж и његова капелана у предмету наплате, саопћена им је одлука св. Архијерејског Синода од 1893. год. — Објашњење пароха у Обровцу Николе Теодоровића односно молбе му за получење припомоћи у сврху лечења спроведена је Саб. Одбору. — Истом пароху саопћено је, да ће конзисторија ова тек по примитку званичног извешћа о промени назива места у овој епархији решити питање промене парохијских штамбиља. — Упућен је јер. Н. К. у С. да од државне припомоћи има платити истражне трошкове, које још досад није платио. — Позван је црк. одбор у Ст. Бечеју, да споразумно са тамошњим сист. парох. помоћницима истима саопћену поремећену сразмеру душа у њиховим парохијама успостави и по томе конзисторију извести. — Није уважена молба јер. Стевана Стевановића пароха у К. СИвану, да се од држања испита из вероауке, због тога што је школа била 4 месеца распуштена због заразе, ослободи. — Јереј В. Теофановић парох у Чуругу извештен је, да приликом расписаног стечаја за попуњење новокрајираног тамошњег свешт места има се приржавати строго наредбе конзисторије о забрани свештеницима кандидата, да се службењем за избор препоручују и уједно предлог присутног члана јереја Ивана Јелчића, да се ова наредба ван крепости стави, речено је спровести првој пленарној седници на претрес и решење. — Извештен је парох Александар Тошић у Парагу, да је §. 44. дисципл правила за мирско свештенство св. Архијерејски Синод надлежан протумачити. — Од стране пароха Ђорђа Велића у Нов. Саду извршене две исправке у матицама крштених спроведене су на увид са свима списима Министарству. — Исто тако и од стране парох. звања у Сегедину извршена исправка. — Поднесак црк. опћине у Суботици, да је јереј Т. Димитријевић прекинуо свако званичење с њоме, стављен је ad acta пошто је конзисторија положај његов тачно определила и против њега и кажњено поступила. — Одобрен је закључак црк. опћини у Ст. Сивцу, да оправи три стола у цркви с тим, да столови у невицама служе свештенству и појцима, те се не могу издавати. — Призив Гавре Гајшинор из Ђурђева против решења конзисторије у предмету издавања црквеног стола, спроведен МЦСавету. — Молбе свештеника и свешт. удова ради получења држ. припомоћи, спроведене су све с препоруком Министарству. — Тужба Богдана Бељанског и др. из Ст. К. против пароха Д. Ч. уступљена истом на најашњење. — На основу најашњења пароха Св. Гавриловића из Гор. Ковиља одбијена је тужба браће Петровића, да тужени парох није хтео учествовати на сахрани сца им, пошто тужени парох није надлежан био парох покојников. — На телеграфску пријаву црк. опћине у Јегри, да је јереј Т. Милић администратор без знања црк. опћине отпутовао и три службе пропустио, уступљена је овом јереју, да јави, ко је исту депешу у име црк. опћине одаслао. — Утоци Зорке Зурковић-Миливојевић супруге и старатељице умоболног пароха станишићког против два овостране решења у предмету плате истог пароха спроведени су МЦСавету. — Сава Раинковић из Буковца, упућен је преко Архид. конзисторије, да има ради развода брака му са супругом нужне списе поднети. — Донето је 6 бракоразводних пресуда гласећих на развод брака. — Примљен је са захвалношћу Шематизам Архидијецезе Черновичке. — Ненадлежно овој конзисторији спроведени призив К. Михајловића из Жабља ради уништења једног неправилно донесеног закључка, уступљен је Админ. Одбору и изречено начело, да свештеници за вршење појачких дужности не могу никакву новчану награду од црк. опћине примати. — Молба свешт. удове пок. П. Алексијевића из Жабља ради получења припомоћи спроведена с препоруком Саб. Одбору. — На тужбу л. капелана Милана Лесковца из ББрестовца, упућен је изнемогли парох, да има допустити, да се црк. матрикуле у цркву пренесу, како би капелан исте правилно водити и потребне изводе издавати могао. — Донето је још неколико решења незнатне важности.

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год

Приопштио: Д. Р.

(Продужење.)

Јеромонаси, јеродјакони и монаси, котори чинаго одјејанија неимјејут сут сиј посљедујушчи:

Јеромонаси: Висарион, Партенај, Дионисиј; дјакони: Алексиј; монаси: Данил, Севастиан, којима је заповеђено да набаве нужно одјејанје.

Написание братији пашедших из монастира:

1. Јрм. *Василиј* отшел на милостињу у епархију Карансебишку и от туду невозвратилсја, љ. 1736., свое что имал здје все испродавал и тогда отишал. Ниње слишим да обрјетаетсја у Краини в мон. Букова.

2. Јрм. *Прокопиј* подобним начином отшел на милостињу у еп. Будимску љ. 1736., и что имал продал и од туду невозвратилсја, незнаем где ињье обрјетаетсја.

3. Јрм. *Атанасиј* бил в школи карловачкој и отуду без благословенија љ. 1735. отишел во свјатују гору, ниње слишим да јест у Москви.

4. Јрм. *Гедеон* отишел у Хорватску у службу г. архиереа Симеона Филиповића и тамо преставилсја, по јего отшествии ничто в мон. неостало. 1738. пашел.

5. Јрм. *Симеон* отшел в Кијево идјеже и ниње пребивает в љ. 1747., ничтоже мобилие имјел, кромје 50 ф. готови новаца при покојном намјестнику Јоаникију.

6. Јрм. *Инокентиј* пашел без благословенија из монастирја љ. 1750, по јего отшествии ничто неостало, ниње слишим да јест приобшчилсја в мон. Студеници.

7. Дјакон *Сава* отшел у службу преосв. г. Данилу Јакшићу еп. карлштадскому с благословением братским, там и ниње пребивает.

Написание братији умерших после 1740. љета:

1. Монах *Рафаил* † 1741. Сеп. 11., по јего смерти остало у мон. једина книга благовјестник.

2. Монах *Хрисант* † 1743. Ноем. 16., по јего смерти остало в мон. 2 мотике винограда и 1 коњ, ирмологија.

3. Јрм. *Викентиј* † 1743. Авг. 16., по јего смерти остало в мон. 8 мот. винограда, 20 дрва шлива. Виноград продал монастир јрм Мојсију.

4. Јрм. *Алексиј* † 1744. Јунија 24., по јего смерти остало в мон. 7 мот. винограда, 40 дрва шлива. Виноград продат Висариону монаху, шливе дате јрм. Партенију,

5. Јрм. *Викентиј* † 1745. Авг. 9., по јего смерти остало в мон. 5 мот. винограда, више ничто. Виноград продал мон. монаху Дамјану.

6. Монах *Јоаникиј* намјестник † 1750. Марта 4. О јего мобилии и всем прочем состојании после изјавитсја.

7. Монах *Атанасиј* † 1752. Марта 4., по смерти јего остало 4 мот. винограда, 30 дрвета шлива. Виноград продат јрм. Дионисију, такожде и воњњак. Новаца готови 20 ф. при проигуману Захарију остало.

8. Сингел *Софронић* † 1738. у Бјелграду, что по нем остало движима мобилие, братија подјелила между собоју.

9. Јрм *Петар*, протопоп карловачки бивши, † в Карловце 1751. Марта 9. По јего смерти остали в монастир — — —

10. Јрм. *Роман* † у мон. в Краини зовом Букова. Из мон. ишел 1743., по нем ничто в монастир неостало.

Прочтохом братијам на собору Их всекр. Г. Арх. и Митр. Г. Павла Ненадовића, во осм пунктах изданаја правила љ. 1749. Авг. 28. и на сваки пункт отвјет посљедует Архимандрита и братиј, и тако на

1. Правила свјатопочившаго Арх. и Митр. Викентиа Јоановића имјејут и прочитавали сут, но по им во свјем нежителствовали.

2. Что до церкви принадлежит и во икономии монастирској исполњавали сут, суди ашче и творили но не протоколирали.

3. Литургију по веја дни служат, и служити објешчајутсја.

4. Церква чрез два љета по сему уставу держаласја, а по том по обичају первому, т. ј. вес приход приемлет еклисиарх, и у церков трошит. А отсеље јаконе сеј пункт гласит, тако держатисја церков будут.

5. Взастем мирским тужитисја неотходили.

6. Неотходили братија без благословенија и вопрошенија настојателя в варошн и села но без цједули, по дваже гдје потреба бивала отходили сут.

7. Никого страна монаха без благословенија непримали.

8. Циркуларе чиновно преписивали и оригинале циркуларов јако во сем пунктје гласит потписивали, и во своеј кооперти отсилали.

Такожде прочтохом им в 34 пунктах на љето

1733. от свјатопочившаго Арх. и Митр. Г. Викентија Јовановића издања правила, и на всјак пункт посљедует како отца Архимандрита, тако и братства отвјет. јакоже на — обичан одговор као и код већине осталих манастира.

По одговору на 24. пр., види се да су имали „кувара обшчаго," а из 26. да су и они на милостиву братију изашљали.

Из нишеписатих братии по отце Архимандритје кир Никанорје, наредисмо обшчим согласием всјех братии служители, а первјеје:

1. Хажи Силвестра јрм. намјестник и протоколист.

2. Први судејски старац Хажи Стефан јрм. обшчи у мон. духовние; втори Захарија проигумен; трети Севастиан монах.

3. Хажи Јоасаф јрм. типикар и магистер, котори — као код Софронија у Врднику.

4. Јрм. Јероним склисиарх.

5. Јрм. Партеније кључар

6. Монах Дамјан трапезар и болничар

7. Николај Јанић мирјанин, иконом и над пагенијам надзиратељ.

8. Монах Павел вратар.

Под датумом сего 28. Јулија положишна вси заклетву в церкви.

Написание дјаков монастирских:

1. *Георгиј Крстић*, дјак Арх. Никанора, р. у Бачкој у Шови, 19 љ., псалтар преучил.

2. *Јован Чокотић*, р. у Н. Саду, 10 љ., учитеља буквару.

3. *Тимотеј Остојић*, р. у прњавору, 9 љ., псалтир преучил.

Написание прњаворцев:

1. *Николај Ђурђевић*, 33 љ. р. прњавору, жена Сова, деца: Лазар, Пелагија. Има: 5 мот. винограда, 30 дрва шлива, коња и таљиге, краву и јуне.

2. *Стојко Стојанов* 60 љ., р. у Банату у селу Ореји, пришел 1713. Има: по мот. винограда, 60 дрва шлива.

3. *Јоан Релић*, 49 љ., р. у Вилану, пришел 1730., жена Наста, деца: Цвијан, Васа, Јела. Има 10 мот. винограда, 4 краве, 3 јунета, 3 вола.

4. *Стапоје Мојсеовић* 34 љ., р. код Сталаћа у селу Бачина, пришел 1738., жена Синђелија, деца: Јоан, Петра Еуфимија и Јелисавета. Има: 4 мот. винограда, 50 дрва шлива, 2 краве, 2 вола и 2 телета.

5. *Јелисеј Цвјетић*, 30 љ., р. у Н. Саду, пришел јешче мален, жена Анница, дете Петар. Има: 3 мот. винограда, 30 дрва шлива, краву, јунца и јуне.

6. *Станое Николић* р. у Србији у селу Прањани, 37 љ., пришел 1739., жена Ана, деца: Дамјан, Анница. Има: 5 мот. винограда, вола, краву, 5 кошница.

7. *Јефта Никифоровић* р. код Ужице в селу Старом Влау, 37 љ., пришел 1739., жена Дмитра, деца: Јоан, Анница. Има: 8 мот. винограда, 60 дрва шлива младица, 4 вола, 2 краве и јуне.

8. *Бурка Пинтер* р. от Хорватско 40 љ., пришел 1725 Удов, син Мојсеј жена Ана, а син Јоан. Има 4 мот. винограда, краву, јуне и 12 кошница.

9. *Гаврил Мићар* р. у Хорватској у селу Требини, љ. 24, пришел 1746., жена Јелисавка. Има 2 краве и 3 јунца.

10. *Лазар Павловић* р. у Бегечу, љ. 25, пришел 1747., жена Марија. Има: 3 мот. винограда.

11. *Илија Петровић* р. у Сервии у селу Пиносава, 45 љ., пришел 1739. Удов, деца: Георги, Јоан. Има: 5 мот. винограда, 35 дрва шлива, 2 вола, краву, 2 јунца и теле.

12. *Софронић Стоин*, р. у прњавору, 38 љ. Удовац, деца: Јелисавета и Рокса. Има: 4 мот. винограда, 2 вола, краву, јуне.

13. *Григориј Путников*, р. у прњавиру, 24 љ., жена Ђурђија, деца Пантелејмон и Симеона. Има: 4 мот. винограда, 20 дрва шлива, 3 вола, краву и јуне.

14. *Илија Живковић*, р. у Иригу љ. 50, жена Марија.

15. *Павел Живановић*, р. у прњавору, 30 љ., жена Симеона, кћи Јелисавета. Има: 4 мот. винограда, 30 дрва шлива, 3 кошнице, краву.

16. *Петар Милисављевић*, р. у Врднику, љ. 44, жена Јованка, деца: Павел, Марија и Марта. Има: 5 мот. винограда, краву, вола, јуне.

17. *Никола Бугарин*, р. у Видину, 42 љ., пришел 1716., жена Марица, деца: Урош жена Риста, Павел жена Сара. Има: 9 мот. винограда, 100 дрва шлива, 4 вола, 3 краве и 2 јунади.

18. *Михаил Матић*, р. у прњавору, љ. 47, жена Везиља, деца: Јеффрем, Марко. Има: 6 мот. винограда, 170 дрва шлива, 6 коза, кошницу.

19. *Захарија Миликовић*, р. у Сервији у селу Збјегу, пришел 1743. љ. 35, жена Јованка, деца: Петр, Симеон, Георгија. Има: мотику винограда, 30 дрва шлива.

20. *Јанко Николић* р. у Сервији у селу

Прњани, пришел 1739., жена Марија, мати јего Лика. Има: 2 мот. винограда, 15 дрва шлива, 2 краве, теде и 2 кошнице.

21. *Вура Радивојшић* р. у Карловци, 29 љ., жена Стоја, деца: Марта, Марија. Има: 5 мот. винограда, 20 дрва шлива, краву, теле.

22. *Михаило Милетић*, р. у Черној бари, 17 љ., мати јего Милица, пришел 1739. Има: мотику винограда.

23. *Василиј Томић* р. у Ваљеву, 24 љ., жена Василија, пришел 1744., деца: Кузман, Јованка. Има 2 козе.

24. *Радован Богићевић* р. у Сервији, 54 љ., жена Ангелија, пришел ѕдје 1739., деца: Јела, Алка. Има: 6 мот. винограда, 170 дрва шлива, 6 говеда.

Написание слуг монастирских:

1. *Радосав Јовановић* р. у Белом пољу код Сарајева, мјешаја, плата 26 ф.

2. *Павел Василијевић* р. у Москви, кувар, плата 25 ф.

3. *Петр Поповић* р. у мухачком пољу у Титошу, чувар шумски, 20 ф. плате.

4. *Филип Михајловић* р. у Сотину, бирош, плата 20 ф.

5. *Јоан Стојановић* р. у Мачви у селу Бани, волујар, плата 16 ф.

Слуге на салашу:

6. *Никифор* одажија, р. у Петрову селу, плата 40 ф.

7. *Јован* говедар р. у Футогу, плата 18 ф.

8. *Павел* говедар р. у Футогу, плата 14 ф.

9. *Илија Томић* р. у Плашкој, службоју ратај, плата 18 ф.

Наставиће се.

ЛИСТАК.

Вести.

Док се зна! И ако се е „познате“ стране већ у два маха на сва уста телали, како је отпис министра-председника у ствари одлуке сабора о руковању са манастирским добрима, у 7. бр. о. л. донесен *„у местимице посве погрешном преводу“*; нека је знано „телалцима“, да је он у њему донесен *у са свим верном и тачном преводу*, што у осталом доказује и то, што је у 27. бр. „Народности“ донесен исти отпис тобоже *„у посве тачном преводу“*, а исти није ништа друго, до ли поменути наш превод.

А с каквим изменама; ево нека се види: у место: „— која ће изложити“ речено је „— којих ће се држати“; у место: „бити предметом“, речено је „бити предмет“; у место: „као што треба“, речено је „према потреби“; у место: „савезно“, речено је „уједно“; у место „о дотирању“, речено је: „о надржавању“; у место „донети се имајућа“, речено је „која ће се имати донети“; у место: „у погледу администрације“, речено је: „у ствари руковања“; у место: „а с тим у свези и упутстава“, речено је: „а с тим и упутстава“.

И за *ову* разлику имаде се образа рећи, да је наш превод „местимице посве погрешно преведен“!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У *Великом Средишту* епархије вршачке умро је у 36. години парох велико средишки *Павле Михајловић*.

Вечна му спомен!

Послате књиге на приказ:

1) *Шематизам* православне епархије Далматинске и Истријске за 1904.

Задар 8° 64 стр.

2) *Споменица* о двадесетогодишњици издавачког рада *Луке Јовића*, приликом издавања педесете школске књиге.

Рађено у више штампарија.

3) *Моја изјава и исповест* пред Богом и народом српским. Написао *Сава Грбовић*, бивши хилендарац, који сам се 5. Априла 1904. одрекао.

Београд 1904. 8° мала 40 стр.

4) *Владика јегарски Јефрем Бањанин* од *Д. Руварца*, прештампано из „Српског Сиона“ 8° мала 34 стр.

5) *Право конкурисања* на мјесто пароха и протопрезвитера у митрополији карловачкој, од *Јована Вучковића*, прештампано из „Српског Сиона“, 8° мала 39 стр.

6) *Извештај* о раду панчевачког срп. певачког друштва за XL. 1903. годину.

Панчево 1904. 8° 16 стр.

Књижевни огласи.

Пречасним православним српским свештеницима, учитељима и пастирима духовнога стада.

У Христу љубезна браћо! Радећи као свештеници, учитељи и пастири у повереном духовном стаду, и пратећи прошли и савремени живот и рад наш свештено пастирски, осјећамо на сваком кораку обилну потребу духовног листа удешеног за нашу *искључиво пастирску практику*. Познато је и утврђено у нас схваћање: *Теорија и пракса нераздружљиве су сестрице, које у складу доносе плодове, а пракса је још и основни камен теорији.*" На ако игдје, а оно баш у животу и раду свештено пастиреском, тражи се нарочито вежбања и дуготрајног практичног искуства. На то нас упућује у првом реду само незначенье пастирства, које се састоји у *учењу, свештенодјејству и руковођењу вјерних на путу спасења*. За такав Богом одређени посао потребно је *„апостолско савршенство."* Примајући св. тајну свештенства, добро смо разабрали архијерејску поуку: *„Пастирских дужности има толико много, да онај, који би само трекину од њих тачно извршио, био би од свију људи сматран за свеца, али ако се пастир сам тиме задовољи, неће га милошћи осуда."* И тако, само од здравог практичног свештено пастирског живота и рада може користи имати црква и народ. Златне су ријечи из златне књиге *Златоустога* Оца црквенога: *„корист пастирске службе протеже се на цио народ..... и с правом је Господ рекао, да је ревност за стадо већег љубави спрам њега."*

За то, ето, овим скромним огласом позивамо свештенство наше у коло братско, да нас потпомогне морално и материјално т. ј. сарадњом и претплатом, да заједнички оснујемо код нас овдје *први те врсте* духовни лист под именом:

„ПАСТЫРЬ ДОБРЫЙ"

који би, *са 1. јулом о. г.*, два пут мјесечно излазио на штампаном табаку велике осмине и стајао на целу годину 5 круна, на пола године 2 К 50 п.

Лист би према програму доносио:

I. *Проповиједи*, оригиналне или у преводу, и нацрте за проповиједи. Тиме би се наше свештенство побудило, да што ревније врши своју проповједничку дужност, а било би и прилике да и старији и млађи свештеници на томе пољу огледају своју снагу.

II. *Катихизирање*: Чланци и расправе о вјероучним питањима и потребама. упутства свештенству за катихизирање и отштампавање израђених катихеза.

III. *Богослужење и требе*: Ради правилности и једнообразности свештенодјејства истицати ће лист начин вршења у пракси и истодобно упућивати на тачно вршење устава црквенога. У случајевима потребе излазиће у листу питања и одговори на црквено пастирске праксе.

IV. *Пастирски рад и живот свештенички*: Чланци и објективна разматрања из прошлог и савременог живота и рада. Примјери похвалне вриједни, као и мане и недостатци у томе животу и раду. Са те тачке, лист ће живо заступати и интересе свештенства као сталиша.

V. *Званичење:* Упознавање са постојећим црквеним и државним законским прописима, који се тичу законодавства и послова духовне природе. Осим тога лист ће оглашавати нове наредбе св. архијерејског синода, митрополијских и епархијских власти и то по могућности са коментаром дотичнога реферата и давати упутства у свим пословима званичне стилистике.

У „Листку" штампаће се вијести и биљешке из црквено школског и просвјетног живота.

Ко је, дакле, од браће свештеника вољан потпомоћи излажење овог корисног свештеничког листа, нека се на приложеној карти *обавеже*, да ће послати претплату чим прими први број, а читљиво потписану и франкирану карту нека адресату отпреми. **Од довољнога броја пријављених претплатника зависи издавање листа. Вересије неће бити.**

У **Пакрацу,** на Васкрс 1904.

Покретачи свештено пастирског листа:

протосинђел **Митрофан Рајић**
конзист. бележник пакрачки

презвитер **Светозар Грубач,**
парох у Новоселцима.

Позив на претплату.

Како је нестало и последњег комада књиге „ВЕЛИКОГ ТИПИКА", а с многих се страна данас тражи; то смо намерни, да штампамо у другом поправљеном и умноженом издању Васе Николајевића, протe и пароха пришког

„ВЕЛИКИ ТИПИК",

ако би се довољан број претплатника пријавио, да се штампарски трошкови подмирити могу, *иначе не.*

С тога умољавамо и молимо пречасну г. г. свештенике обе реда, учитеље, богослове и књижаре, да изволе похитати с претплатом, како би књига што пре уђи могла у штампу.

Књига ће бити штампана на финој артији, изнеће преко 27 штампаних табака, а стајаће као и прва 4 круне. Рок претплате продужујемо до свршетка Јунија.

Претплату ваља слати Управи Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У Карловцима 20. Априла 1904.

Српска Манастирска Штампарија.

Изашла је из штампе књига:

„ЛИНХАРД И ГЕРТРУДА"

Приповетка са швајцарског села из XVII. века.

КЊИГА ЗА НАРОД

Написао

Јохан, Хајнрих Песталоци

Превео **Мита Нешковић**

кр. жуп. школ. надзорник.

КЊИГА ПРВА.

Песталоци, тај велики педагог светског гласа овим својим класичним романом за народ, а из народног живота, постигао је завидни успех. У њему се убедљивим начином истиче велика важност умне матере, родољубивог свештеника и племенитога властеле по срећу и благостање народа. С тога је она и побудила живи интерес, не само у кругу учитеља, него и у најширим слојевима народа. Држао сам, да без ове књиге не би смела остати ни наша књижевност, па сам је за то и превео. А остале књиге излазиће, чим претходне буду распродане.

Вис. зем. влада у Сарајеву и Вел. Школ. Нар. Савет у Карловцима обнашли су ову књигу препоручити за набаву свима подручним школ. књижницама. А у томе је без сумње поуздано јамство, да је ова књига потребна и нама.

Књига опсеже 15 штампаних табака, а цена је *1 круна 60 потура*. За поштарину ваља придодати још 10 потура. Наручује се **само код потписаног и то за готов новац** путем пошт. напутнице.

Беловар (Хрватска).

М. Нешковић

кр. жуп. школ. надзорник.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ

СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА

ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота ЈОВАН БОРОТА

[На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903. г. за уџбеник у српским основним школама.]

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потопу. — VII О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израиљци у Египту. — IX. Израиљци излазе из Египта. — X. Израиљци у пустињи. — XI. Израиљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечино. — II. Рођење Спаситељево. — III. Мудраци са истока. — IV. Бежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање Спаситељево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спаситељевих противника. — X. Свечани улазак Спаситељев у Јерусалим. — XI. Тајна вечера. — XII. Суђење Спаситељу. — XIII. Смрт и погреб Спаситељев. — XIV. Васкрсење Спаситељево. — XV. Вазнесење Спаситељево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спаситељева. — XIX. Наука Спаситељева. — Завршни преглед.

Цена је књизи 30 филира.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

КЊИГОВЕЗНИЦА
СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ
у Ср. Карловцима.

Јављамо свима а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све веће модерне књиговезнице у престоницама, с тога смо у стању израђивати све послове на потпуно задовољство.

УПРАВА

српске манастирске штампарије.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 94, 164./147. из 1904. 18 3 3

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на обудовљену парохију IV. плаћеног разреда у Тиса-Сентмиклошу. Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 15/28. маја о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 9/22. марта 1904. године.

Председништво.

К. 165/29. ex 1904. 20 1—2

СТЕЧАЈ

на парохијско место VI. разреда у Бати. Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице путем својих претпостављених власти потписаној конзисторији до 1/14. јула 1904. год. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 27. априла (10. маја) 1904. год.

Председништво.

Број 287 и 300 ex 1904./К. з. 243 и 264.

СТЕЧАЈ 21. 1—2

Исписује се на парохије у Пашињану IV. разреда и Гор. Средицама VI. разреда, а рок је укључиво 24. мај (6. јуна) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до горњег рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 27. априла (10. маја) 1904. одржане.

Председништво.

Број 235 ex 1904./К. з. 191. 17 3—3

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Боже Атбибе из Загреба, против супруге му Драгиње, сада непозната боравишта, овим се речена Драгиња позива, да у року од три мјесеца, од дана првога увриштења едикта овог рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане или мјесто садањега свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају ова бракоразводна парница и без ње окончати

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 16. (29.) Марта 1904. г. држане.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прозвучено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама прозвучена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 7 прозвучена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

24—10 ex 1904. Илустровани цјеновници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 322. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 11

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у понедеоник 31. маја 1904.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Прекопштио

Д. Р.

(Наставак.)

9. Заповѣдь.

44. В. Коя ѥ девета заповѣдь;

От. Не свидѣтелствѣй на дрѣга твоегѡ свидѣтелства ложна (Исх. 20. 16.).

45. Што се овде запрещава;

От. Свакое на зло употребленіе ѧзыка, кое на вредъ и штетѣ ближнѣга управлено ѥсть, или было словомъ или преко писма. Све то ѳднимъ словомъ именѣе се лажлива сведочба. Запрещава се дакле свака лажь.

46 В. Какѡ бива устма лажесвидѣтелство;

От. Быва оно, кадъ што ѥ добро, то за зло, а што ѥ зло, то за добро говори се и изавлюесе. Или ако кто хвалитъ, што ѥ хѣле достойно: или хѣли то, што бы валяло похвалити. (При. 28, 4., Ѱал. 48, 14.). Или кадъ кога усти хвалитъ, а ср'дцемъ хѣлитъ (Сір. 27., 25. 26.).

47. В. Какѡ бива лажесвидетелство перомъ;

От. И то онда бывати обыче, кадъ што ѥ праведно не праведнымъ, и што ѥ неправедно праведнимъ на писму се представля (3. цар. 21, 8—10.).

48. В. Гди понайвыше слѣчава се ова лажива сведочба;

От. Она два мѣста себи налази меѣю людма. Ѳдно има на сѣдѣ, а дрѣго ванъ сѣда.

49. В. Какѡ бива на сѣдѣ;

От. На сѣдѣ чини то 1) Сѣдіа, кадъ по пристрастію а не по правди сѣди (Исх. 23. 1—7., Лев. 19, 15. 16.) 2.) Тѣжитель кадъ неправедно обвинява ближнѣгъ. свога (3. Цар. 21, 13.) 3.) Самъ крывацъ обтѣженный, кадъ таи и неће да исповеда правдѣ (Нав. 7, 19.) 4) Сведокъ, кадъ не по савести, или противъ савести свое сведочи (Дев. 19, 18.—21.) 5) Адвокатъ, кадъ защищава кривца, а обвинява правца (При. 17, 15., Иса. 5, 20. 23.).

50. В. Какѡ бива лажесвидѣтелство вне сѣда;

От. Сплеће се оно различитимъ начиномъ, како ти 1) Измышленіемъ какве лажи на брата свога (Еф. 4, 25.) 2) Акѡ тко порочитъ ближнѣга, то ѥсть зло говори за нимъ, или wклеветава га (Јак. 4, 11., Исх. 2, 1.) 3) Акѡ премлчитъ и неизвини

кадъ зна, да есть праведанъ (I. Цар. 19, 4.) 4). Акw криво толкѣе речи ближнягw (Сір. 11. 31.) 5) Ако извинява злоꙋ человѣка (Иса. 5, 20.) 6). Ако шапне за дрꙋгомъ своимъ (Сір. 28, 15 16.) 7.) Ако мсѣждава кога годъ (Мат. 7, 1., Рим. 14, 4.) 8). Ако ластима рѣчма лови (Сір. 5, 16. 17.) 9) Акw досаждава речма (Дѣя 28, 4.) 10). Ако свађаю и кавꙋ међ людма сплеће (При. 6, 19.) и подобнима.

51. В. Сваколи предателство запрещава се овде;

От. Не свако, по лажно, и неправедно, какво е было Јудино. Ако ли кто дознаде да неки зломисленникъ іавꙋ гибель отачествꙋ, цр'кви, а найвыше царской чести и главы сплеће и готови, то онъ дꙗжанъ есть навѣтника тога, сѣдейской власти іавити. (Лев. 5, 1., При. 29 24.).

52. В. Што заповеда Богъ преко ове заповеди;

От. Заповеда да хранимо єзыкъ нашъ и уста обѣздавамо от свакога злоречія, и да прилѣжнw хранимо у словахъ и речма правдꙋ, у обхожденію вѣрность, и къ любви ближнягw да управимо єзыкъ нашъ.

53. В. Каквꙋ маздꙋ имадꙋ, кои хране овꙋ заповедъ;

От. Великъ они примаю маздꙋ временꙋ и вѣчнꙋ, іакw иже хранитъ уста своя и єзыкъ соблюдаетъ от печали дꙋшꙋ (При. 21, 23).

54. В. А престꙋпникwмъ каква казань послѣдꙋе;

От. Жестока и ужасна, какоти 1) Сѣчекива нихъ гнѣвъ божій и іарость (Ѱал 5, 7.) 2) От честныхъ и праведныхъ люди презрѣніе и уничиженіе (Ѱал. 62, 12.; Ѱал. 100, 7.) 3) Временное наказаніе и смр'тъ безгодна (4. Цар. 5, 22—27, Дѣя. 5, 3—5.) 4.) И вѣчное мсѣжденіе постигнетъ нихъ ако се не исправе и непокаю (При. 19, 5, 9., Апо. 21, 8. Гл. 22, 15.).

10. Заповѣдъ.

55. В. Коя е десета заповедъ;

От. Непожелай жени искр'нягw твоегw, непожелай домꙋ ближнягw твоегw, ни села єгw, ни раба єгw, ни рабини єгw, ни вола єгw, ни осла єгw, ни всякагw скота єгw, ни всего єника сѣть ближнягw твоегw (Исх. 20, 17.).

56. В. Каква е сила и разѣмъ ове заповѣди;

От. Есть краткое заключеніе петихъ заповѣди дрꙋге таблице w любови ближнягw. Попеже в' оних заключава се дѣло и слово неваляло противꙋ ближнягw; а у овой заповѣди и помислъ и памѣреніе злое и внꙋтренное ср'дца пожеланіе запрещава се. Отѣдъ познавамо да Богъ жактева, да бы мы не само внѣшнѣ, но и внꙋтренѣ савр'шени были.

§. 3.

Ѻ Грѣсѣхъ.

В. 1. Што е то, што се запрещава у законꙋ десетословія;

От. Све што Бог запрещава у законꙋ десетословія, ништа дрꙋго ніе, него противство воли єгw свитой: а противства та есꙋ грѣхъ и беззаконіе.

2. В. Што есть грѣхъ;

От. Грѣхъ есть све то, што противꙋ овихъ заповѣдей божійхъ каквимъ ли бѣди начиномъ сатворено бѣдетъ. Или грѣхъ есть слово, или дѣло, или пожеланіе, или помышленіе противꙋ закона божія.

3. В. Тко есть виновникъ или ти узрокъ грѣха:

От. Діаволъ, кои есть убица и отецъ лаже, и развращенна человѣческа воля.

4. В Коликострꙋчанъ есть грѣхъ;

От. Пр'вимъ раздѣленіемъ есть двострꙋчанъ. То есть єданъ грѣхъ есть пр'ворожденный, кои се онакw назива праотеческій, у коме се зачинѣмо и раѣмо (Ѱал 50. 7.). И онъ есть коренъ всѣхъ прочихъ грѣхwвъ И wчищава се святимъ кр'щеніемъ. Дрꙋгій есть грѣхъ производимый, кои се твориче и дѣлателный, кога мы сами по крещенію творимо. Онай есть грѣхъ Адамовъ, а овай нашъ собственный.

5. В. Какw бывa овай грѣхъ производный;

От. Двострꙋко онъ бывa 1) Внꙋтр'нѣ пожеланіемъ и воображеніемъ 2) Внѣшнѣ словомъ или самимъ дѣломъ.

6. В. Іошть какw може быти грѣхъ;

От. Може приключити се, и често се слꙋчава, да дрꙋги грѣши, а нама се онай грѣхъ вмѣнява. И такви грѣхови назы ваюсе тѣи.

7. В. Какѡ то быти може;

От. Ето овакѡ: 1) Акѡ налажемо комѕ да загреши (Мао. 2, 16.) 2) Ако саветъ, сагласіе и поводъ ко грѣхѕ подаемо (2. Цар. 13, 5., Гл. 16, 20—23.) 3). Ако са изволѣвамо на грѣхъ чіи (Дѣя. 8, 1., Рим. 1, 32.) 4) Кадъ премолчимо и необличимо загрѣшающа. 5) Или кадъ узможемо, а ненакарамо и не препятимо загрѣшающа (I Цар. 3, 13.) 6). Ако такова покривамо (Lev. 5, 1.) 7). Ако раздражавамо кого на грѣхъ, или пакъ ѡ томъ немаримо (Дѣя. 18, 17.) 8.) Іошъ за грѣхъ причитаетсе намъ, ако загрѣшающа похваляемъ (I. Цар. 23, 21. 22., Рим. 1, 32.) 9) Найвѣма загрѣшавамо, ако саблазнъ подаемо (Мао. 18, 6.). У свихъ овыхъ слѣчаихъ дрѕги загрѣшава, а нама се вмѣнява.

8. В. Делили се іошт̀ъ како овай дѣлателный грѣхъ;

От. Разделява се онъ 1) На грѣхъ творенія и небреженія. Грѣхъ творенія ѥсть, кад што ѥ запрещено, чинимо; а небреженія грѣхъ ѥсть, кадъ што ѥ заповѣѣно, не чинимо. Обадва ова грѣха или биваю съ воліомъ, или съ нехотѣніемъ. Ако быва съ воліомъ и хотѣніемъ произволнимъ, назива се грѣхъ злобы и грѣхъ смертный. Аколи пакъ не съ воліомъ и намѣреніемъ быва, но по немощи или невѣдѣнію, то називати се обыче грѣхъ невѣдѣнія и обще простителный

9. В. Коликѡ ѥсть грѣхѡвъ смертныхъ;

От. Бѕдѣи до овихъ грѣхѡвъ оброкъ ѥсть смр'тъ (Рим. 6, 23.), то може се рећи што сви грѣси ѥсѕ смертни; но кадъ пакъ разсѣдимъ волю и намѣреніе, то налазимъ да не сви грѣси ѥсѕ єднаки. Зато понайвыше такових грѣхѡвъ смр'тныхъ броимо седамъ. От коихъ ѥсть 1) Гордость 2) Сребролюбіе или лихоимство 3) Бѕдъ 4) Зависть 5) Обяденіе 6) Паметозлобіе 7) Унинѣе.

10. В. Заѣто башъ ове грѣхе броимо за смр'тне;

От. Зато, вр̀ъ сви ови грѣси съ произволеніемъ и твр'дим намѣреніемъ бываю.

11. В. Что ѥсть гордость;

От. Ѥсть безмѣрно пожеланѣ чести, славы и преимѣщества, было криво, было право.

12. В. Чимъ се може излечити ова злоба;

От. Смиреніемъ, кое ѥсть вн̀трешнѣе покореніе дѣха страхомъ божіимъ.

13. В. Што ѥсть сребролюбіе;

От. Ѥсть оно безприкладноѣожеланіе богатства и имѣнія.

14. В. Чимъ се оно искоренява;

От. Щедростію убогихъ и милостинями.

15. В. Што ѥсть бѕдъ;

От. Ѥсть безмѣрное пожеланіе плотскога смѣшиваня.

16. В. Што ѥ томѕ противно;

От Чистота дѣшевна и тѣлесна, коя ѥсть ваздр'жаніе от всехъ похотей плотскихъ.

17. В. Што ѥсть зависть;

От. Ѥсть она радость и веселѣ ѡ злополѣчій, и жалость ѡ благополѣчій ближнягѡ.

18. В. Чимъ она врачѣетсе;

От. Истинномъ любовію къ ближнемѣ показѣемою, и радованіемъ ѡ благополѣчи и сажалѣніемъ ѡ злополѣчіи и васпоможеніемъ.

19. В. А што ѥсть обяденіе или пресиценіе;

От. Ѥсть излишество сластопитанія, или излишество у ѥдѕ и пићю.

20. В. Што томѕ противно ѥсть;

От. Ваздр'жаніе, кое ѥсть умѣреность у ѥдѕ и пићю, да се человѣкъ насити, а непресити.

21. В. Што ѥсть наметозлобіе;

От. Ѥсть неѡбѕзданно пожеланѣ отмаштенія, кои насъ ѥсть обидно.

22. В. Чимъ се овай грѣхъ искоренява;

От. Кротостію, коя овде ѥсть прощеніе и ѡставленіе учињенныхъ намъ обидъ и ненаспоминаніе тѣхъ вѣчное.

23. В. Што ѥсть унинѣе;

От. Ѥсть лѣность и дремежъ безстрашный у дѣлахъ благихъ дѣховнихъ.

24. В. А што томѕ ѥсть противно;

От. Паштенѣ у дѣлахъ добрыхъ.

25. В. Єлѣ іошт̀ъ кои грѣхъ смр'тный;

От. Сви они грѣхи ѥсѕ смр'тни, кои подъ лишеніемъ живота вѣчнога запрещаваюсе (Гал. 5, 19—21., Кор. 6, 9—11., Еф. 5, 5., Апо. 22. 15.).

26. В. Іошт̀ъ конисѕ грѣхи смр'тни;

От. Ѥсѕ они, кои говоресе вопіющіи

на небо. И всѣ они такова престѣпника, коя ванію къ Богѣ w отмащенїи.

27. В. Кои сѣ то башъ по имєнѣ грѣси;

От. Всѣ тако вихъ четири 1) Волное убїйство (Быт. 4. 10.) 2) Содомскїй грѣхъ (Быт. 18, 20. 21.) 3) Утѣсненїе сирота и удовица (Исх. 3, 7. 9., Гл. 22, 22) 4) Удржанѣ наемничке плаће (Лев. 19, 13., Јак. 5, 4., Малах. 3, 5.).

28. В. Кои есть паче свїю грѣхwвъ найвећи;

От. Онай, кои се называ противъ Дѣха святагw;

29. В. Што есть овай грѣхъ;

От. Есть самопроизволное намѣренное бзагодети божїе отбацанѣ, съ хѣломъ сапрегнѣто. Зато се и зове хѣла на Дѣха святагw (Мае. 12, 31. 32., Марк. 3, 28. 29.).

30. В. Кои всѣ по имєнѣ ови грѣси;

От. 1) Єсть отчаяніе у грѣхахъ (Быт. 4, 13., Мае. 27, 5.) 2) Покаяніе божїя сына и отрицаніе єгw (Евр. 10, 26—29.; Гл 6, 4—7.) 3) Упорное противленіе іавной и познанной истинни, што видимо у Фараонѣ (Исх. 5, 2.), у сынахъ Іаковлевыхъ (Јер. 6, 16. 17.), и у Фарисеахъ (Лѣк. 7, 30.) 4) Упорное у злоби пребываніе, кое есть жестокосердіе (Рим. 2, 4. 5.) 5). Упорное гоненіе цр'кви Христовы, чегw примѣръ быти можетя Ізіанъ отстѣпникъ.

31. В. Како можемо познати, гдѣ єстъ грѣхъ учиненъ;

От. Законъ преднаписанный показѣетъ намъ све што валя чинити, или што не валя. А собственна свакомъ савесть, іавля, ако є у чемѣ противѣ закона постѣпіо. И такw савесть покажетъ свакомѣ грѣхъ свой іавный или тайный.

32. В. Што найпосле валя намъ овде затвр'дити;

От. Законъ десетословія лепо може се наречи зр'цало дѣши, а грѣхи у нѣмѣ обличаеми пороки, плити скв'не дѣшевне. Савѣсть дакле есть оно мысленное, кое разсматра и указѣе ове пороке. Слѣдователно дакле, свакы дѣжанъ есть, кои увиди грѣхъ, т. є. w грѣхѣ wбличенъ бзде савѣстїю своею, некоснеши притеками ко истиномѣ покаянїю, и просити от бога прощенїя и wставленїя w Христѣ Ісѣсѣ Господѣ нашемъ.

Глава 3.

(7) Надежди.

1. Зашто пасъ w надежди поучаваше;

От. Целъ животъ человѣческїй у едной само надежди и wчекиваню састоитсе. Сва вѣчна блага и венацъ живота обеѣа намъ Богъ, кои ће и дати вѣрнымъ своимъ в' данъ сѣдный: и мы то чекаюћи у надежди и упованїю живимъ.

3. В. Что есть надежда хрістіянска;

От. Надежда есть желаніе вѣрою полѣчити обещанное. Такw надежда Хрістіянская есть тр'пелива, постоянна и wжидающа до конца вѣра.

3. В. Каква дѣжна быти надежда хрістіянска;

От. Дѣжна она быти савр'шенна, свята, и непорочна и извѣстна и неподвижна, радости и веселїя пѣна, и постоянна до конца живота.

4. В. Що се ище от хрістіянина да добіе надеждѣ извѣстиѣ;

От. Истинна вѣра раћа искренѣ любавъ, а любавъ опетъ раћа др'зновеніе предъ Богомъ и незазорно ср'дце: др'зновеніе накъ незазорно производитъ надеждѣ нелажнѣ. Дѣжанъ дакле есть Хрістіянинъ у вѣри истинной и любови нелицемѣрной пребывати, ако надеждѣ удр'жати хоће.

5. В. Ако надежда есть wжиданіе и wчекиванѣ, то што іошть валя к' томѣ;

От. Дѣжанъ есть сваки Хрістіянинъ, кои у надежди живи, по заповѣсти божїей за све дне свога живота тр'пити, бдити и молити се.

6. В. Какw молитва пристои до надежди;

От. Богъ обеща вѣрнымъ царства небеснагw, славѣ w Христѣ Ісѣсѣ, и ми тѣ са упованіемъ wчекѣемо: послѣдѣетъ дакле, да свакъ дѣжан есть съ молитвомъ прина дати къ Богѣ, єдно да wскѣди у надежди, а др'го да се сподоби добити то што wжидава. Јошть мы w себи ништа немамо, што бы наше было, но и временнихъ и вѣчныхъ благъ wчекѣемо от Бога примити, дакле валя да и просимо тогw от милостивагw отца. И за то молитва есть само надежда.

§. 1.

(7) молитвѣ во обще.

1. В. Што дакле есть молитва;

От. Єсть она внѣтренный дѣха съ Бо-

гомъ разговоръ, или есть ср'дачное желанѣ по комѕ человѣкъ све wбѣщанное пріймити просить и чаетъ.

2. В. Тко є дѯжанъ молити се;

От. Сваки человѣкъ, а понайвеће правовѣрный Христіянинъ, кои има др'зновеніе о Христѣ съ вѣромъ пристѯпати ка престоѕ славы.

3. В. Зашто є онъ дѯжанъ молитися;

От. 1) Єръ самъ Спаситель такw заповѣда говорећи: Непрестанно молитесе, и бдите и молите се (Мат. 26, 41., Марк., 13, 33., Лѯк., 21, 36.) 2) Бѯдѣи да у многихъ палазимо се бедахъ, и требѣемо от Бога помоћи, зато есть и заповѣдіо, да га призивамо у време скр'би наше (Ѱал. 49, 15.).

4. В. Што смо дѯжни от Бога просити у молитви;

От. Двострѣке сѣть вещи кое просимо от Бога, т. е. дѯшевне и тѣлесне, временне и вѣчне.

5. В. Кое се найпре искати валяде;

От. Дѯховне, кои дѯши сиѯже. Кое пакъ всѣ благодать и милость, прощеніе и wставленіе грѣхwвъ. Єръ докле намъ грѣхи неотпѯстетсе, проче молитве наше услышане не бѯдѣть.

6. Комѕ валя молити се;

От. Єдиномѕ тринпостасномѕ Богѕ, кои и хоће и може помоћи намъ, и што просимо даровати. Онъ самъ такw заповедіо говорећи: призови ме в' данъ скр'би твоея, и изѕ те (Ѱал. 49, 15.).

7. В. Но какw валя молити се;

От. Хощетъ отецъ небесный, да бы све молитве наше вазсилате быле w имени Іисѣсъ Христовомъ. За то свака молитва кои се лишава вере, у име сына божія недѣйствителна wстае, и такw дакле вѣрою ва Христа валя молити се. (Наставиће се.)

О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу.

Д. Р.

II.

И пошто ово знамо, да пређемо на питање: је л' 1766. каноничким путем укинута пећска патријаршија?

Као што смо споменули, г. Вукићевић је 1894. држао и тврдио да је с ферманом султановим од 11. Септембра 1766. пећска патријаршија укинута, а 1904. тврди да је поменуто укинуће било насилничко, самовласно и противканоничко (11. стр.)

А њено је укинуће — рече — неканоничко с тога, што она није никада саборно закључила, да се укине и подвргне јурисдикцији цариградске цркве, и што се нису сви њени суфрагани епископи одрекли своје матере цркве — пећске патријаршије —, јер су њено укинуће тражили само 8 митрополита, а у то је време било око 30 епископа, па и оних потписатих на молби за укинуће 8 митрополита, нису сви искали њено укинуће.

У ферману турског цара султана Мустафе III. од 11. Септембра 1766. вели се, како су му цариградски патријарх са синодом митрополита станујућих у Цариграду поднели молбу с разлозима, да се укине пећска српска патријаршија и сједини са цариградском, међу којима је главни разлог, што су пећски патријарх Калиник, митрополити: нишки Гаврило, скопљански Константин, босански Серафим, ужички Митрофан, београдски Јеремија, самоковски Неофит и Ђустендилски Гаврило, поднели патријарху и синоду закључак и молбу за њено укинуће и сједињење са цариградском, коју је молбу султан и одобрио, те наредио: да се она укине и да се никоме више не даје та патријаршија.

Исти ферман султанов мора се узети као правомоћно издани државни акт, и то онако исто, као и акт цара Душана од 16. Априла 1346. о проглашењу српске архиепископије за патријаршију, и као привилегија цара и краља Леополда од 4. Марта 1695. којом је потврдио установљење српске архиепископије и митрополије у Угарској.

Јер као год што је цар Душан на закључак сабора, у ком су присуствовали уз осталу властелу, српски архиепископ, трновски патријарх и бугарске владике, охридски архиепископ, грчко више свештенство из освојених грчких провинција, проте, игумани и старци из св. горе, прогласио српску патријаршију, а цар и краљ Леополд на молбу патријарха Арсенија III., одобрио установљење српске архиепископије у Угарској; — тако је 1766. и султан Мустафа III. на молбу цариградског патријарха и његовог

синода, одобрио укинуће пећске патријаршије и њено присаједињење цариградској патријаршији.

Правомоћност истог фермана, признала је и српска државна власт односно српска црква у Србији како Јануара 1832. и 17. Јунија 1836., када је цариградска патријаршија признала и дала српској цркви у Србији унутрашњу управу по склопљеној погодби, односно 20. Октобра 1879. када јој је признала самосталност — аутокефалност.

Правоваљаност истог фермана види се и из тога, што је од тога доба па све до 1832. цариградска црква управљала српским епископијама у Србији — изузевши време од 1718—1739. за време окупације аустријске; епископијама у Босни и Херцеговини тако рећи и данас, а тако исто и у српским епископијама у Ст. Србији призренској и скопској.

Да ли су пак били истинити наводи цариградског патријарха и синода, т. ј. да ли су у истини предали му молбу са својим печатима за укинуће пећске патријаршије оних споменутих 8 митрополита и патријарх Калиник; то је већ друга ствар. И кад се зна, да је тај патријарх Самуило био силован човек, и да ни од чега није презао, док напослетку није 5. Новембра 1768. свргнут био са патријарашког престола; није невероватно, да му он није у својој молби неистинито ствар приказао.

У Цариграду је изашла 1869. књижица на грчком језику, у којој се наводе нека акта из патријарашке библиотеке, међу којима има и ствари о укинућу пећске патријаршије.

Исту ће књижицу издати скорим у „Богословском Гласнику“ у оригиналу и у српском преводу г. Валеријан Прибићевић, суплент карловачке богословије.

По причању г. Прибићевићевом, у истој се наспомиње, да су исту молбу поднели и потписали и то: 1) нишки митрополит Гаврило који је имао пуномоћ од београдског Јеремије и ужичког Митрофана, 2) скопски Константин од новопазарског Гаврила и босанског Серафима, 3) самоковски Неофит, 4) ђустендилски Гаврило.

Да л' су у опште поменути митрополити издали поменутим поменуте пуномоћи; то је велика сумња, јер новопазарски је Гаврило због непослушности и непокорности новом стању, те је сумњиво да је дао пуномоћ.

У другом једном акту наспомиње се — рече — да су молбу за укинуће потписали и митрополит херцеговачки Антим и призренски Гаврило, што је немогуће, јер призренски је Гаврило дотле митрополит аминајски изабрат после укинућа 13. Септ. 1766., а сама је иста митрополија установљена оног истог дана, кад је укинута пећска патријаршија и њен патријарх Калиник због изабран био, и под њу су потпали округи: призренски, новобрдски, приштински, пећски, вучитрински и ђаковачки. („Додатци — —“ од Јастреба 81.)

Призренска епископија, установљена за време краља Владислава или првих година владе Уроша I., под Душаном подигнута је на митрополију, а потом је час потпадала под патријаршију, и није имала свога митрополита, него је њоме управљао патријарх, а час имала засебног митрополита. Антим пак патријархов ефимерије постављен је за ерцеговачког тек пошто је Стеван због изабран био, и то 23. Септембра 1766.

Узимо све да су уз патријарха Калиника — Грка — потписала молбу за укинуће само 4 митрополита, који су морали бити и сами Грци, пошто је у пећској патријаршији по прелазу патријарха Арсенија IV. у Угарску, у њојзи наступило нередовно стање и рађено којешта; кад се узме, да у *то* време под патријаршију пећску није потпадало више од 10 српских епископија, и то: скопска, призренска, новопазарска, босанска, ужичка, ерцеговачка, београдска, нишка, самоковска и ђустендилска, то се дакле половина изјаснала за њено укинуће, што је свакако каноничније, него што је патријарх Калиник 1710. сам издао грамату за автокефалност карловачке архиепископије и српске митрополије, коју г. Вукићевић назва „великом граматом“, за кога сам црногорски велики пријатељ Рус Павле Ровински у својој књизи „Черногорія“ на стр. 542. рече како за њега, тако и његовог прејемника Мојсија Рајовића Чурлу, да су били „креатури турецкаго правитељства.“

У осталом у оном времену — времену чуда и покора и безвлашћа, није се ни пазило на канонична наређења ни у пећској ни у цариградској патријаршији, као што се није у њима увек ни дотле на њих пазило.

У „*Гласнику*“ друштва српске словености VII., у чланку: „*Грађа за српску историју*“, под 3. вели се такође да су за укинуће пећске

патријаршије поднели молбу: „нишки Гаврило, који је о том имао исто мњење Јеремије (београдски), ужички Митрофан, скопљански Константин, новопазарски — — (Гаврило), босански Серафим, самоковскй Неофит, Ђустендилски Гаврило, ерцеговачки Антим и призренски Гаврило, (ова два као што рекосмо нису могли бити потписати)."

Да при укинућу пећске патријаршије није под њу потпадало преко 30 српских епархија, као што рече г. В., види се из дела патријарха јерусалимског Хрисанта „О чиновима у Источној цркви", ког је издао 1715. у Букурешту на грчком језику, и по 13. глави VIII. књиге потпадале су по његовом причању под пећску патријаршију у то време следеће епархије, што су под отоманском влашћу: *митрополити* 1. скопски, 2. призренски, 3. херцеговачки, 4. рашки, 5. босански, 6. београдски, 7. темишварски, 8. ваљевски; *архиепископи:* 9. самоковски, 10. Ђустендилски, 11. нишки, 12. себшики и 13. *епископ* цетињски. („*Летопис*" Матице Српске књ. 150. 73.)

Кад се од овог броја одуму епархије: темишварска и себшика, које су 1766. потпадале под карловачку митрополију; то је 1715. потпадало под пећску патријаршију свега 11. епархија.

Сам пак митрополит црногорски Василије Петровић у својој историји „Исторіа Черной Горы" Москва 1754., не наведе више од 12 епархија.

Истина, спомињу се у разна времена којекаквих 31 епархија у пећској патријаршији, но исте нису у једно исто време постојале, што је примећено и поменути патријарх јерусалимски Хрисант, рекавши: „столице се епископске често мењају, подижу и спуштају, и често се две епархије у једну сливају те долазе под једног архијереја, кад то време и потреба захте." (l. c.)

У повељи датој митрополиту рашком Арсенију Јовановићу од 20. Јулија 1720. рече патријарх Мојсије: „— И дасмо мѕ епархію рассквю, епископію петровскѣю, епископію боудимлианскѣю — — (из „Гласа" кр. срп. Академије LXII. отштампан чланак „Рашки епископи и митрополити" 42. стр.)

Истина је, да се пећски патријарх Гаврило 1654. хвалио у Русији, да под њега потпадају 8 митрополита и 32 епископа; ал' стоји, да 1766. није могло бити више 10—11 епархија под пећском патријаршијом.

Да их није могло бити више, сведочи и писмо митрополита црногорског Саве Петровића, писато фебруара 1876., управљено преко митрополита московског Платона, руској царици Катарини II. и руском синоду, у ком се сем митрополита Саве, спомињу 9 српских архијереја.

Исто је писмо г. В. у целини навео на стр. 20—24., само је погрешно навео, да је оно штампано у XXIII. „*Гласнику,*" пошто је оно штампано у XXII.

О овом писму биће већ говора. Г. Вукићевић рече на 13. стр. своје књижице: „да би тачно сазнао некадашњу област пећске патријаршије, обратио се на професора Гелцера с молбом, да му испише и саопшти из дотичних турских фермана, епархије и главнија места, која су по њима спадали у област некадашње пећске патријаршије, на што му је исти из Флоренца 18. Нов. одговорио: „У бератима турских султана, којима се цариградски патријарси потврђују, овако су означене јепархије и важнија места, која су у област некадашње пећске патријаршије припадала: (те их је навео грчки са неких 50 и неколико погрешака) Неким од ових имена — додаје Гелцер — тешко је право име означити, јер су по турски јако изопачена."

Да је г. Вукићевић завирио у XI. „*Гласник,*" нашао би у њему *оно,* што је желео дознати од Гелцера, т. ј. чланак „Простор српске патријаршије", од Јована Гавриловића, у ком су исправно написана оних 52 имена епископија, које епархије нису у истини све никад ни постојале, нити потпадале икада под пећску патријаршију, него се имена истих наводе онако напразно у берату новог патријарха, да изгледа оправданост издате своте за берат.

У осталом се г. В. могао уверити „о границама докле се је простирала област некадашњег пећског патријархата" и из VIII. „*Гласника*" односно из XXVII.

За тврдњу своју, да српска црква у пећској патријаршији није никада ни у каквој радњи признала законитост и каноничност акта о њеном укидању, ког је она сматрала за државни удар, против чега се и народ и свештенство бориле дуго и очајно; наведе г. В. следеће разлоге.

За главни разлог за ту своју тврдњу наведе

г. В. поменути протест Саве митрополита цетињског од 26. Феб. 1776., ког као што рекосмо у целини наведе, и о ком обећасмо коју више проговорити.

Г. В. сматра исто писмо Савино за врло важан савремени документат, из ког рече дознајемо, како се насилно поступало при укинућу пећске патријаршије, коме су се укинућу одупирали сви тадашњи српски архијереји, због чега су били гоњени и лишени својих епархија.

Па да видимо, да л' је *та* тврња г. В. основана? Ми велимо да није. Ево наших против-доказа.

Кад се зна, да је пећска српска патријаршија укинута 1766., а исто је писмо писато тек 1776., уз то да је исти Сава црногорски митрополит постао епископом 1719. и био помоћник своме стрицу Данилу, а митрополитом 1735.: како да се поменутих 9 збачених српских архијереја не обратише њему одмах као „најстаријему," него тек после 10 година?

Да је митр. Сава навео поименице имена оних њиме наведених 9 збачених архијереја, видило би се — бар ми данас и ако не Руси, којима су црногорски митрополити свакојаке неистине причали, у чему се одликовао познати митрополит Василије Петровић, и лаковерни им Руси вероваше и даваше рубље — да је Сава неистинито навео њихова имена, те и ако не бисмо могли неистинитост његовог навода доказати за све, а оно бар за неке.

Сава рече да је архијерej београдски у истом писму рекао за себе, да је он био изгнан и лишен свога престола; међутим то не стоји. Београдски је митрополит Јеремије био на своме престолу од 1765. па све до 1784/5.; по томе је навод Савин бар што се Јеремије тиче неистинит.

Нишки Гаврило није такође могао потписати речену молбу, пошто је он за извесно потписан на акту за укинуће. Скопски Константин такође, самоковски Неофит такође. Могли би је потписати да су били у животу Срби архијереји тих епархија, ако су са њих били збачени и на њихова места дошли Грци.

Да Савини наводи у писму нису поуздани, може послужити за доказ и то, што се у његовом наводу збачених архијереја не наводи рашки митрополит Јевстатије, за кога, В. на стр. 25. наведе, како је и он, пошто је збачен био, вршио владичанска права и дужности у народу.

У осталом, да поменуто писмо Савино није „важан савремени документат", то је признано 1885. у 39. бр. „*Стражилова*" и покојни архимандрит Нићифор Дучић, рекавши: „— — а што су у Савину писму споменуте и оне епархије, с којих владике нису били прогнати, то је за то, *да би писмо учинило дубљи утисак на митрополита Платона*".

Да, ти су „дубљи разлози" навели митр. Саву, да у име тобоже 9 збачених српских архијереја, који нису ни били у Црној Гори, кад је он исто писмо писао, — но ако је у истини који од збачених у то време и био у животу као н. пр. ерцеговачки Стефан, који се по доласку Грка Антима склонио у ман. Дужи, дочим је Антим пренео столицу у Мостар, где је и сада, и по доласку Антимонов, Стеван није вршио митрополијске дужности, као што погрешно тврди г. Вукићевић, који је умро 1777., и рашки Јефстатије, који је пре укинућа био збачен, био је жив још 1773. —, „него су се потуцали по српским земљама, те кад и кад крадомице рукополагали страна лица за попове". (Види из LXII. „*Гласа*" кр. српске академије отштампан чланак „Рашки епископи митрополити", од Илариона Руварца. стр. 40).[1]

А да се они нису налазили у то доба у Црној Гори, то се вели и у самом Савином писму, у ком исти тобоже за себе рекоше како се неки скитају по светој Гори, а неки су заточени по различитим местима.

А *та* се несугласица — да не рекнемо што друго — налази у Савином писму с тога, што исто писмо није писано по жељи, знању и пристанку оних 9 тобожних српских архијереја, него га је сам Сава писао у своје име и само га је он као Црногорац *омаковог* могао написати.

У истом се писму Сава тужи на неправду цариградског патријарха због укинућа пећске патријаршије, те подједно предложио, да се за српског патријарха постави „*светочашчег*" патријарха Василија Бркић архимандрит Авакум, који је с патријархом прошлог рата избегао у Русију. Он би рече био подесан (годень)[2]

[1] На дотичном је месту погрешно наведено на 30. стр., да је свиђелија Јевстатијева штампана у VII. Гласнику на стр. 176. пошто је она штампана на стр. 179., и да је он 1783. рукоположио Марка за јереја, пошто га је рукоположио 1773., а у 5. реду од доле погрешно се рекло Јеатимије у место Јефстатије.

[2] Како је ова реч написана с великим словом, то

за престо српски, пошто зна грчки и турски и њега би сви српски архијереји с радошћу примили, и ако се то одобри, да се потпише — утврди — царица и руски синод да за навек он и његови прејемници потпадну под руски синод, и да се ни један српски архиепископ не може поставити без одобрења царичина и синодског. А ако узбуде нужда, може — рече — и руски архијерej постављен бити за пећског архиепископа.

Не види л' се из ових речи Савини право „црногорство“, који је Русима предлагао да зауме пећски престо, а то им је предлагао и нудио не „ради дубљег утиска“, него што се надао „звечећем дару.“

Да је Сави „пуцало“ срце за пећском патријаршијом и за збаченим српским архијерејима, не би сирома патријарх Србин Василије Бркић из Црне Горе морао утећи у Русију.

Сава у своме писму назива патријарха „свјатопочившим патријархом“ и рече да је последњег рата морао утећи у Русију, и ако то није истина била, што су морали знати и Руси.

Какав је човек био митр. Сава и *како* се понашао спрам несретног патријарха Василија, види се из дневника неког члана руске експедиције послате 1769. у Црну Гору под кнезом Долгоруким, што је изишло у преводу г. Љубе Стојановића у XI. „*Годишњици*“.

У истом се налази и ова карактеристика Савина. „Митрополит Сава је седамдесетогодишњи старац, а 45 година је архијерej. Дволичан је, лукав, глуп, злобан, непостојан, притворан, а најгоре је то што је лаком на новце, па макар то стало и народног крвопролића. За врло мале новце разрешава убиства, а ако му рођаци убијеног даду мало више новаца он дозвољава убити мало пре разрешеног убицу. За мале новце разводи мужа од жене и венчава с другом. — — Митрополит Сава као млетачки шпијун, да би лакше могао слати извешће у Котор, о кнезу Долгоруку — —. Ово је нарочито ваљало — — одлазак Руса из Црне Горе у Италију — — чувати од митр. Саве, јер би он као шпијун млетачки одмах о томе известио Млечане. — —“

Митрополиту Сави, није било тешко, као ни његовом друго-братучеду митр. Василију с једне стране обманивати Русе са црногорском и својом одношћу, а с друге стране чинити услуге млетачкој републици и истовремено нудити Аустријанцима оно исто што и Русима.

А није било с тога, што је био тако ниског карактера архијерej, да је своје писмо од 27. Окт. 1770. дужду млетачком, завршио речима: „— вашој преведрој републици понижени и облегани и добровјерни богомољац митр. скандеринеки и приморски целивам ваше скуте Савва Петровић“ („*Montenegro*“ стр. 111. односно „*Starine*“ X. 36.)

Да *овакоме* човеку није било тешко понудити Русима пећску патријаршију; то је бар јасно!

Како се митр. Сава понашао спрам несретног патријарха Василија, који се од турског зулума склоно у Црну Гору, види се из истог дневника, у ком се и ово налази: „— Патријарх Василије, човек слабог здравља, средњег раста, у лицу жут, око 50 година. По тихом и умереном говору види се да је простосрдачан и прави калуђер. — — — 14. Авг. у пече предложи кнез патријарху да сутра на празник Успеније Богородице служи службу, и овај радо пристане, ну цетињски монаси с безобразном дрскошћу јаве кнезу, да они не примају патријарха за правог него за одлученог од цркве архијереја, и да не ће допустити да служи.[1] Да би се прекратиле даље последице и сам патријарх одуста од службе, а кнез одложи да други пут испита узроке неслоге међу духовништвом. — — Кнез узнавши за вражбу и мрзост митр. Саве на патријарха и желећи помирити их, отправи једног официра к митр. Сави да му престани како несугласице међу пастирима могу оставити штетних последица у народу.

[1] Не види л' се из овог, да је црногорско свештенство — ако се *овакво* свештенство могло назвати свештенством — сматрало за правовољано укинуће пећске патријаршије!

је г. В. држао да је то презиме архимандритово, те га је назвао Авакум Годањ.

А тај г. Вукићевићев *Авакум Годањ*, није нико други, до ни овај архимандрит Авакум Милковић, ког је познати пробисвет лажни цар Шћепан мали 23. Дец. 1767. послао као свога „јерног посланика“ (из овог се може видети *какав* је морао бити и Авакум) у Беч Јесару „со граматоју“, но који је задржан у митровачком контумацу, од куда је био отправљен у Земун, а из Земуна и не видевши Беча ни Јесара, у Србију, где је код Остружнице избачен на суво, од куда са своја три друга „отидоше в страну своју, по Черњују Гору“. У његовој дружини беше и архимандрит Григорије от Дрекаловић — на другом се месту назвао Григорије Дрекаловић от Кастриотов, који је био 1780. и 1765. арх. Нишки и „трона сербскаго ексарх“ („*Стари срп. записи и натписи*“ од Љубе Стојановића II. 199., 222., 458.), а 1785. се назвао као архимандрит ставропигијског манастира донског, од куда је послао две књиге митрополиту Мојсију Путнику Азбуковићу. („Стари српски записи и натписи“ од Љубе Стојановића 273/4.)

Официр повративши се, изјави да је у старом митрополиту, остарелом у црногорским обичајима и поступцима, наишао на непомирљиву злобу и мржњу на патријарха с којом жели у гроб поћи. Страшним заклетвама клео се да није дао никакву наредбу цетињским монасима да не допусте патријарху служити, и обећа да ће се с њиме помирити. Али све је то било привидно, лажно, претворно, — — па оде к патријарху, и с њим се помири. Не може се рећи, да је ово помирење било искрено, јер подозрење митрополитово да му патријарх не узме власт у народу, изазвало је у њему непомирљиву мржњу, која ће се свршити његовом смрћу. — — Изасланици Катунске и Речке нахије, 31. Авг. рекоше губернатору, да каже кнезу Долгоруку, да га они моле да се изагна из цетињског манастира патријарх Василије ради спокојства митр. Саве. — — Патријарх Василије изгнан из својег отачества и са српског престола, дошао је у Црну Гору надајући се наћи ту прибежишта. Но Турци желећи добити његову главу, понудили су Црногорцима неколико кеса новаца. Та сума веома је поколебала њихову хришћанску побожност и 24 човека дођу ноћу к патријарху, и јаве му да ће да га предаду Турцима Знајући да ће ови нечовечни издајници то и учинити, одвраћао их је испрва пастирским речима и претио проклеством. Кад је то било узалуд, несрећни овај архијерej извади животворећи крст и падши на колена пред својом духовном децом, горким сузама молио их је да му поштеде бедан живот. Кад и то није могло умекшати суровост ових хришћана, кад ни сузе, ни молбе, ни крст нису помогли, да им своје новце — 54 дуката, те тако сачува свој живот те ноћи. Сутра дан побегне у Приморје у Мапне, и ту се сакрије у дому једне удовице, те га гониоци који су пошли за њим у потеру не нађу. — — Како је овај стари злочинац — митр. Сава — и начелник разбојника испуњен непомирљивом мржњом на патријарха и како је овом несретном архијерeју немогуће било избећи или издају или убиство и бити жртва његове суровости, ако остане и даље у Црној Гори, то кнез желећи из човекољубља сачувати му живот, нареди да му се јави с одласку и да се позове ако хоће, да и он пође. Патријарх с великом благодарношћу прими предлог тим пре, што му је даље бављење претило очигледном смрћу. — — Болешљиви патријарх умало није умро на овом путу“ (Руси су с патријархом морали по мрачној ноћи из-ман. Станевића сићи на море, где их је очекивао брод).

И кад су *овако* поступали црногорски калуђери с патријархом Василијем; кад су Црногорци искали да се он прогна из цетињског манастира; кад су хтели да га убију и кад је митр. Сава *овако* спрам њега поступао: онда се из тога мора извести, да се збачени српски архијереји нису могли обрањати митр. Сави за помоћ, и да је оно Савино писмо проста његова измишљотина, да њоме дође до рубља.

Како стоји *ово* бегство патријархово из Црне Горе од „браће Црногораца“ напрам одговора Лазе Богдановића Његоша, на питање Караман паше:

„А ће ви је, кнеже, сад патрика?
Крије ли се и он са тим царем,
Ал је на глас међу Црногорце?
— —
Не крије се — а што би се крио?
Него сједи у манастир један,
Те се моли Богу по закону.
Збиља, паше што се огријеши,
Те прођера главу од закона,
И остави стадо без пастира,
А толике оцусти храмове?
У Бога ће ово доплакати!
А што ти је он старац свето?
Зла ни муси не жели никаква.“

(*„Лажни цар Шћепан мали“* од Петра Петровића Његоша) —; на *што* нека одговори сваки по свом умењу.

А горе наведено савремено причање доказује нам, да се причаље г. В., да се свештенство и народ дуго и очајно борило против укинућа пећске патријаршије, и да су све и сва предузимали, да спасу „погибшују церков“; може простом појављом назвати.

Кад се црногорско свештенство и народ *онако* понашао спрам збаченог патријарха; нема сумње да је и остали српски народ под Турцима био сасвим индиферентан, а тако исто и свештенство, што им се у осталом не може ни замерити, на каквом су ступњу изображења били, и какви су му у то време били и Срби архијереји.

Поменутом укинућу били су противни збачени Срби архијереји, који су се потуцали од немила до недрага да одрже свој бедан живот.

Није у наше дане било борбе — осим

новинарских неопасних чланака и фразастих закључака народних сборова — када оно 1879. збачен беше патријарх Прокопије и именован Герман, поред све наше хвалъене пробуђене народне свести; а да ју је могло бити 1766. због укинућа пећске патријаршије, на којој су дотле од 1691. седели час Срби час Грци, а тако су бивале и владике.

Од Арсенија III. до укинућа пећске патријаршије седели су на патријаршкој столици Грци: Калиник I., Јаниќије, Гаврило III., Кирило, Гаврило IV. и Калиник II. под којим је укинућ и сједињена с цариградском.

А да су исти мешали вековном Грке и на епископске катедре; то је бар јасно.

Причање Савино у његовом писму о прогнаним српским архијерејима и тобожњој молби њиховој за арх. Авакума односно руског архиепископа, узели су многи наши некритични историчари за истину, те је оно ушло у историју наше цркве, исто онако, као и намишљено причање његовог другог братучеда Василија у „Историја о Черној Горы“, коју је историју достојно оценио г. Јован Н. Томић у XXIII. „*Годишњици*“, и објавио у њој наведене нетистине.

(Свршиће се)

Радња Архијерејског Синода 1776.

Превео с њемачког

А. Г.

Наставак.

Неутерниви или пропали новци.

Ad N-m 15-им код парохијске капеле Св. Ђурђа у Штајерхофу у Бечу има дуга 3603 fl. 14 кр., но како је та капела остављена тамошњим православнима, који су турски поданици, а они тај дуг неће да признају ни исплате, то се та свота од целога Синода сматра за сасвим пропалу и неутериву, што се одмах у ову рубрику уврстити има.

Ad N-m 16-им Осим овога имаде још код покојног петроварадинског постфервалтера Андрејевића 9689 fl. 20½ кр. И ако је кр. угарска дворска канцеларија све могуће учинила, да се за покриће ове знатне своте из оставине покојникове средства нађу, но и на супрот свима учињеним мерама није се нигде довољног покрића наћи могло, услед чега се гореспоменути Андрејевићев дуг као пропали сматрати и одмах у ову рубрику уврстити имао

Пошто је ово све расветљено, то царски комесар даје Синоду упутство, да нађе пута и начина и учини предлог, како да се нађена готовина или in fundis publicis, или уз довољну хипотеку in privatis плодоносно уложи с том напоменом, да Митрополит и асистенти за све јамче, и да ће рачун положити имати.

На што синод изјављује, да ће идуће недјеље означити место, на којима би се капитал плодоносно уложити могао.

Најпосле попавља ц. комесар превишњу наредбу, да Митрополит и асистенти имају све силе употребити, да се ти капитали на праву корист народа употребе.

Код 36. §-а изјављује Синод, да у православној цркви хипо, прото, архи и ђакони нису презвитери, због чега се ради избеганања протусловља у овом 36. §-у подпучене речи *прави свештеници* изоставити имају, а место тога додати, да је виши клир овлаштен производити хипо, прото, архи и ђаконе, без обзира на године.

На крају ове седме седмице заискао је ц. комесар представку, коју је Синод још у четвртој седници од 26-ог септембра обећао превишњем месту због Нерадина-Банковаца поднети. На што је одговорено, да оводносни оригинали нису при руци, а није приспела још ни превишња одлука на молбу Синода из исте те седнице у погледу продуцирања оригиналних докумената, што би се свакако сачекати морало. На што ц. комесар изјављује, да он остаје при своме и да од прописаног продуцирања оригиналних докумената одступити не може и тражи поново, да му се горе-споменути меморијал што пре уручи.

Тиме је ова седница закључена, у којој су §§. 34. 35. и 36. исправљени.

Прилог о овом записнику:

И с к а з

о садашњем стању карловачког школског фонда.

Nr		АКТИВА					
		Готов новац		Утерива потражив.		Неутерива потражив.	
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
1-о	По гласу 3. јануара 1775. комисијално закљученог рачуна нађено у готовом . .	15432	21	—	—	—	—
2-о	Од 8444 fl. 14 кр. дуга овоме школ. фонду од неприкосновеног фонда уништо	1444	14	—	—	—	—
3-о	Епископ бачки уплатио од дугујуће своте 8280 fl.	280	—	—	—	—	—
	а од опроштених му дворским декретом од 12. јула 1776. год. 7000 fl. има за 4 године вратити	—	—	1000	—	—	—
4-о	Од своте 1419 fl 45 кр. за уступљене прев. ерару зграде и земљишта у Северину, ушла по дворском декрету од 2. сент. 1775. половина	709	52	—	—	—	—
5-о	Исто тако од 1856 fl. 8. кр. у смислу истога декрета за Плашки и Медак половина	928	4	—	—	—	—
6-о	Од јубиларног епископа костајничког Стојановића половина	379	½	—	—	—	—
7-о	Од митрополита за путни трошак у Беч узајмљених 7000 fl. капитала, и интереса на то од 1. априла до 1. Сент. 1776. г. 4 по сто 116 fl. 40 кр.	—	—	7116	40	—	—
8-о	Осим горњега дужан је Митрополит по обвезници од 1. сент. 1774. г. 11000 fl., интереса од 1. сент. 1774. до 1. сент. 1776. à 4 по сто 880 fl.	—	—	11880	—	—	—
9-о	Код села Борова капитал 400 fl. интереса 288 fl. 42 кр.	—	—	688	42	—	—
10-о	Код села Белобрдо капитал 1000 fl. интерес 644 fl. 38 kr.	—	—	1644	38	—	—
11-о	Код Тења капит. 500 fl. интерес 290 fl.	—	—	790	—	—	—
12-о	Код села Бобота капит. 1000 fl. интерес 617 fl 30. kr.	—	—	1617	30	—	—
13-о	Код села Петровца, praedium Alpar интерес	—	—	439	40	—	—
14-о	Код породице Чарнојевића капитал 4832. fl. 40 kr. интерес 1446 fl. 20 kr. . . .	—	—	6279	—	—	—
15-о	Код парох. капеле Св. Ђурђа у Штајерхову у Бечу	—	—	—	—	3603	14
16-о	Код пок. постфервалтера петроварадинског Андрејевића због његовог фалимана	—	—	—	—	9689	27½
	Summa	19173	31½	31456	10	13292	41½

(Наставиће се.)

Протоколон

дјела в духовном судје испитуемих и судимих и прочих коекаковних, на заповјед них високо-преосвјашченства Г. Г. Архиепископа и Митрополита нашего Г. Павла Ненадовића, чрез мене Архиепископо-Митрополитскаго служителнаго сингела Павла Георгијевића, здје у двору карловачком у свархији Сремској в вековних мјестјех дјеланих и совершаемих и здје во овом протоколе записивати се начинаjушчих от лета 1751. месеца Декемврија 13. дне. Јакоже послеjует.

Приошшто

Д. Р.

И ако је још 1730. почетак учињен са митрополијско-еперхијским конзисторијама; ми још ни данас не знамо тачно делокруг истих конзисторија од тога доба па све до 1775, које је године влада издала „*Систему неуништских конзисторијалних судова*".

Како се из „*Протоколан-а*" вођеног за време митрополисања Павла Ненадовића види, шта је све рађено у конзисторији почевши од Децембра 1751. па до Јулија 1758.; то ће исти „*Протоколан*" добро доћи онима, који се баве историјом карловачке митрополије.

С тога га и доносимо у целини.

Сингел Павле Георгијевић, који је започео водити „*Протоколон*" рођен је у Сегедину од оца Георгија Станојевића.

Андрија Атанасијевић, потоњи архимандрит митрополитски — † 1738. Нов. 21. у Грчетегу — узео је Павла 1732. Јануара 10. у митрополитску службу, а патријарх га је Арсеније IV. и зађаконио и запопио и произвео за сингела и као такав је и умро.

По смрти Арсенијевој и избору Исаија Антоновића за митрополита, сингел Павле није хтео да остане у двору, него је отишао у Н. Сад владици Висариону Павловићу, а доцније је под Ненадовићем дошао поново у Карловце.

1751.

Декемврија.

13. Пр'вјејше овај дан, них вскпр. Г. Г. Арх. и Митр. мене сингела милостиво к себи у службу пришедша с коим особитим прошењем и препоручителним писанием Г. епископа бачкаго Г. Висариона Павловића акцентирати и примити изволели.

17. По указу их вскпр. сего дне чрез почту експедиратое писание Г. Крижару Јоше у Пожуну написах, вопросаја и извјестија зактеваја о мошчах онђе у Пожуну находјашчихсја св. Јоана Милостиваго, ашче он сваја тамо обје руције при мошчах и није имјеет, да јавит г. Крижар.

18. Такожде на заповјед Г. Арх. в придворној капели храму св. великомученика Трифона, при крестје и евангелији, јакоже и прочи них вскпр. служителе учињша, дадох јурамент, како хоћју право и вјерно служити, присуствујушчим Г. Архиереју Партенију (Павловићу, епископу посвећења) и оцу ексарху Арсенију (Радивојевићу, потоњем владици).

19. Из Н. Сада са свим у Карловце преселение учиних, и моја вешчи вција принесши в келији једној близ дворнија капели, мене отрежденој и датој, населихсја у име Божје.

21. Лаврентиј ексарх из Карловаца от ареста убјегнувша у Н. Сад с писмом Г. Архиепископа Г. Бачкому, да Лаврентија мени предадут писатаго, у Н. Сад идох и тогоже 22. Дек. доведох.

22. Из Н. Сада Лаврентија доведена, по заповједи них вскпр. паки под арест у старој резиденцији у долнеј соби једној постави, обаче собу грејати, из кухини јестие, а из подрума ниђе давати му, колико чего заишчет заказато бист.

27. Протопопи дмитровачком кир Стефану Пешићу на његов под 17. Дек. послати репорт, означени словом „А. одговорено, да за књиге и сосуде црковне, подобљеже и свјашченическаја одјејанија гдје скудевует која церков, договорившти са е црковни епитропи, ашче има црква новаца, у двору књиге да ђоћју купити, а и проче мангиране ствари какоће и гдје начинити и купити из двора унутити се будут, за даркеже на дискос и путир да се претрпе докле по наредби Г. Арх. приуготоветсе.

За Николу Шулају кои с њекоју женоју мужатблудствија, от исповеданија св. причашенија и вахода црковнаго, сама собоју своеволно отчуждивша се, подобље и старца Милинка Дмитровчанина, јешче добрим и благим совјетом да к цркви принудит, от заблуждениjаже отвратит, а најпосле боем код њихових инстанциах да обшчрафовани будут и умудрјатеја. Румљани себи свјашченика да отберут, и с нима к Нам препручити се да придут. За бућановачког попа Петра и Јоана, хоће Г. Арх. смотрити, како они от изискуемија порции, десетка и проч. контрибуције мирни останут.

Тогоже. Гаврилу Кириловичу, протопопи шидекому, на негов под 17. тогожде Дек. послати репорт, отговорено (означени репорт под слово ·|· Б.). Поп Плавшић Прокопији, за многе негове кравице, цјели један мјесец празден свјашченическаго прихода да будет, и за толико време свјашченодјејствија да је лишен. У дому Плавшића дјевицу Ану, не праздну сушчу, да отиђет или сам, или свјашченика да пошлет увјештчати да би во утробје сушчаго младенца жива сачувала, подобњеже и домашним Плавшића, за то на дјевицу укоризнами да непзобличајут, трпјет ју у дому, докле зачатое породит.

29. Марку протопопи купиновачкому, на репорт под 22. Дек. послани, означеније словом ·|· В. отвјетствовато: за попа за Јоана от Богњева збега, да може поћи и с' отцем и братом у Пећинце, и да се из војничкаго мјеста отпусте. Г. Арх. хоћеју комисару, ако би овамо дошел, препоручити, и у напредак какве добре новине от краине узимају, да ћемо их вскпр. јављати непропускает но да обзнањует и пишет.

Тогоже. Јакову Радушевићу прот. нешчинпкому, на његов репорт под 12. Дек. послани, означеније са словом ·|· Г. отговорено: книге гдје у коеј цркви мангирајут, која црков новце има, нек придут епитропи и от двора книга примити будут.

Магистре школне, људи сваки у своему мјесту нек е плаћом снабдјевајут, тако подобње и магистера нешчинскаго, занеже от сјуду от карловачке школне касе неможе надјејати се, зачто са им једва здјешни магистери контентирају се. Гдје магистера нејмају, нек и свјашченици, умјејушчи читати и писати добрје, дјети книгам учит наредјатсја. За лежимирског епитропа и црковнога сина, от нижне спахијски пандур с' силоју узел вински десетак, и за визнћанскога епитропа, давши житни десетак спахии плочком, јешче болње да испитает, какову силу пандури и каковим образом от них те десетке поузимали; и потом пак них вскпр. да опишет ствар. Свјашченици кои су у школу наређени да послајутсја.

Тогоже. Памперову же сестричју, просившу се за земунско магистерство, отговорено самим Г. Арх., да пречека до вакације, докле садашни ондје с контрактом учређени магистер поп Теодор своју службу магистерку, на сие љето докончает, и по том за него сестрича промотритсја.

Тогоже. Фенечком Викентију игумену писато, да будући проигумен ондјешни стари Васиђији, от нега Викентија игумена обтужени под 12. Дек. јест на ново их вскпр. от себе писмено објешчање послао, в коем не точију објешчаетсја за досадашњаја негова погрјешенија кајати се, и от них коначно престати, но такођер обвезује се, да никад у напред вина и ракие неће пити, и игумену у послушанију будет, тако да га јешче претерпјат и поболшане живота његова почекајут, како и Г. Арх. засад простити му досадашње јесу.

30. Јефтимију намјестнику гергетешком и прочим монастирцем их писато от самого них вскпр. да будући села Крушедола кнез и сви прочи ондешни жители, под 30. Дек. предложиште прошење, молећи за оних от церкве отлучених их жителеј, иже у шуми гергетешкој насилија чињиште и шуму секошс, да их опростим, објешчају се у напред никад тога монастиру нечинити, и сего ради посилајутсе у монастир за учињенују обиду прошченије искати и помирити се, али на тај начин, да от себе у монастир дадут писмено завјешчание, како више онакова нападенија чинити не будут.

1752.

Јануарија.

2. Писато Г. капитану мартиначком Теодосију, да дјевицу Иљку, Живка Марића нећаку у Мартинци сушчују, пошлет сјемо на суд, да се испита, зашчо она 15. Дек. от стојановачкога јуноши Павла Милованова, испрошена бивши, и дар примивши, от своего објашчанија уступила, и 29. Дек. к другому момку у Мартинци живушчу отдала се, будући да кнез са остали кметови стојановачки под 28. Дек. них вскпр. тужбу за то предложила, и суда просет.

8. Пак вторицеју томућд Г. капитану на закгеване стојановчана писахом, будући да је тежак и мучан пут, и тешко им сјемо далеко за то судити се ходати, да апше их онамо смирити, и поправнати могу, сјемо да их послајут, и тамо јесу помирили се.

Тогоже. Лаврентији ексарх дал от себе Г. Арх. рсверс, како јест примил вција онија вешчи, что јему от покојнаго Г. Митр. Исаии Антоновића у тестаменту завјешчато дати. Тогожд и јурамент написал и чрез мене изручен бист них вскпресосвшт. в коем објешчаваетсе, да хоће у миру живјети, и никамо из монастира онога (гдје се пребивати пошлет) не исходити, ни с ким какве кореспонденције водити, и таки како пролетие приспјеет пак ва отечество свое у Далмацију хоће возвратити се.

Тогож. Протопопи пришкому кир Андрєју и духовнику Живи бист наложено, да с туторами црковними саставше се у Иригу, јегда Карловца шанца јунош Н. П. сестрић же покојнаго Ђоке призванна зовома Ликића, тамо придет, по Ђуке покојнаго завјешчанију, доламу, чакшире, појас, калпак от Ђуке оставши предадут, да о том зајс далша нестужајут.

9. Тај исти јурамент, он Лаврентии при крестје и евангелии формалним начином потврдил, и тогож 9. от ареста освобођен, и у мон. Ремету за зиму сију пребивати послат, гдје у монастиру трапезу и проч. контенцију, с прочими ондје калугери да има, намјестнику ремет ском кир Михаилу от мене по заповједи Г. Арх. написах и приваручих.

12. У селу Нерадину купио с' Г. секретаром Павлом бихом, и по заповједи Г. Арх. на ново по приволељу свих села Нерадина жителеј, постависмо и публицирасмо кнеза, а имено Раку Томића. Того дне и епикута новога постависмо, а имено Атанацка Казимировића ктомуж и 10 јепче кметова отбрасмо, кои ће с кнезом свагда о дјелах селских разговарати се и проматрати, и кнезу заповједато да без ових нареждених кметова совјета и договора ништо по своеј воли нечинет, и сви што је право за спроман да совјетујут.

13. Сави кнезу каменичком, на његово извјестие что он писал них векпр. за случај и бој попа Сретина биена брата, отписато самим Г. Арх., да он Г. Сава, такву кавгу и битву поседначи и у мир доведет, ињке образом лучше вјест.

Тогож. Протопопи дмитровачком писато от самаго Г. Арх. заповјед, да таки ноће у село Добринце, и тамо в' цркви во собрании вејех људеј, да публицира попа Николза ондашнега пароха, како он от парохие свое јест отлучен, а за узрок тај, что на три позивасма ордера у двор на суд не дошао, ниже отговора какова дал.

15. Испитане и засведочене Г. Николе Милутинова саборне карловачке цркве епитропа, како покојна Гарићевица вадова Санда, у своеј болезни при смрти јему Николи сказивала, како Јања Манујлов жител кобилски, зет Сандин, јест и со женоју својом, њу сироту Гарићевицу поробил, и да нихма Јањи и његовој жена ништо дужна ние, ниже их насљедниками над своим имањем оставити хотјела, но све на покојнаго Влаж. Патријарха аманет оставила, и у двор патријаршии све преписал.

Тогож. Стефану јазачком игумену заповједано, да Димитрију Бачићу, жителу јасеновачкому (ашче истина јест, јакоже он Димитриј под 15. Јан. них вскпр. предложил, у меморијалу тужбу) за даске 20 фор. наплатит, или что на то отговорити има, да отвјетствует

16. Сам игумен јазачки дошао и доношением особитим јепче к тому с приложеном једном атестациом них вскпр. предложил, и отговорил се сице: а то јест: будући да Димитрај по учињеној за даске между ими погодби, даске неиздао под цјело, и за то заустављо му 20 фор., обаче по том судисмо да сад 10 фор. игумен јепче Димитрију даст, а 10 фор. оставит дати му на пролеће, когда мангирате, по погодби даске донесет, и сотим обадве стране бише доволни.

17. Ђури Павковићу сегединцу, на његово доношение Г. Арх. под 15. Јан. у него датое, жена јего закона Ана, бившаја у старому мон. Јаску код калуђерица (обаче не облочена во иноčество, но точију от гоненија римске цркве, онамо била на њекое време уклонила се) предата у руке, на суду нашем духовном, како и она Ана сама вољу имјела.

25. У Дмитровици бивше Г. Арх., призван бист стари кнез дмитровачки Павел Маргитић, тамо приведену испод ареста и Михаилу Бјакели, в' присуствии Г. Арх. и Г. обршчера от Рашковића и сказа Павел да по заповјести их Г. барона Пејачевића, ондашњаго них Господина земљанскаго, резолуции и окончании суда, а т. ј. у меду, вину, сланиви и марви, на црквену страну, како облигација гласит 451 фор. 25 кр. а на варошку 600 фор. наплатили, что је он Михаил дужан бил, у овој же суми и дом Михаилов у 250 фор. проценени бил и у варош узет, и потом дом пак от вароши Михаилу возвраћен у оној истој цјени како бјане и узет у 250 фор.

А чрез ексарха Г. Арсенија, от цркве Михаилу возвраћен бист казан у 70 фор., и тако Михаилу от цркве јепче возвратита но његовој заклетви дужно от 208 фор. на 70 фор. набротити 178 фор. Цркиже дати 203 фор. 25 кр. и тако хоће се цркоь контентирати по оној облигации, что је Михаил остао цркви дужан.

Јепче сказа Михаил, да кад је он бил епитропом црковним, да је позајмил тогда бившему дмитровачкому кнезу Павлу Маргитићу на варошку потребу 105 фор., јакоже и облигација

Павлова цркви данаја 26. Генв. 1742. и днес от протопопе Стефана у оригиналу показатаја, засвидјетелствова.

28. У вароши иришкој в домје хоповском, бивши Г. Арх. пред обједом хоповскаго проигумена Исаију разрјешил и освободил от епитимии, и над ним бившаго отлученија и молитву разрјешителну Г. Арх. прочитали јему.

Тамо в' томже домје, по обједје кнез и прочи вароши Ирига жители, дадоше Г. Арх. тужбу на протопопу Андреа от Шакабенте, в' многих и различних пунктах, на кое резолвирато им того часа бист, да им за то хоће учинити се извидјение и правица. Но по том јегда кнез и с нѣколико јепче кметова и ришких, пратећи Г. изидоша на брдо изнад вароши, тамо тогда сам Г. Арх. представивши кнеза с прочими ондје ишедшими Господари ирижани, тамо сушчу и протопопи Андрејју, совјетом добрим обе стране склонио и помирио, и у напред како протопоп с њими, тако и они с протопопом да живе у љубави и миру, и досадашњу распру, особитоже о овом на протопопу доношеним им ни једна страна да не помињају, зачто и објешчавшесе и пољубивше се са миром в домп своја у варош возвратишаја.

29. Мојсеју јазачкому јеромоваху именем собственим них векпр. написата и дата препорука на ближне мон. игуменом, а у селах кнезовом и кметовом, гдје би у којему мјесту могло се наћи љепих младица шљива, за пресадити и начинити у двору в' Карловџје један шљивни воћњак, да би не само дозволили, но и помагали би ископати, и по том на своем подвозу до Карловаца да би дали довезти.

31. Что новосадски велики биров и проч. племенити тојже магистрат, јего векпр. под 3. Феб. по римскому означено же с литером ⁊. S. писати и препоручити изволише, за нѣкојего циганина Павла Јанкова из Ченеја жителя испросившша у Мирковци дјевицу Анђу, за что она Анђа рјеч своју постојано не одержала, и что Г. Арх. протопопи вуковарском Јоану за то извидјети под 31. Јан. писали означено с литером ⁊. З. и како протопоп о том извидјение учинил, и јавил них векпр. под 14. Февр. означеном с литером ⁊. И. заједно сва три документа, в писмах оставлени находесе, и тамо свагдар јегда потреба изишчет, может обрјести и видјети, тамо, и јепче за друга дјела особити протопопе вуковарског репорт находитсе. Наставаће се.

Старе хартије Сењске.

(Грађа за историју српске цркве у горњо-карловачком владичанству).

II.

1.

Cancellaria bellica (горњо) карловачка 1. марта (п. н.) 1783. одговара сењској војничкој команди на њезину пријаву од исте године ово:

Da von allerhöchsten Orten das Toleranz-Patent allerdings zur genauesten darnachachtung vorgeschrieben worden ist; so verstehet sich von selbsten, dass hiernach auch wegen der von dem zu Zengg sich niederlassen wollenden griechischen Handelsmann Johann Giancowich* angesonnenen Erbaung einer nicht unirten Kirche alldasich benommen werden muss. Es hat also das Militär Commando ihme Johann Giancovich, wann er den Eyd der Treue ableget, und sich in Zengg ansässig machet, zwar allen Vorschub zu geben, jedoch demselben in Ansehung der Kirche nichts zu verheissen, bis sich die in dem Toleranz-Patent vorgeschriebene Anzahl der nicht unirten Glaubensgenossenen wirklich in Loco vorfinden wird.

2.

4. Јуна 1785. пише Cancellaria bellica сењској војничкој команди:

Bey dem Umstand, wo der ausdrücklich allchste Befehl vorhanden ist, dass dem urspringlich aus dem türkischen in das venetianische Gebieth gekommenen, und vor einigen Jahren von dort aus nach Zengg sich angesiedleten griechisch nicht unirten Famillen eine Kirche ihres Ritus alda nebst einer Wohnung für einen Geistlichen aus ihrer Baarschaft zu erbauen gestattet, und sowohl hierzu als für den erforderlichen Freithof ein anständiger Platz gegen billigen Schätzungswerth überlassen, des gleichen aus Absicht von der Emporhebung ihres Handels der gehörige Schutz zugewand werden solle, kommet es vermög Verordnung des Hofkriegsraths von 27. prät. um vorderist theils auf die Aneiferung derselben, damit sie mehrere vermögliche Handelsleute und Famillien auf eine unverfängliche Art

* Баће Јанковић. Уред.

ihnen nachfolgen machen, theils auf die möglichste Erleichterung und Unterstützung ihres Handels und Wandels, oder anderweiten Nahrungs-Betreibes an, damit die andere durch den Ruf von der Begünstigung der bereits in Zengg vorhandenen desto ehender herüber zu kommen, angereizet werden.

Dass diese dermahlige 5 Famielien einen Platz zum Kirchen Bau, wie auch zum Freithof ohnentgeldlich erhalten haben, daran ist ganz recht geschehen, und wird von dem Hofkriegsrath mit dem Beisatz approbiret, dass ihnen hiernach begreiffen zu machen seyn, dass es nun bloss derselben Sache ist, die Kirche nach ihren gemachten Anerbieten expropriis ohne mindester Beschwehrung des Publicums zu erbauen, und auf die nähmliche Art den Unterhalt ihres Poppens sicher zu stellen, wo als dann sobald besagte Famillien diesen ihren eigenen Poppen haben, denenselben die Abreichung einer Stohl-Gebühr auch an die kath. Geistlichkeit nicht zugemuthet werden kann.

3.

Cancellaria bellica из Карловаца под 25. августа 1784. тражи „gutmeynende Aüsserung“ од сеньског војничког команданта (von dem Herrn Obristlieutenent), које мјесто и по коју цијену да се даде православнијем за зидање цркве, по каквом плану, које форме и како велику цркву хоће да граде, имаду ли за иста готов новац за градњу, хоће ли свештеника издржавати без терета по народ (ohne Last des Publici). које ће им се и колико мјесто пред градом дати за гробље?

4.

Иста Cancellaria bellica пише 23. јула 1785. сеньској војничкој команди:

Da nach allsten Befehl die griechisch nicht unirten Famillien nicht alein in Zengg geduldet, sondern auch denselben ellenthalben allgeneigter Vorschub angediehen lassen werden solle, so hat das Militär Commando selbige in ihren obschon geringen, und nur nach ihren Vermögens-Stand eingerichteten Handel und Wandel nach aller Billigkeit zu schützen, damit sie zu einer gegründeten Beschwerde keinen Anlass nehmen können, im übrigends aber gleichwohlen ihnen zu bedeuten, dass sie ihre etwa künftig zu machen findende Vorstellungen unmittelbar bei Ihme Commando anbringen, und wenn sie die allfällig erforderliche Ausrichtung nicht bekommen solten, den weitern Recurs jedoch wiederum durch das Commando anhero zu nehmen haben. — Welches hiemit dem Commando auf den Bericht von 14-ten mit dem Beysatz erwiederet wird, das es derley Recurse mit der Berichtlichen standhaften Aufklärung der Sache allemahl ohne Zurückhaltung sicher anhero gelangen zu lassen habe.

5.

Војничка сеньска команда 27. јануара 1790. пише сеньском магистрату:

Die vom Magistrat den 22. curr. zum Behuf der zu Zengg wohnhaften 12 Famielien der griechischen nicht unirten Religion in Abschrift dem Militär Commando producirte General Commando Verordnung vom 4 Juny 1785. ist auch bei diesem Militär Commando in Urschrift vorgefunden worden. Es waltet dahero kein Anstand ob, dass die erdeutete Famielien eine eigene Kirche nach dem Inhalt der anberegten Verordnung, und der in betref der Bauart bestehenden dem Magistrat allschon bekannten höchsten Vorschrift, dahier errichten können, mithin wird auch der deshalb entworfene Ris und Contract zur Abgabe an die Bittreicher zuruckangebogen.

6.

Под 3. децембра 1790. Cancellaria bellica (сад већ премјештена из Карловца у Загреб) пише сеньској војничкој команди:

Da Kays. Ser Mayst denen zu Zengg befindlichen nicht unirten griechischen Handels-Leuten die Erlaubniss eine Kirche ihres Ritus daselbst zu erbauen bereits im Jahre 1784. und respective 1785. unbedingt zu ertheilen geruhet haben, und es vielmehr darauf ankommet, wie es schon damahls erinneret, und zugleich der Hungarisch-Siebenbürgischen Hof-Kanzeley eröfnet worden ist, diese nicht unirte Handels-Leute daselbst durch deren möglichste Begünsti-

gung dahin aufzumuntern, damit sie mehrere vermögliche Handels-Leute und Familien auf eine unverfängliche Art ihnen nachfolen machen, und zur Aufnahme des Handels zu Zengg nach aller Thunlichkeit beywurcken können; so kann ihnen auch die gebethene Anbringung der 3 Glocken auf der Tacciata ihrer Kirche in der Mauer ohne allen Anstand gestattet werden.

Hierinen bestehet dasjenige, so Ein Hochlöblicher Hof-Kriegs-Rath untern 24. praeteriti auf das mittelst dessen Begleitung von 27. October abhin hiehero gelangte Gesuch der dasigen Handels Leuten Ritus Graeci non uniti an das General Commando zu rescribiren geruhet haben, und welches folgbahr Ihme Militär-Commando zur weiteren Verständigung der nur erwöhnten Handels-Leuten vorstehendermassen per extensum gleichfals mitentheilen befunden wird.

Ista наредба саопштена је у пријепису представницима „der griechisch nicht unirten Glaubensgenossenen“: Константину Поповићу, Хиперонимy Пани и Стефану Каруси. Из пропратнице војничке сеньске команде, датиране 17. децембра 1790., сазнаје се, да је тај Стефан Карусо „конте“ а и „комисер“ царског *руског* конзулата.

(Свршиће се.)

ГОВОР

епископа Лукијана Богдановића.

држан у анкети ради преиначе 38. зак. чл. од год. 1868. о народној настави, 18. зак. чл. од 1879. год. о настави мађарског језика и о 26. зак. чл. од год. 1893. о уређењу плата учитеља и учитељица на општинским и вероисповедним школама.*

Нека ми поштована анкета дозволи, да и ја по положају и позиву своме станим своје скромне примедбе на референтски нацрт законске основе, о којој су се јуче много њих и исцрпљиво изјавили.

Један од главних циљева предлежеће нам законске основе јесте: да обезбеди мађарскоме језику као државном језику потпуно уважење (érvényesülését) у нашим школама. Да би се избегло свако неспо-

* Како се код нас обично све на сумње ради; није чудо што наши „седмосмлци“ — уредници политичних новина — без да си дадоше труда, да прочуе сам предлог министра угарског Берзевиција у погледу школске наставе, ударише у велико звоно на узбуну, у место да га својим читаоцима у целини донесоше, како би сваки беспристрастан читалац могао и сам створити свој суд о поменутом предлогу.

И да је то учињено, не би било једне трзавице више, којих на жалост и онако сувише имамо.

Како је „*Српски митрополијски Гласник*“ проглашен од школског Савета за његов званичан орган; у реду би било, да бар у њему изиђе у тачном преводу поменути министров предлог, како би сваки сам могао заузети положај не само сам школски Савет, него и остали родољуби, којима лежи на срцу просвета нашег народа, те за времена учинити нужне кораке.

Ствар о наумљеном преустројству школа у Угарској и сувише је важна, и ако игде, у том питању не би требало да буде међу нашим странкама разног мишљења, него би бар у том питању требали да будемо сложни.

Пошто се у нашим политичним листовима погрешно наводио говор преузвишеног г. епископа будимског Лукијана Богдановића у анкетној комисији, у којој је претресан поменути министров предлог, и отуд изнађени погрешни закључци; доносимо га у верном преводу по стенографским белешкама.

Исти су говор донели у целини „Народност“ и „Браник“.

„Браник“ сумња у верност превода и истинитост тога говора; не верује, да је при поменутој анкети било и стенографа, пошто — рече — то никад није био обичај, и замера што г. епископ није своју „коректуру“ дао у оне престоничке новине, у којима је његов говор изашао.

Је ли хонетно сумњати у истинитост говора и верност превода, а не имати о томе противне доказе; то је ствар „Браникова“.

Ми смо уверени, да је г. епископ Лукијан *оно*, што је говорио у поменутој анкети, говорио по свом убеђењу, без обзира, хоће л се исти његов говор допасти коме или не. Ако новинари могу терати политику по свом осећању, без сваких других обзира, не може је терати и један српски великодостојник — епископ, него мора терати реалну, која нама Србима у Угарској може користити, у колико може још бити говора о користи после нашег досадашњег рада — наше политике.

Сумња „Браникова“ да је на потој анкети било и стенографа, врло је чудновата. Министар у говору свом, којим је отворио анкету, нагласио је, да се постарао о том, да стенографи верно забележе све говоре и то за то, да после анкете по стенографским белешкама изда целу

разумљење, најављујем у напред: да овим својим говором не смерам да говорим против предавања мађарског језика, јер ово предавање нађа не само да одобрава сваки свестан патриота, био он ма које народности, него ваља свим трудом својим да настојава, да сваки грађанин домовине наше језик тај савршено научи. — Но ако се лађам говора, чиним то делом ради тога, што су јуче поједини говорници претерујући хтели, да учине разлику између патриотичких и непатриотичких вероисповести, — *које разликовање ја именом своје цркве одлучно и са индигнацијом одбијам, јер не могу допустити то: да су верни моје цркве, чувајући свој језик и своје обичаје отуда непатриотични, јер ова домовина и наша је и ми хоћемо да учествујемо у великоме раду, да културу своје домовине што више уздигнемо* — с друге пак стране ако се лађам говора, чиним то за то, *да одбраним законом уједначену аутономију своје цркве, јер видим да овај законски предлог у постизавању својега циља аутономију нашу, ако је и не ставља ван кренности, свакако је знатно вређа.*

Јер и 20-ти зак. чл. од год. 1848. као и 9-ти зак. чл. од год. 1868. уједначавајући нашу црквену аутономију, наређују: да исповедници православне вере своје школске ствари на својим црквеним конгресима самостално установљују, управљају и уређују — па ипак садржава овај законски предлог више таквих расположења, *која ово аутономно располагање чини илузорним.* Уређујући тако н. пр. минимум плате вероисповедних учитеља, не води рачуна ни о аутономији ни о материјалној снази наших црквених општина, које подносе терет око издржавања тих школа, стављајући

распрану у засебној књизи, која ће за кратко време и изићи.

Да су том приликом стенографи бележили говоре појединих говорника и да је говор г. епископов истинит и веран сведочи следеће писмо.

Превод. Председник нем. мађарске стенографске задруге.

Пресветли Господине!

Примивши Ваше врло поштовано писмо, могу Вашу пресветлост умирити, да ће дневник, који ће се штампати, у тексту своме донети говор В пресветлости онако, као што је изречен и по *препису, кога сам био срећан послати Вам, и да је преписа ма и најмања,* изузев стиларне поправке, *свакако искључена. Ми стенографи, нисмо томе криви, ако листови доносе погрешне текстове* или што је још горе, ако говорнику преписшу сасвим противно од онога што је говорио, као што се то са говором Ваше пресветлости догодило. *Ми стенографи смо заклети и саопштавамо само оно што смо верно забележили, о чему се В. пресветлост може уверити баш из преписа Вашега говора, који сам Вам приложио.*

Ваше пресветлости слуга понизан

Бела Викар с. р.

Бпешта 7./VI. 904.

Овај званични преписи имали су — као што смо известили — у својим рукама г. г. Антоније Хаџић, председник Матице Српске, поп Божа Поповић и др. Владислав Манојловић, који су били недавно у Пешти.

Да се г. епископу не може замерити, што није по жељи „Браниковој“ свој „исправак“ послао престоничким листовима, доста је да напоменемо то, да исти листови нису званични листови, а министарство ће и онако као што рекосмо издати скоро све говоре, па и његов верно по стенографским записима, из кога ће се сви они, који знају мађарски уверити моћи, да се српски текст не разликује од оригинала.

Напоменути нам је овде још и то, да су престоничке новине донеле у целини говор румунског митрополита Мецијана ког је он с великом пажњом и муком прочитао, с тога, што су говоре првог дана у целини доносили, а говоре осталих говорника 2. и 3. и осталих дана само у кратким изводима, како је који хтео и схватао, отуда и разлика у извештајима појединих новина и гледе поменутог говора г. епископа.

Напоменути нам је још и то, да г. епископ није могао у свом говору рећи, као што је „Нови Србобран“ у два маха рекао, да у његовој дијецези има 52 школе, у којима се мађарски језик не предаје, кад у целој његовој дијецези нема више од 41 српске школе, у којима фактично већина деце знају боље мађарски — као и родитељи им, који су у мору мађаретва — него српски.

У погледу поврорних школа, које се миле установити, имамо напоменути то, да ће исте имати са свим други састав од досадашњих повторних школа. Исте ће бити више економске и занатлијске, које ће морати општине издржавати, с тога је г. епископ и предложио, да се у тим школама предају сви предмети осим вероначуке на мађарском језику, који је језик нужан у Угарској не само интелигенцији, него и трговцима, занатлијама, па и ратарима.

У такој школи не ће се српско дете одродити, које је свршило 6 разреда српске школе.

Уред.

јући им у дужност, да за 9 месеци од дана, када овај закон стане на снагу, обезбеде своме редовноме учитељу најмање 800 круна плате. Овај кратки рок таман је довољан, да се сиромашне вероисповедне школе укину, јер ако добију више од 120 круна припомоћи, ваља да се одреку своје аутономије.

Вређају нашу аутономију још к томе и оне одредбе §-а 40., које говоре о дисциплинарном поступку против учитеља, о њиховом отпуштењу и именовању у случајевима, који су тамо набројени. Далеко је од мене и помисао, да узимам у одбрану таковога учитеља, који греде против-државним правцем, или таковога, који употребљује у школи забрањене уџбенике или наводи људе на исељавање — али ипак за то држим, да у оваким случајевима не ваља обилазити вероисповедне дисциплинарне власти и тиме у неку руку изражавати према њима неповерење; јер ја Вас господо уверавам, да кад би и било оваких непатриотских учитеља, да би вероисповедне школске власти поступиле против њих и у своме делокругу најстрожије — о чему би се влада по својим органима у свако доба уверити могла. Зашто дакле да се вероисповедне школске власти обилазе, зашто дакле да се на место отпуштенога учитеља именује нови учитељ и без саслушања надлежне вероисповедне власти — кад би иначе права либерална политика баш то захтевала: *да се дисциплинарна истрага и доношење пресуде остави надлежној вероисповедној власти, задовољивши се само с правом контролисања.*

Исто се тако коси са правом наше аутономије и IV-то поглавље овог законског предлога, које се поглавље тиче оспособљења учитеља. Кад је овај законски предлог тако либералан, да допушта образовање учитеља и не мађарским језиком, онда не увађам потребу, да учитељски приправник не полаже испит учитељског оспособљења на оном језику, на коме је наставне предмете учио.

До сада је била то пракса, да су се ови испити учитељског оспособљења држали пред краљ. школским надзорником; да је учитељску диплому добијао само онај кандидат, који је у сваком погледу одговорио захтевима и који је на мађарског језика и књижевности положио испит на мађарском језику.

Са како је леним успехом овако оспособљавање учитеља и до сада урађало, показује та околност: *да је у нашој домовини било 1991|1902. школске године само 52 такове српске основне школе,* у којима се мађарски језик није са довољним успехом предавао, а и у њима само зато, што се налазило још таквих старих учитеља, према којима се закон није могао довољно строго изводити. Данас једва ако има у нашој домовини неколико таквих српских основних школа, у којима се мађарски језик успешно не предаје, али ово неподесно стање престаће наскоро, *јер и наше вероисповедне школске власти ревносно настојавају, да се мађарски језик учи темељно.*

Узимам са врло великим умирењем на знање изјаву г. Министра, да строжијим одредбама овог законског предлога није смер, да немађарске становнике наше отаџбине силом лиши њихових племенских и језичких својстава — и ако је то заиста тако — у што ја не сумњам — онда може преузвишени г. Министар бити уверен, *да ће се и народности што већма трудити, да државни језик уче. Али у постизавању овога циља, није нужно лаћати се таквих средстава, са којима би се добар братски одношај нарушио, наша законом ујамчена црквена аутономија изиграла, — него ваља да настојавамо око тога, да наше школе, уз ваљани надзор државе, одговарају своме узвишеноме циљу и да заједно што извесније решење постављених им народних, народнопросветних и социјалних задатака, те да се тако све оно, што је закон о настави мађарског језика пре 25 година пожелео и наредио, с истинским успехом и изведе.*

Овај велики задатак имале су у виду наше вероисповедне школе у прошлости, и овоме великоме циљу служиће оне и у будућности још у већој мери. *Не плашимо се ми надзора државе, али у интересу своје аутономије морамо да одбијемо свемоћно умешавање и располагање државе.*

Што се тиче *наставе у вери и у моралу*, у томе погледу, пошто је то чисто унутарња ствар аутономије моје цркве, мислим, *да се то мора учити матерњим језиком детета*, јер је опште познато, да је у нашој домовини православна црква по преимућству *народна црква*. То је признало и законодавство наше домовине, кад је у IX-ом зак. чл. од год. 1868. изјавило: да у угарској имаде две уређене православне цркве, српска и румунска. Кад не би оним црквама уза заједничке догме била народност основа, онда не би законодавство од год. 1868. дозволило, да у једној и истој држави постоје две православне цркве. Пошто је српској православној цркви званичан језик српски, то су српским језиком и молитве исписане, катихизиси српски написани, те се и верни не могу учити другим до српским језиком у вероауци, дакле у материнском језику деце, *јер би се иначе сама црква одрекла свога народнога значаја*. Нека влада подиже *државне школе на мађарском језику*, али нека у тим школама остави и даље наставу у вероауци и моралу *на дечијем матерњем језику*, јер тиме ће учинити само доброј ствари услугу.

Нека ми је дозвољено, да укажем још на једну *велику педагошку заблуду* овог законског предлога, када исти хоће да заведе основну школу *са два наставна језика* тамо, где је у немађарској основној школи барем 20% ученика мађарског језика.

Не могу да замислим, како ће у овакој школи, ако је у опште има, учитељ, био он ма како вредан и усталац, моћи одговорити своме узвишеноме позиву: да ученике научи успешно нужноме знању, да их васпита за ваљане грађане отаџбине, а поред свега тога, да их толико научи мађарски говорити, да могу према својим животним приликама већ у основној школи мисли своје мађарским језиком чисто и правилно изражавати. Редак је учитељ који је кадар да се оваким двоструким задатком огледа — јер ако онај први задатак занемари, имаће ученике, који говоре мађарски, али су иначе незналице; или ако не би предавао мађарски језик тако темељно, као што то ова законска основа захтева — онда би добио дисциплинарну истрагу на врат.

Зато ја држим, *да би се циљ постигао, ако би у основној школи остала стара пракса* и ако би повторне школе претворили без изузетка у поновне школе са чисто мађарским језиком, јер ја сам уверен, да би тиме постигнули онај двоструки циљ: да деца присвоје себи и основна знања и да науче и мађарски језик савршено.

После овога захваљујем се Његовој Преузвишености што је и мене позвао на ову поверљиву конференцију ради заступања моје цркве, придружујем се оној молби посланика Арпада Сентивањија: да изволи овај референтски нацрт пре него што би постао законским предлогом саопштити верозаконоучитељима, *на име у моју цркви Његовој Светости г. српскоме патријарху као председнику митрополијско-школског Савета, да би о њему могао исти Школски Савет ставити своје примедбе.*

Гаврило Мијакић и Павле Зорчић
марчанске владике.

Д. Р.

На брду је *Марчи* између града Иванића и Чазме на потоку Глоговници, још при крају XVI. века постојала римокатоличка жупна црквица, посвећена св. Светима.

Марча је била сграђена на земљишту бискупског (загребачког) добра града Иванића.

Кад је иста црквица претворена у српски православни манастир, односно унијатски; не зна се за данас за извесно.

Једни тврде да је Марча српско-православни манастир постао при крају XVI. века, и да га је подигао на месту речене рим. црквице митрополит *Василије*, из манастира Ораховице у Славонији са избеглим ораховичким калуђерима, посветивши га св. арх. Михајилу, у ком је Василије пребивао до своје смрти († 1609.); дочим други тврде, да је Марчу при крају XVI. века загребачки бискуп уступио православно-српском калуђеру *Симеону Врешањи*, који је с више хиљада Срба прешао из Босне у тадашњи вараждински генералат, пошто је изјавио жељу за унијаћење, и да је папа Павле V.

11. (21.) Новембра 1611. потврдио апатију (архимандрију) код св. Михајла у Марчи и да је потврдио Симеона за првог абата (архимандрита) и владику „католичких Србаља, грчкога обреда", у ком га је звању потврдио 31. Дец. 1611. (10. Јан. 1612.) цар Фердинанд.

Симеона је Вретању могао папа Павле V. 1611. потврдити за унијатског владику; ал је истог Симеона као марчанског калуђера патријарх пећски Јован поставио синђелијом својом од 28. Јулија 1609. за „епископа западних стран".

Наскоро је дошао владика Симеон у сукоб са загребачким бискупом Петром Домитровићем, пошто је Марча и округ око ње, где су се Срби населили пре турске најезде потпадао под загребачке бискупе, и Симеон пристане да призна унију и загребачког бискупа за свога митрополита, себе пак сматраше за његовог викара.

После тога, уступи исти бискуп манастиру Марчи земље и шуму и одреди му међе.

Исто је владичанство аустријска влада прозвала свидничким владичанством, по месту Свидници у Галицији, дочим га је Рим назвао платеанским (platensis) по Платеји у Вијотији у Палестини, т. ј. марчанском владици дат је назив као што га добијају епископи in partibus infidelium — епископи у неверним земљама, у које је Рим рачунао и наш народ.

Да би уз унијатског владику Симеона и српски народ живећи око Марче и у варажданском и карлштатском генералату, прешао у унију; издао је надвојвода Фердинанд — потоњи цар аустријски 1619—1637.) 31. Дец. 1611. (10. Јан. 1612.) заповест генералима, да ако би се Срби одупирали владици, да их капетани оружаном руком нагоне на покорност.

По овом се дакле може сматрати Симеон Вретања као први унијатски владика у Марчи.

На седмом месту долази као марчански владика (од којих су се неки изјавили за унију, а неки не) *Гаврило Мијакић* од 1663—1670.

И ако су марчанске — свидничко — платеанске — владике били неки само привидно унијати; нису хтели то да буду и калуђери у Марчи и српски народ у варажданском и карлштатском генералату.

Који је од њих и пристао на унију, ти су то морали крити од народа, да их не побије, и народ је мање више све држао за православне владике, пошто и назови унијати не смеђоше никакве новотарије уводити, да би народ могао приметити.

По смрти владике *Саве Станисављевића* († 1657.), који је наздао нову цркву у Марчи — дотле је била од брвана, и који се држао за српског владику, те Србима забрањивао одлазити у римокатоличке цркве; народ српски изјави жељу, да не ће никог другог за владику, до ли архимандрита марчанског Гаврила Мијакића, као и то да владика њихов зависи од пећског — српског — патријарха.

Вараждински генерал Леслија и бан хрватски граф Никола Зрињски у Бечу потпомагаше потврду Мијакићеву, дочим су римокатолички бискупи препоручивали ленавинског арх. Симеона Кордића, који је обећао примити унију.

Напослетку буде потврђен Мијакић

У књизи *„Карловачко владичанство"* I. књ. Карловац 1891., наш прерано умрли и вредни пријатељ Мане Грбић, на стр. 208. рече, да је Мијакић потврђен за владику „пошто пристаде на све стављене му увјете, *али само не на онај, да се одрече српског патријарха и његова старешинства.*"

Како је по даљој тврдњи Мановој, српски народ дознао, да се не допушта Мијакићу да отиде српском патријарху да га он посвети; молио је да му се то допусти, што му се не допусти.

Мијакића је завладичио православни Сава архиепископ суџавски и молдавски 1663.

Ну, пре свога посвећења или одмах по њему, *морао* је Мијакић положити заклетву и у њој се одрећи српског пећског патријарха.

Исту Мијакићеву заклетву наводимо по савременом рукопису и по Нилесовој књизи „Symbolae ad illustrandam historiam ecclesiae orientalis in terris coronae S. Stephani — — a Nicolao Nilles — Vol. II.

Из истих се види, да је српска заклетва краћа од латинске, и дочим се у латинској наводи пећски патријарх, у српској се назива он турским патријархом.

Мијакића и поред своје заклетве, нису трпели у Загребу, јер није хтео да произведе оно што се желило, т. ј. да поунијати своју паству, те не могавши му друкчије досадити, ушлете га у заверу франкопанову, те га генерал Херберштајн по добијеном упутству из

Беча Децембра 1670. ухвати, и он буде затворен прво у граду Шотвину, за тим на Шлосбергу, а напослетку у Глацу у Шлезији, где 1686. и умре.

Чим је Мијакић одведен био у затвор, буде за марчанског владику постављен Павле Зорчић, који је у Риму завладичен од два грчка — православна — и једног латинског — римског — владике.

Под Зорчићем је многи српски калуђер и многи Србин пропатио и допао љутих мука и затвора, ну поред све своје строгости и потпоре државних власти; није успео да повуједати наш народ у варажданском и карлштатском генералату, те се није смео друкчије ни пред својим марчанским калуђерима називати него „*српском Србљем*“.

Из *такога* назива, нека се уверe све оне хрватске шовинисте, који називају наш народ у бившем варажданском генералату и иначе „влашким народом“, да се он није тим именом ни у XVII. веку називао и звао, него „српским народом“, којим се именом називао и поменути Павле Зорчић, који је седео на владичанској столици од 1671—1685. године.

I.

Заклетва Гаврила Мијакића.

Ја гаврилъ мнакиѣь рѣда св. василиа великѣга wбеćавамсе и приснежемъ господ$ богъ милостивому и милостивой богородицы и св. михаил$ и свемь даћю вѣранъ бити нашем$ мл. поглавник$ Римском$ цесар$ и крайю угарском$ леопольд$ и неговимъ wфициеромъ, да хоћю веранъ и покоранъ быти и хоћю полегъ нега светлости и кр'въ нежалимъ пролiати съ влашкими сини даја хоћю стално и верно оучинити и wбдржати ово доли подписаная:

Прво. Да хоћю вѣранъ и покоранъ бити напрво Богъ и святымъ цр'квамъ и нихъ архіерею господ$ које занасъ грѣшнике кр'въ свою пролiw аіега и іа држимъ и познавамъ поглавара и учителя и пастира всихъ пастировъ и святе римске цр'кве wтца пап$ које јесте поглавникъ свимъ црквами, потламъ Господа Бога и іага држимъ за поглавара свихъ остальихъ свищенниковъ ва и вьсего христіанства свою вѣрностъ и покорностъ толикапше wбећюемъ поглавник$ цесаровой и кралевой Светлости како чест земліе в' којwй пребивамъ и мога телесногa живленія потребочю имамъ тако да би по

Дрвгог. — уменованю калѣгерскомъ и влашком$ wбирань бискѣпіа именован$ добилъ него се в'сь дајемъ умилошћю и сурѣке нашега милостивом$ цесар$ и кралю и да не само именованъ дрѣгимъ него св. крѣном$ цесарскимъ и кралевскимъ поставлям се.

Трето. — wбећемъ да ѿ сада никога дрѣгога под святимъ wцемъ папомъ и неговимъ пѣницушемъ нећю спознавати и држати залога поглавараra и г. архиепископа мстрогонскога и г. ѕгарскагw митрополита колоночанскаго и канцлера угарскаго.

Четверг. — ѿговарам се ѿ тѣрскога патрiарке и нећю нѣи к'немъ и свакъ шишматика с'римском црквомъ и никакова имамъ договора шнимъ нити примамъ никога кога попле w свемъ с'цесара ком$ допѣстити тиемъ ја писамъ воланъ.

Петичь. — какоми светла крѣна да милощъ идемъ к оц$ пап и ѿ нега Благословъ примити.

Шестичь. — исповедамъ с. пр. вѣре кафоличанске хоћю учити щосе у ной садржаваю.

Седмичь. — ѿ правила щосе мое пискѣпие стоји хоћю учити люде

и. v. и'. w. с. н. а а

на конацъ

Гаврилъ Миакићъ
Епискѣпъ в' Костайнице
(Рукопис)*

II.

Заклетва Мијакићева по Нилес-у.

У поменутој књизи Нилес-овој наведена је на страни 1035. заклетва Мијакићева:

Formula juramenti fidelitatis et professionis fidei Gabrielis Miakić, ex lingua slavinica in latinam versa. — Ex anno 1663.

Ego Gabriel Miaklć, hieromonachus Ordinis s. Basilii, promitto et juro Deo Omnipotenti, beatae Virgini Mariae, beato Michaeli archangelo, omnibus Dei Sanctis et toti coelesti curiae; post haec nostro clementissimo principi, Romanorum imperatori et regi Hungariae Leopoldo, et succes-

* Нема сумње, да је ова заклетва написана у Загребу, с тога је у њој и назват пећски патријарх турским патријархом, а Срби Власима.

soribus ejusdem, quod velim constanter et fideliter facere et observare haec infra scripta:

Primo: Quod velim fidelis et obediens esse, inprimis Deo, et Sanctae Romanae Ecclesiae et illius Pontifici, SS. Patri Papae, quem ego agnosco et teneo caput, doctorem et pastorem omnium patriarcharum, et aliorum sacerdotum ac totius Christianitatis. Quam fidelitatem et obedientiam promitto quoque nostro clementissimo principi, imperatoriae et regiae Majestati, veluti domino terrae, in qua permaneo et vitae meae corporales necessitates habeo.

Secundo: Illam nominationem, quam fecit ultimus Episcopus Valachorum, Sabbas Sztanislavich, ut ego post illum Episcopus seu vladica fiam et juxta hanc eandem nominationem calugerorum quoque et quorundam etiam de natione Valachica voyvodatuum, et nonnullorum aliorum de primoribus Valachorum electionem ad praefatum episcopatum — primo contra canones sacros, et concilia Nicaenum et Antiochenum, et alios a sanctis Romanis Pontificibus conditos canones et contra etiam libertatem, ac jura nostri clementissimi principis, regis Hungariae, factam annihilo, et semper nihilo tenebo, nec ea fulciri volo, ac si per nominationem dicti Sabbae Episcopi et electionem calugerorum et Valachorum, praefatum episcopatum acquirerem, sed totum me trado et resigno in gratiam et in manus nostri clementissimi imperatoris et regis, et agnosco, quod a nullo in episcopatum nominatus, declaratus et electus sim, quam a solo nostro clementissimo principe, qui solus dumtaxat habet facultatem sub corona Hungariae Episcopos nominandi, declarandi et eligendi. Et ita salva sit anima mea, quod neminem, ita sicut Sabbas fecit, post mortem meam qui Episcopus fieret, induere et nominare velim, quin imo calugeros et Valachos instruam et informabo, quod talis indictio fieri non possit et nullam habeat firmitatem.

Tertio. Promitto, quod inposterum neminem alium post Romanum Pontificem et istius Nuntium velim agnoscere et tenere meum spirituale caput, praeter Dnum. Archiepiscopum Strigoniensem, veluti primarium Hungariae metropolitam, seu patriarcham, sive primatem; deinde Dnum Archiepiscopum Colocsensem, veluti meum proprium metropolitam et immediatum superiorem. Dno. vero Episcopo Zagrabiensi, in cujus dioecesi et episcopatu sedem fixam habeo, ex ejusdem bonis episcopalibus a piae memoriae Petro Domitrovich, Episcopo Zagrabiensi, juxta consensum et confirmationem Caesareae Majestatis, et Romani Pontificis Pauli V., dotatam, et cujus vicarius ac suffraganeus inter gr. r. populum seu nationem sum, honorem, veluti principali in dicta dioecesi Zagrabiensi meo praesertim in functionibus curam animarum concernentibus, obedientiam in tantum promitto, in quantum indicant sacri canones et sanctiones apostolicae sanctorum Romanorum Pontificum, signanter Innocentii IV. constitutione 14, Pii IV. const. 74, Innocentii III cap. quoniam, extra de officio ordinarii, Clementis VIII. const. 34, et dicti Pauli V., prout reperitur in literis confirmationalibus donationis Domitrovichianae, Simeoni Vrattanya, primo Episcopo Valachorum, datae.

Quarto. Remnitio patriarchae et metropolitae Pechkensi veluti schismatico ac sanctae Romanae Ecclesiae non-unito, et in omnibus, praeter fidem, Turcarum imperatori, Christianitatis hosti, subjecto, et promitto, quod praefato patriarchae posthac in nullo obedire velim, nec ejus mandationem seu commissionem acceptare, nec illum pro meo spirituali aut terrestri capite seu superiore agnoscam, et nullam correspondentiam seu consilium per me ipsum, vel per alium quemcunque hominem, aut per literas vel alia quacunque via tam in spiritualibus quam temporalibus cum ipso habebo, nec ab illo confirmationem, consecrationem aut benedictionem in episcopatu petam, multo minus accipiam, prouti etiam nec ab ullo alio patriarcha, metropolita vel Episcopo graeci ritus, seu latini ritus, qui cum sancta Romana Ecclesia et Romano Pontifice unionem et communionem non habet; excommunicationes et anathemata ipsius non timebo, veluti ejus, qui nullam in me jurisdictionem et mandandi facultatem habet. Praeterea exarchas ipsius vel alios nuntios nec ad me ipsum in monasterium nec aliorsum absque licentia et permissione Suae Majestatis, vel aliorum ejusmodi licentiam concedendi a Sua Majestate facultatem habentium, recipiam, nec permittam, ut hic in Christianitate et Suae Majestatis terra seu ditionibus, aliquam eleemosynam vel sub specie eleemosynae tributum praefato Pechkensi patriarchae et per illum Turcarum imperatori colligant, et in Turciam deportent; quin imo si intellexero et scivero, ejusmodi exarcham venisse, Dnis. confiniorum praefectis et meis quoque spiritualibus Superioribus illum, et ipsum apud quem hospitabitur, revelabo. Nec meos calugeros, vel sacerdotes, aut alios quoscunque saeculares vel

spirituales homines in Turciam mittam sine supra fata licentia, nec inde venientes calugeros ejusmodi, seu sacerdotes, recipiam: signanter, qui catholici non essent, h e. cum sancta Romana Ecclesia uniti. Et si quis veniret qui se catholicum esse profiteretur, et Romanae Ecclesiae unitum, cum ad Episcopum Zagrabiensem mittam ad examen, priusquam ipsum recipiam in meum sacerdotem, aut calugerum, sive monachum.

Quinto. Promitto igitur, quod a sancto Romano Pontifice quam citissime episcopatus, in quem a Sua Majestate sum electus et nominatus, confirmationem petere et conari obtinere velim et ab illo gracco ritu consecrari. cui Sua Sanctitas dederit commissionem, cum s. Romana Ecclesia unionem et communionem habenti.

Sexto. Confessionem seu professionem sanctae orthodoxae catholicae seu Romanae fidei faciam, et universa quae in ea continentur firma fide observabo, et alios calugeros ac sacerdotes graeci ritus, sicut et gentem mihi subditam, quam optime scivero et potero instruam, per me aliosque peritos; hanc autem professionem vel in manibus Archiepiscopi Colocsensis, vel juxta ejus commissionem, in manibus Episcopi Zagrabiensis paratus sum facere.

Septimo. Functiones spirituales officii mei episcopalis fideliter et impigre conabor peragere, in saecularia vero et temporalia Valachorum et confiniorum negotia non me immittam, nec immiscebo, vel quacunque via intricabo et multo minus in ejusmodi saecularibus et confinialibus negotiis me caput et primipilum constituam, nec ulla via ad ejusmodi superioritatem consentiam aut accedam.

Ultimo. Si supra fata vel eorum aliqua infringerem, seu transgredi, vel adimplere non vellem, extunc non solum episcopatum, sed etiam caput et omnem Suae Majestatis gratiam ipso facto amittam. Super quo majoris firmitatis et fidei seu credulitatis causa dedi has meas obligatorias manus mea subscriptione roboratas et sigilli mei impressione munitas.

III.

Писма Павла Зорчића.

a.)

Божіею милостію Епископи Срьблемъ вѣсто творимъ кромонахъ азарію и григорію и всѣмъ прочимъ братіи и дѣци нашой дховной дасмоздраво дошли третіи дьнь овде оу прибиће, и мисмо на поутѣ доста блата и дажда имали, и све смо оу добром редѣ нашли, вина ћемо имати веће нето лани, и белега, али проса ни пол, колико лани, пшенице фали четврти дел, и пшеница и жито ніе чиста како ланска него црьна и танћа; на врьтѣ зеліа лепо доста а дрѣгога свега по мало радићемо свакоіако да дођемо дома кь празднику ако бѣде икако могло бити, али ви по свемъ том скрьбите и спремайте, щое год потребно празднику, кре ако мьи, ако и дођемо, дођићемо касно, защо имамо неке правде съ wфициали wзальскіемь, и богъ зна и докончаюли се дотле, аколи не бѣде могуће нашь доћи — — с велином разлогом да се не расина, видите да е по вьсѣдѣ крѣха и вина манькало и свега дрѣгога; люде изь краине и дрѣге кои нису ктитори и приложници монастирски водите оу трапезѣ а ніе свакоіаке мѣцове, тіемь ближнимь морете се лахко напричати а навластw липчаномь кои нисѣ ни напитка вина wво лѣто цркви приложили нити неоставлайте вани трапева како су то неко лето чинили, него комѣ бѣде вредно и конеѣ издалека, нека се да оу ћелни и то с приликомь, знаю сви да е насъ тѣча ово *в (2.)* лета побила и зато се не лахко напричати; немойте се ви домаћи wнніати него наште врло цркве и црьковнога, а напначе wгніа оу трьлабѣки, да се кое зло не принети, wво шаљемь писмо ісаіи воретићу — марливо пошлыте, креж потребно — — кре свѣда овде люди сад напболше сіо — — ни под посіали — а неки іощe ніесѣ гроздіе wбрали — — — нека се цала и ковачница марливо покрива, докле е дѣльи дьнь и докле е топліе — нека се пчеле ако нису досад справлюне найпре справе и бирь докле е време да се скѣпи — заповедамо вамь под кацию затвори цгаллъ марливо и ѿ њега самь ключъ носи, и тако чѣвай, да бѣдешъ могао дати рачунъ, знашъ добро како е мѣчно сіена поискавати и драго плаћіати. страхъ божіи да прѣбиваетъ на всѣхъ васъ и любовъ божіа бѣди међѣ вами, иже ість съвоуазь съвръшенію и кроме нје нѣсть спасеніа, молите бога, да господь прѣмилостиви сподобит нас здравим видити се въ скоре — тем здравствѣйте.

писано оу прибићю 23 жктовры 16 — —

Vobis benevolentissimus

Paul

P. S. Чѣвайте овай листь докле мы доћемо;

ѡве три листе кои нднѕ ѿ мора грьком и обрстарѕ и мои четврти пошлите таки оу криженце.

* * *

б.)

григорїе клисара ѡво шалкин вѣкогава хромога тамо да оучи и пожже ѡвце стрїѣи зато дайемѕ добрѕ дрѕжинѕ кои се томѕ разѕмїю, да се стриже що се брже може, крнє великъ кваръ монастирѕ бѣдѣи да вѣна иле по злѣ и овцѣ под вїомъ гинѕ ѿ врѣшине. С тем здравствуй. Оу новом дворѕ 27. априлїа 1682.

Paulus Zorchich
Episkopus Plat.

Опис

сербских фрушкогорских манастира 1753. год.

Прибешшто: Д. Р.

(Продужење.)

Инвентариум.

Церков созидана от камена, стародревна, во имја св. Безсребренников и чудотворцев Косми и Даймана иже от Асиї, невједомо которими здатели и ктитори, понеже извјестија никаковаго не обрјетохом, ниже времја когда сооружена јест знаетсја.

Долготоју с олтарем до врата западних 10 кл., широтоју у цјевницах 6 кл., висотоју $2^1/_2$ кл., сведена на ћемер, цјевнице округле, над њима трудо на четири столпа, на трулу 8 пенжера с стакли без катри, патосата каменом и циглом, моловата сва како олтар, трудо, церков и препрата старом моларјом гдје что порушена, на олтару, на цјевницах, на паперти по 2 пенжера с катрами и с стакли. На паперти врата ветха ораова с костију изшарана на два крила, над вратима с поља моловат спасителев образ, обоjуду св. Косма и Дамјан, верху Богородичин образ, около јего Михаил и Гаврил архистратизи. Церков бакаром покривена 1741. иждивенем монастирским, такође с поља репарирата штукаторским лозами. Олтар такође бакаром покривен иждивенем монаха Јоаникија намјестника и племенитога Господара Мишка Бачлића, жителя вароши Футога. Трудо високо от церковнаго крова $2^1/_2$ кл., с поља моловато образи разних свјатих, покривено плехом на двје јабуке, једна јабука верху от бакара, позлашчена над њеј крест от жељеза позлашчен. На олтару такође крест от жељеза и јабука под њим от плеха позлашчена.

Звоница пред церквиjу созидата от цигли, висина зида 14 кл., палирована штукаторским дјелом, верху 3 јабуке плехом покривене, четврта от бакара позлашчена, крест от жељеза позлашчен такође, у њеј 2 звона, једно от 2 а друго от $1^1/_2$ центе. В звонику капела во имја св. христова Николаа устроена, неосвјашчена, престол у дувару усјечен, такође и проскомидиjа, верху капели моловата Св. Троица, около 4 евангелиста, над престолом изображено расцјатие Христово, окрест Св. Јоан предтече и Мати Божиjа, Марија Магдалина, и Лонгин сотник. Окрест престола написани образи Христов и Богородичин на дувару, 2 свјашчника от жељеза позлашчена, на сваком по 2 свјешчи у дувару усађена. На престолу антиминс освјашчен Г. Патр. Арсением IV. 1744. Јунија 7. котори и благоволив в сеј капели службу божествену совершити 1745. Дек. 5., јакоже своеручно јего Блаженства писание јавлает. Један образ с поља от западне стране написан св. чудотворца Николаа. Сеј звоник созида се трудом и иждивением и ктиторством свјатопочившаго Г. Арх. и Митр. Викентиа Јовановића, сего монастира пострижника бивша, 1735.

Внутр цркве во олтарје престол созидан циглом на једином столпу, честнаја трапеза от камена једнаго, освјашчена Никанором Димитријевићем еп. костојничким 1718, јакоже и знамение јавлает васкоматија, на престоље 2 плашчанице от платна бјела а 1 от свиле червене, 1 от червена и зелена атласа, 1 от алаже ветхе; антиминс освјашчен Софронием Подгоричанином Арх. карловачким, в нем и мошчи сут; 4 свјешника посребренена; иконостас от ораова дрвета, костими и коситером навезен.

Проскомидија у дувару усјечена, на њеј: покров от платна бјела, свјешчник от туча, умивалница от једнога камена устроена, таксиматица у дувару усјечена, кадилница от туча, кондирић от калаја в нем свјатое миро, звонце от туча, 2 ибрика бакарна умивална, 3 легена бакарна, анафорница от калаја и тас, кивот ради храненија тјела Господња от плеха.

Темло.

Крст древјан пилтарскаго дјела, на нем расцјатие уписато, вес моловат и позлашчен, обоjуду јего 2 иконе: Богородичина и Јоана предтечи. Испод кроста у два реда 40 икона мали,

ветхи, оковати и неоковати, икона надремано око више двери, ветха, двери ветхе, икона престолна спасителъев образ, нова, икона престоляја нова Богородичин образ, икона предтечева престолна, икона предестолна нова Св. Николаја, на тих иконах рамови пилторски с цифрама позлашчени; завјеса от зелена тафета, на дверми 2 завјесе от картона червена, ветхе на јужни и сјеверни врати, 2 завјесе испред иконах престолних от шпалира, крст висит пред великим крстом от плеха моловат, на нем 2 свјешчи и 1 кандило висит, иконостас пред десним столом, дрвен, прост, на нем завјеса жуте свиле са китами ветха, марама свилена, дупловата, икона молење средња, доста љепа, икона мала свјатителева, оковата сребром, икона мала св. бесребреников, више иконостаса, икона мала св. Архангела, мала марамица от платна везена свилом и златом, кивотић од стране љеве пред столом више јего, икона Богородичина поголема, икона св. Прокопија, марама от платна, везена свилом и златом, внутр кивота једна кутија седефом накићена, на заклопцу уписат образ св. влкм. Прокопија у кутији, рука десна Св. Прокопија, до чланка с прстима, на тој руки гривна сребрна лажувертли с различним каменјем украшена, с ланцем сребрним, претен на малому прсту сребрен, наруквица на тој руци бисером ситним искићена, марама на тој руци везена златом, чипка златна на њој; прст велики ручни св. влкм. Георгија у дрвеној и маленој кутији, на нем претен сребрјан; 3 панагиара св. горека, оковата сребром и позлашчена; крст оковат сребром, позлашчен с каменми ординар накићен, без стопице и држка; част крове (јакоже повјетствују, св. влкм. Димитрија), сребром оковата у сребрној футроли; покров прутарасте свиле, ветх, около ките свилене, на нима 36 сребрних дугмета; бошча от бурунжука червена, везена са златним гранама. Пред кивотом: завјеса червене свиле, 2 свјешчника велика от жељеза а 2 мала, цвјет от туча от десне стране у њевници 9 свјешча, о нем висит ноево јаје, а от леве на нем 12 свјешча, и на нима висит њојева јаја, цвјет от стакла велики среди цркве висит, на нем 8 свјешча; пар скамија пилторски моловати и позлашчени, с образи гдјечто написани, 4 свјешче древне моловате; стол Архиерејски, српске мајсторије, на нем жезл фиников, сребром заковат, 47 столова различних, 2 налоне евангелске, налона кожом повивена ветха, 2 ормара тишлерска велика в нихже стојат вешчи црковне, сосуд от камене, в немже свјатаја агиазма стоит; крстилница от плеха, тетрапод округа дунгерски, мажа, 2 жута чирака от туча стојат на скамнах, завјеса на њеперти от алаже, барјак литијски червене свиле, моловат с образи.

Пред црковни врати под тороном у земли јест гробница, сведена на ћемер циглом, имат врата жељезна, над гробницом друга врата, коим усопшаја тјелеса вносјатсја; на тих врати један камен с жељезними беочузи устроен, в тој гробници лежат кости свјатопочившаво Арх. и Митр. Бјелградскаго и Карловачкаго, Викентија Јовановића, пострижника сего монастира и ктитора. Такожде и јего фамилиа.

Написаније вешчеј сребрних: 9 крстова сребром оковати, 10 кандила, кадилница, ручка, нетохлебица, путир московски, дискос, звездица, жлица, путир от бакара позлашчен, 2 панагиара, морски орах оковат сребром, 2 ћасе, тканица златоткана на њој сребрне пафте, 5 појасева сребрних.

Новоприбављено сребро по 1733. 5 крстова, кадилница, соединалница, путир, дискос, жлица и звездица, трикириј, појас вес от сребра, позлашчен, 3 појаса нанизата сребрна, појас червене дамашке на нем сребрне пафте, тканица златоткана на њој сребрне пафте, 75 дугмета, 23 трепетлике сребрне с кандила, 10 дугмета великих.

Написаније округа Архијерејскаго:

Сакос от зелене кадифе, омофор червене свиле, митра от зелена кумоша, сакоз от рајхцајга вугасте фарбе.

Написаније фелонов:

16 разних фелона.

Написаније стихаров:

24 разна стихара.

Написаније епитрахиља:

26 разних епитрахиља, 6 орара.

Написаније наруквиц:

8 пари наруквица, 5 аера, 6 дарка.

Барјак прост, 5 разних чаршава, 26 пешкира, 2 мараме.

Написаније книг:

Евангелие лавовско сребром оковато са образи у обе стране, на вел. коло; евангелие московско червеном кадифом обучено, оковато сребром, с једне стране распјатие Христово, на краех 4 евангелиста и 4 херувима сребрна, с друге стране 4 плоче на краеви, 4 пулие.

Московских: 12 минеа, 2 пролога, 3 житија свјатих, постни триод, пентикостар, часослов, псалтир с толкованием, книга скрижал, требник, апостол, кормчија, синодик, поучение неделное, 2 служебника; кијевских: библија, октоих, апостолска бесједа, книге толкование на дјејанија апостолска, молебник, тестамент, книга толкованија на апокалипсис, книга о подражании Христове, служебник, Патерик печерски, служебник лавовски.

Книга изборац, рукопис, катавасијар рукопис србски. Србских: рукописне: евангелие у кадифи, на вел. коло, апостол, триод, пентикостар, Јефрем, 5 пролога, часословац, саборник просвјетитељ србских правил, молитвеник, псалтир

Србске штампе: 4 октоиха перво и пјатогласна, требник.

Книге придобивене после 1733. Московске: типик, 12 минеа, житија свјатих, толкование евангелское, книга Јефрем, 4 октоиха, псалтир, книга прошчица зовома, 6 ирмологиа, триод, пентикостар; кијевске: часослов, полуустав, 2 молебника, Назиавзин.

Сеј монастир со все четири стране келиами ограђен, от восточне стране при земли 4 келие и 2 кухине созидане от камена, на свакој по један пенжер с катрами жељезними, тавани дрвени, врата проста, фуруне от земље, непатосате, доксати пред келиами от дрвета, покривене растовом даском ветхом. От полуденија страни келие двокатне, даље 6 созидане от камена, на њима по један пенжер с катрами жељезними, врата старинска, в тјех келиах никто непребивает. Горни шчук от дрвета, 6 келиах, 3 кухине, како и доље уленљене блатом, тавани от дрвена, фуруне земљане, по један пенжер с катрами жељезними, врата проста, у 2 стојат братиа, проче празднe. Доксати како долни, тако и горни од дрвета, покривене растовом даском ветхом. От сјеверне стране келие двокатне, 6 келиа и 3 кухине, у долњему шчуку каменом зидане, тавани дрвени, по један пенжер с катрами жељезними, врата проста; у њима никто не пребивает. У горњем шчуку такође 6 келиах зидане чершичем, тавани дрвени, фуруне от камена турски, по један пенжер с катрами жељезними и стакли, врата проста, доксати дрвени, покров от дасака растови, ветх. У том реду к западу блиа краја 4 келие созидате от цигле и камена, сведен под њима подрум на ћемер, такође и 2 келие, а горне штукатор, на нима по један пенжер велики с катрами жељезними и стакли, врата дупљерска дупловата, фуруне зелене, патос от дасака, и у тих келиах по једна комориица, испред тих келиах доксат созидан на свод. Сим келиам фундатор и ктитор бист почивши игумен Исаија јеромонах и хажи, и намјестник Јоаникиј монах. На том самом углу от запада сут 2 келие, испод них подрум на ћемер созидан, 1 келиа на свод долња, а горња на штукатор, на нима по 3 пенжера без катри с стаклима, фуруне зелене, врата тишлерска патос от чамове даске. Сим келиам ктитор архимандрит Г. Никанор Јовановић, покривене сие келие растовом даском. От западне стране до сих речених келиах једна гостиница, сведена на ћемер, патосата циглом, пенжер без катри с стакли. Фуруна зелена, врата тишлерска с не мачком брвном.

В неј: 3 иконе дрвене, астал и 2 постеле тишлерске, 3 душека, 2 алиc, поњава шарена, 4 јастука.

Втора гостиница, до јеја, подобна првој и во всем в неј: икона дрвена, 2 постеле тишлерске, килим, 2 ормара; се и зимна трапеза јест

Третиа гостиница подобна првим во всем В неј:

икона дрвена, астал и 3 постеле тишлерске, 2 алиc, ћебе жуто, поњава шарена, 2 јастука.

Четврта гостиница гориим во всем подобна. В неј:

икона дрвена, 2 постеле тишлерске, 2 алиc, килим.

Испод тих гостиницах једна соба момачка на ћемер, на неј пенжер с катрами, фуруна от турских калева, врата проста; до јеја мјешаоница такође на ћемер, пенжер с катрами жељезними, врата проста, у неј:

пећве, 2 ема, 3 пинокота, 2 хардова у коих стојат мекине.

Испред свих именованих келиах горњи и долни доксат сведен на ћемер, патосат циглом горни. Покров от чамове даске.

До сих келиах обшчаја трапезарна созидата от камена и цигле, подобно и велика кухиња. Сведена на ћемер, испод их подрум на ћемер, на неј двоја врата, покров от растове даске.

Трапезарна:

Изнутра моловата изрјадним молерајом и штукаторским дјелом лепо украшена, на неј 5 вел. пенжера со стакли, патос от дасака ча-

мови, врата тишлерска, амвон изјечен и изрјадно устроен от камена, В вој:

2 астала от камена а 3 дрвена, дугачка, 4 клупе дугачке, ормар у дувару тишлерски, 12 столица кожни, половни, кандило сребрно, звечак от туча, 7 чаршава, 35 пешкира, 25 жлица кадјних, 4 сажака и 3 сланика калајна, 1 сланик стаклени, 12 пари ножева рожани корица, 20 чаша стаклени, 2 стакла за ракију, 3 карафиола, 3 филжана рад кафе с подноси, 12 слама астални (биће чаша у слами), 20 мертика зелени, 18 мертика дрвени, 2 бокала велика, 4 свјешчника от туча, 10 жељезнах, 6 фењера стаклених, шафол дрвени.

Сеј монастир имјеет једну капију велику на два крила испод гостинских келиах от стране западне. Друга врата близ кухине от полудене стране.

Написание вешчеј калајних: 13 већих и 29 малих калајија, 3 сушнисле, 83 тапира, 3 сапчића.

Написание вешчеј бакарних: 3 казана с оправом, луда казанска залишна, 16 котлова разних, 5 тенжера с капци велики, тенжера мала без капка, 3 легена, 7 разних тепсина, 2 ћевћира, ћепчија, 4 ибрика умивална, 3 оранше, 3 служабника, звечак мали, аван от туча с авантестом, 2 фенера, 60 сахана великих нових а 6 старих, 6 малих, Сава от бакара.

Новодобиен бакар по 1733.: 2 тенжере, 2 тепсије, 4 кастроле, 2 капике.

Написание вешчеј жељезних:

— — — — — — — — — — —

Имјејут вина: хардов с гвоздени обручи у нему 24 хак. поли, 2 хардова — 5 хак. поли, 2 хардова нун сирћета от хак. — — 5.

Написание сосудов виниских:

9 каца у нима	— — — — —	530 хак.
хардов	— — — — — — —	24 „
6 каца липових		
2 хардова	— — — — — — —	26 „

192 хакова судова виниски различних, 5 чаброва, 2 табарке, 2 хардова 8 хак., 3 левка дрвена, 2 от плеха, 2 чобане; 150 кашики дрвених.

Вье монастира:

Качара от камена саздана, на ней врата, потаванена чамовом даском, покривена даском растовом.

Штала коиска, от камена саздата, на ней врата, покривена растовом даском.

Ракижинница саздана каменом, ожак на свод, покривена растовом даском.

Чесма близ монастира от полудене стране саздата от камена, на ней чардак, покривена растовом шиндром.

Хамбар от чамови дасака, покрирен растовом шиндром, у нем 4 окна.

Виноград у салаксији у нему мотика		30
на Кестену	„	15
у Кишњу	„	8
Сума мотика		53
Воћњак више чесме у нему шлива		516
више воденице	„	200
около капеле	„	220
на крвавићу	„	650
над прњавором	„	300
у Стојшину долу	„	640
Сума дрва шлива		2526

Ливада на Сентићу у неј	— —	3 косе
„ преко потока	— —	3 „
„ на горњем риту	— —	10 „
„ „ долнем „	— —	8 „
„ „ доњем Сентићу	— —	10 „
Сума		34 косе

Кола волујска, 4 точка волујска стара, оковата, 2 точка немачка стара, оковата, талиге нове оправне, с хамом и уздоју, каруце с хамом и уздицама, 2 коња каручка, коњ талигашки.

Воденица на грунту монаст., близ монастира, 3 башче различними сјеменми насјејане.

Једина капела на гробљу више монастира от востока саздата от камена сјечена, свод от цигле, под ном костурница на свод, циглом преведена, на костурници 2 пенжера с катрами, от стране западне врата от растова дасака.

Сија капела долга с олтаром 4 кл. и 2 шуха, широка 2 к. 2 ш., висока с пола 2 к., изнутра кречем побјелена, с пола чист бјел камен, патосата циглом, на олтару и на цркви 3 пенжера с катрами и стакли. От запада 1 пенжер мален округао с стаклом. Врата от полудене стране, на 2 крила, растова, дупловата, брава немачка, пред врати 4 скалина камена. Покривена растовом даском, над покровом малена звоница от древа, на ней једна јабука от древа, бојадисата червеном фарбом, в ней једно звоно мално от $17^1/_2$ фунти, и један крст врх звонице, такожде крст један над олтарем от плеха.

Престол саздан от камена на једном столпу, часна трпеза от камена једнаго, осјашчена Г. еп. арадским Синесием Живановићем во имја

пресвјатија Богородици Честнаго Јего покрова, 1752. Јулија 21.

На престоље: антиминс, освјашчен Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем, плашчаница от салвете дугачка до земље, нова, а једна от платна њерђели; бошча зелене свиле; крст јерусалимски а 1 водачарски, 3 свјешчника от туча.

Проскомидија усјечена у дувару, на њој: Покров, бјел от платна, мала икона Богородична; умиваоница усјечена у дувару, тако и нексиматница, ибрик от бакара, звоно от туча, тиганица жељезна ради ношенија огња, 3 завјесе нове от картона.

Темпло ново питорско дјело јепче написано, 2 иконе престолне, икона храмовна, 3 кандила от туча, стол, налоња, цвјет от туча на њему 6 свјешча, стихар и фелон от платна, 1 пар наруквица, 4 иконе на хартии на њима распјатие Христово, знаменано на њима когда и ким церков јест освјашчена.

Сија капела из фундамента созидата и совершена трудом и иждивењем и подвигом пред ставлшагосја хажи Јоанпкка монаха сеја св. обители бившта пострижника и намјестника 1751. Окт. 1.

Сеј монастир привилегији своја имјест:

1. От Јосифа римскаго цесара у оригиналу, на њој печат у месингу на златном гајтану висит, издана у Бечу 1706. Апр. 9.

2. Патент издат от графа Карафа у оригиналу, издан у Варадину 15. Окт. 1702.

3. Копија от привилегие видимирата у Петроварадину чрез камерал провизора Петра Валтера 1708, феб. 13.

4. Турски писама различних осам комада.

5. Конфирмација от привилегии от римскија императрици и кралици хунгарскија Марии Терезии, у червеној кадифи оправлена, на пергаменту писата, печат висит на златну гајтану от месинга, издана чрез хофдепутацију 1746. Дек. 20. у Бечу.

6. Конфирмација тојеже императрици и кралици, издана чрез канцеларију унгареку 1747. Јунија 9. у Бечу.

7. Копије от обоих конфирмацнах.

8. Реамбулација от грунта монастиреког на немецком језику у оригиналу 1742. Дек. 19.

Сего монастирја хумки:

От востока буковачка вода хумка наречена Мариана Костајничева.

От полудне хумка Јована Киселичанина.

Пак от полудне хумка голи бикоћ, наречена Синесијева.

От запада хумка столица, наречена хумка кнеза Лазе.

Полуношчи хумка думбовски поток, наречена Стојка Лишћева хумка.

От полуношчи бара Развој хумка.

Вскпр. Г. Арх. и Митр. Павел Ненадовић двигнувшисја из мон. Грготега 22. Јулија, пришел во своју резиденцију карловачку, идеже до 24. и в тој 24. Јулиј пришел здје во мон. Раковац, и за утра благоизволил божественчују литургију служити, купно с Г. еп. Партением, г.г. архимандрити, игумени, дјакони десет персона, во времјаже причастија преосв. г. епископ поучителное слово читал народу. Совершевшејсја божественој служби, молитви благодарственија во олтарје читал их високодостојнејшее преосвјашченство, такожде и сослужашчи с их вскпр. велегласно појали на среди цркви (оболчени во одежди) славословие великое, воспоминанија ради побјеждених полков турецких бившта в сеј ден 25. Јула под Петроварадином 1716. Потом трикратное около церкве с литнеју обхождение, с благодарственими пјесними сотворили. 27. же пак ден созволил их вскпр. купно с Г. Партением, с архимандрити, свјашченици и дјакони осм персонами в капеље на гробију, службу служитв, и на њој рукоположил дјакона Тому во свашченика из Хорватске из села Грубишна поља. Та кожде рукоположил дјака Луку во дјакона та, кожде из Хорватске из села Павловаца. По божественој служби, творили парастое святопочившим Архиепископом и Митрополитом Мојсеју Петровићу и Викентију Јовановићу.

Сеј монастир имјет свој салаш во предјелу Бачком на грунту племенитородних Господеј Черноевићев, на селишчу зовом Кеси, на которое селишче плаћа монастир аренде по 75 фор. на годину, сегоже љета изволили вишеречена Г. Чарноевићи за свој спомен поклонити.

На сем салашу јест: кућа от плетера, покривена трским у њој ствари — — — — — 3 кола волујска оправна, талиге с хамом и уздицом, коп талигаш, хамбар от дасака растови, 4 коња, 16 волова теглећи под жигом, 93 говеда у гули под жигом, 30 телади годишни, 34 коња под жигом, 12 ждребади овогодишња, 22 овце музаре, 20 јагњаца овогодишњи, 8 шиљежади лански, коза с јаретом; 20 глава свиња, 10 прасаца овогодишњи, 30 јутара жита ози-

мице, 4 јутра јарице, 10 јутара јечма, 4 јутра овса, 3 јутра кукуруза, 1 јутро сочива, 1 јутро граха, 20 пресада конопца, 50 коса ливаде у селишту.

Сија визитација — — — во самом присутствии их вскпр. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића, исполнисја и совершисја 28. Јулија 1753. Партеније Павловић епископ, Арсеније Радивојевић, Арх. и Матр. у Срему Ексерх, Викентај Поповић, архимандрит шишатовачки, Атанасије Исаијевић игумен ременски.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост преузвишени Г. Патријарх *Георгије*, повратила се здраво и мирно 27. о. м. из Будимпеште у своју резиденцију.

Његова је Светост као што напоменусмо 1. о. м. отишла у Будимпешту да присуствује седницама у делегацијама, те пошто су по отварању одбори радили, повратила се у своју резиденцију, а кад су продужене седнице, отишла је натраг, где се бавила до свршетка седница.

Његова је Светост у суботу 22. о. м. била на дворском ручку, којом је приликом Његово Величанство благоизволело више питања управити на Његову Светост, а 26. о. м. пала је Његовој Светости у део одлична почаст, да је седела при ручку с десне стране до Његовог Величанства.

За време овог ручка, Његово се Величанство благоизволело упуштати више пути у разговор с Његовом Светошћу о разним стварима, па и о нашим црквено-народним.

Ово напредно одликовање Његове Светости од стране Његовог Величанства, ком се свака Србин само радовати може, нека послужи за доказ, како су непристинити сви они гласови што их неки наши листови разносе, како Његова Светост не уживa оног угледа код Његовог Величанства, ког су претшашњи патријарси уживали, и ког треба да уживају.

Ево сад је јасно доказано, да Његова Светост уживa ако не више, а оно онакав углед код Његовог Величанства, каквог су уживали и досадашњи патријарси, и какав треба да уживa српски патријарх; па кад уживa: нашто онда непристино обманивати наш и онако лаковеран свет!

Чувајте Господо новинари углед српског патријарха, а особито у данашње време, у ком је тако речи он једина конча између Његовог Величанства и нашег народа.

Ако икад, моглисте се овамо од „мајског сабора" уверите о истинитости оне наше народне пословице: *„триста, без попа ништа!"*

Времена су и сувише озбиљна, да смо ми у стању успешно водити борбу и са државном влашћу и са јерархијом. Досадашња наша борба, треба једном да нас научи, да она ником не доноси толико штете, колико нама самима.

Оканите се већ једном фраза и принципа, који се не дају остварити, него рачунајте са јавом и чињеницама.

Па зар не видите у каквом се стању налази наш народ, какве су страсти њиме овладале и како у сваком погледу пропада и опада?

И ми поред свег тога, немамо пречег посла, доли да се препиремо о програмима!

Памет у главу, јер је једанаести час ударио.

Седнице автономних власти. За 7. (20.) Јуни сазват је Саборски Одбор у редовну седницу.

Девојачко васпиталиште. Српској женској задруги св. Мајке Ангелине у Будимпешти даровала је Његова Светост 3200 К, коју ће своту годишње давати за свога живота у спомен своје покојне кћери Ангелине, а у здравље своје миле унуке Ангелине Максимовић, а високопреосвећени г. епископ Лукијан даровао је 1000 К.

Поједино се Његова Светост примила за врховног, а г. епископ Лукијан за патрона „српског православног девојачког васпиталишта у Будимпешти."

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Књижевни огласи.

Нова књига:

ИЗВОД
из
СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ
ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД
САСТАВИО
ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

Изашла је на штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба, да се приреди ново издање, што је и учињено. Г. аутор није жалио труда, да ову књигу допуни и ново преради, а српска манастирска штампарија нада.

Обавест.

Овим обавештавамо пријављене претплатнике „*Пастира Доброга*“, да лист ради *малога броја* пријављених претплатника не може излазити.

Покретачи свештено пастирског листа.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 165/29. ех 1904. 20 2—2

СТЕЧАЈ

на парохијско место VI. разреда у Бати. Компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице путем својих претпостављених власти потписаној конзисторији до 1/14. јула 1904. год. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске, држане у Будимпешти 27. априла (10. маја) 1904. год.

Председништво.

Број 287 и 300 ех 1904./К. з. 243 и 264.

СТЕЧАЈ 21. 2-2

Исписује се на парохије у Пашњану IV. разреда и Гор. Средницама VI. разреда, а рок је укључиво 24. мај (6. јуни) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до горњег рока потписаној конзисторији поднијети,

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 27. априла (10. маја) 1904. одржане.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прозивено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима прозивена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 прозивљени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** —

24—11 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За странк земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 372. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 12

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 15. јуна 1904.

ЗВАНИЧНО.

Његово високопреосвештенство Г. епископ темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео је у Темишвару произвести 16. Маја Милету Јакшића за ђакона, а 17 за презвитера, који је подједно одређен за администратора парохије у Црњи.

НЕЗВАНИЧНО.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Приопштио

Д. Р.

(Наставак)

8. В. Дакле святыхъ не валя призивати и молити се имъ.

От. Мы призивамо и св. угодникwвъ божіихъ, и просимо ихъ w ходатајствѣ у Бога; но не wдаемо имъ богопочитанія, него какw угодникwвъ божіихъ и молитвенике w насъ къ Богѣ. Отъ Бога просимо милости, а w̃ святыхъ w милости той ходатајства.

9. В. За кога молити се имамо;

От. За самихъ себе и за све људе, понеже какw себе, такw и све људе любити намъ повелѣнно естъ.

10 В. Но за кога башъ именнw;

От. За цара и власти мірске, за власти дх̃овне. за учителе и наставнике наше, за све хрістіяне єдиноверне, а іотъ къ томѣ и за саме враге, кои насъ гоне и обижданаю, єръ такw єстъ воля Божія, и такw заповѣда.

11. В. Кадъ є лепw молитисе;

От. На сваки часъ, и на свако време. Самъ Богъ говори: непрестаннw молитесе.

12. В. Но ели кое wсобито време молитвамъ;

От. 1.) Ако посмотримо благодѣянія, коя w̃ Бога пріимамо, дх̃жни се назазимо, свагда, благодарственне приносити молитве. 2.) Ако ми пакъ посматрамо нужде и потребе наше, то време молитви єстъ кадъ потреба настои. 3.) Разєдимоли wпетъ грѣхопаденія наша, да на сваки часъ много сагрѣшавамо сви (Јак. 3, 2.), то време молитвамъ быти назазимо свако време. 4.) Wсимъ тога, дужни всмо молити се при єденю хлѣба, и благодарити по устанкѣ w̃ трапезе. 5.) Јошть исходеѣи на дѣла рѣкъ нашихъ, дх̃жни всмо Бога у помоћъ призивати, єръ безъ њга неможемо ништо учинити.

13. В. Гди є прикладно молити се;

От. На свякомъ мест8 владичества Господня. Јавно говори Апостолъ: хощ8 да молитвы творетъ м8жіе на всякомъ мѣст8. (I. Тим. 2, 8.).

14. В. Какw ваља молити се;

От. Чистw и праведнw. То єст8 1.) Дѣжна быти молитва благоговѣйна и искренна. 2.) Простоср'дачна. 3.) Съ вѣрою w имени Іис8съ Христовѣ. 4.) У сыновскомъ упованю. 5.) Во смиренствіи ср'дца 6.) Въ тр'пенію и бодрости. 7.) Кромѣ гнѣва и размышленія. 8.) Са вниманіемъ и разс8момъ. 9.) Съ ревностію и усердіемъ. И таква молитва, єсть истинна молитва.

15. В. Каквимъ єзыкомъ ваља се молити;

От. Молитве бываю н8бличнw и приватнw. И б8дѣи н8бличне бываю на сєзиданіе церкве, дѣжне дакле савр'шавати се онимъ єзикомъ, кои ова цр'ковъ разумева: а приватне мог8 быти на свакомъ єзик8, кои кога уме и изволи на нѣм8 молити се.

16. В. У каквомъ положенію вали имати тѣло на молитви;

От. ☧ томъ целе заповѣсти у писм8 неймани. А налазимо пакъ 1.) Да молитва дѣжна быти w̃ткривенномъ главомъ (w м8шкихъ а не w женахъ разумѣва се) 2.) Въ воздѣзнію р8къ 3.) И во время съ колѣнопреклоненіемъ 4.) Ако дѣхъ и умъ нашъ у молитви бодр'ствовати б8де, самъ дѣхъ и тѣло чинw поставитъ.

17. В. Ваљаи се кр'стомъ знаменати у време молитве;

От. Ваља. Єръ тай єсть старый обычай цр'кве, и мы чинимо то за воспоминаніе страданій Христовыхъ, конхъ ради мы просимо услышани быти.

18. В. Што воља чинити, ако таки непримимо што просимо;

От. Свѣда оно слово ваља да имаде мѣсто: Терпѣнія имате потреб8. Отлаже честw Богъ прошенія паша, али не са свим w̃триче. Отлаже, да пріятніе сатвори даре, и насъ ваздѣдитъ къ непрестанном8 молению.

19. В. Хоћели послышати Богъ молитву оныхъ, кои у молению странствю мислію;

От. Никако. Понеже wбеща се Богъ послышати кои га призиваю во истинѣ. И апостолъ ище, да бы молитва была умомъ, и дѣхомъ, и целом8дріи и трезвости, а не ва єзетѣ ума хожденія. Дакле неможе быти w̃ Бога послышанъ, кои самогъ себе у молитви не чѣе и не разуме.

20. В. Чимъ можемо уверити се, да ће молитве наше услышане быти;

От. Може сваки истинw увѣренъ быти w мотивѣ своіой да хоће услишана быти 1.) Ако съ тврдомъ вѣромъ проси w имени Іис8съ Христовѣ 2) Ако у молитвы wставля ближнимъ учиненне обиде 3.) Ако безъ размышленія и єзмнѣ ище и проси.

21. В. Коя молитва недолази на паметъ предъ Бога;

От. Многе єстъ такве молитве, какоти 1) кое приносиме бываю w имен8 лажныхъ богwвъ. 2.) кое приносет се кроме имене Христа Спасителя 3.) кое бываю w̃ некающаго се ср'дца 4.) Или, кое бываю у гр'дости и несакрышенном8 ср'дцѣ предъ Богомъ. Све такве молитве са жертвомъ Каиновомъ погибаваю.

22. В. Каква быва користь w̃ молитве;

От. Истинна съ вѣромъ приносима молитва, єсть какw ключъ небесный, кои васходи и wтвара божіе скровиште, и произноси све, што є потребито просащем8. Васходи, говори, нѣки w̃ учителя, и низводи божіе помиловање.

§. 2.

☧ молитвѣ Господней.

1. В. Коя єсть савр'шенѣйша молитва и свихъ молитава образъ;

От. Святая молитва Господня: Отче нашъ.

2. В. Зашто се назива ова молитва Господня;

От. Назива се она такw, не іако бы самъ Господь моліо се нѣю Отц8 небесном8, неможе бо рѣи: wстави намъ долги наше, и дай хлѣбъ, б8дѣи самъ wставля свимъ долги, и подае свимъ дыханіе и животъ, и све: по зашто є святими и пречистими своими усти насъ такw молити се научио.

3. В. Како она єсть савр'шенѣйша;

От. ☧на содр'житъ у себе све потребе дшевне и тѣлесне, какw мало ниже покажет се, и потом8 єсть савр'шенѣйша.

4. В. Како єсть свихъ молитва образъ;

От. За исто єстъ такѡ. Єръ самъ Господъ проче молитве какѡ дѕгачке, тако и лицемерне, скврʼнаве и нечисте ѿбаѕꙗюћи, рече своимъ ученикѡмъ и свимъ вѣрнымъ преко нихъ говори: Ви овако молитесе; Отче нашъ и прочая (Мат. 6, 9—13., Лѕк. 11, 1—4)

5. В. Дакле ни єдна молитва Богѕ ніе пріятна, коя съ овомъ ніе сагласна;

От. Такѡ єстъ. Понеже мы ѡ себи, ѡ чемѕ бы се молили како бы ваљало, незнамо. И често просимо то што намъ єстъ вредно. Тогѡ ради свака молитва наша изъ ове молитве како изъ своꙗ источника происходити дужна.

6. В. Како се дѣли молитва Господня;

От. Дѣли се на три главне части, т. є. на предсловіе, прошеніе и заключеніе.

7. В. Кое єстъ у молитви овоꙗ предсловіе;

От. Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ.

8. В. Зашто поставлено єстъ овдѣ име Отца, а не Бога или Господа;

От. Многи тога моглѕ быти узроцы, а ови єсѕ найпоглавитіи 1) хоѣе Спаситель, да бы мы приносили молитве наше не у страхѕ рабскомъ, но у љубови сыновскоꙗ: тогѡ ради постави име Отца, а не Господа 2) Име отца пуно єстъ милости, и савр'шено показѣе утѣшеніе, за то не какѡ раби съ боꙗзностю, но какѡ сынови са дрꙋзновеніемъ Отцѕ небесномѕ молити се дрꙁжни єсмо (Гал. 4, 6) 3) Име Господа знаменѣе власть надъ рабами и каштигѕ и страхъ возвещѣе, а Отецъ єстъ име утѣшително и љубовно, а савр'шено љубовъ страхъ изгониванъ (I. Jwa. 4, 18.).

9. В. И іоштъ зашто име Отца овде положено;

От. Самимъ єдним васпоминаніемъ Отца намѣерава Спаситель, да бы мы то поминаюћи поминали сва благодѣꙗнія божіꙗ и єстественна и више єстественна, т. є. да бы мы памтили, што онъ творацъ нашъ єстъ, и промыслениикъ, што онъ породіо насъ дѕхомъ свѧтимъ и водомъ в' глаголѣ, што є насъ усыновіо преко возљубленнагѡ сына своега, и што єсмо наслѣдници царства нѣгова.

10. В. Зашто заповеда Господъ говорити: Отче нашъ а не мой;

От. Изъ овога слова познаемо памѣрење спасителево, што молитве наше дѕжнесѕ быти братске и обще, а не ѡсобственне, т. є што мы Христіани ѡдолжавамо се не само за себе молити се, но и за ближнѣ наше, и свега тога желити и просити имъ, што и самим себи желимо.

11. В. Јоштъ што є назначенно овимъ словомъ: нашъ;

От. Словомъ отче нашъ возбѕдити хоћетъ Господъ вѣрне свое ка взаимной љубови, єръ ако Богъ єстъ Отецъ нашъ, то мы братя єсмо, и слѣдователно дѕжни єсмо, дрѕгъ дрѕга љубити какѡ брату свою (1. Jwa. 4, 7.).

12. В. Зашто придаде реѣи: иже еси на небесѣхъ;

От. И тога различите могу быти причине, како ти 1) Понеже сила ѳгѡ понайвыше на небеси ꙗвља се 2) И што Аггелы славетъ ѳго на небеси 3) И што многѡ пѕтъ ꙗвляо се съ неба 4) И зашто є и самъ Господъ вознесао се ка отцѣ на небо 5) Што и мы съ нимъ у царствѕ ѳгѡ живити надамо се.

13. В. Какавъ дакле єстъ разѕмъ овогъ предсловія;

От. Овакавъ. Какѡ шта Отецъ щедрый на небеси славомъ своіомъ живи, и славнымъ єстъ ѿ святыхъ и праведныхъ дѕхѡвъ: такѡ бы и мы непрестанно подвизали се истиномъ вѣромъ, и чистомъ савестію и добродѣтелскимъ житіемъ ва упованіи живомъ ѡ вышныхъ неѣи се, и тамѡ достигнѣти, и вѣчнѡ съ нимъ пребывати.

14. В. Колико се налази прошеній у молитви Господней;

От. Єстъ свихъ тихъ прошеній числомъ седамъ. ѕ конхъ три пр'ва, єсѕ прошенія дѕховна и вѣчна; а ѡстала четири телесна и временна. Она три возносетсе къ слави божіей, а ова четири свойственнѣ къ потребамъ нашимъ.

1. Прошеніе.

15. В. Кое єстъ прошеніе пр'во;

От. Єстъ ово: да светитсе име твое (Мат. 6, 9.).

16. В. Што просимо мы ѿ отца у овомъ прошенію;

От. Просимо то, да намъ даде благодать

своюѭ, коя ѣе насъ просвѣтити и уразѣмити, што єсть благо и благоѯгодно предъ нимъ: да такѡ саобразѣюще се воли и заповедемъ єгѡ, и дрѯгихъ примеромъ нашимъ приведемъ къ прославленію имене єгѡ.

17. В. Єдали ніе само собомъ име божіе свято, те за то просимо ѡсвященіе єгѡ;

От. Име божіе єсть само собомъ свято, и нетребѯе нашегѡ ѡсвященія; но просимо да оно ѡсвятитсе у насъ и преко насъ.

18. В. Какѡ святитсе име божіе у насъ;

От. Святитсе оно у насъ 1) Кад мы познавше Бога, прославлямо єгѡ како што валя 2) Кадъ слѣжимо нѣмѣ у преподобію и правди 3) Кадъ савъ нашъ живот по воли и заповедма нѣговимъ проводимо.

19. В. А какѡ светитсе оно преко насъ;

От. Светит се оно преко насъ понайвыше добродѣтелнимъ и незазорвимъ житіемъ, т. е. кадъ мы свимъ и у свемѣ у добрихъ дѣлахъ примѣръ подаемо такѡ, да и прочіи человѣцы а найвыше врази наши посматраюћи прославе и похвале Отца нашегѡ небеснаго (Мао. 5, 16.).

20. В. Какѡ несветитсе, но безчеститсе име божіе:

От. Безчеститсе име божіе 1) Непознаніемъ тога имена, какѡ ѿ поганикѡвъ 2) Лажнимъ проповеданіемъ еѵаггеліа Христова какѡ ѿ Еретикѡвъ 3) Лажнимъ познаніемъ и почитаніемъ, какѡ Махометанѡвъ и Јѣдеѡвъ.

21. В. Но какѡ у насъ Христіяновъ несветитсе име отца небеснаго;

От. По истинѣ несветитсе но паче хѣлитсе оно преко насъ невалялимъ и развращенимъ житіемъ. Престѣпленіемъ бо закона Богъ безчеститсе. И за то име божіе хѣлитсе во іазыцехъ (Рим. 2, 23. 24.).

22. В. Каква є мазда всвящающымъ име божіе и каква є каштига, кои безчесте оно;

От. Обещава Богъ да хоће онихъ прославити, а овихъ ѡбезчастити. Прославляющыя ме, говори, прославлю, а уничижаяй мя безчестенъ бѯдетъ (1 Цар. 2, 30.).

2. Прошеніе.

23. В. Кое єсть дрѯго прошеніе;

От. Да пріидетъ царствіе твое (Мое. 6, 10.).

24. В. Што се разѣмева чрезъ царство;

От. Божія царства име, двоіако се у писмѣ налази, т. е. єдно се назива царство благодати, а дрѯго царство славы. Пр'во се назива царство божіе, а друго царство небесно.

25. В. Што єсть царство благодати;

От. Єсть оно правда и миръ и радость w дѯсѣ святомъ (Рим. 14, 17.). Царство оно приходи къ вѣрнимъ на овомъ свѣтѣ, кои во истиной вѣри, и покаянію живѣ, и у добрихъ дѣлахъ упражняваю се.

26. В. А што єсть царство славы;

От. Царство славы ништа дрѯго ніе, развѣ радость и веселѣ вѣчное на небеси (Мао. 25, 34.).

27. В. Кое ѿ ова два царства просимо мы ѿ Отца;

От. Мы овде на земли живећи найпре просимо, да прійде къ намъ царство благодати, а за тимъ да сподоби насъ и царства славы. Єръ кои не буде у царствѣ благодати, на овомѣ свет$ поживити, тай неможе уѣи ни у царство славы. (Апок. 22, 13. 15.).

28. В. Какѡ долази ово царство къ намъ;

От. Долази оно къ намъ вѣрою, любовію, молитвою и святинею, т. е. вѣромъ обимамо мы Христа сына божія, а любвомъ вѣрѣ нашѣ печатѣемо и потвердиѣемо, молитвомъ wчищавамо се ѿ грѣхѡвъ, а святиніомъ жизни непорочни ходимо.

29. Што дакле просимо у овомъ прошењу;

От. Кад говоримо: да пріидетъ царство твое, то у мысли велимо: да wсени насъ благодетъ Дѯха святагѡ, и да настави насъ на сваѣ истинѣ, да богоѯгодно поживимо на овомѣ свет$, и на конаџъ воспріимемо вѣнаџъ живота у царствѣ славы (Апок. 2, 10.).

3. Прошеніе.

30. В. Кое єсть треће прошеніе;

От. Да бѯдетъ воля твоя, іако на небеси и на земли. (Мао. 6, 10.).

31. В. Што мы овде просимо ѿ отца;

От. Просимо саглаcія, подчиненія и покоренія наше волѣ воли єгѡ. Воля бо єгѡ єсть свята, и праведна, а воля наша зла и возвращенна. За то просимо да не наша,

но нѣгова свята воля у насъ савр'шава се. Просимо да онъ самъ управи нашѣ волю ва сображеніе воли своєй

32. В. Што се овде разѣмева чрезъ волю;

От. Воля божія ако и єсть една и нераздѣлна, ништа мањ двоако се узима у писмѣ, т. є. една се зове воля законна, а дрѣга єваггелска.

33. В. Што єсть воля законна;

От. Єсть она воля, коіомъ Богъ хоће, да бы мы по законѣ десетословія честно и непорочно и беззазорно житіе проводили.

34. В. А што єсть воля єваггелска;

От. Єсть она воля, по коей хоће Богъ, да бы мы покаялисе, и обратили се ѿ зла пѣта, и животъ бы поживили вѣромъ т. є. любвомъ украшена єсть.

35. В. Кою дакле просимо волю, да бѣде у насъ;

От. Само ѡ себи іасно єсть, да просимо, што бы обадве волѣ исполнявале се у насъ, т. є. и да истинѡ єваггелска увѣрѣемо, и по законѣ хрістіянски пожившимо. Што у мысли говоримо: Да бѣде воля твоя у насъ и єваггелска и законна.

36. В. Што іоштъ просимо у овомъ прошеню;

От. Слѣшали єсте, да Богъ хоће, да бы вѣрни нѣгови кр'сть свой посећи нѣмѣ послѣдовали. И то єсть воля отца небеснагѡ. Воли пакъ нашой то се противно види, и она ѿвраћава се ѿ тога: зато просимо отца, да онъ склони нашѣ волю, да бы мы добровольѡ, и съ тр'пеніемъ и благодареніемъ носили кр'сть нашъ. И такѡ акѡ и тешко єсть носити намъ кр'сть, не наша но нѣгова воля да бѣдетъ.

37. В. Зашто є придано: на небеси и на земли;

От. Воля божія єсть и то, да бы се име єго славило и хвалило ѿ све ствари. И то чине аггели на небеси немолчними гласы. Дакле кадъ говоримо, да бѣде воля твоя какѡ на небеси, такѡ и на земли, то разѣмевамо, да отецъ небесный сподоби насъ по примѣрѣ святыхъ аггелъ овде на земли пѣти, и славити св. име нѣгово такѡ, да и небо и земля сва испѣни се славе нѣгове (Иса. 6. 3.).

38. В. Зашто смо дѣжни, волю нашѣ воли єгѡ покорати;

От Многи тогѡ есѣ узроцы 1.) Да заведочимо сыновсто наше 2) Да признамо, да писмо свои. по кѣлени, и да за то дѣжни єсмо повиновати се воли искѣпителя нашега 3) И да обрѣчени єсмо Богѣ на добро.

39. В. Коя єсть мазда онимъ, кои исполняваю волю отца небеснога;

От. Мазда не мала зато ѡпредѣлена єсть, какоти 1) Ми за исполненіе воли отца небеснога бывамо сродство дѣховно са Христомъ (Мат. 12. 49.) 2) Да хоћемо за то послѣшани быти у свихъ нашихъ просбахъ. (Јѡа. 9, 31.).

Наставиће се.

О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу.

Д. Р.

III.

Да пређемо на разлоге г. В. којима се трудио да докаже, да је цетињска митрополија сачувала црквено-правни континуитет српске пећске патријаршије до данашњег дана, да је она њен једини прави и законити наследник, а уједно и прави и канонички репрезентант у данашњем времену.

Г. Вукићевић је као некадашњи песник — не ћемо баш рећи прави песник, ал који је у својим младим годинама, „правио“ песме — с њему својственим песничким заносом на стр. 278 испричао „како се луч автокефалне пећске патријаршије није коначно никад угасио, и тај живи и никада неугашени пламен српске црквене автокефалије св. Саве тињао је вазда, тиња и данас на Цетињу, на престолу старославне зетске[1], скендеријске и приморске митрополије. У тој једној митрополији српској држао се и до данашњег дана успешно одржао црквено-правни континуитет и традиција српске пећске патријаршије, пошто кад је нестала пећска патријаршија, црногорска је црква и на даље остала слободна и независна на каноничкој основи св. Савске пећске патријаршије“.

У времену, кад је 1766. пећска патријаршија укинута и сједињена с цариградском,

[1] Да данашња цетињска митрополија није исто што је била старославна зетска; то смо напред споменули.

седео је на цетињском престолу митрополит Сава.

А *какав* је био исти Сава, било је напред спомена. Овде ћемо по истом извору навести о њему и о црногорском свештенству и о Црногорцима још ово: „У осталом духовништво црногорско пало је у толико незнање, да се веома удаљило од правог хришћанства. (308.) — — Црногорци готово сви, незнајући никакав рад и будући удаљени од хришћанства и човекољубља, хране се крађом и грабежом не питајући ни за веру, ни познанство, ни човештво. У оманьим четама по 10—20 људи, договоре се и иду у турске провинције на неколико дана или месеци, и знајући сва тамошња места и пролазе, леже дању у шумама а ноћу краду и пале не штеђећи никога ко им падне шака у њихове зверске руке. Они сматрају све за Турке, а највише страдају бедни хришћани. Добивши тако невином крвљу попрскану пљачку, враћају се дома. Ту крађу они називљу вечитим ратом с Турцима, а у самој ствари они и не виде Турчина ван црногорских каменова и својих кућа.“ (312.). „Самовоља, непослушност, међусобно убијање, дрскост, крађа, грабеж, тајни договор са непријатељем, издаја, превара, обмана, крвосуђе, и насиље овладали су у готовс свима становницима тако слепо, да се дуговремена употреба ових порока сматра у њих за древни обичај, и дошло је већ до тога, да један у другог отимају кћери и продају Турцима без сваке казни. Примери оваке бешчовечности често су се понављали. Такав презрени начин живота удаљен од човекољубља и хришћанства, удружен је још био са многоженством и недозвољеним браком са синовљевом женом поред друге законе. Свему је томе било узрок глупо свештенство. — „(314.). —“ 6. Септембра одслужено је благодарење за победу руске војске над непријатељем. На служби је чинодејствовао митр. Сава са два свештеника и једним ђаконом. Служба је била врло нескладна, без икакве архијерејске церемоније, без одежда, митре, архијерејског паса и свећњака. Митрополит је био у обичној својој мантији с камилавком и на двоје положени омофор на плећима; то му је било све архијерејско одело“. — „8. Септ. као на дан храма митрополије црногорске, митр. Сава је саборно служио у цетињском манастиру, али је он ту саборну службу због превелике старости своје поверио, а млађи свештеници и ђакони (који нису много млађи од њега) још је не научили.“ (318.) — „22. Септ. као на дан крунисања царског величанства, после службе било је благодарење. Служили су патријарх Василије и митр. Сава са два свештеника без ђакона, место кога је читао јектеније патријарх не излазећи из олтара. И митр. Сава није излазио из олтара. Невештина којом је ова служба свршена, доказује да се ова два светитеља по висини свога положаја ретко вежбају у томе.“ (325.).

Кад се *ово* зна, што није забележено и рекао какав странац, него Рус, уз то кад се зна, какво је у то време било црногорско свештенство по причању владике Петра II. у „*Горском вијенцу*“ судећи по попи Мићи, који кад започе *онако* читати своје писмо, Вук Мићуновић не могаше се задржати, а да му не каже:

Лијепо ли ова сабља чита,
Дивно ли нас данас разговори!
Амаватн, ће научи тако?
Јесу ли те у Млетке шиљали?
Када своје тако осјећаш,
А да што би с туђијем чинио?!

на што му поп Мићо одговори:

Ти се Вуче, ка' да са мном руга?
Какав наук тако и читање,
Да сам ијо бољег учитеља,
Те бих и ја данас боље читб.“ —

и што је Доситије рекао у својим „Баснама“ (192—195.) о Црногорцима, рекавши и ово: „— — Погани су, проклети и вечне сраоте достојни неки места обичаји, где за осветити крв једнога, оде нечовек и убије другога, који томе ништа није крив, — — такови нити је кад веровао, нити верује Христа, но самога дјавола, коме се такови дели служи — или бареи нека не лажу, него нека се и словом одреку Христа, кога пресвету науку нити слушају нити познају. Они, кад се међу собом поздрављају, веле један другом: Свјетао ти образ! Ово је прекрасан поздрав! Али ваља знати да они, који у време мира туђе неправедно грабе и отимају, и друге лупежким начином убијају, они су за вешала. А може ли икада светао образ бити онога, ко је достојан да на вешала виси — —“; уз то кад помислимо и на причање познатог руског научењака Е. Голубинског „— — владики черногорскіе были не только духовними пастирами, но

вићстѣ и мірским правителями и вождями своего маленьскаго народа, или одновремено его архіереями и князьми — —“ („Краткій очеркъ исторіи православныхъ Церквей Болгарской, Сербской и Румынской“ стр. 604.), рекавши на стр. 601. „слабаго характеромъ Савву“: — држимо за излишно даљег и бољег доказа о поједичности причања г. В. о чуваној и одржаној лучи и пламену св. савске автокефалије пећске патријаршије у Црној Гори.

Напоменути нам је још и то, да је прејемник митр. Саве, Петар I. морао да моли митрополита карловачког Мојсија Путника да га рукоположи за владику, што је исти и учинио 13. Окт. 1784., а његови прејемници морали су ићи у Русији, да их тамо рукоположе, да не говоримо *како* су они бирани и *како* се данас поставлају, што све не показује праву автокефалност цетињске митрополије, а још мање наследника пећске патријаршије.

Наивни митрополит Путник не познавајући Црну Гору, прочитавши донесено писмо од архимандрита Петра, црногорског губернатора Јована Радонића, мислио је да је и код њих губернатор оно, што је у Угарској, упутио је и њему писмо, у ком му је јавио да је рукоположио Петра за владику, давши му титулу „превасходителства“, а није знао, да су Радонићи купили гувернадурство од Озринића за 100 цекина, ~~а да~~ је ~~послао~~ укинуо Петар I. 1831. Које чанчење

Гувернадури Радонићи били су испрва илетачки а потом аустријски плаћеници — шпијони — више ради своје личне, него опће користи. („Књижевни радови“ од арх. Нићифора Дучића, Ш. 55.)

За поткрепљење своје тврдње, да су цетињски митрополити наследници пећске патријаршије, наведе г. В. за разлог и то, што се зетска епископија стављала на прво место у пећској патријаршији, што стоји, ал пошто зетска епископија као што рекосмо није једно исто, отпада тај г. В. разлог.

Дочим су се 1709. митрополитима називали архијереји: скопски, захумски, рашки, београдски, темишварски, ваљевски, називао се цетински Данило само епископом. („*Летопис*“ 150. стр. 76.)

Што је митр. Сава у поменутом своме писму рекао да су се њему „как наістаршему“ српски архијереји обратили, то је он Русима могао рећи с тога, што је он у истини могао бити најстарији по годинама, а не да је његова столица била најстарија, јер у то доба и није било никакве разлике међу архијерејима осим у називу.

Извести из тврдње Савине „и никаквој власти неподлежашчему с моими Черногорскими народи“, да „је иста ставка врло значајна, јер сведочи, да је Црна Гора била самостална и никаковој страној власти неподложна држава“; — то је могао само поетични г. Вукићевић извести.

О хваљеној вековној самосталности црногорској, данас дознајемо доста из Иларијонових „Монтенегрина“ и списа г. Јована Н. Томића.

О њиховој самосталности баш за времена Савина, навешћемо из напред споменутог дневника руске експедиције од 1769. само ово: „— — При свем том плаћају Црногорци Турцима новчани данак, и под видом таоштва, држе их Турци невољнике, које им дозвољавају искупљивати по 50 дуката за човека. Прошлогодишњи црногорски акт (управо неистинито хвалисање) испунио је сву Европу невероватном вешћу, да је турска армија имала 250.000 људи, и да су храбри Црногорци, и ако их је свега било 6000, разбили Турке у две битке, узели цео стан, прогнали их од својих граница, и да су напослетку Турци изгубивши 40.000 били принуђени за мир. При свем том не види се у победилаца ништа од тог пљена сем спаљених њихових сопствених домова и многих Црногораца убијених и заробљених. Сем тога дато је из свих пет црногорских нахија Турцима по 15 људи у таоштво, од којих су неки побегли поткупивши турске стражаре. Седам их је искупио кнез. а веле да их још више од 20 чами у невољничким оковима“. („*Годишњица*“ XI. 313.).

Даље наведе г. В. за своју тврдњу следећу околност: „Врло значајна је и та околност, да су за време трајања пећске патријаршије зетски епископи и митрополити били заменици патријарха и као такоји носили титулу „екзарха свјатјејшаго престола пећскаго“. Ту титулу носили су зетски митрополити не само из доба Петровић-Његоша, него и од најстаријих времена, па све до пада пећске патријаршије. Кад се Арсеније III. пећски патријарх 1682. крену у ацилук у Јерусалим, повео је са собом и свога „екзарха“ Висариона Бајицу,

тадашњег митрополита зетско-црногорског." (Иларијон Руварац „О пећским патријарсима" 1888. стр 88.)[1] Под екзархом разумева се у нашој цркви обично заменик патријарха, митрополита или епископа. Било је и других епископа, који су носили титулу екзарха, наиме они који су замењивали патријарха у областима где није било српских православних епископа. Изасланици пећске св. столице, који су прегледали наше цркве и манастире у овостраним земљама, потписивали су се у црк. и манзаписима, екзарсима пећске свете столице. — —" (34.)

Рекосмо, да поменути екзарх Висарион није био владика, а да црногорске владике као такови нису бивали патријархови екзарси, па ни Рувим владика који је умро Јануара 1685., ниди се из тога, што је по његовој смрти дошао патријархов екзарх (по свој прилици босански митрополит, пошто су они обично бивали његови екзарси за Далмацију, коју титулу — екзарх Далмације — носе и данас), ради каноничне визитације и у Црну Гору, Грбаљ, и Паштровиће, којом га је приликом познао себи у Котор которски провидур Зено, и пошто га је лепо обдарио, предао му је писмо за патријарха, у ком га је молио, да на место Рувима постави лице одано млетачкој републици — а то је био млад калуђер Висарион, који је постао митрополитом цетињским. („*Десет година из историје српског народа и цркве под Турцима*" (1603—1693) од Јована Н. Томића стр. 10.).

[1] Истина Иларијон је навео у реченој књижици, и то не на стр. 88. него 85., да је у патријарховом друштву — Арсенија III. — био и екзарх покојног патријарха Максима Висарион, ал не рече, да је то био митрополит зетско-црногорски.

Исто место по наводу „*Гласника*" XXXIII., 84—100. гласи: „ — — И поіех съ собою по сл҃женіе попа Сав҃ и архидіакона Данила и тахи — Велька и во дрѣшство им бысть свѣтопочитаемаго и блаженѣйшаго г. Максима патріарха сл҃житель іекзарх кир Висарионъ и поп Василіе — — успут му се придружио митрополит скопски кир Теофан и владика дупнички кир Висаркон — —".

Да је поменути Висарион био владика зетски, зар то не би и за њега Арсеније рекао? Чудно нам је, да је и г. Томић могао рећи да је поменути екзарх Висарион био владика цетињски, кад је он постао црногорским владиком тек Априла — Маја 1785., те да није могао бити епископ, кад је патријарх Арсеније пошао у Јерусалим.

Поменути у путопису патријарховом екзарх Висарион биће онај, за кога игуман хиландарски Кирило у својим белешкама рече, како је у Јануару (1690.) патријарх Арсеније побегао из Пећи у Београд „а многи иноци и екзарси погибоше близ патріарха и Висарион ще се звао велики близ патріарха погибе — —" (Рукопис.)

Истина, називао се и писао се тим именом и владика — митрополит црногорски Василије Петровић, који и ако је имао одавати покорност и послушаније правом митрополиту своме стрицу Сави, он се издавао за правог митрополита, а називао се тим именом с тога, што је у истини и имао ту титулу, као што се наводи и у грамати патријарховој од 22. Авг. 1750. Ал треба знати, да он титулу екзарха „свјатјејшаго трона сербскаго", није добио приликом свога рукоположења за владику 25. Авг. 1750., него да ју је добио још као архимандрит.

У званичном оригиналном акту новосадског владике Висариона Павловића од 6. Авг. 1749. вели са: „Понеже Блаженѣйшій Архіепископъ Пекскій и Славено-Сербскій Патріархъ Г. Аѳанасій с' освященнымъ саборомъ своимъ архіерейскимъ чрезъ Архімандрита свят҃ѣйшія Славено-Сербскія великія церкве, и Ѳрона Пекскаго Е҃ѳарха всечестнаго куръ Василіа — — —." (Рукопис). А спомиње се 1750. као архимандрит и екзарх у поменутом делу „*Стари српски натписи и записи*" II. 165.

Василије је Петровић, као патријархов екзарх, долазио у Карловце и као архимандрит и као владика, а долазио је да купи милостињу за патријаршију, односно по ствари што их је изнео патријарх Арсеније IV. из патријаршије и донео у Карловце.

Он је ту прилику употребио у своју корист, те добивши патријархов печат, правио је с њиме злоупотребу, добијене ствари и милодарније није однео у Пећ, него на Цетиње, односно задржао за себе.

Ко је и *какав* је био исти Василије Петровић, може се видети из нашег чланка: „*О Василију Петровићу владици црногорском*" у XXXIII. „*Споменику*" кр. српске Академије.

У осталом, није само Василије Петровић као архимандрит а доцније и као владика — митрополит имао и носио ту титулу, него је исту титулу носио и као архимандрит и као владика Јован Ђорђевић митрополит карловачки.

У своме оригиналном писму од 18. Дец. 1745. писатом у Карловцима, потписао се: Іѡаннъ Гєѡргіевичь Архимандритъ Дечанскій и Ѳрона Пекскаго Е҃ѳархъ", (Рукопис), а на препоруци оригиналној од 17. Сент. 1750. потписао се „Іѡаннъ Гєѡргіевичь, Божіею Милостію Православный Епископъ Карансебешкій,

Вершачкый и Лѕгошкій и Ѳархъ Престола Патріаршескаго“ (Рукопис).

Исти се Јован Георгијевић као арх. Дечански наводи и у споменутим записима II. 149. као ексарх трона пећског.

У њима се спомиње као ексарх трона пећског и архимандрит нишки 1760—1765. Григорије Дрекаловић 199. 222. 458.

Патријаршких је ексарха било и протосинђела па и самих јеромонаха, као н. пр. Атанасије Пећанин протосинђео и јеромонах Митрофан Поповић, ексарси патријарха Арсенија III. („*Споменици из будимског и шишанског архива*“ од Витковића, VI. 73.)

А било је патријаршких ексарха и владика, као н. пр. што је био Јефрем Бањанин, бивши јегарски владика 1715. („*Владика јегарски владика Јефрем Бањанин*“ од нас 31. стр.)

„Исаија Бакановић († 1708.), Софроније Подгоричанин († 1711.), Вићентије Поповић († 1725), признавајући пећског патријарха Каленика († 1710.), Атанасија († 1712.) и Мојсија († 1725.) за старијег од себе, молили су исте да им као својим ексарсима у Угарској благослове, да се могу називати великим или врховним митрополитима у овој (угарској) земљи“ („*Летопис*“) 150. 75.)

Г. Вукићевић као да не зна шта су то ексарси, кад је могао *онакав* закључак извести из тога што је Василије Петровић био ексарх пећског трона.

Да је записано у »*Die Synoden und episcopal-Ämter in der morgenländischen Kirche*« *von Dr. Jos. Zchischman*, Беч 1867., или у »*Lehrbuch des kath. Kirchenrechts*« von Dr. Joh. Fr. von Schulte, Giessen 1873. или у које друго црквено право, као у „*Достојанства у православној цркви*“ од др. Н. Милаша; увидео би на њих, да су се у IV. веку, пошто су постали патријархати, неки митрополити, као митрополит од Хераклије у Тракији, од Цезареје у Понтусу, од Ефеса у малој Азији, имали власт над другим митрополитима, без да су признавали власт патријархову, и називали се ексарсима.

Право је њихово било, да су сазивали и руководили синоде, потврђивали и посвећивали изабране епископе, решавали епископске призиве, давали диспензације.

Доцније пак, пошто су престали такви ексарси, патријарси су и митрополити ради бољег надзора, постављали своје ексархе с разним правима, и то или доживотно или на извесно време

Таких је ексарха било и митрополита, и епископа и црквених достојанственика — неепископа. Тако и пр. био је патријарха Филотеја I. ексарх сакеларије, који је заузимао друго место међу црквеним достојанственицима I. реда — десног хора.

Доцније су и епископи имали своје ексархе.

И у Карловачкој је митрополији било поодут пећске патријаршије, митрополијско-епископских ексарха. Митрополитски су се називали генералним викарима.

Митрополитских је ексарха па и викара генералних било и епископа и протосинђела и простих јеромонаха, а епископски су обично бивали јеромонаси.

На захтев владе, укинути су ексарси 1769. на народном сабору.

Пошто смо доказали, да ексархатство митр. Василија Петровића није никаква „значајна околност“, нити да стоји тврдња г. В. „да су за време трајања пећске патријаршије зетски — управо црногорски — митрополити били замесници патријарха и као такови носили титулу „ексарха свјетљијаго престола пећског“; држимо да смо довољно доказали и опровргли тврдњу г. В. да је једино црногорска митрополија сачувала до данашњег дана црквено-правни континуитет пећске патријаршије, и да је она не само њен прави и законити наследник, него јој је уједно и једини прави и канонички репрезентант у данашњем времену.

И као што црногорска митрополија од дана укинућа пећске патријаршије до данашњег дана није била њен „прави и канонички репрезентант“, која митрополија у строгом смислу црквено-каноном није ни имала одличија једне црквене области, јер њени митрополити — бар до 1851., само су по имену били митрополити, а да и не говоримо о њеном свештенству и калуђерству, и ако у којој црквеној области није пажено на канонско наређење, у њој је најмање пажено; тако исто не може она ни бити њен наследник.

Не може то бити, не само с тога, што се по учењу наше цркве и канонског наређења једна патријаршија не може састојати из једног једитог архијереја, који мора ићи и молакати туђу црквену управу, да га произведе за архи-

јереја, него која нема ни других услова за то: као спремног свештенства оба реда и добро уређене богословије, а да не говоримо о немању ни нужних зграда за њено смештање, као ни трошка за издржавање њено.

А нада сним тим, што ма *какве* политичке прилике наступиле, нема те државе — не изузимајући ни саму Русију — која би могла бити за то, да се црногорски митрополит прогласи за српског — пећског — патријарха и да се на Цетињу смести патријархат српски, нити би и једна од данас постојећих автокефалних српских цркава пристала на то и покорила јој се.

А да ли би данас било Србаља, који би се радовали да се цетињска митрополија прогласи за патријаршију; не би згорег било, да код првог идућег народног збора, г. В. упита своју милу Србадију за њено мишљење у том погледу.

1894. г. В. је држао да их не би било, који би се радовали да се призренска митрополија прогласи за српску патријаршију.

Откуд је, *како* је и *зашто* је г. Вукићевић у својој поменутој књижици дошао на ту идеју, да „ломи копље“ за цетињску митрополију и да у опште потреба питање о успостављању пећске патријаршије, које питање по самој његовој тврдњи „има данас само теоретичке, а не и практичке предности“, и из *којих* је побуда данас променуо своје мишљење од 1894. о укинућу пећске патријаршије; то сам Бог зна и г. В., а можда и неко трећи, ког је заголицало, да пошто је барски архибискуп проглашен за примаса Србије, да би требало прогласити и цетињског митрополита за српског — пећског патријарха, не би ли се тиме добило основа прогласити и „господара“ за српског цара.

Ми смо у 62. „*Гласника*“ српског ученог друштва у чланку: „*Ко је наследник српске пећске патријаршије?*“ предложили, да пошто је св. Сава установитељ српске архиепископије и јерархије, исту сместио у Жичи; пошто је првовенчани краљ Стеван наредио, да се у Жичи постављају српски архиепископи; пошто се Жича за цело време све до установљења српске патријаршије, и ако у њојзи нису непрестано седели архиепископи, називала „великом архиепископијом“, а по установљењу патријархата и дом Спасов (т. ј. Жича) православна патријаршија отачаства нашега“, и тек од кнеза Лазара, када је српска држава почела опадати, назвала се српска патријаршија „пећском патријаршијом“: да се у краљевини Србији, архиепископија и митрополија београдска прогласи „архиепископијом жичком и патријаршијом српском“.

И како је од тога доба прошло скоро пуних 20 година, а ни српска влада ни јерархија није у том погледу озбиљног корака чинила ни предузимала за све то време, а ни њихове скупштине нису у том погледу свога гласа подизали, из чега се мора само то извести, да се они не слажу с тим нашим предлогом; не остаје нам ништа друго, него да га и ми повучемо, па нек и он послужи за доказ потомству, *какви* смо били при свршетку XIX. и у почетку XX. века.

Истина, прочитана је у XXVII. седници народне скупштине од 4. Децембра 1896. интерпелација, потписана од 71 посланика, у којој се пита влада — — г) Јесу ли колико толико основани изгледи, да наша браћа у Турској васпоставе опет оно, што су и под турском имали и што су им грчке интриге уништиле — стару пећску патријаршију?“, на које се интерпелације види, да интерпелантима није ни на ум пало, да интерпелишу владу о томе, да л' је она вољна да ради на томе, да се београдски митрополит прогласи за српског патријарха, него да л' има изгледа, *да се за Србе у Турској успостави пећска патријаршија.*

На ово је питање, одговорио тадашњи председник министарства г. Стојан Новаковић: „— — Да ли се пећска патријаршија може или не може васпоставити, питање је, на које је мени врло тешко одавде са овог места дати одговор. Има један велики принцип, коме ми морамо одавати правду, а тај принцип зове се: јединство православља. Јединство православља треба да је оличено у Васељенској цркви. Желети је, са стране свију православних људи на балканском полуострву, да црква православна чини једну једину целину.“

На исту је интерпелацију донела скупштина ову резолуцију: „Народна скупштина уверена са неправде нанесене народности српској у Скопљу од стране васељенске патријаршије, са задовољством констатује, да је влада краљевска у питању владичанском у Скопљу схва-

тила прави значај тога питања и присне осећаје народа српског, и у исто време најављује јој уверење, да ће на том путу увек наћи једнодушну потпору целога народа српског, те да се једном учини правда и српској браћи, која стоје под моћном и пријатељском царевином Турском. Примајући на поводљном знању одговор г. председника министарства и министра иностраних дела, народна скупштина прелази на дневни ред."

И из одговора министрова и из закључка скупштинског види се, да нису ни они били ни за обновљење пећске патријаршије, а још мање за проглашење београдског митрополита за српског патријарха.

Питање о васпостављању пећске патријаршије третирано је и на митингу Македонаца и Старо-Србијанаца, одржаном 8. Дец. 1896. у Београду, и на њему је донесена у том погледу резолуција: „— Обратити се Њ. В. нашем пресветлом Господару вечно славноме Султану Абдул Хамиду с најпокорнијом и најпреданијом молбом, да услиши наше праведне жеље, те да прекрати грдна душевна мучења, којима нас излажу Фанарски Грци. Ово ће се најлакше постићи тиме, што ће се дати потпуна самосталност Српској Патријаршији која је поменутим берaтом придата Васељенској патријаршији."

Збор је дакле био за то, као што је један говорник и рекао „да се обратимо Њ. В. Султану и од њега тражимо, да укине незаконину радњу свога претка т. ј. придружење пећске патријаршије Фанарској цркви, да дакле, васпостави нашу православну пећску патријаршију, а тим исправи незаконину погрешку од 1766."

Из наведених разлога повлачећи горњи свој предлог, не остаје нам ништа друго, до ли да се и ми придружимо гласу српског народа искупљеног на мајској скупштини 1848., на којој је било и браће Србијанаца, који једногласно и једнодушно уздигоше карловачку архиепископију и митрополију на патријаршију и прогласише Јосифа Рајачића за српског патријарха, кога Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ Франја Јосиф потврди у том достојанству и које достојанство — титулу — признаде и уважени државни сабор угарски IX. зак. чл. од 1868. и сви српски народни сабори од 1860. до данас, и које му достојанство признадоше и признају и све автокефалне, па и сама цариградска и јерусалимска патријаршија, кад се и онако више не може успоставити пећска патријаршија са својим старим епархијама.

И придружујући му се, остајемо и данас при томе, да карловачки архиепископи и митрополити и као српски патријарси, нису наследници пећског патријарха, ал који према свима условима и околностима имају највећег права на титулу српског патријарха.

И кад *овако* стоји са укинућем пећске патријаршије и са њеним наслеђем од стране цриногорске митрополије; нека штовани читаоци ових редака просуде све ако њено питање по тврдњи г. В. и добије у скоро свог практичког значаја — шта је под овом фразом г. В. подразумевао, не можемо да сазнамо —, да ли је г. В. *онаквим* својим расветљењем „учинио у истини услугу српској дипломацији и цркви обе српске државе, кад буду радиле на успостављењу пећске српске патријаршије, чему ће — по тврдњи г. В. — ускоро време доћи."

Да пак поменута књижица г. Вукићевића није српској књижевности, односно црквеној историји никакве користи донела, као ни једног новог до сад непознатог момента изнела; *што ми тврдимо, и тврдећи то, стојимо за то на биљези г. Вукићевићу.*

Карловци 1. Маја.

Гг. вероучитељима поводом питања о свештеничкој мировинској уредби.

Агијом окружног протопрезвитера карловачког, високопреч. г. Ј. Јеремића, повела се у нашем свештеничком животу озбиљна реч о поправци дотације парохијског свештенства, а у првом реду о стварању пензионог фонда и завода за свештенике парохе. На збору свештенства карловачког протопрезвитерата, одржаног у Карловцима 27. априла т. г. усвојене су резолуције, којима се хоће да даде директива надлежним факторима при стварању те нове уредбе, и изабран је одбор седморице, који ће спремити предлоге за збор целокупног свештенства митрополије карловачке, а ваљда ће и после бити као посредник између свештенства и Саборског Одбора, који би имао спремити сабору предлог у томе погледу.

Мисли у тим резолуцијама су здраве

и оправдане и српско свештенство радосно поздравља тај први озбиљни корак, за који треба да се ангажују сви наши протопрезвитерати, те да на својим зборовима приме што је већ усвојено, а допуне и предложе, што држе да је умесно и оправдано, да на скупштини свега свештенства рад буде што потпунији и свестранији. Збор свештенства карловачког протопрезвитерата учинио је своје, а нема сумње, да ће и остало свештенство озбиљно схватити и приграбити тај покрет.

Усвајамо сви потпуно закључке збора српског свештенства карловачког протопрезвитерата. Но нека ми је уз то ипак дозвољено, да упозорим на овом месту у првом реду штовану гг. колеге самосталне вероучитеље на автономним и државним средњим, а такође и катихете на основним школама, а затим и одбор седморице, као и остале факторе, који ће бити меродавни при доношењу нове уредбе, на неке допуне оним закључцима свештеничког збора карловачког протопрезвитерата.

На томе су збору донесени закључци, који говоре о уређењу мировинске закладе само за парохијско свештенство. О вероучитељима се ништа не говори. Дабогме, да смо сви далеко од тога, да то тумачимо као малициозност, него ће бити да је једини разлог томе тај, што на том збору није било ни једног вероучитеља, којега би присутност већ довољна била, да скрене пажњу збора и на ту страну. Заборавило се.

Ради тога је потписани на збору свештенства вуковарског протопресвитерата, одржаном у Вуковару на трећи дан Духова т. г. предложио две допуне, које је збор једногласно и примио. На овом сам месту рад да изнесем те допуне пред шири круг и да их потање мотивишем, него што сам то тамо могао.

Садржај прве допуне је: да се умоли високосл. Саборски Одбор, да при доношењу нове уредбе прецизно нормира и односај вероучитеља према мировинској уредби, а друге: да се вероучитељима при прелазу у парохијску службу урачунају у мировину године, које су провели у катихетској служби.

Мировинска уредба од 1892. год. §. 2. al. 1. примила је у своју закладу и вероучитеље. То место овако гласи: „Редовни су чланови (мировинске закладе) српско православно сеоско свештенство без разлике степена, стања и занимања“. Кад су дакле сви свештеници без разлике занимања чланови те закладе, онда су ту дабогме и вероучитељи. Морали су се и вероучитељи примити за чланове те мировинске закладе, јер многи вероучитељ прелази у парохијску службу, губи на тај начин право на државну мировину за своју жену и децу после своје смрти, те се морало том уредбом побринути и за тај случај.

Доношењем пак нове уредбе промениo би се положај вероучитеља према мировинској закладе, јер би нова уредба одредила мировину и за свештеника, оседелог и изнемоглог у својој служби. При уредби од 1892. год. би удовица и деца вероучитељева имала право на мировину и из државне мировинске закладе и закладе наше, јер јој то право зде и признаје се, пошто јој је супруг уплаћивао у обе закладе. Ако се пак оствари мировинска уредба и за свештенике-парохе, што би свакако било и оправдано и неопходно потребно, онда настаје питање, како да се уреди односај самосталних вероучитеља према тој будућој закладе.

Вероучитељ, који доживи своју мировину, не може имати и потпуну мировину из свештеничке мировинске закладе, и ако је у њу уплаћивао исто, као и парохијски свештеник. Држимо, да не може имати дуплу мировину, јер од које ће га службе наше автономне власти решити, да му дозначе мировину из своје закладе? Зато и не тражимо потпуну мировину за себе, али то свакако морамо чинити за своје удовице и децу, јер иначе нема смисла да плаћамо, а да од тога немамо никакве користи. Потписани је н. пр. досад уплатио исто толико у свештеничку мировинску закладу, колико и у земаљску, од које има и за себе и жену и децу мировину, па је по себи јасно, да новац онај, уплаћени у нашу закладу, не може једноставно пропасти, него мора донети неку корист, кад је већ плаћен. А исти је такав случај

и код сваког другог самосталног дефинитивног катихете, јер се од сваког тражи, да пре рукоположења свога уплати извесну своту у мировинску закладу. Јасно је дакле, да *удовица и деца вероучитељева морају имати и у новој уредби исти права, као и удовице и деца парохијског свештенства, јер су њихови мужеви, односно очеви, имали и једнаке дужности према мировинској закладу као и парохијско свештенство.*

Но да ли је право, да сам вероучитељ, који доживи доба своје мировине, нема од наше закладе ни пребијене потуре, и ако је уплаћивао сасвим исто, као и парохијски свештеник? — Дабогме, да није! — Једнаке дужности — једнака и права, а ако се та права не могу уживати у потпуној мери, онда се мора наћи неки начин, да се бар донекле могу уживати, колико је праведно и поштено. Ми изјављујемо, да не тражимо две пензије, али не можемо пристати ни на то, да vis a vis својој личности уплаћујемо са свим бадава. Јер ако од нашег уплаћивања има користи само наша жена и деца, онда би наше уплаћивање морало бити много мање, него оно парохијског свештенства. Ту би се морао наћи са свим други кључ за вероучитеље, него за парохијско свештенство, јер вероучитељ не би имао онакве благодати од те закладе, као парохијски свештеник, те није право ни да плаћају обојица једнако.

Оваквом решењу би било на путу силних сметњи. Млад човек ступа у катихетску службу, па ни сам не зна, колико ће се у њој задржати. Хоће ли уплатити у нашу мировинску закладу потпуну своту, или само за своју, евентуално, удовицу и децу, па да н. пр. после 15 година, кад пређе у мировинску службу, натовари себи и повишење основне главнице и приносе на њу за све дотадање године? Тада би од своје катихетске службе имао само терете и неугодности. Мора дакле за сваку евентуалност уплатити у мировинску закладу целу своту, као и парохијски свештеник, да не дође некад у незгодан положај.

Зато ми држимо, да има само један начин, да се та ствар праведно реши, а то је овај: Вероучитељ при својој ђаконској хиротонији има уплатити у мировинску закладу онакву своту, као и парохијски свештеник и све приносе као и он тачно уплаћивати, а кад доживи време мировине, има му се дати као годишња рента према његовој уплаћеној своти, нешто и мања од онакве, какву би му и други повчани заводи дали, мања наиме у толикој мери, што и после смрти његове удовица и сирочад уживају мировину. Но пошто је ово мировинска заклада, а не обични повчани завод, то би се могла и требала дати потпуна рента, колику би давао повчани завод, јер парохијски свештеник прима уз нису уплату и приносе много већу мировину, него што би била вероучитељева рента. То је наиме много мање потраживање од мировинске закладе, али је право и оправдано, а ми због наведених узрока и не тражимо више.

Кад вероучитељ после 30 година службовања добије државну мировину, он је у свештеничку закладу уплатио са основним улогом и годишњим приносима — рачунајући, да тај капитал са интересом на интерес прогресивно расте, што се свакако мора рачунати — у најмању руку близу 2000 круна, а са највећим улогом и на 5000 круна, јер ко је уплатио у мировинску закладу 1200 круна основног улога, за 30 година уплати само прилоса још 2160 круна дакле 3360 круна само улога, а где је на то камата?! Уплатио је н. пр. 3500 К. После 30 година му припада рента (а не обичан интерес) на ту своту, како то дају и други повчани заводи, наравно према годинама, кад је почео уплаћивати, јер је мања рента, кад ко почне са 23. а већа кад се почне са 35. годином живота, пошто се мења према добу живота и процент морталитета.

Рачуска операција није тешка, јер сви повчани заводи тако рачунају. Рента би се одредила вероучитељу после 30 година катихетског службовања без обзира на број службових година, који би се тражио за мировину парохијског свештенства, јер са навршеном 30. годином службе иде вероучитељ у мир.

Ми дакле тражимо, да будемо према мировинској закладе просто улагачи, да

постигнемо својим уплаћивањем извесну годишњу ренту (не обични интерес на уплаћену своту!), а не пуноправни пуни чланови, као што су парохијски свештеници; *наше удовице и деца пак да су у закладу изједначени са удовицама и децом парохијског свештенства.*

Друга допуна јесте природна последица првој. Кад вероучитељ пређе у парохијску службу, губи право на ренту, а изједначује се у правима са парохијским свештенством, јер је уплаћивао редовно у закладу кроз све године, које је провео у катихетској служби, те му се зато те године имају у мировину и урачунати. То је природно и само оправдано.

Приме ли се те допуне у том смислу као подлога за нормирање односаја самосталних вероучитеља према свештеничкој мировинској закладу при донашању нове уредбе, држимо, да ће задовољити и вероучитеље, а бити на корист и самој закладу, јер би вероучитељ много, много мање примао из закладе у име ренте, него што би примао пензије умировљени парох, а исто су обојица уплатила. То би само било на корист и јачање закладе. Уопће ће заклада бити јача, што буде имала више чланова, а још јача, ако узима чланова, који ће једнако уплаћивати, а мање примати него други, као што би овде био случај са самосталним вероучитељима. Не донесе ли се таква уредба, него да само удовица и деца вероучитељева имају права на мировину, онда се мора начин плаћања друкчије уредити за вероучитеље, а друкчије за парохијско свештенство, јер вероучитељи имају много мање користи од закладе, па је наравно, да и плаћају мање.

Може бити још један случај, да се наиме вероучитељи не приме у закладу, него да уплате накнадно и основни улог и приносе у закладу, кад прелазе у парохијску службу, те да онда ступају у сва права парохијског свештенства према закладу. Но држимо, да се овако неће ни у ком случају решити, јер то нити би било у интересу нове закладе, нити на добро вероучитеља, нити у интересу угледа свештенства уопће. У интересу закладе не би било, јер би имала мање чланова, и то чланова, који јој сразмерно више доприносе, а кобно би управо могло бити и за удовицу и децу оног вероучитеља, који није одслужио прописани број година, да му удовица и деца стекну права на државну мировину, — који умре дакле пре навршене пете године оног службовања, које му се рачуна у мировину. Та би се удовица с децом злопатила без икакве мировине; нити би имала што од државе нити од свештеничке мировинске закладе, него би тако с децом изврнута била највећој невољи, што не може никако бити на дизање и чување свештеничког угледа, а што лако може и одбијати од и онако трудне катихетске службе. У том пак случају, да се наиме вероучитељи никако не приме у закладу, морала би садања заклада повратити и улог и приносе са интересом на интерес свима онима, који ни дана нису били парохијски свештеници, него смо као катихете уплаћивали и у нашу автономну закладу, јер нам тај новац не би ваљда могао пропасти. Многи од нас нису били у парохијској служби, па да би тек онда прешли у катихетску, те да су на тај начин изгубили право на своје улоге, да их се одрекли, него је од нас тражено, да баш као вероучитељи уплатимо и уплаћујемо.

Држао сам за потребно, да изнесем ове разлоге пред ширу публику. Ако ко зна бољи начин, нека га изнесе, па ћемо сви радо пристати. У нашем је интересу, оправдано је и дужност нам је, да се старамо за себе и своје. Зато молим преч. гг. колеге самосталне вероучитеље било средњих, било основних школа, да ми изволе — ако се са горњим разлозима слажу — послати свој пристанак само у неколико речи (од прилике овако: Молим да се питање о мировини вероучитеља, њихових удовица и деце уреди на начин, како је изнесено у приложеној представци). Те бих наше потписе прикључио представци, коју бих — ако је по вољи гг. колегама — саставио и послао одбору седморице, да је у своје време достави високославном Сабореском Одбору на вољно уважење, што би одбор без сумње радо и учинио. Та би представка била као предлог и мотива-

ција закључцима, које ће збор целокупног свештенства митрополије карловачке усвојити, а не сумњамо, да ће и ове допуне — у опакном виду, како сам их предложио на вуковарском свештеничком збору — постати закључци збора свег нашег свештенства.

Осек. Александар Живановић.

Протоколон*

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

1752.

Февруара.

3. Викентију архимандриту шишатовачкому наређеному чрез вса монастири фрушкогорскија проити, написата в' 9 пунктах потација, означена под ·|. J. поручена и дата бист, а т. ј. что он у свакому монастиру именем них вскир. заказивати и наручинати има.

Тогож. Испитание и суд међу попом Николом Трифоновићем парохом добрињачким и добрињачке цркве епитропа Јована Давидовића, такођер и Омербаше Турчина из Бјелиграда. Тамо и 2 меморијала против попа Николаа дато, један от Турчина а други от епитропа Давидовића.

12. Протопопи земунскому кир Василију Остојићу, на његов под 3. Фев. из Земуна них вскир. учињени и послати репорт, означени словом ·|. К. отговорено: да Г. обристлајтенанту хоћемо писмом препоручити, что бо они сироту, оставшу от покојнаго Јосифа земунца, т. ј. дјете Јосифово и туторе његове рукодержали, и недопустили би Таборовићу корнету сурдучкому, 300 фор. детиних от тутора узети, но тутори дјетету да дочувају.

Тогож. Писато и препоручено Г. обристлајтенанту Секули за дјете Јосифа преставшаго се, таквим образом, како више протопопије изјављено.

Тогож. Експедирато и послато у сву епархију сремску поучителное писание, у свако протопопиат особно, у монастире фрушкогорске, и такођер у доминиум далски, да се по свих црквах христианом публицира и наука дадет, како свјатују 40-цу препроводити.

20. Писата заповјед Г. арх. хоповском, да дмитровачкаго капрала Марка сремца, претендирајушча оних 30 фор. за њекакову 1000 шпидре дугачке, ашче истино јему должни јесу, наплатет, или что на сие оттоворити имаду, да отпишут.

В' том истом писму арх. приказато бист, да иришкаго пароха попа Ивана остави у миру, за куплени виноград на монастирском грунту, да он поп Иван свободно тај виноград уживати може.

21. Ексарх Јефрем поставлен у арест, а за узрок тај, что тајним начином, да њезна Г. Архиепископ писал њекаја писанија у епархију костајничку, в коем јурамент свој Г. Архиепископу от јего Јефрема дати, јест учинил преступити, и невјеран у том показао се, ипак ослобожден ареста Марта 2.

23. Арх. хоповски Г. Захарија, јешче с 2 калугера хоповска а имена наместника Теофана и Антонина јеромонаха приде на суд, и првјејше за претензију Марка капјара оттоворише, јако он Марко неистино на них тужбу предложил, и они нему да њесу дужни ништо, ва саочење Марку сказаше, и он јешче капјар на једно свидјетелство отзвасе, тако и ми пресудихом и арх. с прочи калугери саизвољели и престали, ашче оно свидјетелство јешче капјар покажет, да таки без сваке екзекуције имаду платити јему 30 фор. А за виноград, коего поп Иван купил, дадоше отвјет, да никако нему попу Ивану онога винограда купити недопустјат, но 40 фор. хоћеју они нему возвратити колико је он за виноград сиптропом иришке цркве дал, а то за узрок тај: једно что тај виноград и најпервјеје монастирски биз, а друго за то, зашчо поп Иван са синови своими, и без оваго винограда у монастирском гају и шуми тшчету чинил, а кад би тамо виноград имјел, тако и нишу би јешче тшчету монастир терпјел. Сиче и попу Ивану отказато да више на тај виноград уздати се неможет, но примив своих 40 фор. натраг да буде контент, зачто монастиру у том силу чинити не можемо.

24. Писах от Г. Арх. 3 писанија и почтеју отправлена, а т. ј. једино Г. Архијерејеу славонијском, другу Г. Синесију Архијерејеу арадскому, а третие отцу ексарху Арсенију у Беч.

26. Николај проигумен хоповски милостиво от них вскир. отпушчен бист поћи на свој постриг т. ј. Хопово и днешни ден из Карловаца с арх. Г. Захарнеју у монастир отидоша.

Тогож. На заповјед них вскир. идох у село

* У поседњем је броју погрешно стављено: Протоколан, у место: Протоколон.

Крушедол в купје с арх. крушодолским Г. Никифором, извавше јепче и из мон. Пахомија јрм. и Мојсеја јрм. подобњеже и проигумена Леонтија ондје сушчим и селским обоим свјашченником Петру старому и младому Давиди Гарињу, и тамо пред церквом крушедолском собравшимеја неколикым крушедолцем, и крушедолским прьваворцем такожде, от стране них вскнр. Г. Арх. и Митр. первјеје дан им поздравление, потом говорих и совјетовах да монастиру Крушедолу на отимании земле и грунта нечине обиду, особито же прьваворцем говорих, да они за труц монастиру чинећи, на мон. земли домов неподижу и неправе, зачто ашче непослушајут, за них доносле тјашко будет, јегда начнут и неволеју исте своје домове разметати, и с мон. земле преносити. И они на све рјечи моје, аки свирепи звјерие смотрајушче, много противних изговориша, а најпосле сказаше прьваворци, да они спахију плочкога слушајут, и он им тамо домове правити допустил, кад он спахија заповједит, тогда хоћеју их кварити, а без рјечи спахине ничто творити не будут: и сотим ми пак у мон. возвратихомеја.

Тогож. Прокатор монастирски с Г. секретаром Павлом и Викентием арх. у Крушедол дошедше, у село идоше, и ове домове нове, что прьваворци правет, видјеша, ту и реметкси игумен Атанасиј бил с њима.

28. Марко Степановић из села Мањелоса, жалил се здје суду духовному на своју жену именем Живану, како она с ним живјети не хоће, но сјетујући тамо сјемо бјегает, а за који узрок но не знает.

Представлена жена, и зачто тако от мужа своего законаго бјегает вопрошена, отвјет даде: будући он Марко к смјешенију са женоју ненадобни, и да година днеј уже прешила какоеу се вјенчали, она обаче с ним како за своим мужем јепче смјешенија неимала, но и сад дјевицеју јест. Марко он пак на сие отговара се, да то истина ние, но да он имал с неју смјешение како муж са женом, развје она рада самоволствовати и скитати се, того ради такве ексекуције постаља. За јеже и ми нојзи веровати немогушче, дахом с њеколико камжија наказати ју, напаче же заплашити хотјашче да би смирала се и за мужа пошла, обаче она и тако невасхотје склонити се, и говорит, да болше волит у воду скочити и удавити се, него ли би пак за овога мужа пошла, и ашче ју приморају, да сама себи смерт задати хоће, но просила се поћи у стари Јазак монастир код ондје сушчих монахин послуживати и живјети.

С того и ми разсуждајушче, и бојашчеся, ашче ју силоју за мужа поити приморамо, може она или себи, или мужу на убиство устремити се будет, и да таква зла избјежим, судихом но јеја закгеванију бити, и с препоручителним писанием у стари Јазак монастир послахом ју пребивати, и мужа јеја увјешчахом за њекое време да потернат, докле видимо какав и онамо живот она Живана показати будет, и приказахом јему Марку да ној Живани незине код неговога дома находјашчијаеја халини и кошули даст, особитоже за то манђелоскому кнезу привручихом писанием, ашче би Марко добровољно халетина дати Живани нехотјел, да га кнез принудит.

Марта.

2. Испитане и присуђене за голубињачкаго пароха попа Јоакима Николића, котори ходил без напроса и знања Г. Архиепископа, и на два мирске власти суда, а то јест код кнеза и прозивара прињкаго ходил, за њекују на два парчета предератују атестацију покрај Шодолаца Ивана и Миће сведочил, и то оно сказивал что ние истина, како по том и сам признал. Здје находитсе и писание прижаго кнеза и прочих таначника, означеное с литером Л, они под 24. февр. них вскнр. о овом дјелу за попа Јоакима писана.

6. Пешчанскому протопопи Јоану Минацкому началному и прочим вељем епитропом црковним, старога попа Ристе пешчанскаго тужбу у копии, от слова до слова преписатују послахом и писахом им, да они за то праведьее апробирајут, и испитајут ашче истином таково безчестие от Ане Адамовице, јеја дшчери Естири, и браће Естирине претерпјел, послахом же им и три атестације у ориганалу, ихже поп Риста них вскнр. покрај свое тужбе приложил, и такоји ствар била, наложихом особито, да и доктора и фелчера запитајут, и атестацију от их ашче добити могут о том, кто их послал над представлшаго се Атанацка мужа Естирина. Все же сие испитание на писму са своими подписи, с повраћением исте 3 атестације у ориганалу что скорјејше а поцљут них вскнр. приваручити изволила, в томже им послатом писани.

Тогож. Стојан Белшин, жител каменички принесал в предложеном них вскнр. мемориале,

шпецијесфакте за свјатогорца Матеа, зуграфскаго монастира проигумена, јешче к тому и 24 дуката, а т. ј. 7 рушпа, 12 оландиских и 5 цесарских и 2 талира француска принесал, кои су новци у него Стојана на аманету били, предати от снахе проигуменове жене же Пантелие Благоевића жителя каменичкаго, Марие, и здје у суду до разви̑дјенна дјела. Овај же меморнал Стојанов означен с литером ·|. М.

10. Села Кралеваца жители, а именно Стојан Недић, Стоја Марковић, Максим Срдянов и Јовица Стаиоев, именем того села кнеза и истали сељана, дадоше них вскнр. у меморналу, означеном с литером ·/. Н. тужбу на нихованого пароха попа Петра Врсајковића, и тај дан послат от суда ордер за попа Петра да доје на одговор.

11. Попа Петров отговор, испитане и сентенциа, јакоже на попа Петра, тако и исто горе именованте тужителе от суда издата, и тогож 12. Марта с потверждением и резолуциеју Г. Архиепископа, обоим странам бист публицират, и тај дан поп Петар узет под арест.

12. Извиденне и присуђење за попа и пароха черевичкаго Исака Михајловића, за њеки шлиник такође и виноград, что от него претендируе и ишчет жена Н. Н. покојнаго черевичанина Јоана Филиповића газдарица, здје и просителни попа Исака меморнал с литером ·|. О. означени обрјетаетсја.

13. Писато Г. камерал провизору Призеру Францу, и препоручено за попа Исака, да јего от нападенна жене Н. Н. Филиповића Јоана газдарице, рукодержит праведно, и за воће подобноже и виноград, за унапредашњу попа Исака болшу сигурност, да би Г. провизор учинили му дати писмо, љубазно от них вскнр. у оном истом писму препоручено.

Тогож. Г. Славонискому чрез почту послата копиа поучителнаго писанија, како что и здје во епархии сремској Г. Архиепископ дал, за ову садашњу свјатују четредесјатницу публицирати.

Тогож. На предложену тужбу от Максима Николића карловчанина на попа Петра пароха долне цркве карловачке, будући да поп Петар болан бил, преставлен бист отац јего на испитание, гдје первјеје Максим бјаше почал попа обвињавати, по истом начину како и у меморналу (означеном с писменем ·/. П.) предложил, обаче јегда попов отац против јему отговорил, потом он Максим кмиру склонена, и здје на суду полубившесја, простившесе и от попа Петра прошчение искати отишел.

16. Испитане и суд међу проигуменом зуграфскаго монастира Матеем јеромонахом, његовим братом каменичким жителем Пантелином, и Пантелином женом Марином, јакоже акта свидјетелствују, учинен бист.

17. Протопопи дмитровачкому кир Стефану Пешићу и шанца Дмитровице црквеному епитропу Антонију, написата заповјед слеђујушчим образом.

Екстракт на другој страни оваго листа ·|. написани јавити вам хоће, колико варош цркви дмитровачкој, колико пак црков Г. Михаилу Гавриловићу долга плаћати има. И сего ради сим вама обоим на крјепко привручаетсја, купноже и повељевает, да таки от свих дужников црковних, колико кои на облигацију или и кромје облигације цркви долженствују, приљежно и без свакога далшаго отложенна настојте наплатити, ибо отдавна црков за тим трпљеливно ожидает, и аше ли кои должник васпротивилсе, и абие сад исплатити свое должности нехотјел, за таковнх рукономошч от славне регименте ишчите, јеже би кто међу провинцијалими находитсе, таковаго пак са асистенцном негове инстанције принудити до исплаћања настојте, ибо и црков такођер имјеет кое кому што је должна исплаћивати, јакоже и Михаилу Гавриловићу јешче 178 фор. долженствует, за негоже такођер вама особито повељеваем, таки како долг црковни савакупите, по гласу сего протокола, најпервјее јему Михаилу речеау суму издајте и платите, да зато више нама плачући и жалећи се недосаждует. Јеже все буди вама за неотложнее исполнение.

Дато у Карловци Пашој Арх. Митр. резиденции. Марта 17. 1752.

Смирени Арх. и Митр.

М. П. Павел Ненадовић с. р.

Тогож. Хоповскому намјестнику Теофану заповјед послата да сјемо у Карловце них вскнр. предстанет.

Тогож. Фенечкому проигумену старому Василију заповјед да таки сјемо у Карловце духовному суду предстати придет.

Тогож. Фенечкому јеромонаху Мојсеју писато от их вскнр., да может без свакога сумненија и бојазни паки у свој монастир и постриг возвратити се из предјела турецкаго, камо бјаше отбјегла, а пришед во монастир житие свое да

исправит, и у свему лучше перваго покажет, игумену и братству љубовију и послушанием покоран и согласан да будет, в' том же писму совјетовато му бист.

Тогож. Фенечкому игумену Викентију писато, да без издржаних контомаци никако Мојсеја у монастир к себи примити не усудјатсе, но потом јегда издержит обичајну контомацију свободно примити јего может.

Тогож. Репорт попа Филипа Обрадовића пароха купиновачкаго за отбјегшија у страну турску Прогарци, означен же репорт сеј с литером '. Р.

18. Писато и препоручено от их векпр. Г. обрстеру от Рашковића за дјакона дмитровачкаго Павла Неделковића, да би како јего, тако и негова отца с ним у једному дому сушча, от порције и сваке контрибуције и службе мирским људем налагаемија, имали га свободна, и сад што на јего от регемента нападаетсја, да га Г. обрстер отбранит и зашчитит, такожде и меморијал от дјакона Павла Г. Арх. предложени, в тое истое писмо Г. обршчеру во оригиналу закључено и послато бист.

19. Мојсеј игумен привиноглавски, јешче с једним тогожде монастира братом, Георгием јеромонахом за претензију у 17 фор. что от монастира реченаго, аки би њеки долг зактева шокица Јела из села Раева жена умршаго тишлера Антуна Микулића, отговорише се спце: да речени Антун преко долга 37 фор. что јему било пресуђено у дужно платити, јест јешче више 7 фор. примил от монастира писани руком покојнаго привиноглавскаго игумена кир Софронка осведјетелства, и да они више ничто њесу дужни остали Антуну, но и сверху 7 фор. дао му ктитор монастирски Г. Сима један дукат, игуман Софронај једну кабаницу и Јефрем монах један појас, и то је Антун дужан, то и њесу у хесап поставили. А најлучше би конракт међу Антуном и монастирем за дјелание учињени показал, ашче неби Антуна жена Јела тој раздрала, занеже на оном, что год Антуну издавато јест, записивато. Сицевим начином пред истом Антуновицом отговор даша, и ној отказано да више при монастирцев привиноглавских ничто тражити нејма, но јешче и ово више што је њезин муж заузео, должна јест монастиру платити, и тако је овај суд савршил.

Тогож. Теофан јерм. намјестник Хоповски, на предложену на нега тужбу, что аки би он у селу Прогари, али паче рећи: у шанцу Грабовцу многу марву и сарандаре од људеј ондешних поиисал, а без писма и допушчења Г. Архиепископа, одговара се спце: да он неишел парочно у Грабовце от људеј милостињу просити, но преставшему се тамошнему капитану Вулети, писао Вулетин син Василај јему Теофану да дође узети сарандар при смрти от јего отца манастиру Хопову завјешчања, и пред тим временем у монастиру бивше Марка Селаковића жена, Петр Кр'ша и жена Давидова сушче из Грабоваца све трое, писали у монастиру милостињу, обаче неиздали, тако послат от архимандрита, да с једним путем, кад от капетанова сина примит сарандар, тако и ових других објешчаное да зашчист, а јегда онамо у шанцу бил, тогда сам собом синовац старца Јоана Ђурчића дошао јему намјестнику и сказао, да има једнога вола что је при смрти Јоан старац, за свој спомен Хопову мон. дати препоручил, такожде и старца Мијата син сказал тамо Теофану да и његов отац оставил у монастир Хопово један сарандар, а Милисав Ђеле имућан и добар газда, сам собом принесао у готову и издао 12 фор. и рекао да ће и газдарицу своју о цјетоносију послати у монастир, да и она сарандар дадет. Овај Милисав и Радоњу Ђелаковића, ту јегда он сарандар дал прилучивши се приклонил и он такожде писао 12 фор., обаче от жене Мијатове или паче рећи Давидове от старца Мијата сина, и от Радоне Ђелаковића, не примил ни новца. А коња једнога особито самому јему Теофану, јест при смрти покојни капетан Вулета завјешчао дати, а узрока ради сего, понеже јего Теофана речени капетан из древле усиновлена имјел, и то како једну милошчу своему посинку за свој спомен завјешчал дати, но и то јешче није совршен кон, но ждребе и јешче у капетанова сина Василна находитсе.

23. Каменичком кнезу Марку Кошничареву отписато на његово писмо, да Пантелин проигумена Матеја брату, новци т. ј. 24 дуката что су от Стојана Белшанина у суд узети, дати се не будут, понеже они новци јесу монастира Зуграфа.

26. Свое умовение праздновахом при свјато николаевском храмје Карловачком, зовомом саборнаја црков, сам у персони своеј Преосвјашченјшии и високодостојнејшии Г. Г. Павел Ненадовић, наше Г. Арх. и Митр. умивал, сим здје по рјаду именованим персонам:

1. Г. Партеній Архијерej . . . Петр.
2. Г. Јосиф архимандрит . . . Јаков.
3. Г. Никифор, арх. крушедолски Андреј
4. Г. Захарија, арх. хоповски . Јоан.
5. Г. Никанор, арх. раковачки . Филип
6. Г. Викентиј арх. шишатовачки Вартоломеј
7. Г. Павел сингел . . . . . Матеј
8. Г. Јефтимиј протопоп карлов. Тома
9. Г. Атанасиј, игумен реметски Јаков Алфеов
10. Г. Стефан „ врдничкі Симон Кананит
11. Г. Јефтимиј, намјестник грге-тешки . . . . . Јуда Јаковл
12. Г. Тимотеј свјашченик угри-новачки . . . . . вратар

27. Пак томуж кнезу каменичком, на његово писмо отговорено, да придет Пантелина жена Марија, и да положит јурамент, како су њезини вишеречени дукати, пак тогда ној хођеју се на суду изручити.

Тогож. Писато Срети Ђуричићу Ирижанину у Ириг, да 2 панаћира и 1 крст, что от покојнаго Методија беочинскаго проигумена на аманету има, реченом монастиру изручит, чрез Јоасафа јрм. беочинскаго.

28. Марија жена вишеписатаго Пантелији, пред чудотворним образом у дворној капели, положила подобајушчим начином јурамент, и потом во присуствии и јеја мужа того Пантелији, ној дукати и сви повци примлени от Стојана Белшина предадоше се.

Наставиће се.

Патријарх Јосиф Рајачић
и
његов синовац Александар Рајачић.

Д. Р.

Познато је, а било је спомена и у овом листу од прошле године, да се патријарх Јосиф Рајачић са епископима бавио у Бечу од половине Октобра 1850. па све до почетка Јулија 1851.

На том је архијерејском скупу много савеговано и рађено, а мало из' управо ништа урађено, т. ј. сав њихов рад отишао је што-но реч у ветар, и од њиховог рада није ништа потврђено.

А што исти скуп није ништа урадио, на ком се могло много и много корисног урадити и за нашу цркву и школу и народ; поси главну кривицу сам патријарх Рајачић, који је имао чудне појмове, од којих се није дао одвратити и ако је имао уза се неколико врло спремних владика.

Он што би једном смислио у својој глави, од тог се није дао одвратити, и девиза му је била: или постићи и произвести све оно што он хоће, или ништа.

Између осталих његових таквих умишљаја, нека послужи за доказ и следећа његова молба, из које се види, како је он предложио био свога синовца — мајора аудитора — Александра Рајачића за референта код министарства у Бечу за православна црквено-просветна дела.

Да би поменуто референтско место било од велике користи за православне; о томе нема сумње. А што се није установило *тада* само с тога, што је патријарх Рајачић хтео да на то место постави свога реченога синовца, ког је он сматрао за најспособнијег за то место, што није стојало, пошто смо ми у то доба имали мало друкчијих детића од мајора Рајачића, и то како међу световњацима, тако и међу владикама и калуђерима.

Патријарх је Рајачић 1848. пошто се установило у Пешти мађарско министарство, предложио за председника одсека за православна дела владику Платона Атанацковића, што је и усвојено било, те је требао и 1851. предложити за исто место било ког владику, као што је било српских владика референтима код илирске дворске канцеларије, а за тим угарске, ил архимандрита, а не авдитор-мајора, који се није бавио, нити су му биле познате ствари православне цркве и школе.

И кад патријарх Рајачић није могао продрти са својим синовцем мајором-аудитором, он је напустио замисао да се код министарства установи поменуто место, чиме је доказао, да му је било више стало до личности, него до саме ствари.

Поменута патријархова молба гласи:

Euere Majestät,

Allergnädigster Kaiser und Herr!

Anfangs April 1851. ist mir die allerhöchste Gnade zu Theil geworden, einen schriftlichen Vortrag betreff der Zuweisung eines sachkundigen Individuums von meiner Religion bei dem Cultus- und Unterrichtsministerium als Referenten in den Kirchen- und Schulangelegenheiten meiner Religions-Angehörigen, und betreff der durchgrei-

fenderen Besorgung der National- und Clerical-Fonde Euerer Majestät persönlich zu überreichen.

Ich war hiebei nur von jener Absicht geleitet, welche ich in meiner dienstlichen Stellung immer vor Augen gehabt habe, nämlich etwas Gütes für meine Kirche und ihre Angehörigen zu thun. Dieser allerunterthänigste Vortrag ist seitens des Cult- und Unterrichtsministerium in Hinsicht des ersten Punktes in der Art aufgefasst worden, welche weder in dem Sinne noch in den Worten meines allerunterthänigsten Vortrags gelegen war.

In Ansehung der Zuweisung eines Referenten bei dem Cult- und Unterrichtsministerium wurde mir mittelst des ministeriellen Erlasses vom 6-ten September l. J. Z. 418 C. M. bedeutet, dass der von mir für diese Stelle beantragte Staabs-Auditor Alexander Rajacsich, wegen seiner Verwandschaft mit mir, mit diesem Amte nicht betraut werden kann. Mir ist wohl die allerhöchste Vorschrift bekannt, wornach die Anverwandten in der auf- und absteigenden Linie, und bis zum dritten Grade der Civilberechnung in der Seitenlinie, bei einem und demselben Amte nicht dienen können. Aber diese Vorschrift kann in dem vorliegenden Falle um so weniger angewendet werden, als ich kein Minister des Cultus und Unterrichts bin, und der Staabs-Auditor Rajacsich, im Falle ihm die allerhöchste Gnade zu Theil geworden wäre, als Referent bei dem gedachten Ministerium angestellt zu werden, mit mir nie in einen dienstlichen Verkehr getretten wäre. Bei der Annahme, dass die Creirung einer Referenten Stelle bei dem Cult- und Unterrichtsministerium für die Kirchen- und Schul-Angelegenheiten meiner Glaubensgenossen nothwendig ist, glaube ich, meine unvorgreifliche alterunterthänigste Meinung dahin auszusprechen, dass ich kein fähigeres und würdigeres Individuum hätte in Vorschlag bringen können. Die höhere dienstliche Stellung des Staabs-Auditors Alexander Rajacsich, seine einundzwanzigjährige ehrenhafte, mackellose Diestleistung, und seine reellen und noch nicht belohnten Verdienste in der trüben Epoche der Jahre 1848 und 1849, wovon das allerunterthänigst angeschlossene Zeugniss nur einen Theil darstellt, auch meine für Euere Majestät und das allerdurchlauchtigste Erzhaus gemachten ausserordentlichen mühevollen und wichtigen Anstrengungen und Aufopferungen dürften in der Wagschale nicht so geringfügig sein, dass man den ersten Punkt meines obigen allerunterthänigsten Vortrags, unter Anführung eines unhaltbaren Grundes, mit Bedauern zurückweisen konnte.

Bei der allerhöchsten Gerechtigkeitsliebe Euerer Majestät kann ich nicht annehmen, dass die Blätter der Geschichte meiner Familie die unverdiente Episode enthalten werden, dass weder ich noch mein Neffe, Staabs-Auditor Alexander Rajacsich für unsere getreue Anhänglichkeit, und ausserordentliche und gefahrvollsten Aufopferungen für die gerechte Sache Euerer Majestät einer ehrenden Anerkennung gewürdigt, vielmehr der unlauteren und entwürdigenden Gesinnungen verdächtigt worden sind, während Männer, welche in meinem Auftrage, unter meiner Anleitung Dienste dem Staate geleistet haben, hohe Würden und Auszeichnungen auf gnadenreichste Art erlangt haben.

Bey dem zweiten Punkte meines obigen allerunterthänigsten Vortrags, womit nämlich der Staabs-Auditor Alexander Rajacsich, im Falle als weder meine noch seine Verdienste, überdiess noch seine vollkommene Befähigung ihm eine Aussicht zur Erlangung der Referentenstelle für die Schul- und Kirchenangelegenheiten meiner Glaubensgenossen bei dem Cult und Unterrichtsministerium anbahnen sollten, wenigstens bei der Besorgung der Administration des National- und Clerical fonde verwendet werden möge, habe ich wohl nur das Beste dieser Fonde, für welche ich vorzugsweise hafte und haften muss, vor meinen Augen gehabt, ohne die im allerhöchsten Erläuterungsreskripte vom 16-ten July 1779. vorgeschriebene Controlle und Manipulation im Mindesten ausser Acht gelassen zu haben. Ich habe in dem angeführten allerunterthänigsten Vortrage ausdrücklich angeführt, dass viele Interessen von den bei den Privaten angelegten Kapitalien ausständig, und deshalb auch die Schuldner auf derer Bezahlung belangt worden sind; dass dieses Geschäft von einem praktischen ehren- und gewissenhaften durchgreifenden Juristen ausschliessend beaufsichtigt werden müsste, um diesen Gegenstand mit guten Erfolge durchzuführen. Diese meine, im Interesse beider erwähnten und anderer unter meiner Verwaltung und Dafürhaftung stehenden Fonde wohlgemeinte Absicht, hat statt einer Anerkennung viele Invectiven und solche Zumuthung zur Folge gehabt, als ob ich die ganze Manipulation und Cassa-Verwaltung dieser Fonde den Händen der National-Assistenten entziehen,

und in die Hände eines einzigen Mannes und zwar meines Anverwandten legen wollte.

Es kann und es soll mir billigerweise zugemuthet werden, dass ich die mir noch übrige Frist dieses irdischen Lebens und meinen mühselig erworbenen guten Ruf in diesem Alter, in dieser Würde und in dieser Stellung durch Veruntreuung der meiner Obhut anvertrauten frommen Stiftungen und des National-Gutes nicht besudeln will, dass mir dieser Gegenstand mehr als mein privates Eigenthum am Herzen liegen muss, dass mir die Sachlage der Verhältnisse rücksichtlich dieses Gegenstandes am besten bekannt sind, und dass ich in meiner Stellung nie einen Antrag machen werde, welcher zur Beseitigung irgend einer Vorschrift rücksichtlich der bestehenden Garantie und Controlle für die Fonde der Schule und Nation dienen könnte. — Ich bin fest überzeugt, und die Erfahrung hat es bewahrheitet, dass die Einhebung der Interessen von den bei den Privaten angelegten Kapitalien des National- und anderer Fonde ohne die von mir beantragte Aufsicht schwerlich erfreuliche Resultate haben wird, da ich oft mehrere Monate lang abwesend bin, und die National-Assistenten nur zeitweise zusammentretten, und überdiess entfernt sind. Berücksichtigt man, dass die meisten Kapitalien in den Händen der sogenannten Grundherrn sind, dass viele derselben seit Jahren die Interessen nicht abgetragen haben, dass bei Manchen die rückständigen Interessen das Kapital bei weitem schon übersteigen, dass ihre Hypotheken durch die Auflassung des Zehends und Roboth ungemein im Werthe verloren haben; so dürfte kaum irgend eine Zeit übrig bleiben, über die schnelle Ergreifung der Mittel zur Hereinbringung der rückständigen Interessen, und zur neuerlichen Prüfung der Hypotheken zu discutiren. — Ich habe, diese Dringlichkeit wohl erwägend, den Staabs-Auditor Alexander Rajacsich, als einen an Pünktlichkeit gewohnten Sachkenner und Militärrichter, zur Besorgung der Verwaltung des National- und Clerical-Fonds in Antrag gebracht, aber hiebei vorzugsweise die Einhebung der Interessen und Sicherstellung der Kapitalien, ohne die bisherige Controlle gefährden zu wollen, angestrebt, und habe nicht gewärtiget, dass das Cult- und Unterrichtsministerium Euerer Majestät auch hierwegen einen Anstand in dem Verwandschaftsverhältnisse zwischen mir und ihm suchen werde. — Gerade diese Verwandschaft war und ist die Bedingung, dass dieser Staabs Auditor, bei seinem den höheren Militär-Behörden bekannten Diensteifer und Thätigkeit, noch eine gesteigertere Anstrengung angewendet haben würde, dieses Geschäft mit Genauigkeit und Rücksichtslosigkeit auf die möglichen menschlichen Schwachheiten und unlauteren Handlungen zu betreiben und durchzuführen. Seiner Ehre und meiner Verantwortung zu Lieb würde er dieses Geschäft zu allseitiger Zufriedenheit betreiben und gegen alle Versuchungen stumm und unempfindlich bleiben, was bei einem andern Individuum kaum der Fall sein könnte. Sein gegenwärtiger dienstlicher Beruf dürfte nach meinem unvorgreiflichen allerunterthänigsten Erachten nicht das Hinderniss sein, ihn mit diesem Geschäfte zu betrauen, da auch dieses Geschäft, wenn nicht unmittelbar, doch mittelbar die allgemeinen Interessen berührt, und einen tüchtigen rechtschaffenen Mann zu seiner Besorgung erfordert.

Geruhen Euere Majestät annoch in allerhöchste Erwägung zu ziehen, dass die ganze Manipulation aller dieser Fonde in meinen Händen sich befindet, dass ich die Gelder empfange, zähle, dafür quittire, sie mit meinem Secretär journalisire, in meiner Handkassa bis zur Zusammenkunft meiner Assistenten verwahre, und dann erst in die Hauptkassa abführe; dass jeder Schuldner nicht zu gewissen bestimmten Zeiten, sondern zur Verfallszeit seines Schuldscheines, oder einige Zeit später die Interessen bringt, dass ich sie dann ohne meinen Assistenten empfangen muss, wenn ich gewissenhaft gegen ihn und gegen den betreffenden Fond sein will; dass bei dem Anwachsen der Fonds und der Schuldner die Einkassirung der Zinsen und Capitalien mir sehr viel Zeit raubt, und mich in meinen anderen Dienstgeschäften unglaublich hindert; dass ich nicht nur für sichere Elocirung der Capitalien, sondern auch für jeden Defect fast allein verantwortlich, mithin auch der Zahler bin; dass bei meiner täglich zunehmenden Altersschwäche und eventuellen Krankheiten ich eine thätige, treue und mein volles Vertrauen geniessende Aushilfsperson höchst nothwendig brauche; weil es sich vorsonderlich um die ordentliche Gebahrung der oftерwähnten Fonde, aber auch um meine Ehre und um meinen eigenen Beutel handelt.

Mit Hinblick auf die Dringlichkeit einer nothwendigen und stetten Beaufsichtigung in dem

dargestellten Geschäfte der Manipulation mit den erwähnten Fonden, können die gewöhnlichen Assistenten, welche seit 9 Jahren schon dreimal fast alle gewechselt worden sind, nicht hinreichen, auch diese, durch Umstände und politischen Verhältnisse entstandenen neuen Arbeiten, zum Wohle dieser Fonde recht durchführen, und es ist die Vermehrung der Kräfte dringend und gebietherisch nothwendig. Diese Nothwendigkeit geruhen Euere Majestät allergnädigst zu würdigen, und durch das Kriegsministerium zu verfügen, dass für die Dauer dieser vermehrten Fonds-Geschäfte der Staabs-Auditor Alexander Rajacsich verwendet werde.

Nach der Regelung und Beendigung dieser Arbeit, wird es von dem allerhöchsten Ermessen abhängen, ob die von mir und meinen Glaubensgenossen gewünschte Creirung einer Referenten-Stelle bei dem Cult- und Unterrichtsministerium für die Kirchen- und Schulangelegenheiten meiner Glaubensgenossen diesem Staabs Auditor verliehen werden wolle.

Ich ersterbe übrigens in aller Ehrfurcht, Treue und Unterthänigkeit,

Euerer Majestät,

Karlowitz am 10-ten December 1851.

allerunterthänigster, devotester Kaplan

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско-црквеног савета, држаној у Карловцима 6/19. и 7/20. априла 1904. год. под председништвом Његове Светости преузвишеног господина Георгија, патријарха српског.

Присутни су били сви чланови МЦСавета осим преосв. г. Гаврила *Змејановића*, епископа вршачког, који се извинио, и г. Дра Ника *Максимовића*.

У овој је седници решено 56 предмета, од којих су биле 33 бракоразводне парнице, у којима је свуда потврђена пресуда првостепеног суда. — Од осталих предмета споменућемо ове:

Узета је на знање пресуда св. архијерејског Синода, којом је одбијен на превишње место упућени и одавде св. Синоду ради коначног решења уступљени рекурс С. К. рођ. Т. из К. против пресуде МЦСавета у бракоразводној парници речене С. К. рођ. Т. из К. и супруга јој С. К. из Р. и иста ће се пресуда саопћити рекуренткињи. — Узета је на знање коначна пресуда Његове Светости у дисциплинарном предмету јереја М. Д., пароха у Т. К., донесена на основу превишњег овлаштења, којом је исти јереј осуђен на тромесечну епитимију и сношење истражних трошкова. Поводом овога и напредспоменутога конкретнога случаја, где је Његово Величанство, услед уложених рекурса на превишње место против пресуда МЦСавета, на донашање коначне пресуде благоизволио овластити надлежне црквене факторе и то у првом случају св. архијерејски Синод а у другом случају Његову Светост г. митрополита-патријарха, — нареди ће се Његовом Величанству најпонизнија захвалност МЦСавета на овим чинима. — Одбијен је уток Љ. К. окр. протопрезвитра у С., против конз. одлуке, којом је Ђ. П., ђакон у С., припуштен к избору сист. парох. помоћника у С., пошто речени Ђ. П. није досада био осуђен. — Неколико непосредно МЦСавету поднесених пријава и утока враћено је поднесачима с тим, да их имају путем надлежних конзисторија овамо поднети.

Узет је на знање извештај епарх. конзисторије бачке, да је обустављено спровађање нове истраге против јереја Т. Д. у С., пошто тужитељ И. А. није хтео положити захтевани предујам.

Поводом конкретне молбе умолиће се св. архијерејски Синод, да протумачи §. 44. дисциплинарних правила за срп. прав. свештенство, да ли је наиме свештенству забрањено вршити и чланство у управном и надзорном одбору код новчаних завода или само чиновничку службу у ужем смислу, као звање директора, књиговође, благајника и т. д. — Одбијен је уток јереја В. Р. из Б. против конз. одлуке у предмету потраживања истога утеглења против јереја В. Б. из Д. из времена администрирања парохије у Ј. — Одбијен је уток од А. Ђ.-Б. из Р. против конз. одлуке, којом је исти због увреде поглавице овопредеоне срп. прав. цркве осуђен на одлучење *од св. причешћа* за годину дана, пошто је конз. одлука донесена сумарним путем, а против такових одлука нема редовног правног лека.

Извештај

о седници архидијецезалне конзисторије одржане у Карловцима 11. (24.) маја, под председништвом Његове Светости.

Члан Ђорђе Петровић из Митровице, положио је прописану заклетву. — На високи отпис Његове Светости, да је одређени за адм. у Беочину В. Б. 23. Апр. рукоположен за ђакона а 24. за презвитера, позват је окр. прот. карловачки, да извести конзисторију, да ли се и где се речени јереј В. Б. извежбао у богослужбеним и осталим црквено. функцијама, те да ли је и када уведен у администрацију. — Пресуда митрополијско црквеног Савета у погледу развода брака М. и Д. М. из С., доставиће се својим путем странкама. — Затражени од кр. земаљске владе у Загребу исправци у матицама, надлежним путем ће се исправити. — На достављену одлуку саборског одбора од 10 (23) марта бр. С. О. 2603|735. која гласи: „Остати при пређашњој овдашњој одлуци бр. СО. 10559|2971 ех 1903. којом је наређена истрага против манастирских настојатеља, те о овоме известити све ман. настојатеља с тим, да ће соборски одбор најстрожији поступак повести против њих, ако се буду противили изасланицима саборског одбора и не буду се покоравали наређењима саборског одбора, у којем случају ће се имати одмах да сазове напредна седница саборског одбора ради проведења најстрожијег поступка против настојатеља.

Разлози:

Пре свега се мора најодлучније да осуди тон и начин писања представке манастирских настојатеља. Та представка је ни више ни мање већ опирање нижих према својој највишој власти.

Оно, што би калуђери карловачке митрополије хтели, да створе, било би анархизам, безвлашће, јер они неће да трпе контролу, неће да знају за законе и уредбе и отворено најављују, да ће се управљати по својим прорачунима и да ће употребљавати приходе нашто они буду хтели. Наши калуђери су постали у правом смислу анархисте у нашој народној црквеној автономији.

У представци ман. настојатеља истиче се нарочито, да штатут за манастире о којем је реч у т. 4. §-а 19. сабор. устројства, није донесен на јер донесен није, то ни сабор да није могао да створи прорачун манастирски, нити га је могао у смислу т. 9. §-а 19. сабор. устројства подносити угарској влади ради врховног надзора, а по томе саборски одбор да има још мање прорачунско право. И тако прорачун могу да праве једино „манастирске управе“.

Истина признаје се у представци калуђерској, да је на основу §-а 33. саб. устројства створио год. 1875. сабор. одбор привремено упуство о администрацији, рачуноводству и полагању рачуна, али то је учињено о њима а без њих, те тако и то упуство њи не веже, као да се зато у §-у 33. саборског устројства тражи и њихова привола; хтели би дакле, да стоје над законом.

Не допада им се ни §. 6. V. Одс. кр. рескрипта, у којем се чини расположење, куда има ићи вишак манастирски, а то је манастирски фонд и клирикално-школски фонд, и несвиди им се ни §. 14. V. Одс. кр. рескрипта који нарочито наглашава, да се сабор има да брине, да створи што веће изворе за црквене, школске и просветне потребе.

У опште се калуђерска представка диже против црквених и просветних потреба и цинички исмева те потребе, те на према тим потребама стања неке „основне цели“, којима имају манастири да послуже, но те „основне цели“ не обележава ни једном речи, док „основне цели“ назначене у §. 6. V. Одс. кр. рескрипта неће да сматра за оправдане, јер манастири нису за то ту, да стварају вишак. Они по мњењу калуђерском нису ни дужни да стварају вишак!!

„Контролу“ називају „стегом“, те милостиво допуштају саборском одбору да сам гледа прорачун, али да га прекрајати не може. То значи да саборски одбор има једино право по мишљењу калуђерске представке, да гледа како се троше и расипају приходи манастирски, а што наређења прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868., саборског устројства и привр. упуство за манастире другчије гласи, о том се калуђерска преставка ни најмање не брине, што то повајбоље сведочи, да манастир. настојатељи хоће да постану самовољни господари манастира, да се буне против уредаба, које је сабор донео, а владар потврдио, и да би хтели да уведу безвлашће, колико се њих тиче.

Туже се ман. настојатељи, да се по манастирима нерационално економише, а то све због рђавих упустава — нестручних власти, као да власти наређују, кад треба земљу орати, храну засејати и т. д. и као да су власти те криве, што се по манастирима расипа и свако брине да буде што више прихода манастирског, а расходи да се смање што већма;

Нису власти криве ни у томе што ман. настојатељи терају раскош, држе четворопрежна кола и послугу и иначе чине многе издатке, јер тако што власти не наређују, већ забрањују, па се хоће тоне

једном да стане на пут.

У поменутој представци хоће се да оправда трошење без контроле још и тиме, што су манастири грунтовни власници своје имовине, па да као грунтовни власници могу по вољи располагати са својим приходима, и чинити расходе, како за добро најбоље.

Али ту је наступила од калуђера читава збрка појмова, јер код њих је свеједно манастир или калуђер, а то не стоји, јер и ако су манастири као јуристичне (правне) особе власници ман. имања, нису власници калуђери, који су само руководиоци, манипуланти ман. добара, те у манастирима живе или требају да живе по својим заветима: уздржљивости, спроштва и послушности, који им завети баш забрањују, да расипају ман. добро, које није њихово, нити они као калуђери лично могу имати имања. Манастири дакле као јуристичке особе су власници, а калуђери су руководиоци, те стоје под управом и непосредним надзором саборског одбора, како то већ одређују поменуте уредбе.

У реченој представци против се ман. настојатељи, да буду понижени до простог — чиновништва, као да има простог и отменог чиновништва и као да се чиновништво не може да мери са калуђерима, који највећим делом стоје на много нижем степену образовања него народно-црквено чиновништво.

А да су калуђери и административни чиновници, то се види из прир. упутства од 1875. год. а да потпадају под административну дисциплинарну власт саборског одбора, показује јасно §. 18. V. Одс. кр. рескрипта, па је саб. одбор већ не само водио истрагу противу настојатеља, већ их је скидао са управе (спис С. О. 1411|472. ех 1891.).

Кад су дакле, калуђери руководиоци туђег добра, онда је појмљиво и без нарочите законске установе, да су одговорни вишој власти за руковање, јер у уставној држави и власник не може без икаква ограничења да располаже са својим имањем (н. пр. власник и ако може своју ствар уништити и отуђити, не сме своју кућу у насељеном месту запалити, јер би наступила за друге штета), а може му се и против воље одузети власништво ствари (н. пр. експропријацијом земље).

Што пак калуђери нису распудили сва манастирска имања, то није њихова заслуга, већ је то последица забране, да калуђери не могу отуђити манастирска, та народна црквена добра, о чему има наређења и у саборском устројству (§. 19. т. 9. ст. 2.), јер манастирска добра може отуђити једино срп. народ. црквени сабор уз потврду владареву. То бива и код других приватних добара, где се ужицаоцу забрањује отуђење, тако код т. зв. фидејкомиса, те и ту остају добра неокрњена и преносе се с потомства на потомство.

Заслуга је дакле законодавчева, што до сада остадоше манастирска добра, пређа и ту је било крњења манаст. коренитог имања, као што су утрошене у неким манастирима своте примљене у име откупа регала, продани по неки пљевници и воденице, те fundus instructus продаван и распарчаван због огромног дуга што га починише неки манаст. настојатељи (в. Војловицу, Раваницу, Хопово, Крушедол у пређ. годинама).

А где су толике силне камате, које не уплатише манастири фондовима, а уплатити их морају?!

Изричући, да ће се држати само својих пређашњих, тврде ман. настојатељи, да због нерационалног економисања, чему су „криве“ само власти, не може бити ни вишка, што ће рећи, да у будуће и не мисле да упосе вишак у фондове означене законом, и ако је бивало фактичног вишка и мора га бити код таког великог имања манастирског, што најбоље доказује вишак манастира Гргетега од неких 24.000 круна и манастира Св. Ђурђа од 12.000 круна за год. 1903.

Та представка манастирских настојатеља изазива најстрожију истрагу против њих због чега је саборски одбор и одлучио, да остаје код своје пређашње одлуке с тим, да се најстрожије поступа против манастирских настојатеља.

На допис архид. конзисторије довољно је позвати се осим праксе још и на §. 18. V. Одс. кр. рескрипта, који у савезу са §. 22. саборског устројства даје саборском одбору административну дисциплинарну власт, док духовну дисциплинарну власт има конзисторија. Како пак живе калуђери по манастирима и да се њихов живот коси са заветима њиховим, треба и сама конзисторија да зна, те званичним путем треба да учини даље извиђаје, али и поред тога ће саборски одбор после извршене истраге и у том погледу конзисторији доставити до знања, што буде потребно и што спада пред њу.“

На ову је одлуку саборског одбора донето решење: „Известити саборски одбор, да ова конзисторија остаје при своме закључку од 26. фебруара т. г. бр. К. 51|140. а из разлога у истом наведених, а наиме да је она једино као надлежно духовна црквена власт власна против ман. настојатеља истрагу водити и судити им.

Достављену јој пак ради знања одлуку, не може на знање узети из следећих разлога: 1.) што иста

одлука није написана у достојанственом духу и изразима, којима треба да се одлукују одлуке највишег аутономног тела, већ на против написана је са пуно безобзирних и вређајућих израза, изазваних настојатеље манастирске, а у првом реду архимандрите, који су преставници нашега клира и кандидати за владичанска места „анархистама“ и то ли за то, што су бранили своја права, призната им и по постојећим аутономним уредбама; — 2.) што не стоји навод исте одлуке да по §. 18. V. Одс. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. и по § 22. саборског устројства од 1875 год. саборском одбору припада дисциплинарна власт над манастирским настојатељима.

По самој тврдњи члана саборског одбора и предлагача увидне одлуке г. Дра. Жарка Миладиновића (види „Тумач“ стр. 191.) § 18. V. Одс. горезваљеног рескрипта замењен је установом §. 22. сл. в.) саборског устројства. А по истој установи слово в.) саборски одбор има право, да због преступа или немарности, доказане дисциплинарним путем или на основу пресуде казненог суда, отпушта једнако фискалатске и благајничке чиновнике при фондовима, фундацијама и закладама тичућим се целе митрополије, које чиновнике је саборски одбор именовао. Но међу ове чиновнике нити спадају нити могу спадати манастирски настојатељи, које не именује и не поставља саборски одбор, те по томе не може ни вршити дисциплинарну власт над њима.

По слову г.) истог §. 22. пак саборски одбор има право непосредног надзора над манастирским настојатељима у административном погледу и ради вршења тога надзора може периодично своје повереднике на лице места изашиљати, што и манастирски настојатељи признају. Но из вршења тога надзора не може се и то извести, да саборски одбор има право дисциплинарне истраге против манастирских настојатеља водити. Но у првом реду имао би саборски одбор од дотичних манастирских настојатеља административним путем најпре затражити, ако се што нејасно или погрешно у предложеним му манастирским прорачунима, рачунима и иначе у административној страни нашло, како се и досада у подобним приликама чинило, а не без света тога одмах истрагу на лицу места одређивати и тиме повргавати сумњи манастирске настојатеље и омаловажавати углед њихов у очима и света и браће и служитеља манастирских, па уз то још и истраживати, како манастирски настојатељи и калуђери живе, што спада у делокруг духовно-црквених власти а никако високославног саборског одбора.“ — На пријаву арх. административног одбора да јрм. М. Ј. управитељ ман. М. Р. још није удовољио конзисторијалном налогу у погледу подношења рачуна, одређена је истрага на његов трошак да на лицу места изиђи нашто пође горњем налогу удовољио. За чланове исте истраге одређени су архимандрит крушедолски А. Ј. и парох јазачки В. Л., који ће уз то имати да изиђе у тужби учитеља П. С. против јрм. М. Ј. а тако исто и овог изјашњења наведене околности, те да и овдашње суслушају и свој извештај са евентуалним својим мњењем и предлогом за одлуку поднесу. — Наречена је записничка хвала епархијској конзисторији у Котору на приповлатом „Шематизму“ за 1904. — На доставу еп. конзисторије пријачке, да је бивши јрм. манастира Месића Јеронима Богосављевић решењем митрополијско-црквеног савета, правомоћно осуђен на лишење свештеномонашког и монашког степена, те губитка свих права и повластица, те да је име његово брисано из каталога мон. свештенства пријачке епархије и лишење свештеничког одјејанија да му је забрањено; известиће се о томе све управе манастира фрушкогорских ради знања и обавештаја. — Достављена преко адм. одбора пријава црквене општине у К. против тамошњег пароха Љ. Н. у погледу неовлашћеног осветљења звона, доставиће се пароху на изјашњење. — Молба јрм. Г. М. у М. Р. ради премештаја у темишварску епархију, доставиће се темишварској конзисторији на надлежно решење. — Игуману М. П. у Ш. допуштен је ради лечења 6 недеља допуст. — Оправдање јрм. Л. Б. из Р. на тужбу П. В. узето је на знање, пошто се иста тужба неоснована и неистинита, што је и сам тужитељ пред два сведока признао. — На изјашњење окр. прот. карловачког да није могао приликом свсје визитације у Н. К. обавити навиђај односно истрагу у погледу тужбе Н. П. против јереја Љ. Н., одређен је исти протопрезвитер да у друштву са пароком Р. М. из И. обаве истрагу на лицу места и свој извештај са својим мњењем на одлуку поднесу. Тужитељ М. П. позват је, да прво положе 100 К у име предујма за истражне трошкове. — Изјашњење прот. помоћника Г. Ј. да није никакво обећање дао адм. јрм. С. ил. В., да ће га у пароквји за време одсуства заступати, узето је на знање, те пошто је протојереј и парох В. К. узео на себе дужност заступања, то је изјашњење Г. Ј. узето на знање. — На препоруку окр. прот. А. С. из М., допуштено је јереју А. К. катихети руских пучких школа, да може полагати стечајни испит. — Парох С. Ј. из Т. на пријаву земунског окр. прот. да је неуредан

и небрижљив у званичним дужностима, има лично предстати идућој конзисторијалној седници, ради оправдања. — На закључак црквене скупштине у Платичеву да се распише стечај на пету парохију, одговориће јој се, да ће се истој молба у своје време удовољити. — Најављење Д. М. прот. помоћника у З. на пријаву председника црквене скупштине у З., у ком наводи да он није сталан сарадник листа „Народности“ под месечном платом, него да уз обичан хонорар даје своје радове поучног и забавног садржаја, што и уредништво потврђује, узето је на знање с обзиром и на сведоџбу окр. прог. земунског, да он иначе своје дужности тачно и савесно врши. — Молби кр. зем. владе у Загребу ради испуњења исказа о распатавима, растављенима и ништетности брака за 1904. удовољиће се. — Поднесене молбе М. У. из В., А. К. из Р., Н. К. из П., ради препоруке поделења прилошћи на лечење, с препоруком саборском одбору спровешће се. Искани допусти ради лечења А. А. из К., М. У. из В. одобрени су и наређени администратори за време њиховог одсуства. — Јереју С. К. адм. у Р. одговорено, да му се не може молба испунити у погледу искања у администрацију парохије у Б. или П. с тога, пошто су обе те парохије неђувремено другим свештеним лицима у администрацију поделјене. — Поступак П. Б. пароха у Р., што се приликом ношења литије у поље, по његовом исказу због болесних ногу, у свештеничком орнату у колима возио, осуђен је за сада с тога, што су одежде свештеничке освећене црквене утвари, те их као такове није смео за време вожње на колима на себи имати, већ их је требао претходно са себе скинути што учинио није, а уједно му је под претњом строжијих последица забрањено, да у будуће таково што не чини. — Најављење истог пароха, да 19. нов. није с тога одржао литургију за блаженопокојну краљицу Јелисавету, што се по наредби конзисторијалној има одржати 10. сент. као на дан смрти парастос, дочим за 19. Нов. не постоји наредба, узето је на знање, а тужитељ П. Ђ. одбијен је са својом неоснованом тужбом. — Јереју М. Е. адм. у Т. услед тужбе учитеља Д. Ђ. поделјена је опомена због врећајућих израза према реченом учитељу под претњом строжијих последица у случају поновљења. Уједно ће се умолити кр. жупанијска област у В. да учитеља Д. Г. на прописани ред у погледу ветрења школске собе као и на слогу с јерејем М. Е. упути. — На најављење Н. С. пароха у В. да није крстио дете J. С. рођено у конкубинату с тога, што му исти није поднео крштено писмо материно, на ког би се могао уверити да ли је православне вере, наложено му је, да у будуће у таким приликама свако новорођено дете, које му ради знамења и крштења пријаве, без обзира на вероисповест матере односно родитеља крстити, и тек по крштењу податке гледе верске припадности родитеља својим путем и начином затражити и према добивеним податцима даље по закону поступати има, јер у противном случају могло би се догодити, да дотично новорођено дете због слабости или друге околности некрштено умре, што се допустити несме. — Јрм. Г. Т. прив. нар. помоћник у Т. упућен је, да му има путни трошак подмирити парох Т. пл. М. у Т., на чију је молбу и у чијем је интересу молитељ и додељен за испомагање. — На пријаву нар. звања у П. да се по гласу жупанијске осуде црк. скупштинари М. Ц. и М. Ш. осуђени на новчану глобу од 100 К. што су јавно говорили против хришћанске вере богомрзећа, известиће се административни одбор на надлежни поступак против реченог окривљеника као црквених скупштинара. — На упит црк. општина у Б. известиће се да једна особа не може више од једног црквеног стола узимати, јер се црк. стол само једној особи за њену личну употребу доживотно поделјује. — Црк. општина у С. упућена је, да прво пошље прописану свот; за распис стечаја на упражњену парохију, и кад то учини, да ће се расписати стечај. — Црквену општину у П. известити, да се одобрава послат нацрт за крст, који се има на легата Луке Ђурђевића на раскршћу подићи, с тим условом, да се на самом крсту има изобразити „Распјатије Христово“, а на главном камену односно плочи са стране по могућности храмовне слике тамошње св. цркве. Што се тиче куна крста и његовог постављања, нека се стави с каквом каменорезачком фирмом у погодбу. — Молба удове свештеника С. М. из М. на прилошћи, доставиће се с препоруком саборском одбору.

---

† Јован Јовановић Змај.

У Каменици је испустио 1. о. м. свој дух највећи српски песник од данас живућих српских песника *Јован Јовановић-Змај*, названи *Чика-Јова*.

Ко би судио по писању наших новина — и политичких и неполитичких — на глас његове смрти и описа његова погреба, живота

и рада; ко би судио по онако огромном броју учесника при његовој сахрани; ко би судио по изјавама учешћа у жалости за покојником брату покојниковом Корнелу; ко би судио по закључцима многих наших црквених скупштина и одбора и разних корпорација да се смрт песникова огласи у црквама и да се приреди парастос у покој душе покојникове; ко би судио по прилозима — и ако не баш великим — на добротворне цели у место венца, а не би знао, *како* је песник *Јован Јовановић* проводио свој век међу тим истим данашњим његовим поштоваоцима: — тај би морао одати сваку почаст и признање том њиховом данашњем писању и одавању последње почасти.

Ал' ко зна, да песник *Јован Јовановић-Змај*, све док му није београдска народна скупштина одредила годишњу мировину од 4000 динара, није имао тако рећи где да приклони своју главу; како је он започињао кућу кућити и гњездо савијати почевши од свога родног места, Новог Сада, у Карловцима, Футогу, Каменици, Панчеву, Вршцу, Београду и Загребу и нигде не нађе услова за подизање своје куће, те се напослетку мораде завући у своју малу кућицу „Змајевац“ у Каменици, да у њој проведе последње дане свога једног живота, док га смрт у њој не нађе и опрости земаљских невоља: — тај се мора само дивити и чудити том фарисејству.

Српство је за живота *Змајева* врло мало водило бригу о њему и старало, да му створи услове да му може певати, и за оно што је певао — бар врло велики део — и написао, не припада толико слава српству, колико некадашњем његовом пријатељу и поштоваоцу Арси Пајевићу, који је гонио *Змаја* да пева и пише, и својом истрајношћу и пожртвовањем створио му услове, да има где штампати своје песме и остале саставе. („Сад нам је“)

За све оне песме у „*Змају*“ и „*Невену*“ поред песника *Змаја*, који их је певао, припада *Арси* слава, што их је уопште Змај певао, јер да не беше њега, не би их Змај певао.

А тако исто, и што су напшле *Змајове* песме у „*Певанији*“, није такође заслуга српства, него у првом реду покојног краља *Милана*, ког је *Змај* много и много пути пецнуо и ујео, који је дао 10000 динара за њено издавање и браће Поповића, који су на себе узели издавање „*Певаније*“.

По српству, тешко би оне икада угледале света, као што су тешко угледале света и његове „*Смоквашице*“, од којих би данас имали више од три свеске, да се српство одазвало позиву песникову.

Песник је *Змај* у неколико пути позивао српство на претплату, и свега се скупило једва до **120** претплатника.

Јесте, српство је за живота песника *Змаја* врло слабо потпомагало, и врло мало уважавало његова дела, ал' здраво издашно било у његовим прославама 25. 40. 50. и 70.-годишњице, као и приликом његове смрти.

Тим је приликама издато неколико десетина хиљада круна, које су већином отишле железници и лађама, а понајвише гостионичарима, и да се не смилова народна скупштина у Београду да подари *Змају* 4000 круна мировине; питање је како би бедно завршио свој живот „љубљени“ песник *Јован Јовановић Змај*.

И сад после смрти *Змајеве*, сваки ти се то надмеће *ко* ће га већма ожалити и показати свету своју жалост за њиме, и ако међу данашњим главним жалиоцима *Змајевим* нема не десети, него ни педесети *Змајеву „Певанију“*, а уверени смо, да је немају ни сви говорници о погребу *Змајеву*. А тако исто стоји и са нашим општинама, у чијим библиотекама нема његове „*Певаније*“.

Ал тако је *то* код нас Србаља било, *тако* је и данас, а *тако* ће бити у будуће.

Ми обично за живота славимо и уздижемо своје партизане, па не ретко и оне, за које прво поколење не ће знати ни да су живели, пошто иза себе нису никаквог дела оставили, а велике људе и заслужне за живота нападамо и тек се по смрти ког великана нађемо побуђени — и то не из праве и чисте побуде, него више „света ради“ — да тобоже лијемо сузе за њима и да их величамо, а за живота слабо смо се на њих осврнули и распитивали *како* живе.

Томе је најбољи доказ и то, што ни данас мало ко од нас узима књиге и држи листове — сем политичних —, те с тога и имамо мало списатеља, који се усуђују издати што, а да и не говоримо о натезању издаваоца наших научних и белетристичних листова.

Јован Јовановић Змај био је у истини

велики песник, који да је у своје време мало више учио, а доцније мање партизан био и политизирао, поред свога богоданог дара, још би много *више и друкчијих свевао песама од свеваних*.

Наш је народ заволео Змаја због његових политичких песама, а деца због дечјих, а мало зна за његове лирске песме, које су га и направиле великим песником и које ће му вечити спомен обезбедити, дочим његове политичне песме већ данас немају никаквог значаја.

Да је песник *Змај Јован Јовановић* био у друкчијим материјалним приликама, а што није, то је кривица оног истог сриства, које данас крокодилске лиље суве над гробом његовим: *он не би дошао у положај, да се огреши о своју прадедовску веру неваљем Назаренима оних песама, које они данас певају и које су ушле у њихову „Харфу сионску“*.

Због тих Змајевих песама, црква наша није могла ни у прослављању *Змајевима*, нити при његовој сахрани да учествује *онако, како* би учествовала, да их није певао, ни *певати морао у оно време, кад је био тако рећи жељан хлеба поред све народне љубави*.

И оцењујући са тих разлога исто *Змајево* певање, за то му га у неколико и прашта, и праштајући му га, моли ће се за спас душе његове и придружује се и она гласу народном и кличе му: *Слава песнику Змају Јовановићу!*

Д. Р.

ЛИСТАК.

Вести.

Архијерејске конференције. Прошле су недеље одржане под председништвом Његове Светости а у присутности свију високопреосвештених Г. Г. епископа, архијерејске конференције, на којима се већало о богословском семинару, који ће се идуће школске године отворити, и о другим важним стварима.

О раду истих конференција, донећемо у своје време извештај и њене главније закључке.

Испити у богословији. По закључку св. архијерејског Синода, присуствовали су на овогодишњем испиту богословском високопреосвештена Г. Г. епископи *Михаило Грујић и Митрофан Шевић*.

Ове је школске године било на крају свега 116 богослова, од којих је 93 било припуштено испитима, 22 одложило, 1 није припуштен а 1 је одступио од испита.

Од уписаних у IV. годину 31, добили су њих 29 абсолуторне сведоџбе, 12 су из архидијецезе, 5 из бачке, 3 из карлштатске, 1 из вршачке, 6 из темишварске, 2 из пакрачке.

Манастирски настојатељи код министра председника грофа Стевана Тисе. Као што је познато, саборски је одбор самовласним прекрајањем манастирских прорачуна, приграбио себи и право располагања с манастирским иметком и приходима, а одредивши дисциплинарну истрагу против неких настојатеља, присвојио је себи и дисциплинарну власт над монашким свештенством, која му власт, као административном и контролном органу, апсолутно не припада. Против оволиких решења саборског одбора реконстрирали су манастирски настојатељи, доказујући саборском одбору погрешност његовог схватања и незаконитост поступка му, но без успеха, јер саборски одбор је одлуком својом СО. 2603/735 ех 1904. одговорио на тај протест. да правње одлуке своје задржава у потпуној снази и крепости и да ће против настојатеља најстрожије мере употребити, а у заслењености својој дао се толико занети, да је настојатеље назвао *„анархистама“*, и то на славу и хвалу радикалске бирократије у једном званичном акту! Против оволике самовоље и прекорачивања делокруга. оградила се досада, на жалост само архидијецезална конзисторија, одбивши енергично и достојно беспримеран напрстај саборског одбора, а манастирски настојатељи, односно стални одбор њихов, наиме архимандрити: *Анатолије Јанковић* крушедолски, *Димитрије Бранковић* беочински, *Георгије Марјановић* кувеждински, и *Георгије Видицки* ковиљски, поднеше против оддука саборског одбора енергичан призив угарској влади и предадоше исти 1. јунија о. г. лично председнику краљевског угарског министарства, преузвишеном г. грофу *Стевану Тиси*, замоливши га за заштиту и одбрану од самовоље саборског одбора. А обратише се сличном молбом и св. архијерејском Синоду. Гроф Тиса је изасланство милостиво примио, и обећао му је, да ће ствар испитати беспристрасно, и по правди и правичности решити. Манастирски настојатељи учинише своје подворење и код министра просвете *Берзевиција* и министра *Талијана*, као бившег краљевског комесара и вратише 4. јуна својим домовима. Представке манастирских настојатеља св. Синоду и саборском одбору, као и апелату њихову предану краљевској угарској влади

донећемо у идућем броју и том приликом осврнућемо се и на поступак саборског одбора опширније.

А. Г.

Допуна. При преламању у чланку: *„О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу“* у данашњем броју изостао је цео један шпф, који је требао доћи на стр. 331. у другом стуцу пред ставом: „И кад *овако* стоји . . .“, кој овде доносимо:

Рекосмо, да је Његово Величанство наш премилостиви цар и краљ Фрања Јосиф потврдио — управо поставио — за српског патријарха Јосифа Рајачића.

Како још ни данас нису многе и многе ствари из народног устанка од 1848|9. довољно разјашњене, због чега се много греши; није чудо, што још није са свим разјашњено ни питање о избору односно постављању Јосифа Рајачића за српског патријарха.

За разјашњење тога питања, навешћемо као прилошчак његовом разјашњењу ову околност.

По закључку народног одбора послата је у Беч народна депутација, да ургира потврду мајских закључака.

Чланови исте депутације били су: Ђорђе Стратимировић, Јован Шупљикац и Коста Богдановић.

Исти у своме писму од 9. (21.) новембра 1848., писатом патријарху Рајачићу, рекоше и ово: „Што се тиче вопроса за титулу, ту е кнезь — министар Феликс Шварценберг — примѣтіо: dass diese Frage noch nicht genug reif ist. Мы смо му на то примѣтили, да управо за интересе монархіе, кое она на востоку лови, веома опасно быти може, ако ову идеу Патріарха, коя садъ живи и брысати се у народу неда, изъ руку свои испусте... те тако исту другій коій иностраный Архіерей прехвати, тымъ насъ у пасиное станѣ приведе. Овде смо му расчленили исторію Патріарха, и оба Митрополита Београдскогъ и Аустрійскогъ Сербскогъ. По свой прилици министарство ће за неко време у томъ вопросу темпоризирати; но ніе ни сумнѣ, да ће или моћи или смети то наименованіе порећи“. (Рукопис).

3. (15.) Децембра у патенту царском рекло се у погледу закључка мајске скупштине о избору Јосифа Рајачића за патријарха ово: ... „Признавајући ове заслуге и за доказателство особите Наше царске милости и старања за обстојање и срећу српског народа, Ми смо закључили достојанство патријарха као највише власти цркве, опет успоставити онако, као што је у пређашња времена постојало и са столицом митрополита карловачког скопчано било. Титулу и достојанство патријарха дајемо Ми верном Нашем и љубазном митрополиту карловачком Јосифу Рајачићу“.

Тако треба! Како се код нас на много места одомаћио рђав обичај, да се више свештенику после изговорене беседе у цркви „живео!“ — што већином вичу деца и ђаци —, из душе нам је говорио пречасни г. умировљени професор богословије протосинђео *Герасим Петровић*, када се по изговореној беседи на овогодишњој слави у манастиру Гргетегу на св. Николу, на „живео“, окренуо народу и изговорио му ове врло умесне речи: — Шта? „Живио!“ Није ово место, драги моји, да ви овде вичете „живио!“. Коме „живио“? Ово је, као што видите и добро знате, освећени Богу и његовом угоднику храм, црква је ово света, у којој не да не прилични тако викати, но је грехота велика тако то овде чинити. Не говорим ја овде своју науку. Божја и Христова је то наука! Из те најбогатије ризнице вадимо ми служитоци олтара и учитељи верних, све оно што вам говоримо. А говоримо, да ви тај наук слушајући слажете у срце и душу своју себи за живот, те носите то кући, казујете својима на дому да и они, који не могоше доћи данас амо у цркву, снаже се и креће се у Христовој науци. Ја сам као свештеник позван, дужан и морам вас верне Србе православне учита и говорити. Није то моја слава, но дужност строга тако чинити, а ваше је да слушате као добра и паметна деца старешину свога без „живио!“. Немојте ову светињу тиме ружити и грдити, ономињем и саветујем вас очински. Оставите то „живио!“ за наборе ваше и пријатељске састанке, али овде у светом храму никада то не чините, ако хоћете да сте прави и истинити православни и побожни Срби.

Нове српске земљорадничке задруге: 1. У *Силбашу*, 2. у *Калуђерову* код Беле Цркве, 3. у *Фенлаку*, 4. у *Дивошу*, 5. у *Дероњи* са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ:

1.) *Извод из српске граматике* за I. и II. гимназијски разред саставио *Јован Живановић*. Карловци 1904. 8° 92 стр.

2.) *Петнаести извештај* о православном срп. богословском училишту у Срем. Карловцима за школску

год. 1903/4. Састанио протопрезвитер ставрофор *Јован Вучковић*, ректор. Карловци 1904. 8° 64.

3.) *Јован Вучковић*. „Предлог св. архијерејском синоду за оснивање интерната уз православно српско богословско училиште у Карловцима. Карловци 1904. 8° 84. — Отштампано из „Богословског Гласника".

4.) *Извештај српске велике гимназије карловачке*. За школску годину 1903—4. Уредила управа. Карловци 1904. 8° 130.

5.) *Извештај о српским учитељским школама у Сомбору* за школ. годину 1903—4. Саставио *Мита Калић* приар. управитељ. Карловци 1904. 8° 84.

6.) „*У спомен др. Теодору Мандићу.*" Нови Сад 1904. 8° 36.

7. *Велько Миросављевић*. „*О св. Василију великом*". Карловци. 1904. 8°. 56. — Отштампано из „Богословског Гласника".

Одговори уредништва.

П. М. На питање Ваше у погледу римокатоличке цркве на Текијама, одговарамо Вам, да она није онако стара, као што Ви држите и да је проста бајка, да је на дан храмовне славе исте цркве т. ј. 5. Августа по новом падао снег, те је с тога и добила назив — Марија снежна Maria Schnee.

Иста је црква подигнута од породице генерала Брајнера, ког су Турци били заробили, те кад их је на везирцу 5. Августа по новом 1716. принц Еугеније Савојски потукао, Турци на оном месту где је сада иста црква, погубе Брајнера.

Доцније његова породица подигне на поменутом месту лепу капелу, те како 5. Августа, ког је дање генерал Брајнер погинуо, римокатоличка црква слави Марију снежну — Maria Schnee —; то је иста и посвећена била том празнику.

Опомена.

Пошто се завршује идућим бројем пола године, а многи нам претплатници не плаћше дужну претплату, овим умољавамо и опомињемо све дужнике нашега листа, да изволе што пре дужну претплату потписатој администрацији послати.

АДМИНИСТРАЦИЈА
„Српског сиона".

Шта ћемо и куда ћемо с ђацима кад школу сврше? Наскоро ће се школска година завршити, па многи родитељи и учитељи мисле: куда ћемо са добрим ђацима, па којима се види, да би могли временом бити честити и напредни људи. Хвала Богу и зато нам је сад лакше него пре. Шаљимо их у свет на изучавање корисних заната и послова, да стеку у свету праве светске пештине, мудрости и разума, па да се после у свој крај као углађени и умешни људи врате, па да теку, да лепо живе, и да своју породицу што боље помажу. У сваком нашем месту има угледних и имућних странаца, који су као шегрти у свет на занат отишли, после као калфе к нама дошли, па у нас и остали, па су сад виђене и чувене газде. Зашто не би и наша ђацима домаћа деца намалена у свет одлазила, па кад се као изучени људи у свој крај врате, нека они — место странаца — буду прави угледни и имућни грађани.

Позив на претплату.

За који дан ће бити готова I. књига *Проповиједи и експорти на недјељна јеванђеља преко цијеле године са диспозицијама на главније мисли тих јеванђеља*.

Књига обухвата $17^1/_2$ табака велике осмине. У њој је 29 проповеди (од недеље Митара и Фарисеја до десете недеље по Духовима) и 111 диспозиција. Удешена је, како у погледу проповеди, тако и диспозиција и за парохијско свештенство и за школску употребу. У диспозицијама су изложене главне мисли на поједине стихове, који могу бити подлога проповеди оним редом, како треба да се у проповеди рећају. На крају свакој диспозицији додано је 5—10 згодних цитата из св. Писма, те је поред проповеди у овој књизи свештенику, који хоће да сам проповеди саставља, дат и готов материјал за тај посао. Зато не би требао без ње бити ни један свештеник.

Како је књига штампана само у 200 примерака, молим прец. г. г. парохијске свештенике и вероучитеље, затим г. г. богослове и друге пријатеље наше богословске књиге, да се изволе за времена на њу претплатити. *Цена јој је 3·50 К.* Ко ми новац одмах пошље, добиће књигу о мом трошку.

Друга ће књига бити готова за годину дана.

У Осеку 1904.

Свешт. **Александар Живановић**,
кр. професор.

Књижевне вести.

Нова књига:

ИЗВОД
из
СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ
ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД
САСТАВИО
ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

Изашла је из штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба, да се приреди ново издање, што је и учињено. Г. аутор није жалио труда, да ову књигу допуни и поново преради, а српска манастирска штампарија нада.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 319/253. из 1904. 24 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију 6. плаћевног разреда у Гаду. — Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) августа о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 1. (14.) јуна 1904. године.

Председништво.

Бр. 458 и 460 ex 1904/к. з. 388 и 341. 25 1—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у Новим Пављанима, III. разреда и у Кобашу VI. разреда. Рок је стечају укључиво 5. (18.) јули 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до горњег рока потписаној епархијској конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 25. маја (7. јуна) 1904. године.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 26. 1—4.

Потписана општина треба једног учитеља и једну учитељицу за своју основну школу. Учитељу је плата 1200, а учитељици 700 К годишње, уз слободан стан и огрјев, и од спровода првом 3, а другом 2 К. Компетенти морају бити Срби православне вере. Рок стечају 1. августа 1904.

Поближи обавјештаји код потписане општине.

Српско православна црквено-школска општина у Дервенти 4. јуна 1904.

Предсједник
Јово Костић.

ЈЕФТИМБА 27. 1—1

Према одобреном прорачуну за год. 1904. српско православна црквена опћина у Сурчину расписује овом јефтимбу за оправак цркве с поља.

Прорачун за оправак је следећи:

1.	Зидарски посао са материјалом .	818 кр.
2.	Лимарски посао са материјалом .	698 „
3.	Бојадисарски и столарски посао .	154 „
	Свега . .	1670 кр.

Јефтимба држати ће се дана 27. јуна (10. јула) 1904. у 2 сата после подне на лицу места, а прорачун је изложен код председништва црквене опћине у Сурчину.

Српско Православна Црквена Опћина
У Сурчину, 12. јуна 1904.

С. Божић председник. Б. Максимовић перовођа.

ЕДИКТ. 28. 1—1

Моја Жена *Данића Михајловић* рођ. Жекић, из *Сиња* отишла је од мене 15. јуна 1899. и са собом однела моје и мог оца па и њене ствари.

Позивам је да се у року од 30 дана мени врати, не дође ли, губи права на даљи брачни живот и на свако потраживање од мене.

Овим објављујем пријатељима и познаницима да јој нико на моје име ништа не да, јер не ћу признати.

Неготин, 7. Јуна 1904. г.

Ђока Ј. Михајловић
трговац из Неготина.

СТЕЧАЈ 22. 1—2

У смислу наредбе великог архидијецез. шк. одбора из седнице му од 5. (18.) нов. 1903. бр. 67./53. расписује се сво стечај на једно упражњено место учитељско у српској вероисповедној школи у Карловцима.

Рок за пријаву компетената је шест недеља од дана првог увриштења овог стечаја.

Плата је учитељу 800 К и К 120 месног доплатка, у име стана 200 К, 60 К државне и К 12·60 у име писаћег паушала. Петогодишњи доплатак је 100 К.

Из седнице месног шк. одбора у Карловцима 18. (31.) марта 1904.

Председништво.

М. 280 ex 1904. 23 1—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској задужбини пок. Јована и Марије Трандафилова имају се попунити почетком школске године 1904/5. пет места питомачких, свако са стипендијом од годишњих 1000 К.

За питомца ове задужбине може бити изабран, без разлике народности, само онај припадник Аустро-Угарске монархије, који је источно-православне вере, који је сиромашан и здрав и који је бар нижу гимназију са одличним односно врло добрим успехом и добрим владањем свршио.

Од горе споменутих упражњених места четири места су одређена за питомце родом из Ердеља под напред истакнутим погодбама.

Молбенице ваља поднети на избор овлашћеној потписаном православном српском митрополиту патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1904. г., а уз молбеницу ваља приказати 1.) крсни лист; 2.) школску сведоџбу од последње године; 3.) сведоџбу од надлежне политичке власти (није довољна само потврда општинског поглаварства) о имовном стању, у којој ће бити тачно наведено, какав иметак (са ознаком вредности) и приходе имају родитељи молитељеви евентуално сам молитељ; најпосле 4.) лечничку сведоџбу, у којој ће се нарочито имати истаћи и то, да ли је и с каквим успехом молитељ каламљен у своје време против богиња. У молби нала рећи, камо да се достави одлука са списима после поделе стипендија.

У Карловцима, 1. (14.) јуна 1904. год.

Георгије
патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ℨ провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона од кованог гвожђа**, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала**; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** —

24—12 ex 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За странке земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 399. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 13

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 30. јуна 1904.

Катихизис

синодални — Рајићев — за клирикалне школе од 1774.

Превештао

Д. Р.

(Свршетак)

4. Прошеніе.

40. В. Кое єсть четвр'то прошеніе;

От. Хлѣбъ нашъ насѫщный, даждь намъ днесь (Мае. 6, 11.)

41. В. Зашто просимо от отца само дневнаго хлѣба;

От. Мы самѡ хлѣба просеѭи 1) Признаваемо сами послѣдню нашѫ немоѭъ и нишетѫ, да и хлѣба силами и могѫѣствомъ нашимъ придобити неможемо, ако Отецъ небесный изъ свое десницe неподаде намъ 2) Јошъ поѫчавамо се. да се не валя преко мере старати ѡ прехранѭію телесномъ, него паче да ищемо царства божія 3) Да бы нитко не важносіо се множествомъ богатства свога, кадъ и дневнагѡ хлѣба безъ отца имати не може.

42. В. Што се разѫмѣва овде подъ хлѣбъ;

От. Не простѡ разѫмева се єданъ самѡ хлѣбъ, но све што є потребно и нѫждно и доволно къ прожитію честногъ и богоугодногъ овогъ света живота. Такѡ чрезъ хлѣбъ разѫмева се: єло, пиће, одело, и подобнаѧ (Сір. 39, 32., Гл. 23. 24.).

43. В. Јошъ што ищемо чрезъ хлѣбъ;

От. Сваки человѣкъ двострѫкъ животъ има у себи, т. є. дѫшевный и телесный, и обадва потребѫю подкрепленя єломъ и пићемъ. От коихъ тѣлесный животъ подкрепљава се хлѣбомъ вещественнымъ и прочими, какѡ видите.

44. В. Какавъ овде разѫмевасе хлѣбъ дѫховный и дѫшевный;

От. Разѫмева се оно єло, коимъ се дѫша храни и пита. Коя єсть 1) Благодать божія коя утвр'ждава ср'дца (Евр. 13, 9.) 2) Слово божіе, кое пита и ѡживљава дѫше наше (Мае. 4, 4.) 3.) А понаѩбыше тѣло и кр'вь Господа нашего Іисѹса Христа, єсть храна и пиће дѫши спасително (Јѡа. 6, 35—41.).

45. В. Кога дакле ищемо хлѣба от ова два;

От. Обадва ищемо. Но найпре дѫжни єсмо искати дѫшевнога хлѣба, єрбо дѫша боля єсть тѣлесне хране. И ако овай хлѣбъ имамо, тѣлесный хлѣбъ самъ Богъ обеѣао се додати доволнѡ (Мае. 6, 33.).

46. В. Валя ли ѡ хлѣбѣ тѣлеспомъ трѣдити се, или само просити от отца;

От. Ніе доста самѡ просити от отца небеснагѡ хлѣба, а у лености проводити житіе, ѳръ заповѣда Богъ да у потѣ лица добивамо хлѣбъ нашъ (Быт. 3, 19., 2. Сол. 3, 8—10.).

47. Зашто говоримо: хлѣбъ нашъ дай;

От. Двое овде палазимо и опетъ 1) Да навикнемо не тѣнимъ трѣдомъ питатисе, но своима рѣкама работаюћи да се прикр'млявамо (Еф. 4, 28., I. Кор. 4, 12.). 2) Да се научимо, да хлѣбъ тай кога намъ отецъ дае, не дае да мы сами потрошимо, но да и неимѣщимъ подамо.

48. В. Зашто дае отецъ небесный овай хлѣбъ и невернымъ;

От. Истина есть, да онъ дае хлѣбъ и свакѡ доволство свимъ и невернымъ и нечестивымъ. А чини онъ то1) Да бы они познавше благость нѣговѣ, ѡбратили се от нѣта невѣрства свога, и пристѣпили бы къ немѣ вѣрою ѡ Христѣ 2) Да хлѣбы и проче ствари вѣрныхъ сыновъ божіихъ у цѣлости от грабленія нихъ ѡстане. Нима дае хлѣбъ какѡ творацъ твари, а вѣрнымъ дае какѡ сыновомъ своимъ.

5. Прошеніе.

49. В. Кое есть пето прошеніе;

От. ѠОстави намъ долги наше, іакѡже и мы ѡставляемъ должникѡмъ нашимъ (Мае. 6, 12.).

50. В. Што се разѣмева овде чрезъ долги;

От. Извѣстнѡ есть изъ божіегъ писма, да се не разѣме овде дѣгъ повчаный, по дѣгъ грѣховный. Такѡ дрѣгій евангелістъ ове дѣгове назива грѣхами, говорећи: ѡстави намъ грѣхи наша (Лѣк 11, 4.).

51. В. Зашто грѣхи называюсе дѣгови;

От. Ѳръ какѡ повчаный дѣгъ 1) Записѣесе у книгѣ 2) и от дна на данъ расте 3) и по сваком$ начинѣ валя да се плати 4) и ако се неплати, наводи тамничкѣ каштигѣ. Такѡ и грѣхи человѣческіи записѣюсе предъ Богомъ и прибавляванѣмъ растѣ, и по сваком$ начинѣ валя да се наплате. Найпосле, ако показаніемъ неѡчисте се, у вечнѣ уводе тамницѣ.

52. В. Што дакле просимо, кадъ говоримо: ѡстави намъ;

От. Мы овимъ словомъ исповедамо предъ отцемъ небеснымъ, да многихъ нашихъ дѣгова мы исплатити неможемо, ако онъ стане сѣдомъ от насъ истезати: т. в. предъ сѣдомъ нѣговимъ ѡправдати се неможемо (Ѱал. 142, 2.). За то са смиреніемъ припадамо къ нѣмѣ да онъ умоленъ бывъ кр'вію сына свога ѡслаби, ѡстави и отпѣсти намъ дѣгове наше по великой своей милости (Ѱал. 50, 3.).

53. В. Зашто говоримо: ѡстави намъ, а не мени;

От. Свагди хоће Богъ, да взаймна и братска бѣде молитва: за то и овде наговештѣе междѣсобнѣ братинскѣ любовъ. Онъ в заповедіо и хлѣба не само себи просити, но и ближнимъ нашимъ: дакле хоће, да бы узаймице и дрѣгъ дрѣгѣ искали и просили прощенія и ѡставленія грѣхѡвъ. Ѳрбо многѡ сви сагрѣшѣемо (Јак. 3, 2.)

54 В. Шта се садр'жи у онима речма: іакѡже и мы ѡставляемъ должникѡмъ нашимъ;

От Саме сѣ собомъ ове речи іасне: 1) ѡбещава Спаситель, да отецъ небесный хоће цѣлѡ ѡставити намъ дѣгове наше по милости своей: али не простѡ него какѡ съ лѣкимъ контрактомъ и уговоромъ ако и мы дѣжникѡмъ нашимъ ѡставимо дѣгове ихъ (Мае. 6, 14. 15.).

55. В. Тко сѣ то дѣжницы наши;

От. Мы сви єданъ дрѣгомъ, понеже єданъ дрѣгомѣ честѡ сагрѣшавамо (Мае. 18, 21.).

56 В. Што дакле ако мы по овоме обвезаню дѣжникѡмъ нашимъ неѡставимо, то и отецъ неѡставитъ намъ;

От. Такѡ есть. Мы сами себе такѡ предъ отцемъ обвезѣемо, и говоримо: ѡстави намъ, такѡ, какѡ што и мы ѡставлямо, отпѣсти и прости намъ, какѡ што и мы отпѣщамо и пращамо. Ако дакле мы не оставимо, и намъ непростите и неотпѣститсе (Мае. 5, 14. (15.).

57. В. Ако ли тко неузхоће крайнѣ ѡставити братѣ своме дѣга што бѣде емѣ;

От. Заказѣе Господь таковомѣ человѣкѣ жестоко прещеніе и погибель вѣчнѣ, што онъ преданъ бѣде мѣчителемъ и затворенъ у тамници адской, изъ кое во векъ неѡбавити се неће (Мае. 18, 34. 35.).

6. Прошеніе.

59. В. Кое єсть шесто прошеніе у молитви Господней;

От. Не поведи насъ ва искѣшеніе.

60. В. Тко у томъ искѣшава насъ;

От. Христіянско житіе єсть подобно войни, кое от различныхъ непріятеля испитѣемо и искѣшаемо быва. Такw єсть воля божія, да сила єгw в' немощи нашей савр'шаетсе (2. Кор. 12, 9.).

61 В. Но конеѕ именно искѣсители наши;

От. Главнѣйшій искѣситель єсть сатана, кои какw вѣрѣ, такw и любовъ нашѣ къ Богѣ многими хитростми напаствѣе и намѣрава развратити. Такw онъ святыхъ и праведныхъ посевѣе и таминцѣ, и многе имъ причинява скр'би и печали (Апок. 2, 10.)

62. В. Кои є іошть такавъ искѣситель;

От. Искѣшава насъ овай светъ, т. є злоправніи и неправедніи человѣцы сладкимъ и гладкимъ речма, и злимъ примеромъ добре развращаваю праве (I. Кор. 15, 33.)

63. В. Іошть тко искѣшава;

От. Сама плоть наша уводи насъ ва искѣшеніе, кадъ устае и воюе на дѣха (Јак. 1, 11, 15.). или кадъ напасти вражіе понести и претр'пити отвращавасе (Јwв. 3, 1.).

64. В. Што намераваю ови искѣсители;

От. Стараюсе они 1) Ѳтр'гнѣти насъ от вере и увести или в' невѣрство, или зловѣрство или в' сѣевѣрство. 2) Любовъ и страхъ божій угасити у ср'дцахъ нашихъ, а у нестр'пеніе и wчаяніе привести, какw Каина, Саула и Јѣдѣ.

65. В. Што дакле говоримо: Не заведи насъ, еда ли отецъ небесный нарочно заводи насъ ва искѣшеніе;

От. Ѳпасвw то знати валя, да искѣшенія, приключаваю се намъ попѣщеніемъ божіим. Пишетсе, до благая и злая, животъ и смр'тъ, нищета и богатство, от Господа сѣтъ (Сір. 11, 14.). Зато никакво искѣшеніе насъ постигнѣти неможе (кромѣ грѣха) безъ воли отца небеснагw (Мао. 10, 30., Лѣк. 21, 18.).

66. В. Какавъ дакле разѣмъ єсть слова овогъ: не заведи;

От. Овде валя разѣмети попѣщеніе божіе, такw, када бы речено было, непопѣсти заведеннымъ намъ быти ва искѣшеніе. Непопѣсти сатани, мірѣ и плоти нашей искѣсити насъ. А самъ отецъ дѣйствителнw никогъ неиекѣшава на зло. (Јак. 1, 13—15)

67. В Тко ће намъ помоћи у толикихъ искѣшеніяхъ;

От. Самъ отецъ небесный, кои не попѣща выше силе искѣсити се намъ, и насти ва искѣшенія: но коимъ онъ зна начиномъ, и искѣшенію конацъ полаже, такw да узможемо понести (I. Кор. 10, 13.).

68 В. Тко ће намъ споборити у искѣшеніяхъ;

От. Имамо у томъ велика споборника Іисѣса сына божія, кои може спострадати немощемъ нашимъ самъ бо искѣшенъ бывъ, може и искѣшаемымъ помоћи (Е р. 2, 18., Гл. 4, 15.)

69. В. Чимъ побѣждаваюсе ова искѣшенія и искѣсители;

От. 1) Живомъ вѣромъ, и неподвижнимъ упованіемъ на Бога (I. Јwа. 5 4) 2) Трпѣніемъ и молитвомъ тепломъ (Мао. 26, 41.) 3) Добромъ и чистомъ савѣстію (I. Тым 1, 19.) 4) Словомъ божіимъ, какw што є и Спаситель победіо свога искѣсителя (Мао. 4.).

7. Прошеніе.

70. В. Кое єсть седмо прошеніе;

От. Но избави насъ от лѣкавагw (Мао. 6, 13.).

71. В. Тко є тай лѣкавый от кога просимо избавити се;

От. Поглавитый онай искѣситель сатана овде се назначава подъ именемъ лѣкавагw. Онъ єсть зао и лѣкавъ спочетка (Мао 13, 19., Јwа. 8, 44.). Онъ какw лавъ ходи рикаѣи и ище кога годъ прогѣтати (I. Петр. 5, 8).

72. В Што дакле просимо, кадъ говоримо: избави насъ;

От. От сами речи спасителеви іавно єсть, да просимо избавити се от злога, хитрога, и лѣкавогъ діавола, кои непрестано воюе на насъ. Онъ искѣшава насъ грѣхомъ и различними похотми, за то молимо и просимо отца, да ѣ от овихъ избави насъ и сачѣва. Онъ на насъ подиже различне беде и напасти, за то молимо отца, да от овихъ избави насъ.

Заключеніе.

73. В. Кое єсть заключеніе у молитви Господней;

От. Оне речи: Јакѡ твое есть царство, и сила, и слава, ва веки, аминь (Мат. 6, 13).

74. В. Какѣ силѣ имадѣ ове речи;

От. Све што смо от отца небеснога са др'зновеніемъ како сынови просили, съ вѣромъ и надеждомъ чекамо да полꙋчимо. Онъ бо есть Богъ нашъ, а мы люди ѳгѡ; Онъ царъ нашъ, а мы достояніе ѳгѡ; Онъ Господъ нашъ силанъ в' крѣпости, а мы рабы немоћни. Дакле и хоће и може дати намъ што смо просили.

75. В. Зашто е изволіо Господъ онима речма заключити молитвѣ свою;

От. За утвр'жденіе наше вѣре, и за подкрѣпленіе наше надежде. Какѡ што безъ сꙋмнѣнія просимо, такѡ да вѣрѣемѡ, да ћемо и пріимити.

76. В. Што садр'жи у себи оно словце: аминь;

От. Двояѣ оно силѣ у прошеніяхъ нашыхъ имати може. Ѳвр или отецъ небесный приложе оно къ нашой молитви, или мы сами, и по томѣ двострꙗкъ разꙋмъ има.

77. В. Ако отецъ небесный приложи оно, што знаменѣе;

От. Знаменѣе оно савр'шено услышаніе моленій нашихъ, и божіе от молитви нашой благоволеніе. Такѡ када бы рекао Богъ Отецъ: што сте просили, некъ вамъ бꙋде (3. Цар. 1, 36.).

78. В. А што пакъ значи, кадъ мы сами приложимо и речемо: аминь;

От. Онда изображава оно 1) вѣрѣ у насъ крѣпкѣ, што отецъ исполнитъ прошеніе наше 2) Надеждѣ чини извѣстѣ, т. е. хоће цѣло быти, како што смо просили от отца.

§. 3.

Ѳ деветихъ блаженствахъ.

1. В. Што се іошт҃ъ ище къ савр'шеной надежди;

От. Да познамо, коя сѣ она от Христа Спасителя сказана блаженства, и да се по нима владамо.

2. В. Колико е таковыхъ блаженствъ;

От. Єсть свега числомъ деветъ (Мат. 5, 3—13.).

1. Блаженство.

3. В. Кое есть пр'во блаженство;

От. Блажени нищіи дѣхомъ, іякѡ тѣхъ есть царство небесное.

4. В. Што есть та нищета дѣховна;

От. Нищета дѣховна есть истинно хрістіянско смиреномꙋдріе, познаніе и исповѣданіе дѣховне наше предъ Богомъ сказости, и да прежнимъ сѣдомъ wправдати се неможемо. Или нищета дѣховна есть, признаніе грѣхwвъ своихъ предъ Богомъ, са смиреніемъ, какѡ Мытаръ, а не съ гр'достію хвалити се w правди своіой, какѡ безꙋмный Фарисей (Лѣк. 18, 11—13.).

2. Блаженство.

5. В. Кое есть дрꙋго блаженство;

От. Блажени плачꙋщіи іакѡ тіи утѣшатсе.

6. В. Кои сѣ то, кои плачꙋ, да се утѣше;

От. Чрезъ плачꙋще разꙋмеваю се сви они, кои истинно каютсе, и плачꙋ за грѣхе свое, и скр'бъ имадѣ великѣ ко Богѣ (2. Кор. 7, 9—11.). Ови пріиме ю утѣшеніе въ прощеніи и wставленіи грѣхwвъ (Псал. 101, 18.),

3. Блаженство.

7. В. Кое есть треће блаженство;

От. Блажени кротціи, іакѡ тіи наслѣдятъ землю.

8 В. Кои сѣ то кроткій;

От. Єсѣ они, кои не по природномѣ меккоср'дечію но страха ради божія, призиаваюћи грѣхи своя смираваюсе, и кои сва заключенія са смиреніемъ гр'пе, и кои w добрыхъ своихъ дѣлахъ не важносесе, но у свемѣ себе внꙋтренћ уничижаваю.

9. В. Какво имъ наслѣдство земле wбећава се;

От, Земля живыхъ, т. е. царство небесное наслѣдіе ихъ есть.

4. Блаженство.

10. В. Кое есть четвр'то блаженство;

От. Блаженство четвр'то есть, блажени алчꙋщіи и жаждꙋщіи правды, іакѡ тіи насытятся.

11. В. Кои сѣ алчꙋщіи правды;

От. Єсѣ они, кои признавше нищетꙋ свою дѣховнѣ плачꙋтъ w грѣсехъ своихъ и за недостоинство свое смираюсе предъ Богомъ. Такѡ какѡ гладни хлѣба, и жедни воде, просе и wжидаваю wставленіе грѣхwвъ полꙋчити от бога.

12 В. Што заключаваю у себе ова четири блаженства;

От. Заключаваю она четири степена истинитаго покаянія. От коихъ пр'вый степенъ єсть признаніе грѣховъ, др'гій плачъ за грѣхи, третій сакрѣшеніе ср'дца, а четвр'тый прошеніе вставленя тихъ за име Христово.

5. Блаженство.

13. В. Кое єсть пето блаженство;

От. Блажени милостивіи, іакw тіи помиловани бѣдѣтъ.

14 В. Кои овде ублажаютсе милостивіи;

От. Сви они, кои дѣла милости дѣховне и тѣлесне исполняваю, како што сте мало выше слѣшали.

6. Блаженство

15. В. Кое єсть шесто блаженство;

От. Блажени чистіи ср'дцемъ, іакw тіи Бога узретъ.

16. В. Кои сѣ чисти ср'дцемъ;

От. Сви они, кои у простоти ср'дца а не у лѣкавствѣ и лицемерствѣ іавляю любовъ къ Богѣ и ближнемѣ.

7. Блаженство.

17. В. Кое єсть седмо блаженство;

От. Блажени миротворци, іакw тіи сынове божій нарекѣтсе;

18. В. Коисѣ ови миротворци;

От. Єсѣ они человѣцы, кои не само сами миръ са свима хране, и мирнw живе, но іошть и кои враждѣ мечю собомъ имадѣ примираваю, и у братскѣ доводе любовъ.

8. Блаженство.

19. В. Кое єсть осмо блаженство;

От. Блажени изгнанніи правди ради, іакw тѣхъ єсть царство небесное.

20. В. Коисѣ гоними правды ради;

От. Овде ублажава Господъ крѣпость и мѣжество и постоянство ва исповѣданіи правовѣрія онихъ, кои до кр'ви у томъ подвизаваюсе. Или овде ублажаваюсе законити страдалцы, кои за истинѣ вѣрѣ, гоненія, wклеветанія, обиди тр'пеливо носе, не отмащѣюћи нити хѣлећи, но Бога w говителяхъ молећи.

9. Блаженство.

21. В Кое єсть девето блаженство;

От. Блажени єсте єгда поносятъ вамъ, и изженѣтъ у рекѣтъ всякъ золъ глаголъ на вы лжѣще мене ради.

22. В. Коихъ овде ублажана Спаситель;

От. Они єсѣ они сами гониміи правды ради: єр'ъ неможе быти гоненіе безъ хѣле, wклеветанія и порѣганія.

23 В Што садр'же у себи ови петъ послѣдѣющихъ блаженствъ;

От. Садр'жаваю они савр'шене плоде истинитаго покаянія праве вѣре, и искр'нѣ любови кѣ Богѣ и ближнемѣ. И на конацъ имадѣ и несѣмненнѣ и надеждѣ свихъ онихъ благъ коя єсть обещао Богъ, кои нѣга любе.

24. В. При овой вѣри, надежди и любови, шта іошть вала;

От. Єсть іоште една неманша от овихъ трію добродѣтелъ, и нашемѣ родѣ природна, коя єсть правична вѣрность подданическа къ славнымъ и др'жавнымъ царемъ нашимъ. Ако и овѣ добродѣтелъ ко онимъ трима присаваксните, и у ней беззазорнw ходити бѣдете, то и верѣ нашѣ извѣстнѣ сатворите, єр'ъ вѣра наша томѣ насъ учи. (Тим. 3, 1.). Отѣдъ несѣмненнѣ имати можете надеждѣ, да и временныхъ и вѣчныхъ благъ наслаждитесе w Христѣ Іисѣсѣ Господѣ нашемъ, коемѣ слава бѣди са отцемъ небеснымъ и святымъ Дѣхомъ, ва вѣки. Аминъ.

Радња Архијерејског Синода 1776.

Превео с њемачког

А. Г.

(Наставак.)

Записник

осме седнице 3-ег октобра 1776. г. држане.

Пошто због разних препрека јуче није седница држана, то је прекјучерашњи записник тек данас адјустиран и потом се прешло на читање 37. § а, који је царском комесару дало прилике, да запита за узрок, зашто нису уврштени попови, који не фунгирају, и у провинцијалним дистриктима, као што је то у милитарним округзима, пошто је то превишњи двор наредио? и захтева према томе, да сваки дијецезан у року од три месеца, а пре распуштања овог Синода поднесе тачан исказ превишњој ц. кр. дворској децутацији илирској, у коме ће тачно означити села са филијалима, број кућâ и цркава, као при истима

налазеће се свештенство, уз изречно означење, који од свештенства фунгирају, а који су прекобројни?

На што одговорише владике, да је такова конскрипција превишњем двору већ поднесена.

На тачку 5. примећује Синод, да би сувише строго било, кад би се међу скучени број свештенства урачунали и протопопи, парочито у оним местима, где је протопоп са свим сам, те упућен да све парохијске службе врши, при чему му још спада у дужност и надзирање осталих свештеника у његовом протопопијату, те пошто због тога мора често путовати, то би или своје дужности у парохији или надзирање занемарити морао. С тога Синод моли превашњи двор, да протопопе искључи из броја осталог фунгирајућег свештенства, а с друге стране да уз протопопа дозволи још једног свештеника, парочито тамо, где је протопоп сасвим сам.

Ц. комесар на то одговара, да би се томе тако доскочити могло, када би се протопоп бирао из таког места, где по броју кућа има два или три свештеника, или кад би се протопоп, оданде где је сам, трансферирао тамо, где има више свештеника.

На тачку 8. моле епископи, да превишњи двор оне свештенике, који су само због превишње паредбе о смањивању свештенства дошли у рубрику прекобројних, изволи оставити у уживању оног имунитета кога су и пре већ уживали, пошто то у пређашњем регуламенту није учињено.

Царски комесар изјави, да на ово тим мање пристати може, што ће се тиме контрибуенти још више ослабити, јер попови ни контрибуције, ни друге дужности не врше, с тога би се Синод постарати имао, да се прекобројни свештеници у смислу превишње паредбе употребе за васпитавање младежи, у осталом ће ово питање решити не може, по ће молбу Синода на превишње размотрење подастрти.

Код 2-ог зачала овог §-а код милитар них округа, напомиње Синод, да инсталација парохијског свештенства спада у јурисдикцију дијецезалних епископа, а не генерал-команде, којој се по 5. тачци ради изашиљања једног официра пријава учинити мора, инак Синод неће да прави сметње у том обзиру, само моли да региментска и генерал-команда не чине тешкоћа, кад дијецезан неког из војничких кућа нађе за способног за свештеника и хоће да га рукоположи, пре но што је исти задовољио војеној дужности својој.

Царски комесар изјави, да ће и ову молбу Синода предложити превишњем двору.

По исправку овог 37. §-а и следећег 38. §-а буде данашња седница закључена.

Записник

деветe седнице, 4. октобра 1776. г. држане.

По претходном адјустирању јучерашњег записника, буде данашња седница са читањем 39. § а отворена, који говори о штоли, сачињеној по разлици у дијецезама по експемпларима Б. и В.

Поводом тим пита царски комесар, да ли је оваки штоларни пропис, који се овим параграфом пропису је, у свима дијецезама, код сваке парохије и филијале уведен и да ли је по један примерак истог свакоме сеоском кнезу издат и прикован? (на дувару).

После позитивног одговора на ово питање, Синод извештава, да су неки експемплари подерани и изгубљени, услед чега царски комесар тражи, да се специфицира, колико парохија и колико филијала у свакој дијецези има и да се овај штоларни пропис преведе на српски и влашки језик, уз ознаку, колико је српских, а колико влашких за коју дијецезу нужно, те да се то in duplo одштампа, јер се по један примерак мора код сваке цркве и код сваке општине извесити.

После прочитаног 40. §-а пита комесар, да ли су у тамишком Банату свештенству одиста додељене сесије? а ако не, шта је томе узрок?

На што банатски епископи одговарају, да су у тамишком Банату сесије делимице додељене, а делимице не, јер у томе округу комасација још није обављена.

Услед чега сви епископи препонизно моле, да се у случају оскудице у свештенству у месту, из друге дијецезе пристављени свештеник снабде у свима ми-

литарним окрузима са нужним земљишним поседом, као што то 40. §. прописује. Осим тога моле епископи, да се код сваког проте у протопопијату постави по један ђакон, који да буде за своју личност слободан.

Код 41. §-а напомињу епископи, да је имунитет свештенства у милитарним окрузима ограничен и да је поред фунгирајућег свештеника само једна мушка глава од војничке службе ослобођена, и да се и та једна мушка глава употребљава за црквењачке дужности, те да према томе ни за помоћ у економији нема слободне мушке главе, с тога епископи моле, да се милитарним командама заповеди, да не употребе за црквењака ону личност, која је у кући свештеника као слободна остављена.

Царски комесар прими ову молбу, да је подастре превишњем двору.

Код 43. §-а подноси Синод препонизну молбу, да се овде подвучене речи, да *мртва телеса често по осам дана стоје неопгребена*, и у новом регуламенту изоставе.

Царски комесар изјављује, да ће и ову молбу превишњем двору подастрти.

И ако је Синод желио, да се установи виша такса за звона при погребу, но што је у 44. §-у установљена, ипак се покорава овоодносном превишњем наређењу и моли, да се у овом 44 §-у означена такса толико пута плати, колико се пута звоњење преко дана захтева.

Царски комесар одговори, да ће и ову молбу подастрети на превишње решење.

Код 47. §-а пита царски комесар, да ли је превишњом молбом наређена конскрипција и инвентар по манастирима обављен, како би у томе погледу Њено ц. кр. апостолско Величанство поступити могло?

На ово будимски и бачки епископ одговарају, да су они са конскрипцијом готови, док митрополит и епископ пакрачки одговарају, да и ако су се код жупаније и коморе за официра-чиновника, који при томе присутан бити мора, више пута упитали, добиће увек одговор, да исте од својих виших власти нису налоге добили, те да ни поступити не могу.

Услед тога царски комесар налаже, да се манастирска конскрипција у року од два месеца обави и превишњем месту подастре.

Пошто су данас §§-и 39., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46. и 47. овако исправљени, буде данашња седница закључена.

Записник

десете седнице, 5. октобра 1776. г. држане.

После обављеног адјустирања записника јучерашње синодске седнице, предаје митрополит и епископи од њих затражену спецификацију села, парохија и црквâ по свима дијецезама, а епископи темишварски, вршачки и арадски јављају, да пошто се у њиховим дијецезама села састоје из српског и влашког становништва, то би се и штоларни пропис имао како свештенству, тако и световњацима у оба језика in duplo разделити.

Данашња седница буде по томе са читањем 48. §-а новог регуламента отпочета, што пружи прилику владикама (осим карлштатског, који је са митрополитом сагласан) да у ствари овим §-ом пункт 1., 3. и 6 митрополиту и његовој конзисторији остављеног права, да он одређује у којим ће манастирима бити постављани архимандрити, да те архимандрите он сам именује, да исте поводом већег преступа трансферира, па чак чина лиши.

1-во да изјаве, да би било у интересу цркве, да се у свакој дијецези ради председништва, парочито када је епископ послом заузет и на путу, постави само по један архимандрит (осим архидијецезе, где треба 4 и пакрачке, где треба 2). Њихово је мнење даље, да се

1-во још сада, синодално определе манастири, у којима морају бити архимандрити, наиме

У сремској архидијецези:
- Крушедол
- Хопово
- Шишатовац
- Раковац

у темишварској: Бездин
у бачкој: Ковиљ
у пакрачкој: Ораховица и Лепавина
у арадској: Ходош
у вршачкој: Златица
у будимској: Грабовац
у карлштатској: Гомирје

2.) да на темељу канона нема само митрополит право постављати архимандрите, него и епископи у својим дијецезама, с тога епископи моле да им се и на даље дозволи, да архимандрите споразумно са својим конзисторијама постављају, без да митрополита за то претходно питају, но уверавају, да се тиме јурисдикција митрополитова не би окрњила, пошто и онако сви манастири и настојатељи зависе од њега. Шта више они држе, да би се код архимандрита, које је сâм митрополит поставио, могло лако то уверење изродити, да они, пошто пису од владике постављени и пошто не зависе од владика, те би се овим начином стало на пут сваком неспоразуму.

3. За случај да би се један архимандрит због важних разлога морао преместити, па чак и чина лишен бити, мисле епископи, да њима и њиховим конзисторијама из горенаведених разлога припада у таким случајевима јудикатура, али то не крњи повласнице митрополита, тим мање, што ће такав поступак увек архиепископска конзисторија — апелаторијално ревидирати.

При читању овог протокола предаје митрополит своју ограду против молбе епископа у тачци 2. и 3. садржане, а по прочитању те ограде, која овде прилежи, задржавају епископи право, да на исту писмене примедбе своје ставе.

Ad punctum 2. овог 48. §-а наводе митрополит и сви епископи, да се у овом манастиру, где је архимандрит за настојатеља постављен, не поставља уједно и игуман, него само један намесник, као што се код игуманâ поставља, јер би између архимандрита и игумана, који се обојица доживотно постављају, лако могле размирице и неприлике наступити.

На што царски комесар одлучи, да се и овом питању сачека превишња одлука.

Код 15. тачке овог 48. §-а напомиње Синод, да је Његово ц. кр. апостолско Величанство, по генерал-фелд-маршал лајтнанту барону от Матезен испослатој превишњој одлуци од 6. марта 1775. манастирима Гомирју (у карлштатској) и Лепавини (у пакрачкој) до тада већ уобичајену колекту ради издржавања премилостиво дозволило, услед чега Синод моли, да се та дозвола за Гомирје и Лепавину и надаље премилостиво у крепости остави.

Пошто је дошао сада ред на §. 49 јавља митрополит и епископи, да су — пошто је сутра недеља, а прекосутра заповедни празник, те се по том синодска седница неће држати — неколико настојатеља из сремских манастира за прексутра позвани, да се посаветују о монашким правилима.

Царски комесар још једном налаже, да се са монашким правилима пожури и заказује идућу седницу за 8-ми тога месеца.

Записник

једанаесте седнице 8. октобра 1776. г. држане.

Пошто је данас записник последње седнице адјустиран, продужено је читање нацрта за регуламент од 50. §-а почевши.

При читању 55. §-а тачка 13. којим се наређује, да кад се један свештеник због дугова аретира, то да му се ради обављања парохијске дужности други један свештеник за заменика постави, но да тај из парохијских прихода има право само на одштету путнога трошка, иначе пак ни на какву ренумерацију, — напомиње Синод, да ако заменик није из најближе околине, те не би могао сваки дан својој кући вратити се, то исти неће моћи из својих средстава живети, услед чега моли Синод за милостиву дозволу, да заменик може и дневно прешитање из парохијских прихода узимати.

Пошто су §§. 50., 51., 52., 53., 54. и 55. исправљени, буде седница за данас закључена. (Наставиће се.)

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: Д. Р.

(Продужење.)

XVI.

Беочин.

Визитација манастира Беочина јуже начахом 1753. Јулија 30.

Обрѣтохом да сего манастира Беочина храм јест вознесение Господа Бога и Спаса нашего Исуса Христа. Здател и фундатор сего новаго

храма кто бист и в которое времја созидат, на своем мјесту назавитисја будет. Стара же церков здје била, каменаја, древна, малена, храм вознесенија Господа нашего Исуса Христа, на ћемер сведева, више цјевницах било трудо устросно, и звала се мон. Бесчин от древних времен.

Здјатели же сеја церкви невједомо кто били, понеже много времене пуста бија от турскаго пленењија, и того ради порушила се, а при тој церкви бивше камене келие све пропале и поквариле се биле. Во времја изшествија от турскаго предјела Блаженопочившаго Патрвјарха Арсенија Черноевића, купно в тое времја изишли и калугери из монастира Раче сушчаго во Босни (!), и близ сеја церкви древјану церков водрузили и ону стару оборили, а сју нову церков на том истом мјесту водрузили.

Прочтохом братијам полномошчни указ их всекр. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића, по том посљедует написание от игумена до послеђнаго о Христје брата.

1. *Арсеније Поповић* игумен, родилсја у Косову в селу Грачанаци, љет имат 56, книги училсја код свога родитеља јереја Јоана, женилсја, со женоју жил 23 љета, во ђјакона рукоположен Григорием еп. Ваљевским 1714. Маја 25. у Пећи во храмје свјато вознесенском. В свјаченикаже рукоположен тјемже архијерејем в тој патрвјаршеској церкви, того љета и мјесјаца 26. Парохију держал у Пришчини вароши и протопрезвитером бил чрез 23 љета. Сингелију имјел от Блаженопочившаго Патрвјарха Моисеја. Пришел в сија предјели цесарскија во времја прошедшија ратя 1737. и в селах Бешки и Крчедину чрез 2 љета за благословенијем Г. Патрвјарха Арсенија четвертаго поповал и по том за протопопу нарежден бил у вароши Иригу и чрез ђекое времја тој степен содержал. По том духовником общим того прикаго протопопиjата учинен бист, и сеј до 1753. содержал купно и парохију вароши Иригу, в тојеже љето Априлија 18. постриглсја в монашки чин у придворној капели у Карловцима (на сеј мон. Бесчин) чрез архимандрита хиландарскаго кир Герасима, и в тој ден чино произведен в поставлен игуменом бесчинским бити чрез всекр. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића в карловачкој св. воведенској цркви. В писании искусан, читати, појати и писати знает, духовник јего Јов јрм. шишатовачки. Литургију служит, одјејание чиное имјеет, житија честна и добродјетелна, от фамилии имат брата јединаго и сина 2, један јест ђјакон, пребива у вароши Иригу.

2. *Јрм. Григорије Стојановић*, р. у Азаповцу, л. 47, книги училсја у мон. Шишатовцу код духовника Евсевија. Женилсја, свјашченик мирски бил. Рукоположен во ђјакона еп. ваљевски Доситеем Гавриловићем (не по Николићем) 1730. Сент. 14. у Ваљеву во храмје св. влкмуч. Георгија, во свјашченство тјемже того љета Окт. 1. и в тој церкви. Парохију держал у Бродцу чрез 10 љет. Пришел прошедшаго рата турскаго у сеја предјели 1738. и парохију примил у селу Сусеку и бил тамо парохом 14. љет. Овдовјевшиже пришел здје во монастир 1753., постриглсја тогоже љета Марта 22. чрез арх. шишатовачкаго кир Викентија Поповића. Таинства, блаженства и заповједа от части разумјеет, читати, појати и писати худо, литургију служат, чреду држит, духовник јего Стефан јрм. раковачки. Одјејание чиное имат, книги имат: полуустав, требник; јорган, ћебе, килим, 3 јастука; 8 мотика винограда, 80 дрва шлива.

3. *Јрм. Теодосије Вукотић*, р. у Товарнику, л. 49, книги училсја у Иригу код мештера Веселина, женилсја, свјашченик мирски биз, рук. во ђјакона еп. карлсебишким Максимом Несторовићем 1732. Маја 21. ь Бјелграђје во придворној капели, во храмје св. Николаја, во свјашенствоже тјемже и в тој церкви Јунија 11. Парохију держал у селу Вердинку чрез 15 љет. Со женоју жил 24 љета, имат 2 сина земљоделца и 2 дшчери удате. Овдовјевшиже пришел во мон. 1753. и постриглсја Апр. 4. чрез арх. шишатовачкаго Викентија Поповића. Таинства, блаженства и заповједи от части, читати, појати и писати худо, литургију служит, чреду држит, духовник јего Јов јрм. шишатовачки. Одјејание чино неимат, книги: полуустав и требник; ћебе, јастук; 5 мотика винограда, 60 дрва шлива.

4. *Јрм. Висарион Стојшић*, р. у Силбашу, л. 28, книги училсја у Н. Саду код Тимотеа магистра, ниње Арх. Митр. ексарха Арсенија (Радивојевића). Пришел в мон. и постриглсја 1745. Марта 25. чрез јеромонаха Кирила, рукоположен во ђјакона еп. Партением Павловићем 1751. Дек. 6. в Карловџје во саборној цркви св. отца Николаа, во свјашенство тимже тогож љета и мјесјаца 13. в храмје св. ап. Петра и Павла. Таинства, блаженства и заповједи от части разумјеет, појати, читати и писати знает

по мало. Духовник јего Јов јрм. шишатовачки. Одјејание чиное имат, литургију служит, чреду држит, книги: часослов. Поњаву, њебе, 3 јастука; 10 мотика винограда, 100 дрва шлива. От фамилии имат брата роднаго, учитеља абажилуку у Н. Саду.

5. *Јрм. Мојсеј Јоакимовић*, р. у Мачви в селу Метињу, л. 41, книги училеја у Ваљеву код јрм. Василија, женилеја, свјашеник мирски бил, со женоју жил 4 љета, имат једнаго сина. Руко положен в дјакона еп. валевским Доситеем Николићем у Ваљеву 1734. Авг. 15., во свјашенчество 1735. Марта 9. Парохију имал у селах: Кучани, Метињу, Криваји, Заблаћи. Овдовјевши же пришел в мон. Хопово и тамо постригјеја во монашески образ 1741. чрез Исаију јрм. хоповкаго, и тамо живјел у монастиру једно љето и пол, пак изшед из монастира без благословенија настојателева, и без вједомости братии отишел бил в Мачву, сказују да оставил јест после себе своего сина малена, и бојалеја да не потурчитеја, и тамо во монастиру зовомом Пустини живил чрез 9 љет, и по том паки возвративеја у свој постриг, т. ј. у мон. Хопово, и тамо братија примити јего нехотјели, тогда он принуждем бил прошение своје предложити их вскир. Г. Арх. и Митр. Павлу Ненадовићу, воjеже би јего милостиво в који либо монастир наредили пребивати, и на то резолуцију воспримил чрез протосингела Арх. Митр. Г. Мојсеја Путника, тогда архидјакона сушча, воjеже би једе у мон. Беочин, на вјечно пребивати могл, јеже бист 1752. Јунија 24. Таинства, блаженства и заповједи от части знает, читати, појати и писати помало, духовник јего Јов јрм. шишатовачки. Литургију служит, чреду држит. Неимјеет ничто.

6. *Јеродјакон Серафим Војновић*, р. у Лици у селу Брињу, л. 28, книги училеја у Суботици код попа Тимотеа Руса, пришел једе у мон. 1743. и постригјеја 6. Авг. чрез Кирила игумена тогда бившa. Рукоположен во дјакона 1746. Авг. 6. еп. бјелградским Софронием, Грком у Карловци у саборној церкви, благословением свјатопочившаго Патрјарха Арсенија четвертаго. За непослушение и непокорност своjему настојателју, чрез Арх. Митр. конзисториум изгнан бил из монастира 1749., и по изгнании скитал се, кое куда, чрез четири љета немало, и в том скитању уважен бил от бачкија вармеђи, и тамо во аресшје у жељезах в Бачу бил чрез 2 мје-

сјаца, но том јако неповинан в чем либо пред ними обрјелеја јест, предан бист г. Рафаилу ексарху новосадскому, ов же ексарх послал јего на своју инстанцију т. ј. во резиденцију Арх. Митр. карловачкују, идјеже бил во арести 4 мјесјаца, и от туду отпушчен во мон. здјешни, свој постриг. Таинства, блаженства и заповједи вједает, читати, појати и писати знает, литургију последни крат служил на Константина и Јелену. Духовник јего последни крат бил еп. Партенију о рождествје Христовје прошедшаго љета. Одјејание чиное имат, книги: литургиар, мјесјацослов, катихисис, псалтир. От фамилии јегова брата у Бешки.

7. *Јеродјакон Никанор Бошковић*, р. у Шиду, л. 21, книги училеја у Шиду код магистра Јоана Руса, пришел здје в мон. 1748., и постригјеја 6. Авг. чрез игумена Кирила тогда бившa, рукоположен во дјакона еп. Партением Павловићем в Карловци 1752. 6. Дек. Таинства, блаженства и заповједи незнает, читати, појати и писати от части вједает, духовник јего Јов јрм. шишатовачки. Литургију часто служит, в церков ходит, одјејание чиное немат, винограда имат 2 мотике, 50 дрва шлива, њебе, поњаву, чаршав. От фамилии имат матер и брата у Сусеку.

8. *Јеродјакон Саватиј Мирковић*, р. у Херцеговини у селу Кочани, л. 20, книги училеја здје в мон. код јрм. Григорија. Постригјеја 1745. Маја 21. Рукоположен во дјакона вскир. Г. Арх. и Митр. Павлом Ненадовићем в Карловцје 1752. Јан. 7. Таинства и прочија надлежашчија потреби от части разумјеет, читати, појати и писати знает от части. Одјејание чиное немат. Духовник јего арх. раковачки кир Никанор. Литургију служит часто. В церков ходит. Книги: полуустав и требник имат; 3 мот. винограда, 45 дрва шлива, 20 хак. винских судова; астал тишлерски, 3 иконе дрвене, кандило от туча, 4 столице дрвене, кревет тишлерски. Фамилиа јего во Ерцеговини пребивает.

9. *Јрм. Јоасаф Јосифовић*, намјесник, р. у Карловци, љет 37, книги училеја в Карловцје при магистру Петру Суварову. Пришел здје в мон. и постригјеја 1734. Маја 21 чрез арх. раковачког кир Никанора. Рукоположен во дјакона љета тогоже и мјесјаца 30. еп. темишварским Николаем Димитриевићем в Карловци во горњој церкви. Во свјашенчество же еп. бјелградским Софронием, Грком благословением блаженопочившаго Г. патрјарха Арсенија четвер-

таго в Карловци во катедралној церкви. В писании доста искусан, читати, појати и писати знает, литургију служит, чреду држит, духовник јего хажи Стефан јрм. раковачки. Книгв: требник и каноник; одјејание чино имат; ибрик и јеген бакаран, астал и кревет тишлерски, 2 столице дрвене, чаршав, 2 ћебета, јорган, 10 мот. винограда, 80 дрва шлива. От фамилии имат матер и 2 брата у Карловци.

Јеромонаси, ђјакони и монаси, котори чинаго одјејанија неимејут, сут сеј: Јрм. Теодосиј, Мојсеј; јеродјакони: Никанор, Саватај, којима су заповедили да набаве.

Написание братии изшедших из монастира:

1. Монах Пахомиј пашел из мон. 1742. с благословенијем блаженопочившег патриарха Арсенија четвертаго и отишел во свјатују гору, ндјеже и ниње обрјетаетсја во мон. Хиландарје. По себје ничто во мон. неоставил.

2. Монах Василиј, осљепил очима и отишел в Бачку у село Шове к своим сином 1747. ндјеже ниње пребивает никаковија мобилија здје во мон. неимјел ниже оставил.

3. Јрм. Исаија Поповић, избјегла из мон. 1743. и сталеја унитом измјенив свој закон, не знајут гдје обрјетаетсја. По јего отшествии в мон. ничто неостало.

4. Јрм. Кирил за јегово по между братии бившее несогласие и крамолу, коего ради бил арестират в дворје их вскпр. и по јегову прошенију от их вскпр. двигнут јест от ндје, и во мон. Раковџе нарежден вјечно жителствовати, јеже бист 1753.

Прочтохом братиам соборно их вскпр. Г. Арх. и Митр. Павла Ненадовића во осм пунктах изданаја правила 1749. Авг. 28. и на сваки пункт отвјет посљедует игумена и братии, и тако на

1. Правила свјатопочившаго Арх. и Митр. Г. Викентија Јовановића имјели но редко на соборах прочитавали, и њекаја в них писана неполњавали а њекаја неисполњавали.

2. Что до церкви надлежит и во икономии монастирској исполњавали јесу.

3. Божествнаја служба от њеколико времене, непресјекомо во дни невозбранија от церкви, биваст.

4. Јакоже повељеваетсја в сем правиље, тако церков содержат.

5. Тужити к мирским властем неотходили.

6. Без благословенија настојателева братија в села и в варошн неотходили, но по два с целудом неотходили.

7. Пункт сеј во всем сохранен јест бил.

8. Јакоже во инструкции гласит за циркуларе совершивали јесу.

Такожде прочтохом братиjам в 34 пунктах на љето 1733. от свјатопочившаго Арх. и Митр. Г. Викентија Јовановића изданаја правила, и на сиј пункт отвјет игумена и братии посљедует, и убо на — — одговор као и код других манастира.

Из више писатих братии по игумење Арсении, соборним братством наредихом:

Јрм. Јоасафа паки намјестником потврдихом.

Член први — — јрм. Висарион.

„ други — — јрм. Григориј котори будут с игуменом, о всјех дјељех монастирских договор имати;

јеромонах Никанор еклисиарх; више помјанути Јоасаф намјестник такожде и протоколист да будет; магистер јеродјакон Серафим, као што је наведено код Софронија јрм. врдничког; јрм. Теодосиј ключар; јеродјакон Севатиј трапезар.

Под датумом сего 1. Августа положишa и церкви како игумен намјестник, тако и заклети старци свој јурамент пред свјатим евангелием и честним крестом.

Ђјаци монастирски:

Јефтимиј ђјак јрм. Висариона р. у Беочину селу, љ. 12., учитеља часослову.

Написание слуг монастирских:

Рада Симић родилеја у Сараеву, љ. 48, нежењен, службоју мјешаја и кувар, годишну плату имат 25 фор.

(Свршиће се.)

Протоколон

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

Априлиа.

1. Написах (но под 25. Маја 1751.) атестацију архимандритов: крушедолскаго, хоповскаго, раковачкаго и шишатовачкаго, от них у име всјех фрушкогорских монастирej игуменов и братства потписатују, за двакратное черногорскаго епископа Г. Василија, некскаго патриарха Г. Арсенија посланика, опутоване по свих фрушкогорских монастирех, и како јединожди и епархију Арх. Митр. Сремскују јест с препоруком Г. Архиепископа опутовал, и јако от монастирех, тако

и от свјашченства мирскаго и христианех поспуд милостинију по возможности подарован бил.

Тогож. От Г. Арх. и Митр. нареждн и послат, идох у мон. Јазак, и тамо престављшегосе јрм кир Стефана игумена јазачкаго и цркви новој свјатотроическом храмје у препрати на десној страње гроб учинивше, тјело погребохом 2. Апр. а 3. тогож от всјех вешчеј имења движимаго и недвижимаго монастирскаго, чиновни инвентариум учиних, иже под литером ·|. С. вкуције и тестаментом реченаго игумена обрјетаетсја. Тогда и Атанасна јрм. јазачкаго на закгеване и избране свега тога монастира братства, ва мјесто игумена, до далшеј уредби и заповједи Архиепископској, приказах именем Г. Архиепископа.

6. Тестамент покојног игумена означени с литером ·|. С. код Г. Арх. публикован и подписан, и инвентариум вес прочтен, и Атанасиј за дјејствителнаго игумена мон. Јазку приказат бист.

Сего дња пак вторицеју ја от них вскпр. на иницалицију Атанасна игумена у Јазак послат бих, и 7. Апр. подобајушчим образом Атанасна на игуменство иницалирах.

7. Походјашче у шанац Земун, с првога конака т. ј. из мон. Крушедола писато каменичком кнезу Марку Кошничареву, и послат формулар, ашче за Матеа зуграфскаго проигумена јемство дати хошчут, по начину онаго формулара кауцију да пошљут.

11. Земунскују новују церков, на име св. Николаа (јакоже и стараа церков бјаше) Г. Арх. освјатил, ден суботни бјаше, јегда тое освјашчение св. храма дјејствовало се.

12. Попа Симеона младаго, протопопе сурчинскаго кир Марка сина, Земунцем за мјестнаго пароха, с публикованем обичајне сингелие приказасмо и публицирасмо, в присуствии у цркви и самаго Д. Архиепископа.

18. На карловачких жителех, чиновним начином учиненују и високо преосв. Г. Арх. предатују кауцију, Матеј зуграфскаго мон. проигумен от ареста освобожден бист. Ова кауцна обрјетаетсја означена с литером ·|. Т.

10. Испитание бист за рођене и воспитание жене Саре бивше супруге Михаила дворскаго волујара, и како незним родителем отцу и матери собствена имена јесу, и јешчели јеја родители у животу, и гдје находјатсја.

21. Издата мње заповјед на писму от них вскпр., за свјашчнике, и дјаконе, котори из карловачке клирическе школе, без знања, а њекои и са знањем в домн своја отишли, и сад с раслатими ордери забирасмија, да како кои придет поставим у арест, и по изчислении 2 дни и 2 ноћи пребиванија у аресту, испустити и свакому по 24 ударена палич дав, у школу отправљам.

22. Протопопје нешчинскому писато, да жену из Черевића сушчују Стоју, (која с попом черев. Исаком имала процес за неки шљивик) с 3 фор. што је от Стоје узел, намирит и наплатит, ако ли је поп Исак дужан, нему платити 3 фор. да заповједит.

Тогож. Попу черевићком Исаку писато, да Стојна сина Теодора праведно контентира, и наплатит јему Теодору оних 50 дрва шљива, што је он Теодор у воћњаку попа Исаковом пролетос пресадил.

Тогож. Попу Захарију инђијскому пароху писато да невјенчает кнеза инђ. Теофана са Саром вадовом, но и Сарину очуху Максиму и Теофану и Сари овамо на суд 27. Апр. прији, и отговор дати на тужбу от прижанина Павла Живановића супрот них датују, да јавтсе.

Тогож. Писато врдничком игумену Стефану, и дат јему термин 28. Апр. да представет на суд, отвјет дати, на тужбу супрот јего, од врд. јрм. Никифора, них вскпр. предатују.

24. Пак писато попу Захарију инђијскому, да свободно са Сарију вдовују, Максима Вујановића пасторкују, вјенчает Теодора кнеза инђијскаго, будући да се Теофан код них вскпр. намолил.

25. Попу Теодору пришком пароху писато, и јавлено, да термин на други крат променен и отложен, извиђења и суда между Павлом Живановићем прижанином и Максимом Вујановићем из Иђије, тако и Павлу устрпјети се да скажет.

26. Писат ордер врдничким намјестнику Михаилу монаху, и проигуменом Јоаникију и Филипу, и Никифору јрм., да таки сјемо у Карловце имаду к них вскпр. прити.

Тогож. Христијанину Томи Леонтијевићу, сушчу из села Сотина, кои от протопопскаго намјестника Јефтимија донесао писмо за женидбу отказато бист: да он в лицје представит овдје на суд свидјетела Милића Убавчића, из Ердевика, кои может и знает осведочити, да се јест Марко Дадић преставио јегоже жену овај Тома за себе узети закгевает, и потом хоће суд у том разлог учинити.

27. Беочинскому игумену кир Прохору, да с једним или двоицом от братии сјемо у Карловце суду духовному јавити се и отговорити се, на тужбу предложену от ђакона их Саватија придут.

30. На предложену тужбу ђакона беочинскаго Саватија, днес представшу игумену Прохору и јрм. беочинском Јоасафу, присуђено и раздјеление учињено и дато, о имјении покојнаго Григорија беочинца, част ђакону Саватију, а част у обшчество монастирско, тако и толико колико и како и игумен с братством контенти бивше, саизволиша, и како једној, тако и другој страни от суда на писму издато, да се зна кому је что увети дозволено.

[Руком Партенија Павловића, посвећеног епископа]:

Послѣдовала после того писанија покојному Павлу свигелу болест ђектика зовома, и смерт мирно исповједаником чистим и причашчением свјатија евхаристии Јунија 29. 1752., погребен при горнија карловачкија Богородични цркви. Вјечна јему памјат!

(Сад другом руком бележено].

И тому више реченому игумену беочинскому Прохору скоро послѣдовала напрасна смерт, а на јего мјесто постављен игумен от их вскпр. Г. Арх. и Митр. духовник Живан во монашком чине именовани Арсенији, јакоже в том монастирје Беочиње, сице и во всјех фрушкогорских монастирех наредба устроена от их вскпр. јакоже гласит книга генералнаја визита.

1753.

Августа.

10. Помирисмо попа Петра, пароха долне цркве карловачке, и јего отца и брата са Стојком за некоју марву, чтосу се за много времја по суду терали.

28. Благополучно их вскпр. Г. Арх. Павел Ненадовић повдоша к царствујушчем граду Бечу, и превезшесе испод Карловаца и в ман. Ковиље обједовавше, и тако чрез Бачку јашасја путу.

Септемврија.

22. От их вскпр. примисмо писание в немже закључаетсја, да в мјесто от сеја жизни прешедшаго Г. Карола Јосифа Оренги, бившаго обшченародноја Агента погодили сут за народнаго Агента Г. Венцеслава Франциска от Хајмерле, и ми тако указу их вскпр. реченаго Г. Агента от Хајмерле огласисмо клеру и народу, да аниче кто что имјест дјелати да чрез јего Г. Агента, а не другаго кого дјелает.

Октомврија.

7. Примисмо от их вскпр. свитак их ц. к. величества, потверђени ради прихода Архијерејскаго и свјашченическаго, и поред того заповјед их вскпр. что би тој свитак по формулару приложеному видимирали и свакому протопресвитеру предали, и они би свакој парохији дали, и по оному свој приход узимали би, јеже ми исполнихом.

18. По указу их вскпр писахом циркулар чрез фрушкогорскија монастири, да что скорјејше Арх. Митр. конзисторијуму потпно испитавше от људеј, јестли Г. барон Брукентал плочкаго доминиума администратор људе заклињал доклеє монастира кого земља и грунт, јавјат. И тако о том ни један монастир ние знал, само игумен врдничкн от кнеза врдничкаго сие разумјел да је изискивал г. барон от њихова села печат, али незна за кои узрок.

24. Во мон. Крушедоље по указу их вскпр. ексамен начињен от архимандрита до најпослѣдњаго монаха, узрока ради, за что је јрм. Филимон, пострижник крушедолски премјенив своју правосавнују вјеру совокупилсја римској церкви и сталсја унитом, и професију сотворил у Петроварадину в церква језуитској, совершихом и их вскпр. у Бечу послахом.

Тогож. Ексамен сверху попа Илије и попа Христифора пароха белегишких совершивше, заповједихом им, да су лишени парохије и ести трахила довдеже во совершенство љубве непридут: повеже от многаго времена между собоју кавгу и злобу имјејут.

Ноемврија.

1. По указу их вскпр. јеромонаха Јоасафа ватопедца, от задержанија свободисмо, в коем пребивал чрез десјат полних мјесјацеј, узрока ради, понеже бил обтужен да своему монастиру во своем милостиња собрани неправду сотворил јест, того ради за сие подозрение чрез толикое времја арест здје у Арх. Митр. темнији терпјел јест, и коеја чрез своја доброхотители и пријатели освобожден.

8. Понеже под 22. числом прошедшаго мјесјаца Октомврија протоколирасмо, да јест и мјесто от овија жизни отшедшаго Г. обшчена-

роднаго Агента Оренги, наименованог и пријат бил во агенцију народну Г. Францишк Венцеслав от Хајмерле, jегоже агенција в народје нашем от их ц. к. величества воспjашчена и возбранена jест. Но в мjесто jего пријат бист Г. Joan Вилхелм Шерер, да будет народни Агент. Jегоже клеру и народу идjеже подобает по указу их вскпр. огласихом.

9. Совокупивше сремскија епархии духовнике, т. j. пароха бешчанскаго, Гедеона jрм. ремет., Арсенија беоч. игумена, Исаија хопов., Авакума бешеновскаго, Пахомија крушедолскаго намjестника, Георгија шишатовачкаго, хажи Стефана раковачкаго и протопопу далскаго Антонија, имже приказахом заповjест их вскпр. (по доволном о дjел духовничеких наказании) да сваки у нареждени jему протопопијат ради исповjедања православних Христијан jешче в первуjу седмицу поста поjдет, а то jест: бешчански у карловачки, беочински у иришки, хоповски у земунски, бешеновачки у сурчински, крушедолски у митровачки, шишатовачки у шидски, раковачки у нешчинеки и дальски у вуковарески и дальски протопопијти поjдут, имже на писмје от конзисториума на протопресвитери, свjашченство и по главнија мjеста гдjе прити будут, препоруку дахом.

18. Писахом протопресвитеру земунском кир Василиjу и прочим свjашчеником тоја вароши Павлу, Теодору и Симеону, да придут во конзисториум, гдjе им изjавити будем их ц. к. величества помилование, за их от домов своих отгнание, и парохии лишение чрез цjели год и 17 днеj, кое чрез оболгание Г. графа Вилареса коменданта земунскаго неповинни терпjели сут, и они собравшесја 23. сего и сие им комуницирасмо.

Тогож. Отслахом писанија игумену беочинскому Арсенију и Нилу кувеждинскому, во jеже би нам пришли, да jавим им, jако их ц. к. величество резолвирали jесу, да би десетки с пшчинаца и реметског чрез Г. камерал инпнектора Призера монастирем Кувеждину и Беочину повратили.

22. Протопресвитеру нешчинскому кир Јакову Радушевићу писато, да учинит испитание в селу Опатовцу између попа Гаврила и онамошних сељан, котори тужбу донели на попа Гаврила, которуjу тужбу у оригиналу послахом протопопи реченому, и заповjедихом jему, да им что скорjејше како испитание, тако и меморнал отслати пошлет, и попа Гаврила овамо да управит.

24. Писато земунским за време бившим пароxом, т. j. попу Трифону карловачкому, Николају јазачкому и Максиму каменичкому, да пароxију земунскуjу и епитрахил (прежде проеасившесја) протопопи земунскому и прочим свjашченикаром изручат, а они да во своја парохии поидут.

Тогож. Госпедину шчатрихтеру, таначником и прочим христијаном вароши Земуна писато и препоручено, да протопресвитера своего кир Василија Остоића и прочија свjашченики своја пароxи честно примут и им сваку должнуjу покорност jављаjут, ктомуже да несудjатеја Г. генералу Вилареу за сне что их протопоп и свjашченици jеговим оболганием код их ц. к. величества чрез цjели год и више от своих домов и парохии разлучение терпjели, о том поменути, пркосити и прерjекавати.

(Наставиће се.)

Старе хартије Сењске.

(Грађа за историју српске цркве у горњо-карловачком владичанству).

(Свршетак.)

7.

7. Православни Сењани тражили су, да им се помогне издржавати свештеник „mit einem Unterhalts Beitrag ab Aerario.“ Загребачка Cancellaria bellica пише поводом тога сењској војничкој команди 1. фебруара 1791.:

Ehe und bevor man das Gesuch der dortendig griechischen Familien um die Ueberkommung eines eigenen Seelsorger mit einem Unterhalts Beitrag ab Aerario der hohen Hof Stelle fürwortlich zu unterlegen vermag, hat das Militär Comdo noch vorläufig über die Stärcke des Seelen-Standes der dortendigen griechischen Glaubensgenossenen Famielien, dann ob der zum Seelsorger vorgeschlagene *Methodio Zalepovich* eine Pension beziehe, den Bericht zu erstatten, wo man sohin das in der Sache weiters gutfindende anzukehren nicht mitstehen wird.

Welches dem Militär-Cmdo auf den Bericht von 23. unperi andurch erwiederet wird.

Барон „de Cervelli Obristlieutenent“ под 10. фебруара 1791. у писму управље-

ном „an den griechischen Handelsmann H. Conte Caruso zu Zengg“ захтијева исказ о броју душа у Сењу „ansässigen griechischen Familien“ и извјештај, да ли има архимандрит Заленовић пензију и колику.

8.

Барон „de Cervelli Obrist“ пише „an die griechisch nicht unirte Gemeinde zu Zengg“ *7. јуна* 1799.:

Der besondere Vorgang, den sich die Gemeinde *gestern*[1] hat beygehen lassen, in der Stadt öffentlich Procession zu gehen und auf öffentlichen Plätzen Religions Functionen zu machen, ist der Gewohnheit so wie selbst denen Statuten[2] zuwieder, und kann ohne höherer Entschliessung nicht weiter angehen gelassen werden.

Die Gemeinde wird sich dahero fernershin von dergleichen enthalten, und ihre Religions Functionen inne der ihr angewiesenen Gränzen verrichten, am wenigsten aber ohne vorläufiger Weisungs Einholung von wo es betrifft, einige Innovation in öffentlichen Religions Functionen sich erlauben wollen.

Und wenn allenfalls die Gemeinde etwas mehr, als sie bishero in dieser Stadt Rechts hatte, und als eigentlich ihrer Gleichen und sonstige Gemeinden der tolerirten Religionen in denen k. k. Erblanden haben, nunmehro ansprechen zu können glaubet, so möge sie imerhin ihre Gründe bey diesem Militär Commando zur Erwirkung höherer Entschliessung einreichen, bis dahin hat sie aber immer blos bey dem Hergebrachten sich zu beschränken.

9.

Загребачка генерална команда (Chernell F. M. L) пише „карловачкој дицецезанској конзисторији“ под 16. маја 1800, да је подједно саопштила и сењској војничкој команди „das der dortigen griechisch nicht unirten Gemeinde die Ausübung aller auf ihren Gottesdienst Bezug habenden öfentlichen Functionen gestattet werden soll.“

То је као одговор на питање конзисторије.

[1] Спасовдан.

[2] Штатути су ту већ

10.

Међу старијем хартијама сењске црквене општине, налази се и ниемо сењске војничке команде (Нро: 1726. од 17. септ. 1808.), којим се налаже општини: „Sobald aus dem Auslande ein illirischer[1] Geistlicher anhero ankömmt, so werden die Vorsteher (црквена општине) solchen Flüchtlingen oder Einwanderer geistlichen Standes sogleich bei dem hiesigen k. k. Polizey Amt im Bezug des gegenwärtigen Auftrags zur weitern Amtshandlung stellen machen“, што се све темељи на §§. 35. и 36. „илирског рескрипта“ од 16. јула 1779., наредби ратног савјета од 30. јула 1808., интимату карловачко-вараждинске генералне команде од 14. јула 1808. То је био лов на српско свештенство, при којем морао је да учествује и Србин — ако ће да посвједочи вјерност! За пар мјесеци насташе неколике године, кад Срби Сењани почињуше од многијех искушења како аустријскијех власти, тако и римокатоличке нестрпљивости. И над Сењом се на скоро простире — француска управа. Из једне тужбе карловачко-вараждинској генералној команди, коју потписаше сењски тутори Стефан Рашевић и Лазо Ристивојевић (тужба је на њемачком језику а они је потписаше српски; није на њој датума, али биће да је из год 1816. или нешто касније), у колико смиједоше говорити у то вријеме с похвалом о минулој француској управи, сазнајемо ово: „... fielen wir unglücklicherweise unter die odiose französische Regierung (von welchen sie [православни Срби] durch grosse Contributionen und andere politische Steuer bald unrächlich zum Grunde gerictet) dagegen um recht zu sagen in keiner ihrer Religions Functionen gehindert waren.[2] Warum war damals diese griechisch nicht unirte Gemeinde den römisch katholischen Glaubens-Genossen nicht lästig, und warum waren ihre Gottesdienstliche Functionen von diesen letztern dazumal nicht verwehrt? Vielleicht darum, weil die französische Ortsobrigkeit anderst und auf keine Gehässigkeit gesinnet war“.

[1] Дакле само српски свештеник!

[2] Није чудо, што ни данас у Г. Крајини праведност француске управе није заборављена.

Тужба је иста значајна с тога, што садржи све дотадашње неправде чињене православнијем Србима у Сењу.

П. М. К.

Три писма

Сергија Каћанског

патријарху

Јосифу Рајачићу.

Приопштио

Д. Р.

По прелазу будимског владике Платона Атанацковића на бачку епархију, поставио је патријарх Јосиф Рајачић за свога мандатара у будимској епархији архимандрита беочинског Сергију Каћанског.

Каћански је отишао у Будим марта 1852. и у каквом се стању налазно и двор епископски у Будиму и Сентандреји и какав је ред владао у будимској епархији по одласку Платоновом, види се из I. и II. писма, а из III. види се у неколико стање и прилике у Угарској после тако зване мађарске буне.

I.

Ваша Светост

Благодјетељу милостивијеши!

Ја сам приспјео у Пешту на велики вторник на лађи „Маријана“, која је под Фелдваром 4 сата стајала, јербо се машина била покварила. Г. конзилијара одма сам посјетио, он је здрав и љуби св. десницу; позвао ме је на објед на воскресеније; ово ми је нешто утјешительно, иначе би врло печално воскресение провео у каквом сам стању дошао, кое ми је у толико теже, што сам се научио у кругу В. С торжествене дане воскресенија Христова проводити. Од Господе овдашње нисам још никога посјетио, прво што је велика недеља, а друго што сам морао колико толико пусте собе спремити и наместити. У кући ништа нема и оваке тешке дане у мом вјеку нисам провео, као ово неколико дана. Мени је тако тешко овде због незгодног положенија ове куће, због нечисте дунавске околине и сосједства, због злосмрадне и студене авлије, у коју скоро никада сунце не допире, да ћу много радне и у развалинама Сентандрејским него овде живити. У сентандрејској резиденцији живи парох Константин Јосифовић; ја сам га већ позвао овамо, да му кажем да се исели, да би могао тамо прећи, но молим Вашу Светост да ми дате налог за ово пресељење да би штатхалтерају могао јавити, да по налогу В. С. прелазим у Сент-Андреју ради непосредственог надзиравања добара епископата.

Ја молим В. С. ако је могуће, на обновленије резиденције Сент-Андрејске од милостиње росијске штогод резолвирати у то име, што су ову резиденцију инсургенти за време револуције много рушнирали. Собе прокисују а чујем да би се због кров покрити и собе за обитовање приуготовити. Грота је В. С. што се ово лепо патријаршеско добро упропастило. Од толико винограда само се још 24 мотике обдјелавају. Виндилир је погођен и радња је започета интеркаларним новцем. Колико има интеркаларна новца још не знам, док ми се не преда рачун досадашњи манипулант. Ливада је чуем у злом стању због тога, што су јендеци засути и вода нема отока. У Сечују издан је виноград на три године под аренду. Ја овде никоим начином не могу обстати, скупоћа је велика, са дотацином једва би кућу могао издржавати, а у Сент Андреји надам се да ћу јефтиније живити, а зданне моћи управљати и економију подизати. Ја ћу у толико радосније прећи у Сент-Андреју, што сам примијетио, да је то и жеља В. С. С коима сам досад био, сви ми кажу да је свештенство јако распуштено, а сведоци су томе и конзисторијални протоколи, јер поврај малочисленог народа и свајшчества, премного конзисторијални нумера има.

Ни овде ни у Сент-Андреји никога нема, кога би могао за преписивање, надзирание домоводства и чување резиденције у мом отсуствију употребита. Дјакон Николај Ковачевић, удов, сад без учителства налазећи се, могао би све ово испуњавати, ако би В. С. дозволила, да привремено из Срема овамо дође. Он је родом из Војке. Он би могао и протоколе као виценотариј подписивати, јер овде отъуд нема човека за нотарија. Ја сам га познавао као клирика, а сви придворни могу В С. о њему известити. Ја ни каква друга уарока немам што њега имтем, но јединствено зато, што овде дјакона нема, и што би он поврај тога и све друге дужности могао отправљати. Будимско обшчество има право Патроната на основу височајше резолуције. Ако би В С. дозволили, морао би конзисторијум писати обшчеству, да своју кандидацију поднесе, да В. С. наименуете пароха.

Ја сам писао протопрезвитеру Оџићу, да дође и да се изјасни хоће ли на парохију Будимску, јер чујем да он то не жели, тамо има парохијални дом и бољи приход, и незна њемецки а овде је то нуждно; ако би он хтео, онда би настојавао, да га узму у кандидацију за пароха. Садашњи Администратор не може остаити парохију док се ил парох не постави, ил други Администратор не нареди, но још незнам кога би В. С. предложио за Администратора док не познам свјашченство. Молим В. С. да имате милост издати ми налог, да примим ово мало сиротна фонда инструкта и новца интекаларног готовог, онда би могао по налогу В. С. отпустити досадашњег манипуланта куда В. С. наредите и то одма како се постави Администратор парохие, а кад В. С. наредите епитропе, онда би могао с њима прегледати и добро Епископата и фонд инструкт. Епитропи овде немају шта надгледати. Ако би В. С. из Сент-Андрее достојно лица на то употребили, можда би згодние било.

Како сам ја амо дошао, Коларовић је одма писао Г. Еп. Бачкому и нада се да ће га Г. Епископ позвати к себи, но ја ћу у свему овом очекивати милостиви налог В. С.

Ја ћу на светлу среду држати конзисториум, и публицирати милостиво расположење.

В. С.! Страстне недеље писам могао то учинити, јербо су свјашченици много са црквом зањати. После ћу и дотичној Господи по упутствију В. С. подворења учинити. На Томину недељу мислим у Сент-Андреју ићи, да видим шта је тамо и да наредим за мое пресељење. Свјашченство пештанско било је код мене и љубе свету десницу В. С. Герингер је у Бечу у министериуму внутрењи дјела а њега заступа овде Ламоте. Данас је био код мене русин Добровски секретар код овдашњег Намјесништва. Има руски орден, био је покрај Паскиевића за време рата; он рече ние проговорио иначе него руски. Каже ми да је посјетно В. С. овде у Пешти кад сте из Беча пшли и да је с радостију искусно одушевление В. С. за Славенство.

Оне табеле сверху движенија народног, каже да је он настојао, да се издаду руски за све Славене, и чуди се што сте ви В. С. ремонстрирали да се печатају србски, узима и ово као знак сепаратизма србског, на кое се вели сви Славени туже. Вука на сву меру грди и мисли да је Вук орудие мисионарства. Ја му писам хтео први пут о религији ништа говорити, но он сам рече да са литературом славенском мора постати и религиа обича славенска, само не рече коју он ту разумјева. Рокитански, Словак, католик, редактор државног листа за овај Кронланд, хоће да све потребне и знатне књиге руске овде препечатава, са сним сходно оригиналу, и почео је са Инокентиевима проповедима. Све ми то приповједи речени Добровски. Словаци овдашњи објавили су смрт Колара руски и словачки.

У неуредном мом стању, неуредно написано ово писмо, примите В. С. милостиво, као милостиви мој отац и Благодјетељ. Примите и моју синовну жељу, да Бог милостиви сподоби В. С. једину утјеху и подпору цркве, народа и свију нас, наступивши велики праздник воскресенија Христова много година здразо проводити.

Љубећи свету десницу са најискренијим синовним страхопоштовањем, изумире

Ваше Светости

Благодјетељ Милостивејшег,

у Будиму 28. марта 1852.

најпонизнији син

Сергиј Каћански с. р.

Архимандрит Бечкиреки.

(Свршиће се.)

Манастирски настојатељи и Саборски Одбор.

Д. Р.

Неуместан закључак мајског сабора од 1902., донесен на брзу руку без икаквог размишљања и договора на предлог познатог учитеља и несуђеног школског референта г. Мите Кзициног, који себе том приликом назва „старим парламентарцем“: да се сва манастирска добра издаду под закуп; назвао је трзавице, које је сваки увиђаван Србин могао предвидети.

И исто је питање као и стотина других питања створено и донесено без икакве нужде и оправданог повода, а већином из наше српске непромишљености и партијских обзира, дало повода оном Грујићевом „трећем“, да нам буде суђаја, и да нам очигледно покаже и докаже, где леже конци наше назови народно-црквене автономије.

У овом смо листу постепено износили развитак последица поменутог закључка.

Из истог су се читаоци могли уверити, да се као последица истог закључка мора узети и судар између настојатеља манастирских и саборског одбора због одлуке: да се поведе истрага против свију оних манастирских настојатеља, који по донесеном од мајског сабора прорачуну, не унесе у народни фонд уплаћен у њему суфишак за 1902.

Ми смо у целости донели како одлуку саборског одбора у том погледу, тако и одговор на њу манастирских настојатеља. А донели смо и проту-одговор или одлуку саборског одбора на одговор манастирских настојатеља

Сад доносимо проту-одговор манастирских настојатеља на одлуку саборског одбора, а тако исто и молбу њихову управљену на св. архијерејски Синод и на кр. угарску и хрватску владу, иштући заштите против неоправданог и неоснованог закључка саборског одбора.

Да је било код саборског одбора мало више умерености а мање партизанства, није морало доћи ни до те распре између њега и манастирских настојатеља, и кад се узме у обзир, да је саборски одбор закључно да се поведе истрага против свију оних манастирских настојатеља, који не унесе у народни фонд оноликн суфишак за 1902., ког је онако на суме уставно мајски сабор, у место да је прво равидно и прегледао њихове рачуне за 1902., те ако би што у њима нашао неисправно и погрешно, да је одредио истрагу; сваки ће беспристрастан Србин морати осудити саборски одбор и жалити, што силом оном Грујићевом „трећем“ дајемо повода, да нам буде суђаја.

Ал шта ћемо, ми смо Срби, и као таквима ништа нам није тако мило као парничење!

Споменуте молбе односи проту-одговор гласи:

I.

Св. архијерејски Синоде!

У представци нашој, коју смо 21-ог новембра 1903. св. архијерејском Синоду у синовњој оданости и понизности поднети слободни били, притужили смо се св. Синоду и затражили смо његову моћну заштиту против самоволе сабора, који нам је без саслушања нашег, без саутицаја св. Синода *као таковог* и најпосле без оправданог законског основа, али и искључиво са разлога партајске заслепљености и материјалистичких смерова одузео имања, и решио да иста у будуће под закуп издаје. Ту нанешену нам неправду нисмо ћутећки поднети могли, но смо се представкама својима још јануара 1903. г. обратили високим владама угарској и хрватској, а обратили смо се и најприроднијем и најмоћнијем заштитнику нашем, светом архијерејском Синоду с молбом, да нас против самоволе народно црквеног сабора у моћну заштиту узме. Та наши кораци и брига за поверене нам свете задужбине уродили су жељеним плодом, јер високе владе уваживши стварне и необориве разлоге наше представке, а још више подигнути у нашу корист глас светога Синода, вратише закључак сабора неодобрен и упутише саборски одбор тога сабора, да на темељу 4. тачке 19. § а саборског устројства од г. 1875. о руковању и управи са манастирским иметком претходно штатут сагради.

Но саборски одбор данашњи, ослањајући се на дификултирану од нас одлуку сабора од 3. (16.) јуна 1902., за коју није ни помишљао, да не би потврђена бити могла, почео је још пре мериторног решења високе владе, да самовољу своју над нама врши, и донео је 18. (31.) децембра 1903. г. под бројем СО 10559/2971. ех 1903. одлуку своју, коју под ·/. прилажемо, којом је узурпирао себи неприпадајућу му дисциплинарну власт и одредио против настојатеља манастирских најстрожије истраге због неунашања по управама за 1902. исказаног прорачунског вишка, прекидајући тиме са досадашњом праксом, да се наиме рачуни манастира, ако саборски одбор на исте примедбе има, издају претходно са примедбама књиговодства дотичној управи на разјашњење, а пригрливши том одлуком и тим начином себи дисциплинарну власт над манастирским управама, која му ни по ком автономном закону или уредби, апсолутно припадати не може.

Против такове самоволе и насиља саборског одбора, морали су потписани, као законити и овлашћени представници свих овомитрополијских манастира поднети свој енергичан глас, те поднесе саборском одбору своју под ·/·/. приложену разложну представку, у којој упозориме саборски одбор на прекорачивање његовог делокруга и замолиме, да исти од свог незаконитог поступка одустане.

Но разлози те исцрпне и стварне пред-

ставке, као да не беху у стању убедити саборски одбор, да је поступак његов насилан и незаконит, јер као одговор на ту претставку уручена нам је под [illegible] овде приложена најновија одлука саборског одбора од 10. (23.) марта о. г. бр. СО 2603/735 ех 1904., у којој саборски одбор у погледу одређених истрага и вршења неприпадајуће му дисциплинарне власти остаје при пређашњој својој одлуци, а руковођен мржњом и осветом према монашком сталежу, даде се толико завести и заслепити, да нас калуђере назива погрдним и увредљивим именом „анархиста“!

Такав тон, такав недостојан начин писања није употребио до данас ни један орган аутономије, откада та аутономија постоји, а најмање га је смео употребати највиши аутономни орган, који по својој висини, по положају кога заузима, треба да представља не само највише знање и спрему, но уз то у првој линији и стварност и објективност, а да и не споменемо још код образованог света узакоњену финоћу и васпитање, без којих се нико не сме и не може сматрати одликованим чланом друштва.

Не обазирући се међутим овде на нанешену нам увреду, због које смо против оних чланова саборског одбора, који у донашању те одлуке делотворно учествовали, кривичну пријаву код надлежног суда учинили — слободни смо овде св. архијерејски Синод у најдубљој понизности известити, да смо против те поновне самовољне одлуке саборског одбора поднели своје уточке високим краљевским владама угарској и хрватској, тражећи и молећи, да високисте ту штетну одлуку укину, а нас и дотле, док се наредби високе владе у погледу стварања штатута за руковање с манастирским иметком не удовоље, испод контролне власти саборског одбора сасвим ослободе и поштене нас једним природним и моћним старешинама и заштитницима нашим, надлежноме архиепископу, односно дијецезалним епископима, како би и до штатута могли бити поштеђени од нападаја једног автономног органа, који са пиједестала свог силази у низину страначких страсти, да нападне и омаловажи све што је српском народу до сада свето било, и јерархију и цркву и монаштво, заборављајући при томе на стварност и објективност, па чак и на пристојан и учтив тон, који у хонетном и васпитаном друштву и при највећим начелним противностима влада и царује.

На овај у нашој цркви можда необичан корак наводе нас и гоне необичне прилике и непријатељско расположење саборског одбора, и у интересу нашега угледа, као и у доброхваћеном интересу наших св. задужбина, били смо принуђени затражити моћне заштите код државне власти и умолити је, да нас и дотле, док саборски одбор у 4. тачци 19. §-а саборског устројства од 1875. не сагради штатут, на основу 4 канона, IV. халкидонског васељенског сабора, на основу декларације од 1779. г. и конзисторијалне системе од 1782. г. о слободи јурисдикције саборског одбора и поштени нас једним природним и законитим старешинама нашим, архиепископу и епископима, као и њиховим конзисторијама. А пошто смо уверени, да државна власт то питање без саутицаја и без мудрога савета св. архијерејског Синода решити не ће и не може:

то смерно потписани законити заступници овомитрополијског монаштва са најдубљим страхопоштовањем моле св. архијерејски Синод, да нас у овом важном и животном питању против насиља непозваног органа у природну и моћну заштиту своју узета, а нашу акцију у своје време и код високих краљевских влада благохотно потпомоћи изволи.

Из седнице одбора манастирских настојатеља, држане у манастиру Крушедолу 24. маја (6. јуна) 1904. г.

Анатолије Јанковић с. р.
архимандрит крушедолски.
Димитрије Бранковић с. р.
архимандрит бечејски.
Георгије Марјановић с. р.
архимандрит кувеждински.
Георгије Видински с. р.
архимандрит ковиљски.

II.

Високославном Саборском Одбору

Управама манастира карловачке митрополије достављена је одлука саборског одбора од 10. (23.) марта 1904. бр. СО 2603/735. ех 1904. као одговор на представку манастирских настојатеља у погледу склапања и прекрајања манастирских прорачуна, као и у погледу одређених против настојатеља истрага.

Сматрамо за потребно, да на ту одлуку

неколико примедаба учинимо и да исте в. сл. саборском одбору учтиво саопштимо.

Пре свега нас изненађује облик саме одлуке, јер дочим су досадашње одлуке, које смо од Саборског Одбора примати сретни били, носиле на себи потпуно званично обележје, у колико су увек од високог председништва потписане биле, садашња одлука издана је у облику извода из записника, а нама је и од тога извода тек обичан препис издан. Та околност рађа у нама две претпоставке: *или* нас високославни Саборски Одбор толико омаловажава, да нисмо достојни ни потписа високог председништва, *или* високо председништво није хтело ту одлуку потписати. Тим је поступком в. сл. Саборски Одбор колико нас омаловажио, толико и себе и своју одлуку подцењио, јер јој по форми не даје толику важност као по садржини, да и не споменемо, да је тиме и бирократска пракса карловачке митрополије повређена.

Но од облика те одлуке далеко нас више изненађује садржина исте. Ми стојимо скамењени од чуда, и не можемо да очима својима верујемо, да је то одговор на нашу представку! Не можемо да верујемо да је наша учтива, стварна, и ако можда не сервилна представка у већине чланова саборског одбора изазвала толики гњев и срџбу, да заборављајући на најобичније захтеве учтивости, а још више на објективност и стварност, дала се повести и заслепити у толикој мери, да потписане настојатеље, као и све калуђере митрополије карловачке назива у званичној одлуци једној *анархистама* и ту реч штампа подвучено, са крупним словима!

Стојимо скамењени, јер се *такав тон* у званичним одлукама није употребљавао, од када постоји народно-црквена автономија, а још мање га је икада употребљавао *највишим* автономни орган, који себе радо са неким министарством сравњује. *Најмање* га пак сме употребити тај највиши автономни орган онда, кад сам осуђује тобоже оштар (ал свакако не сокачки) тон наше представке. Овакав тон и начин писања у званичној одлуци, тон пун недостојних и недостојанствених израза, пун клевета, погрда и увреда не стоји на оној висини, на којој треба да стоји тело, које се тим тоном служи, а такав начин писања није кадар изазивати ни потенцирати чак ни у нижим почињеним органима поштовање, које би томе телу по положају његовом припадало, а камо ли да је кадар изазвати поштовање у оним, неодвисним од њега корпорацијама, над којима силом автономних уредаба тек контролну власт има! Тај тон сведочи, да су главни мотиви тога највишег автономног органа мржња и заслепљеност, субјективност и пристрасност онда, када су код свих образованих народа у званичном опћењу сабрађају уз учтив и пристојан тон и начин излагања мисли — најгавнија средства: *објективност и стварност*, до које мржња и заслепљеност у интересу угледа самог тог тела, а још више у интересу правне сигурности, ни допрети не сме. Такав тон значио би, да врховне власти губе хладан суд, самосталност и објективност и да суде пристрасно и без начела, по бабу и по стричевини, како то страначка дисциплина захтева.

Назив „анархиста", којим нас је в. сл. Саборски Одбор у превеликој мржњи својој почаствовати благоизволео, морамо најодлучније од себе одбити и морамо се против *таковог* начина званичног опћења с нами највећаније оградити са разлога:

што анархиста по најблажијем тумачењу те речи значи непријатељ јавнога поретка, а појам анархисте не слаже се, није компатибилан са појмом монаха, а још мање са појмом свештеника, проповедника слоге, мира, љубави и нравственог поретка свуда и у свему те и на пољу наше автономије, даље

што су баш калуђери од увек били неустрашими борци против оних, који нарушавају мир у цркви и који хоће анархизам у њој да уведу.

Бранећи своја вековна права из уверења, штитећи интересе наших задужбина без личних циљева и мотива, уносећи у данашњу борбу само чисте и поштене осећаје и назоре — с правом смо могли од в. сл. Саборског Одбора, као највишег автономног органа очекивати, да ће нас предусрести стварно и објективно те нас, ако смо на странпутици, обавестити, а ако што-год од наших разлога и назора усваја, покушати хладнокрвним и достојанственим начином споразума с нами, али се *нисмо могли, нисмо смели* надати, да ће в. сл. Саборски Одбор са висине свог одличног положаја спасти у дубину најобичнијих

људских страсти, те обичним увредама и подметањем хтети доконати и решити ствар, која се само разумним и хладним размишљањем доконати и решити даје, sine ira et studio!

Али се на жалост у тој оправданој претпоставци нашој љуто преварисмо, јер разлози одлуке, као и сама одлука в. сл. Саборског Одбора, црпљени од речи до речи из уводног чланка у 62. бр. политичког листа „Заставе“, доказују да је или тај чланак писао предлагач и референт одлуке саборског одбора, или што је још жалосније, да је одлуку саборског Одбора диктирало уредништво „Заставе“, а доказују уједно и то, да тај „објективни праведни и узвишени“ Саборски Одбор дише према калуђерима онаком истом мржњом, као „Застава“, те нас та тужна околност гони, да запитамо: сме ли, може ли Саборски Одбор, као највиши автономни орган, спасти на ниски ниво једног заслепљеног страначког листа, коме су стварност и објективност у пресуђивању актуелних питања били од увек непознати појмови?

Немамо намере упуштати се у даље критиковање разлога дификултиране од нас одлуке, јер би нам сваки даљи разговор, свака реч узалуд потрошена била, кад из те одлуке видимо, да би највишем автономном органу, тумачу законâ и уредаба и чувару њиховом, *тек ми* „необразовани калуђери чије је образовање много ниже од чиновништва тога органа“ морали растумачити: *шта су основне цели манастира*, јер такове предлагач и референт одлуке не познаје. Али последњи пасус мотивације у одлуци Саборског Одбора, којим се један *неизван и ненадлежан орган* поред наших живих епископâ и духовних власти дрзнуо загазити чак и у наш приватни и домаћи живот по манастирима и осумњичити нас на гадан начин, морамо енергично одбити, а обећање његово „да ће по обављеним истрагама конзисторије наше о приватном унутарњем животу нашем известивати и милостиво им уступити оно, што пред њих спадало буде“, сматрамо за атентат, који ћемо, ако се покушао буде, знати у свако доба одлучно и по заслузи сузбити!

Хтедосмо се овим оградити против начина писања Саборског Одбора, којим је један до данас угледан, а можда нешто и заслужан у српској цркви и народу сталеж увређен и омаловажен и учињивши овим то у име своје, као и у име целога монаштва митрополије карловачке, одбијамо с индигнацијом нанешену нам увреду, а ради знања извештавамо в. сл. Саборски Одбор, да смо против горехваљене незаконите и самовољне одлуке његове уложили свој протест на високу кр. угарску владу, известивши о том и високу кр. земаљску владу хрватску, и да смо ради моћне заштите од самовоље в. сл. Саборског Одбора обратили се св. архијерејском Синоду митрополије карловачке. Најпосле да смо због нанешене нам кроз наше „анархисте“ увреде, као и осталих увреда и сумњичења у тој одлуци садржаних, против референта увредљиве одлуке, као и свих осталих чланова Саборског Одбора, који су у тој седници били а при доношењу те одлуке глас свој сепаратно нису, код надлежног кр. суда кривичну пријаву учинили.

Из седнице одбора манастирских настојатеља, држане у манастиру Крушедолу 24. маја (6. јуна) 1904. г.

Анатолије Јанковић с. р.
архимандрит крушедолски.
Димитрије Бранковић с. р.
архимандрат беочински.
Георгије Марјановић с. р.
архимандрит ковиљски.
Георгије Видицки с. р.
архимандрит ковиљски.

III.

Преузвишеном Господину

Грофу Стевану Тиси,

кр. уг. министру-председнику и т. д. и т. д.
у Будимпешти.

Преузвишени Господине Грофе!

Високи народно-црквени сабор од г. 1902. донео је у погледу руковања са иметком свих манастира митрополије карловачке једну одлуку, која вређа како наша права, која из положаја нашег у цркви истичу, тако и имовна и приватно-правна права поверених нам задужбина, и одступање исте од своје првобитне цели, којима су те задужбине вековима служиле. Ова одлука беше у толико увредљивија за нас, што је донесена сасвим без нашег саутицаја, јер на поменутом сабору манастирско свештенство не беше ни са једним чланом заступљено, услед чега је тој одлуци de nobis sine nobis дат такав правац, који је

услед неправичне садржине своје, а одвлачећи наше задужбине од вековне им сврхе, предао имовину наших манастира на жртву политичким лицитацијама и спекулацијама.

Као једини овлашћени уживаоци и представници поверених нам задужбина — а на основу добивеног од свих манастира овлашћења, када нам је та одлука и званично саопштена, предстадосмо јануара 1903. председнику Ваше Преузвишености, преузв. госп. Коломану Селу бившем министру-председнику и предадосмо му један опширан меморандум у тој ствари, молећи га, да нашу ствар узме у милостиво размотрење, те исту обзиром на закон и правичност, у меритуму реши, односно, да дификултирану од нас одлуку високог сабора ван крепости стави.

Овај корак наш уродио је жељеним успехом, јер је већ Ваша Преузвишеност по нама нападнуто решење сабора високим отписом својим бр. 4992 М. Пр. ех 1904. вратила саборском одбору с том мотивацијом, да није обнашла исто Његовом Величанству на одобрење подастрти, а упутила једно саборски одбор, да у погледу манипулације са манастирским имењем изради штатут, као што то 4. тачка 19. §-а саборског устројства од 1875. г. прописује.

Саборски одбор међутим, живећи у том уверењу, да се решењу сабора превишња санкција одреди не ће и не може, почео је још пре пријема одлуке Преузвишености Ваше у духу саборског решења поступати и тумачећи свој делокруг посве криво и погрешно, дао се навести на такове незаконите поступке, које ми ћутке примити нисмо могли. Тако је на пр. право склапања годишњих прорачуна од нас скоро са свим конфисковао, и мишљењем појединих сгавака нашег прорачуна створио је таке приходе, који се из манастира наших апсолутно истерати не могу, а позиције издавања смањио је у тој мери, да се са истима на крај наћи није могло, а чинио је то онда, када је по закону и досадашњој пракси само на то права имао, да по нами предложене прорачуне у том правцу контролише, да ли су исти у смислу „основних цели", а уз избегавање раскоша и расипања састављени. У исти мах отишао је са једним кораком и даље у толико је као чиста административна и контролна власт, присвојио себи и дисциплинарну власт, и одредио против настојатеља дисциплинарне истраге, и ако над нама само контролну власт вршити може, јер дисциплинарна власт припада искључиво епископу дијецезану и његовој конзисторији.

Против овог самовласног, са потпуним игнорисањем права и закона донешеног решења саборског одбора, које овде под ·/. прилажемо, поднели смо саборском одбору представку, коју овде под 2·/. прилажемо и изложисмо у истој становиште наше, упозоривши саборски одбор на она позитивна наређења закона, која је он из вида изгубио, и ограђујући се против вршења дисциплинарне власти над нама, које му право као чисто административном и контролном органу, никако концедирати не можемо већ ни с тога, што је његов делокруг у постојећим законима и прописима тачно обележен, а свако даље прекорачивање тога делокруга носило би на себи печат самовоље, коју трпети нити можемо, нити хоћемо.

На ову нашу представку донео је саборски одбор већ после одлуке Ваше Преузвишености под 3 /. овде приложено решење своје бр. СО 2603/735. ех 1904., којим нам даје на знање, да одржава у потпуној крепости по нама нападнуту одлуку своју под бр. С. О. 10559/2971. ех 1903. и да ће истом одлуком наређене дисциплинарне истраге са највећом строгошћу спровести. Али се не задовољава ни с тим, но на срамоту српске цркве и бирократије целога света заборавља уобичајену званичну хладнокрвност и захтеве најпримитивније учтивости, те се у том званичном акту даде навести на такав тон и начин писања, каквог у историји писменог званичног општења стоји без примера и баца сенку на душевни свет и образовање оне, формално можда образоване господе, који у том најзашем автономном телу седе, јер на рачун доброг васпитања назива у том званичном акту цело калуђерство не баш ласкавим именом „анархиста" само зато, што учтиво потписане воље тога калуђерства, у обрани својих права имадоше смелости упозорити саборски одбор, да је свој делокруг прекорачио, и да се његова наређења не темеље на закону.

Овај тон и начин писања је тим више за осуду, што се њиме служи такав највиши аутономни форум, који би требао не само по стручном образовању, но и по друштвеној

углађености да игра прву улогу у овостраном Српству, а кадар је изазвати сумњу и страховање у онима, који код тог органа, као апелационог форума по нужди морају затражити праведно решење својих ствари, јер убија у њима веру и поуздање, да ће им тај орган ствари по правди и закону, а не по политичкој заслепљености и пристрасности решити. Чини дакле посве дубијозном правну сигурност, јер ону партају, која је с тим органом у начелној опреци, предаје на милост и немилост неограниченој партајској страсти, што тим лакше учинити може, јер су му чланови од првог до последњег најпре и најпре чланови политичке странке и тек по том учасници оне власти, која би морала стојати на становишту правде и закона и највише објективности и до које страст и пристрасност, а мржња још мање, не би никада допрети смеле.

Ова жалосна појава нас гони, да против партајске самовоље саборског одбора, а у интересу појачања правне сигурности затражимо заштите код извора и позваног заштитника закона и правде, и да праведно и објективно решење наше ствари поверимо Вашој Преузвишености, као мудроме руководитељу краљевске угарске владе, у том умирујућем уверењу, да ће Преузвишеност Ваша нашу ствар праведно и беспристрасно једино на темељу и у смислу закона и правде решити.

Преузвишени Господине Грофе!

У име свих манастира митрополије карловачке, а на темељу писменог овлашћења њиховог, које се налази при меморандуму, кога смо преузв. г. Коломану Селу предали, част нам је против незаконитих одлука саборског одбора бр. СО 10559|2971 ex 1903. и СО 2603|735 ex 1904. Преузвишености Вашој у најдубљој понизности поднети следећу *представку* односно

Призив

молећи најпонизније Преузвишеност Вашу, да

обзиром на то, што смо постанак, правне односаје и обавезе поверених нам, и нама на уживање вековима већ преданих задужбина према народно црквеној автономији у меморандуму, кога предадосмо г. Коломану Селу, довољно и разговетно разложили и расветлили, чему ништа додати немамо;

обзиром на то, што је саборски одбор кршењем и самовласним преиначивањем појединих позиција нашег прорачуна свој делокруг далеко прекорачио, јер је без обзира на споменуте у 4. тачци 19. §-а саборског устројства од г. 1875. „основне цели“, шта више уз потпуно игнорисање истих, створио таквог приходске изворе, односно постојеће изворе је у толикој мери проширио, да се исти без упропашћивања објекта постићи не могу, а сужавањем појединих ставака расхода довео је манастире у такав положај, да не само да не би кадри били остварити своје основне цели, но би у свом рођеном иметку тако рећи оскудици изложени били;

обзиром на то, што је саборски одбор одређењем дисциплинарних испрага против настојатеља свој делокруг такође прекорачио, у колико као чисто административна и контролна власт не може вршити дисциплину над оним личностима, које нису ни чиновници ни потчињени органи његови, и које су на управе манастира стављене без икаквог саутицаја његовог, што јасно сведочи, да и дисциплину над њима може једино духовна власт њихова, дакле надлежни епископ са конзисторијом својом вршити. Ова околност квалификује поступак саборског одбора као највећу самовољу, против које се до данас, на жалост, само архидијецезална конзисторија оградила, као што се то из прилога под 4·/. види;

обзиром на то, што се саборски одбор у поступку своме даје руководити само необузданом страшћу, а не хладнокрвношћу и објективним судом, и што према монашком свештенству гаји највећу мржњу, као што то прилог под 3·/. доказује, — а то је у толико жалосније, што је мотивација нападнуте одлуке саборског одбора пре у новосадској „Застави“ од речи до речи штампана била, из чега се може закључити, да је *или* референт одлуке саборског одбора писао тај уводни чланак, огрешивши се тиме о светињу званичне тајне, *или* је „Застава“, дакле један политичан лист, диктирала закључак саборског одбора. То је одвећ жалосна појава, јер члан највишег автономног органа, ако има појма о важности и озбиљности свога положаја, као и о светињи званичне тајне, не сме службене ствари *изговорити* бар дотле, док исте стоје под расправом; ако пак стоји друга претпоставка, онда сто-

јимо пред још жалоснијом појавом, јер из тога видимо, да саборски одбор стоји под влашћу једног партајског органа, и да је закључак његов диктирао један жигосан човек, који по закону због прошлости своје у цркви ни најмању позицију заузети не може, а камо ли да може и сме бити духовни вођа једног највишег автономног органа у овостраној српској цркви!

обзиром даље на то, што је сабор у смислу 4. тачке 19. §-а саборског устројства од 1875. упућен, да у погледу руковања контроле и употребе манастирских добара ради један штатут, а он тој дужности своји ево ни после 30 година задоста учинио није, него су у том важном питању разни саборски одбори мање-више сви самовољно поступали, налажући тиме наше јавне прилике непрекидним потресима, а свака така самовољна акција изазивала је сасвим природно реакцију од стране монашког свештенства — било би жалити, да се овогодишња најновија наредба Ваше Преузвишености у погледу стварања тога штатута што пре одлучно у живот приведе, како сабор не би даљих 30 година пустио да прохује, а да ово животно питање не реши и крају не приведе, услед чега би га у општем јавном интересу притегнути, да тај штатут створи, наравно уз припомоћ и саслушање монашког свештенства, кога се ствар најближе тиче, и које је до сада на ћутање осуђено било;

обзиром најпосле на то, што је егзистенција монашког свештенства услед овде наложених поступака саборског одбора у опасност доведена, јер смо с дана у дан изложени његовим нападајима и наредбама, који носе на себи тип самовоље, а не темеље се на закону — било би жалити, да се манастири и дотле, док сабор, односно саборски одбор дужности својој у погледу штатута не удовољи, изузме испод јурисдикције саборског одбора и да се подчине једино власти својих надлежних дјецезакних епископа и њихових конзисторија, пошто је такав одношај најприроднији а прописује такав одношај 4. канон IV. васељенског халкидонског сабора, даље 47. §. Декларације од 1779. који нарочно налаже, да се годишњи рачуни манастирâ подносе надлежном епископу, који их са својом конзисторијом испитује; најпосле прописује то и 1. одсек 5. § а г.) конзисторијалне системе од 5. априла 1782. — а такав одношај између манастирâ и епископâ постојао је све до увођења народно-црквене автономије и то фактично на очиту корист цркве, јер против овог природног и законитог односаја није нико ништа могао имати против, јер се у тај одношај непозвани лаички елементи нису могли ни мешати, као данас, када својим мешањем на миран и природан развој цркве само штетно и пагубно утичу: —

с тога на основу свега овде изложеног препонизно молимо:

да Ваша Преузвишеност благоизволи дефинитивно од нас одлуке С. О. 10559|2971. ех 1903. и С. О. 2603|735 ех 1904. уништити и ван крепости ставити, саборски одбор на журно стварање у 4. тачци 19. §-а саборског устројства од 1875. прописаног штатута уз суделавање и саслушање монашког свештенства упутути, а нас и дотле, док се овај штатут не створи изузећи испод јурисдикције саборског одбора и васпоставити нас на темељу 4. канона IV. васељенског халкидонског сабора, као и на темељу Декларације и конзисторијалне системе једино под власт и јурисдикцију надлежних нам епископâ-дијецезана и њихових конзисторија, те тиме васпоставити једини законити и природни одношај, који у цркви између манастира и епископâ постојати може и сме.

Из седнице одбора манастирских настојатеља, држане у Крушедолу, 6. јуна 1904.

Преузвишености Ваше

најпонизније слуге:

Анатолије Јанковић с. р
архимандрит крушедолски.

Димитрије Бранковић с. р.
архимандрит беочински.

Георгије Марјановић с. р.
архимандрит ковиљски.

Георгије Видицки с. р.
архимандрит ковиљски.

* * *

Услед ове представке, укинуо је преузвишени министар председник гр. Стеван Тица одлуку саборског одбора у погледу одређене истраге.

Ово решење министерово није саборски одбор узео на знање, него је остао при своме закључку.

На ово решење, још није стигла одлука министрова.

Извештај

о седници епархијске конзисторије горњокарловачке одржане 29. априла (12. маја) 1994. год. под предсједништвом Његова Високопреосвештенства госп. епископа дијецезана Михаила.

Разријешен је оптужбе администратор парохије у Ј. о. М. М., — пошто се истрагом испоставило, да су неосноване тужбе, које су поднијели Ј. Г. и др. — Тужбе Ј. А. из Ш. против адм. парохије Ј. О.; П. З. из М. против пароха П. О., затим тужба некога Б. из Г. Л. против админ. парохије у Д. — уступиће им се на изјашњење. — Јереј А. М. из С. позват, да свој допринос од 7 К у протопр. библиотеку надомјести. — Одобрен је нацрт иконостаса за цркву у Врелу. — Позвато је парох. звање у К. да се изјасни, шта је у ствари гледе издавања смртовнога листа за М. Д., кога захтијева одјетник А. К. из З. — Уложене су међу списе неке одлуке — некога поуданог састанка у Д. с разлога што су анонимне. — Уложена су међу списе очитовања неких свештеника протопрезитерата кирнеско-глиниског, у предмету бесплатнога опслуживања парох. службе у Г. за годину дана с тим, да се помогне удовој М. П. иза пок. проте Д. П. — с разлога, што је под бр. Е.К. 102 ех 1904. у тој ствари донесено мериторно рјешење. — Узет је на знање извјештај Е.А.Одбора, по коме је истрагом установљено, да парох П. К. из Ш. К. дугује црквеној каси у Ш. К. 5329 К и да се истрага и даље води. — На записничку притужбу црквеноопштине у Ј., да се школска дјеца у М. већ три године дана некатихизирају — позват је окр. старјешина, да при каноничној визитацији својој тачно испита, јесу ли школска дјеца у М. катихизирана или нијесу и откад нијесу — а и зашто нијесу. — Уложена је међу списе притужба пароха М. В. из Љ. против пароха Д. Ш. из М. с разлога, што су се измирили. — На замолбу митрополит. конзисторије бањалучко-бихаћке, са општиће јој се, да би се искали, које би опћ. свештеници сваке године о стално настањеним у Босни а из подручја ове дијецезе отсељеним лицима, слали овоподручном свештенству, те би им се забраниле чинити грјешке као до сада, гледе вршења свештеничких функција над истима. — Позвати су пароси М. М. из Б., Ђ. К. из Д. Б., те М. Г. из П., да проповиједи, које су школској дјеци о великом ускршњем посту, изговорили припошљу. — Узета су на знање изјашњења парохиј. звања у Н. Д. и К. на овопредметне примједбе, које су опажене у прегледима надлежнога протопрезитер. звања. — Уједно су позвата парох. звања у Д. и С. да се и она гледе опажених примједаба, што скорије изјасне. — Није узет на знање извештај пароха Ј. Г. из Т., да му је немогуће удовољити налогу под бр. Е.К. 98. ех 1904. с разлога, што нема у чисто написаних проповиједи, — него му је наложено, да скициране проповиједи пошаље. — Узето је на знање изјашњење парох. звања у Д. на примједбе, које су опажене у прегледима, — али је уједно замјерено онамошњим мјесним учитељима, што се не исповиједају ни причешћују, а кад то чине иду у другу парохију; тако исто замјерено је и пароху Д. К. из К., да туђих парохијана исповиједати ни причешћивати не смије, без писмене дозволе другога свештеника. — Узете су на знање молбе кандидата за полагање стечајнога испита и то: јереја П. П., Љ. Б. и ђакона Ј. К., те је одређен 18. маја о. г. за полагање истога, о чем су и други кандидати као и испитни повјереници обавијештени. — Није узет на знање извјештај конзистор. фискала о преносу М. и С. П. из римокатоличких матица у правосл. матице, него су сва акта уступљена члану конзисторијалноме јереју Г. В., да нацрт преставке на исте начини, која би се вис. влади послала. — Тужба Д. С. из М. П. против пароха А. М. из Б. уступљена му на изјашњење. — Наложено је пароху М. О. у Дубици, да цитира декрет, којим му се дозвољава ношња црвеног појаса. — Поново је умољена вис. влада, да се једном издаду крсни листови за Д. и М. К. — Усвојени су обрасци домовнога протокола и списанија свештенства и народа, по тачном и свестраном прегледању, и дати да их по истима, а на захтијев парохијских звања, штампа Срп. Манастирска Штампарија у К. — Уважена је молба пароха С. В., којом је молио парохију Г. у изузредно опслуживање — Одобрен је и тачно прегледан нацрт иконостаса за цркву у Тремуштаку. — На замолбу митропол. конзисторије добробосанске, да се брак, склопљен између Л. Х. и М. Н. у К. брише као коначно разведен — рјешено је наложити парох. звању у К. да тој замолби удовољи. — Расписан је едикат на замолбу К. Б. из Т. за мужем јој Ј. — Рјешено је 7 брако-

разводних предмета, између којих је и једна пресуда на развод брака донесена.

Удружена освета.

Управо је годину дана требао г. *Стеван Ђурђић* називи уредник „*Београдских новина*“, да чека на прилику да нам се може осветити за писање наше у 10. бр. о. л. за прошлу годину, приликом убијства краља Александра на оно његово смушено — подло писање, да су „хиљадама њих у Београду причали, како су ноћас (на ђранку 29. Маја) око поноћи видели на истоку румено небо, а из тога руменила појавила се рука оружена за благослов над престоницом Србије, над Београдом. Та рука означила је промену у животу многонапаћеног српскога народа у Србији, означила боље дане народу у краљевини Србији. Узданица српска, дична млађана војска наша, са болом у души пратила је догађаје у земљи који су све више и више убијали углед њезин; пратила је те догађаје и решила се, да им једном учини крај. Млађани српски официри удружени са својим старијим друговима — решили су се, да ослободе земљу од вечитих тразивача. Њихово решење беше, да Александра Обреновића свргну с престола и не допусте, да се чашћу и именом српским титрају злоковерне душе (од којих во првих беше Стева Ђурђић уредник „Београдских новина“), које се беху окупиле око престола бившега краља“ — и *овако* ниско и недостојно држање дворског миљеника Ђурђића, нека послужи за доказ, како су ниске душе удварачке, који власницима за живота све њихове кораке одобравају, а по смрти и чим им се догоди што, први их се одрињу и бацају каменом на њих и њихов рад. Док им чине добра и испуњавају њихове себичне прохтеве, добри су им, а чим престану, одмах се до неба жале на учињену им неправду. А како се по њиховој смрти показују спрам својих добротвора, показује и Ђурђићев пример.“

Овако наше карактерисање г. Стеве Ђурђића, ког је последњи Обреновић сваком приликом одликовао и окитио му груди орденима; наравно да му није могло годити и као „Србин“, тражио је и чекао прилику да нам се освети.

Како је г. Ђурђић овог пролећа — и ако не од своје добре воље —, пропутовао крајеве у којима наш народ живи, којом је приликом обишао и Црну Гору и на Цетињу се неколико дана задржавао, судба је хтела, да стигне на Цетиње баш за време његова бављења 10. бр. „Српског сиона“ у ком је почео изазвати наш чланак: „*О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу*“.

Пошто су мудра и осетљива господа на Цетињу и из истог броја увидела, шта је смер истог нашег чланка, а наиме, да је несмислено тврдити да је цетињска митрополија наследник пећске патријаршије, познавајући што би рекли Србијанци *писменост* г. Ђурђићеву, напунише му главу с тврдњом, како смо ми учинили јерес, због које треба да дођемо на гломачу, што смо се усудили рећи, да изгледа, да је цариградски патријарх у Никеји произвео св. Саву само за епископа посвећења, а не за српског архиепископа за ког га није могао ни имао права ни произвести.

Г. Ђурђић по својој писмености, а у жељи да му груди кити и црногорски орден, не беше у стању да провиди намеру црногорске господе, који поменутом тобожњом нашом јереси хтедоше ослабити јеигру истог нашег чланка и што желеше, то им писмени Ђурђић натрча на ленак и дошавши кући, неимаћаше пречег посла, до ли да својој души јеврејину Јованy Мандилу ил ком другом сараднику достави црногорску замерку, који у 166. бр. „*Београдских новина*“ удари у велика звона на узбуну.

Истина, — колино је нама познато — остали новинари, који знају мало више мислити од г. Ђурђића, те прочитавши оно наше тврђење и писање о св. Сави, не хтедоше бити г. Ђурђићу што-но реч шипка уз бубањ, и што не хтедоше они бити, хтедоше наши овостранн пријатељи, којима врло згодно дође и *онакво* писање листа њихова пријатеља, те као што су брзи на зло и осветy, поћоше још један корак даље и по свом обичају ударише и у денунцијацију, тражећи од надлежног фарума, да нас „постом, молитвом и покајањем“ научи памети, чиме би се испунила и њихова жеља, да одступимо од уређивања „Српског сиона“.

У 170. бр. „*Београдских новина*“ под II. продужена је тобоже критика, а у самој ствари денунција поменуте наше тврдње о св. Сави,

коју пак није написао онај исти писац, који је оно о њој написао у 166. бр., него са сним други.

А у истом 170. бр. нашао је за потребно и један трећи писац познати „критичар историчних критичара“, да и он своју мудрост изнесе пред читаоце Ђурићевог „*Београдског дневника*“, не стидећи се набацити и ову глупост: „*Српским историчарима не може бити задатак голо истраживање истине*“.

Ми немамо ни воље а ни потребе, да се перемо од *онаквих* критичара „*Београдских новина*“ на поменуто наше писање о св. Сави. О њему су мало друкчије главе позване да кажу свој суд, ал не можемо, а да се свечано не оградимо на денунцијацију писца чланка „*Проша Руварац о св. Сави*“ у 170. бр. под Н., који се по свом добро познатом нам начину критиковања, на основу своје денунцијације, да се у поменутом нашем чланку налази тобоже и то: „да смо ми готови пре погушћати, него веровати у потврђени факт, да је св. Сава *одиста био* српски архиепископ и да је *постављао епископе*“, упућено у тобоже критиковање и исмевање а подједно и предлагање шта св. архијерејски Синод треба да ради с нама. Ми за *оно*, што смо рекли у поменутом чланку о св. Сави, свугди и на сваком месту у стању смо своја одговора дати, ал је крајња несавесност износити пред читаоце *оно*, што се у њему не налазе и што ми нисмо ни рекли, а понајвећма онаку глупаву денунцијацију као да ми сумњамо да је св. Сава био архиепископ и да је постављао епископе.

С овим смо готови и с г. Ђурићем и његовим сарадницима-критичарима.

Димитрије Руварац.

ЛИСТАК.

Вести.

Брзоплетост. Тешко да је који други народ тако брзоплет као што је наш, особито кад што чује, што му иде по вољи. Он ту не разбира много, него просто верује у ма како неистинити глас.

Да л' је то отуда, што је наш народ много и много неприлика претурио преко своје главе и што је више зла него добра доживео, или је и то карактеристика нашег народа; Бог би знао.

На као што је наш народ у томе брзоплет и лаковеран; није чудо да му је него таква и његова журналистика, пошто су и наше журналисте поникле из народа.

Не једном је до сада наша журналистика дизала вику и бацала на поједине угледне наше људе и достојанственике дрвље и камење и изрицала над њима народно проклетство; а доцније се испоставило, да је просто било измишљотина оно, због чега су се исти нападали, или да је био њихов рад од користи народу.

На како је и ових дана подигнута била у нашим политичким листовима повика на високопреосвећеног г. епископа темишварског др. *Георгија Летића*, што се тобоже примио за једнога од протектора „*Лужно-угарског просветнога друштва*“, којом је приликом не само нападнута била његова високопреосвећеност, него и још нека наша високопреосвећена господа епископи, па *и* сама Његова Светост.

И кад је све учињено, испоставило се, *да нити је г. епископ Летић питан био: да ли ће се примити реченог протектората, нити се он примио те почасти.*

Нашим би се новинарима умалила ваљда слава и част, да су се дотичном месту обратили с питањем, је л' истина што немачко-мађарски (управо чивутски) листови трубе о поменутом протекторату, и кад би се уверили шта је у ствари, да су онда према томе заузели положај.

Ал' шта ћемо, кад наша дневна журналистика једва чека прилику и згоду, да може срџбу своју излити на ког свога противника и достојанственика.

Избор пароха. У *Брувну* је у Лици изабран за пароха са $^2/_3$ гласова г. *Светозар Зорић*, капелан горњо-грачачки, који је избор конзисторија и потврдила. Исти је избор и потврда понајјасније показао, како је неистинито било писање у „Новом Србобрану“, да је било и клетве и трошка при избору.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ:

1). *Извештај* народно црквеног тајника о *раду* срп. прав. народно-црквеног Саборског Одбора у годинама 1902. и 1903. Карловци 1904. 8^0 98.

2). *Д. Руварац. О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу.* Прештампано из „Српског сиона“. Карловци 1904. 16^0 71.

3). *Словенска Митологија.* Превео Рада Агатоновић, професор. Издање задужбине Илије М.

Коларца. Београд 1904. 8° XLVII. и 246. цена 3 круне.

4). *Извештај* о српском конвикту у Н. Саду за 1903/4. Н. Сад 1904. 4° 20.

5). *Извештај* о српској вишој девојачкој школи у Панчеву, за 1903/4. Саставио Милан Мандровић, управитељ. Панчево 1904. 8° 53.

6). *Извештај* о српској вишој девојачкој школи у Новом Саду за 1903/4. Нови Сад 1904. 8° 56.

7). *Књижарске новине*, издање браће Поповића у Н. Саду. Год. V. 4° 102.

8). *Извештај* о српском православном богословском училишту у *Рељеву* код Сарајева за 1903/4. Саставио протопрезвитер *Михајло Лалић*, управитељ. Сарајево 1904 12° 30.

9) *Три приповетке Стевана Сремца*: *Идејал*, *Дим у Дим*, *Мица и Микица*. Прештампано из „Бранкова Кола“ 1904. Карловци 1904. 16° 109.

10). *Извештај* о срп. вишој девојачкој школи у Сомбору за 1903/4. Уредио *Јован Благојевић* управитељ. Сомбор 1904. 8° 63.

11). *Извештај* о српској прав. вел. гимназији у Новом Саду за 1903./4. Нови Сад 1904. 8° 89.

Књижевна објава

По овлаштењу Његове Преосвећености епископа, господина др. Георгија Летића, част ми је објавити, да ће се кроз који дан довршити *треће издање* уџбеника: „Катихизиса, или наука правосл. хришћанске цркве, за српске православне ученике IV. односно III. и IV. разреда основних школа, састанио *др. Георгије Летић*, српски православни епископ“.

Књига се штампа *источним* и *јужним* наречјем а добијаће се у Српској *Манастирској Штампарији у Срем. Карловцима*, као код јединог комисионара, — но ипак штампарија обвезана је на уступање следећег рабата:

Књижарима 25%

Катихетама и учитељима 15%

Општинама и одборима 10%

У опсегу српске православне Митрополије Карловачке, ово је *једини* надлежно *апробовани уџбеник* своје врсте, — а исто тако је одобрен по надлежним световним и духовним областима у Босни и Херцеговини.

Чист приход од овога уџбеника служиће осниваљу *закладе* за подизање *свештеничког и учитељског подмлатка* у епархији темишварској.

У Темишвару на Иван-дан 1904. год.

Ђура Торзин
срп. народни учитељ.

Књижевна објава.

„Учитељски календар“ за 1905. год. Сва српска стручна и литерарна штампа дочекала је „Учитељски календар“ за 1904. год. веома повољно. Исто тако и српско учитељство из свију српских крајева пригрлило је својски ову своју нову књигу. То све сведочи, да се са календаром ударило правим путем, и да је овакав календар од потребе нашем учитељству. Из тог осведочења уредништво и наклада календара решили су, да издавање његово продуже, те овим извештавају српско учитељство и друге заинтересоване школске раднике и пријатеље српске просвете, да се штампа „Учитељски календар“ за год. 1905. који ће изаћи око половине октобра о. г. Календар ће донети ликове наших одабраних нед. писаца, а и чланке из пера наших одличних педагошких писаца. Оволико за сад. У своје време објавиће уредништво опширнији садржај самог календара.

С поштовањем

Богдан Ж. Ђурђевић,
учитељ, уредник.

Штампарија
Исидора Стојчића,
издавач.

Позив на претплату.

За који дан ће бити готова 1. књига *Проповиједи и експорти на недјељна јеванђеља преко цијеле године са диспозицијама на главније мисли тих јеванђеља*.

Књига обухвата $17\frac{1}{2}$ табака велике осмине. У њој је 29 проповеди (од недеље Митара и Фарисеја до десете недеље по Духовима) и 111 диспозиција. Удешена је, како у погледу проповеди, тако и диспозиција и за парохијско свештенство и за школску употребу. У диспозицијама су изложене главне мисли на поједине стихове, који могу бити подлога проповеди оним редом, како треба да се у проповеди рађају. На крају свакој диспозицији додано је 5—10 згодних цитата из св. Писма, те је поред проповеди у овој књизи свештенику, који хоће да сам проповеди саставља, дат и готов материјал за тај посао. Зато не би требао без ње бити ни један свештеник.

Како је књига штампана само у 200 примерака, молим преч. г. г. парохијске свештенике и вероучитеље, затим г. г. богослове и друге при-

јатеље наше богословске књиге, да се изволе за времена на њу претплатити. *Цена јој је 3·50 К.* Ко ми новац одмах пошље, добиће књигу о мом трошку.

Друга ће књига бити готова за годину дана. У Осеку 1904.

Свешт. **Александар Живановић,**
кр. професор.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К 402. из 1904. 1—3 37

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској закладе Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 круна.

На ту стипендију могу конкетовати Срби источно православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији, или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице ваља поднети овој конзисторији до 23. августа (1. септ. о. г.)

Епархијска конзисторија у Темишвару 26. јуна (9. јула) 1904. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ 1—2, 33.

На темељу одлуке прав. срп. св. архијерејског Синода од 29. нов. 1903. овим се отвара стечај ради попуњења стипендијског места са год. 1200 круна, установљеног у §-у 103. одс. III. прев. кр. наредбе од 10. авг. 1868. за изображавање професора богословије.

Компетовати на ову стипендију могу свршени прав. срп. богослови, који имају исказати осим тога, да су здрави и сиромашнога стања.

Декретом ће се одредити, где ће питомац имати наставити и довршити прав. богословске науке као и обвеза у погледу на службовање по свршетку наука.

Ваљано инструјисане молбенице треба поднети потписаном митрополиту и патријарху најдаље до 1/14. августа 1904. год.

У Карловцима 23. јуна 1904. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К 528/613 ex 1904. 1—2 35

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију V. разреда у *Платичеву* до конца месеца јула о. г. по ст. кал., с тим, да до тога рока компетенти имају своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. јуна (4. јула) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К 599/614. ex 1904. 1—2 36

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. разреда у *Острову* расписује се стечај до конца месеца јула о. г. по ст. кал. с тим, да компетенти имају до тога дана своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији надлежним путем поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. јуна (4. јула) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

СТЕЧАЈ 1—3, 32.

На упражњено учитељско мјесто на српској автономној школи у Ст. Бановцима (кот. Винковци) са овом платом: 600 К којих се у мјесечним оброцима од општинског поглаварства у Нијемцима примају. Стан у нарави, 6 хвати дрва и башча 800 □°.

Компетовати могу учитељи и учитељице. Рок је стечају 4 недеље послије првог огласа у „Српском Сиону“, а изабрани-а наступа службу 1. септ. по новом календару. Изабрани-а је у привременом својству.

Из сједнице м. шк. одбора српске вјероисповједне школе у Ст. Бановцима, држане 20. јуна 1904. год.

Мита Медић
потпредсједник.

ЦРКВЕНИ ПЕВАЦ.

За црквеног певца или за певца-црквењака нуди се славним црквеним општинама вешт певац и зналац типика, који је и једно и друго изучио у једном нашем фрушкогорском манастиру. — Која општина устреба певца или певца-црквењака, нека се изволи обратити славној администрацији „Српског Сиона“, од дана изласка овог огласа, за 15 дана, од које ће добити даља разјашњења.

СТЕЧАЈ. 30. 1—3

Расписује се стечај на једно упражњено учитељско место на српској вероисповедној школи у Осеку, с којим је скопчана годишња плата од 1200 К и станарина од 288 К и право на петогодишњи доплатак од 120 К од дана наступа службе. Од погреба и парастоса где позван буде има 2 К.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, да предаје у оним разредима, које му школски одбор одредио буде, све оне предмете, који су школском уредбом прописани; школску децу у певању и појању учити; с децом свецом и недељом каталог држати и за певницом при сваком богослужењу појати.

Изабрани учитељ, који би био вешт ноталном певању, те који би био кадар да се прими коровођства у певачком друштву, имао би за себну награду до највише своте од 600 К годишње.

Изабрани учитељ има своју службу овде наступити 1. септембра о. г. по н. к.

Ваљано инструисане молбенице ваља упутити на потписано председништво до 1. августа о. г. по старом календару.

Председништво Одбора српске вероисповедне школе у Осеку 15. (28.) јуна 1904.

В. Кротин, тајник. Лазар Богдановић, парох, председник.

К. 319/253. из 1904. 24 2 - 3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију 6. плаћевног разреда у Гаду. — Компетенти имају прописно инструисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) августа о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 1. (14.) јуна 1904. године.

Председништво.

Бр. 458 и 460 ех 1904/к. з. 338 и 341. 25 2—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у Новим Павлавима, III. разреда и у Кобашу VI. разреда. Рок је стечају укључиво 5. (18.) јули 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до горњег рока потписаној епархијској конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 25. маја (7. јуна) 1904. држане.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 26. 2—4.

Потписана општина треба једног учитеља и једну учитељицу за своју основну школу. Учитељу је плата 1200, а учитељици 700 К годишње, уз слободан стан и огрјев, и од спровода првом 3, а другом 2 К. Компетенти морају бити Срби православне вере. Рок стечају 1. августа 1904.

Поближи обавјештаји код потписане општине.

Српско православна црквено-школска општина у Дервенти 4. јуна 1904.

Председник
Јово Костић.

СТЕЧАЈ 22. 2—2

У смислу наредбе велавног архидијецез. шк. одбора из седнице му од 5. (18.) нов. 1903. бр. 67./53. расписује се ово стечај на једно упражњено место учитељско у српској вероисповедној школи у Карловцима.

Рок за пријаву компетената је шест недеља од дана првог увршћења овог стечаја

Плата је учитељу 800 К и К 120 месног доплатка, у име стана 200 К, 60 К дрварине и К 12·60 у име писаћег паушала. Петогодишњи доплатак је 100 К.

Из седнице месног шк. одбора у Карловцима 18. (31.) марта 1904.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 34. 1—2

На упражњено место учитеља српско-православне основне школе у Јосепову са платом 1000 К, за нафт. школу 80 К, у име паушала 20 К, за зиму сламе колико треба, особито ден и у добар стан, који се састоји из 3 собе, кухиње, јеларе, подрума, тавана, шупе, штале, пространа дворишта и баште. Узакоњена петогодишњица разуме се, и врх свега 80 К за неровођство.

Дужности учитеља уз појачке прописују шк. уредбе српских автономних власти.

Молбенице снабдевене крштеним цвједом, сведоџбом о способљењу и евентуално досадањем учитељевању и моралном владању треба послати до 1. (14.) августа о. г. местном школском одбору. Лична пријава узеће се у обзир.

Из седнице српско-правосл. шк. одбора држане у Јосепову (Тор. Јожефалва п. п. Турска Канижа) 20. јуна 1904. године.

Јоаким Сувајџић, м. неровођа, Стева Нинчић, м. председник.

СТЕЧАЈ. 1—3, 31

Расписује се стечај на *двадесет* места у семеништу манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1. крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере и да 12. годину узраста није прешао.

2. школска сведоџба, да је основну школу бар с *добрим* успехом и похвалним владањем свршио, а уз то *има прикладан орган за појање.*

3. лечничка сведоџба, да је телесно и душевно потпуно здрав и да је против богиња накалемљен.

4. сведоџба сиромаштва.

Првенство имају *сирочад*, а потом деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семеништу бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а дужни су полазити долњу гимназију у Карловцима, а потом курс монашке школе.

Родитељи, односно старатељи изабраних питомаца имају после избора потписати реверз, да ће се изабрани питомац после свршених наука *посветити монашком чину*, у противном пак случају, да ће родитељи, односно сам питомац потрошени на њега новац потписаном Патронату накнадити.

Инструиране молбенице морају се поднети до 1. (14.) августа 1904. Његовој Светости Г. Георгију Бранковићу патријарху српском, као председнику патроната, када ће се избор обавити, а изабрани питомци благовремено известити, када имају Патронату лично предстати.

Умољавају се господа свештеници и учитељи, да стечај овај у народу разгласе.

Из седнице Патроната монашке школе, држане у Карловцима 19. јуна (2. јула) 1904. г.

Председништво Патроната.

Ad. M. 309. — ex 1904. 1—1, 29

СТЕЧАЈ.

Почетком 1904/5. школске године примиће се у прву годину православног српског богословског училишта у Карловцима и у православни богословски семинар, који је уз исто подигнут и у ком ће питомци добити потпуну бесплатну опскрбу, 25 питомаца и то: 4 за дијецезу темишварску, 4 за дијецезу вршачку, 3 за дијецезу будимску, 8 за дијецезу горњо-карловачку и 6 за дијецезу пакрачку.

Који желе једно од тих питомачких места добити, имају 16. (29.) августа ове године своју руком написану молбеницу лично поднети ректору православног српског богословског училишта у Карловцима, приложивши истој:

а) своје крштено писмо,

б) писмену дозволу свога дијецезалнога епископа, којом се припушта избору на једно од питомачких места и која се има најдаље до 15. (28.) јула т. г. са ваљано инструисаном молбеницом лично затражати,

в) сведоџбу о положеном испиту зрелости у којој јавној гимназији,

г) сведоџбу о религиозно моралном владању од надлежног свог парохијског звања,

д) сведоџбу лечничку о накалемљењу богиња

Сви молиоци истога или идућега дана под врћи ће се лечничком прегледу.

17. (30.) августа известиће се молиоци о примању или непримању у један или други завод, као и о томе, којој ће се епархији доделити на службу по свршетку богословских наука, код чега ће се узимати у обзир и оправдане жеље молилаца.

Примљени питомци имаће у року од десет дана да поднесу управи од своје и од стране својих родитеља или скрбника реверс, у ком се обвезују, да ће по свршетку богословских наука најдуже за две године ступити у свештенички чин и у дијецези Н. безусловно најмање пет година као свештеници служити, ако пак својом вољом или својом кривицом у семинару не би остали, или по свршетку богословских наука својом вољом или кривицом у року од две године дана у свештенички чин не би ступили, да ће на њих у семинару потрошену своту, рачунајући по седам стотина круна годишње, семинарској благајници вратити.

Питомци су дужни при ступању у завод донети и целог свога боравка у истом непрестано на броју имати: 6 кошуља, 6 гаћа, 12 огрлица, 12 пари запонака (манжета), 12 марама за нос, 8 убруса (пешкира), 12 пари чарапа (или обојака), 4 кошуље пресвлачице, 6 сервијета.

На свима тим стварима имаде бити хемичним мастилом написано име и презиме питомца, година, које је у семинар ступио и број односних комада.

У Карловцима 15. (28.) јуна 1904. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

М 280 ех 1904. 23 2—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској задужбини пок. Јована и Марије Трандафилова имају се попунити почетком школске године 1904/5. пет места питомачких, свако са стипендијом од годишњих 1000 К.

За питомца ове задужбине може бити изабран, без разлике народности, само онај припадник Аустро-Угарске монархије, који је источно-православне вере, који је сиромашан и здрав и који је бар нижу гимназију са одличним односно врло добрим успехом и добрим владањем свршио.

Од горе споменутих упражњених места четири места су одређена за питомце родом из Ердеља под напред истакнутим погодбама.

Молбенице ваља поднети на избор овлашћеном потписаном православном српском митрополиту патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1904. г., а уз молбеницу ваља приказати 1.) крсни лист; 2.) школску сведоџбу од последње године; 3.) сведоџбу од надлежне политичке власти (није довољна само потврда општинског поглаварства) о имовном стању, у којој ће бити тачно наведено, какав иметак (са ознаком вредности) и приходе имају родитељи молитељеви евентуално сам молитељ; најпосле 4.) лечничку сведоџбу, у којој ће се нарочито имати истаћи и то, да ли је и с каквим успехом молитељ каламљен у своје време против богиња. У молби ваља рећи, камо да се достави одлука са списима после поделе стипендија.

У Карловцима, 1. (14.) јуна 1904. год.

Георгије
патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту напукло, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем
од мене изнађена и много пута одликована
са отвореним одушцима провиђена звона,
која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованога гвожђа. —

24—13 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна Поједини бројеви 20 филира

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Нешлађена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 432. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 14

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 15. јулија 1904.

ЗВАНИЧНО.

ОТПИС

преузвишеног господина кр. уг. министра богочасти и јавне наставе у предмету превишњега разрешења преузв. г. епископа будимскога Лукијана од администрације бивше управњене епископије темишварске.

Кр. угарски министар богочасти и јавне наставе. (Превод с мађарскога.)
Бр. 3045./пред.

Преузвишени Господине Архиепископе,
Митрополите и Патријарше!

Имам част усрдног знања ради известити Вашу Преузвишеност, да је Његово ц. и ап. кр. Величанство у Бечу дне 21. јуна 1904. године изданом превишњом одлуком Својом благоизволило *Лукијана Богдановића* прав. српског епископа будимскога као администратора управњене бивше прав. српске епископије темишварске, управе исте епископије, коју је на највише задовољство Његова ц. и ап. кр. Величанства вршило, најмилостивије разрешити.

У исти мах с поштовањем цењеног знања ради саопћавам Вашој Преузвишености, да сам у исто доба, када сам о горњем известио реченога Господина Епископа, и од своје стране дао израза своје захвалности и признања на ревносном му делању, које је развио у извршавању ове тешке задаће.

Будимпешта 5. јула 1904. год.

Берзевици (с. р.)

Преузвишеном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику, правосл. карловачком архиепископу и митрополиту и српском патријарху

у Карловцима.

Његово високопреосвештенство г. епископ темишварски *др. Георгије Летић* благоизволео је 20. Јунија произвести свршеног богослова из Новог Сада Боривоја Грбића за ђакона, а 24. за презвитера са одређењем за администратора парохије у Кечи.

НЕЗВАНИЧНО.

Одзив на Позив

преч. г. А. Живановића.

У 12. бр. „Српскога Сиона“ преч. г. А. Живановић у чланку своме „Г. г. вероучитељима поводом питања о свештеничкој мировинској уредби“, изнео је своје две допуне, и на исте мотивацију у погледу одношају вероучитеља према мировинској уредби парохијског свештенства, те позвао све вероучитеље, да се придруже његовом предлогу, а ако би који други знао други бољи начин, нек га изволи изнети на јавност, како би се то питање што темељније проучило и средило.

Ја, као самостални вероучитељ на основној српској школи у Руми, у начелу потпуно прихваћам обе допуне преч. г. А. Ж., које је изнео на збору свештенства вуковарског протопрезвитерата, одржаном у Вуковару на трећи дан Духова, које је збор једногласно и примио. Што се пак тиче потањег мотивисања горе споменуте допуне изнесене у 12. бр. „Српскога Сиона“ овде изјављујем, да се мотивацијом прве допуне не могу сложити, док другу допуну заједно са мотивацијом у целости прихваћам.

Што не могу прихватити мотивисање прве допуне г. А. Ж., покушаћу овде да оправдам.

Цело православно световно свештенство припада цркви, и као таково шаље га црква на разне дужности, које паиској потреба цркве. Велика већина свештенства стављена је у парохијску дужност, а пак мањина не врши парохијске дужности, него је послата од стране цркве ради њезине потребе на друге посебне дужности. У ту мањину спадају и вероучитељи. Као што парохијско свештенство врши своју дужност на корист цркве, тако исто и вероучитељи, и они врше своју дужност на корист исте цркве. Није кривица те мањине, што потреба цркве захтева да и они постоје, те би било неправедно, да се она због тога, што не носи назив парохијско свештенство у његовом праву ускраћује. Вероучитељи, као што напред рекох, послати су од стране цркве и као такови морају имати сва права која црква даје и осталом свештенству. Према томе је моје мишљење, да и вероучитељи као свештеници имају исто право на мировину као и парохијско свештенство, а разуме се да и све терете имају сносити. Држим да је сасвим логично, да онај који исте терете сноси, мора имати права и на исту добит.

Да ми се неби могло приговорити, да ја грамзим за две мировине, навешћу овде разлоге непобитне, из којих ће се и цифрама доказати оправданост мога мишљења.

Преч. г. А. Ж. при мотивисању своје прве допуне, види се да је имао у виду само онога вероучитеља, који доживи мировину т. ј. онога, који по државном или по нашем аутономном школском закону стече права на уживање потпуне мировине. Но врло важно је питање, шта ће бити са оним вероучитељем, којега каква болест тако савлада, да не може вршити катихетску дужност, а који још није стекао потпуно право на мировину? По §. 156. шк. зак. од 1888. год., онај учитељ дакле и вероучитељ, који није навршио 10 год. службе своје, има права само на $^1/_4$ своје плаће. Кад се уме, да вероучитељ на основним школама има урачунљиве плаће за мировину 800 К. и да у току од 10 год. не може имати више од 1 петогодишњег доплатка, то би онда такав имао права на мировину од 225 К., сад ако би по предлогу преч. г. А. Ж. дотични имао права и на ренту, која би у најбољем случају била око 120 К., то би онда тако један несрећни вероучитељ имао свега 345 К. годишње мировине. Јасно је, да са тако маленом мировином не може бити нико задовољан, па ни вероучитељ. Јер док парохијски свештеник у случају болести добија по данашњој пракси 800 К или пак капелана, а држим да мање не може имати ни по новој мировинској уредби, дотле један вероучитељ има права само на 345 К. Даље по § 157. шк. зак. од 1888 год. добива вероучитељ после навршене 10. године ако се ставља у мир 40%, а за сваку даљу годину до укључиво 40 службене год. 2% своје урачунљиве плаће. Те ако и по овом § израчунамо мировину вероучитеља, опак неће имати толику, колику би имао парохијски свештеник, осим ако би исти доживео потпуну

мировину. Такав један несрећни вероучитељ, који би морао ићи у мир пре потпуног права на мировину, а особито онај пре 10. год. службе своје, такав би морао молити Бога, да га Бог прими с тога, што једино живи на штету своје породице; јер добро зна, да ће његова жена имати права на две мировине, дакле можда на троструко већу мировину него што он ужива. Ето то су главни разлози зашто не могу делити мишљење прем. г. А. Ж. у погледу његове мотивације на прву његову допуну.

Да ме не руководи то, да ми вероучитељи уживамо две мировине, овде ћу навести још и ово. Могле би се како државне тако и автономне највише школске власти умолити, да се вероучитељи дипензирају од уплате у мировинску закладу учитељску, коју налаже и школски закон, мотивишућн тиме, што су вероучитељи као и остали парохијски свештеници опскрбљени мировином. Вероучитељима би се могло оставити на вољу, хоће ли или неће ли се користити правом што му даје школски закон. Ово наводим с тога, што је доста тешко за једног вероучитеља да на два места уплати у мировински фонд, те би онда већина уплатила само у онај фонд где би морала т. ј. у мировински фонд парохијског свештенства, а ретко би се ко користно својевољно са правом школског закона тим пре, што се по § 143. од 14. листопада 1874. шк. зак., те отписом високе кр. зем. владе за богоштовље и наставу од липња 1880. бр. 3.300. никоме не враћа једном уплаћена пристојба.

Из досад што сам рекао, држим да сам довољно образложио своје мишљење у погледу мировине свештеника-вероучитеља. Још морам да се осврнем и на оне речи прем. г. А. Ж. помоћу којих хоће да оправда, из кога разлога не можемо ми вероучитељи рефлектирати на две мировине. Прем. г. А. Ж. вели, да већ и због тога не могу вероучитељи уживати две мировине „јер од које ће га службе наше автономне власти решити, да му дозначе мировину из своје закладе". На ове речи прем. г. А. Ж. нека ми је слободно приметити ово. Вероучитељ који ма по којем школском закону стече права на мировину, не мора то још значити, да исти има права и на мировину из мировинског фонда парохијског свештенства. Такав се мора подвргнути свима оним условима, који условљавају право на мировину парохијском свештенству. Те ако нема све услове за мировину, не мора је добити све тотле, док не испуни све захтеве и услове које буде мировинска уредба предвидела. После тога разуме се, да ће имати права на потпуну мировину, као и остала браћа парох. свештеници.

Морам се још осврнути и на то, да је врло чудновато, да прем. г. А. Ж. без и једне речи дозвољава удовицама вероучитеља, да могу имати права на обе и то потпуне мировине, док самим вероучитељима, који ће можда провести свој век у толико тежој служби, не даје иста права. По том ће вероучитељ, који досле у мировину имати мање мировине, него што би имала његова жена после смрти његове. Такав случај био би једнинствен. Код сваког чиновништва, удовица има ако не мање, али оно барем колико њезин муж мировине, нигде пак више. Дочим код нас би било обратно. И као што сам напред споменуо, умирољени вероучитељ а особито онај, који буде ради болести умировљен, живео би само на штету своје породице, које држим, да се не може дозволити.

Ако се сви ти наведени разлози уму у обзир, надам се да ће свако увидети оправданост мога непристајања на мотивацију прем. г. А. Ж. на његову прву допуну. Прва допуна по моме немеродавном мњењу треба да гласи онако исто, као што гласи мировинска уредба од 1892. год. § 2. al. 1.: „Редовни су чланови мировинске закладе срп. правосл. световно свештенство без разлике степена, стања и занимања". Дакле ту се онда разуме цело световно свештенство, макар оно на коју било дужност послато од стране цркве. Ту се онда разуму и вероучитељи. И не сме се узимати у обзир појединe погодности, које би биле скопчане са појединим дужностима. Сви смо ми православни свештеници једне св. правосл. цркве и једног народа.

Са тиме би био готов мој одзив на позив прем. г. А. Ж., што се тиче његове две допуне у погледу мировинске уредбе парохијског свештенства. Али пошто је већ пала реч о вероучитељима, то нека је и мени слободно изнети једну нову допуну, и то у погледу саме уредбе о дотацији парохијског свештенства. Вероучитељи на средњем заводу су добро дотирани и изједначују се са дотацијом парох.

свештенства; вероучитељи пак на основним школама су веома мало дотирани, наиме изједначени су са плаћом обичног учитеља. Као што се парох. свештанство брине о својој дотацији, то нека ми се не замери, што се и ја бринем за дотацију вероучитеља, јер сам већ по самом положају позван на то. Колико један вероучитељ на основној школи има плаће, то држим да је мање више свакоме познато, а у колико можда није, то ћу овде тачно изнети. Један дефинитиван вероучитељ на једној основној школи има годишње плаће 800 К., станарине 200 К., може бити још и месни додатак од 200 К. и право на петогодишњи додатак од 100 К., и са тим смо готови. Свега дакле 1200 К. без икаква права на какав други приход. Држим да са толиком најнижом дотацијом не ће се парох. свештенство задовољити, те према томе не може бити задовољан ни вероучитељ. Не може бити задовољан ни стога, што му ни будућност не пружа никакву наду на бољу дотацију, јер чак после двадесетгодишњег његовог рада, његова плаћа ће досећи тек до 1600 К. С тога је моје мишљење, да треба вероучитеље изједначити са плаћом најниже дотираног парох. свештеника, т. ј. да се она диференција, која ће се показати између најниже дотираног парох. свештеника, има са друге које стране попунити. Само ће тако црква добити дугогодишње вероучитеље, који би у својој трудној служби оседели. У противном случају ће катихетска служба бити свакоме само за кратко време, те чим му се да прилика, напустиће је и прећи ће у парохијску службу, где ће много боље дотиран бити и животне потребе лакше подмиривати моћи. Да ли ће та честа промена служити на корист катихетској настави? На то нам јасно одговара већ давно потврђена истина, да честа промена у лицима служи само на уштрб и штету свакој настави, дакле и катихетској.

На основу свега тога, слободан сам изнети једну нову допуну на уредбу о дотацији парох. свештенства, а која би гласила укратко овако:

Да се Саборски Одбор умоли, да се при доношењу уредбе о дотацији парох. свештенства прецизно нормира и дотација вероучитеља, на било којој и каквој врсти школа, те да они вероучитељи, који би се изједначили са плаћом најниже дотираног парох. свештеника, т. ј. да се она диференција, која ће се показати између најниже дотираног парох. свештеника, има са друге које стране попунити. Само ће тако црква добити дугогодишње вероучитеље, који би у својој трудној служби оседели. У противном случају ће катихетска служба бити свакоме само за кратко време, те чим му се да прилика, напустиће је и прећи ће у парохијску службу, где ће много боље дотиран бити и животне потребе лакше подмиривати моћи. Да ли ће та честа промена служити на корист катихетској настави? На то нам јасно одговара већ давно потврђена истина, да честа промена у лицима служи само на уштрб и штету свакој настави, дакле и катихетској.

На основу свега тога, слободан сам изнети једну нову допуну на уредбу о дотацији парох. свештенства, а која би гласила укратко овако:

Да се Саборски Одбор умоли, да се при доношењу уредбе о дотацији парох. свештенства прецизно нормира и дотација вероучитеља, на било којој и каквој врсти школа, те да они вероучитељи, који би се изједначили са плаћом најниже дотираног парох. свештеника, т. ј. да се она диференција, која ће се показати између најниже дотираног парох. свештеника, има са друге које стране попунити. Само ће тако црква добити дугогодишње вероучитеље, који би у својој трудној служби оседели. У противном случају ће катихетска служба бити свакоме само за кратко време, те чим му се да прилика, напустиће је и прећи ће у парохијску службу, где ће много боље дотиран бити и животне потребе лакше подмиривати моћи. Да ли ће та честа промена служити на корист катихетској настави? На то нам јасно одговара већ давно потврђена истина, да честа промена у лицима служи само на уштрб и штету свакој настави, дакле и катихетској.

На основу свега тога, слободан сам изнети једну нову допуну на уредбу о дотацији парох. свештенства, а која би гласила укратко овако:

Да се Саборски Одбор умоли, да се при доношењу уредбе о дотацији парох. свештенства прецизно нормира и дотација вероучитеља, на било којој и каквој врсти школа, те да они вероучитељи, који би се изједначили са плаћом најниже дотираног парох. свештеника, т. ј. да се она диференција, која ће се показати између најниже дотираног парох. свештеника, има са друге које стране попунити. Само ће тако црква добити дугогодишње вероучитеље, који би у својој трудној служби оседели. У противном случају ће катихетска служба бити свакоме само за кратко време, те чим му се да прилика, напустиће је и прећи ће у парохијску службу, где ће много боље дотиран бити и животне потребе лакше подмиривати моћи. Да ли ће та честа промена служити на корист катихетској настави? На то нам јасно одговара већ давно потврђена истина, да честа промена у лицима служи само на уштрб и штету свакој настави, дакле и катихетској.

На основу свега тога, слободан сам изнети једну нову допуну на уредбу о дотацији парох. свештенства, а која би гласила укратко овако:

Да се Саборски Одбор умоли, да се при доношењу уредбе о дотацији парох. свештенства прецизно нормира и дотација вероучитеља, на било којој и каквој врсти школа, те да они вероучитељи, који би се изједначили са плаћом најниже дотираног парох. свештеника, т. ј. да се она диференција, која ће се показати између најниже дотираног парох. свештеника, има са друге које стране попунити. Само ће тако црква добити дугогодишње вероучитеље, који би у својој трудној служби оседели. У противном случају ће катихетска служба бити свакоме само за кратко време, те чим му се да прилика, напустиће је и прећи ће у парохијску службу, где ће много боље дотиран бити и животне потребе лакше подмиривати моћи. Да ли ће та честа промена служити на корист катихетској настави? На то нам јасно одговара већ давно потврђена истина, да честа промена у лицима служи само на уштрб и штету свакој настави, дакле и катихетској.

добром здрављу налазите, радост своју најавио. Питао ме је откуда сам родом, и чувши да сам из Сентомаша, много ме је испитивао о стању народа, подижу ли куће, обђелала л' се земља, јесу ли људи марву набавили, како је у Баталиону, у Карловцима и проч.

Тај дан била је војена парада и парастос за умершег министра Шварценберга, а после подворења код Ерц-херцога и његове супруге от стране званични бранжа и Господја, и то све у мађарском народном одјелу, чему се Мађари много радују.

Између ожидаваних аудиенцију, био је и Епископ вацки Росковањи, и он ме је питао за В. С., и рече ми, да ће цар у Мају на откровение Хенцлева монумента овамо доћи, и да ће Примас и сви Епископи њиови овде бити.

2. Апр. држао сам конзисториум и у смислу инструкције В. С. нуждно уредио. — Сент-Андрејци су ми отличну депутацију овамо послали, позвали ме да им дођем, и чувши от мене, да по жељи В. С. тако намјеравам обитавати, радовалису се. Гледаћу да ми ово њиово добро одушевление у помоћи буде при обновлењу Резиденције. Ја сутра после подне идем у Сент-Андреју са г. инжиниром Јоановићем на његови коли, да ми он, као искусан у томе покаже, што се мора и како, одмах оправити. Он ми је са особитом љубовију и свое сопутешествие и кола обећао; он љуби руку В. С. и рече ми да ће овог пролећа посјетити В. С.

Прекјуче посјетио ме је овде Г. Добрен и он испоручује свое високопочитание. Он ми рече да је резолуција за Синод већ код министра и да ће на Синоду учествовати Буковински и Ердељски епископи, но не Далматински, због његове у Бечу неприлике. На мое примјечание да по Деклараториуму само суфрагани Епископи у Синоду могу учествовати, а ако ће изванредно и не бивши досад суграфани на синод доћи, то би онда сви без разлике морали позвани бити, рече ми, да је он тако извјешчен.

Прота Оджић био је овде, ние се могао одма рјешити да пређе на Будимску парохију, јербо му је у сваком смотрењу боље у Столном Београду, но молио је да му се остави кои дан на размишление, пак ће се писмено изјаснити.

Чуем да се и обшчество будимско спрема, да своју кандидацију предложи, премда избора никаква немају, јер овде изображени свјашченика са сним осекудјевају, и они сами виде, да или проту или Сент-Андрејског пароха Јосифовића примити морају, но и овај последни још мање воље има на Будим, јербо има фамилију, а овде нека квартира, плата је мала, а парохиани по целом Будиму раштркани и тако администрација парохие тешка, због чега је и капелан нуждан.

Сви ми кажу да је свештенство овде крајње распуштено, обрјади цркве занемарени, сполашња пристојност свјашеническа остављена, — ја док све недостатке познам, представићу их В. С. да их окружним писанием високим именем В. С. изобличите и ред воспоставите.

Исплаћену конту Хартлебна за књиге В. С. овде под ./· прилажем, ја сам доплатио на примљени 200 фор. 30 фор. 39 кр. конв. мн. јер ние хотјео примити иначе, доста непристојно захтјевајући, да му се цјела конта исплати, ни толико ние хотјео учинити, да конту на ново и читко препише, говорећи, да је он боље преписати незна.

Неимајући ништа више овом приликом јавити В. С., љубим и са безграничним синовним страхопочитанием изумируем Ваше Светости

Благодјетеља милостивјејшег у Будиму 4. Апр. 1852.

најпокорнији син
Сергиј Каћански с. р.
Архимандрит Бечинска.

III.

Ваша Светости

Благодјетељу милостивјејши!

С милостивим дозволением В. С. ја сам овде у Фиреду от Петрова дне. Незнам јестел В. С. кадгод били овде, но и кад би знао да ниете били, не би се усудио Фиред као нешто особито описивати, знајући, да сте В. С. најкрасние предјеле наше монархие обишли и величествености мора уживали. Гостију има врло много, но више од поле чивута. Мађари све уздишу и веле, да ће за кратко време постати Магуат орсзág, Zsidoország! Из србског света ја сам овде сам, и потоме повод многог разговора о србској ствари. Неки су толику мрзост против србства показали, да су се јавно изјаснили, да су и децу своју заклели, да гоне Србство!

Овде је литерат мађарски *Терек*, кои свима заслепљенима истину у очи говори, и за то је предмет мрзости њиове. Он ме је увјерио, да

В. С. познае с дијете, с тим, што зна годину и дан рођења В. С. Он је путовао по Банату да покупи доказателства свирепства мађарског противу Срба и да их опише, желио је и у Карловце доћи к В. С., но разболевши се на путу није могао. У приложеној овде књижици, описао је он злочестни живот Кошута.

Чувши да се неки сумњају о истини његови изложенија, издаће сад доказателства из архива комитатски и от достоверни приватни лица. Осим тога издаће своја дјела у 50 честица. Једна ће бити његова путешествија, у тој ће бити путешествие по Банату и Бачкој и то највише о Србима. Мађари га презиру као фантасту. Његова мала кћи пева србске песне. На чест бајског пароха печатао је овде приложене стихове. Ја сам му казао да има србски дјела пјевања достојни. Његова су дјела управљена противу предрасужденија мађарски, за кое вели да у својој глупости живе својој суети и гордости. Разговарао сам се и са мађарским лексикографом *Цуцором*, кои је написао ону фамозну револуционарну песму, која је војски за марш служила. Због ове је песме осуђен био на 6 година робие, но на молбу ученог друштва мађарског, пуштен. За овога ми кажу да је Бенедиктин распуштог живота. Сам хода, клер њиов овде сушти избегава га. Неки *Фориктош* хвали ми се, да ете га В. С. неком приликом у Бечу, у време дисте врло отликовали. Он је као таблабиро заладске градомеље био главни противник либералиста и Деака. За Деака кажу, да продае своја добра, иначе да је непрестано смућен и на путу Сеченьиевог душевног расположенија.

Каноник великоварадски *Јунак*, великим трошком с коим је његово бављење овде скопчано, чини о себи говорити. Вели да је био совјетник нещастног Бемера, иначе вињетностију открива мрзост на православне. Клер њиов с подсмјехом спомиње реч „Polgártárs“, иначе види се одушевљен лепим нагледима. Главно дјејство револуције код Мађара види се умноженне партаја, невидећи, да је то основ код мали народа повјестне конечне пропасти.

Фиред принадлежи тихањским Бенедиктима. Тихањ, усамљен манастир, лежи крај Балатона на високом брегу, и лепо се са Фиреда види. Пијариште имају овде близу свое спавлуке. Они сами администрирају све и пољеску економију, помоћи ради држе неколико ишпана. Село Фиред отстоп четврт сата от Фиреда купитила; оно је крај Балатона, један извор киселе воде, различан от Ронћа само мањом ингредиенцијом гвожђа. Купа се у грејаној киселој води и у Балатону, с полом многом нарочно от затврднуте џигерице страдајући. И ја сам за ову недељу дана полезност његову осетио.

Хорвати бајски имају овде лепо велико здание. Проча су зданија Бенедиктинска, лепа, велика. Најпријатније је недеља овде, јербо се толико народа простога скупи, да не може човек приступити бунару, ни шетати се по парку. Кипе никада. Врућина превелика, кокурузи већ се суше. Цента сјена сад је 3 фор. к. м.

Примите милостиво велики Благодетељу мој ово писмо. Ја би волео, да ние моја судбина таковa, да Вам из илиџка пишем.

Љубећи свету благодетелну десницу, с вјечним синовним страхопочитанием изумируем Ваше Сетости.

Благодетеља милостивејшег у Фиреду 7. Јулија 1852.

најпокорнији син
Сергиј Каћански с. р.
Архимандрит Бечинскиј.

* * *

Штампасмо ова три писма Каћанскова, писата патријарху Рајачићу из Будима и Фиреда и с тога, што се на њих понајбоље види, *какво* је страхопоштовање имао један Сергије Каћански спрам патријарха Рајачића, и какву је љубав спрам њега осећао, и ако му ни налик није учинио *онакво* добро, *какво* су други патријарси па и данашња Његова Светост учинили неким свој им придворнима, од којих неки ни налик не имађаше онакве спреме и заслуга каквих имађаше Каћански, те од њих не дочекаше ни налик *онаквог* страхопоштовања и истинске љубави.

Ал да, не од данас, него већ је одавна наступила „друга суђаја“, у којој су поштовање и љубав врло ретке биљке.

Окружница и питања

која је одбор Седморице, изабран дана 27. априла (10. маја) о. г. у Карловцима, на збору православног српског парохијског свештенства Карловачкога протопрезвитерата, упутио парохијским свештеницима Карловачке Митрополије.

Браћо свештеници!

Збор православног српског парохијског свештенства Карловачкога прото-

презвитерата, одржан дана 27. априла (10 маја) о. г. у Карловцима, донео је закључке, које вам у прилогу под ·/. достављамо, а с којим закључцима сте се, нема сумње, и до сада већ путем јавних листова упознали.

Збор је имао част, истога дана кад је и одржан, подастрети Његовој Светости, Архиепископу и Митрополиту Карловачком и Патријарху српском, преузвишеном Господину Георгију Бранковићу, записник о свом деловању и дотичне молбе у смислу својих закључака бр. 3 и 4.

Поводом тим, благоизволела је Његова Светост на потписаног окр. протопрезвитера Карловачкога најмилостивије упутити своје високо решење овога садржаја:

Ad E Бр. 102 ex 1904.
През. арх.

Пречасном Господину

Јовану Јеремићу

окружном протопрезвитеру

у Карловцима.

Узимајући на знање предложени Нам записник дне 27 априла (10 маја) о. г. одржаног збора правосл. срп. парохијског свештенства протопрезвитерата карловачкога, упућујемо под закључком бр. 6. изабрани одбор седморице да се ради својевременог сазива општег збора парохијског свештенства Карловачке Митрополије у сврху претреса по саборском одбору спремљеног предлога о дотацији парохијског свештенства у Карловачкој Митрополији, засебном представком обрати на Митрополита, Патријарха, који ће приволу Епископата затражити, да се тај збор свештенства (закљ. бр. 3.) одржи.

Уједно подељујемо под закључком бр. 4. затражено одобрење, да се исти одбор седморице у споразум ставити може са осталим свештенством у погледу сазива и састанка општег збора.

У Карловцима 6 (19). маја 1904.

Георгије с. р.
патријарх.

Добивши ово високо одобрење, потписани одбор Седморице приступа, у име Божје, својем задатку и послу, те вас, пре свега, извештава, да се је констатуисао изобором окр. протопрезвитера Јована Јеремића за свога председника, пароха Инђијског Радослава Марковића за тајника и пароха Старо Пазовачког Симеона Араницког за благајника.

Извештавамо вас и о томе, да је исти збор, истога дана, предао високословенном српском православном народно-црквеном Саборском Одбору молбе, о којима је реч у закључцима тога збора под бр. 2 и 5.

Потписани, пак, одбор Седморице обратиће се Његовој Светости, Патријарху српском, преузвишеном Господину Георгију Бранковићу, засебном представком ради својевременог сазива општег збора парохијског свештенства Карловачке Митрополије онда, када се гледе сазива тога збора и гледе свега што на тај збор спадало буде с вама, браћо, споразумео буде, у цели којег споразумевања се овом окружницом на вас и обраћа.

Браћо свештеници!

Кад је збор ваше браће у Карловачком протопрезвитерату закључком својим бр. 3. изрекао потребу и жељу, да се сазове општи збор парохијског свештенства Карловачке Митрополије, учинио је то у дубоком уверењу, да је такав збор потребан, а у претпоставци, да ту потребу осећате и ви, да је жеља за општим збором жеља целога свештенства.

На збору ваше браће у Карловачком протопрезвитерату истакнута је жељеном општем збору цел, да предстојећи предлог Саборског Одбора за уредбу о дотацији парохијског свештенства у Карловачкој Митрополији узме у *свој* претрес и да о њему каже *своју* реч; односно да у питању уређења дотације и мировине парохијског свештенства изнесе *своје* мисли и жеље, те их, кад томе време буде, саопшти свима надлежним факторима.

Али, истакнув само ту једну цел

жељеном збору нашем, збор Карловачког протопрезвитерата није ни мислио, нити је хтео, нити се је сматрао надлежним ограничавати цел и радњу општег збора. А да интересовање свештеничког општег збора не може и не ће остати индиферентно ни према другим питањима и потребама црквеног народног живота и свештеничког позива, у то посумњати не ће нико, ко год добро познаје и објективно оцењује љубав свештенства за цркву и народ свој.

Православно српско свештенство није никада било саможиво. Живело је, живи и живиће с народом, за народ свој. Његово срце не бије само за себе, него љуби целу цркву, цео народ свој. У служби те љубави је и ум свештенства. Зато ћемо и своју дотацију сматрати не као ствар неког засебног свештеничког интереса, него ћемо и дотационо питање проучити и оценити са гледишта интереса општег црквеног народног. Са истог гледишта свештенство је позвано, оно је дужно, а биће и вољно, да подигне своју реч на општем збору и о другим питањима, пред којима стоји наша црква, стоји народ у својем црквеном животу. О којим питањима? То је ствар нашег претходног договора. А кад та питања нисмо истицали већ на збору Карловачкога протопрезвитерата, нисмо зато, јер нисмо хтели прејудиковати том претходном договору, који договор, по нашем мишљењу, ваља спровести са што ширим круговима нашега свештенства, споразуму којих смо оставили иницијативу и одлуку гледе истицања свију других расправних предмета на жељеном општем збору.

Постигнути једном споразум договора тог, не ћемо тајити ником. Свештенство нема и не сме имати тајана пред својом црквом и народом. Нема шта крити, нити има што да прокриумчари.

Искрено, у истинској љубави за цркву и народ, свештенство ће отворено и јасно казати шта хоће да ради и што урадило буде. Сепаратистичних и скривених умишљаја, тежња и намера, свештенство нема, нити би им на његовом збору могло бити места.

И кад ове речи потписујемо, кад за истинитост и држање њихово својом чашћу јамчимо; онда се надамо, да ће сваки брат свештеник овој искрености и јамству нашем изаћи на сусрет са поверењем и у љубави, с којом приказимо, браћо, ми к вама, и с којом се латисмо предстојећег — за све нас значајног посла.

Јесте, у љубави за ствар и с поверењем према својој браћи приступамо ми, приступите и ви заједничком нам послу и задатку. Та љубав и то поверење су прва два услова да до жељеног збора дођемо, да на њему своју љубав цркви и народу потврдимо, општем добру наше црквене и народне целине послужимо, а себи образ осветламо.

Нељубав, међусобно неповерење, разрили су све односе јавног живота нашег. Притисли су тај живот дебелим мраком, по којем лута, вене и гине наш народни организам, јер му не да главе подићи, неда му напред. У тај судбоносни мрак треба унети буктињу љубави, која би у срцу завађене и омражене браће запалила и међусобно поверење. Поверење то, у љубави тој, брзо би нашло истину замршених народно-црквених питања наших, нашло би и најсходније решење њихово; довело би нас до мудрог и спасоносног споразума, те извело из народно-црквене автономне таме, грзавица и робовања, на светлост слободе, консолидације и напретка.

Мемла разривених наших јавних односаја захватила је па биће и нас, многе свештенике. А треба да смо светлост свету, да будемо со земљи. Треба својом љубављу да научимо и друге тој љубави, да препорођају фаталних односаја у цркви и народу нашем претходимо својом љубави и својим међусобним поверењем. Покушајмо, отпочнимо. То смо дужни цркви, народу, позиву свом.

Природан, правилан и са јамством за будућност почетак тај, може потећи само из нашег општег збора. Такав збор може бити једини веран и веродостојан,

па и авторитативан израз и тумач воље и мисли, тежња и радње свештенства као целине. Споразум наш, на таквом збору постигнут и утврђен, може бити једина гаранција за општу, корисну и истрајну акцију православног српског парохијског свештенства у Карловачкој Митрополији.

Такву акцију нашу, радосно ће поздравити сваки пријатељ цркве и народа, сваки пријатељ свештенства. Такву акцију свештенства ти пријатељи можда баш и чекају. А кад би је и тражили, с правом би то чинили.

Браћо!

Ако и нисмо сви једних и истих мисли и назора у свима питањима црквено-народног живота и потреба његових, али можемо бити и треба да смо једне љубави за своју цркву и народ, можемо се сложити и треба да се сложимо у љубави тој и у вероваљу један другоме да ту љубав имамо.

Јединство љубави и међусобно поверење наше, наћи ће пута и начина, да нам изравна најпре оштрину разних диференција, а онда и саме диференције, или бар да нас упути на споразум и јединство мисли у правцу најбоље схваћеног интереса цркве и народа.

Кад би нас жељени општи збор наш опасао тим јединством и међусобним поверењем, био би то крупан догађај препорођаја нашег, а од позитивног утицаја и на препорођај разривених односаја у народу.

Не прецењујемо ми важност и последице тога збора. Знамо ми, да не може он сам за себе учинити све што за опште добро наше цркве и народа учинити треба. Није то ни у снази, ни у власти његовој. Али знамо насигурно, да такав збор, под горе изложеним условима, може послужити унапређењу тога добра, да може потпомоћи консолидацију односаја у народно-црквеном животу, да може — много. А дубоко смо уверени, да је родољубива дужност свештенства, да на жртвеник општег добра своје цркве и народа принесе све, све што може. Један део тога што може, имао би учинити и жељени општи збор наш.

Да се одржи и да се чује тај збор, не тражи то неки засебни интерес свештенства који не би био уједно и саставни део општега интереса. Захтева то, дакле, највиши интерес свију нас православних Срба Карловачке Митрополије, интерес наше свете цркве, а тај је за нас данас исто што и интерес нашег народа, у који се сливају и засебни интереси свештенства. Тако бар ми схватамо засебне интересе те.

А пре него што приступимо даљој радњи својој, и да јој приступити можемо, морамо бити на чисто с тим: да ли ви, браћо, желите такав збор; да ли сте и ви уверени о потреби и целисходности његовој, јесте ли вољни и орни на такав збор доћи и радњу таквог збора помоћи? Пре него добијемо поволне одговоре на ова и одговоре на многа друга питања, не ћемо збор ни сазивати. Од ваших одговора на стављена већ питања зависиће, да ли ће се збор сазвати или не. Буду ли одговори повољни, збор ће се сазвати кад свршимо спрему за збор и кад за сазив збора добијемо надлежну дозволу. И то ће онда бити збор наш какав треба да буде, а после којега ћемо моћи светла образа изаћи и стати — и пред своје старешине и пред цео народ свој. Ето, такав збор ми желимо.

Оволико за сада.

А да не понављамо овде сва питања на која су нам потребни за сада ваши братски одговори, достављамо вам та питања засебно штампана, са довољно простора за кратке одговоре наше. И молимо вас, да нам та питања са одговорима вашим вратите најдаље до конца августа о. г., на адресу — било потписаног председника, било тајника.

Одбор Седморице ће све добивене одговоре проучити и средити, а резултате њихове изнеће пред једну ширу конференцију, коју би одбор Седморице одржао у своје време са изасланицима вашим. Тих изасланика довољно би било: из Горњо-Карловачке 3, из Будимске

1., из осталих дијецеза и Архидијецезе по 2.

Да би се избор тих изасланика олакшао и убрзао, међу приложена овде под ·/. питања уврстили смо и питање бр. 4., гледе тих изасланика. Браћу, која одговором на то питање добију највише гласова, сматраћемо изабраним изасланицима и путем јавних листова публиковаћемо њихова имена. Одмах ћемо ступити с њима у даље преговоре и у своје време сазвати их у конференцију, која ће имати утаначити и спремити све, што је за сазив састанак и радњу жељеног општег збора нашег потребно.

У име Божје, браћо, на посао.

Одбор Седморице.

У Карловцима 5. (18.) јулија 1904.

тајник председник

Радослав Марковић с. р. **Јован Јеремић** с. р.

парох у Ињији окр. протопр. Карловачки

благајник

Симеон Араницки с. р.

парох у Ст. Пазови

Чланови

протојерej **Василије Николајевић**

парох Пришки

Светозар Вуковић **Милан Попадић**

парох Чортановачки систем. парох. помоћник у Војки

Дане (Лука) Мишић

парох Пришки

Питања.

1. Јесте ли за то, да се одржи општи збор православног српског парохијског свештенства Карловачке Митрополије?

2. Када и где да се одржи?

3. Јесте ли вољни доћи на збор?

4. Означите имена, звање и место пребивања парохијских свештеника из ваше дијецезе, које желите да буду изасланици ваши, са којима ће одбор Седморице водити преговоре о свему што је за сазив, састанак и радњу збора потребно?

5. Колико има душа у вашој парохији?

6. Колико има брачних парова?

7. Колико има нежењених који су прешли 24 годину?

8. Којег је разреда ваша парохија? Или ако сте протопрезвитератски помоћник, колика вам је плата?

9. Какав и колики је кључ распорезу парохијала?

10. Ако нема распореза, из којих се средстава подмирује парохијал или плата протопрезвитератског помоћника?

11. Ако у тамошњој црквеној општини постоји заклада или фонд за подмиривање свештеничких плата, од кога је основана, колики јој је капитал и колики годишњи чист доходак?

12. На који начин, по којим органима се укупља парохијал?

13. Ако се за укупљање парохијала наплаћује каква награда, колика је та?

14. Примате ли плату уредно, према постојећим прописима?

15. Ужива ли црквена општина припомоћ из Јерархијског Фонда за подмиривање свештеничке плате и у којем износу?

16. Уживате ли ви ad personam припомоћ из Јерархијског Фонда?

17. Уживате ли парохијску сесију, од колико јутара оранице, колико ливаде?

18. Колика је била годишња закупнина по јутру оранице, по јутру ливаде, а по тамошњим месним приликама за последње три године?

19. Ако сте издавали сесију под закуп, колика је била закупнина за време последње три године?

20. Колики је државни порез, еквиваленат (једначак) и општински намет на парохијску сесију коју ви уживате?

21. Ако не уживате сесију или ако не уживате потпуну сесију, колику накнаду за њу добијате у готовом новцу и од кога?

22. Постоји ли тамо сесија Јерархијског Фонда (залишна), од колико јутара оранице, колико ливаде?

23. Колики је на ту сесију државни порез, еквиваленат (једначак) и општински намет?

24. Јесте ли за установу средишње митрополијске дотационе благајне, из које би се подмиривале свештеничке плате?

25. Јесте ли за то, да се парохијске (актуалне) сесије издају под закуп, закупнина да се уноси у средишњу дотациону благајну; или сте за то, да уживање тих сесија и надаље остане свештеницима по досадањем начину?

26. Јесте ли за изједначење свештеничких плата тако, да се свима свештеницима, према њихову звању, нормира једнака основна плата, са правом на једнаке петогодишње доплатке?

27. Ако јесте: колика да буде основна плата, колики петогодишњи доплатци:

1. у оном случају, ако би се и закупнина актуалних сесија учинила саставним делом средишне дотационе благајне;

2. у оном случају, ако би те сесије и надаље остале у уживању дотичних свештеника, а у средишну дотациону благајну ако би утицали само уноси од разпорезаног парохијала, из парохијских заклада и фондова, те из Јерархијског Фонда.

28. Ако нисте за установу средишне благајне, из којих разлога нисте?

29. Јесте ли, онда, за то, да се свештеничке плате исплаћују по досадањој установи? Из којих разлога сте за то?

30. Ако нисте за изједначење плата, јесте ли за класе? Зашто сте за класе? Колико и каквих класа да буде?

31. Ако у погледу уређења дотације имате своје засебно мишљење и предлог, хоћете ли га саопштити одбору Седморице у засебном поднеску или ћете га штампати у којем листу?

32. Која свештенодејства да се засебно (штолом) наплаћују и у којем износу?

33. Који канцеларијски послови да се засебно (штолом) наплаћују и у којем износу?

34. Јесте ли за то, да се установе месни доплатци? За која парохијска места у вашем протопрезвитерату, односно дијецези? Из којих разлога сматрате те доплатке потребнима или непотребнима?

35. Јесте ли зато, да се мировина парохијских свештеника и њихових удовица и сирочади нормира засебном мировинском уредбом, или да се постојећи мировински фонд за удовице и сиротну децу срп. прав. свештенства у опсегу Карловачке Митрополије споји са мировинским фондом за народно-црквене чиновнике и професоре, те да се мировина парохијских свештеника, његових удовица и сирочади уреди према установама постојеће мировинске уредбе за народно-црквене чиновнике и професоре?

36. Осим питања о уређењу дотације и мировине парохијског свештенства, које предмете још држите да општи збор наш треба да узме у претрес?

37. Јесте ли вољни о којем од тих предмета референсати на збору и какав предлог у дотичном предмету желите изнети на претрес?

Радња Архијерејског Синода 1776.

Преведо с њемачког

А. Г.

(Наставак.)

Записник

двадесете седнице, 9. октобра 1776. држане.

Када се данас, после адјустирања јучерашњег записника, приступило читању нацрта за регуламент, и почето са § ом 56, обнашао је Синод код 4. тачке 58. §-а напоменуте, да је овим §-ом наређено слање записника како редовних и ванредних дијецезалних конзисторија тако и архиепископске апелаторије високој ц. кр. дворској депутацији in Illiricis не само трудно, но и скупо, пошто би пост порто за ове волуминозне књиге и припадајућих аката велик био, осим тога би се за превађање свих тих протокола и аката на немачки језик тумачу велика такса платити морала, чиме би се фонд, који је већ и сад слаб, још више оптеретити морао — услед чега препонизно моли, да се ово подастирање протокола у толико прекачи, да се само извод из расправљеног материјала подноси.

Код 60. § а, којим се премилостиво дозвољава, да се код криминалног процеса против ког свештеника два свештеника пра-

вославне вере као асесори изашљу, али само у том случају, *ако то митрополит затражи* — моли Синод препонизно, да се овде подвучене речи у новом регуламенту преиначе овако: *ако то митрополит и епископи затраже.*

Пошто су данас §§. 56., 57., 58., 59., 60., 61. и 62. исправљени, тиме је данашња седница закључена.

Записник

тринаесте седнице, 10. октобра 1776. г. држане.

Пошто је данашња седница са адјустирањем јучерашњег записника и читањем 63. §а отворена, понавља Синод своју препонизну молбу изречену у 5. седници од 28. септембра, да се у овом §-у реч *Erzpriester* замени са речју *протопресвитер.*

Код 65. §-а напомиње Синод, да и ако је Њено ц. кр. апостолско Величанство благоизволело клир и народ уверити да ће га са нужним школским вероучебним, као и другим књигама лепога формата и јефтино снабдети, ипак да код српског штампара Курцбека нема довољно стоваришта књига, а он неће нове да штампа, док се не осигура да ће му се бар 500 примерака откупити, и ако цркве свега само 10 примерака требају —: с тога Синод моли, да превишњи двор изволи учинити расположење, да књижар Курцбек, ако нужне књиге сам на стовариште нема, такове на другом месту набавити мора.

Код читања 75. §-а, који говори о мешовитим браковима, придржава се Синод једне, још 13. децембра 1758. год. издате превишње резолуције, по којој се деца из таковог мешовитог брака васпитавају мушка у очевој а женска у материној вери, те моли, да се ова превишња одлука и у нови регуламент уврсти.

Поводом 76. §-а, који говори о забрањеном у православној цркви четвртом браку, позива царски комесар Синод, да се о томе питању подробно посаветује, канонične разлоге наведе и да зрело промисли и донесе закључак, који ће се на црквеним законима темељити, те да тај свој закључак одмах у Синоду претресе и Њеном Величанству саопшти.

Пошто су тима §§. 63—75. на горњи начин претресени и само 65. §. остављен in suspenso, враћа царски комесар Синод на 8. §. натраг и напомиње, да је овим §-ом наређено састављање 3 инвентара од епископа већ ревидирано и том приликом се испоставило, да би велики тафел-сервиз много више користи доносио, кад би се продао, а капитал плодоносно уложио, а камате на конзисторијалне потребе употребљавао, а с друге стране би се могле подмирити потребе митрополита у набавци нужних му сребрних ствари.

После разних примедаба у овом питању, приступе најпосле епископи уз царског комесара, да се како велики, тако и мали тафел-сервиз, као и друга прециоза и покретне ствари у инвентару наведене продају ал с тим, да се од тога повуца за архиепископију, а на употребу митрополитову нужно астално сребро, по приложеној спецификацији, набави. Чиме је данашња седница закључена.

Спецификација

сребрних ствари, које се по синодалном закључку за архиепископију карловачку наручити имају:

1. шест туцета ножева и виљушака
2. два туцета здела за јело
3. дванаест сланика
4. четир кашике за заитање супе
5. дванаест кашика (Rogouslöffel)
6. дванаест светњака и дванаест мумаказа
7. два лавора и два бокала за воду
8. опрема за писање и једно звонце
9. две велике кандле за кафу
10. две мале кандле за кафу
11. једна шећерњача са 12 кафених кашикица
12. две мале шећерњаче, свака са 6 кашикица
13. дванаест тањира (Credenz-teller)
14. две лопатице за кађење
15. две кандле за чоколаду са маљом кандлом за сипање.

Записник

четрнаесте седнице, 11. октобра 1776. г. држане.

После адјустирања записника од јучерашње седнице, приступило се читању 77.

и последњег §-а нацрта за регуламент и по томе је цео регуламент од почетка до краја прочитан и установљен осим §§. 65. и 76., који су још in suspenso остали.

Том приликом је саопштен Синоду најновији владарски таксени пропис, по коме ће у будуће сваки новопозабрани архиепископ и митрополит, као и сваки епископ, за премилостиву потврду од стране владара платити:

1. *Нови архиепископ и митрополит*
ц. кр. илирској дворској депутацији 2000 ф.
кр угарској дворској канцеларији 1000 „
2. *Темишварски епископ*
дворској депутацији . . . . . 1000 „
кр. чешкој дворској канцеларији 1000 „
3. *Бачки епископ*
дворској депутацији . . . . . 1000 „
кр. угарској дворској канцеларији 1000 „
4. *Пакрачки епископ*
дворској депутацији . . . . . 500 „
кр. угарској дворској канцеларији 500 „
5. *Арадски епископ*
дворској депутацији . . . . . 500 „
угарској дворској канцеларији . 500 „
6. *Будимски епископ*
дворској депутацији . . . . . 500 „
угарској дворској канцеларији . 500 „
7. *Вршачки епископ*
дворској депутацији . . . . . 500 „
кр. чешкој дворској канцеларији 500 „
8. *Карлштатски епископ*
илирској дворској депутацији . . 500 „

После тога предадоше сви епископи, осим карлштатскога своје проту-примедбе од 5. октобра у погледу именовања, намештања и скидања архимандрита, које је право по 48. §-у нацрта за регуламент митрополиту privative ујемчено. Пошто су те епископске проту-дедукције јавно прочитане, преостави како митрополит и карлштатски владика, тако и сви остали епископи решење овога питања Његном ц. кр. апост. Величанству на благохотно увиђење.

На ову изјаву пристане и царски комесар, чиме је данашња седница закључена.

(Наставиће се).

Протоколон

Пријопштио

Д. Р.

(Наставак.)

1753.

Декемврија.

[Руком епископа Партенија Павловића.]

4. Днес стиже благополучно из царствујућчага града Виена в Карловце их ексцеленција превосходительнејши и високодостојнејши Г. Г. Павел Ненадовић Арх. и Митр. 3 мјесеци там закосњев, и ходатај бив озлобленому от врагов различних благочастивому народу, и довољнаја утјешенија принес с собоју от изобилнаго источника милосердија дома аустријскаго и титулярат от их обоих ц. к. величеств, тајни совјетник.

[Другом руком].

7. По указу их прес. и ексцеленции изручајућа из двора Арх. Митр. чрез духовнаго конзисториума Константину Архимандриту Студеничкому покров над ћивотом св. Стефана первовјенчанаго краља от чернија диби со златими цвјетами; крисовуљ царја московскаго Алексија Михајловића от милостиви мон. Студенице ходатајством бо Неофита арх. Студеничкаго от созданија мира 7171 = 1663.; четири хрисовуља унгровлахијских принципов за милостињу Григорија Гик 7170 = 1662., Матеа Басараби у Трговишту 7152 = 1644., Константина Басараба Бранковића 1706. от Христа, Стефана Кантакузина 1710. и прочаја, јакоже у датому реверзу от вишереченаго архимандрита вција подробно написано.

9. Настојашчим објављају ја ниже подписати, како јесм примил от руку свјашченаго Конзисторија Г. Архиепископа вција писанија, тефтери и облигације јаже пријали от мене, и немјеју в напред что примати, или искати от реченаго конзисторија, тјем и настојашчее писасја и подписасја от мене и буди во показаније. С прочими јесм примил јешче и монастирски печат.

В. Карловце 8. Дек. 1753.

Јоасаф јеромонах ватопедски с. р.

14. От страни их вскпр. написано привјетствие грјадушчаго свјетлаго праздника рождества по плоти Господа нашего Исуса Христа саставлено на 2 табака хартије нравоучително и наставително к богоугожденију, и послато вјем Архиереем, монастирожителем и всему честному клеру и славному народу во државје их ц. к.

величества, на три диалекта: славенски, гречески и влашки.

14. Написано из конзисторијума по указу их висок. предикатору калванскому у Кечкемету, что би неусудилеја примити во своју церков от тамошних Грекоѣ свјатија восточнија цркве ниједнаго. Ашче ли ни, тужити јего царскому двору. Такође написато и компанији греческој кечкеметској, да бн неупустилиса кто от них оставити своју церков православну и вјеру благочестиву и приступити отступническој и јеретическој цркви калвинској. Ашче ли ни, тужити их цесарскому двору јако конфузнане и мјатежнике.

18. (Рукопис Партенијев). Послали Их ексцеленција в Павловиће селе по тамошних људеј прошенију Партанија епископа и Јосифа архимандрита, тамошњују обновленују церков св. отца нашего Николаа посвјатити, и 19. и недељу посвјашчена кромје свјатија трапезе посвјашченој бивши от покојнаго владики Никанора, трикратним окрест церкви обхождением свјатим евангелјем, антимисом посвјашченим и иконами, миропомазанием на 4 страни, и 4 иконами расјатија пригвожденими, службом и поученјем и 4 свјашченосцев поставленјем.

21. И в Нерадина 4 свјашченосци поставлени.

22. Писато по указу их прев. и ексцеленции чрез конзисторијум протопресвитеру дмитровачком Стефану, да поп Николај парох добриначки за његово многое пијанство и неисправленне лишен будет епитрахиља, свјашеноднјејствија и пароxии, и приход јего цјел да приноситсја у двору архиепископском. Подобње и сурчинскому протопресвитеру Марку, да поп Сава в Бјелграђе против канонов свјатија церкви восточнија поставлени на свјашенство, лишен будет свјашенства во своем животје.

Томуждс прежде написато, да поставит свјати и освјашчени антимис во ново созданој церкви в Добановџе по уставу и типику св. восточнија церкви, по прошенију тамошних Христијан, до пролети, что би нелишилиса божественија службн. Дондеже приуготовлена будет к освјашченију и то под кондицном.

И во Григоревџе подобње повељено Викентију арх. шишатовачкому поставити св. антимис, дондеже устроитсја новосооружена церков.

И в Добановџе подобним образом јакоже више написано.

24. По их ексцеленции указу написано по свјуду во државје их ц. к. величества частному и православному клеру, јеже молебствовати 40 дни по уставу кијевскаго служебника ектенном, тропарми, апостолом и евангелјем, на вечерни, утрени, литургии и литии, да би всемилостиви Бог избавили своју церков и народ православни от видимих и невидимих врагов, и всјакаго их озлобленија и навјета.

25. На славни праздник рождества Господа нашего Исуса Христа торжествовали их прев. и ексцеленција свјетло, весело и благополучно сами во своеј персони присуствовали на бдјение и соборњеј церкви св. отца нашего Николаа мирликијскаго чудотворца, и жертву безкровнују принесили Богу са сослужебника Партением епископом, Јоаном архимандритом иконсифом, иже и предику на причасну изговорил, Викентием арх. шишатовским, Мојсеом протосингелом, Еутимием протопресвитером, Марком и Софронием јереама и пароxами, Викентием архидјаконом, Павлом, Самуилом и Данилом дјаконами. И по божественој служби орација била на немецки диалект от магистра Петра Несторовића чрез Симеона Витковића, и от славенскија граматики чрез Јоана, от јудеов новокрешченаго в Темишварје на славенски језик.

26. И во втори ден подобње служили в капеле Арх. Митрополитској дворској св. влкм. Трифона.

27. И в трети ден такође в горњеј богородичној цкви службу приносили.

30. На Петра јереа пароха горнија церкви епитимија возложена лишење епитрахила, дондеже не исправитсја, что нан дали тужбу свјашченици.

1754

Јануарнј.

1. На обрјезание Господа нашего Исуса Христа и памјат отца нашего Василија великаго в капели дворској их прев. привесил Богу жертву безкровну.

6. На славное Богојавленне такође служили их прев. в соборној церкви со двома епископама кир Синесием Арадским и Партением, и четирма архимандритама: Герасимом хиландарским, дворским Јосифом, хоповским Захарием, раковачким Никанором, Мојсеом протосингелом, Викентием архидјаконом, Еутимием протопресветером и прочими дјакони, и литие изишли на Дунав пред носимим частному и животворјашчему кресту, чудотворному богоматере образу,

свјашченому евангелију, частним иконам, и ринидам сребреним и позлашченим, по божественој литургии церковним и мирским сословјем по реду благочино, и великое освјашчение води последовало. И паки возвратилија во церков и там Богу отуд во глаеје, Богу сину во плоти человјечестјеј и свјатому Духу видом голобином на Јордање рјеџје, тринпостасној троици јављшејса, поклонившеєја и благодарившеє окончали.

7. На сабор св. Јоана предтечи и крестителя, в тојждје саборној церкви, подобним образом кроме хилендарскаго архимандрита, а в место јего шишатовачки арх. Викентиј, их прев. и ексцеленција приносили Богу безкровну жертву, и посвјатили епископа Костајници, Зрињопоља, Серевина и генералата вараждинскаго, вишеименованаго Арх. Митр. архимандрита кир Јосифа Стојановића, и торжествовали цјелим нарадом, јакоже више написасја на богојављение.

10. По указу их прев. написан и послан циркулар вејем протопресвитером до 15 дни здје прији, и отговарати чесо ради рапорти 3 мес. Окт. Ноем. и Дек. непослали по должности, под лишением сана.

12. (Другом руком) С благословенвем и поволењем их вскпр. благополучно јатсја пути чрез Срем, во своју епархију Г. прев. Архиереј Костајнички, Зрињополски и пр. Г. Јосиф Стојановић.

14. На памјат иже во св. отца нашего Сави Архиепископа сербскаго, в катедралној саборној св. николајевској церкви их вспр. благоволили јесу кушно с. Г. прев. архиереи Синесием Арадским и Партением Павловићем с арх. хоповским Захарием, протосингелом их ексцеленције кир Мојсеом Путник, с прочим сослужители, совершил божественују службу, при коеј поставил вишереченаго протосингела Мојсеа, тоја катедралнија цркве архимандритом. Тогда во времја причастни слово к народу их прев. Г. епископ Партенај из уст говорил.

Февруариј.

7. По указу их вскпр. призвавше нарежденија сремскија епархии духовнике, иже приказасмо да кождо в нарежденм себје протопопијат в первј ден вел. свјатаго поста изидет своја служби точно испољнати. А занеже реметски духовник Гедеон болестан јест, на јего мјесто в протопопијатје карловачком попа Николу бешчанскаго опредјелихом.

16. (Руком Партанијевом). Поиде их прев. и ексцеленција за дјело всјех фрушкогорских монастиреј до Пешчи, с Партением епископом, арх. шишатовачким Викентием, игуменом кувеждинским Нилом, всенародним секретаром Павлом, ефимерном Мојсеом, хофмајстером Петром, писарами Филипом и Францом, кухаром Јоаном, катанами Анастом и Максимом, дјаконом Павлом, лакајами Михаилом, Игнатием, Андреом, Јованом и Гаврилом, кочишами Филипом и Михаилом, малим кухаром Марком и дјаконом Марком, и преиде на Ковил село бачки, Каниж, Мартонош, и 19. достигохом в град Сегедин идјеже во свјатују недељу православнују службу Божију совершихом, и поучение прострохом народу православному и по безкровној жертви, трикратное окружение окреет храма сотворихом св. евангелием, честним крестом и свјатими иконами, во имја животворјашчија Троица и сице поидохом на Кечкемет, и придохом 23. фев. Божиеју благодатију безбједно в Пешч, идјеже јавихомеја Г. Палатину и Г. Персоналу, и в недељу крестопоклонују св. литургију совершихом с их прев. 26. и народ доволно поучихом.

Марта:

1. От их ц. к. величества послат декрет вторицеју на Баркоција епископа јегарскаго, что би мир дал нашим тамошним Христијанам, и не турбирал их.

17. Написано Еустатиј протопресвитеру Брашовскому да нам отпишет на оне 2 послание јешче февруарија 13. 15. апче примил.

27. На цветоносне службу Божију совершиша их прев. со двомз епископама Дионисием и Партением, и поучение бист к народу. И приветствие по епархиах и компаниах греческих раслато от их ексцеленции за свјетли праздник пасхи.

31. На вел. четверток после службн сотворил их прев. умивание ног 12 персонам вше церкве будимској, на сотвореному театрону.

Април:

3. Пасху торжествовасмо таможде службом Божијом, во понеделник носили литију.

9. Отидохом в Сантандреј и там в недељу Томину послужихом Богови, и литију носили по веја церкви всенародно. Таже во Ковин отишли и там Богови служили, и парастос покојному Стојану удержасмо, и селе Лоро посјетисмо, и

сице на Сомбор и у Дал праздновахом св. влкм. Георгија 23. прво службоју Божестеноју, потом учрежденијем доволним.

25. На св. Марка евангелиста литију носили у Даљу.

27. Их прев. посјетили Г. генерала Мерш у Осек.

30. Три архимандрити: раковачкаго Никанора, крушедолскаго Никифора, хоповскаго Захарију хажију арешчирал противленија ради наредби обчежителства фрушкагорскаго.

Наставиће се.

Меморијал

митрополита Павла Ненадовића од 24. Маја 1750.

Приопштио:

Д. Р.

Архиепископ карловачки и митрополит српски Павао Ненадовић, поставши 14. Јулија 1749. карловачким архиепископом и српским митрополитом, пошто је од своје младости на све док није постао епископ карлштатски, бивао непрекидно у митрополијско-патријаршкој и народној служби прво код митрополита Мојсија Петровића и Вићентија Јовановића, а за тим код патријарха Арсенија Јовановића Шакабенте, то као викар, то као генерални викар и народни пуномоћник; познавао је као мало ко црквене и народне потребе и тегобе.

С тога, чим је сео на митрополијску столицу, није часио часа, него је одмах приступио послу, које издавањем потребних правила и наредаба за свештенство и калуђере, а које траженјем лека и заштите код меродавних фактора против гоненја православне цркве и српског народа од римске јерархије и мађарских власти.

Следећи његов меморијал, што га је поднео царици Марији Терезији 24. Маја 1750. уз навод народних тужаба, нека и он послужи за доказ, *какав* је био митрополит Павао Ненадовић.

Исти гласи:

Абие по получении сего Архиепископскаго достоинства в' себје крјепко закључих, не чрез тужби код В. В. или иних таковых надлежателств, которија между народи јединија точију сварн производити обичествујут, но чрез основателнаја предложенија, и поведение добраго пораазумјенија и хармонии, при славних комитатех и магистратех управо врачевание и ослабленне премногим народним тужбам непрошати, обаче видитсја да сие мое смирение и долготерпјение, которое сему убогому народу (котори за кралевство Мађарско многија полезнија служби учинил) само непријатели ко изобрјетенију вјашчих гоненни возбудило јест тако, да уже ради премногаго по всјак ден от различних стран приходјашчаго от напастеј воњла к Вашему Ц. к. В. кољеноприклоно прибјегнутк прочее удержати се не могу.

И аиче бесчисленаја ни једним пером описатисја могушчаја гоненија, која многа приватаја народа лица ради против их носимија алоби претерпјевајут молчанием прехожду, обаче прошу В. В. мње милостивјејше дозволити да в' прилагаемом фасцикулу или свежају, поне онија тежби, јаже народа сего во обшчествје касајутсја, за всевисочајше праведњејше видјенје всепокорњејше предати дерзну.

Всемилостивјејшаја земље Господа! Сеј народ, которај от начала даже досље, не точију противу вњешних непријателеј, но такожде противу внутрених малконтентов доволнија проти своего ко все свјетљејшему дому аустријскому неугасимаго благоговјенства показал, и котори ни в' најмењшем пороција невјерности обрјетаетсја; претерпјел бих и сија и јешче много вјашчаја гоненија в величајшем смирении, јегда би вјеровати или знати могл, да В. В. удручење јего с равномјерием арјеги может.

Но понеже аустријское великодушие и љубов ко правосудију но Вашем п. к. Величестве совокуплена обрјетает, и признает, да гоненија јего ни Богу праведному пријатно, нже всевисочајшеј державје и обшчему добру, полезно бити может, запеже Бог всемогушчи из удручења свјатообшчденних привилегии из наслованија нашего закона участников к унии, из всјакаго рода мученија и насилија, ни јединое благоговјение имати может, и понеже такожде всевисочајшеј державје и добру обшчему, многовјашчше на тшчету бивает, јегда в' волах и сердцах толико великаго народа иже ко отправленију јединија благополучија с Турчином брани не мало помошчи может, једино и повсе дневно сјегование и негодование прорашчало би, и ради особливаго интереса, сеј народ, јеже домовине и поља своја оставити,

и у Турску отходити јакоже часто случаетсја, принуждалбисја, и занеже римокатолическому закону на славу бити не может, јегда нашего закона участники на обиду нашу схизматиками и екскомуницираними нарицаемија, и котори многовјашчна от входа в церков римокатолическују, и служби божественија восјашчатисја долженствовали, чрез римокатолическое свјашченство, с церкве их проводом јако тјелеса екскомуницираната с римокатолическими процесијами и тјела сакраментом ходити усилајутсја.

И ашче на посљедок римокатолическому закону из того ни једен соблазн произити может, что ми наше, а не римокатолически праздники празднуем, занеже всјак разумни причину, чесо ради (т. ј. занеже ми њесми римокатолици, кое следователно камен претиканија само о себи движет) признати долженствует, а особливо би и напраче, јакоже н' прилагаемих тежбах — јасно јављаетсја, весма немогушчаја вешч била би, да нашего закона участници чрез сугубое праздников празднование, и половину года бездјелно провождајут, а притом всја бремена публичнаја носити долженствујут, и убо понеже всеподаљеше показаним начином веја сија специфицирана озлобленија, ни Богу пријатно ни височајшеј државје, и добру обштему полезна сут.

Того ради дерзају В. В. именем сего во истину вјернопокорљејшаго илирическаго народа, всеподаљеше колено преклоно просити, јеже би всевисочајше наводели на всја комитати и магистрати и проча надлежателства острјеше и неослабно повељети: да

1. Силоју §. 1. во тежбах сих, предложенаго нашего закона участников без всјакаго смушченија и препјатија свободное закона дјејствие допустјат, и их ради горје наведених не обходимих окрестностеј к празднованију римокатолическаго календара не усилују, многоменше же тјашким боем, арестом, у новцу шчрафом удручајут, и оно от жителеј села Ђуло под сил претекстом заузетое попратјат. Равноже

2. По сиље § 2. граждански суд ни јединаго нашего свјашченика, напраче в менших уроках неарестует, многоменше же на безчастие, јако римокатолическаго тако нашего клера, по сокаци и распутијах во одејании јешче свјашченическом сушча, бијушче, во ребро пробијајушче, во узах и оковах сјемо тамо повлачит но таковија своему духовному суду за инквизицију, и обрјетшусе погрјешенију каноническое наказание, или обаче извержение издајут. Съедователно такође и напраче не митату пожешкому наложити, да он обтуженому, обаче во опасно учињеној инквизицији неповину, обрјетшемујеја пароху шуматицкому, јеже на парохију своју повратити се не препјатствует, но паче солгабирову Лајошу да от сего свјашченика под прешченим смерти изторгнутија дари повратит, повелит.

3. В §. 4. тежб, именованим комитатом и магистратом повељети, да они нашим свјашченником во преподајании тајн в погребении нашего закона участников, кое и в самом В. В. престолном граду, где без всјакаго сумненија довољно искусних и мудрих богословов обрјетаетсја, допущено јест, непријателствујут. Ктомуже такожде поред сего § всемилостивејше заповједити, да и по внегда (зане сице акцентаетсе) нашего закона малефикант во сообшчение римокатолическое чрез тоежде свјашченство першвадирати се невозможет, поне 3 дни пред екскуцијеју нашему свјашченику, к јему во арест входити, јего к смерти и христијанскоj кончини управљати, такожде тајни свјатија по обичају на мјесте честном преподајати и на конец јего из ареста до вешала проводити, и до конца екскуции духовним утјешением напутствовати допустите, а не да и повнегда он један крат нашему свјашченику предан, пак чрез римокатолическаго преко града проводитсја, и потом паки на јединог клера нашего безчестие, нашему свјашченику предаете, занеже при противу тому стојашчих окрестностех, которија аз во јединоособливом меморијалу ради малификантов, В. В. хофдепутации уже доложих и предах и на тија паки всеподаљеше позивајусја, очевистна истина јест, да ни један примјер довестисја может, да онакови нашего закона малефикант јеже от своего закона отступити, чрез многагди о том трудившееја римокатолическое свјашченство усовјетовисе могл. Но то от искустна познато јест, да и како римокатолически свјашченик с малефикантом на кола сјел, такови в душу вредјајшее смушчение и јарост пришел, да он противу римокатолическаго свјашченства премногија псовки изблезал, а по том и своему собственому свјашченику послуха недал, но јако један скот, в крајњејшем отчајании на смерт

и злују кончину ускорил; следователне душа оваковаго человека, котораја јако јестаствена вјерујушчаго, по мњении такожде римокатолических теологов, чрез милосердие Божие спасение уповати можаше, чрез таковаја огорчења, которими јединаго простаго пахора, в' поворшчи смерти своеја невозможно теологом учинити, на погибел доведеја.

А јакоже прочее уништожения, и опорочение закона, ктомуже жестокост псовке между народи, хрђења подвизати обичествујут.

Тако би В. В. праведњејше повељети наволели, да от в §. 3. специфицираних в будушее удержетсе, напачеже от многих римских императоров и кралеј, и такожде и В. В. освјашченим подписом утверждения народнија привилегии, бабскими книгами нетитулирајут ни глаголјут, да оне не респекта, но раздрања достојне сут, и многих таковых сердце ујазвљајушчих бесјед, удержет се.

Притом силоју § 4. привилегии, всемилостивјејше повелети, да напачеже гдје на старих видинах, но јешче становито наше порушение цркве стојат, друге от цигле и прочаго таковаго материала нове назидати, толико несумњено допустити се, јелико и аште људем закона нашего в церквах древјаних службу божију отправљати, једино и тожде јест, тако то им толико убиточњее видитсја, јелико от древа составленија церкви болшеју частију в пустих пољах стојат, и часто подајушчему премногому сњегу и дажду подљежат, не само с великим трошком ремаприрати се и обновљати, но и за мокроту в нутр церкве родјашчисја гад и прочу нечистоту оскверњати се долженствујут. Притоже и в зимное времја хладности ради внутр пребивати невозможно јест. А что најгјашчаје и величајшују тшчету убогаго људства јест, случаетсја часто, да таковe от древа составлене церкве легко разбијутсја и покрадајут, кое чрез каменое церквеј здание отвратити се могло би, убо, и понеже по глосу всемилостивејших привилегии нам церкви имјети допушчено јест, и ми такожде чрез цјелое краљевство маџарско највише от цигли и креча созиданија церкви имјеем, тако невидит се да различние материалов, која во јединих и других селах на само древо оставити се хошчут, соблазн и тшчетнују конзекванцију учинити может. И јакоже на немалују печал и оскрбление в јединих и других обшчин селских, напачеже у Газни, которија церкве зданија позволение толико љет солицитируетсја, за зданије церковное довежени материали на само јединаго комитатскаго официала указ конфисцираше се. Тако изволите В. В. повраштение тјех повељети.

По глосу сего §. привилегиалнаго, и јакоже шире в §. 4. тежб јавлено јест, виждy себе принуждена В. В. коленопреклоно просити, јеже магистрату брашовскому повељети, да он в поднарежденије свјашеников немјешаетсја, но сие мње јако моеј јурисдикции пристојное оставити, занеже аз парохиам способњаја лаца разпознавати, и за их вјерност по јураменту добар стајати долженствују. Такожде недопустити да команданти Баније Хорватске, јеже они људе котори междо собоју и сродтсје по крови стојат, браку сочетавати свјашенике наше усилују.

5. В. В. толико из горје предложеногa, јелико и из того что в' §. 5. тежб пространо наведено јест, будут довољно всемилостивјејше познати умилостивити се, како нуждно и утјешение нашего закона участников, парохов одержание јест, и да за следователне себе утјешити толико праведњее держају, јако В. В. дотоље, дондеже или по глосу привилегии, и артикулов диетални припадајушчи десетак издавати се будет, всемилостивјејше дозвољат, им препитанија своего нелишатисја, и к покојном обветшавшем чрез краљевскија комисари потвержденом употребленији, и свободје от данодајанија контрибуции и прочих публичних бремен рукодержатисја.

6. Держају јешче В. В. смирењејше молитисја, јеже по глосу §. 6. тежб китићхаскаго спахиjу Андраша стегнути, да би он неправедно себе присвоени онде умершаго пароха Петра останак и мњение дичери јего возвратил и јакоже при том највјашчаја неправда оваго свјета била би, јегда би В. В. поданици, котори по всемилостивјејшем В. В. допушчении при последњем народном саборје јако депутирти биша ради того јединаго узрока, от дома и домовине своје протеривали се, жена, дјети и сродници боем и арестом мучили се; тако да изволјат В. В. за одержание своего все височајшаго собственаго авторитета, велико-варадскому Г. епископу повељети, да би он пароху Алексију, паки на своју парохију такожде и оному мирскому депутирту

в село свое возвратити се допустил. Силојој отјатија вешчи возвратил, и онија неповино у Беренец во арест отведенија отпустил. Неменше же от арестиранија свјашченикоѣ, котори на унију пристати нехотјат, удержалеја. Сеј бо всеписочајши указ видитеја В. В. љубви ко правосудију толико сообразнии бити, јелико понеже народ нам в закона свободје привилегират јест, таковим законоуслилјам подлежати, неможет, ванеже таковаја ни лутеранам, ни калвинам, но ниже чифутом ни анабаптиском, ни остаим в краљевини Мажарској обрјетајушчимсја сектатором котори вси от римакатолическаго закона много далечајше отстојат, творитеја. Откуда слеоователне заклучити можетеја да не истинаја ревност закона, но злоба против убогаго, цару и царској државје, добро услуженаго Раца, таковаја гоненија движет, котораго он толико менше опаситеја узрок имет, дондеже природноју В. В. милостију себе обнадеждати дерзает, которују и аз сеј вјерноподданејшии народ коленопреклоно препоручаја, но всеподанејшем респектје и умирају.

Говор

пароха *Владимира Милутиновића* из Бршљанице, држан на свештеничком збору протопрезвитерата северинског, дне 22. јуна (5. јула) ове године у Великом Грђевцу.

Пречасна госпоодо!

Његово Високопреосвештенство наш Господин Епископ Мирон, изрекао је са пречасном конзисторијом пакрачком у окружници својој односно конзисторијалној, издатој под конац године 1899. Бр. 2468. К. З. 438. ех 1899. да нама свештеницима „није недозвољено по свршетку братског сабора и закључењу записника о истоме, разговорити се и братски посавјетовати и измјенити мнијења о другом ком предмету, за који би овај или онај свештеник мислио, да треба пред браћу да изнесе . . .“

Ослањајући се на допуштење ово, а по претходном споразуму са администратором протопрезвитерата нашега преч. господином Светозаром Грубачом, слободан сам ја пречасна господо, пошто смо официјелни део братскога сабора нашега довршили, да пред Вама и с Вама проговорим данас о питању једном, које од дуго година већ без дефинитивног повољног решења на нашем автономном тапету стоји, о питању, о којем је сваки појединн од нас много пута, знам, у тихој ноћи без санка и дремка болно уздишући много размишљао, о виталном питању нашем дотационом.

Директнога повода, да питање ово пред лице Ваше изнесем, дадоше ми оправдани и сишљени закључци братскога збора протопрезвитерата сремско-карловачког одржаног дне 27. априла (10. маја) о. г. у Карловцима с једне стране, а с друге стране сазнање, да једино viribus unitis свега свештенства Митрополије наше, а помоћу увиђавних, свесних и о овој ствари добро информираних свештеника, до коначног и повољног решења овог акутног питања доћи можемо.

Нама је добро позната, драга браћо, реч Господња „никтоже можетъ двѣма господинама работати“ (Мат. 6. 24.), знамо да када смо се посветили и када смо позвани на службу најузвишенију свештеничку, да њој и све снаге своје, и сву бригу, сво време и рад свој дати морамо, — а за ону високу службу мало би времена и снаге било, па ма и двоструке — тако да нам за набаву животних потребоња времена недостаје, и да се другим којим радом у ту сврху бавити не можемо, а као што знадете и не смемо. Свештеник је дакле упућен, да само од службе своје са домаћом својом црквом живи, јер и Господ рече: „достоинъ бо есть дѣлатель мзды своея“ (Мат. 10. 10. Лука 10. 7.), дакле ко олтару служи мора од олтара живати и с њиме делити, а апостол пита Коринћане: Ко војује о својој заири? Ко виноград сади, а плода његова не једе? Ко пасе стадо,а млека не пије?

Сви смо начисто с тиме, да свако од своје службе и свога рада живи, па и ми, парохијско свештенство. Знамо да је свештенство у првим временима цркве са њоме њезине приходе делило и од ње живило. Знамо да је свештенство и у познија времена за службу своју награђивано било, у разним добама разно, већ према томе, како је дух које добе тражио. А историјат овога питања дотационога из новијег времена, изнео је недавно на споменутом братском збору, у кратким али маркантним потезима пречасни г. Ј. Јеремић прота карловачки, као што ће Вам познато бити, нагласивши, да се је већ сабор од 1870. године нашао побуђеним донети нову

дотационну уредбу, чиме је рескриптуална дотација квалифицирана као недовољна. На премда незадовољава и данас живи рескриптуална дотација та, а на њој тако рећи вегетирамо ми штована браћо. Околност та, да се је већ народни сабор од г. 1870. нашао побуђеним донети нову дотационну уредбу, најкласичнији је доказ, рече, да реформа свештеничке дотације, донесена на сабору од г. 1865. већ онда није одговарала својој сврси. То је класичан доказ, велим и ја, али додајем одмах, да је осетна и свету видна беда наших финанцијских прилика доказ живи недовољности рескриптуалне дотације, доказ који се копреном застрти не да, доказ на који се подиладак српски позива довикујући нам: свештеничка дотација не задовољава положају свештеничком, не удовољава захтевима, које дух овога времена на свештенство стања, она по класама и локалитету дели свештенство на суперијарне и инферијарне, она обара ону народну „једнака браћа једњаке капе“, не дамо се под регулу њену. И омладина наша под утиском доказа овог живог, као да уважава глас тужаве материјалне беде и неједнакости наше свештеничке, јер ено где угушћујући у себи Богом дани позив за чин свештенички, иним путем полази и греде, и само она у којој је глас позива тога прејак, сједује гласу томе.

На докле да се с материјалном бедом бавимо баш ми свештеници; докле да будемо у питању награде запостављани осталом чиновништву са истом, а богме и мањом спремом?! Докле да свештенство на себе примењује речи Његошева игумана Стефана:

„Зла под небом што су сваколика,
човјеку су прћија на земљу?!

Та зар се наша служба Богу, цркви и народу пред позванима не цени?! Зар служба сваког појединог између нас у 8, 10 па и 13 села, где искључиво ми помоћу свесног учитељства одржавамо веру у Србина, народност у народа нашега, где смо ми котва, која лађу Срспва и православља држи, да је валови мора туђинскога не прогутају, зар тако важна и узвишена служба не узвређује и достојне награде?! Може ли народном представништву, високом сабору нашем индиферентно бити, што једна по једна Епархија без свештенства остаје, што словесна паства остаје без пастира?! Зар не осећа сабор наш, да је несташици свештенства крива ли и једино слаба дотација свештеничка?! Зар да високи сабор наш на предуге верификационе расправе досиева, а за уређење дотације наше времена нема?! Та јесу ли једино служитељи олтара у цркви нашој и њезиној автономији пасторчад?!

Све су ово питања, драга браћо, која данономице пред наше очи излазе, која осећаје наше тужно диспонирају, а сдружена с помишљу на старост и немоћ нашу без мировине, коју у XX. веку већ и подворници имају, императивно нам налажу, да сви сложно као један глас свој за санирање повреда достојанства нашег, садржаних у питањима тим — подигнемо, јасно и одлучно, да се пред сабором нашим чује, а помоћу Божјом и уважи, да се дотација наша post tot новољно уреди.

(Свршиће се)

Опис

српских фрушкогорских манастира 1753. год.

Приопштио: Д. Р.

(Свршетак)

Инвентариум.

Церков сија новосазидата от камена фундамент и дувар више земле један клофтер, а почве циглом зидана сва, на ћемер сведена, прекрасно здание. Водружена на мјестје ветхија и старија здје бившија каменозданија церкве воним (јакоже и древња каменаја и по јој бившаја древјанаја) вознесенија Господа Бога и Спаса нашего Исуса Христа устроена, долготоју с олтарем 9 кл. и 3 шуха, широтоју у цјевницах 5 кл. (которе сут крестообразне), прочее церкве широта 3 кл. и пол. Церков сија сва изнутра кречем побељена, каменом плочом патосана, више цјевницах на 4 стопла трудо устроено препрјадно, на нем 8 повелики пенжера с стакли; на олтору 3 пенжера с такли, сви горје именовати пенжери, како на трулу, олтару, цјевницах, тако и на всеј церкви сут без катри. Једна врата от западне стране на два крила от чамови дасака, брана немачка, више врата изнутра један хорус от чамови дасака устроен, пред церковнју почат торан зидатиеја, и раван с церковним зидом от камена и цигле, на 4 стопла, в нем звона три, једно от центе, друго от полдруге, третие от 25 фунти разбиено. В том торонју две потајне коморе на

ћемер сведене, на нима по један пенжер голем с катрами жељезними, на једној врата гвоздена с бравом немачком, на другој дрвена. Идетеја у тој тороњ из цркви от сјеверија страни.

Сеја цркви здатељ и ктитор бист почтенородни Господар Миливој Милаковић, житељ вароши Футога, и син јего Петр, поштмајстер ц. к. величества, котори сооружиша сију церков на фундамента, јуже начавше созидати во времја благополучнаго царствованна римскаго императора Карола шестаго 1732. при преосвјашченьејшем Арх. и Митр. карловачком Викентни Јовановићје, при игумењеже Прохору јеромонаху и прочему братетву трудољубје подвигшусја. Равно же и торон. Совершисја же 1740. Покривена церков црепом немачким, извне червеном бојом и ванном уштрена, ктиторетвом почтенороднаго Господара Обрада Радонића, житела Новосадскаго. Труло покривено немачком шиндром чамовом, червеном бојом фарбансато. На трулу крест от жељеза фарбом и златом моловат, испод јего јабука бакарна златом украшена. На олтарју крест от плеха. Под патосом церковним, на среди цркви гробница на ћемер сведена, идјеже лежат фамилија вишереченаго Г. Миливоја.

Во олтарје:

Престол на 4 стопа от цигле созидат на нем честнаја трапеза от једнија каменија плочи, освјашчена свјатоночившим митрополитом Стефаном (Метохијцем) во старој цркви, пренешена же и поставлена здје благословењем блаженопочившаго патријарха Арсенија четвертаго 1739. Окт. 26. Церков же неосвјашчата и до ниње пребивает. На престоље: 2 антиминса освјашчена блаженопочившим патријархом Арсенијем Чарноевићем 1691.; 3 плаштанице и 1 покров; 4 свјешчника от туча.

Проскомидија у дуварју усјечена, на неј: 2 бошче ветхе; умивалница у дуварју, такође и рад ватре пексиматница подобно проскомидни, 3 архијерејска сједалишча украшена у дуварју; звоно мало от туча; кадилница от туча, леген жут от месинга, ибрик от бакара, ибрик бакран мален ради укропа, холба калајна или маштрапа.

Темпла шест, но олтар прегражден чамовом даском. Двери старе пилторске, моловате с образи, 3 завесе от фланела червена танка, 2 престолне иконе Христова и Богородичина, над дверима 7 већих и 8 малих икона; 28 малих ветхих икона; 8 свјешчника жељезних, 2 свјешче дрвене моловате, 2 цвјета жељезна на них по једно кандило висит; иконостас от деснија страни, типлерски, на нем заједи изображен; 4 налоне, тетранод прост, стол архијерејски прост, жезл фиников заховат бакаром, у пјевници 16 столова половни, у препрати 10 столова ветхих, на сви столови 12 пешкира, 4 пешкира олтарска, цвјет велики стаклен от 8 свјешчи, полнеле от туча от 12 свјешча, јајце Ноево оковато сребром, 2 ормара типлерска усјечена у дувару, с стаклени врати устроена с бравами немецким; барјак цесарски на жутом тафету, со армом цесарском, барјак от плаветне свиле ветх, бројанице червена камена. У кивоту рука оковата сребром, не знаемо кошо свјатаго, или ни, у једној дрвјеној кутни нјеколико частеј костеј, незнаемих коих свјатих; тас от бакара.

Написаније вешчеј сребрних:

Церков сребрна позлашчена, с пјатма трули, около образи украшена, внутр устроеније ради свјатих таин с написанијем монастира Хопова, коната љета от созданија мира ҂ѕйѳ (7084 = 1576).

Церков сребрна с пјатма трули, около образи украшена, с написанијем мон. Шишатовца, коната љета от созданија мира ҂ѕйй (7058 = 1550); ручка велика с пјатма трули, позлашчена, на неј кита от черне свиле; ручка менша ординар каменијем и трепетликами украшена, на неј кита свилена; 2 рипиде с трепетликами, херувими на нима изображени; трикирија где што позлашчена богојављенска; пјатохлебница гдје что позлашчена; таблица на неј распјатије Христово; крест велики са стопицом оковат сребром и позлашчен, около сугуби ланци на нима камење ординар, 4 разна крста; звездица на врху голуб извајан, 4 потира, 2 потирића, 2 дискоса, 2 звездице, 6 панагијара, крст стаклен оковат сребром и позлашчен с бисером накићен, с барјака; подносац испод соединенице, анафоријица на стопици, 2 кадилнице, соединеница подобне ћасах с образима њекоторима и звјерми њекима позлашчене, чаша ракиска на подобне онижана позлашчена, чаша ступчата на подобне потира с поља позлашчена, на неј 2 сребрна беочуга малена, чаша на подобне врга, с различними звјерми извајата, гдје что позлашчена, 2 пожице оковате сребром, 9 појасева позлашчених, 2 жице с путирах, кашика малена, крст от стакла с држком сребрним оковат и позлашчен, камењами накићен; пана-

гиар свјатогорски сребром оковат позлашчен, на нем 2 камена червена, ланчић сребри, позлашчен, с подписом сицевим: „Сей Панагіарь кладникъ Іларіона“; в сем панагиарје јест частица животворјашчаго древа крстообразно у злату устроено, на краеви 3 зрна бисера, на среди мален дијамант камен. Сие честное древо превеликое издает благоухание; крест мален са стоницом, панагиар от седефа сребром оковат, позлашчен лажувертли, 2 сребрне ћасице, чаша од потира, појас сребрн, плочица позлашчена, крест оковат сребром излупан, 2 конја сребром оковата, ножница саде от сребра, бисером и камењем накићена с једне стране, гдјечто позлашчена, 2 ножнице ордиар сребром оковате, ланчић сребрн с једног малог крстића вратног 4 комада, панагиар дрвјан с ширинжем оковат, панагиар дрвјан моловат с двјема дверцами оковат ширинжом, внутр образи оковати сребром и позлашчени, кашика нова, оков т. ј. 5 плочица сребрних с старога евангелиа, крст оковат сребром поклонен у Стејановачку церков.

По визитации бившој на љето 1733. сребрнија вешчи неисходјат: крст оковат сребром, 2 креста оковата сребром повелика слупани, крст оковат сребром менши слупат, звјездица сребрна, каменјем накићена, голиа на њој 8 камени, 28 копчи, 3 плоче округле, 4 претена, 7 дугмета великих, 2 пафте, 8 дугмета стаклени, 27 дугмета сребрних на једном концу, 14 дугмета, сребрна шкатуља, паражика излупана сребра, 12 чаша, бројанице от ситна мержана на нима сребрн крст, зрна 84, бројаница от ситна мержана 97 зрна, сребрни разброи, саединалица, сребрна ходба дугачка, 6 чаша ракиских, чаша сребрна с латинскими слови.

Написание фелонов:

16 разних фелона.

Написание стихаров:

22 разних стихара.

Написание епитрахилев:

38 разних епитрахиља.

Написание орарев:

11 разних орара.

Написание наруквиц:

15 разних наруквица, 6 покрова, 7 бошчица, завјеса около кивота, 7 аера, 3 дарка, 2 антиминса ветха, санетне велико моловато на златну, катапетазма на червеном атлазу, златом везени 11 праздникон Христових, на среди Благовјешчение пресвјатија Богородици около 24 пророков, све со златом изрјадно навезено, с литери греческими, синжева жуте дамашке, оздол ките свилене; набедреник, омофор мораете свиле плаетни крстови, на краех свилене ките, 3 авлимараме памучне; 3 чаршава 4 мараме и 3 пешкира ручна.

Написание книг:

Евангелие велико рукописно србско, оковато со обадве стране сребром и позлашчено с разни образи.

Евангелие руское, менше, оковато сребром с обадве стране с различни образи и позлашчено; евангелие старо московске шчамне, скинут с него оков.

Московских: толкование евангелское, 3 пролога, поучение празднично, Јефрем. апостол; кијевских: меч духовни, пентикостар, 2 требника, октоих, 3 триода, библиа, 3 часослова; србских: саборник, 7 октоиха српске шчамне; рукописних: лествица, апостол, псалтир, 15 минеја, 4 литурги, 2 молитвослова, панаћирик, 2 стихологие, споменик, законик, кормчија, акатистар; 23 различни србских книга.

7 псалтира рукописних, лексикон тројазични.

Ново добиене книге: московских: евангелие, типик, 2 литургие, 12 минеа, 2 октоиха, триод, пентикостар, 4 пролога, псалтир, 3 требника, 2 прмологие, десјатословие, толкование книга пришествиа антихристова, маргарит, 2 воскресенске катавасие, книга о свјашченству; кијевских: камен вјери, требник; србских: расуждение духовническое, литургиар, рукопис, оковат сребром т. ј. 5 парчета на једној страни.

Написание вешчеј калајних:

9 калајлија, 14 тапира, 3 сланика.

По визитации бившој 1733. придобити калај:

4 калајлије, 14 тапира.

Написание вешчеј бакарних:

79 разних сахана, 4 казана, 13 котлова, ораниа велика, 13 тенжера, лончић, 2 јутласа с канци, 12 тепсиа, 3 Ђугума, 4 ибрика, 4 легена, 2 служавника, ђевђир, ћепчија, чутурица, котлић.

Написание вешчеј жељезних:

— — — — — — — — — — —

Написание различних вешчеј:

— — — — — — — — — — —

Написание сосудов винских:

11 каца у нима — 400 хак., 3 хардова — 35 хак., 42 хардова — 260 хак., каца от куписа — 2 хак., 4 чабра, 2 табарке, 2 шафола.

Разно:

Талиге оправне, каруце, точкови неоковати, 2 хама с каруца а уздице старе, кола волујска, 2 коња теглећа, 4 вола теглећа, 10 глава говеда.

Воденица у селу Бесчину, саздата каменом, покривена чамовом даском, оправна; воденица на Браилову, на груиту принципском, хершофту плочком, код села Стејановаца, оправно от древа начињена, покривена даском чамовом и треском; 2 реда воденице у селу Јаску с ортаци, кнезом Ненадом и прочим.

Сеј монастир имјеет келие от западне стране у једном реду, прво трапезарија, кухина обшча, мјешаоница, 2 келие и между нима кухина, испод тих келиах 2 подрума, један велики, други мењши, велики с таваном, мењши на свод. Испод мјешаонице врло мален подрум с таваном. Врата на нима троја от чамових дасака, браве немачке, и како подруми и кухине, и келие из фундамента созидане каменом и циглом. На трапезарии 3 пенжера с катрами жељезнима, без стакли, таван от чамови дасака, греде растове, патос, от цигле, двоја врата от чамови дасака, на нима браве немачке, которача из трапезе, с којеју идетсја у подрум, ормар тишлерски от чамови дасака, 3 долапчића устроена у дувару. Кухина подак на свод, а полак таваниеата чамовим даскама, ожак изидат циглом, врата чамова, в неј један рав от чамови дасака. Келие горјепоменуте потаванене чамовом даском, греде чамове, фуруне зелене, патос от цигле, пенжери с катрами и стакли, врата чамова, проста, браве немачке, у кухини ожак созидат от цигле. Испред тих келиах трапезарие, кухине и мјешаонице, јест доксат дрвен, покров на цјелом том реду чамови дасака нов, сего љета покринене сут.

От сјеверне стране под једним покровом сут три келие, устроене от дрвета, старинским, обичаем. Испод них 2 подрума и комориица, њекаја част зидата, а њекаја от дрвета а келие от брвана, улепљене блатом испред них даксат дрвен. Таван от чамови дасака, фуруна зелена а 2 от земље, врата от чамових дасака, пенжери с катрами жељезними и стакли, на врати браве немачке.

До тих келиах капела малена, от чернића и брвана устроена, таван от чамови дасака, патос от цигле, побељена (јаконе и келие) кречем, освјашчена Стефаном митрополитом сремским, во имја св. влкм. Георгија, љета и дне невједомо когда, токмо знамение на престолу јављает.

На том престочићу (котори јест од чамови дасака, јаконе и просекомидна) јест:

Антимине, неосвјешчен, покров бјел от платна, двери шиторске, старе, моловате, 4 икопе, мале, ветхе дрвене, 2 пенжера с катрами жељезними, врата чамова на 2 крила.

Вишеписане келие и капела, покривене чамобом шиндром немачком, и даском чамовом. На верху покрова крест от плеха.

От полудења страни, 2 келие, комора и кухина на ћемер, а келие с тавани, комора на свод. Патосате циглом, на вел. келии 2 пенжера с катрами, други без катри; на комори пенжер с катрами жељезними. На комори и келии врата тишлерска от чамови дасака, браве немачке, фуруна зелена, на мењој келии 2 пенжера без катри са стакли, патос от цигле, фуруна проста, врата тишлерска, брава немачка. На кухини ожак зидан каменом. Испод келиах 2 подрума сведена на ћемер, на нима 4 пенжерића, 4 врата от чамови дасака, 2 браве немачке. Испред подрумах и келиах доксати на столпови, сведени на ћемер. Више речене келие и подруми созидане од камена чиста. Покривене сего љета чамовом даском. Сим келиам ктитор бист јрм. и проигумен Христофор, сего мон. постријник.

Близ монастира от полудене стране, јест једина капела над потоком созидана от цигле, сведена на ћемер, патосата циглом, кречансата с поља и изнутра с цјеравни, пенжера на неј 9 с катрамиже жељезними, врата тишлерска, брава немецка, покривена цреном немачким, на неј 2 крста от плеха, јежје бист ктитор почтенородни Г. Миливој Милаковић, житељ варошки Футога.

Једна коиска штала, созидана от камене и цигле, потаванена чамовом даском, покривена треском, на неј врата двоја чамова. Једна шупа пред шчалом на растови дирези покривена треском.

Качара, једна страна изидата каменом, прочее на дирези растови, покривена треском.

Ракижница от плетера, олепљена блатом, на неј једна врата чамова проста, пенжер, потаванена чамовом даском, покривена ветхом чамовом даском.

Две башче, насејане различними сјеменми.

Виноград покојнаго игумена Прохора, на грунту села Бесчина, у нему 20 мотика. При том винограду 3 косе ливаде, и њеколико дрвета шлива, и прочаго овошчија.

Ливада на Шакотинци, у којој јест 8 коса.

Две ливаде у шуми Риму, у коих јест 6 коса.

Ливада близ монастира зовома Козара, у њој 4 косе.

660 дрва шлива кое гди на различних мјестјех окрест монастира, 45 кошница.

Сој монастир купно с Реметском привилегии своја имјеет:

1. От Карола VI. императора римскаго на једном листу великом от пергамента, печат дрвјан висит на златном гајтану, издана 1722. Јунија 23. у Бечу.

2. От тоја привилегии конфирмација видимирата оправлена у бјелом пергаменту, ц. к. печатом утверждане, издана тогожде љета у Бечу.

3. Конфирмација от тоја привилегии от римскија императрици и кралици хунгарскаја Марији Терезији у червеној кадифи оправлена, печат от месинга на златну гајтану, висит издана чрез хофдепутацију 1746. Дек. 20. у Бечу.

4. Конфирмација такожде от привилегии от тојажде императрици и кралици у червеној кадифи оправлена, печат дрвјан висит на златну гајтану, издана чрез канцеларију мажарску 1747. Јануарна 19.

5. Копиа от обе конфирмације конфирмирата с кралевским печатом, потверждена у оправи кожној с реамбулацијом и двјема планама.

6. Реамбулација на немецком језику у оригиналу, с печати господскими и коњичскими потписана.

Сего монастира Беочина, на Реметској сут хумки:

1. От востока хумка, јазачко раскрстје.
2. От востока пак сухи дол хумка.
3. От востока пак хумка велики камен.
4. От полудне хумка Филипа Тануржића,
5. От полудне хумка велики камен бели.
6. От полудне пак хумка Пашин долац.
7. От запада хумка Мелија.
8. От запада пак реметска стаза хумка.
9. От полношћи хумка жути камен.
10. От полношћи пак Гаврилова хумка.

Вскпр. Г. Арх. и Митр. Павел Ненадовић уктиторилеја, дал 100 фор. за свој вјечити спомен и своих преставшихеја родитеље и сродников.

Нарећено шта се има набавити.

Високопреосвјашченјејши Г. Арх. и Митр. Павел Ненадовић, из мон. Раковца пришел здје во мон. Беочин 29. Јулија и в 31. того благоизволил по прочтении акатиста с њекоторими архимандрити и свјашченици божественују совершити службу. Такожде в 1. Авг. ден происхождение честних древ честнаго и животворјашчаго Креста, на утрени их вскпр. (ободчен во все Архиерејское одјејание) с церемонијеју изнесл по обичају честни крест, с четирми сослужашчими окрест јего архимандрити. Тогда водосвјашчение учинил, и в тој ден божественују литургију купно с преосвјашченим Архиереем Партением Павловићем и прочими архимандрити, свјашченици и ђакони 14 персон служил, на которој здјешнаго мон. ђакона Никанора рукоположил во свјашченство, а иподјакона нешчинскаго Михаила во ђакона. Во времјаже причестија слово к народу изуст говорил пречестни арх. ленавинеки кир Никифор. По отпустјении их вскпр. трикратное обхождение окрест церкве с литнеју с молебствием сотворили.

31. ден Јулија собраним вејех фрушкогорских монастиреј, архимандритом, игуменом, намјестником и заклетим старцем њекоторим, общежителство приказал бити, повељеже и закључил во вејех фрушкогорских монастирјех, которое клатвоју утвердил, во јеже би непреложно во вјек сохранити и обдержати вси монастирожители возмогли. И по обједје вишепереченаго Августа благополучно их вскпр. свјатих фрушкогорских монастиреј совершил благополучно визиту, возвратилеја во Карловце во своју АМитр. резиденцију.

XVII.

Р е м е т с к а.

Визитација малаго монастира Реметске, јуже начахом 1753. Августа 3.

Обрјетохом да сего монастирја јест храм покров пресвјатија Богородиџи. Здател сеја новија церкви бист почтенородни Господар Станко Милинковић жител села Шљма, јуже водрузи из фундамента каменом сву создал, ћемери сведени циглом, пјевнице крстообразне, трухо више пјевницах, на нем 9 пенжера повеликн без катри и стакли, на свој церкви пенжера такожде 9 без катри и стакли. Двоја врата, једна от полудне, а друга от запада, от чамових дасака; долга церков 9 кл., широка $4^1/_2$ кл., висока $4^1/_2$ кл., препрата каменом президана, покривена како церков тако и трухо даском чамовом уже обветшалом и старом, крест на трулу от жељеза моловат, под ним јабука от бакара такожде моловата.

Церков сија неоправлена, непобељена, нвже освјаичена. Созидатја 1739. начала при — — игумењеже Прохорје беочинском. На сем мјестје била јест стара церков, камењем созидата (јакоже и ниње фундамент свидјетелствуст) за которуіу новјетствуетсја, јако сне старе церкве бил храм јакоже и сеја новија, и бил здје метох мон. Рече сушчаго во Босни (!) что они здје држали житнја усеви и марву; во временаже туреквја рати запустјеч и порушилисја. Јегдаже мон. Рачи братија преселишасја в сија предјели, тогда Божијеју помоштнју свјатопочившаго Викентија Поповића Арх. и Митр. карловачкаго исходатајствававшасја милостиво издане привилегие от императора римскаго Карола VI., како на сеј монастир, тако и на Беочин.

Сеј монастир имјеет један подрум поголем, созидат от камена с северне стране, над ним 2 келие и кухина от чатме оделено блатом. Тако и ожак, фуруне от земле, врата чамова, тавани такожде от чамови дасака, покривене чамовом даском.

От полуденија страни један подрум созидан от камена и цигле, сведен на ћемер, на нему 2 пенжера, 2 врата от чамови дасака, браве немачке, покривен чамовом даском.

Једна качара на 8 растових соах, прекривена шашем, под ном 7 каца, у нима 400 хакова.

Хамбар от растови дасака покривен треком, у нему 20 вреча жита.

Два кола от прућа.

Осам хардова винских, у нима 60 хакова; једна башча посејата различнимн сјеменами; 2 винограда у нима 17 мотика; шлива дрва око монастира, око 600; једна ливада на градини в неј 30 коса, друга близ монастира 12 коса, трећија у Зечају 2 косе, четврта у Грабовцу 3 косе; један гај више монастира забранен; један мајдан камени близ монастира.

Написаше прнјаворцев:

1. *Теодор Илић*, р. от Лики из села Почитеља, 52 љ., пришли 1750., супруга Илинка, деца: Сава, Неранжа, Јованка; синовац Сава, супруга Јока, деца: Григорије, Георгије; други синовац Драгослав; трећи Максим. Мобилне их: 10 главе говеда, 80 овацa, 8 коза, 3 коња.

2. *Јоан Милић*, р. у Обрезовици, љ. 44, пришел от турскија страни сего љета, супруга Станка, деца: Филип, Вук, Јевросима, Стана. Духовник их бил јрм. Василије у Чокешини. Мобилија: 2 краве, коњ, 6 свиња.

3. *Иван Миливевић* р. у Сикирићу у Босни, љ. 25, пришли сего љета, супруга Анђелија, деца: Георгије, Јоан, Иконија; брат Иванов Милисав; други брат Лазар, супруга Пана, деца: Стана; трећи брат Веселин, мати њихова Ружица. Мобилија: 6 глава говеда, коњ, 7 свиња, 12 кошница.

4 *Мирко Ковач*, р. от Дубровника, у селу Трнавици, љ. 70, пришел сего љета, супруга: Соја, деца: Павел, супруга Аница, Теодор, Комнен. Мобилија: 6 оваца, коњ.

5. *Богдан Пантелић*, от старога Влаха, р. у селу Мокрој гори, љ. 45, пришел сего љета, супруга Стамена, деца: Филип, Тома, Јоан, Иконија. Мобилија: 6 свиња, више ничто.

6. *Мијат Срдић*, р. у Лики, љ. 26, супруга Милија; брат Мијатов Иван, супруга Стоја, деца: Марко, Стојан. Мобилија 4 овце.

Сија визитација Божијеју помоштнју, благословенијем вскпр. Г. Павла Невадовића, в мона стирје Беочиње, во самом присуствии Их вскпр. исполнисја и совершисја 3. Августа 1753.

Партеније Павловић епископ, Арсеније Радивојевић, Арх. и Митр. у Срему Ексерх, Викентај Поповић, архимандрит шишатовачки, Атанасије Исаијевић игумен реметски.

* * *

И тако свршисмо у име Божје и овај драгоцени опис српских фрушкогорских манастира од 1753. године, на чему нека је всевишњему слава и хвала!

Карловци 1. Јунија 1904.

И опет о проглашењу св. Саве за српског архиепископа.

Д. Р.

Када се оно пре кратког времена г. Ђурчић са свога „невољнога пута“ свратио мало и у Карловце, којом је приликом испричао, како су и у Задру и на Цетињу љути на нас због *онаквог* нашег причања о проглашењу св. Саве за српског архиепископа и *како* се чуде, да је *онако* што могло наћи у „Српском Сиону“; ми смо држали, да тако што задарски кругови нису могли рећи, и да су они мало ширег погледа од цетињских.

Ну, сад видимо, да смо се у свом мишљењу преварили.

У 6. бр. „*Гласника* православне далма-

тинске цркве“ уредништво у приказу наше књижице „*О укинућу пећске патријаршије и њеном наслеђу*“, рекавши како га је немило дирнуло оно наше причање о проглашењу св. Саве за српског архиепископа, те пошто је наведо оних наших 6 разлога, на основу којих дођосмо до закључка, да св. Саву није могао васељенски патријарх у Никеји произвести за архиепископа, и твр̀дњу своју, да не сме ни да помисли, да је и нас при томе руководила она иста тенденција, која је руководила професора Брикнера о словенским св. апостолима Кирилу и Методију и о њиховим житијама, рече: „ако ли развијемо и образложимо оних својих 6 аргумената, које овако олако наведосмо, да докажемо да се св. Сава огрешио о каноне својим радом о установљењу српске автокефалне цркве, да не заборавимо осврнути се на ненормалне прилике, у којима се у оно време налазила цариградска патријаршија услед латинскога насртаја на њу и на престоницу царевине, и да је врло тешка ствар била формално извршење свих канонских прописа, који говоре о установљењу једне автокефалне цркве и постављању једног самосталног и независног архиепископа, — тада тек могла би историјска критика обратити пажњу на ову необичну појаву и чудновату нашу твр̀дњу; а морала би у таквом случају имати посла и српска агиологија.“

Из ових се речи види, да и сам г. уредник „Гласников“ протопрезвитер Ђорђе Поповић увиђа, да при произведењу св. Саве за архиепископа и прогласу српске архиепископије, нису извршени канонски прописи, а за извину наводи тадашње неприлике у којима се у то време налазила васељенска патријаршија.

Да је г. уредник мало хладнокрвније прочитао *оно* наше узгредно причање о проглашењу св. Саве за српског архиепископа, увидео би, шта смо хтели рећи г. Вукићевићу твр̀дњом нашом, да се не разиђе суштше са каноншким наређењима. А наиме увидео би, да смо му то рекли с тога, што је и установљење српске архијепископије и патријаршије било више дело политично, но црквено.

О политичном значају установљења српске патријаршије под царем Душаном, ми смо говорили у чланку: „*Ко је наследник српске пећске патријаршије*“ у 62. „Гласнику“ и у прештампаној књижици из „Новог Времена“ за 1891. „*О посташу српског патријархата*“.

О прилигама у српској држави у оно доба, кад је св. Сава отишао у Никеју, може се г. уредник „Гласника“ уверити из прештампаног чланка из „Летописа Матице Српске“: „*Одломак из написане пре 1891. расправе о главним моментима у животу св. Саве*“ од арх. Илариона Руварца, а тако исто и о верности причања Доментијанова.

И кад то учини, доћи ће и сам до уверења, да је св. Сава при установљењу српске архиепископије био више политичар, но архијерej, и да није то био, *читање је велико, шта би било од нас Србаља, да је брат св. Саве Стеван првовенчани ишао и даље оним путем, којим је пошао.*

И кад на то помислимо, све и ако св. Сава није дошао до архијепископије оним путем, какав прописују св. канони, зато ипак њему припада слава и хвала, због чега га је српски народ и увртно у своје светитеље.

Да се св. Сава обзирао на каноншке одредбе у оном времену, где му је брат краљ Стеван почео да преговара са папом римским и где је готов био да прими и римску веру, као што је из његових руку примио и краљевску круну; пошто не би могао доћи оним путем, ког прописују канони до српске архиепископије: не бисмо ми данас славили св. Сану као српског архиепископа и просветитеља.

Не жестите се дакле господо српска што се у данашњем веку и код нас Србаља не верује слепо у оно што је написано које кад о нашем народу, него се све и сва критички расматра, и истина од неистине дели и одлучује.

Не ће се, нити се умањује слава и заслуга св. Саве за српство и православље тиме, што се вели да он није каноничким путем дошао до архиепископије, до које тим путем не би у оно време ни могао доћи, него се тиме његова слава и заслуга још уздиже, јер и исти његов рад око установљења српске архиепископије показује велики дух његов и подједно и родољубље!

Извештај

седнице епарх. конзисторије вршачке, држане 22. јуна (5. јула) 1904. под председништвом Његова Високопреосвештенства г. епископа Гаврила.

Спроваја се МЦСавету уток јером. Порфирија Гигића, уложен против конз. одлуке, којом је потраживање истога против ман. Војловице из времена, док је ван манастира боравио, одбијен. — Жалба црквене општине у Белој цркви против протопрезвитера и пароха тамошњег Константина Цијука због наплаћивања за погреб и неношења литије други дан Духова, уступљена оптуженоме на изјашњење. — Решено више поднесака у предмету издавања црквене стоЛова. — Молба црквене општине у Влајковцу, да јој се одреди други администратор, уступљена епископу дијецезану на расположење. — Одаје се последња пошта преминулом јереју Павлу Михајловићу пароху великог средишком, а расположење окр. протопрезвитера вршачког са администрацијом исте парохије, узима се на знање. — Узима се на знање извештај управе срп. више девојачке школе у Панчеву о данима држања испита у тој школи, као и извештај окр. протопрезвитера панчевачког о испитима из вероНауке, црквеног слов. читања и црквеног појања у основним комуналним и државним, у вишим општинским и повторно-економским школама у протопрезвитерату панчевачком. — Решено више бракоразводних молби, неке пак пресуде МЦСавета у бракоразводним парницама публиковане. — Јерej Голуб Петровић пароx у Добрици упућен, да са својим парохијанима очински поступа, даље да се о истима у својим изјашњењима не изражава увредљиво. — Издата упутства у предмету исправке у матицама, неке пак молбе ради ректификације спроведене министарству богоштасти и јавне наставе. — Доставља се на молбу срп. привредном друштву „Привреднику“ у Загребу препис циркуларне одлуке ове конзисторије из г. 1903., којом је препоручила подручном пароx. свештенству заузимање око оснивања срп. земљорадничких задруга. — Коначно је умировљен протосинђел др. Емилијан Радић. — Узима се на знање одговор кр. школ. надзорништва у Лугошу, да је ком. учитељу због неуљудног понашања у цркви и према пароху укор подељен. — Јерeју Владиславу Ристићу с. парох. помоћнику у Баваништу, уступљена на изјашњење пријава кр. школ. надзорништва у Темишвару, да је речени јерej занемарио предавање вероНауке у држ. економској повторној школи. — Услед позива Његове Светости, да се против Николе Марковића као клирика епархије вршачке, отпочети дисциплинарни поступак продужи и оконча, упућен је епарх. бележник, да списе у горњој ствари проучи и исте ради настављања поступка конзисторији изнесе. — Узима се на знање одговор поджупанског звања крашо-серељске жупаније, да је учињено расположење, како би се дивљим браковима у Лесковици на пут стало. — Похваљен јерej Димитрије Шајић пароx у Јасенови као катихета у Оравици на женској и мушкој грађанској школи за савесно и марљиво вршење катихетске дужности. — Узима се на знање извештај црквеног одбора у Вршцу, да је услед овостраног повика да против вршачког срп. занатлијског певачког друштва, које је у прву недељу часног и великог поста о. г. забаву са играном приредило исходно поступи, споменуто исто друштво, да поштује црквене прописе и не приређује забаве у време поста. — Уништен избор пароха у Старчеву, пошто приликом објаве у цркви о дану држања скупштинске седнице, у којој је избор пароха обављен, није означен дневни ред те скупштинске седнице. Молбе компетената издате поново одр. протопрезвитеру с тим, да при избору као повереник ове конзисторије фунгира. — Упућено парох. звање у Вршцу, да покуша несагласне супруге Лазу Токина и Јулијану рођ. Малушев измирити. — Донешено неколико одлука у предмету међусобног потраживања неколицине свештеника. — Пријава председника црквене општине у Сефкерину против пароха тамошњег због непристојног понашања, издата пароху на изјашњење. — Поново позван на рочиште јерej Коста Лазић, адмн. парохије у Парти. — У сврху донашања одлуке у дисциплинарној ствари јером. Емилијана Станковића, у којем је предмету поновна истрага спроведена, заказано је рочиште за наредну седницу конзисторијалну.

†

Др. Илија Вучетић.

1844 - 1904.

У суботу је — 10. о. м. — око 8 сахати у вече, испустио у Пешти при лечничкој опе-

рацији своју душу, првак овостране српске либералне странке др. *Илија Вучетић* у 60. години свога живота.

Како је ние др. Илије Вучетића тесно скопчано са историјом наше овостране цркве, управо са историјом њене црквено-народне автономије овамо од 1885. до данас, у којој је он играо најважнију улогу; то ћемо о том његовом раду коју да проговоримо.

Вучетић се још као ђаком писањем дописа и чланака у „Застави“ од 1866. истакао на површину, и од тога доба па све до своје смрти, српство је штоно реч водило бригу о њему и сваким даном све познатије бивало.

Како је Вучетић први пут био изабрат за посланика народног на народном сабору 1872. и ушао у сабор, који се пре разишао но што је и приступио своме раду; није чудо, што је поред својих политичких начела уз Милетића, од првог дана свога ступања на јавно поље, ступио у опозицију против јерархије и заступао начела, која она није могла у свему прихватити.

Од 1885. године постао је Вучетић вођом на црквено-народном пољу, и да којом срећом није затекао оне прилике, које су у то доба постојале, и да у нашем народу и у то доба није постојало мњење, да цркву треба ставити на што шири демократски темељ; поред своје спреме и вредноће, он би као вођа урадио много корисногa и по наш народ и по цркву.

Овако је провео своје најбоље године у некорисној борби, која је и народу и цркви грдних штета придонела, а за сав свој рад и труд дочекао је то од „свога народа“, за ког је он више од тридесет година „копље ломио“, да га није хтео бирати 1902. ни за простог посланика.

И оваку је благодарност од „свога народа“ дочекао не само Вучетић, него су је дочекали и многи други пре њега, у чему је и он и његова странка доста допринела, а све из неких политично-страначких обзира. А не треба да се брину да ће таку исту благодарност од њега дочекати и они, који су допринели, да Вучетић 1902. није могао бити изабрат за посланика.

Свет остаје свет, и тражи новине и нове људе.

Било је времена, кад су либерали играли главну улогу, и као господари ситуације, обарали као угледне људе и заслужне, а то због тога, што нису могли ни хтели њихова начела на усвоје.

За тим је дошло доба радикалско, које је обарало либерале и то само због тога, што им оспораваше првенство и вођство, пошто међу њима на црквено-народном пољу не беше никакве начелне разлике.

А доћи ће и долази доба социјалиста, који ће и радикале бацити у запећак, док напослетку не узме ствар у своје руке онај Грујићев „трећи“, те нас не научи памети.

И све те промене у народном животу мораде и мора наша црква да доживи и претури преко своје главе само с тога, што су њу све досадашње наше странке сматрали и сматрају за поље свога рада, пошто је оно најнеопасније, а на њему се понајлакше долазило и долази до угледа, уплива и у неколико — бар за неке — и до лепе и лаке заслуге.

И ако смо били лични пријатељи с Вучетићем, нисмо се у свему слагали са његовим начелима и долазили с њима и у полемику; ипак му сваки Србин мора признати, да је он био добар Србин — чедо свога века — и да све што је радио, радио је из уверења и убеђења да његов рад користи народу. А што није наш народ и црква ни од његова рада имао користи, томе су као што рекосмо криве прилике које је Вучетић затекао при ступању на јавно поље, *а није имао снаге да им стане на пут и да поведе народну ствар другим правцем.* То није чинио стога, што се бојао за своју популарност, те поред свега тога, дочека да је изгуби, и ако је он остао веран својим начелима до смрти.

С тога му и кличемо: *вечан му спомен!*

Д. Р.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власта. Саборски је одбор сазвао за 26. о. м. (8 августа) у ванредну седницу, у којој ће се претресати израђени од пододбора нацрт за црквено-народно устројство — устав.

Да ћемо том приликом доћи до најлибералнијег устројства — на папиру — у то не треба сумњати, као ни у то, да ће и он боравити вечити санак међу својом досадашњом браћом. И то ће све дотле

тако бивати, док једном не увидимо, шта је за нас и шта се може и даде постићи у данашњим приликама.

Свештенички Конвикат у Ср. Карловцима. На питање многих свештеника: шта је са градњом Свештеничког Конвикта у Карловцима, — саопштавамо, да се зграда тога Конвикта налази већ под кровом. Гласом уговора са подузетником т. архитектом Владимиром Николићем склопљеног, зграда Конвикта има бити потпуно готова до 2. (15.) новембра о. г. Као што дознајемо, питомци ће се у Конвикат примати почетком другог течаја школске године 1904/5. У своје време биће расписан стечај на 40 питомачких места у Свештеничком Конвикту, према правилима његовим која су штампана у 12. броју „Српског Сиона“ г. 1900. Обраћамо пажњу свештенства на ову племениту установу, коју се подиже из задужбине благопокојног патријарха *Германа Анђелића*, а која ће питомцима његовим бити на велико добро и тела и душе њихове. Уписом у чланство Свештеничког Конвикта треба сваки родољуб, нарочито свештеник, да ову установу потпомогне, јер ће надограђивање и напредак Конвикта зависити, не мало, од чланаринског капитала његовог. Ако Свештенички Конвикат буде у свим круговима народа нашег нашао одзива бар као Учитељски Конвикат, наше је уверење да ће он бити установа на коју ће сваки Србин са радошћу и поносом смети погледати.

Свештенству нашем препоручујемо не само његов упис у чланство Свештеничког Конвикта, него да и несвештеничке кругове на тај упис покрене и где год може да Конвикту том пријатеље и добротворе налази и множи.

Установу свештеничког Конвикта нарочито топло препоручујемо свештеницима без порода свога, а благостањем благословљенима. Ето прилике и једнога начина, да се свештеник свештенству материјалним доброчинством одужи. —ћ.

— **Српска добротворка гђа Марија удова Васе Јакшића** из Дервенте, поклонила је друштву „Привредника“ 20.000 круна за српске шегрте и 20.000 круна „Просвјети“ у Сарајеву, за ваљане ђаке из Босне и Херцеговине. Њезин покојни друг Васо, обдарио је осим тога српске црквено-школске општине у Дервенти, Требињу, Броду и т. д. Ти врли, скромни људи радили су и штедили су свога века, како би се могли одужити свом милом Српству, а тим су и себи подигли најлепши споменик за вечита времена. Велики је то прилог 20.000 круна за оскудну српску привреду, 20.000 круна за српску просвету; али куд и камо већа и дражи нам је тај прилог, кад су га, крајцару по крајцару, изнокатиле вредне руке српског привредника. Истрајним, сиромашним радом и штедњом стечена врећа се и улиже се опет у најсигурније и најуноснији капитал у привреду и просветну охладину српску. *Слава свјесним српским добротворима!*

Уредник: Димитрије Руварац, протојереј.

Послате књиге на приказ:

1) *Извештај* о православном богословском заводу у Задру за 1903/4. Задар 8° 79.

2) *Штатут српске учитељске школе у Пакрацу*, Карловци 1904. 8° 21.

3) *Слава или крсно име* прилог слици Б. Вукановићке. Описао и средио Б. Будисављевић. Загреб 16° 30.

4) *Извештај* о српској учитељичкој школи у Карловцу за 1903/4. Карловци 1904. 8° 38.

5) *Велики синодални Катихизис*, састављо 1774. г. арх. ковањски *Јован Рајић*. Прошћено Димитрије Руварац. Прештампано из „Српског сиона“ за 1904. Карловци 1904. вел. 8° 37.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 553 ex 1904/К. З. 455. 39 1—2

СТЕЧАЈ.

На два стипендијска мјеста из закладе блаженопокојеног епископа пакрачког Никанора Грујића и то једно од 500 круна а друго од 300 круна годишње.

Стипендију ту могу получити *само сирочад свештеника православне срп. епархије пакрачке*, т. ј. дјеца без оца, а предност имају дјеца без оца и матере, сиромашнога стања, бар доброга успјеха у наукама и врло доброга владања. Питомци ове стипендије могу бити богослови, који имају предност, на препаранди и гимназисте, а изнимно и свеучилишни слушаоци; мању стипендију уживају препаранди и гимназисте, а већу богослови и свеучилишни слушаоци.

Молитељи треба да поднесу своје са крсним листом, школским свједоџбама за последња два полуђа и свједоџбом сиромаштва обложене молбенице најдаље до 10. (23.) августа о. г. потписаној конзисторији.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула) 1904. држане.

Предсједништво.

Број 662 ех 1904./К. З. 414. 38 1—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохију у Војчу VI. разреда а роком до укључиво 6. (19.) августа 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији надлежним путем поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула) 1904. год. државе.

Председништво.

К. 402. из 1904. 2—3 37

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској заклади Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 круна.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији, или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведодбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице ваља поднети овој конзисторији до 23. августа (1. септ. о. г.)

Епархијска конзисторија у Темишвару 26. јуна (9. јула) 1904. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 30, 2—3

Расписује се стечај на једно упражњено учитељско место на српској вероисповедној школи у Осеку, с којим је скопчана годишња плата од 1200 К и станарина од 288 К и право на петогодишњи доплатак од 120 К од дана наступа службе. Од погреба и парастоса где позван буде има 2 К.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, да предаје у оним разредима, које му школски одбор одредио буде, све оне предмете, који су школском уредбом прописани; школску децу у певању и појању учити; с децом свецом и недељом каталог држати и за певницом при сваком богослужењу појати.

Изабрани учитељ, који би био вешт ноталном певању, те који би био кадар да се прими коровођства у певачком друштву, имао би засебну награду до највише своте од 600 К годишње.

Изабрани учитељ има своју службу овде наступити 1. септембра о. г. по в. к.

Ваљано инструисане молбенице ваља упутити на потписано председништво до 1. августа о. г. по старом календару.

Председништво Одбора српске вероисповедне школе у Осеку 15. (28.) јуна 1904.

В. Кротин, тајник. Лазар Богдановић, парох, председник.

К. 319/254. из 1904. 24 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију 6. плаћеног разреда у Гаду. — Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) августа о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 1. (14.) јуна 1904. године.

Председништво.

Ad бр. К 599/614. ех 1904. 2—2 36

СТЕЧАЈ.

На парохију VI. разреда у *Острову* расписује се стечај до конца месеца јула о. г. по ст. кал. с тим, да компетенти имају до тога дана своје прописно инструјиране молбенице овој конзисторији надлежним путем поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. јуна (4. јула) 1904.

Георгије с. р. Патријарх.

СТЕЧАЈ 2—3, 32.

На упражњено учитељско мјесто на српској автономној школи у Ст. Бановцима (кот. Винковци) са овом платом: 600 К којих се у мјесечним оброцима од општинског поглаварства у Нијемцима примају. Стан у наравн, 6 хвати дрва и башча 800 □°.

Компетовати могу учитељи и учитељице. Рок је стечају 4 недеље послије првог огласа у „Српском Сиону“, а изабрани-а наступа службу 1. септ. по новом календару. Изабрани-а је у привременом својству.

Из сједнице м. шк. одбора српске вјероисповједне школе у Ст. Бановцима, држане 20. јуна 1904. год.

Мита Медић потпредседник.

СТЕЧАЈ.

26. 3—4.

Потписана општина треба једног учитеља и једну учитељицу за своју основну школу. Учитељу је плата 1200, а учитељици 700 К годишње, уз слободан стан и огрјев, и од спровода првом 3, а другом 2 К. Компетенти морају бити Срби православне вере. Рок стечају 1. августа 1904.

Поближи обавјештаји код потписане општине.

Српско православна црквено-школска општина у Дервенти 4. јуна 1904.

Предсједник
Јово Костић.

СТЕЧАЈ.

34. 2—2

На упражњено место учитеља српско-православне основне школе у Јозепову са платом 1000 К, за пофт. школу 80 К, у име паушала 20 К, за зиму сламе колико треба, особито леп и у добар стан, који се састоји из 3 собе, кухиње, јеларе, подрума, тавана, шупе, штале, пространа дворишта и баште. Узакоњена петогодишњица разуме се, и врх свега 80 К за перовођство.

Дужности учитеља уз појачке прописују шк. уредбе српских аутономних власти.

Молбенице снабдевене кршт. писмом, сведоџбом о способљењу и евентуално досадањем учитељевању и моралном владању треба послати до 1. (14.) августа о. г. местном школском одбору. Лична пријава узеће се у обзир.

Из седнице српско-правосл. шк. одбора држане у Јозепову (Тор. Јожефалва п. п. Турска Кањижа) 20. јуна 1904. године.

Јоаким Сувајџић
м. перовођа,

Стева Нинчић
м. предсједник.

СТЕЧАЈ.

2—3. 31

Расписује се стечај на *двадесет* места у семеништу манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1. крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере и да 12. годину узраста није прешао.

2. школска сведоџба, да је основну школу бар с *добрим* успехом и похвалним владањем свршио, а уз то *има прикладан орган за појање.*

3. лечничка сведоџба, да је телесно и душевно потпуно здрав и да је против богиња накалемљен.

4. сведоџба сиромаштва.

Првенство имају *сирочад*, а потом деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семеништу бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а дужни су полазити дољу гимназију у Карловцима, а потом курс монашке школе.

Родитељи, односно старатељи изабраних питомаца имају после избора потписати ревера, да ће се изабрани питомац после свршених наука *посветити монашком чину*, у противном пак случају, да ће родитељи, односно сам питомац потрошени на њега новац потписаном Патронату накнадити.

Инструиране молбенице морају се поднети до 1. (14.) августа 1904. Његовој Светости Г. Георгију Бранковићу патријарху српском, као председнику патроната, када ће се избор обавити, а изабрани питомци благовремено известити, када имају Патронату лично предстати.

Умољавају се господа свештеници и учитељи, да стечај овај у народу разгласе.

Из седнице Патроната монашке школе, држане у Карловцима 19. јуна (2. јула) 1904. г.

Председништво Патроната.

СТЕЧАЈ

2—2, 33.

На темељу одлуке прав. срп. св. архијерејског Синода од 29. нов. 1903. овим се отвара стечај ради попуњења стипендијског места са год. 1200 круна, установљеног у §-у 103. одс. III. прев. кр. наредбе од 10. авг. 1868. за изображавање професора богословије.

Компетовати на ову стипендију могу свршени прав. срп. богослови, који имају исказати осим тога, да су здрави и сиромашнога стања.

Декретом ће се одредити, где ће питомац имати наставити и довршити прав. богословске науке као и обвеза у погледу на службовање по свршетку наука.

Ваљано инструјисане молбенице треба поднети потписаном митрополиту и патријарху најдаље до 1|14. августа 1904. год.

У Карловцима 23. јуна 1904. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. К 528|613 ex 1904. 2—2 35.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију V. разреда у *Платичеву* до конца месеца јула о. г. по ст. кал., с тим, да до тога рока компетенти имају своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. јуна (4. јула) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

М 280 ех 1904. 23 8—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској задужбини пок. Јована и Марије Трандафилова имају се попунити почетком школске године 1904/5. пет места питомачких, свако са стипендијом од годишњих 1000 К.

За питомца ове задужбине може бити изабран, без разлике народности, само онај припадник Аустро-Угарске монархије, који је источно-православне вере, који је сиромашан и здрав и који је бар нижу гимназију са одличним односно врло добрим успехом и добрим владањем свршио.

Од горе споменутих упражњених места четири места су одређена за питомце родом из Ердеља под напред истакнутим погодбама.

Молбенице ваља поднети на избор овлашћеном потписаном православном српском митрополиту патријарху најдаље до 1. (14.) августа 1904. г., а уз молбеницу ваља приказати 1.) крсни лист; 2.) школску сведоџбу од последње године; 3.) сведоџбу од надлежне политичке власти (није довољна само потврда општинског поглаварства) о имовном стању, у којој ће бити тачно наведено, какав иметак (са ознаком вредности) и приходе имају родитељи молитељеви евентуално сам молитељ; најпосле 4.) лечничку сведоџбу, у којој ће се нарочито имати истаћи и то, да ли је и с каквим успехом молитељ каламљен у своје време против богиња. У молби ваља рећи, камо да се достави одлука са списима после поделе стипендија.

У Карловцима, 1. (14.) јуна 1904. год.

Георгије
патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и на целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

24—14 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 432. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 15

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у суботу 31. јулија 1904.

ЗВАНИЧНО.

Његова Светост, Преузвишени Господин *Георгије*, патријарх српски, благоизволео је декретом од 7. (20.) јула о. г. поставити ректора богословије, протопрезвитера ставрофора Јована Вучковића, за привр. управитеља православног српског богословског семинара, који се на основу штатута, установљеног у седници св. архијерејског Синода од 1. (14.) децембра 1903., почетком 1904/5. школ. године у Карловцима отвара.

Његова Светост, Преузвишени Господин *Георгије*, патријарх српски, благоизволео је декретом од 7. (20.) јула о. г., а споразумно са преосвећеном господом епископима, поставити за привременога професора у православном српском богословском училишту у Карловцима, патријаршког протођакона дра Викентија Вујића.

НЕЗВАНИЧНО.

Евгеније Јовановић
епископ карлштатски
од 1839. — 1854.

Д. Р.

У „*Поменику*“ г. Милана Ђ. Милићевића, налази се на стр. 205—208. у кратко написан животопис Евгенија Јовановића, епископа карлштатског.

Како ми имамо опширнији животопис Евгенијев, што га је он сам написао на немачком језику 28. Децембра 1837.; то ћемо га по њему навести до тога доба, а од тога доба по другим изворима.

Исти је животопис Евгеније написао тадашњем епископу будимском Пантелејмону Живковићу, и то поводом сумње, да га повоизабрани митрополит Стеван Станковић не ће хтети ставити у кандидацију за епископа карлштатског, и ако је на његову препоруку и заузимање 17./29. Јунија 1837. именован био за администратора карлштатске епархије.

Та бојазан Евгенијева породила се у њему с тога, што су га његови непријатељи код митрополита Станковића оцрнили, како је он као посланик на сабору 1837., и ако је дао свога гласа за Станковића, индиферентан био, те би му свеједно било, био ма ко изабрат за митрополита.

У поменутом животопису рече Евгеније за себе ово.

Рођен сам у Голубинцима 1802. По свршетку српских школа у месту и немачких у Ст. Сланкамену, дошао сам 1815.

у Карловце у II. разред гимназије, коју сам свршио са одликом, а два најстарија разреда као први еменент-одликаш.

По свршетку гимназије, свршио сам са одликом богословију у Карловцима и то као први и други еменент.

По свршетку богословије отправљао сам 3 месеца учитељску службу у Карловцима, од куда сам на препоруку покојног митрополита Стевана Стратимировића отишао у В. Бечкерек за професора I. и II. латинске школе, где сам подруг године обучавао децу на задовољство магистратово и школске управе.

Захваливши на служби, свршио сам философију и права, те сам по свршетку права 13 месеци практиковао код адвоката темишварског Мојсија Поповића.

1826. постави ме митрополит Стратимировић за више нотара, а у јесен за фишкалног адјункта код вршачке конзисторије, које сам службе на опште задовољство пуне две године отправљао и вршио дужности фишкалске, ког у то време није ни било.

1828. постави ме митрополит Стратимировић за регистратора у својој митрополијској канцеларији. За 14 месеци средио сам у митр. канцеларији сва акта и регистрирао од 1817.—1829. и уредио митр. архиву.

Децембра 1828. промовисан будем на пештанском универзитету за адвоката и добијем диплому.

Напослетку склоним се по наговору да 1829. ступим у калуђере и митрополит Стратировић прими ме за дворског калуђера и постави ме за професора богословије у Карловцима, где сам пуних 7 година све до смрти Стратимировићеве све предмете предавао, а међутим сам за време болести митрополитовог секретара, његове дужности вршио.

Јулија 1830. постави ме Стратимировић за конзисторијалног нотара, те сам за три године у том звању, не само текуће протоколе конзисторијалне него и из пређашњих година несвршене превео на латински, и послао их намесничком већу.

Циркуларни протокол и протокол за наредбе, који су запуштени били од 1792., допунио сам,

1833. рукоположен будем и произведен за сингела а за тим за протосингела, а Новембра 1834 произведен буде за архимандрита раковачког.

За време мога бављења у Вршцу и Темишвару научио сам романски, толико, да разумем св. јеванђеље на том језику, а могу и служити и доста добро говорим; мађарски сам толико научио из граматике, да сам 1825. превео „Magyar polgari Tör vény“; старо-грчки сам од вашег преосвештенства и професора Руми-а научио, да могу цео нови завет превести. Да знам црквено-славенски, немачки и латински, то се по себи разуме.

Као професор богословије у Карловцима, написао сам српску граматику и канонично право гр. н. у. цркве на славенском језику, које износи на 50 табака.

1835. 19./31. Октобра предложен сам био од митрополита Стратимировића на трећем месту за далматинског епископа, а 10./22. Јулија 1836. па прво и само ја предложен будем Његовом Величанству за исто место.

1837. предложио ме је садашњи митрополит Станковић за администратора управљене карлштатске епархије и ако на друго место, но био је тако милостив, да ме је како председнику дворског војеног савета грофу Хардегу, тако исто и бану барону Влашићу, шта више и самом надвојводи палатину у приватним писмима препоручивао ме, да ме је Његово Величанство 17./29. Јунија 1837. именовати благоизволело за администратора карлштатске епархије.

Августа 1837. кренем се за Плашки, камо сам стигао 12./24. и у њему остао до 18./30 Октобра и. г. Како сам се по налогу администратора митрополије Станковића, дао бирати за народног посланика за народни сабор, што је била моја несрећа, јер осим два свештеника из карлштатске епархије, што гласасмо за Станковића, остали сви гласаше за Рајачића, чиме допадох у немилост његову, те сам данас несретан човек.

Ја сам се у Плашком као администратор показао достојан највише милости, јер не само да сам више пути говорио у цркви,

него сам и све конзисторијалне седнице које довршио, које у течај ставио, и то без да сам имао секретара или нотара.

Многи су народи посланици по избору митрополита, без мога знања митрополита Стефановића молили, да мене а никог другог не поставља за епископа у карлштатској епархији, *но то је све узалуд.*

За мене би, као превишње постављеног администратора била срамота, коју не бих сам могао преживети, кад бих сада, пошто сам се у Хрватској добро владао и ни у чему нисам погрешио, опет у свој манастир к пређашњем нераденом животу повратио, други пак архимандрити, који су млађи од мене у чину, и гдекоји само гимназију свршили, гдекоји филозофију, а ни један није цензуру положио, као што су, Платон Атанацковић, Нахомије Јовановић, Самуило Маширевић, Стеван Поповић, с којима се у сваком погледу могу мерити, само због тога, што су ревни били при последњем избору митрополита, да ме обиђу — претеришају — и да епископ постану.

Ако сам у овој молби *и једну реч* неистиниту рекао, готов сам платити својом чашћу и животом.

Молећи Вас, да се при престојећем избору епископа, за мене заузмете — —".

Да л' је заузимањем епископа Пантелејмона Живковића, митрополит Стефановић пристао на то, да стави и Евгенија у кандидацију, или је то Стефановић од своје воље учинио, доста то, да је Евгеније био изабрат за епископа Карлштатског, 10. Септембра 1839. био је произведен за епископа, а инсталисан 11. фебруара 1840.

Како у поменутом животопису Евгеније не наведе месец и дан свога рођења; то смо се обратили с молбом г. пароху голубиначком Дамјану Прерадовићу, да нас извести: кад је Евгеније рођен.

Исти је био тако добар, те нам послао следећи драгоцени одговор — на чему нека прими нашу благодарност — ког у целини наводимо:

Шта сам сазнао о пок. Јевтимију, а касније Евгенију Јовановићу владици горњокарловачком?

1.) Његово крштено писмо гласи:

„Родисѧ мла҃дѣнчь пола мѫжескаго, мѣца Фе҃вроуа҃рїа дне 19. лѣта предположеннаго (1802.). Отца҃ мла҃дѣнца Григорїа Шнаидерѣ, мати же Ангелина житєлїе Голѫбинчакїй. Крѣстисѧ и Мѵ҃ромь сѣтымь помазасѧ чрезь мене Іерея Марка Ѳу҃дѣчьа пароха церкве сѣтаго введенїа вь Шанцѣ Голѫбинцѣ сѵ҃щїм: Мѣца и дне подѣ лѣтомь положеннаго. И дано бысть ко сѣ: крещенїй мѣцѣ имѧ: Ѳу҃дѵмїй.

Воспрїемникь бысть Ѳеодоръ Николичь Іакша житель голѫбиначкїй."

2.) Отац владике Евгенија био је „Compagnie-Schneider" у млађим и зрелијим данима својим, те је и познат био у свом селу под именом „Глиша *шнајдер*". Тај је придев био тако отео маха, да је ретко ко и знао да се он зове Јовановић, па је ето чак и у протокол крштених ушло у место правог презимена придевак „Шнајдера". Међутим у домовном протоколу на стр. 125. стоји под бр. 130. да је к. бр. 171. власник био *Григорије Јовановић*, који је имао жену по имену: Ангелину и сина Јевтимија, који је рођен 19. фебр. 1802.

Приповеда се, да су на Глишу Шнајдера наишдали више пута лопови, мислећи да у њега има новаца, јер му је син „велики господин", па му је то толико дозлогрдило, да се најпосле одважио и г. 1845. одселио у Ириг, а своју кућицу у Голубинцима прода. (Данас је та кућица у рукама иновераца).

3.) Глиша је умро у Иригу 1847. или 1848. г. и сахрањен у порти св. Теодоровске цркве; има камен узидан уз цркву одмах чело олтара и на њему натпис.

4.) Глиша је родио с Ангелином, која је родом из граничарске куће Бошњаковић прозване Ниниковић из Голубинаца (к. бр. 87.), више деце и то су:

I.) *Софија* (Соса) удата била у Војку за ковача Димитрија Ковачевића, с којим је родила садашњег пароха (у миру) Николу Ковачевића.

II.) Јевтимије — Евгеније. —

III.) *Неранца* (Нера); била најпре удата у Ср. Карловце за неког Сланкаменца, с којим је родила два сина и то: Лазара и Петра. Лазар је умро као парох прогарски; а Петар је био симиџија у Карловцима. — Као удовица преуда се за неког Димитрија

Димитријевића економа у Ср. Карловцима, с којим је родила кћер *Софију*, попадију пок. поп-Петра Смиљанића пароха из Неготинаваца, код које је и умрла.

IV.) *Петар* (рођ. 16. марта 1812). Умро као Др. медецине у манастиру Раковцу, где му је био брат Евгеније архимандрит и сахрањен код капеле; крст му је одмах код врата с леве стране.

V.) *Персида*. Била је удата за поп-Ђуром Јовановићем парохом Угриновачким, с којим је родила сина *Лазара*, који је у парохији наследио оца, а био ожењен ћерком капетана Жегарца из Шајкашке, а унуком патријарха Рајачића.

VI) *Ана* (рођ. 21. апр. 1815.). Удата била у Карловце за потоњег куликог пароха Стефана Милошевића (венчана 1834. 18. фебр.) с којим је родила три сина и то: *Светозара*, негда пароха Беочинског; *Јевтимија* штампарског фактора негда код Емила Густава у Будимпешти и *Теодора* сада благајника општ у Голубинцима. Ана је умрла и сахрањена у селу Беочину.

VII) *Јоаким* (Аћим) близанац Анин (р. 1815. 21./IV. умро у Голубинцима као свршени богослов 10. нов. 1836. г.

VIII) *Екатерина* (Ката) рођ. 3. дец. 1817, а удала се г. 1838. за Ђуру Обрадовског негдашњег пароха у Крстуру (код Сегедина), где је и умрла.

IX.) *Гаврил*, који је рођен 10. јула 1820. свршени правник, био за бахове системе: „Kreisgerichts Adjunct“. Био је зет пок Стевана Брановачког, а отац † Душана Јовановића адвоката из Н. Сада и пок. Дра Милутина Јовановића, негда физикуса Земунског. — Гаврa је умро у Сенти.“

На молбу нашег брата Илариона, управљену проти Николи Беговићу, пароху карлштатском, да му што више каже за епископа Евгенија, исти му је 4. Јулија 1887. послао следећи одговор:

Владика Јевђеније Јовановић. — Родио се је покој. владика Јевђеније Јовановић у *Голубинцима* у Срему. Отац му је био *чизмар*, (?!) бар овако сам ја запамтио од њега.

Јевђеније дошао је на Епархију нашу после пок. Лук. Мушицкога, мислим још одмах 1837. године, држао је испит са богословима те године у јесени. Инсталиран је као владика у цркви карловачкој 11. фебруара 1840. Мандатар митрополитски био је Архимандрит Шишатовачки Пахомије Јовановић, а Praeses ц. кр. фелдмаршал лајтнант барон ☩ Валдштатен. („Слово“ покојниково приликом инсталације говорено имам још наштампано.)

Умро је Јевђеније по протоколу умирајућих (овће) 1854. Септ. 2/14. *у 12 часова поћи.* Сахрањен је на гробљу српске општине (овће) 9./21. Септ. 1854. *у 4 часа по подне.* Архимандрит Гервасије Петровић Гомирски саранио га је.

Од *срдобоље* умро је, стоји у протоколу. Било му је *63* године, овако стоји записано. У *гробници* заједно са Мушицким почивају и његове кости.

Јевђеније сједио је у *Плашком* све до године 1848., а ове године преселио се је са свим у Карловац. *Богословију држао је.* Сам је долазио на час и предавао је клиричима. Клирике је држао у строгом запту. По ноћи знао је изненада банути у наш „конвикт“, те нас је бројити знао на креветима, ако смо у то доба већ спавали. У цркви нас је строго пазио; а долазио је у цркву редовно. (Нема братије. . .).

На сокаку испред двора владичина морали смо капе скинути. Метанисати морао му је сваки клирик, и свештеници без обзира на старост. . . . На сокаку послије кише овако на влази, гледао сам свештенике ићи метанишу пред владиком. Поред владике није смио ићи попо, па ни прото, него неколико корака иза њега. За трпезом н. пр. у гостима свештеник није чашом смио кућнути у владичину чашу, него је само пољубио руку владици. У рукавицама није поп смио изићи пред владику. — Строго је пазио поповску униформу.

Овако како је деспота био, такови је био као стршен осјетљив од превласти државније власти. Автономан владика бјеше до суверености. На отуда љуте борбе са државном власти. Ово су владици замјерали размажени ђенералићи и које какови загрепски јежовити у солдачкој униформи, а и како да се не срде на то чудовиште од владике, када су милитарци привикнули

било да кандидирају попове на парохије, а владике су само давали своју фирму на то. Примјер познајем из пакрачке дијецезе са неким поп *Аврамом Теодоровићем*, и капеланом Теодором Соларићем, које је дотична Регимента кандидовала. Ово је датирано 1855. године код ц. к. „Губерније“ у Загребу.

Нарочито знам сам од себе живи примјер. Тако Генерал команда у Загребу каприцирала и бијаше да не да, да се ја инсталирам на парохију Петриньску. На то владика 1849 загрми њима овако: „Па све да сам Беговић главом пристане, ја ћу њему објесити о врату фискалну акцију, а не ће премјештен бити на другу парохију“.

Грозно је ратовао владика за очување своје и свога свештенства части и угледа. Одмах се је тужно код ратног министарства у Бечу на сваку напаст и црну пакост.

Српска школа, црква, свештенство, општина, једном ријечи *Јевђеније је оличени народ српски!!* Његово доба цијело од некијех седамнаест година дана, ово је свијетла тачка у историји нашој! О Мушицкоме, своме претшаснику, говорио је Јевђеније као „о живоме свецу“ — „о другом светом Сави“.

Заслуге су Јевђенове за *нас* бесмртне. Мане су му избројане од сваке руке: највјерније је у томе да је парохије продавао. *То је у опште истина, ма ја од себе могу казати опет баш противно. Мој отац никада му није ништа плаћао за мене, нити за своја два зета. Ни ја не дадох никада ни пребијене паре.*

Он је мене наводио на књигу нашу. Овако писаше он мени: „Ево шаљем каталог за куповање књига“. Свагда ми је исправљао мој рукопис и куражио би ме. Моја књиж. дјела похваљивао је и одобравао.

Јевђеније штампао је дјело своје „О сѣдѣхъ церковныхъ“, и „Славинску Граматику“. Ово је познато.

(Наставиће се.)

Радња Архијерејског Синода 1776.

Превео с њемачког

А. Г.

(Наставак.)

Записник

петнаесте седнице, 17. октобра 1776. год. држане.

Данас су епископи предали ц. и кр. комесару у 4. седници од 27. септембра наложено, и 10-ог овог месеца пожурена три инвентара о неприкосновеном иметку митрополије, а уједно предадоше и од њих потписану спецификацију оних ефеката, који ће се продати.

После тога нареди ц. комесар, да се та три инвентара, од којих *први* садржи praetiosa, realia et mobilia за употребу митрополита; *други* садржи црквене потребе, а *трећи* библиотеку, препишу на чисто, да се од сваког по два равногласна примерка направе, од којих један да потпише митрополит и сви епископи са народним секретарем, а други примерак да потпише царски комесар са актуарем, те да се један примерак високој ц. кр. илирској дворској депутацији пошаље, а други примерак да се уручи асистентима митрополије.

За продају оних предмета, за које је решено да се имају продати, одређује ц. комесар јавну лицитацију за 4. дан идућег месеца новембра и наређује, да се тај дан саопшти илирској комисији у Осеку, суседним војеним властима, земаљској администрацији у Темишвару, жупанијама и слободним краљевским градовима.

Наређено је међу тим, да се ствари, које ће доћи на продају, претходно очисте и да се сместе у једну собу, где ће се лицитација одржати, пре тога пак да црквене сребрне утвари процене епископи, а остале пак стручњаци из Новога Сада или Петроварадина.

Даље напомиње ц. комесар, да су за одржање ове наређене лицитације нужне следеће личности:

1. једно свештено лице, као рачунарски асистент.

2. народни секретар или који други, као митрополијски мандатар, који ће обојица имати примити повац, што од лицитације утече,

3. Синодски актуар са једним канцелистом, који ће у једној рубрици спецификације бележити своту процене, а у другу постигнуту цену.

4. један извикач.

Пошто ће се новац, који утече, употребити на корист народа, то ц. комесар наређује, да се сав готов новац прикупи и на прилод уложи, међутим да се пријави, да ли ће се тај новац in fundis publicis, или уз довољну хипотеку на зајмове употребити, те да се превишње решење у том питању сачека.

Пошто ће цео новац што утече, имати припасти неприкосновеном фонду, предузет је сумаран рачун тога новца, и нађено је да има и неких актива, и то код наследника Јована Авакумовића у Пешти и код арадске дијецезе. У погледу пештанског потраживања обшашао је Синод, да на рачун неприкосновеног фонда предузме пут процеса, што се има превишњем Двору пријавити. У погледу пак дужника из арадске дијецезе пријављује присутни епископ арадски, да су ради утеривања тражбина превишња упутства издата дотичним жупанијама, и да исте свој посао већ врше. На што царски комесар томе епископу наређује, да тај новац, чим утече, у фонд неприкосновеног иметка у готовом припошље.

На крају данашње седнице препоручује царски комесар Синоду: 1-о да се пожури са израдом манастирске дисциплине, 2-о да преда дедукцију због Нерадина и Банковаца, 3-е канонске разлоге за закључак Синода у погледу забране четвртога брака, 4-о да учини предлог, како би се готовина карловачког школског фонда и неприкосновеног архиепископског иметка, према превишњој одлуци, плодоносно уложити могла.

Записник

шеснаесте седнице, 21. октобра 1776. год. држане.

Пошто је данашња седница одређена за читање 65. §-а нацрта за регуламент, који је остао in suspenso, то је исти §. у целости прочитан, пошто је претходно адјустиран записник прошле седнице од 17. октобра, а пошто исти §. говори о уважању тривијалних школа, то царски комесар тражи од Синода модалитете, како би сваки епископ у својој дијецези могао ова наређења за тривијалне школе спровести, пошто је сваком епископу најбоље познат положај појединих општина и састав парохија њихових, на што Синод примети, да му је за овај предмет нужно времена, и да им се садржај овога §-а о тривијалним школама саопшти, и молише да им се и цео пројект изда, што је одмах и учињено с тим, да га у своје време имају вратити, чиме је данашња седница закључена.

Записник

седамнаесте седнице, 26. октобра 1776. г. држане.

У данашњој седници саопштена је Синоду превишња одлука на први синодски записник од 23. септембра о. г. и то на следећи начин.

1-о свима архи. и епископима је дозвољено у Синоду појавити се у њиховој правој епископској одори са камилавком, без да при гласању морају камилавке скидати, но Њено Величанство не сумња, да ће епископи комесару, који њену освећену особу представља, увек дужно поштовање одавати.

2-о дозвољава се, да се на тако зване поштанске дане седнице не држе, али под условом, да сваки (епископ) мора те поштанске дане употребити на извршење својих осталих послова и на поднашање траженых извештаја.

3-е Њено Величанство не жели митрополита у случају неочекиваних болести пословима да оптерети, тим мање, што је он у разним концертацијама о већини тачака новога регуламента већ у Бечу саслушан.

У случају болести ће дакле у синодалним седницама место митрополита, најстарији епископ заступати и глас овога ће се потоме двоструко рачунати.

4-о на исти начин дозвољава Њено Величанство, да сваки епископ, који оболе, може свој глас на другога пренети, у коме случају се глас сваког таког овлашћеног епископа двоструко рачунати има, но пуномоћ се мора увек писмено издати, и протоколу на писмено приложити.

5-о дозвољава Њено Величанство, да народни секретар може синодалне записнике српским језиком водити, но налаже Њено ц. кр. Величанство, да се на крају сваког записника увек на немачком или латинском језику дода, да је овај записник са записником актуара у свему сагласан, да га потпише архиепископ и епископи, најпосле и ц. комесар са актуаром, а потом се сваки немачки записник, који се двору шаље, има са потписом комесара и актуара, има у препису предати архиепископској регистратури.

6-о Њено Величанство не налази за сходно, да се архиепископ и епископи због сваке тачке синодалних расправа још и засебно састају и договарају, јер се тиме рад Синода одуговлачи и епископима одузима време, да још при добром времену у своје дијецезе и резиденције врате. Осим тога не могу се дешавати ствари, које епископима нису и онако већ познате, и које се и без посебног саветовања решити могу; најзад

7-о што се тиче подношења оригиналних докумената, Њено Величанство ослобађа Синод од тога, но имају се тачно видимирани преписи, са потписом комесара и актуара, подносити.

Сви чланови Синода тронути су дубоко оволиком владалачком милошћу и изричу своју најдубљу благодарност.

После овога пожурује царски комесар поново предлог за добро Нерадин и Банковце, и пита епископе у погледу нове школске системе, каквим начином мисли сваки од њих те нове школске установе у своме крају увести?

На што ови одговорише, да је овај, у 65. §-у новог регуламента наведени систем додуше користан и спасоносан, али моле за дозволу, да у највећој понизности смеју на исти ове примедбе учинити.

Ad Num 1 mum овога 65. §-а тешко им пада, да се њиховим вернима ставља у дужност, да децу у оним местима, где немају своја пароха, морају у католичку школу слати. Наводе, да није изведљиво ако се сравни 18. и 23. тачка са 1. тачком овога §-а, јер 18. и 23. тачка јасно прописује, да се поучавање деце у несједињеним школама састоји поглавито у читању штампаном и писаном на народном језику, у писању, учењу обичних молитава, појања и црквеног правила, а то су све предмети, којима католички учитељ децу није кадар научити, јер не познаје ни штампу ни писмо српског језика, ја коме је и катихизис састављен, а незна глагољицу* ни читати, а камоли да је кадар децу у истој обучити.

Цео Синод моли с тога, да се шиљање деце у католичку школу не пропише обавезно, но да је произволно, и да се деца, тек када науче глагољицу читати и писати, шаљу у католичку школу. Царски комесар одговорио је на то, да он не увиђа оправданост ове молбе, јер ће деца у католичкој школи ипак нешто научити, а боље је и нешто научити, него ништа само зато, што у месту нема несједињене школе. Осим тога је страховање њихово са јасном садржином 3. тачке већ унапред одстрањено.

При крају ове прве тачке подноси Синод поново препонизну молбу, да деца полазе најближу несједињену школу, а сједињене или католичке школе да могу по вољи родитеља похађати.

Пошто се у 10. тачци спомиње директор школа, а не каже се које вере мора бити, то Синод моли, да директор школа има бити, као у тамишком Банату, и у свима осталим дијецезама, човек грчко-источне вере.

Ad Num 22 dum признаје Синод с благодарношћу бесплатно раздељење катихизиса, и изјављује топлу жељу своју, да се и у будуће не уводе и не употребљују друге школске и црквене књиге, осим које је Синод претходно испитао и одобрио, те их по томе Њено Величанство прописало.

Код 30. тачке, којом је епископима наложено, да школе годишње једанпут прегледају, моли Синод, да се ова визитација епископима не стави у дужност, пошто неки од њих нису кадри ни годишње каноничне визитације по дијецезама својим обавити.

Пошто је ово све расправљено, то ц. комесар поново позива Синод, да му сваки епископ саопшти модалитете, по којима

* Из овог се види, да наши епископи 1776. нису знали шта је глагољица, а шта ћирилица. Уред.

мисли нови школски систем у своме подручју применити. Но епископи одговорише, да без договора тај налог нису кадри овде у Карловцима извршити. Моле, да им се остави времена да оду својим кућама, да све околности и прилике тачно испитају, и по томе ће бити у стању саставити подробан нацрт о томе, који ће по том своме митрополиту ради даљег поступка поднети.

У погледу 4 парохијска протокола, које по 32. §-у новог регуламента сваки поп мора водити о крштавању, о смрти, о венчању и о исповедању верних, напомињу епископи, да су после подробнијег размишљања дошли до тог уверења, да је штампање табела за исповеднике сасвим излишно, јер се такове табеле само пишу. Напомињу, да је три протокола, и то од сваког по 100 табака довољно.

Вршачки или карансебешки епископ иште 200 примерака на влашком, 70 на српском, арадски епископ 12 на српском, а све остало на влашком, темишварски епископ 245 на влашком, а 79 на српском језику.

У ту сврху предадоше три споменута епископа овде приложени формулар на влашком језику, док сви остали епископи изјављују, да ће само српске ексемпларе употребљавати.

Царски комесар напомиње, да би се услед редукције протопрезвитерата, имала о истима са свим нова табела сачинити, уз примедбу, колико парохија којему припада, те да се та нова табела као додатак прикључи новом регуламенту.

Најпосле споменe царски комесар Синод, да му 1-во преда већ више пута поменута три инвентара, и 2-го да му саопшти места, у којима би се капитали карловачког школског фонда и архиепископских неприкосновених добара плодоносно уложити могли.

Тиме је данашња седница завршена.

(Наставиће се).

Говор

пароха *Владимира Милутиновића* из Бршљанице, држан на свештеничком збору протопрезвитерата северинског, дне 22. јуна (5. јула) ове године у Великом Грђевцу.

(Свршетак)

У комплекс питања о дотацији нашој недвојбено спада и питање о мировини свештеничкој и свештеничких удова и сирота. Питање о мировини свештеничкој и данас стоји отворено и нерешено, тако да свештеник после 30, 40 па и 50 година ревне службе одлази у мир horribile dictu без мировине, с милостињом неком, односно у мир и не иде знајући, да се с милостињом том не може ни живити ни умрети, него у старачком маразму падајући вршећи службу своју до задњих граница. Док је сабор наш од 1892. „мировинском уредбом за народно-црквене чиновнике и професоре" скинуо боре са забринута чела њихова, осигуравши им заслужену мировину и опскрбивши им породице; дотле за парохијско свештенство пропусти мировинску уредбу донети — а да ју је донео, сигурно би и потврђена била, као што је и тадашњи кр. угарски министар-председник барон Банфи у допису своме од 11. јула 1895. рекао, да мировинске уредбе у опће не стоје у органичној вези са црквеним уставом, те уважање истих у живот не наилази на тешкоћу — него узаконивши за парохијско свештенство дужности, а не давши им права, донесе једино мировинску уредбу за сиротице и удовице свештеничке. На каква је разлика и међу те две уредбе! Чиновничко-професорску мировинску уредбу провејава брига и скрб родитељска, а мировинску уредбу наших удовица и сирочади само ледена дужност, а о нама ни збора осим напрћења терета на и онако слаба плећа. У потврду ових мојих навода нанећу пред Вас прегласна господо компаративно неке параграфе обеју ових уредаба са својим примедбама.

Подвргнимо критици најпре прелазна определења и једне и друге уредбе, која само за прве дане њихова живота важније, па ћемо на првом кораку видети различиту бригу legislatora сабора, за народно-црквене чиновнике и професоре, те парохијско свештенство, за оне већу за ове мању. Законодавац се брине, да мировински фонд народно-црквених чинов-

ника и професора одмах у живот ступи, па за то у прелазној одредби доноси §. 34., којим се узаконује, да сва дотле прикупљена писарија т. ј. писарничка пристојба од хипотекарних зајмова, који се из народно-црквених фондова издају, уђе одмах у тај мировински фонд и постане његовим сопственим делом. То је похвално, тај мировински фонд долази одмах до извесног капитала; но пошто тај капитал још не би био довољан, да подмири све доспеле мировине, доноси сабор други пасус §. 34. којим нормира да се у тај фонд има уносити: „размерна годишња субвенција према расположившим средствима из народно-црквеног неприкосновеног и клирикалног школског фонда“. Видимо дакле у овом §-у позитивно законско наређење.

Упоредимо са §-ом овим §. 31. прелазних определења мировинске уредбе свештеничких удовица и сирочади, који о истоме као и горе наведени §. говори и који гласи: „да се унапреди устројење мировинског фонда и док исти не достигне ону висину, да буде у стању све доспеле мировине сам потпуно подмиривати, даваће му се *по могућности* годишња субвенција из народно-црквеног јерархијског фонда...“ Шта видимо дакле? Тамо „размерну субвенцију према расположивим средствима“, а овде танко и несигурно „по могућности“. Тамо субвенцију из два фонда, а овде из једнога. Тамо редовно унашање пристојбе писарничке од хипотехарних зајмова, који се из народно-црквених фондова надају (§. 31. б. и §. 34. М. У. за ч. и проф), а овде ништа, као да свештенство ни у минималној мери не партиципира у правима на ту писарничку пристојбу и фондове неприкосновени и клирикално-школски! Но да ко год не би помислио, да је речена писарина богатела, читам само из „Извештаја о стању српских народно-црквених закалда за 1902. год.“ који при руци имадем, да та писарина по табели прихода износи 2913 К 97 пот., по чему видимо колико вреди имати ову писарину као редовни годишњи унос, и за колико је размерно ускраћен наш мировински фонд.

Из прелазних одредаба упоредићу још два параграфа. §. 36. ч. и проф. М. У. у ставу првом налаже, да чиновници и особе учитељског звања, које, ова уредба кад у живот ступи, у служби затече, имају одмах почети у мировински фонд... уплаћивати $^1/_4$ своје у §. 6. назначене редовне плаће, и морају ту $^1/_4$ потпуно уплатити у течају једне године дана“. Што се пак тиче плаћања камата на те улоге, говори пасус 3. истог §-а ово: „осим тога обвезан је сваки чиновник и свака особа учитељског звања (дакле и они, које је ова мировинска уредба у служби затекла. Пр. Г.) да за све остале године свога активног службовања, *које следују пак прве уплаћене четвртине* још по 2% својих редовних берива у месечним оброцима уплаћује у мировински фонд“. У каквој опречности с овим стоји односни §. 27. прелазног определења мировинске уредбе за свештеничке удове, казаће нам сам текст тога §-а, који гласи: „сви ожењени свештеници... удовци са малољетном децом, које ова уредба у животу затече, дужни су у редовне чланове овога завода ступити, те они, који су 40. годину живота прешли, дужни су на свој улог уједно и *камате 6% уплатити, рачунајући од навршене 40. године*“. Дакле чиновници и учитељско особље почињу 2% плаћати годину дана иза ступања њихове мировинске уредбе у живот, односно по уплаћеној $^1/_4$ редовне плаће, без обзира на достигнуте године живота као што је и право, а парохијско свештенство дужно је било уплатити 6% камате на свој улог рачунајући од навршене 40. године тако, да је н. пр. онај свештеник с децом, којега је 21. август 1895. т. ј. дан промулговања ове уредбе у 50. години живота затекао, морао осим улога уплатити још и 6% камате на улог за 10 година унатраг. Док се је законодавац сабор код доношења §-а 36. чиновничко-професорске мировинске уредбе држао правног правила: lex posterior nequit trahi ad pacta praeterita, те чиновницима и професорима одредно уплаћивање 2% камате у напред, дотле је §-у 27. свештеничке удовичке мировинске уредбе дао повратну снагу. Тежина овог повратног плаћања 6% камата погодила је многог старијег свештеника из оних Епархија, које тада својег епархијског мировинског фонда неимадоше. Знам да их је под тежином том заболело заостављање свештенства иза нашег заслужног професорства и чиновништва, али factum infectum fieri nequit, што је учињено не може бити неучињено, браћа која споменуте године пређоше 40. платиће и у натраг, а нама не

остаје него да јавно пожалимо запостављање свештенства и да ова гравамина прелазних опредељења мировинске уредбе наше у историју гравамина свештеничких вечног тужног спомена ради забиљежимо.

Ако тако стоји са прелазним опредељењима мировинске уредбе наше, друкчије је са опредељењима, која су још у пуној снази као правна норма обвезана за нас. Та опредељења т. ј. постојећу мировинску уредбу за свештеничке удове и сирочад морало би се безузетно легалним путем укинути, те за нас праведном заменити.

А зашто нас данас постојећа наша мировинска уредба не може никако задовољити, зашто смо принуђени једнодушно за укинуће њено глас свој дићи, видећемо преч. господо из овог што следи.

Парохијски свештеник је као члан удовичког мировинског фонда према §-у 8. горње уредбе дужан плаћати 6% годишње камате, од оне своте, коју је као главни улог уплатио, а чланови чиновничко-професорског фонда према §-у 31. своје мировинске уредбе плаћају само 2% од своје редовне плаће; свештеници су дужни у полугодишњим оброцима унапред уплаћивати, а чиновници и професори имају красну полакшицу, да своја 2% у месечним ратама уплаћују. Чиновник и професор (§. 31.) улаже свој главни улог у првој својој години службе у месечним оброцима, *дакле онда када већ и плату бере*, као што је то, узгред буди речено, и у већини мировинских уредаба земаљских и државних узакоњено, а по §§. 3. и 4. мировинске уредбе за свештеничке удовице једини је свештеник мазерна ексепција, који је *пре свога рукоположења* дужан у овај фонд положити известан број стотина, јер иначе свештеником и не може постати. Другим речма, сабор од 1892. год. узаконио је споменутим §§. ове уредбе, да је свештенички кандидат дужан оженити само девојку с миразом, од којег ће зависити да ли ће он хиротонији бити припуштен или не. Сва иначе добра својства свештеничког кандидата, потпуно задовољење каноничких услова, одличан успех у богословији, нису у стању до рукоположења довести, ако кандидат признанице о уплати улога није кадар преосвећеном дијецезану своме допринети.

На и ако свештенички кандидати пре рукоположења и то уједанпут уплаћују главни улог свој, и ако сами свештеници уздржавају мировински фонд удовица и сирочади својих без икакве писарине од хипотекарних зајмова; ипак свештеничке удовице, ако им муж пре једне године од дана уплаћеног улога умре, остају по §-у 14. без мировине, као и да нису свештеничке удове, као да њихова беда и сиротиња не тиште и њих и цео свештенички сталеж. Али осим овог кобног §. за прерано остале удове, виси као ледени облак над главама наших удовица у опште §. 22. који говори: „у случају да би се број умировљеника толико умножио, да камате и годишњи приходи не би довољни били за подмирење постојећих мировина... у том случају имаће се од сваке мировине сразмерно одбити оноликo, колико управа за потребно пронађе". Дакле још и могућност сразмерног одбијања код свештеничких удовица, а код чиновничких и професорских умировљеника тога нема, јер ни таког § нема. Па даље, свештеничка удова мора са својом децом мировину заједничку уживати (§. 17.), а удовица чиновника и професора, ако има најмање двоје деце, добија још за свако дете и васпитну припомоћ (§. 23.) и то $^1/_6$ своје мировине. Свештеничку сирочад дакако не треба васпитавати, зато им ни васпитне припомоћи не треба?! Као да овде читам параграфом узакоњену ону латинску: quod licet Jovi, non licet bovi.

Као карактеристичан пример за илустровање особите бриге и пажње, коју је сабор од 1892. године посветио нашем народноцрквеном чиновништву и професорству, и пример нерасположења према парохијском свештенству, нека послужи ово:

§. 22. мировинске уредбе за чиновнике и професоре говори: „...Мировина оне удовице, која се опет уда, обуставља се, али удовица има права или тражити за своју мировину у смислу горе речене установе отправнину, или мировину придржати, за случај ако изнова обудови..." Колико праведности, колико нежне хришћанске бриге за речене удове! И колико према овом тврдоће срца према нашим удовицама у §. 16. који гласи: „... ако се умировљена удовица преуда, престаје припадајућу јој мировину уживати од дана венчања, и наступају исту уживати малољетна, неухљебљена деца, ако их има". А ако их нема, при-

држава се наравно мировина у корист фонда. А где је овде отправнина? Где право резервисања мировине за евентуални случај поновне удовости?

Па даље, где је право антиципативног подизања мировине умировљеницима наше мировинске уредбе, онаково као што га имају умировљеници чиновничко-професорске мировинске уредбе (§. 12.)?

Свега тога нема, јер не беше једнаке мере за једнаку автономну браћу!

Но кулминацију свију повреда мировинских права наших, која би неминовно излазити морала из нашега сразмерно великог уплаћивања у мировински фонд, чини та околност, што је парохијском свештенству лично мировина ускраћена.

Драга браћо! Када сумирамо све горе изложено; када осећамо и јасно видимо сву мизерију дотације наше; када сазнамо за нашу незавидну запостављеност иза остале автономне браће: онда смо дужни по диктату љубави према св. цркви нашој, којој дотациони status quo проређује редове служитеља св. олтара, по диктату љубави према најближима нашима, према потоњим свештеничким генерацијама и најпосле према себи самима, дужни смо велим једнодушно и без оклевања потражити средства и начине, да се и наша дотација и мировине према захтевима овога времена у коме живимо и према социјалном положају, који заузимамо, једаред коначно и повољно уреди.

Ако је рад мајскога сабора био административне природе, очекује се у идућим заседањима саборским законодаван рад. — За та заседања спрема високославни саборски одбор наш, као што знамо, предлог о уредби за свештеничку дотацију, предлог за закон, који ће радити de nobis и који не треба да буде донесен sine nobis. А да би се при доношењу овога закона могле чути и у обзир узети и наше праведне жеље, ваља нам потражити од високославног саборског одбора публиковање реченог законског предлога, који ћемо бити дужни сви проучити, у опћу дискусију узети, своје мишљење о њему изнети, те тражити да се постојећа мировинска уредба укине, а нова, која ће и свештенике и њихове породице осигурати, донесе.

За то предлажем браћо, да се придружимо закључцима свештеничког збора протопрезвитерата сремско-карловачког, одржаног 27. априла (10. маја) о. г., те да ову резолуцију донесемо:

Р е з о л у ц и ј а.

Православно српско парохијско свештенство протопрезвитерата сјеверинскога, сакупљено на братске збору у Великом Грђевцу дана 22. јуна (5. јула) 1904. год. послије закључка званичног зборског записника, а на предлог пароха Владимира Милутиновића, једногласно закључује:

1.) Да се свештенство протопрезвитерата сјеверинскога са данашњег свога збора обрати високославном српском православном народно-црквеном Саборском Одбору са молбом, да изволи што прије публиковати предлог за уредбу о свештеничкој дотацији, који предлог за предстојећу саборску расправу спремио буде, како би се парохијско свештенство са тим предлогом могло за времена упознати, проучити га, те у интересу жељеног успјешног ријешења његовог, како би могло о том предлогу надлежним факторима саопштити своје мишљење.

2.) Збор православног српског свештенства протопрезвитерата сјеверинскога придружује се изреченој потреби и жељи збора свештеничког протопрезвитерата карловачког држаног 1904. год., да се послије публикације предлога за уредбу о свештеничкој дотацији, који предлог српски православни народно-црквени Саборски Одбор за предстојећу саборску расправу спремио буде, и уз претходно добивени благослов и дозволу Његове Светости, преузвишеног господина патријарха српског Георгија и надлежних Високопреосвештених г. г. Епископа, сазове општи збор парохијског свештенства карловачке митрополије, којем би збору био циљ, да тај предлог Саборског Одбора узме у претрес и о њему изнесе своје мишљење, односно да у питању уређења дотације парохијског свештенства у карловачкој митрополији изнесе своје мисли и захтјеве, те их у своје вријеме саопшти свима меродавним факторима.

3.) Да овај збор из своје средине изабере одбор петорице уважавши вирилно окружног администратора протопрезвитерата, којем ће бити задатак и дужност, да по претходно за то добивеној високој дозволи Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа Мирона, ступи именом онога збора у преговоре са од-

бором седморице свештеничког збора протопрезвитерата карловачког у погледу сазива и састанка општег митрополијског свештеничког збора, и у погледу свега што би са сазивом и састанком као и са радњом тога збора стојало у вези, и то одмах чим речени одбор седморице иницијативу даде.

4) Да се овај збор обрати српском православном народно-црквеном Саборском Одбору са молбом, да за предстојећу расправу српског православног народно-црквеног сабора изволи спремити и предлог за уредбу о мировинском фонду за парохијске свештенике, њихове удовице и сирочад у опсегу српске православне митрополије карловачке, којом уредбом би се имала замијенити и изван крепости ставити данас постојећа „Уредба о мировинском фонду за удовице и сироту децу српско-православног свештенства у опсегу српске митрополије карловачке“; а исту молбу да изволи подастријети предстојећем саборском заседању, ради његовог обавјештаја о овом закључку овога збора.

5.) Да овај збор позове сваког члана свога, да у сврху подмиривања трошкова, који ће са радњом одбора петорице непабјежно скопчани бити, приложи по 1 К у руке одборског благајника, којега одбор себи изабрао буде.

6.) Да би заинтересовани фактори и шира српска јавност о ширењу овог оправданог свештеничког покрета обавијести стећи могла, умолити све српске листове у митрополији карловачкој, да ову резолуцију из „Српског Сиона“ званичног листа православног српског Архијерејског Синода митрополије карловачке благохотно прештампати изволе.“*

Резолуција је једногласно примљена, а на предлог пароха Јоце Марковића одлучено, да се са односним тачкама резолуције и цео говор као мотивација одлуке високославном Саборском Одбору припошаље.

У смислу тачке 3 изабрани су у одбор петорице пречасна господа: Светозар Грубач, Сава Теодоровић, Јоца Марковић, Михаил Соларић и Владимир Милутиновић.

---

* Умољавају се поштовани листови у митрополији карловачкој, да ову резолуцију благохотно прештампати изволе.

Не слуша нас!

Д. Р.

Од како је код нас кр. рескриптом од 10. авг. 1868., пресађеним из лутеранске цркве у нашу цркву, наш народ добио знатног удела у управи црквеној; није напослетку ни чудо — поред његове бурне природе —, што је код нас често бивало и има повике на наше поједине архијереје.

А бивало је и данас је повика на архијереје само онда, ако који од њих не ради онако, како би то желила поједина политична странка, односно уредници појединих листова.

За доказ ове наше тврдње, могли бисмо навести много примера, из којих би се видело, да је до сада толико и толико наших архијереја нападано без икакве кривице, а напротив многи су уздизани и хваљени и ако су заслужили највећу осуду.

А то је све чињено на партијских обзира.

И што је код нас до сада тако бивало и бива, то се у неколико даде још и поднети, пошто се код нас и онако нико не осврће на нападаје а ни на хвале новинарске, нит оне имају других последица, до ли што је њима у народу утучен сваки авторитет а то с тога, што је и народ увидео, *како* се код нас олако титра и са чашћу појединаца и са свачим, те што се још грдило, данас се напада, а што се нападало, то се уздиже.

Кад би човек дао себи труда, те да прелиста наше новине, и изнео на јавност — у целини — шта је кад где за кога казано; не би код нас било ни једног њоле угледнијег човека, који није окаљан и нападан.

Овамо од 1861. прво је започето у „*Српском дневнику*“ да се нападају наши старији угледнији људи, и да се обарају авторитети, за тим се започело то чинити у „Застави“, па у „Бранику“, „Србобрану“, да и не спомиње којекакве провинцијалне опскурне листиће, са још обскурнијим уредницима. Прво су слободоумци почели нападати реакционаре

и клерикале, а ови њих, за тим радикали либерале и остале, а ови њих, а напослетку социјалисте радикале а ови њих.

Свака је наша странка пожњела оно, што је кад посејала. И како се наш народ обично поводио и потпомагао ону странку, која му је највише ласкала и обећавала; не треба ни сумњати, да ће социјалистичка странка временом задобити већину, и кад то узбуде, не знамо, да ли ће се наћи „попова“, који ће и њихов програм народу тумачити, као што их има, који тумаче радикални, претечу социјалистичког програма.

Повика наших листова на поједине наше архијереје, уз све зло, имала је то добро, да она није ни налик имала онаквих последица, каквих је она имала код наших народа у Босни и Херцеговини, а од новог времена у призренској митрополији.

Повика на наше архијереје у Босни и Херцеговини пратијала се, и изгледа је да ће тамо наступити мир све дотле, док не ступи у живот заједнички створени статут о автономији наше цркве у Босни и Херцеговини.

А кад једном ступи у живот, тек тада ће да се разбукти стара српска неслога и освета, а с каквим последицама, т. ј. да ли ће још са горим, но што је наступило у Босни и Херцеговини по завади са архијерејима, да се на више места неколико година наш народ са свим отпадио од цркве, и није дао да му свештенство икакве црквене функције врши; то сам Бог зна!

Не треба да наводимо разлоге, због којих је дошло до завађе између архијереја и народа у Босни и Херцеговини, пошто су они на жалост и сувише познати, *као и чији су прсти у њој помешани били.*

Ал не можемо, а да не наведемо разлоге, због којих је дошло до завађе између митрополита *Никифора* и првака народних у призренској митрополији.

С каквим се напорима и трошком дошло до тога, да се у Призрену за митрополита постави Србин, преосвећени г. *Никифор*; то је добро познато.

А добро је познато и то, каква је радост овладала, кад је за митрополита био изабрат архимандрит и администратор скопљанске митрополије *Никифор*, који је због свога мушког држања и бранења српске ствари при отимању цркве св. спаса у Скопљу, допао заточења у Патмосу.

Па шта је управо повод завади међу митрополитом *Никифором* и епархијанима призренске митрополије? *Ништа друго, него стари српски инат.*

Уз примање вере од Грка, ми смо примили од њих и дух њихов, а особито тамо, где смо с њима помешани били, да не радо признајемо ни свештенству ни јерархији она права, која им по устројству и учењу наше цркве припадају.

За доказ ове наше тврдње, наводимо само општине наше у Трсту, Горњем Карловцу, Фијуми — Реци, Сењу, Комораму, Будиму, где је увек било трвења између свештенства — јерархије, и благочестивих општинара.

У тим су општинама сматрани свештеници за просте слуге, који су имали само да обављају црквене службе, а иначе да слушају општинаре.

Па како и у призренској митрополији, а особито по варошима и паланкама има доста посрбљених Грка и Цинцара; није чудо, што и они хоће да буду господари у општинама, а свештенство и митрополит прости извршиоци њихових жеља, а често и интереса.

Уз то, кад се узме у обзир, да су и многи учитељи и професори ступили у пријатељство са такозваним чорбацијама, а пошто митрополит *Никифор* није онакав човек, који је научио клањати чаршији и потпомагати и себичне интересе појединаца на штету српске цркве — школе, него архијерej, који добро познаје и своју заклетву и своје дужности а и права; није чудо, што је дошло до завађе између њега и чорбација.

И као што свугди, тако исто и у призренској митрополији има „пријатеља“, којима гове и који умеју да одржавају и потпирују немир и завађу између архијереја и народа; није чудо што је за-

нада између митрополита *Никифора* и епархијана призренске митрополије дошла до тога врхунца, *да се поједине општине обраћају с тужбама својима и на Порту и Патријаршију, да се митрополит Никифор уклони из епархије.*

И какви смо ми Срби, којима је увек милији туђинац од нашег човека, сутра да у Призрен дође какав грчки фанариота, који би се знао удесити са чорбацијама, тај би им био по вољи *„јер их слуша“*.

„Слушање“ је данас архијереја народних правака и чорбација, дакле и код нас у карловачкој митрополији и у Босни и Херцеговини, па и у призренској митрополији и скопљанској главни услов, ако ће дотични архијереји да имају мира.

Иначе, ако се који од њих усуди, да управља црквом по установама и учењу њеном, а не по вољи данас једне странке или клике или појединаца; тај је изложен свакојаким нападајима.

И пошто су због тога, мање више сви наши архијереји неоснованим и неумесним нападајима изгубили сваки углед код народа, и народ наш у опште изгубио свако поштовање спрам старијих и угледнијих људи, а привидно уздиже којекаве пропалице и сумњивце; није чудо, што је због тога и њихов положај врло тежак, и што сваким даном све то тежи и тежи бива, те и они немају оног угледа код највиших места, ког би иначе имали.

Да је крајње време, да и наш народ у том погледу треба да пође другим путем, и да се што већма приљуби својој јерархији, те ако што код ње и увиди неупутнога, да се то не износи на јавност на велико звоно, него својим путем да се гледа исправити; то нам бар нико не ће моћи са основом оспорити.

И кад је то тако, крајње је време, да једном и ми увидимо наше велико зло, те да се уједнимо и започнемо радити на спасу и даљој пропасти нашег народа.

Мало нам је, што нас нико не воли, и што нам се смета на све стране, и ми у том времену немамо пречег посла, него да нападамо и прегањамо своје архијереје!

Та зар не видимо — Бог нас видио! шта чине бесни Арнаути, Турци, разне пропаганде по старој Србији, и зар се не бојимо Божје казни и народног проклетства, да ми ради својих личних прохтева, у место мира, љубави и слоге, шкрипимо неслогу и завађу.

За то позор и памет у главу!

Протоколон

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

Мај.

1. Придохом в Карловце здраво и мирно.

8. Служихом Богу в долној церкви.

9. В соборьеј церкви бдјение и службу совершихом.

26. Г. генерал Мерш комендврендер осечки учрежден бил здје, от их прев. и ексцеленцији странољубезье.

28. Послата комисија от их ц. к. величества, такожде и от прев. Г. Арх. и Митр. архимандрит Мојсеј послат у дишчтрикт Халмаћ арадскија епархији, и там вопрошени христиани Власи, кого епископа изволјајут имјети, арадскаго или фогарашкаго и вси Богу посјештествовашу изволиша приљепљатисја прев. православному Архиереју арадскому Синесију, а не унијатскому, и сице исполнисја реченое от Спасителя нашего Исуса Христа: овци по чуждему гласу не идут, но бјегајут от наемника и разбојника. -

29. Послат указ от их прев. и ексцеленцији по цјелому Срему, да всјак парох при своеј церкви по полудне у св. недјелу и у праздник на два часа, звоне или клепле, и незнајушчија: отче наш, вјерују, Богородице дјево и 10 заповједи Божијих, мужко или женско да обучава и научит, и кто не повинитеља, да будет под наказанием.

Дете мало под колама погажено, но остало живо и излечено.

Жена из Војке оболгана да јест вештица, обаче испитана и неповинна обрјетена, и оболгател бил под епитимном.

30. Поп Милош из Огара, за њекое погрјешение наказан бист.

Подобље и поп Димитриј из Грабоваца.

Сиде и поп Петр чалмански, Поп Константин бешеновачки обојган, но обојгател наказан.

Јоан сапунчија са супружницу зле живуше, наказанием боја исправишаја.

Подобље и Рацко нерадинац со женоју враждебно жителствујуше, прешчением примирищаја.

Поп Теодосиј иришки намјестник, за погрјешение с другим свјашченником, тамницом гергетежким наказан.

Ружица из Платичева и Вида новосадска от бјесов страждушчија, сам их прев. и ексцеленција над ними молебствовал пред народом.

Јунић.

29. Собралиса епископи на Сипод в Карловиће, призвани от их прев. и ексцеленции ради церковних и народних дјел:

Висарион Павловић Ково-Садски, Георгиј Поповић Темишварски, Софронић Јовановић Шлавонијски, Јоан Георгиевић Вршачки, Дионисиј Новаковић Будимски, Синесиј Живановић Арадски, Данил Јакшић Плашки, Партенић Павловић придворски епископ, Јосиф Стојановић Костајнички, и в намјат верховних апостол в храмје их, жертву безкровну њеколико архијерее с митрополитом принесли Богу, и молебствовали о всјех душеполезних, и њеколико дни имјели сосједанија и разсмотрение о Боговрученје им словесном стадје.

Јулиј.

3. У Борову далеког протопопијата жена вдовица, помрачена умом, самохотње скочила у Дунав, и утопиласа душом и тјелом.

25. У село Војки служили Божествену литургију, благодарними јектенијами, и тја Бога хвалим св. Амвросија медоланскаго о побједје от Бога дарованој над супостатом рода христијанскаго зловјерност Агарјанским тираном, в Петроварадинском градје 1717.

30. Служили и бдјенија держали свјатја матере Ангелиј деспотици в Земуње, према Бјеграда, и молили Бога да нам паки возвратит градове и мјеста от насилија турецкаго взета и поробшчена.

В Дмитровиције 2 жени арестрирани и мучени да су чародјенције и вешчице, сами су се објесили једна шчранком, а друга својим појасом.

31. Поп Георгиј добриновачки парох за њекое погрјешение с Михаилом греком, наказан тамницом.

Август.

1. В Батајничје слишахом св. литургију и поучение христијаном сотворихом.

6. Преображение праздновахом в мон. Гергетек и там принесохом Богу жертву безкровнују.

28. Отјахом от јереа Прокопија беочинскаго вођњак, неправедње содержашча 15 љет, и дахом Јоану правому насљеднику, и тај суд бист 1751. Дек. 16 и паки нипје вторицеју пред игуменом привиноглавским Герасимом и протопопом шидским Гаврилом 1754.

Септемврић.

8. Праздник Богоматере торжествовахом в Даље, кушно и Г. шлавонијским епископом.

14. Воздвижение животворјашчаго креста праздновахом у Иригу службом Божјом, и окрест церки обхождением трикратним и поучением к народу.

28. Поп Николај парох добриновачки разрјешен от епитимије да может паки свјашченодјејствовати.

Георгиј персонал Фекете, послат от ц. к. величества да извиди за грунти монастирски. Пришел в Карловиће пред Октовријем, и цјели мјесјац по монастирјех фрушкогорских, и по их грунтовјех ходили, људи испитали, заклинали, ханти утвердивали, и до Тарде села за Осек јего отправили 1754. Ноемврија 10., и то бист по прошенију их прев. и ексцеленции против највећујушчих наших монастиреј, јеже отјети их грунтове насилием от 14 љет, т. ј. г. Брњаковића администратора принципа Одешкалке, и г. барона Пејачевића фишпана сремскаго, и инија.

Октовриј.

От Александријскаго патријарха Матеа послат протосингел Партенић милостини ради, јемуже вручил их прев. и ексцеленција писмена славенски и гречески по компанијам милост просити.

Ноемврић.

Поп Станиша парох Платичева села, наказан за њекое погрјешение.

В Земуње 4 детета играјушча под брегом, пала земља над ними, и там скончали свој живот.

Јереју Михаилу из Мосхопоља Албаниј, вру-

чиса сингелија в компанији мишковачкој (Мишколц) от г. митрополита.

Клерици не пришедши на термин в школу, темницом наказани.

Декемврий.

Архимандрит Мојсеј послан от их прев. и ексцеленции в велики Варад идеже назначена от их ц. к. величества комисија састављена от једнаго епископа римскаго и два генерала, једне вопрошати људи кто которују извољает вјеру и церков, восточнују или западнују, без всјакаго насилија, принуждења.

Свјетли господски праздник рождества Христова, новаго лета и богојављенија, мирно, здраво и благополучно проводили и торжествовали.

Слишано что турецки султан умерл.

1755.

Јануарий.

Прешедшее 1754. лета преблаги Бог в премилостиви, сице благословил изобилием пшеници, вина и овошчиами, јако неимјели људи соседи доволни к собранију плодов, јешче принуждени и во ладјах собрати гроздие, и њекија икони Богоматере по Срему у Нешчину и у Дивши монастир слези из очес точили, јеже всепчедри Бог да изведет на благи конец.

(Другом руком.)

11. За попа Димитрија Михајлова, бившаго архидјакона Патријаршескаго, котори 1754. их ексцеленцију Г. Г. Архиепископом, паки в митрополитскују резиденцију пријат 19. Ноем. биз, и сего дне т. ј. 11. Јан. 1755. из свое келие побјегл, и от јего матери извјестихомеја да к пароху римскому бил прибјегнул и отуду немогохом јему трага знати, о коем извјестие или репорт их ексцеленции сице дадохом из конзисториума.

Повнегда Илија Плавшић, их векпр. и ексц. против попа Николаа Милинковића пароха шанца Лаћарка за њеское жито тужбу предложил, и по указу их ексц. Г. Арх., Митрополитскому здје во Арх. и Митр. конзисториум представлени биша.

16. Повнегда здје в конзисториумје Арх. Митрополитском, из Сурчина Спасое Мијатовић милитар, коториј бил за своего брата Јанка (из Добановаца дјевицу Смиљану Миленка Атанацкова — сестру) испросил и потом паки речена дјевица и јеја браћа от свое рјечи отступили и своју сестру за иного момка из Шатринаца Крсту Недељковића дали. Того ради здје обе стране представлени биша и о всем колико опасно испитахом, гдје изобрјетохом, да дјевојкина браћа равно са своим новим зетом Кретом горјепоменутому Спасоју сав трошак дуплично плате. Обаче сматрајући на их убожество усовјетовахом Спасоја да престанет на 25 фор. и оне халине, кое су код вишеименуте дјевојке, паки да возврате, а ову суму новаца подполно уготову да плате, а понеже велми браћа дјевојкина убоги видјатеља, за то раздјелихом сију суму на обе стране, гдје Крста своју страну 15 фор. здје положил, а прочее браћа дјевојчина остају дужни. И тако частопоменутаго Спасоја с дјевицом Смиљаном и јеја новим мужем в примирение приведохом. За болшее вјерование, дадесја им сие писание обичним конзисториалним печатом утвержденое.

Во Арх. Митр. конзисториумје карловачком 16. Јануарија 1755.

Партеније Павловић с. р.
епископ.

Повнегда Илија Плавшић, их векпр. и ексцеленции против попа Николаа Милинковића пароха шанца Лаћарка за њеское жито тужбу предложил, и по указу их ексц. здје во Арх. Митр. конзисториумје представлени биша, иже опасно по рјаду једину и другу страну испитахом и во всем колико тужитеља неправо имјети обрјетохом, јакоже и в селском их судје суждено јест, да горе речени Илија житељ бачиначки, помјанутому свјашченику Николају 18 фор. на које и облигацију свјашченик имјест, платит, гдје и помирилисја, и по примирении сем паки на свјашченика тужбу продолжит, того ради за далше не предложовати се сеј вешчи, а и у бједу Илија подпал, и вземи шчетовал, јако мало не всего убожества свего лишен бил, усовјетовахом попа Николаа да за горе помјанутих 18 фор. от Илије у житу пшеничном 100 ока по 2 фор. примити, на кое једнаа и другаја страна доволни, и континенти биша.

За болшујуже их сигурност, дадесја им сие писание, обичним печатом конзисториалним сотвержденое.

В Карловџе 20. Јан. 1755.

Партеније Павловић с. р.
епископ.

29. Племенитородном Г. великому бирову и таначнику

Нам љубазном, радост от Бога многа.

Вједомо јест племенитородиам вашим, како почившаго хажи Павла Шошкототскаго вдова, и син јеја обиждени и ограблени биша, пришедшеже Арх. Митр. сему конзисториуму просиша помоћи о возвратченији ограбленаго своего имјенија. Но занеже земли обичај купно с уставом царства њест мошчно премјенити, и тако должни сут путем суда свое тражити. Сего ради препоручует конзисториум сеј Арх. Митр. вашим племенитородиам, како добрим Христианом, да би сте дјелу и претензији их јединому доброму прокуратору или и Г. Парницки отјавили, и препоручили, да подобајушчим начином процес викаминира, а ашче далиа какова препорука возтребовала би, јавити изволите сему конзисториуму, јако да вједает самој их екс. Г. Арх. и Митр. предложити, куд и камо и кому потреба будет препоручати дјело тое.

В прочем — —

Дано из конзисториума Арх. Митр. в Карловце 29. Јан. 1755.

Партенији Павловић с. р.
епископ с дружином.

(Наставиће се.)

О вероучитељској мировини.

Предлози, које сам у погледу вероучитељске мировине изнео на скупштини свештенства вуковарског протопрезвитерата и у 12. бр. „Срп. Сиона“, потакли су преч. г. А. Костића, да се о њима изјави.

Радујем се, што је г. А. К. пожурио са својим мислима, јер одбор седморице брзо ради, а ми, изгледа крећемо се споро. Тај је одбор већ предао Саб. Одбору молбе, дабогме без наших допуна, као што је и питање у погледу дотације и мировине свештенства упутио само на парохијско свештенство, а не и на вероучитеље („Срп. Сион“ бр. 14. стр. 394), и ако је у то доба већ могао знати за наше жеље.

Зато још једном молим преч. гг. колеге, да се изјаве. Досад сам приватно добио две приволе за своје предлоге: од г. проф. Ив. Машировића и г. катихете Јована Крајновића из Огошца, а г. А. К. се ево јавно још са посебном допуном. Мало би било, да се загрејемо за ову ствар само нас четворица.

Овом приликом молим и преч. г. А. К. да уважи разлоге, који се односе на оне моје допуне.

Преч. г. А. К. се слаже и са допунама и са мотивацијом оба моја предлога, само није за провађање прве допуне у оном смислу, како сам ја предложио. Ја сам наиме предложио ренту, а он тражи целу мировину, али из автономне закладе. Тим би пак мој први предлог добио сасвим други правац. Главна мисао г. А. К. јесте, да се катихете пензијонишу из автономне закладе, а из државне — који хоће. Према томе који би хтео, могао би заиста имати две мировине, а то би било — јединствено.

Мировинска се уредба упоље донаша, да се обезбеди личност и породица чиновника у старости и породице му после његове смрти. Је ли према томе вероучитељ постигао пристојну мировину, одговорено је хуманости, на коју сваки има права. И он се сам мора с тим задовољити, ако му је збринута егзистенција у старости, а породица му после њега. Њега истина шаље Црква и на катихетску службу, али га шаље збринута, предаје га држави, да га она дотира и води бригу о његовој старости. Кад га пак Црква види збринута, неће имати разлога даљој бризи. Зато сам напустио тражење потпуне мировине за вероучитеље из автономне закладе и тражио само неку одштету за уплаћивање, а да је то и оправдано, доказаћу одговарајући г. А. К. на његова питања и примедбе.

Прво је питање поставио г. А. К., шта ће бити с оним вероучитељем, који пре навршене 10. године службовања, које му се рачуна у мировину, постане неспособан за службу. Одговор је на то једини: с њим би било исто оно, што је и сад, и боље него сад. Он би уживао онолико, колико га иде, а свакако би било више него сад. Изнашајући цифру, г. А. К. је заборавио — нека ми опрости — да у таквим несрећним случајевима земаљска влада подељује припомоћи, те тако добија дотични иначе више, но што је наведена цифра. А уз то ни Црква не може мирно гледати такву несрећу свога чиновника, него му притиче и новчано у помоћ. Добија такви истина мало, особито катихета на основним и грађанским школама, али таквом несрећном вероучитељу неће се моћи намакнути више ни у ком случају. Јер ако држава не може, автономни ће фонд моћи још мање. И он ће морати уредити парохијском свештенству мировину према годинама службе, те ни парох, који није одслужио 10 година,

неће имати богзна какву мировину, већ ће се с њом морати мучити и таворити, ако му се не помогне посебном припомоћи.

Главно је, што би г. А. К. хтео, да се вероучитељи диспензују од уплате у земаљску мировинску закладу. те да се мировина вероучитељу исплаћује из автономне мировинске закладе. То је г. А. К. требао изнети као посебан предлог, али само за вероучитеље основних школа. Катихете професори на средњим школама пак никад не би хтели пристати. Г. А. К. као катихета на основним школама има своја разлога, зашто би то хтео, јер такав катихета има мировину пучког учитеља, која је свакако мала, мања него што би била мировина пароху и него што његова спрема захтева. Његовим би предлогом катихета основних школа заиста добио, али нека добије на други који начин, а не тако, да све остале катихете штетује. А да би заиста професор-катихета био у јако великом назатку, јасно је, кад се узме у обзир, да он има професорску мировину, која ће свакако бити већа од парохијске мировине. Осим тога је у изгледу и побољшица плате, а с тим и мировине, те држимо, да нема ни једног средњошколског професора-катихете, који би се својевољно одрекао права на већу мировину.

Предлог г. А. К., да се сви вероучитељи без разлике обвежу уплатити у автономну мировинску закладу свој улог и приносе, а да им се остави на вољу, хоће ли уплатити у земаљску закладу или не, управо је неизведив. То нити би хтела земаљска влада, нити конзисторија. Конзисторија прво и прво не би хтела давати мировину државном чиновнику, а још мање би давала потпуну мировину оном вероучитељу, који већ има потпуну мировину од државе. Та конзисторија не пушта умировљеног вероучитеља или професора богословије ни на администрацију парохије, дакле ни да активним радом заслужи, јер је већ опскрбљен државном или другом мировином. Таквих примера имамо и у архидијецезалне конзисторије постоји такав формални закључак. Тим ће мање дати потпуну мировину оном свештенику, који није био у парохијској служби. Земаљска влада пак не познаје таквих половних уредаба: хоћеш — нећеш. Или ће вероучитељ бити умировљен на неке закладе, или неће. Влада неће пуштати своје чиновнике, да се редовно пензијонишу код њој страног тела, а код ње тек по гдекоји. Она би пустила вероучитеље да се пензијонишу код автономне закладе, али да се одрекну њене мировине. А на то не би нико пристао. Или би били дакле сви, или ни један, пензијонисани из њене закладе. А да се један умирови овде, а други онде, то не може бити, као ни то, да се једна особа умирови на два места. Бадава је то и тражити.

Па узимимо случај, да се узакони, да се вероучитељи пензијонишу само из автономне закладе. На то би држава пристала, јер би јој било мање терета. А шта би било са вероучитељем? — Ми немамо права на државну мировину, која је према приликама при потпуно изложеним годинама доста велика. На ипак уплаћујемо Феникси, Грешаму и другим друштвима сигурацију, јер смо ради да збиримо своју породицу што боље. И то не уплаћујемо ради себе, јер док смо ми у служби и живи, имаћемо колико толико пристојно издржавање, него нам је породица брига. А уплата тим друштвима је много већа, но што се плаћа у мировинску закладу. Лакше је дакле уплатити у две мировинске закладе, кад то иде, него у једну закладу и једном новчаном друштву, тим лакше, кад знамо, да нам је породица после наше смрти добро збринута. Парох ће и при мировинској закладе плаћати сигурације разним друштвима, те ће му бити теже него вероучитељу, а удовица му мање добије, него вероучитељева.

Да оправда своје мишљење, да би вероучитељ ипак могао уживати и две мировине, наваља г. А. К. један став из мога чланка, којим сам откренно своје мишљење, да вероучитељ не може имати две пензије. Те моје речи гласе: „Држимо, да вероучитељ не може имати дуплу мировину, јер од које ће га службе наше автономне власти решити, да му дозначе мировину из своје закладе?“ Морам опет рећи г. А. К. и ако ми није мило, да опрости, али да је криво разумио те речи.

Немам обичај, да се чудим ником, нити да кажем, да ми изгледа чудновато туђе мишљење, па се зато не чудим, ни што је г. А. К. погрешно схватио те моје речи, јер можда их је прочитао само једанпут, па је добио такав утисак од њих. Можда сам се и ја нејасно изразио. А ипак држим да нисам. Ја нисам питао, од кога ће га услова ослободити наше автономне власти, да би могао добити право

на потпуну мировину, да би му можда било олакшано плаћање, као што је то схватио г. А. К., него: од које службе, од ког звања, активитета? Кад се неком дозначава мировина, онда му надлежна власт каже: разрешавам те од даљег служења, па ти дозначавам мировину. Катихету разрешава од дужности на даље службовање земаљска влада у споразуму са конзисторијом, а влада му дозначује мировину. Хоће ли онда рећи и конзисторија: и ја те разрешавам од те исте службе, од које смо те већ влада и ја разрешили, па ти дозначујем и ја за исту службу мировину? Да је те моје речи правилно схватио г. А. К., онда би и сам видео, да конзисторија нема од чега да реши већ једном решеног службовања катихету. А кад му ипак и она дозначава мировину, онда би га и она сматрала као улагача, који је не својом службом, већ уплатом стекао права на мировину.

Исто се тако не би чудио г. А. К., што бих ја дозволио, да удовице имају права на две мировине, а муж им вероучитељ само на једну, — да му је упало у очи, да сам у свом чланку подвученим словима штампао, да ја тражим, да будемо према закладу за своју особу просто *улагачи*, а наше удовице пуноправни чланови. Ја сам разрачунао са две мировине, не тражи их и за сад имам права само на једну. Али моја супруга сад већ има права на две. Њено право не напуштам а самом ми изгледа неоправдано с наведених разлога, да тражим и овде потпуно право. А зар је јединствено, да удовица има после мужевљеве смрти више? Муж осигурава жену код новчаног завода и после његове смрти прими она неколико хиљада, па боље живи него за његова живота. Тако сам и ја за живота само *улагач*, кад не могу да будем пуноправан на обе пензије; *улагач* сам, да ми жена и деца за случај потребе имају од чега пристојно живети. А ипак ни тада не стоји, да би удовица са две мировине имала више, него за мужевљева живота с једном његовом пензијом. Удовичка је мировина кудикамо мања, него чиновникова, служио он 20, 30, и 40 година. Потпуна мировина професорова износи сад 3800 круна, а потпуна удовичка 1120 К. Да је удовици толика мировина и од автономне закладе, опет је кудикамо мање, него она једна. Ни три удовичке мировине не достижу оне једне.

С тих разлога нисам за стилизацију старог §. 2. al. 1. миров. уредбе од 1892. Него сам зато, да се сруда у стилизацију метне: удова пароха или вероучитеља, као и као и да се потање означи, колико иде вероучитеља-професора, или цела — цела, или један део мировине или рента. Ја сам као што сам изложио за ово последње. Вероучитељи пак на грађанским и основним школама нека се слободно диспензирају од уплаћивања у земаљску мировинску закладу, па нека уживају пароховску мировину. То не би био један, него сви, колико их има. Ако их сад има мало, може их касније бити више. Тим би дакле били вероучитељи основних и грађанских школа стављени у посебну врсту.

Наше разлагање усталом не може помоћи, ако се не сложимо што брже за ово или за оно, те да нешто и порадимо. Празно академско расправљање више не користи у овом предмету, него брз рад. Познате су ето и довољно вентилирани предлози и мисли у овој ствари, те изјављујем, да ћу се примити задаће, да израдим представку, ако добијем приволу на то још од ког г. колеге, — да је среће од свију, којих се тиче.

Александар Живановић.

Записник

седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. Јунија (5. Јулија) под председништвом Његове Светости.

Президијални извештај Његове Светости, да је арх. крушедолском А. Ј. на поднесену молбу, дозволила 6. недељни допуст ради лечења, узт је на знање. — Тако исто извештај, да је јрм. раковачког С. В. на молбу његову преместила у Ј., поделивши му двомесечни допуст ради лечења. — Његова Светост саопштавајући допис кр. земаљске владе о томе, да ће се и за ову 1904. из земаљског прихода на сврхе срп. православне цркве 28.000 К за подручје такозваног старог хрв. слав. провинцијала, а 16000 К за подручје 1881. утеловљене хрв. слав. војене крајине, а осим тога из прихода крајишке имовине узгојне и образовне закладе још 16000 К у име потпора за свештенике и црк. општине и на набаву црк. потреба и поправака пар. цркава на исплату дозначити, позива конзисторију, да дотичне молбенице најдаље до 8./21. Авг. са сво-

јим предлогом поднесе. Пошто су президијално путем протопрезвитератских звања овоподручни свештеници и свештеничке удове и сирочад позвате, да своје прописно инструисане молбенице конзисторији најкашње до 18./31. Јулија поднесу, то је исти позив узет на знање. — Доставиће се јрм. Г. К. из Б., решење МЦСавета, да се не посредно поднесена молба против његове одлуке у погледу дозволе да против њега може поднети тужбу грађанском суду јрм. С. пл. В., с мотивацијом, да се тако поднесена молба није могла узети у претрес. — Доставиће се Ј. Ђ. Б из Р. решење МЦСавета, да му признв односно уток против закључка конзисторијалног, да за годину дана не може припуштен бити св. причешћу, није могао с тога бити узет у расправу, што је поменуто решење донесено сумарним путем, против кога по системи конзисторијалној нема места утоку. — Доставиће се Ж. М. из Н. К. одлука МЦСавета, да није могао узети у претрес његов непосредно поднесен признв против решења конзисторијалног, којим је у крепости одржан његов брак, с тога, што га није у отвореном року поступајућој конзисторији поднео. — Доставиће се К. С. из В. одлука МЦСавета, да је уток његов против решења конзисторијалног, по којем је његов брак разведен, као неоснован одбијен, а пресуда конзисторијална потврђена. — Доставиће се С. К. рођеној Т. одлука св. Архијерејског Синода, да је њен признв против развода њеног брака као касно поднесен а limine одбијен, и да је пресуда МЦСавета у погледу развода брака потврђена. — Проглашена је пресуда МЦСавета, да је потврдио конзисторијалну пресуду, по којој је разведен брак између М. С. и М. из Л. због неодољиве мржње. — Тако исто пресуда у погледу пресуде конзисторијалне, по којој је разведен брак између А. Б и В. из К., да тужитељ А. Б. може одмах ступити у други брак, а оптужена В. због прељубе тек по издржању епитимије од године дана. — Тако исто пресуда у погледу пресуде конзисторијалне, по којој је разведен брак између Д. Ж. и С. из В., да тужитељица С. може одмах ступити у други брак, а оптужени Д. због прељубе тек по издржању епитимије од године дана. — Тако исто пресуда у погледу пресуде конзисторијалне, по којој је разведен брак између Х. Ђ. и В. из Б., да тужитељ Х. може одмах ступити у други брак, а оптужена В. због злобног остављања и браколомства тек по издржању епитимије од године дана. — Тако исто пресуда у погледу пресуде конзисторијалне, по којој је разведен брак између Ј. И. и А. из М., да тужитељица А. може одмах, а оптужени Ј. због злобног остављања тек по издржању епитимије од године дана. — Тако исто пресуда у погледу пресуде конзисторијалне, по којој је разведен брак између Д. Р. и Х. из Д., да тужитељ Д. може одмах, а оптужена Х. због злобног остављања и прељубе тек по издржању епитимије од године дана. — Тако исто пресуде у погледу пресуда конзисторијалне, да се одржи брак у крепости између К. Н. и А. из К.; између Т. В. и К. из Ш.; између И. М. и М. из Ј. и између Љ. С. и А. из Ш — По жељи кр. зем. владе, издато је упутство пар. звању у В. у погледу исправка у изватку породице Н. из В. — Председално расположење, којим је на упит кр. зем. владе иста извештена, да конзисторија нема ништа против именовања Р. Г. из З. за вероучитеља на кр. реалној гимназији у Б., узето је на знање. — Издато је упутство пар. звању у Г. како има поступати у погледу венчања православног Н. В. са римокатоличкињом К. Г. из Т. — Одлука саборског одбора у погледу одобрења припомоћи С. К. адм. у Р., доставиће му се својим путем. — Одлука саб. одбора у погледу одобрења припомоћи од 150 К ради лечења В. Ј. личном помоћнику из Г., доставиће му се својим путем, а тако исто и о томе, да му је одређена годишња припомоћ од 200 К — Н. С. пароху у Б. известиће се, да му је саб. одбор одбио молбу у погледу искања припомоћи. — Јрм. Г. М. известиће се, да му је конзисторија темишварска одбила молбу ради премештаја у исту дијецезу. — На достану арх. адм. одбора, да је саб. одбор обуставио припомоћ за архидијецезалну управу, док арх. адм. одбор не поднесе му записник епархијске скупштине од 25. Нов. 1903., решено је, обратити се саб. одбору с преставком и молбом, да у идућој својој седници изволи дигнути обуставу уптне потпоре, те ако не би овој молби изволео места дати, морање заштите у виших власти потражити и подједним уз одговорност саб. одбора обуставити сваки даљи рад, јер нити се канцеларијски послови без односне припомоћи даље могу обављати, нити конзист. чиновници, без плате радити могу. — Закључак црквн. одбору у С. у погледу издавања једног стола, узет је на знање, а П. Б. одбијена је са својом жалбом. — Молба

управе ман. К., да се јрм Г. М. премести у који други манастир, уступљена је Његовој Светости на високо расположење и решење из свога делокруга. — Извештаји окружних протопрезвитера о својим протопрезвитерским визитацијама у години 1904. узети су на знање, с тим, да се позову пароси М. Р. из Д., Ј. М. из Ч., Љ. Р. из Б. и С. В. из Б. Б., за што нису присуствовали свештеничкој исповести. — Извештај окр. протопрезвитера карловачког, да је В. Б. увео у адм. парохије у Б., узет је на знање, а на извештај, да није могао обавити избор пароха у Б. због незаконитог стања црк. скупштине у Б., умољен је арх. адм. одбор, да законито стање у црк. општини у Б. успостави. — Поднесени извештаји о владању и успеху на веронауке прав. ученика на средњим заводима у Карловцима, Земуну и Осеку крајем 1903./4. године, узети су на знање. — Пријава пароха у М. С. Б. против председника скупштинског односно црк. одбора због самовласног постављања школског барјака за патријарашки сто, издата је окр. прот. митровачком, да на лицу места на рачун црк. општине изврши све прејављене околности. — Окр. протопрезвитери су позвани да у будуће пријаве конзисторији, кад мисле отпочети своје визитације, а тако исто и кад их сврше. — Д. С. прот. помоћник у М. и јерej М. М. адм. у М. припуштени су, да у јесењем року могу полагати стечајни испит. — Избор К. В. за пароха у К. одобрен је. — Избор односно једногласна позива црк. скупштине, да прима Е. Ј. као једног компетента за пароха у О., одобрен је — На пријаву протопрезвитерског звања у Вуковару, да порохијска звања у Т., Л. и Б. још нису доставили захтеване исказе о стању својих парохија за 1903., позвата су иста да под личном одговорношћу у року од 10 дана имају захтеване исказе послати. — Извештај прот. звања у Вуковару, да је јрм. Г. Т. увео за личног помоћника Т. пл. М. за време његовог 6. недељног допуста и Ј. Н. у администрацију парохије С. и Н. Б., узет је на знање. — — На извештај пар. звања у Осеку, умољене се ц. и к. ХШ. зборно заповедништво у Загребу, да изволи увртити и велики петак и цвети у заповедне празнике за Србе војнике и да расположење учини, да се Срби војници у те дане у цркву шаљу. — Председништво поверенства за полагање стечајног испита, извештава, да су стечајни испит положили Д. Б., М. Е., Ј. Л. и А. К. са успехом, и да су им издате сведоџбе, што је узето на знање. — Пошто се гласом истражног записника испоставило, да С. Н. није никакакву тужбу поднео против пароха у Р. П. Б. у погледу прекомерног искања за награду састављеног родослова, уништна тужба као неоснована ставља се ad acta. — Извештај протојереја В. Н. са истражним записником у погледу тужбе П. Ђ. из Р. да је парох П. Б. фалзификовао извод неким Романима из Букурешта у ствари наследства иза А. Ђ., уступљен је конзисторијалном фишкалу, да у тој ствари своје фишкално мњење и предлог за одлуку за идућу седницу поднесе. — На пријаву кр. жупанијске области у Вуковару, да 11 срп. прав. деци у Привлаци није целе године веронауке предавана, позват је Ј. Т. парох у М. камо Привлака као филијал припада, да поднесе своје веродостојно оправдање због занемарења катихетске дужности у Привлаци. — Извештај кр. жупанијске области у Вуковару у ствари достављене јој пријаве пар. звања у М., против кр. кот. области у И. ради неоснованог поделења допуста А. Ч. у М., узет је на знање. — Равнатељство ерара правних послова у Загребу известиће се, где се може наћи склопљена нагодба гледе уређења риболова у Дунаву код Каћа између ерара и бившег патријарха Јосифа Рајачића. — Председништво расположење, којим је статистичка упутница Б. о црквеној организацији испуњена и кр. зем. статистичком уреду у Загребу на молбу истога отпослата, узето је на знање. — Извештај пар. звања у Ч., да је удовољило налогу у погледу приложења по кр. кот. суду у И. захтеваних података за Ј. Б., узето је на знање. — Молба јереја Л. В. адм. у В. ради поделења сталне годишње припомоћи у име накладе за непотпуну пар. сесију, уступљена је саб. одбору на надлежно решење у своме делокругу. — Тако исто молба Д. Д. пароха из У., да може улог у свепт. удовички фонд повисити од 400 К на 1200 К. — Тако исто с препоруком молбу јереја С. П. адм. у Ш. ради подарења припомоћи у сврху свога лечења. — На молбу М. П. адм. у Н., да се потврди за пароха, пошто није једногласно за пароха примљен као једини компетенат и пошто је против његовог избора било приговора, то се има нов стечај расписати с тим да и он може компетовати. — Оправдање пароха Љ. Н. у К. у погледу освећења звона без претходне дозволе, узето је на знање, но по-

водом тим парохијска звања упутити преко протопрезвитерских звања, да освећење звона припада Епископу, те их презвитери могу осветити само дозволом надлежног Епископа дијецезана. — Очитовање јереја Е. К. пароха у Ч. у ствари против њега спроведене дисциплинарне истраге на тужбу С. Г. и др, уступљено је конзисторијалном фискалу с тим, да и овај поднесак уз остале уме у обзир. — Замољени допуст од месец дана игуману у В. С. П. и 14. дневни јрм. М. Ф. ради лечења дозвољен је. — Тако исто игуману ман. Ј. С. О.; пароху у Д. М. Р., пароху у Б. С. Д.; протојереју у З. Н. С.; сист. пар. помоћнику у О. Д. Ј.; протојереју у В. У. Ђ.; пароху у М. Ј. Т.; В. Ј. парох. помоћнику у Г.; пароху у Б. Г. В. — Захтевани исправци у матицама, доставиће се кр. зем. влади. — Тужба општ. поглаварства у Б. против тамошњег пароха Љ Р. доставиће му се на изјашњење. — Ј. Б. из М. признато је право на доживотну употребу купљеног стола, а С. П. из Л. одбијен је са својом молбом у погледу неподељења стола његовој супрузи. — Предложени нацрт иконостаса у филијалној цркви у Погановцима у начелу је одобрен уз одређен распоред икона. — На упражњену парохију у Платичеву V. и у Острову VI. разреда, расписаће се стечај. — Закључак црк. одбора у Б. у погледу одузимања стола за певницом учитељу Ј. Ц., узет је на знање, а уједно ће се умолити кр. кот. област у З. да реченог учитеља својим путем и начином упути и присили, да има обављати појачку дужност уз одређену награду, у противном случају да исходи његов премештај из Б., како би се тиме мир и ред у црк. општин успоставио, а и црк. општина постављањем другог учитеља дошла до црк. појца, у коме сада осетно оскудева. — Закључак црк. скупштине у П. у погледу доживотног издавања столова, одобрен је са упућством, да право издавања столова припада црк. одбору у споразуму са парохом. — Закључак црк. скупштине у В. по ком се ради проширења свога стола Р. С. бр. 8. доживотно уступа, одобрен је. — Ж. В. свршени богослов. удређен је за адм. парохије у Б., а досадашњи адм. јрм. Ј. К. има се повратити у свој ман. Ш. — Јереј М. пл. М. позват је да своје најашњење поднесе на спевану и отштампану књигу „Огледало попа с. М. пл. М.“, у којој певац Н. Р. иште, да се он премести, пошто је наводно злочинења и тамо омражена личност. — Пријава П. Р. и др. ит Ч. против црк. председника у погледу незаконите продаје столова, дата му је на изјашњење. — Поднесак П. М. умир. учитеља у О., којим саопштава свој наум о томе, како се земља окреће, са колико у години дана, сати, минута и секунада, те како престојне године иду, као неоснован и абсурдан ad acta ставити. — Молбу односно жалбу Ц. М. из С. П против пароха М. Ж. из Н. К. у предмету венчања са Ј. С., издати пароху на изјашњење. — К. кот. суду у З. одговориће се, да ће му се доставити у своје време пресуда у брачноразводној парници између П Т. и З. из З. — У овој је седници предузето 48 брачних предмета.

Извештај

о седницама епархијске конзисторије горњокарловачке, одржаним у Плашком 20. Маја (2. Јунија) и 3. (16.) Јунија 1904. под председништвом Његова Високопреосвештенства господина епископа-дијецезана Михаила.

I. О седници од 20. Маја.

На основу спроведене истраге против јереја М. М. из Ј., ријешено је: забранити му свештенодјејствовати и чинодјејствовати кроз 10 (десет) дана. — У ствари забране изматичења М. и С. П. из римско-катол. матица жупнога уреда у З., те уноса њихова у православне матице парохијања у К. — ријешено је: образложеном претставком обратити се на вис. владу. — Узет је на знање извјештај протопрезвитер. звања кир. глин. о болести пароха у Б. М. Л., као и расположење, учињено са истом парохијом. — Узет је на знање извјештај епархиј. конзисторије вршачке о суспензији јеромонаха Ј. Б., те је подједно о том и свештенство обавјештено. — Није удовољено молби М. С. из Л. да му се за брата Н. С. админ. парохије у С. нада свједочба о дефинитивности његовој. — Усљед саопштења високовладиног, да је настао велики спор између учитељице у П. М. Н. и пароха М. М. — ријешено је, наслати повјереника, да ову ствар записнички констатира. — Притужба П. В. из З. против пароха М. Г. из Д. — уступљена му на изјашњење. — На замолбу администр. парохије у С. јереја Н. С. дата му је на администрацију парохија у Ч., — парохија пак у С. дата је проти-пароху из К. у нужгредно опслуживање. — Подастрта је с препоруком на всел. С. О.

молба протопр. Ј. Т. из М. ради припомоћи за лијечење. — На замолбу вјероучитеља у О. Ј. К. да му се побољша материјално стање — ријешено је: поделити му у опслуживање капеланије при протопрезвитер. вилишком. — Препоручена је молба протојер. Ј. В. из П. на вис. владу, ради припомоћи за лијечење. — Није уважена молба јереја М. М. из Ј., да се писмена реферада, на истражне списе, који су потекли из спора његова и јереја М. П. из Ј., одузме од члана Г. Ж. и повјери ком другом члану с разлога, пошто приговор оптуженога конзисторија није нашла оправданим. — Препоручена је молба на вис. сл. С. О. пароха Г. И. из Г., ради новчане припомоћи за лијечење. — Уступљена је молба пароха М Г. из П. његовом вприсоз. госп. епископу-дијецезану, ради једномјесечнога допуста. — Ријешено је осим других мање важних предмета још и 7 бракоразводних предмета.

II. О седници од 3. Јунија.

Упућени су на саслушање С. и Ј. М. из Ј. Г. с разлога, што се на трећем покушају помирења ни с једне стране ништа позитивнога успоставити није могло, што би било узроком разводу брака. — Супституисани члан Г. Станко Шакић положио је заклетву. — Уступљена је с препоруком молба С. Ш. и др. из У. његовом вприсоз., у предмету постављања администратора парохије у М. и К., који би као катихета на У. становао. — Реплика конзистор. фискала, подигнута против јеромонаха О. И. М., — уступљена му је на дупликy. — Узето је на знање изјашњење пароха у Н. П. О. на тужбу С. В. из Н., те је о том како тужитељ, тако и оптужени обавјештен. — Удовољено је жалби пароха Ј. Р. из З. тиме, што је умољена в. влада, да му се парох. плаћа уредније исплаћује. — Узето је на знање разјашњење катихете Ј. В. из П. на подјељено му оводносно негодовање, због предлога, која је у погледу ревизије „Правилника“ за протопрезвитератске библиотеке донио. — Расписан је стечај на парохију у Д. — Потврђен је избор јереја С. З. капелана у Г. Г. за пароха у Б. — Поново је наложено парох. звању у Ш. да замолби кр. котар. области у О., у предмету издавања обитељске извјеснице, удовоље. — Узет је на знање високовладно саопштење, којим је замољени опрост мањкајућих година, за полученье свешт. чина монаху И. В. дозволила, о чем је исти обавјештен. — Поново су позвани свештеници дужници, који свога доприноса за протопрезвитер. библиотеке уплатили нијесу, да га уплате. — Узето је на знање изјашњење парох. звања у О. на примједбе на прегледа надлежног му протопрез. звања. — Узето је за сада на знање изјашњење парох. звања у О. на опажене у прегледима примједбе надлежног му протопрезвитер. звања. — Умољена је в. влада, да обласно обустави јерејима: М. П. из Ј.; М. О. из Д. и Н. Ж. из М. дужне своте у име повјерченствених трошкова. — Ријешено је 5 бракоразводних предмета.

Радња

епарх. конзисторије темишварске од 6/19 VII. 1904. бр. 304—387.

Узета на знање извиња Ђорђа Влаховића окр. проте великокикиндског, место њега познан протојерej Милан Рајковић. — Свечано заклињање члана супституита др. Николе Пеше, кр. судије код темишв. кр. табле. — Саборски Одбор вотирао је Ј. К-ћу пароху у Кетефељу мир. припомоћ од 800 кр. год. На парохију кетефељску расписује се стечај, па ће Ј. К. после уведења новога пароха бити коначно умировљен. — Саб. Одбор дозначио припомоћ од 400 кр. за црк. опћину чоканску Г. В-ћу, адм. там. парохије. Исто Ст. С-ћу, адм. парохије у Канаку. — Уд. пок. Душана Арновљевића из Сенте извештава се, да јој С. О. молбу ради полученья мир. припомоћи из свешт. уд. мир. фонда није могао уважити због исцрпљености тога фонда. Исто уд. свешт. Н. из Арада. — Тужба С. Ј. сусп. пар. у С. издаје се јрм. М. Ш. на изјашњење. — С. Ј. сусп. п. у С. достављање се службени списи у рек. пису на трошак његов. — С. Ј. сусп. п. у С. проглашује се кривим због кварења цркв. шанца у С., а казна ће се изрећи по окончању дисципл. поступка. Наређује се бришање уписа, који у матицу не спада. Циркуларно је дато упутство водитељима цркв. матица, да служитељ тајни сам има уписе спроводити и својеручно се потписати. — Упућује се јерм. М. Ш. адм. п. у С-гу, да иде окр. проти, да га поучи, како треба дозвољени исправак у матици спровести, а уједно се позива да се извини због закашњења. — Позивају се све подручне катихете, да поднесу извештај о свом раду уз пеказ са овим рубрикама: 1.) име ученика 2.) разред, 3.) уч. завод 4.) оцена 5.) на-

ставно градиво, 6.) часови, 7.) дворница, 8.) дан годишњег испита, а почетком сваке шк. године да поднесу уз исказ и специјалан наставни план. — Издани списи на мишљење фискалу у предмету одлуке мин. унутр. послова којим се одобрава, што вел.-кикиндска полиција није хтела дати асистенцију ради погребења малолетног правосл. детета Назарена. — Петру Агрими, пароху у Срп. Вел. Семиклушу изражава се признање на савесном вршењу службе катихетске. — Срп. богослову из Карловаца С. С. поделује се у администрацију Фењ. Молба му ради спроста година с обзиром на одличан успех и примерно владање подастрта с топлом препоруком министру просвете. — Тужба против Н. М. кап. из Лалића због мићења пред избор пароха у Н. С. М-ну издана је м. црк. одбору Н. С. М-неким на изјашњење. — Дозвољава се, да се становник Т. Х-шки другобрачни, који се одрекао Назарена, с којима је три године другован, може у цркви навестити и венчати, и парох. знању дато упутство, да и директно путем невесте тога дугобрачника у правосл. вери утврђује. — Извештава се Св. У-рић парох у М. да му је министар упутио на исплату код порезног звања конгруу у износу од 178 кр. за другу половину о. г. — Одбијена је молба Г. В. адм. пар. у Чоки ради поључења парохије Т. С-ушке у администрацију с разлога, што је попуњавање те парохије у току; упућује се молитељ под претњом дисципл. казне на пристојан тон и дужно поштовање према конзисторији у службеним дописима. — Услед молбе И. Т. пар. у Т. Х.-ш ради исходјења и накнадне убележбе у матицу крштених познан је, да све прилике испита записничи и записник овамо предложи. — Црк. општине у В. Б-ку и Ч-у упућене, да у предмету зидања капела на гробљима поднесу изводе из грунтовнице и катастра за гробље и земљу завештајну. — Молба А. С. адм. пар. у Иванди ради поључења парохије у архидијецези, спроводи се конзисторији у Карловцима. — Притужба М. П. пароха у Срп. Св. П. против И. Н. адм. пар у Гаду због дуга томе пароху и у име давних дака за парох. сесија у Срп. С. П., издаје се И. Н-ћу на изјашњење. — Враћа се „описање парохија и народа за 1903.“ в. к. протопрезвитеру ради дотичног попуњења; неглигентни свештеници позвани на оправдање. — Становници ман. Св. Ђурђа, који су се пријавили на улаз у срп. цркву, примљени су и упућени у душепопечитељско подвлашће Ман. Св. Ђурђа. — Тужба Н. Б. из Д.—е против там. пароха Ј. Г. издаје се Ј. Г. на изјашњење. — Списи у предмету пријаве Ђ. Вл-ћа окр. проте вкикиндског против свештеника, који су из туђих парохија чинодејствовали при погребу пок. Паје Еремића, издани су епарх фискалу на мнење. — За протопрезв. аборске свешт. издаје се тема: „Ко даје дозволу за богослужење у страној парохији?“ — Упућена је црк. општина т-кањишка, да од прве доспеле плаће там. суеп. пароха М. Д.-ћа извињење трошкове устегне и тужитељима, који су предујмили, исплати. — Уток Д. М.-ћа адм. парохије у Срп. Пардању у предмету избора пароха у Т. С-шу спроводи се са свима списима М. Ц. С-ту. — Позвана је сада већ најозбиљније црк. општина у Чоки, да у предмету избора пароха потребно решење донесе. Због упорности у непослуху пријављује се та црк. општини Е. А. Одбору. — Позвани су окр. протопрезвитери, да испитају узроке, због којих су врло многа места парох. и сист. парох. помоћника годинама упражњена, како би се ти узроци дали отклонити, и која би се од тих места дала сад већ избором стално попунити? — Осим тога донесено је више решења у предмету исправака погрешних уписа у матици, убележена клаузула о разводу браку, и две пресуде бракораз. предмета, које гласе на коначно разрешење брака.

Срби сликари.*

[Наставак из броја 50. год. XII. (1902.)]

LXXXIV. Кузман Коларић.

(г. 1782., 1791.)

Живописао је иконостас цркве манастира Прибине-главе. Цртеж је правилан, боје више светле и доста хармоничне. Год. 1783. сликао је капелу ман. Бешенова. Запис о том гласи: **Сіа капела, храмъ свѧтыхъ мѣченикwвъ кирика и матере егw Іюлиты, 1783.** — А три године доцније извршио је и иконостас манастирске цркве. (1786.). Спада у ред бољих сликара.

* Пуштајући радо продужење српских сликара, молимо браћу свештенике да нам сваки од своје стране достави што зна о српским сликарима.

Како и ми имамо лепу грађу о српским сликарима, навешћемо је у своје време, те моће допунити и исправити досадашњи рад г. Лазе Богдановића. Уред.

LXXXV. Георгије Бакаловић.

(год. 1828.)

Њега је споменуо пок. Лазар Николић у књизи „Српски сликари“ на 54. страни. Свакако ће бити близак сродник Јовану Бакаловићу сликару, кога сам ја већ у овом листу споменуо. А стално је, мислим, пребивао у Карловци. У трапезарији ман. Прибине-главе налази се портре митрополита Стратимировића, на полеђини кога има запис, да га је Георгије Бакаловић 1828. год. копирао — дакле са другог портрета пресликао. Овим портретом није баш показао велику сликарску вештину, али то још не значи, да је био лош живописац

LXXXVI. Никола Нешков, иконописац.

(год. 1753.)

У проскомидији цркве манастира Крушедола налази се на дрвету живописана икона, која представља св. Стевана Бранковића деспота српског и целу његову породицу: жену му Ангелину и синове владику Максима и деспота Јована, која јамачно као целивача икона служи, јер је у тој величини као обична целивача икона. Њу је по наруџбини владике карансебешког и вршачког Јована год. 1753. живописао Никола Нешков у Вршцу. Никола је ову икону тако мајсторски живописао, да се може правим ремек-делом своје врсте назвати. Ја сам баш видео многе иконе и живописе старих живописаца, али мислим да се не варам, да кад кажем, да их је Никола како цртежом, тако исто и природношћу, лепим избором и хармонијом боја наткрилио. Рекао бих, да је био први међу савременицима. На икони се налази и красно исписан запис минејским словима, кога због краткоће времена нисам могао да препишем, али чим стигнем, учинићу и то и обелоданићу га. А рад сам и о самој икони овој опширније коју рећи.

LXXXVII. Е. Поповић, сликар.

(год. 1822.)

Когод је кад био у канцеларији архидијецезалне конзисторије, јамачно му је у очи пало портре архимандрита Герасима Зелића. Запис на полеђини овога портрета каже, да га је сликао Е. Поповић 18. Септембра 1822. у Бечу. Ово портре израђено је фино, стога је Е. Поповић јамачно спадао међу добре сликаре.

LXXXVIII. поп-Евђеније параклисара.

У цркви ман. Крушедола налази се овећа икона Мајке Божје, која по изгледу своме представља велику старину. Живописана је лепо. Обновио ју је поп Евђеније параклисара (параеклисијарх) при игумну крушедолском Јоаникију. И ако година обновљења није споменута нити знам, кад је живео игуман Јоаникије, по запису поп Евђенијевом, могу позитивно да тврдим, да обнова пада у почетак — најкасније у половицу 18. века.

LXXXIX. Јован Калаваху.

(год. 1820.)

У трапезарији ман. Прибине главе виси за врати портре бившег пароха пештанског Георгија Марго, који је по запису рођен 1780. године. Портре ово сликао је Јован Калаваху сликар, по народности јамачно Грк. Ја га као и Василија от Мале Русије увртавам међу Србе сликаре тек тога ради, да му се име не затре. Портретиста је био добар.

LXL. Петар Драгић.

Ону велику икону мајке Ангелине деспотице, што се налази у ходнику ман. Крушедола наспрам улаза у капелицу владике Максима, живописао је у Панчеву год. 1888. Петар Драгић. Лик мајке Ангелине прави је српски лик, каквих се често виђа у Србији. По овој икони рачунамо, да је Драгић добар сликар. Видимо, да добро кичицом влада. Какав му је колорит не можемо по цигној овој икони судити, јер је мајка Ангелина одевена у црну ризу, где се колорит није могао испољити. Ко позна Драгића и његове радове, учинио би роду глас, кад би коју више о животу, раду и дару његову написао.

LXLI. Јаков Орфелин, акад. молер.

(год. 1792.)

Г. др. Владимир Николић у књизи „Српски сликари“ споминье овог Јакова као синовца чувеног сликара Захарије Орфелина, но не говори потање о Јаковљевим радовима. Добротом часног госп. пароха краљевачког Косте Вуковића дошао ми је у руке запис изнад царских двери цркве краљевачке, који говори, да је темпло исте цркве моловао Јаков Орфелин. Запис гласи: Ѥ сліѧ сѵ҃мѣ, єдино

сѣщнымъ, животворящымъ, и нераздѣлимымъ Троицы, Оца, и сна и стаго дха: совершисѧ темпло храма сего иже во стыхъ Оца нашего Николая Мирлкійскихъ чюдотворца настоѧщемъ и иждивенїемъ общества кралкачкаго ѣх сѣщемъ ѣх комитатѣ сурмійскомъ землѣдержателствѣ Господина Франциска II. Императора Римскаго краля хвнгарскаго Богемскаго и прочая. и при превсѣщенкѣйшемъ и превосходителнкѣйшемъ Господинѣ Стефанѣ Ѡ Стратимировичъ, православномъ Ѧхїепкѣ карловачкомъ и всехъ ѣ цесарокралевскихъ державахъ Ѡкрѣстающагося Славено-Сербскаго и Блаѳхискаго Народа Митрополитѣ, и его цесарокралѣвскаго и Ѧпстолическаго Величества Тайнымъ Совѣтникомъ и при Гдинѣ Гавріилѣ Исаковичѣ Протопресвтерѣ Дмитровачкомъ и сегожъ мѣста и пароѵ Гдинѣ Іоанѣ Харантовичѣ Сгожъ трдомъ Ѡ основанїа церкве до совершенїа Темпла кралкачкаго и спомоществующъ Іерею Іоанѣ Казимировичѣ. Лѣта Господня 1794. мца Октом: 23го.

Изъ образисѧ Ѡ Іакова Орфелина, цесаркралѣвскаго Ѧкадемическаго Малера: жителя карловачкаго.

Пре тога — год. 1792. живописао је он темпло цркве у Великим Радинцима у Срему.

Нисам видео ни једног његовог сликарског рада, те не умем да кажем, какав је сликар био.

Како видимо и Јаков је био карловачки житељ као и стриц му Захарија. Знам ја и за трећег Орфелина карловачког — Александра. Шта је овај био Захарији и Јакову, не знам. Како је Захарија имао само једног сина — Петра, вероватно је, да је Александар био синовац Захаријин а можда рођени брат Јаковљев. Александар се је у осечкој цркви 24. маја 1806. г. венчао са Аном, кћерком Атанасија Шевића из Осека.

LXLII. Лазар иконописац.

(год. 1592.)

Спомиње се у натпису око икона у манастиру св. Тројице код Плеваља — г. 1592.

LXLIII. Георгије Митрофановић, зограф.

(год. 1622.)

Живописао је трапезарију манастира Хиландара у год. 1622. Био је инок.

LXLIV. Аѣим Марковић, живописац.

(год. 1732.)

Спомиње се у једној рукописној књизи манастира Хиландара. Живео је у првој половици 18. века.

LXLV. Теодор иконописац.

(год. 1753. и 1763.)

Год. 1753. живописао је икону св. Јована, која се храни у ман. Бипши: а 1763. год. је у друштву са Димитријем Бачевићем (кога сам ја већ споменуо) сликао иконостас цркве села Крушедола. За презиме му не знам.

LXLVI. Михајило от Соколовић, молер.

(год. 1773.)

На слици, која представља прељашњу српску цркву у Будиму, која се чува у здању српске школе будимске, има овај запис: Списасе сіе назнаменованіе настоѧщемъ господара бирока кѣдимскаго Петра Нестеровича, чрезъ Михаила Ѡ Соколовича, молера ѣх лѣто 1773.год мѣсеца декемврїа 7 дне. Према коме ју је дакле моловао 1773. Михајило пл. Соколовић.

LXLVII. Мојсеј Суботић, иконописац.

(год. 1785.)

Родом Сремац. Живописао је иконостас цркве у Великим Бастајима у епархији пакрачкој, као што то потврђује натпис на иконостасу исте цркве. Овај рад завршио је Суботић 5. октобра 1785. г.

LXLVIII. Григорије Давидовић, иконописац.

(год. 1793.)

4. Октобра 1793. год. завршио је сликање цркве мон. Шишатовца „од певнице до врха свода“, а 20. Маја 1794 г. довршио је темпло исте цркве; 7. Октобра 1795. године пак довршио је сликање другог доласка Христовог на земљу — на корошу и 3 (три) иконе на своду српске цркве у Дивошу.

LXLIX. Свештенојереј Симеон, и син му: С. Алексије.

(год. 1814.)

Родом су из Белог-поља. Измоловаше 1814. г. темпло ман. Високих Дечана. Запис о томе гласи: Сен темпле изобрази свештеноерей Си

мвоих со сыномъ его Алексіемъ, родомъ Ѿ Ково-поля год. 1814.

Сл. Никола Апостоловић.
(год. 1816.)

Живео је у Земуну. Године 1816. молован је једну икону св. Прокопа, која се налази у старој цркви у Прокупљу у Србији.

Сп Георгије Лацковић, живописац.
(год. 1817.)

У манастиру Врачершници у Србији налази се портре некаданег архимандрита врачевшничког Мелентија Павловића, које је Георгије 20. маја 1817. г. живописао.

Осек. **Лазар Богдановић.**

ЛИСТАК.

Вести.

(**Српском свештенству Митрополије Карловачке.**“) У 169. броју „Заставе“, а у чланку под насловом „Српском свештенству Митрополије Карловачке“, издата је *наредба* том свештенству, да на послата му питања Одбора Седморице, (штампана и у 13. броју „Срп. Сиона“), не одговара све дотле, док се не публикују законски предлози, које Саб. Одбор израђује за саборску расправу, јер да би пре ове публикације многи одговор на та питања могао бити преухитрен и погрешан.

Ко с пажњом и с разумевањем прочита дотична питања, и њихову сврху схвати; ко прочита с отвореним очима и с разумевањем, окружницу Одбора Седморице и закључак (бр. 3.) Карловачког збора од 27. апр. о. г.; тај не ће одговоре на дотична питања чинити зависним од публикације, односно од познавања предлога Саб. Одбора.

Одбор Седморице није хтео тим питањима и одговорима да сазна мишљење свештенства о дотационом предлогу Саб. Одбора, јер о том предлогу свештенство ће рећи своју на жељеном општем збору свом. Него напротив: Одбору Седморице је нужно, и он је путем стављених питања и замољених одговора хтео да дозна властито, самостално и несугестивано мишљење сваког појединог брата свештеника у питању свештеничке дотације; како би на основу пружених одговора и изражених мишљења *тих*, у споразуму са изасланицима из сиију дијецеза, есенцијално могао пред општи збор изнети *свој* предлог за дотациону уредбу.

Дакле, писац Заставиног чланка је „преухитрио“ својом *нарадом*; и Одбор Седморице ради свој посао с разумевањем, с љубављу и преданошћу ствари, те са жељом, да га темељно и озбиљно изведе. И највеће га, ако га само свештенство у том настојању не помете и не спречи.

Потписници Заставине пароле, српском свештенству Карловачке Митрополије издане, као да нису баш јаки у дистинкцији. А да нису, показује то, осим до сад изведеног, и она збрка, у коју су ти потписници конференцију изасланика из свију дијецеза сместили са неком „скупштином“, односно са жељеним општим сбором. Потписници, дакле, не разликују дотичну конференцију од општег збора. Само да што пре затрубе бојном трубом против племените тежње Одбора Седморице, они заборавише прочитати последњу реченицу претпоследње алинеје у окружници одборској од 5. (18.) јула о. г.

Каквом је збиљом, па и добром вољом, писан чланак Заставин, илуструје и она његова неистина, да је Одбор Седморице „позвао свештенство да изабере по двојицу односно по тројицу из сваке дијецезе, *осим будимске*, као изасланике *на збор* у Карловце или камо другамо, *да из стигних одговора саставе жеље свештенства целе Митрополије*“. Није тако, него је Одбор Седморице позвао и свештенство Будимске дијецезе да изабере свога изасланика, а завршио је своју окружницу овако: „Одмах ћемо ступити са њима (изасланицима) у даље преговоре и у своје време сазвати их *у конференцију*, која ће имати утаначити и спремити све, *што је за сазив, састанак и радњу жељеног општег збора* нашег потребно.“

Јесу ли потписници Заставиног чланка своје неистине и збрке намерно публиковали или су оне продукат неозбиљности и површности, неразумевања и недистинкције, ми не знамо. Но да је у тих потписника било више пажње према оном што су читали и више љубави за ствар о којој се ради, а мање страначке тенденције и субјективности, било би више разумевања ствари, а мање збрке у појмовима, више користи за ствар, а мање штете за потписнике.

Ко не уме паметно да збори, боље му је мудро ћутати. Тог практичког филозофског рецепта требала се је држати и „Застава,“ те не би своју *несимпатију* открила и према најновијем свештеничком покрету.

Не тражимо од политичких страначка и њихових органа да тај покрет потпомогну.

Али имамо права тражити од свију њих, да том покрету ништа не подмећу, и ништа не наметну.

„Застава“ је учинила то већ неколико пута, што смо ми досада трпељиво ћутали.

Свештенство има срца за своју цркву и народ — али има и памети. Писмо минорена; а не ћемо ни робље да смо. Пустите нас да радимо и урадимо што смо наумили. Ако буде добро не тражимо хвалу. Ако буде зло — ево нас, судите нас.

Ј. Ј.

= **Г. В. Матијевић**, потпредседник српског привредног друштва „Привредник“, навршио је ово дана, у карлсбадској купци, педесету годину свога живота, па је тим поводом реченом друштву **педесет хиљада** круна поклонио. — Друштво Привредник заузело се — као што је познато — за наше рајне опште народне привредне послове, које смо, мање више, заборавили и запустили били. Сви ти послови захтевају великог труда и рада. Многи стални и стручни чиновници запослени су око тих разних послова, а то је са огромним трошковима скопчано, који се трошкови још увек ни издалека не покривају, ма да појединци добри Срби, српске установе и т. д. помажу, дају и прилажу. Сви ми одобравамо и радујемо се богзна како, да су и те ствари и код нас набоље кренуле, али ми Срби не можемо никако још да схватимо, да нам нико не ће помоћи, ако ми сами себи не помогнемо, да нам не могу ни појединци Срби помоћи, већ да код народних послова мора сав народ, без изнимке и разлике, да учествује и помаже. Не мора свако хиљаде давати, али свако мора макар нешто, макар некако, макар нечим да поможе, да учествује око општих народних послова. Тако се свуда ради, само се код нас Срба још увек не ради тако. — Колико има иначе добрих Срба топла срца, који би могли, од којих би многи можда и хтели да помогну ту нашу установу, која се својски, а и успешно заузима за привредно унапређење свију Срба свуда, али не знаду, не сетише се, да су и они, да смо сви дужни, да помогнемо то наше друштво, коме се сви радујемо. Ми се удамо у привилегије, на све чекамо, да ће нам Царство, Влада, да ће нам Саборски Одбор, или ма ко други ма откуд помоћи, само ми не маримо, не умемо, не мичемо се, не сећамо се, да ми сами себи помагати и помоћи морамо. — Зато ми, са наше стране, и овом приликом свима ваљани Србима препоручујемо, нека томе корисном народном друштву сваком приликом чланове задобијају, увек у свему на помоћи буду, нека на њега никад не забораве (обична је чланарина 4 круне годишње). — Колико се у нас Срба само прелије, проспе и т. д., колико се туђинцима даде, али где треба онде немамо, не маримо за своје, а баш најразметљивији и најрасипнији немају ни за коју српску ствар.

= **Слава или крсно име.** (Нова слика олеографска, издање накладника *Петра Николића* из Загреба).

Како се у последње време почело претресати питање о значају и постанку „*Српске славе*“ — крсног имена; то је познати издавалац српско-народних слика *Петар Николић* из Загреба, олеографски дао умножити слику госпође Б. Вукановићке, супруге сликара и професора из Београда г. Ристе, која се учила сликарству код професора Дефрегра у Минхену.

По опису г. Николићевом, слика представља „сеоску кућу у Шумадији, која Славу слави. На столу је свечарски колач, свећа воштаница, вино. На зиду испод свечарске иконе гори кандило. У собу улази Србин Шумадинац да честита своме брату и пријатељу и као да га чујете, где подвикује: „Добар дан! Срећна ти Слава! На добро ти дошла!“. На другој страни гости који су већ пре дошли. Кћерка домаћинова, у лепој живописној српској шумадијској ношњи, прави српски тип, која служи уметничкој кичици, двори гошћу по обичају са слатким, док се поред њих момак подимно на руку и упустио у слатки разговор с девојчетом.“

Слика је у позлаћеном оквиру 12 сит. широком, а величина јој је без оквира 68 сит. у ширину и 53 сит. у висини. Цена јој је 28 круна.

Уз слику је дао г. Николић и књижицу: „*Слава или крсно име*“, прилог слици, описао и средио Б. Будисављевић.

Слика чини пријатан утисак на гледаоца, и да су сва лица на њој у мало већој светлости представљена; држимо да би још већи учинила.

Коме приликс допуштају и ко је љубитељ слика; томе препоручујемо горњу слику.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

После дужег боловања, умро је у Вршцу 23. о. м. у 65. година округли прота вршачки *Александар Стојадиновић*. Стојадиновић је био сиреман свештеник. Прво је био прота у Белој цркви, од куда је дошао после у Вршац. Био је потпредседник конзисторије и председник испитне комисије за полагање стечајних испита за свештенике. Вечан му спомен!

Емилијан Дујић, јеромонах манастира Гомирја, умро је 27. јуна ове год. након тешке и дуготрајне болести код своје родбине у Мемишкој у 29. го-

дина свога живота. Покојник је био добар брат и достојан служитељ светог олтара. Погребен је на Петров дан о. г. уз суделовање околног свештенства. Лака му земља!

Одговори уредништва.

„Заставником" Порфирију. — Ако сте момак и човек од мегдана, извађите од данас за 10 дана са својим именом, иначе сматраћу вас за никоговића и кукавицу.

У програм радикалски не спада ваљда и то, да се иза бусије напада и вређа противник, који са отвореним именом изађе на мејдан.

Истинском поштоваоцу Змајевом, не приличи, да га брани иза бусије, јер такво бранење баца чудну светлост на таквог поштоваоца.

Кад изађете са именом на сред, разговараћемо се о оном Чика Јованом писму и о певању његових песама назаренима, те ће се тада видити, да сам му ја још 1892. рекао јавно не само, што сам рекао у „Српском Сиону" за Змаја, него и мало више шта, и да је он на све оно обутао, као и на примедбу г. др. Владе Димитријевића у *„Назаренству", и ако је и за једно и друго знао.*

ОПОМЕНА. Умољавамо и опомињемо све дужнике, који дугују за претплату и огласе овој администрацији, да што пре изволу своје дуговање подмирити.

Администрација „Срп. Сиона"

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр К. 634. ex 1904. 1-2 46

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места мохачког протопресвитератског капелана. Целокупна плата износи годишње 1000 круна из јерархијског фонда. Ваљано инструисане молбенице имају се путем претпостављених власти потписаној конзисторији до 2. (15.) септембра 1904. године поднети.

Епархијска конзисторија будимска.

У Сент-Андреји 24. јула (6. августа) 1904.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 4—4. 26.

Потписана општина треба једног учитеља и једну учитељицу за своју основну школу. Учитељу је плата 1200, а учитељици 700 К годишње, уз слободан стан и огрјев, и од спровода првом 3, а другом 2 К. Компетенти морају бити Срби православне вере. Рок стечају 1. августа 1904.

Поближи обавештаји код потписане општине.

Српско православна црквено-школска општина у Дервенти 4. јуна 1904.

Председник
Јово Костић.

СТЕЧАЈ. 3—3. 31

Расписује се стечај на *двадесет* места у семеништу манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1. крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере и да 12. годину узраста није прешао.

2. школска сведоџба, да је основну школу бар с *добрим* успехом и похвалним владањем свршио, а уз то *има прикладан орган за појање.*

3. лечничка сведоџба, да је телесно и душевно потпуно здрав и да је против богиња накалемљен.

4. сведоџба сиромаштва.

Првенство имају *сирочад*, а потом деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семеништу бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а дужни су полазити дољу гимназију у Карловцима, а потом курс монашке школе.

Родитељи, односно старатељи изабраних питомаца имају после избора потписати реверз, да ће се изабрани питомац после свршених наука *посветити монашком чину*, у противном пак случају, да ће родитељи, односно сам питомац потрошени на њега новац потписаном Патронату накнадити.

Инструиране молбенице морају се поднети до 1. (14.) августа 1904. Његовој Светости Г. Георгију Бранковићу патријарху српском, као председнику патроната, када ће се избор обавити, а изабрани питомци благовремено известити, када имају Патронату лично предстати.

Умољавају се господа свештеници и учитељи, да стечај овај у народу разгласе.

Из седнице Патроната монашке школе, држане у Карловцима 19. јуна (2. јула) 1904. г.

Председништво Патроната.

Ad бр. П. Г. 44/55 ex 1904. 1—1 43

СТЕЧАЈ.

У правосл. срп. великој гимназији карловачкој расписује се овим стечај на два учитељска места за српски језик са класичном филологијом, која су у току школ. године 1903/4. привремено попуњена, а имају се почетком шк. год. 1904/5. дефинитивно попунити. Плата је суплентска 1600 К годишње, а за испитаног професора основна је плата 2400 К са ставажиром у износу од 560 К.

Касније долазе квинквенали, који се по положеном испиту рачунају од дана службе, и више категорије основне плате са повишицом иза 20 година службе на 700 К. После изложених 30 година има професор право на уживање мировине у износу постигнуте плате, без ставажирине.

Компетенти треба своје ваљано инструисане молбенице потписаном Патронату најдаље до уклучиво 25. августа по нов. о. г. даподнесу; касније приспеле молбенице неће се узимати у обзир.

Из седнице Патроната срп. велике гимназије, држане у Карловцима 14./27. јула 1904.

Георгије
Патријарх.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 1—1 42

У српској вел. гимназији Карловачкој школска година 1904/5. почиње 2. септембра 1904. Ученици ће се уписивати од 29. августа до 1. септембра, за које ће време бити и поправни и пријамни испити. Ради уписа потребан је крштени лист и школска сведоџба од прошле године II. течаја, а који ступају у I. разред, морају доказати сведоџбом отпусницом или полазницом, да су с успехом свршили четири разреда основне школе, и морају се још сврх тога подвргнути пријамном испиту из науке хришћанске, српског језика и рачуна. Крштеним листом морају доказати, да су навршили 10. годину или да ће је концем те године навршити.

Који се први пут уписују у ову гимназију плаћају 4·20 К уписнине, сви без разлике на књижицу 2 К и 4 К у фонд за набављање лекова болесним а *сиромашним* ученицима. Школарина износи на течај 12 К, од које могу бити опроштени доиста сиромашни ученици *похвалног* владања, врло доброг и доброг успеха у наукама, са сведоџбом последњег течаја и са сведоџбом сиромаштва, *која не сме бити старија од године дана.* Молбенице за опрост од школарине подносе се путем управе гимназијском Патронату, за I. течај до конца септембра, за II. течај до конца фебруара. Приватисте не могу бити никако опроштени и плаћају школарину одмах при упису.

Родитељи или старатељи ће у *споразуму са управом* сместити свога ђака само у такав стан, који је код управе пријављен, лечнички прегледан и где се станодавац обавезао, да ће у свему пазити на поверене му ученике. По наредби гим. Патроната не сме у будуће бити више у једном стану од тројице, изузетно четворице.

Ученици слабијега здравља могу бити јавни (редовни) само онда, ако лечничком сведоџбом докажу, да могу *редовно* полазити школу. Иначе ће се моћи уписати само као приватисте, који концем сваког течаја полажу испит из свију предмета. Онази ли се течајем године, да неки не полазе редовно школу, увртаће се по закључку професорског збора у ред приватиста.

Необлигатни предмети: француски и мађарски језик предају се бесплатно ученицима IV.—VIII. разреда, којима проф. збор то допусти. Гимнастику уче сви здрави ученици, а армонично појање и певање сви они, које учитељ музике нађе за способне.

У Карловцима, 12. августа 1904.

Управа.

К. 757/312. 1904. 1—2 44

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију 4. плаћевног разреда у Кетфељу.

Компетенти имају прописно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 21. августа (3. септ.) 1904. године поднети.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 1—1 45

У смислу наредбе сл. епарх. школског одбора у Темишвару од 3/16. јуна 1904. бр. III. 554/372 — 1904. расписује се стечај на упражњено учитељско место у српској вероисповедној школи у Мунару, (u. p. Szekesat, Temes megye.)

Рок за пријаву оспособљених компетената је 20. авг. 1904. по ст.

Плата је учитељу 600 К. и 80 К. за пофторну школу у готову; једно јутро земље за башту, стан и огрев у нарави.

Из седнице месног шк. одбора у Мунари (u. p. Német-Sz.-Péter) 10/23. јула 1904.

Председништво.

Ad бр. К. 638/627. ex 1904. 1—3 40

ЕДИКТ.

Услед брачноразводне молбе Марије Грчић роћ. Младеновић из Вуковара, — овим се позива нестали њезин супруг Ђорђе Грчић, да у року од *шест месеци*, рачунајући од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстане, или место свога садашњег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају, против њега поведена брачноразводна парница и без њега довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. јуна (5. јула) 1904.

Председништво.

Ad бр. К. 660/628. ex 1904. 1—3 41

ЕДИКТ.

На брачноразводну молбу Петра Гроздановића из Земуна, — овим се позива његова нестала супруга Марија роћ. Тувић, да у року од *шест месеци* рачунајући од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстане, или место свога садањег боравишта пријави, пошто ће се у противном случају против ње поведена брачноразводна парница и без ње довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. јуна (5. јула) 1904.

Председништво.

К. 402. ex 1904. 3—3 37

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијск-ј заклади Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 круна.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темишварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији, или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоџбама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице ваља поднети овој конзисторији до 23. августа (1. сепг. о. г.)

Епархијска конзисторија у Темишвару 26. јуна (9. јула) 1904. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ.

3—3, 30

Расписује се стечај на једно упражњено учитељско место на српској вероисповедној школи у Осеку, с којим је скопчана годишња плата од 1200 К и станарина од 288 К и право на петогодишњи доплатак од 120 К од дана наступа службе. Од погреба и парастоса где позван буде има 2 К.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, да предаје у оним разредима, које му школски одбор одредио буде, све оне предмете, који су школском уредбом прописани; школску децу у певању и појању учити; с децом сеоцом и не дељом каталог држати и за певницом при свакоме богослужењу појати.

Изабрани учитељ, који би био вешт ноталном певању, те који би био кадар да се прими коровођства у певачком друштву, имао би засебну награду до највише своте од 600 К годишње.

Изабрани учитељ има своју службу овде наступити 1. септембра о. г. по н. к.

Ваљано инструисане молбенице ваља упутити на потписано председништво до 1. августа о. г. по старом календару.

Председништво Одбора српске вероисповедне школе у Осеку 15 (28.) јуна 1904.

В. Кротив, тајник. Лазар Богдановић, парох, председник.

СТЕЧАЈ

3—3, 32.

На упражњено учитељско место на српској автономној школи у Ст. Бановцима (кот Винковци) са овом платом: 600 К којих се у мјесечним оброцима од општинског поглаварства у Нијемцима примају. Стан у нарави, 6 хвати дрва и башча 800 □°.

Компетовати могу учитељи и учитељице. Рок је стечају 4 недеље послије првог огласа у „Српском Сиону“, а изабрани-а наступа службу 1. септ. по новом календару. Изабрани-а је у привременом својству.

Из сједнице м. шк. одбора српске вјероисповједне школе у Ст. Бановцима, држане 20. јуна 1904. год.

Мита Медић потпредсједник.

Број 562 ex 1904./К. З. 414. 38 2—2

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохију у Бојчу VI. разреда а роком до укључно 6. (19.) августа 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији надлежним путем поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула) 1904. год. држане.

Предсједништво.

К. 466. из 1904. 1—2 47

СТЕЧАЈ

на упражњену парохију VI. плаћеног разреда у Чоки. Компетенти имају прописно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 17. (30.) септембра о. г. поднети.

Епархијска конзисторија Темишварска.

Број 563 ех 1904./К. З. 455. 39 2—2

СТЕЧАЈ.

На два стипендијска места из закладе блаженопокојног епископа пакрачког Никанора Грујића и то једно од 500 круна а друго од 300 круна годишње.

Стипендију ту могу получити *само сирочад свештеника православне срп. епархије пакрачке*, т. ј. дјеца без оца, а предност имају дјеца без оца и матере, сиромашног стања, бар доброга успјеха у наукама и врло доброга владања. Питомци ове стипендије могу бити богослови, који имају предност, па препаранди и гимназисте, а изнимно и свеучилишни слушаоци; мању стипендију уживају препаранди и гимназисте, а већу богослови и свеучилишни слушаоци.

Молитељи треба да поднесу своје са крсним листом, школским свједоџбама за последња два полуђа и свједоџбом сиромаштва обложене молбенице најдаље до 10. (23.) августа о. г. потписаној конзисторији.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. јуна (5. јула) 1904. држане.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре Ƨ провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или моље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

24—14 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона" у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 475. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 16

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. августа 1904.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његова Светост преузвишени г. патријарх српски *Георгије* благоизволео је 2. о. м. у саборној карловачкој цркви рукоположити за ђакона свршеног богослова Живојина Војводића, а 3. о. м. у истој цркви за презвитера, а свршеног богослова-монаха манастира Бесчина Гедеона Критовца за јеромонаха.

Први је одређен за катихету на нижој реалци у Митровици.

НЕЗВАНИЧНО.

Евгеније Јовановић

епископ карлштатски

од 1839. — 1854.

Д. Р.

Не упуштајући се у даљи опис рада епископа Евгенија, навешћемо овде неколико значајних његових писама, која бацају светлост како на њега самог, тако и на неке тадашње прилике и која могу послужити као грађа исторична за митрополију карловачку.

Пре тога навешћемо овде књижеван рад епископа Евгенија.

1. *Ортографија сербска*, по мњењу Евгенија Јовановића, Архимандрита Раковачког. У Будиму 1836.

2. *Слово надгробное*, говорио на опелу митрополита Стефана Стратимировића, у Будиму 1837.

3. Опровержение одговора г. Захаријадеса, у књижици „Хранилиште или Амајлија“ у Новом Саду 1839.

4. *Слово*, говорио при инсталацији за епископа у Карлштату 1840.

5. О судјех церковних. Сочињение Евгенија Јовановића, архимандрита, у Карлштату 1844.

6. О преводу новаго завјета г. Вука Стеф. Караџића, 1850.

7. Граматика церквено-славјанскаго језика, сочинение Евгенија Јовановића, во Вење 1851.

А.

Писма, писата епископу будимском Пантелејмону Живковићу.

I.

Ваше високопреосвјашенство
мој Милостивјејши Господине!

Пишу ми мои пријатељи из Карловаца, да г. Хранислав[1] још се тамо находи

[1] Гаврило Хранислав, епископ пакрачки.

ожидавајући наслѣдне во епископатје Бачком, тако ваљда је предвидио, да ће Г. Темишварски вскорје ко Господу отити. Ономад сам добио вјест о смерти овога.[2] Ја не сумњам да ћете ви у Темишвар за Администратора дојти знајући влашки; обаче прежде, нежели отидете из Будима, молим, помјаните мја. Ја данас пишем јего високочеству Г. Палатину, ништа се не тужим, само да ме протегира, молим, он ние дикастериум, но кромје јего ништа се у Мажарској велико не совершује. Тако, ако к Нему отидете, можда ће вас запитати о мени. Ја намјеравам, понеже сам послове здје посвершивао сад у петак сести овдје у Јосефталу на дилижанц, и управо у Виену, тамо је Г. вершачки[3] по тужи се, да га је (а може бити и вас) Г. Архиепископ[4] очернио тамо горе, кое се обаче као што он вели, само код хофкригерата мало примило. Ја ћу јавити Г. Архп. да тамо намјеравам отлазити, многи су овдје то совјетовали и сам Генерал Валдштетен — све се овуда знаде, нисам имао нужду казивати — у Карлштату. За месец дана могу се и назад повратити. Овдје јошче има много сьега, а у Срему чуем да се отопио. Сад се може бити Г. Архп. кае, што ме ние овдје у Хорватску намјестио, пак би сад могао свое љубимце у Темишвар намјестити. — Ја изгубити ништа неимам моим во Виену шествием, ако ништа не получим, барем ћеме видити Господа. Учинио сам рекурс на хофкригсрат за 4 фор. honorarium на дан, понеже сам овдје и Администратор и Нотариј и Секретар и све, тако је право да имам што више, видићу кончину того. Под 10. феб. по њем. 1838. поднео сам мњение конзилиуму de Eruditione et Dotatione Cleri qualites procuranda ab anno 1832. exhorens; мислим, да ће се допасти, јер сам тамо доста коешта казао, и сигуран сам, да ние нитко толико проектирао и путно, као ја; понеже за ову епархију даде се говорити. Једном речију, ја се ничего немам стидити, само вас синовно молим, да рекнете коју за мене онако, како судите. Шта ли сте с мојом оном немецком тужбом или прошением учинили? Знам да сте добро намјестили је.[5]

В прочем овдје ништа ново. Милости вашеј препоручујући се и на вас (и Г. вершачког) сву надежду јаже от человјек, возлагајући, јесам до вјека.

В Плашком 21. февруарија 1838.

вашего високопреосвјашченства

нижајши

Е. Јоановић с. р.

Ако судите, а ви подерите ово писмо.

II.

Ваше високопреосвјашченство

Милостивјејши Господине!

Без сомњенија ви се на мене љутите, и ја признаем, да сам учинио противу вашего налога, писајући. — Али шта ћу? да сам с једном поштом добио прећје писмо от Г. Рајачића, не би био писао. Отишао сам био у Јосефтал, за дождати дилижанц, пак на Бога не дојде у време, јер је био сьег пао, а ја между тим добием писмо от мога пријатеља (кога ћете ви мислим погодити) ће informato, да не идем у В. но да пишем. То ме је отворатило, вратим се дома и напишем, али веома мало, и то сам само молио, да не изпаднем из кандидације — то је све. Ви сте ми, истина, казали, да ништа не пишем, но ните забрањивали ми ити у В, — а то опет толико значи. Между тим, ја не ћу, нити смем се правдати с вама; ако сам согрјешио, више заиста не ћу, молим, ви колико можете, поправите. Г. ми је Рајачић писао, да ћете ми писати, но понеже до сад ништа, из тога судим, да се сердите на мене. Мој рекурс за получение диурна отишао је Г. АЕп. pro opinione, писао сам му приватно учтивајејше, и молио да ми мњением своим прошение подкрјепит. Ако ми не даду 4 фор. СМ. titulo honorarii pure, ја ћу опет рекурирати, зажчо ни један Администратор јошче ние био Нотариј и Секретар вкупје, даклем, мислим да је право. Вама сам писао подавно нешто приватно, ако ните добили прежде вашего хожденија во Виену, то може и хоће вас и оно можебити на мене

[2] Максим Манојловић. † 7. февр. 1838.

[3] Јосиф Рајачић.

[4] Стеван Стаиковић.

[5] Ово је напред поменута тужба, у ком је навео свој животопис.

разљутити. Ја сам прави сад сом гњева, и човјек очајанија. Јошче да нисам здрав, Бог и душа, ако неби пао под коекаквом напастињу. Неемем вас ни питати, како моја ствар бједна стои, но молим хоћете ли ваше високопреосвјашченство у Банат за епископа, пак ако све понуцају штранге, ја ћу у Банат у Бездин, пак ово јошче што ми понајвише остае 20 или јапче и силах 30 година живота провести.

Ово све говорим, ако сам damnum passus irreparabile. За Бога, ја да нисам Администратор пак да сам писао, онда би се могло во злују вмјенити страну, али онако не може ни полак, а за процесе кога би мени кто за то дао, то је легчајше.

Вашему високопреосвјашченству желим здравие постојаное, и постојаное на мја милостивое призрјение, и препоручујући се милости отличњејшим страхопочитанием јесм.

В Плашком (градје) дне 2. Априла 1838. (вел. Субота).

вашего високопреосвјашченства
нижајши
Евгеније с. р.

III

Високопреосвјашченејши — — —

Примио сам посљедне ваше милостиво и за мене благе надежде полно писание. Истина, Г. епископ вершачки писао ми је двапут из Виене и добру такожде давао надежду, али управо у чем се то састои, не знам. Јесу ли акта возвращена на нову пертрактацију, или што ино? Ви ћете се смејати, кад ово будете почели читати, што сам тако куриозан, хоћу да знам све подобно. Бога ми, долго ожидание (хотја су други годинама чекали) учинило ме је доста равнодушним, но кад имате милост вообшче ми што благовјестити, а оно и оно ситно саобшчите ми. Нећу ја то никоме већ јављати, нити коме писати више, баш ни самом Георгију Мајлату, хотја, као што сам приватно начуо, јако ме покровителствује, а поред њега, кажу, и гроф М. вице-канцелар. Бог нека плати им за њиово поштено памјерение и сердце, но особито вам милостивјејши Господине, не могу никад заборавити, јер сте се без свакога питереса подлог примили мое худости. Да и ништа не буде (као што ја при свему опет морам сумњати, јер ће Г. АЕп. премда га увредно нисам, Бог зна шта противу мене на ново тражити, — и најти, да ми може досадити), опет вама хвала до неба in Magnis voluisse sat est. Между тим може бити и ја грешим; ако вас је походно по објешчанију, то валда је сообшчити достојао се (dignatus est) у чем је ствар, или шта је наумио. Но доста о овом. — Ја често с том идеом бавим се, да би време било и у нашој церкви један сабор вселенски (не ради избранија АрЕп.!) держати, а то у данашње време могло би бити при отношенију пријатељском Росие с турском монархиом, при Грецији свободној и Сербији главу мало подигшој; незнам, како се канони код ових частних церквеј набљудавају, али код нас је заиста тако, да ми jus canonicum имати не можемо. Случајно наидох у „будимских новинах“ прилозима, да код Хартлебена у Пешти може се добити: Concilii tridentini Sacrosancti et Oecumenici Paulo III. et Pio IV. pontiff. maximis celebrati Canones et Decreta 32 geheftet 1 fl 8 kr. C. M., понизно молим ваше високопреосвјашченство, имајте милост дати га за мене купити, да видим какових ту ствари има. Taschenausgabe. Не би вам с тим тјаготан био, но из Карлштата нитко у Пешту на вашар не иде, по у Виену, и тако ништа по терговцима добити се не може.

Ако будем шчастие имао видити вас ове године, онда ћете ми милостиве вручити ако ли не, а оно ћемо терпеливо сносити. — Тко ми је дао мисл (питате ме) писати, добар човек из Карловаца, кои мислећи да нисам га послушао, у другом опет писму ми совјетује, ја держим, вели, да јошче није касно писати. Један ми пише, да су Г. Храниславa за Нови Сад пропонирали, но вели, неће му пленути, јер га у Виени не познају; знаду да има неки епископ у Пакрацу, но лица му видили нису. Но ја само у овој пустој Хрватској штогод чуем, ви обаче паравно боље и сигурно што знате.

При сих препоручујем се — — —
в Плашком дне 16. Маја 1838. — — —
Е. Јованович с. р.

Б.

Писмо, писато митрополиту Стевану Стапковићу.

IV.

Ваша Екселенције

Милостивијући Господине!

Ја сам под К. 181. ове године молио В. Е., да рекурирате на Императора за звоненье. Секретар ми на то одговара, да је боље, да ја рекурирам, пак ако не тријумфирамо, онда ће В. Е.; јер, вели, ово ние свима публицирано, ние следователно gravamen цјеле наше цркве, а да (вели) Њнова Екселенција рекурира, могло би то сљедствие бити, да се то запрешчение свуда распростре. — Ово је мене јако опечалило, и отчајнее мисли проходе чрез моју главу. Ово је уређење јавно противу свободе религиозне, и тиче се све наше цркве; и опет (ако је с Вашим договором писао) В. Е. сумњате, да ће те реузирати. Кад је тако, какову дакле будућност има церков наша здје ожидавати у ових државах австријских; мени се чини, никакову. — От како сам у чин овај ступио, досада се нисам кајао, но по свој прилици, чини ми се, да ћу се кајати. Ја ово уређение лагко могу от мене отбити сирјеч: да кажем, да ја не могу публиковати, докле се то свима не саобшчи за наблудение; ово сам казао, но знао сам, да канцеларија то не би хтела публицирати, и тјем надао сам се да ће и дворниј воени совјет отступити. Но ако још једанпут кажем, онда ће уповательно и В. Е. дојти, и свима, но онда ће може бити безплодно бити рекурирати. Зато, као што сам молио, мислим, да је боље, да В. Е. рекурира Altuis Loco — ако ли ћете Ви потом рекурирати, ако ја сирјеч ништа не получим, то молим да ме о том увјерите у долженственом одговору вашем, кога ја жељно ожидавам. — Жао ми је (искрено говорим) што новаца немам, а ја знам, како би онда отговорио, пак онда, што би би, — ако мислимо церков нашу бранити, то смо дужни готови бити, жертвовати се, — или главу приклонити и victas dare manus. — Архиепископ је народ наш (ако и не сав) сјеме превео, и полу-чили смо привилегие; кад се те привилегие не пазе, шта дакле веже народ наш повратити се откуд су и дошли? Сваки дан искушавамо утјесненија, сад Judicum delegatum, сад запрешчение звонења и Бог сами нека знао, шта још неће скоро дојти. — Сабор народни треба да рјеши о нашем здје битии или небитии под овом формом и именом овим. За то треба да га шшчемо сви, као што сам ономад писао В. Е. — Извините в прочем, В. Е. умиљејше просим, што почесто у долженствена писанија метнем приватно. Нису то приватна писма, но све готово долженствена у разних предметјех.

От како сте В. Е. прекинули приватно ми гдјешто сообшчавати, од то доба пишем час секретару, час Стојковићу и Архидјакону; иштем час пастирску, час Протокол визитације канонические, кога ми В. Е. нису хотјели официозно сообшчити, а молио сам јесенас.

Примите — — — у Плашком 16. Априла 1841.

нижајши

Е. Јовановић с. р.

В.

Писма епископу вршачком а по том митрополиту и патријарху Јосифу Рајачићу.

V.

Ваше Преосвјашченство,

високоночитаеми Господине!

Примио сам ваше многоцјеное писание, гдје ми нову годину честитати изволисте и њекаја сообшчити. Ја благодарим усрдњејше и учтивјејше, и равно вам свако шчастие желим, мир и благодетствие. — Обаче овај желаеми мир не даду људи безобразни, неразсудни и горди. Јучер сам читао нешто („Новине Сербске пештанске“, число 11. 1842.). Онај Aufsatz — М. П. — Милоша Поповића (кои је издао „Фрулицу“ из Н. Сада, тако ја погађам) без сумње ние без масла игуменова сочињен, али се то доказати не може, зато дакле пека то стои, — али је неразсудност Г. Учредника, кои такове ствари прима у новине, пак ајде нека би гдјекое хвалио, но друге нека не куди (т. ј. нека изостави оно, што служи на безчестие), кои су поне још живи и о коих ние доказано, да су покушденија

достојни. Ја незнам што ћете ви дјелати, но мени се чини, да би ја тужио га Палатину либо конзилиуму, зашто вас безчасти. (Ово је моје приватно мњение немјеродателно). Зашто не узме примјер, како треба новине писати от будимских њемачких новина? Иде ли то у новине? иде ли ово за уређење архидијецезалног конзисторијума? Мени је нетко писао из Карловаца, да оно није истина, што је Павловић за Стефана (Станковића) написао, да ће из масе његове доћи у народни фонд 45.000 ф., но да је паче Митрополит појео њеколико хиљада народних новаца, ал то Павловић неће друковати. — Он се начинио као човек привилегиран да може њеке (кое хоће) безчестити, њеке хвалити. (Ево видите, на колико нам добро новине служе. Мени се чини, да не треба људе јавно кудити, баш ако и јесу покуђенија достојни, особито сушче у јавном званију.) Штета би било сербске новине укидати, но ако г. учредник не узме се у памет, то на жалост нашу може бити. Тако што читах јучер у Огулину у загребачким новинама, да је редактор мађарских новина „*Hirlap*“ позван ad Tabulam Regiam ad poenam actus majoris potentiae, за своје новине.

Оно што су мене дирнули из Карловца (горњега) ја сам послао мој отвјет у Београд, и ако га не прими, тужићу редактора Кнјазу Сербие, јер нећу да коме дужан останем. Ово што је потом одговорио њеко из Хорватске, и мене тражио оправдати, јест кромје мога втеченија, и чудим се, како је г. уредник пештански примио. До душе могао је непримити, јер и покуђенне није примио.

Ценсура, мислим, да редактора не може оправдати, јер по своим правилом ценсура много допушта печатати, што паметан човек не чини, јер се клони на иних увреду.

За оно што ми изволисте за Поповића сообштити, прилика је да је истина, онај по Банату да вербује, а овој от своего дому да просина рјеке благотворенија.

В прочем не имајући новога ништа, вашеј се благонаклоности препоручујем и с високопочитанием отмјеним пребивају.

Вашего Преосвјашченства в Плашком 21. Јануарна 1842.

покорнјејши слуга

Е. Јовановић с. р.

Ја мислим, да на онога кои факцнама собоју учињенима буде за АЕ. избран, прочи се не потпишу Епископи, пак је лек дјејствителен.

VI.

Ваше високопреосвјашченство

милостивјејши Господине!

Увјерен сам, да ми нећете за зло примити, што вам гдјекоја понизно предложити усуђавам се. Нису невозможна, а полезна су и пристојна.

Покојному староме Митрополиту (Стратимировићу) ние човек истину смјео говорити, пак ние добро било у многима.

Прво: мислим да би пристојно било, да се у карловачкој катедралној церкви сваки дан литургија совершава кад год типик допушча, као што бива по манастири, и као што бива у Новом Саду; кое имате рукополагати, разредите их 5—6 недјеља, пак нека сваки новорукоположени служи у церкви карловачкој от 9—10 сати литургију, а ено рано у конвикту за тое времја, и нека је церква отворена за свакога, кои хоће доћи и Богу се молити; ту се само троши свјешча више и тимиана, и дере се хаљина више, но то ништа не чини, после године дана, док мало дођете до новца, положите 5000 ф, в. в. пак нека се интереси на то обрашчавају. Два ђака (више не треба) у церкви, да отговарају литургију.

Второ: Покојни стари митрополит имао је обичај сваки дан дати држати утрењу и вечерњу код себе у соби (но на кратко, кое ние добро); Антифони се ниесу повторавали, катавасие без јектенија појане. Но што је најгоре и за младе људе најразорителние; ако је тко от градске Господе после поддне случио се походити Митрополита, намах се морало вечерње прекинут, ма гдје оно било, и капелан с ђаци брже боље изићи ван из дома; тако да се морало мислити, да је човек од Божие службе претежнији. Ви дакле, ако изволите, уредите: да се вечерња и утрења совершава у соби

синодалној, где богослужение неће бити восиjашчаемо, где зими само треба пешч угрејати, више ништа, пак нека се све правило точно совершава, као што Архиереjу пристои.

Ожидавам да ми скоро за Петровића имате милост благоволително отговорити, и препоручуем се староме вашему о мени благовољенију и љубови, остаjући с совершеним високопочитанием.

В Плашком 1. Дек. 1842.

Вашего високопреосвашченства
покорньејши
Евгениj Јоановић с р.
Епископ.

VII.

Преосвашченьејши и високодостојнеj ши — — —

На данас примлено високопочитаемо ваше Писание 29. Дек. 1842. даем себи чест отговорити:

1. Где ћемо обучити наше Jеромонахе у вjежеству типографическом?

Треба довести jеднога Немца сецера, пак ће за плату научити буди у ком монастиру Jеромонаха два, три, а више и потребамо.

2. От куда ћемо прибавити типове?

Запитати ваља от куд је добило владjение сербско, Јанковић у Н. Саду и Каулици, пак отуда ћемо и ми.

3. От куда ћемо узети нуждне трошкове?

То би био иначе најтежи вопрос. Но ја сам имао част више пута на то одговорити, само ако су родољубци Братиjа сложни са мном; ја от тога бремена не бjежим. Запитати ваља, шта кошта Јанковића типографиjа, та ваљда ние 10000 фор. К. М. — пак кад може приватан човек то чинити, зашто не наша Jерархиjа?

4. Не били добро било у коме монастиру папирну фабрику подићи?

Ја мислим, да то ние за нас полезно нити нужно. Треба запитати от куда получава Сербиjа, Јанковић, типографиjа будимска (толике типографиjе у Пешти), пак и ми можемо от туда, Дунавом на параплову може ласно доjти.

И тако ћу се већма радовати, ако сам на вопросе ваше достаточно и то абше отговорио. Камо среħа, да сам ближе к Карловцем, пак би могао свака 3 мjесеца доjти на подвоворение и на разговор и договор, обаче овдjе ние ми возможно, баш да ми кто све путне трошкове даде.

Ова је епархиjа свагда за најмладшег епископа, да се мало пропати. За то се и препоручуем вашеj милости, не отбиjајте ме от себе докле гори у мени ватра учините што добро народу моме.

Љубим руку.

В Плашком 11. Јануарна 1843.

Вашего — — —

(Наставиће се.)

Радња Архиjерejског Синода 1776.

Превео с њемачког

А. Г.

(Наставак.)

Записник

осамнаесте седнице, 28. октобра 1776. год. држане.

Присутни су осим архиепископа, епископа бачког и пакрачког, сви остали.

Пошто је jучерашњи записник сходно адjустиран, предао је Синод цар. комесару пареħена три протокола о неприкосновеном архиепископском иметку у два равногласна примерка, од којих је jедан примерак са потписом архиепископа и епископâ предан ц. комесару, а други са потписом комесара и актуара остављен при архиепископату.

После тога је састављена спецификација за свих 8 дијецеза о протопрезвитератима, који ће у будуће у свакоj дијецези постојати, као и о парохијама које потпадаjу под поjедине протопрезвитерате, и такова спецификација предата је комесару као прилог новоме регуламенту sub. A.,

На крају данашње седнице позвао је ц. комесар Синод да учини предлог о оним трима личностима, које ће код високе ц. кр. илирске депутације као агенти за илирске ствари у будуће фунгирати, пошто је место досадашњег народног агента укинуто. Епископи обеħаше, да ће своје мњење о том питању у идућоj седници саопштити.

Пошто је ц. комесар затражио већ толико пута пожуривану манастирску дисциплину, буде данашња седница закључена.

Записник

деветнаесте седнице, 2-ог новембра 1776. год. држане.

Царски комесар отвара данашњу седницу уз наглашавање потребе, да се већ често пожуривани, али још несвршени послови крају приведу, наиме 1-о предлог за неколико агената, који државни језик знају, и који ће на место досадашњег народног агента ступити код ц. кр. илирске дворске депутације, на услугу и уз награду партаја које се буду на њих обраћале.

2-о означење места, у којима ће се неприкосновени архиепископски иметак и карловачки школски фонд in fundis publicis или erga realem hypothecam плодоносно уложити моћи.

3-е израда већ често ургираних монашких дисциплинарних правила.

4-о разлагање о четвртом браку и канонички разлози за то.

5-о већ давно обећана дедукција због добара Нерадин и Банковци.

Ad 1um понавља митрополит поново мњење, да се задржи и даље народни агент и да га држава плаћа, при чему се митрополит позива на своје велике издатке, и напомиње, да ће његов наследник укидање народног агента њему у грех уписати, а додаје најпосле, да он неможе приватног агента препоручити. Но како је укидање једног од прев. двора наплаћеног агента при читању новог регуламента у 27. §-у већ напоменуто, те се о томе више говорити не може, а како је народу самом стало до тога, да у Бечу има својих људи, којима може своје послове мирно поверити без бојазни да ће пасти шака непозваним, то ц. комесар тражи од сакупљених епископа баш из тих обзира конкретан предлог. У име епископата одговорено је у почетку, да они желе, да двор и даље плаћа не само садашњег, но и будућег народног агента; а затим рекоше епископи, да они већ имају неког свог агента, а да другог не требају, а за случај да им устреба, они ће се већ постарати.

На поновни позив ц. комесара предложише најпосле епископи два агента: Мандла и Керестурија, који последњи већ и онако код дворске илирске депутације агентира.

Ad 2-um Приказује Синод у оригиналу писмо сл. кр. града Новога Сада у Бачкој жупанији, који тражи капитал од 16 хиљада фор. на 5 по сто. Осим тога пријављује Синод да брат митрополитов по имену Тривун от Видак, који по гласу приложеног сведочанства поседује покретног и непокретног иметка у вредности од 12 хиљада пор. тражи зајам од 7 хиљада фор. са 5 по сто, уз довољну хипотеку. Даље се пријављује, да удова капетаница Димитријевић, рођена от Моско, тражи уз сигурну хипотеку са 5 по сто зајам од 5500 фор. и да је о томе од ц. кр. илирске дворске депутације изискани извештај већ одаслат илирској комисији у Осек, али да ствар још није решена. Осим тога тражи новосадски грађанин Јефта Атанасијевић 6000 фор. и браћа Лазар и Јаков Богдановић такође зајам од 6000 фор. са 5 по сто.

Синод мисли, да би се сви ови капитали, на темељу докумената код истих пласирати могли.

Ad 3. 4. и 5. Уверава Синод поново, да ће све те ствари идуће недеље ц. комесару готове предати.

Тиме је данашња седница завршена и Синод отпуштен.

Записник

двадесете седнице, 11. новембра 1776. год. држане.

Присутни, осим епископа пакрачког сви остали.

При отварању данашње седнице предаје Синод ц. комесару предлог дисциплинарних правила за православне манастире под A., уз латинску конотацију sub B. оних места и тачака, које су према пређашњем предлогу преиначене и поправљене, а уједно sub C., предговор на латинском језику за та ново-састављена дисциплинарна правила.

После овога предаје архиепископ синодалне примедбе у ствари четвртог брака са приложеним разлозима и канонима, који у православној цркви потврђују забрану тога брака, уз напомену ц. комесару, да је ова

дедукција тако удешена, као што је то српскоме клиру и народу, по превишњем царском увиду публицирано.

Најпосле је предата ц. комесару на руке једна на Њепо ц. кр. апост. Величанство управљена молба Синода, да се манастир Гргетег, село Нерадин и praedium Банковци остави и на даље ad personam свакдашњем митрополиту на уживање.

При крају данашње седнице пријављује се новосадски грађанин Рафаило Милорадовић са сведоџбом сл. кр. града Новог Сада од 4. нов. о. г. који из неприкосновеног фонда уз обичан интерес тражи зајам од 2000 фор. и пружа за то у хипотеку свој иметак у вредности од 6000 фор., као што горња сведоџба тврди.

Ц. комесар прима све ради подастирања прев. двору.

(Наставиће се).

Неприлика

епископа далматинског Јеротеја Мутибарића.

Приопштио:

Д. Р.

Архимандрит беочински и мандатар патријарашки за будимску епархију Сергије Кањански, у своме писму од 4. Априла 1852. писатом патријарху Јосифу Рајачићу (в. бр. 14. о. м. стр. 389.) рече му: „. . Г. Добрен рече ми, да је резолуција за Синод већ код министра и да ће на Синоду учествовати Буковински и Ердељски епископи, но не Далматински, *због његове у Бечу неприлике. . .*“

У чему се та неприлика састојала и шта је у том погледу патријарх Рајачић са епископима радио; види се из следећег списа. „Дјелано в Карловџе дне 7. и посљедујућих мјесјаца Марта 1853. Поводом некоторих важних церкве нашеја православнија и Јерархии касајућијхсја дјел, Јего Свјатост Господин Патријарх Сербски, Архиепископ карловачки и митрополит Јосиф Рајачић благоизволили, преосвашченејшаго Господина Платона Атанацковића Епископа бачкаго под 5. маја т. љ. писмено, прочих же Архијерејев здје в Карловџе вињe присуствујућих усмено на днешнее совјешчание рекше конференцију созвати.

Всјем убо предпомјанутим Архијерејем днес во патријаршеском дворје, именоже тако зовомој кљети синодалној стекшимсја Јего Свјатост Господин Патријарх

№ 1.

предложити изволили собраним Архијереем председалное писание Јего високопревосходителства, Господина Министра Просвешченија Графа од Тун од 31. марта т. л. № 114. содержанием коего тоје Господин Министер вједомотворит, јако Јего ц. к. и Апостолическо величество силоју височајшаго Рјешенија под 28. марта т. л. истекшаго, православнаго Епископа Далматинскаго Јеротеја Мутибарић од доњњешнаго званија Епископскаго двигнути и на мјесто Јего Архимандрита Сг. Архангелскаго Монастира Керки в Далмацији, Стефана Књежевић во Епископа Далматинскаго благоутробнејше наименовати умилостивилисја, јако новоименовани Епископ Књежевић таковое вкупје упутствие получил јест, да скорејше ради положенија присјаги вјерности во Вијену одастсја, а отуду в Карловци получења ради хијеротонији Архијерејскија прити не пропустит, — тако и пјаторогубаго рјада писанија помјанутаго Епископа Далматинскаго, средствием којих тоје извјествует јако од губернијалнаго совјетника Господина Барона од Рознера по вишему мановенију дважди позван бист, да Епископское своје звание по тој причиње отложит, что во Вијење прежде двоју љету познатоју женшчиноју Гентиломо обезчашчен јест, что људиј не токмо нашего, но и римокатолическаго исповеданија јего сносити не могут и что со касајушчимисја властии в несогласији находитсја, јако обаче звание своје отложити не хотја, требовал, да предварителње судим будет, и ашче би повинним обрјелсја, извержетсја, височајшему же мјесту рекурирал, да во званији својем оставитсја, или, ашче би тое бити не могло, на упразднени тогда јешче бивши епископат вершачки премјештитсја, а от јего Свјатости просил, да јего у височајшаго мјеста заступит, јеже би во звании својем остати, но противном же случаи јему на содержание 3000 фор. конв. мон. с дозволением, да во Фиуме, или во једином од фрушкогорских манастирај пребивати может исходатајствует — требујушче в чрезвичајном сем, православној церкви и представителем ја вообшче особење правом јего,

каковаја јако патријарх, Архиепископ и Митрополит во смисље канонов, благоутробијих привилегија и височајших резолуција имјеет в предосудителном предметје мнения.

В сојуаје предваведених прочтена сут вса акта и височајша Рјешенија в предметје поставленија Епископов Далматинских од љета 1828. до днес истекшаја, обретени же канони к дјелу сему относјашчиса, коим во подобателное расмотрение пријатим бившим, видјелоса, прежде изреченија требованога јего Свјатостију в предваведеном важном предметје мњения, предпоставити нужнаја како в смотрении удаленија епископа далматинскаго од правленија дијецези, тако и в призрении поставленија епископа на тујужде.

Јелико убо перваго, сирјеч удаљенија епископа далматинскаго од правленија дијецези својеја касајетса, таковое бити может, јегда епископ сам својевољно званија својего одрекчетса; в сем обаче случаи имјело би предварителње сообразно синодалному посланију собора Ефескаго вини отреченија синодално испитанија, и тогда токмо примитиса, јегда онија довољними и здело важними обрјашчутса; иначе отрекшиса престола својего Епископ по 3. правилу Свјатаго Кирила Александријскаго во звании своем остати должен. Но аште би и довољнија причини ко пријатију отреченија Епископа Далматинскаго били, удаљенне јего од правленија Епископата того со сонзволењем онаго бити би могло, од његоже каноническое јего поставленне зависит, а сие право по изјављеној вољи Јего величества, блаженија памјати Императора и краља Франца I. всегдашњему Архиепископу карловачкому и Митрополиту, њиње же Свјатејшему Господину Патријарху пристојит, и досеље никим в сомњение пријведено не бист. Аште котори Епископ, во особ же Далматински од званија либо правленија Дијецези својеја својевољно неодречетса, причини же к тому довољни обрашчутса, то он од званија судејским изреченнем двигнутиса может. Вина убо таковаго Епископа, иже би од Епископата својего двигнутиса имјел, по канону XVI. Собора константинополскаго, држанаго в храмје Свјатих Апостол нареченаго же перво-втораго должна предварителње испитана, и судејски к концу приведена бити; јеже не токмо канони церковни, но отечествени закони и височајшаја учрежденија при најменшем клирицје и каждом гражданиње набљудати повељевајут.

Ни јединому од предваведених случаев не сљедовавшу, Епископ по правилом церкве взпраетсја бити во својеј чести, а Епископат, јему же канонически приставлен јест не упразднени.

В смотрении втораго либо поставленија относителње же наименованија Епископа Далматинскаго, из предречених и јаснаго содержанија поменутаго канона перво-втораго Собора происходит, јако Епископа на Епархију Далматинскују поставити — не љет јест, донеже епископ јеја жив јест и в чести своје пребывает, развје аиче званија својего одрекелса, или судејским наречением на лишение того осужден бил.

Но ниже без вољи Митрополита относителње же Свјатејшаго Господина Патријарха наименованње епископа Далматинскаго сљедовати может из того најпаче смотрења, что в Далмацији височајшее јего Императорскому величеству удержаное наименованне Епископа заступает њекоторим образом прописаное канонами православија церкве синодалное избрание, избрание же без вољи Митрополита бити не может, канону VI. I^о. всел. собора, в Никеји торжественаго, јасно глагољушчу, поставленаго без вољи Митрополита не признавали Епископом. Таковое сонзволенне одкривајетса именованнем лиц за звание Епископске способних, чего ради по сиље височајших учрежденији во смотрении наименованија Епископов Далматинских под 21. марта 1829. № 699., 11. јунија 1829. № 13802/1614. истекших, јего Императорским величеством уступлево јест Архиепископу карловачкому и Митрополиту относителње же Свјатејшему Господину Патријарху право, јеже прежде височајшаго Наименованија лица за Епископат Далматински способнаја именовати. Таковое Митрополитское, относителње патријаршеское право, президијалним писанием канцлара постојавшија прежде всеобшчија Канцеларији, Графа од Митровски, од 21. сент. 1836. № 1334./P. признано и приликоју наименованија доњиешних Епископов Далматинских непрерывно употребљавано бист; причини же довољнија не видјатсја, којих би ради Архиепископ карловачки и Митрополит, относителње же Патри

јарх Серпски, ко којего патријаршеској Дијецезје уже јако прејемнику Престола Патријаршији иненскија Далмација принадлежит, во употребљении тогожде права основаннаго на каноньех церковних. дрјевњејшем употребљении и преднохвалених височајших учрежденијах ограничен или процјатствован биљ.

Сим претпостављени, хотја сосједјашчи Архијереји в том всеподањејшем увјерении сут, јако Јего ц. к. и Апост. величество православнују церков нашу, јеје множајшаја доселе знамења Благоутробија своје указовати новјејше же отеческују Милост тоје церкви нашеј Наименованием относителње потверждением синодално избраних Епископов открити благоизволило, во правјех своји којим либо образом ограничити не токмо не хошчет, но паче по објешчанију блаженија памјати Августејших Предков Своји. церкви и народу нашему благоутробнеје учиненому, тујуждо церков во привилегијах утвердити и укрјепити готовјејше јест, јеже и отуду заключити можно, что по височајшему Рјешенију од — — —ни премјешчение сушчих уже Епископов од јединија Епархији на другу без предварителнаго совјета Синода Архијерејскаго не предзимали благоутробнеје објешчало; повсегда обаче с величајшим прискорбием примјетити љет бје, что како в преднаведеном Епископа Мутибарића од Дијецези Далматинскија, с которојуж он канонически сочетан јест, удаљении, тако и в наименовании архимандрита Кнежевића на место јего во Епископа Далматинскаго, канони церковни и постојашчаја височајшаја Учрежденија из смотренија изостала: того ради, да би и помјанутаго Епископа удаљение од Дијецези во слове сушчија и реченаго архимандрита во Епископа наименование во согласие со канонами церковними и височајшими Учрежденијами привелосја, всјех предпомјанутих Архијереов мњение в том сосредоточаетсја, да Јего Свјатост, Господин заступаја во дијецезје Далматинској место синода Архијерејскаго, произведение архимандрита Кнежевића во Епископа Далматинскаго, ашче би он сјемо в Карловец и пришел, отложит, а между тјем благопомјанутое јего Императорское Величество покрај представленија всјех преднаведених всеподањејше умолит, да и височајчее Наименование тогожде архимандрита во Епископа дотоље, дондеже Епископ Мутибарић или ко отреченију од Епархији Далматинскија не убједитсја, или судом церковним, какови архијерејскому синоду пристојит, от тојажде Епархији не двигнетсја, всемилостивјејше во зависимости удержати, сему же създовавшу благоутробњејше допустити благоизволит, јеже на тако упразнитисја имушчу Епархију Далматинскују в смисле каноном и частопомињаемих височајших Рјешенији, јакоже и на основанији дониљешњаго употребљења кромје архимандрита Кнежевића инаја јешче лица, за Епископат Далматински способнаја именовати мошчи, имјеја по том тогожде Кнежевића, или кого би Јего Императорское величество наименовати благоизволело, во Епископа Далматинскаго по стојашчим церковним правилом и употребљењу посвјатити, и канонически дијецезје тоје приставити; — судбу же Епископа Мутибарића к сердцу прием даљше у Јего Императорстаго величества исходатајствујет, да томужде Епископу, како пристојное место ради пребиванија, тако и приличное Епископскому достојанству јего содержание благоутробњејше опредјелитја".

Како је и на ком је основу доцније посвећен архимандрит Кнежевић за епископа далматинског; не знамо.

Настојатељска заклетва 1766.

Приопштио

Д. Р.

У протоколи, у којој се налази *„Опис српских фрушкогорских манастира од 1753."*, кога смо завршили у предпоследњем броју, налази се следећа заклетва, коју су настојатељи при ступању у звање и заклети старци полагали.

„Аз ниже именовани обешчајем се и клену се всемогушчим Богом, пред св. јего евангелием:

Что должен јесм и по долженству хошчу и всјачески тшчатисја буду, во советах и судах, и во дјелах сего духовнаго правителствујушчаго собранија и братства монастира нашего Прикване главе искати всегда самија сушчија истини и самија сушчија правди и дјејствовати всја по правилам св. апостол и св. отец и по монашеским уставом и по духовним правилам и инструкциах Арх. Митрополитским нашего Архипастирја, и ашче која и предопредјелена будут, сијаже всја буду дјејствоват по савести моеј неработствују ли-

цепријатију, не болезнују враждоју, завистију и упрјамством и прост никаковимиже пленьајеся страстми, но со страхом Божиим всегда имеја на памјати неумитни суд јего сапскрнаго Бога и ближњаго љубавију полагае, всем мислем и словом и дјелствијам мојим, јако вину конечнују славу божију, и спасение души человјеческих, и всеј церкви созиданеј нпски јаже моја но јаже Господа Исуса.

Кленусеже Богом живим что всегда памет-ствују страшное слово јего: прокљат всјак творјај дјело божие с небрежением; во всјаком деле сего правителствујушчаго монастирскаго собранна и братства, јако во дјелех божиих ходити, служити и настојати буду безленосно со всјакими прилеженанием по крајнеј моеј сиље, пренебрегаја всјакаја угодија, и упокоенија моја, и не буду мње претварјат невјежева, но ашче и чем и недоумјение мое будет, всјачески потшчусја искати уразмјенија и вједенија от свјашчених писаних и правил соборних и согласија древних великих учителеј.

Кленусеже паки всемогушчим Богом, что хошчу и должи јесам, моему природному и истиному Архипастирју, искир. и преимушчественјеишему Г. Г. православнсиу Арх. и Митр. Г. Павлу Ненадовићу и все наследних државах их ц. кр. величеств наших всемилостивјејших Господареј Јосифа императора и Марии Терезии обрјетајушчагосја славено-сербскаго и валахискаго народа восточнаго благочестија духовнија глави нашеја, и по јего преосвјашченства и архипастирства нашего православнаго восточнаго благочестија високим законим насљедникам, котори по изволенију божием, и самодержавној јего цесарскаго величества власти опредјелени и к воспријатии престола Арх. Митрополитскаго удостоени будут, вјерним, добрим и послушним и подчиненим бити, и все јаже к високому јего преосвјашченства и братства нашего монастира власти и принадлешашчија права привилегии и преимушчества по крајњему разумјенију, сиље и возможности предохранити и обрањати, и притом по крајњеј мерје старати се поспешествовати все что к јего високопреосвјашченства и сабранна монастира нашего верној службе и полаје, во всјаких случаех касати се может, ушчербеже и интереса, вреда и убитка како скоро о том уведају, не токмо благовремено објављати но и всјаким мерами отвраштати и недопушчати тшчатисја буду; в приходи и расходи монастирскија при других неколиких старејших старац слушати, једнножди в недељу или поне једнножди в мјесјац подобње и правила Арх. Митрополитска и инструкцију на соборје слушати, и прочитовати и слушав записовати на книгу записанују, что би могл дати о том ответ, кому јеси подручение, когдаже службе и ползје јего високопреосвјешченства или церковној и монастирској какое тајное дјело или какое би оное год било, которое приказано, мње будет гајно содержат, и то содержати васесовершеној тајни и никому објављати кому о том вједати ненадлежит и небудет повељено објавити.

Исповедујуже с клетвоју православнаго благочестија нашего восточнаго вјеру и закон праву и истину бити, и во всја дни живота моего тују неизмјенно и непреложно содержати и непорочно сохранити хошчу и монистирскому движимому и недвижимому имјенију и ни ва чем либо ином никаковија неправди и невредноста сотворити буду.

Кленусеже јешче вседержителем Богом, что всја сија мноју ниње обешчаемаја, неинако толкују во уме моем, јако провешчају устнама моима, но во тој сиље и разумје, јаковују силу и разум написанаја здје слова чтушчим и слишашчим јављајут, утверждају клетвоју моеју, буди мње срцевједедјетел, — Бог, обешчанија моего свидетељ, јако неложное јест, ашче же јест ложное и не посавести моеј, буди мње тоже правосудни Бог отмастител.

Во закључении же сеја моеја клетви, целују слово и крест Спасителја моего. Амин.

У обшчителном монастиру Привиној глави 23. Јулија 1766.

М. п. Данил Радушевић с. р. игумен.

Висарион Кумановић намјесник и заклети старац.

Мојсеј Плавшић, проигумен и закл. старац.

Никанор Михајловић, заклети старац.

Мисаил Јоановић, заклети старац.

* * *

Во обшчежителном мон. Кувеждину 27. Јулија 1766. днес новопоставлени игумен, намјестник и заклети старци положила вишеписани јурамент и подписашасја своеручно.

М. п. Евтимија јрм. Которовић игумен,

Гаврил јрм. намјестник.

Иларион Сгаповић, зак. старац.

Захарија јрм. зак. старац.
Саватиј јрм. зак. старац.
Кирил јрм. наместник у Дивши.

* * *

Во общежителном мон. Шишатовцу 29. Јулија 1766. више писати јурамент архимандрит, намјестник и заклети старци положина и своеручно подписашасја:

М. п. Викентиј Поповић, архимандрит.
Јефрем јрм. намјестник.
Атанасиј јрм. зак. старац.
Герасим јрм. зак. старац.
Пајсеј јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Бешенови 30. Јулија 1766. више писати јурамент игумен — — — положина.

М. П. Михаил јрм. игумен.
Мојсеј јрм.
Стеван јрм. духовник и зак. старац.
Самуил намјестник.
Силвестар јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Хопову 1. Августа 1766. — — — — —

М. П. Јоаникиј игумен.
Софрониј намјестник.
Дионисиј зак. старац.
Василиј зак. старац.
Кирил зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Јазку 2. Августа 1766. — —

М. П. Атанасиј игумен.
Силвестер намјестник.
Мојсеј јрм. зак. старац.
Теодосиј, проигумен, зак. старац.
Рафаил јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Јаску 2. Августа 1766. — —

М. П. Теодосиј игумен раванички.
Василиј јрм. намјестник.
Симеон јрм. зак. старац.
Силвестар зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Гергетегу 7. Авг. 1766. — —

М. П. Теодосиј јрм. намјестник.
Симеон јрм. зак. старац.
Силвестар јрм. зак. старац.
Никифор јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Ремети 8. Авг. 1766. — —

М. П. Исаиј Исаијевић игумен.
Гаврил јерм. намесник.
М. п. Викентиј Поповић проигумен реметски и зак. старац.
Кирил јрм зак. старац.
М. п. Данил јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Крушедоље 9. Авг. 1766. — —

М. П. Похомиј Станоевић, Архимандрит.
М. п. Јосиф Љубинковић намјесник.
Хажи Никодим зак. старац.
Хажи Исаија зак. старац.
Максим јрм. зак. старац.
Симеон зак. старац.

* * *

Во общчижителном мон. Беочину 11. Авг. 1766. — —

М. П. Атанасиј Антониевић јрм. игумен.
М. п. Синесиј Маричић јрм намјестник.
Михаил јрм. проигумен зак. старац.
Теодосие закл. старац.
Мојсеј Јоакимовић јрм. закл. старац.
Јоаникие Лукић јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Раковције 14. Авг. 1766. — —

М. П. Никанор Јовановић архимандрит.
М. п. Јоасаф. јрм. намјестник.
М. П. Хажи Силвестер јрм.
Висарион јрм.
Јефтимие јрм. зак. старац.

* * *

Во общежителном мон. Фенеку 19. Авг. 1766. — — —

М. П. Никодим Поповић игумен.
М. П. Теофан јрм. намјестник.
М. П. Софрониј јрм. зак. старац.
Јоаникие јрм. зак. старац.

Протоколон

Приопштио

Д. Р.

(Наставак.)

Февруариј.

23. Посланик от агарјанскаго новаго султана Османа отходит до их ц. к. величества в Виење.

24. Имена духовником сремским:

1.) Во протопопијат карловачки: Атанасиј игумен реметски.

2.) В пешчински: хажи Стефан раковачки.

3.) В вуковарски: прогумен Георгиј шишатовачки.

4.) В даљски: протопоп того протопопијата Антониј.

5.) В шидски: јеромонах Јов шишатовачки.

6.) В иришки: Арсениј игумен беочински.

7.) В земунски: јеромонах Мојсеј хоповски.

8.) Дмитровачки: Авакум бешеновачки.

9.) В сурчински: Исаија јрм. крушедолски.

(Руком Партенијевом) Мангеловски парох јерej Максим наказан темницом за погрјешение јего.

Сланкаменачки парох јерej Јоан Радиначки наказан темницом за погрјешение јего.

Март.

15. По вења протопопијате послата од Г. Арх. заповјед писмено за свјатују недјељу и прочија празднки, како их праздновати Богомолем и прочими Богоугодними дјели, а не дјелати, ниже упитисја, ниже овамо и онамо скитатисја и церков оставлати и службу Божију.

Инструкција духовним отцем.

1. Духовни отци долженствујут себе обучавати внимателним чтењем свјатаго и свјашченаго писанија на всјако благоискуство и тројако обходитеја: јако родители, јако врачеве и јако судие.

2. Јако родители своим духовним синовом и дшчерем, милост показивати а не свирјепство благими словеси, умилити грјешнаго а не ожесточити, и своеју кротостију и благонравием подражати евангелскаго отца своего, блуднаго сина и очајана на покајание привлекша и веселием телца упитаваго заклавша. Обикло бо благое слово пронзати сердце грјешнаго благодати Божиеј содјејствујушчеј, злоеже ожесточити и во отчајание отвести.

3. Јако врачеве вејаким искуством смотрити от возраста, от художества, от соводворенија, от жителетва приходјашчаго грјешнаго и сице может познати удобно каковими содержим јест грјехами, ашче и утаити хотјели би јакоже многим обичај, инако бо истјазуетеја епископ, игумен, инако јерej, инако монах, инако мирски, инако жена, инако сановим, инако поданик, инако стар, инако млад, тјемже всјакој болести и немошчи приличнују јако врач искусни дознает подавати цјелбу, ашче ли невјежда, вмјесто јеже исцјелити немошчнаго повредит и погубит; да разрјешит духовник иже подобает разрјешити, и да вјажет иже подобает вјазати.

4. Јако судии да судјат и разсуждајут, сут грјеси смертни или простителни, и опасно испитивати подробње со всјеми окрестностми, како, когда, гдје, коим образом, чесо ради, и против грјеха давати канон и епитимију толико јелико может подњати грјешни, а не налагати бремја неудоб носимо и све точију да будет намјеренье духовником не јеже что стјажати от приходјашчих, развје им позвати и исправити от грјеха и злаго обичаја, отводити на добродјетел, утвердити, и от сина погибели сина Божна показати, по реченому: изводјај достојна от недостојнаго, јакоже уста моја будет, и на страх Божиј и љубов к ближњему јелико возможно наставити от гордини на смирение, от зависти на братољубие, от сребролубија на милосердие, от чреводадања на пост, от блуда на цјеломудрие, от јарости на кротост, от лености на усердију молитву, от хули и сквернословија на славословие и прочаја.

5. Да внимајут себје духовни отци јелико возможно, не точију словом но и дјелом наставити и научити. Начат бо (глаголет апостол Лука) Исус творити же и научити, и свјати апостол Христов Павел: Подражатели мне бивајте, јако же и аз Христу; ашче бо (по свјатому Дамаскину) не Господ сожиждет дом добродјетеј, всуе труждаемсја, кромје јего ни дјејание ни слово совершаетсја, тјем от Бога искати помошч во јеже научити и творити.

6. Много плетенија и великија грјеси ихже немогут разсудити и достигнути духовни отци, долженствујут или сами или писано ашче гдје далеко будут објавити епископу или Архиепископу и разрјешение своего недоумјенија примити, самиже да не дерзајут дондеже непримут наставление.

7. Исповједуеми јегда приступајут пред духовним отцем, да неоклеветавају ни објављају

инаја лица с нимиже согрѣшили, ни духовнику принуждати их, објавити согрешенија, развје конжде себе обличати, осуждавати, укорати и повина грѣха творити а не ближьаго Наипаче ближьаго покривати. А сами умиленіем, слезами и воздиханіем да приступају оставленіу грѣхов своих.

8. Духовни отци да налагајут согрѣшајушчим и кајушчимсја за довлетворенне, по их саизволенију а не нуждеју и насиліем, пости мјерни, а не паче сила аштче бо сут земледеци, мједи и жељеза ковачи и в рудах подземлеју копајушчи, бремена носјашчи и ладија влекушчи и ина тјажкаја художества дјелајушчи, немогут много поститисја. Воздержанија от мјас, от риб и от пијанства, от блуда и прељубодјејства, колѣнопокланенија кромје св. недјели трикратное на ден молитвословие, заутра, полудне и вечер по псалмопјевцу троицы славимолу Богу от сердца приносити, мјеста свјатаја и свјатија мошчи в церкви и монастири посјешчати, от церковних персон молитву и благословенне искати, благоговјенієм литургију часто а наипаче в нарочитих днех усердно слушати и милости тјелесныја и духовныја, љубовију исполњавати и проч.

В Карловџе Марта 1. 1755.

Партеніј Павловић с. р.
епископ.

30. Прев. Г. епископу Костајничкому Јосифу Стојановићу, писато из Карловаца.

Вашему Прѣв. по указу их вскпр. и ексцеленции Г. Арх. и Митр. ради некоего монаха Арсенија, пострижника св. мон. комоговинскаго, котори здје пришел без всјакија препоруки и отпустителнаго писанија, јегоже здје во Арх. Митр. конзисторијумје карловачкому на ексамен представихом, от коего конију В. Пр. за лучшее увједомленне сообшчаем, и что скорше о том писменаго отвјета со всјеми и опастними окрестносми и свидјетелстви, јест ли тако или ни ожидаем, а во прочем вручајушче нас свјатим Богоуслишанним Архијерејским молитвам, и остаем — —

Тогож Игумену мон. Јаска и всему братству, писато из Карловаца:

По указу их вскпр. и ексцеленции сеј монах мон. Комоговини Арсеніј посилаетсја вам за некое время, за пребити тамо, јегоже имате усердно пријати, и аки јединаго от ваших братии во всјем колико держати и против могутства вашего јего надгледати, сврху же всего добре на јего позор имјети неоставите, да не би куду побјегал, иначе у немилост код их ексцеленции подпасти будете, до даљше заповједи.

А п р и л.

4. В Конзисториумје Арх. Митр. пјаторицам свјашченником бившим здје во аресте, попу Јоану Михаилову и Јоану Попову пароxом села Деча, попу Урошу пароху села Шимуноваца, Гаврилу Поповићу села Крнешеваца и Јоакиму Николићу пароху села Голубинаца, за узрок шчо једнога рајтара у Попиначкој механи тукли, еще по испитании и инквизиции чм резолуција слѣдовала плити сентенцијa:

Понеже из всјех сих вси за узрок шчосу у механу пшли, повини находјатсја (пачеже поп Јоан Михаилов) котори усудилсја јест ударити царскаго солдата, за кое ударенне по правилу св. апостол 27., свјашченик аштче бнет вјерна и невјерна, да извержетсја, и во свјашченическој инструкцији по правилу 5., свјашченик аштче двигнет руку и ударит кого шчраф 12 фор. да положат, а прочим четворицам по правилу томужде, свјашченик аштче у механи сједнет и опиетсја, шчраф 3 фор. да положит. По сих помјанутих правилах, киждо своему наказанију подлежит. Но понеже от солдатскија страни нитко противан јавлеја, ниже стоит; того ради все сие тако судим бити, а во прочем на милостивое их вскпр. и ексцеленции разсуждение остављаем.

В Карловџе — — —

Викентиј Поповић, архимандрит.
Викентиј протосингел.
Гаврил Кирјловић, протоп. шидски.
Стефан, протоп. дмитровачки.
Марко, протопоп.

По суду сему да се исполнитсја, а онај кои рајтара царскаго бно, да је лишен пароxије и свјашченства, а остали да се на пароxије отпустет.

Дано в Карловџе 4. Априла 1755.

Павел Ненадовић
Арх. и Митр.

Тогож. По указу их ексцеленции из конзисторијума пришкому протопрезветеру Г. Андреју ради попа Милића пароха села Стејановаца, котори бил от свјашченодјејствија заустављен, писато и објављено, да из милости их ексцеленции паки благословљено и допушчено помјанутому свјашченику свјашченодјејствовати и

парохију своју јакоже прежде уживати.

6. Писато протопресвитеру нешчинском Марку.

По указу их Прев. и ексцеленции вам допушчаетсе у заоставших мјестјех во вашем протопопиатје христиане неисповједанна исповједати, прежде же вземши от духовника ракоавчкаго инструкцију духовническују равно с поучителним писмом, которое при нем находитеја и по тој инструкции водитиса имате.

Неостивлаем же вам и за тримјесечни репорт опоменути, ваша бо братија прочи протопресвитери вси принесли, ви же за сие спремни будите терпјети, а за сеј крат вами заповједа се, њено уредити цјели репорт до 1. Априла и по једином намјестнику вашем сјемо что скорше отправити, јешче и сие вам в' памјати да будет, от нијанства добрје хранити се, четворити ниже јакоже досеље у јего пушчатисја.

9. По указу их вскпр. и ексцеленции из шанца Грабоваца поп Петар цитират, дати отговор на предложенују тужбу против јего от провизора румскаго.

Маја.*

5. — — У Вогњу и Буђановци селу, у Шашинци у Јарку шанцу, у сија 4 села ашче не покрију церков своју, да запретитеја божественаја литургија. У варошн Руми, божественаја литургија абие да престанет, донељеже церков не направет, и из онаја механи јаже близ церкве школу не устроет.

Јули.

29. В ден суботни по акатистје и по божественьеј литургии, во имја божие их вскпр. Г. Арх. и Мит. к царскому граду Бечу чрез Ириг, свој хершафт Даљ и Будим, пошел, јемуже буди Ангел хранитељ спутешественик, здраво, мирно и благополучно тамо доспјети, и паки во своја возвратитисја Амин.

Август.

22. По должности Нашеј поданьејше Вашего вскпр, и Ексцелении ради експамена покрово Богородичних како латинских, тако и славенскија граматики школ карловачких извјествуем, јако по указу В. Е. 8. дне текушчаго сего мјесјаца предвзјахом латинцев експамен, гдје ми вси, и из здјешнаго магистрата њеци присутсвовали, и от начала логици, потом ритори нови, таже синтаксисте, и по вих прочи следовали даже до последних, и тако вопрошени бивали, и како из логики, тако и реторика, синтаксиса, и прочих по јелику вси присуствујушчи вопрошали что до регула надлежит, добрје мнози отвјетствоваша. Подобње и из немецкаго дијалекта, о склонениих и спрјаженијах вопрошахусја но весма слабо отвјетствоваша. Јакоже и самаго учитеља Петра извјестие под ./. показует. Такожде славенскија граматики ученики слишахом, но мало их било, понеже мнози прежде времене отишли дому бјаху, а заоставши из синтакса, осмочастија, глаголов и склонениих њеци изрјадно, а њеци добрје отвјетствоваху. Јакоже и самаго магистера Самуила под ./. ./. извјестие показует.

Септембар.

26. Заповјед В. вскпр. и Екс. из Висна под 15. со всјакоју честију прочтохом и уразмјехом, напаче же к науки немецкаго језика касајушчајаеја, но понеже да и учител Петр Несторовић јакоже равне и ученици јего не бјаху здје, тако и расположение оно ради немецкаго јазика следователњеже и магистров ради установити и утвердити немогохом, нијше же прилежним им, абие јако учителу Петру Несторовићу, тако и прочим повељение Ваше Ексцеленције показахом; откуда во она паречена два дна, а то јест по полудне в среду и суботу, они досад бивши немецкаго језика инструктор и јего спомагател мјејут таки по изложенију им на писму из честњејшаго конзисторијума да нам всјех школ латинских сабирајушчеја во једну најјашчују (јако и славенскија граматики учеником) учење немецкое предавати, на кое каталог от всјех и сигнум во полу глаголања устроитиеја будет, подобнеже неприходјашчи казнени будут. В мјесто почившаго Рафаила славенскују граматику да предает поп Самуила наредихом, а спомошчник нему за нијше от потребе њест.

В мјесто магистра Стојана (иже пред честњејшим конзисториумом службу резигнирал) определихом Георгија Спиду греческаго магистера, јегоже должност буде магистра Стојана службу в славенском језике магистерскују исполњавати ктому же и свое в греческом јазике по контракту и изложенију водити будет.

Ђакон же Роман в первом своем јавании и школи пакн нарежден јест и остает. А во мјесто Пантелеимона латинскаго досад малих школ бив-

* Наводимо овде из „Протоколона" само важније ствари, пошто се из досад наведених видело, како се и шта се радило у конзисторији. Уред.

шаго магистра, нареждихом Давида прецептора малаго Павла и прочих дјетеј наших, зане Пантелеимон резигнирал службу своју пред честнејшим конзисторијумом, коего ради Давид во мјесто јего и с поразумјењем и избранием учитеља Петра Несторовића поставлен, ибо он за службу сију добр видитсја бити.

(Свршиће се.)

О отацбини и презимену Арсенија III. српског патријарха.

Д. Р.

Како су и у српској цркви као и у осталим православним црквама и прости калуђери — монаси, јеромонаси — и игумани и архимандрити, па и сами епископи, архиепископи, митрополити и патријарси имали само добијено име калуђерско при своме постригу, и како се — колико се зна, — 1689. Маја 25. патријарх Арсеније III. први пут потписао на писму писатом у Пожаревну („Летопис матице српске“ књ. 80. стр. 67.) *Чрноевић;* то се код нас још ни данас не зна за извесно, ни одакле је он био родом, нити какво му је било право презиме.

У „Пећском сказанију“, вели се, да је „отъ поморія благородни отъ племени Пантровићихъ“ (Гласник XXXV. 75.); владика црногорски Василије Петровић у својој историји рече, да му је било „отечество Черная Гора“, а доцнији писци као Сима Милутиновић, Милорад Медаковић, Димитрије Милаковић тврдише, да је био родом Црногорац са Цетиња из Бања“ (Види „*О пећским патријарсима*“ од Илариона Руварца, 84. стр.).

Од куд је Милутиновић, а по њему Медаковић и Милаковић, дознао, да је Арсеније био с Цетиња из Бања, Иларион рече да не зна, а то ће се тешко кад и дознати. А за порекло Арсенијево „од племена Пантровића“ рече: „не знам такође да л' има право онај који је допуњавао пећеско сказаније и који је по Милошу Милојевићу, — на кога се не можеш ослонити — био сам патријарх Арсеније IV.“

Сима Милутиновић, не само да рече у својој историји, да је Арсеније III. био са Цетиња из Бања, него рече и ово: „Озаљ Патріаръ ніе было одъ рода Ц'рноевића, ипак се звао Црноевићъ, али само за то, да попридржи и поприхрани іошъ оно славно и послѣдно име Србскога и бездѣтна а и преминувша Владаоца. Осим тога да и своему Сану што повише важности и подкрепленія придаде, вивѣвши кад' сва власть мирска пропада и учезава, да и његова духовна мораће ослабляти докъ и престане, каконо е и было до послѣдка“. (33. стр.)

Да поменуто „пећеско сказаније“, није по тврдњи Милоша Милојевића — бар што се тиче патријарха Арсенија III. — допунио патријарх Арсеније IV., нека послужи за доказ следеће уверење његово, што га је надао неком римском пароху — где је било име његово, то је подрано — у петроварадинском шанцу — Новом Саду —, које у целости наводимо.

Исто гласи:

На знаніе даемъ, и симъ в' Памятъ уводимъ всякомѣ, коимъ либо надлежитъ, како Блаженныя Памяти святыя восточныя Апостоло-Іерѣсалимскія Церкве, Бывшій Архіепископъ Пекскій и Сербѡвъ Іллирическій Патріархъ Арсеній Черноевичъ, Нашъ любимѣйшій Предшесоръ, какѡ еще за Кралѣвини Сербской на Престолѣ своемъ бывшѣи, равно и в' сихъ странъ по исходѣ ѿ тамошних предѣлѡвъ всегда истинито прозваніемъ Чарноевичъ именовался, и азъ ѿ Его фамилие у дицрикті ѕ црногорскомъ симъ прозваніемъ именованных видѣтъ семъ: Са симъ свидѣтелствѣмъ, и Болшаго вѣрованія ради са подписаніемъ имене и приложеніемъ печати утверждаемъ.

Данно въ Нашей Новосоорѣженной резиденціи карловачкой мѣсеца Марта 12. дне 1744. года.

Божіею Милостію, святыя восточныя церкве Іерѣсалимскія апостолскія Православныя Архіепископъ Пекскій, Сербѡвъ, Болгаръ, Далмаціи, Босны, Хорватской, обоихъ полъ Дѹнав, и цѣлагѡ Іллірика Патріархъ

М. п. Арсеній Іоанновичъ с. р.

Да и ово уверење Арсенијево није решило питање о отацбини патријарха Арсенија III., у ком се тврди неодређено, да је он био из дицтрикта црногорског; то је бар јасно.

А оно није решило ни питање о презимену патријарха Арсенија III.

Арсеније је IV. рођен 1698., а како је патријарх Арсеније III. умро 1706., то он није могао знати, *како* се управо презивао Арсеније III., кад се у свима списима све до маја 1689. потписивао само Арсеније.

Не знамо ни то, од куд је Арсеније IV. у опште и дошао до тога, да даје римском папроху уверење о презимену Арсенија III.

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској.*

Превео М. Г.

I. Део.

Опће одредбе.

1. §. На најмилостивији позив Његовог Величанства, апостолског краља, као врховног патрона уз заједничко учешће и утецај католичког клира и народа у смислу праведних захтева на основу §. 2. XX. з. ч. од 1848. промењеног положаја, уређују се оне ствари католичке цркве, које се у правилу автономног устројства садрже.

2. §. Круг автономије не вређа врховно патронатско право и у угарским законима одређено највише право надзора Његовог Величанства апостолског краља.

3. §. У круг автономије не спадају верске, вероучене, литургијске, црквено-управне и дисциплинарне ствари, које се садрже искључиво у кругу пуне највише црквене власти римскога папе и у кругу епископске власти учитељства, свештенодејствовања и пастирства или управљања.

4. §. Кад би државна католичка скупштина или управни одбор тако решење донели, којим би прекорачили одређени круг автономног рада и повредили врховна патронатска и највиша надзорна права апостолског краља, може Његово Величанство апостолски краљ тако решење ван крепости ставити.

5. §. Записници државне католичке скупштине и управног одбора морају се за 20 дана поднети Његовом Величанству преко кр. министра богочасти и јавне наставе.

Ако Његово Величанство, апостолски краљ рачунајући за 60 дана од дана подноса председничког не стави примедбу на донесена решења, иста постају правомоћна.

6. §. Ако државна католичка скупштина или управни одбор тако решење донесу, за које се епископат најасни, да је исто прекорачило у 3. §-у овога устројства одређен круг автон. рада, тако решење не вреди.

Ако би о којем решењу епископат држао, да вређа интересе цркве, у том случају саопћава своје зебње скупштинском председнику за време скупштине или за 15 дана после свршетка исте. Извршење таког решења мора се суспендовати док се ново решење не донесе.

Таке опће одредбе, које се тичу правногa круга епархијске управе епископа, уз приволу епископата постају правомоћне. Ако се епископат од доношења решења за 40 дана не најасни, решење је правомоћно.

7. §. Круг автономног делања не дира автономно право ердељског римокатоличког Штатуса, које се оснива на 3. art. Approbatae P. I. t. 1., на 1. тачки Леополдове дипломе, на 45. тачки државном сабору управљеног писма краља Франца од 26. маја 1792. год., на највишој одлуци Његовог Величанства од 19. августа 1867. год. и од 4. новембра 1893. год.; на 14. §. XLIII з. чл. од 1868. на 41. §. XXX. з. чл. од 1883.

Поред свега тога слободно је ердељском римокатоличком Штатусу ма кад, са свим или с једним делом својих ствари претопити се у ову автономију уз сагласност државне католичке скупштине.

8. §. Уз автономну организацију у крепости се задржавају за епископе у римокатоличким основним, средним, вишим и стручним школама тако исто и у учитељским, учитељичким и забавишким школама настава у вери и у сваковрсним католичким школама и католичким конвиктима управљање наставом и васпитањем с гледишта вере и верског живота.

9. §. Круг автономног делања не дира права епархијских епископа и капитола — код ових у погледу старања о фондовима и фундацијама — која се права оснивају на канонском праву, краљевским наредбама и вољи оснивача.

Исто тако респектују се у автономији сва она слична права црквених и светских корпо-

* Како се саборски одбор у свом последњем заседању бавио са уређењем наше народно-црквене автономије, те како ће се исто обелоданити, држали смо за потребно, да обелоданимо и пројекат уређења автономије католичке у Угарској, чију ће историју поштовани преводилац на крају навести. Уред.

рација, моралних и правних лица ил појединаца, која се оснивају ил на канонском праву, државним законима, краљевским наредбама ил на вољи и наређењу оснивача.

10. §. А дотле, докле се приватно-патронатска права и правни односаји за учешће автономије не доведу у ред, приватним патронима се неповређена остављају права и дужности, које почивају на канонском праву, државним законима и краљевским наредбама.

11. §. Задатак автономије је старати се о томе, да се римокатоличким верским, научним и опћим фондовима, као и католичким васпитним и наставним, такође и добротворним закладама којима за сад рукује кр. министар богочасти и јавне наставе, рукује на онај начин, који одговара са свим њиховом римокатоличком пореклу, природи и намени.

А дотле, док се ово потпуно не би могло осигурати, државна католичка скупштина, односно управни одбор у споразуму са епископатом уз придржање одобрења Његовог Величанства апостолског краља, као врховног патрона врши у §. §. 164—171. овога устројства наведена права у погледу неприкосновеног одржања коренитог иметка фондова и закада и доброг плодоносног смештања и на што ће се приход истих употребити.

12. §. Задатак је автономије старати се о томе, да се краљ. католичке велике школе, које се из римокатоличког научног фонда издржавају, краљевске католичке гимназије, као и католичке гимназије, које се издржавају из других католичких фондова и које издржавају градови, опћине, тако исто и средње школе, које издржавају ил снабдевају првосвештеници и калуђерски редови и којима располаже, односно управља за сад кр. министар богочасти и јавне наставе, да се у тима школама управља у духу, који са свим одговара римокатоличком им пореклу, природи и намени.

Да се осигура овај циљ, врши државна католичка скупштина односно управни одбор у споразуму с епископатом права у §. §-има 178., 181—184., 187., 189—195. — овога устројства наведена на начин, који одговара природи појединих школа.

13. §. Ако би ради спровађања оних наређења, која се у 11. 12. и другима с овима у вези §. §-има налазе, потребно било других расправа и наређења, то се поверава управном одбору уз одобрење државне католичке скупштине.

14. §. У случају, да автономна тела, и органи не могу у своме кругу делања донети своја правила, одлуке ил пресуде у своме кругу делања спровести, имају права у помоћ узети јавне власти ради спровађања истих.

15. §. Помоћ јавних власти може се узети особито:

а.) ради истеривања црквене, школске и свакојаке порезе, коју су надлежне автономне корпорације и органи правомоћно разпорезале, ил која је каноничком визитацијом ил другим правоваљаним начином установљена, ради истеривања сервитута и плата свештеницима, и другим црквеним ил школским чиновницима, автономним званичницима и ради истеривања патронатских берива (даћа) ил ради одржавања реда при саветовању на автономним скупштинама.

б.) ради извршења таких правомоћних одлука, које су надлежне автономне корпорације и органи у своме делокругу донели и у којима је изречено скидање, суспензија ил увађање у звање, репоновање автономног свецког чиновника ил слуге, осуда на снашање истражних трошкова ил је изречено ма какво наређење у автономном кругу, ал дотични се чиновник ил слуга томе опире.

в.) ради прослушања сведока, којега је позвала судском влашћу снабдевена автономна надлежна корпорација ил орган, а дотични без оправданог разлога неће да се изјасни ил да дође да сведочи, ради тога, да се као што треба потврди признање сведока.

16. §. Црквено опћински одбор може молити првостепену управну власт код истеривања црквено-опћинске порезе, као и плата свештеника и црквено-опћинских цивилних чиновника, у случају неуспеха може молити наређење првог чиновника код муниципије.

Епархијски одбор мора молити помоћ од муниципија, ако треба истерати порез државни, патронатске даће, ако треба автономног свецког чиновника скинути, суспендовати, у звање поставити ил репоновати, ако треба сведока довести и потврдити исказ сведока (заклетва, завет).

Муниципије не могу отказати помоћ ради извршења и морају саме извршити наредбе.

17. §. Сваки члан оне области, коју иза-

беру автономне корпорације, сваки слуга ил орган и чиновник, којега изаберу ил наимену автономна тела ил области, дужан је при ступању у звање чиновничку ил послужитељску на државном католичком сабору утврђену заклетву положити, у којој и то изјављује, да не стоји ни у каквој вези с оним друштвом, које црква забрањује. (§. 158.).

18. §. Сваки автономни орган и чиновник, повереник ил изасланик, слуга је одговоран за последице у том својству учињеног свога дела ил занемарења и дужан је намерно учињену ил из кажњиве небриге проузроковану штету накнадити.

19. §. У сваком автономном телу ил одбору, ако нема другог наређења, присутни чланови доносе правомоћне закључке. Председник гласа само онда, кад се гласови на једнако поделе. Сваки избор обавља се релативном већином гласова.

20. §. Тамо, где је у овом устројству реч о свештенику, под тим треба разумети парохова, намесника, духовника и духовникова заменика; под називом народни учитељ треба разумети помоћног учитеља и кантор-учитеља.

21. §. У разним гранама автономије органишу се ова тела и органи:

Црквено-општинска скупштина, црквено општинско заступство и одбор.

Епархијски одбор.

Државна католичка скупштина и управни одбор.

II. Део.

Автономно устројство.

I. глава.

Устројство црквене општине.

22. §. Свака римокатоличка парохија (24. §.) сачињава засебну црквену општину.

Односај између матере цркве и филијалне има се споразумно установити, и то се има ради одобрења епархијској власти поднети.

Ако овакви споразум неможе да се постигне, подноси епархијски одбор епархијској власти предлог о томе, како се има односај решити и евентуално, како би се имала организовати филијалне цркве у засебну црквену општину; и о томе решава иста епарх. власт. (131. §.)

23. §. Сваки је римокатолик члан оне црквене општине, на територију које црквене општине (парохије, матице и филијалне — цркве) има непокретног имања ил преко 6 недеља стално станује.

24. §. Ако на територији једне политичке општине ил града више парохија дакле више црквених општина постоји, и ако се све заинтересоване црквене општине у једну спојити желе, на иницијативу ма које црк. општине може их на предлог епархијског одбора епархијска власт у једну здружену црквену општину спојити.

25. §. Црквена општина врши своја права и дужности преко

а.) црквено-општинске скупштине

б.) црквено-општинског заступства

в.) црквено-општинског одбора.

А., Црквено-општинска скупштина.

26. §. Председник црквено-општинске скупштине је парох, који сазива скупштину, води њена саветовања, пази на ред и одржање дневног реда; говорника, који се од предмета удали, опомиње, да се држи предмета; онога, који употребљава увредљиве изразе, опомиње и после неуспешне опомене удаљује на ред; ако би исти и даље после тога вређао саветовања, одузима му реч; проглашује решења, после исцрпљеног дневног реда скупштину затвара, а то може и пре чинити, ако се саветовање не би могло мирно, слободно наставити.

27. §. Црквено-општинска скупштина бира светског другог председника, који пароха на његов позив ил у случају, да је овај спречен у председништву замењује, и бира себи бележника (перовођу) из своје средине на 3 године.

28. §. Члан црквено-општинске скупштине је сваки самостални римокатолик мушки, који је навршио 24. год. и који бар једну годину дана стално станује на територији црквене општине. Самосталан је онај, који води своју кућу, има звање ил радњу ил као члан задруге води економију у породици.

(Наставиће се).

Народни сабор од 1790.

Прилог за историју српских сабора.

Приопштио

А. Р.

Мисао о држању народног сабора 1790. поникла је у Бечу, и из Беча је вешто

протурена преко „народних људи“ — народњака — у народ, а главна задаћа истог сабора требала је да буде, да се преко Србаља мало укроти угарска дијета, која је те године држана у Бечу.

Администратор митрополије Петар Петровић, у своме писму писатом на Беча 6. Јулија владици горњо-карловачком Генадију Димовићу о сазиву сабора, рече му: „— — Садашњи догађаји у краљевству мађарском, а још више дијета што се у Бечу држи, подигла је његову преузвишеност покојнога г. архиепископа и митрополита Мојсија Путника († у Бечу 28. Јунија 1790.), по договору и са пристајањем преосвештене господе архијереја а то: мене, вршачког, бачког и будимског, не мање и најзнатнијих особа од нашег народа, које се овде находе: искати дозволу од Њ. к. В., у име свештенства и народа — док још траје иста дијета — да се може држати народни сабор ради испитивања народних тужаба“ („*Карловачко Владичанство*“ од Мана Грбића III. 101.).

У овом је писму — наредби — администратор неистинито рекао, да је и покојни митрополит Путник са осталим епископима радио на томе, да се допусти држање народног сабора.

Митрополит Путник је отишао у Беч, не да иште и тражи сабор, него да поради на томе, да се митрополиту, клиру и народу даде право учествовања у угарској дијети и да се народне привилегије узаконе од угарске дијете „но на пројект њекојих Националистов сљепо ревновавших мисл своју премјенити принужден и испросил Народному сабору 15. Авг. 1790. бити во Темишварје, јегоже не дожив, что и сам покојник паче предвозжелаше, неже в посљедовавшем тогож года Народном Собрании присут бити.“ („*Гласник*“, VI. 53.)

А ово у „*Гласнику*“ речено у животопису Путниковом, написано је по упуству и исправцима сâмог митрополита Стевана Стратимировића.

Да у почетку 1790. наш народ није искао држање народног сабора, него да му се даде право учествовања и гласања у угарској дијети, види се из следеће молбе осечке црквене општине, упућене на митрополита Мојсија Путника, а подједно и на знатније српске црквене општине.

Иста гласи:

Високопревосходителни Г. Архи-Епископе и Митрополите, Господине и Ходатају високотепли!

Уже сто љет није, от нележе нам Привилегијалнија от римскаго Императора и краља Угарскаго Леополда великаго подариваша дипломи, иже силоју благоутробњеше објешћаја и дадеја непоколебимое благочестија нашего сохранение и на всегда свободњејшее воеводи избранеже и собственаго под јегоже Правителством и Управлением Нам жителствовати, Магистрата поставление.

Први клера и благочестија нашего касајушћиса објети тол колеблено досеље храњашеса и није хранитса, јако да не токмо воспомјанути виши и нижни клер своих на самој јестественој и положителној истиње основаних прав, да би по законе и древнему обичају от собственија своја пасти себје дателнија десјатини и другија приходи церковнија примал, отпасти неправедно насилним прелъстов римскаго исповеданија нападенем принужден бјаше, но и самое на догматјех по всему миру прозјавлених основаное исповедание наше бје напаче от унитов не јединоју с таковим свирјепством напалаемо и напаствуемо, јако оное в мале не испровержеса и невосторжеса даже от самаго основанија.

Вториже к свободњејшему воеводи избранију и собственаго магистрата поставлению дани објет царствени остасја в самом начале сице бездјејствителен, јако ми мирјане всјех благодатњејше допущених свобод преимушћеств, прав и собственаго правителства лишени, от публичних же приставлении у всјех високих и нижих дикастерии Угаров, равномјерно и от притјажанија добр в краљевствах Далматском, Хорватском и Славонијском всеконечно искључени, и тако ни собственаго правителствујушћаго магистрата, имже би наша права и преимушћества защићивалаја, ниже в законоположении ради краљевства Угарскаго и јему сосложених провинции на дијете биваемом участија, имже би о добрје нашем општем онамо

радјелосја, имјејшче, аки посљедни раби, ашче нами објетованују чрез цјелое столѣтие сие свјато собльдаја вјерност удивителнју противо всјех на дом аустријскиј между тјем воевавших народов показују храброст толикују за тојже дом аустријски и пролијахом и ниње нешчедне проливаем кров нашу, от всјуду до конца презираеми и попираеми, прегорије стенати убјеждени обрјетаемеја.

Тјемже паче последњаго свјета јавствует, јако сија плачевнаја и к тому несносная заключенија наша, ихже точију њекаја толерационалним от человјекољубиваго монарха Јосифа второго изданим декретом по њеколику умјегчена бјаху, возвращшимсја же правом унгарским, и тоје једва ошчушченое умагчение паки до конца изчезает, не от невјерности нашеја, ниже од малодушија и унинија нашего произходша, но јединствење отуду народишасја, јако всесвјетли дом Аустријски, Унгарнеју и к неј присовокупленими провинциами, идјеже ми сожителствуем, владејушчи, привилегии всемилостивјејше нам данија в диеталнија артикули внести премину, и зато онија даже до сего часа остајисја више законија сили и крјепости.

Понеже убо при ниньешњем унгаров волнении, за собоју удивителнаја измјененија и непокољебимаја узаконенија влешчи имушчем, благополучњејшее јављаетсја времја, во јеже и наша привилегалнаја права и преимушчества возставити, утвердити и тјем предвоспомјенутаја заключенија наша всевсјако упразднити, пачеже јегда и сами стати унгарсти купно со краљевским величеством, јакоже известно знаетсја, јединодушнаго различних изповеданием и родом гражданов соединенија желајут преизиха; ради того к високопревосходителству вашему, јако, сице привилегналному пункту гласјашчу, всего нашего сербскаго во унгарских државах жителствујушчаго клера и народа главу прибјегаем, ишчушче неотступно, да би високопревосходителство ваше ниње реченому клеру и народу у јего величества државнаго краја и статов унгарских на диетје засједанија и гласодаванија (sedes et valisationes) исходатајствовати всјеми силами немињуемо потшчалосја, јако томуже клеру и народу онамо на диетје во первих о возвращчении привилегиалних прав и древних обичаев наших, таже о крјепцјем и непоколебимом оних утверждениј со всјакоју свободоју радјети, и то новое јего краљевскому величеству, а и самому краљевству предполезњејшее и важњејшее дјело ње какова либо препријатија окончати возмошчи.

И сие напосљедок премолчати не можем: ашче би от високопревосходителства вашего при ниньешњем благонадежњејшем приключењ великое дјело сие, в немже наше, потомков наших может јединствење утвердитисја благостојание, паче чајанија пренебрегати: то ми клер и народ всјако будет принуждени, по привилегиалному от Арх. Митрополитом нерадјении гласјашчу пункту и нехотјашче поступати.

Дано во Осеџе 25. дне мјесјаџа Марта 1790. љета.

Вес клер и народ сербски во осечком предјеље сушчествујушчи.

М. П. Всецјелое восточнаго исповједанија общество осечко

Тако и прочих сего дистрикта общчиј подписи.“

Између осталих знатнијих наших црквених општина, добила је и земунска исту осечку преставку — молбу —, и она је од своје стране отправила митрополиту Путнику следећу преставку — молбу:

Превосходителњејши, Високодостојњејши Г. Архиепископе и Митрополите!

Уже болше сто љет с непоколебимоју вјерностију и ревностију пресветљејшему аустријскому двору служашчи, и того ради разними привилегиами и преимушчествами от свјатјејшија памјати императора римскаго и краља мажарскаго Леополда I. обдарени народ сербски, хотја помјанутаја преимушчества и привилегиј от всјех наслеђников јего, и потверждени били, многаја нарушенија и прекрашченија прав своих тако терпит, что њежное и чувствителное сердце јего без слез и диханија на таја взпјат взирати не может, и того ради долу потписатое общество, јакоже член сего народа принуждено себе видит јешче за благовремење а имено, предстојашчеју дие-

тоју мажарскоју јешче болше права јего не нарушилабисја, за отвращение и удержание нарушении таковых чрез Превосходителство Ваше како јединствено к сему привилегиратују главу и јего Величества ниње владајејушчаго краља нашего препонижњејше молити.

Народ сеј, како и височајшему двору всемилостивејше познато јест, на позвание високопомјанутаго императора Леополда в' вјење 16. (!) доми, имјенија, и вција от многих љет стјажанија оставил, о собственьем иждивенији воевал, ползу царства умножавал, ребелии домашнија утишивал, или в кратиње тако обходилеја јест, како вјерни добромислени и праведни народ обходитеја.

За сију их вјерност и доброе обхождение не само свјатија памјати император Леополд но и насљедници јего им между прочими правителствујушчи националии магистрат и избрание воеводи, в мирских и духовних вешчах всегдашњују главу, јединому токмо их Величеству подложеноју, митрополита, воздвизание церкве идјеже потребно собственим авторитетом, и напосљедок равнаја права прочим прежде того у Славонији, Хунгарији и прочим пограничним предјелам бившим жителем објешчали, и царскоју речију за сохранение всего того добри стајали.

Но оле жалости!, објешчани правителствујушчи магистрат в початку јешче задержан, сљедователње и избрание воеводи заостало. Митрополиту никакови сајуз недан в мирских, церквам гдје и препуждно јест, без далшаго дозволенија правитисја запрешчано, и на конец вјерни сини вјернаго национа сего на мјесто как и сожители их других националов всјакој публичној служби радоватисја мошчи, ниже в' канцеларији пускани, многоменше промовирани бивали.

Јегда ми обстојателства сија а напротив того заслуги наша в ум привлекаем, воистину грознија слези из очес наших текут, потоциже проливајутсја, что ниње добро је имја и заслуги наша так презрјени, что чрез времја от нељеже војна сија с' турчином поведена, не сматраја на труди, ревност, тјагобу и тшчету нашу. всјаки иноплеменик нас публично без каковалибо узрока безчастит, национ наш последним и худејшим именует, и тако презирает, аки би ми или под вјечное робство осуждени или никаковими участниками как древнија так и нињешнија ползи краљевства не бивали.

Постунки сиј зјело сердца наша увредили и почти в' унинение пребивали би, ашче би ми на правду и милост всемилостивејшаго монарха нашего менше надежде имали. Сие токмо јединое јешче нас побуждает и дерзновение нам дает, кољенопреклонују молбу следујушчују чрез Ексцеленцију Вашу праведњејшему краљу нињешњему послати и молити, да би Величество јего сматраја на заслуги дједов наших, вјерност же и ревност нашу данија нам привилегији от древних времен благоутробњејше потвердити, особито же допустити изволили правителствујушчему националному магистрату бити, војеводу избрати смјети, митрополиту кромје духовних вешчеј и тују мирскују даровати, что би он как глава националнаја при каждеј Хунгарској диети, в которој и о нашем народје дјеетсја sedes et valisationes получил, церквеј созидания и свјашчеников поставленија ауторитету прежднему возвратити, јешче ашче не више, то барем једин в Банатје а други в Хорватскје гимназиум поставити, и нам двери службе публичнија всјуду в всјех державах јего краљевскаго Величества отверстија држати.

Сие ексцеленцији Вашеј височајшему двору предложити с препонижњејшеју молбоју и увјерением посилаем, что ми, јеже ли Ексцеленција Ваша представление сие и молбу нашу предложити и полезное изходатајствовати пропустите, самиј к ногам јего Величества припаднем и о всјех здје стојашчих молити будем.

У Земуну 12. априла 1790.

Давид Георгијевић, протопрезвитер земунски; Јован Вретић, Андреј Поповић, Јелисеј Петровић, народи земунски; Јован Максимовић, виртшафте фелвалтер; Јефтимије Вуковић, Андреј Сонтић, Рака Ђаленовић, Георгије Маленић, тутори; Γεώργιος Σολάρης, Игњат Јевгић, Јоаким Ракић, Лазар Добрић, Адам Паић, Никола Руси, Јоан Кирица.

Из ове две преставке — молбе — јасно се види, да наш народ још 1790. није сматрао војводу српског за главу народну, него да је сматрао за главу народну по привилегијама митрополита.

Војводу је он себи представљао или за војеног заповедника народне милиције или за председника мађистрата народног.

И тако и ова околност посведочава, да је тек Беч доцније узео у главу Србима — наравно из својих рачуна — да Срби имају право по привилегијама да бирају себи војводу, народног старешину.

На ову околност обраћамо пажњу наших историчара, који „швермују“ за српским војводом, обећаним у привилегијама.

(Наставиће се.)

Слово надгробно

в чест пречестњејшег Господина Димитриа Крестића, архимандрита Крушедолског дне 11. марта 1843. умершег.*

Овде пред нама леже земни останци мужа, кога је Бог у глубокој старости из средине наше к себи позвати изволио.

Пречестњејши Г. Димитриј Крестић, архимандрит општежителног мон. Крушедола, АЕМитрополијског нарицателнога Конзисторијума и славних комитатов Сремскаго и Чанадскаго табули судејскија сосједател, премину ах! на вјек и уклони се из средине наше.

Чега смо се от неког времена бојали, то се у прошасти четвртак, дне сирјеч 11. Марта ове године дјејствително и збило. И тако смо се овде сабрали, да последњу чест одамо мужу, кога смо за живота због многи отлични добродјетели високопочитовали, и кога смо многи од нас, као оца и благодетеља, синовњу љубовњу обимали.

Насаждени вѣ домѣ Господни, вѣ дворѣхъ Бога нашегw процвѣтѧтъ: Єщѐ оумножатсѧ вѣ старости маститѣ, и благопріимлюще вѣдѧтъ.

Да возвѣстятъ, ѩкw правъ Господь Богъ нашъ, и нѣсть неправды вѣ немъ. Псалам 91, 14. 15. 16.

Овако говори псалмопојевац о праведним и добродјетелним человјецима, и наводи, да ћеду они глубоку старост достићи.

И заиста, дуги живот, глубока старост, јесу знаци милости Божије, којом Бог праведнике за њихова добра дјела и богоугодно житие овог јешче живота награђивава. При свакој готово смрти старца уверавамо се, да су се они у овом земном животу подвигом добрим подвизавали, т. ј. да су они овога света дужности свое точно извршивајући, и добродетелно живећи, долгољетно поживили, и со честију жизи своју земну окончали.

У число такови добродјетелни и примјерни старца и наш присноспоминаеми покојник, кога смрт данас оплакујемо, са свим принадлежи.

Дозволите ми Бл. слишатели, да на кратко живот његов опишем, и добродјетели, коима је био украшен изложим, пак ћете увидити, да је он у правом смислу добродјетелан человјек био, и да церков благочестива и чин монашески, кои је красио, много у њему губи.

Димитриј Крестић, архимандрит општежителног монастира Крушедола, родио се 1762. октобра 26. у вароши Иригу, славног комитата српског, от прости, но благочестиви родитеља. Учио се најире у мјесту свога рођења, а потом посјешчавао је у Новом Саду греческу школу. Од младости јешче имајући наклоност к монашескому житију, дође у мон. Крушедол. Одлични во јеромонасјех у овом мон. Теофан Павловић, примјетивши у покојном доброту срца, благу и тиху нарав, возљуби га, и собственим иждивењем пошље га у Суботиште к извјестном даскалу греческом, чувеном у оно време сладкопјевцу, да њење и псалтихију греческу научи. Ангелским гласом од јестества обдарени покојник, за кратко време њење научи, и тако у њејшију усовершенствује, да је вообшче од свију за најбољег и најискуснијег у нашој цркви њевца држан био. Из Суботишта вративши се у монастир, био је неко време искушеником, а потом 1780. настојањем

* Како је у овом слову описан живот повлатог архимандрита и црквеног појача Димитрија Крестића; наводимо га у целости.

Крестић архимандрит, и ако није свршио више школе, задужио је Сриство и тиме, што је 1840. издао: „Спомен древности фрушкогорских манастирej најпаче монастира Крушедола“, дочим од толико и толико ученых архимандрита настојатеља не описа ни је један свој манастир. Ур.

напаче свог благодјетеља и духовника Теофана 18. Јануара, на дан св. Максима АЕпископа србског у чин монашески ступи, задержав име Димитрија. 1781. блажене памети АЕпископом и Митрополитом Мојсеем Путником рукоположен буде во дјакона, и сладкопјенија ради на торжествената богослуженија долазио је у Карловце. 1784. преосвјашченим епископом вршачким Викентием Поповићем во презвитера рукоположен буде, и као такови одправљао је дужност екклисијарха и икономе. 1786. постане намјестником, коју је дужност на велику пользу ове свете обитељи до 1807. почти непрестјечно одправљао. 1807. произведен буде за игумана и настојателя ове свете обитељи. Јего превосходителство блажене памети Г. АЕпископ и Митрополит Стефан Стратимировић от Куљина, достојно уважавајући покојног труде и особену мудрост и вјерност у правленију монастира, свагда га је одликовао и особеног свог благоволенија удостојавао из призрјенија кога 1812. произведе га и за архимандрита ове свете обитељи, а јешче пре тога учини га сосједатељем конзисторијалним, а после и Апелаторијалним.

Примјерно његово поведение, покорност к своеј законој власти, смирение и богобојазливост јесу добродјетели, коима се он као монах, у нижим и вишим степенима одликовао, и обшче почитание придобио.

Правило пак црковно и точно тога наблудаване, тако му је на срцу лежало, да је и у самој глубокој старости својој церков приљежно посјешчавао, и умилно појао, читао благоговјејно, на созидание овамо долазећи Христиана, Богу молио се.

Колико се он трудио и подвизавао о благостојанију ове свете обитељи, сваки коме су обстојателства пређашња и садашња овог светог монастира и од части позната, лако знати може, и за то мислим, да је доста речено, ако наведем, да благостојание ове свете обитељи, и њен цветући вид јединствено покојном приписати се има.

Строго, ревностно и совјестно дужности званија свог испољавајући, одликовао се покојни природном себи добротом срца, кротостију, и великим терпјењем, добродјетелми, кое човека, као разумно создание божие, највећма украшавају.

Између нас, коиемо се овде совокупили, нема мислим, ѣ готово би и потврдити могао, ни једног, кои би се потужити могао, да га је покојни с намјерением увредио; он је напротив увреде себи учињене лако праштао, и на то ишао, да са сваким у љубави буде, и дотле је непокојан био, док се са увређеним или увредителем примирио није. Милостиња и благодјетелство к нишчим, јест такожде одликовало покојнога.

У пишчи, у одјејанију, и вообшче у свачему умјереност наблудавајући, оно што је овим начином заштедио, прилагао је на церков ове свете обитељи, на благодјетелна заведенија, подпомагао благопадеждне ученике и сироте, суетне славе одњи непзискивајући, по тачно наблудавајући науку евангелску: да не кѣсть шѭица твоя, что творитъ десница твоя. (Мат. 6, 3.)

О, колико има сирота, кои данас у покојном свога благодјетеља губе!

Ово су главне черте характера и добродјејана покојног. Има он више добри дјела, и отлични својства; обаче нити положение мое, нити време допушта ми сва та изчислити. Ја то остављам животоописателју ѣеговом, кои ће та сва собрати и описати, и памјат изрјадног овог мужа безсмертну сотворити.**

Сад само допустите ми јешче да обратимо вниманше наше на кончину живота ѣеговог.

Као што је благе и тихе нарави био, тако му спокојна и лака смрт била. Од неколико недеља више и више слабост тјелесну ошчушчавајући, као добар христианин и совјестни свјашченик, исповеди се и причести се. Последни пак дан, кад је видио да велике слабости ради разлучение душе од тјела сљедовати мора, у присуствију братие, кои су му на опроштај дошли, слабим но умилним гласом отпои: Милость твоя Господи пожинѣ мя всѣ дни живота моегѡ! Потом да се пренети у кревет, и ту у наручијама свое возљублене братие, Богу дух отда.

** Ово, по српском обичају није никад учињено. Уредн.

Овако је скончао приспопонимаеми наш покојник честну своју жизн у 81. години своега возраста.

Чистна предъ Господемъ смертъ преподобныхъ ея!

Преподобнаја братие, духовнаја чада покојнога! Печал ваша о изгубленни вашего настојатеља, отца и благодјетеља, јест велика печал и праведно рећи можете: „ащи кѣмъ колѣзь, якоже колѣзнь наша!“ Ви сузе роните за усопшим, и те су сузе нелестни знак внутрење ваше скорби. Скорб ваша о изгубленни изрядпаго вашего настојатеља јест скорб обшча. Чувствујемо ту скорб и ми; по не само ми, Јего високопреосвјашченство милостивејшни наш Г. АЕпископ и Митрополит сердечно такође скрбит о смерти вашег незаборављеног настојатеља. Ридају данас и скорбе преосвјашченејши Архиереи Бачки и Будимски и друга болшај саном по церкни почтена лица, која су от њега чин монашески примила.

Тако видећи ову пашу скорб обшчу, тјешите се, не скорбите, и сву вашу надежду на промисл Божај отложите. Подражавајте добродјетелем вашег преминувшег настојатеља, и тако ћете показати, да сте питомци његови и да га и после смрти почитујете.

Пречестњејши Господне архимандрити, преподобњејши Господне игумени, преподобнаја братие, благо и почтенородни Господне и вси вообшче слнштателе всјакаго чина и достоинства на печално ово торжество собравши се, ја вам свима у место покојпаго сердечно благодарим, што сте љубав имали овамо доћи, и последњу чест њему указати. Ви сте тим засведочили, колико сте покојног уважавали, почитовали и љубили.

Безсмертна, невидима душе бреног овог тјела, која си већ тамо, гди душе пребивају велики твои благодјетеља — превосходителњејшег Стефана Стратимировића, незаборављеног нашег АЕпископа и Митрополита, преосвјашченејшег Гедеона, похвале церкве Бачкија, преподобњејшег во јеромонасјех Теофана, и прочи твои возљубљени братија, наслаждавај се после многи твои трудова, вјечног покоја и тихо почивај! Амин.

Говорено дне 14. Марта 1843. во мон. Крушедоље

Прокопием Ивачковићем
АЕМ. протосинтелом.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држаној у Новом Саду 15. (28.) јуна 1904. под председништвом Њ. Високопреосв. госп. епископа Митрофана.

Записник прошле седнице оверен без примедбе. — Публиковане одлуке Саб. Одбора 3-ци свештеника донесене у предмету молба им за полученје припомоћи у сврху лечења. — Саопћена градском Сарочадском Столу у Сомбору одлука Саб. Одбора да ће се умољном пароху у Станишићу приналајућа ½ припомоћи у будуће истом Сир. Столу исплаћивати се. — Публиковане одлуке Саб. Одбора, којима се не уважавају молбе двеју свешт. удова ради припомоћи повчане. — Достављен јер. Т. Димитријевићу свештенику у Суботици од МЦСавета враћени, а истом непосредно поднесени уток. — Отпис МЦСавета да узима на знање обуставу даљег вођења истраге у тужбеном предмету И. А. против јер. Т. Д. у Суботици узет на знање. — Враћена тужба Драг. Вујатовића учитеља из Лока против тамошњег пароха, коју је исти МЦСавету непосредно поднео. — Публиковане су 7 коначних бракорази. пресуда МЦСавета странкама и убележење у матицама ових развода дотичним парох. звањима наређено. — Услед одлуке МЦСавета на уток Љ. К. протопрев. у Сомбору, наређено је обављање избора свет. парох. помоћ. у Сомбору, а наређену нову одлуку у ствари исте пријаве против компетента Ђакона Т. П. имаће донети септембарски турнус ове конзисторије, који је разрешену одлуку конзисторије донео. Уједно је молба црк. одбора у Сомбору, да се место окр. протопрев. Љ. К. други члан иманше, одбијена, јер свима против евентуалног незаконитог или необјективног вођења избора стоји на разположење редован правни лек. — Саопштена одлука епарх. конзисторије у Темишвару о постављању свршк. богослова Б. Грбића за адм. у Кечи. — Узет на повољно знање отпис Њ. Виреосв. Госп. Епископа о поделењу црвеног појаса пароху кањском Василију Вуковићу због његове примерне 43 годишње службе. — Умољено је Њ. Виреосв. госп. АЕМитрополит дабро-босански Никалај, за извештај на основу

чега је тамошња конзисторија нарекла компетенцију у једном бракоразводном процесу те пресуде и сви списи натражени. — Наређене су дозвољене исправке у матицама дотичних парох. звањима. — Узет на знање обавештај вис. Министарства просвете односно испита из катихизиса на држ. школама у Тителу. — Приликом прочитања отписа Министарства просвете, којим извештава да је Мих. Влашкалићу пароху у Брестовцу држ. прилоиоћ подарио и да ће о томе овај путем вел. жупана бити извештен, умољено је исто, да по дојакошњој пракси о свима својим одлукама у предмету подарења држ. прилоиоћи ову конзисторију извештава као и нареде да се подарене своте само на признаницу надлежним окр. протопрез уплаћују надају. — На основу дописа епарх. конзисторије у Вршцу, извештено је све подручно свештенство, да је бивши јеромонах Ман. Месића Јероним Богосављевић правоиоћно лишен свештеномонашког степена. — Извештен је Б. Грбић срп. богослов, да није припуштен к набору пароха у Т. С. Миклушу. — Бракоразводна пресуда Катарине Вељков рођ. Исаков из Н. Сада наречена од стране Архиђ. конзисторије, путем надлежног пароха уручена истој. — Адм. Одбором бачким у Н. Саду достављена пријава црк. општине у Шандору против пароха због осујећења одржања скупштинске седнице, уступљена му на изјашњење. — Услед пријаве М. Л. капелана у Б. Брестовцу против пароха, нарећен је извиђај на лицу места. — Изјашњење братства Ман. Бођана на тужбу бившег привременог учитеља Петра М. Кочића, подастрто Њ. Светости са сходним извештем. — Узет на знање извештај бележника, да је председалачким расположењем Дим. Тирић за пароха у Рађици уведен и приказан народу. — Узет на знање извештај бележников, да је повлачење молбе компетента за свешт. место у Чуругу јер. Јов. Вучерића саспштено окр. протопрез. жабаљском и поверенику за обављање набора. — Услед пријаве председника црк. општине у Ст. Керу против пароха јер. Д. Ч., нарећена је истрага и поверено вођење чланова против М. Тирића и Б. Поповића пароху на Н. Сада. — Пријаве свештеника у Деси. Сентивану и Парабуђу у предмету сахране т. зв. Назарена, уступљене су конз. фискалу на мњење. — Тужба јер. Ж. Поповића у Сомбору против тутора св. Претечеве цркве и пароха Мил. Гавриловића против два чиновника црк. општине због нецудног понашања, уступљене су окр. проти Сомборском на извиђај. — Исправљени изводи из матрикула фелдварског храма достављене се Министарству увида ради. — Услед извештаја окр. проте М. М. Пашића о обављеном набору сист. парох. помоћника у Чуругу, пошто нико од кандидата није добио $^2/_3$ гласова, именован је јереј Берисав Берић, привр. администр. станишићки, а у Станишић послат јереј Тим. Димитријевић из Суботице и уважена потребна расположења. — Молба окр. проте сомборског, да се упути управа више девојачке школе, да испит из вероиауке код његовим председајућим као духовног старешине има обавити, спроведена ШСавету на надлежно расположење са извештајем. — По прочитању записничког изјашњења јер. Ник. Кирјака на тужбу Саб. Одбора, уступљени су сви списи конз. фискалу на мњење. — Узети на знање извештаји окр. протопреза. сомборског о обављеним испитима из вероиауке у држ. заводима Суботица, Бајз, Сомбор и уједно умољен епарх. админ. одбор да трошковник његов бонификира и благајну епарх. фонда на исплату упути. — Парох. звања у Мартоношу саопћени текст за убележење у матрикуле крштених посињења једног детета. — Познат је јер. М. Рајић пароx у Ст. Сиицу, да половину плате другом свешт. месту тамошњем припадајуће од 1—15. окт. 1903. Дру Ст. Момировићу сист. парох. помоћнику наклади. — Спроведена молба парох. звања у Обровцу ради дозволе двеју исправака у Матицама крштених. — Јер. Дим. Тирићу пароху у Рађици одговорено је, да се у овој епархији свештенство плаћа како где. — Пријава М. Л. сист. парох. помоћ. у С. против Т. Дим. уступљена овом на изјашњење. — Узет на знање извештај бележников о председалачко задатим сведоџбама некојим свештеницима у војно обвезној ствари. — Упућен под претњом суспензије јер. Н. К. сист. парох. ком у С., да истражне трошкове одма припошље а адм. одбор умољен, да до пријема ових истражних трошкова изасланицима прилаз путнину и дневницу из епарх. фонда предујми. — Узет на знање извештај бележников да је крштени лист Григорија Станкова рођ. у Госпођинцима од парох. звања примљен, председалачки спровиђен вис. Министарству, које га ради давања дозволе за једну исправку у матицама потребује. — Тужба Саве Милосављевића из С. против јер. И. Л. сист. пар. пошто му овај наводно није хтео осветити гробни споменик сина његова, уступљена је овом на изјашњење. — Уток браће Петровића из Ковиља против овостраног решења у тужбеном предмету њихову против јер. С. Д. Г. пароха у Д. К, спроведен МЦСавету. — Тужба Пере Мајатова и др. из ДСИвана због издавања једног црквн. стола, уступљена црк. општини на изјашњење. — Уток Драг. Вујатовића ком. учитеља из Лока

против решења конзисторије у тужбеном предмету против пароха тамошњег, спроведен МЦСавету. — Донете 4 бракоразв. пресуде гласеће на развод брака. — Молба црк. опћине у Сомбору против јер. Н. К. сист. пар. поп. да се дисциплинарно поступи, што ју је овај без узрока тужио суду и судских трошкова проузроковао, уступљена конз. фишкалу на мњење, а црк. опћина упућена, да све пресуде и парбене списе овопредметне фишкалу достави. — На представку црк. опћине у Госпођинцима наречена је потреба крејирања другог свешт. места у Госпођинцима са душепопечитељског гледишта и навештен о томе адм. одбор. — Два подручна свештеника навештена су, да се ради полученја допуста на Епископа Дјецезана нађу обраћати. — Молбе двеју свешт. удова ради државне припомоћи, спроведене вис. Министарству. — Поправљена изводи из протокола крштених храма св. Три Јерарха у Новом Саду, спроведени на увид вис. Министарству. — Решено је још неколико предмета мање важних.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке држаној у Новом Саду 15. (28) Јула 1904. под председништвом Његово Високопреосвештенства Госп. Епископа Митрофана.

Записник прошле седнице оверен без примедбе. — Узета на знање вавина проте Јована Бороте и замена његова архимандритом ковиљским Георгијем Видицким. — Прочитан отпис Министарства богош. и јав. наставе, којим узима на знање једну исправку у Матицама крштених храма св. Три Јерарха у Новом Саду. — Извештено је исто Министарство, да је за убележење промене презимена Милоша Врањчића из Аде у „Борош“ већ учињено нужно расположење и убележење извршено у Матицама крштених. — Публиковани отписи истог 4-ди свештеницима, којима им се контура за 2. половину ове год. дозначује. — Узет на знање извештај истог Министарства о поделењу припомоћи јер. М. Григоријевићу пароху у Бају. — Публикована казна опомене наречена од епарх. конзисторије темишварске јер. Д. Ђ. пароху у Р. — Публиковане одлуке Саб. Одбора двема свешт. удовама којима се одлукама одбија молба њихова ради повћане припомоћи. — Путем вел. жупана бач. бодрошке жупаније, враћен допис надеолгабировата у С. овоме уз обавест, да автономним властима као и Епископу правосл. срп. има путем своје власти уз употребу законито припадајућег наслова писати и да није властан автономним властима термине прописивати. — По предлогу конз. фишкала одређена је дисципл. истрага против јер. Н. К. у С. због сумњичења недостојног писања и вређања власти. — Узет на знање извештај проте Љ. Кунусаревића о обављеном извиђају у предмету жалби капелана М. Л. против пароха у Б. Б. те им дозвољена подела сесије. — Узети на знање од разних завода наставних приспелати годишњи извештаји. — Узет на знање извештај проте Јов. Бороте о обављеном испиту из вероауке на држ. гимназији у Сенти. — Пријава јер. Ж. Поповића из Сомбора против тутора Јов. Матлаћа овом нађата на изјашњење у препису. — Жалба Милутина Гавриловића пароха у Сомбору против поступка два чиновника црк. опћине тамошње, уступљена истој на надлежно приостепено поступање. — Против окр. протопрезвитера Љ. К. што исти није обавио наређени избор свештеника у С., што је против одлуке највише своје власти на жалу рекурирао, поведен је поступак односно сви списи на предлог уступљени конз. фишкалу. — Поверено је обављање избора сист. парох. помоћника у Сомбору проти Милану Ћирићу. — Пароху Е. С. наречена је казна писмени укор преко окр. протопрезвитера, што је поново осуетно одржање испита из вероауке под вођством окр. протопрезвитера, затим је наречена путем проте жабаљског признање комуналног учитељу у Чуругу Новаку Пелагићу на постигнутом напредном успеху у двогласном пјевању са школ. децом као и сређеном обиласком градиву из црк. пјевања. — Узето на знање извршено убележење разведеног брака у протоколу венчаних храма жабаљског. — Узет на знање извештај бележникова, да су од стране парох. звања у Ади понуђени изводи протокола крштених са клаузулом да су двојница промену презимена получили, спроведени вис. Министарству са умољењем за расположење, да се у сличним случајевима пол. власти свагда на конзисторију, а не директно на парох. звања обраћају. — Молба П. Гавриловића капелана у Д. Ковиљу спроведена Министарству ради получења држ. припомоћи са препоруком. — Исто тако и молба удове Ане Стојанов. — Умољен је начелник града Новог Сада ради расположења, да се телеса оних убогих, који у овдашњој варошкој болници умиру а немају својте, које би их пристојно сахранили, вишесу претходно на гробље, где ће бити опојана и сахрањена. — Уједно забрањено надзирање овештаних утвари у гробљанској капели новосадској за сахране убогих, који у поменутој болници умиру. — Стављена у књижници епархијској књига пароха

Веље Миросављевића из Новог Сада „О св. Василију Великом". — Од стране парох. звања у Сегедину, извршена исправка у матицама крштених код рођења Б. Бељанског узета на знање и поправљени изводи спроведени зис. Министарству. — Одбијена је неоснована тужба Саве Милосављевића из Суботице против јер. И. Л. сист. парох. пом. да овај наводно није хтео гробни споменик његовом сину осветити. — Узет на знање извештај бележника о председништво надатим сведодбама у војно обвезној ствари. — Молба Тим. Димитријевића адм. станишићког ради получења администрације у Ходмезе-шашхељу спроведена с препоруком вишеси госп. Ешискому Георгију у Темишвару. — На основу усменог извештаја окр. протопрес. у Сомбору о материјалном стању јер. Н. К. продужен му је рок за наплату истражних трошкова до краја ове године. — Узето на знање најављење пароха у Ш. на прејању црква. опћине и уједно упозорен парох да у будуће буде предусретљивији црква. опћини. — Позват јер. Жарко Поповић с. н. и. у Сомбору на најављење, које катихетство жели задржати, те да на другом своју оставку даде. — Уток јер. М. Рајића пароха у Сивцу у предмету накнада 12 плате Дру С. Миировићу спроведен МЦСавету. — Молба јер. Ж. Злоколице прот. капелана у Жабљу ради получења приномоћи Саб. Одбору спроведена. — Молба парох. звања у Обровцу ради дозволе исправке у тамошњим матицама спроведена Министарству. — Извештај бележников да је прота Љ. Купусаревић као поверенник за обављање избора сист. парох. помоћ. у Сомбору о повлачењу молбе компетента јер. Ник. Арсеновића председништво известио, узет на знање. — Црква. опћином у Јегри достављена оставка пароховође и појца, уступљена адм. одбору. — Извод из протокола венчаних св. Претечева храма у Сомбору, поднесен од парох. звања, о извршеном убележењу коначно разведеног брака по прегледу стављен а. а. — Пошто нису сви признавали против именовања јер. Б. Берића за с. н. и. у Чуругу од признања свога одустали, спроведше се признан одл. уток МЦСавету са сходним извештем. — Извештено је истражно изасланство, да је тужитељ Богдан Бељански из Ст. Кера послао предујам за вођење истраге против пароха. — Извештено је парох. звање, да коначну бракоразв. пресуду странци, ако не ће да приме, путем месне пол. власти даде уручити. — Пријава црква. одбора у Сомбору против парохијског свештенства због ненадиђавања домовника уступљена истом на најављење, ву црква. опћина уједно упозорена, да нема права негодовања изражавати свештенству, које подлежи јурисдикцији ове конзисторије. — Позвата црква. опћина у Турији на предлог конз. бележника, да питање крејирања другог свешт. места услед отпорећености парох. службу сада вршећег једног свештеника поново покрене, нијући се тога ради на епарх. адм. одбор са нужним исправама обратити. — Донете 4 бракоразв. пресуде гласеће на развод брака. — Пријављен је надсолгабиров у Хоџацима, што пароху нарабућком није хтео дати брачијума за сарану т. зв. Назарена, који је по закону православни, код жупанијске области, уједно је одаслата представка Министарству унутарњих дела, да би учинило разположење, како би православно свештенство у овој епархији увек у довољној мери получивало брачијума од пол. власти, када би сахрану по закону правосл. вере покојника назареника својта спречавала. — Није дозвољено црква. опћини у Чуругу да иконе своје са иконостаса може дати сликару Крстићу за наложбу у Београду — Усмена пријава члана Дра Б. И. против једног свештеника због недостојног понашања, уступљена изводом из записника овом на најављење.

ЛИСТАК.

Вести.

Превишњи рођен дан Његовог Величанства, прослављен је свечано и ове године 5. о. м. у Карловцима.

У вече је 4. о. м. ватрогасна банда уз учествовање ватрогасног друштва одсвирала прво пред мајстратом, за тим пред патријаршијским двором неколико пијеса, а за тим је главном улицом свирала омиљене народне арије, праћена мноштвом народа и деце.

За време тог ошхода звонила су звона на свима овдешњим црквама уз пуцање прангија, а тако је исто рано ујутру и 5. звоњено уз пуцање прангија.

У 9 сахати из јутра одржано је свечано благодарење у римокатоличкој цркви, а у $^{8}/_{4}$10 у саборној цркви под чиновначалствовањем Његове Светости и суделовањем 2 ђакона и 10 свештеника.

У своје је време изговорено одређено многолепствије за здравље Његова Величанства нашег љубленог краља *Франье Јосифа* првог.

По свршеном благодарењу, Његова је Светост у синодској дворани примила поклоништво карловачког грађанства и свију власти под водством благородног г. *Душана Милића* начелника градског, који је у име карловачког грађанства умолио

Његову Светост као правог тајног саветника Његова Величанства, да благоизволи превишњем престолу најавити непоколебиму верност и оданост карловачког грађанства са жељом: да премилостиви Бог уздржи Његово Величанство нашег љубљеног краља Франца Јосифа првог, још много година у потпуном здрављу, на радост његових верних народа.

На овај је поздрав Његова Светост изволела одговорити, да као што је и досада увек у данашњи дан, да ће и данас доставити превишњем престолу изјављену оданост и жељу не само карловачког грађанства, него у опште нашег народа и свештенства, те поште је и своју радост изјавила, што је Његово Величанство наш добри владар и отац у потпуном здрављу навршило данас 74 године свога живота, ускликнула је: нека свемилостиви Бог подари и на даље живота и здравља нашем љубљеном краљу и господару Франьи Јосифу првом. Живео! Живео! Живео! — што је од присутних прихваћено са урнебесним: Живео!

За тим је сваки од поклоништва пољубио Његовој Светости десницу и отишао на свој посао.

У један сахат по подне одржан је свечан ручак у патријарашком двору, на ком је било до 40 званица од свију сталежа.

У своје је време Његова Светост подигла чашу у здравље Његовог Величанства, која је здравица прихваћена са урнебесно: Живело Његово Величанство!

По свршеном ручку, повукли су се гости у споредне одаје, где су до после 4 сахата остали у пријатељском разговору.

Седнице автономних власти. 12. и 13. о. м. одржане су седнице народно школског Савета, а за 19. о. м. сазват је митрополитско-црквени Савет у заједничко заседање.

У седници Патроната манашке школе 3. (16.) августа 1904. изабрани су за питомце манастирског семеништа следећи: 1) Лазар Декић из Беочина — 2) Милош Кадић из Хопова — 3) Ђорђе Поповић из Земуна — 4) Светозар (Лаза) Маринков из Сегедина — 5) Милош Божичковић из Старог села — Димитрије Живојновић из Мељана — 7) Зарија Војновић из Суботице-града — 8) Јован Антонијевић из Баноштра — 9) Петар Протић из Товаришева — 10) Ђуро Медаковић из Јаморња — 11) Лаза Станков из Нештина — 12) Милан Цвијановић из Беловарa — 13) Марко Брајић из Н. Карловаца — 14) Белан Милосављев из Т. Хибоша — 15) Сима Родић из Криље — 16) Јован Суваџић из Пакраца — 17) Гавра Тишма из Висуња — 18) Стеван Бертић из Манша — 19) Мита Младенов из Средишта — 20) Матија Стојков из Чоке. Од 117 компетената, бирала су се манастирски ђаци, затим сирочад (без оца и мајке), деца без оца и напоследку сиромашних родитеља.

Народни добротвор. Сарајевско према броју нашег народа, нема ни један други народ толико добротвора, колико их има наш народ, и то у Аустро-Угарској.

До сад су наши добротвори остављали своје имање већином на стипендије за сиромашне ђаке.

Каква је корист по наш овострани народ била од тих силних стипендија; то је мање више добро познато.

Силним стипендијама, истина добио је наш народ доста медицинара, судија, адвоката, нешто професора, ал' од већине народ није имао никакве користи.

Стипендијама постају и сиромашна деца, а по често и имућна, господска, који већином рахат живе са леђа народних.

Да многи — скоро сви с малом изнимком — стипендисти, поставши господином, заборави на свога добротвора, осим силних доказа, нека послужи за доказ и ова чињеница, да су на пре неки дан одржаном у Новом Саду парастосу за покој душа великих народних добротвора *Јована и Марије Трандафил*, била присутна два завршиоца тестамента њиховога, један питомац — слеп, који ужива доживотну стипендију, куварица, која је пензионирању до смрти дворила, а од остале публике нетоко!

У Босни и Херцеговини увидели су, да је и излишно и неблагодарно установљати стипендије, те су установили друштво „*Просвету*", која потпомаже већином школе и у истини сиромашну и добру децу.

Уз остале родољубе, приступило је истом друштву као добротвор и пречасни г. *Пахомије Николајевић*, протосинђео из Чајнице у Босни, са прилогом од 22.000 К у готовом, осим тога нешто и у непокретностима.

За овакав знатан дар, заслужује Пахомије од сваког Србина хвалу, те му с тога и ми довикујемо: *Слава ти и хвала оче Пахомије!*

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

— Дана 21. јула (3. авг.) о. г. преминуо је после дугог и тешког боловања јереј *Петар Предраговић*, парох у Куманима. Покојник је рођен у Ковину 1834. год., по свршетку гимназије и богословије рукоположен је за ђакона и презвитера 1859. год.,

одликован је правом ношења црвеног појаса. Покојник је био примеран свештеник.

— Дана 26. јула (8. авг.) о. г. преминуо је после кратког боловања у 47. год. свог живота јереј *Иван Тешић*, парох Тиса-Хајошки, члан епарх. конзисторије Темишварске, представник жупанијски и т. д. Покојник је рођен 1857. год., по свршетку гимназијских и богословских наука буде год. 1882. рукоположен за ђакона и презвитера. У покојнику губи епархија Темишварска најспремнија и најсавеснија радника у винограду Господњем.

Послате књиге на приказ:

1) *Владоје С. Југовић. Цртежи.* Цијена 50 потура. Нови Сад 1904. 8° 33 стр.

2) *Извештај* српско православне мушке учитељске школе у Пакрацу за 1903/4. Приредио *Никола Шумоња*, управитељ. Карловци 1904. 78 стр.

3) *Каква нам треба грчка граматика.* Написао проф. Васа Ђерић. Приказ др. Јована Туромана. Београд 1904. 8° 18 стр.

4) ***Проповиједи и екскорте*** на недјелна јеванђела преко цијеле године са диспозицијама на главније ствари тих јеванђеља. Написао проф *Александар Живановић*, православни свештеник. Прва књига. Цијена 3.50 К. Сарајево 1904. 8° 275. стр.

Прештампано из „Источника“ босанско-херцеговачког.

Препоручујемо што топлије нашем свештенству ове наврсне проповеди и екскорте, без којих не би требао да буде ни један наш свештеник.

Исправак.

У 15. бр. у извештају о седници конзисторије темишварске на стр. 439. у 13. реду од доле поткрала се ова погрешка због нечитког рукописа. Наиме штампано је „због кварења црквеног *шапуа* — —“, у место „црк. *матица* — —“.

ОПОМЕНА. Умољавамо и опомињемо све дужнике, који дугују за претплату и огласе овој администрацији, да што пре изволу своје дуговање подмирити.

Администрација „Срп. Сиона“

Књижевна објава.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

како да у св. цркви на богослужењима суделују.

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

ЛИТУРГИКА

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ ОСНОВНИХ ШКОЛА

САСТАВИО

ЂОКА МИЛИЋ, учитељ новосадски.

Друго умножено издање.

Ова је књига готова и може се добити у потписаној штампарији. Исту књигу одобрио је св. Архијерејски Синод, с тога молимо да се поручбине шаљу на потписану штампарију. Цена је књизи 50 потура. Књижарима, школским одборима и г г. учитељима, дајемо уобичајени књижарски попуст.

Српска Манастирска Штампарија
у Ср. Карловцима.

Нова књига:

ИЗВОД

ИЗ

СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ

ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД

САСТАВИО

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

изашла је из штампе. Цена је књизи 1 крун. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба да се приреди ново издање што је и учињено. Г. автор није жалио труда, да ову књигу допуни и на ново преради, а српска манастирска штампарија изда.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. К. 638/627. ех 1904. 2—3 40

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Марије Грчић рођ. Младеновић из Вуковара, — овим се позива нестали њезин супруг Ђорђе Грчић, да у року од *шест месеци*, рачунајући од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстане, или место свога садањег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају, против њега поведена бракоразводна парница и без њега довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. јуна (5. јула) 1904.

Председништво.

Ад бр. К. 660/628. ех 1904. 2—3 41

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Петра Гроздановића из Земуна, — овим се позива његова нестала супруга Марија рођ. Тувејић, да у року од *шест месеци* рачунајући од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстане, или место свога садањег боравишта пријави, пошто ће се у противном случају против ње поведена брако-разводна парница и без ње довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. јуна (5. јула) 1904.

Председништво.

К. 857/812. 1904. 2—2 44

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију 4. плаћевног разреда у Кетфељу.

Компетенти имају прописно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 21. августа (3. септ.) 1904. године поднети.

Председништво.

Ад бр. К. 634. ех 1904. 2—2 46

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења места мохачког протопресвитератског капелана. Целокупна плата износи годишње 1000 круна из јерархијског фонда. Ваљано инструисане молбенице имају се путем претпостављених власти потписаној конзисторији до 2. (15.) септембра 1904. године поднети.

Епархијска конзисторија будимска.

У Сент-Андреји 24. јула (6. августа) 1904.

Председништво.

К. 462 ав 1904. 1—2, 50

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на место протопрезвитерског помоћника у Вел. Бечкереку са годишњом платом од 1000 К и 300 К. у име накнаде за половину сесије.

Компетенти ваља да поднесу инструисане молбенице своје, прописаним путем до 3. (16.) октобра о. г. овој конзисторији.

Епарх. конзисторија у Темишвару 8. (21.) августа 1904.

Председништво

Ад бр. К. 684/674 ех 1904. 1—2, 52

СТЕЧАЈ.

На парохију I. разреда у Добановцима расписује се стечај до укључиво 15. (28.) септембра о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1904. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ад бр. А.О. 1058/711 ех 1904. 1—1, 51

СТЕЧАЈ.

Код архидијецезалне управе у Срем. Карловцима има се попунити место привременог ревизора манастирских и црквено-општинских рачуна са годишњом платом од 1200 К и евентуалном наградом за вођење надзора над кућама епархијског фонда.

Компетенти, који могу бити и испитани општински бележници и благајници имају своје молбенице, инструјиране сведоџбама о своме оспособљењу и досадањем службовању, потписаном архид. административном одбору до укључиво 1. (14.) септембра о. г. поднети.

Из седнице архид. административног одбора, држане у Карловцима 9. (22.) августа 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 1—2, 49

На новоотвореној женској школи у Српском Крстуру, овим се отвара стечај за учитељицу.

Плата је за дневну и повторну школу 600 круна, станарина 100 К, паушал 20 К, у име огрева 30 К, за спољну башту 10 К, са пет-годишњом повишицом.

Дужности су прописане школском уредбом.

Разреде додељује местни школски одбор.

Молбенице са потребним сведочбама треба послати до 12/25. септембра о. г. местном школском одбору.

Из редовне седнице српског православног школског одбора држане у Српском Крстуру 2/15. августа 1904. г.

Сима Моцић, Јајачин Спасоја,
пероповођа. председник школског одбора.

СТЕЧАЈ 1—1 48

Расписује се стечај на *једно* упражњено питомачко место *у будимпештанском заводу Саве Текелије*. Питомац ужива у заводу бесплатан стан, огрев, осветленье и послугу. Уз то 600 Круна годишње стипендије плативе у 10 месечних оброка.

Молитељ ваља да искаже:

1.) Крштеницом да је православан Србин, рођен у земљама Круне св. Стевана.

2.) Сведоџбом своје општине, да су му родитељи и он сиромашни.

3.) Лекарском сведоџбом, да је потпуно здрав.

4.) Школским сведоџбама од последње две године, да је доброг владања, врло доброг успеха у наукама, те оспособљен да слуша правничке, медичке, филозофске или техничке науке на свеучилиштима у Будимпешти.

Молбенице се подносе потписаноме председнику Патроната будимпештанског завода Саве Текелије до 15. (28.) августа 1904. у Сент-Андрију (Szent Endre per Budapest).

Лукијан Богдановић
епископ.

К. 466. из 1904. 2—2 47

СТЕЧАЈ

на упражњену парохију VI. изаћевног разреда у Чоки. Компетенти имају прописно инструисане молбе надлежним путем овој конзисторији до 17. (30.) септембра о. г. поднети.

Епархијска конзисторија Темишварска.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провађена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провађена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој систем ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или моље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** —

24—14 ex 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 493. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 17

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторак 31. августа 1904.

ЗВАНИЧНО.

Његова Светост Преузвишени Господин *Георгије*, патријарх српски, благоизволео је за време потребе поставити кандидата богословља Владана Максимовића помоћником у православном српском богословском училишту у Карловцима са 19. августом (1. септембром) 1904.

Његово Високопреосвештенство Господин епископ бачки *Митрофан Шевић* благоизволео је у свето-успенском храму у Новом Саду дана 15. (28.) августа о. г. рукоположити ђакона Радослава Бикара катихету и редовнога професора у српској учитељској школи у Сомбору за презвитера.

Георгије,

по Божјој милости епископ српске православне епархије темишварске, у Светом Духу браћи и деци својој премилој, свештенству и народу Богом штићене и спасаване епархије своје.

У име Оца и Сина и Светога Духа, Господа Триједнога, који до краја света не ће престати бирати и слати међу људе, ради њихова спасења апостоле своје, — изабран и послан сам ја међу Вас, као наследник апостолски, после многих, Богом умудрених владика Ваших и освећених претходника мојих.

Пре више седмица ступио сам у стадо духовно, које ми је Господ поверио, помазавши ме влашћу Христовом, преданом апостолима, и обукавши ме у силу Духа Његова.

Пространо стадо моје, жељно архипастира, дочекало ме је као посланика Божјег неочекивано свечано. Већ на граници епархије допирали су до мене таласи радости из стада, које је са свих страна пред мене долетало, засипало ми пут цвећем, пружало ми гранчице мира, и клицало: Нека је благословен онај, који долази у име Господње! А ја смирени архипастир Ваш, на том првом срéту и загрљају са стадом својим, благосиљао сам непрестано тај дан Божји, који ме је својим светлим трепуцима крепио у вери да ме стадо моје једнодушно са љубављу и са поверењем ишчекује.

Уздигнут уз многе жеље и велике наде на крму епархије Ваше, преузео сам управу њезину у руке своје освећене и оснажене, и од тога часа свалила се на мене тешка дужност да Вас возим по немирном мору

овога света, кроз безброј опасности, у обећано Вам царство среће и славе.

На гледајући Вас већ подуже са те висине, где се као јагањци око мене окуписте са искреном преданошћу, као духовни старешина Ваш, са срцем, пуним чисте љубави и са душом до дна тронутом, шаљем Вам на данашњи дан прву архијерејску поуку од себе и благослов од Онога, који ми је дао власт да благословом Његовим благосиљам сваку душу добром сваким на небу и земљи.

У духу апостолском пре свега скидам са срца свога најврелије жеље за добро Ваше, те Вам их шаљем уз онај благослов, са којим су и апостоли рад свој отпочињали.

Мир нека је с Вама! Мир нека је у свима домовима Вашим!

Мир који долази од Бога, и који доноси са собом свако добро, нека се усељава у душе Ваше, нека простире крила над кућама Вашим, и шири царство своје по селима и градовима и по свима крајевима Вашим!

Мир свети, који се са неба разлива у душе, нека свагда умирује мисли Ваше, које хоће немирно да бљуде по најопаснијим висинама и дубљинама; нека утишава срце Ваше, које осим Њега ни сав свет овај задовољити не може; нека вида страсти, које Вас немилостиво хоће да растрзају; нека задовољава савест која Вас често ломи, и нека тера далеко од Вас тугу, страх и бриге, које Вам снагу испијају!

Мир Духа Божјега, који није од овога света, и који Вам свет овај не може ни дати, нека гони из породица Ваших злобу и мржњу ђаволску, гнев зверски и свађу паклену, па место тога нека у њих уноси стрпљење и праштање, љубав и слогу!

Мир, који нам огласише анђели о рођењу Спасителя и највећега Миротворца, названога од пророка кнезом мира, нека се учврсти по школама и општинама Вашим, носећи напретка, и нека се за векове оснажи у нашој Цркви светој, на славу узвишенога нам земље Господара, на благостање миле нам домовине и спасење нашега српскога народа!

Са тим апостолским жељама прихватио сам Вас, Мили Моји! у окриље своје, Богом чувано и освећено.

На стварању тога мира имам да радим код Вас, као сарадник Христов, који је свима утрпљенима и оптерећенима, који му буду приступали, мир тај обећао.

До тога благословенога дара Божјега, од којега Ваша срећа и спасење зависи, имам да Вас водим, као посредник Божји, да га примите и с њиме се наслађујете.

На баш зато, Драги Моји! хоћу већ у овој првој поуци својој да Вам објавим где ћемо тај мир наћи и задобити.

На овом свету, Прељубазни! наћићемо га у Цркви Христовој, држећи се вере своје, а на оном свету у оним дворовима сјајним и висовима плавим, камо нас Црква прати.

Црква Христова је као нека лађа, коју је усред мора бурнога живота у свету саградио Господ на непоколебљивим основима своје науке, да јој никаква непријатељска сила досадити не може. Около ње бесне вали, громови ударају и витлају се чудовишта морска, али њој, по речима самога Бога, ни врата адова нахудити не ће.

Црква Христова, да би нам мир осигурала, има за сваку невољу нашу молитава и благослова, за сваку опасност оружја, за сваку болест лека, за свако незнање има богату ризницу најистинније поуке. Уњој влада потпуна сигурност и мир рајски.

И та Црква Христова, као добра мајка, никада нас не напушта, него и онда, кад се од ње неблагодарно удалимо, непрестано пружа руке за нама, и дозива нас себи. Чим угледамо света, узима нас на руке своје, чува нас и штити, а кад се са светом овим растајемо, она нас испраћа на тај пут далеки и страшни, па нас чак ни онда у молитвама својим не оставља.

Црква је према томе права срећа и спас за људе у свету.

Колико би људи путујући на усколебаном мору живота, залутало у тами незнања, насело на прудове искушења или пропало у бездане поноре страсти, који зијају од свуда, да није те опробане за векове лађе Божје!

Ко ће оценити домашај благослова, који се по Цркви Христанској до сада на људе излио? Ко ће изнаћи куда је благословена рука Цркве све доспела, где је све укре-

нила и подигла, оплеменила и унапредила? Ко ће престављати немир, дивљаштво и пустош, да није Цркве и вере, тих извора, који плодно натапају душе наше и тога видела, које око себе свуда живот буди?

И у ту лађу Божју позвао је Бог и Вас, као и све људе, да се у њој у миру спасавате, и ва њој у небо пловите.

У Христу Господу браћо и чеда моја прељубезна! Са највећом преданошћу и вољом хоћу да поведем ту лађу Божју у епархији Вашој, али је она још доста празна. Празна јапе у њој места баш оних, који треба примером друге да повлаче. Бездушни људи новога доба, анђели сатанини, лакомислено изгоните из душа многих верних силу вере, а не знадоше им место тога ништа боље у замену дати. Раскинуше најсветије везе њихове са Богом, отуђише децу од њихове мајке, лишише их извора сваког благослова. Али заиста Вам кажем, лакше ће бити и синовима Содоме и Гоморе у дане оне, него једном од таковних.

Преклињем Вас зато именом Господа, који нас је крвљу својом од зла искупио, успоменом свих светитеља и угодника Његових и аманетом славних предака Ваших, повратите се сви натраг Цркви, од које сте се многи отуђили! У Цркви положите све ваде Ваше! Са Црквом вежите сав живот Ваш! Спасавајте се у том тихом скровишту, јер знајте да ће сви они, који се деле од Цркве, проћи онако, као што прођоше они, који се о потопу нађоше изван лађе Нојеве! Доста сте се напатили, гладни и жедни, и напуштени опасностима. Доста Вас је прошло са нереда и нерада. Још и сада читам са лица Вашега бол и сузе Ваше видим и уздахе чујем.

Ходите сви овамо, и сабите се у једно збијено коло на узвишеном заједничком послу нашем! Помозите ми сарадњом својом, сваки у свом делокругу, да бисмо се једном у Духу Христову смирили!

Ходите амо уз мене сви Ви, Духом Господњим помазани свештеници, братије моја у Христу, који сте позвани да као будни стражари очи моје замењујете! Смилујте се на бедни народ, који је толико напуштан, а над којим се толике опасности витлају! Бог је Вас за народ везао, и од тих веза не може Вас нико разрешити. Учите народ у свакој прилици, и дижите га и умно и привредно! Без тих увета слабо ћете данас моћи и веру ширити. Учите народ делима својим, и водите га увек предњачећи! Ви сте светлост свету. Не гасите те светлости, него је пустите да из живота Вашег просијава, па да људи видећи добра дела Ваша, прославе Оца на небу!

Свршавајте богослужење са радошћу и са страхопоштовањем, јер знајте да се тога посла нису ни анђели удостојили! Пазите и бдите да окаљаном душом светиња не приступате, јер ће светогрђе свалити на Вас и Ваше велико проклетство!

Будите народу пастири добри, који ће народ не само хранити, него и бранити и за њега страдати! Обуците се у ревност великога апостола Павла, похвале васељенске, и уселите у себи огњени дух Петра, станца у вери! Идите за изгубљеном овцом, и не мирујте, док је не нађете! Требите губу назаренску! Прионите уз „побожне“, и вежите их за себе! Будите све сваком, и пазите да не обљутавите! Али стрпљење не губите никад, и не сеците одмах мачем! Бацајте мрежу и по сто пута, и лов не ће изостати! Будите поред свега смерни и љубазни, те се не хвалите ни чим, осим немоћима својим, а мале не презирите, да вас Господ зато на суду не презре! Подносите жртве мушки, јер то је најлепши украс за учешће распетога Христа! Не одавајте се уживању, јер Ви нисте од овога света! Не тежите ни за благом, јер се двојици господара не може служити! Никада не заборављајте да је баш сиротиња апостола горди свет победила! Растите у сваком добру, и не дајте дану да прође да нисте напредовали!

Ходите овамо и Ви просветитељи и учитељи народни! Без Вас је народ слеп код очију. Пазите на вредност поверенога Вам малог стада, и чувајте нам узданицу к'о очи у глави! Савијајте и везујте те младе шибљике за Цркву и веру, и ударајте тако најснажнији темељ народноме васпитању! Без вере не можете зидати, него само рушити, а са вером зида с Вама Бог. Ако пак Господ не зида, бадава ће се мучити зидари. Улазите са свештенством

у народ, и тражите у њему помагача себи! Мислите и радите увек за добро народа, оснивајте разна просветна и привредна друштва, и приређујте корисна предавања и читања! Будите учитељи не само деце, него и народа!

Ходите у овај свети савез и Ви најобразованији чланови епархије наше! Управа Цркве на Вас рачуна много. И Ви сте позвани да будете учитељи и вође народне, и народ иде за Вама. Пазите даклем да га мудро водите! Не уносите растројство у Цркву, у то свето тело, које је Дух Свети удружио, и не рушите зграду, коју је сам Бог подигао! Не зовите се ни Петровци ни Павловци, ни другим страначким именима! Чувајте тековине народне, јер ће се од Вас рачуна тражити дали сте их расточили или умножили!

Ходите овамо и Ви старешине по општинама, скупштинари, одборници и часници! Будите нам вољни сарадници у опћини, јер ћете тако много заслуга на небу стећи! Дижите побожност у местима својим под вођењем свештенства, учитељства и првака својих! Добре обичаје уводите, а зле таманите! Приносите за Цркву и школу од уста својих, јер ће Вам се то са благословом стоструко вратити! Нека Вам је опћинско добро светиња, која се не сме оштетити! Покоравајте се наредбама власти, јер оне бдију над добром Вашим! Чувајте се злих духова социјалиста, који се вуку око тора у кожама јагњећим, а овамо су вуци грабљиви, који ће Вам све распудити! Невољама Вашим помоћи ће Црква, која је и окове ропству раскинула. Ширећи свуда дух Христов ширите и правду, љубав и милосрђе, да се раденику олакша, да се силници укроте, да се једнака подела иметка не само законом човечанским, него и законом Божјим, љубављу, до крајњих граница поправи. Држава ће то такођер чинити, јер и она све више зида на оном, што је право и поштено. Зато се чувајте тих лажних пророка, јер од њих грози опасност, не само Цркви него и дому, не само Држави него и имотку и благостању Вашем! Уносите у опће мир у опћине, и не правите од њих ткалиште злобе и свађе! Делима и примером управљајте својим опћинама!

Ходите и Ви домаће старешине, и пружите нам руку своју! Гледајте да уведете у своју кућу побожност, да би Вам кућа благословена била, и да би Вам деца и чељад што више вредила! Сладите им Цркву и школу! Учите их само добру! Пазите да испуњавају заповести Божје! Чувајте их од неваљала друштва! Не дајте им да пићем убијају здравље! Не дајте им да се киге свилом и дукати! Леност не трпите, јер се с њом увлаче у кућу болести и зле навике! Само поштено теците, јер је отето проклето, па и оно што је поштено зарађено често упропасти! Штедите, и не расипајте на даће, свадбе и моду, него трошите више на бољу храну особито, када радите, на здраве станове и добре књиге! А Ви мајке српске, уливајте са својим млеком у срца деце своје само оно што је добро, право и поштено! У нејаком добу детињем, када се за децу све лепи, мајчина реч има силу чаробну и чуда чини. Чувајте здравље своје ради здравља порода Вашега! Негујте малу децу што брижљивије и радујте се, ако Вас је Господ шта већим породом обдарио, те сте могли и Цркву и Државу тако обогатити! Будите добре мајке, па да нам срећа пропева! Чувајте нам породице. Ви анђели хранитељи њихови, јер је у њима извор не само живота и здравља, него и васпитања и благостања нашега!

Потеците амо и Ви, децо наша, на којој почивају наде и будућност наша! Растите и крепите се у добру! Слушајте родитеље своје, да дуго живите на земљи, и благословени будете на небу! Са вољом у школу идите! У Цркви најрадије пребивајте! Чувајте се лудих игара и забава, које шкоде здрављу! Будите учтиви и скромни!

Ходите амо сви, Драги моји! и не оклевајте! Наоружајте се непобедљивим оружјем мира, које Вам Црква пружа, и збите се у живи бедем, о који се сруши свака сила непријатељска! Поверите се тако у љубави и поверењу бризи мојој, без страха и зазора!

А ја смирени архипастир Ваш, заклињем се живим и свезнајућим Господом и Богом и Оцем сваке истине, да ћу Вам бити не само учитељ, него и узор, пријатељ и саветник верни, истински бранитељ и хранитељ,

да се ни једна овца од нашега стада кривицом мојом не изгуби. Водићу Вас путовима добрим. Ко зеницу ока чуваћу Вас. У опасностима бићу будан. У борби истрајаћу. У несрећи спасавајући Вас последњи ћу на лађи издржати! Ви сте од јако моја снага и утеха, моја брига и страховање, живот и рад мој! Са Вама ваља ми делити и добро и зло, за Вас живети и мрети! Добро Ваше биће и моје, радост Ваша биће и моја, само срећа и спасење Ваше биће срећа и спасење моје!

Бог ми је сведок да Вас љубим љубављу Христовом, и да ме од те љубави не ће ништа раставити, ни невоља ни туга, ни страх ни мач, ни смрт ни живот, ни садашњост ни будућност!

Позивајући Вас да се свагда усрдно сећате у молитвама својим цара и краља честитога, као и црквених и светских старешина својих ради благостања Цркве и Домовине, препоручујем и себе топлим и усрдним молитвама свега стада мојега. Благодат Вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа!

Дано у епископској столици нашој у *Темишвару* на дан светих славних и свехвалних и првоврховних апостола, лета Господњег хиљаду деветстотина и четврте од рођења Спаситељева, а нашега архијерејства прве.

Горе споменути смирени Епископ

Георгије Летић с. р.

Ад бр. П. М. Ш. 36/зап. ех 1904.

Кућни ред

у семеништу манастирских питомаца.

§. 1.

У седмичним данима преко целе године устају питомци у 5 сати из јутра када будилник звони и имају одмах умити се и обући и кревет свој у ред довести.

У $5^1/_2$ на знак звонцета имају се сви питомци у трапезарију упутити за јутарњу молитву и доручак.

У 6 сати одлазе питомци у собу за учење и ту прво понове лекције из предмета за пре подне тога дана, затим се спремају из лекције за предмете после подне.

У $7^1/_2$ на знак звонцета спремају се за полазак у школу те се два по два наместе у ходнику одкуда полазе у $7^3/_4$ у пратњи намесника у школу.

§. 2.

По свршеном предавању у школи понаместају се питомци опет два по два у ходнику школском где их намесник чека, и у семениште натраг доводи.

Стигавши у семениште питомци имају до ручка одмор, који проводе у летњим данима у врту заводском, а у непогодним данима у ходницима семеништа.

У 12 сати звони на ручак и на тај знак скупљају се питомци у трапезарију где је заједнички ручак у друштву са настојатељем и намесником.

Ручак почиње и свршава се са прописаним молитвама а траје најдуже пол сата.

Од $12^1/_2$—1 је одмор а од 1—$1^1/_2$ понављање лекције из предмета за од после подне.

У $1^1/_2$ на знак звонцета сви се питомци скупљају у ходник два по два те у пратњи намесника у $1^3/_4$ полазе у школу.

§. 3.

По свршеном предавању после подне питомци се враћају у семениште истим редом као и пре подне, да оставе књиге, а по томе иду одмах у шетњу која има трајати до вечере.

У 6 сати звони на вечеру и питомци долазе у трапезарију да вечерају по пропису као и о ручку.

Из трапезарије после вечере долазе питомци у собу за учење и спремају се до 9 сати из предмета за сутра дан пре подне.

У 9 сати звони на спавање, када питомци из учионице у собу за ноћење полазе, до $9^1/_4$ имају своје хаљине и обућу у ходнику очистити како би сутра дан у јутру све у реду било и најдаље до $9^1/_2$ у кревету бити, кад се све лампе у семеништу гасе.

§. 4.

У недељним и празничним данима иду

питомци на јутрење, литургију и вечерње у горњу цркву. Будилник звони кад и звоно на јутрење у саборној цркви. За двадесет минута имају се питомци умити и обући, а између другог и трећег звона одлазе у пратњи намесника два по два у горњу цркву на јутрење.

После свршеног јутрења долазе у истом реду натраг у семениште на доручак а после доручка до поласка на ексортацију у гимназију, обавља се поука у пјенију.

На литургију после ексортације и на вечерње одлазе питомци у горњу цркву као увек у пратњи намесника после другог звона.

После ручка до вечерња је одмор.

После вечерња је шетња до вечере која као и ручак бива у исто доба као у седмичним данима.

§. 5.

У седмичном школском феријалном дану одлазе питомци истим начином као §. 4. овог штатута на јутрење и вечерње у горњу цркву.

У том дану време до јутрења јест одмор а после јутрења од 9—11 поука у пјенију.

Пре и после вечерња до вечере одмор.

§. 6.

За време одмора а при погодном времену питомцима су дозвољене безопасне и пристојне дечије игре у башти семеништа.

При непогодном времену допуштене су безазлене друштвене игре по ходницима семеништа.

§. 7.

У великим феријалним данима школе а то је од 15.VI.—15.VIII. (1. јуна до 31. августа по нов.) будилник звони као у седмичним школским данима. Питомци похађају дневно јутрење, часове и вечерње у саборној цркви. Место школских предавања имају пре подне од $8^1/_2$—$10^1/_2$ гимнастику, а после подне од 2—4 поуку у пјенију.

После вечере до легања вежбају се питомци у течном читању часловца, псалтира и житија светих.

Све остало време у тим феријалним данима је одмор.

§. 8.

За време ферија чине питомци под водством намесника семеништа сваке две седмице једанпут излете пешке у ове манастире: Ковиљ, Крушедол, Велика Ремета и Гргетег, Беочин и преко брега из Беочина у Раваницу и Јазак.

§. 9.

Осим прописаног дневног одмора питомци немогу кућама својима одлазити осим у случају смрти најближег крвног сродника свога.

§. 10.

Питомце у семеништу похађати не може нико, осим родитеља и најближих крвних сродника, уз дозволу настојатеља, а разговор има бити у присуству намесника за време одмора.

§. 11.

Осим прописаних школских књига без дозволе настојатеља семеништа, питомци не смеју никакве друге књиге читати.

§. 12.

У семеништу викати и неред чинити сваком се најстрожије забрањује.

У соби за учење и спаваће мора увек највећи мир и тишина да влада, у трапезарији пак примеран ред без лупе и галаме.

У спаваћу собу као и у трапезарију питомци улазе само у одређено време, које се звонцетом даје.

§. 13.

Питомци су дужни своје одело и рубље у највећој чистоти држати. Одело је једнообразно како по крају тако и по каквоћи, што ће управа по претходном одобрењу од стране патроната одређивати.

Свако хотимично и немарно прљање одела казниће се.

§. 14.

Прљање семенишног здања споља или изнутра најстрожије се забрањује и казниће се.

§. 15.

Сваки питомац дужан је безусловну послушност и поштовање својим старешинама како заводским тако и ванзаводским

указивати, а сваком старијем од положаја и угледа члану друштвеном у свакој прилици дужно поштовање одавати.

§. 16.

Сваки питомац дужан је кућни ред семеништа најпотпуније набљудавати и прописе његове извршавати.

Поред кућног реда постоје и важе за семениште манастирских питомаца она иста дисциплинарна правила која су св. синодом 1895. ad 615,623/син. 38. за питомце монашке школе издата.

Питомце припремног течаја везују осим тога још и дисциплинарна правила вел. гимназије карловачке, док исту похађају.

Из седнице Патроната Монашке Школе, држане у Карловцима 3. (16.) августа 1904.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
патријарх.

За верност преписа:

(М. П.) патр. протосинђел **Данило Пантелић**
бележник Патроната

Ad бр. П. М. Ш. 86/зап. ex 1904. Препис.

Штатут

за семениште манастирских питомаца у Сремеким Карловцима.

§. 1.

Патронат монашке школе подигао је семениште за питомце манастирске у Сремеким Карловцима ради поновнога отварања привремено затворене монашке школе као и ради припреме сходнога материјала за васпитање у истој школи.

§. 2.

Покровитељ семеништа јесте „Василије Велики“, а успомена његова дан 1. јануара као крсно име заводско сваке године прославља се торжествено у самом семеништу.

§. 3.

Семениште стоји под непосредном влашћу и надзором, те врховном управом патроната, који се поставља на темељу §-а 3. устава за монашку школу прописаног св. Синодом од 22. септембра (4. октобра) 1895. ad M. 615.623/син. 38. ex 1895.

§. 4.

За поновно отварање монашке школе у семеништу манастирских питомаца важи у §-у 3. овог штатута, споменути устав за монашку школу.

§. 5.

Ради припремања погодног материјала за васпитање у монашкој школи примају се деца из целе митрополије карловачке, која су барем са добрим успехом и похвалним владањем основну школу свршила а 12. годину нису прешла, међу којима имају првенство сирочад а потоме и деца сиромашних родитеља.

Питомци припремног течаја свршавају дољну гимназију у Сремеким Карловцима, а после тога ступају у монашку школу.

§. 6.

Питомци монашког семеништа издржавају се из прихода појединих манастира, који је у годишњем прорачуну одређен под рубриком „за монашку школу“, и имају у семеништу бесплатан стан, храну и целу обскрбу.

§. 7.

Питомци семеништа односно њихови родитељи или старатељи имају се обвезати реверзом, да ће по свршеним наукама у семеништу ступити у монашки чин. Манастир ради искушавања и пострижења за поједине питомце одређује патронат монашке школе.

§. 8.

У семеништу делају:
Настојатељ и његов намесник.

§. 9.

Настојатељ семеништа, које као расадник будућих калуђера носи на себи карактер манастира, има слична права и дужности онима, која су настојатељска у манастиру, наиме:

а) природни је старешина у семеништу, одговара за добар ред и чист живот у истом;

б) васпитава питомце у религиозном моралном животу с обзиром на њихов будући калуђерски живот и позив, пази на њихов напредак у наукама и са њима корепетира;

в) надзирава службено особље у вршењу дужности, прима их и одпушта из службе;

г) има дисциплинарну власт над питомцима у смислу кућевног и дисциплинарног реда;

д) подноси предлоге патронату о свему што се интереса семеништа тиче;

е) води званичну преписку семеништа, чува један кључ благајне и печат управе;

ж) прима и чува новац у благајници одређени за издржавање семеништа и води благајнички дневник. — На крају сваке године полаже рачун патронату и подноси прорачун за идућу годину. Осим тога:

з) од времена на време тражи од гимназијске управе извештај о владању и успеху питомаца у школи;

и) за време великих школских ферија врши свакодневна богослужења у саборној цркви, која посећују питомци као јутрење, часове и вечерње.

§. 10.

Настојатељ одговоран је једино патронату монашке школе, којега интенције свестрано и исцрпно извршује и остварује.

§. 11.

Намесник семеништа врши дужност заводског економа и цензора наиме:

а) препоручује настојатељу ради именовања послужитељског особља;

б) набавља храну, огрев, осветлење и нужно покућство за семениште;

в) набавља по одобрењу патроната одело за питомце и пази да је исто увек у реду;

г) пази на чистоћу у свима просторијама семеништа;

д) води новчани дневник и чува један кључ благајнице, а сваког месеца полаже рачун настојатељу;

е) поучава питомце у пјенију;

ж) води их на предавања у гимназију и доводи их по свршавању истих опет у семениште;

з) прати их на богослужења у цркву као и у шетњу, надзирава их при учењу и разоноћењу за време одмора;

и) заступа настојатеља у сваком случају и прилици кад је исти спречен.

§. 12.

Да би се циљ, ради које се семениште подигло, што лакше и боље постигла, установљава се за семениште манастирских питомаца засебни кућевни и дисциплинарни ред.

Из седнице патроната монашке школе држане у Карловцима 3./16. августа 1904.

ГЕОРГИЈЕ с. р.
патријарх.

За верност преписа:

(М. П.) патр. протосинђел **Данило Пантелић**,
бележник Патроната.

НЕЗВАНИЧНО.

Непаметан посао.

Др. В. С.

I.

Разне политичке српске новине, особито радикалске, у нашој монархији, такме се између себе, које ће јаче да ударе на државну власт и на православни епископат, који је, по њиховом мњењу, роњски зависан од те власти. Државна им је власт представник деспотизма, а православни епископат не само деспотизма, него уз то патражњаштва и мрачњаштва. А то се све не слаже са програмом оних новина и односних страначких вођа, који би хтели, да државна власт буде демагошка и да пита сваки пут те вође, какве ће законе да издаје; а епископат да напусти „отрцане“ каноне, који су пород мрачњачких средњих векова, и да се прилагођава у црквеној управи вољи и заповестима истих вођа, за које би вера и црква морале бити само средства за њихове

личне сврхе, без обзира на основе вере и устројства цркве.

Са државном влашћу у осталом те новине и њихови господари имају свој особити начин поступања у питањима својих захтева, јер та власт располаже и има моћ да употреби и силу спрам насртача, те зато оне и дотичне страначке вође са добро прорачунатом жестином ударају на државну власт и на дотичне владе, а у приликама, кад то захтевају њихови лични интереси они знају и заборавити на своје политичке програме, те „мудро“ и подићи надлежној влади. При томе, кад им треба баш да покажу пред својом читалачком публиком своју самосталност наспрам државне власти, они знаду то тако удесити, да њихове новине које излазе у Цислитави обиђу аустријску владу и да ударају на мађарску, јер их мађарска цензура неће дохватити; оне пак новине које излазе у Транслитави знају да обиђу мађарску владу и да ударају на аустријску, а за ово врло добро зна и мађарска и аустријска штампа, те зато према истим српским новинама опако и поступа, како поступа, просто на просто игноришући их.

Са православним епископатом српске новине и страначке вође друкче поступају, јер знаду да он не располаже онаквом силом, као државна власт, него само духовним средствима, која средства насртачи на епископат не само што ни мало не цене и уважавају, него чак их псмевају... Појмљиво је према томе да се оне новине непрестано само и баве црквом и црквеним старешинама, и кад имају и кад немају за то повода, и да приказују свету православни епископат, да је непријатељ народа, па ако хоћете, чак и вере и цркве православне. Којег су православног епископа те новине поштеделе, и да га нису приказале српском свету као народнога непријатеља, и да га нису пред иноверцима извргле ма л не ругли? Је ли само један епископ показао, да по карактеру и заклетви својој не може да повољи захтевима дотичних страначких вођа, и ето одмах њихових новина да прикажу тог епископа народним изјајицом. Овако те новине поступају са епископима карловачке митрополије. У новије пак доба оне су почеле тако исто да поступају и са епископима, који немају са том автономијом никаква посла, али који су за те новине криви већ с тога што су — православни епископи. Између ових последњих сада им је на реду далматински владика госп. Милаш.

Као свагда, прва се у овом послу истакла новосадска „Застава“, а за њом већ поћоше и остале српске новине „Заставина“ правца. Љутито ударише те новине на еп. Милаша, а успут и на митрополита буковинског г. Решту, и на српског патријарха преузв. Бранковића и на темишварског епископа г. Летића, јер и они раде *нешто* споразумно са еп. Милашем што је на „зло српске цркве“. Најљуће је наравно ударила „Застава“. Овај лист у новинарској машти својој, а према свом програму, замислио је сада, да „Беч хоће да босанско-херцеговачку цркву доваје у везу са осталим православним црквама у монархији са заједничким синодом свих епископа, у који би синод ушли и босанско-херцеговачки епископи; и да је овај посао Беч ставио у задаћу митрополиту Решти, који је за то згодна личност, а извести то да мора еп. Милаш“.

Како је могла „Застава“ да дође до те чисто парадоксалне идеје, тешко је појмити човеку, који је ијоле познат се савременим јавним догађајима у монархији и са данашњим приликама босанско-херцеговачке цркве. Али кад се зна, да је објектив свега „Заставиног“ писања овога пута само и искључиво еп. Милаш, и уједно и кад се зна и ко је писац главних чланака о овој ствари у „Застави“, и колико тај г. писац лично мрзи еп. Милаша, тада „Заставино“ писање може бити донекле и појмљиво, и то већ може да послужи и карактеристиком свега оног писања.

Дакле митрополит Рента има задаћу да упути ону „Заставину“ ствар о босанско-херцегсвачкој цркви; а да ствар у дело приведе, то је задаћа еп. Милаша, „који је скроз и скроз аустријски човјек, који се Бечу ставио на расположење, и чији цео рад и наука удешена је да послужи заповестима највећег душманима православља, римпапског, језуитског Беча“. Баш радикалски речено!

Али да не прекаљујемо мислима и речи-

ма, него да ствар ову потенани, и sine ira et studio разгледамо и расветлимо.

II.

Еп. Милаш пошао је пред Цвети ове године у Беч да испуни обећање, које јапе дао бечким Србима, да ће им доћи да велике и светле недеље служи у Светосавској бечкој цркви. После обављених црквених служаба хтео је епископ да пође Нови Сад, да посети свог старог колегу у задарској богословији, данашњег бачког епископа Шевића, и уједно да посети у ман. Гргетегу свог старог учитеља архимандрита Руварца. Дошавши у Нови Сад, сасвим је природно било да пође у Ср. Карловце да походи српског патријарха као што је то и учинио. За трпезом код патријарха епископ Милаш је изјавио *како жали, што је прекинута некадашња веза између далматинских епархија и српског Сиона, и како он и његов колега по служби, бококоторски епископ Петрановић, раде и настоје, да се у границама постојећих законских одредаба она веза опет успостави*. Два дана после тога еп. Милаш повратио се опет у Беч, где је имао у Бечкој српској црквеној општини да обави неке општинске послове и да освети ново српско-православно гробље, за што се морало, ради одређења односних званичних ствари са бечком политичком општином чекати нешто дуже времена. По Спасову-дне епископ се је повратио у Задар.

Мало дана после оне изјаве епископове за трпезом патријарховом у Ср. Карловцима, „Застава“ је донела у свом броју од 20. априла белешку под насловом: *Крупне промене у српској цркви*, и у тој белешци пише, како је еп. Милаш дошао у Беч *на позив владе и нарочитим послом*, а то је, *да се добро-босанска митрополија прикључи карловачкој митрополији*, и *да се карловачка митрополија прогласи наследницом пећске патријаршије*; даље, да исти епископ има задатак да све то приправи и оправда са каноиског гледишта, и да је *ради тога* он пошао у Нови Сад и у Ср. Карловце. — Ствари, као што се види, збиља крупне! И није никакво чудо, што такву сензационалну вест прихватише одмах и разне и српске и несрпске новине, проговоривши свака о њој по своме политичком правцу. Бечкина новина споменуше о томе са резервом и не верујући уопште самој вести. Али остале радикалне и сличне им српске новине примише то за готову ствар, и надовезаше свака по своме све оно, што јој се чинило да је нужно да се дотична читалачка публика заинтересује за ту *крупну* ствар, и да се стави на опрез од *лица* које је имало задаћу да такву крупну ствар изведе.

Новине су неке у почетку биле интерпретовале ону изјаву еп. Милаша за патријарховом трпезом у смислу, да он тежи како би излучио своју епархију и себе као епархијског епископа из буковинске митрополије и придружио карловачкој митрополији далматинску епархију, и он ушао у карловачки архијерејски синод, те с временом постао кандидат за — српског патријарха. Ради ове ствари да је он предао био бечкој влади „потпуно инструисану молбу“. И „Застава“ је донела белешку о оваквој интерпретацији оне епископове изјаве. Али тешко је било у то унети и Босну и Херцеговину, које јој толико на срцу леже, те је напустила ту интерпретацију, и повратила се опет своју прву вести, — те почињући од видовданског свога броја, почела је да катедратично у дугачких шест чланака развија ону своју вест.

Познати госп. писац тих чланака дао им је овај наслов: „Јединствена православна црква Аустро-Угарске, и босанско-херцеговачка српско-православна црква“. У *прва три* чланка казује он, како Беч хоће да изведе прикључење босанско-херцеговачке цркве и њених владика православној јерархији аустро-угарске монархије, и то тиме, што ће установити *један епископски сабор*, или *заједнички дијецезански синод* свију епископа монархије, те ће тада тај Беч заповедити босанско херцеговачким владикама, да морају и они бити чланови тог оњега сабора, коме да ће председник бити карловачки српски патријарх. Мимо ову, каже писац да је Беч зачео 1902. године, пре него што ће бити постављен данашњи черновички митрополит Репта, коме да је наредио да овај посао покрене у буковинско-

далматинском синоду, и да га даље проведе. Синод овај да се тим послом специјално бавио у пролећу 1903., и да је тада израђен и штатут овог оњег еп. сабора, по коме ће он постојати и деловати. Ради остварења пак тога сабора, да је Беч наредио еп. Милашу да пође у Ср. Карловце, да се о томе споразуме са патријархом, и после канонски да докаже, како у тај сабор морају да уђу и босанско-херцеговачки владике...

Главни дакле делатељ и изваљач тога *у Бечу пре две године замишљеног сабора* био би, по речима госп. писца, епископ Милаш. А пошто би тај сабор, по мишљењу истога г. писца, био „нешто незаконито, и имао би задаћу да прошири и утврди власт епископата на штету живе цркве: народа и народног свештенства", и исти сабор био би „тврђава православног клерикализма и реакције, и калуђерске и епископске свемоћи под заповедништвом Беча", и пошто би с друге стране тим оњим еп. сабором „била подјармљена босанско-херцеговачка српско-православна црква карловачком патријарху, те лишена своје самоуправе и слободе, и постала робом римпапског Беча", — то госп. писац онај у великом жару своје љубави за православље и за самоуправу босанско-херцеговачке цркве, удара свом жестином на онај оњи еписк. сабор, као на нешто страшно убитачног за православну цркву у аустро-угарској монархији, и доследно томе удара још већом жестином на њим уображеног изваљача мисли о томе сабору, епископа Милаша. И овом последњем г. писац је посветио сва *три остала* своја чланка у „Застави".

О овим последњим чланцима споменућу ниже. А сада да кажем о првима, и о смислу њиховом.

Свршиће се.

Евгеније Јовановић

епископ карлштатски

од 1839. — 1854.

Д. Р.

(Наставак.)

3

VIII.

Ваше Преосвјашченство
милостиви Господине!

Ожидавао сам као озебао сунце, да дам једаред моју Систему, коју сам лане још сербскому свјету возвјестио, печатати, пак ево још ни сад по пријатију вашего милостиваго писанија писам in claris. Г. је Живковић дао свое мњение, какво је, тако је, неосновано; но ваше преосвјашченство нехотјесте ни свое мњение казати, као што интимат N. 14225. љета 1842. може бити ваш налаже; и што сте ми послали дјело без вашега одобренија либо неодобренија? То непостизавам; може бити да га бацим ad acta?, на то се никако согласити не могу, јер ако ме и не Бог зна какова труда дјелце ово стало, опет показује, да сам се, сиј у Карловци полезнима занимао вешчма, тако рад сам, да свиет види; а критике се ја нимало не боим, јер писам непогрјешителан. Систему сваки асесор конзисторијални мора знати, заповједено је, да се има обште публиковати и публикована је, свака регимента, Генерал-Команда, сваки комитат и магистрат је има. Је ли то дакле каква тајна и зашто не би свет знао, по коме им судимо ћитању. За то опет можемо, ако нам совјест подноси, бити неправедни. Данас управо из св. Георгија (до Сења) добио сам једну акцију, где се пише Widereinsetzung in den vorigen Stand, то код нас мјеста не има, али људи незнају наше законе, ни системе, пак пишу у лудост, дакле не треба ли ту отворити им очи? Ја имам цео Jus canonicum наше церкве, где се мало друкчије запише за цјело свјашченство, слиједователно и Епископе,[1] по система недира ништа у кесу епископа, и зашто да свет не зна, шта су и Епископи дужни творити? Ej, камо наше среће, камо канцеларија илирическа, како бисмо били давно и давно у реду!

Ја се ни мало не срдим на Г. Живковића, нит ћу се срдити на вас, ако *imprimatur* до 30 дана не дате ми (старији млађега не може увредити, то је код мене свето), ја ћу даље запитати, пак ако и тамо не допусте, онда — —. Ја предлажем §. 83. с примјечањем вашему Преосвјашченству, да изволите избрисати, шта

[1] Где ли је Боже тај руконис Евгенијев? Ако би ко шта о њему знао јако би нас обисао да нас о њему извести. Уред.

и колико хоћете, пак да се милостиво увједомите. §. 82. точно оно содержи, што стои у системи: Si vero contigeret, Episcopum etc. тако ово није било нуждно вам сад на ново предлагати. А на другоме мјесту ние ни запео Г. Живковић. Ја кад би најмање видио, да из овога што зло може изићи, ја би за љубов слоге братске от овога одустао; печатао Чашловић у II. части „Описанија Славоније“ све ово, а сад мени да није свободно? Не смем ја кажем. а кад би смео, казао би, да овдје може бити и нешто от једнога грјеха смертнога — има.[2] Желим вам здравствовати, и руке љубећи јесам

У Плашком на 31. Јануар 1843.

покорњејши
Е. Јовановић епископ с. р.

IX.

Ваша Екселенције!

Акта апелаторијална била су за соблазн у нереду сваком, док сам ја тамо био и до после мене от 1799. а акта консисторијума доста у добром су била порједку, изволите дакле дати све апелаторијалне протоколе по реду у једну књигу преписати и легализирати, пак потом регистер сочинити, да не би апелаторијум долазио сам са собом у противорече, јер иначе нити се знаде, шта је лане казано, ни шта преклане.[3]

Јестели видјели ваше преосвашченство, како се њетко у Новинама подсмијева публично Апелатиријуму, бројећи асесоре његове. Ваше превосходителство, сами изволите расудити, како може Ивачковић, Поповић, мени Епископу сушчу, судити и мој суд премјењавати. Ја се радо повињујем старијему, али вкупје паметнијему от мене, и искуснијему, но млађи ние лепо, да суди старијему. — У Апелаторијуму као што је Архиепископ старјеј прочих, тако треба и Епископи старши да буду, иначе, ја вам право кажем, губи Апелаторијум своју чест и уважение и саму власт и пр Не треба, ја опет кажем, да нас све одозгор уређују други, где се сами можемо уредити. Желећи вам добро здравље и совершепое удовољствие, јесм с отмјењејшим страхопочитанием

У Плашком граду (!) 28. фебруарија 1845.

покорњејши
Евгениј, епископ с. р.

X.

Ваша Екселенције
Милостивјејши Господине!

Овај час сам имао срећу примити ваше милостиво писание от 11. февр. 1846. о том: да ће Јего Величество наше законое исповједание, кое је 1790. между проча исповједанија примлено, учинити участником Благодијејанија религионарна 1844. за кое ћемо благодарити. Но ја налазим, да ние совјетно то свуда у свима церквама обнародовати, но доста је, да сви Епископи у своим катедралним црквама или попе и протопресвитери у своим церквама, у монастиру, благодарение учине. Шта ћемо радити, ако што на сабору више получимо? Ми нећемо ући у закон, него резолуцином ће се то објавити. Ние ни добро да наши људи (прости) знаду, да им се такове мисли (о промјени закона свога) по глави верте. Ја понизно мислим, да оставите сваком Епископу на благоразсуждение, каковим ће торжеством то провести монаршеско рјешение. Та у мојој Хорватској не знају свјашченици то свуда учинити. Изволите ово разсудити, пак опет нека буде, као што ви хоћете, ја ћу се повиновати.[4]

Милости препоручен, с истинним јесм страхопоштованием

Ваше Екселенције
у Карловцу 15. фев. 1846.

покорњејши
Е. Јоановић, Епископ с р.

[2] Система, о којој је говор у овом писму, јесте Евгенијево дјело: „О судјех церковних святых восточных соборных и апостолских церкве ове по державах Аустрійских. Сочиненіе Евгенія Іоановича, Архімандрита скитоучастника обители Раковачкія, ове во фрушкой горѣ. лѣта 1836. у Карлштадту 1844. 12° 96. Издивением и правосточн. церкве Епископа Карловачкаго (Карштадскаго.)

[3] У „предрєловію“ од 21. фебруара 1842. рече писац, да је исти састав треба чест прикоснут права, те ако њихово одобрење заслужи да ће и остале чести издати, што на жалост ние учињено. Уред.

[3] Ово на жалост ние учињено, а међутим су многа акта испуцала и нестала. А патријарх је Рајачић на то имао и времена и људи спремни. Уред.

[4] Ко хоће да сазна о томе, *како* је прошао митрополит Рајачић са овојом посланицом од 21. фебруара 1846., у којој је наредио опште благодарење, што су од III. зак. чл. 1844. §§ 6—11. протегнути и на источно православне; упућујемо га на нашу књижицу: „*О одношају унијатских хришћанских вероисповести у Угарској*“, Земун 1890. Уред.

XI.

Превосходительнѣјши, Преосвјашченѣјши и високодостојнѣјши Г. Архиепископе и Митрополите,

Господине мој милостиви!

Примио сам високопочитаемое ваше писание от 24. фев. 1847. (без числа), коим дозвољавате, да могу Герасија Петровића во Пресвитера рукоположити „ако ми је потребнии у том степену, него у дјаконском."

Кад би ја на ово сматрати могао, то ја њега не би никада рукоположио, докле се год овдје находи, јер изволите разсудити, како је мени овдје без дјакона, а свјашченика два три има. Ја нисам молио да га во Пресвитера рукоположим за то, што ми је у том чину потребнии, него да би и он во своем чину вјашчшаго сподобио се служенија и прие до хљеба (настојательства гдје у манастиру) доспео. Несрећнису сви, кои доспеду да буду поред Епископа у сравнении оних, кои имају шчастие служити у двору архиепископском, и ја знам, да и Петровић ние доволен својим шчастием код мене. Чуо сам да се ваша Ексцеленција чудите, како се ја за мое људе (премда само једнога имам, кои је послан сјемо од Архиепископа) незазимам код вас, сирјеч у сравненију с будимским Епископом, кои вам често досаћује за своје. Ја мислим има, тко се за авансама млађи људи брине, т. ј. Г. Архиепископ, и зато не смијем бити безобразан, често досаћивати, то је све; али ако се промовирају млађи људи по томе, како се тко за них заузима, онда је жалостно, онда код нас нимало правде неима. — Зашто се једаннут у том ред и правда не уведе, ја незнам. Примајте у чин сама ваша Ексцеленција пак шаљите Епископом, како их требају, тако да млађи ти људи буду за 5—6 година и у Пакрацу и у Плашкоме и у Темишвару и пр. пак нека се пази на ранг међу њима, нека не служе једни само у Карловцима, него нека доспеду свуда. Ваша Ексцеленција, неможе бити љубав међу младима људима иначе, ако не буде правде међу њима. Ја, док сам год овдје не могу никога у чин узети, јер куда ћу с њим, ја га ни протођаконом учинити не могу, а камо ли дати му Настојателство, и пашто би само човека несрећним учинио. — Пак ја овдје имам Богословију ако и није у плану, зашто мои учитељи плате неимају, бар 100 фор. на год. то би дозволило владјенне на ваше предложение. Ја доживити нећу, да мои дјаци иду у Семинариум, макар још 30 година чекао, дакле они се овдје васпитати морају, а кад се овдје васпитају, зашто да се неима призрјенија на учитеље? Ја сад кад рукоположим Петровића во Презвитера, онда су ми руке пресечене у служењу народном, а то бисте ви могли учинити иначе. Ваша Ексцеленција, зашто да храмамо у оним стварима, кое сами уредити можемо, кое од царства независе? Засад више ништа не ћу писати ни досаћивати вам, још ме је грозница попустила.

Вашој отеческој препоручен милости, с совершеним страхопочитанием пребивати чест имјеју.

Ваша Ексцеленции
В Плашком дне 12. Марта 1847.
покорњејши
Евгениј Јовановић,
Епископ с. р.

XII.

Ваша Свјатост!

Молим, да ово читате, кад будете без посла, и да се не сердите; иначе, што сљедује не чигајте, но пошаљите ми назад. — Ви знате да вас ја у Бечу нисам оставио, ако и нисам био свуда једнаке мисли с Вама: in necessariis unitas, in adiaforis libertas, in omnibus charitas, вели њеки церковни учитељ. Ние вредно да се Архиереји свађају једнога архимандрита ради. Ја знам, шта радим; ја систему конзисторијалну разумјевам, ја сам је у Бечу градио (то знате и подписалисте). Има ствари у којима би се дао и ја од вас поучити. Ви знате, да би се архиереји више пута били посваћали у Бечу, да мене ние ходатаја било. Ви знате, како је с Вама Шагуна поступао; онако свјаки од нас може, јер владјение му то за зло не прима, дакле не треба Епископе вређати. Ја не жалим на Вас, него на Вашега концин-

писту (тко је тај ја не знам). Ви мени пребацујете надметност, самоупование и пр. О, кад би сви овако надмени били, дај Боже! Ја би Вама (само да се Вашега N. 695. а. с. држим) више коешта пребацити могао, обаче шћадим Вас, јербоете старјеј шипа. Знајте, да нејма на свјету церковнога отца *за свој вијек*; св. Златоуст је по смерти *тако* назван. Не можете Ви мени импонирати; само људи удалени, старији, кое ми, не познаемо, могу импонирати. Ви кажете: средоточие и пр. а тко је то покварио, него наши Архиепископи?

Од Стратимировића сви (како је пређе било, не знам, али мора бити, да је боље). Стратимировић је сам баш и у последње године више штедио Епископе, него Ви, хотја је био (што но говораше арх. Кенгелац) прешкрибирао 32 љета — а како је било први година, можете и Ви знати, а и ја сам чуо; нису га гдјекоп ни у цркви споменути хотјели, јер код *нас овдје* све је могуће, јер нам влада не смета. Не треба Епископе вређати. — То је *ово*, зашто сам казао, да се помирите са Платоном, јер смо у царству, кое нам не брани чинити међу собом, како хоћемо.[5] Мој Меморијал мени безчастија не чини, то је мое увјерение, док ми се год противно не докаже.[6] — Ви мени све њека моја дјела прама Стратимировића пребацујете, а не кажете шта? Спомињете Обрадовића, а не кажете шта? Али, хајде да Вам (као старјему само) дам право. Ако сам ја фалио шта из тога слиједе, зар да пуштамо јавна преступленија не наказана да остану? Ви кажете: *опростии*; (и опростите ми, то је достојно смјеха) та опростити се може, гдје су дјела о моем и твоем а не о публичном. Ја послао намјестника, да испита њека изступленија свјшченика, а он дође те помири тужитеља и јереја. Хо, хо, то тако не иде, јер сотим изступленија нису заглађена. — Ви судите ствар консисторијума и архимандрита, а не познаете, а у Буквару стои: Не расуждај о вешчи, докоље вешч *добро* не чуешн. — Ја сам искао, да мени монастир даје сидоксију, а да се каже, имам ли право искати, то Ви нијесте хотјели пресудити; сад ћете рећи: „а кад сам ја то судити имао“. Ја помоћи не могу, ако се не сећате. Арх. каже све, и писао је, шта је кто дао монастиру, а о мени ни спомена (он је, вели, дао благослов!). Је ли то поштено, и Ви то знајући можете га бранити противу мене! Наравно могли сте га закључити без мене во архимандрита, и то је бајаги било законо![7] — Гледајте, кога ћете за Епископа поставити, пак после поклоните му совершено повјерение. Ја би Г. Бану казао (на Вашем мјесту): Епископу је предана Епархија, он надам се, зна шта ради; в мјесто тога пуштаћете се у препирке, конма краја неима; мешате отношенија архијерејска приватна и долженствена, и питате: која су то отношенија приватна? Наравно, человјек пита оно, што не зна или пита онде, где му питко не може отговорити. Прота новосадски Данил поео је био Епископову Гедеонову конвенцију (и митровачки Арх. Стратимировића), а владика на смерти подере протино рукописаније; ето отношенија приватна, и Вама у Вершцу с арх. Пахомием. У такима можемо прашчати, ако хоћемо. Ви нијесте хтјели Платону простити, док нису сви Епископи дали у овом смислу свое мнење — — — — — —. Ви мени с њекима денунцијацијама от сјуду као претите. Ја само знам за ону 1843. и 1850., на кое сам обе с презрјењем отговорио. А што сте и Ви помогли, ја благодарим. — Но ви знате, да тога зла има и у Далмацији, и у Пакрацу (те јавних), а у Банату шта је, то ви мени (а не ја Вама) можете боље казати. Ја досад ни откуда прекора добио нисам, и свако сам писмо уписао у Протокол, хотја би чести ради оних (кои су ми писали) не требало, уписивати.[8] Стратимировић је *својом руком* често писао Лукијану (Мушицком) (то *ја* знам и *ја* сам му советовао), ако му је имао што окорне писати, он, кои га је породио. Нека Ваш конциписта боље ствар

[5] Обраћамо пажњу на ове речи, које је чешће Евгеније навео, а пашто, он је то добро знао. Уред.

[6] Где је ли је Боже тај? Вредно би га било изнети на јавност, ако коме дође до руке. Уред.

[7] Ово се тиче арх. гомирског Севастијана Илића. Уред.

[8] Да ли је и тај протокол у животу? Уред.

изпече, и смуђка, тако онда нека просне. Видите милостиви мој Господине, да би се много коешта имало говорити. Ја сам 1842. године писао своју Браћи и Вама као браћу Вршачкому, да сваобшчење, сојуз и братство буде међу нама, пак зашто ние? Вјерујте, да и ту риба од репа не почиње смердити. — Ја нисам последњи архијерej ни годинама ни рангом, а ни вјежества; ја поштено о нашој церкви мислим и дјелам; а да могу погрјешити, и Боже мој, тко то не зна? — Ви сте ми помогли с Живковићем бити Епископ, а као Архиепископ све нешто имате противу мене, а све због побочних ствари. „Примате Саву (из Србије калуђера), у Ваш двор“ мо лим, какове су то речи, и шта се то каса арх. Илића, ерцепунцианта; треба ли, да Вам кажем подобно што „да и Ви њега у своју Епархију примисте“. — Више се за сад не сећам, шта би вам писао; а ово сам с мојом руком без числа и протокола, написао, и желим, да искрено примите, поне без гњева и огорчења. Здрави ми будите. Нека Бог мени даде што Вам ја желим, као моему старјејшему Брату и Господину. Ако удостоите ми писати, бит ће ми радост,

У Карловцу 21. Окт. 1851.

покорни
Епископ Евгеније с. р.

XIII.

Ваша Свјатост
мој милостивјејши Господине!

Ваше драгоцјеное писание од 5. Марта а. с. примио сам и старат ћу се по тому поступати, ако нађем на $^1/_4$ част капелана; јер сад их је весма мало, а и што их је, множајши су невјешти, јер немају довољнога приуготовленија и у Богословији наставленија; ако ли не нађем, онда је нова невоља. — Ваша Свјатост сад би може бити време било да иштемо, да наше свјашченство и у меншим *криминалним* вешчма подлежи своме консисторијуму, као римско своме, јер је глајхберехтигунг остала vor dem Richter. — Сад би време било поставрати се, да видимо института Богословска у Буковини, јер лане је било о тјех разговора, и показало се је, да их не познаемо као и буковински што не познае наше карловачке. Не би с горега мало и у Росији запитати, и поне штудија печатана или преписана набавити, јер они су ипак њеждији од нас, ако и немају Jus canonicum, као и ми што немамо. Ја мислим, код нас је Jus canonicum „Ништа важно без сугласија всјех Братија архијереев.“

Ваша Свјатост, код мене је невоља за књиге церковне; поне Октоихе да имам, обшче Минее и празднične, воскресни Триод и Пентикостар, а оно прочее џаба му било. Ми доживити нећемо препечатание наших овђе книг. Било је време, кад сам ја давао 100 фор. на год на тај конец, обаче ние се хотјело примати. Да има тко да печата правило Божићу, Ускрсу, св. Георгију, Николају особје, пак да јефтино продае, свака би фамилија купила свога патрона правило, пак би људи носили у церкву и потом би, били би дјејателни, а не, као сад страдателни. То је што наше људе гони из наше церкве ето читамо по новинами, да наши људи у церкву не иду, ево прота у Митровици јавно каже, а тако је свуда више и мање. Њетко у прологу вели 22. Апр. „Не можеши ли молчати у церкви, то изади из церкве.“ Ја сам слушао пјение церковно у Бечу грческо (кое сам и научио пјевати из нота лане), росиско, и у Трнесту; али молчање мени се не допада, него содјејствие. Римокатолици чине свое Богослужение привлекателним чрез музику; а да данас музика се људима досади, ябие би ју из церкве избацили. Код нас људско пјение мора све оно накнадити. За то би у већим градовима Темишвару, Панчеву, Земуну и пр. морала бити школа пјенија по форми карловачкога, да се свуда једнообразно пое, а не колико церкви толико пјенија.

Ваша Свјатост, у нашој Богословији требало би нешто *ex jure positivo* предавати, поне колико се тиче § 53. Декларатриума; наши су свуда свјашченици невјешти у стварама овамо, и губе свое уважение за то. Повела се прие рјеч о гимназији карловачкој у новина; моја је о том мисл ова: Ако се нашим иждивением не могу 8 класа држати (Gymnasium majus), и ако од наших предложенија 1851. ништа не

буде, као што је вјеројатно, а опо нека се држи уредно 4 класе, као што министеријум захтева, тако да наша јуност може свуда из Карловаца у 5. класу отходити. У пјатој класи и шестој да се предаје то што и досад, но и литература славенска и сербска. За нашега је свјашченика доста, да совершит карловачки 6 класа, али да *совершит*, а не само да протерчи, као досад; но нуждно је строго надзирание на учитеље, а ово је надзирание престало од љета 1815. и пре. *Покојни Стратимировић тако је рано малаксао у ревности пријамо школа за чудо, као да се кајао што их је завео*; високо изображение ние за нашега *овдје* свјашченика, јер ние му положение угодно, а ние наше владјение, да држи их у страху и подчиненију, једва чека се, да се што гдје збуде. — Покојни Герчић био је весма добар човек, може бити и професор, али за директора није ваљао, јер је био сувише мегкан; ја сам пак свагда за строгост ту; уважение старији мора имати, свако пак уважение предполаже физическу строгост и власт казнити.

Братија су Власи гдјекое свое вешчи боље уредили него и ми, и они имају книга церковни, ми не. Они су дали овдје печатати Евангелие, како се чита по зачалима, кое не кошта много, наше на велико коло кошта 100 фор. сребра, ако га добити јошче можемо. Они су дали печатати Евангелие за клирике пак свакоме приложили толкование (весма памстно!), а ми тога немамо etc.

Ово су мое мисли о наших вешчех кое волим Вашој Свјатости сообшчити за уважение благохотное, нежели дати их у новине печатати, кое нам хвала Богу све ствари казују, а којих други народи, памстнии сушче, молчет. Из свега види се, како смо политически незрјели. — Нашој би цркви нуждан био собор вселенски као комат хљеба; гдје јест такови који ће нам тога набавити, ја би га у скут и у руку пољубио, и више него човјека почитовао. Прошчајте.

С отличнејшим страхопочитањем синовним пребивају Вашој Свјатости

В горн. Карловце 14 Марта 1852.

Смиренјшни

Евгениј Јоановић Епископ с. р.

(Настављће се).

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској.

Превео М. Г.

(Наставак.)

II. Део.

Автономно устројство.

I. глава.

Осим тога су: чланови црквене опћине

а.) патрон, ако је римокатолик, без обзира да ли станује на територији црквене опћине, ал је члан патронов заменик кат. вере;

б.) онај католик, који на имање своје, које лежи на територији црквене опћине, сноси терете, ако и не станује на територији црквене опћине;

в.) услед свога звања на територији црквене опћине пристављени свештенослужитељи, помоћни и у пензији пароси, учитељи кантори, даље професори, учитељи и званичници оних школа и завода, које је црквена опћина ил автономија задржала, ил професори, учитељи и чиновници других католичких школа и завода.

29. §. Члан црквено-опћинске скупштине не може бити:

а.) који стоји под туторством, старатељством ил конкурзом.

б.) који под црквено-судски одређеном епитимијом стоји, који није брак склопио у смислу црквених прописа, који није своје рођено дете за годину дана крстио, и који је члан онога друштва, које је црква проклела.

в.) који је правомоћно осуђен на губитак слободе због злочина, због преступа на похлепе, и због злочина учињеног против нере и јавног морала, за време трајања пресуде;

г.) који служи у заједничкој, поморској, домобранској војсци и у џандармерији.

30. §. Овај члан црквене опћине, који за годину дана није платио каноничком визитацијом ил на други правилан начин одређену и правомоћно распорезану даћу дотле, док своју дужност не испуни, не може бирати и не може бити биран, а ако би већ био изабран, мора се суспендовати.

31 §. Ако за кога у 29. и 30. §.-у одређени који случај постоји, то може сваки, који је верификациран члан какве црквено-опћинске скупштине, пријавити, и то:

а.) против члана црквено-опћинске скупшти-

не, црквено-опћинског заступства, црквено-опћинског одбора и против чиновника истих тела код дотичног црквено-опћинског одбора.

б.) против члана епархијског одбора код надлежног епархијског одбора.

в.) против члана државне католичке опћине ил управног одбора код државне католичке скупштине ил управног одбора и само код овога, ако је дотични слуга, орган ил чиновник његов.

Ако би се пријава учинила код управног одбора, а тај случај спада у круг делања државне католичке скупштине, пријаву треба предати њој сместа ради надлежног суђења.

32. §. На пријаву ову у случају тачке а.) §. 31. на основу претходне истраге у првој инстанцији одлучује црквено-опћински одбор, у другом степену епархијски одбор, у трећем степену управни одбор.

У случају тачке б.) §. 31., ако се пријава односи на члана епархијског одбора, одлучује на основу претходне истраге у првом степену епархијски одбор, у другом степену управни одбор; ако се односи на чиновнике, одлуку доноси у првом степену дисциплинарни одбор епархијског одбора, у другом степену дисциплинарни суд управног одбора.

У случају тачке в.) §. 31. ако се пријава тиче члана државне католичке скупштине ил управног одбора, на основу по управном одбору претходно спроведене истраге и на основу извештаја сталног верификационог одбора државне католичке скупштине, а ако се пријава тиче чиновника, доноси решење дисциплинарни суд управног одбора у првом степену, а у другом степену државна католичка скупштина. Апелација је дозвољена само екстра доминијум.

33. §. У случају примене §. 29. губи се не само право заступства и звања, него се дотични брише и из надлежног именика.

У случају примене §. 30. мора се изрећи, да дотични губи право заступања, а код чиновника, члана заступства и црквено-опћинског одбора само се може изрећи и суспензија; мора се наредити, да се у именику забележи суспензија права набора.

У случају §. 30., ако за време поступка дотични члан плати свој дуг, онда се даљи поступак има сместа прекинути.

34. §. Ако се на кога односи случај под б.) §. 29., пресуду изриче надлежни епископ, који саопћава дотичноме пресуду ради извршења преко автономног тела. Апелирати се не може.

35. §. Именик чланова црквено-опћинске скупштине саставља црквено-опћински одбор и сваке године се званично исправља.

За састављање и годишње исправљање именика чланова црквено-опћинске скупштине бира црквено-опћински одбор изасланство од три члана под председништвом пароховим. Председник овога изасланства одређује дан, кад ће се попис обавити.

Овај дан пописа се мора пре 8 дана на сходан начин објавити, у случају неотклоњиве препреке мора се нов рок одредити, који ге исто тако пре 8 дана напред мора објавити.

Ко има у смислу §. 28. овога устројства право чланства у црквено-опћинској скупштини, тај се мора у именик убележити, и ако се лично не пријави. Ако ко лично дође пред изасланство ради свога права чланства у црквено-опћинској скупштини, мора бити саслушан.

Сваки члан црквено-опћинске скупштине мора се убележити у именик оне црквене опћине, у којој бар једну годину дана станује.

Изузетак чине од овог правила ови чланови црквено-опћинске скупштине:

а.) патрон, ако је римокатолик ил римокатолик опуномоћеник римокатоличких патрона;

б.) свештенослужитељ, народни учитељ, професор, чиновник католичког завода;

в.) онај римокатолик мушки, који на своје име на територији црквене опћине стално сноси црквено-опћинске терете, и ако стално и не станује на територији црквене опћине.

При годишњем исправљању именика мора се исто тако поступати, као и при првом попису.

При исправљању морају се сви они, који су смрћу своје право изгубили, из именика брисати, о суспендованим мора се посебан именик водити, а на против оне, који имају право, а у именик нису убележени, треба у именик увести.

Црквено-опћински одбор издаје објаву, у којој се јавља, где ће и кад ће састављени привремени именик бити изложен ради јавног прегледа (контроле); даље да изостављени члан црквено-опћинске скупштине против именика писмено може за десет дана, од кад је именик јавно изложен, црквено-опћинском одбору поднети рекламацију.

Решење црквено-опћинског одбора мора се рекламанту писмено доставити.

Реклямант може за 10 дана од дана уручења против тога апелирати на епархијски одбор. Решење овога је правноваљано.

Кад се апелата коначно реши, један оригиналан примерак по црквено-општинском одбору оверовљеног именика остаје код црквено-општинског одбора, а по један оригиналан примерак се мора поднети епархијском одбору односно управном одбору.

У оверовљеном именику забележени световни чланови црквено-општинске скупштине уједно бирају заступника за државну католичку скупштину (§. 86.).

36. §. Црквено општинске скупштине на 6 година бирају све чланове заступства црквено-општинског оне чланове црквено-општинског одбора, који избору потпадају и њихове заменике (58. §.).

Избор сваког члана црквено-општинског заступства и одбора биваа узиком посеице, али ако 20 чланова црквено-општинске скупштине жеље гласање, мора се наредити гласање.

37. §. За члана црквено општинског заступства и одбора може бити изабран ма који црквени члан црквено општинске скупштине (§. 28. тачка в.), а од световних чланова црквено-општинске скупштине они, који су навршили 30 година, које знају читати и писати и који самостално воде своју кућу или који као чланови фамилије воде фамилијарну економију.

38. §. Епархијски епископ позива црквене општине, да обаве изборе.

39. §. Пре оне црквено-општинске скупштине, на којој се имају изабрати чланови за црквено-општинско заступство и црквено-општински одбор, бира црквени-општински одбор или из своје средине или између чланова црквено-општинске скупштине два члана и једног заменика, да покупе гласове. (§. 112. тачка 3.). Председник овоме изасланству за сабирање гласова је парох, у случају да је он спречен други председник световни.

40. § Гласање, ако 20 чланова црквено-општинске скупштине (36. §) траже гласање, обавља се по именику од црквено-општинског одбора оверовљеном тако, да чланова црквено-општинске скупштине, који су верификовани и којима право гласа није суспендовано, лично предају затворене гласанице, засебно за чланове црквено-општинског заступства, а засебно за чланове црквено-општинског одбора председнику изасланства за сабирање гласова, који ние гласача забележи и прими гласаницу.

41. §. На гласаницу треба написати толико имена, колико има чланова да се бира у црквено-општинско заступство, односно колико чланова има да се бира са члановима заменицима заједно у црквено-општински одбор. Ако на једној гласаници има више имена, последња имена не важе.

42. §. Изасланство за скупљање гласова сабере предане гласове и о току избора води записницу, у коју се забележи почетак и свршетак гласања, имена одбијених гласача и узрок тога, околности при гласању и околности, које могу утецати на резултат гласања, начин, како је та околност решена, напослетку резултат гласања. Од те записнице се дупликат шаље за 8 дана епархијској власти.

43. §. Они, који су релативно добили највише гласова, постају изабрани редовни чланови црквено-општинског заступства односно чланови и заменици црквено-општинског одбора. Ако их је више њих на последњем месту добило једнак број гласова, председник на биралишту коцком решава, ко је изабран.

44 § За веровницу изабраном члану црквено-општинског заступства и одбора служи записнички извод, који сваком члану поставља изасланство за скупљање гласова и који потписује председник и перовођа изасланства за скупљање гласова.

45. §. Тужбе против избора чланова црквено-општинског заступства и црквено-општинског одбора морају се за 15 дана рачунајући од дана избора епархијском одбору (125. §.) поднети, који о поднесеним тужбама евентуално после обављене нужне истраге коначно решава и у случају, да је избор уништио, позива црквену општину, да по дужности нов избор обави

Б) Црквено-општинско заступство.

46. § У свакој се црквеној општини има образовати црквено-општинско заступство.

Филијалне цркве могу по 22. §. ил за себе ил заједно с матицом образовати црквено-општинско заступство.

Ако се матица и филијалне цркве не могу да сложе у питању о образовању црквено-општинског заступства, о сједињењу одлучује епархијска власт на основу предлога епархијског одбора.

47. §. Број редовних чланова у црквено-општинском заступству је тринут толики, колики

је број редовних чланова црквено-општинског одбора дотичне црквене општине.

Број чланова заменика је пак једна трећина од броја редовних чланова црквено-општинског заступства.

Заменици чланови имају само онда гласа, ако су редовни чланови спречени и ако их председник позове.

48. §. Чланови црквено-општинског заступства бирају се на 6 година. (36. §. 39—45. §§.). Половина првом приликом на основу овога устројства изабраних заступника после три године иступа коцком, коју председник извлачи на заступничкој скупштини. За тим пак после сваке 3 године они иступају, који су по правилу 6 година већ навршили.

Који иступају, могу с обзиром на §§. 28—30. поново бити изабрани.

Ако се које место испразни, ступа на исто по изборном реду најближи члан заменик на остало време до 6 година; као и на место онога члана, који неће да прими свој мандат или неће да се користи њиме, што мора од избора за 8 дана председнику пријавити.

49. § Чланови су црквено-општинског заступства:

а.) по звању: они, који су по звању чланови црквено-општинског одбора (58. §)

б.) по избору: они, који по 37. §. имају одређену квалификацију за чланство црквено-општинског заступства.

50. §. Ко је изабран за члана црквено-општинског заступства, не може у исто време бити изабран и за члана у црквено-општински одбор и противно. Ако ко буде изабран за оба члана и у црквено-општинско заступство и одбор, од избора за 8 дана мора изјаснити се код председника, коју почаст жели задржати.

51. §. Председник црквено-општинског заступства је парох, који по 26. §. поступа.

52. §. Црквено-општинско заступство бира световњака II. председника, који пароха у случају препреке на његов позив замењује, и бира себи на 3 године вероповођу.

53. §. Црквено-општинско заступство може образовати поједине одборе од оних, који нису у том заступству, али право доносити одлуке има заступство.

54. §. Ако чланови црквено-општинског заступства упорно пренебрегавају ил неће да врше своје дужности, ил поново стављају таке ствари за предмет расправљања ил решења, које не спадају у круг делања црквено-општинског заступства, у том случају може епархијска власт после саслушања епархијског одбора црквено-општинско заступство разрешити.

Мора се нов избор и онда наредити, ако већина чланова неће да прими избор.

55. §. Ако се у опште црквено-општинског заступства избор не би могао обавити, ил ако већина чланова по ново изабраног црквено-општинског заступства неће опет да прими ил врши мандат, ил ако се поново изабрано црквено-општинско заступство мора разрешити, у тим случајевима има право епархијска власт на основу мњења и извештаја одредити повереника, да за време од случаја до случаја одређено води ствари.

(Наставиће се).

Радња Архијерејског Синода 1776.

Превео с немачког

А. Г.

(Наставак.)

Синодалне примедбе у погледу четвртог брака.

Дешавало се много случајева, да су при расправи о четвртом браку многи наши припадници, како свештеничког, тако и световнога сталежа о важности четвртога брака у православној цркви разна мишљења гајили, те је било и таких, који су тврдили, да четврти брак у нашој цркви није канонским законима, него само обичном праксом забрањен.

Испитивањем тога предмета дошло се међутим до тога уверења да се таково криво мишљење оснива или на необавештености и непознавању закона, или на користољубљу необузданих страсти, а поглавито на примерима, јер ако се у многим местима дешавао четврти брак, то људи нису упозоравали на канонску забрану тога брака, но се то трпело, те је свет дошао до тога уверења, да четврти брак није црквом забрањен; с друге стране се пак опазило и то, да народу није непозната забрана четвртога брака, јер се такав брак држао толико у тајности, да се ни обручење, ни венчање, ни година, ни дан, ни место, ни

црква па чак ни свештеник није познат био, који је венчање обавио.

С тога је овај у Карловцима сакупљени архијерејски Синод обишао за потребно, да публиковањем црквених закона пружи својим верним неке поуке, и да им озбиљност забране четвртога брака предочи, тим више, што се у нашој цркви и втори брак, без довољне епитимије забрањује ex Canone 1° Concilii Laodiceni: Oportet secundum Canonem Ecclesiasticum iis, qui libere et legitime secundis nuptiis juncti sunt, et non clam uxores duxerunt cum exiguum tempus praeterierit, et orationibus ex Jejuniis vacaverint, ex venia dare communionem. Свештенику забрањује присуствовање при втором браку 7-ми канон Concilii Neocaesariani: Presbyter in Bigamiam ineuntis nuptiis non convivetur. Cum enim requirat poenitentiam Bigamus, qui erit Presbyter, qui eo, quod sit Convivio acceptus, nuptiis assentiatur. А пошто 3-ћи брак Can. 50 S. Basilii M: Trigamiae lex non est, quare lege tertium Matrimonium non approbatur. Verum tamen ea, ut Ecclesiae in qui namenta videmus, sed publicis Condonationi non subjicimus, ut quae soluta fornicatione sunt magis expetenda nego оскврнење цркве и тек се после четиргодишње епитимије три и не развађа, али се сматра за забрањену полигамију, као што се 4. канон Св. Василије Вел. изражава: De Trigamis et Poligamis eundem Canonem servata proportione, quem indigamus definivimus annum unum in Digamis alii vero duos annos, Trigamos autem tribus et saepe quatuor annis segregant, sed autem non amplius Conjugium, sed Poligamiam appellant, vel potius castigatam fornicationem. Et ideo Dominus Samaritanae, quae quinque Maritos jam habuerat, quem nunc inquit, habes, non est maritus, nempe, quod digni non sint qui a Digamiae mensura exuderunt, ut vel mariti, vel uxoris nomine appelentur.

Сви они, који ступају у други брак, сматрају се по реченом 4. канону Св. Василија за полигамисте, куда и четврти брак спада, а полигамију по 80. кан. Св. Василија: Patres Poligamiam silentio praetermisére, ut bellinam et penitus ab hominum genere alienam. Nobis autem probatur, eum majus esse fornicatione peccatum, et ideo consentaneum est, ut ii Canonibus subjiciantur ut scilicet postquam Anno fleverint, et tribus substrati fuerint, sic suscipiantur, као животињску и људском раду страну свезу, према томе и четврти брак, по признању Concilii Oecumenici VI-ti Can. 54. Divus Bisilius nonnullas prohibitas Nuptias in Suis Canonibus enumeravit multis silentio praeteritis et his utrisque nobis utilitatem attulit. Turpium enim nominum multitudine evitata, ne orationem verbis pollueret generalibus nominibus Impuritates complexus est, per quas Legibus veritas Nuptias nobis in Summa ostendit стављa у забрањене брачкове и проглашује их за већи грех од блуда а оне који у четврти брак ступају не прима пре у заједницу цркве, док нису после венчања годину дана плакали, а три године на земљи лежали и за опроштење молили.

Зато је лако појмљиво, да је четврти и даљи брак забрањен и у цркви кажњив, те сваки који ту забрану прекрши, мора осетити, да таки брак не важи, јер се и ако се дешавају, збивају тајно без присуства законитог свештеника, без трикратног оглашења и не у цркви, него на скривеним местима а ако је познато, да ни први брак, ако се склопи без законитог свештеника, без сведока и трикратног оглашења, нема важности.

Да би забрана четвртог брака још јасније пред очи изашла, указује архијерејски Синод на историју цркве, где чак ни православни цар грчки Лав Мудри, који је против црквених закона у четврти брак ступио, није поштеђен остао, но га је цариградски патријарх Никола проклео.

Најпосле предочује архијерејски Синод отворен закон ex Thomo Unionis Sub Constantino Porphyrogenita et Romano II-do de Polygamis: „Deinceps autem communi Sententia et judicio pronunciamus, ex praesenti Anvo, qui est 6429, Indict 9. neminem opartare, se quarto Matrimonio jungere, sed esse omnino rejiciendum, et si quis ad ejusmodi Conjugium venire voluerit, esse omni Ecclesiastica Congregatione privatum et ab ipso in Sanctum Templum ingressu alienum donec in Conjugio permanserit. Hoc enim etiam Sanctis Patribus, qui vos praecesserunt, visum est. Nos etiam Sententiam aperiorem red-

dentes, ipsum ut Christiana Republica alienum addicamus ac siquidem de quarto Matrimonio.

При тако јасном изразу за забрану четвртог брака, неби било нужно још и даљих доказа наводити али pro abundantia указује још Синод на примљену у нашој цркви *Кормчију* књигу Titt. 4. Cap. 49. §. 25. fol. 410. где се каже: пошто је већ из давних времена закон прописан и од блаженопочившег Јустинијана потврђен, да онај коме жене рано помреше, те осетив у себи телесне жудње, хоће женидбом штетно мешање да избегне, нека се тога остави, јер и ако смо подложени тој природној потреби, треба да останемо при старом обичају, да се не би рекло, да уништавамо божје законе.

Због тога, и пошто наша нежност жели положити пределе жељама, наређујемо: да се од четвртог брака сваки, као од смрти чува, а пошто се они који ступају у други и трећи брак облажу епитимијом, то нека сваки жена, да ко би се осмелио и у четврти брак ступити, не само да ће тај брак бити ништав и деца из тога брака незаконита, него ће се подчинити и казни због блуда, док се од жене не растави.

Пошто се пак за наше свештенство и верне мирског сталежа не може рећи ни претпоставити, да ову забрану четвртога брака не познају, но да се што више од таковог прекршаја чувају — то је садашњи Синод дошао до тога закључка: да горње примедбе о четвртоме браку у свима дијецезама кроз три недеље једна за другом у црквама обнародује и јавно прочитати даде, да као што је у нашој православној цркви, од постанка њеног до данас четврти брак забрањен био, да ће исти и у будуће забрањен бити и на основу горе наведених законских определења казнама подложен бити, а они који би се у такав брак помешали, поднашће црк. суду, а православно свештенство се овим последњи пут опомиње, да таке особе, које хоће у четврти брак да ступе, ни тајно ни јавно не венча, пити то другоме свештеном лицу дозволи, пошто ће иначе по канон. пропису, без даљег испитивања сваки свештеник бити лишен чина извања.

Карловци 11. новембра 1776.

(Наставиће се.)

Одношај

митрополита Вићентија Јовановића спрам коадјутора Николе Димитријевића.

Предговор

Д. Р.

У отштампаној је из Летописа „Матице Српске“ књиги: „*О Вићентију Јовановићу*“ г. професор Милутин Јакшић, опширно исприча борбу између митрополита београдско-карловачког Вићентија Јовановића и неких владика, које је борбе био сврштак тај, да је митрополит Вићентије био принуђен да ште себи коадјутора и то владику темишварског Николу Димитријевића.

Г. Јакшић је на стр. 164. у неколико речи навео садржај дописа бар. Енгелхарда од 15. фебруара 1737. о одношају између митрополита Вићентија и коадјутора Николе; ну како је вредно да се исти у целини сазна, то ћемо га у целости навести, а подједно и новчане прилике у то време митрополије београдско-карловачке.

Поменути допис барона Енгелхарда, обрштера и председника царске комисије гласи:

„Ваше Архиепископско и епископско Преосвештенство!

Понеже в дјелах сеје цесарске комесие досада прилучене раздвојности и тужбе по реду и промотренију узроков разискалесе, и в предложених случајах по уједињењу праведности изречение учинило се, и по сему в стварих сочинено отрежденије нихової ексцеленции г. генералу от кавалерие графу от Хамилтон, цесарско комесналному пленипотенциалу за приволение припослало се, такожде и вина поради школиа г. епископов от Бача (бачког) и Валева јакоже чрез закључено примирие с г. Павловићем (бачким), тако и ради г. Доситеја Николића (ваљевског) чрез праведно изречение, а сосим класификација от долгов в право состојание привело се, того ради само на тому стоит, да от високих мјестах ради достојно отдатаго извјестна от јединаго и другаго дјела, најпоследна ресолуција дочекаетсе, понеже високо поменута њихова

ексцеленција г. генерал граф от Хамилтон то во цесарскому конференционалному совјету по јего последному отпушченому писанију скоро предложити и сверх последњега опредјеленија совјетовати мислит, между тјем намјерение имјеју други других високо цесарских дјела в Темишвар поити, и от туда по времену мње приходешчу резолуцију, за далшее обдержание и твердо послушание комуницирати хошчу, того ради за уклонение прочих прекословиах, а напаче за свершено поставление и потверждение клеру и народу толико цјенаемаго обшчаго мира (без кого обшче благополучие постојати неможет) вам обоим за поучение и наведение целого согласиа, моју интенцију оставити хошчу. И сие:

Перво: Ваше Архиепископско Преосвјашченство всегдар воспоминати се будете, ради коих узроков оне прибившее неслоге са господам Епископам от поменуте њихове Ексцеленције г генерала графа от Хамилтон чрез пријатно примирение за уклонение сумнителнаго исхода, и тако напаче за вашу благост чрез соединение в сих мисленија, оправлене бише, и вам на исто ваше прошение в промотренију ваше тјелесне болести, г. епископ темишварски коадјутором за облагшание бремена придружен бист, того ради от благодарственаго спознаниа настојати будете с поменутим г. сопомошчником в таковому јединомисленију живовати, да чрез то клер и народ плодове от поновленаго мира уживовати може, пачеже ваше обшче намјерение сице управите, да напаче 1) клер на чиновну службу божију, твердое обдержание публицираторга свитка, и на побожно научение отроков младих убеждаетсе, 2) потребовати буде за умирение между клером оскорбленых душах, таксу за сингелне како је до сада узело се, до далшаго опредјеленија цесарскаго двора, ократити, сие бо отимание ону в обоих правицах забраљену симонију одержает, и се њеком посредством полакшати се може, да не би се видило аки духовне чести продају се, такожде да клер в никаконому рабољепству (понеже бо код простих људих презрјение узрокует) от работних службах с батинами и тамницами, попчадитсе, чрез кое служба божина в отправленију тајнов замедлисе, и школа удержаетсе, аппче ли 3) прилучитсе, да њеком свјашченик наказание заслужит, подобњејши и благостњејши начин измислити се може, нихове ексцесе запокарати, да чрез необичне тамнице и батине нихово здравие не погубе, или с глобом нагледани буду, на кое, како и на сингелне пријатели или сродници нихови (кои цесарски подложници јесу) јакожде знатно јест, помошчествовати принуждени јесу, и сосим може оскорбљени клер успокоити се. Притом ваше Архипастирско Преосвјашченство да разсмотрение имате, бачкаго и ваљевскаго г. епископа поради неправеднаго школиа повређене без најмењшаго задержанија намирити, коего болшаго исполнения ради и 5000 фор. за ваше потребито содержание наметнуло се, кое под тежким отговором никако с учињенјем нових долгов приступити будете, но само за вашу душу и тјело старати се, а в осталих духовних дјелах от господина коадјутора от ствари осуђене извјестие вам давати се буде, и тако уповаесе, да в. П. за сада за получение милости цесарскаго двора, ваше мисли тим начином променити хоћете, да благополучним и за ваше и обшче благополучие служешчим нареждением со уклонением свих прекословиах послушни показати се будете, иначе на прво прилучееесе противление после многаго угрожения, заслужено дјејство последовати може, јакожде именем високопоменуте њихове ексцеленције посљедујуше речи зђе приводимо: *и не сумнителное оставление јего досада непристојних поступалнах запрешчавамо, аппче ли от того не отступиш, јего персона многим и тежким досадом кром возможности уклањања, в свое врјеме доиста подлагати се буде.*

Второе: такожде њихово Преосвјашченство г. коадјутор в повладанију сее чести, г. Арх. и Митр., коему за облакшание бремена придружени јесте, со христиапске должном и по чину достојном љубовију наклоните се, и со оставлением

свакаго пристрастиа (понеже све прошастое и без того чрез приватно помирение наметнутим молчанием и вјечно заборављение поставити се има) тако в свих случајах согласним мислением дјелати, јакожде обшчи мир само чрез ваше добро согласие и чрез добри приклад обдержати се може, а чрез неугодное високим мјестам несогласие (кое непотребна жестокост и наганутне стараго непријателства узроковати може) на першашње нередности повод дати буде.

Того ради в. П. в духовних дјелах све разискателње испитати и потом по усмотрјенију окрестности г. Архиепископу за управление правде приказати се ко том зачувати будете, да чрез прошасте ствари нова завист не узбуни се, и в сему намјеренију такожде со истребленијем досадашних горе приведених алих обичајах немирне мисли клера успокоити, по всјаки начин промотрити се има: а что надлежит болшее домостроителство, со уређденим и за обдержание уже комуницираним правилом повладати се, а наипаче настојати будете, да г. Архиепископу од потребнаго содержанија и прекормленија јего здравна ничто не отбисе.

При томје уређдение от класификације того ради сугубо придаетсе, за јеже једно народним куратором ради особити подвладајушчих узроков за нихово обшче знание содјелати се може, из коего јавње разсудити се има, от куда долгови по реду исплатити се, от должних новаца примити, и оно 2300 фор. от Аврама Јовановића најскорјејше узети се има, обаче от первих приходешчих будимских новацах отправление отпустителних слугах сотворити се, и с наплаћенијем остали толико чекати се има, докле уређена класификација от високих мјеста апробирати се, и последование того из комесие објавити се буде, а между тјем можете долги собирати и купно с куратором до далшего расположенија в обшче охранение примити брижати се, ашче ли в совокупленију долгов каково задержание и противство прилучи се, тогда к овој комесие прибежишче примити се може. Јешче же приметити находимо, да в Карловцу под Архиепископским печатом в павловичких буретах стојешче вино (от коих брат Аврам с његовими фалшивим претенцијом отказаетсе) без замедленија г. Епископу Павловићу от своего контигента подати се има.

Конечно сва досада из комесие отпушчена наређенија наипаче ради скорјејшаго исполненија во вини школа учињенаго примиренија и нареченија, паки за твердо обдержание и вјерно навершиванје, что је год преписато сотворити, и наипаче добро согласие в клеру и народу со оставлением свих пристрастиах что болше можесе, припоручујемо, да чрез приступление от једне или друге стране в нови отговор непоставите се.

С коим припоручују се и остају вашего Архиепископскаго и Епископскаго Преосвјашченства

В Варадину 15. февр. 1737.

Службенодолжни слуга
Барон от Енгелхард
обршчер и презес цесарске комисие.

(Свршаће се.)

Протоколон

Приошштво

Д. Р.

(Свршетак)

Октовриј.

25. В среду у два сата из Варадина шчафету писахом их Ексселенцији, и јавихом за преставленје свјатоночившнаго епископа бачкаго Г. Висариона Павловића, сего дне пошчи по полупошчи у 2 часа преставилсја јест, и да Г. ексарха Арсенија за администратора во епископии бачкој по указу наредихом, а о прочем грјадушчом почтом т. ј. у петак 27. јавити будем.

27. Вашего вскпр. и Екс. по должности нашој за преставление Г. бачкаго 25. сего чрез шчафету јавихом, такожде и ныне покорњејше јављаем о всем, колико во днех сих случившихсја, а первјеје 25. придох тамо во Нови Сад у 12 сати и потом собрахом всја дворјани, и вопросихом их о преставлении и уређении јего Преосвјашченства. Она сказали нам, како преставилсја, а за прочее отложишна на Г. Бирова и проче Сенаторе (котори на вашару футожком тогда

бил), а когда пришел и Г. Чамандели с ним, то во первих вопросихом: јест ли каков тестамент начинио, или каково уреждение устмено, они сказали, да тестамент јест био начинио, но после сам пред вјеми раздрао, но инвентариум јест начинио, и у магистратској архиви јест, а новаца чрез контра квиту Г. Бирову 400 дуката за погреб и милостине а Г. Гаврилу Милорадовићу 320 фор. такожде за погреб чрез контра квиту јест сам Г. Епископ предао, а потом паки за живота сказао (будући да је дуга разна било) да со тима новци дуг исплате, а за погреб како знаду да учине, и тако о чем много дишпуте и разглагољствија имјехом. Напослетак сами призвавше нас, и како новце на квите с консисторијалним печатом и подписом утверждене, тако исто и инвентариум и тестамент раздрати предадоше нам. У инвентариуму же оне вешчи движиме и недвиже, кое се кромје мало коих сад находе, кои Вашој Екс. посилаем, а у тестаменту разположение за милостињу и дари о погребу, имућија бити. Того ради погреб усовјетовахом честно јакоже јединому Архиереју приличествует сотворити.

Јешче В. Екс. јављаем, да Преосвјашчени Г. Будимски (Дионисије Новаковић) на позваније свјато почившаго Г. Епископа 25. сего по подне у 2 часа пришел јест, и о погребу бити намјерает.

Такожде јављаем В. Екс., да все колико отцу ексарху Арсенију и администрацију по указу вручихом. Но вчера от варадинске команде један хаубтман от Баден, нчот лајтнант и Кулашиновић и јешче један шнима пришли, и хотјели шпер на резиденцију поставити, ми же у име их ц. к. величества општенародних привилегија, цјелога клера и народа и Ваше Екселенције протестирали јесмо, гдје Г. велики Биров и њеки от Господеј Сенаторов присутствоваша, и тако по нашеј протестацији тшетно возвратишасја, сказавше нам что они будут славном хофкригероту чрез шчафету писати, при којеј протестација и Г. велики Биров со присутствујушчими Г. Сенатори у име племенитога магистрата јест протестирао, да славна команда Петроварадинска не може те виолеције чинити, јербо ако би потреба шпер гласила, они би свој печат положили прење него они, понеже знано, да је краљевски печат тако аутентиш, како и ваш, а будући да је честьејши консисторијум Арх. Митрополитски карловачки ябне по преставлении Администратора наредно и субституцију вигоре привилегиорум под свој печат поставио, а особите заповједи от их ц. к. величества ни ми а ни ви на тое сада неимјеем, того ради ми цедирамо честьејшему консисторијуму.

И тако днес у јутру рано јест плвц мајор шчафету о том у Осјек послао, за кое покорьејше милостиваго повељенна, ако би от осечке команде какова виоленција била, будем ли допустити им с протестацијом, обаче паки јакоже и прежде, или ни.

Днес паки сам Г. Биров једину шпецификацију свјатопочившаго Г. епископа с подписом и печатом јего, јему дајују, у којеј на три монастира Крушедол, Ковил и Бођани, њеке суде сребрне, калајне и бакарне дао Г. Бирову на аманет, да би по јего смерти раздао. Он же нам како шпецификацију, тако и вешчи сам своеволно вручио.

К тому В. Екс. чрез нас, како духовни, тако и мирски служителеи у милост очинскују и христопастирскују препоручајутсја паче же секретар Морваи покорьејше молитсја, да би милостиво изволјели или чрез отца ексарха Арсенија, или чрез кого изволит их екселенција исплатити јему а потом остает он на милостивој заповједи В. Екс. и аше би паки у службу могао пријат бити, препоручуетсја и молит.

От вејех служителеј шпецификацију имеп их посилаем В. Екс. колико их јест, и кои су под платом, колико кои плаће имјел, и что с њими дјелати.

О вејехже сих покорьејше милостиваго повељенна ожидаем, а себе отеческој милости вручајући остаем — —

Ноември.

1. Притом јављаем В. Екс. јако отец ексарх Арсеније у Вуковар на генералну конгрегацију прекочере рано отшел јест, чтоже тамо трактиратисја будет, он писмено по должности својо; извјестие даст. А Г. епископ будимски да сутра дан по погребенју јест 29. Окт. во епархију своју отшел јест.

17. Вејем монастирем фрушкогорским.

Вјеми да знати и разумјети можете, аше разсудити хошчете, колик подвиг и труди их вскир. и Екс. Г. Арх. и Митр. днем и ношчију, како код их ц. к. Величества, тако и код прочих надлежателствах јако о цјелом честном клерје и народје, тако ово њеколико љет напаче за

свјатија общежителија монастири фрушкогорскија, и их твердини и содержании грунта, и всјех что им на потребу и пользу бивает непрестано трудитеја.

Аште ли же и не трудилеја би, то не би потреба била, ниже би причина праведнаја со собоју носила, древле свјатими отци, сих свјатих монастирej, добрина и благина обичаи внесенија, јеже јест коегождо љета от всемогушчаго Бога, нашими же труди списканаго плода лознаго, а то јест вина, ракии и бермета, против могутства своего кождо монастир благословенна ради мјерно приношаше, того и такаи обичаи до сего љета добрје храњахујеја.

Сегоже љета невјеми ком искуством и наваждением конечно (јакоже видитеја) престаде, да котори монастир доселе 20 или више хакова вина, тако бермета, бјелаго и црвенаго, јако и вина обоего вида, ништо мење ракии шљивовице и комовице ниже половину колико до сиње приносили, праносјат, а њеци ни мало ничсго.

О чем разсудително смотривши, всјакому дивно слишати и видјети јест, таковое же обаче злое о сеј свјатјешеј Архиепископиа промишление, и синовное благодарение откуду происходит за сеј крат покриваем их Екс. милостивјешему нашему Г. Принципалу јавно несотворим.

Обаче настојателем всјех св. фрушкогорских общежителних монастирej и братнам, здрави и прави совјет о таковом собирании, помјанутих видов милостиње даем, јакоже уже всјем чсз Г. отца Арх. пишатовачкаго јавлено и сказано јест, о том намјатствовати и сјемо отправљати, но и тако небреженију предадосте. Тако да болшиь попечењем до толе настоите пешчиеја собрати јелико болше, и что скорше кињдо монастир, с таковоју милостинеју јединаго честнаго јеромонаха овамо у Карловце за болшеју сигурност отправит, докоље их Екс. благополучное пришествие неприближилобиеја.*

Пошествиеже их Екс. из Виени по их милостивому нам јављенију сего 18. дне бити имат.

Причем паки всјем настојателем обшче усердно препоручуем болше мало и тшчателно пешешчиеја, нежели доссле, аште нежелајут себе у немилости и зазрењију код их Екс. имјети.

В прочем — — —

18. Г. Протопрезвитеру земунском писато.

— — Слишахом же и истино извјестихомеја, да в Бјелградје между Туркама и их пашоју междусобнаја бран јест и прежде њеколиких днеј уже зачалаеја, и о том никакова извјестија от вас получихом. Вјестеже остри указ их Екс. о всјех случајушчихеја что должност ваша јест, им, или честњејшему консисториуму начеже о таковых абше некосњено јављати. О чем весма негодуем и скорјејшаго извјестија истинаго со всјеми окрестностми: чесо ради, коего дне и от кого почаласје таја бран, писмено нпчем. А вам остаем.**

Тогож. По указу их вскр. и Екс. вам ради виктуалне милостиње пишетеја, да по пријатии сего, абше сами собоју во свој протопопијат поидете, и из коегождо мјеста милостињу јако жито, зоб, јечам, кукурузе, масло, вино, ракију, дрва, или от животних аште что находитеја гдје, то не исходити вам из мјеста того, чрез свјашченика и јединаго кмета таки овамо у Карловце оправити настојте не отложно, докле овако љено време имамо. Зане сами вјесте, какова потреба зђе по Архиепископии јест, и всјеми помјанутими весма липаетеја.

Решчанцае от приходов и вјенчаница, аште что при себи нмјеете, то неотложно или сами собоју, или чрез своего намјестника сјемо абше оправите. Ходјашчимже вам чрез протопопију своју, от свјашченпков по једну врећу љена жита, и ко је могућан сам по једног брава, а гдје су слабии то двоица да се поревсне и једног доброг брава накорме.

Такожде младе свјашчснике, дјаконе и дјаке, без всјакаго закасњенија и извјета у школу их оправљајте, о всјех же помјанутих паки вам вторицеју опомињаетеја, и крјепко препоручуетеја забвенију непредати, не отступно всја исполнити настојте, аште нежелаете себе у немилост код их Екс. поставити, јешче и надјеемеја сими тако исполнителним бити. Остајем — —

19. — — Во общежителном манастирје Хоповје по указу Их вскр. и Екс, Г. Арх. и Митр. представлен бист честњејши отец Арх. Захарије, и воспрошен на оних 5 пунктов отвјет дати, за нихже испитани бина братиа 16. Окт. т. љ., а то јест водични крест оковани, мали крест на перејех носими, набедреник и 4 коња и покривена кола, и промјене служителеј монастирсхих, јест ли он горе помснуте вешчи камо смакнуо

* Пошто је митрополит Ненадовић 1754. увео општежитије по манастирима, нису хтели настојатели да дају у двор ниште као што су давали дотле. Уред.

** Земунски је прота имао налог, да све јавља што се догађа у Београду и Србији. Уред.

когда и гдје и с чијим знањем, договором или вољом, и к тому старога намјестника Теодора пут на милостињу у епархију славонијску, с чијим знањем, договором и благословењем тамо отправлен.

На первое: Крест водачни окован никуда није смакнуо, но када је сего љета у Пакрац ходио, то протопоп градишки Димитрије јест омиловао дјело окова, и великују молбу узео, будући да га продати није смео, тако за форму јеже би себи подобен тому начинио, заустивио код себе.

На другое и третие: Мали крест и прибреденицу, такођде када је тамо био, отец Арх. Прокопије обе ове вещи објубио, и сваким начином искао да би му продао, но понеже он продати није смео, то умоливши јего на сеј начин, да оставит код него на послужење а кад год и гдје год он буде, наки у мон. Хопово дати хоће, и дао јему за ове вещи 13 дуката.

На четвертое: кола покривена он не би за себе био купио, обаче када су сада их Екс. у Беч ходећи, у Даљу били, Г. Славонијски сказао отцу Архимандриту да јест испросио у Их Екс. да се може шнима служити, а из монастира на их више от 40 фор. није потрошио, остало же отец екзарх Генадиј от себе доплатио.

Служителе монастирске от перваго до последњаго все с договором всего братства јест променио саборно, и у трапезарии по обичају монастирскому.

А пут отца Теодора јеромонаха бившаго намјестника у Славонију, сада у месецу Септемрију када је био отец Архимандрит код Г. Славонијскаго, тогда јему сам Г. Славонијски споменуо да би јединаго или два брата у јего епархију на милостињу послао, будући да се мало боље плода земнаго тамо сего љета, нежели овде находи, и јему отец Арх. говорио будући да от Их Екс. благословенија и допушченија на то неима, тако несме послати, на то јему Г. Славонски отговорио: ти пошли на мој отговор, ја ћу за то код Их Екс. добар бити, и тако он кад је у мон. дошао, по договору братии, јего на милостињу наредио, и послао. И тако отвјет пред нами доле подписаними отца Арх. хоповскаго совершишасја

Викентиј Поповић
Арх. Шишаговачки
Викентиј протосингел

20. Протопресвитером вјем писато.

Понеже сего міца текушчаго 14. дне, из царствујушчаго града Виена, милостиви указ днес получихом, и потреба некаја великаја гласит. Того ради по пријатии сего, абие без свјакаго извјета, изговараже и отложенија, немедлено и что скорше вземши со собоју свој печат, 25. сего сами себе здје код честњејшаго конзисторијума представите.

Тогоже. Вјем фрушкогорским настојателем писато.

Понеже из Беча от их Екс. милостиви указ 14. сего отпушчени, днес воспријахом, в немже некоја ради потреби обшчија, повелевајут вјем настојателем во један от монастирј собратисја, и тамо будетсја обшчее дјело сие трактирати; того ради со сим остро указом Их Екс. вјем настојателем налаже се, да киждо настојатељ вземши со собоју печат монастирскују, не отложно без вјакаго изговора, извјетаже и отложенија, немедлено во обшчежителни мон. Ремету сам себе 25. сего вечер представит.

1756.

Февруарић.

15. Писмо отцем духовним от Архиереа даемое

Смирение наше возлагает тебје благоговјејњејшему Јеромонаху Н. служение духовнаго отечества. Тјемже должен јеси помисли и дјејанија и различнаја недоумјенија вјех приходјашчих к тебје на исповјед (јакоже Јеромонахов, Јеродјаконов, Монаховже и Бјелцев твоего монастира: тако и Свјашчеников, Дјаконовже и Мирских лиц, обоего пола и возраста в протопопијатје Н. и во окрестних сељах протопопијата Н. обрјетајушчихсја) пријмати, и тјежке исповједивших тебје своја совјести вјазати и рјешити грјехи разсудно, по правилам св. апостол, и ученију богоносних отец, по уставуже свјатија восточнија и апостолскија церкве, и по нашему Архиерејскому наученију и благословенију, вјашчијаже и неудоборасуднија вини, нам епархијскому Архиереју приносити да имаши.

Притом и желајушчих монашескаго чина и житија со опасним испитанием да пријмеши и с потребним и правилним набљудением да постригаеши. К достоинству же свјашченства возводити имушчијасја, јакоже монастире жителеј, тако и мирскија опасно и известно да испитуеши јакоже Апостолское и каноское истјазует слово: да некако љености ради твоја или совозхшченија чуждим сообшчајасја грјехом, тјажко и смертно согрјешиши. Во утверждение

убо сего, сија рукоју нашеју подписанија и печатију запечатанаја Грамата тебје от смиренија нашего вовјерена бист.

Јуниј.

12. Образ пресвјатија Богоматери Господа и Бога и Спаса нашего Исуса Христа чудотворни из вароши Шиклеуша, епархии Г. Будимскаго Г. Софронием Кириловићем, ексархом Г. Еп. Будимскаго и свјашченником Теодором Веселиновићем парохом Мухачким, пренесесја, и по указу их вскир. и Екс. во обшчежителном монастирје Гергетегје в начале положеного дне, мјесјаца и лета, во храмје св. отца Николаа на десњој страње близ јужних двереј, с подобајушчеју честију по отпјетии параклиса пресвјатија Богородици постависја, присутствујушчим нам доле подписаним.

Викентиј АЕМ. протосингел.

Софронија Кириловић епископа будимског ексарх у Сечују.

Јефтимиј Радосављевић, начелни протопрезвитер карловачки.

Јефтимиј јрм. и намјесник мон. Гергетега.

Теодосиј јрм.

Петронија „

Михаил „

Тимотеј „

Симеон „

Георгиј „

Јосиф „

Исаија „

Василиј „

Исаија монах

Мирскаја лица случившајасја тамо:

Г. Филип Симоновић, бивател каменичкија вароши; свјашченици:

Јоан.

Илија.

Извештај

о раду епархијске конзисторије темишварске у пленарној седници исте од 25. маја (7. јуна) 1904. године.

Изашилу се три члана, да позову и доћерате Високопреосвећеног госп. епископа др Георгија Летића у седницу, где Госп. Епископ буде дочекан усклицима „живео“. — Чита се грамата Његове Светости о избору и посвећењу и превишња потврда Високопреосвећеног госп. др Георгија Летића за темишварског епископа, — обоје се узима радошћу к највољнијем знању. Потпредседник госп. архимандрит И. Дошен најусрдније поздравља Високопреосвећеног Госп. Епископа — као новог председника епархијске управе. — Г. Епископ се захваљује на поздраву и позива присутне за одушевљење сараднике себи. — Ува̃ује се у записнику захвалност Његовој Светости српском Патријарху на старању и брзи за ову епархију за време док је удова била. — Изриче се у записнику захвалност Св. Архијерејском Синоду, што је једногласно изборо̃ својим на епископску катедру темишварску поставио једног најспособнијег, свима хришћанским врлинама украшеног члана данашњег јерархијског подмлатка. — Прочитан је извештај о раду епархијске конзисторије 1903. г. — Изабран је одбор, у који су ушли Јован Новаковић, Илија Белеслијин, др. Младен Ивковић, од под председништвом Преосвећеног Госп. Епископа установи формулу (текст) и обред за присегу сведока при истрагама у дисциплинарним односно брачним парницама. — Позване су овоподручне прав. српске црквене општине да притеку новчано у помоћ црквеној општини у Парчу, да може иста своју трошну цркву оправити. — Питање, како да се поступа у смислу односних наређења уредбе потврђене превишњим краљевским рескриптом од 10. августа 1868. године са оним световњацима, који неће да извршавају своје хришћанске дужности, на пр. са онима, чији пред грађанским властима склопљени брак није црквом благословљен — надаје се подручном свештенству за тему. — Упућени су сви окружни протопрезвитери, да тачно воде евиденцију о покрету Назарена и исељавању нашега живља у Америку. — Изабран је одбор ради оцењивања темата подручног свештенства, у који су ушли окружни протопрезвитер Ј. Новаковић, протојереј Станко Жупански, јереји: Иван Тешић, Жарко Стакић, Југ Станкић и Илија Белеслијин. — Његово Високопреосвећенство, Господин Епископ Георгије, констатујући велику потребу што спремнијег и своме позиву одданијег свештеничког и учитељског подмлатка, саопштава, да је вољан у сврху оснивања једнога конвикта, у који би била примљена деца већ од 1. разреда средњих завода, уступити сав приход од свог „Катихизиса“ — у износу до 3000 К. — за оснивање фонда, из ког би се речени конвикт могао издржавати. — Изриче се у записнику захвалност Високопреосвећеном

Господину Епископу на високом том саопштењу. — Изабрани су за чланове у пододбор сва три одсека ради израде заједничког пословника: Јован Новаковић, окружни протопрезвитер и др. Живко Богдан. — Изабрани су за чланове суплитуте ове конзисторије од свештеника: јереј Југ Станикић, од световних др. Никола Пеша, судац код кр. табле у Темишвару. — Донесен је распоред, по којем ће поједини чланови у седнице долазити.

Извештај

о раду епархијског административног одбора у Темишвару у пленарној седници истога од 26. маја (8. јуна) 1904.

Изашиљу се три члана, да позову и допрате Високопреосвећеног Госп. Епископа дра Георгија Летића у седницу, где је Госп. Епископ дочекан са живим усклицима задовољства и радости. — Прочитана је грамата Његове Светости о избору и посвећењу и превишња потврда Високопреосвећеног госп. дра Георгија Летића за темишварског епископа, — и обоје се узима с радошћу к најновијем знању. — Потпредседник др. Љубомир Павловић поздравља Високопреосвећеног Госп. Епископа као новог председника епархијске управе. — Госп. Епископ се захваљује на поздраву и позива присутне да савесно приону раду, а од своје стране обећава Високопреосвећени господин Епископ најистинскију сарадњу. — Изриче се у записнику захвалност Његовој Светости српском Патријарху Госп. Георгију Бранковићу на старању о управи ове епархије за време њезина обудовљења, као и Св. Архијерејском Синоду на избору Преосвећеног госп. дра Георгија Летића за епископа Темишварске епархије. — Узет је на знање извештај о раду административног одбора од 1903. као и извештај чланова изасланика овог одбора Јована Новаковића и К. Стевановића, као и записник од 25. маја (7. јуна) 1904. о спроведеном шконтровању благајнице епархијског и депозитног фонда. — Изабрани су за чланове анкете ради израде заједничког пословника за сва три одсека др. Љубомир Павловић и Коста Стевановић. — Прочитан је завршни рачун благајнице епархијског фонда и депозитне благајнице од год. 1903. — Прочитан је и усвојен предлог за прорачун епархијског фонда за год. 1904. — Установљен је ред, по којем ће чланови у седнице долазити.

Извјештај

сједнице епархијске конзисторије горњо-карловачке одржане у Плашком (8. (21.) јулија 1904. године под предсједништвом Његова Високопреосвештенства госп. епископа-дијецезана Михаила.

Извјешћено је Његово Високопреосвештенство о доласку јереја М. М. из Б. са подијељеног му допуста за лијечење. — Узети су на знање извјештаји катихетâ на кр. вел. гимназијама у Г. К. и П., о владању и напретку у науци вјере православне младежи. — Уступљен је нацрт иконостаса за цркву на Удбини члану епархијске конзисторије С. К. и привременом биљежнику конзисторије П. Р., да на њему распоред икона убиљеже. — Трошковник С. М. као испитнога повјереника у П. послат је високој влади на реализовање. — Усљед притужаба парохијских звања у Г. и О. да се православни празници при војничким посадама не поштују — ријешено је: општим представком обратити се надлежном окружном заповједништву у З., те царском и краљевском зборном заповједништву у З., као и св. Синоду са замољбом, да својим путем и начином пореде, како би се православним празницима нужно поштовање прибавило. — Узето је на знање изјашњење А. М. пароха у Б. на притужбу Д. С. из Б.; као и изјашњење В. С. пароха из С. С. на притужбу црквеног одбора у С. С. о чем су обавијешћени као тужитељи, тако и оптужени. — На притужбу неких свештеника, да неуредно парохијал добијају ријешено је: умолити високу владу, да надлежним оњеним поглаварствима наложи, како би исти свештеници до своје тражбине дошли. — На упит високе владе, да ли је епархијска конзисторија какву одредбу учинила у предмету пропалих матица још 1868. године при парох. звању у К. — ријешено је извјестити високу владу, да није учињена никаква одредба. — Тужбе Н. Т. из Д. против администратора парохије М. Г.; Б. Д. из С. против пароха М. С.; Ј. В. из Г. Б. против пароха М. К. и С. Ц. из Ј. против пароха Ј. Ж. — уступљене су им на изјашњење. — Поведена истрага — у спору пароха М. Л. из П. и учитељице М. М. из П., — остављена је in suspenso док се учитељица са ферија у П. не врати. — Наложено је предсједништву ц. о. у В. да предикаоницу из цркве уклони. — Прегледи неких протопрезвитерских звања по надлежним парохијама: — уступљени су неким члановима на увид и извјештај. — Упућен је јереј Н. Р. из С. да

присуствује заједничкој свештеничкој исповиједи у О. — Одбијена је молба пароха у К. Ј. Д., у предмету нузгреднога опслуживања парохије у Б. с разлога, што се кани парочити администратор тамо поставити. — Препоручена је молба јереја М. М. из Б. на с. о. у предмету подјељења новчане припомоћи за лијечење. — Рјешено је 7 бракоразводних предмета, међу којима је и једна пресуда донесена.

ЛИСТАК.

Вести.

Епископска конференција. На позив Његове Светости патријарха Г. *Георгија*, одржана је под Његовим председништвом епископска конференција 17. и 18. о. м. у којој су учествовала високопреосвећена Г. Г. епископи *Михајло*, *Лукијан*, *Митрофан* и *Георгије* у којој су примљени питомци за богословски семинар.

Како има да се реши још о неким питомцима, донећемо у идућем броју имена примљених питомаца.

(Члановима Архидијец. правосл. срп. свешт. Конвикта.) Г. г. чланови Конвикта, позивају се да пошљу своје оброке за чланарину. Оброк је 40 круна, а ваља га као и до сад шиљати *Радославу Марковићу* пароху у Инђији.

Попуна патроната и куратората у карловачкој гимназији. У недељу је 29. о. м. изабрат за патрона карловачке гимназије умировљени управитељ г. *Васа Вујић*, а за куратора г. *Павле Момчиловић* посједник.

Избор професора у карловачкој гимназији. За професоре — супленте — карловачке гимназије, изабрати су г.г. *Милан Георгијевић* и *Милан Јаковљевић*.

Једва једном. После дугог очекивања и отезања, једва се умилостивио турски султан да изда берат за изабратог у јануару о. г. митрополита скопљанске епархије високопреосвећеног г. *Севастијана*. Митрополит *Севастијан* чим добије питање о цркви св. Спаса у Скопљу, кренуће се у своју епархију, где је тако нуждан и која га с нестрпљењем очекује.

Високопреосвећеном г. *Севастијану* желимо сваку срећу, а нашем народу у скопљанској епархији мало више увиђавности и уздржљивости.

Немила појава. Док необуздани Арнаути на све стране чине разне пакости нашем народу и лишавају живота народне прваке; српска црквена општина у Скадру, — у мору арнаутском — нема нречег посла, до ли да 112 српских породица хоће да напусти прадедовску веру и да пређе у римокаоличку, и то с тога, што им је послат за попа Обрад Поповић бивши учитељ.

Ој српска плаховитости и неувиђавности, кад ћете једанпут престати!

Вређа му православно чувство! Као што оно ћуран, кад негде на дрвету спази какву црвену крпу, гледећи је, цео се дан врзе око ње накострешен и пуњка на њу; тако исто и г. *Стеван Ђурчић* уредник „*Београдских новина*“, чим помисли на нашу тврдњу, да је св. Сава неканонично постао српским архиепископом, односно да се сам као епископ посвећења прогласио за архиепископа, таки му се узбуни православно чувство, те како је лак на перу и писмен, напише по један чланак против нас и тиме олакша своје увређеном православном чувству.

До сада је г. Ђурчић написао три чланка против нас, питући у њима и позивајући меродавне ни више ни мање, него да нас због ње ако не баш ставе на гломачу — што у данашње доба не сме да буде, на жалост г. Ђурђићеву и наших „пријатеља“ —, а оно да нас *онако* кане, да се више не усуди ни један српски клирик да тако што уради.

Кад помислимо да у Србији налази више богословских листова, те се до данас — колико нам је познато — ни један од њих не наће побуђен, да устане против оне наше — по тврдњи г. Ђурђићевој јеретичке — тврдње; да не знамо прави повод томе, као и оне, који преко њега мисле да нам се освете: чудно би нам било, да се није г. Ђурђић толико одлучно против ње.

Онако знајући и једно и друго, не остаје нам ништа друго, него да се смејемо Ђурђићевом послу, а подједно и да га сажалимо, што се дао употребити од наших овдешњих „пријатеља“ за мал.

Нове земљорадничке задруге. У *Добринцима* у Срему и у *Старом селу* у Банији основане су земљорадничке задруге са неограниченом одговорношћу.

Девети конгрес српских земљорадничких задруга, одржан је 29. 30. и 31. о. м. у *Врању* са овим дневним редом:

А. — Општи део:

1, Признање Св. Духа и нарастос умрлим задругарима;

2, Извештај управнога одбора Главнога Савеза о пословању његову и пословању Земљорадничких Задруга у 1903—1904. години;

3, Избор три члана Главнога Савеза за преглед примања чланских прилога — годишњине — (котизације) за 1904. годину и издавања, које је управни одбор из тога повод учинио;

4, Одређивање годишњине (котизације) за 1905. годину;

5, Решавање о предлозима појединих чланова Главнога Савеза, ако их буде:

6, Решавање о молбама и жалбама појединих чланова Главнога Савеза, ако их буде;

7, Избор 15 чланова за управни одбор, и то: 6 чланова из средине задругара земљорадничких задруга и окр. савеза, и 9 чланова из средине почасних и дописних чланова Главнога Савеза који станују у Београду.

Б. — Расправе и предавања:

8, Мисли о фонду за пензије земљорадничке, од Г. Јована Жујовића, државнога саветника;

9, О сељачком хлебу и задружним пећима, од Г. Др. Милана Јовановића-Батута, професора В. Школе;

10, О задружном облику, познатом под именом заједничке набавке намирница, и установама за то, од Г. Милића Ј. Радовановића, професора В. Школе;

11, О рационалном сточарству, од Г. Вој. Т. Катунка, учитеља;

12, Задружни дух и живот код наших задругара, од Г. Милана Љ. Поповића свештеника;

13, О земљишним књигама (Grundbuch), од Г. Јоксимовића, судије првостепеног суда у Београду.

14, Сељаци спекуланти, од Г. Сретена Дапића, учитеља;

15, Окружни и обласни савези, од Г. Славољуба Панића, учитеља.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ:

***Устав** православних конзисторија у књажевини Црној-гори.* Цетиње 1904. 8° 106.

Школска деца на служби Божјој Карловци 16° 32. — Цена 20 фил

Извештаји управног и књижевног одбора Матице српске о њихову раду 1903/4. Нови Сад 1904. 8° 48.

Преглед стања свију фондова под управом Матице српске за годину 1903. Нови Сад 4° 35.

Правила српске православне просветне женске задруге *Св. Мајке Ангелине.* Карловци 16° 16.

Крсно име бр. 10. хришћанске књижнице. Загреб 32°. Цена 4 фил.

Књижевни оглас.

„СРПСКЕ ЗАБАВЕ".

Г. г. професори новосадске гимназије Јован Живојиновић и Исидор Бајић намерни су да издаду књигу, зборник приказа, декламација, песама и игара, под натписом „*Српске забаве*" са овим садржајем:

1. „*Српска учитељска песма*". — 2. „*Апотеоза П. П. Његоша*", 3. „*Пред Рајићевим спомеником*", — декламација. — 4. *Наша* (ђачка) *година*" — низ декламација с певањем. — 5. *Српска Страсна Недеља*" — декламација. 6. — „*Сретан пастир*" — мелодрама у два призора. — 7. „*Од Косова до Пиротa Ђорђа*" — жива слика. — 8. „*Српски походи*" — *о Божићу* — декламација. 9. *Звони на јутрење*" — драмолет у два призора. 10. „*Шта је највећа сила*" — декламација. — 11. „*Иваньски венац на српски дом*" — приказ српских народних обичаја — 12. „*Народ силницима*" — декламација, досле необјављена. — 13. „*Југ-Богданов дом*" — драматски приказ у једном призору — досле необјављено. — 14. *Вече на селу*" — концертни комад, музика с певањем — нов састав. — 15. „*Књегиња Љубица*" — драматски призор на таковској установи, досад још необјављено. 16. „*Српкиња*", свуда већ позната и прихваћена српска игра, овде ће изаћи са текстом за певање.

Чим се прикупи толико претплатника у размаку од данас до божићних поста, да се могу подићи штампарски трошкови, књигу ће г. г. издавачи дати у штампу и настојати, да се по могућству још пре Божића доврши. — Не успе ли подухвате дотле — било на га нема.

Скупљачи добијају од сваких 10 уписника по једну књигу на дар.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. К. 761, 781, 782 ex 1904./зап. 554, 555, 566 1—2. 57

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у *Брњанници* III. разреда, у *Малој Трешњевици и Волчу* VI. разреда, а роком до укључиво 20. Септембра (3. Октобра) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у у Пакрацу 24. Августа (6. Септембра) 1904. г. држане.

Предсједништво.

Ад бр. К. 819/718 ех 1904. 1—3, 54

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Нестора Савића из Голубинаца, — овим се позива његова нестала супруга Бојана рођ. Докић, да има у року од шест месеци од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстати, или место свога садашњег боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, у Карловцима 10. (23.) августа 1904.

Председништво.

Ад бр. К. 788/719. ех 1904. 1—3, 53

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Петра Ђорђевића из Черевића сад у Новом Саду, овим се позива његова нестала супруга Анка рођ. Савић, да има у року од шест месеци од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстатя, или место садашњег свог боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, у Карловцима 10. (23.) августа 1904. г.

Председништво.

Број 732. ех 1904./К. вап. 535. 1—2, 56

СТЕЧАЈ.

Исписује се ва мјесто пароха у граду *Крижевцима* са платом од годишњих 1200 круна, 400 К сесионалне накнаде и стана у нарави или накнада за исти. Рок је укључиво 20. Септембра (3. Октобера) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 24. Августа (6. Септембра) 1904. г. држане.

Предсједништво.

СТЕЧАЈ. 2—2, 49

На новоотвореној женској школи у Српском Крстуру, овим се отвара стечај за учитељицу.

Плата је за дневну и повторну школу 600 круна, станарина 100 К, паушал 20 К, у име огрева 30 К, за спољну башту 10 К, са петогодишњом повишицом.

Дужности су прописане школском уредбом. Разреде додељује местни школски одбор.

Молбенице са потребним сведочбама треба послати до 12|25. септембра о. г. местном школском одбору.

Из редовне седнице српског православног школског одбора држане у Српском Крстуру 2|15. августа 1904. г.

Сима Моцић, Јајачин Спасоја.
перовођа. председник школског одбора.

Ад бр. К. 688/627. ех 1904. 3—3 40

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Марије Грчић рођ. Младеновић из Вуковара, — овим се позива нестали њезин супруг Ђорђе Грчић, да у року од *шест месеци*, рачунајући од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстане, или место свога садашњег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају, против њега поведена бракоразводна парница и без њега довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. јуна (5. јула) 1904.

Председништво.

Ад бр. К. 660/628. ех 1904. 3—3 41

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Петра Гроздановића из Земуна, — овим се позива његова нестала супруга Марија рођ. Тувешић, да у року од *шест месеци* рачунајући од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстане, или место свога садашњег боравишта пријави, пошто ће се у противном случају против ње поведена брако-разводна парница и без ње довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 22. јуна (5. јула) 1904.

Председништво.

Ад бр. К. 684/674 ех 1904. 2—2, 52

СТЕЧАЈ.

На парохију I. разреда у Добановцима расписује се стечај до укључиво 15. (28.) септембра о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјирање молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 10. (23.) августа 1904. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

ДРАЖБА. 1—1, 58

Дана 6. (19.) септембра о. г. у ч. п. н. продаваће се у ман. Беочину на јавној дражби од прописане шумске сече око 25 јутара.

Дрво је храст и буква за техничку употребу од прве врсте.

Жалбина К 40 по јутру.

Управа манастира Беочина.

К. 462. из 1904. 2—3, 50

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на место протопрезвитерског помоћника у Вел. Бечкереку са годишњом платом од 1000 К. и 300 К. у име накнаде за половину сесије.

Компетенти ваља да поднесу инструисане молбенице своје, прописаним путем до 3. (16.) октобра о. г. овој конзисторији.

Епарх. конзисторија у Темишвару 8. (21.) августа 1904.

Председништво

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

24—17 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 533. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 18

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 15. септембра 1904.

Евгеније Јовановић

епископ карлштатски

од 1839. — 1854.

Д. Р.

4 (Наставак.)

XIV.

Ваша Свјатост

Милостиви Господине!

Данас је рано отпутовао Теодор ваш у Беловар к зету, и отуда к вам. А онамад је т. ј. у четвертак сам послао Г. Вајскопфа (апотекар карловачки) с мојима сестрама у Триест.

Но ове вјести до ваших слух принесение ние намјерение мога писма. Ја се сећам, да сам дане изустио се у фамилиарном разговору с вама, да сам нека писма от Прокопија архимандрита неке године читао писана противу мене и противу вас између игуманом (хоповским) Иринеем и Платоном епископом приватно. И — дивисе и свјет — сад тјех ради ваша Свјатост непушћате ни пред лице ваше доити архимандриту Прокопију.* Ово сам знао одавна, но и ових дана на мое питање ми је потврђено. Ја мислим да и ваша Свјатост то исто морате потврдити за љубов истине, да вас тко запита. Ваша Свјатост, сладко јест отмшење сотворити, но јешче сладше јест простити великодушно. Ја иначе то не бих рекао, но знао сам, да их је и по совјету моему дао спалити, а мени као своме пријатељу, дао је читати. — Свагда млађи старије треба да поштују. Ваша Свјатост, дајсте ми као пошћеном човјеку писма читати Станковићева и нека мађарице, мени се чини лета 1845. те сам их једно вече код Вајскопфа читао. Је ли то било лепо? Но и зашто не би било лепо? Видите само, да смо сви људи. — Иринеј се тужио не толико на вас, него на оскудјение нелељепија церковнаго у Карловци по смерти Станковића и Стратимировића, који је био подвижник паче всјех *нас*, и никад зоре, здрав, отспавао ние; а то можда имао је право. Ние то ваша кривица све, што се догађа у време ваше, било добро или зло. Дух се времена мења, наши људи у Благочестију ослабљевају, берзо и јако. — Ја сам хотјео да се не печатају „Басне и совјети" Доситеови, но ви сте 1850.

* Архимандрит Прокопије Ивачковић потоњи патријарх. Уред.

љета премолчали, и хиљаду зала можебити проузрочили. На мене се није имао повода тужити, али брат Платон некако је и мене у то умјешао, сад се точно не сећам, но ја сам се (као онај стари римљанин) смијао суду Платонову, не чудећи се, гдје о мени криво мисли; и вмјесто да би се ја на Платона сердио, знате лане, шта сам писао, кад се писало, требали Платона у Бачкој поставити, или га судити. Волим једног пријатеља стећи, него сто непријатеља. Ваша Свјатост кажете, да су вас њеке страсти оставиле; вјерујем вам, за то су можебити друге страсти већма се укориниле. Помислите, да ћете умрети, на млађима свјет стоји, пак ако великодушни не будемо, зао ћеју нам панегирикон — не послье смерти само, него и још ране за живота — правити. Ја имам с Илићем консисторијалну вешч, пак ви кажете: прости му, кое не иде; а ви имате с Прокопием, иначе поштеним человјеком, приватну ствар пак нећете да му опростите; увјерен сам, да у конзисторијуму нема от тиех писама ништа, докле је приватно, дакле се може и треба простити. Ваша сте Свјатост још ране као епископ из Далматије идући, нешто се с Иринеом посвадили, пак толике му архимандрите наранули: Шагуну, и још ране једнога, дакле морао вам је бити непријатељ. Ваша сте Свјатост почели гонити и Машировића anno 1842. „За словеса устен јего", а кад смо вас запитали: Зашто је то?, ви сте казали у Синоду: да је то због његовог соблазнителног живота у Темишвару, тога се братија још сјећају. Ја сам ово дужан вам казати, желећи вас обезоружати; јер ако је соблазнителан живот био 1842., то је и сад лага остала, дакле онда једног по једног архимандрита у шкарт, пак шта ће бити от нас? Што човек човеку међу четири ока каже или пише пријатељски, то није лепо, нити поштено на двориште износити, нити на зло употребити. Ја сам множество писама спално 1851. у Плашком пређе на собор хоћденија, нити сам хотјео сообшчити онима, коих се тицало, нити непријатељства градити между владикама; то мислим да је поштено; тако је и Прокопиј радио и само је мени сообшчио, као што сте и ви Станковићеза мени сообшчили, пак зато се от мене није прочуло, нити от прочих. — Чувши, да комесар има као налог и вас мирити с Платоном!, тежко помирењу патераному; та ви се с њим ниште нигаје свађали; то дакле није нуждно. Он вам сам доћи не мора, нити ви к њему, него писати. А кад будемо (ако доживимо) у Синоду, ту ће нас бити више, дакле и ту престае свака међу двојицом личност.

Ово сам био дужан вам казати, а ви извоште чинити, што знате; ја хоћу да замном ништа не стои, пак ако ће сав свијет пропасти, ја помоћи не могу. Ја сам више долженствених вешчи вашој Свјатости предложио, и чекам отговора.

Љубећи вас и високопочитајући с благоговјењем пребивају Вашој Свјатости

В горн. Карловце 4. Маја 1852.

привержени и искренјејши слуга
Евгеније Јовановић
Епископ с. р.

XV.

Ваше Свјатјејшество
Милостивејши мој Господине!

Чулисте, да су многи наше вјере Христиани ових посљедних мјесјаци из Босне се иселили. Показатели сего јесу јерej Лазар Гербић и Теодор Радуловић, кои су такожде с својими парохиани сјемо се иселили, и сад, као што ми рекоше, полазе тамо доле. Ови су ме замолили, да им што писмено дам на вашу високу особу. Кое ја ево им драговолно чиним, вашој милости и человјекољубију обилпому их привручавајући.

За них би била Сербна најбоље: али политическе прилике то може бити не дозвољавају. Отсјуду се људи тамо доле селе, а што ће они овдје, да се разлију у проче народе није вјере?

И овом приликом увјеравајући вас о моем искрепом страхопочитанију, пребивају с благоговјењем

Вашего Свјетјејшества

В Карловце горн. дне 28. Јупиа 1852.

нижајши служитељ
Евгеније Јовановић
епископ с. р.

XVI.

Ваша Свјатост
мој премилостиви Господине!

Данас сам добио ваше високоцјењено писание N. 1061. да ћете у Пакрац ићи. Жао ми је, да и ја тамо доћи не могу, не хвала Богу здравија ради; јер хвала Богу и моризону, здраво се находим, колико човјек моих лет здрав бити може, него друге болести ради сирјеч недостатка трошка. А да ово не бисте за голу шалу примили, изволите разсудити, да от 1846. дотације не примам 1300 ф. СМ. на год. по само 2400 фор. кое је несма мало у Хорватској скупој. Дали сте ми, истина 1848. из народне касе ћешто, но, како је дошло, тако је и прошло. А и како не би? Љета 1848. ишао сам трипут у Карловце, био 30 и више пута у Загребу, ишао у Инсбрук, а по том преко Беча, Линца дома. Вама сам 4000 фор. дужан; не знам, да ли се наплаћујете или не, еле како му драго, у мојој је кеси тако херљаво, како скоро ние било. — Кад би ваша Свјатост хотјела моризона употребљавати, онда вам не би требале топлице; он би вашу болест (Sand et Stein) радикално излечио. Е, али је може бити он проглашен, као вук; иже вјеру имет спасен будет, вели св. Евангелие. — Жао ми је што сте на мене разсердили се, непотребнога човека ради. Разсудите то једно: отишао у Карловце к вам, а мени ни салам алејкум. Метните се у мое положение; ваша Свјатости морате ред чувати и бранити. Ја бн таковога човјека абие испред мога лица отерао. И то мора доћи у суд конзисторијални као и оно, што је безчестио асесоре конзисторијалне у очи.

Кад дакле не могу тамо доћи (а да ми ктко 100 фор. у писму пошаље, могао би), желим да путовање ваше не буде вам всуе, но да здраво се дому повратите.

И тако желећи, купно же мене отеческому благоволенију привручајући, с отличњејшим страхопочитанием пребивају и јесам Ваше Свјатости

В горн. Карловцу 17. Јулија 1852.

нижајши
Евгеније Јовановић
Епископ с. р.

XVII.

Ваше Свјатителство
милостивијејши Господине!

Господин транзилвански епископ (Андрија Шагуна) ми пише и жалује се: да се она лане у Бечу њемецки безимено печатана књига, гдје се њеке клевете противу Њега находе, сад у Н. Саду на сербски преведена и печатана јавно продае. И вели: кад ја то знам у Сибињу, како се то не би знало у Карловци кои су Н. Саду суседи? Ако ли се зна, како се може терпити? Јер ил је истина или ние. Ако је истина, то (вели) Митрополит наш грјеши противу свога званија, што терпит невјерна епископа; ако л' није истина, Митрополит опет грјеши, зашто допушча да протьву чести вјерногa епископа, овакове клевете се просипају.

И он мое мњение знати жели: Мое мњение јест, да то све ништа не ваља, нити је у реду. Ваше Свјатителство зна, да сам ја био 1850. љета и противу печатања дјела Доситејеви, и желио сам, да се ви противу тога изразите. Но ви то нисте учинили. И Хорвати гдјешто испису̀ју и печатају из Доситеја, али с избором то они чине; наш се народ деморалишра читајући Доситеја хоповскога. Мени вопстину ние право, што су те новине у Н. Саду гдјешто противу нас печатале (о затварању церкве, о патроната договарању и пр.). Мени ние право, што те исте безобразне новине на Г. Мутибарића епископа насртање печатају. Ја бн то (на вашем мјесту) колико је у мојој власти, прекратио. Пишите г. Коропини (српском подвојводк у Темишвару), ако ви сами у магистрату Новосадском учинити не можете. Шагуна је један поштен епископ и човјек, а ви добро знате, да от његова мановенија зависе један милион Романа, који би данас нашој цркви леђа окренули, да он их не држи. Ја бих поне изјасњио се противу таковога клевете продавања.

Ние то добро, да епископи се жалују на ваше лице, тако може бити више и другима.

Ја ово с највећим пишем намјерењем, и само моју дужност чиним; а мое ће мњение свагда јавно казати, јер један епископ своје мњение не треба да крије.

Ја молим и вас заклињем, да изволите на ове ствари ваше внимание обратити, да не буде касно лекарство.

Желећи в прочем, да се у добром здравију находите, са синовним високим почитанием пребивам

Вашему Свјатителству

В горн. Карловце 18. Августа 1852.

покорнејши слуга

Евгеније Јоановић

Епископ с. р.

XVIII.

Ваша Свјатост

милостивејши Господине!

Ви сте у вашој репрезентации от 20. Дек. 1852. о нашој епископској дотации добре аргументе навели, и симонију сте назвали *проклетом*, као што и јесте. Но шта је симонија, о том може бити пису мњенија всјех људеј једнака. Без всјакаго сомњенија ја мислим, да, откад сам у овој епархији (грјешан сам всјачески пред Богом) нисам се тому пороку повинним содјелал. Реченое у деклараториуму да епископ от сваке куће у парохии от пароха 30 кр. СМ. узме, а што је преко 100 домова, да ништа не узима; ово ние са свим право, и ово је на пакост епископом; зашто не би от 200 домова 100 фор. дали благодјетелствуеми? Закон царски да може человјека у совјести обвезати, треба да буде памеган, праведан. Под Јосифом II. било је свободно више от 6 процента узимати, сад пак ние; дакле ондаје није био грјех, сад пак јесте. — Ја даем парохију оном, кога држим да је достојан, а он мени дае, како му образ подносит и како може; за то ја имам пароха кои су ми давали 40, 50—60, фор. без мога искања; а има који су ми давали 400 фор. да буду асесори, пак јошче нису. Епископ мора дати Архиепископу 100 дуката, мора дати преко 1000 фор. сребра за свое дипломе, то чини више по 4. част годишњи прихода, и то ние грота? А парохие износе 400—800 фор. сребра и више, дакле ако даде епископу 100 фор. или 200 фор., онда је неправо. Ја би драговољно дао 10000 фор. ономе, кои би ми дао звание (за кое сам н. пр. способан) кое ми на годину доноси 10000 фор. и шта су *Annatae* Pontificum romanorum = годишњи приход благодјејанија, кои се давао римскому папје (зри Jus canonicum у Conversations Lexicon-у) пак то ние симонија? Ово сам ја све овако казао јесенас Г. Cultus Ministru у разговору, на кое ми ние знао ништа важно отговорити. Ово нису софисмата него Ansichten. Епископи римски чине више неправде у раздавању парохија, него наши; а зашто? не за новце, него по препорукам, угожденију људем, а ми што год учинимо, све се каже, да чинимо за новце. Ја сам 11 прота начинио овдје; пак нека кажу, јесам ли што искао, и шта су ми дали, та јошче сам гдјекое питао: жели ли бити, као Божића Николаа. — Све поклоне између људи укинути, и то ние возможно, нити је паметно Регемента 1. баиска (кад је бан био оберст) захтевала, да свјашченик не смије узимати даре, као што и г.г. официри сирјеч не узимају. Ја сам отговорио, да на то непристаем, јер наши свјашченици немају постојане плате, морају кад-кад сав бир изгубити, а и саме таксе штоларне нису праве таксе, то су *дарови*, јер богати плаћа више, убоги мање. Дакле свјашченик смје примати, само ако је прави дар. Das gesellige Leben ist ein ewiger Austausch von Gefälligkeiten, а Бонапарте вели: kleine Geschenke erhalten die Freundschaft, кад је херцогу от Данцига поклонио 200000 франака — то су мое мисли о симонии. — Каже се у печатаној пастирској, да свјашченик за совершение таин ни мједницу не смје искати, но должен довелствоватисја доброхотним подајанием, јемуже всјачески должно бити по апостолу: служашчи олтарју с олтарем дјелатсја. Г. покојни Стратимировић је нам казао, да је један граничар у Срему казао комисии (која га је питала, је ли он што дао проти земунском *Псаку*, in Specie кола сјена) „јесам дао и опет ћу дати, јер да није онога поштеног

човјека у Земуну, ја никад у тај Земун не би отишао."

В прочем милости и благоволенију отеческому вручајусја и с благоговјенијем пребивају

Вашеј Свјатости

В горн. Карловце 31. Јануариа 1853.

всепокорњејши слуга
Евгенij Јоановић
Епископ с. р.

XIX.

Ваша Свјатост
мње милостивјејши Господине!

Мени је заиста жао, кад читам ругобе о нашим богословима као н. пр. N. 24. и 25. „Дневника" (— српског); моја се ту богословија не разумјева, него ваша понајвише, пак онда вершачка и пр. Ние лепо, што се то у новинама претреса, али је готово нуждно, јер ми сами нећемо да помажемо да исправљамо, колико можемо. Покојни Г. Стратимировић завео богословију и гимназију, то је лепо и заслужно, али ние ни он поне от 1815. надгледао те вешчи као што би требало; нити је пазио, тко коју штудију предае, је ли за то и пр. Ено н. пр. покојни Пахомије био је и мој учитељ (умрео је, можемо о њему истину говорити) али ние разумјевао што је причастие страдателно и дјејствително, ено му сведока концепти; а био је и професор от 1818. до 1834.; — покојни Нако Николај писао је славенски добро, али он је сам казивао, да он никад незна како ниште, т. ј. но ким регулама; нити је знао шта је то у граматики период (за ово последње можете питати Г. Мутибарња епископа) и подобно. Шагуна је абије поставлен професор, хотја ние био добро научио сербски (после је научио). А како се предавало. За мога времена, колико ја памтим, добро се предавало, јер су учитељи били всегда дома и уредно ишли у школу, (покојни Хажић у години је 2—3 дошао на *пастирску*, као што су говорили). Јустин је те сад штудие сочинио или паче сократио из Рама. Метод сам ја правио с мажарскога, Стојковић богословију пастирску и риторику (Живковићеву епископа) распространио и преиначио и пр., али, ја чуем, и простите ми ваша Свјатост (Бог ми је свидјетел да не говорим позлобце) да се то сад наопако и никако не предае, професори само дођу у школу, нешто мало прозапате докле им сат проће. Ви сте отредили 1842. да ћете само философе примати у богословију. ја то абие њесам одобравао; кои *добро соверши* гимназију карловачку, али добро соверши, то је доста за богословију; ја знам но мени, кои сам абие био професор 2. и 3. класе латинске у Бечкереку потом. У церкви нитко не пази на богослове, како се правило совершује; богословци су разпуштени у Карловци, да се Бог смилује (питајте пароха *римскога*, кои ми се јесенас тужио жалостно;) ја пак њесам хотјео вам говорити, јер писам дошао да вам непријатне вешчи казујем. Но сад кад се већ по свему свету труби, морам вам казати, јер сам тако исто говорио пок. Архиепископу Стратимировићу (питајте проту земунскога, шта му је говорио покојни митрополит 20. Септембра 1836.) пак макар се ви за то на ме срдили; но ако имате поштење крви (као што заиста имате) не ћете се срдити на ме. Богослови иду у Н. Сад, пуше јавно, пију, теревенке проводе, шпацирају с женама и с дјевицама и свашта, тога пак ние тако било прије Станковића Архиепископа, он је први почео професоре соочавати с дјаци, и овима право давати. — Прота рагузански Николаевић је родом из Јазка, на кад је био тамо неке године, тужио се до зла Бога, како је разпуштено свјашченство у Срему и невјежествено тако, да он не би тамо никако могао остати. — Прота митровачки ми се јесенас тужио, шта се ради у конзисторијуму, како су пароси невјеже, један му пише: какав Inventarium, не знам ја шта је Inventar! —, да се не проповеда и прочаја, то и новине говоре. Дакле може ли се још ште што казати?

Наложите, да архимандрити што лепо напишу, у место да воде с епископом процес, или да дају ништанције горе, да ишту реформе et cet. пак хвала Богу имате новаца, можете 500 фор. на год на то сирјеч на печатање баш без повратка давати. Ја сам неке године 100 фор. СМ вам да-

као, — но ви нисте примили — на печатање книг церковних. Зашто да нас људу безчасте и то јавно у листови општи, а признати морамо, да имају право. Сваке би године по једна књига могла у Сремо изати полезна религиозна, за дјеяште особита. Ја ово пишем (као што видите) мојом руком без концепта, рад сам да свет наш на нас не пљуне, а да писам у овој хаљини, ја би се свето или ругао. — Грујић место што је писао примјетбе на Вука, могао је што полезние превести с других језика, и речију: сваки архимандрит може что дјелати, јер је зими поне безпослен. Мое свјашченство је издало две књижице Историе библическе, толкование службе, катихизис стои код мене у цензури. Ја сам поне 30 библија моим клирицима раздао, и наручио сам у Београду колико се добити могу. Мени је жао једном рјечију, што се тако, и праведно, о нама пише и говори.

В прочем вашој милости се препоручуем отеческој и јесм с истиним благоговјењем.

Ваше Свјатости

В Карловције горн. дне 3. Априла 1853.

покорњејши слуга
Евгеније Јоановић
Епископ с. р.

XX.

Ваша Свјатост

премилостиви Господине!

Данас, изишавши из церкве с прежде-освјашчене, рекоше ми двоица, да стоит у загребским новинама, да је г. епископ Далматински пензионисран, а Кнежевић да је на мјесто јего постао епископом. Јели то с вашом вољом или ние, то ја не знам; али је Мутибарић весма наметно учинио, јер што би човек служио, кои може *свој* Господар бити? Он је шчатлив био бити у таким обстојаселством, да је себе „оградити могао актами Нерадинским", и ако јошче има 2000 фор. СМ на год пензие, сад ће истом оживити. — Зашто код нас и ние вредно бити епископ ономе човеку, кои не служи само за оно плате жалостне, него кои жели полезан бити својој церкви; неда се, пак се не да. Дакле је боље на страну, пак ним начином бити полезан. „Qui absque Sententio. Metropolitani factus est Episcopus, illum magna Synodus Episcopum non esse declarat". Но ово мислим, да не ће бити предмет наших архијерејских совјешчанија. Овај случај Г. епископа Мутибарића ме је удесио и разчинио, да бих готово и сам подобно что учинио, кад би само акта Нерадинска ме оградила. Али ево невоље, што нејесу. Он је год. 1851. говорио мени таково што учинити, ако промјене не буде; иначе мислим, да ние морао учинити, јер он је свое звание ревносно совершавао, и столи церкве тверди био.

Љубећи свјатителску руку, с крајним благоговјењем пребивам

Ваше Свјатости

В горн. Карловције 8 Априла 1853.

покорњејши слуга
Евгеније Јоановић
Епископ с. р.

(Свршиће се.)

Радња Архијерејског Синода 1776.

Превео с њемачког

А. Т.

(Наставак.)

Записник

двадесетирве седнице 18. новембра 1776. држане

Присутни су: осим епископа пакрачког, сви.

Данас је сазван цео Синод, да му се саопћи превишње ц. кр решење, које је са два рескрипта од 18-ог и 27. окт. ниспослато на записнике од 2. до 9-те седнице.

Ц. кр. комесар саопштава дакле Синоду, да је Њено ц. кр. апост. Величанство по њему предложене синодалне записнике и у истима садржани нацрт за Илирски народни Регуламент дало себи прочитати, и да је по Синоду учињене препонизне представке узело у мудро разматрање, те да је одлучило:

1-во да се у уводу у Регуламент после речи „Архимандрити" уврсте речи „*игумани*,

јеромонаси и протопресвитери". Али се за то мора изоставити позивање на *архиђаконе*, пошто је такав по изказу Синода, само један у пасељедним земљама. Не би се у том уводу смеле спомињати ни речи: *монаси, пресвитери, протопрезвитери и ђакони*, јер пошто између ниших и нижег свештенства постоји разлика, имао би се само карактер вишега свештенства означити, а ниже свештенство би се напротив имало означити општим именом „*остало свештенство*".

2-о на препонизну молбу Синода, да се светли спомен царева и угарских краљева, који су илирскоме народу привилегије даровали, као и позивање на г. 1743. не уврсти у уводу, него због боље свезе у 1. § у регуламента — саизволело је Њ. Величанство тим пре што Њ. Величанство мисли тај народ и надаље у високу заштиту своју узети.

3-е Додатак у 4. § у тачка друга у погледу камералног добра Даља мора остати. Јер зависиће од верног илирског народа и свагдашњег митрополита, да се непрекршеном верношћу, послушношћу и покорношћу учини достојним превишње милости материнске, те да тиме превишњу милост и љубав и за будуће заслужи.

4-о У погледу добра Нерадина и Банковаца следоваће превишња резолуција, као:

5-о што ће Њ. Величанство своје мишљење у погледу 6. §-а кашње саопштити.

6 о Учињено је нужно расположење, да се заповеђено инвентарисање ни у Јегри (Бачка дијецеза) не спречава.

7 о Донеће се у своје време превишња одлука на 3. тачку 8. §-а.

8-о Њено Величанство нема ништа против, да се од Синода затражена допуна 11. § у дода, као и да се

9-о у 14. § у по синодском предлогу варош Нови Сад изостави, и само Карловци остану.

10-о Истина нема препоне, да се у 3. т. 22. §. после речи Архимандрит придода реч *игуман*, и да се место речи „Erzpriester" стави реч *Протопресвитер*, али

11-о повишење сидоксије годишње на 3 гроша, Њено Величанство не дозвољава, јер то би било угњетавање нижег свештенства, које се баш укидањем прекобројног свештенства, баш избећи жели.

12-о На препонизну молбу Синода дозвољава се ad §. 25. да се у новом Регуламенту прекомерна употреба форшпана, одмах изостави, а што се тиче

13-о непрекидних визитација, против којих је Синод у записнику 6. седнице правно примедбе, то ће они епископи, којима предстоји визитација једнога округа уз већ и иначе нужну претходну дозволу, имати се тачно држати времена и онога упутства које ће Њено величанство de casu in casum у своме Consens-у означити, тим више, што се због разних околности, због разлике у округима и због личнога расположења и онако не могу општа правила за то поставити; при крају сваке таке визитације очекује Њ. Величанство опширан извештај.

14-о на садржину 28. 29. и 30. §. следоваће превишње решење касније, као што ће

15-о и одобрење на предложене табеле о подели протопрезитерата у 31. § у касније следовати.

16-о дозвољава Њено Величанство премилостиво, да се 32. §-ом наређени парохијски протоколи у засебно одштампаном формулару сваком свештенику у славенском или романском језику уруче, а да ће се за штампање нужно расположење учинити. Напротив

17-о не може Њено Величанство дозволити, да се дозволе за женитбу, које солдату командат издаје, уруче протопрезвитеру, пошто се те дозволе тичу попа, као душебрижника и администратора Sacramentorum, и не спомињући још и ту околност, да је сиротом човеку путовање до проте с трошком скопчано.

18-о У ствари карловачког клирикалног фонда тражи Њ. Величанство, да јој се накнадно саопћи оно, што у синодској расправи још недостаје.

19-о Дозвољава се, да 36. §. тако измени, да се од синода указано протузложење ratione Subdiaconorum, Diaconorum et Protodiaconorum код идућег штампање Регуламента изостави. Што се тиче у 37. §. спомнутог редуцирања свештенства, то се

20-о молба уважити није могла да се

у оним местима где је протопрезвитер сам, придода још један свештеник, шта више Њено величанство очекује извршење своје жеље и налога, да ће сви епископи преместити проте у већа места, где по системи већ има више свештеника, те ће се тако доскочити злу, да душепопечитељство уштрба претрпи.

21-о Од Синода замољени имунитет прекобројног свештенства од контрибуција не може Њено Величанство већ ни стога уважити, што је право, да се између дјејствителног и прекобројног свештенства прави разлика, и да они први имају првенство над овим другима.

22-о док ће епископи при постављању свештеника имати у виду превишње намере и добробит свога народа, док ће само веште и заслужне људе бирати, те при попуњавању неће давати прилике оправданом умешању војничких команди — све дотле Њено Величанство неће дозволити, да се епископима увреда нанесе, шта више Њено ће Величанство у даном случају епископе увек у заштиту узети.

23-е Учињено је уједно нужно расположење, да се дође до новог издања у 39. §-у споменутог штоларног реда, и да се исти што пре објави.

24-о Пошто је међутим подела грунтова у провинцијалу тамишког Баната већином већ учињена, то је Њено Величанство обнашло, да се последњи део 40. § а овако измени у новом Регуламенту: „При чему се у погледу провинцијала тамишког Баната са поделом слободних земаља има у обзир узети превишња воља и земаљски устав, само се примећује, да ако би који поп осим додељених му земаља желио још и других земаља, да му се такве могу дати, али да ће од тих прекобројних земаља морати као и други, контрибуције плаћати.“

25-о Њено Величанство није обнашло одобрити поделу земаља ван провинцијала тамишког Баната, као ни тражено од Синода доделење ђаконâ протопрезвитерима, те се та новотарија у идући Регуламент не може увртстити.

26-о Њено ће Величанство преко свога дворског ратног савета а на молбу Синода бригу водити, да се по 41. §-у сваком дјејствителном свештенику припадајућа једна слободна глава не употребљује на друге послове. Ако се то местимице ипак догоди, то ће сваки увређени имати право рекурса на надлежно место.

27-о Благоизволело је Њено Величанство учинити нужно расположење ради модализирања 43. и 44. §-а и наложило, да се нови Регуламент састави, који ће се од њене стране од тачке до тачке строго држати, и никакво одступање се од истог неће допустити.

Пошто је царски комесар све горње, тачку по тачку јасно растумачио и свима епископима већ често пожуривану манастирску конскрипцију поново наложио, то је данашња седница за сада закључена.

(Наставиће се.)

Народни сабор од 1790.

Прилог за историју српских сабора.

Приопштио Д. Р.

2 (Продужење.)

Оне „националисте“ — народњаци —, који су митрополита Мојсија Путника натерали да иште народни сабор, ти су са својим бечким пријатељима удесили и то, да се изда опште „*Полномоћије*“, у ком је говор прво о народним „тужбама и требованьима“, а за тим о избору митрополита.

Исто гласи:

Зане Их свјашченьејшее кр. величество на всеподаньејшее честьејшаго клера и славнаго Народа нашего прошение, всемилостиво дозволиша народни собор в Темишварје 15. Августа текушчаго года держати, за јеже на нем како народње тјажби и требованија ради увраченија предлагати, купноже и в место усопшаго Архиепископа и Митрополита Г. Мојсеја Путник, на томже соборје новаго Арх. и Митр. избраги мошчи, наименовавше на конец тој и своего кр. комисара; того ради, повинегда обшчеству нашему чрез наше високое надлежателство тое всевисочајшее дозволение објавлено сталосја с таковим налогом, во јеже от стране обшчества нашего восточнаго закона депутирти избрати, и их полномошчием снабдјети, ми во поносљедование того днес собравшесја из-

между себе једногласно избрахом за депутирти нашја Н. Н. Н. Н. Н. Н., имже крјепостију сего полномошчија и власт даем, да от нас им или писмено дати, или же устмено вовјерятисја имућчија клера и народа тјажби будућчемеу собору тшчателно и приљежно предложат, и како о сих, тако и от прочих депутиртов подносимих народа касајућчихсја требованија ради благожелаемаго уврачевања крјепчајше настојат, и совокупно с прочими содјејствују; равним образом и во избрании новаго Арх. и Митр. ревновати и потшчатисја, да на достоинство звање того најспособњејшее потребними и церковними својствами обдареное лице изберетсја, и за то на которое лице болшаја депутиртов част клонитисја будет, и тај и они депутирти наши вотум свој да приложет.

Кое им сице даное полномошчие от Н. Н. вароши земунскија подписом имен наших и обикновеним печатом соутверждуем.

Дано во вароши Н. Н.

Мјесјаца Августа 1790.

Дворски је ратни савет, дописом својим од 1. (11.) Јулија 1790. објавио српскороманском народу у војеној крајини о одобреном сабору, на који има доћи по 25 посланика „ex Clero, Provinciali et Militari“, и то 9 из славонске крајине, 2 из романско-илирске (српске) и 1 из немачке банатске.

За посланика из крајине могу бити изабрати „aus dem ganzen Corpus der Nation in den Militär Gränz-Bezirken, und vorzüglich aus jubilaten Pensionirten, oder ausgetrettenen Staabs oder Oberofficirs der nichtunirten Religion, und soweit diese nicht zureichen, aus andern in Gränzen possessionirten Honoratioren der nehmlichen Religion, vorzüglich aber aus Gliedern der Militär Comunitäten Carlovitz und Semlin bestellet werden. Dazu sind sorgfälltig bescheidene und friedsame Individuen auszuwählen — —“.

У истом је отпису одређена на дан плата посланицима и то до капетана 3 фор, мајору 4 фор., потпуковнику 5 фор. а пуковнику 6 фор.

Достављајући петроварадинска ратна канцеларија под 10. Авг. (по рим.) земунском магистрату горњи отпис, позвала га је, да даде изабрати два посланика — als Deputirte provisorio — т. ј. за случај, да се на другим местима у крајини не изабере прописан број.

Земунци изабраше 10. (21.) Августа Петра Стефановића и Јована Николића.

Међутим је — пре тога — 5. (18.) Августа) петроварадинска ратна канцеларија известила земунски магистрат, да пошто је изабрат у Крајини нуждан број посланика — 12 —; то изабрата провизорна 2 земунска посланика нека не иду на сабор.

Земун је на сабору заступао Јован Максимовић — варошки фервалтер.

Земунска је црквена општина 11. Августа издала је следећу обвезу:

„Ми долуподписати силоју сего вједомо творимо, что ми при днес бившем собрании једнодушно уговорили јесмо Г. Стефановићу Петру сав трошак, кои је около сочинениа Мушкатировићева о вешчи националњеј имал, са 65 фор. на тај начин ребонефицирати, да он сочинение сие нам предат.

Далше једногласно утвердихом депутирту нашему Г. Максимовићу кромје њему из националне касе текућче плаће, јешче 1 фор. 30 кр. на дан приложити, и из црковне касе платити.“

Шта је све рађено на темишварском сабору, о томе није место да овде говоримо, пошто је то већ на другом месту у главноме изнесено.

Ми ћемо да изнесемо нешто из закулисног рада његовог, а наиме два писма земунског посланика писата својим бирачима, која и сувише јасно показују, чије је масло било, што је *онако* радио сабор.

У своме писму од 15. Августа рече Максимовић:

„Господие мои!

В вторник у поздне в' Темишвар шчастливо пришел, и комисара краљевског Г. Фелдмаршал лајтнанта Барона Шмидфелда здје застал јесам.

Јуче во среду ничтоже предвзјато јест, но данас у 10 сати јутро дочекање поменутога Г. кр. комесара торжествено на сљедујућчи начин држалосја.

В' једньеј каруџе седил Г. владика Стратимировић и отишел на первуџу, в' вторџеј Г. епископ Авакумовић и стал на вторуџу шчанџу, каждн от них имџел 2 депутирта, једнаго от милитара, а другаго от цивила. Депутирти при квартиру комисаровом собрани стајали, а један цуг рајтара напред дочекати пошал.

При вступленни комисаровјем во град 12 топова опаљено, магистрат с бургери в' срјетение пошел, и солдати панчевачке регименте једном компанном парадирали. Депутирти а имено милитарци первн, свјашченство втори, а провинцијалисте трећи стајали јесу, и како смо га у салу отпратили, таки се опростно и дому ити нам заповедно.

За перву сесију когда држати се будет, јешче не вјеми.

Сад от здјешни договора вам јавити хошчу Договори от три руке. Перви пројект Вујановског тај јест, да Банат нама за отечество или тако предасе, да ми ту сами господствуемо и нашом земљом називамо. У њему да не може нико други у службу узет бити, кромје наш род, и да ми имамо придворну канцеларију.

Овому пројекту сагласити се ни ја ни карловачки депутирац нити кои други могосмо, размисљавајући то, шчо рода нашего весма много, а Банат тесан, и ми невозможни јесмо пациону нашему с частиц м удовљетворити. А на последок шчо би људи наши по Срему, Славонији, Хорватској и Мачарској радили? Морали би под обичаем или болше рећи, под роптвом ови земаља остати, и в место собор садашњи благосиљати, вечно проклињати.

Втори пројект јест немешки, от коих кромје нашег депутиртског числа, 25 имаде, (дакле собор 100 персона у себи содржи) јесте следујушни, да от свега престанемо, и само с' Мажари да се држимо, јер су они сад ради нас примити. И с' овим пројектом контени писмо; ибо Мажари ништа друго, кромје инартикулирања *праздних привилегијах наших* објешчавају, и равенство не допушчају *

Трећи договор љубезног старца Паниле и целе милиције јесте, да Банат и Срем такођер, ако нама и Сервију за отечество и наше владјење да иштемо, даљеже да исходатајствујемо да народ наш у Мажарској живушчи по исти наши привилегијах држи се. Како пут доноси, Банат може се от Мажара отети, а може бити и Срем, но инартикулација кошчоваће труда.

Бог свети нека нас у слози садржи, свећјемо савершити на пользу нашу и хвалу Божију.

Саде Господо и Браћо моја, промислите ово, и јавите ми, кого пројекта да се држим. Код генерала и комисара јуче сам био на подворењу с други депутирти, и овако нам је говорио: краљ није вам краљ по отац, а ја ћу вам брат а не комисар бити. Шчо год радите, само земљу ишчите, да вас не зову укућане по домаће. Ето вам разговор комисаров. Сумње ние, да можемо добити свашчо, но сумњавам у томе, хоћемо ли сложни бити.

Помошчник никаков ми не треба, нити су други послали. Ми један другоме сви верни јесмо, и заклели се, пре врагу душу и тело дати, него ли калуђере останти, ако нам добра намерења наша узкваре.

Више до даљег незнам писати, по себе у вашу љубов препоручујем и остаем

Ваш

У Темишвару 15. Авг. 1790.

покорни слуга
Максимовић с. р.

Генерал Сечујац ние могао доћи у собор, јер му је фрајла умрла.

Прикључена реч пред начало конгреса держата јест. Све обшчине обећале су сочинителју по 6 дуката, ако и ви хоћете, покажете се.“

На ово су Земунци Максимовићу одговорили:

„Дражајши Г. Максимовић!

Под 15. сего м. от вас отслатое писание, 20. и. м. част имјехом воспријати, купно и увједомити се за шчастливое пришествие Ц. к. комисара Г. Фелдмаршал лајтнанта Барона Шмитфелда, и одержањеј торжествено церемонии и дочеканију по-

* Значајно је, како се 1790. о привилегијама мислило, а како се н. пр. 1848. и 1861., а још и данас од неких.
Уред.

мјанутаго Г. кр. комисара, с коим јест нам особито њекаја великаја радост.

Пречее љубезни наш Брате, за дражајшују нашу и милу нацију с прочими Г. Г. депутирти о всјаком Благостојанију цјелаго нашего народа у согласију буди, да би на општу ползу, а на хвалу Божију било.

Ктому наше мњение вам сообшчити со всјем намјеравамо и чрез сие писмо јавити, да би: Први за отечество и пребиваније нашего народа њекое предјеље земље исходатајствовати могли, како ти Банат, Срем, и ако би Сервија наша заостала, да будут то три предјела за отечество и владјеније нашеј нации, далше нак за прочи православија нашего народ, котори живут в' Хунгарии, и прочим земљама ц. к. државе, они равное по исти наши привилегија да држи се.

А не менше јешче и сљедователно, како и прочи сирјеч Мажари, Пему и пр. своју у Бечу и у Темишвару придворну канцеларију имјејут (кромје своего предјела), тако и ми.

С Г. Г. Епископи, како с начелницами наше св. церкве что јест до благочинија и управленија церковнаго и монастирскаго, у договору и слоги будите.

Сочинителју тамо общчему, неменше како прочи Г. Г. депутирти, њему за труд његов за возмеждие наредбу учине, тако и ви, и ако би јешче что до какова трошка било, у свем непремјено изволите с прочими равни бити.

Конечноже, изволите нам јавити да у напредак кад вам что будемо послали, хоћемо ли управо на вас адресирати, или на коего другог, да не би други ваше писмо к себи у име ваше узео.

При коем остајемо и јесми. . .“

16. Августа писао је Максимовић Земунцима следеће писмо:

Љубезнејшее и високопочитаемое обшчество!

Весељим пером а радостним сердцем вам јављам, что днес за нас онај желаеми дан осванул јест, за коим прадједи наши и ми уздисали јесми.

Милостиви и праведни Леополд коему Бог дне да продужи и царствие благослови, глас праведно вопијушчих услишал, и с трона своего милостиваго руки разпростер во њедро свое Илириков примил јест. Желанија наша исполнишасја, и вшје бједи уже престали. (!)

Љубезни и свети отговор његов био от придике овај:

Љубезни Фелдмаршал лајтнанте Барон от Шмидфелд!

Ваше објавление от 9. текушчаго исправно примил, и из того добрија, памјатнија, правија и разсуднија поступки моего возљубљенаго Илиричеекаго народа с великоју радостију разумјел јесм. Вовјеренију которое сеј народ в мене и общчинскују милост моју полажет, донеђеже жив буду, соответствовати буду.

Скажите убо цјелому конгресу, а чрез того цјелому народу, что ја вјеренију сему у мене полагаемому, не само словом но и дјелом удовлетворити буду.

Ја нијье у Франкфурт ради моеја коронацији за римскаго Императора полазим, и надам се, что до моего возвращенија собор окончатисја, и Ви у стање постављени бити хоћете, мње елаборат т. ј. что цјелаго народа во обшче, и каждаго чина особено касаетсја послати.

По императорској краљевска хунгарскаја коронација сљедовати будет, при которој прилики Ја всја дражајшаго и за цјелују монархију заслуженаго Илиричеекаго народа моего прошенија и тјагоби обстојателно испитати и все јеже с' сојузом прочих провинциах моих сходитисја будет, сотворити хошчу. Народ может сигурно на то числити, что воздвигнутисја имушчаја собственаја јего националнаја канцеларија придворнаја, котораја цјели народ репрезентирати, права и привилегије јего защишчати, законо објавеное свободное публичное упражднение своего исповеданија содержавати, и все, что до праваго благополучија сего народа касатисја будет, ex officio отправљати имат, јему дозволитисја хошчу.

Ја назагају Вам, да сеј возљубљени народ о моеј очинској милости, покрову и благоутробију увјерите, и сие писание формално и торжествено собшчите.

У Бечу, 17. Септембра 1790.

Леополд.

У овому писму незнам, јесам ли неколико речи заборавио, јер сам га готово на изуст научио. Ја сам га јутрос на сербски језик превео, те се у собору прочитало, а у преводу неколико пути от радости прочитавао.

Радујтесја Браћо, како ми данас сви шчосмо се обрадовали. Боље от $^1/_2$ сата по прочитанију овог писма нишча се није у сали чуло, него Vivat Леополд. Vivat Шмитфелд, а овај све оттовара Vivat славни Илирически национ!

Још ће радимо о поповској плаћи, и никако не можемо на крај доћи.

Пре два месеца сабор разићи се неће, и то како смо сад радити започели, биће уредби доста. Или сербски народ постаће раван мажарскому, или бољи от њега, а гори знам да неће. (!)

Данас добио сам от генерала ону реч, коју је он говорио, кад се собор зачео, и послаћу вам, како је на сербски језик преведем.

Молим вас све и сваког особито да ми штогод пишете. Молите се за мене Богу да здрав и обшчеству полезан будем. С чим мене у љубов стару препоручујем и остаем Ваш

У Темишвару, 16. Септембра 1790.

покорни слуга

Максимовић.

Слово при отварању сабора, о ком говори у овом писму Максимовић, штампано је у 37. св. „Летопису Матице Српске".

У писму Леополдовом од 17. Септембра нема спомена о засебној територији за српски — илирически — народ, него само о канцеларији.

Ал' као што наш народ од свога прелаза на ову страну, није у стању био да схвати као што треба своје привилегије; тако исто и народни сабор 1790. није у стању био да схвати Леополдово писмо, него је држао, да ће њиме све што жели постићи.

(Свршиће се.)

Синђелија

митрополита београдског Калиника од 1761.

Приопштио

Ђ. Р.

Приопштавамо синђелију митрополита београдског *Калиника*, што ју је издао у Београду 4. Маја 1761. попу Теодору, који је поповао у селима око Београда.

Ита гласи:

Каллїнїкъ Бжїею Мт̃ію Пракоѣ Мт̃рой Бѣлаг̃ и Сербѣ и проч.

Смиреніе Наше по бл̃годати и дарѣ все сѣтаго и животворяшаго дх̃а, даннѣйми власти киждомѣ увѣдомитися хотящемѣ и вопрошати имѣщемѣ вѣзваленіе творит ѥкѡ пришедшаго к мѣрности нашей свидѣтелѣзованою дх̃овні ческою Граматою, Говѣйнаго діяка Ѳеодора епархій нїшскя дшитрикта белиграѣ рѣзѣе — — емше обичаем чиноміже и преданіи стых аѳль и боговосних оц̃ь с призваніем благодати пре̃таго и животворящаго дх̃а в первих чтеца, священосца, иподіакона, діаконаже и совершени степенѣ сѵ̃ршенства прорѣчествованом и благословеніемь дахом в ближних селах белиграѣ хлѣбом се заранити се, а потомь сѵ̃ршеноіерей Ѳеодорь пополанѣлся и дерзнѣль покушати себѣ у Архіерейских пріходовь, седокоію с кѣсѣром сингеліе своея и при себѣ в немецкѣ странѣ wднести собом и быст под клятвою архіерейскою, дондеже сам себѣ wправдал ѥсть и наплатиль, зато бо да бѣдеть ѿ нась мт̃ваго и бг̃обом даном архіерея миръ и бл̃гословеніе с нимь да бѣдеть во вѣки даном = аще бы гдѣ по заповести Г̃дна и бл̃гословенія Митрополіѣ сѵ̃ршеническю слѣжбѣ неполнявалъ, паки ѿ нась да бѣдеть бл̃гословен.

В' Белиградѣ 4. Маія 1761.

Смирени Митрополить Бѣлград̃ кир Каллінїкъ с. р.

М. П.

(Печат у величини данашња 2 филира. С обе стране по анђео, с десне стране архијерејска штака, с леве крст, на штиту у ваздуху голуб, а остало је искрано, те се не види шта је још било).

Одношај

митрополита Вићентија Јовановића спрам коадјутора Николе Димитријевића.

Приопштио **Д. Р.**

(Свршетак.)

НАПИСАНИЕ

о свих дѣйствителних и страдателних долгов со настанешиемъ темела или основания:

		Темељ I. степена		Отплаћенна	
		фор.	кр.	фор.	кр.
	Шпецификација от должних приходов готових новаца:				
1	Г. еп. темишварски по квити Н. 1	1000	—	—	—
2	Г. еп. вершачки по квити Н. 2	2000	—	—	—
3	Г. еп. костајнички по квити Н 3	3400	—	—	—
4	Г. еп. бачки по квити Н. 4.	2000	—	13323	45
5	Г. митрополит аки епископ арадски без квите	2000	—	—	—
6	Г. еп. арадски по квити Н. 5.	1500	—	—	—
7	Г. еп Филиповић из Хорватске по квити Н. 6.	1423	45	—	—
8	Г. еп. Клаић унитески по квити Н. 7.	—	—	400	—
9	Г. еп. арадски особито по квити Н. 8.	—	—	600	—
10	Г. еп. Филиповић из Хорватске по квити Н. 9.	—	—	900	—
11	Г. еп. темишварски особито без квите	—	—	154	—
12	Ексарх Теофан по квити Н. 10.	—	—	111	—
13	Г. оберкапетаница без квите	—	—	400	—
14	Церква белиградска без квите	—	—	375	—
15	Јерej Павел Поповић по квити Н. 11.	—	—	40	—
16	Биров от Пешче Бранковић Н 12.	—	—	42	—
17	Протопопа Аврам из Шанца без квите	—	—	85	—
18	Бачки депутирти по квити Н. 13.	—	—	225	—
19	Брат Г. митрополита по квити Н. 14.	—	—	2300	—
20	Михаил Јовановић по квити Н. 15.	—	—	500	—
21	В Пешчи готових новаца	—	—	6000	—
22	Церковни приход из епархие Сервиске от 1736. квита Н. 16	—	—	1500	—
23	Из епархие еремске от 1736.	—	—	2500	—
24	Остатак от 1736. код цес. Администрације в Белграду	—	—	1500	—
		—	—	30955	45

		Темељ I. степена		Изход	
		фор.	кр.	фор.	кр.
1	Сви епископи должни су в народну касу	13323	45	—	—
	Свега	13323	45	—	—
	От тих новаца опредјелити се:				
	Прво: Има се платити народному секретару Гаврилу Јурапцу 2 годишна плата, обаче прохесапленне учинити се има	—	—	1700	—
	Второе: Дидаскалу што дјетпу учит појати 3 годишна плаћа	—	—	1500	—
	Третие: По отбиенић сих 2 датков, остает народној каси	—	—	10123	—
		—	—	13323	—

		Темел II. степена		Изход	
		фор.	кр.	фор.	кр.
1	В Пешчу отешчи	6000	—	—	—
2	От брата Г. Митрополита, поетмајетора Старо Бановачкаго	2300	—	—	—
3	От Митрополита Јовановића в Белграду	500	—	—	—
		8800	—	—	—
	Изход:				
1	Синовцу попа Станоја јего наследство	—	—	2360	—
2	Кћери покојнаго попа Макенма њено наследство в капиталу со интересом	—	—	158	—
3	Илији от Сусека јего наследство	—	—	353	—
4	Настојником Милосављевића	—	—	626	—
5	Ради умершаго кучера Палка Јесуитом	—	—	16	—
6	Слугам определитсе от них 842 ф. 35 кр. ради ниховаго отправленија	—	—	617	—
7	Г. доктору Хоку	—	—	400	—
8	Г. доктору Карели от Темишвара	—	—	50	—
9	Г. апотекару в Белграду	—	—	500	—
10	Апотеки варадинској	—	—	200	—
11	Терговцем и заначиам в Белиграду	—	—	2400	—
12	Рукодјелателем в Варадину	—	—	200	—
13	Постаиту в Варадину	—	—	47	—
14	Клосеру варадинском ради квартира	—	—	34	—
15	Церкви карловачкој	—	—	839	—
		—	—	8800	—

		Темел 3. степена		Изход	
		фор.	кр.	фор.	кр.
1	От унитого г. еп. Клајма	400	—	—	—
2	От г. еп. Арадекаго	600	—	—	—
3	От г. еп. Филиповића	900	—	—	—
4	От епархие сервиске про лето 1736.	1500	—	—	—
5	От сремске епархие про лето 1736.	2500	—	—	—
6	От цесарске Администрације в Белграду	1500	—	—	—
		7400	—	—	—
	Изход:				
1	Г. оберкригекомесару в Белиграду	—	—	5400	—
2	Сингелу Грочанскому	—	—	744	—
3	Терговцем в Пешчу	—	—	368	—
4	Стојку Неделку в Шанцу	—	—	400	—
5	Хофмајетору Кајзлеру	—	—	136	—
6	Администрации карловачкој	—	—	410	—
		—	—	7450	—

NB. Аиче опредјеление 7458 фор. према темелу держаетсе, види се да 58 фор. мање изходи, кое в 4. степену написато јест.

		Темел 4. степена		Изход	
		фор.	кр.	фор.	кр.
1	От г. коадјутора	154	—	—	—
2	От ексарха Теофана	111	—	—	—
3	От оберкапетанице из Шанца	400	—	—	—
4	От церкве Београдске	375	—	—	—
5	От јереа Павла Поповића	40	—	—	—
6	От судца пешчанскога Бранковића	42	—	—	—
7	От протопопа Аврама в Шанцу	85	—	—	—
8	От бачких депутартов	225	—	—	—
		1432	—	—	—
	Изход или опредељење:				
1	Остатак от степена	—	—	58	—
2	За буквере	—	—	565	—
3	За калуђерске капе	—	—	491	—
4	За кухински долг от Белграда	—	—	107	—
5	Кухмајстору от београдске резиденције	—	—	149	—
6	Г. Игнацију Ракићу	—	—	137	—
7	Служителској каси	—	—	200	—
		—	—	1707	—

NB. Ради 3000 фор. что Г. митрополиту ради терзискронова мајура повратисе, понеже г. продаџ објешчание свое држати не може, сотим капиталу прилази 1000 фор. что је антиципирато.

		фор.	кр.
	Шпецификација от неисправних дјејствителних долгов:		
1	Что је позајмлено Илији Стратимировићу и јего супруги NB. Понеже в процесу стоју, и от вадовице Шћромајровице повратити се имаду.	3000	—
2	Что је остало код Арнаута Сераља Нешића Јовановића 33 цекина	141	54
3	Код Стефана Павлова, архимандрита в Москви	100	—
4	Долги от архимандрита Атанасиевића остави се докле јего хесапи на ново прегледају се	4639	33½
5	Претенција на оберкапетанију в Шанцу ради марве познаетсе за неисправну до большаго извјестиа и процесапленија	525	—
6	Такожде до конца процеса что на Евтимиа Баића ништ се	1000	—
7	Что је должен покојни командант смедеревски не може се искати	50	—
		9456	18½
	Шпецификација от страдателних долгов, кои под именом легата за душу написати јесу, и понеже потребито свидјетелство маникарает, за неисправни познају се.		
1	Покојнаго г. митрополита Викентија Поповића, по јего наређенију за поздушне	337	30
2	Такожде покојнаго бачкаго еп. Софронија Томашевића	1924	—
3	Покојнаго будимскаго архидјакона Прокопиа	120	—
4	Пожаревачкаго ексарха Никанора	468	30
5	Покојниа баба Станиа в Шанцу	450	—
6	Покојнаго еп. Макенна Гавриловића	3020	—
7	Покојнаго Г. Архиепископа Петровића	3020	—
	Аиче на овој страни стоећи долги собирају се, тогда и ови долги ако потребитим свидјетелством апробирају се, чрез правилно исправление намирити се могу.	9340	—

		фор.	кр.
	Напис от Архиепископских новаца и приходов:		
1	В Белграду код славне цесарске администрације краљевине Србије	6000	—
2	В темишварскому Банату, князовски дукати	2517	—
3	Из епархие Сремске и Сремске	4500	—
4	От Осека 3000 фор., от коих одбију се 1300 фор. ради доминиума и тако остајут	1700	—
5	От доминиума Даља	3000	—
		17717	—
	На то опредјелени јесу:		
1	Бачки еп. Г. Висарион Павловић на осечке и даљеске новце	13000	—
2	Г. еп. валевски Николић, које от оних 6000 фор. в Белграду в 2 године контентирати се буду	9493	—
3	Г. Архиепископу Викентију Јовановићу за јего годишње препитание . . .	5000	—
4	Г. коадјутору Николају Димитријевићу и јего духовним служителем . . .	1714	—

Из комесие в Варадину 15. фебруара 1737.

Франц Јосиф Милер от Фрајбург,
генерал аудитор лајтнант.

Моја завршна реч
о вероучитељској мировини.

Да се одазовем позиву прем. Г. А. Ж. руководило ме је то, што сам мислио, да г. А. Ж. има намеру са његовом допуном, да обухвати све вероучитеље. Међутим сада, прочитавши његов одговор на мој Одзив, увидео сам, да сам се преварио. Јер чим је увидео г. А. Ж. из мога Одзива, да вероучитељи на основним школама не би скоро ништа добили са његовом допуном, брзо се решава отиснути нас вероучитеље на основним школама са речима: „нека они добијају на који други начин, а не да нас проф. катихете штете".

Са мојим предлогом, ја нисам имао намеру никога уштетити, него још помоћи и једне и друге. Да би заиста били и једни и други у добитку, ја сам изнео мој предлог, да се задржи стара стилизација од 1902. §. 2. al. 1., која обухвата цело мирско свештенство дакле и вероучитеље на ма којој школи били. Ето то је моја главна мисао, која не штети никога, па ни проф. катихете, а не као што мисли г. А. Ж. да се моја главна мисао састоји у томе, да се вероучитељи сви диспензирају од уплате у државну мировинску закладу. Истина, ја сам и то споменуо, али сам навео једино с разлога тога, да се олакша једном вероучитељу од уплате на две стране. Но, ако то не иде, не остаје нам друго него уплатити у обе мировинске закладе.

Мој Одзив на позив Г. А. Ж. написао сам стојећи једино на становишту једног вероучитеља на основним школама. Да се г. А. Ж. ставио на исто становиште, било би му много штошта јасније и не би могао покушати онако олако моје разлоге да уништи, на основу којих нисам могао прихватити прву допуну г. А. Ж. изнесену у „С. Сиону" бр. 12. Но ипак да видимо у колико му је пошло за руком уништити их.

Одмах у почетку вели г. А. Ж., да је јединствено да неко има права на две мировине. Узимимо да јесте! Али кад није јединствено да удове наше имају по предлогу г. А. Ж. право на две мировине; онда држим, да је још мање јединствено, да ми по предлогу моме имамо право на две мировине. Или можда га нисам разумео. Али држам да јесам. Јер г. А. Ж. овако вели: „да би ми били само улагачи, а пак удове наше прави чланови" — дакле, са правом на две мировине.

Даље вели г. А. Ж. да је истина да Црква

шаље свештеника на катихетску дужност, али шаље га збринута, предаје га држави да га она дотира, води бригу о њему. Како и колико је збринут један вероучитељ на основним школама, како у погледу дотације тако исто и мировине; ја сам ту збринутост са бројкама изнео. И да је г. А. Ж. читао мој Одзив са становишта једног основног вероучитеља, небих могао тако рећи. Али је стајао на становишту једног проф. катихете, који ево признајем да је заиста збринут, шта више како сам г. А. Ж. износи, у изгледу му је још и повишица. Дакле на основу такове односно проф. катихетске збринутости, г. А. Ж. напушта тражење потпуне мировине за вероучитеље из автономне закладе. Но пошто ја стојим на становишту једног основног вероучитеља, који је заиста једно збринут; то нека ми опрости г. А. Ж. што не могу напустити тражење потпуне мировине из автономне закладе.

На моје питање, шта ће бити са једним вероучитељем, који пре навршене 10-годишње службе, те који нема потпуно право на мировину, него само $^1/_4$ од своје урачунине плаће, постане неспособан за службу; одговара Г. А. Ж. врло лако: „исто то што и сада, и боље него сада“. Ја мислим, да ми треба да стварамо таково стање, да не буде исто тако као сада, него много боље, јер ако ће бити исто тако или нешто боље, нашто га стварати? Но г. А. Ж. је заборавио, нека ми опрости, да одговори и на оно питање, које сам ја одмах непосредно ставио са овим, и које стоји у вези. Наиме, ја нисам навео случај само пре 10 год. службовања, већ сам навео и случај после 20 год. службовања, те и за тај сам случај навео бројеве који су веома незнатни. Држим, да с тога није одговорио, што се на тај други случај не могу применути његове примедбе, које је г. А. Ж. узео у помоћ за први случај, и на које ме подсећа као да сам их ја заборавио. Нека ми опрости г. А. Ж. и нека ми верује да на те примедбе нисам заборавио, него их нисам споменуо с тога, што се такове примедбе несмеју у обзир узети при донашању какове уредбе. Јер какве су природе те примедбе, колико и како се дају, држим да је позната ствар. А држим да ни парох. свештенство неће и несме их у обзир узети.

Г. А. Ж. тврди, да је моје мишљење неизведљиво, да се вероучитељима оставља на вољу, хоће ли уплатити у земаљску закладу или не; и да конзисторија неће би давала потпуну мировину ономе вероучитељу, који већ има потпуну мировину од државе. Примам први део мишљења Г. А. Ж., те ако је заиста неизведљиво, онда нам не остаје ништа друго него уплатити и у једну и другу мировинску закладу, као што сам већ напред споменуо. Али кад већ морамо уплатити и исте терете сносити као и парох. свештенство; онда није не праведно тражити и исту добит.

А што тврди г. А. Ж. да не би хтела конзисторија давати потпуну мировину таком вероучитељу, држим да је прерано тврдити. Ако се усакони, да и ми као и остало парох. свештенство морамо у автономну мировинску закладу уплаћивати, и исте терете сносити; онда излази само по себи, да морамо имати иста и права, без обзира што ћемо имати већ мировину од државе.

Г. А. Ж. вели, да нисам разумео његове речи, које гласе: „Држимо, да вероучитељ не може имати дуплу мировину, јер од које ће га службе наше автономне власти решити, да му дозначе мировину из своје закладе?“ И после тумачења горних речи, долази до закључка: „да кад конзисторија дознавала мировину, онда би га и она сматрала као улагача, који је не својом службом, већ уплатом стекао право на мировину.“ Да ми не би г. А. Ж. опет рекао да га не разумем, јер ево сам признајем да г. А. Ж. не разумем. Јер, док горе одлучно тврди, да не можемо имати право на дуплу мировину, дотле одмах затим долази до закључка, да конзисторија додељује вероучитељу не на основу службе, него као улагачу мировину. Зар то није друга т. ј. дупла мировина? Апстрахирајмо на основу чега може конзисторија дати једном вероучитељу мировину, јер то није главно; главно је то, да ми можемо имати право на две мировине, јер ето и сам г. А. Ж. можда и не хотимице дозвољава и другу мировину. Дакле баш по закључку г. А. Ж. излази, да није јединствено па ни неизведљиво моје мишљење, да ми немамо права на две мировине.

Не могу делити мишљење г. А. Ж. да ми једино уплатом, а не и службом или чиме другим стечемо право на мировину. Не могу с тога, што онда излази, да сваки когод хоће

може себе осигурати код наше мировинске уредбе, одакле би заиста мировинска уредба постала Феникс, Грешам и т. д. С тиме се не могу никако сложити и не могу сматрати једну мировинску уредбу као обично осигуравајуће друштво, као што г. А. Ж. у своме одговору сматра.

Најпосле се труди г. А. Ж. да побије оне примере, које сам у своме Одзиву на основу шк. зак. 1888. г. изнео. Ја сам помоћу бројева доказао, да би удовица једног вероучитеља на основним школама имала можда троструку мировину већу после мужа јој, и да би он живео једино на штету своје породице. Но г. А. Ж. неће да ме разуме. Он узима у помоћ шк. зак. који важи за средње школе, те помоћу његовом хоће да ме убеди, да ће удовица имати још мање него муж јој. Нека изволи г. А. Ж. узети шк. зак. од 1888. год. који важи за основне школе, те ће се онда уверити, да су моји примери верно изнешени.

На моју примедбу, да би било једнаствено да жена има већу мировину него његин муж што има, г. А. Ж. одговара сасвим нешто друго. Нека ми опрости г. А. Ж. што му морам рећи, да ме ту није разумео. Јер док ја говорим о мировини т. ј. да би удова имала већу мировину од мужа јој, те би онда боље т. ј. лакше живела после смрти мужа, дотле г. А. Ж. говори о неком осигуравању живота. Моје је мишљење, као што сам већ једном рекао, да се мировине не могу испоредити са осигуравајућим друштвима, као и то, да је мировина једно, а пак она сума коју човек добија кад осигура себи живот, да је то сасвим нешто друго. А да би удова по предлогу г. А. Ж. имала одиста већу мировину од мужа јој, то сам већ једном доказао у своме Одзиву и држим да ми није потребно овде наново то исто доказивати.

Напослетку молим преч. г. А. Ж. да све ово прочита са становишта једног основног вероучитеља и нека ми не замери што никако не могу на основу већ напред необоривих разлога прихватити његов предлог.

Прихваћам мишљење г. А. Ж. да је ово питање доста вентилирано, те с тога о истоме нећу више расправљати. Него молим све позване, да обрате пажњу на вероучитеље основних школа, како неби исти и [illegible] као у погледу мировине, тако исто и у погледу дотације тако збринути, као што су сада.

Рума. Александар Костић
српски православни катихета.

Крунисање

Његовог Величанства краља српског Петра I.

Ове године 8. Септембра обављено је у Београду на најсвечанији начин крунисање Његовог Величанства краља српског *Петра I.*, унука вожда српског *Карађорђа-Петровића*.

И ако не сиђамо међу оне, који у свему хоће да виде „најважније народне догађаје“, радујемо се и ми крунисању томе, јер у њему гледамо крунисање куд и камо важнијих, значајнијих догађаја, него што је само ово крунисање, догађаја заснованих несебичним прегаоштвом давних поколења, и изведених јуначком мишицом и мудром главом њиховом.

Радујући се томе, подносимо и ми најсмерније своје честитке Његовом Величанству краљу српском *Петру I.* са најискренијом жељом, да наш народ у Србији почне живети животом, који ће бити у стању од Србије направити *оно*, што она и по положају свом и по свима условима може да буде, држава реда и сталности, — држава културна.

У то име сретно нек је крунисање Његовог Величанства краља српског *Петра I.*

Сретно . . . . . Али, срећа не долази само с неба. И људи су јој ковачи.

С тим треба да смо на чисто. Срећа је истина, а истина се не кује лажију.

На оканим се једанпут већ лагања. Ако икада требали смо бар ову прилику сачувати од обичајних лажи, у којима смо тако већ огрезли, да човек мора већ зепсти за срећу српску, ако верује и зна, да у лажи среће нема.

Јавна српска гласила, која описују београдске свечаности — крунисање и одржане том приликом скупове, изложбе и свечаности —, мање више приписују све то томе, што српски народ у Србији сматра поменуто крунисање за највећи идеал српског народа од Косова, „са чега је народ и жудео да дочека дан, када ће се српски

краљ крунисати", и што је после последњег цара-краља српског *Уроша V.*, краљ *Петар I*, први крунисани краљ српски.

Да је Његово Величанство краљ *Петар I.*, први крунисани краљ српски после цара-краља *Уроша V.*, то је истина. Ал да српски народ од Косова до данас није имао других и већих идеала, него да дочека дан, да види крунисаног свога краља, и да он није од тога доба доживео и прославио значајнијих и свечанијих дана од поменутог крунисања, *то је фалшификат досадашњих историчких догађаја, а подједно и византинизам, који заслужује највећу осуду.*

Не ћемо да се упуштамо у навађања побуда и значаја самог поменутог крунисања; ал не можемо, а да не напоменемо: *да српски народ после Косова није имао већег идеала, од идеала да се ослободи турског ропства. То је народни идеал био, с којим је и легао и устајао, и за који се у својим свагдашњим молитвама Богу молио да се оствари.*

И да се тај његов идеал оствари, покушавали су у неколико пути и народне старешине — патријарси —, и угледнији Срби, да до тога дођу, било својом снагом, било туђом помоћу, шта више историја нам показује, да су тражили да их не само једноверна браћа и цареви, него и туђин — туђа вера — ослободи и да их у своје закриље узме, које су последње и дочекали, и неко време један део помоћу туђинском и ослободио се турског ропства, да после поново падне у још јаче, али подједно и да се још већма очеличи, да је у стању био својом помоћу ослободити се турског ропства.

Идеал ослобођења српског народа у Србији од турског ропства, био је у стању, да је изнео на површину вожда *Карађорђа-Петровића* и остале његове војводе и јунаке, којима се не само српски народ, него и сви просвећени народи дивио и диви. И ослобођење Србије од Турака под Кара-Ђорђем Петровићем, био је заиста не само по српски народ у Србији, него по васцели српски народ много и много значајнији и важнији догађај, од поменутог крунисања краља српског *Петра I.*, од кога се тек могу очекивати велика дела.

По пропасти српској под Кара-Ђорђем и поновном турском ропству, идеал ослобођења српског народа од турског ропства, био је у стању, да изнесе на површину једног *Милоша Обреновића* и остале његове војводе и доглавнике, који више памећу својом него крвљу проливеном, ослободише Србију од турског ропства и учинише је полу слободном.

И 30. Новембар 1830., ког је дана прочитан на калимегдану у Београду хатишериф султана Махмуд-хана, којим је при познатa српском народу у Србији потпуна унутрашња слобода, Милошу посебним беретом припознато достојанство српског кнеза и наследство у његовој породици, свакако је био много и много значајнији догађај, од поменутог крунисања краља српског *Петра I.*

Уступање градова у Србији, изведено без капи српске крви, једино вештином и угледом кнеза мученика Михаила Обреновића, и свечаност о предавању градова у Београду на Цветн 1867., такође је био много и много значајнији догађај, од поменутог крунисања краља српског *Петра I.*

Објава рата Турској 1876., а за тим проглашење независности краљевине Србије и њено проширење, па и обављена свечаност у Београду због тога, такође су били много и много значајнији догађаји, од поменутог крунисања краља српског *Петра I.*

Па и само проглашење кнежевине Србије за краљевину, њено признање од европских дворова и обављена свечаност у Београду 22. фебруара 1882 приликом самог прогласа, и проглашења кнеза *Милана Обреновића* за првог српског краља — после Косова —, такође су били много и много значајнији догађаји, од поменутог крунисања краља српског *Петра I.*

И кад је све ово непобитна чињеница — па ма против ње устали сви данашњи српски византинци —; онда нека нам се не замери, што подижемо свога гласа против поменутог српског византинизма, којим се вређује истини у очи, што није ни лепо ни достојно Србина.

Ми се као што рекосмо и сами радујемо поменутом крунисању краља српског *Петра I.*, кад су и он а и меродавни у

Србији држали, да је његово крунисање од преке потребе и по њега самог и по српски народ у Србији, а радујемо му се и с тога, што кад помислимо каквих грдних заслуга има за васкрс нове Србије, велики овостранн јерарх митрополит Стефан Стратимировић, а уз њега владика бачки Јован Јовановић, земунске проте Михаило Пејић и Јефтимије Ивановић, игуман фенечки Вићентије Ракић и многи други, срце нам у грудима од радости игра, кад видимо, да њихов рад није био бескористан, због чега су и њихове душе морале осећати радост и на дан поменутог крунисања краља српског *Петра I.*, као што су морале осећати радост и у поменуте значајне државно-народне дане.

Истина, данашње српско поколење у Србији, које је огрезло не само у међусобној свађи, него и у византинизму, није се нашло побуђено да се бар приликом крунидбених свечаности достојно сетило неоспорно великих заслуга по васкрс Србије, ако не осталих „пречана", а оно бар једног Стратимировића, који је за српску ствар метнуо био и саму своју главу на коцку.

Ал пошто је и поменути рад Стратимировићев и осталих „пречана" ушао у српску историју, и она је њихов рад достојно оценила; то га данашњи сићушни српски византинци нису у стању ни омаловажити.

Ово смо сматрали за своју свету дужност, да овом приликом проговоримо.

Д. Рударац.

Један светао листак из рата за ослобођење Србије под Карађорђем.

Приопштио

Д. Р.

Како је приликом крунисања Његовог Величанства краља српског *Петра I.* у Београду, чињен спомен многим јунацима из рата за ослобођење под Карађорђем, било у свечаним говорима, у којима су беседници навађали њихове заслуге, било у живим сликама; не можемо а да и ми не учинимо овде спомен једном и ако не јунаку, а оно Србину-калуђеру, који је полазеће у рат војнике својим говорима одушевљавао и челично, а уз то који је у оном времену — за време Карађорђевог „владјенија — не само поучавао народ закону божију и мудром животу, него који је спремао младе Србе за будуће свештенике.

А тај је Србин-калуђер *Вићентије Ракић*, бивши игуман и проигуман манастира Фенека.

Вићентије Ракић, рођен у Земуну 1750. а умро у Фенеку 29. марта 1818., био је у први мах трговац, а за тим је ступио у калуђере; те и ако није слушао више школе, написао је више него сви његови савременици учени архимандрити и владике.

Кад је Карађорђе ослободио Србију, и Доситије Обрадовић прешао у Србију за првог министра просвете, прешао је на његов позив у Београд из Фенека и Вићентије, и Доситије га постави за професора у богословији, коју је он завео.

Као професор богословије, Вићентије је чешће говорио у београдској цркви, и ако се његови говори не одликоваше реторским савршенством, у његовим говорима провејава здрава наука, универзитетска и родољубље.

У патријарашкој се библиотеци у Карловцима налази рукопис Вићентијев: „*Краткое наставленіе священникомъ и иятъ словесъ*", из ког рукописа за сад овде наводимо говор Вићентијев, што га је говорио у Београду 11. Јунија 1813. војсци, која је полазила на Мораву.

Исти гласи:

Во имја отца и сина и свјатаго Духа.

У она времена бивши народ израилски под вођдами и у једно време за прегрешенија народна остави их Бог и лишени буду вође и сваког правленија и тако подигне се народ Амалик и Мадијам и ополче се ополченијем великим на истребленије народа израилског.

Један прости сељанин, млатјаше пшеницу на гумну, у тај пар јави му се Ангел Господен и говори: Гедеоне! што ти ту радиш? Одговара овај: Господи, млатим пшеницу за препитание и да бјежим с мојом фамилијом у гору и пешчере, да се крием от лица мадиамља. Говори

му Ангел: не чини тако, Бог хоће руком твојом, да избави Израиљља от непријатеља. Оттговара Гедеон: Господи! тко сам ја? један прости сељанин, да могу против толике силе стати? Ангел учини пред њим знамение и увери га, и таки сабере 10 хиљада војника, но Ангел говори му, то је много, изабери само оне који немају ни најмањег страха, от којих остало је само једна хиљада, но и то је много говори Ангел и после искусио их водом и остало је само триста и с они 300 обратно је у бјегство безбројну силу Мадијамску и освободио род свој.

Равним начином то се је и с нами догодило, да је благи Бог предао нас грјех ради наших у руке душманске, да смо јарам њихов носили више от 400 година, лишени вожда и управитеља, сада всеблаги Бог подигао је нам вожда на подобије Гедеоново, једнога простог сељанина по Псаломнику: воздвиже нишча от гнојишча, посадити јего с књази људеј својих. Свима је вам познато љубезна братије, како је то почето устати просту человјеку с неколико друга с голим рукама против огромна царства турског и освојити силне и тверде градове, ово није учинила сила человјеческа, но сама сила божија. Њега, којега је Бог изабрао от гнојишча, чува га као зјеницу ока. Само хоће се, да ви будете њему вјерни и согласни међу собом, да не шчадите крви ваше за вјеру и отечество ваше, боље је вам поштено на међану умрети и мученически вјенац получити, него да паднете у оно тешко, несносно срамотно порабошчење, које ви сви знате, каква насилија, какво поруганије вјере и закона нашег. Само от вас зависи сад спасение отечества, ако буде ополчение ваше на тај циљ и конец, за славу божију, за прославление благочестиве вјере наше и за избављеније отечества, а не за скверну јучку (пант) и користи, ако тако буде, воистину хоћете без сваке сумње одержати побједу.

Кад је онај силни и чревичајни Голијат савио се из војске непријатељске против војске израиљске и зове на међан, сам се је цар Саул устрашио и све војинство у страху је било и трепету. У тај пар дође Давид по случају у војску као младић от оваца и видећи све војинство у страху, пита: што је то? Одговарају му, да један страшан од непријатеља зове на међан (појединок) и нема тога, који би му изишао, говори Давид: ја ћу му изаћи на међан, тко је он с идоли својими против Бога жива, Бога саваота. И помоћу божијом одсекао му Давид главу, оному силному душманину.

Тако нека иду Турци на вас с својим Мухамедом поганим и лажним. Но с вами је Христос Спаситељ, сваки вас имаде ангела хранитеља, који свакога от вас чува, а имадемо и доброг и силног нашег покровитеља, који нас неће оставити, само ако ви идете на онај циљ и конац како сам прије рекао т. ј. за славу божију, за прославление благочестиве вјере наше и за спасение отечества, воистину неће вам никад сила турска моћи одољети. Ако ли пођете с враждом и несогласием и само ради плаћке и грабежа, но и сам Бог, по реченому Богом: ашче мене послушајете и в законе мојем ходите, благаја земљи сњесте, ашче ли ни, меч ви појаст.

Љубезнаја братие! Перво и перво треба да сте послушни вашим поглаварам наређеним од верховног вожда, согласни, да оставите сваку вражду и распру и тако једнодушно да нападнете на общег душмана, боље је јуначки на међану умрети и вјечну славу по себи оставити и вјенац мучења получити, него ли срамотно подвергнути себе и своје отечество бјесноћи и неистовству турском, да гледите бесчестие и поругание церквеј и свјашченства, поругание жена и девојака, одводење у ропство и продавање дјеце ваше.

Но рећиће те: ово је десет година, већ се је досадило, то много и чини, да сте се држали толико година. Сад ли да се упустите, кад сте много јачи и сигурнији, него у све прешедше време. То је истина, да је за вас трудно, но дјеца и потомци ваши вас ће ублажавати и благосиљати. Наши су се оци трудили и крв прољевали, а ми сада уживамо и ублажавамо се по трудом њиховим, слава ваша остаће вјечна. Идите с Богом љубезна братие,

Архангел Михајил да вам буде вожд и поборник, као иногда Исусу Навину. Амин.“

Из овог се говора види, *какав* је био одушевљен Србин игуман Вићентије Ракић, због чега му ми овде и кличемо: Слава ти честити Вићентије!

Једна наредба

илирске-српске-дворске канцеларије.

Приопштио

Д. Р.

За укроћење мађарске дијете, чему, је доста допринео рад српског темишварског сабора од 1790., уродио је исти плодом, да је Србима дата *„илирска дворска канцеларија“*.

О њеном установљењу известио је 22. фебруара 1791. цар Леополд угарског канцлера грофа Палфију, као и о томе, да је именовао за канцлера грофа Франју од Балаша бившег бана хрватског.

Канцлер Балаша извести митрополита Стратимировића, да ће она расправљати и решавати све оне послове, „које је укинута негда илирска хофдепутација решавала“.

Као саветници код канцеларије од Срба́ља били су постављени: темишварски владика Петар Петровић и ђенерал-мајор барон Сечујац од Хелденфелда.

Мађарима је била илирска канцеларија што-но реч трн у оку, те нису мировали, док је нису укинули, што се збило 3. јунија 1792.

Ко хоће да сазна шта више о њеном раду, упућујемо га на *„Карловачко владичанство“* III., од Мана Грбића.

Наспоменути нам је само то, да се иста канцеларија више бавила црквеним стварима, него световним. За време њеног трајања, имао је наш епископат црне дане. Она га је сматрала под ништа и кројила је и њему и свештенству капу по својој кољи, те кад је митрополиту Стратимировићу већ догрдило њено настртање на његова права, усудио се да запита цара Франју: да ли канцлер Балаша све своје наредбе збиља са превишњим знањем издаје, пошто се насмеја цар и одговори: „Он мора свашта да измишља, јер иначе не би имао шта да ради.“

Рад исте канцеларије може се у главном видети из њених наредаба и решења, што се налазе и у архиви конзисторијалној у Карловцима од године 1791. и 1792., и пошто је покојни епископ Евгеније Јовановић, као што се види из његових писама, што излазе у овом лист , уредио и архиву њену, и знао за наредбе илирске, с тога је у своме писму од 31. јануара 1843. митрополиту Рајачићу и рекао:

„Ej, камо наша срећа, камо канцеларија илирическа, како бисмо били и давно у реду: (в. бр. 17. о. м. стр. 491.)

Покојни владика пакрачки Никанор Грујић, који је и сам био више година у карловачком двору, те имао прилику да разгледа рад илирске канцеларкје, у својој брошири. *„Народна српска скупштина 1848.“*, Београд 1848. рече за њу: „Дворска политика и сама видећи, да би Срби могли покрај своје канцеларије с временом ојачати, и у политичком животу одржати се, — одобри мађарско захтевање, и тако 1792. у јунију престане српска канцеларија, *и с њоме престане значај српске самосталности у Угарској(!).*“

Не би с горег било, да г. г. професори карловачке богословије приликом давања тема богословима, одреде најбољег ђака, који ана немачки, да опише рад илирске канцеларије на основу списа у конзисторијалној архиви карловачкој.

За пример њеног рада, доносимо овде једну њену наредбу.

Митрополит Стратимировић је издао следећи циркулар:

Всјем протопресвитером

Епархии сремскаја.

Здје приложени у преводу и екстракту от високославнија Илирическија дворнија канцеларии всевисочајши указ, Благоговјенству Вашему на тој конец посилаетсја, да би тој подручному вами свјашченству, за их вједомост, упутствование и точное набљудение прислали, је-

гоже они не токмо во обични циркуларни протокол увести, но и често прочитавати, и кажди себи добрю у памет углибити долженствују.

Дано во Карловце 13. Декемврија 1791.

Стефан от Стратимировић.

Екстракт височајшаго декрета од 26. Априла 1791. Междутим, и докле би генерални семинариум воздруилсе, јелико других за неунитски клер и његово исправление употребити се могушчих руководимих правил касаетсе, конзисториуми напаче по системи конзисторијалној 1782. љета изданој, дужни су над житием и нравами своего свјашченства парочито позорствовати, и ревностно попечение носити, да клир аванцију своему и должностем полнодовлетворит, противпоступајушчија обаче свјашченики казнију погрешки их умереној да наказајутсе и ка исправленију приводјат.

Такожде конзисториумов аванција јест, непосредствено и о том крјепко настојати, да и у монастирех мир, порјадок, благопристојност и монашескому житију сообразное чинопрaвление господствует, и на всегда хранитсе.

Ово је вешч навјестна, да примјери добри и пристојное владање свјашченства најпервјејше и вешчественјејше силно јест код народа дјејствовати, тако, докле би клер нижни болшим наставленијем и обученијем у вјашчшее просвјешчение пришел, между тим главне поне на добре и непорочне нарави монашескаго и осталаго духовенства крајње нужно јест, тшчаливјејше смотрити и бодрствовати; того ради Г. Архиепископ и његово консисториум на ново к точнејшему наполненију предњаведене системоју консисторионалноју установлене должности остријеше напутствуетсе.

Да би обаче консисториуми с полноју дјејственостију у том упражњавати се могли, за то им се здје за точное управленије пропису јет, на што код свјашченства њихову надзиранију и правленију поверенаго, својственје бдјети должни су.

Первања и најглавњејшаја должост јест душепопечитеља, парохианом своим, наставленијем во вјери и благонравију, ревностним и нељеностим извершенијем богослужења, преподајанијем св. тајни, љубављу Христјанскоју, добрими дјели, и чрез назидателное иним за прилад служашчее вњешнее житие пишчу душевну подавати. Должни јесу парохиани своја с благостију и кротостију предсрјетати кромје всјакаго знака свашченим лицам отњуд непристојашчијасја гордости; јербо повјерение народа, јеже јест нужднејшее основание к вешчественому дјејствију подаваеме науке, дужни јесу искати смиренијем своим приобрјести, и все, чим би такво повјерение в слабости привести се могло, тшчателно убјегавати.

Должен душепопечитељ прилежним чтењем полезних книг, јаже сут: ветхај и новиј завјет с толкованшами, и знатнејшаја богословскаја сочињенија, сам трудити се у такво состојание приходити, да би закон в пространстве своем основателно познал, и потому народу чистое учение подавал. Ми, јелико касаетсја сего пункта, удержаваем себје, Г. Г. епископом назаменование онаковних книг, кое су за наставление и употребление во обучењију народа напаче способне будут обрјести, во свое време послати, но междутим и от Г. Архиепископа на сеј конец ожидаем јегово предварителное мњение, које би книге предпоменутому намјеренију најболје соотвјетне бити судили се.

Особливоже должен душепопечитељ подвизати се, да би всја јешче от части код народа овладајушчаја суевјернаја предосужденија отразил и искоренил; а напрам того, чистому от всјаких и самому церкве неунитске благољепију тшчетних и вредителних осљепљенијах возочишченому закону народ обучавати. народ от јешче показујеме противо других законоучитников ненависти и пизме отвраштати, настојавати же ко истиној христјанској терпељивости (толеранции) и љубви ко ближним своим; а немењше тојже народ у вјерности к своему монарху осведоченој и у достодолжном подаништвје далше содержавати; јакоже и благодарност ко своему благоутробнеј-

шему земљедержцу за толикое от њега получаемое и јешче далше надјеемое заштићење и милости, достодолжнују при свакој прилици народу добрје усељавати, и таковим образом болше и више сердца народа к земљедержцу прископчавати.

Ова и овакаја главнаја основанија дужни су душепопечители како у своих проповедех, тако и во дни неделнија и правничнија, а к тому и у катихизациах в школе приљежно биваемих неизостевно пред очима хранити; при том пак и толкованија евангелскаја, посланиј апостолских и прочих, кадкад употребити, и понајвише трудити се, да би разум народа у вешчех законих таковим начином просвјешчавал се, кои ће купно и у сердце његово коснути се, и к веселому исполненију законих и других должностеј подвигнути.

Из предметов катихетических надлежит понајвише главно основателне истине, најнуждњејше ко спасенију избрати, и у памет усељавати, кое ће најснажњејшу силу код народа, ва његове нарави, на начин мишленија, на дјејства, и во обшче на цјелу његову жизн имати.

Должен душепопечитељ ревностно подвизати се, да предлагаеме истине, коима хоће се што у сердце дјејствовати, удоборазумне бивајут. При катихизираньу не весма много на једанпут да предузима се, све обаче пред очима народу и јувости добро да раздробит се, рјечи и вешчи добрје да изјасне се, не просте такмо вешч предавати у памет, или отговарами као миморед доволствовати се, него вопросити, колико је предаваемое постигнуто и разумјевало се; таже неисправне отвјете поправити, недостаточное дополнити, и все ложное или кривое отразити приведением истине.

В прочем поред своего добри пример подаваемаго обхожденија душепопечителеј, надлежит и вњешни убор, либо ношиво, кое у чувство человјеческа дјејствует, честно и по закона обичају прописано набљудавати.

От всјаких дјејствајах неприличнија благочестију свјашченическаго чина, н. пр. от скотогоненија на вашаре, от кочијашлука у собственој персони, от друговања с ноћницима, от трговине с точењем пића, а и от самого посјешченија кочмар, крчмах и сим подобних, дужни су душепопечители бодрјејше хранитисја; напротив тому хоће велми полезно бити, да неунитски свјашченици грунтове имушчи, прочитавањем полезних книг вјеђење себје снискивајут, како би возможно било при земледјелству и скотодержанију поболшанија чинити, и к таковим в дјелопроизводство, свое фамилне с ними совокупно живушче и сродниче напутствовати, слеђователње и народ у том к подражанију своим полезним примјером предходити.

У ваискиванију установлених шчоларних оброков и других парохом пристојашчихсја припадков, поне највеличајшу умјереност и благообразност набљудавати должни су пароси, а и ко убогим и са свим сиромахом христијанское сожаление и прошчение показовати да имут.

Докле би генерални семинариум воздвиглсе, и јуност у науках и вјежествах свјашченому чину прислушчајушчих, основателне научити се могла; потребно јест, да засад кандидати за парохе приставити се желајушчи барем у чтенију, писанију, пјенију, рачуненју и катихизису совершено научени будут, у старом и новом завјету купно с толкованием искусни, а у особних правилах соборов и отцев. чреа што у познание главњејших вешчеј богословских, историе церковне и нихових пастирских должностеј приспјети будут, подавает им вјеждим бити, јако да в законье вешчественост от случајности разликовати, и по тому народу основателное наставление в должностех закона преподајати возмогут".

И ово речено и наведено, нека послужи за доказ, *како* смо из непознавања ствари, јако грешили и не само да је покојни владика Никанор, него су многи други и пре и после њега, проливали сузе за укинућем илирске канцеларије!

Седница

срп. прав. митрополитског црквеног Савета, и то друга по реду ове године, одржана је дне 19. и 21. августа о. г. под председништвом Његове Светости преузв. господина *Георгија Бранковића*, патријарха српског а у присутности: преосв. господина *Лукијана* епископа будимског и г. г. проте Јована *Бороте*, јер. Јована *Јовановића*, јер. Мих. *Медаковића*, Дра Стевана *Павловића* и Лазе *Обреновића*, чланова МЦСавета; бележио је пак Др. Лаза *Секулић*, нар. црквн. тајник и Б. *Брадваровић*, I. бележник саб. одбора.

У овој седници решено је 52 предмета. Од ових је било 30 бракоразводних предмета. Од осталих ћемо навести ове најглавније.

Узет је на новољно знање отпис преузв. г. кр. уг. министра-председника, да је Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволело узети на знање захвалност МЦСавета, што је на доношење коначне пресуде у једној бракоразводној парници и дисциплинарној ствари против једног свештеника, овлашћен св. арх. синод односно Његова Светост г. патријарх. — Одбијени су утоци неких становника из Бале и потврђена односна конз. одлука, којом је јерej Душан Чудић, парох санадски, именован за пароха у Бали, а исто тако је а limine одбијен уток Дра С. У., члана конзисторије, против конз. одлуке у предмету именовања пароха у Бали, пошто речени утецатељ као члан конзисторије нема права утецања против конз. одлука. — Услед дописа саб. одбора, да и МЦСавет поднесе кр. уг. министру председнику представку у ствари новог школског закона у Угарској, решено је одговорити саб. одбору, да је МЦСавет сагласан са поступком саб. одбора у овој ствари, у колико је у опасности срп. прав. нар. црквн. автономија и српске вероисповедне школе у свези с автономијом, јер је саб. одбор као заменик срп. прав. нар. црквн. сабора у првом реду позван, да са школ. саветом брани автономију срп. вероисповедни школа, ну МЦСавет не може у овој ствари, према своме делокругу као судска власт, никакве кораке чинити и то тим мање, што МЦСавету није познат тај законски предлог. — Отпис кр. уг. министра богочасти и јавне наставе, којим ставља ван крепости одлуку МЦСавета од новембра месеца 1903. год. у ствари избора свештеника у Суботици и наређује нов поступак у овој ствари, саопштиће се у препису епарх. конзисторији бачкој с упутством, да према истом отпису поступи и нову одлуку донесе. — Одбијени су утоци и потврђена односна одлука епарх. конзисторије пакрачке, којом је уништен дне 2./15. марта 1904. год. обављени избор јереја С. С. за окр. протопрезвитера и пароха пакрачког, с обзиром на то, што је избор јавним гласањем обављен, па је наређено, да се између досадашњих стеченика има поново избор обавити. — У ствари потраживања јеромонаха П. Г., брата ман. В., против истог манастира за издржавање своје ван манастира, уважен је уток истог јеромонаха и стављена ван крепости конз. одлука, којом је исти одбијен са својим потраживањем, па је конзисторија упућена да испита и званично установи: да ли је П. Г. силом из манастира уклоњен или је сам оставио манастир, и ако је овај последњи случај, шта су настојатељ и конзисторија учинили против истога јеромонаха као непослушног брата и да по томе, узевши у обзир и неке друге приложене списе, нову одлуку донесе и даље по пропису поступи. — У дисциплинарном предмету јереја С. Ј., суспендованог пароха у С., стављен је ван крепости онај део конз. одлуке у предмету суспендовања истога пароха, пошто се из списа види, да је конзисторија истога јереја још пре саслушања и одређења истраге суспендовала, што се противи дисциплинарним правилима за срп. прав. свештенство, услед чега је конзисторија упућена да дотичну тужбу достави најпре оптуженом јерeју на изјашњење и евентуално истрагу одреди, у току које тек може по потреби изрећи суспензију; о овој одлуци и кр. уг. министарство б. и ј. н. известити. — Саопштиће се епарх. конзисторији бачкој отпис к. уг. министра-председника, којим се ставља ван крепости одлука МЦСавета у предмету стављања у стање мира јереја Љ. К., пароха у К., и конзисторија ће се позвати, да у овој ствари по закону поступи односно реченог јереју личног помоћника пристави. — У ствари утока Љ. К. окр. протопрезвитера у С., против конз. одлуке, којом му је одузето повереништво при избору сист. парох. помоћника у С., изискаће се неки списи, а избор се обуставља, пошто је пријављен уток на кр. уг. министарство. — Одбијени су неки утоци против конз. одлука, које су донесене сумарним путем и против којих редовно нема правног лека.

Званична тајна
и данашњи саборски одбор.

У спору, који је услед познатог закључка мајског сабора о ексарендирању манастирских земаља, поникао између данашњег сабор. одбора и манаст. управа, доносио је сабор. одбор разна решења, која су се мање више косила са позитивним автономним наређењима, и носила на себи печат самовоље, који из силе и власти проистиче.

Свако тако самовољно решење саборског одбора, изазвало је отпор код манаст. управа, које су ради лакше и једнообразније одбране своје, на општем збору манаст. настојатеља у Крушедолу изабрали себи један сталан одбор, састојећи се из четири архимандрита, којима је неограничено поверена одбрана свих нападнутих манаст. интереса, како пред кр. уг. владом, тако и пред автономним органима.

Када је данашњи саборски одбор, прекорачивши свој делокруг, донео једну одлуку којом наређује истраге против свих манаст. управа, што му никако у делокруг није спадало, јер вршење дисципл. власти над управама спада у делокруг духовних, а не администр. власти, за какву се сабор. одбор сматрати има; — то су управе свих манастира, односно општи збор настојатеља, поднеле сабор. одбору једну образложену представку, у којој су се оградили против прекорачивања делокруга саборског одбора, и уједно су поднеле и свој призив против те одлуке високој кр. угар. влади, молећи, да се та незаконита одлука ван крепости стави*

Поднесци, који се појединим органима автономије подносе, сматрају се за званичне тајне, а код неких органа автономије, на пр. код конзисторије, чланови полажу чак и заклетву, да ће ту званичну тајну чувати, што се и иначе, код власти које стоје на висини свога позива, само по себи разуме. И данашњи саборски одбор, одштампао је међу осталима у 4 бр. „Митр. гласника“ од ове године начелну одлуку сабор. одбора од 18./30. марта 1888. бр С.О. 293. која поводом злоупотребе звап. тајне члана Паје Еремића, забрањује за будуће, да се такове злоупотребе чине, и да се званични поднесци, док исти под расправом стоје, у разним листовима на јавност износе. Одштампавањем те начелне одлуке старога саборског одбора, показао је данашњи саборски одбор, да и сам респектује ту начелну одлуку, из чега логично излази и претпоставка, да ће се и држати ње.

Но друго је начело, а друго потреба. Требало је повода да се одбор манаст. настојатеља нападне и жигоше, с тога је начелна одлука стављена под купус, а представка манаст. настојатеља у ствари одређених истрага угледа једног депог дана света у полузваничном органу данашњег сабор. одбора у „Застави“, а други дан изађе у њој уводни чланак, који је *од речи до речи прпис* мотивације оне одлуке, коју је саборски одбор на горњу представку манаст. настојатеља донео, и која је одлука свима управама достављена.

Та околност јасно показује, да је канцеларија саборског одбора и уредништва „Заставе“ под једним кровом, што не би смело бити, а још мање би смело бити, да се званични поднесци штампају и на јавност износе у *полузваничним* органима, и то политичким, кад се те почасти *ни званичан орган* сабор. одбора удостојио није.

Таква злоупотреба са званичним поднесцима нагонила је одбор манаст. настојатеља, да Његовој Светости, као председнику саборског одбора поднесе следећу молбу:

„Ваша Светост!

У 61. бр. „Заставе“ од о. г. непосредно после седнице сабор. одбора, штампана је дословце представка манаст. настојатеља, коју су они у своје време, у предмету манаст. прорачуна и одређених истрага поднели сабор. одбору, а у исти мах штампана је и мотивација дотичног референта на ту представку у форми уводног чланка.

Најсмерније потписани одбор манаст. настојатељâ, слободан је најучтивије упитати Вашу Светост, као председника всл. сабор. одбора: дали је та представка наша са знањем и дозволом високог председништва, или на темељу ког закључка в. сл. саборског одбора угледала света у органу једне политичке странке, коме није намењена била.

Ако та представка у „Застави“ није штампана са знањем и дозволом високог председништва, нити на темељу кога закључка в. сл. сабор. одбора, — то ми таково обнародовање једног званичног акта нашег, који ни у званичном об-

* Исти призив одбора, као и представка на сабор. одбор штампана је у 13. броју „Срп. Сиона“ од ове године, а услед исте је министар председник нападнуту одлуку сабор. одбора ван крепости ставио, што служи за то очити доказ, да иста одлука није на закону основана била. Примед. писца.

гану сабор. одбора није смео света угледати, морамо сматрати као повреду званичне дискреције, која се коси са начелном наредбом сабор. одбора од 18./30. марта 1888. бр. С.О. 293. коју је данашњи сабор. одбор у броју 4./1904. свог званичног органа, „Митропол. Гласника“ стр. 61. одштампао, чиме је јасно показао, да ту начелну наредбу и сам респектује и уважава.

Пошто :орехваљена начелна наредба сабор. одбора од г. 1888. до данас није стављена ван крепости, — то је учтиво потписани одбор слободан најсмерније умолити Вашу Светост, као председника в. сл. сабор. одбора, да сличне злоупотребе са званичним поднесцима нашим који се в. сл. сабор. одбору на решавање поднесе, у будуће предупредити, а горехваљеној наредби све дотле, док она у крепости стоји, пуну важност прибавити благоизволи“.

На поднесак овај, која је Његова Светост уступила сабор. одбору на званичење, донео је исти одбор ову одлуку, и упутио исту председнику одбора вапеч. г. Анатолију Јанковићу: „СО. 4099/852. ех 1904.

„Решавајући са извешћем Његове Светости преузв. г. Георгија патријарха српског од 1/14. маја 1904. бр. М. 222. овамо достављену молбу одбора манаст. настојатеља у предмету обнародовања овамо поднесене представке манаст. настојатеља у ствари манаст. прорачуна у листу „Застави“ — донео је овај саборски одбор у седници својој од долесзначеног дана и под горњим бројем ову одлуку:

„Уз повратак горње молбе одговорити одбору манастирских настојатеља, да у речи стојећа представка није званичним путем, ни са знањем саборског одбора угледала света у дотичном јавном листу.“

О том се ваша високопречасност уз повратак молбе знања ради извештава.

Из седнице срп. прав. нар. црквсабор. одбора држане у Карловцима 7./20. јуна 1904. г.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ако ова тврдња сабор. одбора стоји, да поменута представка није *ни званичним путем, ни са знањем сабор. одбора* угледала света у „Застави“; онда друго не може бити но, или да је злоупотребом кога чиновника издана, или уредништво „Заставе“ има приступа у канцеларије сабор. одбора, те је ту представку крадом отуђило, јер не можемо претпоставити толику несавесност ни о једном члану сабор. одбора, да је на пр. он издао представку, па да ипак дозволи, да сабор. одбор званично неистину каже у једној званичној одлуци, да он, т. ј. да чланови његови нису ништа о томе знали, како је „Застава“ до представке дошла. То би била несавесност, коју не можемо ни о једном Србину претпоставити, кога је поверење народа поставило тако високо, да буде члан највишег аутономног тела.

Али биће, да та одлука сабор. одбора није баш искрена, јер кад се сабор. одбор одриче „Заставе“, тиме tacite осуђује и сам, што је представка света угледала. Али не чини даље оно, што у сличним случајевима свака власт у интересу свога угледа, као и у интересу јавне сигурности чини. Не одређује извиђај у томе правцу, да се испостави, чијим је јавним посредством или каквим недозвољеним начином „Застава“ до те представке дошла, те да такову злоупотребу, нарочито, ако ју је који чиновник учинио, достојно казни.

Ми се чудимо капацитетима правничким као што су др. Бранко Илић, Миладиновић и Мушицки, који у Матици, у конзисторијама и на другим јавним пољима, најмање злоупотребе и неправилности оштро критикују и жигошу, а овде где је тако несавесна повреда званичне тајне очигледно доказана, коју повреду и сами признају, немају других речи, осим „не знамо“.

Ми се чудимо тој господи, која и у најпоштенијим смеровима виде непоштене задње мисли, и којој је господи вечито на језику звучна хвалисава фраза, како је њима и само њима стало до реда, закона и рада, и који се сьуда и на свима пољима намећу за неумитне строге критичаре, судије и морал-пропигре, да овде ћуте, и дозвољавају, *или* да највиши автономни орган очигледно не каже истину, *или* да остане неказњена, шта више и неиспитана једна злоупотреба, која се у целом образованом свету сматра за непоштену.

Српски народ има права тражити, да му бар највише власти остану чисте и неокаљане, и да им ни најмања сумња близу дођи не сме, и ми очекујемо и тражимо од саборског одбора, да ће у најкраћем року, у интересу своје репутације, испитати, *ко је, и каквим путем и начином учинио преступ, који руши и поништава углед његов.*

Ако је пак наша предпоставка основана, да

је упитну представку који члан саборског одбора издао, на шпак дозволио, да саборски одбор донесе једно неистинито решење; онда стојимо пред појавом, која нас баца у бригу, јер би то значило, да у највишем автономном телу седе и такови људи, којима су стид и савест непознати појмови.

Ми очекујемо од сабор. одбора, да ову ствар расчисти.

Годсон.

Допис.

= *Сомбор*, 8. Септембра. *(Коме ми доносимо законе?)* У најновије доба изашао је у „Застави" читав низ недостојних и заједљивих нападаја на заслужног окр. проту сомборског г. Љ. Купусаревића зато, што је овај устао против недозвољеног понашања челенке данас радикалске, а некад Лемајићеве, сомборског ђакона Павковића.

А ево шта је у ствари. Када су против неких решења мајског сабора Његова Светост и манастирски настојатељи поднели своје протесте на владу, позвала је радикална странка једним прогласом своје присташе на народни збор у Сомбор.

И ако је тај проглас кишно од увреда против црквеног поглавице и монашког свештенства, потписао га је и сомборски ђакон Павковић. Окр. прота Купусаревић, као непосредни старешина ђакона, поднео је на темељу дисципл. правила пријаву конзисторији против ђакона због таковог понашања. Међутим је расписан стечај на једну парохију сомборску, на коју би ђакон рад да буде изабран, те је радикалска конзисторија, поверивши обављање избора окр. проти Купусаревићу, пријаву његову одбила, јер по дисципл. правилима ђакон не би могао бити припуштен избору, да је, ма и најмању казну добио. Против те одлуке је прота апеловао на МЦСавет, који је ђакона избору припустио, из разлога, што је он стајао само под истрагом. Против тога је прота апеловао на министарство, а избор није обавио, чекајући одлуку министарства.

То је радикалну конзисторију толико разједило, да је на предлог једног члана решила, да против проте дисциплинарно поступи, а одузела му мандат да избор обави, и поверила тај посао проти Ћирићу. Против овога је опет други нерадикални члан, с позивом на 23. §. пословника по коме један турнус не може мењати мериторне одлуке другог турнуса, те да ни мандат за обављање избора неможе од надлежног проте одузети и другоме поверити, уложио свој сепарат вотум, услед чега је Његова Светост чин избора председијално обуставила док министар против призив не реши.

Коме дакле радикали доносе законе, кад их сами не врше и не респектују? Они сами су донели тај 23. §. пословника, али он важи само дотле, док њима иде у рачун, а кад не иде у рачун, онда се просто пређе преко њега. Они би у општте код сваког закона, код сваког параграфа требали да дометну клаузулу: „има се употребити по нашој страначкој потреби".

Овај сепарат вотум, као и председијално расположење Његове Светости, умирује нас међутим, да закон још није сасвим стављен ван крепости, и да има још људи, који ће се томе до краја одупрети, да се безаконје узакони.

Исправак.

У 19. бр. „Срп. Сиона" 1902. год. стр. 304. под насловом: „*Срби сликари*", написао је г. Л. Богдановић, да је: „Никодим игуман режевички" сликао једну икону. Изворе је црпио из „Старинара" год. 12. књ. 1.—4. стр. 84.

Мени тај „Старинар" није пред очи излазио, те ми није ни познато што у њему стоји о томе написато, али је у интересу истине, да се осврнемо на биљешку у цијењеном „С. Сиону".

Господин Л. Богдановић, приједни испитачач српских сликара, вели да је Никодим: „Као игуман манастира Режевића" живописао: „једну икону истога манастира већ 1423. год."

Подаци о манастиру Режевићу налазе се у „Шематизмима боко-которске дубровачке и спичанске јепархије" за 1874. и 1897. год. и „Магазину" 1863. и 1866. године, а исцрпну његову историју написао сам у „Босан. Вили" 1899. год. и на свега што је о њему написано дознајемо: да је основан 1714. г. па доследно томе, он није ни могао имати игумана: 1423. године!

У њиеку у коме је манастир основан, постојао је у истом манастиру игуман-архимандрит: Никодим Вуковић. Какав је он био, може се видјети из његовог животописа, ког сам написао и штампао у „Братству св. Саве" у Београду, књ. 9. и 10. Али ни он није био сликар ништа ни икад ништа живописао.

На икони о којој је ријеч — није јасна година, јер су је Турци с њежевина испробадали на Видов-

дан 1785. године, — те је искључена могућност за стално утврђење њеног постања.

Братство сусједног манастира: „Градишта“ некадањег метоха бивше гласовите ротачке лавре у Сничу, — даровало је пок. Никодиму Вуковићу, неке иконе за манастир Режевић, у Паштровићима. Њих је живописао: „Поп Страхиња ѿ места Бѣдимле“. И икона о којој је ријеч, слична је радовима пок. попа Страхиње, које је извео у паштровском манастиру Градишту, па ја мислим, а и старци су ми повједали, да је и икона о којој је ријеч поведена, од Градишчана Режевићу дарована. — Ја исту свету икону добро памтим, али на њој ја нијесам никад прочитао имена пок. Никодима.

Поп Будимљанин подписује се: Страхиња, а не Страхија.

Врједни, а већ на штету српске књиге упокојени Црногорчевић, звао се је: Младен, а не: Максим.

Г. Л. Богдановић, приватно се је похвалног посла, и право је да му позвани притечу у помоћ било похвалним било исправним, кад би потребни били. Тако би његово дјело било опсежније и исправније, а нама сима корисније. У ту сврху и овај Исправак.

У Рисну ман. Бањи, 20. Августа 1904.

Дионисије Миковић,
игуман.

ЛИСТАК.

Вести.

Његова Светост преузвишени г. патријарх *Георгије* отишла је 9. о. м. у Будапешту, а одатле у Осек, од куд се здраво и мирно повратила 13 у своју резиденцију.

Седнице автономних власти. За данас (15. о. м.) сазват је саборски одбор у редовно заседање.

Рушење владичанског двора. Вршачки „*Родољуб*“ доноси у своме 37. броју ову бележку: Оно, о чему се већ изодавна говорило, данас је свршен чин: епископски двор вршачки порушен је, њега више нема. Оно импозантно здање, које је у вршачких Србаља будило толике лепше успомене, које је било сведоком наше славе и некадањих лепих дана, не постоји више. И за дивно чудо, док смо у овим крајевима ми господарили, било нам је добро, а данас, кад нам је све готово поништено, није нам више сврх нашег господства! Је ли морало бити, и је ли ово баш наша најпречја црквена потреба, нећемо овде расправљати, јер је сада и онако безпредметно. Хоћели оправљени и модернизирани двор бити кадар будити у вршачких Срба исте успомене, као и двор Јована Ђорђевића, показаће будућност. Ми од наше стране имамо то искуство: „да што је ново, није увек добро.“

Освећење цркве. По овлашћењу високопреосвећеног г. епископа *Мирона*, освећено је новосазидану цркву у Крижевцима, протопрезвитер беловарски Јован Штековић, уз суделовање игумана и пароха загребачког Амвросија Павловића и осморице свештеника, а у присуству бројног народа.

„Слога“, богослов. књижевно друштво слушалаца карловачке богословије на својој седници одржаној 28. авг. (10. септ.) о. г. за 1904—5. шк. год. овако се конституисало: председник: *Огњан Мангуловић*, слушалац IV. године, потпредседник: *Стеван Каћански*, слуш. III. год., тајници: *Радивоје Кокић* и *Стеван Радујковић*, слушаоци III. године, благајник: *Милан Милованов*, слуш. II. год. и књижничар-читаоничар: *Моја Стојков*, слуш. II. године.

Протo! Како су четворица архимандрита поднели тужбу кр. котарском суду у Карловцима против 6 чланова саборског одбора, што су калуђере настојатеље манастирске у једној својој одлуци назвали „анархистима у нашој народно-црквеној автономији“; то је „Застава“ доносећи ту вест, ставила у изглед својим читаоцима „како ће ова расправа трајати бар 14 дана, ако само један члан саб. одбора поче износити грабеже, што се догађају по манастирима, а колико ли ће тек трајати ако сва шесторица отворе своје торбе? Но то је — рече — још ништа, јер како чујемо та шесторица имаће још 12 адвоката браниоца“.

Да је овакво писање „Заставино“ проста претња, којом је ишла да заплаши поменуте тужиоце; то је бар очевидно.

Није нама да дајемо науку надлежном суду, од чега ће се имати оптужени да бране, и гдје је место и какав пут да се неко оптужи за грабеж, и ми ни на шта нисмо тако љубопитни, као на то, да видимо на ročишту поменутих 12 браниоца, т. ј. колико ће међу њима бити, који нису имали посла пре 2—3 година са истражним судцем банског стола Стојановићем и познатим последицама. Гедеон.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У Тењи је умро 2. о. м. у 59. години *Милан Папрић*, парох тењски.

У Путинцима је умро у 41. години *Никола Кобарић*, парох путиначки.

Вечан спомен умрлој браћи!

Послате књиге на приказ:

Из српске прошлости, I. II. М. Крајиновић. Госпић 16° 56.

О вероисповедним школама, Јован З. Медурић учитељ. Прештампано из „Школског Одјека". Нови Сад, 16° 47.

Тридесетогодишње угодне и неугодне Успомене. (1854—1884.) Прибележио Лука Јоцић Нови Сад, 8° 140.

Теорија правилног нотног певања. Написао Исидор Бајић. Нови Сад 4° 75. Цена 1 К 50 пот. или 2 динара.

Извештај о стању српских нар. црквених фондова и завода за 1903. годину, стојећих под управом сабореског одбора. Карловци, 4° 70.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

како да у св. цркви на богослужењима суделују.

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

Нова књига:

ИЗВОД

ИЗ

СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ

ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД

САСТАВИО

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

изашла је из штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба да се приреди ново издање што је и учињено. Г. автор није жалио труда, да ову књигу допуни и на ново преради, а српска манастирска штампарија нада.

Књижевне вести.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ

СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА

ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота ЈОВАН БОРОТА

[На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903. г. за уџбеник у српским основним школама.]

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потопу. — VII О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израиљци у Египту. — IX. Израиљци излазе из Египта. — X. Израиљци у пустињи. — XI. Израиљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечино. — II. Рођење Спаситељево. — III. Мудраци са истока. — IV. Бежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање Спаситељево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спаситељевих противника. — X. Свечани улазак Спаситељев у Јерусалим. — XI Тајна вечера. — XII. Суђење Спаситељу. — XIII. Смрт и погреб Спаситељев. — XIV. Васкресење Спаситељево. — XV. Вазнесење Спаситељево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спаситељева. — XIX. Наука Спаситељева. — Завршни преглед.

Цена је књизи 30 филира.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

ОПОМЕНА. Умољавамо и опомињемо све дужнике, који дугују за претплату и огласе овој администрацији, да што пре изволу своје дуговање подмирити.

Администрација „Срп. Сиона"

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. К. 761, 731, 782 ex 1904./зап. 534, 555, 566 2—2. 57

СТЕЧАЈ.

Исписује се на парохије у *Вршљанцима* III. разреда, у *Малој Трешњевици и Болчу* VI. разреда, а роком до укључиво 20. Септембра (3. Октобра) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у у Пакрацу 24. Августа (6. Септембра) 1904. г. држане.

Предсједништво.

Ad бр. К. 819/718. ex 1904. 2—3. 54

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Нестора Савића из Голубинаца, — овим се позива његова нестала супруга Бојана рођ. Докић, да има у року од шест месеци од дана првог уврштења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстати, или место свога садашњег боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, у Карловцима 10. (23.) августа 1904.

Предсједништво.

К. 462. из 1904. 3—3, 50

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на место протопрезвитерског помоћника у Вел. Бечкереку са годишњом плаћом од 1000 К. и 300 К. у име накнаде за половину сесије.

Компетенти ваља да поднесу инструисане молбенице своје, прописаним путем до 3. (16.) октобра о. г. овој конзисторији.

Епарх. конзисторија у Темишвару 8. (21.) августа 1904.

Предсједништво

Бр. 337/904. СТЕЧАЈ. 60. 1—1.

Ради попуњења једнога упражњеног професорскога места на овдашњој *срп. прав. вел. гимназији* расписује се овим стечај за професора *латинског језика и историје.*

Првобитна плата редовног професора је 2400 к, станарина 560 к, петогодишња повишица од 200 к. са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 к без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне документе потписаној управи гимназијској до 15. октобра 1904. п. н. к.

У Новом Саду 12. септембра 1904.

Управа срп. правосл. вел. гимназије.

Бр. Е. К. 364. ex 1903. 1—3 61

ЕДИКАТ.

Стављајући до знања Емилији Мркаљ из Сјеничака, сада непознатога боравишта, да је против ње покренуо брачну парницу муж њезин Петар, позива се овим ова (Емилија), да се у року од 90 дана, по првом уврштењу овога едикта у „Срп. Сион", пријави овој власти, било лично или писмено, јер ће се иначе покренута парница и без ње окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 12./25. августа 1904.

Михаил
Епископ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 1 2 62

Управа манастира Гргетега издаваће дана 14./27. Октобра о. г. на јавној дражби „Пашњак" а по том одмах и „Риболов" налазећи се у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак — на три године под закуп.

Дражба ће се обавити горе реченог дана у 11 сати пре подне у манастиру Гргетегу.

Сваки који дражби приступити жели, имаће 10% вадиума положити а сви други услови могу се сваки дан у манастирској писарни видити.

Управа манастира Гргетега.

Ад бр. К. 788/719. ех 1904. 2—3, 53

ЕДИКТ.

Услед брачноразводне молбе Петра Ђорђевића из Черевића сад у Новом Саду, овим се позива његова нестала супруга Анка рођ. Савић, да има у року од шест месеци од дана првог увртења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстати, или место садашњег свог боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена брачноразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, у Карловцима 10. (23.) августа 1904. г.

Председништво.

Број 732. ех 1904./К. вап. 535. 2—2, 58

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто пароха у граду *Крижевцима* са платом од годишњих 1200 круна, 400 К сесионалне накнаде и стана у нарави или накнада за исти. Рок је укључиво 20. Септембра (3. Октобера) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до горњега рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу 24. Августа (6. Септембра) 1904. г. држане.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђени зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованог гвожђа. —

24—18 ех 1904. **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 563. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 19

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у четвртак 30. септембра 1904.

Симеон Христиан.

Приопштио

Д. Р.

О Симеону Христиану, пробисвету, који је за време патријарховања Арсенија Јовановића Шакабенте, правио грдне сметње и патријарху Арсенију, а и немир у цркви и народу, ну, кога је за то наш лаковерни народ што-но реч на рукама носио, и мољакао да му се даде епархија; има доста говора у књизи: „*О Арсенију IV. Јовановићу Шакабенти*“ од професора Милутина Јакшића.

Како ми имамо неколико докумената, који допуњују причање Јакшићево; то ћемо их за допуну карактеристике Христианове овде навести.

I.

Свјатитељу Милостиви!

Прикључившејсја достовјерној чрез свјашченика Стојана, походјашчаго в предјели преосвјашченства оказни, отложа всје церемониалние комплименти на страну, приемљу дерзновение отзватисја точију со искреним срдца привјестием сего свјетлаго торжества воскресенија Христова: желајушч да всемогушчаја благост вас и врученое вам стадо, ненавјетно во много љет благополучно содержит на славу своју божественују појушчих Христос воскресе.

Жаљају срдечно што посланое ко мње коекакие ствари, от Вјени и от Кијева јешче не пришли; из них же би могл уповају во угодност вашему Пр. чем либо послужити, вздјешнеј же пустини в њезке аз обитају ничево неимјеесја развје јединаго срдца моего непрестаного ко Богу мољашчесја о вашему здравии и спасении. И притом памјатују вашего Пр. ко мње благосклоност, пишусја нижајшему слугоју

Симеон Христиан през. К. и пр. с. Божија (председник конзисторије и проповедник слова Божија).

Љепавин апрела 2. 1742.

P. S.

Повједомост из Вјени, новоизбраној цесар проси у Јеја кр. вел. мира и 2 милиона флоринтов, от своеј же страни признанает Јосифа родившагосја прошедшаго года Ерц Ерцога аустрискаго кралем всеја Германии, јегда он приспје в возраст семи љет. Англиа пак и Голандиа

чрез приљежное настојаніе росиское входјат во тверда соју (алианс) на помошч нашеј краљеве, Прејси сад имут сујуз мјежду собоју против краљеви нашеј. Енерал Шмјетау у Прејса командајушчим фелтмаршалом и ајело разорјае и пленити поданих Еја кр. величества, обаче от венгерцов натраг уступил. Напротив сего Кефенгилер с Хорватами и Сербами преславно Бавара побјеждает и французов аки скотин прогањајут. Боже умилостивисја над проливаніем крови Христианскоj молитвами свјатитеља твоего Алексија. Амин.

(Из овог се види, да је ово писмо писато Алексију Андрејевићу, тадашњем епископу костајничком.)

II.

Честњејши Протопоп и Намјестник Нам љубезни!

Многочастно и многообразно между народ и клер от человјека, ни от клера ни народа нашего, но невјеми, Бог вјест откуда и каковаго пришелца и возмутитеља всего обшчества и прав јего, разсјејанаја писменаја Симеона Христине, против свјатија церкве нашеја, нас Архиереев, и от древле хранимого обичаја всемилостивјејшими привилегиами соутвержденаго, опороченија, хули, порицанија, безчестија, злоплетенија, подговори, прелестнија информи, злохудожнаја инструмента собственоручно от имена своего, и прочих неповинихже, или лестију јего возколебавшихсја разсланаја, оригиналноже руком нашим доданаја, множества и к тому скаредних в них написаних, и доложивих безмјестни ради всјакому особливо на писмје немогше досље (јакоже ни нињe) сообшчити, уповахом всја таковаја и описатисја по достојанију немогушча соборному Архиерејскому сосједанију, о предназначеном јешче сего љета протекшем терминје праздника Вознесенија Христова, за видјение и врачество предложити. Елма убо против надежди нашеја на немалују нашего духовенства и народнега обшчества тшчету, вси Г. Г. Архиереи, или невосхотјеша, или њекоими велико-важнимн нам невједомими, но весма подворними припјатии удержашасја собратисја здје при нам, съедователње јакоже и обшчих потребах полезнаја усовјетовати и повређенаја увраченати. Тако и поминаемих Кристинових безмјестних поступках ничтоже предвзјати возмогохом, он же не престаја по всја часи злоходужним језиком своим различнаја плетенија састављает, перо паче перваго острит, и в толикое дерзновеніе приде, јако не усрамилсја (да не помјанем о партикуларних) церков свјатују, поглавара церковнаго, Архиереи Божија, и все обшчество возмутити, и љепими терминн описати, јакоже здје во пригнутом кратчајше сложеном екстрактје видјети остављаем, јешче же и у власти мирска и тоја иновјернија, зашчишчение сверху нас и Архиереев, аки гонителеј а не пастиреј стада Христова, прости народ наустил просити. Болшилис же мјерами и вашему Благоговјенству јавно јест, како он Принца себе от књажескија фамилији Баратинскија бити сказует, своеручнимиже писании себе от благочестивјејшаго Государства Росијскаго в великоважних к државном австрискому двору комисиах полномошчна исповједует. Не менше же различними Прелатства, Президентства и Генерал-Проповједника слова Божија титлоју краситсја, крестом на персех носимаго (по сказании јего јему от московских краев посланаго) Архијереју себе подобна јављајја; многајаже и премногаја ово за пространство безмјестни јего, оноже за гњусност пред честними ушеси молчанием за времја покриваемо. Времјаже здје припоманути, како нам једин от високославнаго хофкригерата нарочно и особливо ради онакових, иже свјашченаго чина сушчи, без достојернаго свидјетелства, качества, места и дјела своего между нас и народ наш приходјат, јеже бодри позор имјети над таковими, негли шпиони коих непријателеј државнаго сего двора в овчих кожах сут, рескрипт послан; в приполненије убо того и опоминаемом Кристиње, иже духовним характиром себе почтенан исповједует, а за комисијами предјављеними от онаго к сему двору в сих краех бавитсја, ктому

на церков нашу и Архиереин народ наушчает, сам противнаја, хулнаја, клеветнаја, воспьетает и подмешчет сумьеваемаја, и того ради честности вашеј, јако и всјем Г. Г. Архиереем, напоминаем: јего Кристина у персони и с ним устменаго и писменаго обходителства и конверсации, или во епархии тој храненија и придержанија огрјебатисја, или каковоүју јакоже он президентом конзисториалним и проповједником слова Божија пишетсја титулу дајати, но ниже кому от подручнаго вам свјашченства и мирских људеј допустити чрез јего писмено, или устмено чтолибо дјелати или каковија састављати совјети, добрје и о описаних разумјевше каковаго он духа, праваже и состојанија человјек јест, јеже все за особливују вједомости восписати хотјехом, и остаем Честности Вашеја

Благожелателни

М. П. Арсеније четверти с. р.

У Карловци 18. Јула 1745.

Ком је проти ово писмо писао патријарх Арсеније, не знамо, ал биће да су све проте овакво писмо добили.

Како смо ми ово писмо уступили на увид нашем пријатељу г. професору Милутину Јакшићу, употребио га је он у изводу у својој поменутој књизи.

III.

Високодостојни
особливо драги Г. Патријарх.

Ви молили били јесте, да би Симеон Христиан ради своеја на останак покојнаго Епископа Димитријевића имјенија претензији дотоље претрпелсја, докље Г. Патријарх в Карловце повратитсја. Обаче понеже он Симеон Христиан не токмо намирение себе жестоко тражит, но и ради безчастних речи Г. Патријархом в писмје јего употребленихь, тужитсја, и того ради в једном нам предатом собственом меморијалу иже Г. Патријарху извјестија ради по обичају уже послат бист, за достојнују сатисфацију молил.

Сего ради Г. Патријарх что главнија ствари, т. ј. намјеренија и наплатенија тужитеља касаетсја, таковое, во времени 14 днеј како сие примете, исполнити, или имјеемија правилнија изговори прислати, против томуже на тужбу Христианову ради безчешченија јего творимују, отговор дати имјеет.

Јосиф граф от Харах с. р.

На повеление Их Имп. кр. великаго воинственаго совјета в Виење 12. Ноемврија 1745.

Габриел от Сепенберг с. р.

IV.

Преосвјашченејшни Господине Свјатитељу милостиви!

Аше и жал мье било всегда что ви мене своего вјернаго, добросердечнаго и искренаго слугу, и почитатеља забили јесте, обаче јегда на памјат восходила мье историја евангелскаја, јако и апостоли страха ради јудејска, двери затворени имјаху. убо њест чудесе и воли преемником апостолским, страха ради, аше и минмаго (обаче бившаго) двери љубве от добросрдачнаго вашего затворени имјети.

Но понеже изомроша ишчушчи душу отрочате, убо востав поими древнују милост своју ко мье, и воспомјани мја отрока своего, не ишчу бо воли мојеја, но желају служити воље отца моего иже во Костајници свјатителствует.

Милости преосвјашчених: бачкаго и темишварскаго[1] хваљусја, присно бо содержаша мја в љуби своеј и писанијами поздрављахомсја, ибо мье ничто нуждно развје љубов јако једиповјерних мье, и благословение јако Архиереов божних, в прочем извјестно вашему свјатителству что ја хљеб имјеја, не токмо мене ради, но и удјељати могу, да ктомуже и ц. к. величество тисешч и двем стами флоринтов (1200 фор.) вгод вјечнаго мье пенсиона определили, то и кол паче безпечален президент хлеба ради, не прискорбен јако неимјеем послужити кому, а силен си по благодати божиеј.

Потрудисја владико свјати у преосвјашченика сенскаго и карлштатскаго[2] изходатјствовати мье мир от сердца чи-

[1] Висариона Павловића и Георгија Поповића. Уред.

[2] Павла Ненадовића. Уред.

ста, дондеже жив јесм, и ја хочу јему бити и јесм искрен.

Вјечнаја памјат и со свјатими упокоение Рафаилу кијевскому и Арсенију[1] сербском.

А ја вашему преосвјашченству пребивајa нижајши слуга и богомолец

Симеон
дрјахли старец

Вјена Јануарија 16. 1748.

Ово је значајно писмо писао Христиан владици костајничком Алексију Андрејевићу, а писао га је на скоро по смрти патријарха Арсенија, који је умро 7. Јануара 1748. у Бечу.

Исто писмо најбоље показује, ко је био Христиан т. ј. да је био аустријски човек, чија је задаћа била да прави немир између јерархије и народа, због чега је и уживао грдну пенанију за оно време од 1200 фор. годишње.

И као што наши стари не беху у стању да провиде Христиана, него се повађаху за његовим слаткоречивим речима; тако је на жалост и после Христиана било много подобне браће њему, а има их и данас — не само у мантији, него и у капутима —, који врше Христианов посао, а које на жалост ни данашње поколење не може и не ће по заслузи да оцени, него се за њима поводи.

Како је по одласку патријарха Арсенија IV. из Пећи, у Пећи наступило којешта, те на пећски престо долазили људи и неспремни и неродољуби; није чудо, што је Христиан, поред својих нованца и годишње пензије од 1200 фор. у стању био наговорити слабог патријарха Атанасију, да му изда следећу грамату, коју је по свој прилици сам Христиан саставио.

V.

Високородни и високодостојни Г. духовнаго Сербских и Хорватских (!) Народов православнаго клера президент Первосједател и повсемествени проповједник слова божија, отец Симеон Христиан.

Понеже извјестно нам православному сербских, болгарских и всјего Илирика, Архиепископу и патријарху учинилосја, јако високодостоинство твое в' двадесјатљетием труде проповједију слова божија ревностно по благочестију свјатие соборнија и апостолскија церкви восточнаго исповједанија труждаешисја и многим благодјејствуеши.

Того ради изволисја духу свјатому и Нам, со всјеју церковију сербско-болгаро-Илирическоју чрез сију Грамату с тим вишенаписаним достоинством, то јест первосједателем в духовном конзисториуму: и повсемественим проповједником слова божија поздравити и благословити да и в' напредок в лучшее о Христје спасителје нашем в пользу церкви јего проспјеваеши, и такожде во знамение сего вишеписанаго дарствуетсја достоинству твоему и ношение крст свјати от Нашего смиренија и свјашченаго сабора нам предлежашчаго.

Смиренај Арх. Пекскиј и всјех Сербов и болгаров, поморија, далмации, босни и цјелога Илирика патријарх
Божиеју милостију православнај
Атанасиј втори

Дато в резиденции Нашеј Пекској 1751 месеца Маја 6.

Од куд је и како је пробисвет Симеон Христиан дошао до титуле: „председника конзисторије темишварске" односно „свију конзистерија"; то се не зна.

Како су се потијски крајишници и прваци сегединскиј жестоко заузимали за Симеона Христиана, да се он постави за епископа темишварског; може се видети из њихове преставке упућене на патријарха Арсенија IV., која је штампана у „*Споменицима из Будимског и Пештанског архива*" III. под бр. 124.

Шта је радио и где се бавио Симеон Христиан за време митрополисања Павла Ненадовића, не зна се. Зна се само да је умро 3. фебруара 1765. у Будиму, и сахрањен у будимској цркви, и да му благодарни Будимци из поштовања уздаше мраморну плочу, на којој пише: (Велик грб с круном на среди, у штиту једноглави орао, а на грудима му крст).

здѣ почивлетъ
сѷи тѣон о россіа мѫжъ великіи

[1] патријарху Јовановићу Шакабенти. Уред.

ѳгожѣ
ти ксѣкѣ произвела ѳси аѳстріа питала
а венгерскам земам в недрахъ своихъ воспріемла
високородный гдинѣ
Сѣмиѡнъ Хѣтіанъ Скрабинъ
дѣкныхъ конзісторіалныхъ президентъ
и генералныи слока божіи проповѣдника
мѣж егда живаше
родом високіи дѣламъ славныи
а добродѣтелмы всѣмъ похвалныи
и тѣхъ ради
премногымъ височаишымъ лицамъ зѣло
пріатныи долгъ свои натѣри ѿдалъ
в Бѣдимѣ мца фѣв. 3-гѡ дна лѣта гдна 1765-гѡ
егда славно поживъ 70 лѣтъ
граждане бѣдимскіи серви
вѣчнои таковагѡ мѣж памати
знамение сіе поставиша.

Непаметан посао.

Др. В. С.

(Свршетак)

III.

Ко прочита прва три она чланка у „Застави", тај мора признати да у њима не може ухватити никако правога краја. А друкчије то и не може бити, кад сам њихов г. писац каже, да *ништа позитивно не зна*, него да је само нешто чуо, и да по томе он пише и изводи. Али он није ништа ни чуо, него је он то све *измислио из своје главе*, јер у сва три она чланка, од прве до последње речи, *нема ни трага истине*. А то је он измислио само ради тога, да би му послужило основом за последња своја три чланка.

Није истина, него је пука измишљотина, да се тек 1902. године почело радити о томе, да буде у аустро-угарској монархији опћи епископски синод, састављен од свију епископа монархије, и да је мисао о томе синоду покренута од бечке владе ради политичке сврхе, да би се то јест у тај синод увукли епископи Босне и Херцеговине и тиме оцепили од цариградске патријаршије и прикључили православној јерархији у Аустро-Угарској. Него истина је ово: Кад се шездесетих година прошлога века истакла од сибињских Румуна тежња да се одвоје од карловачке српске митрополије, у исто се време јавила мисао о опћем синоду свих православних епископа монархије, како би се, при административној подели епархија, уздржало ипак пређашње јединство у верским и духовним стварима. О овоме питању бавио се карловачки синод 1864. године, и оно је једногласно од свију тадашњих епископа у монархији усвојено било, те поднесена односна синодска представка царскоме двору. Двор је ту синодску представку уважио. Ако се није дошло до отварања оног опћег еписк. синода одмах после установљења сибињске митрополије, криви су епископи те митрополије, и посебно сибињски митрополит, који није хтео да седи у том синоду под председништвом карловачког митрополита-патријарха, коме је по праву анцијанитета то право припадало.

Кад се затим имала установити буковинско-далматинска митрополија, епископи те нове митрополије, осећајући се усамљени у цислитанском делу монархије без сваке везе са осталим православним епископима у монархији, и да би обзиром на мали њихов број сачували цркву своју од сваке опасности, којој би се она могла изложити у туђинском иноверском мору, — ти буковинско-далматински епископи обратили се царском двору молбом, да би се остварила постојећа већ царска одлука о оном опћем еписк. синоду монархије. Молба је ова уважена била, и исти епископи упућени су били да предузму нужно, како би се она могла и остварити.

У јуну 1875. године састао се буковинско-далматински синод, на коме су били: буковински митрополит Бендела, задарски епископ Кнежевић, котарски епископ Петрановић, и као консултори, черновицки конзист. архимандрит Андријевић и професор задарске богословије Борота. На томе синоду закључено је било обратити се карловачком митрополиту-патријарху и сибињском митрополиту, да би поспешено било решење питања о оном опћем синоду монархије, за који је већ постајала царска привола. Али због противности од стране сибињског митрополита, мотивиране истим

пређашњим разлогом, остало је питање као што је дотле било нерешеним. Узнемирени ради своје усамљености, буковинско-далматински епископи нису престајали и даље о овој ствари радити, — те су се о њој бавили на синодским својим заседањима 1877., 1884., 1890., 1896. и на послетку 1903. године, а увек живо и једнодушно.

И то је ето права истинита историја о оном опћем еписк. синоду од доба, кад је покренуго питање о том синоду, дакле од 1864. па до 1903. године. Ове последње године радио је буковинско-далматински синод у истом правцу и по истим побудима као и пре. Само што је јаче наглашена потреба опћега синода, и што су истакнути били предмети, за које је синод мислио да би морали састављати делокруг тог опћега синода. Ово мишљење о том синодском духу госп. писац „Заставиних“ чланака интерпретовао је у смислу, да је буковинско-далматински синод „израдио *уређење* оног опћег еписк. синода“, и спремио штатут тог синода, који би штатут морале усвојити све три митрополије у монархији, а само се по себи већ разуме на првоме месту добро-босанска митрополија. А тако је морао г. писац да то интерпретује, јер друкчије не би могао био да чини све оне дедукције своје у смислу задатка његових чланака...

Питање о оном опћем еписк. синоду и данас је још нерешено. А какви су изгледи, касно ће се оно и решити, и то увек ради оног истог старога разлога, што се не може доћи до споразума између постојећа три митрополита о томе, ко да буде правни председник тога синода. Жалосна је ово појава, кад се узме у обзир велики значај истога синода за интересе православне вере и цркве у монархији, и да при данашњем разједињењу између постојећих митрополија, и вера и црква православна изложене су опасности, колико од стране иновераца, толико и још више обзиром на протуверску и протуцрквену струју, која је завладала особито у кругу српских радикала.

И сада кад се зна права историја питања о опћем еписк. синоду у монархији, питам ја: шта да улази у овај посао босанско-херцеговачка црква, и уопће, како зна и може у тај посао да улази? Ако је госп. писац оних чланака хтио чак да увуче у то и ону цркву, тада он је морао навести за то *ма и најмањи доказни факат* и бар нешто стварнога споменути, што би могло доказати његову потврду. Јер говорити, да се „крије нешто у тајности о босанско-херцеговачкој цркви и да јој се спрема некаква пропаст“, и то баш у оно време и оних дана, кад се ради о самосталном њеном уређењу и о утврђењу њених односа у сталној форми наспрам цариградске патријаршије, — значи хтети очито заваравати свет и бунити народну свест српску без сваке нужде, него ваљда само ради радикалске рекламе.

IV.

Али што је најважније у свом овом питању, које је „Застава“ хтела да покрене, да тај опћи еписк. синод монархије не стоји у никаквој вези са оним што су далматински епископи, или да кажемо, повољавајући „Застави“, што је покренуо задарски епископ госп. Милаш у почетку ове године. Ови епископи хтели су *и хоће* да добије стварни значај онај однос њихових епархија према карловачком митрополиту-патријарху и његовом синоду, који је пре постојао, који је на закону основан и који је до сада запуштен био. Ово је чисто њихова ствар, која нема непосредна посла ни са буковинско-далматинским синодом, као што је то чисто и јасно казано и расветљено у односном саопштењу званичнога органа далматинске епархије прошлога маја месеца.

Из разних званичних саопштења од стране надлежних *црквених* власти у другој половини прошле и у почетку ове године, задарски и котарски епископи добили су осведочење, да од оног опћег еписк. синода у монархији ништа бити неће, или бар да је остварење његово бачено у недоглед. Међутим, ако је за икога од интереса превеликога био онај опћи еписк. синод, то је на првом месту био за православну далматинску цркву, која је усамљена и лишена сваке духовне помоћи од стране осталог православног епи-

скопата у монархији, и изложена непрекидним иноверским нападајима. И ово је за њу тим осетљивије, што је митрополија хиљадама километара удаљена, и што по самом основном устројству буковинско-далматинске митрополије постоји тек само спољашња веза између далматинске и буковинске цркве. Ова чињеница, која тера далматинску цркву од дана, кад је придружена била Буковини, и која је одмах прве године после тога придружења покренули тадашња два далматинска епископа: Кнежевића и Петрановића, да енергично раде на остварењу оног еписк. синода, развијајући затим тај рад готово на сваком синодском заседању, — та чињеница покренула је данашња два далматинска епископа: Петрановића и Милаша, да потраже начина, како би другим путем помогли усамљености својој и своје цркве, кад то не могу да постигну оним еписк. синодом монархије. Пут тај они нађоше у основном писму установљена *котарске* епархије, изданом 23. јула 1874. године. У томе основном писму пише: „Он (*епископ бококоторски*) и његови наследници признаваће черновичког митрополита за њиховог непосредног црквеног поглавицу, *а у догматичким и чисто духовним стварима признаваће српског карловачког патријарха са његовим синодом за највишу црквену власт независне грчко-источне цркве у нашој држави.*“ Ово последње изреком је споменуто и у царском листу од 29. децембра 1828., кад је први српски епископ (Рајачић) постављен био у Далмацији.

Безброј је питања верског и духовног карактера, која се сваки час истичу у далматинској цркви, а која нису у стању дотични епископи сами да реше, јер је ван њихове уске епархијске надлежности. Доста би било споменути питање о сукобима са иноверском пропагандом на Приморју (најновији: Рицмање), или оно о оном катихизису за народне школе, о јединству обреда, или о манастирима, или о пасторирању православних војника, која питања заједно са мноштвом других сличних одавна су на дневном реду у далматинској цркви, па да се види колико је оправдано настајање далматинских епископа, да нађу себи и својој цркви помоћи у карловачком синоду, кад их већ на то упућују основна писма установљења њихових епархија, и кад по устројству буковинско-далматинске митрополије они не могу наћи те помоћи у Буковини. Ово је све императивно захтевање од далметинских епископа да успоставе везу у верским и духовним пословима са карловачким патријарашким синодом, те да у њему и кроз њега нађу лека анормалном данашњем јерархијском стању далматинске цркве. Ради тога, а на темељу поменутих основних писама о установљењу задарске и которске епархије, они се и обратише 1. априла ове 1904. године черновачком митрополиту да се изјасни о односним одредбама оних писама. Шта је следило услед овог корака од стране далматинских епископа, знаће се на скоро.

Ово, што је сада наведено стоји у тесној веза са оним, што је еп. Милаш изрекао 12. априла о. г. на патријарховој трпези у Ср. Карловцима. А ова је *све* и *једино* што је у истини било од свега онога, што се у јавној штампи после на то наднадовезало. Ако је „Застава“ из овог простог и врло једноставног факта извела, да се српској цркви спремају „крупне промене“, и ако је после госп. писац оних „Заставиних“ чланака у прва своја три чланка надовезао на тај факат све оне разне работе о оном еписк. синоду и о босанско-херцеговачкој цркви, то је све учињено било само ради тога, да би онај г. писац у следећа три своја чланка могао згодније ударати на име и на част еп. Милаша. Та Милаш је *српски* владика, па како да радикална и слична јој српска штампа српском владици не убије име и част!

Прелазим сада на те чланке.

V.

Госп. писац „Заставиних“ чланака удара на књижевни рад еп. Милаша, а успут и на част епископову, како би се приказао свету прво и прво, да ништа не зна у науци и друго, да није чак ни частан човек. Да докаже ово, изнео је на првом месту једну броширу, коју је пре 20 година написао

и паштампао добро позната, данас већ покојна личност под псевдонимом „босански попо", а поводом једне брошире тадашњега професора Милаша под насловом „Каноничко начело правосл. цркве при разређивању црквених области"; изнео је затим друго српско издање „Црквено право" еп. Милаша.

Шта је имао да каже in meritum поводом оне брошире „бос. попе" проф. Милаш, то је он казао у једној брошири 1886. године под насловом „К питању о јерархијском положају сарајевске митрополије". А на лачне нападаје „бос. попе", проф. Милаш није се хтео осврнути с разлога, што би и он морао био дирнути у лични карактер писца брошире, којега је добро, и врло добро познавао...

Зашто је г. писац потегао сада после 20 година ону броширу у своје чланке, кад каже, да је „Милаш већ тада био пресуђен и осуђен", и кад му је позната била она брошира Милашева од пре 18 година о истом предмету, а о којој је он нашао за добро да у својим чланцима прећути, ја не могу протумачити друкчије него тиме, што је просто хтео да грди еп. Милаша и да подсети свет на оно што се некада о њему писало, те да га прикаже, како он данас *није достојан епископства*. Али ради овога ја ценим, да му је згодније било изнети пред свет оно, што је „Српски Сион" 1891. паштампао био о еп. Милашу поводом познате његове пастирске посланице „о православној вери". То је свежије, и тиче се доба, кад је већ г. Милаш био владика, дочим оно прво из доба је његовог професорствовања...

За госп. писца преосв. епископ Милаш, кад год што напише, и кад што ради, све то бива само „по наредби из Беча," и у свему томе „свагда треба назирати бечку руку," пошто „сав рад и наука Милашева удешена је да послужи бечким захтевима." Ово је mutatis mutandis оно исто, што је пре 20 година казао био и „босански попо." Него ја молим лепо г. писца, да јавно и отворено наведе *и један сами факат*, који би могао доказати његову тврдњу, — и ја ћу, који данас много штујем еп. Милаша, бити први, који ћу се каменом на њега бацити. Јер речи су речи, па ма како оне биле аподиктично избациване, а факти су опет факти. Фактима се доказује речи, а не обратно. Него ако г. писац хоће баш да непоречно тврди, да све што еп. Милаш ради и пише, да је све то наручено из Беча, тада ја га молим да ми каже: да ли је из Беча наручена књига проф Милаша „Римска пропаганда"? Да ли је из Беча наручена лањска епископова брошура о Рипмању или она друга поводом Ерхардових назора о мисији Аустрије на Балкану? Је ли из Беча наручена епископова књига „Православна Далмација"? Да ли су из Беча наручене епископове познате пастирске посланице о вери и цркви православној? Да ли се по наруџбини из Беча штампају у званичном органу далмат. епархије они чланци о митрополиту Стратимировићу и о унијаћењу у Далмацији за време аустријског намесника Лилијенберга? Када се хоће да разгледа и просуђује нечији јавни рад, тада мислим да би се требало осврнути на све, што се односи к томе раду, јер иначе постаје и одвише прозрачна тежња дотичног критичара.

„Беч се служи радом и науком Милашевом поглавито ради Босне и Херцеговине, како би цркву тих земаља подјармио себи," каже госп. писац „Заставних" чланка, и то он хоће да докаже некаквим великим пријатељством г. епископа са пок. министром Калајем. Ово је међутим толико неоснована тврдња и тако бесмислена, да еп. Милаш не сматра вредним на то се ни осврнути. А ја могу отворено и јавно рећи и г. писцу и свему свету, да еп. Милаш није Калаја лично ни познавао, нити је икада с њим ни непосредно ни посредно долазио у додир у питању босанско-херцегозачке цркве, и у стању сам позвати на кога било на свету, да докаже противно. Ово је г. писац сада устврдио на основу оне неистине о томе, коју је изнео пре 20 година онај „босански попо," а коју је неистину још тада проф. Милаш доказао. Зашто није г. писац навео ма и један *свој* доказ о томе? А одмах ћемо видети колико му вреди што се позвао за своју тврдњу на друго издање епископове књиге „Црквено право."

Он је онако попреко избацио, да је то друго издање наручено из Беча, да је дотерано по напутку из Беча, и да је из Беча чак субвенционисано, и то опет ради оне блажене Босне и Херцеговине, да би се у црквеном односу спојила са православном аустро-угарском јерархијом. Па чиме то г. писац доказује? Тиме, што је г. епископ допунио у књизи §. који говори о односима између световњака и клира. 2) што је изоставио из првог издања навод, да карловачки митрополит није наследник српског пећског патријарха, 3) што је ово издање штампано у Мостару, 4) што су џаци ређевске богословије по наредби босанске владе примали ради учења табаке тог издања још пре него што ће књига бити доштампана. Разлози су ово с једне стране фриволни, а с друге но мало и полицајски. Ја сам госп. епископу помагао у спремању рукописа за то друго издање, и могу госп. писцу сву ову ствар разјаснити.

Односни §. првог издања о односима између клира и световњака, прештампан је од речи до речи у другом издању (§. 53). Додано је томе у овом другом издању православно догматичко учење о истом питању, чега је у првом недостајало, а на што је преосв. писац авторитетним једним руским рецензентом упозорен био. Подробно пак учење преосв. писца о овоме питању изложено је у његовим тумачењима канона (4. првог вас. сабора, 26. четвртог вас. сабора, 11. седмог васел. сабора, 13. лаод. сабора, 7. Теофила алекс. и др.), која су наштампана у Новом Саду још пре 8 година, те г. писац није требао чекати да баш сада се сети тога великога греха еп. Милаша.

Што је пак изостављено у другом издању оно о спору о укинућу пећске патријаршије, то је учињено просто с тога, што она чисто полемичка работа (која је само у једној ноти споменута била) није имала ни смисла у научној књизи; ради чега је то изостављено било и у првом њемачком издању 1897. године. Али то се исто налази у другој форми и у овом другом српском издању, а на стр. 328., где се наводе односне књиге, у којима је јасно и бистро доказано, да карловачки митрополит *није* наследник пећског патријарха. Кад је г. писац узео на себе труд да испоређује прво са другим издањем књиге еп. Милаша, могао је погледати и сада поменуту страну новог издања, те би видио да ово друго издање није *покварено*, као што се он из превелике љубави своје према Босни и Херцеговини и према цариградској патријаршији, изволио изразити.

Г. писац оптужује еп. Милаша за велеиздају према Босни и Херцеговини, што се друго издање његове књиге штампало у Мостару, и што су по наредби босанске владе ређевски богослови добивали ради учења табаке тог издања пре него што је књига доштампана. За прво нека се изволи известити код госп. Марка Цара у Задру, кога српски радикали канда цене. Он је посредовао да еп. Милаш уступи штампање своје књиге дотичној мостарској штампарији, па ће г. писцу он казати и доказати, да је то била проста трговачка работа. А за друго нека упита г. Ристу Кисића из Мостара. Овај г. Кисић могао би позвати на суд ради *потворе* г. писца, да се он потписао на оним својим чланцима. Али се он није потписао, него се сакрио под некаквим псевдонимом, те је избегао суд и осуду. Код нас особитим именом зову људе, који иза бусије гађају!

VI.

Dulcis in fundo.

Нека ми госп. писац „Заставиних“ чланака допусти сада да променим досадашњи тон писања.

Преосв. Милаш није никакав канониста, — декламује у својим чланцима наш госп. писац. „Никога нема да Милашеву књигу Црква. право озбиљно и стварно пресуди. Само га хвале, и једно мајмуниште другом кад га хвале. Међутим оно не би *никакву озбиљну критику* издржало. То је гомила разних норми *без икакког система*. Замашна компилација, али не обрађена према неком одређеном правцу и *без икакве критике*. Нити му је пред очима неки свој, нити други признити систем. Нити је то индуктиван, историјски систем, који препоручује Рус Бердников, нити дедуктиван, који за-

ступа проф. Суворов; нити видите иначе који систем, којег су се држали Шулте или Хиншиус или Рихтер. Кроз цело се опажа несигурност, те зато је *шуно нејасноћа и неодређености*. То је сасвим природно, кад се види да Милаш није на чисто са оним правним појмовима, *јер му недостаје правног образовања*. Изворе права Милаш није одабирао критичким оком; све што је гдегод нашао, узимао је и на сумце стрпао у своју књигу, и често изгледа, да је све као грабуљама набацано."

Све ово је г. писац рекао и написао, на боме јуначки и наштампао, нека свет чита и зна, и нека престане лудовати и мислити, да нешто вреди оно Милашево „Црквено право"! Ја познајем тог нашег милог госп. писца, али нисам знао да је он баш тако много учен. Он ето зна и шта је индуктивни метод, или како он каже „систем," и шта је метод дедуктивни. Он познаје добро трактате по црквеном праву западне цркве, исто су издали и Шулте и Рихтер, и онај пола римске и пола руске цркве проф. Суворова, па и онај Хиншиусов, који још није ни довршен! Он има дубоко оне правно образовање, и познаје чак и философију права, не само, него он има и дубоко познавање и старог источног црквеног права, на основу чега он је у стању био да пресуди и осуди и научне радње по томе праву пок. Чижмана, који је за њега ништица. И шта све још не зна тај наш учени г. писац по праву! И пресретном се мора сматрати српско-православна црква у Босни и Херцеговини, кад се такав дубоко учени правник стара о њеном уређењу!

Грехота је, велика је грехота, што тај и такав научник сам не напише и изради једно православно оне „чисто и истинито црквено право," за којим он толико вапије, да бар српски народ зна „чисто и истинито" шта учи то право, кад тога данас не знају ни Руси, ни Бугари, ни Грци, а ни Њемци, који морају да се за оне православно црквено право служе Милашевом књигом, у којој је то изложено „нечисто и неистинито." Могло би му послужити за образац „Црквено право" пок. митрополита Шагуне, јер Шагунин систем био би најприкладнији, особито за уређење цркве у Босни и Херцеговини по модерном калупу. А грехота је, и што се није правим својим именом потписао под оним својим чланцима, да бар сав научни свет, и српски и несрпски зна за таквог научног правничког великана, и да се српски народ њим дичи и поноси пред научним светом од краја до краја земље. Ово би без сумње добро дошло и преосв. Милашу, који би бар могао да зна, код кога треба да учи православно црквено право.

Љубопитан сам ја само, шта ће сада казати Руси, Бугари, Грци и Њемци, који преведоше ову Милашеву књигу на своје језике, кад чују шта је о тој књизи сада казао високоучени г. сарадник новосадске „Заставе." А нема сумње да ће се застидети сви они разни критичари исте књиге, који изрекоше повољан суд о њој, кад чују сада, да она не ваља ништа. У чуду ће се наћи и черновички богословски факултет сада кад ово чује, а међутим је закључио, да се паштампа *ново њемачко издање* по другом српском издању ове књиге.

Али то није мој посао, како ће се владати и преваљачи Милашеве књиге, и њени критичари, и онај богословски факултет. Ја ћу сада да почекам док изиђе „чисто и истинито црквено право," што ће наш дубоко научени госп. писац израдити, и тада ћу се и ја радо разговарати с њим о „Црквеном праву" преосвештеног епископа Милаша, — јер овако...

—

Узимам сада на завршетку опет пређашњи тон писања. И пошто сам подвргао подробном анализу све што је „Застава" и њезин госп. сарадник написао у дотичним својим чланцима, и чисто и јасно му доказао, да је све у тим чланцима скроз тенденциозно; и посебно му доказао 1) да је то све написано било само ради српско-радикалске рекламе о босанско-херцеговачкој цркви, доста већ бездушно измученој од псевдо-патриота српских, и којој би већ једном требао свој унутрашњи мир, и 2) да је тенденција тога писања била да се опрни, и пред православним светом и пред иноверцима да се понизи име и

част једног заслужног српско-православног епископа, — питам ја и „Заставу“ и све друге сличне јој српске политичке листове, а на првом месту госп. писца оних „Заставиних“ чланака: је ли то све паметан посао био, и да ли се тиме што користило православној цркви и српском народу?

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској.

Превео М. Г.

5 (Наставак.)

В.) Црквено-општински одбор.

56. §. У свакој црквеној општини мора се образовати црквено-општински одбор.

Ако се матица и филијалне цркве не могу да сложе око образовања црквено-општинског одбора, сједињење наређује епархијска власт на основу предлога епархијског одбора.

57. §. Председник црквено-општинског одбора је парох, који по §. 26. поступа.

Одбор од световни чланова бира II. председника, који пароха на његов позив или у случају препреке замењује у председавању. Одбор такође бира из своје средине перовођу.

58. §. Чланови црквено-општинског одбора су ово:

а.) по звању: парох, који је уједно председник (57. §.), капелан, катихета, учитељ; где има више капелана, катихета и учитеља, ту два старија капелана, односно старији капелан и катихета и по звању старија два учитеља;

у таким црквеним општинама, где има кат. забављаоца, учитељска, учитељичка школа и кат. препарандија за учитеље грађанских школа, где има католичка средња школа, католичка велика школа или бар једна од тих школа, онда управитељи тих завода, односно њихови заменици;

У таким црквеним општинама, где има кат. патрон, он сам или његов пуномоћник; где има више кат. патрона, између њих изабрани патрон;

б.) по избору: између чланова који могу бити бирани у црквено-општинску скупштину бира се толико чланова, да са члановима под тачком а.) у општини на број душа катол.

до 2000 дође . . . . 10.
од 2000—4000 . . . 15.
„ 4000—6000 . . . 20.
„ 6000—10000 . . . 25.

преко 10000 дође 30 редовних чланова.

Осим тога се у свакој црквеној општини има изабрати толико чланова заменика, колико сачињава трећина изабраних редовних чланова.

59. §. У свакој црквеној општини има се изабрати тутор.

Тутора, односно туторе (§. 112. тачка л.) бира црквено-општински одбор између својих световних чланова.

Изабраног тутора епархијска власт потврђује и о томе извештава црквено-општински одбор.

60. §. Црквено-општински одбори, који припадају једној епархији, бирају на 6 година световне чланове за епархијски одбор и то 20 редовних и 4 члана заменика.

Епархијска власт позива црквено-општинске одбора, да обаве изборе.

61. §. На чланове епархијског одбора гласе се тако, да чланови црквено-општинског одбора у одборској седници предају своје затворене гласанице, на које треба написати толико имена, колико треба да се бира чланова и чланова заменика за епарх. одбор; ако на којој гласаници има више имена написано, последња имена не вреде.

Гласови се на истој одборској седници саберу; о току и резултату гласања има се саставити записница, а записницу са затвореним гласаницама шаље председник црквено-општинског одбора запечаћено епарх. власти.

62. §. Од црквено-општинских одбора стигле гласанице епархијски епископ или његов заменик и два од епарх. одбора изаслана световна члана саберe.

Они, који су добили највише гласова, бивају световним редовним и члановима заменицима у епархијском одбору. О избору их њихову извештава епархијски епископ и прилаже уз то из записнице епархијског одбора извод, који се на ово односи.

63. §. За члана епархијског одбора може бити изабран онај члан ма које црквене општине у епархији, који је члан црквено-општинске скупштине, зна читати и писати и навршио 30 година.

64. §. Ако један или више чланова ма којег црквено-општинског одбора против избора члана епархијског одбора за 15 дана од дана избора рачунајући поднигну тужбу, о тој тужби евентуално

после обављене истраге решава коначно од епарх. одбора изаслани верификациони одбор. Председник овоме одбору је епархијски епископ или његов заменик; два своја члана бира епархијски одбор (126. §.)

65. § Ако чланови црквено-општинског одбора упорно пренебрегавају и неће да врше своје дужности или поново такве ствари износе за предмет саветовања и решавања, које не спадају у круг делања црквено-општинског одбора, у том случају може епархијска власт по саслушању епархијског одбора таки црквено-општински одбор разрешити. После разрешења мора се одмах наредити нов избор.

66. §. Ако који члан црквено-општинског одбора неће да прими или употребљава мандат свој, у том случају треба нов избор наредити. Ако нови члан одборски неће да прими или употребљава свој мандат, у том случају има право епархијска власт по преслушању епарх. одбора именовати одборског члана црквене општине између чланова, који могу бити изабрани на скупштину црквене општине.

67. §. Ако се у опће неби обавио избор црквено-општинског одбора или ако већина поново изабраних чланова одбора неће опет да прими мандат или њиме да се користи или ако после разрешења и поново изабрани црквено-општински одбор треба разрешити, у тим случајевима епархијска власт власна је на основу предлога епархијског одбора одредити повереника, који ће водити ствари за време од случаја до случаја одређено.

II. глава.

Устројство епархијског одбора.

68. §. У свакој епархији под председништвом епископа, а у панонхалмској игуманији пак под председништвом игумана, устројава се епархијски одбор, који по овом устројству њему додељеним стварима рукује.

69. §. Епархијски одбор држи своје седнице у седишту епархијског епископа.

70. §. Епархијски епископ односно коадјутор може одредити другога, да на седницама епархијског одбора председава.

За време sedis vacantiae врши права епархијског епископа и панонхалмског игумана капитолски намесник.

71. §. Чланови епархијског одбора су:

а.) епархијски школски надзорник и онај каноник, коме је од престолног односно друштвеног капитола поверено, да рукује оним фондовима и закладама, које под старатељство капитола потпадају. (У Панонхалму конвентски члан);

б.) 8 чланова из клира, између ових двојицу бира из своје средине капитол (у Панонхалму конвент) односно саборни и друштвени капитоли заједно; 6 редовних и 2 члана заменика бирају епархијски свештеници на начин у §. 82. установљен;

в) 20 редовних световних чланова и 4 члана заменика. Ове бирају црквено-општински одбори дотичне дијецезе (§. 61.)

Заменици чланови из клира и световни само кад се упразни место редовног члана позивају се, да врше права редовних чланова.

72. §. Епархијски одбор бира из своје средине једног бележника из клира и једног световњака бележника, један одбор од 3 члана за дисциплинарне ствари и 2 члана верификационог одбора (§. 64.)

III. глава.

Државна католичка скупштина и управни одбор.

А.) *Државна католичка скупштина.*

73. §. Председник државне католичке скупштине је председник државни херцег примас, ако острогонска митрополитска столица није попуњена, онда онај првосвештеник, који обавља функције примаса.

74. §. Сваки члан епископата има право присуствовати на државној католичкој скупштини и учествовати у расправама.

75. §. Из клира су чланови државне католичке скупштине:

а.) зирцки игуман, јаски и чорњански препозит, провинционални старешина милосрдног учитељског реда и конвентуалног минритског учитељског реда, у случају sedis vacantiae гувернер-приор односно намесник старешине реда; даље по звању старији филијални игуман бенедиктинског реда и између мађарских чланова језуитског реда од реда одређени заступник;

б.) капитоли, који потпадају под острогонску, калочку, јегарску и Ђула-београдску митрополитанску дијецезу, бирају у свакој митрополитанској дијецези између чланова капитола по 2 члана.

в.) у епархијама бирају 68 чланова из

клира из своје средине свештеници и калуђери оних калуђерских редова, који на територији епархије станују ал иначе нису заступљени и то:

из острогонске	епархије	4.
из банбистричке	„	2.
из епершешке грчког обреда	„	2.
из ђурске	„	3.
из мункачке грчког обреда	„	3.
из њитранске	„	3.
из печујске	„	3.
из стојнобеоградске	„	2.
из сомбатхељске	„	3.
из вацке	„	3.
из вешпримске	„	3.
из калочке	„	4.
из чанадске	„	3.
из ердељске	„	3.
из великоварадске лат. обреда	„	2.
из јегарске	„	4.
из кашавске	„	3.
из ражњовске	„	2.
из сатмарске	„	2.
из сепешке	„	2.
из ђула београдске и фогарашке	„	4.
из лугошке грчког обреда	„	2.
из великоварад. грч. обреда	„	2.
из самошујварске „ „	„	3.
из панонхалмске	„	1

76. §. Световни чланови државне католичке скупштине су ово:

а.) 6 чланова, које бирају световни кат. патрони, и то по 2 члана бирају они патрони, који потпадају под острогонску, калочку, и јегарску митрополитанску дијецезу;

б.) професори катол. великих школа бирају из своје средине заједно 4 световна члана.

в.) професори катол. средњих школа бирају из своје средине укупно 10 световних професора.

г.) професори кат. учитељски и учитељичких школа бирају из своје средине укупно 4 световна професора.

д.) световни учитељи катол. народних школа бирају из своје средине заједно 10 чланова.

ђ.) епархије, овамо рачунајући и панонхалмску игуманију, бирају 134. световна заступника и то:

из острогонске	епархије	16.
из банбистричке	„	3.
из епершешке грчког обреда	„	3.
из ђурске	„	6.
из мункачке грчког обреда	„	7.
из њитранске	„	5.
из печујске	„	7.
из стојнобеоградске	„	3.
из сомбатхељске	„	5.
из вацке	„	7.
из вешпримске	„	7.
из калочке	„	8.
из чанадске	„	10.
из ердељске	„	5.
из великоварад. лат. обреда	„	2.
из јегарске	„	8.
из кашавске	„	5.
из ражњовске	„	3.
из сатмарске	„	2.
из сепешке	„	4.
из ђула-београдске и фогарошке грчког обреда	„	6.
из лугошке грчког обреда	„	2.
из великоварад. грч. обреда	„	2.
из самошујварске	„	7.
из панонхалмске	„	1.

77. §. Бирачи при избору црквених и световних заступника за државну кат. скупштину могу само на једном месту и само под једном правном титулом својим бирачким правом се служити.

78. §. За заступника клира може бити изабран члан какве црквено-општинске скупштине, ако је навршио 30 година, ако не стоји под црквеном епитимијом.

79. §. За световног заступника може бити изабран члан какве црквено-општинске скупштине, који зна писати и читати и који је навршио 30 година.

80. §. За професорског и учитељског заступника може бити изабран, који има квалификацију по 79 §. а није дисциплинарно осуђен.

81. § Сви изабрани како црквени тако и световни заступници бирају се на 6 година; ако који изабрани заступник међу тим умре, захвали ил изгуби бирачко право (§§. 29. и 30.), председник државне кат. скупштине наређује нов избор. Мандат тако изабраног заступника траје до најближег општег избора.

82. §. Избор по епархијама изабраних 68 црквених заступника овако бива:

а.) световног реда свештенство сваке епар-

хије и калуђери оних редова, који на територији епархије станују а специјално нису заступљени, бирају за државну катол. скупштину онолико црквених заступника, колико на дотичнут епархију спада (тачка в.) §. 75.)

б.) сам избор обављају свештенослужитељи једног протопрезвитерата на за то сазваној протопрезвитерској окружној скупштини, а свештенство градова са седиштем епископским и других места, која нису придодана протопрезвитерату, осим тога свештенослужитељи оних редова који станују на територији епархије, ал који нису специјално заступљени, обављају на специјалном свештеничком од надлежног протопрезвитера за то сазваном збору избор овако: предаду гласанице, ове се саберу, састави се записница о томе, колико је ко гласова добио, ова се записница шаље епархијском епископу.

Они свештенослужитељи, који ван своје дијецезе, ал у држави станују овако обављају избор: име онога ил имена оних, на које гласају у запечаћеној коверти, на коју забележе, да се ово писмо односи на автономни избор, шаљу своме епархијском епископу; примљено писмо пак у своје време не отворено предаје епархијском одбору; в.) епархијски епископ ил његов заменик и два црквена члана епархијског одбора гласове саберу, ономе ил онима, који су релативну већину гласова добили, исправе веровницу и ти постају изабрани црквени заступници епархије.

83. §. По митрополитанским дијецезама се избор световних кат. патрона овако обавља: католички патрони сваке митрополитанске дијецезе напишу на гласаницу два имена и затворено пошљу непосредно дотичном митрополиту у року од митрополита одређеном, митрополит истави онима, који су највише гласова добили, веровнице, имена изабраних стави до знања државном херцег-примасу.

84. §. Професори катол. великих, средњих, учитељских школа на великошколској, средњеи учитељско-школској професорској конференцији на толико световних заступника гласају са затвореним гласаницама, колико заступника по тачки б.) в.) г.) §. 76. шаљу сваки засебно.

Учитељи католичких основних школа (тачка д.) §. 76.) по митрополитанским епархијама у острогонској и јегарској по 3, у калочкој и ђула фејирварској по 2 заступника бирају. Записнице конференција са запечаћеним гласаницама државном херцег-примасу у току одређеног времена шаљу, ту се засебно скупе гласови по степену школа односно код народних школа још и по митрополитским дијецезама. Ономе, који је највише гласова добио, исправља државни херцег-примас веровницу.

85. §. За избор оних 134 световних заступника, који се по тачки ђ. §. 76. имају бирати, у свакој се епархији образује толико изборних срезова, колико световних заступника спада на дотичну епархију.

При образовању тих изборних срезова треба у обзир узети, да се црквене општине, које у један протопрезвитерат спадају, заједно доделе једном изборном срезу.

Поделу изборних срезова одређује државна католичка скупштина на основу предлога епархијског одбора и на основу извештаја управног одбора.

86. §. Избор световних заступника за државну кат. скупштину по црк. општинама се обавља: сваки црквено-општински бирач (§. 35.) гласа на једног заступника, којега дотични срез шаље.

87. § Пре избора се у свакој црквеној општини образује одбор за скрутинијум. У којој филијалној цркви ће се образовати одбор за скрутинијум, то напред одређује епархијски одбор.

Председник тога одбора је парох; председничког заменика именује епархијски епископ.

Епархијски одбор означује за овај одбор два редовна члана и једног заменика.

88. §. Дан, односно дане избора и сат, кад ће почети избор за сваку црквену општину, одређује епархијски епископ тако, да у црквеним општинама једног изборног среза гласање се одреди ако је могуће у исти дан.

Место, где ће се бирање обавити, одређује изборни председник. Све то парох бар 15 дана пре избора на уобичајени начин обанани бирачима.

Епархијски епископ одређује дан, кад мора председник одбора за скрутинијум изборну записницу послати епархијској власти.

89. §. Избор се овако обавља:

а) Бирачи лично долазе пред одбор за скрутиноијум и предају своје гласове.

б.) изасланство за време избора бележи имена тако, да име сваког бирача се мора

написати под име онога кандидата, на кога је гласао;

в.) Само се име онога забележи, чије се име налази у оверовљеном именику гласача и чије бирачко право није суспендовано.

г.) на одређени дан избора, ако се на више дана протеже избор, у 7 часова последњег дана се мора одредити још 1 час, да се заврши гласање;

д.) кад истекне закључни сат, гласање се завршује, изборни именик се закључује и председник с члановима изасланства потписују га.

90. §. О току избора се водити мора записница, у коју се мора увести:

а.) време, кад је почело гласање, и то, који је сат одређен као закључни и време, кад се свршило гласање.

б.) поименце се мора забележити гласач, који дође да гласа, а који се одбије и узрок зашто је одбијен;

в.) евентуална околност, која је утецала на резултат бирања и начин, како је решена та околност.

г.) крајни резултат изборног именика односно колико је на сваког кандидата гласало;

д.) записницу морају потписати председник и чланови изасланства.

ђ.) председник мора не само записницу, него и именик о гласању као прилог записнице на одређено време послати епархијској власти.

91. §. Епископ предаје од црквених општина стигле изборне записнице и именике гласања епархијском одбору; срачунавање гласова се на основу ових записница по изборним срезовима на јавној седници обавља.

Ко је добио релативно највише гласова од бирача изборног среза, тај ће бити на 6 година изабрани световни заступник среза.

Сваком посепце оставља епархијски епископ веровницу, којој као прилог се додаје извод из записнице епархијског одбора.

Изборна записница седнице епархијског одбора мора се послати управном одбору.

92. §. Пре сваког отварања државне католичке скупштине држи се призивање св. духа.

Први дан шестогодишње перијоде скупе се чланови после призивања св. духа у скупштинску зборницу, а председник одреди једног црквеног и два световна најстарија члана за перовође, који заузимају места своја и на позив председника бира скупштина између оних заступника, чији избор молбеницом није нападнут, два црквена и четир световна члана у верификациони одбор. Док ради верификациони одбор, седница се мора суспендовати.

Верификациони одбор уз помоћ бележника по старешству прима веровнице и на извештај управног одбора прегледа их (§. 197.). Засебно бележи веровнице, против којих нема приговора, а за себе оне веровнице, против којих је поднигнут приговор ил које су молбеницом нападнуте и о томе на очет отвореној седници председнику извештај подноси.

Они заступници, чије су веровнице у реду, верификују се. Ако је апсолутна већина заступника верификована, онда те позива председник идућег дана на скупштину, да се конституишу.

93. §. Скупштина за конституисање бира из своје средине на 6 година световног председника, који председава, кад је државни херцег-примас препречен. Осим тога бира 2 перовође из клира и 4 световњака за перовође и бира квестора; напослетку бира стални верификациони одбор, који води истраге, ако се приговара ил молбеницом нападну веровнице и у случајевима §. §. 31—32. и подноша предлог скупштини.

Кад председник прогласи резултат избора, најављује, да је скупштина конституисана.

94. §. Државна католичка скупштина бира управни одбор на 6 година (тачка б.) §. 96.)

Б.) *Управни одбор.*

95. §. Председник је управном одбору државни херцег-примас, а другог световног председника бира државна катол. скупштина.

96. §. Осим црквеног и световног председника су чланови управног одбора:

а.) мађарски епископат бира из своје средине на 6 година 5 чланова;

б.) државна католичка скупштина бира на 6 година 6 црквених и 23 световна члана, између којих морају бити изабрана бар један црквени и 2 световна члана између католика грчког обреда.

Ако међу тим ко умре ил захвали и тиме се место упразни, бира се нов члан на остали део времена од 6 година.

97. §. Не може бити изабран за члана управног одбора, који је пристављен ил је закупник каквог спахилука у §. 11. овога устрој-

ства споменутих катол. фондова и заклада ил ко је према спахилуку ма каквим уговором заинтересован.

98. §. Управни одбор из своје средине бира референта, којему плату одређује управни одбор. И бира дисциплинарни суд од 5 лица (§. 32.) (Наставиће се).

Евгеније Јовановић

епископ карлштатски

од 1839. — 1854.

Д. Р.

6 (Свршетак.)

Пошто смо навели XX писама Евгенијевих, навешћемо овде још и беседу говорену у Бечу при опелу владике темишварског *Пантелејмона Живковића*, који је умро у Бечу за време епископских конференција, а сахрањен у ман. Раковцу.

Иста гласи:

Источи надъ мертвецемъ слезы, но утѣшися печали ради. Не забуди, яко нѣсть возвращенія; и ѣму ползы не сотвориши, и себе изгубиши. Сирах, 38, 16. 21.

А на другом мјесту поју наши церковни пјевци: мира мертвымъ слезы умирающымъ суть приличны.

Тако је. Видимо пред очима нашима, нашу по образу божију созданију красоту, али безобразну, безславну, не имушћују вида о чудесе!

Чудимо се сирјеч и боимо се смерти, као дјеца померчине, и како што не можемо сунцу, тако исто и смерти рједко кто управо у очи погледати може. Ако ли право разсудимо, само прва ноћ или тама, само прва на свјету бивша смерт, страх и трепет нам је праведно задати могла. После ноћи видимо зору, — али зору онога вјечнога дана, к коему путем смерти, путем свое плоти идемо — ишчекујемо као извјестну. *Чаю воскресенія мертвыхъ.*

Многи народи нерадо се дају на смерт и опоменути. Прошао је вели ориенталац за онога, кои је умрео — или ако хоће учтив да буде: поклонио је теби, вели, част свога живота коју није могао уживати; — други народи кад их запиташ: шта му ради умрши отац, каже: *мој отац био је добар човјек.*

Стари Греци за болесника очајаног говорили су: Нетреба му ништа више него *беримьан*, коим су сирјеч гробове украшавали. *Ја ћу из дружества человѣческог изаћи*, вели Плато. Стари Римљани за мертвога говорили су: *живио је.*

Римљани и Греци имајући разне храмове посвјашћене то овоме, то ономе божеству, обаче смерти нису хотјели олтара начинити. Нашто, веле, да почитујемо смерт, кад је неумолима?

Истина, смерт је неумолима, но право рећи, баш сотим је благодјетелна, јер каково би на конец утјешение имао болестник или нешчастан човек или и старац?

Шта је човек онога свјета? Ако живот његов као њеку басну или њеку игру сматрамо, то су прва дјејствија те игре обично без свакога интереса; у другом и трећем дјејствију, наступе страсти и чворове завежу, остају ономе кои у петом дјејствију старости, добродјетел овај чвор разрјеши. Старост је такова рола, коју није тако лако играти. Било је људи, кои су говорили, да је и Сократ навалице дао се на смерт осудити, будући као старац от 70 љета почео је осећати да га силе тјелесне остављају.

Старост није епоха великих дјела. Кога је судба за великог човјека опредјелила, тога још ће у младим љетима уводи она у храм чести. Слабост старости, изгубљена примчивост за чест и похвалу, нису мгновенија у кима се похвала и слава заслужити може.

Ханибал Сципио и у наша времена Наполеон још ће прије 30 љета јесу чела своја лорберовим вјенцем увјенчали.

Али и пак сви желе дуго живити и при том млади остати, подобно једноме несрећноме, кои падне у воду, труди се човек свакојако противостати рјеки година. За гране за горње хвата се, да га рјека неотнесе, али бадава. Буди припрован на све. Срећа свога љубимца никада толико не подигне, да му не може одмах у другом мгновенију више одузети, него му је икада дала.

Не стрепи ни от једнога непријатеља за то, што је силан, та најмање дјете може те живота лишати.

Ма да је како човек млад, скоро дође у дом старости, особито ако иде путем сладострастија к њој. Уживај полако, што ти је природа дала. Оно што је нуждно, близу тебе лежи. Само што је излишно, коштa трудa. Не треба све цвјеће у пролеће узабрати јер знамо да ће зима доћи, кад нема цвјећа, а и оно мало што она произноси, само слабо мирише. Пак и то само цвјеће морао је човек рано расадити и брижљиво неговати.

Благо оном човеку, који је још млад будући, у будућност погледао, који је умјереношћу, коју књиге наше церковне, царицом свију добродјетели називају — своје здравље сохранио, движением и дјеланием крјепост задобио, и изкуством себи мудрости сабрао, и читањем добри књига своју памјат украсио. Старац са овакима изкосницима и подобијама обогаћен, јест чести достојан, као развалине старе какове церкве, јест једном рјечију блажен човек на овому свјету.

Но чини се, као да најпре мора цвјет тјела отпасти, пак онда тек плодови духа сазрјевају.

Покојник наш, православни восточне церкве Епископ темишварски Пантелејмон Живковић, рођен је у Ср. Карловци 1794. от убогих родитеља. По совершенију мањи и већи школа у Карловци са добрим успјехом, јер је један от први ученика свагда био, отишао је у Пожун филозофске науке совершити. Кад се дома врати 1816., буде као професор у I. школи латинској намјештен, и вкупа је ишао у Богословију приуготовити се за чин свештенички. Љета 1817. постао је професор пете и шесте школе у Гимназији, које је звание до воскресенија 1820. љета отправљао.

Љета 1818. и 1819. његов ученик будући, имо сам прилику видјети и увјерити се да је он, као млад човек, хотећи своме званију довлетворити, често до полноћи у својој собици латинске и њемачке ауторе читајући, свое и тако слабе очи напрјагавао, и право рећи покварио.

Не имајући изгледа у чин свештени ступити, остави професорско звание и отиде у Арад к покојному Павлу Черноевићу, гдје је 2 или 3 године пребивао дјецу његову возпитавајући. Потом дође овамо у Виену учити се економији, да би по том као ц. к. чиновник економне намјестити се могао.

У 11 љету његова овде пребивања буде писмено позван от покојнаго незаборављенога нашега между Архиепископима Нестора Стефана Стратимировића ступити у чин монашески, он томе посљедње и већ љета 1831. буде Архимандрит Раковачки, а потом љета 1834. епископом далматинским.

Овдје је мало време пребио, будући да је рано смерт епископа будимског Јустива, њега без његова прошенија на желание Архиепископа у Будим га премјестила љета 1835. Потом по смерти епископа темишварског Максима Манујловића, као најстарији епископ буде у Темишвар премјештен. Љета 1848. при возродившејеја побуни у частима Венгарске и Аустрије вообште, крјепко је држао страну свога владјетеља, није созволити хотјео, да се конгрес сербски држи у Темишвару месеца Јунија, будући да ту онда наш верховни поглавар церковни свјатјејши патријарх не би присуствовати могао, и тако за показану с опасношћу живота привержености к својему монарху, ову добродјетел којом се наш род и наша церков свагда отликовала, знамо да је љета 1850. тајни царства совјетник и командир ордена св. Стефана постављен. Обаче суђено би, да за кратко ове њега украшавајуће царске милости лиши, јер ето га смерт неумитна у 56. љету вјека нађе.

Нађе га у весма незгодно време за нашу церков. Обаче судбама божијма безусловно се повиновати и њих хвалити, дужност је наша христјанска.

Што је као епископ добра учинити могао, то је учинио. А код нас, у нашима овдје обстојателствама, доста је, ако епископ умирући рећи може: се аз и дјети, јаже ми дал јеси, ни један от них погибе, точију син погибелни.

Позната нам је не мање његова ревност ко благочестију и к церкви нашој, а где је год ово сјеме, не може зле плодове признести. Позната је ревност о возвращении епископату темишварскому, из-

гублених земаља, у чем је покојни доста учинио с жертвом не малом, и још ће учинити хтео, да му смерт намјерених не пресјече.

Церков наша изгубила у њему вредна епископа, који је у младости својој још ће у будућност погледао, и науками нуждними за достојно свога званија отправление старао се, нуждна знанија себи присвоио, којима је могао свуда церков и права своја заштишћавати.

Архиереи су наши изгубили свога старјешаго друга, коега смерт — хотја смо дужни свагда на то готови бити — обаче сад и овде при нашим важнима послима, оплакивати нисмо се надали.

Ја сам изгубио мога иногда доброга учитеља и потом друга, с којим сам гдекоју искрену реч говорити могао. Његову смерт оплакују браћа његова рођена и сестре у Банату и многочислени почитатељи и пријатељи његови.

Ја мислим, да се покојни брат наш ни једне епохе свога живота стидити нема. Може бити, да ја ово по њекоме пристрастију говорим. Но где су безпристрастне судије једнога човека? Сви се соглашавамо у том, да о живом човеку истинога суда не има. Сваки човек јест за коју ствар, или противу ње заузет, ако и неможе разсљедовати причине, кое га на то побуђује. Страсти су с нашим битием скопчане, колико је већа чија заслуга, толико строжије осуждение. У дјелима једнога совершеногa художника, и у животу поштена човека, радо се људи труде ману наћи, тешко је вели један писатељ, из дјела човечески, судити о намјеренију његовом, јер једно дјело може добру а може и злу побудителну причину имати.

Дакле, ако се ни из дјела извјестно о намјеренију, и следователно о моралној вредности наших дјела судити не може, то морамо признати да добродјетељ једнога човека само онај може судити, који је верхотворец небеснога круга и архитектон вјечнога пантеона, у који пантеон сви ми, као Христиане, царства божија опредјелени насљедници достигнути желимо.

Тако дакле нека почивају кости твое брате наш Пантелејмоне; памјат твоја код нас, докле наша жизн тече, неће бити заборављена.

Лахка ти земља, *вјечнаја памјат!**

Тридесетогодишња мегаломанија чланова срп. нар. црк. саборског одбора.

Написао

Калимах. арх. Д. Бранковић

Услед површног познавања наших автономних уредаба — ма да нису старије од 36 година — и услед и до данас несрећених наших автономних прилика; морало је доћи и до тога, да се поједини чланови највишег автономног административног органа, саборског одбора, због свог једног решења судским путем на одговор позову.

Ствар је као што је познато укратко у овом. Последњи је сабор желео, да се автономно просветне потребе добрим делом подмире из годишњег вишка манастирских добара.

* У 17. бр. у примедби 1) умолили смо, да нам ако ко зна јави, где се данас налази рукопис Евгенијевог Jus canonicum-a.

С пријатељске смо стране извештени, да се преписа од њега налазио у рукама покојног игумана-архимандрита кувеждинског Саве Стојчевића, а где се сада исти налази, да се не зна.

Како смо подједно извештени, да је исти Сава био дуже времена у служби код Евгенија, то онај Сава о коме је говор на ст. 495., за кога смо ми рекли да је из Србије, није нико други него Сава Стојчевић.

Непознат Евгенију (на стр. 493/4.) конциписта патријархов, на ког се жали, није нико други, него тадашњи архимандрит Сергије Кањански.

На 491. стр. место: Wiedereinsetzungs — треба Wiedereinsetzung. На 494. стр. место: надметност — треба надменост.

Књижица, коју спомиње Евгеније у XVII. писму, на коју се живо владика српски Шагуна, јесте: „Antwort auf die Angriffe einiger Romanen und der Presse gegen die Einheit der morgenländischen katholischen Kirche und die serbische Nation in den k. k. österreichischen Staaten“, која је штампана у Бечу 1851. а исте је године штампана у Београду — а не у Н. Саду као што је Шагуна мислио — на српском под насловом: „Отговор на нападања њеки Романа — —“.

Држало се, да је исту броширу написао Никанор Грујић тадашњи архимандрит.

У ту је циљ направио један прорачун, и прорачунски је вишак хтео да истера на онај начин, на који се то једино може учинити, начином ексарендирања манастирских добара.

На тај су га начин позвали §§ 5 и 6. у V. одс. гл. А. кр. рескрипта од 1868. Необзирући се, дали ти параграфи имају животне снаге да племениту жељу његову остваре; оставио је своме саборском одбору да он саборску ту одлуку у живот приведе.

Саборски је одбор савесно отпочео да врши ту своју дужност, ал је одмах у почетку наишао на грдну сметњу, коју су му делимице његов претшественик, бивша централна управа црквено народних фондова и добара, а још више само саборско устројство од 1875. и нехотице испречили.

Претшественик његов, централна управа крива му је, што ова није администрацију манастирских добара одмах у своје руке узела, на што су је горепоменути §§ 5 и 6. позивали, већ је оставила по старом по пререшкриптуалном начину, т. ј. оставила је ту администрацију са манастирским добрима и надаље у калуђерским рукама.

Саборско му је устројство криво са §. 19. тч. 4., што је први саборски одбор морао да прими наследство од централне управе у погледу администрације манастирских добара онако, како је и затекао.

Први пак саборски одбор из год. 1875. и за њиме сви остали криви су му, што се нису постарали да стварањем штатута као што то §. 19. тч. 4. саборског устројства прописује, одузиму из руку манастирских управа администрацију манастирских добара, што су могли на основу горепоменутих §§ 5 и 6. — Пошто све то није учињено, §§. 5 и 6. немају живота, а администрација се са манастирским добрима врши и дан данас онако, као што је отпочето 1780. односно 1854. и 1856. године, даклем када на данашњу автономију још нико ни помишљао није.

И сада што крвоток у горепоменутим §§. 5 и 6. неможе да тече, а кривицом 4. тачке у §. 19. саборског устројства, криви су калуђери, и раздраженост је против њих тако велика, да су се чланови једне седнице данашњег саборског одбора заборавили и затрчали, и цео калуђерски сталеж анархистими назвали.

Дошло је пак до те увреде, укратко речено на овај начин.

Сам саборски одбор данашњи замолио је Његову Светост Српског Патријарха Георгија да сазове све настојатеље овомитрополијских манастира тога ради, да они између себе изаберу одбор један, који ће преговарати са пододбором саборског одбора у погледу донашања штатута о администрацији са манастирским добрима, што га 4. тч. § 19. у саборском устројству спомиње, да би се тиме уклонила сметња крвотоку у §§. 5 и 6.

Саборског устројства из 1875. године §. 19. тачка 4. гласи: „Особито спада у послове сабора да установи штатуте о управи, контроли и употребљењу народно-црквених добара, овамо рачунајући и манастирска добра, фондова и фундација, с погледом на основне циљи, као што је то одређено саборским закључком од год. 1865. одобреним кр. уредбом од 10. августа 1868. г.“

Кр. решкрипта из 1868. године §. 5. у V одс. А. гласи: „Администрација манастирских добара поверава се централној управи народних фондова под архиепископом српским, која ће привремени начин манипулирања одредити, и предлог о том за коначно решење идућем народном сабору поднети.“

Одмах после тога §. 6. гласи: „Манастирска добра и њихови приходи долазе под администрацију управе црквено-народних добара и фондова. Половина сувишка, што претече преко годишњег расхода, долази у фонд манастирски, куда ће и досадашња депозита припадати, а друга половина улази у школски или клирикални фонд на просветне цели.“

Пошто је саборски одбор још пре донашања штатута хтео да одузме администрацију манастирских добара из руку манастирских управа, и пошто су манастирски настојатељи нагласили да то по закону не може бити, већ би се то тек евентуално помоћу штатута могло учинити; збор ма-

настирских настојатеља реши, да његов одбор сваки противзаконити покушај саборског одбора законитим путем спречи.

Одбор манастирских настојатеља спречио је то, као што је познато преставком на обе кр. државне владе.

И тако је једно зло уклоњено било, но је на брзо надошло друго зло.

Саборски одбор неувиђајући свакако да су горепомењути *§§. 5 и 6. суспендовани*, а суспендовани су јер их је закачила 4. тачка у 19. §. саборског устројства, и да *на њихово место још увек функционише стара од 1854. год. апелаторијска наредба о администрацији са манастирским добрима, коју је први саборски одбор*, важда што није био способан да одмах изради штатут који тч. 4. §. 19. спомиње, — *само просто превео*, ма да се „Браник“ у једном свом броју од ове године с поносом хвалио, да је то умотвор његових великана, пребацујући данашњем саборском одбору, да он неби никад био кадар таково шта саставити, отпочео је да маневрише и да покуша неби ли манастирске управе саме се одрекле администрације са манастирским добрима.

Поменуто данас важеће упуство о администрацији са манастирским добрима, није ништа друго него превод старе апелаторијске наредбе, донесене у седницама исте дана 17. и следећих дана месеца Августа и Септембра 1854., као и инструкције издане у апелаторијалној седници од 4. и следећих дана месеца Октобра 1856. N. 34.

Покушао је пак на овај начин.

Узео је манастирске годишње прорачуне, па их је самовољно тако прекрајао, да истеше годишњи један вишак, којег би вишка свота била готово истоветна са прорачунском свотом, што ју је последњи сабор установио.

Што их је самовољно прекрајао, неби још било највеће зло, ал је највеће зло у томе, што их је злонамерно прекрајао, узевши за подлогу вишка *само благајнички дневник*, те је приходе тако повисио, како то нико, а не манастирске управе, није у стању истерати, а расходе је опет тако снизио, да све очито иде на упропашћивање манастирских добара.

Да се на основу новчаног дневника код администрације ма каквог имања, даклем и манастирских добара, које се у сопственој режији води, годишњи вишак неможе установити једино на основу тога, колико се уновчило и колико се од тога новца потрошило, јасно је сваком економу.

Јер на тај начин може при добром и савесном газдовању годишњи рачун, који је састављен на основу новчаног дневника крајем године показати пун фон пун, а на против и најгоре и најнесавесније руковање, може новчаног дневника вишак попети на хиљаде, истина на кратко време.

У првом случају вишак је у подруму, у чопору и т. д., а у другом случају је пак продато и оно што се неби смело у интересу рационалне економије продати.

Саборски је одбор сигуран био, да на тај начин неможе доћи до жељеног вишка, но до којег тим поступком чак није ни мислио доћи, већ је тим поступком хтео да васкрсне једног мртваца § 18. у V^ом^ одс. сл. Б. кр. решкрипта и шиљиме да омаловажи манастирске управе, неби ли се расрдиле и администрацију са манастирским добрима од себе својевољно одгурнуле.

Манастирске су управе преко одбора манастирских настојатеља, протестовале против тога, да саборски одбор њихове прорачуне прекраја, пошто му то право не припада, и молили су да им се ти прорачуни, ако је потребно, на разјашњење врате онако, као што се то са рачунима чини.

Саборски одбор није разлоге одбора манастирских настојатеља усвојио, већ је наредио да се против оних манастирских настојатеља дисциплинарна истрага спроведе, који нису онај прорачунски вишак у годишњим рачунима унели, што га је саборски одбор прекрајањем манастирских прорачуна установио.

Одбор манастирских настојатеља одлучно се оградио против те самовољне намере саборског одбора, да он против манастирских управа односно настојатеља дисциплинарно поступи, и у преставци својој нагласио је, да ће се манастирске управе придржавати само својих прорачуна.

На ту последњу преставку одбора манастирских настојатеља, следовало је решење саборског одбора, у ком се калуђери митрополије карловачке називају анархистима.

Саборски одбор доказује пак то овако. Кад управе манастирске хоће да живе по својим прорачунима и непризнају саборском одбору право да он те прорачуне прекраја и дефинитивно утврди; онда они не признају контролу. А кад непризнају контролу, теже за безвлашћу; а кад теже за безвлашћу, онда су они анархисте.

Да ли је сад онај, који својој контроли није признао и оно право, које та контрола мимо закона себи присваја, тиме уједно и саму контролу и њена остала права негирао; и да ли се ономе, који својој контроли непризнаје оно што јој неприпада, може рећи да тежи за безвлашћу, те да је зато анархиста: то је ствар суда да установи, ради чега је увређено монаштво митрополије карловачке преко одбора манастирских настојатеља, против оних чланова саборског одбора, који су у споменутом решењу свом категорично тврдили: „Наши калуђери су постали у правом смислу анархисте у нашој народно црквеној автономији“ — тужбу своју кр. кот. суду у Ср. Карловцима на основу кр. реш. V. Б. §. 20 и с. Ј. §. 25 и поднело.

Оптужени су чланови саборског одбора сви на суду подједнако исказали, да они тим изразом нису хтели вређати, ал су власни били онаквим се изразом служити, јер је саборски одбор манастирским управама претпостављена власт, а он је за своја решења одговоран само срп. пар. црквеном сабору.

Кр. решкрипта V. Б. §. 20 гласи: „За посљедице правне, одговорни су сви чланови, који су у закључењу и радњи суштцали и решавали солидарно.“

Саборског устројства §. 25 гласи:

„Председник и чланови саборског одбора одговорни су за свој поступак сабору. Они су дужни накнадити сву штету, (не само материјалну већ и моралну — прим. писца) коју су сами проузрочили или која је нанесена са њихове немарности.“

„Накнада се може тражити само редовним судским путем.“

Има се дакле доказати, да саборски одбор није ни манастирским управама, а још мање манастирским настојатељима претпостављена власт, и да саборски одбор нема права да самовољно манастирске прорачуне прекраја и коначно утврди.

Оптужени су чланови саборског одбора представили пак на суду саборски одбор, да је он манастирским настојатељима претпостављена власт, над којима он има дисциплинарну власт, на основу кр. решкрипта V. одс. сл. Б. §. 18.

Позвати се на тај параграф, значи позивати се на мртве, који немогу оптужене одбранити, јер мртва уста не говоре!

Да докажемо.

Позивати се на горњи §. 18. поред постојеће §. 30. саборског устројства немогуће је, јер је § 30. саборског устројства уништио §. 18. кр. решкрипта, и то не само јасношом своје садржине, већ и наређењем свога друга §. 28. истог устројства.

Кр. решкрипта V. Б. §. 18. гласи: „У делокруг управе црквено-народних добара и фондова спада администрација свију јавних и приватних фондова и фундација митрополиту и асистентима поверених, као и добара манастирских и епископских, и контрола појединих извршителних органа.“

„По томе она ће после учињеног испита довољне сигурности, чинити Нашој влади предлоге ради издавања зајма, водиће рачуне и подносиће их на начин досадашњи Нашој влади на прегледање, прегледаће поднесене јој рачуне и ослободиће рачуноводитеље или ће их повући на одговор и у опште извршиваће у том обзиру дисциплинарну власт“. Саборског устројства од 1875. §. 30. гласи: „Досадања управа народно-црквених фондова укида се, и на место њено ступа саборски одбор“.

Његов други §. 28. гласи: „Постојеће досад у крепости уредбе и наредбе остају у својој крепости, док се законитим путем не промене или другима не замене, напротив оне, које су, и колико су овоме устројству противне, стављају се ван крепости“.

Т. ј. кр. решкрипта §. 18. говори о управи црквено народних добара и фондова, дакле о оном органу који ће фондовима и

фундацијама, манастирским и епископским добрима администрирати, а то ће рећи манипулирати, када саборски одбор још постојао није, а саборског устројства §. 30. укида ту управу и на њено место поставља саборски одбор.

Или још јасније, на место решкриптуалног манипуланта фондова и фундација, манастирских и епископских добара а то је централне управе, дошао је саборског устројства манипулант, а то је данашњи саборски одбор, којег је делокруг тачно и јасно у §. 22. саборског устројства означен.

Дакле кр. решкрипта §. 18. је мртав, и то већ 29 година и неколико месеци, а сахрањен је у Фијуми 14. маја 1875.

Но у претпоставци да је жив, да видимо да ли би се по њему — покојнику — могло тумачити, да је саборски одбор манастирским настојатељима претпостављена власт, те да имаде над њима и дисциплинарну власт.

Саборски је одбор наследник бивше централне управе. Ако је бивша управа имала дисциплинарну власт над настојатељима; онда ју је и саборски одбор наследио, те потпуним правом би ју могао и извршивати.

Но је ли бивша управа имала ту дисциплинарну власт над манастирским настојатељима? Да видимо. У тексту §. 18-а кр. решкрипта који говори о делокругу управе црквено-народних добара, речено је да у делокруг њен спада администрација свију фондова и фундација као и добара манастирских и епископских и контрола појединих извршителних органа.

Да се под администрацијом фондова и фундација подразумева манипулација, као што ју је саборски одбор наследио и данас врши, то је јасно.

Шта се под администрацијом епископских добара разумева, јасно казује кр. решкрипта I. B. §. 27. сл. б. и г.

Шта се пак под администрацијом манастирских добара подразумева, и то је јасно, ма да је то многима слово живјете.

Под администрацијом манастирских добара, подразумева се оно, што је последњи сабор хтео, наиме, да он и тим имањем манипулира, као што манипулира са имањем епископа, да и манастирске управе на квиту исплаћује, као што и епископе исплаћује, што му као што је познато није за руком испало.

Није му пак испало за руком, не толико зато, што се томе данашње монаштво одупрло, већ зато, што се данашње монаштво томе могло одупрети.

Могућност ту дало му је време.

Како му је време дало ту могућност?

У погледу администрације манастирских добара, што је споминье кр. решкрипта §. 18. изближе говори кр. решкрипта V. A. §. 5. кад вели, да ће централна управа одредити привремени начин манипулације са манастирским добрима, а коначни предлог за то, поднеће сабору.

Та централна управа, која је у погледу епископских добара одредила да се она издаду под аренду, и из аренде да се епископи на квиту исплаћују, у погледу администрације са манастирским добрима, није ништа одредила, већ је остало све по старом, као што је било пре решкрипта, док се манастирска добра нису звала народнима већ калуђерскима, као што то наш прост народ, по коме се и огледа и цени бистрина целокупног народа, и данас тврди.

Ради прегледа мора се и овде одмах и ово казати.

Кр. решкрипта V. A. §. 6. није рачунао на ту могућност, да ће остати све по старом по пререшкриптуалном, а претпостављајући да ће се и та добра издати под аренду као и епископска, јер се са истима свуда и увек заједно споминьу, нагласио је, шта ће бити са сувишком који претече када централна управе из арендарине на квиту, аналогно као епископе.

По томе је јасно, да се у том §. 6. под вишком подразумева она свота, која претече крајем године при оној администрацији, коју највиши автономни орган буде водио.

Да тај орган неможе друкчије водити администрацију са манастирским добрима, већ слично оној са епископима добрима, а то је ексарендирањем, јасно је.

Но највиши автономни орган, није до данас у своје руке узео администрацију са манастирским добрима.

Дакле у стању пререшкриптуалном, налазе се и данас манастирска добра т. ј. у рукама су манастирских братстава онако, као што је Даљ у рукама српског патријарха, а пустара Сириг у рукама бачког епископа била, наравно обзиром на канонска наређења у главном 4. кан. IV. васељенског сабора, да дијецезан има и право и дужност надзора, коју је контролну власт епископат у митрополији карловачкој према конзисторијалној системи I. §. 5. сл. к. и IV. §. 13. и према кр. решкрипту IV. A. §. 10 сл. д., као и према саборском устројству §. 22. сл. г. и з. „мало много“ са ненадлежнима поделио.

Толико о администрацији.

Ко се пак под извршителним органима разумева, над којима централна управа има контролу, јасно је да немогу други бити већ чиновници и повереници његови, који упутства и интенције управе при администрацији имају да извршују.

Et nunc venimus ad fortissimum!

У том кр. решкрипта §. 18. даје се вели, да ће та управа прегледати оне рачуне, који се њој буду подастирали, и ослободиће рачуноводитеље или ће их повући на одговор, *и у опште извршивање у том обзиру дисциплинарну власт.* Питање је сад, ко се подразумева под рачуноводитељима. Нико се други не подразумева, већ гореспоменути извршителни органи, а то су претшаственици данашњих фондовских чиновника. То је врло близу разуму. И да се над ником другим, већ над истим органима има вршити дисциплинарна власт, и то је јасно, јер се и само казује.

Ту јасноћу пак поткрепљује §. 22. саборског устројства, који није друго него парафраза §. 18. у кр. решкрипту. Саборског устројства §. 22. сл. в. гласи: „У делокруг саборског одбора спада, да именује путем стечаја и по исказаној нужној способности све чиновнике фискалатске, економске, рачуноиспитателске и благајничке при фондовима, фундацијама и заводима, који се тичу целе митрополије, исто тако да их одпушта због преступа или немарности, доказане дисциплинарним поступком или на основу пресуде кривичног суда.“

Јасно је дакле, да саборски одбор **нема** *дисциплинарну власт над манастирским настојатељима, већ је има над фондовским чиновницима, као што је то и при централној управи било.*

И кад то тако стоји, онда је као сунце јасно, да се §. 18. неможе ни у погледу дисциплине односити на манастирске настојатеље односно на манастирске управе или калуђере уопште.

Да је пак како бивша централна управа, тако и њен наследник данашњи саборски одбор у погледу администрације са манастирским добрима остављо све по старом, по пререшкриптуалном одређењу, сведочи први саборски одбор својим упутством, како да се манастирски рачуни у будуће полажу, издавши поново ону исту с малим изузетком стару апелаторијску наредбу, по којој су манастирске управе полагале рачуне старој конзисторији пре решкрипта, и којих је рачуне финалисала стара апелаторија, док духовна и административна страна у делању старе конзисторије није решкриптом још раздвојена била.

Над калуђерима дакле у опште, а над манастирским настојатељима на посе, централна управа није могла имати нити је имала дисциплинарну власт.

Па кад она такову власт није имала, није саборски одбор могао од ње такову власт ни наследити.

До решкрипта имао је над калуђерима — дакле и над манастирским настојатељима — онај, коме су се рачуни подносили и дисциплинарну власт, но решкриптом то престаје. Зашто? Јер се решкриптом стара конзисторија дели на двоје, на духовни и на административни одсек.

Под духовни одсек, данашњу конзисторију, потпадају калуђери и данас дисциплинарно, а административном одсеку, данашњем административном одбору, полажу рачуне.

Право конзисторије у I. одс. §. 5. сл. к. конзисторијалне системе да прегледа манастирске рачуне, прешло је на административни одбор кр. решкриптом од 1868. IV. A. §. 10 сл. д., а право старе апелаторије у IV. одс. §. 13. конз. системе да те рачуне надревидира и финалише, прешло је прво на централну управу кр. решкриптом

V, одс. Б. §. 18, а са централне управе на саборски одбор саборским устројством §. 22. сл. з.

Но пренашањем права на прегледање и на надпрегледање рачуна, није пренето и право на дисциплину. Дисциплинарна власт остала је код конзисторије и код М. Црквеног Савета.

Ако дакле административни који орган па и највиши, саборски одбор, мисли, да се према калуђерима треба дисциплинарно поступити, има то образложено духовној власти да пријави, која ће у том случају у своме делокругу поступити.

После овог стварног разлагања, ваљда ће и оптужени чланови данашњег саборског одбора хтети увидети, да сабор. одбор над манастирским настојатељима нити има, нити може имати дисциплинарне власти, а најмање је пак има и може имати на основу једног мртвог параграфа, који у автономним уредбама више не важи.

Позивати се дакле на §. 18. одс. V. сл. Б. у кр. решкрипту од 1868. за доказ томе, да саборски одбор има дисциплинарну власт над манастирским настојатељима; више је од површног познавања наших автономних уредаба.

Још има једно место у автономним уредбама, на које се чланови саборског одбора радо позивају ради доказа, да они имају дисциплинарну власт над манастирским настојатељима.

Место је то сл. г. §. 22. у саборском устројству.

Но на то место позивати се, за доказ своје дисциплинарне власти, прилично је детињасто.

Ако по том месту саборски одбор има дисциплинарну власт над манастирским настојатељима, онда ју има и над епископима и над патријархом.

Друго је надзиравати неко добро, а друго је опет надзиравати једну личност. Чланови саборског одбора су редовно та два појма збркали, те је и могло доћи услед тога од њихове стране до одређивања незаконите истраге против вршачког владике, и до дрског диктирања записничког укора српском патријарху.

Сва три поступка неопходно показују на мегаломанију чланова саборског одбора, који мисле, да њихов положај као таквих чланова одговара ваљда положају министара у држави.

Допуштати пак, да саборски одбор нема духовне власти, ал зато тврдити да је он на основу сл. г. §. 22. саборског устројства у економном погледу највиша власт, апсурдно је, јер би у том случају манастирски настојатељи заједно са српским патријархом и епископатом митрополије карловачке били ишпани саборског одбора.

Као што се дакле види, саборски одбор нема осим над фондовским чиновницима, над ником никакву власт, нити у административном, нити у економском погледу.

Оно мало власти што је на основу саборског устројства §. 29. над епархијским административним одборима има, имају прелазно, што најбоље сведочи да автономне уредбе и немисле да од саборског одбора направе какву автономну власт.

Саборског устројства §. 29. гласи: „Саборски одбор решава у другој, односно у трећој инстанцији у оним стварима, које спадају у делокруг епархијских административних одбора, све дотле, док се орган на ту цељ не установи".

Манастирима саборски одбор није власт, он је за њих обичан манипулант, који има само дужности, а међу осталима на основу саборског устројства §. 22. сл. з. дужност, да манастирске рачуне надревидира и финалише, а подједно он контролира административан одбор, да ли је исти манастирске рачуне добро ревидирао.

Разумљиво је негодовање данашњих чланова саборског одбора, којима у мегаломији њиховој дерогира то, да они буду цифершпиони.

Саборски одбор није никаква власт!

Саборски је одбор автономни манипулант, а од обичног се разликује у томе, што је њему поверена фидејкомисијска контрола.

Ту контролу он врши само на овај начин.

Из поднесених му рачуна има да конштатује, да ли се манастирско имање добро обдржава, т. ј. има да пази, да се оно не

запарложи, не експлоатише, не уништи и не прода.

Ту дужност је наследио од старе апелаторије.

Ту фидејкомисијску контролну дужност, врши он на два начина, посредно и непосредно. Посредно преко надзорника манастирских добара, који за своје делање има упуство из 1878. и којим се упустом упуство за поверенике из 1875. ван крепости ставља, које дакле више не постоји, ма да се оптужени чланови саборског одбора и на то позивају. А непосредно на темељу сл. г. §. 22. саборског устројства, кад на основу пријаве надзорника добара, који се или из рачуна или на лицу места уверио, да се са манастирским добрима против начела фидејкомисијског надзора поступа, може периодично из своје средине поверенике слати, да се о истинитости навода увери или разувери, а у потребном случају оптужбу против кривца на надлежном месту подигне.

Саборског устројста §. 22. сл. г. гласи: „Саборски одбор има непосредно надзор над народно-црквеним добрима, овамо рачунајући и добра фондова, фундација и завода, манастира као и она којим рукује митрополит-патријарх и епископи".

„Ради тога може периодично поверенике на лице места изашиљати".

У погледу другог питања, има ли право саборски одбор манастирске прорачуне прекрајати установљавати, одговор је ово.

Саборски одбор нема право манастирске прорачуне прекрајати и установљавати. Манастирске прорачуне на основу саборског устројства §. 19. тч. 9. имао би установити срп. пар. црквб. сабор, но услед тога, што су §. §. 5. и 6. V. одс. А. кр. решкрипта суспендовани, неможе ни сабор то чинити, јер док је администрација са манастирским добрима у рукама манастирских братстава, такав сабором установљени прорачун за манастире мора бити илузоран, и то с тога, што је немогуће за три године у напред у једној економији одредити приходе и расходе. Да је то пак немогуће доказ је у томе, што данашњи саборски одбор поред свега тога што је последњи сабор прорачун за манастире установио на три године, ипак потражује од манастирских управа сваке године нове прорачуне.

Три године у напред може сабор установити прорачун за манастире само онда, кад, и ако администрација са манастирским добрима буде измењена, а то ће моћи бити само онда, кад суспендовани §§. 5. и 6. V. одс. А. кр. решкрипта у живот буду приведени.

Пошто дакле §. 19. тч. 9. саборског устројства у погледу установљења манастирских прорачуна од стране сабора стоји у тесној вези са §§. 5. и 6. V. одс. А. кр. решкрипта; то док су ти параграфи суспендовани, дотле је и право ср. н. црк. сабора на фиксирање манастирских прорачуна суспендовано.

Саборском одбору не достављају се на увид прорачуни на основу каквог позитивног законског наређења. Он то право врши тек од 1890. по аналогији што рачуне надревидира, и што се и помоћу прегледања прорачуна олакшава фидејкомисијска контрола при прегледању рачуна.

Прорачуне манастирске управе подносе у добре воље, као што из добре воље упашају и годишњи вишак, а не на основу кр. решкрипта V. одс. сл. А. §. 6. који је параграф као што је горе доказано суспендован.

Вишак се дакле упаша по доброј вољи, неко да прикрије, неко да покаже, неко да докаже, а неко и да се препоручи. Први је вишак ако се не варамо унешен од стране манастира Бездина при архимандриту Теофану Живковићу, потоњем епископу карлштатском, ваљда ради препоруке на епитет „народни архимандрит", ако не и ради осталих трију тежњи.

За манастирске управе и манастирске настојатеље при администрацији, једина је директива привремено упуство у погледу администрације рачуноводства и рачунског лагања манастира из године 1875.

Позивом на §. 19. кр. решкрипта одс. V. сл. Б. и на сл. г. § 22. саборског устројства, чланови саборског одбора ма и силом хоће да докажу да је саборски одбор власт То је схватљиво!

Разумљиво је разочарање досадашњих

чланова саборског одбора, који су се у то достојанство уселили, мислећи зар да им њихов nobile officium одговара каквом министарском положају у држави. Тако су ваљда и данашњи чланови саборског одбора мислили, али нек се теше, тако се разочарали њихови „пријатељи“ они разметљиви око „Браника“, а тако ће се после њих разочарати њихови други „пријатељи“ они премудри око „Србобрана“, те ће ваљда доћи време, кад ће се свако извлачити да не постане члан саборског одбора, као што је дошло време од када су цркве празне, да нико не воле бити тутор.

Од када саборски одбор постоји, још се није десило да његови чланови једне његове седнице са њихове висине буду цитирани на оптуженичку клупу.

Што се држало готово за немогуће, то се догодило дана 20. септембра (3. октобра) о. г. поводом тужбе одбора манастирских настојатеља, који је на основу добивеног мандата заступао све настојатеље односно цео монашки сталеж митрополије карловачке, који је сталеж нечувено од највишег автономно административног тела, саборског одбора, анархистом назван.

Судска распра је тога дана прекинута, јер је судац нагласио; да мора прво да се информише, да ли саборски одбор има какову год власт над манастирским настојатељима.

Нек и ово стварно разлагање иде у прилог тој информацији.

И сад још да покажемо на једну дилему: Или су оптужени чланови данашњег саборског одбора у незнању услед површног познавања автономних уредаба, назвали калуђере митрополије карловачке анархистима, или су то учинили у потпуном и тачном познавању наших автономних уредаба? У првом случају, имали би да испаштају услед незнања, јер незнање закон не извињује, у другом пак случају треба да се казне ради зле намере.

На суду су нагласили да нису хтели вређати, могу пак то доказати једино кад увређене тужиоце моле за опроштење.

На Црвеном чоту 25. септембра 1904.

Тужба архимандрита
против чланова саборског одбора.

(Судска расправа.)

Као што је читаоцима овога листа познато, поднео је одбор манастирских настојатеља кривичну пријаву против оних чланова саборског одбора, који су учествовали у оној седници, у којој је саборски одбор у једном решењу свом назвао све калуђере митрополије карловачке погрдним именом „анархиста“.

Услед те пријаве била је судска расправа пред кр. котарским судом у Карловцима 20. септ. (3. окт.) о. г., на коју су престали свих шест оптужених чланова сабор. одбора, и сви тужитељи архимандрити осим једног. Осим оптужених, пријавила се још три адвоката као браниоци, а остала деветорица, којима је „Застава“ претила, најпре за добро да не дођу, јер им је још сувише у живој успомени истражни судац банског стола Стојановић, а да би се јавно показати смели. И тако се претња „Заставе“ смањила са 12 на 3 адвоката. А и од обећаних „торби“, не видесмо ни једну, али зато видесмо један фотографски апарат, неког неучтивог госта у публици, којим хтеде архимандрите још у расправној сали снимити, али кад му то не пође за руком, и ако га је у том послу „главни“ уредник „Заставе“ потпомогао, дочекао је архимандрите на сокаку циничком дршкошћу и снимио их је. Надао се ваљда инуалту, ког је мислио и назвати, али се морао задовољити једним немачким надимком, који се берлинским шустерским шегртима даје, кад су безобразни. (Да се тај неучтиви „господин“ неби можда нашао увређен, изјављујемо овде, да се тај надимак има буквално, а може се и у автономном смислу узети. Прим. писца.)

„Застава“ је донела опширне извештаје о тој расправи, али наравно онако, како она уме са извртањем и неистинито. Разумемо кад доноси нетачне и хвалисне извештаје, оданде, где су они сами, али како може то чинити тамо, где је и другог света било? Ту одиста треба велика доза покварености. Но ми знамо зашто се то ради, а пошто је нама стало до истине, и да свет дозна право стање ствари, донећемо у кратко извештај о тој расправи онако, како је текла.

Судац је *Вл. Јаковљевић* отворио у 9 сати

расправу и дао је прочитати тужбу. По прочитању исте наређује, да се по кримин. поступку оптужени преслушају један по један, а да се остали дотле удале. Оптужени и њихови заступници противни су томе, јер се томе нису надали, те пошто је очигледно, да се за тај случај спремили и договорили нису, одупиру се томе, но кад судац то ипак као одлуку изрече, уложиште сви ништавне жалбе. Отпочиње преслушавање.

Др. Ж. Миладиновић: Признаје да је ту ствар он референсао у саб. одбору, и да је он правио нацрт одлуке. Прима на себе одговорност и не осећа се кривим. Неће да се позива на застару, као ни на то, да нижи орган не може тужити своју вишу власт, а решење саб. одбора било је посве оправдано, јер настојатељи не признају власт сабор. одбора, не признају контроле, но хоће да троше манаст. приходе, на што они хоће. Зато он и реч „анархиста" тумачи само у автономном смислу, а иначе признаје архимандритима лојалност, и сабор. одбор донешавши оно решење, није имао у виду личности, но само факт, да настојатељи ради неких „основних" циљи манастира, које он, и ако зна наше уредбе, *не познаје* (доста жалосно, ако те циљи чланови саб. одбора не познају — прим. писца) одричу послушност своју вишој претпостављеној власти.

Др. Вачик-Радивојевић (показује смешкајући се и као претећи архим. Бранковићу своју шаку, на што му овај показује свој крст са присиј.*) Изјављује у главноме исто. Нису мислили политичке анархисте, петролере, него само автономне; настојатељи хоће да се извуку испод контроле, не признају своју претпостављену власт, а то је тежња за анархизмом.

Др. Миша Михајловић није био у тој седници, али то решење прима и одобрава, а и потписао га је, пошто га патријарх није хтео потписати. Нису имали намере вређати архимандрите, али као власт имају права критиковати и контролисати и налоге издавати. О речи анархиста ускраћује сваки обавештај.

Божа Поповић није имао намеру вређати, јер се та критика односила само на автономне прилике. Иначе то решење одобрава, а о своме делању дужан је одговора само својој савести и сабору. О речи анархиста ускраћује сваки обавештај.

Сава Стојаковић изјављује то исто, само на питање судца, како он тумачи реч анархиста, одговара „никако" (није ни чудо! — прим. пис.)

Др. Н. Ђурђевић вели, да су они ту реч тумачили у автономном смислу, иначе у решењу стоји, зашто се онакав поступак архимандрита сматра анархизмом. И саб. одбор и архимандрити *сматрају под суд сабора* (на здравље, докторе!) признаје лојалност настојатељима, јер не само да не иду против владе, него свуда потпомажу владу,** а противни су чак и умесним реформама, дакле нису мислили на политичке анархисте, кад су их тим именом назвали. На реч анархиста ускраћује обавештај.

Заступник тужитеља *Коста Николић* остаје при оптужби, јер сви оптужени признају да су онај закључак донели, и сви овде изјављују да га одобравају. Реч анархиста је увреда, била она у политичном, а била у автономном смислу. Но пошто се овде позвано нов моменат, наиме сви оптуженици наглашују да је саб. одбор виша, а архимандрити нижа власт, то он моли, да се пре коначног решења установи, да ли то стоји, и да се одношај тај ауторитативно испостави. Оптужени се томе противе, јер виде у томе намеру за одуговлачењем.

Архимандрит *Георгије Видицки* види, да оптуженици једнодушно изјављују, да нису мислили анархисте у политичном смислу, шта више да архимандритима признају лојалност. Ту снисходљивост оптужених, не да не примају с благодарношћу, него је одбијају од себе, јер би било глупо претпоставити ма о коме, да ће архимандрите, који носе на прсима знамење Христово, и имају на себи благодат, сматрати за политичке анархисте. Ако анархиста значи у политици непријатеља реда, зар тек неће оптужени тумачити, да у автономији значи противно, и да су са речи автоном. анархиста хтели архимандритима похвалу изрећи? Нека г. г. прочитају поднеске архимандритске, па ће свуда видети, да они признају

* Господа би сва спорна питања у опште канда најрадије бућом расправљали, јер разлозима нису приступачни, нити поштују туђе мњење. (Прим. писца)

** Док је било изгледа, да ће се г. доктор докопати саборског мандата, био је и сам највећи пријатеља владин. Прим. пис.

контролу, али не признају диспозитивно право саб. одбору, јер друго је контролисати прорачун, а друго правити га. Но да им се не би пребацило да они хоће да одуговлаче ствар, моли да суд установи: је ли реч анархиста, ма и у блажијем автономном смислу, увреда или не, те да према томе решење донесе, јер и они желе, да се ствар што пре сврши.

Судац изјављује да би то значило мериторно решити ствар, што он не може, но одлаже расправу ради набавке оригиналних списа и информације.

Др. Миша губи стрпљење и прети нешто песницом архимандритима, исто и „фини“ Др. Ђурђевић, на што сви напуштају салу са виком и лармом.

Дакле ни један није мислио анархисту у политичном смислу, а није мислио ни личности вређати, сваки наглашује, да је инкриминирано решење посве умесно и правилно, јер га је донела виша власт према нижој, из чега следује, да онда та виша власт сме вређати нижу, као да се ауторитет прибавља грдњом (можда је код њих тако — прим. пис.) а нижа власт има ћутати, и увреде стрпати у џеп. Наравно о томе нижа власт несме ни размишљати, да су та решења више власти незаконита и неоснована, а камо ли да сме свој глас против њих подићи. Но ми видимо да та решења, која треба да стеку саб. одбору ауторитет, министарство једно по једно укида, из чега јасно излази, да та решења или не ваљају, јер нису основана. И онда још Др. Миша у срџби и претњи спомиње неки „путер на глава“. Ми смо досада знали само за „сос“ Бранков.

Наглашавање господе, да нису мислили политичке анархисте, знак је да и сами сматрају реч политичког анархисте за увреду. А зар автономни анархиста значи пријатеља реда, или штогод похвално? Дедер сада конверзационслексикон г. Вачићу, да видимо шта то значи? Но та околност нас умирује, јер видимо, да архимандрите радикали ипак не сматрају за колеге једног Каверија Лукенија и других сличних, који кољу и убијају. И то по њиховом мишљењу треба свакако да им ласка! Једнодушно одрицање обавештаја на реч анархиста, нам доказује, да су господа та, која под фирмом „врховне власти“ вређају — нападају све што није у њиховом колу, ухватили мало зорта, па волију ништа не рећи, но да се заплету, јер била би брука за шест адвоката да се осрамоте пред „необразованим“ архимандритима, које су мислили разбити као орах! Али није бадава Његуш рекао:

Тврд је орах, вођка чудноната,
Не сломи га, ал зубе поломи!

Но да завршимо за сада, и то са речи, толико омиљеној радикалима: finis coronat opus!, али тада ће Singer фотографисати господу за „политички фолксблат“!

Г. Ж.

Извештај

о седници архидијецезалне конзисторије, одржане у Карловцима 10. (23.) августа 1904. под председништвом Његове Светости преузвишеног Г. *Георгија* српског Патријарха.

Његова Светост преузв. Господин Патријарх српски Георгије, до мериторног решења св. Синода, дозволио је овоподручном ман. свештенству, да се по начелима поднесеног штатута, удружи. — Кр. уг. министар председник одбио је уток бившег рашчињеног јером. В. П. уложен против пресуде МЦС. Услед налога кр. земаљ. владе изданог жуп. области у Осеку у ствари одузимања свештеничког одела истом јером., известити исту владу, да је ова конз. умолила исту жуп. област, да му се свешт. одело скине за то, што се исти бивши јеромонах на срамоту св. чина и цркве клатарио и пијанчио по биртијама, и што одело припада манастиру, чији је он брат био. — Јерођакон М. Ђ. из Србије примити у подручје ове митрополије, ако докаже од надлежног епископа допринесеном сведочбом своје рукоположење за јерођакона, и добије отпуст из клира Србије. — Кр. зем. влада је одбила молбу парох. звања у О. да се једна соба у тамошњој болници уступи за прав. капелу. — За катихету на реалној гимназији у М. препоручити јер. Ж. В. — Зем. приномоћ пок. свешт. удови Р. Н. послана је кр. кот. суду у М. као оставинско-расправној области. — Цар. и кр. корпскоманда у Загребу није уврстила у заповедне свеце наше Цвети и Вел. Петак, јер на Цвети наши прав. војници иду и тако у цркву, а Вел. Петак се узима за ускршње ферије. — На одлуку СО-а, да исти остаје и на даље при својој одлуци бр. С.О. 2603./735 ех 1904. у погледу наређења истраге против ман. управа и настојатеља и да Конз. нема

критиковати одлуке СО, решила је Конз. да она остаје при свом извештају од 11. (24.) маја о. г. бр. К. 461./433. и да она није у субординираном положају, да би саб. одбор могао исту на ред упућивати у вршењу њеног права. — Јер. А. К. катихета у Р. добило је од СО-а прилоном 300, јер. Н. К. парох у П. и јер. М. Ј. парох у В., јер. П. М. парох у Г. добили су сваки по 120 К. — Х. удова јер. В. П. у П. добија мировину од 400 К из нар. фондова. — СО. је са 1. априлом ставио у течај одређену прилоном јер. В. Ј. парох. помоћнику у Г. — Одбијени су од СО-а с молбом за поделење прилоном јер. Д. П. парох у О., јер. П. Н. умировљен парох у Ш., свештеничко сироче Д. А. из К., свештеничке удове Љ. П. из В., Ј. П. из К., С. М. из М., јер. Ј. Г. из Ј. — Доставља бачка Конз. бракоразводну пресуду С. Р. из Б. са женом му Т. — Молбу јер. А. С. администратора парохије у И. ради поделења парохије у И. одбити. — Како је по наредби архид. адм. одбора скупштина у Д. поново организивана и конституисана, расписан је стечај на упражњену парохију I разреда до 15. (28.) септембра о. г. — Пресудом МЦС-а је одбијен уток Ј. А. Б а из Р. у ствари његова одлучена од св. причешћа на годину дана. — Јером. М. Ј. привремени управитељ у ман. М. Р. је скинут с управе и премештен у ман. Кувеждин, а на његово место за привременог управитеља је постављен јерм. о. К. М., који ће имати новчани дневник у ред довести и ман. рачуне за 1901. и 1902. за месец дана поднети. За предају управе новом настојатељу одређен је од стране Конз. архим. А. Ј., а од стране архид. адм. одбора игумин С. П. Тужба учитеља П. С. из М. Р. против јером. М. Ј. је као неоснована одбијена. — Јером. о. Г. М. из ман К. премешта се у ман. М. Р. у својству намесника и јером. о. Г. М. из ман. М. Р. у братство ман. Б. — Позван је овоконз. фискал да поднесе фискалну тужбу против умировљеног јер. Љ. М. из Н. К. због његовог неморалног и скроз неканоничког владања. — За пароха у Ј. именован је јер. В. М. из Б. — Припуштени су избору за пароха у П. ови: јер. П. Б. из Л., јер. М. Падм. у Б. П., јер. М. пл. М. из С. и јер. Н. Б из М. — Припуштен је једини компетенат на парохију у О. јер. Д. Б. тамошњи администратор — Поделен допуст овим јерејима В. С. протопрез. помоћнику у В., Д. Ј. систем. помоћ. у О., С. М. пароху у Б., В. Ј. парох. помоћнику у Г. Г. М. пароху у Ч. и П. М. пароху у Г. и постављени су им за то време заменици. — Наређено црквене општине у М., да се за једну чисту собу побрине, где би за време оправке тамошње црквене свештеник могао крштавати и венчавати. — Д. Ђ. учитељ у Г. Т. је од кр. жуп. области у В. у спору са тамошњим јер. М. Е. адм. најозбиљније опомењут, да се у будуће држи реда. — Тужба Г. П. и др. из С. против тамошњег јер. Ђ. Г. уступљена је кр. котар. суду у Ст. П. на употребу. — Издата анонимна тужба јереју Ј. М. пароху из С. на изјашњење. — Упућен јер. А. Т. парох у Б. да се с тамошњим учитељем Ј. Ц. измири и с тужбама престане. — Парох. звање у Ст. П. позвати, да пред 2 сведока записнички упита некрштену Ј. С. Ђерку П. С. евангеличке вероисповести, која је намерна ступити у брак са православним Св. М. из Н. К. с којим је ванбрачно дете родила, да ли жели — у колико је 18. годину навршила — у правосл. се вери крстити и наредити истом пар. звању, да — у случају позитивног одговора — прво њу а за тим њено ванбрачно дете у правосл. вери крсти, а после тога њу са прав. С. М. венча и дете као законито у матице крштених упише. — На пријаву јереја В. В., пароха у Г. одређен је протопрез. земун. Ј. В., да између поменутог јер. и јером. о. С. П. привремен. адм. парохије у П. спор у погледу препорног дела парох. плате и сесијоналних плодова изравна и да забрани јером. о. С. П., да парох. сесију за идућу годину под аренду изда. — Јер. П. З. парох у К. упућен, да тужбу против тамошњег општинског поглаварства надлежној кр. кот. области преда. — Жалба парох. звања у О. против римокат. парох. звања у Т. због неиздавања крштеног писма М. Б. и сина јој Б. који су у правосл. веру прешли, уступљена је кр. зем. влади на аванично уредовање. — Јер. М. Ђ. пароху у Д. дозвољено, да може цркву у филијали К. осветити. — Очитовање јер. Е. К. пароха у Ч. у ствари против њега поведене дисциплинарне истраге на тужбу С. Г. и др., издато овоконз. фискалу, да га при својем фиск. мњењу употребя. — Препоручено је за прилоном кр. зем. влади 25 свештеника и 37 свештеничких удовица и сирочади. — Пријава срп. прав. црквене општине у К. против тамошњег админ. парохије дољне цркве јером. о. С. пл. В., издата истом на изјашњење. — Протојереју Д. Р. пароху у З. и управитељу ман. штампарије, постављен је за личног по-

моћника Г. К. свршени богослов на место бившег помоћника јер. Р. Г. — М. В. из Ш. одустаје од своје тужбе против јер. Н. Н. и сина му Ђ. Н. адм. парохије у С., но су опак иста два јереја поново позвана, да своја изјашњења на тужбу поднесу. — Тужба Ј. С. и Л. М. манастирских ђака из М. Р. против јером. о. Г. М. издата овоме на изјашњење. — У овој седници је донето 46 решења у бракоразводним стварима, од којих су 3 пресуде на коначни развод брака и то: а.) између правосл. М. Ф. рођ. Ж. из С. парохије Р. С. и римокатолика П. Ф.; б) између М. А. из Л. и супруге му С. рођ. С. с тим, да ова после 2 годишње епитимије у П. брак ступити може; в.) између Ђ. Г. из К. и супруге му Ј. рођ. Ј. из П. сада у П. с тим, да обоје после 2 годишње епитимије у П. брак ступити могу. Две пресуде гласе на одржање брака у крепости.

Извештај

о седница епарх. конзисторије бачке држане у Новом Саду 24. августа (6. септ.) 1904. под председништвом Њег. Високопреосвештенства госп. епископа *Митрофана*.

Записник прошле седнице оверен. — Извина три члана као и учињене супституције узете на знање. — Услед смрти калочког римокатол. Архиепископа и Митрополита дра Георгија Часке изражено је саучешће капитолу калочком. — Саопштено је Њ. Преосвештенству ради приопћења Њ. Светости, да је конзисторија одаслала преставку Вис. Министарству у ствари убележења дозвољене промене презимена, наиме да се у томе предмету политичне власти обраћају на конзисторију само из дужног права надзора над радом парох. звања и што јој наредба вис. Министарства у тој ствари није била уобичајено саопћена. — Публикована дозвола вис. Министарства ради исправке у матицама ст. етапарским дотичном парох. звању. — Сходно отпису вис. Министарства удовољено је у ствари исправке у матицама крштених Божидара Бељанског. — Публикована одлука вел. Саборског Одбора у погледу исплате припомоћи пароху брестовачком, одлука гледе молбе Милоша Катића с. п. пом. из Жабља ради припомоћи, л. капелану Николи Арсеновићу у Госпођинцима, — трима свешт. удовама, и пароху Обровачком Николи Теодоровићу, као и исплате припомоћи пароху рићичком јереју Димитрију Ђирићу. — Публикована коначна бракоразводна пресуда впреч. МЦСавета о разведеном браку Ђ. Хорвацког и Милке Брановачки из Ст. Бечеја односно Сенте. — Спроведена молба бившег конз. фишкала МЦСавету ради решења отправнине за 30 година вршења ове службе. — Публикована одлука вел. Саб. Одбора у предмету стављање у течај хонорара новоизабраном конз. фишкалу. — У предмету спора између црквене општине и пароха у Чуругу гледе смештања фирме „Задруге Земљорадничке“ на парох. дом, одговорено је Саб. Одбору, да конзисторија у начелу изриче, да парох. дом служи пароху за становање и парох. звање, те према томе да не може служити никаквој другој сврси. — Поводом пријаве црквене општине у Ш. позват је парох да се у погледу невршења рачуновођских дужности, којих се наводно примио, изјасни. — У ствари тужбе Б. Б. и др. против пароха кањижког је оптужени парох због доказаног свештенику недостојног живота, и понашања са парохијанима, узимања неприпадајуће наплате и картања у биртузу укором пред конзисторијом обзиром на то, да је први пут казном обложен. — Дато је места молби л. капел. Наума Марјановића у Лалићу, да му се има издавати законом припадајућа половина плате и свих берина и позван парох на објашњење, чијом се дозволом налази ван парохије. — Узет на знање извештај бележников да је набор свештеника у Сомбору услед утока окр. пртера, сомборског као и председничког отписа Њ. Светости обустављен. — Узето на знање изјашњење парох. свештенства у Сомбору на пријаву црквене општине због нетачних домовника и позвана црквена општина, да за распоред парохијала нужна и тачна дата код магистрата набавља. — Узет на знање извештај окр. пртера жабаљског, да се са допуста вратио и звање своје наступио. — Није дозвољено породици Гребер у Јегри, да земне остатке у правосл. гробљу умрлих православних у капелу на римокат. гробљу пренесе. — Узет на знање поднесак парох. звања у Фелдварцу о извршеном убележењу коначно разведеног брака на односном месту. — Није дато места јер. Н. Арсеновићу л. капелану, да се припусти к набору свештеника у Сомбору, пошто је већ молбу повукао. — Једна извршена исправка у матицама крштених храма ст. бечејског спроведена вис. Министарству на увид. — Обустављен поступак у брачној парници Исака Лукића и Катарине

Загорчић, пошто је последња умрла. — Узет на знање извештај бележников, да је Њ. Впреосв. госп. Епископ благоизволео о оставци јер. Ж. Ј. Поповића у Сомбору на катехетству у држ. гимназији вис. Министарство известити. — Молба пароха у Сегедину Л. Шевића ради повећања накнаде за сесију с препоруком спроведена Саб. Одбору. — Пријава пароха у Шандору против црк. одбора због издавања једног црк. стола уступљена овом на изјашњење. — Изречено је, да парох и л. капелан у Брестовцу имају по полак сносити трошкове око поделе парох. сесије. — Пожурен је парох у Госпођинцима, да своје објашњење на пријаву црк. опћине због једне гвоздене пећи и откошене портанске траве што пре поднесе. — Извештена је црквена опћина у Ст. Керу, да је за решавање, којој класи припада парохија компетентан админ. одбор. — Узета на знање успостава равнотеже парохије Ивана Јелчића и Јована Степанова у Ст. Бечеју извршена од стране црк. одбора. — Извештено је опћ. поглаварство у Мартоношу, да се у ствари издејствовања дозволе за исправку у матицама на парох. звање прво обрати. — Извештено је „Побратимство“ дружина ђака у Београду, да се слике Ђ. Крстића са иконостаса чурушког не могу за наложбу уступити, јер су осведшене. — Донета је једна пресуда гласећа на развод брака. — Узет на знање извештај Милана Ћирића окр. пртера у Н. Саду о обављеном испиту на веронауке надрж. гимназији у Врбасу и трошковник достављен Адм. Одбору да га бонифицира и благајну епарх. фонда на исплату упути. — Реасумирано решење прошле седнице, да се уток против именовања Берисава Берића за с. парох. помоћника у Чуругу спроведе пречасном МЦСавету, јер су пре експедирања сви утедаљи свој уток повукли; уједно је узето на знање председијално расположење, да се поменути Берић у ново звање уведе. — На извештај окр. пртера сомборског као и пријаву јер. Тим Димитријевића, да не ће да прими привр. администрацију у Станишићу, председијално је позван окр. пртер у Сомбору, да са тамошњим парох. свештенством расположи, да душепопечитељство у Станишићу уштрба не трпи које председијално расположење је узето на знање. — Узет је на знање извештај окр. пртера у Жабљу, да је увео Берисава Берића у ново звање. — Услед пријаве Тим. Димитријевића, да у Станишић не може ићи, јер није у стању тамо многобројну породицу издржавати и децу школовати разрешен је од администраторства упражњеног места сист. парох. пом. у Сомбору Дим. Бокшан пртер. капелан и у ову дужност враћен, за администратора у Сомбору послан Тим. Димитријевић, а за администратора у Станишићу на властиту молбу Жарко Злоколица прот. капелан у Жабљу. — Није уважена молба Дим. Ћирића пароха у Ријици да му се повери привр. администрација станишићске парохије, пошто је у томе предмету учињено расположење. — Молбе двеју свешт. удова ради полученја држ. припомоћи спроведена вис. Министарству. — Молбе 6 свршн. богослова ради припуштања к стечајном испиту уступљене су председнику испитне комисије Јовану Бороти, да овај испит обави. — На предлог окр. пртера Јов. Бороте решено је умолити адм. одбор, да из епарх. фонда предујми нужну своту за 25 ком. антимиинса, а свота ова вратиће се истом фонду по примеру у прошлости таксама од црк. опћина за сваки антимине по 20 К. — Уток јереја Н. Кирјака у Сомбору против решења конзисторије у ствари пријаве всл. Саб. Одбора, спроведен МЦСавету.

Допис.

= *Архијерејска посета и служба у Бати.* Једина је од већих општина у будимској епархији батска општина (у овој епархији општина са 400 православних српских душа броји се у веће општине), коју високопреосвештени Господин Лукијан Богдановић епископ будимски до сада посетио није.

Пошто тамошња црква на Малу Госпојину слави своју храмовну славу, то је впреосв. Г. епископ изабрао баш тај дан, да посети паству своју у Бати, да јој тога дана одслужи божанствену литургију и поучи и утврди у вери, љубави и нади.

По подне у очи Мале Госпојине приспео је високопреосвештени Г. епископ у пратњи свога секретара и конзисторијалног бележника Стевана Чампрага на локалној лађи у Бату. Већ из далека чуло се из убавог места, које непосредно крај Дунава лежи, складно брујање звона са куле скромног, али врло укусно израђеног храма батског и пуцњава прангија са дунавске обале, где се у свечаном руву искупило старо и младо, да дочека свог љубљеног архијереја, кога у Бати већ 106 година не видеше. На станици, која је

одмах пред црквом, стојало је у орнату околно свештенство са окр. протопрезвитером Велимиром Недељковићем на челу. Ту је дочекало високог госта и општинско поглаварство, у име кога га је поздравио др. Арсад Мата умировљени одсечни саветник и велеповеденик батски. Пред црквеном портом је поздравио виреоск. Г. епископа црквено-општински председник а у цркви месни парох Јован Бешлић. После мале почивке у парохијском дому, отпраћено је Његово Високопреосвештенство у цркви на бденије, које су служила три презвитера са придворним ђаконом, а остало свештенство је у певници појало, а на јектенија је одговарао искупљени народ, који је цркву дупком напунио, тако складно и одушевљено, да је то ретко чути и у много већим и у срцу Српства лежећим општинама.

Сутра дан Његово Високопреосвештенство посетило је пред св. литургију месну вероисповедну школу, где је присутнима своје опаске и недостатке на школској дворани изнео и уједно саопштио им начин, како да своју премалену школску дворану прошире на већи број деце, који се у овој општини у новије доба множи. Дотле, док се Његово Високопреосвештенство у школи бавило, искупило се мноштво народа из места и са стране пред школом и црквом, да види свога љубљеног архијереја, да присуствује божанственој архијерејској литургији и да чује мудре поуке из уста свога архипастира.

На архијерејској литургији са високопреосвештеним г. епископом служили су Велимир Недељковић окр. протопрезвитер будимски, јерej Димитрије Рајић адм. столно београдски, јеромонах Лаврентије Томић чипска јерej, Стеван Чамприг конз. бележник, јерej Јован Бешлић месни парох и Доситеј Поповић придворни ђакон. На јектенија одговарао је врло складно мешовити збор будимског певачког друштва „Зоре“, које је свесно своје узвишене задаће у овим крајевима, где нас је тако мало, из сопствене побуде излетило у Бату, да лепим коралним појањем увелича славу црквену, што је утисак наше велељепне и дирљиве архијерејске литургије потпуним учинило.

После св. јеванђеља виреоск. Г. епископ говорио је са амвона сакупљеном народу пун један сат, тангирајући у кратко све дужности Хришћанина и пороке и грехе, у које наш народ може упасти и обично упада, одговарајући их од тих порока и грехова. Нарочитој пажњи присутних препоручио је школу и васпитање деце, даље пољопривреду, те их је живо подстрекавао, да оснују земљорадничку задругу, која се и у овој епархији мало по мало шири предочивши им огромну како материјалну тако и моралну корист те установе. И ако је овај говор читав сат трајао, верни су га до краја запетом пажњом слушали и сваки час одобравању свом знака давали. Говор тај је од огромног утиска био, а честити парох тамошњи, наћиће много тема у њему за своје проповеди, када ће се увек моћи пред паством својом позвати, шта је наш љубљени архијерej о храмовној слави казао, и до њега је онда, да дотично место обради у оквиру једне проповеди.

При крају св. литургије ишло се литијом код крста, који је од храма на 8 минута удаљен. Народ је ван себе био од радости, и у поносу свом, што могаше угледати и пратити архијереја свога под небом, а у том опходу учествовало је цело село па и иноверци те изгледаше, да је то општина са 2000—3000 душа, а не 400. — Овај величанствен опход, при коме је примеран ред владао, свршен је са уобичајеним опходом око цркве, прописаним за храм цркве.

После св. литургије, која се тек у $^1/_4$2 сата свршила, чинило је Његово Високопреосвештенство у месту посете, а после тога у $^1/_2$3 сата следовао је свечани ручак код домаћина пароха, на ком је преко 30 особа било. За време ручка наздравило је Његово Високопреосвештенство бираним речима Његовом Величанству, премилостивом краљу нашем Франц Јосифу I.; Др. Мата Његовом Високопреосвештенству; Емил Лика домаћину и домаћици; Стеван Чамприг Дру Мати и општинском бележнику, који су много допринели овако свечаном дочеку и посебно Емилу Лики, као ктитору цркве; домаћин Велимиру Недељковићу, протопрезвитеру, Емил Лика ркат. окр. протопрезвитеру и Димитрије Рајић присутним преставницима црк. општине. Када је виреоск. Г. епископ разрешио трапезу, захвалио се присутном ркат. протопрезвитеру, што је до пре у местима столнобеоградске ркат. епархије свештенство њихово са нашим сваки додир избегавало и највећу нетолеранцију показивало спрам православља, а што је сада друкчије, приписује новом епископу те епархије,

ИДЕ ДОДАТАК

Додатак 19 броју „Срп. Сиона“

Јулију Вароши, те је у његово здравље подигао чашу.

По ручку вишеосв. Г. епископ праћен од свих гостију, отишао је у порту, где је народно весеље било. Ту се видело, да овај народ, који се ту међу туђинцима као оаза у пустињи налази, верно чува народне обичаје наше и народне игре при весељу, што већ нпр. у Ловри, које је у овој епархији једино чисто српско место, на жалост није случај.

Приближио се већ час растанка. Сав народ је испратио свога архијереја на пароброду станицу, и колико се на њему видело задовољство и утеха, што је видео и чуо свога архипастира, толико се опазила као нека жалост, што мора с њиме да се растане. Дође и поће и ђаћа, ишчезаваху већ и последњи поздрави „с Богом свети Владико“ и звуци звона, али народ је још стајао на станици и гледао за бродом, који понашше владику и пратњу његову, док га најзлетку нестаде.

Високопреосвештени Г. епископ могао се из Бате задовољан вратити својој резиденцији, видевши да му је народ одан цркви, да њега као апостолског пријемника љуби, да му је благодаран као добротвору свом и послушан као родитељу свом. Тиме се може протумачити оно природно, непритворно, неописано одушевљење, којим су га дочекали и за време у Бати свугде пратили, и испратили. Народу том ће пак у вечитој успомени остати овогодишња храмовна слава и они тренуци, када је свога архијереја видео, његове мудре очинске речи и поуке слушао, и дај Боже, да тај народ добивене поуке у своје срце дубоко засади и да се по њима увек влада. Тек онда ће племенита душа нашега љубљеног архијереја потпуно задовољна бити, јер ће видети, да му је труд и стварним успехом крунисан.

ЛИСТАК.

Вести.

= **Отварање богословског семинара.** У Недељу 19. септембра (2. октобра) о. т. пре св. литургије ушло је 25 слушалаца прве године богословије у нови православни српски богословски семинар, који је у Карловцима подигла Његова Светост патријарх српски *Георгије*, а који је намештен из дознаčене у ту сврху трећине прихода велике закладе *Саве Текелије* за прошле три године, те се за сада надржава годишњом трећином прихода исте закладе.

Водовод и осветлење у згради семинара није још потпуно спремљено, али није било више до чекања. Међутим ће се и то ускоро довршити.

Добивши благослов *Његове Светости* за сретан почетак, одредила је управа семинара да се реченога дана после св. литургије благослове просторије семинарске зграде, те је то и извршено у присутности службеног семинарског особља и свију питомаца. Затим је питомцима проглашен „Кућни и дисциплинарни ред“, по ком је живот у семинару тога дана започео, истина без икакве хуке и буке, без парада и посебних свечаности, сасвим мирно, а Бог ће дати и сретно.

Први слушаоци богословије, који су у семинар ушли, ови су:

за дијецезу *горњокарловачку*: Алагић Никола, Гавриловић Лазар, Герман Лазар, Добросављевић Бранко, Марцикић Милоје, Марцикић Трифун, Муановић Константин, Стојић Георгије;

за дијецезу *пакрачку*: Богојевић Стојан, Грбић Анђелко, Грбић Емилијан, Мачкић Христифор, Миљановић Душан, Рајковић Сава;

за дијецезу *вршачку*: Брадваровић Светислав, Којић Петар, Стојић Михаило, Стојаковић Светислав;

за дијецезу *темишварску*: Крстоношић Стефан, Попов Симеон, Трлајић Светозар, Чобић Душан;

за дијецезу *будимску*: Вучков Лазар, Јатић Милан, Павић Светозар.

Управу семинара води ректор богословије Јован Вучковић, помоћником управитеља (префектом) је професор богословије Др. Викентије Вујић, лијечником Др. Михаило Данкуц, а економом о. Викентије, јеромонах манастира Раковца.

Нове земљорадничке задруге. У *Будимпешти* је основана земљорадничка задруга са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ:

Др. Ј. Цвијић: *Упутства за проучавање села у Босни и Херцеговини*. Прештампано из календара „*Просвете*“. Карловци 8° 14.

Омладинска књижница. Књига I. Жил Пејо: *Образовање воље*, превео Васа Стајић. Издање „Омладинског Гласника“. Карловци 8° 202. Цена

увезаним примерцима 2·60 К а неувезаним 2 К.

Књиге Матице Српске. Бр. 10. Иво Ћипико. *За крушом*. Нови Сад. 16° 291. Цена 2 К.

Летопис Матице Српске Књ. 227. Нови Сад. 8° 130.

Позив на претплату.

Како је сасвим нестало књиге

„Великог Типика"

што га је написао

Протојереј ВАСИЛИЈЕ НИКОЛАЈЕВИЋ,

то је потписата штампарија ушла у своју накладу поменуту књигу.

Књига је ушла у штампу, и биће готова до Божића.

Цена за претплатнике у тврдом увезу 4 К, у брошираном увезу 3 К, а дућанска ће цена бити знатно већа.

Новце за књигу треба слати потписатој штампарији, јер ће се претплата само тако моћи уважити. Претплата траје до 1. децембра 1904. год.

У Карловцима 14. Септембра 1904.

УПРАВА
српске манастирске штампарије.

Књижевна објава.

По овлашћењу Његове Преосвећености епископа, господина др Георгија Летића, част ми је објавити, да је довршено и да се разашиље

ТРЕЋЕ ИЗДАЊЕ

уџбеника:

КАТИХИЗИС

или

НАУКА ПРАВОСЛАВНЕ ХРИШЋАНСКЕ ЦРКВЕ

за српске православне ученике IV., односно III. и IV. разр. основних школа

састављено

Др. Георгије Летић

српски православни епископ.

Књига је штампана *источним* и *јужним* наречјем, а добија се само у *Српској Манастирској Штампарији у Ср. Карловцима*, као код јединог комисионара — но иста штампарија обвезана је на уступање следећег рабата:

књижарима 25%
катихетама и учитељима 15%
општинама и одборима 10%.

У опсегу српске православне Митрополије Карловачке ово је *једини* надлежно *апробован уџбеник* своје врсте, — а исто тако је одобрен по надлежним световним и духовним областима у Босни и Херцеговини.

Чист приход од овог уџбеника служиће оснивању закладе за подизање свештеничког и учитељског подмлатка у епархији темишварској.

У *Темишвару* 1904. год.

Ђура Терзин
српски нар. учитељ.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА

СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

како да у св. црквн на богослужењима суделују.

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВНО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1·20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књигу која је прописана као школски уџбеник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 558/456. из 1904. 1—2, 68

С Т Е Ч А Ј

На упражњену парохију IV. плаћеног разреда у Срп. Итебеју. Компетенти имају прописане молбе надлежним путем овој конзисторији до 14./27. новембра о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3./16. септембра 1904. године.

Председништво.

Ad бр. К 918/813 ex 1904. 1—2, 65

СТЕЧАЈ

На парохију V. разреда у Петровчићу-Бечмену овим се стечај расписује до укључиво 20. октобра (2. новембра) о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad бр. 949/781 ex 1904. 1—2, 66

СТЕЧАЈ

На парохију II. разреда у Тењи овим се стечај расписује. Компетенти нека своје ваљано инструјиране молбенице овој конзисторији до укључиво 20. октобра (2. новембра) о. г. надлежним путем поднесу.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad К 778/зап. ex 1904. 1—2, 67

СТЕЧАЈ

Расписује се на парохију IV. разреда у Лединцима с тим, да компетенти имају своје ваљано инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључиво 20. октобра (2. нов.) о. г. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

К. 460/451. 1904. 1—2, 64

СТЕЧАЈ

на упражњену парохију IV. плаћевног разреда у Сенаду. Компетенти имају прописно инструјисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) новембра о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) септембра 1904. год.

Председништво.

Бр. 816. ex 1904. К. З. 618. 1—2, 63

СТЕЧАЈ

Исписује се на мјесто системизираног парохијског помоћника у Великој Писаници са 800 К плаће и 400 К сеспоналне одштете.

Рок стечају укључиво 18. (31.) октобра 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до стављеног рока надлежним путем потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. септембра (5. октобра) 1904. држане.

Предсједништво.

Бр. 337/904. СТЕЧАЈ. 60. 2—2.

Ради попуњења једнога упражњеног професорскога места на овдашњој *срп. прав. вел. гимназији* расписује се овим стечај за професора *латинског језика и историје.*

Првобитна плата редовног професора је 2400 к, станарина 560 к, петогодишња повишица од 200 к, са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 к без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне документе потписаној управи гимназијској до 15. октобра 1904. н. и. к.

У Новом Саду 12. септембра 1904.

Управа срп. правосл. вел. гимназије.

Бр. Е. К. 384. ex 1903. 2—3 61

ЕДИКАТ.

Стављајући до знања Емилији Мркаљ из Сјеничака, сада непознатога боравишта, да је против ње покренуо брачну парницу муж њезин Петар, позива се овим ета (Емилија), да се у року од 90 дана, по првом увртењу овога едикта у „Срп. Сион", пријави овој власти, било лично или писмено, јер ће се иначе покренута парница и без ње окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 12./25. августа 1904.

Михаил
Епископ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 2 2 62

Управа манастира Гргетега издаваће дана 14./27. Октобра о. г. на јавној дражби „Пашњак" а по том одмах и „Рибољов" налазећи се у својој на Дунаву лежећој Ади Козјак — на три године под закуп.

Дражба ће се обавити горе реченог дана у 11 сати пре подне у манастиру Гргетегу.

Сваки који дражби приступити жели, имаће 10% вадијума положити а сви други услови могу се сваки дан у манастирској писарни видити.

Управа манастира Гргетега.

Ad бр. К. 819/718. ex 1904. 3—3, 54

ЕДИКТ.

На бракоразводну молбу Нестора Савића из Голубинаца, — овим се позива његова нестала супруга Бојана рођ. Докић, да има у року од шест месеци од дана првог увршћења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстати, или место свога садашњег боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, у Карловцима 10. (23.) августа 1904.

Председништво.

Ad бр. К. 783/719. ex 1904. 3—3, 53

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Петра Ђорђевића из Черевића сад у Новом Саду, овим се позива његова нестала супруга Анка рођ. Савић, да има у року од шест месеци од дана првог увршћења едикта овог у новинама, овој конзисторији или лично предстати, или место садашњег свог боравишта пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, у Карловцима 10. (23.) августа 1904. г.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованога гвожђа. —

24—19 ex 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 585. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 20

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 15. октобра 1904.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његова је Светост Преузвишени Г. Патријарх српски *Георгије*, благоизволела рукоположити 23. Септембра у дворској капели свршеног богослова Григорија Константиновића, за ђакона, а 3. октобра у истој капели за свештеника, који је одређен за личног помоћника протојереју и пароху земунском Димитрију Руварцу. Истог дана (3. окт.) благоизволела је рукоположити монаха јазачког Генадија Бугарског за јеромонаха.

НЕЗВАНИЧНО.

Шупља фраза — српско родољубље!

Д. Р.

Ни код једног се народа не прави толика и таква реклама с родољубљем, као што се прави код нас Србаља; а кад овамо, оно је шупља фраза, с којом многи и многи долазе до лепог положаја код нашег лаковерног народа.

На коју год страну бацимо поглед и на што год погледимо, не видимо ништа друго, до ли јад и кукњаву, како нам не ваља ово и оно, и ми се поред свега тога размећемо са својим и народним родољубљем и свешћу. Јадно нам родољубље и свест!

За истинитост тврдње наше у наслову, навешћемо за сада од стотину примера, само овај један пример.

Познато је, да је данашњим даном јако проређено наше свештенство у пакрачкој и горњо-карловачкој епархији, и ако у тима епархијама, а особито у пакрачкој, где је наш народ изложен римској пропаганди и где је понајмање народне интелигенције, не би требало оставити ни једну парохију без свога свештеника, спремна и родољубива.

И у место тога, ми видимо да већином — у пакрачкој епархији — годинама и годинама администрирају не једну но по више парохија прости калуђери, који у многим случајевима више су од штете, него од користи и по цркву и по народ. Због тог се и догађа да има у истој епархији наших људи, који мењају своју веру за неколико круна!

А проређено ја наше свештенство с тога, што из тих епархија врло мален

број долаази у богословију, па и од оних што их дођу, многи вештином својом дођу до парохије у Срему, Бачкој и Банату, и то наравно до добрих парохија.

И кад тако раде синови поменутих епархија, а особито горњо-карловачке, није чудо, што богослови из осталих епархија и не мисле да иду у поменуте две епархије. Тек по неки ако оде у пакрачку и то из неволе, да се из ње поврати у свој завичај код прве згодне прилике.

Па кад је ово на жалост непобитна чињеница; може л бити речи о родољубљу? И кад не може, је л' чудо, што н. пр. у пакрачкој епархији — особито око Беловара — наш народ нагло пропада не само материјално него сваким даном све то индиферентнијим постаје спрам своје вере, те не треба да се изненадимо кад једног дана дочекамо, да су читава села напустила своју веру.

И поред свега тога, наши млади богослови из осталих епархија и не помишљају, да бар на неко време отиду у поменуте две епархије, да мало оживе тамошњи наш народ и да га учврсте у вери, па ма да и знају, да их тамошња будућа „браћа“ на жалост не само не ће дочекати са раширеним рукама, него као што је познато, сматраће их за „странце“ и попреко их гледати.

Какви су у том погледу романски богослови и свештенство, показује нам чињеница, да њихови најбољи људи одлазе — као народни апостоли у најмање општине, те за то се романство и шири по Банату.

Ну, нису само такви Романи. Има таквих и Срба̂ља, ал не код нас у богатим крајевима карловачке митрополије, него у сиротој Македонији, где је српским свештеницима и учитељима глава у торби.

У последње време погинуо је од бугараша познати српски јунак поп Стојан Крстић из Подгорца, на чије је место дошао син му поп Ставра, који је такође од њихове руке погинуо. Па ко долази на његово место? Нико друго него млађи му брат Серафим.

Па шта је свршио исти Серафим? Он је свршио два разреда припаренске богословије, за тим III. VI. и V. разред српске гимназије у Солуну, а затим довршио гимназију у Београду.

А шта чине наши богослови, будући свештеници? Они — добар део — чим ступе у богословију „меркају“ добру прилику, поред које могу доћи до добре парохије, и чим сврше богословију, гледе пре свега да се докопају добре парохије, до које да се докопају — многи —, не само да не узимају спрам себе „прилику“, него постају и улизице и скутоноше појединих политичких власника.

Па кад је на жалост **ово** данас **овако,** а што је **то тако, то** је једно велико зло, које треба за раније лечити. питање је: **како** би се могло томе злу стати на пут и лека наћи?

Ми **ово** питање стављамо на решавање сваком оном, који мисли и води бригу о нашем овостраном народу, и свачији ћемо предлог и мисли изнети у листу, нек се ствар добро расчисти и претресе, пошто исто питање статрамо за једно од најважнијих народних питања.

Сами пак у том погледу износимо своје мисли, које се састоје у овоме.

Пре свега и свега, треба у богословији што више говорити о дужностима српског свештеника, те младе људе очеличити и спремити за ваљане свештенике, који не ће тежити само за тим, да дођу што пре до добре парохије, него који ће сматрати за своју дужност, да ма и неко време послуже цркви и народу и у оним сиромашним крајевима, где је највећа потреба.

Уз то би код идућег уређења требало установити и то, — а то би се данас могло учинити, пошто богослови за бадава имају све и сва у семинару —, да бар 5 година ни један свршени богослов не може доћи до парохије, него да је властан митрополијски савет на искање појединих конзисторија одређивати их за то време на администрације, без обзира на епархије, и тек по томе, да могу добити парохије.

Овим би се постигло не само то, да не би било парохија без свештеника, него

подједно и то, да би се богослови мало већма обазирали, кога ће да узму за супругу, и не би нико могао доћи из капута одмах до најбоље парохије.

Наравно да би се морао изменути и данашњи начин избора пароха, по ком најлошији може да дође до најбоље парохије.

Кад данашњим даном свршени правници, који се школују о свом трошку, по свршетку науке, по 1—2 године морају да служе бесплатно, а кад постану чиновници, премешта их влада с једног краја на други; за што да не би митрополијски савет — који би се морао такође друкчије уредити — за одређено време могао располагати са свршеним богословима, који су се школовали туђим трошком?

Остане л' се и на даље при данашњем начину, ми се можемо и даље заносити шупљим фразама о нашем родољубљу, њиме варати саме себе, ал' да ће нам те наше шупље фразе о нашем родољубљу, донети народну смрт и пропаст, у то не треба ни мало сумњати.

Народни сабор од 1790.

Прилог за историју српских сабора.

Приопштио Д. Р.

3 Свршетак.

Како се у молби осечке црквене општине говори о подесном времену, да се српске привилегије — жеље — узаконе на угарској дијети, а у писму Стефановићевом и Максимовићевом о саставу Мушкатировићевом; то ћемо исти састав овде у целини навести, из ког се види, шта би наш народ 1790. искао, да га није навео Беч да иште засебну територију и да се не обраћа угарској дијети.

Исти гласи:

Пунктa

котораја би именем клера и народа Славеносербскаго и валахијскаго на грјадушчеј краљевства Мажарскаго диети ради их инартикулации в' публичнаја краљевства узаконенија предложитисја могла и имјела.

I.

О законѣ.

1. Свободное закона упражнение по разуму народних привилегиа повсјуду во краљевствје мажарском и јему принадлежашчих ремикопириратих инркопиратисе имушчих предјелех да допуститсе, и оное привилегиам невједомое и свободи закона противное или privatum Religionis exercitiam да двигнетсја.

Сицевое закона упражнение искати, да кромје всјакиа убиточниа клаузили и у будушчее производити се могушчих стјеснении и толковании в реченом краљевствје мажарском и јему присоединених провинциах, Хорватској и Далмации великом кнажествје Трансилванском и предјеље Буковинском, и во всјех у будушчее оружием, или уговорима припасти могушчих провинциах от народа закона нашего обитаемих воведетсе. В помошч пункта сего да возметсе инштанциа великоварађанов противу насилиа унитов тужашчих. За јеже сохранати совјест и волност и закона безопасност искати, да всевозможное провидјение уставами узаконитсе, да не би чрез ушију и ине јавне или тајне способе и казни. за предварити всјакое отуду между сограђаними произити могушчее несогласие и сердец раздражение, наши јединовјерни от церкве наше отворталисја.

2. Календар ветхиј по привилегиам невредим и неизмјенен да пребудет, и число праздников по синодалному љета 1786. закљученију установленое ни да умножитсја, ниже умалитсја.

С придатком, да Господа земална буди коего закона, наше националисте у таковија праздничија дни к работанију гонити властни небудут.

3. Ниже људие закона нашего ко празднованију римокатолических праздников, кромје Рождества, Пасхи, Сошествија св. Духа, Брашанчева по једин точију ден, тако не к процесијам их коимлибо образом да нудјатсја.

Да не сирјеч празднованием сугубатих праздников народ данодајушчи ослабљеваст.

4. Церкве, гдје закона нашего потребно будет, кромје всјакаго далшаго вопроса и послания плана, трошков же и фундуса показанна, по силе привилегии, Архиепископ и епископи данојy им властију, како ново водружавати, тако и старе ренарирати да могут.

Ради пунктова сего смотри §. 73. народних 5. фев. 1778. преданих тјажб и тужб и на то 1779. сљедовавшим резолуции §. 66. Тако и о волности зданија церквеj акатоликов недавно изданују резолуцију царску пункту сjему вмjестити: да расположение с имjением церквеj, рачунов изтjазание и развидjение, ктому сочинение инвентариумов, при jурисдикции точију церковноj по древнему обикновенiю цjело да останет.

5. Надзирание школ и приставление магистров, ради нерушимаго о благостоjании со законом и благочестием сојуза, равно jурисдикции дjеце закон да оставитсја, нити когда либо jазик народа нашего, jему својственаја писмена в вопрос или њекое измjенение да вземлетсја.

Ашче ради настојашчих обстојателствjех до сеје в школи нормалниjа заведени метод двигнетсја, то власт с школами потребнаја разположенна дjелати, и начин обученна воводити, Архиепископу и Епископом и народу нашему по старому обичају невредимо да оставитсја.

II.

О клеру.

6. Настојашчее епископатов число за неизмjено да утвердитсја, нити под коимлибо видом умалитсја.

По привилегиам народу данним, вси у краљевству мажарском (греческаго) неунитскаго закона Епископи, сушчи, между коима Ерделски купно с Буковинским разумjеватисја имат, Архиепископу Карловачкому, такожде и прочи, ашче би провинције от прежде корони мажарскоj принадлежавше оружием или миром, или каквим либо буди начином придобилисја, Епископати опдје сушчи тогоже закона, равно томуже Архиепископату в духовних да починаетсја.

7. Разумом привилегии народу дарованих, jедин точију в сих краљевских земљах Архиепископ славено сербскаго или илирическаго восточнаго неунитскаго закона тако церкве верховнија глава да будет, jегоже избранне по тjемиже привилегиам и уже воведенjому обикновенiю, народу свободно да пребудет.

От тогоже Архиепископа и jего митрополитскаго Синода, народ и клер во вешчех вjери, закона совjести, и закона касајушчихсја дjелех да зависит. Такожде и избранне Епископов, и тjех посвjашчение по разуму привилегии томуже Архиепископу, и jего синоду волное буди, кромје того, да би к Синоду ради избранија епископов собраному, кралевски комисар посиjаем бивал.

8. Архиепископу карловачкому кромје пристојашчихсја по привилегиам и деклараториалним решкриптом опредjелених провентов, jешче и доминиум Даљ во Славонии сушчи во уживание дарован имjетсја.

Что просити, да за тоjже доминиум Даљ вjечитое право, и донација даруетсја, и ипартикулируетсја.

9. Права и власти Архиепископа и Епископов привилегиами и рескриптом пojасним означенiя, jасно да изложатсја.

Сjедователjе смотрити надобно дипломи Леополдови, вторују лета 1691., третују 1695., и 1715. изданија, ктому рескрипт деклараториални 1779.

10. Закгевание книг церковних и свjетских на славенском и влашком јазицје, учреждена во Виенье типографија имjеетсја.

Убо просити, да книги догмати вjери и обрjади церковнија содержашчија без предварителне Архиепископске цензуре, jакоже о том царским декретом устроено имjеетсја, непечатаjутсја. Ради прибавленна обаче вjашчших церковних книг из Империе московске но уже учиненими от дикастерних каутелами и обичају практициранoму власт, народу далше такожде у цjелости да остаетсја.

11. Да клер наш jелико прав и преимушчеств како вешчественим тако и личним касаетсја, с клером римокатолическим тако да сравнитсја, да в Краљевствје сем штат клера по разуму царственних законов саставит.

12. Монастири епархии сремскиа в провинциале, јакоже привилегиално потверждени сут по Карафиној комисији и Фекетапскоj реамбулации, и потом сљедовавшеј ц. к. ратафикации, прочи же в остали епархиах сушчи равно привилегиалним пунктом 29. потверждени, в сушчествје своем да пребудет.

Сљедователње искати, да вси закона нашего монастири инартикулирајутсја со вс̑јеми своими добрами, и принадлежнами, и в числе системи взираном да останут.

13 Ашче парохиалное свјашченство нашего закона и радујутсја свободами привилегиалними, пунктов 22. 23. и 47., ничто менше ради их сљедујушчаја предложити:

1. Да тоежде свјашченство с фимилиеју своеју в милитарстве јако и у провинциалу свободни и от вс̑јакаго данодајанија и квартиров чужд будет, синове их в предјеле милитарском к службам военим противу их воли да не нудјатсја.

2. Каждому пароху идјеже до селе сесион земле њест и ставлен, да ексципдира се, а между тјем о лучшем их состојании шчатус да провидјенје сотворит.

III.

О Народје.

14. Зане народ многоразличње отјагчаетсја 1. Что по привилегиам Архиепископу и епископом за их содержание пристојашчиса десетак, от тогоже народа клер римокатолически, котори и Господа земална вземљут. 2. Что ради тјехже епископов содержанија, ним бремена видом, обременљатсја сирјеч конвенциеју. 3. Зданием школ и церквеј 4. Содержанием пароxов и мамагистров.

Проекти убо, да по привилегиам љета 1695. пунк 38. и 39. инак, по уставом кралевства Архиепископом пристојашчиса десетак и кадуцитет, за их содержание, и точнше дјел им по званиу налагаемих отправление јакоже и за содержание конзисториумов, церквеjже и школ сохранение паки возвратјатсја, или ашче тому бити неможно, то упразднивше конвенциjеју заведенаја дајанија, еквивалент по коегождо обстојателствам из ерариума до изобретенија инаго фундуса кромје отјагоченија контрибујушчаго народа да опредјелитсја.

15. Из призрјенија, что народ илирически и валахијски многочислен сиј, толикољетно в разних воених прикљученнах дому аустријскому и кралевству мажарскому, своим мужеством, храбростију и непроломноју вјерностију, јако и дајанием общих бремен, похвалне услуге и ползе освидјетелствовал и до ниње засвидјетелствует; ктому что народ сеј взирајушче на милитарски точију, а купчески чин вс̑ја прочна во Хунгарии обрјетајушчисја народи раздјелно или во особитност взјатија, множеством своим превосходит, сљедователно ови чрез купчество болшим налогов дајанием, овиже кровопролитием пред прочими Государства народами вјашшују кралевству творјат и приносјат услугу, прочајаше народа контрибујушчаја класа ашче величеством своим инија непревосходит, то поне с ними удобно соравнити се может, убо просити:

Да народ кралевству хунгарскому со вс̑јеми своими привилегиами и преимушчествами вчленјатсја и за истинија и несумнителнија отечества сини во всем кралевстве хунгарском, и јему сопрежених провинциах припознавајутсја.

16. Из преднаведенаго узрока далше искати, да:

Народ от чина духовнаго, милитарского и провинциалнаго на торжествујушчеj диетје мажарске свое репрезентанте в числе опредјелити се имушчем посилати возможет.

17. Зане народ от начала сего стољетија, јегда вес в милитарстве состојал, с пожертием живота и имјенија даже до сих времен дому аустријскому и кралевству хунгарскому в непреломное вјерности величајшна и безсмертна услуги творит, крајњејшее обаче огорчение и печал в сердци чувствует, что во смотрении јего количества и толик служб и заслуг маљејшее число немешев мажарских в њедрје своем видит и себе из благодјејанни по уставам кралевства на синове отечества изливаемих кромје вс̑јаке свое кривице изкључена бити искушает, јешчеже в посљедујушчаја времена мало помало немалија част народа

под оружием бившаја, пахорству подвержена сталасја, за то настојати:

Да би при грађушчеј диети от народа поне они, кои су благородством по немецким законам обдарени, јакоже и они, кои су се отличнија услуги ради в чине милитарском освидјетелствовали, и благородство венгерское со всјеми преимушчествали произвелисја; барониже в народје нашем за пиње находјашчисја артикуларитер да примутсја и нови и шчабс офицјеров по заслуги у баронство да произведутсја и добра им дарујутсја.

18. Националисти к достоинствам, почестем, званиам и службам јако милитарзким тако и гражданским по их качествам, заслуги и способности не точију при ви ших дикастериах но и при вилаетских началствах и судишчах да пристављајутсја и приемљутсја.

Аше ли би обаче лицам провинциалним иначе качества имушчим во произведении на таковаја достоинства недостаток благородства препјатствовал, такови убо у немешаг да произведутсја и чрез то способними содјејутсја; придавше да званиа и чести во варошах краљевских, градјех, дистриктах и милитарских общинах по пропорции числа народа нашего тамо живушчаго и тјаготи бремен општих носјашчаго раздавајутсја званиже баронства, и пургермајсторства премјенителње да вовјерателја.

19. Јелико куповања и притјажанија добр касаетсја, просити:

Да не токмо у цјелој Хунгарии и ејприналежашчих провинциах, но и во краљевствје Славонији и Хорватској националистам дозволитсе, сљедователње артикул 86. љета 1723. и артикул 46. љета 1741 уничтожатсја. јако и вса коимлибо образом народу и клеру нашему вредителнија како публичнија краљевства и предјелов јему сопрјажених знаменателње краљевини Славонии, Хорватској и Далмации устави, буди писмени и обикновењем заведени, тако и партикуларних дистриктов или провинции ктому свободних варошеј краљевских, и буди каковаго свјетскаго или церковнаго чина, магнатов или немешев, привилегие под коимлибо именом нареченаја, паиже убиточнаја обикновенииа, да упразднатсја и умершчвљатсја.

20. Да милитаром нашим иностранн с презрјењем на достоинства милитарскаја непредпостављајутсја, но они по их заслуги и способности ко всјаким званиам при народнеј милиции да пристављајутсја.

21. Ашчели бо из узрока публичнаго, мјеста њекотараја милитарскаја у провинциални шчанд премјеститисе имјела, таковаја никогда у простое пахорство, но на начин привилегирати тјелес воздержавше њекоторе чину их приличне прерогативе, да возпостављајутсја.

22. Националисти ко всјаким художестом безразнствија, на подобне Мађаров и Њемцев, не взирајушче на никакове буди каковаго чина и состојанија привилегии, да припушчајутсја.

23. О брацјех между људма различнаго закона биваемих, просити узаконение:

да пол полу в законье посљедует.

Грамата

митрополита београдског Мојсија Петровића

за

владину св. андрејског-будимског Василија Димитријевића.

Приошшто

А. Р.

Мшсеей божіею милостію православни Архіепископь и Митрополить Бѣлиградски и всего народа христіанского восточнія цр'кви шшд властію Прѣсвѣтлого римскаго Цесара Іего величества совѣтник и прwчаа.

Сѵѣрење наше пишет ва богохранимѣю варош св. Андреи wбрѣтающим се свѧтіѧ наше восточнія цр'кве благоговѣйним священником протопопи и попом и діаконом, почтенородним господарем, биров, таначником, трговцем, рѣфетом и всем ѡшце благочестіа нашего христіанон, ѕ Господа Бога просим мира, здравіа, долгоданствіа, благостоѧнііа и спасенііа вѣчнаго.

А по сих извѣстно бѣди вашим христолюбіам, како по благодати божіеј, и по правиλѧ св. апостоль и богоносних wтецъ, по нашеј дѡлжности архипастирскоj, всмо избрали и поставили вам Епископа, боголюбезнејшаго господина Василіа Димитріевича, быв-

шаго пр҃тосингела нашего (такожде и предсесорѣ нашемъ) са избранiемъ дх҃овнаго нашего сословiа, потомже и потвержденiю его Цесарскаго величества и нинѣ посилаемо его к вашим христолюбiемъ, т҃ого ради како свѧщенни тако и мирски, да га имате дочекати и познати, са всакою достойною честiю архiерейскою и почитати его како истаго намѣстника и слѫжителiа Христова и строителiа дш҃ьи ваших и во всаком повиновенiи и покорности и послѫшанiи, такоже благопослѫшнiе и словѣснiе овци, дш҃евном҃ пастырѣ и с ним свакiе своѧ разговори имѣти ѡ спасенiи вашем дш҃евном и ѡ благотворних дѣлех своих ва наставленiе и совѣти вашем и прочаѧ ѕ҃ченiа и повеленiа его во всаких цр҃ковних строенiи, благодѫшественно послѫшаете и со любовiю примайте. А наипаче измеждѕ собою како ѡдинороднаѧ браттiа, ѡдиние матере наше источнiе цр҃кве сини: во любви и ва всаких добродѣтелех љубезно пребивате, такоже пастирь вас наказовати б҃дѣть.

И паки что есть приход его архiерейски, како есть ѡбичай и дѫлжность, како ѿ свѧщенник тако и ѿ мирскихъ да имате ѕи҃ лѣпо без речи исправлiайте и противь врѣмена и милостином помагати ѕердно. А наипаче сада ва первих да се невозбранте помощи противѣ сили, да се и он ва своей чести архiерейской может носити и владати, како и колико есть достойно архiерею, а за похвалѕ и славѕ вашѕ и свиѣе наше матере церкви.

Проче превар҃чаю вас на милость божiю, да наставит ви на всакое дѣло благое и покров пр҃весвѧтiе богородице да покрiетъ ви ѿ всакаго зла: а ѿ нас недостойних молитва и благословенiе б҃ди со всеми вами на домех и чедех ваших.

Дато ѕ Карловци 1729. Марта 12.

М. П. Мѡисеи Петровић с. р.

Извештај

о петој редовној сједници православне српске епархијске конзисторије накрачке, држане дана 25. маја (7. јуна) 1904. под предсједањем Њег. Високопреосвештенства Госп. епископа *Мирона*.

Допис кр. земаљске владе одјела за правосуђе, да је издан налог кр. котарском суду у Пожеги, да има удовољавати овостраним замолницама у предмету саслушања свједока у брачним парницама, узет је на знање. — На пријаву кр. жупанијске области у Осијеку, одређено извиђење за што парох Ј. М. у Д. не катихизира на школи у С. — На допис вршачке епархијске конзисторије обавештени су овоподручни манастири, да је јеромонах манастира Месића Ј. Б. правомоћно лишен свештено-монашког чина. — На пријаву кр. котарске области у Броду позван К. М. парох у К. на очитовање ради некатихизирања у О. — Молба А. Б. из Т. на мјесто пароха у В. П. — враћена молиоцу као закашњена. — Потврђен је једногласни избор досадањег администратора парохије кукуњевачке Ђорђа Обрадовића за пароха а тако и избор досадањег администратора парохије војаковачке Петра Томића за пароха. — Избор пароха павлањског Михајла Соларића за пароха у В. Писаници потврђен је с тим, да ново звање своје наступи 18. јуна (1. јула) 1904. — На парохију у Н. Пављанима исписан је стечај са роком до укључиво 5. (18.) јуна 1904., а до сталног попуњења повјерена је иста парохија у привремену администрацију Петру Босанцу, парохијском помоћнику у Беловару и Јовану Седрамцу, пароху парћањском. — Потврђен је једногласни избор пароха кобашког Стевана Јањетовића за пароха у Окучанима. — На парохију у Кобашу исписан је стечај са роком до 5. (18.) јуна 1904. а до сталнога попуњења повјерена је иста парохија у привремену администрацију пароху бродскому С. К. — Поводом пријаве парохијског звања у Н. Г. о отпаду парохијанина Н. Д. на самрти у римокатоличку вјеру, умољена кр. земаљска влада за наређење, да се у подобнима случајевима позове к болеснику и његов свештеник и у присутности његовој да предазнике изјави намјеру прелаза. — Уток А. Б., администратора парохије у Т. против конзисторијалне одлуке, којом је кажњен двонедељним одлучењем од мјеста службе, поднесен је Митрополијском Црквеном Савјету. — Молба В. Л. пароха у Б. за припомоћ, препоручена је Саборском Одбору. — Закључци црквене скупштине у В. којима се администратору парохије К. М. изриче неповјерење, иста принуђава на оставку односно обуставља му се плата, стављени су ван крепости и црквена општина — упућена на сходни поступак. — Молба свештеничке удове М. Б. у Б. за припомоћ препоручена је Саборском Одбору. — Обавештена је црквена општина у Г. Средњцама да је исписани стечај на пароха остао без

успјешан. — Избору пароха у Пашињану приступљен је Ј. Х. парох из Б, а А. Б. администратор парохије у Т. није приступљен избору. — Ријешавано је и 16 бракоразводних предмета.

Извештај

о шестој редовној сједници православне српске епархијске конзисторије пакрачке, држане у Пакрацу 22. јуна (5. јула) 1904. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Мирона*.

Поводом дописа преосвештеног Господина Епископа, обавештено је овоподручно свештенство и свештеничке удовице и сирочад, да молбе своје за земаљску припомоћ за 1904. г. могу до 1. (14.) августа 1904. путем епархијске конзисторије ове поднијети. — На допис кр. земаљске владе одређени су у више случајева накладни уноси и исправци матица. — Обавештен парох С. Б. у Б. д., му је кр. земаљска влада подијелила 120 К припомоћи. — Препоручена је молба М. У. из П. за земаљску припомоћ. — Од Митрополијског Црквеног Савјета враћени непосредно му поднесени утоци Л. Т. из Б. и С. М. из В., враћени су утјецатељима. — Другостепене пресуде Митрополијског Црквеног Савјета, којима су потврђене конзисторијалне пресуде о разводу брака Г. Ваца, М. Војводића и П. Дамјановића уручене су странкама. — Обавештени су свештеници Д. К. у С. Г. и В. Ј. у В. те свештеничка удова А. Г. у В. да им Саборски Одбор није уважио молбе за припомоћ. — Поводом одлуке Саборског Одбора о спровађању истраге против манастирских настојатеља, закључено је, да над њима као духовним лицима само епархијској конзисторији припада дисциплинарна и судска власт, а уједно је констатовано из досадањег званичења са овостраним манастирским настојатељима, да се не могу назвати анархистама. — Извјештаји катихете Ј. Петровића о раду свом и успјеху ученика у науци вјере на кр. великој доњоградској гимназији у Загребу у 1903./4. шк. г. и катихете Д. Витковића о повјереним му женским заводима у Загребу, узети су на одобравајуће знање. — Узет је на знање извештај управе манастира Лепавине о смрти игумана и бившег настојатеља тамошњег о. Тихона Џебића. — Одређено је надлежном протопрезвитеру новоградишком К. Т. да поново изађе у Кобаш и обави предају парохије привременом администратору С. К. у Б., с упутством црквеној општини кобашкој да конзисторија увиђа потешкоће администрирања њене парохије из Брода, али да при најбољој вољи а при данашњој великој оскудици у свештенству, с којима у осталом нема права ни располагати према преким потребама службе, није у стању за сада друге какове одредбе доносити. — На основу спроведене истраге кажњен је парох С. Б. у Л. глобом од 50 К. у корист митрополијско свештеничког удовичког мировинског фонда ради изазивања незадовољства у једном дијелу парохијана његових и т. д. — Полагању стечајног испита приступили су С. В., капелан у Г., Г. К. капелан у П. и Љ. Т. администратор парохије у К. — Потврђен је једногласни избор Јована Херака, пароха болчанског за пароха у Пашињану с тим, да ново своје звање наступа са 19. јула (1. августа) 1904. — На парохију у Болчу исписан је стечај са роком до 6. (19.) августа 1904. и иста до сталног попуњења повјерена у привремену администрацију пароху Ј. Н. у С. К. — Парох К. М. у К. ради запуштања катихизације осуђен је на усмени укор пред епархијском конзисторијом. — Узет је на знање извјештај да је умировљени парох бастајски Стефан Баришић преминуо. — Уважена је молба М. С. у У. у предмету подјеле плаће са парохијом у Б. скончане на два једнака дијела између њега и суадминистратора М. Т. у Д. — Поново је упућено предсједништво црквене општине у В. да има К. М. сматрати тамошњим администратором и плаћу му исплаћивати све дотле, док истога конзисторија повјерене му дужности не ријеши. — Одобрени су нацрти икона за нови иконостас парохијске цркве у Поучију уз односне примједбе. — Нису одобрени нацрти иконостаса са иконама за парохијску цркву у Миклеушу и у Дољанима. — Пријава учитеља А. Ј. из Б. против тамошњег Ј. С. издана овоме на очитовање. — М. П. из С. позван да предујми 30 К трошкова за извиђење тужбе његове против пароха М. Б. у С. — Парох Ј. Ј. у Д. Р. кажњен је глобом од 50 К. у корист свештеничко удовичког мировинског фонда ради прекршења дисциплине и дужног поштовања према претпостављеним властима. — Исписан је стечај на два стипендијска мјеста из закладе блаженопочившег епископа пакрачког Никанора са роком до 10. (23.) августа 1904. — 17 бракоразводних предмета промакнути су у виши стадиј.

Извјештај

о седмој редовној сједници православне српске епархијске конзисторије пакрачке држане у Пакрацу 21. јула (3. августа) 1904. под предсједавањем Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Мирона*.

Узет је на знање допис кр. земаљске владе да у предмету прелаза болесника на самртној постељи у другу вјеру, не може издати никакову наредбу, него усваја становиште да се у оне питање о вјеросаконском прелазу ријеши у форми интерконфесионалног закона. — Узети су на знање дописи кр. земаљске владе, којима се двојици свештеника В. Ј. у В. и М. Ј. у П. подјељују приномоћи о чему су и обдарени обавештени. — У једном случају одређен је исправак матица. — Узет је на знање допис кр. земаљске владе, којим јавља да је парохијског помоћника у Земуну, Радослава Грујића именовала правим учитељем вјере деветог чиновног разреда у кр. реалној гимназији у Беловару са платом од 1800 К. а приложени декрет уручен је истом путем архидијецезалне конзисторије. — Узет је на знање допис кр. великог жупана бјеловарско-крижевачког пресвјетлог г. Т. Георгијевића, којим јавља своје именовање. — Узет је на знање допис ректора православне богословије у Задру, којим саопштава квалификацију овопарохијских слушалаца. — Узет је на знање извјештај игумана А. Павловића да је као овостран повјереник присуствовао годишњим испитима из вјеронауке концем 1903/4. г. на свима средњим заводима у Загребу. — Одређено је повјереничество извршење у Ветово због тога, што црква на храмовни дан није била отворена за богослужење. — Парох Ј. Б. у Р. упућен да са своје стране не да повода тамошњем учитељу да га тужака. — Протопрезвитеру новоградишком К. Т. подијељен је једномјесечни допуст у сврху лијечења. — Парох Ј. М. у Д. упућен је на ревније и тачније вршење катихетске дужности. — Узет је на знање извјештај да је парох мељански Георгије Милић преминуо а парохија мељанска повјерена је у привремену администрацију пароха миољачког Радована Чаушића. — Парох Н. Г. у М. опомењен на мирније и достојанственије понашање са парохијанима. — Извјештај В. Јанковића о катихизацији на кр. великој гимназији у Вараждину узет је на знање, као и извјештај протопрезвитера Ј. Штековића као конзисторијалног повјереника, да је присуствовао испитима из вјеронауке на кр. великој гимназији у Вараждину и кр. реалној гимназији у Беловару. — Узет је на знање извјештај Јована Константиновића о катихизацији на кр. великој гимназији у Пожеги а овостран повјереник А. З. позван је на извјештај, зашто није присуствовао годишњем испиту. — Очитовање пароха Ј. С. из Б. на тужбу учитеља А. Ј. узето на знање. — Умољена је кр. земаљска влада за сходну одредбу да римокатолички жупник у В. не претендује православне женихе без потребних исправа надлежног им парохијског звања. — Узет је на знање извјештај Петра Босанца о катихизацији на кр. реалној гимназији у Беловару. — Обавештена је црквена општина у Кобашу да на исписани стечај није ни једна молба стигла и за то да је поново стечај исписан са роком до 1. (14.) септембра 1904. — 20 бракоразводних предмета промакнуто је у виши стадиј ријешења.

Извјештај

о осмој редовној сједници православне српске епархијске конзисторије пакрачке, држане у Пакрацу 24. августа (6. септембра) 1904. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Мирона*.

На допис кр. земаљске владе одређени су у једном случају накнадни уноси у матице крштених а у једном брисање. — Усљед дописа Саборског Одбора обавештени су свештеници Д. Ч. у Л. и В. Л. у Б. о подијељеној им приномоћи у сврху лијечења; свештеничке удове А. Т. у П. и Л. Х. у В. П. о стављеној им у течај мировини; П. Т. парох у В. да је са 1. јула 1904. ослобођен даљег плаћања 6% приноса у свештеничко удовички мировински фонд, почем је обудовио без дјеце. — Јерej Радослав Грујић катихета на кр. реалној гимназији у Беловару примљен је у клир епархије пакрачке. — Узет је на знање допис архидијецезалне конзисторије о именовању Владимира Милутиновића, пароха брушаничког за пароха у Замени и поводом тим исписан је стечај на парохију у Брушаници са роком до 20. септембра (3. октобра) 1904. а архидијецезална конзисторија умољена, да В. М. остане у Б. до попуњења исте парохије. — На новоосновану парохију у Крижевцима исписан је стечај са роком до 20. новембра (3. октобра)

1904. — Умољена је кр. земаљска влада за накнадни унос једног случаја у матице крштених парохије в. писаничке. — С. Б. пароху у Л. наложено да повуче поднесену против парохијанина Ђ. М. тужбу државном одвјетништву у Беловару, уједно му није уважена молба да преда државном одвјетништву Т. И. парохијског помоћника тамошњега ради наводно нанесене му увриједе и клевето, него је упућен на епархијску конзисторију као свештеницима надлежни суд. — Узет је на знање извјештај повјереништва за полагање стечајног испита, да је Гаврило Кошутић, капелан у Пакрацу проглашен способним за самостално вођење парохијског звања, а остала два кандидата да су из катихетике и догматике упућени на поновни испит. Поводом болести пароха у Рогољина Ј. В., одређено је да гђ у вршењу свештено-пастирских дужности испомажу свештеници окучански, раићки и пакрачки. — Поводом предлога члана Ј. Т. закључено је упозорити овоподручне црквене општине, да свештенике своје при одласку њиовом на другу парохију, потпуно намире са траживином њиовом, а најдаље да то учине у року од три мјесеца за које би са врјеме имала парохија попунити, јер би се иначе морало на попуњавање парохије чекати. — Д. Витковићу вјероучитељу средњих завода у Загребу дозвољено је да у VI. и VII. разреда женског лицеја употребљава правосл. моралку од Саве Теодоровића. — Узети су на знање извјештаји свију овоподручних окружних протопрезвитера и администратора протопрезвитерата, да су овогодишње заједничке свештеничке исповједи у реду и чино обављене и одређено да свештеници, који ма с ког разлога нису могли заједничкој исповједи приступити, то накнадно учине. — Даље узети су на знање извјештаји да су и свештенички сабора у реду одржани и т. д. — Поводом расправа и резолуција братских сабора на тему „Свештеничка колегијалност“, умољен је преосвештени Господин Епископ да у посланици својој подручно парохијско свештенство поучи о правом братољубију и упозори на погрешно изношење разлога, за што правог братољубија нема међу њима. — Предлози о редукцији односно бољем заокругњењу парохија, уступљени су посебном одбору на проучење и састав конкретног предлога и у тај одбор изабрани су окружни протопрезвитер и парох бјеловарски Јован Штековић, администратор протопрезвитерата сјеверинског и парох новосељански Светозар Грубач и Др. Петар Белобрк одвјетник у Бјеловару. — Нацрт иконостаса парохијске цркве у Доњанима, враћен је црквеној општини на исправак. — Уток учитеља А. Ј. враћен је утеатељу, јер је односна књ. одлука сумарно донесена. — Тужба М. П. из С. против пароха М. Б. у С. издана истоме на очитовање. — Препоручено је 13 свештеника и 22 свештеничке удовице и сирочади за земаљску припомоћ за 1904. г. — За једну стипендију из закладе блаженопочившег епископа пакрачког Никанора Грујића у годишњем износу од 300 К. предложен је преосвештеном Господину Епископу Дијецезану рођи подијељена исте, свештеничко сироче Ђорђе Трбојевић, гимназиста у Загребу. — Избору пароха у Н. Пављанима припуштен је једини компетенат јереј Петар Босанац из Беловара. — На парохију у Болчу испитан је поново стечај, почем једини компетенат А. Б. администратор парохије из М. Т. избору није припуштен. — Рјешавано је 22 брачноразводних предмета, од којих један окончан пресудом на развод брака.

Извјештај

о сједници Епарх. Конзисторије горњо-карловачке, одржане у П л а ш к о м. 12. (25.) августа 1904. год под предсједништвом Његова Високопреосв. Г. Епископа дијецезана *Михаила*.

Узете су на знање извине чланова о недоласку у сједницу и то: протојер. А. М. из К.; протопрезв. М. С. из К., протопрезв Ј. Т. из М. и протојер. И. М. из О. — Позват је на одговорност јереј М. М. парох из Ј. због јавнога вређања и фумигирања своје духовно-претпостављене власти. — Остављено је in suspenso одобрење „нацрта“ иконостаса за цркву на Удбини дотле, док грађевни одбор не извјести ову власт, коме светоме смијера исти храм посветити. — Узето је с благодарношћу на знање приопћење Његова Високопреосв. госп. епископа-дијецезана, у предмету Његовога доприноса овоподр. протопрезвитератима, у свему осниваља протопрезвитер. библиотека; подједно су одређени протопрезвитер С. К. из П., те јереј П. Р. пр. биљ. конзтр., да исти књиге за протопрезвтр. библиотеке наруче. — Наложено је парох. звању у Б. да пада на захтијев д. и кр. регименте у В., „дуплікат“ крсног листа за 2 К. — Наложено је администтр. парохије у Ј. јер. Ј. З., да школску

дјецу у М. катихизирати има и о успјеху исте ову власт извјештавати. — Позват је Ј. Т. из М. да, као повјереник при испиту правосл. ђака-гимназиста на кр. вел. гимназији у Г., поднесе овамо формално састављени трошковник ради предлагања истога на реализовање. — На основу извјештаја парох. звање у С. да је нови иконостас подигнут у опћ. парох. цркви — ријешено је: изаслати овђ. повјереника: проту Ј. Т. из М., и јереја С. Р. из Д. Л. да га прегледају и о том извјештај овој власти поднесу. — На жалбу јереја И. Р. пароха из Б., ради неуреднога добивања парохијала, ријешено је: умолити вис. владу, да се реченом јерeју уреди-вање плаћа издаје. — Осуда кр. котар. суда у Г., којом је јерej В. А., парох из В. Г., осуђен на 180 К глобе због лажне оптужбе против опћ. учитељу С. Б., уступљена је конзистр. фискалу на мнење и извјештај. — На основу пријаве парох. звања у Г., да је исто опазило у матицама крштених два случаја нетачнога вођења, — ријешено је: одредити два повјереника, те умолити вис. владу, да она једнога изашаље; а једнога ће ова Е. К. с тим, да се тај фалзификат констатира. — „Тужба“ конзистр. фискала против јереја М. С. пароха из С. — уступљена му је на „одговор“. — Расписан је стечај на парохију у Шегестину. — Тужба протопрезвитер. С. К. из П. против систем. капелана у П. Љ. Б. — уступљена му на изјашњење. — Тужба јереја М. Г. а. пароха из Д. против С. Ж. и др. уступљена им на изјачњење. — Приполати „прегледи“ неких овоподр. протопрезв. звања, о обављеним овогод. визитацијама, уступљени су неким члановима Е. К. на увид и оцјену; а за оне „прегледе“, који су већ били на увиду и оцјени — ријешено је: поступити према примједбама оцјењивача. — На умољу протопрезвитер. звања у К., да јерej М. О. катихизира два разреда у основној школи К. — ријешено је: дозволити, али под личном одговорности за све проте пароха у К. — На умољу правосл. срп. ц. о. у М. (С. Америка), да им се свештеник додијели — ријешено је: уступити им молбу Св. Синоду и умолити га за овоодносну начелну одлуку о каноничкој припадности свештеника, који у Америку оду. — Молбе овоподруч. свештеника; свештенич. удовица, те ц. општина, којима моле новчану потпору из земаљ. средстава — уступљене су Његовом Високопреосв. г. епископу-дијецезану са учтивом замолбом, да их препоруком подастрети изволи Његовој Светости патријарху српскоме. — Ријешено је 10 бракоразводних предмета.

Извештај

о раду епархијске конзисторије будимске у седници од 25. августа (7. септембра) о. г., одржане у Сент-Андреји под председништвом Високопреосвештенога г. Епископа *Лукијана*.

Узета је на знање извина неких чланова и позив других на место њихово. — Записник од прошле седнице од 27. априла (10. маја) овер овљен је без примедбе. — Узето на знање предидијално публиковање отписа вис. министарства богочасти у предмету дознаčења конгруе за другу половину о. г. јерeју С. Ђурђевићу, ј. Ј. Б. Милићу и ј. П. Весином. — Узето је на знање предидијално публиковање отписа истог министарства, којима је поделило државну припомоћ свима свештеницима и удовицама, које су исту у овој години молили. — Известиће се парохијско звање у Кишфалуби о одлуци истога министарства, којом није дозволило узакоњење једног незаконитог детета, пошто природни отац тога детета није га за своје признао на прописани начин, и ако је међутим са матером у брак ступио. — Известиће се душепопечитељ у ваљкој казниони о одлуци вис. министарства правосуђа, да је учинило расположење, да се православни кажењеници немогу приморати у празничне дане на посао. — Известиће се ј. Ј. Пачариз, да је његова молба на Његово Ваљчанство ради помиловања без икакве примедбе враћена, те је упућен, да има досуђену му епитимију у року од 8 дана наступити. — Поднеће се вприч. МЦСавету нови уток јереја Емила Чупића против овдашње одлуке у предмету адфилирања неких парохија острогонско-ваљкој. — Узето је на знање публиковање пресуде вприч. МЦСавета у бракоразводној парници Јована Мечанина против Смиље рођ. Бугарин и пожурено је парохијско звање у Херцег Суљошу, да доставницу о публиковању и исправљени матични извод поднесе. — Публиковаће се подручном свештенству и управи манастира Грабовца, да је јеромонах манастира Месића, Јероним Богосављевић осуђен на лишење свештено-монашког чина. — Узето је на знање предидијално публиковање одлука велав. саборског одбора, којима ни једној од подручних свештеничких удовица није пода-

рио припомоћ за ову годину из народних фондова. — Узето је на знање председијално публиковање одлука истога одбора, којима није обнашао подарити припомоћи на лечење С. Бољарићу и Ј. Грујићу. — Узето је на знање председијално публиковање одлука истога одбора, којима је у течају ставио припомоћи из јерархијског фонда ј. Ј. Бешлићу и јм. Л. Томићу, те награду ј. Св. Бољарићу за катихизирање печујских и капошварских православних ђака. — Узето је на знање председијално расположење ради обављања избора пароха у Бати са једним компетентом. — Узето је на знање през. расположење у погледу расписа стечаја на место протопрезвитератског капелана мохачког. — Узето је на знање одлагање прир. визитације у мохачком протопрезвитерату због неповољног здравља протопрезвитера. — Узето је на знање, да окр. протопрезвитер мохачки неће ове године присуствовати свештеничкој исповести а збору због изненадног наступања допуста његовог и пошто је тај извештај овамо доцкан стигао, то у погледу његова замењивања није учињено никакво расположење. — Узето је на знање, да су през путем поднесене прич. МЦСавету овдашње брачноразводне пресуде Марте Козић рођ. Ромић против Гавре Козића и Анке Плавшић рођ. Лачанин против Нестора Плавшића. — Узето је на знање, да је неким подручним свештеницима през. путем поделен допуст ради лечења. — Припуштени су полагању стечајног испита ј. С. Николић и ј. В. Белеслин. — Узето је на знање исправак матица у липовској и бомбанској парохији. — Узето је на знање председијална дозвола, да се богослужење у Дарди, Вемену и Срп. Титошу не држе за време реновирања тамошњих храмова. — Узето је на знање през. расположење, да су молбе Г. Бољарића и У. Мађаревића ради припомоћи на лечење вел. саборском одбору са препоруком на уважење поднесене — Разрешен је Г. Бољарић од администрације парохије у Литоби и иста администрација поверена је ј. Белеслину. — Није уважена молба ј. Грујића, да му се једна оближња филијална парохија у администрацију повери. — Поднесен је призив ј. Е. Чупића против овдашње одлуке у предмету уклатања ј. В. Хужвика у његову парохију. — Пожурени су оцењивачи писмених радња подручног свештенства, да своје оцене што пре поднесу. — Пожурен је окр. протопрезвитер будимски, да извештаје о катихизирању у његовом протопрезвитерату што пре поднесе. — Узето је на знање през. расположење, да окр. протопрезвитер мохачки обави колаудацију иконографског посла у Кишфалуби и узет је на знање његов овопредметни извештај. — Издата је на изјашњење пријава општине шиклушке ј. П. Весином у предмету одсуствовања његовог из парохије без дозволе ове конзисторије. — Издата је ј. П. Весину на изјашњење тужба општине шиклушке против њега у предмету изигравања интереса црквене општине. — Саопштиће се Г. Бољарићу пријава ј. В. Димитријевића, да се он не сећа, да је у кози. седници њега оптужио тиме, да је приликом истраге злонамерно на истрагу неспадајућу једну ствар потегао. — Упућен је ј. Д. Грујић на пристојно понашање спрам окр. протопрезвитера. — Упућени су ј. С. Михајлић и Г. Бољарић ва узајамну спомљивост и на измирење. — Оправдан је ј. М. Костовић у ствари тужбе, да је он Петру Вајавин у дворишту своме ћушао. — Умољено је окр. протојништво звање у Мохачу, да извести о резултату истраге, коју је против себе ј. Ј. Б. Милић молио у ствари нарушавања ноћног мира. — Узет је на знање поступак ј. Д. Мијатовића, што је неке особе у цркви заклео у интересу одржања једнога брака. — Донесена је пресуда у брачноразводној ствари Уроша Божучанина против Божице рођ. Саркањац, Миљка Рафајловића против Милице рођ. Рафајловић, Ане Хорват рођ. Панић против Танасија Хорвата. — Издане су на изјашњење јм. Л. Михајловићу тужбе Јована Матића и др. из Медиге. — Поднеће се са препоруком на уважење молба удове попадије Јелисавете Гојковић рођ. Парабак ради државне припомоћи. — Одбијена је понуда В. Хенриха творничара слика, пошто њиме приказане слике ни у чему не одговарају прописима и духу православне иконографије.

Извештај

о седници епарх. конзист. бачке одржане у Новом Саду 23. септембра (6. октобра) 1904. под председништвом Њег. Високопреосвештенства Госп. Епископа *Митрофана*.

Записник прочите седнице оверен. — Једном свештенику који је у прошлој седници кажњен укором пред конзисторијом, Њ. Вис. госп. Епископ саопштава казну са речима пуним поуке да се у будуће поправи. — Узета на знање

извина чланова Ј. Т. Радића и Д. Стојшића те накнадно позвати Дра Владислава Манојловића. — Наређена је вис. министарства дозвољена исправка у матицама крштених парох. звању у Обровцу. — Узета на знање захвала римокат. капитола у Калочи на саучешћу, која је изразила конзисторија поводом смрти упокојеног АЕпископа и Митрополита дра Георгија Хаске. — Публиковане су све од МЦСавета приспеле коначне бракоразводне пресуде дотичним странкама, као и парох. звањима, где је који брак благословен, ради убележења у протоколу њенчаних. — Донесена једна пресуда гласећа на развод брака. — Публиковано решење епарх. конз. у Темишвару, којим се Ненаду Барачком свршт. богослову из Бођана додељује администрација у Срп. Црњи, а доставница о уручењу овом решењу истој конзисторији враћена. — Решење епарх. одбора у Темишвару којим се бивши Т. С. Миклушки и сада рађички парох Д. Ћирић на изјашњење позива, публиковано ходног поступања ради истом. — Узет на знање извештај бележников, да су молбе са прилозима компетената на места питомачка у Семеништу монашке школе дотичнима путем надлежних парох. звања президијално достављене. — Узет на знање извештај бележников, да је президијално позват био окружни протрезвитер сомборски да искаже, коме има припасти $^1/_2$ припомоћи, који привремен. администратор у Ставишћу ужива од дана разрешења бившег администратора Б. Берића па до уведења новопостављеног Ж. Злоколице, те да је на основу његова извештаја умољен вел. Саб. Одбор да половину припомоћи за Авг. и Септ. црквене опћине уступи, која је из својих средстава плаћала од случаја — до случаја душепопечитеља и од 1 окт. Ж. Злоколици у течај стави. — Узет на знање извештај парох. звања у Сенти о извршеном убележењу у матицама њенчаних на одговарајућем месту, да је дотични брак коначно разведен. — Молба Еве Марковић свешт. удове ради полученља припомоћи спроведена вел. Саборском Одбору. — Упућена је црквена опћина у Кању, како има да тражи отварање другог свешт. места. — Ненадлежно поднесена тужба Живојина Пауновића умировљ. учитеља у Ков. Сентиван против пароха одбијена — поводом овим саопштена изјава Њ. Преосв. госп. Епископа, да ће оним свештеницима, којима је изнимну дозволу дао да могу у Задругама месним обављати звања часнништва дозволу ову одузети, јер је у току времена постојало повод тужакању и незадовољству од стране парохијана — узета на знање. — На основу изјашњења пароху у Шандору на достављену тужбу црквене опћине, да као рачуновођа неће рачуне да састави, обустављен је сваки даљи поступак и о томе из вештен адмни одбор, који је тужбу црквене опћине спровео. — На основу фишкалског мњења позват је окр. чртер у С. на изјашњење, зашто није решењу конзисторије да избор свештеника тамошњег обави, удовољити приступио. — Тужба Ђ. Симендића у С. против окр. протопрез. због узимања наплате за извод матрикуларни, спроведена црквеним одбором уступљена окр. протопрез. на изјашњење, уједно упозорен црквени одбор, да не спроводи званично приватне тужбе странака против парохијског свештенства. — Извршена исправка у матицама крштених храма у Ст. Сивцу спроведена на увид вис. министарству са објашњавајућим обавештајем. — Узета на знање извина вел. жупана гледе једног неумесно на конзисторију управљеног дописа надсолгабировата у Сомбору и затражена потребна дозвола за исправку у матицама крштених једног војнообвезног. — Одбијена тужба пароха у Ш. против црквеног одбора због издавања црквеног стола уз упозорење, да престану досађивати својим прокосима и свађама. — Одговорено је епарх. шк. одбору, који је члана месног шк. одбора пароха П. П. у П. С. већ укором казнио, да се конзисторија не осећа позваном и од своје стране мериторно решење донети. — Тужба Ж. Ј. Поповића свешт. у Сомбору против тутора Ј. Маглића уступљена је црквеном одбору, коме је тужени часник на надлежно поступање — Упућен је парох у Л. да своме капелану има половину свих берива исплаћивати, а црквена опћина половину плате, уједно поведен поступак, што није удовољио налогу конзисторије. — Извештен је лични капелан Н. М. у Л. да на парох. стан нема права. — Изјава Т. Димитријевића да неће да прими администрацију у Сомбору, уступљена фишкалу. — Узет на знање извештај бележников да је Јереј Дим. Бокшан остављен на администрацији у Сомбору и црквена опћина на стављење у течај припадајуће плате упућена. — Уједно је извештен Д. Бокшан да против разрешења од администрације парохије нема права утецати те му уток враћен. — Одобрен закључак црквене опћине у Сомбору да губи право на стол у

цркви они посједници, који не станује 3 године у месту и не плаћају парохијал. — На пријаву црк. опћини у Сомбору, позван окр. протопрез. да се изјасни због чега је Ђакона Ђ. П. од катихизације у Сомбору разрешио на више дев. школи а Ж. Поповића увео. — Издат је циркуларни налог, да црк. опћине имају у реду држати гробље како то светињи места одговара, и како се дужни пијетет према сахрањенима неби повредио те издати посебна упутства, а парох. свештенству у дужност стављено да извршење овог налога надоправе. — Одбијена молба јер. Ж. Поповића да се црк. опћина у Сомбору упути, да му задржану плату за катехизацију у више девој. школи изда, пошто то не спада у надлежност ове конзисторије.

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској.

Превео **М. Г.**

(Наставак.)

III. Део

круг автономног делања.

I. глава.

Круг автономног делања црквено опћинске скупштине, црквено-опћинског заступства и одбора.

А.) Круг делања црквено-опћинске скупштине.

99. §. Црквено-опћинску скупштину сазива парох бар 14 дана пре држања скупштине У позиву морају бити предмети дневног реда.

100. §. Црквено-опћинска скупштина бира на 6 година чланове црквено-опћинског заступства и оне чланове црквено-опћинског одбора, који изобору потпадају. (§. 58.)

101. §. Чланови црквено-опћинске скупштине имају право:

а) да завире у наређења црквено-опћинског одбора, која се тичу посепце распореза и истеривања пореза и других дажа;

б) да завире пре одобрења епархијске власти у црквено опћински прорачун и завршне рачуне;

в.) да завире у годишњи извештај црквено-опћинског одбора.

Председник мора поставити оглас на црквена врата, или на које друго одговарајуће место, где и кад се може завирити у извештај, прорачун, завршне рачуне и у наређења, која су у тачки а) §. 101. споменута.

У стварима под а) б) в) могу чланови црквено-опћинске скупштине за 15 дана од постављања огласа апелирати на епархијску власт.

Б) Круг делања црквено-опћинског заступства.

102. §. Црквено-опћинско заступство држи годишње бар 2 редовне скупштине, једну у јесен ради црквено-опћинског прорачуна, а другу у пролеће ради црквено-опћинских завршних рачуна и ради тога, да на знање узме годишњи извештај црквено-опћинског одбора

Заступство сазива парох бар 14 дана пре држања скупштине; у позиву морају бити предмети дневног рада.

103. §. Црквено-опћинско заступство одређује на основу предлога црквено-опћинског одбора, какви ће и колики ће бити црквени и школски порез, који се евентуално има преписати, може примити сношење на каквог ванредног терета уз одобрење епархијске власти (§. 143.).

104. §. Црквено-опћинско заступство решава на основу предлога црквено-опћинског одбора, дали да се црквено-опћинско стечено црквено и школско имање прода, промени или оптерети односно дали да се непокретности набаве. Така одлука црквено-опћинског заступства само је по одобрењу епархијске власти правоваљања. Не спада у круг делања црквено-опћинског заступства плебанијска плата.

105. §. Црквено-опћинско заступство води контролу, да ли се школским и имућком за добротворне цељи рукује по наређењу основача и добротвора.

106. §. Црквено опћинско заступство даје своје мнење у свима стварима, које му за то пошље епархијска власт.

107. §. Против сваког решења црквено-опћинског заступства може се за 15 дана апеловати на епархијску власт, која ту апелату, ако се по овом устројству тиче предмета, који спада под епархијски одбор, уступа епархијском одбору.

108. §. О скупштинама црквено-опћинског заступства мора се водити родовна записница, коју потписују председник, перовођа и два члана, које мора одредити председник ради легализовања.

Осим тога се мора на првој седници увек прочитати записница прошле седнице ради учињања на знање.

109. §. Сваки члан црквено-опћинског заступства је својим имањем одговоран за штете, које је починио услед кажњиве небриге или занемарења. Међу тим нису дужни накнадити штету како они, који нису учествовали у доношању штетних и шкодљивих наређења, тако ни они, који се противили таком решењу или наређењу.

Баш за то се морају при доношању одлука, које се тичу ствари црквеног и школског иметка, поименце у записницу ставити pro и contra гласачи.

110. §. Таки члан црквено-опћинског заступства, који је код каве одлуке заинтересован, неможе присуствовати расправљању и учествовати при гласању.

B.) Круг делања црквено-опћинског одбора:

111. §. Парох сазива црквено-опћински одбор сваке четврт године редовно, а ако је потребно и више пута. Да се донесе правоваљан закључак, треба да су присутни бар једна трећина одборских чланова. Ако се пак са истим дневним редом и по други пут сазове, а не дођу колико треба, онда правоваљану одлуку доноси већина присутних.

112. §. Црквено-опћински одбор:

а) рукује црквено-опћинским иметком;

б) надзирава црквени и закладни иметак;

в) Сирема предлог, ако је нужно, да се у црквеној опћини стечено црквено или школско имање прода, промени, оптерети, или ако је нужно, да се непокретно имање стече;

г) обавља функције кат. школског одбора;

д) бира тутора, односно туторе између својих световних чланова, чији избор само онде важи, кад епархијска власт потврди;

ђ) бира изасланство од два члана, да попишу и исправе именик (§. 35.);

е) бира световне чланове епархијског одбора (60, 61. §. §.);

ж.) бира два редовна и једног члана заменика у изасланство за скрутинијум при избору световних чланова црквено-опћинског заступства и одбора (§. 58 и 39 §);

з) у првој инстанцији одређује, ко има право, да буде члан црквено-опћинске скупштине и црквено-опћинског заступства;

и) моли помоћ јавних власти (§§. 15, 16.);

ј) о своме годишњем раду саставља извештај црквено-опћинском заступству.

113. §. Председник заступа црквено-опћинско заступство и одбор пред црквеним и политичким властима и према трећим личностима. Само на основу решења црквено-опћинског одбора моли председник (§§. 15. 16.) помоћ јавних власти.

114. §. О свакој седници се има водити тачна и исцрпна записница, ради оверовљења њена бира се један члан. Осим тога се мора на првој седници, што долази увек прочитати записница прошле седнице ради узимања на знање.

115. §. Сваки ја члан црквено-опћинског одбора својим имањем одговоран за штете, које је починио кажњивом небригом и занемарењем. Међу тим нису дужни накнадити штету ни они, који нису учествовали у доношању штетних и шкодљивих наређења, ни они, који се противили таком наређењу и решењу.

Баш за то се морају при доношању одлука, које се тичу црквеног и школског иметка у записници убележити имена гласача pro и contra.

116. §. Таки члан црквено опћинског одбора, који је код какве одлуке заинтересован, неможе присуствовати расправљању и учествовати при гласању.

117. §. Тутор пази на оно имање црквено и школско, што се у црквеној опћини налази и мора свој извештај поднети црквено-опћинском одбору бар једаред годишње (тачке б) §. 112.).

У мањим црквеним опћинама услед мандата црквено-опћинског одбора посећује старатељи школе (тачка з) § 121.)

У већим опћинама се може овај круг рада и поделити или један старатељ пази на црквено имање а други старатељ на школу.

118. §. Круг делања старатељу односно старатељима на основу постојећих правила и штатута државне кат. скупштине установљава епархијски одбор уз одобрење епархијске власти.

119. §. У погледу црквено-опћинског имања у круг делања црквено-опћинског одбора спада:

а) установљује црквено-опћински прорачун и испитује завршне рачуне (142 §.)

б.) води контролу над старатељским радом и надпрегледа старатељске рачуне.

в) посебне прописати и истеривати црквени порез и црквени јавни терет који су канонском визитацином, или на други правилан начин или од црквено-општинског заступства установљени и од епископске власти одобрени тако исто истеривање плате свештенику, капелану, народном учитељу, учитељици, кантору, учитељу-кантору и другом особљу;

г) разрезати и истерати терет или даће, које су канонском визитацином или на други правилан начин или од црквено-општинског заступства одређене за зидање цркве, парохијског стана или за поправку истих евентуално на инвестицију;

д.) учинити спреме за разрезивање црквеног пореза, укупљање од црквено-општинске скупштине разрезаног и од епархијске власти потврђеног пореза.

Против наређења о посебичном распорезу и истеривању порезе и даћа може ма који члан црквене општине апеловати за 15 дана од оглашења рачунајући на епархијски одбор.

120. §. Ово је круг делања црквено-општинског одбора, који се круг протеже на имовинске ствари оних школа, које црквена општина издржава:

а) рукује школским непокретним и покретним имањем и приходима по штатуту који има да створи државна катол. скупштина;

б) прави прорачун о школским персоналима и реалним потребама обазрући се на школски приходи, тај прорачун подноси епархијској власти. (§. 142.);

в) пази, да се у добром стању држи школско здање и учитељски стан и за то наређује, што је нужно;

г) ради зидања нових и већих градња школских подноси са планом и прорачуном представку епархијском одбору; после добивене дозволе извршује градњу по наредби епархијске власти (§. 144.);

д) неодложне оправке на школској згради и учитељском стану одмах извршује уз накнаду представку епархијској власти;

ђ) годишње саставља школски инвентар и у реду га држи (§. 141.);

е) прегледа школске завршне рачуне и подноша их епархијском одбору ради надпрегледања (§. 142.);

ж.) спрема разрез школског пореза и истерује од црквено-општинског одбора разрезан и од епархијске власти потврђен школски порез.

121. §. Ово је круг делања црквено-општинског одбора, који се протеже на наставу школе, коју црквена општина издржава:

а) на народно-учитељичка, забавиљска и канторска места приуготовљава стечајеве, подноша епархијској власти и после њеног одобрења објављује их. Бира народне учитеље, учитељице, забавиље и кантора, ал се чува да не погреши права оних, који заједнички издржавају школу или имају друге привилегије. Изборна записница се мора са планом о установљењу учитељске, учитељичке, забавиљске, канторске плате и заједно са исправама дотичнога поднети ради одобрења преко епархијског одбора епархијској власти. Сгара се о томе, да народни учитељи, учитељице, забавиље и кантори добијају уредно своју плату;

б) строго пази на морално владање народних учитеља, учитељица, забавиља, и кантора, на тачно вршење њихове званичне дужности, на њихово поступање с ученицима, као и на то, да у смислу §. 141. закона за народне школе учитељ-кантор не обавља никакво друго звање или да нема никакво друго споредно занимање, које не дозвољава епархијски одбор (§. 139);

в) таког народног учитеља, учитељицу забавиљу и кантора, против којег постоји основана сумња, да је починио дисциплинарни преступ, пријављује епархијском одбору (§ 133.), напротив вредне и ваљане народне учитеље, учитељице, забавиље и канторе препоручује за награду и за одликовање (§. 137.),

г) пази на то, да народни учитељи, учитељице, забавиље по управном одбору установљен наставни план, феријалне дане и време одмора тачно одржавају;

д) пази на то, да се у кат. народним школама не употребљавају таке књиге и уџбеници, која су по министарској наредби забрањена или која није епархијска власт односно управни одбор одобрио (§. 179.);

ђ) брини се о томе, да народна школа буде снабдевена уџбеницима;

е) узима од општинског поглаварства именик пописане за школу обвезне деце и строго пази, да ова деца уредно у школу и цркву иду; за први пут опомене родитеље, старатеље

оне деце, која не иду у школу, сваке две недеље шаље попис од школе изостале деце општинском поглаварству ради одређења казне, прима од истог укупљен новац за казну;

ж) шаље школског старатеља, да посети школе. Старатељ се неможе мешати у наставу, него само надзирава ток наставе; особито се извештава о томе, да ли деца редовно иду у школу, да ли се моле Богу по прописаним молитвама; поднаша извештај црквено-општинском одбору о томе шта је дознао и о школским потребама;

з) може изаслати кога, да га заступа на годишњим испитима и брине се да се одлични и доброг владања ученици награде на основу његова извештаја о томе;

и) саставља статистичке податке о настави и поднаша их епархијском одбору;

ј) паси на здравствено стање у школама и да се одрже наређења у државним законима;

к) одређује, колика ће бити школарина и коме ће се опростити имајући у виду наређење закона о народним школама, где је казано да се сиромашним опраштa школарина;

л) у опће паси, да се тачно извршују оне наредбе управног одбора и епархијског одбора, које се на школство односе.

122. §. Против сваког решења црквено-општинског одбора може се за 15 дана апеловати на епархијску власт, која се апелата предаје епархијском одбору, ако се апелата по овом устројству тиче ствари, која спада епархијском одбору.

II. глава.

Круг делања епархијског одбора.

123. §. Епархијски одбор у седишту епископском држи месечно бар једанпут своје седнице, о којима води записницу своју. Одлуке само онда важе, ако их епископска власт према природи ствари ил потврди ил на знање уме. Ако се епископска власт за 20 дана не изасни, сматра се одлука одобреном.

124. §. Сваки се спис упућује на епископску власт. Онај спис, који спада у надлежност епархијског одбора, шаље епископска власт истом одбору.

125. §. Епархијски одбор решава у другој инстанцији о томе, ко има право бити члан црквено-општинске скупштине. Доноси одлуке о тужбама, које су се предале против избора чланова за црквено-општинско заступство и одбор (§. §. 45. 64.), моли помоћ јавних власти (§. §. 15., 16.), решава апелате, које су предане против одлука црквено-општинског заступства и одбора и које се односе на предмете, који по овом устројству њему спадају, тако исто и оне апелате црквено-општинских чланова, које су предане у ствари разреза и истеривања пореза и дања (тачка д.) §. 119.) и о повредама и тужбама, које могу понићи услед поступка црквено-општинског одбора. Прави предлог за поделу изборних срезова (§. 85.).

126. §. Епархијски одбор бира два члана из своје средине у верификациони одбор, који решава о тужбама подигнутим против избора световних чланова епархијског одбора (§. 64).

127. §. Епархијски одбор за избор световних чланова државне католичке скупштине одређује за седишта црквено општина два редовна и једног заменика члана, који потписују изборни записнички именик гласача. (§. 87.)

128. §. Епархијски одбор установљава резултат гласања на основу записница о избору заступника које су послане из седишта црквено општина епархијској власти (§. 91.).

129. §. За 15 дана се може рачунајући од дана, кад се прогласи резултат избора, подићи тужбу на епархијски одбор против избора заступника на државној кат. скупштини. Ту тужбу подноси епарх. одбор управном одбору.

130. §. Завршне рачуне црквених, школских, добротворних и просветних фондова и завода, којима рукују капитоли после одобрења епархијске власти, прима епархијски одбор и поднаша их управном одбору, да их узме на знање. (§. 176.).

131. §. Епархијски одбор подноси предлог епархијској власти, која, ако за добро нађе, одређује, да се матица са филијалном црквом споји у једну црквену општину а такође и то, да како матица, тако и филијална црква образује свака засебну црквену општину.

Кад се матица и филијална црква има у једну црквено-општинску да споји, а немогу да се сложе о томе, како да се образује црквено-општинско заступство, односно црквено-општински одбор ил колико ће која чланова да изабере у црквено-општинско заступство, односно црквено-општински одбор, и то на основу предлога епархијског одбора установљава епархијска власт (§. 56.).

132. §. Епархијски одбор пази на то, да се решења државне католичке скупштине и управног одбора изврше у катол. великим, средњим, стручним народно-учитељским, учитељичким и забавиљским школама, које се налазе на територији епархије.

Пази на то, да се на територији епархије постојеће кат. школе као такове одрже, да се очува католички карактер, с тога у ове школе шаље уз одобрење епархијске власти испитног повереника.

133. §. Епархијски одбор ако је нужно наређује и извршује дисциплинарну истрагу и дисциплинарно суди против световних учитеља, учитељица, забавиља и кантора католичких народних школа на основу извештаја црквено-општинског одбора (тачка в) §. 121.) и на основу тужбе по дисциплинарним правилима, која ће донети држ. кат. скупштина. Епархијски одбор при том свом поступку има у виду тачку 5. §. 7. зак. чл. XXVIII. од 1876. и § 13. зак чл. XXVI од 1893.

Да се изврши одлука донесена у дисциплинарној ствари нар. учитеља, учитељица, забавиља и кантора, треба одобрење епархијске власти.

134. §. Ако који кат. школски професор, учитељ, учитељица пренебрегне своје верске дужности, ако проповеда противерску науку, ако исмева веру, ако живи неморално, да изазива саблазан ил таки изгред чини, ако се држи друштва, које црква забрањује, ако није склопко брак по канонима цркве ил ако рођено дете за једну годину дана не крсти, у том случају епископ не вређајући права у §. 185. садржана, спроваћа дисциплинарни поступак и изриче пресуду, коју јавља управном удобру, да је извршио.

135. §. Ако је реч о пензионовању односно неспособности за звање кат. световних професора, народних учитеља, учитељица, забавиља, кантора, у колико је по зак. чл. XXXII. од 1875. и XLIII. од 1891. потребно. епархијски одбор решава у смислу правила, која ће држ. кат. скупштина донети (§. 152.)

136. §. Епархијски одбор наређује за плате и заостатке потраживања кат. народних учитеља, учитељица, забавиља и кантора (тачка в.) §. 119.).

137. §. Епархијски се одбор брине о томе, да вредни и изврсни нар. учитељи, учитељице, забавиље, кантори буду на основу препоруке црквено-општинског одбора (§. 121.) ил на основу извештаја њихове општине награђени.

138. §. Доноси одлуку епархијски одбор у спорним питањима, која се могу породити у ствари плата нар. учитеља, учитељица, забавиља, кантора, тако исто и њихових предходника и приемника, као и народно-учитељских удовица.

139. §. Епархијски одбор одлучује и наређује, да ли да се оснује на територији епархије кат. народна школа, да ли да се системизују нова места за нар. учитеље, учитељице, забавиље и кантора да ли се могу бавити споредним пословима?

140. § Епархијски одбор се брине о томе, да се на територији епархије уз одобрење епархијске власти подигну и одрже католичка одгајалишта, забавишта и асили за децу према снази оних материјалних средстава, која му на расположењу стоје.

141. §. Епархијски одбор пази да на територији епархије лежеће непокретно имање школских, црквених и других црквено-општинских заклада у црквеним општинама као што треба с правом власништва буде укњижено с ознаком определења и држи у евиденцији како непокретно, тако и покретно имање у инвентарној главној књизи.

142. §. Епархијски одбор од црквено-општинских одбора сачињене црквено-општинске прорачуне и завршне рачуне (тачка а.) §. 119.), као и школске прорачуне и завршне рачуне тачка б.) и е.) § 120.) надпрегледа и даје предлог епархијској власти да ли да се даде опросница.

143. §. Епархијски одбор испитује од црквено-општинског заступства (§. 103.) установљени црквени школски порез и примање ванредног терета, продају, промену, оптерећење стеченог црквеног и школског иметка и набавку непокретног иметка (§. 104.) и подноси епархијској власти предлог ради одобрења истих.

144. §. Епархијски одбор уз одобрење епархијске власти одобрава план и прорачун за зидање нових школа, и наређује евентуалне потребне промене у истим.

145. §. Епархијски одбор пази да световни патрони тачно врше патронатске своје дужности и о томе подноси извештај епархијској власти.

III. глава.

Круг делања државне католичке скупштине и управног одбора.

А., Круг делања државне католичке скупштине:

146. §. Државну католичку скупштину мора државни Херцег-Примас једаред годишње у Будимпешти сазвати.

147. §. Државна католичка скупштина је највиша автономна власт, која заступа автономију у оним стварима, које су у овом устројству одређене. Извршни орган држ. католичке скупштине је управни одбор.

148. §. Државна католичка скупштина расправља годишњи извештај и предлоге управног одбора и о њима решава. Наређује, како ће се повреде и неправилности у автономији санирати.

149. §. Државна католичка скупштина ствара католичку велику школу помоћу фондова одређених на ту циљ.

150. §. Државна катол. скупштина помоћу извора, који јој на расположењу стоје, оснива, развија уз законом одређене погодбе друге велике, средње и стручне школе, као и сваковрсне више заводе за народну наставу; а постојеће таке заводе ако треба, укида и сманьује, ал велике и средње школе само уз дозволу Његовог Величанства, као највишег патрона.

У католичким средьим школама, које ће се автономијом створити, врши државна католичка скупштина у споразуму с епископима сва она права, која XXX. за к. чл. од 1883. г. за вероисповедне средње школе пружа вероисповестима.

Наставиће се.

Радња Архијерејског Синода 1776.

Превео с њемачког

А. Г.

Наставак.

Записник

Двадесет друге седнице 21. новембра 1776. године.

Присутни су, осим епископа Пакрачког сви остали.

Пошто је са последњом поштом поново један превишњи отпис од 31. октобра о. г. ради знања ц. комесару а ради даљег обнародованья сакупљеном Синоду приспео, то ц. комесар у данашњој седници саопштава, да је Њено ц. кр. апост. Величанство њеров протокол о синодалној седници од 3. октобра, наиме 47 до 50 §. новога Регуламента дали себи подробно растумачити, те размисливши о томе одлучило је најмилостивије, да

1., на 1. тачку 48. §-а задржава себи право, да оне манастире определи, у којима ће архимандрити бити први настојатељи, због чега јој се има што пре подастрти списак свих манастира, осим у дијецезама темишварској, вршачкој и арадској.

2., обнашло је Њено Величанство код 2. тачке истог 48. §-а да остане при напрту за нови Регуламент, с тим додатком, да ће свакако од епископа дијецезана зависити, да спречи несугласице између архимандрита и игумана, или да такове благошћу својом исправља, свакако пак да кривца са звања скине.

3., Да се чин архимандрита тако подељује, да епископ дијецезан у даном случају предложи митрополиту три личности, а овај исти предлог са својим мњењем пошаље ц. кр. илирској дворској депутацији, где ће Њено Величанство једнога од предложених лица милостиво именовати, а епископ дијецезан га у звање увести. Али се увек имају предложити три ваљана субјекта ма из кога манастира, при чему се дијецезан не мора везати баш за онај манастир, у коме ће се архимандрит поставити.

4., У погледу дозволе, која је по Синоду изазваној превишњој одлуци, на 15. тачку 48. §-а ради купљења прилога у карлштатској и пакрачкој дијецези манастиру Гомирју и Лепавини подељена, има све остати in status quo док се Њено ц. кр. Величанство, по пријему гореспоменутог списка манастира о стању та два манастира не увери и о томе што наредити не благоизволи.

После овога ц. комесар закључује данашњу седницу и отпушта Синод.

Записник

Двадесет треће седнице, 5. децембра 1776. године.

У данашњем опћем скупу овдашњег српског Синода саопштава ц. комесар одмах с почетка свима присутнима члановима, да је Њено цар. крал. апост. Величанство, на 8. §-а новог Регуламента, као што се то

из прев. Решкрипта од 17. октобра о. г. види, по прочитању записника у саслушању извештаја новим Решкриптом својим од 7. новембра о. г. следеће одлучити благоизволело.

Прво: Оставља Њено ц. кр. апост. Величанство 3. тачку 8. §-а али са оваком садржином:

„ А што се тиче

„*треће*: од досадашњих архиепископа и „епископа преосталих маса (оставина), об„нашли смо у том погледу милостиво на„редити, да се после прописаног продава„ња вредностних и покретних ствари и ефе„ката има цела свота in fundo publico, или „уз довољну реалну хипотеку плодоносно „и тако уложити, да се од случаја до слу„чаја има преко Наше илирске дворске „депутације за то од Нас дозвола затра„жити; капитал се има прикључити непри„косновеном фонду, који служи ad bonum „Nationis, од кога се ни најмања свота но „трошити несме, а интерес од тога ће се „по Нашој милости моћи употребити in „bonum Nationis, због чега ће Митрополит „и асистенти имати годишње рачун о „томе фонду полагати.

Друго: Служило је на правишње задовољство, што је Синод по гласу четвртог синодалног записника од 27. Сеп. ове год. обећао своје суделовање, да се три нова инвентара, и све што је уз то нужно, што пре саставе али нека се

Треће: у тим инвентарима тачно означи величина рита козјака под бр. 20. која још није опредељена. При томе царски комесар налаже даље Синоду, да се цео козјак по јутрима измерити даде, и број јутара њему саопшти. Осим тога

Четврто: нека се погрешка у рачунима о црквеном сребру у инвентару, који припада митрополији, исправи.

Пето: Њено ц. кр апост. Величанство уважило је преповизну молбу Синода, и дозволило Митрополиту, да за своју домаћу потребу набави нужно сребро, али то сребро не сме износити више од 86 Marc за набавку истог сме се употребити свота, која је унета од продатог путног сервиза, ако пак та свота не би довољно била, сме се од новца, који је од других продатих ствари ушао, највише 400 fl. утрошити. Ако би пак Митрополит хтео осим ових ствари још и друге набавити, имаће то из својих средстава учинити.

Шесто: Чим се сребро по овом упуству означено набави, има се исто одмах побележити, тежина означити и у инвентару увести, и са потписом Митрополита и она три Епископа, који су последње инвентаре потписали, као додатак главним инвентарима прикључити, те тако Њеном Величанству подастрти, о чему се и асистенти известити имају.

После овога царски комесар саопштава Синоду, да је Њено ц. кр. апост. Величанство превишњим Решкриптом својим од 14. нов. ове год. премилостиво потврдило, по Синоду утврђену поделу протопрезвитерата, и при томе наредило, да се ова подела као додатак прикључи новоме Регуламенту sub Litt. B.

На крају данашње седнице разделио је цар. комесар Архиепископу и Епископима од истих тражене на српском и влашком језику сачињене протоколе (формуларе) крштених, венчаних и умрлих с тим, да исти коштају 30 fl. 27. нов. и затражио, да му се та свота преда.

Царски комесар још додаје, да је Њено ц. кр. Апост. Величанство овом приликом још решити изволело, да се од тих формулара сваком свештенику три протокола предаду, од којих сваки има износити 40 табака, да цену ових протокола има сваки свештеник из своја платити, и да има у исте сваки случај крштења, и венчања и смрти убележити и то тачно, под строгом одговорношћу. Што се пак тиче штампања тих протокола, стаће сваки 23 кр. а у Бечу је већ учињено расположење да се Архиепископу и свима Епископима потребан број истих достави.

Чиме је данашња седница завршена, а Синод отпуштен.

Исказ

по коме су на темељу синодалног закључка од год. 1776. протопрезвитерати у свима дијецезама утврђени, услед чега се сви протопрезвитерати, који у исказу овде нису наведени, сматрају за укинуте.

Дијецеза	Број	Име протопрезвитерата	КОЈИ ИМА: парохија и села	КОЈИ ИМА: филијала
Архидијецеза	1	Карловци	30	—
	1	Земун	30	—
	1	Митровица	30	—
	1	Шид	30	6
	1	Вуковар	30	15
	1	Даљ	25	7
	6		175	28
Темишвар	1	Темишвар	44	—
	1	Чаково	30	1
	1	Жебељ	33	2
	1	Кикинда	17	—
	1	Чанад	18	—
	1	Липово	42	7
	1	Хасијаш	29	7
	1	Фачет	31	17
	1	Бечкерек	22	2
	1	Панчево	21	1
	10		287	37
Вршац	1	Вршац	44	—
	1	Нова Паланка	44	6
	1	Варадија	34	2
	1	Лугош	28	2
	1	Карансебеш	56	10
	1	Мехадија	33	9
	6		239	29
Пакрац	1	Дарувар	9	22
	1	Пакрац	9	52
	1	Тршћеновци	7	40
	1	Брачевци	8	40
	1	Борово	20	64
	1	Градишка	17	50
	1	Северин	10	44
	1	Пљевшинац	9	99
	1	Нарта	11	62
	9		100	473

Дијецеза	Број	Име протопрезвитерата	КОЈИ ИМА парохија и села	КОЈИ ИМА филијала
Арад	1	Арад	15	—
	1	Вилагош	25	—
	1	Заранд	31	—
	1	Буђин	28	12
	1	Тот-Варадија	19	10
	1	Борош Јене (Јенополе)	26	16
	1	Велики Варад	77	6
	1	Белињеш	56	10
	1	Мезеад	29	8
	1	Пап-Мезе	37	9
	1	Пештеш	47	11
	1	Бел	24	2
	1	Лунка	51	7
	1	Халмађ	16	35
	14		481	126
Будим	1	Будим	19	—
	1	Мохач	29	17
	2		48	17
Бачка	1	Нови Сад	21	—
	1	Сомбор	17	—
	1	Сегедин	11	—
	1	Жабаљ	12	—
	4		61	—
Карлштат	1	Лика	14	36
	1	Крбава	9	23
	1	Кореница	5	6
	1	Вилић	11	31
	1	Плашки	12	30
	1	Будачки	12	24
	1	Кирин	12	24
	1	Глина	18	41
	1	Костајница	25	85
	9		118	300

Записник

двадесет четврте седнице 12. децембра 1776. држане.

Присутни су осим епископа пакрачког и вршачког, као и синодског тумача Клачањија сви остали.

Пошто је цео козјак, у коме има и неколико архиепископских ливадâ, од петроварадинског баумајстора Манера измерен, то је величина козјака установљена са 446 јутара по 1600 квадратних хвати, те уврштена у инвентар № 20.

После овога предаје се у данашњој седници асистентима неприкосновеног имања један ексемплар састављеног инвентара са потписом царског комесара и синодалног актуара, а после тога је у смислу 1. тачка 8. §а новога Регуламента сваки предмет који се у овом инвентару налази, предан Митрополиту с том напоменом, да је у смислу 3 тач. 8. §-а за црквена одјејанија и утвари у митрополитској цркви он пододговоран.

После предаје ових инвентара, саопштено је Синоду, да се од Њеног Апост. Величанства наређена али још неизведена конскрипција свих, како у архицијецези, тако и у осталим дијецезама лежећих манастира предузети има.

Архиепископ и Епископи, који такову конскрипцију још обавили нису, упућени су од царског комесара, да одмах дозу приступе, пошто су и жупанијски чиновници у Славонији од својих власти већ нужна упутства добили, те да се такове конскрипције без одлагања пошаљу прев. дезу. Царски комесар напомиње још, да ће се на основу добивеног највишег налога и сам код свију чланова Синода уверити, да ли су овој дужности одговорили.

Чиме је данашња седница закључена.

Наставиће се.

О женидби малолетних особа

по општем грађанском законику у Хрватској и Славонији.

— Драг. Драгојевић —

Општи грађански законик забрањује женидбу малолетним особама из разлога, што је женидба сама по себи тако важан и значајан корак у животу човечјем, од кога зависи будућа срећа или несрећа младенаца; па за тај корак потребно је дакле зрело размишљање, чега обично код малолетних особа нема.

Ту своју забрану формулисао је грађански законик овако: §. 49. „Малолетници, или и пунолетници, који за које му драго узроке немогу се сами по себи ваљано обвезати, *нису способни су* такођер без приволења свога законитог оца ваљано се оженити. Ако отац није више жив, или није способан заступати их, за ваљаност женидбе иште се осим очитовања уредног заступника и приволење суда.“

Под малолетницима треба разумети све оне особе од 14—24. године *док стоје под очинском или туторском влашћу*, јер неко може и пре него што наврши двадесет и четврту годину бити ослобођен испод те власти т. ј. судским путем прогласити се пунолетним. То бива онда, ако отац са приволом суда дете изричнo отпушта, ако му (само кад 20 год. наврши) даје посебно господарство, али ако суд малолетнику трговину или занат дозвољује. Ови дакле не требају приволе очеве.

Но има случајева, да неке особе, и ако су навршиле двадесет и четврту годину, ипак остају под очинском или туторском влашћу. Узроци, ради којих то бива ови су: ако дете, и ако пунолетно, ради недостатака телесних и душевних није у стању, да се само храни и за своје ствари постара; или ако се за време малолетности увалило у велике дугове, или постало кривцем таквих дела, ради којих га је потребно и даље држати под оштрим надзором очевим. Још овамо спадају и оне особе, које су судским путем за расипнике проглашени.

Сви дакле горе споменути малолетници, као и пунолетници не могу сами склопити ваљана брака; за њихово очитовање, да су вољни ступити у брак са изабраном особом другога спола, потребна им је и привола законитог им оца, или судским путем постављеног им тутора.

Ако малолетник стоји под очинском влашћу т. ј. ако му је отац жив, закон захтева за ваљаност женидбе, само приволу оца; привола суда као надтуторствене области није потребна зато, што закон претпоставља, да ће отац и сам знати најбоље просудити, шта иде у корист своме детету, те да неће ништа чинити, што би по дете штетно било.

Као и код законите деце, исти је поступак и код позакоњене, али код адоптиране деце, тумачи грађанског законика разилазе се у мишљењу, те пошто једни заступају мишљење, да је за женидбу малолетне адоптиране деце потребна привола *само поочима*, док други говоре, да је уз приволу поочима, потребна и привола законитог им оца.

Приволу своју морао би отац пред надлежним свештеником, а у присуству два сведока лично очитовати, или писмено очитовање очево, потписано од два сведока и пропасно по суду оверовљено придонети свештенику, који ће венчање обавити. Привола очева, ако се усмено даје имала би се у матицу забележити пред свештеником и два сведока и потписати. Но пошто у матици нема довољно места за тачно и разговетно очитовање као и за потписе, то је саветније усмено очитовање очево засебно написати, те исправу у архиви чувати, позивајући се у матици на број дотичне исправе. Исто тако чинити ваља и са судском дозволом за женидбу малолетника.

Малолетна кћи кад се уда, долази истина под власт мужевљеву, али ако јој муж умре, док је још по закону малолетна, потпада поново — до своје пунолетности — под власт очинску.

Ако отац није жив или ако је постао неспособан, да своју децу заступа, тада је за женидбу малолетних особа потребна дозвола туторова и привола кр. котарског суда.

Отац постаје неспособним да заступа децу у овим случајевима: Ако отац изгуби памет; ако је проглашен разметником; или ако је ради каквог злочинства осуђен на тамницу дуже од године дана; ако се самовласно у иностране земље одселио, или ако се за њега ништа незна више од године дана. У овим случајевима обуставља се моћ очинске власти и поставља се скрбник; али кад престану ове запреке, тада отац улази поново у своја права. Они пак очеви, који савсим запусте негу и васпитање своје деце, губе власт очинску за увек. Ако се пак отац служи с влашћу очинском на начин, да се тиме деца штете у правима својим, или ако не извршују дужности скопчане с том влашћу, може не само дете, него сваки, ко то зна, а особито најближи рођаци, затражити судску помоћ. Суд ће тада извидити предмет тужбе, те сходно томе уредовати. Ако суд одлуком својом уништи очинску власт туженог родитеља, тада је слободно свакој странци, дакле и родитељу и детету, као и рођацима обратити се преставком на виши суд, да могу постићи неокрњена права своја. И за то време, док одлука суда правомоћна не постане, *свештеник несме венчање обавити*.

И незаконито рођеним малолетницима потребно је за женидбу очитовање њихова тутора, као и привола кр. кот. суда.

Суд несме дозволити женидбу малолетнику дотле, док не добије довољна разјашњења колико о имовини и доходцима, толико и о особним одношајима будућег женидбеног друга, а и док малолетника самог не позове преда се, те док се од њега самог не увери, да је слободно и добро промишљено закључио склопити своју женидбу. Несме се поделити дозвола за женидбу дотле, док се не доведу у ред и све женидбене прилике.

Дакле, као што смо видели, суд као надтуторствена област може — ако су све прилике повољне — дозволити малолетнику женидбу, у противном случају може је и ускратити.

Најобичнији су разлози, због којих ће надтуторствена власт ускратити женидбу малолетнику, ови:

1.) Недостатак у потребном дохотку,

2.) Доказано или опће познате зло владање,

3.) Прилепчиве болести,

4.) Телесне мане, које сметају сврху женидбену.

Чију приволу имаде придонети малолетни иноземац, који се је рад оженити, говори грађански законик у свом 51. §. овако: „Ако би малолетни који туђинац хтео да се ожени у овим државама, и неби могао показати потребно привољење, дужан је суд оне државе, на који би он спадао по свом сталежу и пребивалишту, одредити му заступника, који ће пред истим судом казати, да ли пристаје на женидбу".

Ако је малолетник или будући његов женидбени друг особа војничка, која без приволе свога старијега несме склопити женидбе, тада се има у одлуци придодати опаска, да ће се моћи склопити женидба тек онда, пошто буде придонешена привола војничке области.

Ожени ли се малолетник инак и без очинске и судске приволе, тада су родитељи овлаштени да му ускрате мираз или опрему и отац

га може искључити из наследства.

А они пак, који би ма чиме припомогли таквој женидби малолетника, кажњени би били строгим затвором од 3—6 месеци.

Житије

Св. Теодора Тирона.

Приопштио:

Д. Р.

У фрушкогорском манастиру Хопову, налази се једна рукописана књижица, у којој се на првом месту налази повест о св. Теодору Тирону, коју је написао 1721. игуман хоповски старац *Тирило*.

Иста је повест у изводу наведена у књижици „*Повѣсть краткая о фрушкогорскомъ общежительномъ манастырѣ* **Хопов**ѣ. *списана Иринеемъ Радичь, игуг манастыра* **Игѵменомъ**“ Будим 1847., и то на стр. 29—33. а у целини је преписана — србуљски је правопис и језик дотеран на црквено-словенски — у рукописној књизи „*Визитација фрушкогорских манастира*“ 1753,. по којој смо у прошлом и овогодишњем „*Сриском Сиону*“ исту визитацију — опис — навели.

Од исте Тиријове повести има у Хопову преппс од 1780., кога је преписао *Спиридон Јовановић* јеромонах хоповски.

Ми ћемо овде по Тиријовом оригиналу навести поменуту повест.

Иста гласи:

Сиа повесть ѡ светом Ѳеѡдоре мѣченице того ради саписана бисть понеже мнози вапрашають ѿ кѣдѣ и како сіе светіе мощи придоше зде. Ми же нека слишавше ѿ старіи человекь, нека же ва писани изобретше, а нека и сами видевше того ради положихѡм зде. Читай ѕ напредакь, а мене старца прости и благослови, мал трѣд видевша ѡ сих и сам прощенна требѣши.

Забвение и неразѣмие васеми нами хвалитсе.

Понеже убо васи ѡни древні мѣжіе повѣсти пишѣше, ѡва ѿ прежде писаннаго поведѣють, а дрѣгое слишавше, иноеже и сами видевше. Мѡѵсеи ѕбо велики во пророцех испрва мира сего битие богом сатворенно исповеда тайнѣ таковѣю ѿ него навигъ, ничтоже самь виде своима очима вгда такова сатворенна бише, тако и іни мнозі ѕчителіе, нека видеше а нека слишаше, а нека ва писани ѡбретоше, и ва историа положише. Тако і ми кадесмо се са божим ісправлением начети повести ѡ светомь велико мѣченице Христове Ѳеѡдоре Тѵроне. ⁘ многих его чѣдесь малие сказати.

Бисть свети Ѳеѡдорь Тѵронь вь царство Маѳіміана ва лето 5797 от града Амасискаго, села Хѣмелиана. І Христова ради исповеданиа ѿ Фінки мѣчителіа по многих мѣках вь ѡган вьржень бист и тако дѣхь свои господеви предаст і ѡгань неприкоснѣ се ка мощем его но цел и невредим пребист вь огни јако хлеб сладакь троици принесе и тако савршісе мѣченица его конаць.

Паки по многих его мѣках погребен бисть некоего велмі боголюбиваго бѫлгарскога наместника частне и тамо саздавши ѡн благолепнѣ црковь ва име мѣченика над гробомь его. Паки многа лета пребил тамо ва гробе Христов мѣченик, и многа чѣдеса садела богъ его ради.

Скврниже єлинни нетрпеще своего имь ѡбличенна, ваземше светие мощи и вавргоше вь море и пребише тамо ҂ (300) лет и вещше. И сиа реч ѡбносит се даже и до данаць, і многих сіа слишах глаголющих, мне же не ето вери беше. Пакиже своима очима виде і ѡбретох стѣжь морски под назѣѡю его вгда ѡмивасмо светое тело его. Того дне слѣжих светѣю слѣжбу аз недостоини и дрзнѣх са страхом ѡмити светае мощи его и тако обретох и верова х да есть метань ва море, и тако положихъ тои морски спѣж ва кѵвот его под ногама его, и тако ѡбрещеши ва кѵвоте под ногам его светимь, и не мало васи іноци светые хоповскиѣ лаври ѡ том веѣсть и то бисть лето господне ѕ҃ѱѣ (1701.) при игѣменѣ кѵр Никонѣ јеромонахѣ и тако сіа дозде.

И паки ѡбратим се на прваѣ.

По триста лет светимь мощемь приближившим се ка краю божим мановением і сіахѣ светие мощи вь мори јако звезда и ва тѣ нощь ѡви се свети вел. мѣченик

Христовъ Ѳеодоръ епископъ сѣщѣ града того, приди рече краю мора і вбрещеши мощи мое ѿ многих лет вавръженние ва море неверним влиши и глагола емъ епископъ господи кто ти еси, ѡнже глагола азъ есмь Ѳеодоръ Тѵронъ и бист невидимъ. И тако вастав епископъ ѿ сна, и сабра весь клирикъ и поиде ка морѣ и вбретоше се мощи сіающе въ мори ѡко звезда и такови замше светие мощи и вънесоше са литіею ва церковь его, и тамо пребивше многа лета твореще преславнаѣ чѣдеса въ цркви его сазданой ва име светое его.

Паки некими Хрістіани ѿ тѣдъ вьзеше бивше отаи никим ведомо, и пренесоше их до ѕгровлахие, и ѿголе кѣнить единь Христіанинь ѿ сібинъ и пренесе их свой емъ домь, ѡкоже и нинѣ вбретает се искѣщіаци светіе мощи, и имеше же тои Христіанин светаго вел. мѣченика Ѳеодора на горніци сиреч на чардакѣ въ ѣѵвоте, и тамо многа лета пребист и томъ болшрине велми ѕгобжение беше въ васемь. Потомь ѡбщим дагом преиде ка господѣ. Ѡста госпожда его и та иновзічна беше неведѣщи ѡ светих како сѣть небрегом беше ѿ нея немало леть. И тако полата порѣши се требѣе изменѣниа. Приде на ѣмь госпожди прекрити дом свои и мислеше маистера добра вбрести. И тако божим мановением вбрете се един хрістіанинь маимар (неимар) добар ва рѣчних дел ѿ іѡанополие, имеже его ѡбиосит се и до данаѣ радован ракиѣ. І призван его та госпожда согледати дом ее; пришадже маимарь и сагледа дом и горнице и кѵвот вбрете и неведе ѡже ва немь. І сго ив се са нею ѡви се свети Ѳеодоръ въ сне не имарѣ и глагола емъ ѡже видель еси ковчегь на горници тамо сѣть мощи мое ва ковчеже лежет. И глагола неимар: господи ти кто еси? он же ѿвеща: азъ есамь мѣченикъ Ѳеодоръ Тѵронъ. Маимар же ѿ сна наставь, радостань велми ѡ ѡвлени светаго, и ѿ того часа сабрав маисторе и спешно касает се делѣ, ѡ светом же премолчав и ва мале времене сагради въ полате и ѣкрасив покровом. Тойже госпожде велми мило пред ѡчима вбрете се дело.

Почеше госпожда дому рѣкоделие маистором вьздават, глагола ѣй неимар госпожде: хощѣ тебе глаголати едино слово, да ми дасѣ иного человека сѣхѡго страннаго иже имаши въ ковчезе, а ми неваземе ни пенез ѿ тебе. Ѡна же мислеше на дзе ѡ том да не дасть его; глагола госпожда ѿ когда ѥст тои чловек ва нашем доме принесень великѣ имать благодать домь нашь, на сіа ти глаголю: аще ми принесеши ѵ̄ (300) воловь чрни дам его тебе тогда, сиреч подсмеявши се тако глаголющи. Ѡкѣдѣ мощно емъ саставити такова. Ѡнже слишав таковаѣ радостан бист

І васкочив ѡко крилать въ землю отачаства своего и ва мале дни сабрав ѵ̄ (300) чрни водов. І догнавь въ градь прежде реченні ка госпожде ѡной. Ѡна же велми ѳудивши се великомѣ ѳутрѣжденію мѣчениколюбца, ино глаголати немоги, ѿдасть светое мѣченическое телс. І ва тѣ нощ ѡви се емъ свети мѣченикь и глагола емъ сице: добре потрѣдил се ѕи, имаши маздѣ на небесех на ѕстрои добре почто ѳгда изидѣ ѿ града сего бѣдѣть громи и силніа страшна.

Ѡнже вастав васкоре и саделавь ковчегь новь, и положи светие мощи въ нові ковчегь и ѿвѣстивь ка колесници из града рано и повеле носещим са тащаниемь пѣть свои тещи и тако бист. Ѡнже мѣчениколюбацъ мѣдре ѕстроивь ковчегь ва немже беше лежало светое тело наполнивь камена и затворивь, и возложивь како лестницѣ дрѣгѣю и ѳтсе пѣтешествіа своего. И тако ѿ града недалече бившимь, тамо бише страшни громи и мниа ѡко и гражданом ѕжасеном бити; тако богу прославляіющѣ своего ѕгодника. Ѡнже недоѣмеющесе что бист глаголаше им госпожда ѡна, ѳгда рече ізиде ѡни чловекь ѿ домѣ моемь, домь мої велми ѵазмѣги се и ва нестроени бист. Ѡнже сіа слишавше, потекоше на конѣхь брзих и постигше вьзвративше кѵвот са камением; ѡни же спешно бежещим и придоше ва землю свою іѡанополскѣю.

И принесени бише светие мощи во монастирь глаголеми Ходошь ва храмь И ва том монастири пребист лет ѳ̄ѣ (25) и тамо чѣдеса многа саделавь, са вѣрою при-

ходещимь ка раце мощей его.

Потом слиша злонаравни єзикь ѕгарски w чѣдесех светаго піхѡвь црковни ред и паѕтавше вопиставше да придѣть никимь знаемо и васхітеть наслиемь мѣченическое светое тело. Иноци же тое светие обители разѣмевше коварство ихь и тако саветь сатворише бегствѣ вадавшесе, носеще са собою ковчеѕь и ва нем светія мѣченичаскіе мощи, и преидоше реѣ славни дѣнавь ізбирающе место ѿ места идеже би обрели место ва обитание себе и придоше ва обитель иже под крилию ѳрѣшкие гори ва монастирь зовоми Хѡпово вь храмь иже ва чѣдесех дивного архіереа Христова Нилолаіа мирликискаго. И то место wблюбише и тако иноци тое wбители велми са радостію дочекаше и светіе мощи вь ковчезе са литіею ва црковь ваносетсе, и велика радость и праздник тогда сотворисе и тогда многа исцеленна немощнимь бише іакоже и до ниніа преславна чѣдеса источають светіе мощи его са верою приходещим ка светеи раце его, и тако са битсе, и сіа дозде.

И тако свети страдалаць почив ва тои светеи лавре много лет творе чѣдеса преславна, аще бити писати по єдином чѣдеса его, таже wчима виде недовлеет ми лето ка поведению целе, агаране, ѳрѣге, ѕнгре, немце, калвине всаке єзике приходещее ка светомѣ ковчегѣ — а православних безчисла. Пакиже и сіа васпоменѣти хощѣ, іако имѣт многи любопріателие и глаголють сіа: то есть свети Димитріе. ниніже глаголють іаковь персинь; ниніже иного, истинито ѕ богѣ сѣ єдно, не се есть истинито свети Ѳеwдорь Тѵрон почто его беси испоѣдѣють коисе хощет чловекь исцелити ѿ бесовь, бесиже ваниют ѕви нам биет нас свети Ѳеwдорь, іакоже и спасителіа нашего исповѣдаше глаголюще что нам и тебе Ієѣсе сине божи, тако и сего ізіавлюють име іавственно, а наипаче на свети его праздникь колика исцеленна подает са верою приходащим ка раце мощем его. Но протечени же многих лет и міра глбощемь тако бист црков света краситсе божьставними слѣжбами и мощми мѣченическими и по васѣдѣ протегнисе слава его и велми wбогатисе црковь светими и многоцелебними мощми светаго. и сіа тако дозде.

Паки вь лето ѿ вопльщениа слова божіа ѩѵ҃ѯ҃ѳ҃ (1683.) надѣвсе велики тѣрчин во великомь изобили сѣлтань Мемед па немца и приде ва Белград па светаго славнаго мѣченика геwргиа. И посла своего везира па Беч са множаствомь тѣракь и татарь и іних єзикь. Тако пишѣть исторіографове да є било тѣрске воиске подь Бечем тисѣща тисѣщь и пет сат тисѣщь. И тако божним мановением разби цесарь Леопоздь са малими вои іакоже Авраамь ѕ҃ѳ҃і҃ (3810) васѣ сиѣ агаренсѣ, іакоже и и детемь вowрѣжити се на нѥ.

Слишав же таковое царь Мемед разбиение ва полнощи са трѣдом побеже ѕ Царигразд а везирь прибеже ва Белиградь и тѣ зле живота его лишение. И потомь Немци ва wрѣживше се и приеше Бѣдим ѿ тѣракь и тако вьзмутисе васа северна страна; паки ваземе Немци и Ѳсекь и васа земліа пребеже преко Саве: Срем и васи монастири. И свети Ѳеwдорь бисть пренесень преко Саве на градѣ Заслонѣ еже зоветсе Шабаць и принесень бист монастирь Радованьщинѣ ва храмь светаго архістратига Михаила и тѣ пребисть єдино лето.

Паки ваземе Немци и Белград и тако васа земліа поврати се ва своіа си. Паки возвратисе и монастири светиже Ѳеwдорь пренесень бист на Дмитровици.

Ва лето ѩѵ҃ѯ҃ѳ҃ (1689.) того лета погоре монастир Хѡпово ѿ проклетих чедь агаренских, и егда се поврати земліа и свети Ѳеwдорь бисть пренесень ѕ варош Ірить и немогоше прити ва монастирь погорења ради; того ради сташе ѕ вароши іришкой и єдинѣ ѿ тѣрских мечит осветившие вь церковь на име светого вел. мѣченика Ѳеwдора Тѵрона іакоже и до данась зритсе и славитсе име божіе за ней.

І того лета покрисе црква и пренесен бист св. Ѳеwдорь ва монастирь. Паки на лето вьземе тѣрци Белградь і вса србска земліа побеже ка Бѣдимѣ и вазмѣщенію не малѣ бившѣ.

Потомже Патріарх србски и васи архіереи и иноци и белци и вас народ христоименитих людеи пред толикимь множаставнимь илком предхождаше светениш патріарх господинь Арсеніе Чрноевичь іако Моусеи

пред Израилем скрозе чрмное море: ѡниже носаше кости Іѡсифове, светеніи же патріарх превождаше христоименитіе люди чрезь славни Дѯнавь и преношаше светіѣ кѵвоти са светителі и достигше мирословѯщи град Бѯдимь, и ста толики множеставши, плкь ва месте зовомо свети Андрей, и тѯ Патріарх вѣздвиже црковь и полате и васи Христіани; монастири поправише цркви вь име коегождо светаго, и тамо пребивше некое време.

Потомь вѣзеше нашего монастира братиа кѵвоть и придоше вь место Баю и ванесоше мѯченическое тело ва црковь светаго Николи и пребисть тамо некое време и ѿтѯдѯ пренесень бисть свети Ѳеѡдорь преко реки Дѯнава, потом преко фрѣшкие гори и приде на место свое идеже беше и прѣвѣ, вь монастирь Хѡпово. И ва то време 1699. сатворише тѯрци мирь са васеми кралеви на Карловцѣ за ѥ̈ (25) лет и бисть мир и тишина велиіа на людех.

Паки вь лето ѕ҃ѱ҃ѳ҃ (1716.) вѣздвиже тр'клети діавол бѯрѣ велиѣ и лютѣ, поиде тѯрски царь Аметь на цесара Карѣла и посла своего прѵога министра везира Алипашѣ са множаством безбожних агарен и татарь и придоше под Варадин са великою силою и грдостію. Ѕніи ѕніа тогда христоименитомѣ родѣ: вас срем попалише и монастире вѣсе кое пожегоше кое поробише. Того лета монастир Крѣшедол попалише и светих деспоть мощи сагореше и многа зла тои светои обители сатворише. І того лета монастирь Ремета погоре ѿ безбожних агарень.

Ми же светого Ѳеѡдора паки предасмо общои матери нашеи землі и разбегосмо се кои камо по горах и по раселнах горских, некиже ѕгонезнѣхом чрез Дѯнав, неки же и пленени бивше, а неки посечени бише. И то бист вѣсе ва неделю и вторник, на средѣже 3 го часа дне разбивни бише ѿ Немаць и Србаль велми люто и зело.

Пакиже ми вьзвратише се ѿ камо кои беше забегаль и св. мѯченика из гробници извадисмо и ва преждни кѵвоть положисмо, мца Аѵгѣста 14. дьнь, і пренесесмо на Каменици преко реки Дѯнава и принесмо вь црковь вь храмь светого мѯченика Георгіа ѕ Шанцѣ и тѯ пребист кѵаот лето цело.

И того лета вьзеше Немци Тамишвар ѿ тѯрак мца Октомврія.

Паки вь лето 1717. поиде принць Евѣненив са армадою цесарскою на Белеград и вазеше Белеград ѿ тѯрак мца авгѣста 5.

Паки ми саборне ваземше светив мощи са литіею славно са народом множественим са кадили и свещами многими паки преидосмо славнѣ рекѣ Дѯнавь носеще кѵвоть неимѣщѣ на нѣмь камение скрижали іакож древле Ісѣсь Навин преношаше чрез Іѡрдань по мѯченическіа светіе и много целебние мощи, и преидосмо преко горѣ, гори фрѣшкие на кралеѵѣ столицѣ, и приде свети мѯченик Ѳеѡдор паки на свое место месеца Аѵгѣста 14. дьнь.

І сіа тако бише певем докле лета 1721. саписасе сіе.

ЛИСТАК.

Вести.

Митрополит Рашко-призренски Нићифор и Скадрани. Јавили смо у 17. бр. како је намерио 112 српских породица из Скадра да напусте своју прадедовску веру и да пређу у римокатоличку с тога, што им је за пароха послат поп Обрад Поповић.

Кад је дошла жалба односно претња поменутих скадрана у руке високопреосвећеног г. митрополита Нићифора, одговорио им је на њу ово:

Часној црквено-школској општини града Скадра.

Ту скоро добили смо из цариградске патријаршије у препису једну депешу упућену из Скадра на грчком језику од госп. Наума Бељковића, а у ње, како он у депеши вели, 120 домова православних у Скадру и у њој се жали на постављање свештеника Обрада Поповића и протестује против истога, претећи да ће цео поменути број домова прећи у католичанство, ако се свештеник Обрад не удаљи из Скадра. Ова појава колико је чудноватa, толико је и за осуду, јер велики грех на своју душу навлаче они, који не размишљајући довољно о последицама, подстрекавају и заводе народ путем, којим може само да учиње ужасну и огромну штету општој српској ствари и народносноме начелу, а крајњу срамоту себи — и ономе народу, који је вазда био веран и одан својој чистој и лепој вери православној, која је толико тесно везана за његову народност, у којој се она потпуно оличава: јер кад се изусти реч православни, ту се разуме и

реч Србин и обратно. И кад је ово тако и кад је истина непобитна зар се може наћи Србин, који истински љуби своју прадедовску православну веру, која му је толике услуге учинила и народно име очувала; зар се може велимо, наћи такав Србин, који би се ма и за часак преварио да чак помишља, а не и мења своју веру, и повлачи у то ало и друге, само због једнога чисто личног нерасположења према једноме, у осталоме исправноме слуги Божјега и народнога олтара, који се међу Скадране тек од скора нашао, да развије своју свештену делатност на добро и благо свога побожнога и српскога народа?

У осталоме по дужности Архипастирској, будним оком пратићемо свако кретање и свако предузеће свештеника Обрада у његовој свештеничкој дужности, и ако би се појавила каква овбиљна неисправност и неправилност у вршењу светога му позива, који је свима нама мио и драг, — уверавамо све православно српско грађанство града Скадра да ћемо у таквоме случају све своје архипастирске силе употребити ради отклањања истих, а дотле свима очински препоручујемо и у име пастиреначалника Господа и Спаса нашега Исуса Христа, осниваоца цркве Божије на земљи молимо да се умире, узајамно поштовање са свештеником имају, у своје га домове као пастира и брата примају да их благосиља и свештенорадње по правилима наше чисте и свете цркве православне врши.

Оставите се дакле сваког личног нерасположења и својски се заузмите сви споразумно са свештеником и осталим пријатељима у раду црквеном и школском за напредак и лепшу будућност своје општине, цркве и школе. Таквом вашем поступку у извођењу црквених, школских и народних послова, радоваће се сваки прави Србин и одани син свете наше вере православне, а наша ће радост бити највећа, јер ћете нашом слогом и љубављу хришћанско-српском олакшати, и иначе наше претешке, архипастирске дужности. Не дајте да се демон радује, него српским и хришћанским својим радом обрадујте свакога, па и анђеле Божије, као синови Божији по благодати даној нам „од Спаситеља Бога, који је и крв своју за спасење наше пролио".

Благосиљајући очински све вас и поздрављајући вас Божанским и спасителним поздравом — „Мир вам".

Дано у нашој Митрополији 22. Августа 1904. год. у Пријепољу бр. 1380.

† АЕ. и Митрополит Рашко-Призренски

(М. П.) Нићифор, с. р.

Истога дана и под истим бројем упутио је ВПр. Г. Митрополит и следеће писмо г. Обраду Поповићу, свештенику и своме намеснику у Скадру:

„Оче Обраде, упућује вам се ова наша окружница да је саопштите часној општини, града Скадра и с њом упознате општину и остале грађане и у цркви је прочитате, кад буде повећи број народа. Објасните је лепо и протумачите онима, који је неби могли лако разумети. Покушајте свим силама да се придобијете и коначно намирите чланове општине и с њима предузмете послове црквено-школске споразумно, а не сумњамо да ће те у свако доба имати пријатељске потпоре тамошњих надлежних. Пружите, дакле, руку један другом и братски се намирите. Ми ћемо се необично радовати вести о вашем потпуном намирењу, јер нам свима то диктују наши црквени и народни интереси.

Вам Благожелатели

† АЕ и Митрополит Рашко-Призренски

Нићифор, с. р.

Доносећи ове две родољубиве посланице митрополита Нићифора, упозоравамо на њих како наше општине црквене и појединце, које такође умеју по некад да прете напуштањем вере, тако исто и наше неке свештенике, који у истини дају повода незадовољству и немиру по општинама.

Овим је својим посланицама митрополит Нићифор показао, да је будан пастироначелник и да води бригу и старање о своме духовноме стаду.

Ако и оне не узбуду у стању повратити незадовољне скадране на прави пут; онда су они за највећу осуду.

Примери за углед. Уредништво „*Привредника*" из Загреба, с хвалом спомиње, што су администратавни одбори Архидијецезе и бачке епархије закључили, да позову подручне црквене општине, да ако која од њих има земље за издавање, да о томе обавесте „српске земљорадничке задруге", како би их могли они узети под закуп, а не туђинци.

Ово је заиста за похвалу, и можда ће се у гдекојим местима, у којима постоје српске земљорадничке задруге, и моћи надати њима под закуп општинска и црквена земља, ако не баш сва, а оно већи или ма и један део.

Ну, шта да кажемо за она места, у којима не постоје земљорадничке задруге. Ко ће и ко у њима обично узима под закуп општинску земљу? Ко, већином Немци, и то с тога, што наши људи врло нерадо узимају земљу под закуп.

Тако н. пр. за време нашег повереништва саборског одбора за издавање под закуп залишних парохијских сесија, поред свег тога, што смо ми извештавали наше општине о дану њиховог издавања,

наши људи нису хтели да учествују при дражби, или ако су и учествовали, није се могла дати њима под закуп, него туђинцима, пошто су они више давали.

У Батајници и Ст. Бановцима, узимали су их под закуп Немци, и ако су и у једној и другој општини сами Срби. Немац је могао дати већу своту из другог села, а мештани — Срби — нису!

И кад је *овако* бивало и *биће* и по другим општинама; не треба се чудити, што су нам Немци у Срему толику земљу освојили и осваја̂ју.

За то, оканимо се једном терања праве политике и увлачења у политику — управо у своје личне и партијске циљи — наш прост свет и позивања на зборове, који се обично припремају, да се спреми терен за петропировање да се докопају мандата, него учимо наш народ: *раду паметном и штедњи, јер успеће л' као што је пошло, биће̂мо још већма пропређени и у Срему и то како у душама, тако и у иметку.*

Највиши тон радикалске учтивости. Обично је у изображеном свету правило, да што је човек у већем положају, пошто се код њега претпоставља и веће изображење, да је тиме и у опхођењу с мањима све већма учтивији и финији, а да и не спомињемо какви су тек фини и учтиви спрам својих старешина и себи равних.

То је *тако* у изображеном свету, ал није *тако* и код наших радикала, који се већ по својим начелима не броје и не ће да се броје у изображени — виши — свет, јер да се у њега броје, не би били једно са народом — паором у опанку — него би спадали у господу, у које они броје све оне, који нису радикали и против којих они сваком приликом дражe свој народ, како му они нису опаки пријатељи, као што су му они.

Па пошто наши радикали не ће да спадају, нити хоће да их други држе за изображени — виши — свет, дај да видимо, какав је њихов највиши тон учтивости и понашање спрам свог врховног старешине?

Не ће нам нико порећи, да Његова Светост преузвишени г. српски Патријарх *Георгије Бранковић*, није врховни старешина у митрополији карловачкој не само у црквеним, него и у автономним стварима.

Па кад је он у истино *то*, навешћемо један пример на највишије историје радикалског царства у саборском одбору, из ког ће се видети, *како* се поједини чланови саборског одбора понашају спрам свога председника — старешине.

Саборски је одбор на врућу жељу једног свога заинтересованог члана изаслао неоправдано и незаконито своја два члана у Земун, да обаве тамо истрагу против црквене општине, те пошто су исти тамо чинили које-шта, кад је дошло до густа, обратише се телеграфски Његовој Светости овим речима: *„Молимо* за предлог државном одвегништу да се укључи касе од суспендованог председника Паје Николића одузму и даље против њега поступа. —"

На ову им молбу Његова Светост одговори да пошто је исти председник поднео уток кр. угарској влади, да у тој ствари не може чинити никакво расположење.

На то се поново изасланици обратише телеграфски на Његову Светост, молећи је да одмах сазове ванредну седницу саборског одбора.

На то им Његова Светост телеграфски одговори, да не може чинити расположење за сазив седнице док повереништво не поднесе свој извештај са свима списима. Печаћењу касе нема места. Повереништво није овлашћено да суспендира председника нити да одређује брахиум.

На то повереници телеграфски одговорише Његовој Светости: *„Поуке и налоге ваше не примамо; вршимо и вршићемо само налоге саборског одбора.* — —"

И кад ово знате читаоци ове белешке, реките, да није ово највиши тон радикалске учтивости, ком нема сличног примера ни код једне друге власти и не може је и не сме је ни бити, до ли код нашег највишег автономног тела — саборског одбора. Да смо весели!

Уредник: **Димитрије Руварац,** протојереј.

Одговори уредништва.

Пријатељу у Земуну. Чудим се и питам ме: да ли је мени као што рече „знаљцу наших автономних уредаба" позната установа „заменика потпредседника". На то ти не могу ништа друго одговорити, до ли то, да кад сам дознао, да се један високоучени господин у Земуну, члан највишег нашег автономног тела и законотворац за таковог надао, и као такав учинио једно крупно безакоње, за што ће већ имати кад да одговара, да сам се сетио оне народне пословице: чорбине чорбе, чорба.

Поред живог председника, ког је истина изаслаништво саборског одбора незаконито збацило, и љубимца радикалског потпредседника — који се у својој наивности даје од радикала заводити, само не знамо, како ће бити, кад узмора за свој рад и одговарати, како ће се онда пријатељи спрам њега

понашати и да ли ће примити на себе све оне незаконитости, што их је по њиховом савету учинио, или ће се они онако исто јуначки понашати, као оно кад су једну заманшну тужбу дугметом запечатили, због чега су и добили назив „дугметари“ —, нека места замењку потпредседниковом.

А нека му места ни с тога, што исти намет „замењк потпредседникова“, и није био у то време члан црквеног одбора, на којој се почасти правовалано захвално, те не треба велике памети, да човек окарактерише такав поступак онако високоученог и моћног господина.

У осталом о земунској ствари, о којој су радикали направили ново источно питање, које се по њих уз остале блаженке и насиља и врло кобно свршило, у идућем броју проговорићемо на основу званичних списа коју више, те ће њи видети и ти, а и сви пријатељи народни, до чега заслепљеност може да доведе наше радикале.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 558/456. ex 1904. 2—2, 68

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију IV. плаћевног разреда у Срп. Итебеју. Компетенти имају прописане молбе надлежним путем овој конзисторији до 14./27. новембра о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3./16. септембра 1904 године.

Председништво.

Ad бр. К 913/813 ex 1904. 2—2, 65

СТЕЧАЈ

На парохију V. разреда у Петровчићу-Бечмену овим се стечај расписује до укључиво 20. октобра (2. новембра) о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

Бр. 387/1904. 1—1, 69

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења једнога упражњеног професорског места на овдашњој *срп. правосл. вел. гимназији* расписује се овим стечај за професора *класичне филологије*.

Основна плата редовног професора је 2400 к, стапарина 560 к, петогодишња повишица 200 к са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата суплент-професора је 1600 к без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 20. новембра 1904. по н. кал.

У Новом Саду 15. октобра 1904.

Управа срп. правосл. вел. гимназије.

ЕДИКТ 1—3, 70

На бракоразводну молбу Младена прозваног Душана Лаћковића из Вуковара овим се позива његова пестала супруга Аница рођ. Балинт, да има на основу горње сведочбе за пестадом супругом Аницом рођ. Балинт едикт у „Срп. Сиону,“ расписати с тим, да споменута супруга има у року од 6 месеци дана од дана првог уврштења едикта овог у новинама овој конзисторији или лично предстати, или место свога садање пребивања пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. септембра (4. октобра) 1904.

Председништво.

Ad бр. 919/781 ex 1904. 2—2, 66

СТЕЧАЈ

На парохију II. разреда у Тењи овим се стечај расписује. Компетенти нека своје ваљано инструјиране молбенице овој конзисторији до укључиво 20. октобра (2. новембра) о. г. надлежним путем поднесу.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ad К 778/зап. ex 1904. 2—2, 67

СТЕЧАЈ

Расписује се на парохију IV. разреда у Лединцима с тим, да компетенти имају своје ваљано инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључиво 20. октобра (2. нов.) о. г. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904.

Георгије с. р.
Патријарх.

К. 460/451. 1004. 2—2, 64

СТЕЧАЈ

на упражњену парохију IV. плаћевног разреда у Санаду. Компетенти имају прописно инструјисане молбенице надлежним путем овој конзисторији до 1. (14.) новембра о. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 3. (16.) септембра 1904. год.

Председништво.

Бр. Е. К. 364. ех 1903. 3—3 61

ЕДИКАТ.

Стављајући до знања Емилији Мркаљ из Сјеничака, сада непознатога боравишта, да је против ње покренуо брачну парницу муж њезин Петар, позива се овим иста (Емилија), да се у року од 90 дана, по првом увршћењу овога едикта у „Срп. Сион", пријави овој власти, било лично или писмено, јер ће се иначе покренута парница и без ње окончати.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 12./25. августа 1904.

Михаил
Епископ.

Бр. 816. ех 1904. К. З. 618. 2—2, 63

СТЕЧАЈ

Исписује се на мјесто системизираног парохијског помоћника у Великој Писаници са 800 К плаће и 400 К сесионалне одштете.

Рок стечају укључиво 18. (31.) октобра 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице до стављеног рока надлежним путем потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 22. септембра (5. октобра) 1904. држане.

Предсједништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре ζ провиђена ато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. —

24—20 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 612. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 21

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 31. октобра 1904.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његова Светост Преузвишени Г. Патријарх српски *Георгије* благоизволео је рукоположити 17. Октобра у дворској капели монаха манастира Шишатовца Макарија Гаврилова за јеромонаха, који је постављен за привременог подбележника архидијецезалне конзисторије.

Високопреосвештени Г. епископ Темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео је у Темишвару 26. Септембра рукоположити свршеног богослова Григорија Кузмановића за ђакона, а 3. Октобра за презвитера, који је одређен на администрацију парохије у Тиса-Хиђошу; свршеног богослова Саву Станкова 3. Октобра за ђакона, а 10. Окт. за презвитера, који је одређен на администрацију парохије у Куману; свршеног богослова Ненада Барачког 10. Октобра за ђакона, а 14. Окт. за презвитера, који је одређен на администрацију парохије у Црној Бари. У карловачкој цркви 26. Октобра свршеног богослова Јована Димитријевића за ђакона, а 27. за презвитера, који је одређен на администрацију у Тиса Сент-Миклошу.

НЕЗВАНИЧНО.

Шта је са законотворним предлозима Саборског Одбора?

Радикалној странци десно се малер, — да постане „владајућа“ странка у црквеној автономији. Како је и зашто је до тога доћи могло; докле ће то трајати и од каквих последица бити? Није сада реч о том. Да ли је радикалска владавина у црквеној автономији, а у области једне православне епископалне цркве, нека егзотична, да не рекнемо куриозна појава; да ли ће она бити фатална за ту цркву, или за црквену автономију, или за радикалну странку, или за све троје? Можда не ћемо морати дуго чекати одговор ни на она питања. За сада је изван сваке сумње, да је та владавина велики малер и за саму радикалну странку.

Највећи је, пак, малер њезине владавине у законотворном задатку, и — кад се већ латила тога посла — у дужности, да изађе пред народ и остале надлежне факторе са *својим* законотворним предлозима. Јер од тих предлога зависи њен raison d' etre и у данашњој преображају на земљишту црквеном,

Али, при том не треба заборавити, да радикална странка у сваком случају стоји пред својом фаталном алтернативом: или да се распадне у народу, или да се онемогући пред осталим факторима у автономији.

Тако би имало бити по законима политичког морала и по утврђеним обичајима у здравом политичком свету. Па ипак, може да буде и нешто треће. Може да остане status quo, јер status quo је од г. 1892. идеја водиља свима нашим „народним“ странкама, против кога ни државна власт није имала, нити ће имати разлога бити, у добро схваћеном интересу своје свевласти и свога туторисања — *свима нама*. У овом пак, нашем status quo-у бивало је свашта, па би се могла и радикалска владавина — пролонговати. Разуме се, без негдашњих радикалских начела, или бар, без извађања њихових, но и без сваког уштрба за процес распадања данашње наше автономије Докле? Није ни о том реч.

Него, ми питамо: шта је са законотворним предлозима Саборског Одбора?

Судећи по досадашњем бујном напредовању радикалне странке, којем је, бар требала, главна осњачка снага бити: у идеји и начелима те странке и уверењу њезиних присталица, да их је она способна и спремна у законодавству и у управи оживотворити, — могло се је претпоставити, да је та странка са извађањем својих идеја и начела на чисто.

И после извесне метаморфозе свог програма из 1897. у програму од 1902., било је опет, бар пристојно, претпоставити, да су у радикалној странци начела дошла до својих формула, те да та странка зна шта хоће, и да ће то што хоће умети из својих програма пренети у законске предлоге, а ове у сабору што пре спровести, чим до „владе“ дође.

Та је претпоставка могла бити појачана и избором законотворног пододбора у октобарској седници Саборског Одбора г. 1902. Претпоставка, наиме, да радикална странка кодификацију својих већ „утврђених“ начела има у џепу и да ће ју у свом Саборском Одбору просути као — из рукава.

Кад, али! Тај пододбор истом месеца августа 1903. подноси Саборском Одбору извештај, да је тек *„утврдио начела*, на основу којих би се имала наградити автономна организација“. Па? Место да одмах прионе око те организације, — радикална странка месеца септембра 1903. доноси тек Окучански програм!

Зар, *утврђеним* начелима у Саборском Одбору да добије накнадну санкцију Окучанског збора? Или, да је један програм на броју више, против којег ће се радикална странка огрешити? —

Но пођимо даље.

Утврдивши *августа 1903.* начела, законотворни пододбор тек *марта 1904.* извештава Саборском Одбору, да је са својим послом готов, а Саборски Одбор — осећајући зар и сам' да то вешто споро иде — на умирење свију и сваког решава, да се ради претреса елабората пододборског сазове ванредна седница Саборског Одбора *одмах* после ускршњих празника.

И? Ускрс дође, па и прође, још концем марта. Седнице Саборског Одбора држане су и месеца јуна и месеца јула о. г., но тек у седници од августа беху „претресени и попуњени“ пододборски нацрти предлога.* И Саборски је Одбор решио, да се ти „нацрти уредаба као предлози Саборског Одбора поднесу срп. прав. нар. црквен. сабору и да се ови предлози штампају у 500 примерака и својим путем предаду јавности“. Али! Прошао август, прошао септембар, прошао октобар, пролази и новембар, а предлози још нису ни предани у штампу. Народ и јавно народно мњење још не зна да ли ће и како ће радикална странка кроз Саборски Одбор спровести свој програм. А треба то већ да зна. И у реду би сасвим било, да му радикална странка то покаже. Јер, та радикална странка је 20 година обарала све што је други хтео да гради; 20 година није јој било добро ништа што је други смишљао и поку-

* Међу којима не беше „нацрт предлога на статут о управи и контроли манастирских добара“, ради којег предлога је пододбор нарочито и био изаслан. А не беше ни других, обећаних предлога.

шавао; 20 година је критиковала и потцењивала друге, а себе патентовала као једину која спасава; за 20 година је напштампала малу библиотеку својих програма; већ $2^1/_2$ године је на „влади“, а за $^1/_2$ године истиче јој „владавини“ рок.** Јер, та је радикална странка 1897. клеветала и клеветала тадањи Саборски Одбор и због тога, што није, тобоже, за времена изашао са својим предлогом за Народно-Црквени Устав, те је том Саборском Одбору и овако довикивала:

„... Истина је ... да ће се нови Јединствени статут штампати. Јест, *али кад?* Мора се за бога то *добро* разрадити; мора то поново читав саборски одбор у својој пуној седници претрести и примити *и тада ће се штампати*; а то ће бити? — е то ће бити управо о самим изборима, да наша независна штампа о томе не може да проговори, да народ остане о њиховим црним смеровима необавештен, да народ преваре и изиграју“.

Довикивала му је и овако: „Боје се сунца. Против тога увијања и заметања трага устајемо ми и тражимо, да саборски одбор што пре и за времена изнесе свој предлог на видик. Народ не сме бити необавештен, и напослетку још и — изненађен.“

Нема сумње да се радикална странка данас и због те своје вике из 1897 г. каје, као што се каје и као што ће имати разлога и прилике да се каје и због многих других својих поступака пре и после сабора 1902. Та вика је била прост изборни маневар и марифетлук тадање реакције „народних“ странака, којима није било ни тада до аутономије, него до своје већине у сабору. Та вика није била оправдана.

Предлог за Народно-Црквени Устав 1897. није могао бити публикован пре него што је публикован, зато, јер је тадањи Саборски Одбор, радећи на свом предлогу, водио преговоре са владом, што дабогме данашњем Саборском Одбору није било потребно. Водио је преговоре о многим питањима, која је требало у том Уставу правилно и на корист автономије решити, без којег решења би автономија остала неаутономна, илузорна, као што је и остала, због реакционог одржавања status quo-a, тог идеала реакционих народних странака из 1892 и 1897.

Ти су преговори и успешно довршени били, али тек онда, кад су на прагу били избори посланика. Пре довршених преговора није се могао штампати и публиковати предлог Саборског Одбора. Да су, пак, преговори тако доцкан довршени, није била кривица Саборског Одбора. Шта више, у интересу баш његовом и ствари коју је заступао лежало је, да се ти преговори што пре сврше, а по томе и предлог за Устав што пре публикује. Па кад ипак није могло тако бити, онда је само малиција могла кривицу за то да свали на тадањи Саборски Одбор, као што је само малиција и агитациона нехонетност могла задоцњеном публиковању предлога за Устав подметати нека изненађења, црне смерове, превару!

Изненађења није било и није га могло бити. Јер, још од 1892 знало се начелно становиште бившег Саборског Одбора у свима питањима спољашње и унутрашње автономне нам организације. А могло се је предвидети и знало се је, да тај Саборски Одбор неће одступити са тог становишта. Шта више, и тадашња опозиција је, не једаред, разуме се на свој начин и за свој рачун, то наглашавала и истицала. И заиста; операт Саборског Одбора 1897 и није био ништа друго него у корист самосталности наше автономије, и то само у неким тачкама, поправљено издање Народно Црквеног Устава од 1892., који је тада штампан и обнародован, па од сабора те године и усвојен био за подлогу специјалне расправе. Дакле, тај операт је могао бити нашем свету и сувише добро познат. Према томе, и без ранијег публиковања предлога за Устав 1897, народ није био необавештен о становишту и тежњама тадањег Саборског Одбора, па ни о самој

** Јер, сигурно, ни поред 21 § Саб. Устројства, неће хтети остати на „влади“ без поновног избора, пошто је право и ревон за то претходницима својим поричала, називајући их „устарабарима“.

његовој разради автономне организације. Није, дакле, могло бити ни изненађења. А да ли је било каквих црних смерова и превара у Уставу? Није. Доказ је у самом Уставу, за којим ћемо све то више жалити,..

Но данас је сасвим друкчије. После метаморфоза, које су пролазили автономни програми радикалне странке, после њезиних „дипломатских“ пактова и једно време питоме послушности пре и за време сабора 1902; после почињених гиксера, неавтономних и протуавтономних скокова њезиних на том сабору, а после сабора у разним приликама, — са пуним правом тражимо и очекујемо, да се законотворни предлози данашњег Саборског Одбора што пре штампају и обелодане, да народ заиста не буде изненађен, већ благовремено обавештен.

Саборски Одбор је дужан што пре публиковати своје законотворне предлоге. Не само ради моралне одговорности пред народом, према обвезама у досадашњим програмима и изјавама своје странке, него и ради ваљаности самога посла, од којег зависи будући опстанак и напредак автономије.

Признаћемо радо, да је то мучна работа за радикалну странку, односно за њезине представнике у Саборском Одбору. Јер, добро кодификовати добру организацију наше автономије, то је огроман, многостручан посао. Наша автономија није данас више толико црквено, колико велико државно-правно питање, које се пре свега мора рашчистити. А за то се иште великога знања и искуства, много такта и опрезности, уједињена снага најбољих радника српских на пољу автономије. Има ли тога свега у данас „владајућих“ радикала?

Програми радикалне странке и њезина радња на сабору 1902 доказали су, да су радикали у области наше автономије homines novissimi. Од сабора тог до данас, пролазили су они — особито у Саборском Одбору — тек једну, и ако велику школу; ал' су и у ту школу ушли тек онда, кад су изгубили своју независност; ушли су без потребне претходне спреме; са много предубеђења, заблуда, настраних и кривих назора и погледа; изоловани од туђег искуства и умења; неприступачни да се добру науче, а својих недостатака и мана ослободе.

За такове ђаке је наша автономија — мучна студија. Од таквих ђака још мучније постају добри борци и законотворци.

Али, најпосле, то је њихова ствар. Ми пак имамо право захтевати, да се што пре обнародују операти Саборског Одбора. Захтевамо то са много већим правом и разлогом, него што су радикали то исто захтевали 1897 г. од таданьег Саборског Одбора, чији нам је и законотворни рад био познат много пре 1897.

Данас су радикали искључиво посели автономију; истисли су из ње, уз припомоћ самосталне странке, све дотадање, па и најспремније и најискусније раденике; из свога програма избацили су велике речи, па га прерушили у там не формуле, да прикрију своју апостасију односно капитулацију; изазвали су на све стране нове, фаталне сукобе; показали су се често у управи као неспособни, неподобни и самовољни, те су таквом својом управом, као и досадањом легислацијом, осмелили државну власт у њеној освајачкој тежњи, која с дана на дан све јаче избија на површину.

Због ове усамљености, неспособности, неподобности и непоузданости радикала, оправдана је наша бојазан, да ће им и предстојећи законотворни послови по нашу автономију бити штетни и кобни. И зато би највећма волели, да се радикали окану посла, за који, сами собом, нису дорасли. Али, кад су се већ и тога посла латили; кад су већ, можда услед какве више воље морали запливати и у организацију автономије, онда бар нека имају још толико срца, да публикују свој — opus desperatum.

И ми вршимо само дужност једног дела српског јавног мњења, кад од Саборског Одбора то тражимо; кад тражимо, да што пре публикује своје законотворне предлоге. А о њима — по томе. □

Јован Јеремић

Вуков превод светога писма
и
примедбе Никанора Грујића на њега.

Д. Р.

Вук Стефановић Караџић, издао је 1847. у Бечу у штампарији јерменскога манастира превод „*Новога Завјета*“.

Тај је превод изазвао против себе од стране српске јерархије велику буру, и с њом су и многи други говорили јавно, како је Вук подговорен и потплаћен од римске пропаганде да га изда.

Говорило се тако о њему јавно у друштву са другима; ал нико се не нађе, да то и у званичној форми изнесе на јавност, и да га осуди због тога.

На тај је превод написао *Никанор Грујић*, архимандрит кувеждински своје примедбе.

Вук је на те примедбе написао свој одговор, ког није за живота штампао, него се он нашао после смрти његове међу осталим рукописима, и штампан је у „*Скупљени граматички и полемички списи*“ књ. III. стр. 336. и даље.

Кад је Грујић био готов с примедбама, обрати се с молбом патријарху Јосифу Рајачићу, да их сме штампати.

Како је у то доба — 1849. — патријарх Рајачић био заузет разним народним пословима, а и идућих година, то је молбену дозволу дао Грујићу тек 1852., које је године издао Грујић у Земуну своје примедбе под насловом: „*Примѣтве* Никанора Грујића, Архимандрита Кувеждинскога, на преводъ *Новога Завѣта*, кои е Господинъ Вукъ С. Караџићъ писао, и у Бечу у штампарiи iерменскога манастира печатао 1847.“ У Земуну, књигопечатня I. К. Сопрона 1852. 8⁰ 140.

Поменута молба Грујићева гласи:

I.

Ваша Светости
Милостивјејшии Г. Патријарше!

Знајући око каквог се великог и важног посла бавите у овим за будућност народа нашег одсудним часовима, не би се био усудио ни једнога магновенија одкинути од тог најдрагоценијег времена вашег, кад не би био увјерен, да је дух ваше Светости кадар и у таким околностима обазрети се на све стране живота народног, и учинити на свакој страни оно, чим ће живот народа напредним постати.

Осниваjући се на том мом увјерењу, усуђујем се вашој Светости покорњејше јавити, да сам Вуков превод Новог Завјета цјео прегледао и примјетбе мое довршио тако, да их могу сад већ и на свет издати. Цјело то мое дјело износи до 20 табака у рукопису. Навео сам текст Грчки и Славенски и Латински у свакој примједби гди је требало показати да дух оригинала ние пренешен у превод. — Ја нисам нигдје нападао на личност Вукову, нити сам га грдио ни ружио, него сам са пристојности свештеничком доказивао и показивао, да превод његов не ваља.

Ако ваша Светост заповједите, ја могу то мое дјелце на пренумерацију сам од мое стране приватно издати, као што је и Вук свој превод приватно издао; и можда би добро било, ако и ваша Светост за добро нађете, одма тај посао започети, да се несматра исти превод Вуков као civitate donatum opus, тога ради, што га нитко ние јавно претресао, а већ почињу и Вукови пријатељи поговарати, да је тај превод тако савршен, да га неможе нитко ни рецензирати.

Ја сам готов с послом на папиру, а готов сам и на то, да предузмем издавање дјела мог на свјет, само молим покорњејше, да ме патријаршеског отеческог благослова за тај намишљени посао удостоити смилуете се; без кога немогу ни овога корака учинити, као што ни досада нисам никада ништа чинио без благослова ваше Светости.

Очекујући милостивог Рјешенија и отеческог благослова у најдубљем чувству синовног страхопочитованија, цјелуем свету отеческу десницу

Ваше Светости
Милостивјејшег Г. Патријарха и Отца
најпокорнији син
Никанор Грујић с. р.
Архимандрит кувиждински.

По изласку поменуте књижице, послао је Грујић један примерак и своме пријатељу Петру Матићу, српском књижевнику.

Др. Петар Матић, умро је 12. фебр. у Шиду, као умировљени синдикус.

О књижевном његовом раду налази се помена у Милићевићевом „Поменику“.

Матић му је у свом писму од 16. Марта 1852. доставио своје мисли о поменутој књижици.

На основу тог писма Матићевог — до ког не могосмо доћи — писао му је Грујић следеће писмо:

II.

Благородни Господине

Љубезни пријатељу!

Примио сам ваше писмо од 16. марта и прочитао сам ваше мисли о моим Примјетбама на Вуков превод Н. Завјета с радости и задовољством. Разлози ваши извиру из чистога одушевленија вашега за Православие, и то је оно, чему сам се ја срдачно обрадовао; — а незадовољство ваше с моим примјетбама оснива се на томе, што ви држите, да сам ја и другачие издао, и мање и слабие говорио него што се изискује к томе, да се цјена сасвим побие код Народа Вуковом преводу и то је оно с чим сам ја задовољан; јер ја мислим да је увијек боље у књижевности тако говорити, да се може допунити оно, што није речено, него ли тако говорити, да се неможе лако поправити оно, што је речено. — Ви ћете мени велику љубав учинити, ако ми дозволите, да ја могу она мјеста из вашег писма, у коима се изражава то ваше незадовољство, употребити против Вука, ако би овај разјапио свое одуздане вилице на мое Примјетбе, и ако би ја тим поводом приморан био другом приликом њему још штогод говорити о његовом преводу. — Ја молим да ми јавите, пристаете ли на то, или не! — Да вам коју сад речем и о вашим разлозима. — Мени се чини, да вама нису познате све околности Вукова превода, и зато нисте могли схватити право ни ону точку, с које сам ја прегледао исти превод, ни оно положение, кое сам ја морао заузети издавајући на свјет те мое примјетбе.

Вук стоји у свези са пропагандом римском. На његовом преводу радио је с њиме и покојни Копитар, а по смрти овога садашњи дворски Библиотекар Миклошић. А штампан је туђим трошком у пропагандском јерменском монастиру у Бечу. Штампање је то ишло потајно, дакле: без икакве цензуре као што многи држе, или са знањем дворске ондашње цензуре, као што је мени сам Вук казивао. — Наша црквена власт није знала ништа за то штампање, док није дјело било са свим готово, и док није Вук донесао св. Патријарху један паштампани ексемплар, да га овај благослови. — Св. Патријарх видећи, да је тим поступком право наше цркве погажено, обрати се на бившу мажарску канцеларију, да се тај превод кои је без цензуре наше цркве штампан, конфисцира. Но ова по отношенију своме к пропаганди узме одма Вука у обрану, и одговори му, да не може конфисцирати, док јој се не покажу из превода нарочита мјеста, која би могла наводити народ на неморалитет, обећавајући, да ће зауставити међутим продају превода, и неспоминући ништа о изостављеној цензури наше цркве. Тим је начином пренела Канцеларија ту ствар с поља права на поље књижевности, и овдје се она поставила за судију међу Патријархом или црквом нашом и Вуком. Вук је међутим разаслао свој превод на све стране нечекајући ни благослов цркве, нити пазећи на уставу, кои је положила Канцеларија продаи превода; јер је увјерен био, да ће пресуда испасти добро за њега. Пре, него што је могао св. Патријарх ту врло важну ствар свима нашим епископима саобштити, настала је и свршила мажарска дијета 1848. А Вуков превод је дотле већ изишао био на поље књижевности и он је овдје доказивао, да он то није преводио за цркву него за књижевност, где стоји свакоме слободно претресати га и критизирати. Свети је Патријарх искао, да може на Синоду и друга гдјекоја дјела, осим бирања епископа предузети и свршити, којом је приликом мислио пресуду изрећи и о Вуковом преводу. Но то није било одобрено. И Синоду је овоме тако кратак рок био постављен, да су једва и оно могли епископи посвршавати, што се касало избора епископског. Цркви је дакле сада остало три пута, на коима би могла дје-

ствовати против тога превода. Политически код правителства, књижевни код народа и званични у самој цркви.

На први пут ступити, значило би предати пресуду наши црквени дјела правителству и свезати себи руке у пресуђивању догмата; а на другом дјејствовати, значило би бацити на коцку достоинство и уважење власти црквене: дакле свакојако ће морати то дјело ићи званичним путем црквеним. Но и дотле, док црква не добие прилику из Сосједанија Епископскога соборно пресуду ту изрећи, званичним црквеним путем објавити ју, требало је да „ткогод и на пољу књижевном то дјело прегледа“, да ни овдје не остане као opus civitate donatum. Ја сам дакле у тим околностима могао само као јединствени књижевник изићи на средину, и приватне моје мисли објавити у толико више, што на овом пољу и у тој форми црквена власт не може говорити. Само се по себи разуме, и ја сам у објављенију мога дјела и казао, да ја то писам чинио без дозвољења и благослова непосредствене моје духовне власти. *Imprimatur* није требало да се измени; јер ја сам говорио као јединствени приватни књижевник противу јединственог приватног књижевника, и у том случају морао сам заузети себи подножје на оном пољу, на коме сам Вуково дјело нашао, а то је поље грађанске књижевности одјелено од званичног поља црквенога. Тако прегледајући дјело Вуково, ни сам могао узети ауктиритет цјеле цркве на себе, и пресуђивати апоиктички, као што би ви желили. То сам ја оставио да власт црквена учини оним путем, на коме њој пристоји тако говорити. А ја сам могао само по моме мњењију говорити, па ако то моје мњење прими већа част читатеља, онда ће оно постати обште, и олакша ће посао цркви на њеном званичном путу. — Међутим јели се Вук држао Лутеровога превода или Вулгате, то ја нисам изрекао али је речено, да се није држао ни грчког оригинала ни нашег славенског превода. Па то је доста за оне, који знају мислити, а црквена власт на своме пољу може рећи и више. У осталом Вук не стоји ни у каквој свези с Лутеранима, нити нашој цркви грози опасност од лутеранске цркве: није дакле ни ишло мени у рачун доказивати, да је превод лутерански, као што по цјеломе и није, него се само по гдјекојим мјестима слаже с њиме. Него он стоји у свези с пропагандом римском; а кад ову жицу у књижевности нашој додирнемо, то мора тако бити, да она даје од себе онаки глас, који се може слободно на пољу књижевности разгледати у нашим овдјешњим отношенијама. — Ако сам ја ствар филологически и философически добро сватио, као што ви то, као позвани судија у тој струци, признаете, онда ми није нуждно било оштрим пером писати. Много љепше доликује истини смјерно одјело него ли надмено гиздање; она је много већа у природној простоти, него ли у претераној мајстории; и чим јој је језик њежнији, тим је она милија свакоме, а чим јој је грубији тим је несносија и онима самим, који ју иначе из срца љубе. — А то ћете без сумње и ви признати, да у прегледању туђи дјела треба претпоставити разборитост наглости, ладнокрвност пламену, разум страстима. Ја барем од мое стране као ни најмање не марим за бацакање и разметање ови књижевника, који у своме високоумију воображавају себи, да је сав свјет, коме они говоре, малољетно и неразумно дјете, кое они могу своим пером по својој одуареној вољи школовати; тако исто мрзим и на грдње и поруге они критичара, који ће да своим пером докажу, да је сав свјет луд, кои онако не мисли, као они. — Ја кад сам писао те мое Примјетбе, писао сам као српски књижевник и свештеник, дакле нисам имао пред очима само Вука, него сам се обзирао на све то, што сам вам напоменуо, а осим тога и на моћ и немоћ и на сва садашња отношенија наше цркве, која су мени можда боље позната, него ли многим другим, а може бити, ви нећете примити за зло, ако вам искрено речем, него и вама самом. Ни једна моја рјеч у њима није случајно испала из пера на папир, него је свака рјеч с изражајом у кои је дошла била најприје на кантару, и цјело је дјело удешено на речени калуп. Језик мој у примјетбама, није језик сумње, ни незнања, ни страха,

него је језик разума, који се равнао по садашњим околностима времена и Вуковог превода и по садашњим изнутрашњим и спољашњим отношајима наше цркве. Ако с вама сав читајући свјет уздржи, да сам ја мало о Вуковом преводу рекао, и да је требало много више рећи; онда сам ја намјеру моју постигао, која се састои у томе, да се на пољу књижевном приправе православни на то, што ће од стране црквене власти у смотрењију неблагословеногa тога превода своим путем слеђовати. — Но поред свега тога, ја нити сам жаљубљен у моја дјела, нити сам увјерен о непогрјешности мојој, и зато као што радо слушам мњенија учени људи о њима, тако исто свесрдно примам и праведну пресуду од њи, особито кад видим, да су они имали у пресуђивању дјела пред очима и оно, што ја писам јавно изрекао, али чега сам се у писању по положенију моме и по својству писма морао држати. Ја се надам од вас, да ћете ви по љубави и одушевленију вашем к православију тако ту ствар разјаснити свима онима, који неби тако мое примјетве разумјели: јер и за ствар је нашу пробитачно а и мени је много стало за тим да мене честити наши Митровчани онако разумију, као што треба. — Што се напосљетку тиче форме језика, о којој сте ми примјетили, мени се чини да сваког језика својство састои се у форми језика, више него ли у материи. — И ја сам готов као и ви, сваку форму примити у наш језик, али само удешену на својство нашег језика Иначе би се увело највеће замјешателство у форми у језику, у коме би могао језик своју својственост изгубити и постати друго нешто, него што ми очемо да постане. Но о томе ћемо други пут. У осталом ја што сам у том прирјењију говорио у моим Примјетвама, говорио сам само према Вуку, кои је у преводу томе показао, да не може ни он остати у границама свои форми, за кое он толико вољуе. Примите многоуважени Господине и Пријатељу тај одговор мој, као глас срца мога, коим се оно искрено одзива искрености вашој према мени, и будите увјерени да вас ја искрено и високо почитуем, ваш 30. Марта 1853. почитатељ

Никанор Грујић с. р.
архимандрит.

А на ево му је писмо, одговорио Петар Матић следеће:

III.

У Митровици 7./19. априла 1853.

Пречестњејши Господине, високочитаеми пријатељу!

Ваше почитајемо писмо од 30. марта о. г. примно сам данас, и будући да ме у њему позивате, да вам објавим, еда ли ви можете она места мога писма, у којима се моје незадовољство о примедбама вашима на Вуков превод новога завјета изражава, употребити противу Вука, ако би ви поводом каквог његовог необузданог одговора приморани били, још што о томе преводу говорити, то се усуђујем на тај ваш позив слеђујућа одговорити. Ја сам оно моје писмо на темељу нашег личног познанства и (ако смем рећи) пријатељства писао, неимајући никакво призрење на јавност, зато о ствари много ни разсуждавао писам, и ја се сад, кад сте ме о ствари боље известили, гдичега што сам рекао, и стидим. Ја дакле не могу допустити, да се од тога мога писма, као од дела, које је за јавност и вечност писано није, јавно употребленије чини, него вам моју тврду веру задајем, да ћу, ако вам нужно буде, то моје писмо претрести, и неодступајући од изражених мисли, само боље основати и уздити. Ја никаквог узрока немам, од мои израженија одступати, јер премда сте ме у ствар дубље увели, и у призрењу бденија и делатности нашег црквеног поглаварства савршено умирили, то опет при томе остајем, да је онима вашима преважнима приметбама бар »*imprimatur*« од наше духовне власти врло нуждно било, зато, јер се о тако важним црквеним стварма без дозвољења црквене власти писати нетреба, да се закон непрофанира, и јер би сви ми, кои у тајности нашег црквеног поглаварства проници неможемо, онда задовољавајуће уверење имали, да оно бди, и да ваше почитајемо дело под егидом наше цркве стои.

Ја нисам педант, а много мање бигот, али род мој из свега срдца, све душе и

све крепости моје љубим, зато сам свагда држао, и држим, да се у овим неугодним обстојателствама, у коима не само наша црква, него и сам наш народ чами, наше цркве безусловно прилепити морамо, јер нас још само она теши, држи и на постојанство и тврду веру сретнијег напредка поджиже. Што се год дакле цркве, и свега, што је њено, тиче, то ми само у сузи и са допуштењем црквеног поглаварства чинити морамо, да се бар између себе некољемо, кад нас друге гује кољу. Зато се љутим, кад год што читам, што наше духовне власти пред светом опада, и петрпим ништа, што се о нашим црквеним стварима пише, баш да се и чини, да није важно, ако то са знањем и јавним допуштењем наши црквени представника не бива. Не треба дирати у оно, што нас још држи, баш да и боље бити може, јер се не зна узрок, зашто то није боље, а у помагајућем туђину вере немам, quia timeo Danaos et dona ferentes. Што се год дакле наше цркве, наши школа и нашег свештенства тиче, то из наше аутономије произићи мора; а ако произићи неможе, нека стои, и ући му образ пред Богом и светом, кои зато без узрока рогта, а црквени наши пастири и начелници нека своју дужност чине, јер иначе нису пастири него гладни вуци. Ево вам узрока, зашто сам желио, да ваше примедбе »imprimatur« наше црквене власти имају, јер ако су добре, не само вама него и нашој црквеној власти, и опште нашој цркви на част служе, а ми задовољавајуће уверење имамо, да тако и наша црква учи и толкује; ако ли су пак недостаточне (што нису), није их требало на свет издати. Да богме да би ви под овим »imprimatur« само недостатке Вуковог превода аподиктички доказати морали, а ваше мњење, како би ово или оно боље бити могло, невзлагати. Овако пак, кад се црквена власт у ваше дело јавно мешала није, ми истина незнамо, шта наша црква о томе мисли, премда би нас то јако утешило; али сте ви само на пољу књижевства делајући, аподиктички доказати могли, и то, како што треба да буде, кроз које црква у званичној намери ни најмање везана неби била, јер што има црква са нашим тумарањем на књижевном пољу? — Међутим ја много сумњам да је Вук са римском пропагандом у тако тесном сајузу био, као што ви велите, јер да је то тако, то би он превод свој Вулгати, или немачким преводима католичке цркве (Die heilige Schrift aus der Vulgata von Dr. Joseph Allioli allgemeine wohlfeile Bilder — Bibel für Katholiken et, cet.) са свим акомодирао био, у чему би му Петар Катанчић за правило служио, кои се Вулгате, као пијан плота држао. Овако би он римској пропаганди боље удовлетворио био, него подкрадајући Лутера, јер мислим, да и тој пропаганди није мило, што јој се у посао Лутер меша. — Али сам у том с вама сложан, да се и у критикама учтивост и узајамно почитаније набљудавати мора (што жали боже ни у познатим вам Туцима и Утуцима није) и што сам ја рекао, да је требало, оштрим пером Вукове недостатке обличити, то молим, да то тако неразумете, као да сам ја ктео казати, да је требало, у обличавању том границе учтивости прелазити, него да је требало, свету истините и непоштедно изворе открити, из кои је Вук мудрост и истину своју црпао. Ја незнам, нашто би се ја устручавао казати, да је Вук од слова до слова *ово* из Лутерове библие, а *ово* из Вулгате, или из каквог другог извора превео, кад то сам његов превод показује, тако би свет увидео, без да му ви то изреком кажете, да Вук чисте и према цркви нашој нескверне намере имао није, јер да је њу имао, то би се текста славенске библие држао био, а да је само на пољу књижевства за истином тежио, то би се грчког или јеврејског оригинала држао био; но будући да он грчки и јеврејски незна, да је дакле истина њему недостижима, то се мислити мора, да њему за поуком и исповеданем наше свете цркве није стало било. Друкчије би то било, да је он у предусловију казао, да је нови завет по Лутеру или по Вулгати превео, онда би се бар мислити могло, да је он роду своме казати ктео, како Лутер или како Римљани нови завјет исповедају, али то учинио није, дакле се неможе друго мислити, него да са црквом својом искрено мислио није. Ово је (мислим)

тако истинито и тако поњатно, да се противусловити не може, па кад би се то казало, то се граница учтивости прешла неби. На послетку остајем са првом части вашега дела т. ј. са доказивањем, да је Вук на многи мести исповедање паше цркве повредио, на другим тек против својства нашега језика и против чистоте и нежности наши нарави погрешно, савршено задовољан, и почитујем у њој ваше удивительно познанство ствари како у филологическом тако и у философическом смислу, само ми се чини, да сте у доказивању како што треба да буде, чувству ваше учтивости и вашег духовног смирења преко мере следовали и кроз то вид страшљивости и непоуздања у себе самог на себе навукли, што ми је жао, јер оно није другче, него као што сте казали, па зато не палазим узрока, зашто оно, што јест, нисте аподиктички, казали, да тако јест; него сте нас у сумњи оставили, да мутимо, и да управо незнамо, како јест.

И Стојковић је у (Русији) превео нови завет. кога у рукама имам, па се чудим, кои му је андрак био, да је и он гдигод од славенског оригинала одступио, премда му језик ништа неваља. — Што се најпосле форме језика тиче; то се сумњам, да сам у том послу казао, да се својство нашег језика у форми састои, и да за то ја на форме његове ништа недржим. Ја на форму језика у толико недржим, у колико је она развитку нашега језика противна, али сам за то, да се свака форма у наш језик уведе, која је томе концу посшешна, баш да је данас у нашем језику и нема, само ако она својству нашег језика противна није. Такови форми у црквено славенском језику доста има кое би у наш језик пренети могли, без повреде својства нашег језика. У обште ја сматрам језик само као средство, а не као цјел саму, и велим да цјел мора одобравати средство. Што је језик изображении, то су му и форме многоразличне, па ако их нема, fiant! Шта ту треба по читаве векове штудирати, како ћемо што изрезати?

На концу вас учтиво молим, да мојој продрзљивости опростите, ако сте у мом простодушном писму што безместно нашли. Ја вас особито поштујем и уважавам, у толико више, што сам велико сродство наши духова приметио, и то је баш оно, што ми је дрзновеније дало, да сам вам оно писмо написао. Желећи да наступајуће празнике Христовог воскресенија здраво и весело проведете, и да цркви нашој небројено лета на дику и радост послужите, јесам ваш

искрени почитатељ
П. Матић с. р.

* * *

У својим мемоарима, који су почели излазити у „Митрополијском Гласнику“, рече Грујић за поменути превод Вуков и своје примедбе, ово:

Вук се по савету Копитареву, у место духовне обратио на дворску цензуру, па му Копитар изради одобрење да штампа свој превод. Штампани превод пошље митрополиту на одобрење. Митрополит се одмах обрати у Беч да забране продају пошто је штампан мимо његове цензуре и дозволе, а и пун је саблажњивих погрешака.

Угарска канцеларија обустави продају али задржи право себи да изрече коначну осуду тек пошто јој митрополит поднесе погрешке које су саблажњиве. Овај посао митрополит повери Грујићу и овај и сврши исти још 1847. год. Међутим 1848. нестане уг. канцеларије и Вук растури свој превод. Митрополиту у то доба није било до Вука. 1852. год. затражи митрополит те примедбе од Грујића да их поднесе синоду, па да их синоде даде штампати. Пошто је ствар била закашњена, а Синоду не би доликовало да се упушта у књижевну полемику са Вуком, Грујић одговори од тога митрополита и штампа их под својим именом да прими он лично евентуалне нападаје на себе. Те је „приметве“ он *претходно ублажио.*

* * *

Вук у своме писму од 27. Јануара 1848. што га је писао своме пријатељу Јустину Михајловићу у Вуковару, рече за свој превод „Новог Завета“:

„Знао сам ја још прије вашега писма да ме је митрополит тужно код овдашње власти и тражио да се забрани мој пријевод Новога Завјета. Да ми је љетос хтио казати да ће то

учинити, ја бих га молио да то не чини ради многијех узрока, и то све себе ради; казао бих му и то, да сам ја највише од овијех књига послао у Германију још прије поласка свога у Карловце; и тако да се он својом тужбом може осрамотити прије него учинити да народ књиге ове не чита. Мени је управо жао митрополита, једно што је добар човјек, а друго што је мени показивао доста пута знаке свога истинитог поштовања и пријатељства; али силом нијесам могао ништа чинити. Ја мислим не само да ја нијесам крив да се он поред борбе с непријатељима језика нашега мора борити и с нашима, него још да бисмо ми имали право у овоме послу придружити и њега онима непријатељима ове најдрагоцјенје народности. Ја се немогу начудити како сте ви могли помислити а и мени писати да сам се био за сад махнуо овога посла!! колико год ви имате право то казати ми, толико би исто и други ко имао право казати ми за времена Стратимировића да сам се био махнуо и српскога језика. Ја мислим да слава овога пријевода вриједе више и од Сирига и од Даља, и што се данас на њега и на мене њега ради тако вичe, тијем се цијена његова ни мало не побија; него још већма скаче. Што ми пишете да вам је Грујић говорио да се овај пријевод с одобрењем јерархије могао штампати само да сам гдјекоје багателе измијенио и згоду чекао, „не липши магарче, док трава нарасте“. Те би багателе биле: да се поквари да не буде онако као што треба да је. (Н. пр. митрополит би казао за нешто да не буде онако него овако, Живковић би за друго, да не буде тако него овако, Јев. Јовановић, да не треба тако него овако и тако би најпослије изишло никако, што мало или ни мало боље од Стојковићева пријевода). А не знам какву би згоду ваљало чекати и кад би се дочекала. Ја сам овај пријевод преводио прије 27 година, па кад за толико времена нијесам могао те згоде наћи, гледао сам да га штампам макар како, да се не би по смрти мојој спалио или по други пут покварио, као што је Стојковић једном већ учинио.

Питате ме јели истина да је Римска пропаганда овај пријевод мој штампала о своме трошку. На то вам ја одговарам да није истина и не могу се опет начудити, како ви можете помислити да би то могло бити! Како би Римска пропаганда својијем трошком набављала нашему народу оно што својијем једновјерцима забрањује? Шта ли би она, желећи зло народу нашему тијем добила што би народ наш стекао ријеч Божију на својему чистому језику, какву ли би штету учинила нама и закону нашему? Не би ли се онда казало да је Римска пропаганда нашему народу и закону и језику већи пријатељ и добротвор од наше јерархије. Ово су измислили и по народу разносе моји луди и подли непријатељи: луди су они који мисле да то може бити, а подли су они који знаду да то није истина, него само од пакости тако говоре.

Што велите да је Грујић наш човјек, у том имате право. Да није калуђер, он би могао бити ваљан човјек; али овако чини ми се да од њега неће бити ништа. Говорећи ово не мислим да му смета мантија или чин калуђерски, него мислим што најљепше вријеме свога живота мора провести у ропству и то робујући не тијелом него душом. Најприје је (још у манастиру Кувеждину) робовао за црну хаљину, по том за црвен појас, па за браду, па сад робује за крст и манастир, па ће послије робовати за митру; па кад и то изробује (и ако изробује) онда ће некоме робовати за Сириг или за Даљ, а своје ће млађе нагонити да они њему робују. А осим тога ја се бојим да Грујић не буде калуђер сувише; да је он митрополит или владика, Бог зна да ли би казао, као што говори митрополиту Живковић „да се не забрањује људима у капуту свето писмо преводити“; или би рекао, као што је Мушицки, још кад је архимандрит био, мени у очи говорио: „да се светиња гњуша светскијех руку!“ („*Јавор*“ 1887.)

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској.

Превео М. Г.

151. §. Кад католичка автономија напрти све приходе, који јој на расположењу стоје, ради подмирења потреба катол. опћег васпитања и опскрбе црквене службе, те за покриће истих потреба би требало разрезати порез на верне, онда државна католичка скупштина одређује колика ће бити пореза.

152. §. Државна католичка скупштина установљује на основу поднеска управног одбора дисциплинарног правила и мировинску уредбу

за професоре католичких великих и средњих школа, даље за професоре, учитеље, учитељице и забавиље стручних школа и завода за народну наставу, даље донаша дисциплинарна правила за слушаоце и ученице свију школа обзирући се при том на права, која су у §. 8. 134., овога устројства епископима резервисана, тако исто и на права оних који школе надржавају и на црквена правила калуђерских редова, који помажу школама; ако прописи законски и наређења овог устројства захтевају, поднаша та дисциплинарна правила и мирод. уредбу Његовом Величанству, највишем патрону, односно кр. министру богочасти и јавне наставе.

153. §. Државна католичка скупштина споразумно са епископатом доноси специјална правила, како ће се именовати професори и управитељи оних краљ. католичких великих и средњих школа, које се из римокатоличког проф. просветног фонда издржавају.

154. §. Државна католичка скупштина на поднесак управног одбора уз учешће епископата установљује за црквено-опћински одбор школска правила (тач. г. §. 112.), круг делања школског и имовног старатеља (§. 118.), донаша правила, како се по црк. опћинама рукује црквено-опћинским (тач. а §. 112.) и кат. народно-школским (тач. а. §. 120.) непокретним и покретним имањем.

155. §. Државна католичка скупштина доноси на основу представке управног одбора и предлога епархијског одбора статут о подели изборних срезова за световне заступнике (§. 118.)

156. §. Државна кат. скупштина статутом установљује поступак поверенства, којега у случају митрополитске ил епископске sedis vacantiae и за живота митрополитског ил епископског бенефицијата шаље управни одбор (§. 175.)

157. §. Записници државне католичке скупштине се за 20 дана морају преко краљевског министра богочасти и јавне наставе поднети Његовом Величанству, апостолском краљу. (§. 5. Своје одлуке мора обзиром на дан у 6. §. одређен, у своје време саопћити епископату.

158. §. Државна католичка скупштина доноси сама пословник о својем саветовању, установљује у споразуму са епископатом текст вероисповедне званичничке, служитељске заклетве, коју морају положити световни чланови управног одбора, тако исто и чланови чиновници и органи автономних одбора, и ствара обвезне статуте у стварима, које по овом устројству у њен круг делања спадају.

Б.. Круг делања управног одбора:

159. §. Управни одбор држи редовно сваке четврти у години своје седнице у Будимпешти. За донашање ваљане одлуке треба да су присутни осим председника, 12 чланова.

160. §. Кад се управни митрополитска столица, позива државни херцег-примас управљаче митрополите и епископе, који спадају под област управљене митрополитске столице и капитолског намесника управљене митрополије; ти именују така три достојна црквена мужа, које сматрају заслужнима, да седну на митрополитску столицу.

Кад се управни епископска столица, дотични митрополит сазива епископе, који потпадају његовој области, и капитолског намесника управљене епископије, и ови именују три така достојна црквена мужа, за које држе, да су заслужни, да зауму епископску столицу.

Ово мнење митрополитске области се мора поднети државном херцег-примасу.

Управни одбор сваке године бира из своје средине један одбор, коме је председник херцег-примас, а чланови су му: епископи чланови управног одбора бирају из своје средине 2 епископа, а потпуни управни одбор бира 2 световна члана.

Државни херцег-примас у смислу пређашњих тачака поверљиво саопћава овом одбору именик оних људи, које је пронашао достојнима митрополитског ил епископског достојанства.

По саслушању овог одбора, државни херцег-примас подноси путем краљ. министра богочасти и јавне наставе Његовом Величанству заједно с мнењем одбора и својим мњењем имена оних људи, које су пронашли да су достојни митрополитског ил епископског достојанства.

161. §. Кад се управни Ђулабеоградска грчког обреда римокатоличка митрополитска столица, одређени кандидати се путем председништва управног одбора шаљу Његовом Величанству апостолском краљу; председник управног одбора јавља управном одбору не само кандидацију, него и краљевско именоване.

162. §. Кад се управни столица оних игумана и препозита калуђерских редова, код којих се с једне стране кандидација обавља избо-

ром чланова реда, с друге стране треба именовање Његовог Величанства апостолског краља, подноша се Његовом Величанству не само поступак око попуњавања упражњене столице, него и обављења кандидација путем председника управног одбора и тај председник јавља управном одбору не само кандидацију, него и краљевско именовање.

163. §. Кад се управни игуманија ил препозитура која искључиво зависи од Његовог Величанства, као врховног патрона и дародавца по §. 160., мора се изабрати из средине управног одбора један одбор, коме је председник државни херцег-примас; овај одбор именује три така достојна црквена човека, које пронађе, да су заслужни тога места.

Државни херцег-примас поверљиво саопћи имена оних људи, који су достојнима пронађени, њиховим епископима и ономе епископу, у чијој епархији дотично упражњено место лежи.

Кад је државни херцег-примас те саслушао, подноша имена за упражњено место достојних људи са својим и саслушаних епископа мњењем преко кр. министра богочасти и јавне наставе Његовом Величанству.

164. §. Управни одбор сваке године установљава прорачун (овамо разуме се и економски и шумски прорачун) римокатоличког верског, просветног и великошколског фонда, као и других католичких црквених, школских и добротворних фондова и заклада, којима сада рукује краљ. министар богочасти и јавне наставе и подноша га с мотивацијом преко краљ. министра богочасти и јавне наставе Његовом Величанству апостолском краљу, као врховном патрону кат. цркве у Угарској, ради одобрења и о томе подноша извештај државној католичкој скупштини.

165. §. Управни одбор сваке године прегледа завршне рачуне (овде треба разумети и закључне рачуне економске и шумске) римокатоличког верског, просветног и великошколског фонда, као и других католичких црквених школских и добротворних фондова и заклада, којима за сада рукује краљ. министар богочасти и јавне наставе, и подноша исте рачуне са својим примедбама преко краљ. министра богочасти и јавне наставе Његовом Величанству апостолском краљу, као врховном патрону катол. цркве у Угарској ради одобрења и о томе подноша извештај државној католичкој скупштини.

166. §. Управни одбор пази, да се не само коренити иметак, него и остало имање римокатоличког верског, просветног и великошколског фонда, као и других катол. црквених, школских и добротворних фондова и заклада у целости одржи. Управни одбор наређује, да се о имеику у овом §-у наведеном сачине инвентари и те непрестано у евиденцији држи.

167. §. Пред управни одбор спадају све оне ствари, које се тичу промене и измене у системи о руковању са коренитим и другим иметком римокатоличког верског, просветног и великошколског фонда, као и других катол. црквених, школских и добротворних фондова и заклада и то ако је у питању, да се какво имање кућевном економијом обделава, да се кућевном економијом обделавано добро у аренду даде, да се продужи уговор о аренди, односно да се поново таки уговор, да се каква шумска парцела искорени, ако је у питању ма какво одступање од шумско-господарствене основе, ако дрва од 3 ил више година треба најеларед продати. Исто тако спадају пред управни одбор даље све оне ствари, које се односе на дизање и примање зајмова, на покретање и обустављање парница, на парнично и ванпарнично погађање, на организацију и укидање чиновничких места, на системизовање чиновничких плата и мировине.

168. §. Управни одбор мора од Његовог Величанства, као највишег патрона израдити дозволу, ако се жели, да се промени коренити и други иметак римокатоличког верског, просветног и великошколског фонда, као и других кат. црквених, школских и добротворних фондова и заклада, којима за сада рукује краљ. министар богочасти и јавне наставе, и то ако се жели, да се главница промени, да се капитал фондова и заклада уложи у непокретности, да се предузму и изведу веће градње, где се мора употребити капитал, даље да се не покретност купи, продаје и мења.

169. §. Управни одбор упућује на исплату из римокатол. фондова и заклада само онолико колико је у прорачуну одређено; ако би ипак било нужно ванредних, непредвиђених издатака који се без штете по фонд на автономију не могу одложити, у тим случајевима, у колико се потреба не би могла премештањем подмирити, може и преко прорачуна на своју одговорност упутити на исплату, али мора овај свој

поступак у смислу §. 164. у извештају оправдати пред државном катол. скупштином.

170. §. Управни одбор изашиље сталне ил од случаја до случаја одборе, да прегледе стање и управу са непокретним и покретним имањем римокатоличког верског, просветног и великошколског фонда, као и других католичких црквених, школских и просветних фондова и заклада, којима за сад управља кр. министар богочасти и јавне наставе, пожурује наређења која су нужна, да се то имање очува и обрани, контролише закупне уговоре и испуњаваше закупних уговора, да се ни суштанција ни вредност добра не умањи.

171. §. Управни одбор може завирити у списе, који стоје у вези са стварима, које спадају у круг делања управног одбора, а које су у §. §. 164—170. овога устројства наведене; те списе мора кр. министар богочасти и јавне наставе према приликама у оригиналу или у препису саопћити управном одбору.

172. §. Управни одбор шаље повереника, да прими имање, кад се управни митрополитска ил епископска столица, а тако исто и да преда имање новоизабраноме.

173. §. Управни одбор шаље повереника, да надзирава над управом имања за време sedis vacantiae митрополитске ил епископске.

174. §. Управни одбор преко својих повереника контролише за живота митрополита ил епископа, да се имање у целости, неповређено одржи; ако примети какви недостатак, подноси представку Његовом Величанству, као највишем патрону.

175. §. За поступак у случајевима, који су у пређашња 3 §-а наведени, има се донети статут, који мора Његово Величанство, апостолски краљ, одобрити. Повереници по том статуту раде споразумно са изаслаником капитолским.

176. §. Управни одбор држи у евиденцији о црквеним, школским, добротворним и просветним фондовима и закладама, којима кантол управља, сачињене завршне рачуне (§. 130.)

177. §. Управни одбор сачињава правила о школском кругу делања црквено-опћинских одбора (тачка г., §. 112.), о кругу делања школског и имовног старатеља, (§. 118.), о начину управљања са црквено-опћинским (тач. а.) §. 112.) и катол. народно-школским (тач. а.) §. 128.) непокретним и покретним имањем у црквеним опћинама; а та правила ради установљења подноси државној кат. скупштини (154 §.)

178. Управни одбор доноси статут о начину, како да се постављају управитељи, професори и друге личности у катол. великим школама, која се у автономији имају отворити, доноси дисциплинарна правила и мировинску уредбу за професоре и дисциплинарна правила за слушаоце. Доноси статут о правилима за науку, испите, школарину, о наставној основи, решпектујући наређења закона државних и права, која су по §. 8 и 134. епископима задржана.

Управни одбор доноси статуле за средње школе, које се имају автономијом подићи имајући у виду она права, која су XXX. зак. чл. од 1883 дана вероисповестима а по §. 8. и 134. овога устројства задржана за епископе.

179. §. Управни одбор доноси статут о наставној системи, начину, правилнику, о наставној основи, о времену за одмор, о феријалним данима, о школским књигама и учевном прибору за све кат. народне основне школе и стручне заводе, који постоје и које ће се подићи обзирући се на наређења државних закона и на права, која су по §. 8 и 134. овога устројства за епископе задржана.

Одређује школарину у оним народно-наставним и стручним школама, које ће он подићи.

180. §. Управног се одбора наређења не протежу на наставу и васпитање у строгом смислу узевши свештеничко, калуђерско, црквено.

181. §. Управни одбор у краљ. католичким гимназијама, које се из римокатоличког просветног фонда издржавају:

а.) приказује у случају зидања нових школа и већих преиначивања планове за зидање кр. министру богочасти и јавне наставе, да их с педагошког и стручног гледишта оцени и одобри.

б.) брине се о фундусу инструктусу и о установљењу годишњег паушалног прорачуна код средњих школа, а то чини у оном прорачуну кога подноша кр. министру богочасти и јавне наставе.

в.) управни одбор системизира директорска и професорска места, именује управитеље и

професоре, одређује им плате и мировину, дозвољава у границама закона директорима и професорима, да се могу споредним послом бавити; именовење управитеља и професора мора одмах пријавити министру просвете уз прилог таблице о квалификацији.

Управни одбор у споразуму са епископатом сгвара специјалан правилник, о начину, како се именује управитељ и професори.

г.) установљује наставну основу и за њу спроведбено упутство, даље школски правилник и саставља дисциплинарна правила за ученике и правилник о томе, како се употребљава дисциплинарно право и све то подноси на одобрење министру просвете; решава о установљењу и опросту од школарине;

д.) саставља дисциплинарна правила за управитеље и професоре, која мора приказати министру просвете а при том у обзир узима права, која су у §. 134 и 185. задржана за епископе и калуђерске релове;

ђ.) наређује, води и процењује дисциплинарну истрагу против управитеља, професора и слугу у смислу правилника, који се има створити за употребу дисциплинарног права; али мора на захтев министра просвете против управитеља и професора наредити дисциплинарну истрагу и о резултату њеном министру извештај поднети;

е.) ако би ученик био ма из једног завода истеран, министар потврђује пресуду професорске конференције, а ту пресуду подноша управн. одбор преко окружног главног школског управитеља министру;

ж.) код већих моралних и дисциплинарних невоља, ако би професорска конференција у томе своју дужност пренебрегла ил неби је добро познала, може министар тражити, да се нареди дисциплинарна истрага, а управни одбор мора министровом позиву одговорити и министру поднети извештај о резултату путем главног управитеља;

з.) бира школске књиге између оних, које је министар просвете одобрио и подноша приликом сваке промене каталог тих изабраних књига министру, да их с одобрењем на знање узме;

и.) препоручује министру, да може дати редовном и приватном ученику дозволу, да два разреда полаже за једну годину;

ј.) ослобађа од гимнастике, од теоријског цртања и краснописа; дозвољава ученику, да може у току године бити примљен, дозвољава из два предмета поправни испит, дозвољава ученику, да може поправни и поновни испит на другом ком заводу полагати; оцењује апелату о поправном и поновном испиту, тако исто и апелату у том случају, ако ученик није примљен; ал све ове одлуке одмах мора саопћити окружном школском главном управитељу и само се онда могу извршити, ако главни управитељ против њих за 14 дана не чини приговор; ако је главни управитељ противног мњења, у том случају одлучује министар просвете;

к.) према захтевима наставне системе одређује струку упражњене катедре и то одмах јавља министру просвете преко главног управитеља;

л.) шаље ради надпрегледања писмене радње и записнике приватних испита главном управитељу; шаље даље главном управитељу поделу предмета, записнике о контролним и методичким професорским конференцијама, и о посетама главног управитеља и годишње завршне извештаје. У свима тим случајевима мора издати наредбу главни управитељ, односно министар просвете, али ово наређење се може одности само на то, да се поправе недостаци и погрешке; управни се одбор мора старати, да се наредба изврши;

љ.) издаје мање правилнике и саопћава их главном управитељу т. ј. таке, који садрже правила, која не могу издати поједина професорска тела, али и таке правилнике, који несу опће природе;

м.) на испитима зрелости председава окружни школски главни управитељ, али и управни одбор шаље на исте својег заменика, који прегледа писмене радње, на усменим испитима ставља питања, има право гласа, потписује сведоџбе, а ако не ће да потпише, сведоџбе се не издаје; у том случају министар просвете одређује мешовиту комисију да одржи истрагу на којој се има заменик управног одбора саслушати; о резултату истраге подноси се министру извештај, на основу којег министар решава, да ли да се сведоџба изда ил не;

н.) школе шаљу непосредно окружном главном школском управитељу исказе и статистичке податке, али од тих по један примерак шаљу уједно и управном одбору. Главни управитељ

може и непосредно тражити, да се школе поправе, надопуне формалне и реалне мане и недостатке;

њ.) окружни главни школски управитељ стоји у непосредном додиру са школским управитељима при расправљању тема и радња за испите зрелости, непосредно распитује о стању завода и о личним односајима ученика, у непосредном додиру стоји с управитељима при расписивању стечајева и других огласа, који нису опће природе.

о.) главни управитељ може при званичној школској посети непосредно упозорити школског управитеља и професора на њихове мане, а ако би се мана поновила, може их и опоменути, то пак нема на себи карактер дисциплинарног поступка.

182. §. Управни одбор у католичким школама, које издржавају првосвештеници и калуђерски редови, даље градови, муниципије, општине и појединци, има иста права, која има у краљ. католичким гимназијама, које се издржавају из римокатоличког просветног фонда, изузимају се с једне стране она права, која имају првосвештеници и калуђерски редови у оним школама, које они издржавају, така су: школарина, школска опрема, паушални прорачун, систематизовање професорских места, намештање, плаћање, пензионовање и споредно занимање управитеља, професора и послужитеља, установљене струке дотичних професорских катедара, дисциплинарно право (185); с друге стране не спадају она права под управни одбор, која су у школама, које издржавају градови, муниципије, општине и појединци, у смислу зак. чл. XXX. од 1883. год. резервисана ил министру просвете, која се у границама овога закона тичу ил оних, који школе издржавају ил се тичу иста права калуђерских редова, који снабдевају школе, а начин, како ће се употребљавати та права, треба се надлежним факторима установити.

Свршиће се.

Срби сликари.

Белешку која је изишла у 15. бр. „Српског Сиона“ а под бр. LXLII, имам да попуним следећим:

Мојсеј Суботић, родио се у Мартинцима у Срему. Отац му беше столар (по приповедању синовца му Андрије Суботића). Свршио је сликарску академију у Бечу. Ко га је послао у Беч, кад је отишао и кад је свршио, не зна се, али биће да је око 1780. Рад свој отпочео је, по својој прилици, сликањем иконостаса у цркви мартиначкој, јер нема података, да је пре тога шта радио. Осим иконостаса мартиначке цркве, сликао је иконостас цркве у Лежимиру и Великим Бастајима. Тешко, да је шта више сликао, јер је млад умро. Сама израда икона је прло лепа и уметничка. То је потврдио и један академски сликар (Ковачевић из Загреба) када је хтео да прими чишћење истих. Велика је штета, што су иконе много изгубиле од своје оригиналности, јер чишћење икона, које су од свећа већ почађавиле биле, поверено је било једном невештом нестручњаку (Ракићу из Нештина), који је све иконе прањем у врућој води чистио и после према своме густу дотеривао.

Има над дверима запис, да је иконостас мартиначке цркве Суботић сликао. Тај запис гласи: Ѥ сла҃вѣ сто҃м҃ вдинос҃вщнꙑм и нераздѣли҃мꙗ тр҃цы изобра҃зисѧ цр҃ко҃вь сі҃ѧ, хра҃мъ ст҃а҃го Ни҃колꙗ: при держа҃вномъ цр҃ѣ нашемъ Іωсиφѣ Ктороме҃, импера҃торѣ рим҃скомъ, и а҃рх҃ Ѳ҃: и митрополиту Моѷсею Пѧтни҃къ, иⷯ: цѣс҃: крл҃: и а҃й: кѣл҃: тме҃й: совкт҃: при настоѧтелю гс҃: риѳ҃: Ракйћевићѣ Ѳ Топи҃це и прот҃: прєсвтерꙋ Іωаннѣ Ꙋгарковичꙋ; пр҃и сѷщницѣхъ Аврамѣ Радосавлевичѣ, Захарйи Якимовичѣ, и дїак҃: Павлѣ Іωай: Ѥпйтропов Захарйи Бркичѣ, Божи Ѩковлевичѣ, Гаврилѣ Таманацꙋ и єг мѣста ѿщества православныхъ Хр҃тїанъ

На=1782=мѣца ноєм҃:
Моѷсе҃й Сѵботичъ
ма҃леръ

приопштио Ј. Микић.

Радња Архијерејског Синода 1776.

Преведо с немачког

А. Г.

Наставак.

Записник

двадесет шесте седнице 28. децембра 1776 г. држане.

Присутни су осим епископа вршачког и тумача синодалног Клачањија, сви остали.

Беше потребно, да се цео Синод поново састане, како би сазнао садржину премилостивог Решкрипта од 23. овог месеца, који је нарочитим експресом послат.

Царски комесар саопштава дакле пречасноме собранију, да је Њено ц. кр. ап. величанство, по садржини прев. Решкрипта од 7. нов. о. г., дало себи представити синодалне записнике од 8. 9. и 26-ог новембра, и да је о расправљеним у Синоду §-има 51 до VI. новога Регуламента одлучити благоизволело.

Прво: да је Њ. величанство обнашло, да из основних разлога судство несједњених конзисторија у светским стварима даде у такав устав ставити, како би се поменути конзисторијални судови по томе уставу што лакше равнати могли, при чему је Њено величанство имало у виду државни устав, као и праксу католичке и унијатске цркве.

Друго: Нотар архидијецезалне, као и дијецезалних конзисторија добиће, слично нотару митрополијске апелаторије, карактер правога конз. приседника, као што је то обичај код земаљских власти.

Треће: Њено величанство није обнашло одобрити 13. тач. 55. §-а, по коме се свештенику, који би затвореног попа у дужностима замењивао, плаћао трошак за храну, јер нема зато извора; но у таким се случајевима има Синод постарати, да се личности за замену или из самог места, или бар из најближе околине постављају.

Четврто: Пошто је Њено величанство наредило, да се свака конзисторија снабде печатом, то има сваки епископ отисак свога грба предати царскоме комесару, како би се печат са нужним натписом у Бечу поручити могао.

Пето: У погледу поднашања конзисторијалних протокола обнашло је Њено величанство, да праведној жељи Синода задоста учини, те да од подастирања протокола одустане.

Шесто: Исто тако је Њено величанство ad §. 60. на молбу Синода дозволио, да сваки епископ у случају криминалне инквизиције против каквог свога свештеника, може из своје конзисторије два свештеника суду делегирати.

Седмо: У истој ствари има се 60. §-у додати поступак за евентуалну дегредацију.

Осмо: Одустаје Њено величанство од 65. § а прећашњег предлога за Регуламенат у погледу школа, услед чега отпадају и све примедбе Синода на то. У погледу примедбе на 66. § због илирског књижара

Девето: позван је исти дворски књижар на одговор, и пошто је исказао приличну готовину илирских књига и изјавио да ће књиге, које се од њега тражиле буду ма из иноземства, за јефтине новце набављати и продавати, то ће Синод имати саставити исказ нужних књига и колико се од истих коме епископу послати има, те све то царскоме комесару предати, како би се дворскоме књижару нужно упутство издати могло.

Десето: Додатак 75. §-у, кога је Синод молио, није могло Њено величанство ни с тога одобрити, што у овом погледу није никада било тужбе.

Пошто су у синодалном протоколу од 28. септ. налазећи се, а досада још нерешени 6. 28. 29 и 30. §-и новога Регуламента, прев. Решкриптом од 14. нов. коначно решени, то је царски комесар читањем тих сада већ потврђених §-а поучио Синод, где би се у новом Регуламенту ти §-и уврстити имали.

Царски комесар саопштава Синоду, да је Њено величанство прев. Решкриптом од 28. нов. о. г. поделило уверење, да као што додељењем добара Банковце и Нерадин ради боље дотације митрополиту, није имало намеру посед тих добара, као ни привилегије миломе српском народу дароване ни најмање турбирати — што је тако Њ. вел. дозволило, да се новоме Регуламенту дода клаузула, да се уживање тих добара, као што их је досада манаст.

Гргетег уживао, митрополиту преостављa. Из чега излази, да Њ. величанство у погледу ових добара никаквој иновацији није наклоњено.

Што се пак тиче изостављања израза *ad personam*, то се по увиду односних докумената изостављање тог израза тим може дозволити може, што ће Њено величанство, услед промењених прилика доцније можда обнаћи, да се манаст. Гргетег, који се засада сматра укинутим, у будуће опет успостави, зато и јесте уживање тих добара само ad personam митрополиту дозвољено.

Према томе ће in suspenso остављена 3. тачка 4. §-а новог Регуламента овако гласити:

„Уживање добара Нерадин и Банковци, припада, као што је досада припадало ман. Гргетегу, митрополиту ad personam."

Иначе остаје све непромењено, само што и сва здања ман. Гргетега припадају ad personam митрополиту.

При томе царски комесар налаже озбиљно митрополиту у име Њеног величанства, да овај превишњи налог што пре изврши, калуђере у остале српске манастире размести, и да о извршењу извештаје поднесе.

После овога саопштава царски комесар Синоду другу прев. резолуцију од 28. новембра ове год., којом Њено величанство, по Синоду састављена монашка дисциплинарна правила, са изостављањем неких сувишних израза и неколико тачака, које стоје у протусловљу са 7. одеком новог Регуламента, наиме са §-има 47. 48. 49. и 50., одобрава и уједно дозвољава да се исти са овим изменама штампају.

Царски комесар у име Њеног величанства изјављује превишње задовољство и допадање над израдом тих дисципл. правила.

Саопштава још Синоду царски комесар, да је Њено величанство, са прев. Решкриптом од 28. нов. о. г. даље наредило, да се велики сребрни тафел-сервис од 477 Марк 1. лот, пошто се за исти при јавној лицитацији није нашао купац, у Беч пренесе и тамо јавно прода, а новац који за то уђе, по одбитку преносних трошкова, да се на приход уложи, и неприкосновеном фонду прикључи.

Пошто је очекивана прев. резолуција приспела, то Синод на позив комесара предаје три спецификације 1. о неприкосновеном архиепископском добру; 2., о школском фонду и 3., о одржаној лицитацији, од које ја један примерак још 12. нов. двору одаслат

Осим тога је Њено величанство и синодални протокол од 11. нов. премилостиво одобрило, по коме се из неприкосновеног фонда дозвољава зајам од 200 ф. новосадском грађанину Рафаилу Милорадовићу proprio et Fratris nonime с тим, да се о томе зајму истави формална обвезница са 5 процената годишњег интереса, и да се та обвезница на цео непокретни иметак браће Милорадовића primo loco интабулира а интересе асистенти од времена на време покупе, о чему ће бачки епископ имати извештаје подности.

Чиме је данашња седница завршена.

Записник

Двадесет шесте седнице 30. дец. 1776. г. држане.

Присутни су: Царско крал. комесар Гроф Јанковић de Daruvár, Архиепископ и Митрополит Вићентије Јовановић Видак, Епископ Темишварски: Мојсеј Путник
„ бачки: Арсеније Радивојевић
„ пракрачки: Атанасије Живковић
„ арадски: Пахомије Кнежевић
„ будимски: Софроније Кириловић
„ карлштатски: Петар Петровић
дворски секретар и актуар: от Таубе
народни секретар Павле Ненадовић

Одсутни су:

Епископ вршачки Вићентије Поповић, синодални тумач Клачањи.

Беше потребно, да се ради завршења послова данас поново седница одржи, у којој је царски комесар сакупљеном Синоду саопштио, да је Њено величанство, прев. Решкриптом својим од 4тог овог месеца и године у погледу карловачког школског фонда, а у вези са синоданим протоколом од 1. октобра следеће закључито изволело:

Прво: да се од готовине тога фонда у износу од 19173 фл. 31½ кр. даде у зајам

слоб. краљ. граду Новоме Саду 16000 ф. а новосадским трговцима Лазару и Јакову Богдановићу 3000 ф. и да се преко оба та зајма правилна обвезница исгави, и уз довољну хипотеку са 5% интереса на име Карловачког школског фонда укњижи primo loco са одказом на по године; напротив

Друго: затражени зајам се није дозволио удовој капетаници Деметровић рођ. de Mosco, Јефти Атанасијевићу и Трифуну от Видак, јер је са горња два зајма школски фонд и онако већ исцрпљен.

Треће: Има карлштатски епископ Петровић најдуже за 8 дана известити, из којих је узрока задржао оних 412 ф. које је као откуп уступљене милитарији земље у Плашком и Метку примио, и од кога је овлаштен, да тај новац прими. Овај извештај је по гласу прилога речени епископ дао.

Четврто: Њено величанство преко својих власти већ је учинило расположење, да се оставина епископа Стојановића што пре у ред доведе, а новац од исте што пре у школски фонд Карзовачки унесе. При томе ће асистенти имати добро пазити, и оној инстанцији, која ће оставину Стојановића расправити, на руку ићи, како се од те оставине ништа неби сакрило или одузело, те школски фонд какву штету претрпео. Што се пак тиче активе школског фонда (која износи у капиталу 26972 ф. 20 кр. а у интересу 3463 ф. 53 кр.) то се

Пето: у погледу оног код епископа бачког Радивојевића налазећег се зајма од 1000 ф. остаје при прев. резолуцији од 12. јула 1776., услед чега ће речени епископ тај зајам у дозвољене му четир годишње рате непремјено вратити имати. А пошто

Шесто: Њеном величанству служи на највеће незадовољство, што је Архиепископ митрополит из Карловачког школског фонда 7000 ф. самовласно и без претходне дозволе узео, а позајмљени новац до овога часа вратио није, ма да је по превеликој царској милости за путовање у Беч већим делом одштету добио — то има царски комесар по највишем упутству, у име Њ. величанства овакав необуздан поступак жигосати, што се у данашњој седници и збило.

Седмо: налаже Њено ц. кр. апост. величанство, да ових 7000 ф. има Архиепископ и митрополиг у полугодишњим ратама од 1000 ф. почевши од 1. децембра о. г. са 5% камате школ. фонду вратити, а да се и дотле о томе дугу уредно обвезница у корист школскога фонда са clausula irritatoria исгавити и асистентима на чувење предати има, који ће на одржање означених термина пазити, а у случају да се термин промаши под властитом одговорношћу деле гираној комисији у Осеку пријаву учинити. Исто тако

Осмо: не може Њено величанство дозволити, да се митрополиту други дуг школ. фонду од 11000 ф. брише, но наређује, да од ових 11000 ф. док траје дуг од 7000 ф. има митрополит без камата годишње 1000 ф. отплаћивати, а кад дуг од 7000 ф. исплаћен буде, годишње 2000 ф. на што ће опет асистенти под теретом личне одговорности пазити имати.

Девето: наређује најмилостивније Њено величанство, у погледу дуга села Борово, Белобрдо и Тења (ако митрополитски фискал није међувремено потраживање то цело или делимице утерао), да се тим општинама, ако би им тешко пало дуг одједанпут вратити, даде рок за одплату, но да се са њима склопи писмени уговор пред власти, те да се тако стипулирани термини тачно одржавају. Напротив

Десето: има царски комесар у погледу дуга села Борово митрополиту и асистентима наложити, да своје мњење у погледу наводне донације овога села што пре двору поднесу, пошто ће превишња одлука тек после тога следовати моћи.

Но када је царски комесар овај налог Синоду издао, примећено је да уштно село није Борово, него Бобота.

Једанаесто: налаже Њено величанство да се ради утеривања код породице Чарнојевића налазећег се дуга школскога фонда одмах погоди, уз одговарајућу награду један вешт и поштен човек, који ће по судском поступку нужне кораке код суда ради правне ексекуције предузети и асистентима од месеца на месец извештаје подносити, докле је у томе послу дошао.

Дванаесто: За случај да дуг села Петровца још није враћен, то нека се затражи званично ексекуција, при чему Синод из-

вештава, да је ово село већ 200 ф. вратило.

Тринаесто: да се потраживање код штајерхоффске капеле у Бечу, као и потраживање код пок. Андрејевића у дотичном исказу као неутеруво брише, што је и учињено.

Иначе имају асистенти бригу водити о томе, да чим какав новац ex activio уђе, да исти не лежи неплодно, него да се обазриво на приплод уложи, као што је то у инструкцији за асистенте прописано, које се инструкције они у свему најтачније држати имају.

Најпосле неће ни Њено величанство каснити, да годишње издаје своје резолуције, како би се овај новац школског фонда најбоље плодотворно на корист народа употребити имао.

Пошто је ово све у ред доведено, јавља царски комесар, да је превишњим Рескриптом од 16-ог овога месеца и године добио превишњи налог, да у погледу дедукција Синода о важности четвртога брака у православној цркви, пречасноме собранију у име Њеног величанства саопшти, да пошто је за то дело нужно подробније испитивање, решење овога питања остаје in suspenso дотле, док Њено величанство у томе погледу одлучити не изволи; но да то никако не смета даљем раду Синода, али да се пре свега 76. §. из новог Регуламента изоставити има.

Пошто су још међу члановима Синода подељени ниспослати примерци новога штолярног реда, свакој парохији имају према разлици у језику по два примерка уступити, с тим да један примерак сваки поп сачува, а други примерак на црквени врати прикује.

Најпосле саопштава царски комесар садржај последњег превишњег Рескрипта од 28. новембра о. г. Синоду и јавља да је ревност и марљивост, коју је Синод, не само у особи Архиепископа и митрополита, него нарочито у особама свих Њеном величанству верно оданих православних владика, у свима пословима, нарочито пак у стварању манастирске дисциплине, показао, послужила Њеном величанству на допадање и превишње задовољство.

Услед чега се Њено величанство осећа побуђеним, да свакоме од Архиепископа и епископа пружи доказа своје владалачке милости и материнске љубави: те царски комесар додаје, да по добивеном изречном налогу овде сакупљени Синод у име Њеног величанства уверити може, да док год у поданичкој послушности и верности истрајао, и дужности својој на општу корист удовољавао буде, да му се све дотле превишња владалачка заштита и милост одрећи неће.

После овога предаје царски комесар Митрополиту декрет, којим га Њено ц. кр. апост. величанство именује дјејствителним тајним саветником својим, и предаје свакоме епископу по један превишњи поклон са изјавом, да као што Њено валичанство од своје стране жели епископима од времена на време дати и више доказа своје владалачке милости, исто тако жели и од њих уверење, да ће се овима знацима материнске наклоности осећати побуђенима, да све оно што је са толиком марљивошћу израђено, ревносно у живот приведу, при чему да ће се не само они тачно прописа држати, но да ће и подручни им клир на вршење дужности подстрекавати, тим више, што ће сва то садржити на уважање доброга реда и на добро целог, Њеноме величанству милога и верногa илирског народа и његовог клира.

А како се Њено величанство сетило и ревноснога рада народнога секретара durante hac Synodo, то царски комесар предаје у име Њеног величанства народноме секретару Павлу Ненадовићу за њега опредељену награду.

Сви чланови сада већ закљученога Синода од најнижег до највишег, тронути су веома овим неочекиваним знацима владалачке милости и моле царског комесара, да њихову најтоплију благодарност најмилостивијој царици протумачити изволи.

Речени царски комесар обећава да ће ову изјаву благодарности превишњем престолу подастрти и томе завршује седнице Синода.

Наставиће се.

Измирење

јазачких калуђера с Раваничанима 1704.

Приопштио:

Д. Р.

Въ име оца и сина и светаго дѣха амин. Мы смиреножителіе монастира Іазка храма въведенія пресвятые богородице тогоже монастира смѣренны ігѹмен Софровіе іеромонах (съ братіами. Въ семъ и всаком на знаніе творимо wвим нашим wтвореним листом. како смо имали с раваничани некое прѣреканіе и враждеваніе међѹ собою, паки се помиримо пред святеним митрополитом срѣмскым кур Стефанѹм (Метохијем) и тако вѣлимо кои ѡ селе неке парнице почнѣ чинити или враждевати међѹ собою іако законо престѹпник да wсѣдитсе. но мирно и љубазно житіе имати. аколи се ком пастирѹ некоіа щета придѣчи ѡ слѣга или ѡ пастира монастирскых помеждѣ собою да се наплаћуемо кои ком бѣде виновањ без боіа и без псовке. І то быст месеца Ізніа 6. лѣто 1704.

М. П. Смѣрнны ігѹмен Софроніе
(съ братіами с. р.

Того ради сіе писаніе ігѹмень раваничкоѹ кур Филиѹ іеромонахѹ Зверенія ради.

Извјештај

о деветој редовној сједници прав. срп. епарх. конзисторије накрачке, држане 22. Септембра (5. Октобра) 1904. год. под предсједањем Његова Високопреосвештенства Господина Епископа *Мирона*.

Узети су на знање извештаји преосвештеног Господина Епископа Дијецезана Мирона, да је једну стипендију из закладе блаженопокојеног епископа накрачког Никанора у износу од годишњих 300 К. подијелио Ђорђу Трбојевићу, гимназисти у Загребу и да је по Његовом овлаштењу окружни протопрезвитер бјеловарски Јован Шћековић дана 12. (25.) Септембра 1904. осветио православну српску цркву храма св. Саве српскога у граду Крижевцима. — Узета је с благодарношћу на знање и руковање заклада преосвештеног Господина Епископа Дијецезана Мирона у износу од 2000 К. за православну српску цркву храма св. Саве првога архиепископа српског у граду Крижевцима. — Одређен је у једном случају исправак презимена у матицама парохије Б. и П. — На пријаву надбискупског духовног стола у Загребу, упућено парохијско звање у Р. да огласи М. Ф. и Љ. В. из Р. — Узета је на знање наредба кр. земаљске владе да је прописан за ниже пучке школе црквено-словенски буквар од Мите Нешковића. — Узет међутим на знање допис епархијског административног одбора накрачког да је Саборски Одбор одобрио оснивање парохије у Смуђама са платом III. разреда. — Узета на знање извина А. З. из В. што није присуствовао као конзисторијални повјереник испиту из вјеронаука на гимназији у П. — Пријава против Т. И. у Г. ради невршења дужности издана истоме на очитовање. — На пријаву парохијског звања у Ч. умољена кр. котарска област у П. за осигурање подвоза ради катихизације. — Извјештаји њеких парохијских звања о обављеном накнадном уносу, односно брисању из матица, поднесени су кр. земаљској влади. — Очитовање пароха М. Б. у К. на тужбу М. П. у К. узето на знање. — На пријаву парох. звања у Н. Г. умољена кр. земаљска влада за посредовање да римокатолички жупни уред изда крсне листове троје дјеце преведене у православље. — Пријава парохијског звања у В. против тамошњег предсједника црквене општине и звонара уступљена административном одбору. — Уплаћена од С. Б. из Л. глоба од 50 К. у корист свештеничко удовичког мировинског фонда саопштава се Саборском Одбору, а комисионални трошкови враћају се Ђ. М. у Л. — Уток С. Б. из Л. против конзисторијалне одлуке, којом му није дозвољено да судбено прогони капелана Т. И. подноси се митрополијском Црквеном Савјету. — Позван парох В. С. у С. на оправдање што је обуставио богослужење и предао оправљању цркву прије, него што је молио и добио за то дозволу. — На мјесто сист. парохијског помоћника у Вел. Писаници исписан је стечај, а поновљен на мјесто пароха у Бршљаници. — Избору пароха у Кобашу припуштен је једини компетенат Ђ. О. из К. — Обавештене су црквене општине у Мал. Трешњевици и Болчу да је исписани стечај безуспешан остао. — К. М. у Т. разријешен је администрације парохије у В. и иста повјерена привремено Ј. К. у П. и А. Б. у Г. — Ријешено 23 бракоразводна предмета, од којих су три окончана пресудом на коначни развод брака.

Извештај

седнице епарх. конзисторије вршачке, одржане 27. сент. (10. окт.) 1904. под председништвом Саве Стојшића, окр. протопрезвитера панчевачког, опуномоћеног заменика епископа.

Узета су на знање извештаја неких парох. звања, да су табаке о верском животу испуњена и кр. угар. центр. статистичком звању одаслала. — Узето на знање, да су од патроната монашке школе ниспослати документи компетената на питомачка места у семеништу ман. питомаца председијално уручена дотичнима. — Узима се на знање, да је услед молбе парох. звања вршачког, председијално замољено министарство просвете и црквд. дела за исправак у матици крштених. — Узима се на знање одговор министра просвете и црквд. дела, да није могао наредити накнадно убележење у матицу умрлих једног смртног случаја у Старчеву, пошто дотична лешина није пронађена а ни идентитет се није могао доказати, даље са разлога, што факт смрти није установљен течајем мртвопроглашења, односно течајем судског поступка, одређеног §-ом 94. зак. чл. 59. од 1881. год. — Потврђен избор сист. парох. помоћника у Вршцу. Изабран је јереј Петар Милић протопрезв. помоћник. — Узима се на знање, да је молба јереја Стевана Дејановића, адм. парохије у Ватину, којом је компетовао на парох. место у Крижевцима, председијално спроведена епарх. конзисторији у Пакрацу. — На замолбу епарх. конзисторије у Темишвару, уручује се молба јер. Петра Ђурчића, протонамесника и пароха томашевачког ради пријема у клир епархије темишварске истом уз обавештај, да се његова молба није могла уважити. — Публиковане пресуде митроп. црквд. савета у бракоразводним парницама. — Узет на знање извештај окр. протопрезвитера панчевачког, Саве Стојшића, да није могао несагласне супруге, Николу Сефкеринца и Рахилу рођ. Сакошан због недоласка жене на поџушај помирења измирити, и да је споменутог супруга упутио, да се обрати надлежном грађанском суду ради развода брака. — Опслуживање парохије у Влајковцу поверено свештенству у Уљми а парохије у Вел. Маргити јер. Стевану Дејановићу админ. парохије у Ватину. Јереј Трајан Симић, адм. парохије вел. маргитске премештен у Кајтасово. Исти осуђен на сношење истражних трошкова и попрећено му је, да ће се, ако још само једна тужба због прекомерне употребе алкохолних пића стигне конзисторији против њега, да ову епархију без определења сматрати. — Расписан стечај на место протопрезв. помоћника у Вршцу. — Поново се расписује стечај на место пароха у Старчеву. — Умировљен је на своју молбу протонамесник и парох томашевачки, јер. Петар Ђурчић. — На позив министра председника, да се молбе и жалбе др Емилијана Радића испитају, изискаће се списи од Његове Светости, архидијецезалне конзисторије и адм. одбора. — Одбијена тужба Живка Панића из Мачевића против адм. там. парохије јером. Теофана Миленковића као ничим не доказана — Поново ће се умолити саборски одбор, да црквд. општини у Кајтасову за издржавање свештеника 600 круна припомоћи вотира. — Известиће се поџупанско звање у Лугошу, да дивљим браковима у Лесковици није крив там. свештеник, а овај се упозорује, да за изводе из протокола никакву наплату не сме узимати. — На основу извештаја свештенства у Баванишћу поднеће се пријава надлежном школ. надзорнику против управ. учитеља баванишћанског Лајоша Радли. — Извештено парох. звање у Д. Љупкови, да за издавање извода одн. сведочанства, потребних за брисање 25. §-а у грунтовници може тражити наплату од 4 круне као и за породичне извештаје. — Представка панчевачког свештенства као катихета на тамошњим основним државним школама са предлогом о измени постојеће наставне основе за ученике у „општинским“ (комуналним) школама у краљевини Угарској у погледу науке вере, подноси се митроп. црквд. савету на надлежно решење. — Узимају се на знање извештаји окр. протопрезвитера панчевачког, Саве Стојшића о прегледању подручних му парох. звања и парох. цркава за год. 1903., даље о испитима из веронауке, црквд. слов. читања и црквд. појања у средњим државним, основним комуналним и државним, вишим општинским и економско-пофторним школама, и на основу истих учињена су нужна расположења. Споменутом окр. протопрезвитеру изражена похвала на савесном и успешном раду.

Саборски одбор пријатељ манастира!

Какав је велики пријатељ нашим манастирима данашњи Саборски одбор, може се видети из следеће верне слике. Одлуком својом од 13./26. децембра 1902. бр: С. О. 9229/2750. ех 1902. бројсано је Саборски одбор у прорачунима манастирским за 1903. год. издатке, гласеће на „награда фишкалу, или правозаступнику“ у оиће, а пошто су неки манастири у архидијецези имали свог правозаступника у особи г. др Павла Јанковића адвоката на Н. Сада, ког је братство дотичних манастира у своје време у седници својој за таковога уз годишњи хонорар закључило, и тај закључак увео надлежни административни одбор на знање, дакле, одобрио га, настало је питање, да ли се споменутом адвокату има издати хонорар његов за 1903. год. или не? т. ј. да ли ће се управе држати закључка братства свога, но надлежној власти одобраног, или горње одлуке Саборског одбора, ничим у том питању необразложене?

Да се то питање реши, обратила се управа једног манастира на надлежни администр. одбор свој с молбом за упутство, чега се има држати, и добила је од истога под 30. Септембра (13. Октобра) 1903. АО. 1335/792 ех 1903. решење, да своме правозаступнику откаже правозаступство а гледе исплате хонорара његовог за 1903. год. да ће донети одлуку Саборски одбор, коме је горњи поднесак управе на решење уступљен. Према томе је дотична управа и поступила, те је доодавшем правозаступнику своме под 10./23. октобра 1903. бр. 81 ех 1903. отказала даље заступство, а хонорар учинила овисним о одлуци Саборског одбора.

Саборски одбор приопћио је преко надлежног администр. одбора управи дотичног манастира под 13./26. новембра 1903. бр: ad С. О. 8854/2495. — *без обзира на то, што је ово био већ крај године, те је хонорар за ту годину е о ипсо био платив, пошто правозаступнику у своје време није било заступство отказано* —, следећу одлуку своју: „Путем администр. одбора известити управу манастира, да досадашњем правозаступнику своме др Павлу Јанковићу адвокату у Н. Саду, није дужна платити његов хонорар за ову годину, пошто исти адвокат у смислу одветничког реда за Хрватску и Славонију нема права адвоцирања у краљевинама Хрватској и Славонији, те не може манастира ни заступати“.

Ову је одлуку управа дотичног манастира примила 24. јануара (6. фебруара) 1904. и одма ју идућег дана у препису, а у писму рекомандираном послала другу Павлу Јанковићу ради знања и равнања; но исти је одлуку вратио натраг с тиме, да је управу манастира за свој хонорар већ утужио, и да ће о том питању надлежни суд решити, и заиста после неколико дана примила је управа манастира одлуку кр. среског суда у Н. Саду од 5. II. 1904. бр. I. 91. којом се на тужбу др Павла Јанковића ради хонорара његовог за 1903. год. одређује рочиште но 23. фебруар 1904.“

За заступање манастира на овом рочишту умолила је управа манастира фискала срп. нар. црквн. фондова г. дра Ђорђа Красојевића под 1./14. фебруара о. г. да обзиром на две одлуке саборског одбора у том питању донесене, заступа манастир бесплатно, но исти је господин под 2./15. II. управи одговорио, да нема права заступати у Угарској, и упутио на фискала срп. нар. црквн. фондова за Угарску г. дра Бранка Илића с тим додатком, да ако буде манастир на том рочишту контумациран, да ће настојатељ *лично* носити одговорност за то.

Управа је послушала тај савет и под 4./17. II. о. г. упутила све списе г. дру Бранку Илићу с молбом, да заступа манастир бесплатно, и исти је под 18.II. одговорио, да ће манастир на рочишту 23 фебруара заступати, нетангирајући у писму своме ни најмање реч управе „бесплатно“, те према томе бита је управа уверења тога, да ће фискал народних фондова заступати интересе манастира бесплатно, но на жалост догодило се друго, што за ови долази.

Рочиште је одржано и др. Бранко Илић известио је под 25. II. о. г. управу, да је манастир осуђен да плати другу Павлу Јонковићу у року од 15 дана 800 круна у име хонорара, а на рачун парбених трошкоза 65 круна 90 пот. а њему нак — дру Илићу — да је суд установио трошак са 22 круне.

Услед таковог стања ствари обратила се управа под 1./14. априла о. г. на Саборски одбор с молбом, да наволи одредити, да се трошкови парнице ове, која није настала због немара управе манастирске него услед горњих одлука Саборског одбора, плате из благајнице српско-нар. црквн. фондова, или из вишка манастира за 1903. год., јер иначе може и ради тих трошкова доћи до нове парнице, као што је на жалост и дошло, но не од пређашњег тужитеља, него од бранитеља интереса манастирских, јер је др. Б. Илић тужио манастир суду за 22 круне *несачекавши решење Саборског одбора на поднесак управе, ма да га је управа о томе известила*, и тако добије управа одлуку кр. среског суда у Н.

Суду од 2. августа о. г. бр. I. 628. којом се на тужбу дра Илића ради 22 круне одређује рочиште на 20. Септембра о. г.

Управа манастира није могла на одређено рочиште отићи, нити другог адвоката узети, већ је 12. Септембра послала дотичном суду поштанском упутницом 22 круне са изјавом да на рочиште доћи неможе, него да шаље горњу своту на бр. I. 628. одлуке. Но с тиме се суд није задовољио, него је одлуком својом од 13. септембра о. г. бр: бр. I. 628/2, коју је управна тек 21. Септембра примила — уништао управу, зашто је горњу своту послала, и да иста не може осујетити одређено рочиште, јер се морају платити и парбени трошкови, и тако је суд горњу своту по одбитку поштарине и упутнице вратио управи натраг, а под 20. Септембра бр. I. 628/3. донео пресуду, којом се манастир осуђује на 22 круне главнице и 11 круна трошкова парбених. — Ову је своту од 33 круне послала управа под 3./16. X. дру Илићу с молбом, да примитак потврди управи признаницом својом, но до данас нема ни одговора.

После свега овога долази решење Сабор. одбора од 4./17. августа о. г. бр: С. О. 3134./1917. ех 1904. [примљено 28. Септ. (11. окт.)] на молбу управе од 1./14. априла, које гласи: „управа манастира имаде из манастирске благајнице платити трошкове одлуком кр. среског суда у Н. Саду од 23. фебруара о. г. бр: бр. 91/2 досуђене, пошто манастирски правозаступник др. Павле Јанковић није имао права одветовања у Хрватској и Славонији, те по том нити је могао манастир заступати".

Из овога се види, колико је Сабор. одбору и његовим фискалима стало до тога, да чувају и бране интересе манастирске, које би требали барем у оваквим ситницама — као што је заступање манастира на једном рочишту, — да бране, кад би били доследни.

Кад је Сабор. одбор донео већ одлуку бр: С. О. 9229./2750. ех 1902. онда је требао уз исту издати и упутство манастирским управама, како ће са својим десетогодишњим правозаступником да раскрсте без штете по манастир, и исту доставити дотичним управама одма, како би исте могле благовремено отказати правозаступнику своме, а не чекати са доставом до априла идуће године, кад правозаступнику припада већ и други кварт хонорара његовога; на кад то није одма у почетку учињено, онда није требало доносити ни оне друге одлуке ad бр. С.О. 8854./2495. ех 1903. онако, као што је донесена, већ ју је требало иначе стилизовати, како би се могла избећи парница, јер кад неко другога упућује, да није уредан трећему нешто платити, онда тај, који упућује, мора бити сигуран, да је упутство његово на закону основано, и по томе сигурно, и ако је од потребе, морао би све силе своје уложити, да одржи углед свој према ономе, кога упућује. — Тако раде обични људи међусобно, а колико је тек дужна једна административна власт, која и писмене одлуке издаје, пазити и настојати, да се одлуке њене и одрже, јер иначе пада углед њен, ако се те одлуке немогу одржати у снази својој, као што је доказано и с напред наведеним случајем, у ком је и покрај двеју одлука Сабор. одбора суд иначе осудио управу манастира, да плати не само хонорар, него и парбене трошкове, које је и Сабор. одбор одлуком својом бр. С. О. 3134/1917. ех 1904. благословио, ма да је пре тога издао две одлуке, по којима управа манастира није дужна бившем правозаступнику своме платити ни припадајући му за 1903. год. хонорар из разлога једино тога, што у смислу одветничког реда за Хрватску и Славонију нема др. Павле Јанковић право адвоцирања у Хрватској и Славонији, а сад је опет по гласу последње одлуке Сабор. одбора управа манастира дужна судском одлуком досуђене трошкове из благајнице манастирске платити с тога, што др. Павле Јанковић није имао права одветовања у Хрватској и Славонији. Има ли дакле у томе доследности?

О другој парници, коју је иста управа манастира имала са бившим браниоцем својим у парници дра П. Јанковића, ради досуђених му заступничких трошкова у износу од 22 круне није вредно више ни писати, јер се из напред наложеног види, за чим се ишло, наиме за тим, да се осим 22 круне добије још и 11 круна за састав тужбе, биљега и т. д. те да се макар и најмања корист извуче на једног „народног" добра, до кога је Сабор. одбору и некористољубивим фискалима народних фондова, бар на јесику и по „Застави" толико „много стало", да ево жртвују чак и свој комодитет, те за 11 круна иду на рочиште, да и очигледно докажу, како „чувају интересе манастира". Али се ипак једно неможе пређутати, како је могао др. Б. Илић као тужитељ против манастира тражити парбених трошкова само 11 круна, а као бранитељ дао си досудити 22 круне? Та ваљда је као тужитељ имао више трошкова него као бранитељ, а могао је сачекати и одлуку Сабор. одбора бр: 3134/1917. ех 1904. и тиме би уштедио манастиру 11 круна. Но то небило онда чување интереса манастирских!

Фрушкогорски.

Одговор.

У 20. броју „Срп. Сиона“ ставио је г. уредник истог листа на решавање питање, како би и најмање парохије добиле спремне свештенике, па је одмах изнео и неке своје мисли у решење тога питања.

Свако, ко поле познаје наше прилике, а ко није изгубио способност беспристрасног, хладног суђења, мора у главном одобрити мисли у споменутом чланку, а то у толико пре, што прилике и ствари, о којима је говор, не само да су у горњо-карловачкој и пакрачкој епархији до крајности јадне и жалосне, већ са незнатним изузетком и у осталим епархијама. Једина је бачка епархија, која из врло лако појмљивих узрока чини ту изузетак, а у новије доба и архидијецеза, а у осталима је пустош, крнеж, и шепртљање. Ту се испомаже и калуђерима и администрацијама ближих и даљих пароха, а и примањем свештеника и особито сврш. богослова из страних епархија. О свему том ће се свако брзо уверити, кад створи митрополијски шематизам за г. 1900. (стр. 284.) те види јад и жалост. Тога крњега валда нигде нема! На кад би се којом срећом такав шематизам или бар статистички подаци о свима појавама у митрополији сваке године издавали; тек онда би приметили, како жалосно и јадно стојимо у свему, па и у том питању.

Стављено дакле питање је врло важно и савремено, те не сумњам, да ће се наћи много њих, који ће га хтети по свом најбољем уверењу решити. То бих и сам да покушам.

Никако нам не може бити свеједно, да-ли ће и слабије парохије имати стално своје свештенике или не, а још мање нам може бити свеједно, да-ли ће и те парохије имати и спремне свештенике или не. — Као што нам је света дужност пружати душевне утехе верним по већим општинама, исто тако се морамо старати и за спас душа оних православних Срба, који су у мањим општинама, или се налазе у већим местима, ал' у мањем броју. И они имају потпуно права на то.

Настаје питање: „па зашто су нам толике парохије или празне или неспремним калуђерима или ближим или даљим паросима у администрацију поверене?“ Одговор је — по мом уверењу — једино овај: „зато, што су слабе т. ј. што свештеник у њима није тако и толико награђен, као у другим бољим парохијама.“ Сваки ће дакле свештеник, па и свршени богослов гледати, да не добије такову, већ што бољу парохију. То је природно, а донекле и оправдано, јер што би један ишао на парохију, у којој ће поред јадне и неуредне плате од 800—1000 К имати сесију од 8 јутара, или скроз неплодну, или у место ње 400—600 К отпете, кад његов рецимо школски друг можда са много гором сведочбом може да добије парохију, где ће поред 2000 К сигурне плате имати сесију од преко 40—50 јутара најбоље земље и где може рачунати и на много већи приход, а где неће бити толико обавезан, јер обично има још једног, а каткад и два сапароха? Ко ту може да се чуди и замера?

Тако долазимо до тог жалосног факта, да слабе парохије не добивају спремне свештенике, а кад их и добију, то је само за кратко време. Да је то велико зло, није потребно доказивати, а да свако зло треба и лечити и уклањати, и то свако зна и признаје. Но како да га уклонимо?

Прев. кр. рескрипт у 54. §-у свом вели, да се управљено парохијско (или систем. помоћничко) место има најдаље за три месеца попунити, а конзисторија се стара, да и донде душепопечење не трпи ушгрба. Конзисторија има дакле дужност, да привремено попуњава управљене парохије и она, пошто није перманентна, врши ту своју дужност преко епископа-дијецезана, који или постави за администратора сврш. богослова своје или туђе епархије или калуђера, или предаје управљену парохију у администрацију другом којем пароху у месту или ван истога. То су привремене мере и као такове немају особитог значаја. Али парохију треба у смислу наведеног рескриптуалног прописа најдаље за три месеца стално попунити т. ј. стечај расписати и избор обавити. И сад, ако је парохија „добра,“ она врло лако добива свог сталног, спремног свештеника, јер у таком случају има кандидата у толико више, у колико је парохија „боља,“ али код слабих парохија или се јави један или ниједан. Обично се јави или администратор дотичне парохије, или такав кандидат, коме је из буди каквог узрока стало, да само буде једном изабран. Конзисторија при препуштању избору ни на боље парохије редовно не пази на §.-ом 56-им прописани *строги* црквено-религиозни живот

кандидата, а код слабих парохија то уопште и не врма. Но то још није толико зло, јер дотична се парохија ипак попуњава са колкотолико спремним свештеником, ма и привремено. Но када се на расписани стечај не јави ни један компетенат, онда је то и за конзисторију већа кубура. А да је то у већини случајева код слабих парохија тако, јасно говори и опет шематизам. Онда се крпи и кубури и даље и истаје вечита администрација, вечито зло. Конзисторија се онда испомаже на један од споменута три начина, а да ни један није користан, то је сваком јасно и појмљиво. Јер нити је корисно, да на таковим парохијама уместо спремних свештеника имамо неспремне калуђере, нити је корисно да један свештеник опслужује (ван свога места) још једну парохију, јер онда обично трпи или једна или друга или обе, нити може најпосле бити корисно, да се примањем свештеника или сврш. богослова из страних епархија испомажемо. Овај последњи начин дао би се још и оправдати, кад би се примали свештеници или богослови само из оних епархија, у којима нема оскудице у свештенству, у којима су т. ј. све парохије попуњене. Но из искуства, знамо, да се прелази из једне епархије у другу обично због боље и ради боље парохије. Шта више у неким епархијама су под изговором, да се попуњавају слабе парохије, примани странци из свију осталих епархија, али су махом понаметани по бољим и најбољим парохијама, а слабе су и опет остале као што су и биле, па је још и свештенство оних епархија запостављено и оштећено. Није ли дакле онда и тај начин штетан? И то штетан и за епархију, која прима, и за ону, из које се прима, а која би дотичног свештеника или сврш. богослова, можда јако требала. — Све су ове половне мере дакле мање-више штетне и ми, ако желимо зло да уклонимо, морамо ствар озбиљно схватити и онда енергично поступати.

Код свештенства и тако нема унапређења другог, већ ако ће с горе парохије на бољу доћи, па кад је то тако и кад знамо, да се и најревноснија служба у винограду Господњем не награђује, кад знамо, да један свештеник и оседа на парохији V. или VI. класе, а други одмах из капута и скамије дође на најбољу парохију; онда је природно, да морамо пре свега за тим ићи, да таке неправилности и неправичности без предомишљања сместа уклонимо. Несмемо нашме допустити, да може сврш. богослов доћи до најбоље парохије, а то ћемо постићи регулисањем стечајног испита. Код нас се не поступа у том погледу једнообразно, јер док се тај испит у неким епархијама полаже тек након дужег или краћег службовања, дотле се у другима полаже одмах по свршеној богословији, још у капуту. Стечајни испит или је теоретски или практични, ако је теоретски, нема смисла и треба га укинути, ако је практични, нека се полаже након бар 3-годишње службе и то искључењем теоретских ствари. Тим на чином би добили, и ако не стално, а оно бар привремено и на лошим парохијама спремне свештенике, а тако би се и ревносна служба награђивала, јер би сврш. богослови и млађи свештеници на тај начин били задржани од компеговања, те би боље парохије могли онда добити такови, који су бар три године у чину провели. Онда не би могао наступити случај, да почетници заузму боље и најбоље парохије, а лоше да се злопате, као што је на жалост сада, а још мање би смело бити, да један сврш. богослов, кад му епископ одреди мању парохију, исту просто не прима, па још после буде зато награђен једном од најбољих парохија, као што је то баш недавно било.

„Наравно, да би се морао изменути и данашњи начин избора пароха, по ком најлошији може да дође до најбоље парохије.“ Тако вели при крају свога чланка г. уредник „С. Сиона“ и ја то дословце врло радо потписујем у том уверењу, да је и он ту мислио намену у правцу, да се онемогући оно: „да најлоши може да дође до најбоље парохије“. Но при данашњим приликама у нашем автономном животу држим, да се не можемо надати, да ће до *такове* измене доћи. — Морамо се дакле задовољити с тим, да конзисторије добро пазе на строги црквено-религиозни живот кандидата, а не да припусте избору на једном месту такове, које не назна достојнима да припусте на другом, као што је то и опет недавно било. — Даље би имале конзисторије при припуштању избору да пазе на године службовања и на сведочбу, а ту пажњу би ваљало удвостручити особито у случајевима, где долази до наименовања. Пред избор би требало избегавати све, што је на штету свештеничког угледа, а особито лично приказивање и кортешовање. Бирачи би се

имали обавештавати, да само на квалификацију и године службовања, евентуално и на препоруку конзисторије или епископа наше.

Но и кад би се све овде наређане мере најсавесније употребиле, ипак би се — признајем — зло, о коме је реч, само половно, само привремено уклањало. — Да се оно стално и коначно уклони, морамо уништити саму основу, на којој оно постоји, а та је основа: *разлика* између парохија у погледу прихода, односно наплате. Да се та основа уништи, мора се без устезања спровести реформа свештеничке плате у том правцу, да се исте потпуно **изједначе.** Јер кад се буду изједначиле свешт. плате, горње питање само собом престаје, јер престаје разлика између парохија, онда нема слабих и лоших, нема бољих и најбољих, онда су све подједнако добре. А да се та реформа у том правцу т. ј. потпуним изједначењем плате уз претходне доплатке и одузимањем од свештенства парох. сесија у правилно схваћеном интересу и цркве и народа и свештенства што пре спроведе, ваља да сложно порадимо сви и свуда, јер то захтева и наш општи интерес, то тражи од нас и правичност. Добро су то уочиле и наше странке, те су у своје аутономне програме уврстиле и изједначење свешт. плате. То би била дакле једна додирна тачка, то би било једно питање, у коме би се зар све странке сложиле, те би се оно могло брзо и решити на опште задовољство и утеху свију заинтересованих, а на корист и цркве и народа.

Помислимо само: једнака квалификација, једнаке дужности, а неједнака награда! Може-ли то бити добро? Дали је право, да исто тако или можда још боље буде награђен почетник, као и онај у савесној служби осеђени и можда многом дечицом окружени работник на којег звања и положаја? Кад су свештеници у свему једнаки, ваља да су и у наплати, а неготовдишњи доплатак природна је награда за што дужу службу. Но као што је грдна неправда са платом, исто је така и са сесијама, јер док је н. пр. у бачкој епархији поред најбоље наплате и сесија од преко 40 и 50 јут. *најбоље* земље, дотле је по другим епархијама поред најуже плате и сесија или много мања или скроз неплодна, дакле без вредности, или је уопште и нема. — С тога би се имале све сесије свештеницима одузети, те заједно са оним залишнима на 6 или 12 година надавати, а тиме би се из њих и већа корист извукла. Знам, да ће се рећи, да свештенство треба и у економији да даје добар пример и науку народу, те да му зато треба оставити сесије. На ово одговарам, да по мом уверењу, *свештеник треба да је само свештеник*, а не економ, свештеник нека *савесно* врши своју тако много-струку службу, нека гледа свој олтар, нека катихизира, нека обучава и у школи и у храму и у дому, нека што чешће проповеда, па неће ни стићи да економише. Свештеник, који економише, обично је или рђав економ или несавестан свештеник без особите своје кривице, јер „неможеше двема господинома работати." — Наравно не разумем овде под економијом пчеларство, воћарство, вртларство и све оне гране економије, које се и на дому, дакле без штете и ућурба по свештеничку службу његовати могу. Али економисати у велико т. ј. своју сесију обрађивати, то је прво штетно по најглавнију службу свештеникову, јер се може десити, да због те економије његове или болесник умре без последње утехе или се упокоји новорођенче и некрштено, — а друго некако се не слаже са одјељењем и у опште није за свештеника. — Најпосле познавајући сеоски живот могу смело тврдити, да ће се наш народ у економији на свештеника најмање угледати, као и на капуташа, ту је у опште врло неприступачан поуци и до крајности конзервативан. Свештеник најпосле нема ни права, да захтева, да се у економији ко на њега угледа, кад и сам о економији ни појма нема. — А како ће се на свештеника угледати, кад свештеник своју сесију издаје? А то је баш најчешћи случај. Или, како ће се угледати, кад свештеник нема сесије?

Изједначењем плате и односно исплаћивањем исте из једне средишње благајнице постигло би се и то, да свештенство због своје плате не би долазило у преки положај са својим парохијанима.

Најпосле потпуно изједначење плате свештеничке створило би и потпуно и од никог *независно* свештенство, јер кад је једнака плата, онда је свештенику свеједно, на коју ће парохију доћи, нема дакле узрока *никоме на свету* да ласка. Баш с тога би у првом реду само свештенство требало на све могуће, законом допуштене начине, да поради на том да се

изједначење плате што пре спроведе.

На тај и само на тај начин — држим — могло би се ва свима парохијама добити стално спремно свештенство.

Бранко.

Банка — дукат — ради!

Д. Р.

За време нашег школовања у Карловцима, беше неки бећар Вићентије, који би по неколико пута на дан подвикнуо: *Банка ради! Харамџик нота!* Тим је речима хтео Вићентије да докаже Карловчанима, да је банка господар и да се банком даде све постићи, те чим покажеш банку, одмах се окрене трећа нота!

Да л' је Вићентије дошао до тога, из свога сопственог посматрања — који иначе није био луд —, или је ту изреку чуо од других; не знамо.

Знамо само то, да су такво мишљење о моћи банчиној — дукатовој — имали стари поштенородни карловачки и остали српски трговци, што се може видети из доле наведене обвезе.

Знајући стари наши добри трговци за моћ дукатову, издадоше са осталим трговцима — целебријама српским — митрополиту Вићентију Поповићу следећу обвезу:

„Ми ниже подписати трговци и челенчие купно вси опште по имену от свакога места кои се находе закона грчскаго под властију цјесарскоју по изволенију нашему обвезујемо се за дашкрецију Г. Кварнента на сваку годину давати по 100 дуката. Того ради и свое писмо нашем блаженству, и подписујемо се и печатију потврђдавамо ради вјеровања. Љета 1715. мц. Августа 23. дан у месту Карловци.

И то ми кои тргуемо хиљадама и на то се подписуемо:

М. П. Биров Станое с. р. от Будима и Пеште,
М. П. Ја Илија капеган Јакшић с. р.
М. П. Биров Марко от Сент-Андрее са прочима,
М. П. Јанко посланик из Јегра с. р.
М. М. И ја Стојко Вепрварво с. р. подписуем се са сви трговци карловачкими,
М. П. Ја Бурица кнез от Ирига Нешковић с. р.
Ја Дмитар Пауновић, посланик от Футога и Никола абажија с. р.
Ја Срећа Крагуевић от Баје
И Ја Радовица Симоновић из Карловца."

А знате л' штовани читаоци, ко је био тај Кварнент? То није био нико други, до ли познати Христофор Игњат пл. од Гаријана и Раља, комесар првог знаменитог народног сабора одржаног 7. Јануара и следећих дана у ман. Крушедолу.

Из горње се обвезе види, да је поменути Кварнент био приступачан „звечећим разложима", због чега је у више пута био наклоњен нашим митрополитима и народу, као што су им били и многи други аустријски генерали, а особито комесари, из тих разлога наклоњени, о чему ћемо већ у засебном чланку коју више проговорити.

ЛИСТАК.

Вести.

Крсна слава Његове Светости. Како је дворска капела посвећена *Св. Димитрију*, ког свеца слави и *Његово Светост*, то је у очи св. Димитрија одржано бденије у капели, на ком је присуствовала како *Његова Светост*, тако и високопреосвећена г. г. епископи *Лукијан*, *Митрофан* и *Георгије*.

На св. Димитрија пред св. литургијом искупило се у малој дворској дворани свештенство оба реда, где је високопречасни г. архимандрит крушедолски *Анатолије* у име свештенства поздравио *Његовој Светости* крсну славу, изразивши њихову радост, што га виде здрава и чила, орна и вољна, те јој пожелео и на даље века и здравља, на што је *Његова Светост* захваливши се на поздраву, и одавши хвалу свевишњем творцу и своме заштитнику и патрону св. Димитрију на досадашњем животу и здрављу којима ће се молити и на даље да га одрже у животу и здрављу, да бар дочека колики толики успех на црквено-народном пољу. Пожеливши да и они сваки своју славу дочекају у животу и здрављу, отпусти их с архијерејским благословом.

Тог је дана у дворској капели св. литургију благословео г. епископ *Лукијан* одслужити, а у саборној цркви г. епископ *Георгије*.

По свршетку св. литургије, примала је Његова Светост честитке месних власти и грађанства.

Пред ручак је прво освећена водица, а за тим се село за трпезу, за којом је било преко 50 званица.

Чин сечења свечарског колача обавио је г. арх. *Анатолије*, а колач су преломили г. епископ *Митрофан* и пријатељ Његове Светости пресветли г.

умировљени куријални судац из Буда-Пеште *Васа вл. Васиљевић*.

Кад је наступило време здравицама, прву је здравицу наздравила Његова Светост, у славу Божју и част свога и своје породице и дворске капеле крсног патрона св. Димитрија, те захваливши им се на досадашњој милости и старању и препоручивши им се и за будуће, најавила је своју радост, што види око себе искупљене своје духовне синове и искрене пријатеље, и пожели им, да и до године сви скупа с њиме заједно дочекају св. Димитрија.

У име гостију захвалио се Његовој Светости и уједно и честитао јој крсну славу г. епископ *Лукијан*, пожеливши јој живота и здравља.

Арх. *Иларион Руварац*, наздравио је Његовој Светости у име настојатеља манастирских, који су јој најоданији, на што је Његова Светост одговорила, да су њега при ступању на патријарашки престо многи држали за противника калуђера, но он је показао и доказао, да им је он био и да је њихов највећи пријатељ, што ће им и у будуће бити, те нек се њега држе, и нек савесно врше своје дужности, па се не морају бојати да ће ико сметати поради-ти на томе, да их нестане.

Пошто је још г. епископ *Митрофан* наздравио пресветлом г. Васиљевићу, његовом вољу и ћерци, а Његова Светост у здравље својих гостију који такође славе св. Димитрија и који носе име Димитрија; остало се од ручка у побочне собе, где се до пред вече провело у пријатељском разговору.

Ванредна седница Саборског Одбора. Његова Светост као председник саборског одбора, позвао је чланове његове за 4. Новембар следећим позивом у ванредну седницу:

„Имам част позвати Ваше Благородије у ванредну седницу саборског одбора, која ће се одржати дне 4. (17.) новембра 1904. у 10 сати пре подне у овдашњој седничкој дворани („Народни Дом“), на замолити, да Ваше Благородије у исту неизостанно дођи изволи.

Један једини предмет саветовању биће на темељу преузише одлуке од 19. августа о. г нисослани отпис преузв. г. кр. уг. министра председника у предмету закладе пок. Саве Текелије од 2,000.000 круна.“

Ванредна седница Народно-Школског Савета. 28. о. м. одржана је ванредна седница нар. школ. Савета, у којој је усвојена и донесена преставка у погледу законског предлога о измени школског закона за Угарску.

Митрополијски збор. Посланици српског народно-црквеног сабора, издали су следећи оглас на народ српски у митрополији Карловачкој:

„Српски народе! Кр. угарски министар богочасти и јавне наставе поднео је дана 7. (20.) октобра о. г. угарском сабору законски предлог о „јавној народној настави“, који се брижу за краљевину Угарску и последњи трагови самоуправе српског народа у школским стварима, а уз то се цепа и јединство српске митрополије карловачке на школском подручју, што је зајамчено српском народу основним државним законима и народно црквено-школским уредбама. Против ових намишљених повреда, које очигледно иду за однарођивањем нашег подмлатка — наше уздање — дужан је устати читав српски народ у овостраној српској митрополији карловачкој. Кад се стварају закони, којима се иде на уништење српске школе и просвете, на прогон српске речи и имена а не водећи рачуна ни о основним државним законима, ни о узаконеним правима српског народа, ни о њиховим великим заслугама за безбедност и срећу оних, који смерају на национално уништење његово; не сме остати равнодушна ни једна српска душа, него мора усплатити с гњевом свако родољубиво српско срце. Да своме огорчењу над неправдом и својој одлуци за борбу против ове опасности, која нам прети, узмогнемо дати законитог и видног израза, позивамо те ми, твоји посланици на српском народно-црквеном сабору, на **велики митрополијски збор** који ће се одржати у Срем. Карловцима на отвореном месту дне 18. новембра (1. децембра) 1904. у 11 сахати пре подне. — У Карловцима је седиште овостране српске митрополије и патријаршије, чије је јединство угрожено данас у својим темељима; у Карловцима је средиште српских народних црквено-школских власти; у Карловцима треба да се зачри и протест српског народа против удараца, који угарска влада спрема српској народној школи, а према томе и народној српској будућности. До виђења на збору! У Карловцима 21. Октобра (3. Новембра) 1904.“

Ретко славље. Српска православна црквено-школска општина у *Тешњу* у Босни, прославила је 24. о. м. на свечан начин 50-годишњицу свештенослужбовања свога честитога пароха и проте *Теодора Хаџи Илића*, са овим распоредом: Свечана литургија са благодарењем; честитања слављенику у његовом дому; у подне банкет а у вече село с народним весељем у згради српске школе.

Честитајући и овом приликом проти Теодору 50-годишњицу свештеничког службовања, не можемо а да и на овом месту не одамо заслужено признање и захвалност честитој општини тешањској, која је

поменутом прославом показала да је схватила да нама Србима нема другог спаса, него у поштовању православне цркве и њених служитеља.

Живео прото Теодор и честити Темишци!

Стечајни испит. 30. сент. (13. окт.) положили су свршени богослови бачке дијецезе стечајни испит пред конзисторијалном испитном комисијом, и то с врло добрим успехом: Барачки Ненад и Протић Марко, а с добрим успехом: Алексић Владислав, Секулић Александар, Теодоровић Н. и Јосић Сава.

А 28. октобра положили су у Карловцима администратори и капелани на Архидијецезе: Дионисије Мијатовић с врло добрим успехом, а Светозар Петровић, Душан Страинић и Светолик Змејановић с добрим успехом.

Извештај о земунској општини, пошто још није стигао за публиковање, донећемо идућом приликом.

Срп. Акад. књиж. друштво „Србадија“ у Грацу на својој скупштини од 22. октобра 1904. г. конституисало се овако: Председник Васа Бикар, техничар. Потпредседник Павле Штајнлехнер мед.; I. тајник Феодор Јовичић мед., II. тајник Вукан Каблар правник. Благајник Никола Благојевић мед. Књижничар Милан Цвејић техничар. Ревизори Светислав Крчединац мед., Душан Петровић мед. и Радосав Катанић мед.

= Проносе се гласови по „Застави“, да неки смирени о. Методије спрема једну књигу, у којој ће нанети „Злоупотребе неких настојатеља“ и „унутарњи живот“ по неким манастирима, и позива сваког, ко шта зна о томе, да му податке на расположење стави. О. Методије и не сања, какву ће услугу тиме учинити настојатељима, јер ће тиме дати прилике одбору манастирских настојатеља, да се с њим као оптуженим и опет у судници састану, и то у мало друкчијем својству, но што је имао част с њима састати се.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Читуља.

У личком *Метку* умро је 16. о. м. умировљени окружни прото лички *Данило Трбојевић*, у својој 93. години.

Прото Данило био је најстарији свештеник у митрополији карловачкој. Рођен 1812., рукоположен за свештеника 1838. а за протопрезватера 1846., све је до ланске године служио Богу и народу. И да није било српске себичности, прото би Данило и умро као дјејствителни окружни прото, а не би умро као умировљени прото.

Онај, ком је било дуго чекати на смрт проте Данила, није постигао *оно*, што је мислио постићи кад већ прото Данило не ће да умре, а оно да бар иде у мир, те и ако је нарадно, да прото Данило отиде у мир, на протинској га је столици заменуо сви поп *Јово*, а не *он*.

И умировљењем проте Данила обистинила се она народна пословица: „није коме је речено, него коме је суђено.“

Прото Данило у дугом низу година — пуних 66 — као свештеник послужио је Богу и народу, и био је увек правило вере и образац смирености.

Као окружни прота, мудром управом гледао је да у тешким временима сачува напаћени добри народ у своме протопопијату од трзавица и нереда.

1869. био је посланик на народно-црквеном сабору, у ком је видну улогу играо.

У породичном животу био је прото Данило узоран човек. Бог га је благословио лепим породом, те данас има његово потомство 78 чланова. Међу њима је доста спремних људи, који сви угледајући се на свога великог прешастника, служе и служиће своме народу како најбоље знају и умеју.

Вечан спомен упокојеном слуги божјем — проти Данилу!

Одговори уредништва.

Преподобном оцу Методију у Б. Не крији Вас „просте калуђере“ нико, што се Ви шиљете на администрације, за које се нисте ни спремали, нити је то Ваш позив. За то нисе одговорност други фактори. А да је то велико зло, што се на жалост то код нас догађа, о томе није вредно доказе наводити. Ако сте Ви 10 превели на римокатоличке вере у нашу веру, то Рам служи на похвалу, и не можете по себи оцењивати и рад осталих администратора-калуђера. Нема правила без изузетка.

Књижевни оглас.

„Српске забаве“. Како до сад обећана претплата већ покрива око две трећине трошка за штампање, овим јављам поштованим претплатницима да сам се решио, да књигу о свом трошку издам — надајући се и даљем одзиву српског света — већ сам рукопис предао у штампу, те ће дело за 5 недеља бити готово.

Будући да је поштарина за пошиљке велика, то ћу књигу у крстопљету разашиљати на страну, да не би ни себе ни поштоване претплатнике теретио сувишним издатком. Зато молим, да ми се претплата

са стране новчаном упутницом пошаље. Ко пошље претплату још у току 5 недеља, добиће дело за 4 К (четир круне) и име ће му се штампати међу претплатницима.

Скупљачи ће добити на сваких 10 скупљених претплатника по 1 књигу на дар.

Који српски листови прештампају овај оглас, добиће такође по један примерак на дар ради приказа. Да бих то свакако сазнао, молим да ми таке своје бројеве пошаљу.

У Новом Саду 23. октобра 1904.

С поштовањем

Јован Живојновић

професор срп. вел. гимназије.

Књижевна објава.

По овлаштењу Његове Преосвећености епископа, господина дра Георгија Летића, част ми је објавити, да је довршено и да се разашиље

ТРЕЋЕ ИЗДАЊЕ

уџбеника:

КАТИХИЗИС

или

НАУКА ПРАВОСЛАВНЕ ХРИШЋАНСКЕ ЦРКВЕ

за српске православне ученике IV, односно III. и IV. разр. основних школа

састављо

Др. Георгије Летић

српски православни епископ.

Књига је штампана *источним* и *јужним* наречјем, а добија се само у *Српској Манастирској Штампарији у Ср. Карловцима*, као код јединог комисионара — но иста штампарија обвезана је на уступање следећег рабата:

књижарима 25%

катихетама и учитељима 15%

општинама и одборима 10%.

У опсегу српске православне Митрополије Карловачке ово је *једини* надлежно *апробовани уџбеник* своје врсте. — а исто тако је одобрен по надлежним световним и духовним областима у Босни и Херцеговини.

Чист приход од овог уџбеника служиће оснивању закладе за подизање свештеничког и учитељског подмлатка у епархији темишварској.

У *Темишвару* 1904. год.

Ђура Терзин

српски нар. учитељ.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 959 К. з. 686. — ex 1904. 1—2 71

СТЕЧАЈ

Исписује се по трећи пут на парохију у Бршљаници III. разреда са роком до укључиво 22. новембра (5. децембра) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 19. октобра (1. новембра) 1904. год. држане.

Председништво.

А. 1660. из 1904. 1—1 74

СТЕЧАЈ.

На основу решења епарх. скупштине дијецезе темишварске од 16. (29.) децембра 1902. бр. 10 расписује се стечај 1.) на место бележника епархијских власти темишварских са платом од 2400 К; 2.) на место фискала исте епарх. власти са платом од 600 К; дужности потоњих прописане су привр. уређењем епархија од 1871. год.; даље 3.) на место епарх. подбележника, као помоћника бележнику с платом од 1200 К; и 4.) на место протоколисте уједно и архивара с платом од 720 К

Молитељи имају поднети путем потписане епархијскеј власти епархијској скупштини темишварској до 3. (16.) новембра о. г. своје ваљано инструјисане молбенице.

Епарх. админ. одбор у Темишвару 22. октобра (4. нов. нов.) 1904.

Председништво.

ЕДИКТ 2—3, 70

На бракоразводну молбу Младена прозваног Душана Лаџковића из Вуковара овим се позива његова нестала супруга Аница рођ. Балинт, да има на основу горње сведочбе за нестадом супругом Аницом рођ. Балинт едикт у „Срп. Сиону,“ расписати с тим, да споменута супруга има у року од 6 месеци дана од дана првог уврштења едикта овог у новинама овој конзисторији ил лично предстати, ил место свога садањег пребивања пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. септембра (4. октобра) 1904.

Председништво.

Ад бр. К. 1056/899 ех 1904. 1—2 73

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију VI. разреда у *Стејановци* овим се стечај расписује до укључиво 3. децембра п. н. к. о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјисане молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. Окт. (3. нов.) 1904. г.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ад бр. К. 1001, 1044, 1091 — 886 ех 1904. 1—2 72

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију VI. разреда у *Шутошима* овим се стечај расписује с тим, да компетенти имају своје прописно инструјиране молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључиво 20. новембра о. г. по ст. кал. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. окт. (3. нов.) 1904. г.

Георгије с. р.
Патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прозивено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

оја су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена што имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торању слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављене старих звона са крунама** од кованога гвожђа. —

24—21 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 643. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 22

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 7. новембра 1904.

ЗВАНИЧНО.

Ad M. 600
ex 1904.

Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоволило је превишњом одлуком Својом од 19. августа 1904. најмилостивије именовати Његову Светост преузвишеног господина Георгија Бранковића, православног архиепископа карловачкога и митрополита и патријарха српскога врховним старатељем, а пресветлу господу Милана барона Бајића члана горњега дома угарског сабора и Милана плем. Зако великога жупана вршачкога и панчевачкога старатељима за руковање закладе Саве Текелије од 2.000,000 круна (1842. год.)

ОТПИСИ

преузвишеног господина кр. уг. министра-председника у предмету одузимања руковања закладе Саве Текелије (1842. год.) од саборскога одбора и предаје новопостављеном старатељству, које ће у будуће истом закладом управљати и руковати.

I.

Кр. уг. министар-председник. (Превод с мађарскога.)

4900.
М. П. II.

Преузвишени и Високопречасни
Господине Архиепископе-Митрополите и Патријарше!

Позивајући се на свој отпис од 27. августа ове године бр. 3942., којим сам известио био *Вашу Преузвишеност* о превишњој одлуци Његова царског и апостолског Величанства од 19. августа ове године у ствари старатељског руковања закладе Саве Текелије и о премилостивом именовању *Ваше Преузвишености* за врховнога старатеља, имам част *Вашој Преузвишености* као врховном старатељу споменуте закладе доставити усрдног знања и равнања ради на темељу горе споменуте превишње одлуке сачињени статут у ствари будућега руковања ове закладе с тим, да сам по један примерак овога статута доставио и закладним старатељима Милану барону Бајићу и Милану Зако.

Ради предаје закладнога иметка од стране саборскога одбора именованом старатељству, а под контролним надзором мојега изасланика засебно ћу умолити *Вашу Преузвишеност*, као председника саборског одбора, да учините потребна расположења то јест да сазовете саборски одбор у ванредну седницу, на ће *Ваша Преузвишеност* изволити на дан седнице саборскога одбора позвати и старатеље у седницу ради конституисања старатељског савета и ради примања иметка.

Најпосле обзиром на уводно споменути мој отпис, умољавам *Вашу Преузвишеност*, да изволите обзирући се на одређења садржана у 69-ом §-у привијенога статута закладнога рачуновођу поставити и мене о учињеним расположењима известити, именованога рачуновођу пак уједно упутити, да предстане у председништву министарства ради правилног и безапречног уређења рачуноводства а исто тако ради примања инструкција, које се имају дати у погледу на потребне тисканице.

У Будимпешти, 23. октобра 1904. године.

Тиса с. р.

Преузвишеном и Високопречасном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику и карловачком правосл. архиепископу-митрополиту и патријарху српском

у Карловцима.

II.

Кр. уг. министар-председник.

4991.
М. П. II.

Преузвишени и Високопречасни Господине
Архиепископе-Митрополите и Патријарше!

Позивајући се на свој отпис од 27. августа ове године бр. 3942., којим сам имао част известити Вашу Преузвишеност о превишњој одлуци Његова царског и апостолског краљевског Величанства, изданој дне 19. августа ове године у ствари старатељског руковања закладе Саве Текелије и у савезу са својим данашњега дана и под горњим бројем путем Ваше Преузвишености прав. српском народно-црквеном

саборском одбору упућеним отписом, у којем сам уз истодобно уништење 12. јунија 1904. године под бројем С. О. 5152/1422 донесене одлуке упутио одбор, да поред правилнога обрачуна иметак закладе Саве Текелије сместа преда наименованом старатељству — умољавам Вашу Преузвишеност, да изволите сазвати саборски одбор ради решења овог једног јединога предмета у ванредну седницу, на које ће седнице споменути одбор бити дужан иметак ове закладе уз правилан обрачун одмах предати наименованом и услед позива Ваше Преузвишености у Карловцима истодобно сазваном и конституисаном старатељству.

Ради контролисања предаје и примања изаслао сам својим повереником господина Павла Јовановића министарског тајника у председништву министарства, који ће бити присутан и при прописном обрачуну. Овом мојем органу се имају ставити на расположење сви потребни подаци.

За тај неочекивани случај, ако би саборски одбор одрекао предају или суделовање при истој, овластио сам изасланога својег органа, да као мој повереник у ствари ове закладе донесене превишње одлуке Његова царског и апост. краљевског Величанства и на истима основане моје наредбе изврши (спроведе), тога ради потребна расположења у моје име без закашњења учини и закладни иметак на темељу спроведеног обрачуна старатељству преда.

Најпосле молим Вашу Преузвишеност, да ову ванредну седницу саборског одбора — ради тога да могу известити о том својега повереника, који је изаслан да предају и примање контролише и спроведе и да могу учинити евентуално још потребна расположења — изволите тако сазвати, да ми Ваша Преузвишеност дан седнице бар на десет дана пре може саопћити.

Примите Ваша Преузвишености искрену изјаву мојега одличнога поштовања.

У Будимпешти, 23. октобра 1904. године.

Тиса с. р.

Преузвишеном и Високопречасном господину

Георгију Бранковићу

правом тајном саветнику и карловачком правосл. архиепископу-митрополиту и патријарху српском *у Карловцима.*

НЕЗВАНИЧНО.

Органичка одређења за војно свештенство

издана на основу Царске одлуке од 2. септембра 1904, а публикована наредбом ратног Министарства од 21. септембра 1904. бр. 6551. (Normal-Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer, Stück 33 ex 1904).*

I.

За све особе, које се налазе у активној служби ц. и к. војске, затим за њихне жене и децу која су под очинским старањем, врши војно свештенство пастирство и духовну јурисдикцију.

У ту су сврху краљевине и земље, које су заступане у Царевинском Већу с једне стране, а земље угарске круне с друге стране, подељене у војне пастирске округе, који се по простору покривају с војним територијалним округима.

Окупиране земље сачињавају саме за себе свој војни пастирски округ.

Посебни прописи у погледу дужности војног пастирства и духовне јурисдикције садрже се у „Dienstvorschrift-у“ за војно свештенство.

II.

Особље се војног свештенства дели у активно и резервно.

* Како има повећи број и наших свештеника, који спадају у резервни статус војених свештеника, доносимо по *„Гласнику православне далматинске цркве“* ова органичка одређења за војно свештенство. Уред.

Активно се особље у мирно доба састоји за православне из:

2 војна протопрезвитера,
2 свештеника професора и
8 војних капелана.

Од ових 12 особа 6 припадају румуњској, а 5 српској цркви, 1 се узимље из архиепархије Черновичке.**)

Осим тога за вршење пастирства код босанско-херцеговачких трупа системизовано је место 1 православног војног капелана.

У оним гарнизонима, где војно пастирство не може обављати војни свештеник, врши те дужности субсидијарно цивилни свештеник; за то треба да се постара војна месна команда.

Резервно особље сачињавају они свештеници, обвезаници војни, односно душепопечитељи, који су на њихову молбу именовати за војне капелане другога разреда у резерви; затим они војни свештеници активног особља, који о прелазу у цивилно пастирство још нису навршили службу у војсци.

III.

Православни војни капелани и свештеници професори сачињавају скупа, без обзира на то где су по служби додељени и употребљени, свој конкретуални статус (Konkretualstand).

Од конкретуалног статуса у мирно доба припада прва (при неједнаком броју већа) половина у први, а друга половина у други разред плате.

VII.

Православни војни протопрезвитери врше пастирство и духовне функције за православне чланове војске и завода, који су размештени у округу за који су они постављени, на основу јурисдикције коју су добили од своје црквене власти, односно на основу Превишње потврђених црквених закона, по односним богослужбеним прописима као *самостални* душепопечитељи.

Њима одређује круг службовања и седиште звања, према њиховој народности, ратно министарство.

Протопрезвитери су у власти, да у црквеним пословима непосредно опште са својим црквеним властима, али су уједно у дужности, да све отписе општег значаја, које приме од њих, поднесу на увиђај оној војној територијалној команди, у чијем се подручју налази њихно седиште звања.

У пословима пастирства и духовнога звања протопрезвитери су потчињени Конзисторији, од које су добили јурисдикцију; а у војно-службеним и војно-административним потчињени су преко дотичне војне месне команде оној војној територијалној команди, у чијем се подручју налази средиште њиховог звања.

VIII.

Свештеници професори обављају пастирске дужности и воде матице у војним васпитним и наставним заводима и уједно подучавају.

У пословима пастирства и духовнога звања они су потчињени својим црквеним властима, које су назначене у чл. VII.; а у војно-службеним и војно-административним потчињени су преко управе дотичнога завода војној територијалној команди.

IX.

За православне војне капелане важе у сваком погледу прописи, који су наведени у чл. VII. за православне војне протопрезвитере.

Свршиће се.

**) По окружници ратног министарства од 21. септ. 1904. Praes. бр. 6551. (Normal-Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer, 33 комад од 28. септ. 1904. г.) овај број систематизованог особља увешће се поступно, према томе како буџетом буду заузимена новчана средства.

С истином на среду!

Научени да кажемо попу поп, а бобу боб; не можемо а да нашем народу не изнесемо пред очи једну немилу појаву, а подједно да га не упозоримо, да мало припази на себе, и да се не да од својих жалосних „вођа и пријатеља“ што-но реч „натоциљати“, те да постане и нехотице сукривац онима, *који своју кривицу хоће да баце на другога.*

Та немила појава јесте неистинито писање „Заставино“ о Текелиној заклади.

Како је Текелина заклада нарастла на 2,000.000 круна; то је она по његовој опоруци од 1. Августа 1842. требала ступити у живот 1900. год.

По 11. тач. трећина камате од те закладе, имала би припасти српском арадском владици. А како је арадска епископија припала Романима, и у Араду је романски владика; то се морало у

Текелиној заклади у том погледу учинити ново расположење, т. ј. одредити, коме треба да припадне поменута трећина камате.

Како по земаљском уставу **припада право круни**, које оно врши уставним путем преко одговорног угарског министарства, да чини измене — кад наступи потреба — у приватним опорукама и закладама; то је Његова Светост као врховни старатељ и свију приватних заклада поверених њему, односно саборском одбору на управу и руковање, поднела предлог, да се поменута трећина, пошто не постоји у Араду српски владика, *или поделити подједнако на све владике карловачке митрополије, или пак да се уступи темишварском, као наследнику заосталих српских општина у бившој арадској епископији, у ком случају не би он имао права уживати приход од Сирига, него би се његов део делио на остале владике.*

Овај предлог Његове Светости није добио превишњу потврду, него је под 22. Октобром п. г. задобио превишњу потврду предлог кр. уг министра председника преузвишеног г. Драгутина грофа Куен-Хедерварија, по ком се има поменута трећина камате Текелине закладе употребити у корист прав. српских епископа: будимског, темишварског, вршачког и бачког, и да се поменутој закладе спадајући до тада задржани каматни приход, као и онај, који ће од сада доћи њима подједнако поделити.

И ако наши радикали заједно са „Заставом“ добро знају, *да је ова ствар овако текла*, као и то, **но** је прави виновник поменутог министарског предлога, ког је он од свога претходника готова затекао; то њима ни мало не смета, да бацају кривицу на Његову Светост, као да је он учинио поменути предлог.

Шта више, они и дан данас с њиме кокетирају и заједнички раде на „извесном заједничком делу“, и надмудрују се, ко ће кога изиграти, и ако им срце пуца за Текелином закладом.

Да је ова ствар овако текла, то ћемо идућом приликом самим дотичним актом Његове Светости од 13. Нов. 1900. бр. Н. 612. потврдити. А за сад молимо читаоце, да у ову нашу тврдњу верују.

Поменуту је превишњу одлуку доставио мин. председник гроф Куен-Хедервари 27. Октобра 1903. Његовој Светости с позивом, да ради тачног извршења њеног сходно расположење неодложно учини.

Кад је ова ствар дошла пред саборски одбор, тада је у седници од 12.—16. Новембра пр. г. закључено, да се превишња одлука не узме на знање, него да се од стране саб. одбора поднесе преставка и круни и кр. уг. влади, и изабрато буде изасланство, да их лично однесе и министру председнику растумачи ствар, а подједно и престави, да поменута Текелина заклада није приватна заклада него народна заклада, те да по томе само народно-црквени сабор има права чинити ново расположење са поменутом трећином камате.

Последник грофа Куена-Хедерварија, преузвишени г. Стеван гроф Тиса, отписом својим од 22. Дец. пр. г. бр. 5175. јавио је саб. одб. да Његово Величанство остаје при својој одлуци од 22. Окт. пр. г. у погледу Текелине закладе и позвао га по ново, да изврши поменуту превишњу одлуку.

На ово је саб. одб. у својој седници од 1. Јануара и следећих дана п. нов. закључио под бр. 11170/2973. да се ускрати извршење поменуте одлуке, а подједно да се преузвишени г. уг. министар председник извести, да ће овај саб. одбор онда моћи поступати по овој ствари, када у смислу саб. устројства срп. нар. црквеног сабор у овом предмету одлуку своју донесе и Његово Величанство исту санкционише.

Ову је одлуку саб. одбора преузвишени г. министар председник Тиса отписом својим од 26. Јануара о. г. споразумно са г. министром богочасти и јавне наставе *уништио*, те позвао Његову Светост као природнога врховнога старатеља и заступника заклада и као председника саб. одбора, да превишње расположење Његовог Величанства од

22. окт. пр. г. президијално без одлагања извршн, шго је Његова Светост и извршила.

На ово је саб. одбор у својој седници од 5—11. Марта о. г. на предлог свога члана г. др. Жарка Миладиновића закључио, да се против те министрове наредбе ремонстрира, да се поступак Његове Светости осуди, да се поведе парница против г. г. епископа вршачког, будимског и бачког на повратак indebite примљених свота, да се о овој парници и све црк. општине и данашње свештенство на територијуму бивше арадске дијецезе извести, да се до сад неподигнуте камате углавниче и најпосле да се позову на изјашњење чиновници код којих се налазе кључеви благајне.

На отпис преузвишеног мин. председника, да је превишњом одлуком Текелина заклада означена и проглашена као таква, која је приватно-закладнога обележја, па се позива саб. одбор, да изврши оно, што је већ захтевано у том погледу, као и да је преузвишени исти уништио одлуку саб. одбора, којом је осуђен поступак Њ. С. око исплате $^1/_3$ каматнога прихода г. г. епископима будимском, вршачком и бачком, упућен фондовски фискалат за Угарску да покрене парницу против исте г. г. епископа ради повратка примљених свота и т. д. — одлучио је саб. одбор у својој седници од 12. Јунија о. г. бр. 5152/1422., да остаје при својем становишту и одлукама и саопћио је ту своју нову одлуку преузвишеном г. кр. уг. министру-председнику.

Исти је отписом својим од 23. Окт. о. г. и ову одлуку саборског одбора уништио, а подједно известио саб. одбор о поменутој крупиној одлуци од 19. Авг. о. г.

Ради боље илустрације напред наведенога, примећујемо, да је у саб. одбору, у ком је речено закључивано, седело три доктора права и адвоката, осим два народна фишкала такође др. права; и кад се ово зна: нека сваки беспристрастан Србин и читалац ових реди просуди поменути њихов рад и закључке.

Напоменути нам је овде још и то, да је како Његова Светост, тако и сви увиђавнији Срби опоминьало чланове саборског одбора, да промисле добро шта раде и да помисле на могуће последице; ал се није имало *коме* говорити.

Последица горњег рада саборског одбора, била јо то — што се предвидети могло и чега се сваки мислеони Србин прибојавао —, да је превишњом одлуком Његовог Величанства од 19. Авг. о. г. поменута Текелина заклада изузета испод руковања саб. одбора и предата под руковање засебног старатељства.

Овим превишњим решењем, губиће народни фондови годишње на станарини 5109 К 04 пот. а на управним трошковима 16.396 К 91 пот. т. ј. народни фондови имаће од сада годишње за 21.505 К 95 пот. мање прихода, односно тај ће мањак морати — ако се уздаде — подмирити од других фондова, а да и не спомињемо да ће једно 1—2000 К изгубити и мировински фонд професора и чиновника фондовских.

Из реченог се јасно види, чијом је управо кривицом дошло до тога, да се управа поменуте Текелине закладе одузела од саб. одбора, и предала посебном старатељству.

Ал' то нашим радикалима, односно „Застави“ ни мало не смета, да сада сву кривицу зато баце на Његову Светост, и у својој мржњи обневидили су и незнају већ ни шта говоре ни пишу.

Тако се у јутарњем броју — крајцарашком — 250. намењеном народу по сувачама и рогљевима у чланку „*Последњи испад патријарха Бранковића*,“ — који је написан што-но реч без репа и ушију —, чини одговорна Његова Светост чак и за оно, што се у „*Народности*“ писало, те рекло „Ево већ у његовом (!) листу „Народности“ читав народ српски оклеветава како је толико покварен и разуздан, да у њега није више синова, који би кадри били, да управљају народно-црквеним пословима, те би се читава наша народно-црквена

автономија имала збрисати и предати комесарима на челу са Георгијем Бранковићем. Колико ли је ту покварености, не да се ни одмерити.“

»Али не варај се, роде, што ти за тај лист и не знаш, а још мање га читаш. Та није се то ни писало за Србе, већ једино и само за то, да отац Георгије може мало потпомоћи своје настојатеље код данашње угарске владе, те муком и по скупе новце може протурити своје неподобштине у по некоји бар будим-пештански лист. И онда преко тих листова, који су донели што му паклена душа жели, позове се на неки тобожњи српски лист, да саветује *данашњој* влади угарској, да учини све по ћуди патријарха Георгија. Да што брже, док још од куд садањи први министар гроф Стеван Тиса заједно са грофом Куеном није пао, јер после никад више неће бити тако згодне владе, која ће, као ова садања, служити га“.

Кад се зна, да „Народност“ није лист Његове Светости, што знају и карловачки врапци, и да и његов уредник и карловачки му известилац стоје у тесној вези и са карловачким и земунским радикалима; кад се зна какву су незаконитост учинили данашњи „јунаци“ саборског одбора при избору архивара и урачунавању проведених му које где година, као и на то, *зашто* су то *морали* учинити и под *каквим* условима, а уз то да је „Заставин“ поузданик из Пеште — јединац — и опет „натоварио“ „Заставу“, како су изабрани дани грофа Тисе; не треба се ни мало чудити том смушеном писању »Заставином“. „*Што баба жели, о томе и сања*“!

Описавши верно развитак поменуте немиле појаве са Текелијном закладом, зашто носе одговорност једино наши радикали у саборском одбору, упозорујемо све разборитије Србе, да се не заносе „Заставиним“ извртањем истине, те да не учине што, што би нам још више могло штете нанети, него што је поменуто њено одузимање од управе народно-црквених фондова и предавање у управу посебног старатељства.

Ми „пођамо“ узрок онаквом смушеном писању „Заставином“, јер неким члановима данашњег саборског одбора измакао се леп комад из руке, те не ће моћи више правите *онакве* рачуне за „упуте“ при састављању молби за зајам из Текелине закладе, о чему ће већ бити разговора.

Памет дакле у главу, и не играјмо се ватром, а подједно чувајмо и углед српског патријарха. *Д. Руварац.*

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти Његова Светост као председник, благоизволела је на 11 о. м. сазвати у седницу Арх. административни одбор; за 22. о. м. Арх. конзисторију; за 23. о. м. Саборски Одбор, а за 9. Децембар Митрополијско црквени Савет.

(Конституисање старатељства за руковање закладе Саве Текелије од године 1842.) Његова Светост преузвишени господин *Георгије Бранковић*, патријарх српски, као превишњом одлуком од 19. августа о. г. именовани врховни старатељ за руковање закладе Саве Текелије, сазвао је за 4/17. новембра о. г. истом превишњом одлуком именоване старатеље пресветлу господу *Милана барона Бајића* и *Милана плем. Зако* у седницу ради конституисања и преузимања иметка закладе Саве Текелије од саборскога одбора, који је за тај исти дан био сазван у ванредну седницу. Именована господа се одазвала позиву Његове Светости и састала се тога дана у патријаршкој резиденцији у седницу, где је, пошто су старатељи и известилац положили у руке Њ. Светости завет, да ће савесно и брижљиво вршити односне дужности, а исто тако и постављени рачуновођа положио званичну заклетву — извршено конституисање овога тела. Седница је закључена с тим, да се очекује предаја иметка речене закладе од саборскога одбора у смислу прев. одлуке односно високе наредбе г. кр. уг. министра-председника.

Ванредна седница саборског одбора, сазвата за 4. о. м. ради уступања Текелине закладе посебном старатељству, одржана је под председништвом Његове Светости у присутности 7 чланова саборског одбора. Од епископа позвани редовни члан није дошао, пошто је на допусту.

По прочитању односног отписа, захтевали су чланови да се одгоди седница на $^1/_2$ сахата, како би се могли договорити, какав положај да заузму, што им Његова Светост на основу добијеног упутства није могла допустити, те кад на позив њен, да се изјасне: примају ли или не примају министров отпис, а доцније да могу донети у том погледу какву хоћеју одлуку, то не хтедоше учинити, него г. др. Мушицки започе усмено говорити предлог за одлуку, а за тим и писмен потписан у седници од осталих чланова, у ком изјавише, да они не могу и не смеју предати Текелину закладу посебном старатељству.

Његова Светост позвавши одређеног министрова повереника пресветлог г. Пају Јовановића у седницу, саопшти му одлуку саб. одбора, који је на основу добијене пуномоћи прогласи за уништену, те позове чланове да предаду поменуту закладу, пошто ће њену предају извести овршним путем и да одреде чланове из своје средине, који ће бити присутни при предаји, што ако не усхту учинити, не ће ни мало сметати предаји, нити је одгодити, умоли Његову Светост да ником не даје кључеве од касе.

Пошто и чланови саборског одбора позову Његову Светост, да кључеве од касе ником не предаје, буде седница завршена.

Тенденциозна је измишљотина „Заставина“ да је Његова Светост захтевала тобоже из неке бојазни за свој живот, појачање овомесне оружничке страже и да је позвала министрова повереника да прогласи за ништаву одлуку саборског одбора у погледу предаје Текелине закладе.

Чудимо се, да је и „Браник“ донео, као да је Његова Светост позвала министрова повереника да прогласи за ништаву одлуку саб. одбора.

Појачање овомесне оружничке страже позивала је равнатељност радикалска, односно неких њених чланова, који не мисле много шта говоре.

У осталом, да меродавни познају наше радикале, нису се требали осврнути на њихово јуначење и претње. Нису они опаки и на делу, какви су на речи.

Уредник: **Димитрије Руварац,** протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 939 К. в. 686. — ех 1904. 2—2 71

СТЕЧАЈ

Исписује се по трећи пут на парохију у Бршљаници III. разреда са роком до укључиво 22. новембра (5. децембра) 1904.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стањеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из седнице прав. срп. епарх. конзисторије у Пакрацу, 19. октобра (1. новембра) 1904. год. држане.

Председништво.

ЕДИКТ 3—3, 70

На бракоразводну молбу Младена прозваног Душана Лаћковића из Вуковара овим се позива његова нестала супруга Аница рођ. Балинт, да има на основу горње сведочбе за нестадом супругом Аницом рођ. Балинт едикт у „Срп. Сиону,“ расписати с тим, да споменута супруга има у року од 6 месеци дана од дана првог уврштења едикта овог у новинама овој конзисторији или лично предстати, или место свога садањег пребивања пријавити, пошто ће се у противном случају против ње поведена бракоразводна парница и без ње продужити и довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 21. септембра (4. октобра) 1904.

Председништво.

Ад бр. К. 1001, 1044, 1091 — 886 ех 1904. 2—2 72

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију VI. разреда у *Путинцима* овим се стечај расписује с тим, да компетенти имају своје прописно инструјране молбенице надлежним путем овој конзисторији до укључиво 20. новембра о. г. по ст. кал. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловцима 21. окт. (3. нов.) 1904. г.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ад бр. К. 1056 89[illegible] ех 1904. 2—2 73

СТЕЧАЈ

На упражњену парохију VI. разреда у *Стејановци* овим се стечај расписује до укључиво 3. децембра п. н. к. о. г., до кога рока имају компетенти своје прописно инструјисане молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. Окт. (3. нов.) 1904. г.

Георгије с. р.
Патријарх.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Карловце.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 661. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 23

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у понедеоник 15. новембра 1904.

ЗВАНИЧНО.

Његово Високопреосвештенство, Господин епископ *Мирон*, благоизволео је рукоположити свр. богослова Јована Станојевића дана 4. (17.) окт. о. г. за ђакона а 6. (19.) окт. о. г. за презвитера, који је постављен за прив. парох. помоћника у Беловарју.

Званична преписка

о закладу Саве Текелије од 1. Августа 1842.

Бр. 2409/вел. ех 1899.

Његова Светост господин патријарх српски Георгије разложивши и овом приликом крајњу потребу подизиња прав. српског богословског семинара, изјављује да ће Божјом помоћу, у току године 1900. подићи и удесити о својем трошку зграду за тај семинар; ну пошто је решено, да се на одређеном за то земљишту подигне фондовска зграда за сабор и звања врховних нар. црквн. автономних власти, умољава, да се одреди, где да се подигне семинарска зграда с тим, да би ваљало узети у претрес и питање о том, да се приведе к циљу и закладa покојног народнога добротвора Саве Текелије, по што ће наскоро иста заклада достићи висину од једног милијуна и стотисућа форината а. вр., а то је моменат, кад треба да ступе одређења закладе у живот издижући парочито, да се $^1/_3$ прихода од милијуна главнице има употребити на издржавање прав. срп. богословског семенара уз тамо садржане одредбе.

По саслушању подробно изведеногa излагања Његове Светости господина патријарха и по дужем саветовању

Буде одлучено:

У погледу места за семинарску зграду изрећи, да се иста подигне на првобитно одређеном земљишту, ако се превишње не одобри она одлука саборског одбора, да се гради фондовска зграда; ако пак овдашња овопредметна одлука задобије превишње одобрење, онда семинарска зграда у колико је то могуће, да се подигне, у т. зв. дворској башти.

Што се тиче приведења к цељи закладе великога народног добротвора пок. Саве Текелије, то обзиром на дата преимућства и права митрополиту карловачком у обзиру исте закладе, умолити Његову Све-

тост преузв. господина патријарха српскога, да благоизволи на надлежном месту, као митрополит-патријарх учинити сходне кораке у тај смер, да се ова заклада по духу основнога писма, приведе у живот, а уједно умолити Његову Светост, да благоизволи у своје време благохотно известити и саборски одбор о успеху овопредметних предузетих корака.

Олуку ову Његовој Светости господину патријарху високог знања као и даљега сходог расположења ради саопћити.

Из седнице срп. прав. нар. црквн. саборског одбора држане у Карловцима 18. (30.) децембра 1899.

Његовој Светости Преузвишеном Господину

Георгију Бранковићу,

архиепископу и митрополиту карловачком и патријарху српском

у Карловцима.

—

Представка

Његове Светости преузвишеног господина Георгија Бранковића патријарха српскога, поднесена преузв. г. кр. уг. министру-председнику у предмету употребе каматнога прихода закладе Саве Текелије, основане 1. августа 1842., која је у току године 1900. достигла одређену своту од 1,100.000 форината или 2,200.000 круна.

М 612. ex 1900. (Превод с мађарскога.)

Преузвишени Господине Министре-Председниче!

Основним писмом пок. Саве Текелије, бившег кр. уг. саветника, изданим у Пешти 1. август 1842. године установљена задужбина, достигла је у другој половини ове 1900. године висину од 1,100.000 фор. или 2,200.000 круна.

Према том и обзиром на одредбе садржане у 4. и даљим тачкама основнога писма, а исто тако и на накнадне одредбе додане к основном писму а издане 28. марта 1878., потребно би било, да ова заклада сада већ ступи у живот у оном обиму, како то наређује основно писмо са накнадним одредбама.

Када ово саопћавам Вашој Преузвишености, у исто доба имам част и о том известити Вашу Преузвишеност, да сам, што се тиче онога дела ове закладе, који се односи на војене заводе и питомце, а у тај смер, да се учине потребни кораци и расположења, данашњега дана и под горњим бројем поднео представку високом ц. и кр. заједничком војеним министарству.

Ну обзиром на то, што се од 1842. године овамо битно промениле односаји како у погледу на војене заводе, питомце и стипендије, тако и на образовање свештенства прав. српске митрополије карловачке (10. тачка), а не мање и у погледу на јерархијску (црквену) припадност прав. епископије арадске (11. тачка), то је услед тога настала потреба, да се према промењеним односајима надлежним путем измену и овамоодносна расположења основнога писма у таквом правцу, да иста одговарају с једне стране интенцијама оснивача, с друге стране пак и захтевима садањих законитих, односаја.

Држећи ово пред очима и с обзиром на права, која су у основном писму митрополиту ујемчена, држим за своју дужност да ово саопштим и односно с поштовањем предложим В. Преузвишености са том молбом, да приступивши мојим предлозима, и у свези са истима изволите учинити сходне високе кораке и односно расположења.

Пре свега имам част с поштовањем споменути, да је ради задовољења захтева промењених односаја и насталог новог законитог стања, допуњено односно измењено основно писмо од 1842. год. у колико се односи на војено питомачке стипендије и то накнадним одредбама, које су издане наредбом ц. и кр. заједничког војног министра од 28. марта 1878. год. под бр: Abth. 6. Nr. 650., које су (накнадне одредбе) истим високим министарством у своје време саопћене високом кр. угар. домобр. министарству од 3./15. априла 1878. год. бр. M. 106./1878., а у верном препису саопћене високом министарству богочасти и јавне наставе и које сам имао част у верном препису под 20. априлом (2. мајом) 1898. приказати преузвишеном господину кр. угар. министру-председнику.

Исто је тако потребно, да се измену 10. и 11. тачка основног писма.

Тачка 10. основног писма садржи наиме, ова расположења:

Alteram — — — (ова је тачка наведена на латинским језику, а у српском преводу гласи: Другу трећину интереса од једног милијуна одређујем на изобраћавање и издржавање свештенства источно-православне цркве (пошто сам наиме у Араду основао фонд за свештенике, који у цркви моје породице служе свете службе и које ћу ја сам или који једанаест особа — наведених у закладама мојим, год. 1822. изданим постављати). И то најпре на подизање зграде за семинар и књижницу у мојој башти, која је у близини цркве моје породице, за онолико наиме калрика и професора, колико се буду из 20000 фор. кон. вр. за семинар одређених, могли издржавати, које ће професоре пак архиепископ и митрополит карловачки несумњиво из илирско-српског народа, као и клирике из истог народа, но првенствено оне из арадске дијецезе, имати именовати, с обзиром на препоруку оних 11 лица, у свештеничкој заклади означених. Унутрашњу организацију и управу овог семинара имаће руководити митрополит, по нарочитом упуству, које ћу му саопштити.“

Ради бољега расветљења ове тачке, имам част напоменути, да је онда, када је оснивач учинио горња расположења православна епархија арадска сачињавала један део црквено-јурисдикционалне територије православне српске митрополије карловачке, па је и православни епархијски епископ арадски потпадао под црквену власт православног српског архиепископа-митрополита карловачког. Осим тога поред карловачког православног српског богословског училишта, основног у години 1794., постојала су на темељу научнога плана, изданога по превишњем одобрењу наредбом кр: уг: намесничког већа од 30. јануара 1821. год. бр: 3101., још три православна богословска завода, и то: арадски (од 1822.) вршачки (од 1823.) и пакрачки (од 1822.), али ови заводи немогоше довољно напредовати због оскудице у потребним материјалним изворима, училима и наставничким снагама. Поврх тога је оснивачу, као члану правосл. српског народног сабора (темишварскога) од 1790. год. лебдела пред очима она идеја, о којој је на сабору расправљано и која је довела до донашања потребних закључака, да се за богослове правосл. срп. митрополије карловачке ваља да подигне богословска семинарија (seminarium) које ће потребама одговорити.

Узевши ово у обзир, према (насупрот) 10. тачци основнога писма постоји та чињеница, да је арадска православна епископија фактично од 1864./5., по закону пак од када је у крепости зак чл. IX: 1868. престала бити саставним делом ове (карловачке) прав. српске митрополије, то јест: *арадска* православна епископија појављује се сада као саставни део стране митрополије и односно данас је *румунскога*, а не српског народног обележја; оно неколико прав. српских општина пак, које су пре ступања зак. чл. IX: 1868. на снагу спадале у арадску епархију (и то: арадска, арад-гајска, печканска, торњанска, батањска, пађлачка и ход-мезе-вашархељска) по ступању овога закона у крепост и односно у смислу додатка прев. кр. наредбе издане 10. августа 1868. спојене су са прав. српском епархијом темишварском. С тим је у исто време и прав. епископ арадски изузет из подручја карловачког православног српског архиепископа, митрополита и патријарха, те ни не спада под његову јурисдикцију. Према овом у Араду, где нема *српске* епископије и односно српскога епископа, не може бити ни српске богословије (богословско училиште и семинар), како је то желео оснивач.

Ну ако се оснивачева воља у овом погледу, т. ј. колико се тиче места, не може испунити, то треба истражити па и наћи начин, да се оснивачева воља, ако и не у свему (јер је немогуће или је нецелисходно) бар у главном оствари.

У овој прилици задатак није тежак.

Данас, као што се зна, арадска прав. епархија и њезин епископ не спадају прав. српској митрополији карловачкој. У Араду нема прав. српског богословског завода. Сем тога се ваља нагласити, да је у сми-

слу воље оснивачеве благодат богословског семинара учињена за добро *целе* карловачке православне митрополије и једино и искључиво за добро православних Срба (Срби професори, Срби питомци).

Кад је ово тако и када узмемо у обзир, да данас, по закону, овде у Карловцима, као у седишту митрополита-патријарха и односно у средишту митрополије, постоји прав. српско богословско училиште, чија се важност простире на *целу* прав. српску митрополију карловачку (заводи вршачки и пакрачки се давно угасили); то је онда вољи оснивачевој најближе, да се ова трећина камата велике задужбине споји са карловачким митрополијским богословским заводом, (који није епархијски и) који има и потребну библиотеку — у онај смер, који је сам оснивач одредио. Ово се може у толико лагље, па је и допуствиво, спровести, што данас, а услед тога што се поштовањем потписани поред овдашњег богословског училишта подиже у сваком погледу згодно семинарско здање, које ће се већ почетком удуће школске године предати намени својој — отпада потреба и трошак, који би ишао са подизањем у осн. писму условљеног здања за семинар и књижницу.

Узевши дакле у обзир све те околности као и то, да у смислу основног писма свагдањи карловачки православни српски митрополит-патријарх има право, постављати из ове закладе издржаване професоре и питомце, које му право стоји у снази и при постављању професора прав. српског богословског училишта карловачког тако, да у смислу 104. §-а Ш. одс. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868. године „професоре богословље именује српски Патријарх са српским Епископима" — имам част са пуним поштовањем умолити В. Преузвишеност, да благоизволите к том приступити и односно, у колико је за то потребна и прев. дозвола, на прев. месту испословати, да се 10. тачка овога основног писма од 1. августа 1842. године тако допуни односно измени, да се друга трећина камата основне главнице од 2,000.000 круна употреби на издржаване уз прав. срп. богословско училиште у Карловцима подигнутога семинара (интерната) и односно семинарских наставника и питомаца.

Исто се тако не могу у прваштем облику одржати у крепости ни одредбе 11. тачке основнога писма, а то су ове:

„Cum juxta (и ова је тачка наведена на латинском језику, а у српском преводу гласи: „Како је на привилегијама илирскога народа и деклараторијалном отпису њихову источно-православни епископат арадски основан за илирско-српски народ, то ће арадски епископ, кадгод буде од реченог народа и вероисповести, свагда побирати из ове фундације трећину интереса од оног првог милијуна у износу од 20.000 фор. конт. вр.; ако нак гореречена својства не буде имао, не може уживати доброчинство ове закладе, већ ће се ови интеримални приходи уложити, а њихов интерес ће сваке године митрополит и асистенти по смислу упутства, које ћу и у овом погледу дати митрополиту, поделивати на дотацију пароха арадске дијецезе из племена српског и православне вероисповести".

Овом на супрот стоји она иста чињеница наиме та, да по садањем законитом стању арадска православна епархија (епископија) не спада к прав. српској митрополији карловачкој и да арадски православни (румунски) епископ није подређен карловачком прав. митрополиту-патријарху, услед тога пак код ове закладе арадски прав. епископ више не може доћи у обзир; већ како је у обзиру на онај део јурисдикционалног територија негдање (пре 1864/5. односно 1868. постојале) арадске прав. епархије, који је са прав. српским црквеним општинама у Араду, Арад-Гају, Печки, Торњи, Батањи, Нађлаку и Ход-мезе-вашархељу спојен са суседном православном српском епархијом *темишварском*, прав. *српски епископ темишварски* надлежан епископ, односно како је услед зак. чланка IX: 1868. арадска прав. епархија дошла под прав. румунску митрополију, а православни Срби ове епархије подређени под јурисдикцију прав. српског епархијског епископа темишварског — то би — услед тога данас, у смислу основног писма од 1842. године, управо прав. српски епископ темишварски

био овлашћен, да ужива трећу трећину камата основне главнице од 2,000·000 К. Ово замењивање је потпуно слично са заменом, која се садржава у основном писму (Петра Божића), које је одобрило високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе под 17. септембром 1884. бр. 33.485. и која овако гласи: „Но пошто је зак. чланком IX. од год. 1868. дијецеза арадска потпала романској митрополији, а Срби у арадској дијецези потпали српској дијецези темишварској, и пошто је сам фундатор Петар Божић био Србин и пошто се из самога тестамента види, да фундатор није намеравао основати стипендије за Романе, већ за Србе источне вере, то она опредељења тестамента у обзиру стипендија, која се односе на *арадску* дијецезу, имају се односити на дијецезу *темишварску*.“ Ну обзиром на то, што се од 1842. године овамо, када дотација епископа није била једнака него разне величине, прилике, које се односе на дотирање епископата прав. српске митрополије карловачке, промениле у том правцу, да је у 27. §-у I. одс. I. В. прев. кр. наредбе од 10. авг. 1868. године начелно изречено, да „сви Епископи добивају *једнаке дотације*; чега ради имат ће се комасирати приходи свију Епископата ..“ — то је услед тога моје скромно мишљење и предлог, да В. Преузвишеност изволи сугласити се и односно, у колико је за то потребна и прев. дозвола, на прев. месту исповословати, да се 11. тачка овога основног писма од 1. августа 1842. године тако допуни односно измени, да се трећа трећина камата овозакладне основне главнице на уобичајени начин, годишице, урачунава у епископску дотацијону конгруу и да се на једнаке делове поделе на дотирање прав. српских епископа: бачкога, будимскога, горњо-карловачкога, пакрачкога, темишварскога и вршачкога.*

*) Како је Његова Светост за случај да се не усвоји овај његов предлог, мислила да поднесе предлог да поменуту $^1/_3$ камате ужива темишварски епископ, у ком случају не би имао уживати приход од Сирига, ког би остала г. г. епископа имала уживати; с тога сам у чланку „*С истином на среду.*“ и рекли на 651. на првом стрељу у 18. реду од горе

После овога имам част са пуним поштовањем молити В. Преузвишеност, да изволите горе изређано у високу пажњу узети, моје понизне предлоге прихватити и у поводу тога своју високу одлуку у овој ствари мени саопћити.

Примите и т. д.

Карловци, дне 31. октобра (13. новембра) 1900 године.

Георгије с. р.
Патријарх.

М. 120. ех 1901.

Високославном српском правосл. нар. црквеном саборском одбору у Карловцима.

Савезно са одлукоа Високоистог од 18./30 децемира 1899. бр. зап. 2409. имам част саопћити Високославном саборском одбору знања и евентуално даље одлуке ради, да сам у смислу исте учинио потребне кораке, да се заклада пок. Саве Текелије, која је у другој половини 1900. год. достигла и прешла висину од 2,200.000 круна, приведе намени према одређењима односно према духу основ. писма од 1. августа 1842. У тај смер сам се обратио образложеним представкама од 31. октобра (13. новембра) 1900. с једне стране преузв. г. ц. и кр. заједничком војном министру у обзиру на војничке стипендије; а с друге стране преузв. г. кр. уг. министру-председнику у обзиру на камате за издржавање семинара и то овде у Карловцима и односно камата за допуну епископске дотације.

О исходу учињених корака јавићу касније високославном саб. одбору.

У Карловцима 2. (15.) марта 1901.

Георгије с. р.
Патријарх.

ОДЛУКА

саборског одбора од 12./25. марта 1901. бр. С. О. 1629./19. ех 1901. у предмету закладе Саве Текелије од 2,000.000 круна.

Његова Светост преузвишени господин Георгије патријарх српски високим допи-

„*или пак да се устуни темишварском* — —“.

Ну, после превишњег решења од 22. Окт. пр. г. Његова Светост није могла учинити овај предлог.

Уред.

сом својим од 2./15. марта 1901. бр. М. 120. позивно на овдашњу одлуку од 18. (30.) децембра 1899. бр. зап. 2409. саопштава, да је учињено потребне кораке, да се заклада пок. Саве Текелије, која је у другој половини 1900. год. достигла и прешла висину од 2,000.000 круна, приведе намени према одређењима односно према духу основног писма од 1. августа 1842. и да се у тај смер представкама обратио преузв. госп. ц. и кр. заједничком војном министру и преузв. госп. кр. уг. министру председнику.

ОДЛУКА:

Високи допис на знање узети.

Ad C. O. 9522/2309 ex 1903.

Отпис

преузв. г. кр. уг. министра-председника од 27. октобра 1903. бр. 4357/М. П. 11., којим је саопћена превишња одлука од 22. окт. 1903., којом се одређује, да $^1/_2$ камата закладе пок. нар. добротвора Саве Текелије од 2,000.000 К уживају на једнаке делове прав. српски епископи: будимски, темишварски, вршачки и бачки на место православног српског епископа арадског и да се тај каматни приход не може урачунати у епископску дотацију.

Преузвишени и Високопречасни Господине Архиепископе-Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство благоизволило је превишњом одлуком Својом од 22. окт. ове године на мој најпонизнији предлог најмилостивије дозволити, да се једна трећина камата закладе Саве Текелије у износу од 2,000.000 К, која је опредељена на повишење дотације арадског православног епископа, обзиром на промене, које су наступиле услед IX. зак. чланка од 1868., употреби у корист прав. српских епископа: будимског, темишварског, вршачког и бачког и да се на овај закладни део спадајући, до сада задржани каматни приход, као и онај, који ће до сада доћи, међу споменуте епископе на једнако поделе.

О томе Вашу Преузвишеност позивно на Вашу представку, упућену мојем претходнику у звању под 13. новем. 1900. г. бр. М. 612., повољнога знања ради извештавам с тим, да ова на уживање споменутих четирију православних српских епископа предата заклада као приватне нарави приномоћ и односно као повишење дотације, које искључиво припада овој четворици епископа — не може доћи у обзир код једнаке дотације прав. срп. епископа, која је изречена у тачци б, §. 27. В. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868., ну која истиче из прихода, који су набројани под тачкама в., г., д., те се не може ни узети у рачун по тачци л. при коначном и бројном установљењу.

Напослетку позивам Вашу Преузвишеност, да изволите ради тачног извршења горехваљене превишње наредбе сходно расположење неодложно учинити.

Примите и т. д

У Будимпешти 27. окт. 1903. год.

Гроф Куен-Хедервари с. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Органичка одређења за војно свештенство

2 Свршетак.

X.

У случају мобилизације, поставља се при свакој армијској команди 1 православни војни свештеник.

Он врши духовне послове за православне чланове армије, у колико они не спадају под пастирство дивизијâ.

Од њега зависе у црквеним пословима православни војни капелани, који су додељени армијским дивизијама.

Он, као помоћни орган армијске команде, зависи од ње у сваком погледу, односно од армијско генералне команде.

У случају мобилизације постављају се за вршење пастирства код сваке трупне дивизије два војна капелана.

У ту се циљ одређују, обзиром на вероисповедне и језичне односе дивизијских трупа, способни свештеници, који ће обављати пастирске дужности члановима своје вероисповести код оних трупа и заводâ, које им определи дивизијска команда.

У црквеним пословима православни дивизијски свештеници потчињени су најстаријем (по рангу) православном свештенику који се налази код армије у рату; а у службеном погледу потчињени су дивизијској команди.

Оне особе, које припадају главном стану једног кора, као и трупе и заводи који су непосредно потчињени корис-команди, у пословима пастирства зависе од дивизијских свештеника.

За вршење пастирства и духовне јурисдикције додељује се свакој ратној и покретној резервној болници један војни капелан, који је у црквеним пословима потчињен војном свештенику своје вероисповести што се налази при дотичној армији; а у службеном погледу потчињен је преко болничке команде оној команди која је претпостављена дотичној болници.

У утврђеним местима, која су стављена на ратну ногу, за вршење пастирства у рејону утврђеног места одређен је један војни свештеник, који је у свима војно-административним црквеним пословима помоћни орган команданта утврђеног места, и спада у војно-административни штоп утврде.

У оним утврђеним местима, где за штоп утврде није систематизован нарочити војни капелан, обављаће односне службене послове најстарији по рангу војни свештеник посаде.

За вршење пастирства и духовне јурисдикције у болницама утврда као и за посаду, ратно министарство додељује штопу утврде војне капелане дотичних вероисповести по потреби.

Војни капелани, који су додељени утврђеним местима, потчињени су у свима војнослужбеним односима, од времена кад је место стављено на ратну ногу, непосредно команданту утврђеног места; а ван те периоде, преко истога (команданта), потчињени су војној територијалној команди.

За вршење пастирства код оних трупа и завода, који не припадају ни армији у рату, нити ратним посадама утврђених места, а немају свога свештеника у статусу, одређен је за сваки војни пастирски округ потребни број војних капелна разних вероисповести.

XI.

Војне свештенике именује, односно унапређује Његово Величанство на предлог ратног министарства.

Унапређење у начелу бива само у наредни већи чин и у опште по турнусу. У томе важи одређени рок као и за унапређење особа ц. и кр. војске.

Посебни прописи садрже се у „Dienstvorschrift-у“ за војно свештенство.

Додељује или премешта војне свештенике ратно министарство према јединичним и вероисповедним односима.

XII.

Војно свештенство попуњује се из резервних војних свештеника, евентуално из цивилног свештенства.

Предлог за попуњење упражњених места подносе епископске конзисторије, и то сразмерно према броју трупа које се попуњују у њиховом подручју, при чему се поглавито имају узети у обзир они натецатељи, који припадају резервним војним свештеницима, а желе прећи у активну службу.

У случају мобилизације потребни већи број војних свештеника него у мирно доба, покрива се на првом месту позивом војних свештеника у резерви.

Ако није довољан број ових последних, тад се за вршење војног пастирства позивају, колико треба, рукоположени свештеници и намештени душепопечитељи (односно помоћни душепопечитељи) из евиденције надокнадне резерве, и именују се за војне капелане другога разреда док траје рат.

XIII.

При демобилизацији опет се распуштају војна пастирска звања мобилизованих армија, санитарних војних завода и штопова утврђених места, те се војни свештеници, у колико су били узети из особља у мирно доба, додељују дотичним војним пастирским округима.

Војни свештеници у резерви, као и они свештеници који су привремено били намештени, ступају у положај ког су заузимали пре мобилизације.

По окружници ратног министарства од 6. сент. 1904. од. 9, бр. 3976 (Normal-Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer, 31. комод од 15. сент. 1904.) одређена су до даљих наређења за православне војне свештенике следећа седишта и подручја службовања за православне чланове војске:

а) *архиепархије Черновичке:*

Лавов: 1., 8., 9., 10., 11. и 14. кор.

б) *румуњске цркве:*

Беч: 2., 4., 5. и 6. кор.

Велики Варадин: Поцуниздена окружна заповедништва Бр. 29., 33., 37., 39., 46. и 101.

Темишвар: Поцуниздена окружна заповедништва Бр. 43. и 61.

Сибињ: 12. кор.

Сарајево: 13. и 15. кор., затим војно заповедништво у Задру.

в) *српске цркве:*

Будимпешта: 2., 3. и 4. кор.

Карловац: 7. и 13. кор.

Сарајево: 15. кор. и војно заповедништво у Задру.

Хилендарски крст и Кара-Ђорђе Петровић.

Д. Р.

Од свију српских калуђера, Хилендарци су познати као највећи и најчешћи просјаци по нашим крајевима. Није било времена — бар у XVII. и XVIII. веку, а и доцније, да није по један брат, обично игуман или проигуман просио по српским крајевима. Они су лепе — што би рекли Србијанци — паре покупили, те нешто послали у Хиландар, а већи део за себе задржавали.

Од многих доказа за ово, навешћемо само ово.

Архимандрит хилендарски Герасим, бавио се око 1740. више година по нашим крајевима, купећи милостињу за Хиландар. У своме писму из Карловаца 12. Септ. 1744. што га је писао епископу будимском Василију Димитријевићу, рече: „— — Међу тим на исти начин, како из писма сингела Павла В. П. увједомити се хоћете, јављам поради да речем брата нашего проигумена Атанасиа Хилендарскаго, како разумјех да ће тамо у Беч ити, невјем какав вјетар гонити, а ништа друго точију мон. новце у бездјелство трошити, и хвали се да тамо кое у њеких господара мимо пут кое у Будиму и кое где в епархии В. П. хоће и милостињу искати на монастир, за то добро ћете учинити В. П. ако га от такога намјерења васпетите, за што и досад што је гдје просио, ние у монастир отслао, но и сам се чудим камо дјева и куда трошит, а не само што оно трошит што испросит, но и на зајам от многих поузимао, пак исплатити не хоће — — за што знам да баш никакова дјела у Бечу неима, само да му пут ноге видит и оно новаца што има да потрошит — — —“ (Рукопис).

Тако је 1804. послан од братства хилендарског проигуман Григорије Димитријевић у прошњу, те да би могао што више скупити, понео је са собом један сребрн крст, за ког је наравно говорио, како је он чудотворан, што су обично поменути просјаци-калуђери говорили свету, и сваки од њих по једну чудотворну старину са собом носио.

Сећамо се, да је и у не давно доба један хилендарац — Србин — ишао по Србији, те продавао нероткињама по скупе паре грожње са гроба св. Саве, ког је он на оке куповао на Ципру и другим грчким острвима, и тим начином лепе паре стекао.

Како је изгледао поменути крст, што га је проигуман Григорије са собом у прошњу понео, и шта је даље било с њиме, види се из следећег његовог савременог описа, реверса и извештаја.

I. Описание

креста из мон. Хилендара проигуменом тогож монастира Григорием Димитријевићем в Сербију принешенаго убо, обаче чрезвичајним случаем изобрјетенаго:

Крест древјан, 10 цоли дугачак и цол широк, прека част креста 6 цоли, сребром окован, и с лица позлашчен; в средиње коего находитсја мали крестић сребром окован и позлашчен, в немже находитсја частица честнаго древа. На сем крестје находитсја 4 велика камена от коих 2 жута а 2 црвенкаста, и кромје сих 5 меншихъ каменеј, от коих 1 плаветан а 4 рубин фарбе, вси прости, и кромје того находјатсја 32 зрна ситнаго бисера. В наличии того креста извајан Христос Спаситељ на крестје висјашч с надписом $\frac{\text{IC}}{\text{XC}}$ с четирми изображенијами ангелими на четирех крајех тогоже креста у сребру извајаними.

Тојже крест находитсја во футроље сребреној, внутр и вњеуду позлашченој, на коеј футроље с једнија вњешнија страни изрезан крест с надписом в горњеј страње I. Н. В. І. (Исус Назареон Василевс Јудеом) со изображением сонца с једнија и месеца

с другија страни тогоже извајанаго крестића; с другијаже вњешнија страни такожде футрола јест надпис съедующучи: + Сіе иждивеніемъ Данила Проігѫмена Хиландарца ѿ Ескизахри, хажи Гѡрга Братъ ѩѱѣѕѣ (1775.)

Внутруду сут 4 изображенија свјатителскаја сребрна и позлашчена, от коих первы Јосиф, други Никодим, трети цар Константин, четверти царица Јелена.

II. Реверс.

Долуподписани настојашчим писанием свидјетелствују, јако крест сребром окован и с лица позлашчен, в средиње коего мали крестић с честним древом находитсја, такожде сребром оковат и с лица позлашчен, с футролоју сребрјаноју, внутр и вњеуду позлашченоју, мноју проигуменом монастирја Хилендарја љета 1804. в град Видин ради сабиравнија милостини из мов. Хиландара взјати, по отуду страха ради турецкаго бјегством в Сербију пренесени, и здје у бившаго Сербији началника Георгија Петровића Чернаго оставши, в љетје же 1813. чрез тогоже Георгија Петровића в ц. к. страни в бјегствје от Турков паки пренесени, за коего аз немоги от него получити јего, и у високославнија славонскија Генерал-команди тужитисја принужден бих, но между тјем у њекоего фенечкаго перњаворца Милића Остојића случајно изобрјетени, и чрез Г. Павла Хажића архимандрита Гергетежкаго из мон. Фенека јего високопревосходителству Г. Арх. и Митрополиту Стефану Стратимировићу от Кулпин донесени и предани от тогоже високопревосходителњејшаго Господина средствием Пречестњејшаго АЕМ. Консисториума Карловачкаго, јако вешч монастирја Хиландарја, с тјем примјечанием исправно во руки моја прија, что во призрењији сего креста помјанутаго, ничто далше искати или досаждати имам, но паче, ашче би вопрос каков о нем родилсја, бремја слова и отвјета на мја взирају. Того ради и своеручно подписујусја.

В Карловџе 31. Јануариа 1814.

М. П. γρηγόριος, τυ. διμητρόυ προηγούμενος Χιλανδάρινος

Пред нами:

Томом Јоановић Видак с. р.
А. М. Асистентом
Јоаном Николић с. р.
А. М. Асистентом
Paulo Beniczky m. p.
Archiepiskopato Secretario
Константин Стојшић с. р.
А. М. канцеларии експедитор.

III.

Ваше Високопревосходителство милостивјејши Господине!

Високому В. В. мње даному налогу съедују, непропустих в мон. Фенеџје архимандрита тогоже монастирја Мелетија Никшића (по збегу Караџорџевом, архимандрит Студенички Мелетије Никшић, постављен је био за пр. управитеља ман. Фенека) о крестје из мон. Хиландарја в Сербију принешеном убо, обаче изгубленом и недавно чрезвичајним начином обрјетеном бившем обстојателно и во присуствии догодившагосја проигумена реченаго мон. отца Григорија Димитријевића испитати, и каковаја он купно с помјанутим проигуменом обстојателства относителње до тогоже креста открил ми јест, изволите В. В. из сљедующих обширно увједомитисја.

Проигумен реченаго монастирја Хилендарја Григорије, послан бивши от своего јему монастира в град Видин 1804. ради собранија милостини, с дозволением како мирскаго началства, тако и духовнаго свјатија Гори надлежателства, коеју приликоју принесл са собоју крест в' прилозје подробно описани. Догодилосја обаче да Епископу тоја страни от Турков посјечену бившу, он во Сербију пребјегл, идјеже уразумјев в тое времја бивши Сербие началник Георгиј Петровић Черни, да речени крест в руках тогоже проигумена находитја, насилно от него отјал, и у себе дотоље задержал, докоље и сам страха ради турецкаго все началство свое позабив, прошлаго љета в сија страни прибјегл. Хотја речени проигумен тоје крест от предпомјанутаго началника возвратити старалсја, обаче никоим начином желание јего исполнитисја немогло; ибо он тој конечно задержати вознамјериви, разнаја во изви-

нение свое приводил, ово, јако јему крест такови потребен јест, оваже, јако јего Григорију њекоему в Сербии заоставшему архимандриту предал, кое и самим писанием своим томуже проигумену даним потвердил. Проигумен обаче, коему крест тој јако вручени от монастирја Хиландарја аманет, на сердцу лежал, с преднаведеним Георгију извинением задовољитисја не могл, принужден себе видел и мирскија власти, парочнежје Славонскији в Петроварадине Генерал-Команди, идеже Георгиј с прочими погланари Сербијанскими в дјељех до них относјашчихсја, испитуем бил, увраченија просити.

А между тим временем догодилосја, да арх. фенечки Мелетиј Никшић, јемуже и отјатие того крста, и скорб реченаго проигумена познана бист, в перњаворје фенечком, идеже Сербли в сија страни пребјегши због свои имјели, у њекоего перњаворца Милића Остоића случајно изобрјел. Сирјеч купец њеки именем Павел Неранжић из Венчана београдске наше, приликоју бјегства Сербов, у реченаго перњаворца на времја поселивсја, потом обаче во Сербију паки возвративсја, сина своего дванајстолетнаго, јегоже в реченом перњаворје междутјем оставил, ради ученија школнаго, на састанак с тим налогом, позван бил, јако да он јему познатују вешч от помјанутаго перњаворца на сохранение преданују, изискав со собоју принесет. Дјета сие повељенију родителеву послеовати хотјевшее, у старца архимандрита Василија совјета просил, что јему дјелати надобно? Кое приликоју на вопрос тогожд архимандрита, каковаја сија вешч јест, јегоже он родителу своему на састанак носити имјел, откриво дјетја, јако вешч тоја јест крест њеки, от Георгија Петровића па сохранение предани, и сицевим начином крест, о немже во просбје изобрјетесја; коего и купно с горе упомјанутим описанием В. В. на далшее милостивјејше употребление всепокорњејше подношу, и с глубочајшим страхопочитанием изумарају

Вашего високопревоходителства

В мон. Фенеџе 27. Јан. 1814.

всенижајши Павел Хажић с. р.

Архимандрит Грчетешки.

Писма

студеничких калуђера.

Приопштио

Д. Р.

I.

Преосвјешченјејшему и словосњејшему г. г. архиепископу и митрополиту Словено-Српскому и прочим, кирију Вићентију (Поповићу) о Господје радовати се на многа љета. Частњеј ти руџје и позје лобизаем, умње прикасајушчихсе.

Хотешче ваше Преосвјашченство увједете и о нас недостојних и манших рабов в. П., молитвами вашими и Благодатијеју божијеју до сего числа јешче ва живих, обретаемсе, и молимо господа Бога милостиваго и пречистују јего Богоматер за блажепое здравие в. П. разумјети. А по сих вестно сатвараем в. П. милостиницу коју сте послали к нами, дошло нам до руке, и ми смо наредили те се одржавају сарандари, и паки велми се молимо в. П. да не бисте у забвение дали овују свјатују обител, но да бисте показали отачаскују љубав, јакоже и до јако, а ми ћемо должни бити отслужити, и должни јесми непрестано Бога молити о блаженоздравии в. П. и душевном спасении, и у дне и у ношчи непрестано, внују помошч и надежду немам, токмо на Бога милостиваго надеемсе и на в. П., и антиминс шчо сте нам послали дошао нам је до руке, и паки молимо се в. П. ако би кои брат наш тамо дошао нарежден от св. манастира позаради милостинице с нашим рукописанием да бисте га нагледали, и позаради Василија кои јест у Будиму молимо се в. П. да бисте сатворили љубав да му отпишете да пошље путнину у монастир, ако он неможе доћи, а и ми смо му писали. И поздравление присилаемо г. владиџе кир Никанору Гостајничком (Никапор Димитријевић-Митровић, владика костајнички од 1716—1728.) и целуемо св. деспицу и сарандар му одржавамо. И прочее свјатие молитви в. П. с нами всегда амин.

Месеца Јулија 23. у Белграду лето 1718.

Вашего Преосвјашченства непрестани Богомољац и отслужитељ Пахомие архимандрит студенички с. р.

М. П.

II.

Високопреосвјашченому Г. и владиције, свјатјејшие — Будимские јепархие Михаилу (Милошевићу) долгољетнаго ви здравија желају.

А по том вашему свјатителству св. десницу цјелуемо, и о свјатому монастиру извјестие творимо, како от васуду обстоешчими бједами вјеем јест и насилствован от проклетих чед агаренски, и ка запустителному падежу зрит: толико ималисмо надеждное упование от мимо грјадушчаго љета, да бисмо остали и са св. монастиром под власт свјетлости цесарские, а сад како видимо тие се радости лишимо, но опет иго агаренски подобает нам носити, а помошчи ни откуда немамо. Тако на господа Бога упование вазлагаемо и от једни иновјерац на мамјелу узимљемо, а другим адскаја уста затикуемо, до јуче сам ти владико свети у свези на Новом Пазару био у проклети измаилски чјед, неимавши откуду должное вездати им. У томе се вашему свјатителству препоручуемо, да нас незаборавите у ово тешко и прискорбно времје, и паки господине свјати имам тамо јединаго брата нашего монастира житеља, именем Василија, кога смо сви соборно братиа отправили милостиње ради ово четврто љето, јест невјем што от толико врјемена твори, нити нам шчо шиље ни пак у монастир иде: Того ради молимо ваше свјатителство да га призовете преда се и да га покарате, што от толико времена твори, а овамо се ни на каквом помошчи и не приказује. Того ради ако би се и јешче кои дан ту задржао, шчо има готово сад код себе да ми пошаље то по добри трговци зде у Белиград до г. јексарха митрополита Белиградскога, а он ће мене лацно до руке доврћи. Сваки дан наши људи доходе зде у Белиград. Прочее и свјатие ви молитви да пребивајут с нами ва сегда.

Месеца Јулија 25. у Белиграду, лето 1718.

М. П. Смјерни архимандрит Пахомие студенички недостојн Богу и земли и ваш непрестани молебник целују св. десницу с. р.

III.

Преосвјашченјејши и Словесњејши Г. Г. Наш Отец и Пастир Милостивјејши (владици будимском Василију Димитријевићу).

Совим нашим понизним писмом ми ниже именовани раби и Богомолци в. П. спрјатавше руције кољена и свјатија ви сапоги лобизаем и обиду нашу предлагаем, како састоитеја монастир наш Студеница. Неимамо царја Благочестива и кнеза утјешенија, да слези наши пролиен и обиду скажем како ниђешња рат нас у васаку пишчету положи. Наш Архимандрит — Василије — с њеколико братие и са адиђарима црковним изиде под власт цесарску за некое време, а ми прочи остали братија и служители св. монастира како Немци побегоше, а ми се Турцима предасмо и наш Архимандрит управи с Турцима с великим трошком и не би нам силе ни насилиа. Но нас проклете Клименте поараше и околни вилает; у томе ва великој пишчети состоимо, а царски данак сугубо ово време состоит: Того ради в. П. препокорно молимо: ми да имамо кога сад у ово време послати от Турака несмемо. Како сами в. П. знате, да јест от Турака велики порок на наш монастир, зашчо кад су Немци дошли на Нови Пазар, најпре су на наш монастир ударили, и нам Турци говоре, да смо ми Немце довели на Нови Пазар. У тому в. П. знате, да се наш духовник Герасим находи тамо у цесарској страни, того ради молимо да бисте га примили сад у ово време милостини ради и споможењу св. монастиру, јако слово ваше са властиђу јест даровано са више да не застел би монастир ва дан здравиа вашего и да не би погинули труди прежде бивших ктиторов.

Прочее остаемо в. П. усердни Богомолци

Месеца Августа 20.

1740. у Студеници

М. П. Наместник Јоанићије јермонах са Братиеју с. р.

IV.

Преосвјашченејши и Словесњејши Г. Г. Наш Отец и Патрон милостивјејши (владици будимском Василију Димитријевићу).

Ваше Преосвјашченство, четверто љето избјегши испод ига турскаго и изнели њечто

сиротине церковне, те били у Бјелиграду, и ми се око оне сиротине находили и чували, а како се Бјелград узе, а ми пренесмо у варадински шанац, у тому Г. Блаженьејши на вас отеческују милост излија, пожалова нам писмо на Срем једно на препитание, а друго на помошч св. монастиру, а в. П. сами знате, како Срем сад састоит, форшпани немачки и турски по веја дни, а наипаче ова болест — куга — како сад појављуесе, несме человјек никуд да се помери, а братија из монастира дан и лошч поручују: они мисле да ми овамо путуемо, како јест нас блаженьејши наредио, али ние како је више писато. Ми се кое како проводимо, а духовник како је из Бјелграда изишао, и до днес празден и неуправлен стоит: а Братија сидоксију изискивају, а ми смо њима отписали: да духовник мјеста амо неимјеет путовати, но пишите Г. будискому и како они из монастира пишут, тако и ми Г. препокорно молимо в. П. примите отца духовника Герасима љубве ради св. Симеона засад у ово усилно време.

Прочее остају в. П. препокорњејши
Василиј[1] Архимандрит св.
Студенически и свагдашни
Богомољац с. р.

Из Карловаца Септемвриа 28. 1740.

V.

Високопреосвјашченьејши, високодостојньејши и Превосходительнејши Г. Г. Архиепископ и Митрополит. Нами общчи и велики отец, ктитор и Архипастир всемилостивјејши (митрополиту Павлу Ненадовићу).

Вашему Превосходителству благоверно благоговејушче, и нашему и общчему отцу и Архипастирју, абие нехотјехом даже до сеље за њекие нуждњејшија церковнија вешчи и дјела досаждати ни извјешчати вам, а нинье усмотрјехом да не мали убитак, вред и тшчета нашеј пачеже вашеј св. обители св. успенској Студенческој, вашеј и ктиторству вашему будет, и такожде с благовјерием, благоговјением и челобиением убједихомсја со многоју должностију извјестити и објавити нам за воспомјанутие цркновние великонуждние и готово во подсооружение вешчи (а то јест) за ново сочиненое и соуготованое от древа темпло и крест, которие по возможности нашеј во прошедших годјех вјашчше от трех сот гроша истошчихом украшением у древу и јелико возможно сочинихом и во монастир пренесохом и даже во сеље чрез шест годов прешло и совершилосја от когда оно сочинено и сооружено, и тако просто и не совершено обрјетаетсја и лежит и сумњаемсја да не всуе иждивение и трошак толики будет нам и добрим братиам и господам ктитором нашим, кои јелико возможно с нами потрудилисја и потрошили, и сад сугубо и трегубо тшчета и с поруганием погрјешение, занеже можашесја с немножајшим воспоможением в богољение храма Божија совершитисја јакоже и прочаја. А за недостатак мали хошчет остати и во ничто бити и остатисја, и умислихом и вашему Превосходителству и ктиторству објавити и превручитисја, да всемилостивјејше в. П. благосклоно сизволите и с прочими богољубимими Архиереи и ктитори за вјечни спомен вам грјадушчим временом да би совершилосја и чрез благословенија вашего, да би и како иждивение тако и молеров к нами купно временом да би сизволили и прислали, а наипаче о тому и нами код первих оних Христиан и ктиторов да благословите порадити и потрудитеја нам и да послужим и такожде временом како ми здје тако и все братство, вјечни благожелатели и богомолци будем: с которим в. П. и ктиторству всепокорно и все смирено молашчесја и превручајушчеся, и по сизволенају Архипастирства за времје опредјеленое содержание и мјесто в. св. благовјешченском монастирје Крушедоље да указом превручите нас, и в прочем как великому и общчему отцу и Архипастирју нашему отдаем всјех нас у високу милост и милостиваго такожде благословенија и совершенаго благоутробија чедроти ожидајушче и чајушче, и пребиваем

Вашего Превосходителства и Архипастирства

[1] По запису једном на кавоту од фебруара 1750. презиме је било овом архимандриту Василијевић. (Види „Старинар" 1890. стр. 3). Уред.

Всепокорњејши раби и все усердњејши Богомолци студенически Константин Архимандрит с Братиами с. р.

(Ово ће писмо бити писато око 1750. године).

VI.

Ми ниже подписавшисја со сим всјем и всјакому којему би предстојало изнестисја сему нашему писму свидјетелствуем, како от монастира свјато успенскаго Студеническаго (идјеже лежат св. Симеона Мироточца и сина јего св. Стефана краља Первовенчанаго мошчи) игумена и братства полномошчници сушче, пријахом от Их високодостојнејшаго Преосвјашченства Г. Г. Павла Ненадовића православнаго Архиепископа карловачкаго и всего в державје Их ц. к. Величества обрјетајушчагосја славено-сербскаго и валахијскаго народа Митрополита, и обоих Их ц. к. величеств тајнаго совјетника Ексцеленције, вешчи дарованија св. почившим патријархом Арсением Јовановићем на вишеречени монастир наш, чрез честњејши Консисторијум тогожде високопоменутаго Арх. и Митрополита от ниже во Первих:

1. Покров от чернија диби с златними цвјетами, всјуду по краех четирех кадифом зеленом общити, и на једном крају от тјех, златом везен сушч и послан жутим кратитором.

2. Хрисовулу једину царја московскаго Алексија Михајловића пожалованују на мон. наш Студеницу, ходатајством покојнаго архимандрита того мон. кир Неофита на хартии полученују под љетом от созданија мира 7171. мес. фервара 25. из царствујушчаго града Москви с печатом царским орла двоглавнаго у плеху на гајтану црвеном и бјелом, и потвержденују, на другој страни листа от Јоана и Петра Алексијевићевих и их сестри благовјерној царевни Софији Алексијевној, ходатајством архимандрита того мон. Василија.

3. Хрисовулу једину от војеводи унгровлахијскаго Григориа Ђики полученују на Студеницу љета от миробитија 7170. Априла 19. из Букорешчи на пергаменту с печатом јего, у жутом воску на гајтану жутом и црвеном.

4. Хрисовулу једину от Јоана Матеа Басараба војеводи унгровлахијскаго, изданују во градје столном Трговишчи Марта 14. дне от Адама 7152. года на пергаменту с печатом у жутом воску, на гајтану бјелом и плаветном.

5. Хрисовулу једину от Јоана Константина Басараба војеводи унгровлахијскаго, изданују под љетом от Христа 1706. мес. ферв. 4. дне на пергаменту из Букурешча, с печатом златним на толијзде пергаменту.

6. Хрисовулу једину от Јоана Стефана Каптакузина војеводи унгровлахијскаго љета от Христа 1710. Мц Јануара 9. дне на пергаменту с печатом хостијским.

7. Један катастиг, такожде нашего монастира, разних имен, одјевен црвеном кожом.

8. Један катастиг, имен цареј и књазеј росијских одјевен црвеном кожом с цифрами златними.

9. Салвагвардија на папиру от принца Евгенија, издана монастиру Студеници љета 1717. мц. Јулија 25. по римском.

10. Једина посланица от обрстера Лентулуса, из Новогo Пазара под датумом 24. Авг. по римском 1737. всему братству студеничкому отсланаја.

11. Један меморијал на влашком језику архимандрита Пахомија на обшче все Христијанство ради милостине.

12. Печат једину сребрну Стефана Немање цара србскаго. (?)

13. Антима митрополита хунгаровалахијскаго за милостину Студеница монастиру препорука на своју епархију љета миробитија 7225. из Букурешча.

При коем јешче со сим здје и реверсуем, что далше ничто више тражити или изискивати от Их високо Преосвјашченства и Ексцеленције неимами. За болшееже того утверждение подписуемсја, и печат монастирскују полагаем.

В Карловачком Архиепископско-Митрополијском Консисторијумје Мц. Декемврије 7. дне 1753. года.

М. П.

(Печет ман. Студенице)

Архимандрит Константин Студенически и Јеромонах Рувим с цјелим Братством.

VII.

Натпис на Јеванђељу.

Сие стое и Бжтвное ієvтліе мѣрнаго Сумеwна Єпіскпа Крьшачкаго

—

и приложи его монастырь Стоуденици хра

—

мѣ Оусп҃нїа пр҃кт҃не Бц҃е къ посѣщенїе сто҃го Сумеwна Мироточца къ лѣто ҂ѕ҃ѳ҃к҃ѳ (7127 —1619). Сіе стое и Божтва

*

Да се зна како бист сіе Евангеліе Студеничко ѕ залоги въ мест҃ Ужиц҃ ѕ іована ѣрчіе за 1200 гроша, и том҃ быст титор господжа Аранъ Слахино подручіе Стана из села Вилуше ѿкупи за свою душ҃ и сина си Исака за хилядѣ саспири да ихъ упише у опци лист и том҃ бист свѣдокъ владика Гаврил ахилскіи и жичкій и Томаш и Рашко из Горщиначъ и тко неће ѕписати да мѣ ніе просто ни на сем свѣте а и ва бѣдѣщемъ вѣце.

И том҃ быст настаятелъ игѣман Јанікіе Богъ да прости Студеничкій в лѣто ҂ѕ҃ѳ҃к҃ѳ (7169.—1651.)[1]

* * *

Јеванђеље, на ком је горњи запис, било је својина манастира Студенице, те за време Карађорђева збега, донео га је са собом у ман. Фенек архимандрит Студенички Мелетије Никшић.

Исти се арх. Мелетије као што рече проигуман Фенечки Вићентије Ракић доцепао „коварством“ управе ман. Фенека и био је у њему све до 14. Јунија 1815., када се повратио у Србију и постао владиком у Шапцу, где је ноћу 16. Јунија 1816. мучки у свом двору погубљен. (види „Јавор“ 1887. 646.)

Поменуто се јеванђеље, налази и данас у Студеница, кога је описао у „Старинару“ за 1890. стр. 19. високопреосвећени г. владика нишки Никанор Ружић.

Горњи је запис г. владика погрешно прочитао т. ј. у место епископа „врьшачкаго“, он је прочитао „рашчачкаго“.

О реченом запису, писао је митрополит Стратимировић владици вршачком Петру Видаку следеће писко:

В Карловце 7. Ферв. 1814.

Јего Превосходителству Г. Епископу вершачкому Петру Видак.

В нешчастном случаи бјегства Сербов из Сербии 1813. љета, с иними Јеромонахами и свјашченики, сјемо от Турков пребјегло и цјелое Братство монастира Студеници, нашего благочестња, с монастирскими вешчми и тјелом св. Стефана краља первовјенчаног, јеже с дозволением високославнија Генералкоманди, Нашим же благословением намјешчено јест в монастирје Фенецје, идјеже реченое Братство намјерение имјеет вјечно остати.

Приликоју пресмотренија вешчеј помјанутаго монастирја Студеници сјемо пренесених и отдјеленија тјехже в смотрении вешчеј мон. Фенека, обрјелосја Евангелие по њесочему сребром окованое и двјема каменма чермними украшеное, с надписију на корице излагајушчеју, јако она от Симеона епископа вершачкаго, предсказаному монастирју Студеници, в чест, св. Симеона мироточца 7127. љета миробитија приложено бист; сице бо надпис сија глаголет: „Сие стое в. т. д. (као што смо навели).

Из сего несомнителнаго и истинаго доказателства јавствует, јако епископат вершачки, јешче под владјением Турков, сие јест года 1619. ту. идјеже ниње јест, сушчествовал, слеђовательно и прежде привилегиј наших.

Того ради таковују Нашу нечајано принесенују надпис, поелику она древности епископата вершачкаго касаетсја, а у Нас во Архивје народној не находитсја, не гокмо во тојже на сохранение во формотје своем оставити, но и Вашему Превосходителству такожде во формотје под ./· здје находјатсја два формата на сохранение, вједомости и памјати ради сообшчити непропустих.

В прочем с високопочитанием јесм —

— — — — —

Expedivit Gabriel Chranislav m. p. AEM. Protodiaconus et jur. sacrae sedis Notarius.

[1] По запису на рипидама у Студеници, игумая Јоаникије био је већ 7145 (1637.) игуман Студенички. (види „Старинар“ за 1890. 10.) Уред.

* * *

У „*Гласу српске кр. Академије*“ LXII. у чланку: „*Рашки епископи и митрополити*“ од нашег брата Илариона, на стр. 29. позивајући се на поменути запис на студеничком јеванђељу, што је г. владика Никанор у „Старинару“ навео, утврдио се — рече — у мисли „да је тај епископ рашки 1619. онај исти митрополит Симеон, који је 1608. био ктитор оном ћивоту за моћи св. краља Студеничког. Но поменути пријатељ мој Љубомир Стојановић, вративши се из Студенице у Београд, пише дне 25. Августа из Београда да је то јеванђеље приложио Студеници епископ *Вршачки*, а не Рашчачки, као што је у „Старинару“.

Из напред наведеног Стратимировићева писма, јасно се види, да је заиста поменути Симеон епископ био вршачки, а не рашчачки — рашки.

Радња Архијерејског Синода 1776.

Пренео с њемачког

А. Г.

Наставак.

Пропозиција дворске депутације илирске о Синоду, држаном у Карловцима г. 1776. под преседништвом грофа Јанковића.

Присутни:

Председник Гроф Колер.

двор. саветн. от Вајцартен
„ „ от Бус. референ.
„ концип. от Јасвид.

Ваше Величанство!

Садашњи већ крају своме приходећи православни Синод у Карловцима, јесте са оним Синодом од г. 1774. други (втори) коме се православни Архиепископ и Епископи, не својом побудом нити у својим стварима, не из личног интереса, него на највишу заповест и на опште добро, подвргоше, вршећи тиме превишњу наредбу. На против, многи предмети саветовања у овоме Синоду, којима су злоупотребљена права епископска ограничена, приходи њихови сужени, а прописивањем опште полезних институција њиме трошкови проузроковани, и најзад њихови поступци општој контроли подвргнути, — проузроковаше епископима очиту штету.

Да је овој Синод епископима, путовањем тамо и натраг, трајањем седница кроз више месеци и одсуством њиховим од домаће им економије, трошка и тешкоћа проузроковао, јесте сама по себи јасна ствар.

Ова је жртва дакле, коју они превишњој служби и општој користи принеше, сама по себи достојна владалачког призрења, тим достојнија, што су операти овога Синода, као и оно што је при томе створено, одиста вредно и корисно.

Нећемо да се дотичемо новог регламента, који управо није ново дело самога Синода, него ове верноодане илирске дворске депутације, која га је у целини саставила и предложила; али при томе је заслуга и Синода, што је преко разних права и одређења, која су предци епископа себи виндицирали, својевољно прешао, и покорио се превишњим жељама без противљења, и тако рећи сâм од себе, те суделовао при извршењу владалачких налога.

Још више заслужују превишњу пажњу непосредни операти о редуцирању броја манастирâ, о редуцирању празникâ, о уважању конзисторија, одређењу катихизиса, о створеној манастирској дисциплини и друга опште полазна определења, којима је ова верноподданска илирско-дворска депутација додуше основ положила и при стварању истих највише допринела, но која се без саучешћа и суделовања Синода никада у живот привести не би могла.

Према томе ова заслуга Синода достојно је владалачке милости и призрења не само са гледишта правичности, но још више с тога, што се ту имају две политичне околности у виду држати:

Прво: што се несме ни једна приликa пропустити, да се расположење духова љубављу задобије; да се утврди денеденција такођер љубављу, која увек јаче и сигурније дејствује него страх; да се епископи приволу на покорност у оној мери, до које се у прошла времена никада није дошло; да се поклонима подстрекну на већу ревност у интересу опште ствари, а за такав се поступак неће скоро тако

згодна прилика пружити, као баш овај сакупљени Синод.

Друго: што ће се градацијом у поклонима и даровима између епископâ развити корисна ревност и утакмица тако, да ће лошији у лошијем поклону видети мању владалачку милост, чиме ће бити подстакнут, да се поправи.

Најпосле би овакова награда била згодно средство, да се оне тачке, у којима је Синод већ попустио, сасвим забораве, а оне тачке, у којима су синодалне молбе одбијене, улепшају и загладе, чиме би се и нови регуламент у свима тачкама својим, и то уз суделовање несједињеног клира, стално утврдио.

Сви ови назори и посматрања, при којима верно одану илирску дворску депутацију не руководе никакви други обзири, до ли једино највиши интереси државе и Вашег Величанства, побуђују ову дворску депутацију, да поднесе Вашем Величанству предлог, да се пре распуштања Синода чланови истога превишњим даровима одликују.

Митрополиту и архиепископу могло би Ваше Величанство подарити, њиме толико жељено достојанство правог тајног саветника уз доставу односног декрета и уз опрост припадајуће за то таксе ерару, (но пристојбе царској државној канцеларији имале би се свакако из новца народнога фонда покрити), тај декрет би му се имао преко царскога комесара уручити. Како достојанство његовог положаја и звања ово одликовање и иначе изискује, и како су већ два претходника његова овога одликовања удостојена — то изискује и углед Вашега Величанства, да у вашим наследним земљама имате за поглавицу православне цркве човека, који би се у ауторитету могао успоредити са поглавицама иностраних православних цркава, и који би достојанством својим и подчињеном клиру импонирати и поштовања улити могао, и које би достојанство и на илирски народ уплива имало. јер би на против могло рђаво на тај народ утицати, кад би за поглавицу цркве своје видио човека, кога Ваше Величанство није удостојило онога одликовања, кога су претходници његови већ имали.

Темишварскога епископа би Ваше Величанство при награђивању нарочито имало своје милости удостојити. Он је у свима оператима својим највреднији, превишњим интенцијама најприступачнији, при том најнекористољубивији а у верским стварима најобјективнији, те се у опште у погледу карактера има митрополиту претпоставити, због чега је од царског комесара и актуара у свакој прилици обилато похваљен. Овоме би Ваше Величанство могло један напрсни крст са крстеном, у вредности до 200 дуката милостиво одобрити.

Други по рангу су будимски и карлштатски епископи. Први је, по изјавама цар. комесара, у свакој прилици потпомогао превишње предлоге, а увек се стављао на супрот митрополиту, кад је овај какову сумњу изазвати хтео. Последњи је пак по спреми и знању најодличнији, и има само ту погрешку, да је сувише одан митрополиту, који га направио епископом, те у свакој прилици пристаје уз њега. Иначе је он, по исказу цар. комесара, највише допринео стварању манастирске дисциплине. Обојици овој могло би се премилостиво одобрити по једна златна табакера, свака у вредности од 100 дуката.

Сви остали епископи су од прилике једне вредности, прилично нерадини и незналице, само се бачком епископу највише приписује користољубље. Но свакако сви ови епископи имају, ма и негативну заслугу, да се превишњим намерама и жељама нису никада противили.

Овој четворици епископâ могло би дакле Ваше Величанство свакоме по једну златну табакеру, сваку у вредности од 70—80 дуката, милостиво одобрити.

А како је народни секретар у овим годинама изнимно много труда уложио, и због превишње службе парочите послове вршио, а како је синодским седницама и он присутан био, те и на народ уплива има, го би Ваше Величанство и њему могло одобрити један златан сат у вредности од 40 дуката.

Ови поклони би се, са односним рескриптом преко једног повереног чиновника за каквог би дворски конципијент от Jac-

ниц најзгоднији био, имали послати дворском комесару, који би исте поклоне последњега дана Синода у превишње име Вашег Величанства дотичнима јавно уручно.

На овај начин би се са трошком око 800 дуката оставио спомен владалачког великодушија, што би у познија времена не само на клир, него и на цео народ доброга утицаја имало, те њихову верност и послушност потстрекло, а олакшало би за будући посао, и урезало слику своје великодушне и милостиве владарке још дубље у срца њихова.

У Бечу 28 новембра 1776.

Грос от Коллер

Настављаће се

Је л' Текелијна заклада народно-црквена ил' приватна заклада?

Д. Р.

Какве могу да наступе, и какве наступају обично последице од познате наше брзоплетости и површности и у најважнијим стварима, а особито при донашању нових уредаба и установа; о томе би се дала читава књига написати само из данас постојећих наших автономних уредаба.

Од многих примера, ми ћемо навести само један.

А тај је пример: *Текелина заклада од 1. Августа 1842.*

Српски је родољуб *Сава Текелија* установио реченог дана закладу од 200.000 К и то за Србе питомце војене академије, за богословски семинар односно Србе семинаристе у Араду и за српског владику у Араду.

Текелија је још за живота свога издржавао известан број Срба у војеној академији, који се број из речене његове закладе имао издржавати после његове смрти и који се издржавао из ње, дочим је за српски семинар односно Србе у њему и за српског владику у Араду ставио услов, а наиме: кад његова заклада нарасте на 2,200.000 Круна, тада се има камата од 2,000.000 К поделити на три равна дела т. ј. на војене питомце, на семинар и богословске семинаристе и на српског владику у Араду, а 200.000 К дати на приплод, од кога ће се такође камата на исту циљ и у истом сразмеру имати делити кад нарасте и та свота на 2,200.000 К.

Текелија је на брзу руку саставио правила за ту своју закладу, у нади да ће је доцније допунити, те с тога је и рекао у њој: 10. „— — унутрашњу организацију и управу богословског семинара имаће руководити митрополит, по нарочитом упутству, *које ћу му саопштити*“ — што није учинио, а у 11. „— — ако пак горереченa својства не буде имао (т. ј. арадски владика не би био Србин), не може уживати доброчинство ове закладе, већ ће се ови интеримални приходи уложити, а њихов интерес ће сваке године митрополит и асистенти по смислу упутства, *које ћу му у осом погледу дати митрополиту*, — што такође није учинио — поделивати на дотацију парохā арадске дијецезе из племена српског и православне вероисповести.“

Текелија је у 3.) тачци установио: „Извршење пак ове моје намере, исто и управу и чување главнице за већита времена препуштам, поверавам и препоручујем архиепископу и митрополиту карловачком и асистентима народног фонда, који ће о томе дужни бити тачне рачуне водити, превишњем месту подастирати и сваке године јавно обзнањивати“.

На основу овог наређења, управљало је свагдашњи митрополит-патријарх са три асистента, које је круна на предлог митрополита-патријарха именовала, од дана установљења поменуте закладе, па све докле су постојали асистенти т. ј. до Октобра 1875., када је на основу § 30. саборског устројства од 1875. укинута дотадашња управа народно-црквених добара, и ступио на њено место саборски одбор.

И ако је свагдашњем митрополиту-патријарху, односно асистентима с њиме поверено више приватних закада на руковање; за чудо, да ни у кр. рескрипту од 10. Августа 1868. а ни у саборском устројству од 14. Маја 1875. нема спомена о поменутим закладама, него је у њима говор само о народно-црквеним фондовима и фундацијама, у што не могу спадати поменута Текелина и остале подобне њојзи закладе и фундације. А не могу с тога, што се по самом називу, народно-

црквени фондови и закладе као народно-црквена добра трошити могу на народно-црквене цељи, дочим се установљене закладе од појединаца трошити могу само на ону цељ, коју је оснивач њен установио и одредио.

А што ни у поменутом кр. рескрипту ни у саборском устројству нема спомена о приватним закладама и фундацијама, и то се има приписати нашој брзоплетости и површности.

1864/5. изабрати од народног сабора тако названи „синодско-саборски одбор“ у својим предлозима за расправни сабор, у IV. одељку у §. §. 20. и 21. рекао је: „§. 20. Осим ових фондова (клирикалног и неприкосновеног) непосредном старању и надзирању архиепископа и митрополита по вољи и наредби оснивателја, поверени су на општеполезне цјели опредељени фондови следујући: „— — — ж. Саве Текелије, Кевермешког од 1. Августа 1842. на штипендије војничке — — —“; а у „§ 21. Сви ови фондови (набрајани у § 20.) јесу приватне природе, и управљају се како у смотрењу опредељења тако и начина руковања по вољи оснивателя, нити подлеже другој контроли.“

Кад се у XXXIV. седници 18. Марта 1865. дошло до поменутих §§. (20 и 21.), те кад је известилац др. Јован Хаџић-Светић почео да разјашњава како су постале наведене у § 20. фундације приватне, и да не подлеже никаквој контроли, подигне се вика међу посланицима; др. Хаџић разјашњава, међу посланицима и у публици жагор и смеј и у том смеху и жагору, кад комесар (генерал Филиповић) рече, да би желео да се ствар о црквено-народним добрима и фундацијама данас сврши, буде и § 20. и § 21. изостављен. (Види извештај о овој седници у бр. 52. „Видов-дана“ и бр. 30 „Напретка“ од 1865.).

Истина у § 18. V. Б. кр. рескрипта од 10. Авг. 1866. у српском издању стоји: „У делокруг управе црквено-народних добара и фондова спада администрација свију јавних и *приватних* фондова и фундација, митрополиту и асистентима поверених — — —“, ал у немачком — званичном — издању нема спомена о *приватним фондовима и фундацијама*, него само о „*kirchlich-nationalen* — —“.

И поштo у њему нема спомена и о приватним фондовима, него само о црквено-народнима, за то се и ште дозвола за зајмове од владе само за фондове клирикални и неприкосновени, *а за све остале не ште*. Иначе по српском тексту, морала би се искати дозвола и за све остале па и приватне фондове, јер се у њему вели: „— — По томе ће она (управа црк. нар. фондова) *после учињеног испита довољне сигурности чинити правителству предлог ради издавања зајма* — — —“.

И кад *овако* стоји са овим §. 18., онда нека изволе она г. г. која се позивају на српски текст његов, и на основу његовом тврде, да се није смело одузимати од саборског одбора као наследника бивше управе црквено-народних фондова поменута Текелина завлада, међу коју г. г. спадају и чланови данашњег саб. одбора, по њему *у свему поступати*, т. ј. нека ште дозволу за зајмове од владе не само за зајмове из клирикалног и неприкосновеног фонда као фондова црквено-народних, него и из свију осталих фондова и завлада, којима саборски одбор рукује и управља.

На кад нема спомена нити наређења каквог како у кр. рескрипту од 10. Авг. 1868., тако исто ни у саборском устројству од 14. Маја 1875. о закладама, каква је поменута завлада Текелина т. ј. о приватним закладама, као што их је тим именом назвао синодско-саборски одбор 1864/5. што у истини и јесу, јер су их приватна лица основала за извесну цељ, и само су руковање њихове закладе поверили бившим асистентима и митрополиту патријарху, које је наследно саборским устројством саборски одбор; питамо: како се могу и каквим се правом могу и те закладе држати и сматрати за црквено-народне закладе, као што су у истини поменута два фонда т. ј. клирикални и неприкосновени?

Саборски је одбор односно сабор властан да одређује на шта ће се трошити приход речених фондова, дочим то није властан и да чини са приходом завлада, установљенима од приватних лица на извесну

циљ. Он има само управљати њима, ал нема права трошити на другу коју циљ њихове приходе, осим на одређење управних трошкова и станарину.

Данашњи је саборски одбор у два маха покушао, да увери владу, да је и поменута Текелина заклада црквено-народна заклада, те да по томе на основу § 19. 9.) саборског устројства припада народно-црквеном сабору право да донесе закључак: на што се има одредити трећина од прихода од поменуте Текелине закладе, намењене арадском српском владици; но није у томе успео, пошто је и Његово Величанство прогласило поменуту закладу приватно-правног обележја.

И чим је она то, онда је Његово Величанство једино и власно, да одређује на што се услед промењених околности има трошити приход од поменуте Текелине закладе, а наиме, по што се не може установити у Араду богословска семинарија, то је дозволио, да се за сада до даљег одређења трећина прихода троши на семинарију у Карловцима, а одређена трећина за српског арадског владику, владикама: будимском, бачком, вршачком и темишварском.

Данашњи је саборски одбор прихватио без икаквог протеста одређење крунино у погледу измене у Текелиној закладу, да се трећина од камате даје на семинарију у Карловцима; а решење у погледу измене, да се трећина даје поменутој четворици епископа није, и не ће да га прихвати.

Па не само да је исти саборски одбор прихватио крунино решење у погледу семинарије, него је он прихватио крунино решење, да прими управу Текелиног завода (Текелијанума) у Будим-Пешти, и ако је Сава Текелија у својој опоруци од 6. Септ. 1840. наредио: „Главним мојим наследником постављам ја грађанско моје у Пешти „Заведеније“ ради „васпитавања“ (Текелијанум) учење се младежи српске, *под управом књижевног друштва „Матице српске“*.

На основу свог наређења Савина, управљала је „Матица српска“ Текелијанумом све до 1875., када је одузета од ње управа, те новчаним фондом управљао уг. министар просвете, а 1877. и надзор над питомцима пренет на пештанску црквену општину, док није 7. феб. 1902. иметак фондов предан на руковање саборском одбору, а управа и духовни надзор посебном патронату.

И ово је са свим супротно Текелиној опоруци и наређењу наређење крунино, данашњи „јуначки и родољубиви и уставољубиви“ саборски одбор — које није изазвато услед промењених околности и невзведљивости Текелине опоруке, као оно од 22. окт. пр. г., него више из политичних обзира, прихватио и лепо рукује фондом у супрот Текелином наређењу.

Дакле Текелино наређење, да Текелијанумом има управљати „Матица српска“, сме се и може се трпети и одобравати да круна по свом нахођењу мења, и да његову управу и новчану и духовну пренесе на са свим десето тело; а наређење Текелино, да његовом закладом од 1. Августа 1842. има управљати свагдашњи митополит-патријарх са асистентима, које је већ саборским устројством измењено т. ј. да њиме управља саборски одбор, круна не сме мењати ни онда, кад саборски одбор не хтеде после вишепутног позива да изврши њено наређење у погледу издавања $^1/_3$ од прихода намењене арадском српском владици, те поверила управу његову посебном старатељству, које одговара у свему бившим асистентима

Живела логичност!

Нека се само сети наш свет каква је насиља учинило у Земуну изасланство саборског одбора, што му председник не хтеде признати право, што га не имађаше. Та узбунили су и полицију и мађистрат и државно одветништво, и они још смеју коме замерати!

Ал да, променом у Текелијануму, саборски је одбор добио да управља једним великим фондом, а променом у закладу Текелиној од 1. Августа 1842. одузет је од саборског одбора један велики фонд, из кога се могло давати зајам без икаквог ограничења, као што је и даван, и које је издавање појединима носило велике користи и то такве, да се данас возе на

својим каруцама, дочим су се пре возили на туђим таљигама, а да и не спомињемо о разлици живота пређашњег и садашњег.

За доказ ове наше тврдње, навешћемо само овај пример.

Н. Н. из Н. обратио се адвокату др. Н. Н. члану саборског одбора да му посредује да добије зајам из народних фондова, ког је и добио.

За то посредовање, уставио му је исти „народни пријатељ“ следећи рачун, ког му је и исплатити морао. (*Како* је дошло да му га је морао исплатити, и ако му се одупирао, то је посебна историја).

Вансудбени трошковник

1903. 27/VIII.	За упуту са Н. Н.	—	К	8·—
	„ састав молбе ради процене	К		50·—
	„ преписе „ 1 пут	—	К	3·50
	„ сравњење преписа	—	К	1·80
	„ писаћи материјал	—	К	2·50
	„ биљег на молбу 1/72	—	К	—·72
	„ отправак с дангубом	—	К	—·80
	„ носење у суд	—	К	1·—
	„ интервенцију ради решења молбе особне	—	К	6·—
	„ проучење роч. отлуке	—	К	—·60
5/IX.	„ упуту нову	—	К	4·—
	„ састав молбе ради зајма	—	К	15·—
	„ преписе „ 1 пут	—	К	2·—
	„ сравњење преписа	—	К	1·—
	„ писаћи материјал	—	К	1·80
	„ отправак с дангубом	—	К	—·80
	„ носење на пошту	—	К	1·—
	„ поштарину у Ср. Карловце	К		—·45
14./X.	„ проучење списа странкиних	К		2·—
	„ интервенцију код сверовљења обвезнице	—	К	2·—
	„ упуту нову	—	К	4·—
	„ састав молбе ради укњижбе	К		50·—
	„ преписе „ 1 пут	—	К	2·50
	„ сравњење преписа	—	К	1·—
	„ писаћи материјал	—	К	3·—
	„ 2 написа	—	К	—·60
	„ пуномоћ (2 пут)	—	К	1.70
	„ преписе прилога А. и Б.	—	К	1·20
	„ отправак с дангубом	—	К	—·80
	„ носење молбе у суд	—	К	1·—
	„ пожурене решења у грунтовници	—	К	2·—
	„ преписе одлуке	—	К	2·—
	„ набаву грунт. извадка	—	К	4·—
	„ тварање акта	—	К	2·—
	„ спровађање кроз књиге	—	К	2·—
	„ уланање списа	—	К	1·80
	„ обрачун са странком на њен захтев с дангубом	—	К	4·—
			К	188·57
	предујам	—	К	20·—
	Остаје за исплату	—	К	168·57

Овај трошковник у свему одобравам и ликвидирам са 188 К 57 п. те након одбијног предујма од 20 К исплаћујем још износ од 168 К 57 п. у Н. 15./X. 1903.

сведоци Н. Н.

Н. Н. Н. Н.

Број рег. —

г. Н. Н. у Н.

И овакав је бездушан рачун дотични „пријатељ народни“, ком је свака друга реч у одлукама: „ред и рад у управи народној“, поднео странци и вансудбено га и наплатио, који је у прогласу на народ што га је издао саборски одбор „*Дижимо зајам из српских народно-црквених фондова*“, *рекао: „А како се тражи зајам од народних фондова? Напише се најкраћа молба од три четири реда* (за коју се он од дотичне странке наплатио са 15 К и 4 К за упуту, за састав молбе за процену 50 К односно за упуту 8 К, а за састав молбе ради укњижбе 50 К а за упуту 4 К, све га дакле само за упуту и молбе 131 К) *и моли оволика и оволика свота у зајам.*“

На истом је месту речено и ово: „Ну судска се процена не тражи *за сеоске куће, које се нуде само уз земљу*, која управо треба да даде потпуно јемством за тражену зајмовну своту“; ал то није сметало поменутом „народном пријатељу“, да се наплати за молбу за процену *сеоске куће* 58 К, и да странци изради, да је добила зајам из народних фондова на *сеоску кућу* без земље.

Ето народе чвора, за што се данас онако смушено напада на Његову Светост због поменутог Текелиног фонда, и ако је теби по вољи, да и такве људе сматраш и држиш за народне пријатеље, а ти их их држи и сматрај, и бирај их за посланике тамо, где их не зна нико, пошто их и онако *они, који* их знају и *којима* су пред очима, не ће бирати!

Доћи ће време, кад ћеш се и због тога и кајати, ал ће доцкан бити.

Није то прва. да је наш лаковерни народ сматрао за народне пријатеље оне, који су му својим непромишљеним радом наносили највећу штету. Између осталих мана код нашег народа и то је, да он ма коме без промишљања верује, ако му само својим писањем ласка и пише онако, — без обзира да л се даде оно извести о чему он пише —, како то народу гове.

Идућом приликом ћемо проговорити коју о „Заставином“ смушеном писању у 255. бр. — крајцарашком броју —, те доказати јој: ко изврће истину, и ко неистину говори, а за сад јој само то велимо,

да је по XXVII. чл. уг. сабора од 1790. краљу угарском задржано право и у пословима заклада (види „Тумач“ Миладиновићев 82. стр.), које право данас по чл. III. уг. сабора од 1848. круна врши преко одговорног уг. министарства, као и сва она права, која је дотле у име крунино вршила кр. уг. дворска канцеларија, кр. намесништво и кр. комора.

Па кад је преко тих власти круна потврђивала и основна писма за јавне и приватне закладе; јасно је, да има право данас да чини преко уг. министарства у нужним случајевима и измене у њима, што је у осталом и сам данашњи саборски одбор признао са Текелијанумом.

А том ћемо се приликом осврнути и на детињасто пискарање „Новог Србобрана“, који у поменутом крунином наређењу сматра „конфискацију српских народних добара.“

Наши и радикали и самостални а и либерали радо уздишу, што се у извесним приликама не позива народ, да каже свој суд о извесним приликама.

Па кад би по поменутој Текелиној опоруци српском народу *данас* припало само 2400 К и то свештенству односно српским општинама у бившој арадској епархији, које данас спадају под темишварску епархију, дочим по поменутом крунином наређењу припада српском народу 80.000 К т. ј. 40.000 К, карловачкој семинарији, а 40.000 К четворици епископа; не знамо, да л би народ изгласао: волимемо да Текелином закладом управља саборски одбор, ма од његове закладе не имао српски народ више од 2400 К, него да има 80.000 К, а да њоме управља самостално старатељство, које је скоро оно исто што и пређашња управа нар. црквених добара.

Ал' у првом би се случају морала народу прво казати истина, т. ј да по Текелиној опоруци српски народ од оне трећине камате, што је одредио за српског арадског владику, њему — управо општинама и свештенству у бившој арадској епархији — не би више припало од 2400 К т. ј. камата од 40.000 К, дочим би остатак од тога имао припасти закладі његовој.

Извештај

о седници архид. конзисторије држане у Карловцима 21. септ. (4. окт.) 1904. под председништвом Његове Светости, преузвишеног господина *Георгија* срп. патријарха.

Председништво расположење Њиг. Св. да је архим. Г. М. подељен 6-недељни допуст узето на знање. — През. расположење Њег. Светости, да је јером. В. С. из ман. Р. поставио за привременог економа срп. прав. богосл. семинара, узето на знање. — Високопречасног МЦСавета су четир пресуде у бракоразводној ствари публиковане странкама на коначни развод брака и то: између а.) К. П. из Б. и супруге му Л., б.) између Ј. В. из И. и супруге К. в.) између П. Ј. из П. и супруге Ј. из Д., г.) између С. П. из К. сада у Б. и супруге му Љ. непознатог боравишта; једна пресуда истог МЦС. гласи на одржање брака у крепости између Ж. П. из П. и супруге А. — Умолити високу кр. зем. владу, да јер. Ж. В. катихету у реал. гима. у М. именује сталним; на место истога именован је за администратора парохије у Б. свршени богослов Б. Ц. — Јер. М. П. администратора у Г. позвати, да под претњом личне одговорности пошље смртни лист Р. Ч. кр. кот. области у М. — На молбу СО. позват је арх. Г. М. из ман. К. на изјашњење, дали је на дутрији добио повећу своту новаца и ако је, да у благајницу срп. нар. црки. фондова положи. — На молбу пречасне конзисторије пакрачке дозвољено је јер. В. М. изабраном пароху у Ј. да може до 21. октобра о. г. у Б. остати, где се речени парох налази. — Управа манастира М. Р. предана је јером. крушедолском К. М. — За пароха у П. потврђен је јер. П. Б. из Л. а у Л. расписан стечај до 20. окт. с тим, да исти јер. до коначног попуњења ове парохије овде остане. — Умољен СО., да удовој попадији А. пок. јереја Н. К. из П. мировину у течај стави, а за администратора исте парохије именован је јер. Ј. Ј. из В., а за админ. у В. постављен је сер. богослов А. И. из М. В. — На парохију у Д. припуштени су сви компетенти: Ј. Б. у Б., С. П. из К., А. Т. из Б., Н. П из П., Е. Д. из П., П. З. из К. — На парохију II. класе у Т. расписан је стечај до 20. окт. — За личног помоћника јереју С. М. из Б. постављен је јером. кувеждински о. П. Р. — Припуштени су стечајном испиту јер. С. З. из Ј. и јер. С. П. из Ш. — Висока кр. зем. влада дозволила је, да учитељ у К. може за време зимско при великом опелу пратити свештеника без школске деце, ал накнадити шк. изгубљено време наставе. — Наложено јер. М. М. пароху у Ш. да у кући крсти дете тамошњег предстојника Љ. Б. а јер. Д. З. позван на оправдење. — Умољен СО. да од мировине јереја П. Т. у М. устегне своту од 68 К 11 пот. за дужну порезу и једначак. — Позван јер. Т. пл. М. из Т. да узме себи личног помоћника ил

своје умировљење затражи за месец дана. — Узето на знање преизд. расположење Њег. Светости, којим је јер. Љ. Р. пароху у Б. подељен допуст од 1 месеца дана. — Јер. С. М. парох у Б. позван, да од тамошње црк. скупштине изнађе пристанак на пристављање Д. К. за његовог личног помоћника, а исти помоћник упућен, да тражи veniam aetatis. — Известити јером. о. И. С. негдањег администратора парохије у Р. С. да има за време од 1—16. априла 1902. примити из благајнице срп. нар. црквб. фондова и закладе своту од 53 К 38 пот. — Издано јер. Н. П. из П. упутство како да крсти Јеврејку Р. Х. — Одговорено парох. звању у О. да вођење надзора над матицама припада конзисторији, и да цивилне власти могу своје примедбе над неисправностима у вођењу матица преко конзисторије саопћити дотичним парох. звањима. — Узет на знање извештај јер. Л. Б. пароха у О. испитног комесара за учитељ. оспособљење на кр. учитељ. школи у О. о одржаном испиту са 6 Срба учитеља, од којих су 5 добили врло добро а 1 добро из веро-науке. — Оправљање јер. Љ. Р. и С. В. у погледу изостанка са свештеничке исповести узети на знање, дочим јер. М. Р. и Ј. М. наросима у Д. не уважив њихова оправдања поделити опомену за сад с налогом да се сви горе реченi свештеници код свога надлежног протопрезвитера исповеде. — За сад је узето на знање изјашњење јер. Ј. Т. из М. у погледу занемарења катих. дужности у филијали П., но да у будуће тачно има исте дужности вршити, у противном случају да тражи личног помоћника или пензионовање. — Изјашњење јер. М. пл. М. из С. на памфлет К. Р. узети на знање. — Упутити јер. М. П. админ. парохије у Г. да се ради оправке пар. дома обрати адм. одбору. — На пријаву о. С. П. админ. парохије у П. поднесену изјаву Ф. В. римокат. жупника из Н. да је православну Ј. П. рођ. Б. по закону прекрстио, исповедио и пред смрт причестио и по обредима кат. цркве сахрањо узети на знање. — Овоконз. фискала тужба против умировљеног јереја Љ. М. из Н. К. издата истом на одговор. — На основу тужбе П. А., С. Г. и Љ. П. из Д. против тамошњег пароха Е. К. осуђен је исти јерej на писмени укор с опоменом, да се у будуће при онхођењу с парохијанима и у вршењу својих дужности држи дисцинл. правила, а на сношење истражних трошкова осуђени су у пола и тужитељи. — Свршени богослов К. С. постављен за администратора парохије у Е. — На парохију V. разреда у Бечмен-Петровчићу расписати поново стечај до 20. октобра. — Тужбе В. С. и Љ. П. из Ч. против тамошњег пароха јер. Е. К. издати истоме на изјашњење. — Поново позвати јер. Љ. Н. из К. да своје изјашњење поднесе на тужбу у погледу необављања Богојављенског водоосвећења. — Пријава Ж. Ф. из Ж. против управитеља жупе Ф. Т. у Д. због против законитог крштења једног православ. детета устушти кр. зем. влади. — Донето је у бракоразводним стварима 34 решења и 3 пресуде на развод брака и то а.) између Ј. М. рођ. Н. из З. и П. М. из З., б.) између Ђ. Ђ. из И. и Ж. Ђ. рођ. Р. из С. и в.) између С. Б. из М. и М. Б. рођ. С. из Б.

Извјештај

о десетој редовној сједници православне срп. епархијске конзисторије пакрачке, држане 19. Октобра (1. Новембра) 1904. под предсједањем Његова Високопреосвештенства господина Епископа *Мирона*.

Узет је на знање отпис Његове Светости преузв. Господина Патријарха да је рекурс А. Д. из Ш. против пресуде Митрополијско Црквеног Савјета у бракоразводном предмету, управљен на превишње мјесто стигао путем високе владе без сваке примједбе и да јој се врати рекурс као прекасно поднесен. — Узети су на знање дописи преосвећеног Господина Епископа Дијецезана Мирона, којима саопћава списак богослова примљених у прву годину богословије и семинар за 1904./5. ш. г. и посланицу, коју је управио подручном свештенству и поучио их о свештеничкој колегијалности. — Одобрен је нацрт иконостаса за цркву св. Ане у Вријеској уз потребну надопуну. — Надопуњена је конзисторијална наредба о увађању прелазника у матице. — Узет је на знање допис кр. земаљске владе да је свршеном богослову Ј. С. из Ј. подјелила опрост година за ступање у свештенички чин. — Узето је с одобрењем на знање президијално расположење којим је Владимир Милутиновић, парох бршљанички са 18. (31.) Октобра 1904. разрјешен звања и благодијења пароха бршљаничког и исти упућен да наступи ново звање у Јамени, те којим је опслуживање парохије бршљаничке повјерено до сталнога попуњења околним свештеницима ступовачком, вуковијском и пашијанском. — Узета је с одобрењем на знање издана президијална забрана свештенику А. Б. у М. Т. да се не парничи са парохијанима. — Обавештено парохијско звање у Пакој, да кр. јавни биљежници уживају ограничен опрост од пошторине. — У тужби општинског поглаварства у В. Б. против тамошњег парохијског звања ради не поднашања исказа војних обвезаника одређен повјеренствени извид. — Јереј Петар Босанац, парохијски помоћник у Бјеловару потврђен је за пароха у Новим Пављанима. — Узето на знање извјешће парохијског звања у Р. на тужбу жупног уреда ради неоглашавања и поднесен извештај високој влади. — Узет на знање записник о предаји парохије встовачке јереју Ј. К у П. — Прихваћена је понуда катихете Р. Г. из Б. да испомаже као протопрезвитерски помоћник у Б. у колико високосел. Саборски Одбор одобри дотацију. — Обрећени су путни трошкови протопрезвитера

К. Т. при избору пароха кобашкога. — Прихваћена је молба Стефана Марића у Шуметлици да се стави у стање мира ради старости и изнемоглости и препоручења му молба Саборском Одбору за одобрење мировинске припомоћи, а опслуживање парохије повјерено пароху болочачком. — Молба свештеничке удове Е. Т. из С. препоручена кр. земаљској влади за припомоћ. — Узета је на знање оставка јереја Владимира Милутиновића на чланству поводом одласка из епархије. — Одбор за градњу цркве у Бакову упућен да се споразуме са црквеном општином у Набрђу гледе богослужења. — Уважена молба црквене општине у Мељанима да се парохија остави под садањом администрацијом. — Свршени богослов Јован Станојевић именован је привременим парохијским помоћником у Бјеловару. — Избору пароха у Крижевцима приступ је једини компотенат Светозар Грубач парох новосељански. — Издана је сходна наредба свештенству удовом гледе држања домаћица. — Рјешавано је 18 бракоразводних предмета, од којих је један окончан разводом а један одржањем брака.

Извештај

о редовној седници епарх. конзисторије темишварске, држане 3. (16.) септембра 1904. г. под председништвом Његовог Високопреосвештенства господина епископа Др. Георгија Летића.

Публикована су 4 министарска отписа о поделењу припомоћи неким свештеницима и свештеничким удовама. — Публикован је отпис министра просвете и црк. послова о подели „венија статис“ свршеном богослову С. Станковом. — Публиковано је 5 одлука високосл. саб. одбора у предмету припомоћи неким свештеницима и свешт. удовама као и одлука високосл. истог о поделењу мирод. припомоћи јер. В. В. — Одбијена је молба јер. Т. Д. из С. ради полученја у админ. парохије Ходмезевашархељске. — Враћена је молба од архидјец. конзисторије ради полученја парохије достављена молитељу јер. А. Ст. из И. — Узет је на знање с одобрењем извештај проте Јована Новаковића, као председника приређивачког одбора, о дочеку Његовог Преосвештенства Господина Др. Георгија Летића, епископа темишварског. — Узет је с болом у души на знање извештај окр. протопрезв. Ђорђа Влаховића о смрти јереја Петра Предраговића и члана конзисторијалног јереја Ивана Тешића; савезно с тиме постављен је за админ. управљење парохије у Куману С. С. свршеним богослов на С. Н., а за админ. управљење парохије у Т. Хиђошу Г. К. свршеним богослов на И. — Узет је на знање извештај окр. протопрезв. Ђуре Страјића о предавању веронауке у бечкеречким држ. заводима; савезно с тиме пречена је похвала јереју Жарку Стакићу на постигнутом успеху и на показаноме труду у катихизовању. — Узет је на знање извештај окр. протопрезв. Ђуре Страјића о предаји парохије кечанске у администрацију јереју Боривоју Грбићу као и извештај о предаји обе парохије срп. црњанске јереју Милети Јакшићу. — Узет је на знање извештај окр. протопрезвитера Ђорђа Влаховића о обављеној смотри парох. и црквено општинских зграда у подручном му протопрезвитерату. — Узет је на знање извештај окр. проте Ђ. Влаховића о обављеном изнађају у Т. Х. цркви у стварн попадијског стола, једино је упућена иста црквена општина, да новодигнути попадијски сто из цркве уклони онда, чим се бивши попадијски сто испразни. — Приступили су полагању стечајнога испита ђаком Сиви. Перић, и јереји Ст. Секулић и Милан Долга. — Постављени су за администраторе свршл. богослови С. С. у Е., Н. Б. у С. Ц., Б. М. у Ц. Б.; Д. П. пак познан је да се изјасни да ли прима коју од ове три парохије наиме у Фењу, Сиригу или Петрову Селу. — Расписан је стечај на парохију С., на место протопрезв. помоћника у В. Б. и на парохију у С. И. — Одбијена је молба правосл. срп. црквене општине у Е. ради расписа стечаја, док се са тамошње парох. сесије дуг не скине. — Удовољено је молби правосл. срп. црк. општине у К. и уступљен јој је тамошњи парох. дом за школу до 1. јануара 1905. г. — Изабран је за питомца Божићеве стипендије Јован Јагодић, правник. — Одбијена је молба јереја П. Ђ. из Т. ради примања у подручје ове епархије. — Узет је на знање извештај ј. Д. П. да је отпутовао газдарицу. — Издато је упутство ј. М. Ж. у погледу наплаћивања за неке свештене обреде. — Удовољено је молби ј. Др. М. у погледу адопције деце М. Ж. и познан је да поднесе изводе из матице крштених, који се на ту децу односе. — Удовољено је молби јер. И. Н. да му се изда ориг. сведоџба о положеном стеч. испиту. — Оцене на теме и закључке свешт. зборова протојер. Ст. Жупанског, јер. И. Белеслијина и јер. Жарка Стакића уступљене су одбору за издавање тема. — Издата је на изјашњење пријава Н. Ст. против јереја Ј. П. истоме јереју, — као и пријава председника правосл. срп. црквене општине у К. против ј. Вл. В. из В. К. и Св. Ј. из М. — Узет је на знање отпис Његове Светости у дисципл. предмету против ј. С. П. Ј. — Одсуђен је ј. Д. П. на казну усменог укора пред конзисторијом. — Изречена је казна усменог укора пред конзисторијом јерејима М. Т. из Б. и Ј. С. из Ј. — У смислу наређења прев. кр. рескр. позвано је свештенство ове епархије, да савезно позвани месне скупштинске и одборске седнице. — Позвано је свештенство ове епархије, да настоји око тога, како би се код нашег народа ртвови што више засађивали воћкама и племенитом лозом. — Напокон препоручена је овдашњем свештенству књига професора и катихете на кр. гимназији у Осеку Александра Живановића;

„Екскорте и проповеди." — Решено је свега 113 предмета.

Извештај

о седници епарх. конзисторије темишварске, држане 5. (18.) октобра 1904. год. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа Георгија.

Позват је окр. протопрезвитер Ђ. В, да на позив министарства просвете и црк. послова поднесе објашњења у погледу презимена забањске В. односно Г. Л. — Узета је на знање одлука саборског одбора у погледу поделења стипендије Петра Божића, Јовану Јагедићу, правнику. — Позван је ј. А. П., да ј. Д. М. исплати његово потраживање. — Уручена је бракоразводна пресуда епарх. конз. бачке Ст. М. — Уложен је призив против одлуке грунт. области у предмету пристојбе на закладу М. Гајчић у В. Кикинди. — Потврђен је избор ј. С. Ј. за пароха у Кетфељу. — Стављен је у стање мира ј. В. В. лични парох. помоћник у К. и умољен Високосл. саборски одбор, да му мировину у течаји стави. — Узето је на знање изјашњење ј. Ј. П. пароха из В. на пријаву Ст. из Б. — Узет је на знање исказ окр. прот. В. К. Ђ. Вл. о тамошњим катихетама и катихизацији, једно су познати и остали окр. протопрезв. да сличне исказе поднесу. — Постављен је за админ. управљење парохије у Ф. свршени богослов Д. П. из Срп. Ст. М. — Узет је на знање извештај референтов, да се је за парох. место у Ч. пријавно само ј. Г. В., а за прот. помоћ. у В. Бечкереку да није нико молбе поднео; савезно с тиме позвана је правосл. срп. црквена општина у Ч., да се изјасни, је ли вољна с тим једним компетентом обавити набор пароха. — Узет је на знање извештај референтов у погледу расписивања стечаја у С.; одбијена је молба прав. срп. црк. општине у Р. у истом предмету, док се иста не организује; позвана је црквена општина у Г., да поднесе изјашњење, да ли је црк. скупштина, у којој је требала донети изјашњење, да ли прима једнаког компетента ј. И. Н., била законито сазвана; одбијена је молба црк. општине у К. рада расписа стечаја из разлога, док се парох. дом не исправни, у којем се сад школа налази, и док надлежна епарх. власт не донесе решење на молбу исте општине у погледу снижавања свешт. плате. — Узето је на знање изјашњење ј. Д. Ч. пароха у Ђ. на пријаву М. О. — Удовољено је молби ј. Д. М., којом повлачи уток свој уложен на Митрол. Црк. Савет због не припуштања избору пароха у Т. Ст. М. — Позвана је црквена општина у Ш. да се постара за ваљаног појца црквена. — На тужбу ј. Б. Г. против роман. свештеника у К. решено је обратити се на роман. конзисторију арадеку. — Молба јером. В. П. издата је на изјашњење црк. општини у Ф. — Умољено је подж. звање тамишке жуп. на молбу игумана Стевана Николића, да обустави овруху против неких Срба у св. Ђурђу. — Одбијена је молба неких становника тиса-хиђошких, да им се за админ. постави свршн. богослов Ј. Т. — Позват је ј. М. Д. парох у Т. К. да потраживање О. К. исплати. — Издата је на изјашњење тужба А. П. јереју А. Ст. админ. парохије у И. — Уступљена је молба Ст. Р. из Деске црк. општини, да на њу извештај поднесе. — Узето је на знање изјашњење окр. протопр. Ђ. Ст. и др. на пријаву окр. прот. Ђ. В. — Решено је свега 79 предмета.

ЛИСТАК.

Вести.

Павлу Марковићу-Адамову професору Карловачке гимназије, књижевнику и уреднику „Бранкова Кола" 3. (16.) новембра ове године навршило се је десети рођен-дан, а уз то му се ове године навршује тридесет година књижевног рада, двадесет и пет година професорског рада и десет година уређивања „Бранкова Кола". Том приликом је за знак признања топло поздрављен са свих страна. Поздравили су га другови, грађани, пријатељи, познаници, поштоваоци и сви органи наших странака, речју поздравно та је признавањем и добрим жељама цео српски народ. И ми се с великим признањем придружујемо тим поздравима и да можемо ми бисмо на свих тих поздрава наздравили ово што је најлепше и најискреније, па да му сложимо честитку.

Необична је и ирло ретка је у нас појава да се ми, растровани личним и страначким страстима до уништавања, можемо икак сјединити у изразу поштовања и признања *једној личности*. То је бар знак да се та личност својим животом и радом увек сила над личним и страначким моментима, и да она идеја, коју је та личност истакла на челу свога листа, није за њу шупља фраза, него је Паја Марковић-Адамов прави заточник те идеје. Но тај суд не паричемо ми само по ономе акорду, како је одјекнуо 3. (16.) новембра, пако би и тај довољан био, него и јачега разлога за то имамо. Уредник „Бранкова Кола" заложио се за ту идеју, не као пробитачном по себе, него са прегорењем *великога личнога губитка*. На сада, када стојимо код ове истините тврдње, у недоумици смо е да ли да узмемо обзиљо све оне поздраве, који хоће *речима* да загреју?! Како далеко стоје речи те од примене на делу! Или би зар смело бити да „Бранково Коло" нема ни толико претплатника, колико је потребно да се без материјалне штете уредникове надржава, а да не говоримо о хонорару таковога уредника, који о њему зна ваљда тек кад га надаје. Нека се страначка домаја и на делу прикаже као у речи, која је обично празна и пуста. Батајмо се једног кола! Хвала Адамову! Светао му је образ на дивану!

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојерej.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 667. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 24

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у уторник 30. новембра 1904.

ЗВАНИЧНО.

По замолници Његове Светости Преузвишеног Господина Патријарха *Гаврилла Бранковића*, благоизволело је Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Бачки *Митрофан Шевић* рукоположити свршеног богослова Александра Иванића из Мале Вашице у светониколајевском храму у Новом Саду дана 22. новембра (5. децембра) о. г. за ђакона, а дана 24. новембра (7. децембра) за презвитера, који је за администратора парохије у Врдинку опредељен.

НЕЗВАНИЧНО.

Лукијан Мушицки и српска просвета у Горњој Крајини.

Приопштио

Д. Р.

У чика Стевином „*Орлу*“ за 1902. годину, г. професор је Ђорђе Магарашевић у чланку под горњим насловом, навео по архивским списима — народно-митрополијске архиве — нешто од рада администратора а потом владике горњо-карловачког Лукијана Мушицког на просветном пољу у горњо-карловачкој епархији.

Као допуну тог рада Лукијанова, навешћемо овде следећа три прилога, од којих два говоре о старању Лукијанову за основне школе, а трећи за богословске.

Исти гласе:

I.

Благоговејшејши Г. протопресвитер!

Противу владјевшаго доселе мучителнаго злоупотребленија в нормалних њемецких училишчах, јако сербскиј дјети, бивајушчи в них каждаго љета даже до тисјашчи, принуждаеми бивахуу четирижди на дењ ограждатисја крестом либо креститисја по римскому начину, и в њеких училишчах даже и катихизису римскому учитисја, сотворено бје от страни Конзисториума представленије Славној Генералкомандје. В сљед сего она здјешнему Конзисториуму сообшчила јест под 31. Дец по новому прешедшаго љета, а под числом 3107. и писменем Д. јако она подручним регементам повељение издала јест, да они предреченое злоупотребленије не токмо абие двигнут, но да и приљежнјеше о том бдјат, да таковое никоим образом вред в училишча вползнет.

Тојуже приликоју препоручает, да Катихетом всјачески наложитсја, да приљежно и непреривно школскују јуност в Христианском благочестии и благонравии обучајут. Сообразно сему високому налогу и от страни здјешњаго Консисторијума строжајше налагаетсја катихетом, да наложенују себје должност тако совјестно и ревностно испољњајут, да никоим образом навлекут на себе обвинение, порицание же и хуление.

Правителство Епархии искрено и рачително стараетсја, да јуност школскаја, надежда рода учитсја познати и љубити свое благочестие, и в нем утвердитсја; но все сие старание осуетилобисја, ашче би Катихети в должности своеј ослабљели.

Како от нашеја страни јављаетсја вјашшее желание, и стремление да свои будем и непрелиемсја в чужиј народ, сљедует, да вес труд и подвиг подемлем за получение високаго намјеренија. Јединое токмо желание сего намјеренија остало би суетно и смјеха достојно, ашче би изостал труд и подвиг.

Признаем, јако должност Катихетов јест полна многих затрудненији, но да вједает кижди добро и вјерно испољавши ју, јако величајшују услугу Роду своему сотворил јест.

Иже близ училишча јест, болше крат да катихизирует; иже далече отстоит, да не дерзнет пренебрегати поне јединожди в седмицу посјешчати училишче.

Благоговјенство Ваше сообшчите сие окружное писание во первих Катихетом, таже и прочем клиру.

В Плашком 5. феб. 1826.

Лукиан Мушицки с. р.
Архимандрит и Администратор.

II.

Благоговјејшејши Г. Протопресвитер!

Важнија причини взискујут вједјети, когда, и нарочито коего мјесјаца и дне објавлено бист учителем нормалних њемецких училишч оное Славнија Генералкоманди учреждение от 31. Декемврија прешедшаго года, силоју коего пагубное сербској церкви злоупотребление, јеже принуждати сербскија дјети знаменоватисја крестом по начину папскија церкве, двигнуто јест, и јавившаја ли приликоју онују противнија нам страни негодованија словом и дјејствием, нашпаче сопрјаженја с прјезрјением, и какова бишта она слова и дјејствија. Не неполезно јест знати, киј сут непријатељ наши и в колицеј мјерје.

Не менше потребно јест знати, колико крат каждиј Катихети до конца перваго либо зимнаго школскаго течения своим учеником препродавал науку Христијанскују. За совершеное вјеројатие пред каждим належит Катихетом поднести о том свидјетелство от учителеј школских.

Налагаетсја убо Катихетом, да извјестие о требуемих јеже скорјее поднесут.

Благоговјенство же Ваше како налог сеј без отложенија подручним Вам Катихетом сообшчити, сице и собранаја от них извјестија јеже скорјее сјемо послати не пропустите.

В Плашком 26. Марта 1826.

Лукиан Мушицки с. р.
Архм. и Админ.

III.

Ваше Високопревосходителство милостивјејши Господине!

Третиј уже мјесјац окончаетсја, отнељеже писах В. В. о том, да бисте милост имјели јединаго от оних клирическаго заведенија Вашего воспитаников, иже монашескому чину предавшеја, горје имјејут сердца и способност притјажајут младшују братију обучати, послати к мње, либо ко здјешњеј Епископии, јаже не јединаго токмо, но двоју младу Сербу, на вјашшују цјел рождену, требовала би, и в самом дјеле требует, кто ни бил здје Епископ, Лукиан ли или Ликоген, — а В. В. не посласте ни јединаго! — Требујушчеј здјешнеј Епископии за образование јунаго клира, равное оному, каковое в долних Епархиах желајушчи чина свјашченическаго получајут, трием учителеј, молих В. В. да бисте ми с јединим во помошч притешчи благоизволили, и ни того јединаго посласте ми, даже ни отвјета дадосте на молебное писание. Скорбно претерпјевајa молчание В. В. в сем предметје, питахсја купно надеждеју до сего часа, јако во общчепо-

лезном дјеле и нуждном убо и свјатом за Епархију здјешњу без взисканија помощи от В. В. оставлен не буду. Престају уже надјејатисја и на празје новаго училишнаго теченија, лишен сиј учитела, каковаго требовах, принужден бивају предатисја тужним чувствованијам; сравнивају нињешне состојание души моеја с таковим же онаго вождја, иже от всјех стран непријатељми стјесњаем сиј, и от своих требованија помощи не получавиј, посљедња подпори ко спасенију своему от собственаго духа и промисла божија ишчет, — в след сих јешче шчастлившему произшедствију надјејатисја могу в положении моем. Јако да случај сеј, идјеже ми глас молебни за помощ в народном дјеле отзива лишаетсја, јакоже глас в пустини Хрватскоj, легчае сносити могу, и да не како без вини В. В. погрјешу, противу характира души ваше, вољно допушчају, јако бједноје послание мое, или на пути, или в самих Карловцјех, идјеже и сочинител јего во времја оно — многаја пострада, изгубленo јест и не чудесним образом. — Тјешит мја Флок: Sapientis est nil admirari. Убо остает задача и В. В. и мње на скорјејшее рјешение, како да здјешнее клирическое училишче (не мое но Ваше заведение, мноју убо, но не чужим, но Вашим воспитаником при концу перваго љета моего в Хрватску пришествија — 1824. — во пустињују Плашчанскују землу привлеченое, и не по моему плану преображеное, но держашчесја В. В. одобренато плана) за наступившее уже училишнје течение учитела — перваго — получит. Опомјанух убо и мое участие в сеј задачи во смотрении моеја должности о томже предмета пешчисја, но но сему смотрењиј, јако скорое получение учитела перваго. За здјешнее училишче почитал бих и аз и цјелаја Епархије благодјетељнејшим даром В. В., не хошчу участија в рјешении предложитија задачи. Прјамо убо и синовње, и поверњејше прошу В. В., да бисте мње за благо здјешнија Епархии требуемаго учитела, јеже скорјее послати благоизволили. Токмо во оном случаи, ашче би В. В. прошение мое и поздним (ашче и не виноју моеју) и наглим, и тјем негли безмјестним и не легко исполнителним, или даже, исполненија невмјестителним почтете, јемљу на себе (по судбје моеа) рјешение предпомјонутија задачи, с тјем условием, јеже от В. В. во всјаком призрјении взискати могу, да ми плату за перваго учитела опредјеленују и одобренују, и равним образом таковујуже и за втораго учитела, на цјели год, јеже би зјело добро било по смотренију, или поне за зимное течение, средствием ерархиалнија квити (Verlagsquittung) на здјешњују Генералкоманду первоју поштоју послати благоизволити. Летјат њежни високоизображени Њемци в Казански Универзитет, не љубовију ко леденоj поднебности, но пјењажним награждением уловљаеми сушче. И мјесто и времја (spatium et tempus) без впечатљенији которих человјек ни чувствовати ни мислити не может, диктоваша ми до здје сие послание. Чего ради надјејусја, јако ни јединаго израженија во злују страну примете. Јеже числа учителеј снабдјенија их либо нарочно плати их и будушчаго провидјенија о них касаетсја, то рјешение во смотрении всјех сиа по нуждним отношењиам к здјешнеj Епархии заслужает особеное внимание, и самое отеческое благоволение от страни В. В. Цјела Епархиа, купно со мноју — убожајшим и зато бједним воспитатељем — вопиет к В. В. јако Архиепископу и Митрополиту: hic ames dici Pater! Не знајушче Хорација Хорватјане, чувствујут и мисљат тоже. Не знајушче Јувеналова израженија о убожестве: „Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat res augusta domi“ — воздихајушче вопијут к В. В., не потерпи милостивјејши Отче суетнаго напрјажења нашего к нравственоj человјечества цјели, лишенаго всјех средств к тоже. — Сице и аз и убози дјетя, числом двјеста тисјашч, ихже ми даде жељезпаја судба, вопием!

Да представление мое, јеже би здје продолжати имјел сокрашчу и тјем облегчу је В. В. а и собственому сужденију Вашему о нуждних здјешнеj Епархии средствјех водити имушчих, ко онојже цјели, к нејже негдје и шчастливо текут прочија Епархии, широкое поле отверзу, прикључају здје шематичествовану скрижал. При

недостатиje народних правилних (нормалних) училишч, и в след собранаго искуства всегда бити имушчем, при убожествје клира и народа, чрез которое воспјашчаеми бивајут послати дјети своја в Гимназију, необходимо нуждно сут пропедевтическаја заведенија, јако замјењајушчаја меншују и убо народнују Гимназију в народном и њемецком — отњуд зџе нуждном јазиџе. — Без главнаго народнаго училичша илирическое всегда зџе храшити будет. — Сему посљедному никајаже полза изидет из начални (елементарних) народних училичш, внихже сербски буквари једва, јако народовија книга терпими сут. — Дајте милостивјејши Господине новци, дајте новци, и четири учителја. Возимјеет зџешни клир, состојашчиса из 300 лиц, овоже парохов, оволе капеланов! Дајте новци, ашче желаете, да зџешни клир и епархијски народ в страшном назадџе сушчи во сравпении с прочими частми народа сербскаго, когда либо шчастлившују братију стигнет! Дајте первому учителју илирическому, из монашескаго чина надежду ранга между современими воспитанаки Јерархии и братское участие в коем либо монастиру сремстјем! Дајте плату за Директора народних училичш поне от 400 фор. сребрја, ашче хошчете, да во подвизџе воздвижнија тјехже страшим ужасним пакостем одољеју! Се сигнали вице-Адмирала ко Адмиралу свјашченија флоти, посредје бурних волн!

Пребивајут иже всегда бјех В. В.
В Карловџе 4. Новембриа 1834.
покорњејши син и слуга
Лукиан Мушицки с. р.
Епископ.

(Стратимировић је својеручно написао: (не въ Карловцѣхъ).

Три писма

Јустина Јовановића, митрополијског протосинђела.

Приопштио
Д. Р.

У чланку „*Патријарх Јосиф Рајачић и владика Платон Атанацковић*“, у ком је наведен одговор патријархов на Платонову „*Аналитику*“ (в. „*Српски сион*“ за 1903. бр. 9. стр. 281.), рекло се:

„Видећи покојни Архиепископ Стратимировић да је остала цјела православна наша Црква на два-три Епископа и боећи се и свог смрти и Епископа, приликом оном, кад су се Априла 1828. г. на рукоположенје Мушицкога скупили, запита Епископе Бачкога Гедеона и Пакрачког Путника, били они повладили њему глас свој, да може радити за постављање Епископа у упражњеним Епархиама, кад већ синодални избори не потврђују се. Епископи ови пристану на то, да га опуномоће за један тај случај нужде, да може у име њи радити, а Стратимировић, кад пође у Беч, изиште од њи писмено пуномоћје, и ово цару покаже и предложи Станковића, Мануиловића, Хранислава и Нестора кои су и у Синоду 1824. г. кандидирани и неки избрани биля за Епископе, и бавећи се 4 мјесеца у Бечу изради, да се овим свима даду Епископати упражњени“.

Митрополит Стратимировић је повео тада са собом и свога протосинђела Јустина Јовановића, потоњег владику будимског.

Јустин је писао из Беча следећа три писма своме „Љубезном брату“ — биће експедитору Марку Лазаревићу, љубимцу Стратимировићевом и тадашњем силнику, кои су и саме владике „гажулирале“ — из којих се види, зашто се онолико одуговлачило са потврдом изабратих епископа, и иначе доживљаји Стратимировићеви и Јустинови у Бечу и какав је углед Стратимировић уживао.

I.

Љубезни Брате!

Њнова Ексцеленција, благодарение буди Богу, совершено су здрави, и почели су великашем своје визите правити. У петак су посјетили Графа Ревицког, канцлера, код коега су јучер и при ручку били. И ја сам се те чести удостоио код канцлера Мађарског ручати. Било нас је 16 персона при асталу, между кима је и финанцминистер Граф Надажди, и вице-Хофкамерпресидент, Граф Сеченји био. Астал је био весма свјетел, и јела су многоразлична била, обаче сва по француском начину приуготовљена, хладна, и почти сва сулцирана; после печења је био десерт множествен. Кад смо сели за астал, било је пред сваким 8 чашица за екстраће; ја

помислим у себи, ово је искушение, треба се на ум узети. Први је екстраћ био: Карловачки трофвермут, после њега Бордо, за њим Токаер, таже Шомлауер, Малага, Џипер, Шампањер, Линељ, кромје ординарног белог вина. Локан су тако шчедро точили, као да из бупара ваде, и ја сам се тако добро држо, да сам од сваког само по једну чашицу пио, кромје Шампаниера, ког сам добро љуштио. Канцлер је млад, неожењен човек, тако лен, да би се свака у њега заљубити могла. За астал смо сели у $^1/_2$5 сати. И ја сам добро смотаво, и писам хотео ни једно јело пропустити, кое из куриозитета, да видим шта је, кое и от глади, јер от фруштука у 7 сати, до ручка у $^1/_2$5 сати, јест подобро растојание. Кад смо од Канцлера пошли, ја му благодарим на високој његовој милости, а он ми отговори: Servus, lieber Freund! Пре тога у недељу ручао сам с Њиовом Ексцеленцином код вице-Хофкригсрат Президента, Барона Стишшића. Он има три фрајле, кое су се све редом самном унтерхалтовале, верло сам био от свију отликован. Ово је смешно, дође бединтер пак зове Њ. Ексцеленцију на ручак, пак ето га онет на зове и мене.

Цар долази 24. о. м. из Бадна у Беч. Граф Канцлер је казао Њ. Е., да неможе с њим ништа почети радити до понедељника, јер мора цару референрати ствари, кое су му наложене да изради Лагер се свршио; жао ми је, што писам мого изићи, да га видим. Била су у лагере два пријзка Принца, и два сина Велингтонова.

Овде је Г. вицегешпан Текелиј, кои почти свако вече, Њ. Е. посјешчава. Шок је у Мајдлингу, и дођи ће с концем ове недеље у варош, весма је слаб. (Ово је био Шок — дворски агент —, чију смо кореспонденцију са митр. Стратимировићем у јањском „Срп. сиону“ навели).

Од политически какови новина не знам вам ништа јавити, јер се овде ништа не чује, него оно што стои у публичнима новинама, а те ви тамо читате.

Поздравите ми Г. Секретара, радуем се да је оздравио, такођер и прочу дворску Господу, ако су код куће. У кући Г. Графа Брашковића изјавите мое почитание, и во обшче све поздравите љубезно кои за мене упитају, нарочно же Г. Арх. Крушедолског, и ако отидете у Гргетег моју тамо братију.

Љубећи вас, остајем

наш искрењејши

Јустин с. р.

У Бечу 11. Септ. 1828.

II.

Љубезни брате!

Мени се чини, да ће Њ. Е. дуже овде остати морати, неже ли што су мислили, јер до данас нису почти ништа у свом дјелу могли радити, ово тога ради, што је Цар 24. о. м. у Беч дошао к Њ. Е. нису му таки досађивати хтјели, овоже зато, што је и граф Канцлер њеколико дана болестан био и Њ. Е. нису могли к њему отлазити. Сви добри пријатељи совјетују Њ. Е. да отовуд не иде, док резолуцију не добие, и за то смо прошастог вторника свима Г. Г. Епископом писали, да пошљу компромисионалес, да могу Њ. Е. потверждение они лица искати, која су предварителње већ за Епископе изабрана, да се не би морао опет Синод држати.

Синоћ је био хофбал, на котори су и Њ. Е. позвани били; сам Канцлер дошао је у великој гали у 7 сати к нама на квартир, и отвезао је Њ. Е. на бал, у 10 сати су се Њ. Е. вратили кући. Бал је био весма свјетел, ту су Њ. Е. и с Императором говорили, кои му је казао, да му скоро дође. Код фиршта Метерниха били су Њ. Е. јучер, и он му је рекао, да му може сваки дан у вечер после 10 сати долазити. У четвртак ићиће Канцлеру на ручак, при ручку неће бити никога, да се могу на само разговарати. Сви се овде от велике Господе чуде, што се наше ствари тако задержавају, и мисле, да ће се сад морати окончати. От Хофкригсрата сви обећавају, да ће Њ. Е. секундирати, а и Канцлер се весма наклоњем види. Сви вообшче, и код Мађарске Канцеларие и код Хофкригсрата вичу и љуте се против проклети денунцијацианта, и кажу да денунциације, тако се умножавају, да су им већ досадиле, јер не само противу нашег клира, него и противу други различни пер-

сона бивају, и тако се већ тај отров распростро, да више нико није сигуран. Ерцхерцог Лудвиг каже Њ. Е. на балу: како сте смели на бал доћи, зар се не бојте, да вас не ће когод денунцирати. Њ. Е. отговоре Принцу: Да код куће отидем на бал, не верујем, да не би то учинили.

На крстов дан ручали смо код Сине, такожде и у прошасту недељу, а у вечер сам ја ишао гледати велики фајерверк у Пратеру, при коем је и Двор присуствовао. Сутра ћемо опет код Сине ручати, сполеч* поста; биће, што рекао наш Павел катана, опет шампалира.

Прошасте недеље били смо у Грческој цркви, турски поданика, ту су нам показали тутори леп адиђар црковни, кои им је почивши Император Росијски Александар објешчао, и кои им је после смерти његове, преко посланика Рос. Татишева предан. Адиђар тај састои се из путира, 2 дискоса, звездице, кашчице и копија; све от сребра пак лепо позлаћено, посао је такав, да Њ. Е. кажу, да још нису видили. Заиста царски дар.

Пре неколико дана ишли смо у Мајдлинг посјетити Шока, и том приликом ишли смо у Шенбрун видити Жирафа, кои је кад је донешен, цјели Беч побунио, и коме су за чест, као што каже Сина, кад је донешен у Загреб, варош илуминирали. О безумија человјеческог, једном животном за чест варош илуминирати!!! Сад је овде мало престало, али кад је донешено то животно, ништа није мого човек овде чути, него Жираф, Жираф, тако су суетни Бечани.

Пишите ми јел Стеван кувар тамо дошо, и јел Вам предао мое ствари, кое сам из Пеште послао; содержите их молим код Вас до моег тамо пришествија. Пишите ми чешће, да знам шта тамо бива, и како животарите; ми овде никад боље, истрчим се кое куд, пак тако огладним да би изео келнера, несмем рећи штумадлу, јер је појака, имао би и Г. Архидјакон с њом посла. Ја сам овде постао пивопица, не пием вино, него кад гдигод ручам на страни, и то слабо марим за друго вино, него пати шампалир. У вечер ми је вечера једна кобасица и жемичка, и једна флаша пива; Њ. Е. не вечерају, а момци могу што хоће сваки са своим талиром на дан.

Поздрављајући све љубезно, и љубећи Вас остајем

Ваш искрењејши
Јустин с. р.

У Бечу 18. Септ. 1828.

III.

Љубезни Брате!

Ја сам Вам јучер и данас у великом послу, и једва ево у вечер угради мало времена да Вам ово неколико речи напишем.

Проклети денунцианти праве нам толико посла, и цркви толику штету. Канцлер је дао Њ. Е. денунцијацију, која је противу свију лица, која је за епископе пропонирала, изишла, и ја се сирома мучим и правим отговор.* Да знаду Архимандрити како их перем, знам да би ми сваки добро платио. Кажите Г. Арх. Раковачком (Георгију Храниславу, потоњем владици бачком), да ми остави аков тропфвермута, јер управ сам заслужио, а кад ја тамо дођем, хоћу му казати зашто. От Г. Г. Епископа Бачког и Карлштатског дошли су компромиси, о коим сам Вам писао, још те от Г. Путника ожидавамо. Да хоће и он скоро послати, да се дјела не задржавају, јер от тог сад чиними се све зависи, да Њ. Е. добију полномоћчие от Г. Г. Епископа, да могу издјејствовати, да се она за Епископе предложена лица от Цара потверде, да се не мора на ново Синод држати. Њ. Е. још нису били код цара, чекају док добију све компромисе, пак ће онда ићи.

Код Канцлера је опомад на ручку био, и у вечер дуго код њега остао; и он је већ двапут код Њ. Е. био, један пут, кад га је отвезо на хофбал, а други пут, кад га је возио на соаре код Метерниха. Сад други пут, кад је овде био Канцлер, дуго је седио с Њ. Е. и разговарао се; Њ. Е. читали су му речена два компромиса, и он каже да је то весма добро, што су Г. Г. епископи дали. Незнам откуд Канцлер

* Јустин је био Осечанин. Отуда овај израз. Уред.

* У то је време био главни денунцијант арх. Сент-Ђурађски Павле Кенђелац, који се није отидао да дâду од себе реверс, да ће се поуњидатити, ако постане арадским владиком. Уред.

за мене зна, кажу ми Њ. Е. да ме зове Иоановићем, на здравље да Бог да, ваља да је и мене когод денунцирао, ал не верује, не би се он онако лепо са мном разговарао, кад је овде други пут био.

Био сам прошасте недеље опет код Барона Стишњка на ручку, пак ми је фрајла пребацила, да сам пре негди на сокаку поред ње прошао, пак ју нисам хотео ни погледати. Ја се извињавам, и молим за опроштење, а она смејући се каже, јест, јест, дали сте се били с оним с ким сте ишли, у неки разговор, пак ме ниште видила. Нуто белаја, како човек ни крив ни дужан страдати може; одјако њу другчије избечити очи, кад идем сокаком.

Г. Генерал Барон Радошевић, весма ме радо има. Пре кад смо код Сине ручали, каже В. Е. ово је мој Архимандрит, ја њега све зовем Архимандритом. А. Њ. Е. отговоре, ја протестирам, он још ние Архимандрит; али зашто га већ не начините Арх.; има времена отговоре Њ. Е. Чувајте га вели В. Е. леп је. Ја немам кад чувати га, пек се сам чува, рекне му Њ. Е. После салети Њ. Е. да ме пусти с њим у театер. Прођи се вели му Њ. Е. што си салетио човека, не мари он за театер, и једва сам се изговорио да не могу ићи у театер, и да сам ја театера већ више пута видио.

Данас сам се моро јако смејати. Дође неки от штатсканцеларие, пак ми поче с дугачком орацином титулирати новополучено достоинство *тајног совјетника*. Ја га гледим, пак се почо смејати, и кажем му, да ја о том ни слова не знам. Питам га, за кога он мене држи? Та висте вели Епископ вацки. Нисам реко. А он ти се застиди, иска опроштење, пак оде као опарен. Мислио спустити у чеп коју банкноту, пак се преварио сирома.

Ови дана надамо се Г. Тоши (Стратимировићу) да из Пеште овамо скокне. Њ. Е. писали су му, да кад дође у Пешту, и овамо тркне. Да хоће овамо доћи, веома би се радовао, Текелна нас је оставио, Јоцо Карамата био је неколико дана овде.

Г. Секретар ваља да је весео, што је видио кћер и унучад. Знам да је снашМила потргла на њи част. Сирома Г. Секретар, знам да је још весма слаб, да Бог да, да још дуго узживи, некако от неког времена јако опада; да хоће Бог дати, да му се здравие укрепи, јер ако му што буде, не ће се лако заменути.

Поздравите све тамо љубезно, и мене и даље в љубви Вашој содержите, иже јесм

Ваш вскрењејшии

Јустин с. р.

У Бечу 25. Септ. 1828.

П. п. Смејаћете се док Вам станем казивати, како су Г. Храниславa денунцирали, да милује жене.*

* * *

Ово је Јустин написао на полеђици писма митрополита Стратимировићева, што га је митрополит писао из Беча 30. Новембра 1828. администратору будимске епархије архимандриту Стефану Станковићу.

„Нечудитесја, что дјела наша церковнаја закоснение претерпјевајут, и инаја нам неугодности дјелајутсја. Всему тому причина сут сами наши људие, иже гнусними своими доношенијами, и оклеветанијами многија нам пакости творјат, и ако сами во своју утробу свирјепствујут. Тако сих днеј, јерej њеки Влаховић (Атанасије), парох Бечејски, иже прежде двадесјати уже љет, в Карловцјех Богословију совершил јест, и развратнаго ради житија свога не давно фишкалноју акциеју обложен бист, и ниње јешче под запрешчением каноническим стоит, списав „Богословију Моралнују", и тују сјемо ради печатанија послав, приликоју тоју заведенија наша Богословскаја зјело охулил јест, јако сирјеч в них весма мало предаетсја, и да би добро било, да клир наш в римских Семинариах воспитаетсја. Можете мислити, кољ радо сицевија идеи здје приемљутсја, и каковија за нас неугоднаја отуду слеђствија бивајут".

* * *

Арх. Станковић у своме писму из Будима од 4. Децембра 1828., што га је писао митр. Стратимировићу, рече: „— С крајним оскорбленијем примјечају и аз, что

* Архимандрит Хранислав, потоњи владика био је најпећи женомрзац и у опште особењак. Уред.

дјела наша Јерархическаја јединственје пакости и злоковарства ради самих наших људеј тољ великое терпјат закоснение, а тјем паипаче В. В., иже себе обшчаго ради блага церковнаго пешчадно жертвуете, многа неугодност и немалое затрудненије причињаетсја. Обаче Господ Бог даст В. В. силу и крјепост, да возможете всјем навјетом и козпом вражиим преодолети. О том ми вси благост божију умољаем, и умољати непрестанем. — —“

Црквено-просветно питање у Босни и Херцеговини.

Званични лист цариградске патријаршије „Екклисиастики Алитиа“ доноси у броју 43. од 30. октобра овај чланак:

Сензационално питање босанског штатута, које је у последње време занимало Свети Синод и које се многоврсно комеитисало и коментише, стоји овако:

Једина тачка, која је особито св. Синод занимала и од које је произишло жалосно несуглас̀је, јесте други чланак уиитног штатута, који говори о начину избора архијереја епархија у Босни и Херцеговини.

Ради тачног познавања тога питања и ради образовања непристрасног суда и мњења од стране свакога, који је у стању, да таково мњење образовати, стављамо овде најпре односни чланак конвенције од 1880., затим односни предлог опозиционалних световњака, који се у том штатуту налази, и ког су страсвено подупирала, седморица њих Високопреосвештених у Синоду, а на трећем месту односи предлог Њ. Свесвјатости васељенског патријарха.

I. Чланак II. конвенције речене гласи овако: „У случају обудовљења једне од трију митрополитских столица у Босни и Херцеговини Њ. цар. и краљ. Апостолско Величанство именује новог митрополита обудовљеној митрополитској столици, пошто пре тога саопшти васељенској патријаршији име кандидата, ради тога, да се изврше каноиичне формалности. У случају да је кандид;т не познат васељенској патријаршији, ово ће саопштење бити пропраћено уверењем епископа, од кога зависи кандидат, уверењем, које доказује његову каноиичну способност да се руконоложи за епископа“. То је потпун и тачан текст II. чланка конвенције од 1880. Али овај када се анализира, може да се раздели на три дела.

1) именовање од цара,

2) вршење каноничних формалности од стране патријарха и

3) тачно истраживање каноиичне способности онога, који се изабере.

Ова три дела, када се уреде и када се изразе по каноничном језику, сачињавају следећи облик избора архијереја уиитних епархија. Клирик, познат цркви, да има каноинчна својства, која се изискују од оног, који хоће да буде достојан за избор архијереја, или као такав препоручен од стране православног епископа, предлаже се од стране цара Великој Цркви, која после тачног истраживања свега што се овога тиче, приступа његовом избору, имајући у сваком случају право, да против тога стави свој вето, ако онај, који се предлаже, нема законитог својства.

II. Против таковом избору, подигла се опозиционална световњачка странка, предлажући у II. чланку штатута, који је сада пред судом В. Цркве, овај начин. „За будућност одређује се, да свака епархија, уз учествовање свију српских православних митрополита у Босни и Херцеговини, у нарочитом изборном заседању ширег епархијског управног и просветног савета, одређује три кандидата за попуњење празног митрополијског престола, које подноша Њ. Величанству на избор, а Св. Васељенској Патријаршији за извршење каноничних формалности.“

Да се као што треба схвати овај начин избора архијереја, који се од III. столећа спасоносне проповеди нигде код православне цркве, не налази, „јер се епископи вазда од епископа бирају“ по светим каноиима, ваља да се овде ради објашњења забележи, да у наведеном ширем епархијском управном и просветном савету, две трећине чланова јесу световњаци; наиме тај савет, који се састоји од 39 чланова, садржава у себи само тринаест клиричних чланова и то све ниже клернке, а 26 јесу световњаци. Овима се придодају и три митрополита, али какав је њихов значај у таквој скупштини, где је огромна множина световњака? Њихова одбрана св. канона, које би световњачка већина, можда прекршавала, била би узалудна и не би се ни у шта рачунала; световњаци пак не познавајући никако свете каноне и стојећи индиферентно према њиховим (каноиским) одредбама,

а односно свега немајући никакве одговорности према свакој црквеној власти и ауторитету, изолирали би јерархе и пастире цркве свагда према својим назорима и рачунима. Пагубића система од ове до сада се није појавила у обсегу патријаршеског апостолског Васељенског Престола, и баш она би преправила растројство и разорила Велику Цркву.

III. Примену такове погубне по Цркву системе избора, опстинантно су подупрели седморица њих митрополита у Св. Синоду Васел. Престола; али снажно их је одбио Њ. Светост Васељенски Патријарх г. *Јоаким* при расправи штатута. С њим бејаху сугласни и петорица од митрополита у Св. Синоду, који и са гледишта како општег, тако и богословског образовања и са гледишта искуства па и са гледишта разума и црквене, у опште рекући, религиозне ревности, никако ни у чем не заостају по сугласном суду свију право мислећих. Но пошто су уведење трећег мњења одбијали и архијереји упутних епархија и опозиционална световњачка странка, а с друге страде опет пошто је аустријско посланство у својој односној споменици изречно изјавило, да конвенцију од 1880. сматра светом и непрекорачивом, као уговор, који тереши обе странке и који ниједна од уговорних странака нема право да забацује, ако друга на то не пристане, а сваку односну одлуку патријаршије, која би се дотакнула конвенције, проглашавало у напред изван снаге и као да не постоји; — то да би се ствар уредила и да би се релативно удовољило захтевима и ц. крал. владе и опозиционалне световњачке странке, предложио је Њ. Св. васељенски патријарх у заседању од 23. септембра ово:

„Конвенција од 1880. да остане нетакнута и света, а тачке штатута, које тангирају конвенцију, да се одобре онако, као што то предлажу архијереји упутних епархија; међу тим свих осталих 10 тачака спорних између клирика и световњака да се потврде, као што их је већина у ту сврху синодално одређеног одбора одобрила. Пошто се на тај начин једногласном одлуком Св. Синода учини овом питању крај, онда, независно од рада, који се већ налази под испитивањем, вала да се споменицом цес. крал. влади и посланицима и митрополитима упутних епархија изјави, да Мати црква, желећи да види разјашњеним ставак односног чланка конвенције: „пошто се прије буде саопштило Васељенско Патријаршији име кандидата Царевог ради извршења каноничне формалности и т. д. предлаже ово:

„У Сарајеву, столици митрополије Босне и политичком средишту упитних епархија, да се склопи од четворице митрополита и од клирика који су код ових у звању, каталог оних клирика, који су на темељу својства, што их захтева наша система, достојни да буду изабрани за архијерејство, те који су:

1) мештани, или

2.) клирици Велике Цркве, вешти словенском језику и

3.) у оскудевању мештана по нужди и клирици околних православних српских епархија у Аустрији.

Затим да се за тако склопљени каталог затражи одобрење од Велике Цркве, пошто се тачно испитају и контролишу својства уписаних, а после тога санкција од цара, тако да месна Црква буде представљена као она, која предлаже за избор достојне, Св. Синод као онај који их одобрава, а цар као онај који их санкционише. А у случају да обудови једна од четири митрополија, да се са знањем месне власти и одобрењем цара, остала три митрополита са четири архимандрита митрополија састану и после претходне религиозне свечаности у храму да кандидирају три особе од у горенаведеном каталогу општим одобрењем трију страна уписаних, те од ових да цар изабере и за тим да наименује једног као митрополита обудовљене епархије, а иза тога да се јави избор Вел. Цркви и затражи од ње одобрење и издање дозволе за рукоположење. — При томе пошто се много говори о прозелитичном деловању *католичке пропаганде*, сматрам за добро, ако се то одобри Синодално, да се један архијерej Васељенског Престола од оних, који су вешти словенском језику, као што је на пример митрополит мел., нички г. Иринеј, одашаље као екзарх у ове пределе ради тога, да испита у опште стање хришћана, а нарочито са гледишта прозелитизма".

Овај предлог Њ. Светости заискали су неки који противно мисле да га нарочито проуче пошто им је препис истога дат на проучење.

Но изненадно у идућем заседању, пре расправе овога предлога, митрополит драчки изговори против Њ. Светости у напред проучену оптужницу, у којој је између осталог говорио и о упитном предлогу Њ. Св. васељенског патри-

јарха, да је тај предлог дошао мудар и частан, али непримљив (inacceptable).

То је дакле све што се збило и изменило у Св. Синоду о предлежећем питању.

А оно, што се куриозно наоколо збори и као из *аутентичног извора* проноси, то је, да су осморица њих високопресвештених митрополита јавили цес. крал. аустро угарском посланству, да су вољни, ако би посланство било тако добро да их подупре, да опет уђу у Св. Синод, да непосредно одмах другога дана приме његове предлоге онако, као што их је оно формулисало.

И сада нека суди сваки из самих чињеница, који су они, који благо воде и траже оно што је логично и законито и канонично, а који су они, који у духу противусловља и противреда подупиру противно и интригирају у Св. Синоду.

Превео О. М.

Још једно писмо
студеничких калуђера.

Приопштио Д. Р.

VII.

С пријатељске стране добили смо још једно писмо студеничких калуђера, ког овде доносимо, из ког се види, да је Студеница и у XVIII. веку била ставропигијски манастир, т. ј. да је патријарх српски — нећски имао право постављати у њојзи настојатеља, и да је она само од њега зависила.

Исто гласи:

Свјатејшии и Блажењејшии Г. Г. Патријарх Наш обшчи отец и Архипастир Премилостивејшии!

(Писато патријарху Арсенију Јовановићу Шакабенти у Карловце.)

Блаженству В. давним желанием и всјакоју готовостију попечение и приљежное пристојание јесмо имјели непремјено, коим год образом по должности нашој синовској најавитиса вам: обаче даже до сеље различним бједним претковением возбранени бихом и невозмогохом. Ниње же једва отраду њекују улучихом, сим благопокорним писанием с прислаником нашим приказатиса В. Б. потшчахомеја: все смирено молим се благословением и писанием Архипастирским нас своја чада посјетите и утјешите: ибо ближајшим приближением паче иньех ствојствени много образње и различње ваши нарешчиса можем: Понеже сија свјатаја церква обитељ Ставро-пигиа свјатејшаго трона вашего Пекскаго и Патриаршескаго наричетеја: и аште (оле!) измјенојују десници вишњаго под посљедњују нишчету и всјаки недостаток подпал јест: обаче чести ради самија Пресвјатија Богоматере и љубве ради ових св. Божиих угодников бивших преблагочестивих цареј наших иже здје до сего дне тјелесње цјелокупње свато љепно почивајут. Такожде наипаче ради чести и благопохваленија реченаго вашего св. престола и обшчаго славено-сербскаго рода нашего: в первој свободје по завјешчанију и уставу (до сего дне обрјетаем) твердом св. Сави, јего запрешчении и хрисовној книзје епископу или митрополиту немјети власти над сеју царскоју обителију, но под власти Патриаршескоj Ставропигиа како и от прежде била да будет, и тако реченаја сија и написанаја чести ради преди речених образов и ради реченаго превосходнаго Престола В. јакоже лучше вјесте да утвердитеја.

Ми же јакоже рјехом непремјено попечение и јелико мошчно всјакују должност и послушание показовати будемо к В. А. и ради речене должности и синовњаго нашего благопокоренија обшчим братским советом и нуждним произволением малочислених братијах ради, послахом отца нашего старца Евтимија јеромонаха прији и поклонитиса С. В. А. и от уст да извјестит Вам за њекија нуждија моч. потреби, того ради ако произволит Б. В. преваручетелное писание во кратце јему премилостивње миросердствује от В. Б. подати. За њекија вешчи мон. которија отец Архимандрит наш Василиј с' собоју отнесл, с Вашим надјеемсја знаменитим писанием можетеја неком благополучним временом припести.

В протчем ожидаем премилостивог от Ва: А. помилованија и благословенија и јесми

В. Б. и А. Н. П. О. О. и Б.

все благопокорни и прениже слуги и пожники и о господје чада

С свјатој Ц. П. С. П. О. С. Т. П. Л С. Ј, Н. јер. со о. Б. в. Б.

У С. Јулиа 23. 1747.

Архијерејска посланица

епископа далматинског *Јосифа Рајачића.**

Приопштио

Јаков Радичевић

из Рисна.

Бр. 309.

Јосиф Божијеју милошћу православни Епископ Дубровнички, Которски и Истријски.

Пастирем и Народу православија источнија Церкве: Далматинскому, Дубровничкому, Которскому и Истријскому, во дусје свјатом синовом Нашим возљубљеним: благодат, милост и мир от Христа Исуса Господа нашего, да умножитсја!

Предвјечно слово Господ и Спаситељ наш Исус Христос, уподобљавајући себе доброму пастиру рече: „и знајў моја, и знајўт мја моја“. Ово боженствено изреченије употребљуем за сад о себи и вами возљубљени мои! Будући по милости Божјој Архипастир и учитељ ваш, сердечним желанием зажелио сам све моје, и који пастви мојој духовној принадлеже, видјети и познати. Одавна већ ври жеља ова у мом сердцу, но многа и важна прецјаствија, нијесу ми до сад допустила вкусити ове сладке радости. Сад ево возвјешчавам моје пришествие, и јављам свему богољубезному стаду мојему, да будућега мјесеца маја, произволением и помоћи Господа нашего Исуса Христа, предузети намјеравам посјешчение Епархие моје, почињући од Дубровника и устија которскога.

Кад ме дакле Господ преблаги сподоби трудни и тешки, обаче радостни пут овај предузети, путоваћу од једног предјела у други, од једне парохие у другој, да свуда моје Архиерејско цјелование и свиме благословение донесем; да свима моје духовно и отеческо попечение благовјестим; да печалне утјешим, малодушне ободрим, колебајуће утврдим, заблудше на пут спасенија изведем; душевнима болестима страждушче изљечим; изобличене поништем, и во двор Господен паки приведем; словом да душе ваше свакога духовнога блага испуним; да разсмотрим стање цркве, и другие свјашчение ствари; да видим, како сте у свему, што се духовнога спасенија вашега тиче снабдјени; како ваши свјашченици и пастири у том содјејствују, како прилежно вам проповиједају, и вашу младеж настављају; како вас примјером свога честнога и светога житија созидавају; како свете тајне строе; како болне ваше посјећавају; како убоге снабдјевају; по којем чину и реду богослужение вам совершавају; да ли је у светом храму вашем све онако устроено, како чиноправление наше матере церкве наискује, да на славу Бога, на славу православнога закона његова и на ваше спасение служи.

Тога ради, да достојни плод, како вам сердце и душа моја жели, от посјешченија и похода мога окусити, и себи придобити можете, благовремено Архерејски о Господје вас увјешчавам, да престанете от грјеха; да сваку прилику ко грјеху далеко од вас отженете; да чрез тајну покајанија с' Богом, а чрез искрено и нелицемјерно опроштение с' ближнима вашима истинито помирите се: „ибо ако не обратите се, као дијети, не внидете у царство небесно“, говори Господ; да у сваком добром дјелу преизобилујете; да страх Божји, мир, љубов, вјера, надежда, почитание и покорност к' старјешинам како духовним, тако свјетским, вјерност и привржености к' пресвјетлејшем Императору и краљу нашему у сердцу вашему обновите, и крјепко утврдите.

К вами сад обраћам бесједу моју Пастири и Учитељи стада Христова! и вас о Господје возбуждавам, да не дријемате, но паче да вашега неутрудимога бдјенија и попечениа о повјереној вам пастви истините знаке покажете, да не како враг человјек, који непрестано обходећи и тражећи, да кога прогута крадом уђе, нити да плевели превозиђу пшеницу у винограду Господњем. Попечение добро имајте да кога от вас у стаду Христову не нађем, као правога пастира, који душу своју положити мора за стадо своје, као наземника издателя, који месом и млијеком пита сё и вуном стада свога одјева се, и њега у духовној потреби не само оставља, но паче у вука преображен стадо своје сам распуди, оштети, подави, порази и безаконо пие крв његову. Добро се спомените, да ако ја о вас Богу слово воздати имам, ви сви Богу равно и мени о свима душама подручнога вам стада строжајши одговор дати морате.

Зато што свакому от вас ревносно творити

* Радо саопштавамо достављену нам посланицу Рајачићеву с тога, што је у њој у истини наведено и речено оно, шта треба један архијерej да размотри приликом своје каноничне визитације, ако ће да се тим именом назове одлазак једног архијереја у подручне општине и цркве. Уред.

сад треба, нарочитито пропуштам овде казати, намјеравајући у другом Архипастирском посланију о свему тачно вас обједомити: само како ревност пастира тако и благовољење Христољубивога народа с' овим возбудити, и о Господје Исусје позвати намјеравам, да знајући вр'јеме посјешченија његова, плодом достојним покајанија и Христијанскога обновленија о Господје предсретете, и обрадуете мене жељени вам свако благополучие. Благодат Господа нашега Исуса Христа, да буде са свима вама. Амин.

Дано во Епископској Резиденции Нашеј јаже в' Шибенице дне 20. Априла. 1831 лета.

Горе споменути смирени Епископ
Јосиф Рајачић с. р.

Диплома

за владику иршачког *Мојсија Станојевића* од 18. Априла 1722.

Приопштио
Д. Р.

Ми Каролъ милостію Божіею избранній римскій Самодержацъ: ва сегда вишній оу Немачкой, Шпанской, Мацарской, Чешкой, Далматской, Арѣватской, Шлавѣнской и Србской и проч. Краль, архивоевода Австрійскій, Дѣка Бургунскій, Щаерскій. Крањскій, Виртенберскій. Горњшей и Дољњој Шлезіи, Маркіи, Моравскіи, Вижшей и нижшей Лѣжацки, грофъ Апшбѣрскій, Тиролскій и Горицкій и проч.

Знано творимо и симъ на споменик даемо коим се пристои свимь после какосмо са wрѣжіемъ нашимъ оу прошадшей рати тѣрецкой иззватим и поради люди само нам подложних, готовим насемогѣщаго Господа Бога доброта тако нам е помогла да зарад темишварскаго Баната Митрополію такожде Белградскѣю скѣпа с кралевиномъ Сервиномъ нашимъ странамъ естъ придала: и порадѣ wне кою имамо и держимо, любезномѣ нам илиричаскомѣ народѣ, любви и милости и порадѣ вѣрности, которѣю са вѣрностію своєю, код архидома цесарскаго двора нашегw, тако, ономъдни, іакоже и прежднегw времени, себе есѣ славно задобили, пощеного и побожного вѣрного намъ, любезнагw Мwvceа Пегровича веће ѕ реченномѣ кралевскомѣ серб-

скомѣ wѣ своего национа священиков и люди врѣдно избратаго архиепископа и митрополита ѕ врѣдности истой ѕчивѣстним патентами године 1718. дне 10 мца Сектемвріа издатими, милостивно есмо потврѣдили, такожде и ѕ истой власти црковной на Банатѣ Темишварскомѣ дрѣгими патентами године 1720. дне 16. Ноемвріа есмо га повисили, и могѣство ѣмѣ дали, да надлежеще wѣ свое митрополіе гръчаского закона Епископе, поред старога wбичаја и реда людства избрати и именовати можеть. кои после тога како нихово избране нам знано, wглашено бѣдетъ, ѕ мѣстахъ коя нимъ надлежитъ бискѣпскѣ чинѣ слободно чинити бѣдѣтъ могли. И како ти више именовати Архиепископъ и митрополитъ понизно нам есть wгласио, вѣрного нам пощеного Мwvceіа Станоевичь, на тамишварскомѣ Банатѣ, васточне цркви, грчаскаго закона Епископа бивъшаго избратаго,* и такожде понизносе есть молію, да овѣ избраность не само с найвећомъ цесаро кралевской могѣстностію, би потврѣдили, него и такожде имь кое се надлежит ошпро заповедали, давьно избратаго Мwvceя Станоевичь ѕ своей части и чинѣ би вредно держали и пощовали, и ѕчинили да wѣ своих грчаскаго закона люди за Епископа Себишкога частно познавати се, и кои сѣ на ѥго бискѣпатѣ стовши грчеаского закона, кое се падлеже церковнѣ ствари, ѕ свемѣ да ѕѣ подложни бѣдѣтъ. Порадѣ тога, ѥгове понизне молбе наставленіи, и следећи вѣрность, ѕчење и житія полность, коимъ естъ себе wвде ѕказао, више именованаго Мwvceя Станоевичь, на темишварскіи Банатъ милоставѣйше симъ потвердѣемъ и кромѣ тога зактевамо и хоћемо, како онь поред обичаја предъ нашом темишварском администрациом побожности и вѣрности заклетѣ нам ѕчинити, ѕ своей части бискѣпской, како дѣго онь и са своими людима равними ѕ вѣрности и вѣрной понизности нашемѣ цисмѣ кѣ,ѣ будетъ да се весели ѕживати, и wѣ своихъ себе подложних грчаскаго закона восточне цркве люди, с великомъ понизностію познае, ових за сведочаство патендь рѣкою нашею подписати

* Мојсије Станојевић је изабрат био на епископ. иршачког и посвећен још 1711. год. Уред.

и печатию нашею ц. к. потверждени кои сѫ се издали ѕ вароши наши Бечкой дне 18 мц. Априлія године 1722. краленске наше римске единадесете, шпанске осмаа десете, мађарскіе инакъ чешке дванадесете.

На заповѣсть истѣ цесарскаго величанства Антонишсь Йшзефъ ѿ Етли

† Каролѣсь

Евгеніѣс Јшанѣсь Францискѣсъ

грофъ Отидрицан, Францискѣс

Матеас Кѣпер.

Радња Архијерејског Синода 1776.

Преео с њемачког

А. Г.

Сербіанан.

Превишњи билет

управљен на кнеза Кауница 14. децембра 1776.

Епископски Синод овопределне православне цркве у Карловцима, учинио је поред осталих расположења, и предлог, да се синодским закључком и дисциплинарним законом публицира и прогласи у опште забрана четвртога брака sub poena nullitatis. Но како нам у томе погледу фали довољна информација о томе, да ли је предложена забрана четвртога брака sub poena nullitatis et nulla admissa dispensatione дисциплинарни закон целе православне цркве или не, и пошто би по томе било зазорно пре довољне информације издати дисциплинарни закон у томе обзиру, чиме би се код овоземаљских православних изазвало чуђење, кад би се у овако важном предмету од једнообразности осталих православних цркава одступило; — то налазим за потребно, да се на надлежним местима у погледу четвртога брака у осталим правосл. црквама набаве испод руке нужне информације. С тога овим налажем књажевству вашем, да се о томе како у Петрограду, тако и у Цариграду поуздано информишете, имајући ми у своје време о резултату свој извештај поднети. О овоме расположењу нашем извештена је под једним и илирска дворска депутација.

Марија Терезија т. р.

Извештај кнеза Кауница.

Премилостива и т. д.

Ваше Величанство имало је милост по предлогу илирске дворске депутације превишњим ручним билетом својим од 14. децембра 1776. заповедити ми, да се како у Петрограду тако и у Цариграду поуздано информишем, да ли је забрана четвртога брака sub poena nullitatis et nulla admissa dispensatione у целој правосл. цркви дисциплинарни закон или не?

У препонизно приключеним прилозима, подносе кнез Лобковић и Charge d' affaires Jassara афирмативне извештаје, које овим препонизно на високи увид подносим.

Беч, 6. фебруара 1777.

Кауниц-Ритберг т. р.

Пресветлом државном кнезу от Кауниц-Ритберг.

Пресветли државни кнеже, милостиви Господине!

Пресветлост Ваша изволела ми је последњом поштом у име Њеног Величанства заповедити, да у погледу забране четвртога брака у православној цркви по могућству поуздану, легалну и позитивну информацију набавим и исту службено саопштим.

У препонизно извршење овог високоцењеног налога, нисам пропустио распитати се код најугледнијих, реченој секти (!) припадајућих Грка, који се и у тумачењу тога питања разуму, и сви њихови искази слажу се у томе, да је

1. Забрана четвртога брака у целој православној цркви sub poena nullitatis et nulla admissa dispensatione општи дисциплинарни закон, да се према томе

2., ни у ком случају, чак ни код крунисаних глава не чини изузетак, и да у опште диспензације нема;

3., да се та забрана оснива на закључку генералног синода, који се ни у ком случају променити или ублажити не може;

4., да они, који су благослов каквог православног свештеника преваром задобили, и по четврти пут се оженили, облажу општим црквеним проклестваом и сматрају се за браколомнике, од чега чак ни патријарх разрешити не може, као што је то недавно у Пери случај био, где је неки богати младић Леонардо Sgulta, за кратко време три жене сахранио и оженивши се у

потаји по четврти пут, навукао је на себе ексскомуникацију.

Пошто ласкам себи, да сам овим високоме налогу у свему задоста учинио, препоручујем себе препонизно непрестаној даљој милости, и пребивам у најдубљем страхопоштовању

Ваше пресветлости
препонизни и најпокорнији
Емануил Јасара m. p.

Пера, код Цариграда 17. јануара 1777.

Пресветли, преузвишени државни кнеже,
Милостиви Господине!

Изволите Ваша милост у прилогу примити разјашњење на забрану четвртога брака у православној цркви.

Разјашњење потиче од једног овдашњег угледног и поузданог члана Синода, а извађено је из каноничких књига, које разјашњење шаљем вашој милости, како на руском језику, тако и у преводу, чему имам само још додати, да у православној цркви нема диспензације и да се од општег дисциплинарног закона ни у ком случају одступити не може.

Са дужним респектом пребивам
Петроград, 14. јануара 1777.
Лопковиц m. p.

Долазе цитати о забрани четвртога брака по 53 гл. 574 стр. *Кормчије* и други извори за то, који у правосл. цркви важе.

Извештај

седнице архидијецезалне конзисторије држане у Карловцима 21. октобра (3. новембра) 1904. под председништвом Њег. Светости преуз. Госп. *Георгија* срп. Патријарха.

Узети су на знање извештаји Њег. Светости, да је 17./30. октобра произведен у дворској капели за јерођакона Макарије Гавролов, а 3./16. октобра је ђакон Григорије Константиновић за презвитера рукоположен и на место опредељена у Земун за капелана протојереја Димитрија Руварца упућен. — Преуз. г. кр. угар. министар-председник је одбио молбу бившег јером. Василија Поповића ради убламења казне му. — Публикована је бракоразводна пресуда МЦСавета, којом се разрешава брак између А. Ђ. из З. и супруге му Т. рођ. В. у М. — Висока кр. земаљ. влада одобрила је за учбеник књижицу под насловом: „Црквено-славенски буквар за православну децу народних школа саставио Мита Нешковић, жупан. школски надзорник". — Високославни саб. одбор одбио је молбеницу јер. Л. В, на В. ради накнаде за непотпуну парох. сесију. — Саб. одбор одбио молбеницу јер. С. П. из Ш. ради поделења припомоћи. — Јер. Д. Д. пароху у У. дозвољено од СО а повишење основног мировинског улога од 400 К на 1200 К. — Конзисторија накрачка завештава, да јер. В. М. досадањег пароха у Б. од звања разрешила и отпуст из епарх. накрачке дала. — Одбијена је као ненадлежна и за конзисторију необвезана одлука сабор. одбора, да за време администрације које парохије, пар. сесију надаје на јавној дражби на 1 год. дана под закуп изасланик адм. одбора у споразуму са админ. пароХије и да примљену закупнину преда црквс. опћини, да исту у једнаким месечним деловима издаје администратору односно свештенику, који се парохија попуни. Конзисторија ће у овом погледу и да даље по досадањој пракси и овопредметним својим одлукама поступати. — Јером. Г. Ч. премештен је из ман. Шишатовца у ман. Хопово, а јером. Л. Г. из ман. Јаска у ман. Шишатовац. — Изјашњење братства ман. Шишатовца на тужбу М. Б. из Ш. узети на знање и игумана истог манастира позвати, да у своје време поднесе суд. одлуку у парници против М. Б. — Јер. М. П. адм. парох. у Н. поделљен допуст од 3 месеца на лечење, а за заменика уз уживање $^1/_2$ плате постављен јером. К. Г. из ман. П. Г. — Молбу јер. М. П. као једниог компетента на поново расписан стечај парохије у П. Б. уступити тамошњој црки. опћини на изјашњење, да ли реченог јер. као једниог компетента за свога пароха прима или не? — На упражњену парохију у Тења припуштају се изабору: јер. Д. М. адм. парохије у М. Ч., јер. П. М. парох у Ч. и јер. М. М. адмін парохије у С.; — не припушта се због казне јер. Ј. М. парох и Ч. — Умољен АО. за сходно расположење у погледу избора председника у М. Ч., уједно решено у истој опћини стечај за избор пароха расписати пошто је већ пола века парохија без сталног пароха. — Позвано је протопрезв. звање у В. да поднесе овој конзисторији погодичну извесницу јер. М. П. бившег пароха у Т. ради одређења мировине цеци покојниковој. — Узет је на знање извештај кр. поштанског и брзојавног равнатељства у Загребу, да је упућено поштанско звање у К. да овој конзисторији врати за званични лист зем. владе плаћених 20 пот., уједно је издата наредба, како се има исти пошт. уред у будуће владати са мањкаво

аўстиранним звап. писмима. — Узето је на знање најављење јер. Ј. Л. пароха у Д. у ствари надавања извода из матице венчаних између М. С. и М. Л. а уједно му је наложено, да речени извод поднесе конз. званично. — Известити кр. кот. област у О., да је ова конз. умолила високу кр. зем. владу, да одустане од своје одлуке бр. 11744. у ствари повратка одузетог одела бив. јером. В. П. — Известити кр. кот. суд у Ст. Пазуви, да је оригинална пријава Г. П. и др. из Ст. Сл. против тамошњег пароха јер. Ђ. Г. већ уступљена истом суду. — Неуважити молбу јер. П. Б. изабраног пароха за П. да се у своју парохију одмах пресели; одбити молбу црква. опћ. у Л. да се парохија тамошња администратору повери, но има за расписан стечај под личном одговорношћу председника 10 К послати. — Дозволити јер. Ј. Ј. постављеном администратору парохије у П. да се одмах онамо одсели, а до рукоположења свр. богослова А. И. администрацију парохије у В. поверити братству ман. В. — Уступљена је пријава парох. звања у ман. Р. против јер. С. Н. пароха из Ст. Ф. ради неовлашћеног и ненадлежног освећења куће и крштења детета на територији парохије у Р. — Јер. С. М. пароху у Б. постављен је за личног капелана Д. К. свр. богослов из К. уз уживање половине свих берина осим стана; а претходно умољена висока кр. зем. влада ради поделења истом veniam aetatis у сврху рукопожења. — Јер. Л. Л. парох у Д. шаље 68 К 50 нот. у име истражних трошкова. — Известити парох. звање у Г. да неможе се дете неправ. матере пре прелаза њеног у прав. веру крстити по обредима у прав. цркви. — Јер. Г. В. парох у Б. осуђен је на казан новчане глобе од 100 К у корист свештеничкоудов. миров. фонда због дрског и увредљивог тона и начина писања својим претпостављеним властима. — Издато најављење јер. Љ. Н. пароха у К. на протунајављење тамошњем црква. одбору; — уједно је умољен св. архиј. Синод, да нада оиу наредбу, да се освећење богоявленске водице по домовима може обављати од св. Богојављења до св. Саве. — Узето је на знање најављење јер. Д. З. сист. парох. помоћника у Ш. у ствари пријаве Љ. Б. и уједно упућен, да има у будуће избегавати конфликте са парохијанима. — Узети на знање најављење јер. Г. Н. админ. парохије у С. и јер. Н. Н. пароха у Ш. на пријаву Н. В. из Ш. — Упутити прав. срп. парох. звања у ман. Јаску и у П. да своје извештаје у ствари прелаза католика иновераца у прав. веру надлежном протопрезв. звању поднесу. — У подручје мон. свештенства архидијецезе примљен је Србијански калуђер јерођ. М. Ђ. и причислен братству ман. Р.; уједно умолити високу кр. зем. владу за опрост година истоме јерођ. ради рукоположења за јеромонаха. — Поновно расписати стечај на парохију VI. разреда у С. до 3. децембра. — Позвати пар. свештенство, да покупи, попише и пошље сва необична и ванредна српска презимена. — На упражњену парохију у Е. за администратора постављен је М. Б. свр. богослов из И. на место К. С. који се на исто место захвалио. — Пријава П. Ј. и др. из Ш. против јер. С. П. администратора парохије тамошње издата истом на најављење. — Пријава Ђ. Н. издата на најављење јерон. Г. М. из О. — Донесено је у бракоразводним стварима 42 решења и 9 бракоразводних пресуда, од којих 6 гласе на коначни развод брака и то: а.) између А. П. из Р. и супруга јој Ј. П. сада непознатог боравишта, б.) између Т. Б. из К. и супруге му Д. рођ. Ст. в.) између Г. М. из В. и супруге му Ј. рођ. Ж. сада у О., г.) између Ђ. Т. из Ч. и супруге му С. рођ. С., д.) између С. В. рођ. Н. из Л. и супруга Б. В. непознатог боравишта; ђ.) између С. П. из М. и супруге му М. рођ. П. из Р.

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској.

Превео **М. Г.**

(Свршетак.)

183. §. Управни одбор пази на то, да се све католичке средње школе, као католичке школе одржавају и да се у њима према њином карактеру васпита и наставља у католичком духу. С тога управни одбор шаље повереника, који има права и дужности, да осим науке вере долази на предавање ма ког предмета и на испите, да прегледа шго подробније заводске књижнице, школски прибор и писмене радње ученика; за то се сазива савет, где повереник на основу својег стеченог искуства чини своје примедбе и подноси о резултату својега рада извештај управном одбору.

184. §. Управни одбор води надзор преко епархијских одбора, да од пријављених буду примљени прво католички ученици у сваковрсним средњим школама, које се издржавају из католичких фондова и заклада.

185. §. Професори оних средњих школа, које првосвештеници и калуђерски редови из-

државају ил помажу, стоје под дисциплинарном влашћу првосвештеника и редова (§. 39. зак. чл. XXX. од 1883.)

186. §. Она права, која су у погледу одређена наставног језика у вероисповедним школама у угарским државним законима за вероисповести, врши у школама, које спадају у круг делања католичке автономије, искључиво управни одбор.

187. §. Управни одбор подељује по вољи оснивача све оне штипендије, које се подељују из католичких фондова, којима за сада министар рукује.

188. §. У крал. кат. интернатима врши окружни школски главни управитељ у строгом смислу само педагошки надзор и важиште своје примедбе треба да саопћи управном одбору односно ономе, који издржава интернат, јер се одређење и наређење тиче автономије.

189. §. У погледу катол. правних академија, које митрополити и епископи издржавају, осим у § 195. одређеног надзора мора се круг делања управног одбора одредити уз сагласност оних, који дотичну школу издржавају.

190. §. Управни одбор бира за краљевске католичке правне академије управитеље и професоре између оних, који су за то способни и подноша ради потврде Његовом Величанству, апостолском краљу преко крал. министра богочасти и јавне наставе.

191. §. Управни одбор доноси уз одобрење Његовог Величанства апостолског краља, као врховног патрона дисциплинарна правила за управитеље, професоре и слушатеље краљевских католичких правних академија.

192. §. У краљевским правним академијама против управитеља, професора и слушатеља врши дисциплинарно право на то одређена дисциплинарна власт по дисциплинарним правилима, која има автономија уз решпектовање права епископске власти донети. (§ 134.).

193. §. Управни одбор наређује дисциплинарну истрагу против управитеља и професора у краљевским католичким правним академијама, а мора је наредити, ако то министар просвете жели, те подноша министру извештај о резултату.

194. §. Управни одбор пази, да се крал. католичке правне академије као католичке школе одржавају, да им се очува католички карактер, зато може послати повереника, који може на који час предавања доћи, мотрити, да ли начин наставе, дух предавања вређа католички карактер завода?

Изаслати повереник подноша исцрпан извештај управном одбору о томе, шта је опазио и искусно.

195. §. Код католичких великих, средњих и стручних школа, које митрополити, епископи, наставни редови, градови, општине ил приватни издржавају, даље код нар. учитељских, учитељичких, забавиљских школа остављају се неповређена права онима, који те школе издржавају, али управни одбор преко изасланог свог повереника врши надзор, да се те школе, као такове одржавају и да им се очува католички карактер, и у том погледу управни одбор помаже оне, који те школе издржавају.

196. §. Управни одбор решава апелате у стварима, које по овом устројству у његову надлежност спадају.

Подноша предлоге државној кат. скупштини (§. 148.)

197. §. Управни одбор саставља на основу њему стиглих записница извештај о избору заступника за државну католичку скупштину и подноша државно-католичко скупштинском председништву са изборним записницама и молбеницама именик оних заступника, чији избори нису ил јесу молбеницом нападнути, ил против чијих се набора може приговарати.

198. §. Управни одбор подноси државној католичкој скупштини сваке године извештај о годишњем свом раду.

199. §. У опће је задатак управног одбора, да се брине о извршењу одлука државне кат. скупштине и о извршењу пресуда, које је епархијска власт донела у смислу §. 34. и 134. овога устројства; да будним оком пази на права и интересе католичке цркве у Угарској; да штити истине кат. цркве, а за то, ако је нужно, подноси у том погледу предлоге државној католичкој скупштини, да она учини расположење за потпуно осигурање истих и да се молбеницом, представком обрати на Његово Величанство, највишег патрона ил на законодаштво.

IV. Део.

Мешовита одређења.

200 §. Оне црквене и автономне заступнике, који на ердељску епархију падају, бира скупштина Statusa.

201. §. Државна католичка скупштина ће имати задатак, да по саслушању престонице и управног одбора створи статут о устројству латинског и грчког обреда римокатоличке црквене општине у престоници Будимпешти.

202. §. Првом приликом именик оних, који по §. 28. имају право учествовати на црквено-општинским скупштинама, саставља по §. 35. одбор, којег епископ именује. Председник томе одбору је парох, а чланови су му два световна католичка човека, које за то епархијски епископ умоли.

203. §. Првом приликом бира црквено-општинска скупштина 2 члана изасланства за скрутинијум ради избора црквено-општинског заступства и црквено-општинског одбора.

204. §. У први мах именује епархијски епископ чланове црквено-општинског изасланства за скрутинијум ради избора заступника за државну католичку скупштину (§ 117.), именује председника и 2 члана, да саберу гласове при избору чланова епархијског одбора (тач. в.) §. 81. и 62. §.) и именује верификациони одбор епархијског одбора (§. 126.).

205. §. За први мах образује епархијски епископ изборне срезове од протопрезвитера. (§. 85.)

206. §. За први мах треба против избора за државну католичку скупштину изабраних заступника преко епархијског одбора подићнуту тужбу за 15 дана рачунајући од проглашења резултата избора поднети државном херцег примасу.

207. §. Оне црквене општине, чије је статуте влада или епископ потврдили, или које на правном обичају постоје, морају за 2 године од ступања у живот овог устројства своју организацију по овом устројству према одређењима за црквене општине спровести, у противном случају епархијска власт ће по §. 67. ове организационе уредбе поступати.

Извјештај

о сједници епархијс. конзисторије горњо-карловачке одржаној у Плашком дана 23. септембра (6. октобра) 1904. год. под предсједништвом Његова Високопреосв. госп. епископа-дијецезана *Михаила.*

Извиња члана јереја Ј. В. из Д. узета на знање. — На одлуку висл. М. Ц. Савета, којом захтијева, да му се, усљед притужбе јереја М. М. из Ј. против овоепарх. конзисторије и пресуде јој, извештај и овоодносни списи поднесу, — ријешено је: поднијети М. Ц. С. образложену овоодносну представку са молбом, да од свога горњега захтјева одустати и „притужбу“ као тамо у конкретном случају не спадајућу одбити изволи. — Додијељен је за личнога помоћника, јереју П. К. из Ш. К., о. И. Р. а. п. из С. — Притужбе, против умировљ. свештеника С. Ј. из Т., уступљене су конзисторији. фискалу с тим, да на основу истих своју тужбу против истога подигне. — Неколико свештеника, због немарности у вршењу свештеничких дужности, цитирани су пред Е. К. — Изјашњење проте-пароха у Р. С. К. на притужбу М. В. и др. из Р. узето је на знање. — Притужба ц. о. у Д. против јереја М. О. из Д. уступљена му на изјашњење. — Јереју М. Г. из М. Г. изнимно дозвољено, да се исповиједи код јереја Т. М. из Д. — На притужбу Н. Т. из Д. против јереја М. Г. а. п. у Д. — одређена истрага. — Извјештај проте И. М. из О., о примопредаји парохије у К., узет на знање, — ц. о. пак у К. позвата, да му повјер. трошкове плати. — „Именик“ за ваншкол. младеж — уступљен на увид и оцјену члану јереју Г. В. пароху у П. — Позват је С. К. и др. из К. да предујам од 100 К. пошаљу, ради изнађења погодности мјеста, у сврху новоградње онамошње парох. цркве. — Триплика конзистор. фискала дата је на квадруплику о. И. М. из М. Д. — Пошто је јереј П. К. парох из Ш. К., као ц. о. предсједник задужио ц. о. у Ш. К. са 5987 К 72. ф. — то је умољен висл. С. О. за упуство, како ће се поступати против истога јереја гледе пензионисања му. — Притужбе ц. о. у С., те (притужбе) М. Р. и др. из С., против јереја В. С. а. п. у С. — уступљене су му на изјашњења. — Усљед расписаног стечаја на парохију у Г. — припуштени су: јереј М. С. парох у Б.; јереј Н. Е. а. п. у Г.; а нијесу припуштени: јереј М. Г. из М. Г.; те јереј С. В. парох из С. — Записници сједница свештеничких сборова — уступљени су члану Г. В. пароху у П. на увид, и извјештај. „Прегледи“ о парсхијама у протопрезвитер. К.-П. — уступљени су на увид и оцјену члану С. К. о. пр. из П. — Молба јереја С. В. пароха из С., као компетента у М. К. није мериторно ријешена, до начелне одлуке св. Синода, у предмету канониче припадности свештеника, који у А. оду. — На основу закључка ц. одбора у П. дозвољено је удовој иза поке. проте Р. К., да може учело св. олтара са спољашње стране на гробљанској капели св. Николе у П. узидати спомен плочу своме пок. супругу. — Извјештаји овоподр. парохиј. звања о „разнобрачностима при Богослужењу,“ — уступљени су члану С. К. о. из П. на извјештај и приједлог. — Извјештаји о „пировању“ неких парох. звања — уступљени су на увид и извјештај проти пароху у Р. С. К. — Ријешено је још до 10 бракоразводних пред-

мета. — Напослетку читају се извјештаји и оцјене неких чланова на уступљење им „прегледе“ округ. протопрезвитера по надлежним им парохијама.

Извештај

о седници епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 16. (29.) новембра 1904. под председништвом Његова Високопреосвештенства госп. Епископа *Митрофана*.

Записник прошле седнице је оверен. — Узете на знање извне 4-це чланова, да у седницу сазвану за 3. (16.) новембар о. г. октобарског турнуса не могу доћи као и извештај бележника, да се иста седница због недоласка чланова није могла одржати. — Публиковане две дозволе за исправку у матицама крштених парох. звању у Обровцу и Гор. Ковиљу. — Публиране одлуке МЦСавета донесене на неколико утока, којим се исти утоци обзиром на то, да су решења нападнута сумарно била донесена и против таковних апелати места нема, одбијају. — Поводом тим, што је вис. влада разрешила одлуке духовних власти о пензионисању пароха Љ. Каћанеског у Кулпину, уступљена је молба јер. Славка Протића, истом пароху на извештај, да ли га прима за свога личног помоћника. — Умољен је Саборски Одбор. да чурушку зал. сесију уступи новом сист. парох. помоћнику, пошто му на расположењу стоје средства, да црквена општина на потпис изјаве за препис зал. сесије ове на јерарх. фонд притегне. — Узет на знање извештај конз. у Сарајеву о њоме разведеном једном браку, благословеном у Сомбору, пошто је једна странка умрла. — Конзисторијом у Темишвару одобрена молба јер. Т. Димитријевића, којом је молио администр. у Ходмезевашархељу достављена му је уз потребну обавест. — Узет на знање извештај испитне комисије за стечајни испит, гласом којега су Ненад Барачки и Марко Протић, положили овај испит са врло добрим успехом а 5-ца са добрим. — Пријава црквено општинске у Сомбору против окр. пртера у предмету катихизације на држав. гимназији, наиме што је већ вис. влада именовала катихету, као за решавање беспредметно стављена а. а. и упућен окр. пртр. да извести, да ли је новопостављени катихета своје звање наступио. — Молба Љ. Купусаревића, окр. пртра ради надјејствовања дозволе за исправку једног неправилног убележења у матицама крштених храма сомборског, спроведена Министарству. — Ради решења тужбе Ђ. Симендића из С. против Љ. К. због наплате за извод из црквене матице упућен је оптужени, да извести, да ли је сестра тужитељева тамошња жителька. — Узет је на знање извештај окр. пртра жабаљског, да је там. протопрезв. капелана Жарка Злоколицу од ове дужности разрешио, као и извештај окр. пртра сомборског, да је истог у приврем. администрацију станишићеву увео. — Упућено парох. звање у Сентомашу, да бракоразводне пресуде Матрони Гложанској путем полит. општине тамошње да уручити. — Уток јер. Жарка Ј. Поповића против решења ове конзисторије у предмету тужбе истог против турора сомборске св. Претечеве цркве, на МЦСавет, истом спроведен. — Јер. Стевану Стевановићу, пароху у Ков. Сентивану дозвољено је, да умиров. учитеља Ж. П. може тужити грађ. суду. — Упућен је парох Панта пл. Поповић из Петр. Села да са месним учитељством има сам определити према месним приликама, где ће мушка а где женска школска деца у цркви стајати. — Молба пак истога, да се пријава епарх. школског одбора као неправомоћна не изврши, ставља ad acta, јер је конзисторија већ одговорила епарх. шк. одбору. — Пријава јер. Дим. Тирића, пароха у Рибици о разним спорним рештанцијама на парох. сесији, уступљена је администр. одбору на надлежно поступање. — А молба истог ради држ. приномоћи, спроведена Министарству. — Одбијена молба ђакона Ђ. Павковића у Сомбору, ради ослобођења катихетске плате. — Парох. звању у Обровцу, дато је можно упутство ради убележења исправке у црквене матицама, као и парох. звању у Чуругу. — Упућен је јер. Зарија Станковић, парох у Новом Саду, да поднесе тачан исказ својих катихумена на иновернима заводима. — Два утока црквене општине у Сомбору, против решења конзисторије спроведена МЦСавету, а тужба исте гледе изјаве окр. пртра пред грађанским судом о времену обављања парох. дужности, уступљена на изјашњење. — Затражена дозвола исправке у црквене матицама бегечким, код вис. Министарства. — Тоше Мићића тужба против јер. Н. К. у С. због безваљаног узимања наплате за изводе из црквене матице, уступљена овом на изјашњење. — Тужба Ђ. Живкића из Ст. К. против пароха јер. Д. Д. делимично одбијена а делимично учињено потребно расположење. — Донесене 4 пресуде гласеће на развод брака. — Узет на знање извештај бележника о президијално издатим сведочбама у војно обвезној ствари некојим подручним свештеницима. — Молба пароха Д. Ј. из М. гледе ненавештеног и благословеног брака уступљена на објашњење надлежном пароху Г. К. — Затражени су списи од високосл. Саборског Одбора ради решавања тужбе црквене општине у С. против јер. Н. К. што је исти тужио своју црквену општину и проузроковао јој парбених трошкова. — Узета на знање и јавна одлука МЦСавета донесена услед утока Љ. Купусаревића против решења конзисторије, којим се друго лице поставља за конзист. повереника ради обављања избора свештеничког у Сомбору, којом се обуставља извршење и тражи препис пословника епарх. конзисторије. — Услед одлука МЦСавета на отпис Министарства, којим се одређује нова

истрага у ствари избора свештеничког у Суботици, изаслато је истражно изасланство у лицима архим. и потпредседника конзисторије Георгија Видића и проте новосадског Милана Ћирића. — По мњењу конз. фискала а обзиром на то, да питање свешт. избора у Суботици није још коначно решено, остављен је јер. Т. Димитријевић у својству затеченог личног капелана и наређено да сва три парох. свештеника у Суботици имају држати редовно чреду; две тужбе пак јер. И. Лудајуће против јер. Т. Димитријевића на извиђај уступљена истражном изасланству. — Кр. среском суду у Суботици дат је мољени обавештај на парницу између поменуте двојице јереја. — Уток протојер. Ј. Марјановића против два решења конзисторије спроведен МЦ. Савету. — Донесено још неколико од незнатније важности решења.

Рецимо још и ово о Текелиној закладі.

Д. Р.

Обећали смо у последњем броју, да ћемо се осврнути на „Заставино“ извртање истине, и детињасто пискарање „Новог Србобрана“, што ево и чинимо.

„Застава“ је у 255. бр. предузела да критикује наш чланак „*С истином на среду*“ (в. 22. бр.), а како једно и једно, доста је да наведемо само то, да она и поред *онако* јасног наређења 11. тач. Текелина тестамента, није се стидела рећи своме „народу“ ову крупну неистину, да по њему, кад нема српског владике у Араду, онда да се подели она камата, што би њему припадала **„на дотацију пароха арадске дијецезе из племена српског, а православне вероисповести.“**

И на основу ове крупне неистине, није јој било тешко да изведе, да није било потребно ново расположење чинити, нити је Његова Светост имала права да предлаже влади, да се мења сврха Текелиног тестамента, него је требала предложити да се сврха испуни. (А је л се могла права извршити?).

Читаоци „Заставини“. и то не само они по сувачама и рогљевима, него на жалост и срамоту и нашу и XX. века и многи и у капуту са разним дипломама, па и у реверендама, по свом обичају поверовали су и у ту крупну „Заставину“ неистину, те су се слатко пасмејали *онако* виспреном одговору, којим нас је паравно „Застава“ утукла.

Е да видимо, ко је неистину рекао, ми или „Застава“.

Ми смо рекли да пошто би по 11. чл. Текелина тестамента, $^1/_3$ камате требала да припадне арадском српском владици, а пошто њега нема, то се морало у том погледу ново расположење учинити, ком да припадне та трећина камате.

„Застава“ пак рече, да пошто данас нема српског владике у Араду, то онда намењена њему $^1/_3$ камате припада дотацији пароха арадске дијецезе из племена српског и православне вероисповести.

А шта вели поменути 11. чл.?

Ево шта вели: „— — — ако пак (арадски владика) горереченa својства не буде имао (т. ј. не буде Србин, него друге народности ма и православан), не може уживати доброчинства ове закладе, већ ће се ови *интеримални приходи* уложити, а њихов интерес ће сваке године митрополит и асистенти по смислу упутства, које ћу у овом погледу дати митрополиту, поделити на дотацију пароха арадске дијецезе из племена српског и православне вероисповести“.

У овом се дакле чланку не вели, да она трећина камате, што би имала припасти српском арадском владици, кад нема Србина владике, има припасти за то време Србима свештеницима из арадске епархије, него да се за то време та трећина има уложити *и само камата од ње давати реченим Србима свештеницима.*

А то је тек нешто друго! По текелином тестаменту, имали би дакле за оно време док не би био Србин владика у Араду, Срби свештеници из арадске епархије уживати само камату од намењене владици трећине, дакле од 20000 фор. камата по 6% свега 1200 фор., дочим би по „Заставином“ причању, имали они уживати свих 20000 фор. камата.

„Застави“ је добро дошла реч у српском преводу „*интеримални (међувремени) приходи*“, те знајући своје Пашхајмере, лако јој је било, направити од црног бело, у чему је она превасходна мајсторица,

што доказују и њени фабрицирани дописи, на што би могла добити већ и патент.

У званично оверовљеном немачком преводу гласи: „— sondern es müssen die zwischenabfallenden Einkünfte dann fruchtbringend angeleget, *und die* **davon abfallenden Interessen** *jährlich zur Besoldung der Pfarrer* —.“

И кад се *овако* очигледно изврће истина; није чудо, што је и том својом неистином распалила страсти, из којих наш народ и не излази, а да из њих не изиђе, за то се већ „Застава“ брине, пошто је то и одржава и даје јој живот.

Изволите г. г. око „Заставе“ побити ову нашу тврдњу, па да Вам се поклонимо до земљице црне, а *дотле изволите задржати онај назив, који се даје онима, што неистину говоре.*

Ово је одговор „Застави“ на њено извртање истине.

На пискарање прапорца „Заставина“ вршачког „Родољуба“ у 46. (262.) бр. у чланку *„Реформа у Текелиној закладі“*, који је чланак писан у Карловцима, и који се завршио с речима: „Тај новац — $^1/_3$ камате, што је припао четворици г. г. епископа из Угарске — то просвети (!) намењено благо узимају наши архипастири, а *дотле нам школе пропадају!* Би ли могло племенитије и бољег родољубља бити, да се тај новац на цркву и школу употребио? Ово остављамо нашим архипастирима на размишљање“; није се вредно озбиљно ни осврнути.

Да се намењена $^1/_3$ камате Текелине закладе српском владици арадском, односно камата на њу српским свештеницима у арадској епархији, одредила против жеље Текелине на школу; онда би се крупи признало право да чини измене у поменутој закладі!

Е лепо и красно. А где је тај народ и шта је дао тај народ и какав је фонд основао на своје школе? Није дао, нити даје шта, већ све и сва очекује од фондова, створених од митрополита и владика.

Да је на ту циљ дао само онај новац, што је ово последњих година издао на зборове, на којима су се једни исти опсенари својим фразастим говорима разметали, била би лепа свотица.

А сад да видимо мудрост искупљених младенаца око „Новог Србобрана.“

„Нови Србобран“ у одузимању Текелине закладе од саборског одбора, те предавање њене управе посебном старатељству, не види ни више ни мање, него *„конфискацију српских народних добара.“*

И кад је он то у томе видео, није чудо, што је то одузимање назвао „нечувеним и ужасним насиљем, које је запрепастило читаво српско друштво“, те на то надовезао пуну личку торбу сличних фраза.

Да су млада господа око „Новог Србобрана“, хтела бити само мало савесна, те да су својим читаоцима верно испричали историју Текелине закладе, као што смо је ми испричали у чланку *„С истином на среду!“* у 22. бр. *„Је л' Текелина закладa народно-црквена или приватна закладa?“* у 23. бр.; они не би могли ни смели написати онакав чланак под насловом: *„Конфискација српских народних добара“* у 245. бр.

И кад то нису хтели учинити, као ни мудра „презрела“ господа око „Браника“, бојећи се и они за свој популаритет код „народа“ и „Заставе“, да их не назове јатацима мађарске владе; наравно да им није ништа лакше било, него избацити и ову виспрену фразу: „Нема сумње, угарској би влади теже пошло за руком ово насиље, да није било активне помоћи патријарха Георгија тим, што се он тобоже морао покорити краљевској резолуцији. — Али исто тако одлучно осуђујемо и услужност патријарха Георгија, која је омогућила уг. влади да без икаквих скрупула уђе у нашу народно-црквену благајну. У нашој историји зна се и за такве патријархе који су за време народног абсолутизма протестовали против краљевских одлука, било их је и таквих, који су због тога добивали из Беча укоре. А што је до сад учинио патријарх Георгије, да заштити законити положај наше народно-црквене автономије? Шта је учинио у овом случају, да обавести круну о тешкој неправди, која нам се наноси оваким изнимним мерама? Он није учинио ништа само за то, што страхује и од саме помисли, да би га могли раставити са његовим за-

видним положајем. Он није учинио ништа, и за то ће његово име у историји српске народно-црквене автономије бити убиљежено црним словима.“

Овако младенци!

Е чујте младенци што нисте знали.

Његова Светост поред осталих својих послова и велике одговорности, *није ваистину желела, да прими још једну велику одговорност са председништвом старатељства Текелине закладе.*

Шта је Његова Светост у том погледу чинила, *ко* је хтео, могао се о томе увјерити из последњег броја овог листа, и смело можемо тврдити, *да нема поштеног Србина, који би јој са основом могао шта у том погледу пребацити.*

Уз то је Његова Светост по првој краљевој резолуцији, члановима саборског одбора у више пути говорила и саветовала, да буду мудри и да се не титрају; ал није имала *коме* говорити. А није имала *коме* говорити с тога, што се господа чланови нису надали „старатељству“, а да су то слутила, невајући би они извршили прву краљевску резолуцију — наравно уз какву громопуцателну ограду, за што би се већ постарао познати „цитатор“ Његушев, да би им „народ њихов“ не једном но сто и више пути узвикнуо: евала јунаци!

Овако не падајући јој се, мислила су својим отпором и пркосом да увеличају своју популарност, која је почела опадати, и своје јунаштво показати „своме народу“.

Кад је пак изишла краљевска резолуција о одузимању управе Текелине закладе од саборског одбора и предаје у управу посебног старатељства, и видело, да нема шале ни титрања са крупном резолуцијом; тада су тек чланови саборског одбора — бар неки — увидели шта су урадили. И знајући, да се она не може уништити и шта су њоме *неки* од г. г. чланова изгубили — није шалили посао до 1700 обвезница, а да и не спомињемо давање зајма, без претходне потврде владине —; ударише на ларму звонити и да би опсенили радикалску простоту, не хтедоше суделовати при предаји.

Његова Светост, после познатих кр. резолуција у погледу Текелине закладе, *није могла друго шта чинити, него што је чинила.*

Знамо и ми, а и сви мислеони и разборити људи, да би се „нештанско-вршачко-новосадска“ што би рекла „Народност“ сојтарија „Заставина“, од радости преметала и правила пурцдбауме, да је и Његова Светост — што би рекао кир-Мита — била памети саборског одбора, те се испречила — наравно као и они голим речима — да не дозвољава да се изврши краљева резолуција.

Ах, ала би многом и многом свануло и одлануло, да је *тако* што Његова Светост учинила! Ала би било у изгледу живота!

А она није могло друго шта чинити с тога, што је добро знала, да по чл. XXVII. уг. саб. од 1790./1. Његовом Величанству припада право у погледу потврде основних писама за приватне и јавне закладе и код нашег српског православног народа, које право по III зак. чл. уг. сабора од 1848./9. врши уставним путем преко угарског министарства, а тако исто и кад наступи време, да се мења циљ какве закладе.

А како кр. резолуција у погледу одређења $^1/_3$ камате Текелине закладе, одговара у главноме 11. тач. Текелиног тестамента; то тек није могла Његова Светост против њеног извршења, протестовати и не извршити је.

Господа искупљена сретним случајем око „Новог Срборанa“, и остављена сама себи, да воде и младачку политику, не знају, не само нашу старију, него ни најновију историју наше овостране цркве.

Да је знају, они би морали знати, — пошто је о овоме било у своје време говора и у нашим листовима, а да и не спомињемо толике и толике примере, који нису познати у јавности и који нису за сад за казивање — да је Његова Светост, кад је била у праву, у два маха протестовала и не само протестовала, него и успела, да се измене краљевска резолуција.

А то је било први пут 1895., када је председник кр. уг. министарства барон Банфи, без претходног договора са Његовом Светости изходотајствовао превишњу дозволу за држање св. Архијерејског Синода, те је тај рок услед личне жалбе Његове

Светости Његовом Величанству опозван и одржан по предлогу Његове Светости, што је био повод доцнијем односају Његове Светости на спрам бар. Банфија.

А други пут тада, када је оно после смрти бачког владике Опачића министар просвете Влашић без договора са Његовом Светости изходатајствовао превишње решење (бар тако је исти министар просвете известио Његову Светост) да се за администратора бачке епархије постави високопреосвећени Г. епископ вршачки Гаврило Змејановић, те је и то именовање на енергичан протест Његове Светости опозвато, и Његова Светост поставила у истој дијецези свога мандатара.

И ови примери — без обзира на многе друге — очито говоре, *каква* је моћ српског патријарха, ал наравно да се за такво опонирање и успех, мора имати и основаног разлога.

А *каква* би тек његова моћ била, да је код нас увиђавности и свести, те да се сви окупимо око престола „Арсен патријарха“; то сваки мислеони Србин може себи представити.

Каква је пак слаба моћ „народњака“ и њихових саборских одбора од 1872. односно од 1876., од како су они господари народно-црквене автономије; о томе би знали и знају причати понајбоље чланови досадашњих и данашњег саборског одбора, а о томе нам говори и историја наших сабора од 1872. до данас.

Обично се с поносом говори, како су народна леђа шира од јерархијских. Ми пак велимо да нису, а јерархијна би још куд и камо била шира и јача, да међу њеним члановима није било „штребера“.

А да Његова Светост није од онаквих људи, који се боје и страхују за свој — што рекао „Нови Србобран“ — „завидан положај“ (е тај и смета!); доказ је то, што је она *онако* мушки устала против свемоћног председника кр. уг. министра барона Банфија у оно време, кад се наша црна клика — Јутино друштво — здружена са кикиндско-вршачко-новосадским радикалима, свом силом окомила на Његову Светост да је оборе, имајући везе и ослонца и у самој Буда-Пешти код тадашњих силника, што да постигну, прихватиште и штетну и недостојну политику токошњег јавног „пасивитета“, а у самој ствари потпомагаше радикалним масама владине кандидате, којом приликом њихови верни љуштиште подобро вино и пиво владиних кандидата и једоше наприкаш и печење. А кад икада и саме Чивуте, ако је то њихов интерес захтевао, односно да се захвале за учињену им „обранбену“ услугу, ил да оборе либералног — српског — кандидата.

Ал то им није ни мало сметало, да код избора за народно-црквени сабор гласају за радикалне кандидате и љуште и њихово вино и пиво, једу наприкаш и печење, пошто се данас без тога и не даду замислити избори ни код нашег радикалског народа.

* * *

Кад се већ подигла толика вика и дрека због поменуте Текелине закладе, не ће бити на одмет ако изнесемо прави узрок, *како* је у опште и дошло да се у 11. тач. његовог тестамента ставио онај услов за арадског владику т. ј. да $^1/_3$ камате од поменуте његове закладе може уживати само Србин владика, односно да за оно време, док није Србин, само камату од намењене му $^1/_3$, *а не сву камату*, има уживати свештенство српске народности и православне вере из арадске епархије.

У Араду постоји црква св. апостола Петра и Павла, тако названа Текелина црква. Право је постављања свештеника у истој цркви, припадало Текелиној породици.

1836. године дошао је Сава Текелија у сукоб са тадашњим арадским владиком Герасимом Рацом — Влахом — који је дао сингелије неправилно изабратим двама свештеницима код исте цркве — Власима.

Због овог се поступка Текелија тако озлоједио на владику Раца, да га је не само због тога тужио митрополиту Стратимировићу, као што се види из доленаведеног писма, него је због тога и ставио онај услов у 11. тачци поменуте своје закладе.

Да није владика Рац увредио Текелију, не би било оног услова у 11. тачци, а подједно и ове вике и дреке због Текелине закладе.

Данас би $^1/_3$ камате т. ј. 20000 К. уживао арадски романски владика, и била би мирна Бачка!

Пометуто Текелино писмо гласи:

Ваше высокw Превозходителство!

Высоко Прewсвященѣйшый Архипастирю!

Еще не воведеныи во престол Епископскіи Епископ Рац, уже начал право мое нарꙋшати, еже до Его всіи Епископи почествовахꙋ, и уважахꙋ. Излишнw бы было обширно вашему в. Пр. описат вся, обаче во крацѣ состоит в' том. Епископ, что бы в' бꙋдꙋще имѣл способ и в' церквѣ С. Петра и Павла племене моегw умѣстити влаха, с' разꙋмѣніем его Биров варошкіи совокꙋпи общество при церквѣ с. Jwана, гдѣ почти самыи влахи собираются, и тꙋ заключиша представити за пароха Ѳеодора Крестича, и Никифора Аоанацковича стим обаче, аще и мое содоизволеніе бꙋдет, обаче Биров противо моегw согласія именем общества представленіе Епископꙋ содѣла. Сим он аще и общество взял себѣ право, еже неимѣет, в' привилегіи бо варошкои, право Патроната дато толкw на римскія цркви, никакже на нашия, а иже Патронат не имѣет, тои ни пароха преставити не может, даже ни во церквѣ С. Iwана, тѣм менше в' церквѣ С. Петра и Павла, гдѣ племя мое почти полдрꙋгого вѣка право то притижает. Епископ не вниман на мое ономинаніе, что Егw величество каждомꙋ запрещает дати мнѣ повод жаловатися о нарꙋшенію права моегw, тим священником дал Сvнгеліи. Аз егда услишах сіе, писах емꙋ, якw он тия священики может умѣстити в' дрꙋгꙋю церков, обаче не в' моеи и что бы мнѣ, прежде нежели быся Егw величествꙋ жаловал, мѣніе, и намѣреніе свое изяснил, обаче до нынѣ неполꙋчих. Аз не хощꙋ о неспособности, и моралном хꙋдом поведенію тѣх священиков сказати, но толкw прошꙋ ваше в. Пр., воеже бысте прежде рѣченномꙋ Еп. Рацꙋ совѣтовати, и даже наложити изволяли, во еже бы он тыя священики, или при церквѣ С. Jwана, или в' Гаиѣ умѣстил, и мнѣ непренꙋдил прибѣгства Егw величествꙋ, стидно бо бꙋдет емꙋ послѣ Ініалаціи их, ихже на другія парохіи привести. Симже имѣю чест с' высочаꙗшим высокопочитаніем быти вашегw высоко Превозходителства

во Арадѣ 18. Августа 1836.

Покорнѣишыи слꙋга

Савва Тюкюли с. р.

(Рукопис).

Како је Текелија у поменутом своме тестаменту у 11. тач. рекао: „— — по смислу упутства, које ћу и у овом погледу дати митрополиту — —“ што није учинио; нема сумње да би у њему навео ближа опредељења, ако у Араду у опште не би никако било српског односно православног владике и да би одредио, да у том случају свагдашњи владалац — краљ — учини нужну одредбу у смислу његове жеље, т. ј. да другим српским владикама припадне $^1/_3$ камате.

А за ту тврдњу ево и јаког ослонца: Сава је Текелија основао 14. Јануара 1811. год. за-кладу — слеме — од 1000 фор. за проповеднике слова Божјег на српском језику у поменутој цркви св. апостола Петра и Павла.

Засад ћемо из његовог закладног писма навести само ово, а идућом приликом навешћемо га у целости.

У 3. тачци — рече: „Аще ли племе мое исчезне, то ће обвезани бити (титори) сербскомꙋ при нашой цркви сѣщемꙋ обществꙋ есапъ предати; аще ли и ово премѣнꙋ претрпи, то землѣвладѣоцꙋ употребленіе овога права заостае, али свагда на той конецъ чрез мене опредѣленъ, т. е. Проповѣдникомъ восточныя церкве мое; аще ли и ови изчезаютъ, а капиталъ овай се сохрани, или истражити може, то свагда священикомъ народъ обчаѣщимъ интересе ѿдати,“ а у 7. тачцѣ: „Аще кои небꙋдꙋтъ ове повце узети (т. проповедници) ѿ овога учрежденіа, или дрꙋгꙋ уредбꙋ съ њима учинити, то ся себи и племенꙋ моме, полно право као на свою истинꙋ собственость задржавамъ, главно са свимъ прибиткомъ и умноженѣмъ узети, и по полноволію расположити; послѣ изчезненія племене мога, по трећаго члена учрежденію собствености права обдержавати се има“ (т. ј. да круна одреди на што да се троши камата и то наравно у смислу његове жеље).

Ово је право крунi признао Сава Текелија и у своме додатку поменуте своје закладе 4. фебруара 1814. рекавши: „— — Премѣненія времена, разна послѣ себе обстоятелства вѣки моѓ, коя може быти моме намѣренію са свимъ противно служити могла бы; чего ради изясненіе собственне мое волѣ уже саде нуждно есть, кое се у томъ састои, да ово слеме только за проповѣди на чистомъ србскомъ езыкѣ изреченне положено есть, кое ако не бы се творило, изъ какве то ни би било причине, то хоћѣ, да то слеме (закада) расте, докле се удесетори, и онда по 7. члану мое племе, или послѣ сего по 3. члану владѣлецъ царства по семѣ, моiомъ собственомъ рѣкомъ здѣ написаннома изясненію впредѣлити се може."

(Рукопис).

Што је *ово* Сава Текелија учинио, учинио је то с тога, што је добро знао за XXVII. зак. чл. уг. сабора од 1790., по ком крунi припада право у погледу одређивања и установлења закада и код српског православног народа.

* * *

Је л Вам сада јасно господо око „Заставе" и „Новог Србобрана", да немате право што нападате на Његову Светост због *оnаког* решења Текелине закаде.

А на најновији револверски нападај „Заставин" у 265. бр.. одговарам јој оно исто, што сам јој већ на њен сличан нападај у 8. бр. за прошлу годину одговорио: „— — Узтврди ли ко овоме противно, нека буде тако добар те нека са својим именом и доказима изиђе на среду и обори ову моју тврдњу, јер кукавица се и подлац крије иза бусије, а не јунак".

На дотичном месту, ја сам испричао, *како* сам дошао до уредништва „Српског сиона", и као што сам тамо рекао, да сам се ја од своје слободне воље и без икаквих обвеза из страха примио уредништва; тако исто овде велим: да ја што год у њему пишем, *да то све пишем из свог тврдог осведочења, и да се при томе ни на што друго не обзирем, нити да презам од кога за своје писање.*

Ако „Застава" **мора** да често пише против свог осведочења, а **зашто**, то се зна; ја не морам, јер не стојим ни спрам никога у каквој обвези, да морам да пишем и против свог уверења, и да браним непоштену ствар.

Ево ће се скорим навршити две године, како уређујем „Српски сион", и за цело то време писам дошао у положај, да ми је *икад ма ко* наложио, да **морам** то и то написати.

Да је у томе било на мене каквог притиска, ја бих му се ваистину и одупрео, и пре бих сам се захвално на уредништву, него што бих сам написао што, у што нисам уверен, и што је непоштено.

Нека ми се ма с које стране наведе један случај, да сам ја што год у „Српском сиону" написао, што не стоји и да сам *икад* бранио *какву непоштену ствар.*

То није у стању нико доказати, те од туда и сва мржња на мене од стране познатих улизица и разних клика, који само мржњом и клеветом, а не и доказима могу да опроврну моје писање. *Моји су ударци тешки и сигурни, и не даду се ни опровргнути ни излечити.*

А како стоји у том погледу „Застава"? Од силних доказа и примера, нека се узме у руке само 260. бр. „Заставе", те нек се прочита уводни чланак: „*Једна радосна појава*", писан у Београду, и на први поглед сваки мислеони човек мора увидети, да је он могао написан бити само у српском пресбиро-у. *Онаке* неистине и извртања, само је плаћено перо у стању написати, и како је скупштини поднесен од министра спољних послова — Пашића — предлог: „да се одобри ванредни кредит од 200000 динара из диспозиционог фонда" (или како се он званично назива „*фонд* за достојније заступање"); питање је велико, да л' не гриска и „Застава" из тога фонда?

На ово би питање можда могао одговорити „председник радикалног клуба".

Радикали кад су у опозицији, они су противни диспозиционом фонду, завидни што га други грискају, а кад су на влади, онда га повишују да само своје партизане задовоље и да их плаћена пера бране и одржавају на влади.

Као што рече „*Трговински гласник*" за

полузваничну „*Самоуправу*“: „Тај полуслужбени орган — по природној осетљивости болесника, који мора да викне, кад га ко дирне у болесно место, — узвикнуо је на нашу оцену и осуду. Али у свој узвик по сталном обичају свих слабих бранилаца оскудних у разлозима, уплео је и личне нападе —“; тако је и сестра јој „Застава“, немогући разлозима побити моју тврдње, ударила у просту грдњу.

Умствовање „Заставе“ о приватним закладама, *тако* је дешператно и нелогично, да се није вредно на њега озбиљно ни осврнути.

За чудо нам је, да се бар резона ради и угледа не подухвати какав радикалски правник, да ма и софистиком докаже, да је Текелина закладa народна, а не пуштати којекакве дешператне „пензионирце“ да то расправљају и да лист излажу потсмеху.

Из куриозитета навешћемо само нешто из умствовања „Заставиног“ пензионирца — **ва.**

„Заставин“ пензионирац рече и ову колосалну глупост, како се Његова Светост одрицала Рајачићевих заклада, од којих највећа износи само 13.000 К, а све око 25.000 К, а грамзила за Текелином, која износи 2000000 К.

У ову глупост могу веровати само они „Заставини“ читаоци, који су још глупљи и неваљалији од писца „Заставиног“ чланка, који се није стидео и таку глупост написати.

Његова Светост није имала повода грамзити за Текелином закладом; ал су чланови саборског одбора — бар неки — имали и имају повода да за њеним одузимањем јаучу и да се чешкају.

Тврдњу пензионирчеву односно сумњу, „да је председник гроф Тиса створио нову асистенцију (какву асистенцију Бог те видео пишче. Ово нам некако мирише на Матину — цензуру — ревизију), која ће управљати Текелином закладом, асистенцију која ће бити њему по вољи, и то се све догађа на прагу избора за земаљски сабор“, сваки поштен Србин мора с нама заједно одбити као просту денунцијацију.

Управа Текелине закладе, није поверена макар коме, него најугледнијим људима у Сриству, који се нису примили старатељства из личне добити, него из родољубивих побуда и највећа је перфидија и помислити, а камо ли јавно рећи, да би њени старатељи злоупотребили свој положај на кортешке цељи.

Таку им је перфидију могао добацити само оно бедно створење — познато добро у Карловцима —, које уме да одроњи нос, чим из далека угледа опасност, а овамо игра дволичну улогу, те уме и да денунцира своје другове, о чему су се и сами радикали уверили, ал га за то ипак *морају* да трпе.

Ал ништа, ништа, имаће кад да се каје и он и радикали што су га протежирали, плаћали и трпили да ништа не ради, што треба, него да пискара разне памфлете и уређује дешператне шаљиве календаре.

„Застава“ врло добро зна, зашто је оволико дуго чекано на решење представке Његове Светости у погледу Текелине закладе, као и то, да није преузвишени гроф Куен-Хедервари донео *онако* решење, него његов претходник, као што зна и то, *ко* је кумовао *оваком* решењу; па то јој није ни мало сметало, да осумњачи грофа Куена и да то његово решење доведе у свезу са продајом беочинске каје.

Кад је и како је постало општежитије у фрушкогорским манастирима?

Д. Р.

И ако је у познатим правилима калуђерским митрополита Вићентија Јовановића од 1733. године, калуђерима заповеђено, да не смеју имати ништа своја, него да је оно свију њих што је у ком манастиру; ипак се завео у фрушкогорским манастирима обичај, да је сваки калуђер имао своју својину, за коју су се више бринули него за манастирску.

Митрополит Ненадовић приликом визитације фрушкогорских манастира 1753., при којој је и сам суделовао, као што се види из поменутог описа, што је прошле и ове године у овом листу излазно; увидео шта се ради и какав је живот по манастирима, те се решио, да укине „особшчину“ и уведе „обшчежитие“.

С тога је издао следећи циркулар на све настојатеље фрушкогорских манастира.

Исти гласи:

Павел — — —

Понеже в монастирјех подобает общчему житију бити по правилам св. отец, аштче ли бо не общчаја житија будут, всјак повлечет потребнаја пособ и своеволству, и тако: аштче би особшчина недвигласја, то исправленија по уставом и спасенија паче же и благодати Божија и полаи всјако лишалибисја, заше бо обличаеми наши вишеречени монастири (т. ј фрушкогорски манастири), уничижаеми и поносими бивајут, что по всеј небесној идјеже нашего благочестија восточнаго монашки чин обрјетаетсја, во царетвених и прочих предјељех, общчим житием жителствујушче.

А и всја даровања привилегијскаја от цареј, и христијанскаја милостиња на общчество монастирское дајутсја, а не на лица и особшчини: и ради сицевија особшчини, многаја злаја, саблазниже и мирскаја попечења и употребленија входјат: от чего и ктитори и благодјетели, и вси Христијани в сердцах своих жалост имут, а њеци того и глушајутсја, и замрајели к монастирем благодјетелствовати и милостињу давати. А и особшчаци наши калогери, ради употребљаемих особшчини, многи неприличне и неблагословене долгове чињат и христијаном досаждајут задужујући се, от куда и многе распре и мјатежи возрастили сут. И от народа зато њиње чин наш почитаетсја за работника. Срам нам буди, да за стјажателство таковое, на суд код кармеђах и магистратах, кнезовах и прочих мирских приходим судита се, а паче нам туживати ови речени мирски људие, и говорити да су наши калогери трговци, от чего јест и бојатисја да и негодование и немилосердие неиспливает и неприврлечетсја: ибо странаго ради дјела неблагословених тјех особшчини ниште изнураем жизи нашу, нежели дља молебствија. Како и видјети јест, да всја она орудија потребнаја к полскому дјелу, к тому и далече мужеско и женско полу тражећи, вјашчше обрјетаем ходити по селам, неже в монастирје пребивати. А за облак овановаго студа особшчини, у самом једном Срему обретајутсја, и что непрестает и исправленија неприемлет всјем несносно јест, исправитисја достоит, дондеже њесмо от Бога во вјашчши гњев подпали. Аштче и непознаемо истину, обаче видимо да све радимо, и ничего неимамо, но голи и боси ходимо, понеже от Бога благословенија неимамо. Отјалабосја јест от нас благодат, заше и ктитори и вдатели серб ски деспоти, просвјетителие и научителие наших монастиреј, и прочи монастиродатели на общчину, а не на особшчину адали јесу и са клетвоју и анатемоју соутвердили, кои би разорио общчину, и в сиље тој, и аз таковија предам от њиње прокљатију, коего либо он бил чина и достоинства, и да неумаљаем разумом и умом, и да не всуе мјатемсја.

Заповједаем вам њиње и в будушчее о имени Господа нашего Исуса Христа, по правилом св. отец общежитие во монастирјех сремских, в подкрилии фрушкија гори сушчих да будет. А котори би общчини ради тоја от своего монастирја отбјегл, или сему исправленију противан бил, и несодержавал: того имјеем проклета и свјезана во сем и в будушчем вјеце. Ибо и свјати отци тако соутвердиша, јакоже сљедователње во свјати убо и ангелски образ одјејавшисја и в монастирјех живушчи под руку божиеју первјее, таже игуменску, ни словом имут именовати твое или мое, сего или онаго. Аштче бо пјат тисјашч сушче мужие мирсти, јакоже написано јест в дјејаниј св. апостол, и никтоже о имјении своих глаголаше что свое бити, но бјаху им всја общча; колми паче во общчиње живушчи не сут должни имјети своја вешчи и особнаја попечења, неполезнаја и вреднаја. Ниже да будет посредје их мое и твое или сего или онаго. Идјеже бо сут от плевелосјејателја дјавола, во общчежитних возрастили пекул, њест љепо нарицати общчаја житија, но разбојническаја сонмишча, свјатотатству и всјакој злобје и лукавству дјелателишча. Сего ради нарицајутсја общчаја житија да всја общчаја имут и да по повељењију по бозје

настањајућчаго их повинујутсја, једињем мудрованим покорјајућчесја тому, послушајућче во благое и тако достојно живућче, обрјашчут покајание и спасение вјечное.

Вједоможе буди, јако от игумена, јакоже и инаја всја благаја, сице и обшчежитие начинатисја имат. Тој бо прежде и имјение свое и волу своју отложити должен, да братију и тожде повинет. Ашче убо свјет иже в тебје тма јест, то тма кољми.

Тјемже братие свјата. воспрјанем и вонмем спасенију нашему, и како кљалсја јесми пред Богом во церкви свјатјеј, жителствовати по правилам св. отец, тако от ниње обшчину да држим и возљубим. Ибо аз за вјечни живот и спасение ваше, јеже би получити всјем вам, по должности моеј сие судих бити. А всјем хошчет за будућчее житие ваше уравление по чину сљедовати.

Дано в монастирје Беочину мјесјаца Јулија, дне 31. 1753.

М. П. Павел Ненадовић с. р.

Ова је наредба митрополитова, учинила праву побуну међу калуђерима.

Из описа фрушкогорских манастира од 1753., који је као што рекосмо наведен у о. л. могло се видети, да је сваки калуђер имао своју „сиротињу“; па укинути ту „особшчину“ и увести „општежитие“: то је био грех вапијући на небо!

Због непокорења и неизвршења горње наредбе, неки су настојатељи били строго и кажњени.

Митрополит Ненадовић је морао да изнесе и пред синод предлог о укинућу „особшчине“ и уведењу „обшчежитија“.

Синод је у том погледу донео овај закључак:

Екстракт

протокола синодалнаго в четвертом сједењии 6. Јулија 1754. в Карловџе.

Јакоже богоугодно и благохвално јест в монастирјех обшчежитие и уставом уложено, тако и в монастирјех фрушкогорских в епархии сремској воведеное обшчежитие Синодално затверждаетсја, да ненарушено хранитсја и твердо, ашче-ликже би кто на порушение обшчежитија покусилсја и доказало би сја, такови правилно да накажетсја.

А на разрушение сего уставоположенаго обшчежитија покусившисја и по заслуженому от Архиепископа и Митрополита, на 6 љет от свјашченодјејствија и началства задржани архимандрити крушедолски Никифор, хоповски хажи Захариа и раковачки Никанор, игумени же врднички Стефан, бешеновачки Дионисиј и јазачки Атанасиј, на прилежнују молбу в Синодје сем собравшихсја Архиереев и надеждје исправленија их, от запрешчења отрјешајутсја и всјем им паки свјашченодјејствовати благословјатсја от Архиепископа и Митрополита и трем им архимандритом паки прежњее в монастирјех повелителство и началство точно и по преписаному уставу возвращчаетсја, таковим начином да себе в будућчее исправљајут и на утверждение во воденији обшчежитија приљежат, ашче ли би же после сего им исходатајствованом помилованија паки словом или дјелом, тајно или јавно, сами или чрез иних против обшчежитија что либо дерзнули, вси ли један от них, да паки правилному наказанију подложитсја и из монастирја своего во други пресељатсја.

Павел Ненадовић с. р.
Арх. и Митрополит

Бачки епископ Висарион; темишварски Георгиј; славонијски Софроније; карансебшки Јоан; будимски Дионисије; арадски Синесиј; карлшчатски Данил; Партеније Павловић епископ (посвећења) и Јосиф костајнички. (Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Вести.

Куд се дева Немањино благо! Познато је, да нема већих опсенара од наших радикала. Они кад су у опозицији, не нађа им ништа што други раде. А какви су на влади, нека послужи за доказ и овај пример.

Радикалски прапорац „*Родољуб*“, што излази у Вршцу, листић намењен тобоже за „автономне, просветне и привредне потребе српског народа“, кои

се не зна ни ко му је уредник, и који доноси и политичке вести, донео је у своме 46. (262.) бр. из Вршца следећи допис, који довољно карактерише на делу наше радикале.

Исти гласи:

Оправка владическог двора. Заиста се сваки поле тревени Србин мора начудити овој немарности око оправке овд. владичк. двора. Ми сумњамо, да је још нико до сада видео, да се у овом добу оправљају палате, као што је наш двор. Други народ би таком приликом дубље размислио и веће браге водио о народном благу, него што је у нас на жалост случај. Далеко под јесен у највећој киши руши се двор, те су све греде и зидови влажни остали, а уверили смо се и сами да је чак и грађа почела трулити. На је ли је ово нужно било и морали се овакав материјал примити? Свакако не, јер је ово нечувена безбрижност и немар. Пре неког дана уверили смо се лично, да се на левој страни двора, од куда најжешће пири ветар, зид од полу и четвртине цигала зида. Ми и као нестручњаци, неби ни своје колебе давали тако саздати, а неколи један владичански двор, који треба столећима да стоји. Права кривица није зидарева, њему је нарада шецко једно, он гледа само да што пре буде готов, те да своју добит у џепар стрпа. Па ко би другче и радио, кад су му слободне руке? *Главна кривица овом немару лежи у нашим меродавним факторима, у саборском одбору.* Једнак се је исто решило, да овд. епитроп г. Коста Стефановић има да врши дужност прегледача. Али каква ајда, кад се г. Коста у те послове неразуме и ни му ни најмање не пребацујемо, јер смо уверени, да г. Стефановић, као добар Србин улаже сав свој труд око поверене му задаће. Али г. Стефановић није стручњак, те и неможе предузимача упозоравати на сваку ситницу, те се тако и на даље ради, што се хоће. *Цела досадања нарада не вреди ни луле духана, а зид са четврт цигљама изнеподиве нас једнога дана својим падом.*

Саборски одбор требао је да именује личност' која се у овој ствари разуме, а не да се са народним новцем плаћају којекакве несавесне нараде. Дали би други народ допустио подузимачу, да ради што хоће? Не! Јер се они брину за своје добро, а не као ми. Наш глас остаје вапијућег у пустињи; *саборски одбор троши народни новац без сваког рачуна, а највише у личну корист, те му је зато и оправка двора девета брига. Они се радије баве теме, како ће нам и од двора штогод продати, да се тубин туда после шири.* Да, то су последице немара и небриге наших меродавних фактора. Благо нама кад већ тубин може и на нашем добру да нам кроји кану, како му се прохте! Ми тражимо, да Саборски Одбор или суспендује до пролећа даље заседање, или нека именује једног стручњака, који ће надзирати даљи рад. **То је дужност Саборског Одбора, коме је поверено народно благо!**

Овом приликом морамо се још једне појаве дотаћи. У двору се налази једна капелица; под свима владикама (особито **Кенгелцом и Нектаријем**) држало се у очи Архангел-дана бденије. Једнак ли обичај у спомен покрлих владика. Но ове године је то тако заспало, па да се ама баш нико од наших свештеника није напао побубњених, да бар очита мало молитвице. Немар и равнодушност, где год завиримо. *Зар је пека нужда, да се баш по овом времену види двор? Ето мој Србине Србаковићу, тако се ето ваше народни обичаји, када је меродавним круговима све то једно. Оправка двора није била у данашњим данима од пеке нужде, тај посао би се могао и на друге цели употребити, јер није све најбоље, што је ново.* — Доказано, да ће на предлог овд. инжинира г. Крстића бити цео поменути зид и сва трула грађа срушена. Ето дотле води немар и небрига — само до трошка".

Какву је „прашину" морао овај допис у Вршцу произвести, може се преставити!

Неименовано уредништво, за избећи гњев радикалски, било је принуђено, да у 47. (263.) бр. донесе овај исправак:

Исправак. У прошлом броју „Родољуба" уврштен је један допис под насловом: Оправка владичанског двора. Тај је допис само на незнања уврштен, јер је уредник одсутан био, иначе том допису неби места уступили, у толико пре што нам никада није била намера унутштати се у такове личне ствари, а нарочито у ову конкретну, која је сасма неосновано изнесена.

Оволико ради равнања онима, који се можда увређени налазе. Уредништво „Родољуба".

Као што нас из Вршца уверавају, поменути је допис *од речи до речи истинит*, и исправак је *морао* нашим за опсенити радикалску простоту.

Ај лаковерни радикални свете, кад ћеш једном увидети и провидети опсенарство твојих вајних вођа!

А ко ће сносити трошак! Кад човек види она обилна и замишљена лица чланова саборског одбора, кад нађу на кир Митине „решторације", ил пред њоме седе са онима, који имају шта молити, ил кад свога „вожда" са облигатним ађутантом прате на станицу; мислио би човек: е то су мудраци над мудрацима, какових није било ни у римском сенату!

А кад овамо погледа човек на њихов рад, он се о са свим противном увери.

Од многих „гиксера" навешћемо само овај, који се може врло фатално свршити по „највишег" потпредседника.

Саборском је одбору мило било, што није прихватио кр. решење у погледу исплате четворици епископа на Текелине закладе 38.975 К, него је за то подиео тужбу против њих, пошто нису тобоже имали права да дигну тај новац.

Удес је хтео, да такву тужбу поднесе др. Бранко Илић фишкал нар. фондова за Угарску.

И ако је председник кр. уг. министарства гроф Стеван Тиса, уништио саборски закључак у погледу подигнућа парнице против епископа; и ако потпредседник саборског одбора **нема** права да потписује закључке и одлуке саборског одбора; и ако у саборском одбору седе три призната адвоката и доктора права и два фишкала, *који су све речено требали знати;* они наговорише „паинног" потпредседника да потпише пуномоћ за тужбу.

Не ћемо да се упуштамо у оцену *каква* је тужбу поднео фишкал, ал ћемо да напоменемо само то, да су сва три државна суда одбила саборски одбор са тужбом, пошто поднесена тужба „иде за обезнажењем права, које припада Његовом Величанству."

Како ће трошак за исту тужбу бити мало повећи, од оног трошковника, што смо га у последњем броју навели, ког је члан саб. одбора поднео својој странци и канцудбено га наплатио; питање је: ко ће га поднети т. ј. да ли потпредседник, или фишкал или саборског одбора чланови солидарно? Неко ће га од њих платити, *пошто га не ће платити Текелин фонд,* као што се мислило онда, кад се закључило да се поднесе тужба, када је њиме управљало саборски одбор, те се на основу том и правно „*мастан*" трошковник, а тако исто *не ће се допустити, да се исплати из другог ког фонда народног.*

Срећа ће још бити, ако дође само до његове исплате, а не узима неовлашћено издавање пуномоћи и мало тежих последица, као што се зна, односно како говоре „али језици".

Доследност. Како је благородни г. др. *Милан Максимовић,* вел Његове Светости, добио угарско племство и то „у признању његова оне корисног јавног дјеловања и његових заслуга на пољу народног господарства"; није чудо, да је наша опозиционална штампа ударила и због тога у пецкање и исмевање, чудећи се његовим „непознатим заслугама".

Е лепо! А молићемо, није ли и саборски одбор г. Максимовићу пре уздигнућа његова у племство, признао му поменуте заслуге, због којих је уздигнут у племство?

Ко у то не верује, нека завири у 12. бр. „Српског митрополијског гласника", те ће на стр. 197. наћи, где се вели: „Узима се на знање извештај др Жарка Миладиновића и поп Боже Поповића о прегледању даљског властелинства. Изречено Њег. Светости признање на наврсном обрађивању добра и узорном реду на њему".

На кад је г. Максимовић управитељ даљског добра, кад је ли његова заслуга, што је у њему наврсно обрађивање и узорак ред; не пада ли и на њега одборово признање?

И кад пада, је л било умесно и паметно замерати владу, што је препоручила г. Максимовића баш за оне заслуге, које му је и саборски одбор признао, да добије племство?

Саборски одбор дакле сме, а круна не сме одликовати г. Максимовића за корисно деловање на пољу народног господарства.

Живела доследност!

Нове земљорадничке задруге. У *Смољану,* у *Паучју,* у *Пећинци* и *Перли* основане су нове задруге са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац,** протојереј.

Припослано*.

Велецењени г. уреднице!

Не знамо, ко вам је у броју 21. Срп. Сиона од ове године послао одговор са потписом „Бранко", а на питање ваше: Како би и најмање парохије добиле спремне свештенике?, а не ћемо то ни истраживати, јер се питање, о коме се расправља, нас калуђера и не тиче. Но не можемо ипак прећутати, а да на тај одговор „Бранков" не реагирамо због оних речи, што нас калуђере на два места у свом одговору назива „неспремнима" за парохијску службу.

— Истина је, да ми нисмо свршавали богословију карловачку, али смо у нашим манастирима као ванаст. ђаци упућивани у свршавању богослужења и обављању најпречих дужности парохијских, те као монаси долазимо на рукополагање спремнији од многих свршених богослова, и при самом свршавању те св. тајне над нама показујемо се као окретнији од многих свршених богослова. А имамо и доста примера, да многи и многи свршени богослови, кад добију парохију ма и најмању, нераде у њој ништа друго, осим онога, што и ми по нужди и потреби одређени на администрацију и најмање парохије, радимо, т. ј. свршавају богослужења, крштавају, венчавају и сарањују, а то исто и ми радимо, и не може нам се у томе пребацити „неспремност", јер и свршавање тих дужности учимо у манастиру од наших старијих, пошто већина манастира имаде своје Прњаворе, у којима калуђери и крштавају, и венчавају и сарањују. Стога одбијамо од себе тај оњежени израз „неспремни", знајући, да има доста свештеника, који осим горе споменутих црквено парох.

* За ово не одговара уредништво.

дужности, не раде ништа, што би пошло у корист и напредак браће њиховој поверених им парохијана.

Један за многе.

Одговори уредништва.

Г. К. П. у Д. — На питање Ваше: од куда то, да се у једним календарима наводе јесењске задушнице под 25. Сепг., у другима под 2. Окт. а у неким и под 9. Окт., одговарамо Вам следеће.

Јесењске — михољске — задушнице није установила наша црква. Како су оне постале, о том је написао наш чланак *„Рећимо и ми коју о михољским задушницама“* у *„Гласу истине“* за 1890.

У истом смо рекли за њих, да им морамо одредити дан држања по правилу недеље св. отаца од 16. Јулија, те по томе се имају оне одржати 29. Септембра, ако је тог дана субота, ако је 29. Сепг. недеља, онда у суботу 28. Септ., ако у понедељак у суботу 27. Септ., ако у среду, у суб. 2. Окт., а ако у четвртак, у суб. 1. Окт., а ако у петак, у суб. 30. Септ.

По овоме, пошто је 29. Септ. ове године пао у среду, то су се јесење — михољске задушнице имале одржати у суботу 2. Окт., а никако 25. Септ. или 9. Окт.

Г. Ј. П. у М. — Одговор на Ваше питање наћићете у одлуци саборског одбора од 25. о. м., по којој су црквене општине дужне набављати за парохијска звања све оне тискаиице, које остају у звању односно у цркви, као све протоколе. А од паушала дужни су свештеници набављати све оне тискаиице, које не остају у писарни, као све изводе, а уз то сав канцеларијски прибор.

Крајње је време било, да се донесе овака одлука, кад није у своје време тачно назначено, шшто се има одређени паушал употребљавати.

Читуља.

У мај. Бездину умро је 26. Октобра у 80. години јерохонах *Исидор Михајловић*. Вечан спомен оцу Исидору!

Јавна захвала.

Сломљени силном жалошћу за непрежаљеним оцем својим, покојним

Данилом Трбојевићем

умировљеним окружним протом личким

не могосмо у име своје и у име покојникове многобројне ожалошћене родбине посебице се захвалити на свакој сажаљаци, која нам је стигла.

П. н. господу и госпође, које нам у нашој големој тузи своје саучешће било телеграфично било писмено изјавише, молимо овим путем, да изволе примити нашу најтоплију захвалност.

Захваљујемо најсрдачније и поглавитој г. г. лијечницима Др. Гроспићу и Др. Шпајфелу, који покојнику у његовој 93. години својски настојаше продужити дане живота; пречасној г. г. свештеницима: протојерејУ Мијасији Мајсторовићу, наросима: Петру Милојевићу, Јоци Богдановићу, Мани Дошену, Гени Илићу, Миланку Бркићу, Јандрији Шегединцину, Петру Обрадовићу, Светозару Зорићу и Петру Трбојевићу, гимназијском катихети Николи Мајсторовићу и јеромонаху Исаилу Рајчевићу, који покојника дивно опојаше и од њега се по пароху Јоци Богдановићу лијепим и утјешним словом опростише; пресијетлом г. вел. жупану Томи пл. Краљевићу, велемоћном т. поджупану Чедомиру Цекићу, поглавитом г. кот. предстојнику Др. Матанићу, г. г. чиновницима и осталој интелигенцији из места и са стране, који својом присутношћу тужну свечаност увеличаше. Захваљујемо г. равн. учитељу Мили Оклобџији и ђацима учитељцама Јелени Познановићевој и Даринци Богуновићевој, који са школском дјецом спровод украсише; дичном, у необично великом броју сакупљеном народу, из којега многи и многа вјечну кућу незаборављеног покојника сузама орошише, — свима скупа и сваком појединце нека је и опет најсрдачнија наша хвала!

У име ожалошћене родбине тужни синови

Јово Д. Трбојевић,
окружни прото лички у Метку

Петар Д. Трбојевић,
судски савјетник у Пожеги.

Послате књиге на приказ:

„Српско цвеће“ за млада срца I. Венчић: Српкиња... Магла пала... Од Босне се турска војска... С ове стране Дунава... Коло... — За гласовир у две руке у лаком слогу сложио Исидор Бајић. Цена К 1·60.

I. *„Магла пала“*, речи од М. Петровића и II. *„Бановлан“*. — За гласовир у две руке компоновао Исидор Бајић. Цена К 1·60.

Обе ове музикалије добијају се у српској књи-

жари Браће М. Поповића у Новом Саду и у свима другим књижарама.

Српске забаве, написао и издао *Јован Живојиновић*. Песме за певање, компоновао *Исидор Бајић*. Нови Сад, штампарија „Браникова", 8° стр. 136. и XLIV. Цена 5 К.

Издања Матице српске: *Летопис* Матице српске, књига 228. свеска VI. за 1904.

Од књига за народ: *Владимир Дукљанин* од Стевана Сремца.

Календар Матице српске за 1905.

Књижевна објава.

По овлашћењу Његове Преосвећености епископа, господина др Георгија Летића, част ми је објавити, да је довршено и да се разашиље

ТРЕЋЕ ИЗДАЊЕ

уџбеника:

КАТИХИЗИС

или

НАУКА ПРАВОСЛАВНЕ ХРИШЋАНСКЕ ЦРКВЕ

за српске православне ученике IV., односно III. и IV. разр. основних школа

састављо

Др. Георгије Летић

српски православни епископ.

Књига је штампана *источним* и *јужним* наречјем, а добија се само у *Српској Манастирској Штампарији у Ср. Карловцима*, као код јединог комисионара — но иста штампарија обвезана је на уступање следећег рабата:

књижарима 25%
катихетама и учитељима 15%
општинама и одборима 10%.

У опсегу српске православне Митрополије Карловачке ово је *једини* надлежно *апробовани уџбеник* своје врсте, — а исто тако је одобрен по надлежним световним и духовним областима у Босни и Херцеговини.

Чист приход од овог уџбеника служиће оснивању закладе за подизање свештеничког и учитељског подмлатка у епархији темишварској.

У Темишвару 1904. год.

Ђура Терзин
српски вар. учитељ.

КЊИГОВЕЗНИЦА
СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ
у Ср. Карловцима.

Јављамо свима а нарочито сл. управама манастирским, да је наша **књиговезачка радионица** снабдевена са свима машинама и материјалом, као и све веће модерне књиговезнице у престоницама, с тога смо у стању, израђивати све послове на потпуно задовољство.

УПРАВА
српске манастирске штампарије.

Позив на претплату.

Како је сасвим нестало књиге

„Великог Типика"

што га је написао

Протојереј ВАСИЛИЈЕ НИКОЛАЈЕВИЋ,

то је потписата штампарија узела у своју на кладу поменуту књигу.

Књига је ушла у штампу, и биће готова до Божића.

Цена за претплатнике у тврдом увезу 4 К, у брошираном увезу 3 К, а дуњанска ће цена бити знатно већа.

Повце за књигу треба слати потписатој штампарији, јер ће се претплата само тако моћи уважити. Претплата траје до 1. децембра 1904. год.

У Карловцима 14. Септембра 1904.

УПРАВА
српске манастирске штампарије.

Нова школска књига.

Школска деца
на
СЛУЖБИ БОЖЈОЈ.
Упутство

за православне ученике срп. основних школа како да у св. цркви на богослужењима судељују.

У Срем Карловцима. Српска манастирска штампарија. 1904., 16° 32 стр.

Цена 20 потура.

Ова је књижица решењем високословног Школског Савета „од 14./27. Августа 1904. бр. Ш. С. 535/509. ех 1904. одобрена и прописана као по-

моћна књига у српским вероисповедним школама у краљевинама Хрватској, Славонији и Угарској, и упућени су епархијски школски одбори: бачки, бубимски, вршачки и темишварски, да учине потребно расположење, да се она чим пре наведе у такоподручним срп. нар. основним школама".

А високим решењем кр. земаљске владе у Загребу одела за богоштовје и наставу бр. 19.395. ex 1904., иста је књижица одобрена као помоћна књига за децу источно православне вере у пучким школама и српским автономним — вероисповедним.

Потписата штампарија умољава и позива школске власти и књижаре, да изволе поменуту књижицу од ње набављати. Књижари добијају 25% рабата.

Подједно се упозорују српске и остале књижаре и издаваоци, да се не усуди нико од њих исту књижицу прештампати; јер ће иначе имати да одговарају суду за кажњено прештампавање.

У Карловцима 20. Новембра 1904.

Српска манастирска штампарија.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. ЕК 432. ex 1904. 75 1—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћеничког разреда у *Врегиу*, у личком протопрезвитерату.

Рок компетовању оставља се до 1. јануара 1905. по старом календару.

Из седнице Епарх. конзисторије држане у Плашком, 21. октобра (3. новембра) 1904.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прозивено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по њоји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручује

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 8 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованога гвожђа. —

24—23 ex 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 пара по једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописа се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 701. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XV

Број 25

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у среду 15. децембра 1904.

ЗВАНИЧНО.

Рукоположени.

Његово високопреосвештенство г. епископ темишварски др. *Георгије Летић*, благоизволео произвести у саборној темишварској цркви 7. Новембра за ђакона, а 8. за презвитера свршеног богослова Саву Стајића из Неузине, који је одређен за администратора парохије у Срп. Елемиру; 21. Новембра за ђакона а 28. за презвитера свршеног богослова Душана Предића из Немета, који је одређен за администратора парохије у Фењу и 28. Новембра за ђакона свршеног богослова Јована Татаровића из Срп. Св. Петра, који је одређен за ђакона у Мокрину.

НЕЗВАНИЧНО.

Писмо

кнеза српског Михаила М. Обреновића митрополиту Јосифу Рајачићу.

Примљено

Д. Р.

Како се за време избора а за тим именовања за Архиепископа и Митрополита Јосифа Рајачића, српски кнез Михаило М. Обреновић налазио у Земуну, куда се склонио од народног трибуна Вучића и уставобранитеља; то је кнез Михаило чувши за именовање Рајачићево, следећим га писмом поздравио.

Ваше Високопреосходительство
Високопреосвјашченејши Господине!

Уистo почти време, када је Православни Народ Српски занимао се красним избором свога Архипастирја, ја сам са моим вјерњим Србима принуђен био поход чинити противу оне небраће паше, кои одавно планове кују, како да свој род свое отечество к пропасти доведу, и кои сада успјеше, такове злоковарне планове свое к зрелости и у дјејство привести.

Колико ме мучи и обезпокојава, што су пагубна дјејствована они несоотечественика мои дотле успјела, да сам ја премило отечество мое и возљубљени народ мој засада оставити принуђеним се видио, толико сам с друге стране не мало радостан што је и вишество гласова паше браће Срба, и високајша милост Благоутробног Монарха Земље, Отечеству моме сосједне, у којој сам ја са моим самном пребавшим људством, нашао спасенне живота и по-

кровитељство чести, достоинства и права мога, што је велим све то содјејствовало, да је жребие изнора Архиепископа цјелог славено-српског и Валахијског, под мудрим скиптром Аустријскога Двора, живећег Народа, на Високо почитаему ми као редким добродјетелима и мудрошћу природно обдарену и Вашег Високопревосходитељства украшену архипастирску особу пало.

Радујући се дакле да је Ваше Високопревосходитељство на престол Архипастирски позвано, ја покорњејше молим, да одобрите чувствованија и желанија моја, која су тамо управљена, видити Вас у средини свога народа здрава и долгодеснвујушча, да доживите часе славом увјенчане, и да православни народ у Вами оно за пользу обществености получи, што је у мудрим Архипастирама својим, Предшественицима Вашег Високопревосходитељства изгубио.

Придворни свјашченик мој Г. Павле Тврткович, доноситељ је овог писма мог, кое ће он чест имати лично Вашем Превосходитељству предати и усмено поздравити вас новополученим преважним достоинством Архипастира Сербског Народа.

Жеља је пак моја и та, још кои пут посјетити место то, Православним Архиепископима дично, кое сам за живота блаженопочившем и у Спрству нигда незаборављеног Г. Стратимировића, у детинству моме, но у друкчием духа расположенију, походио, — посјетити сирјеч, но и пак с тим намјерением: цјеливати Архипастирску Десницу Вашу и изразити радосна чувствованија моја, која перо тек нагађа, но обстојателно описати ние кадро.

Засад и пре него што би се ова жеља моја удјејствовала, благоизволите Високопреосвјашченејши Господине, писмена ова недостаточна, но искрењејша израженија моја примити као знак презјелне радости мое, што у лицу Вашег Високопревосходитељства, познаем достојног Архиепископа и Митрополита цјелог у благословено Империи Аустријској живећег Славено-Српскога и Валахијског Народа; с коима чувствама цјелујући Свету Десницу Вашу и себе Вашим светим Архипастирским молитвама препоручујући, с глубочајшим Високопочитанием и совершеном преданостију имам чест бити.

У Земуну 4. Октоврија 1842.

Вашего Високопревосходитељства

к услугам готовејшии

Михаил М. Обреновић

књаз Сербски.

Народна молба Србаља

карловачке генералије да се игуман гомирски *Данило Јакшић* постави за владику плашког

и

Србаља новосађана, да се за бачког владику постави архимандрит крушедолски *Атанасије Величковић*.

Прасштило

Д. Р.

Како је после смрти *Данила Љуботине*, карлштатског владике, који је умро 29. Јануара 1739. прошло подуже времена, док је патријарх Арсеније Јовановић Шакабент могао да му постави последника *Павла Ненадовића*, који је 25. Априла 1742. посвећен био за владику, но који је тек 6. Априла 1744. потврђен био, а то све због унијатских сметња и дворске политике, која није дозвољавала, да се у Хрватској у опште поставља српски-православни владика, како би се само тамошњи српски православни народ превео на унију; то се свештенство и народ карлштатске епархије обратио патријарху с молбом, да им се за владику постави гомирски игуман *Данило Јакшић*.

Ista молба гласи:

„Свјатјејшии и блажењејшии Г. Г. патријарх и преосвјашченејшии архиереи и сав освјашчени сабор, нам милостиви Благодјетељу.

У свакој покорности ми сви жители карловачке генералие и епархие гомирске, како духовни тако и мирски, начелни и подначелни, мали и велики, извјествуемо Блаженству вашему, преосвјашченејшим Господам архиереом и свему освјашченому сабору и христијанскому сасловију, да от кога времена первi епископ унитски Пајсеј Зорчић воспримио јест унију, свагда и по нему сваки до садашњега

епископа унитског Теофила Пашића јесу нас насиловали и к унии мучителски а не учителски принуждавали, а највећма наше калуђере гомирце, да их доста по галија и по тавница и по мору јест, а везане, пенане, роблене и решчене, нитко нашего монастира Гомирја изјавити не може. А каде садашни епископ унитски Пашић у наш народ с многим воинством и с спекулатором на иншчалацију дошао, и тако угрожение из двора цесарскаго нам донио, ако би ткогод противан или словом или дјелом Теофилу Пашићу епископу унитскому показао се, да тај без свакога суда смртном кашчигом кашчигован хоће бити, а његово имјение све да се хоће у контробант узети, а фамилија његова да се хоће из генералие изгнати и таковое цесарское угрожение сва господа ових краина и сав римски народ (кога јест већа него нас) јесу ташчалисја дјелом испунати.

Многи људи наши ради Пашића унита по цјело љето јесу били у Карловцу окована и љутим роблением и решчом мучени, и неки јесу у тавницах и помрли и доиста ако не би наш манастир Гомирје супротив Пашића стали, и своја трошке у процес положили (кои је свагда трошке и труде свое полагао нас закону христианскому учећи и от унијата бранећи) доиста вавиек би ми сви под унијати остали*.

И будући да божјом помоћи и нашом службом, и ми саде приносимо за империју римску усрдно крв своју проливајући и трошком и прилежанием наших отаца гомираца, јест запрешчено Пашићу ради садане војне**, да над нами не влада, зато ми јесмо сви одбрали честнаго отца Данила Јакшића, кои овде между нами рожден и воспитан, и к вам јесмо га послали да га нам поставити епископа, кога ако јесте поставили велми са усрдием ми сви восточне цркве синови вам благодаримо. Ако ли нисте отца нашего Данила на епископство поставили, ми сви молимо да нам га у скорому времену поставите на епископство, зашчо јешче љетос Пашић к нами своја секретара послао, а нашина једна рекомендација веће може код двора краљевскаго, него све наше службе и молене, и паки овђе господа у свие градовие јесу нам пошче зотворили, да никакова листа кои от нас походи непримају, а у ономе декрету от двора краљевскаго Пашићу посланом, три клаузе стое с коими Пашић паки може нас турбирати горше прваго, а највећа клауза јест то, шчо многи наши људи и попови мало разсудни могу насилију господствујушчих и ласканију унитскому покорити се, у предложенију времене губећи ување православија; того ради и паки ми сви мали и велики, духовни и мирски жители карловачке генералие смирено принадајући, умиљне молимо Блаженејшаго Г. Патријарха, да бисте нам в скором времену честнаго отца нашего Данила Јакшића в епископа поставили, докље нам в том која противност јест јавиласја, и да способствуете јему вскорје корвемацију (конфирмацију) добити, и паки понизно и умиљне просимо, да би нам другаго во епископа непостављали и неприслали, него отца Данила Јакшића, кога сав народ оншче изабрао, и к вашему Блаженству послао, и скорје јего епископа видјети желајушче.

Блаженства вашега, преосвјашчених архиереов и свега словеснога сабора усрдној љубви и христианској милости и благословенију препоручајући сами себе и наше посланике и остаемо вашего Блаженства, преосвјашчених архиереов и свега словеснаго сабора нижајше слуге, жители сви оншче Карловачке генералие епархие плашке.

У Кардовачкој генералии Марта 20. 1742.

Ево, *како* су учтиво молили љути крајишници — Срби карловачке генералије — да им се за владику постави народни љубимац и велики бранилац православне вере игуман гомирски Данило Јакшић.

А *како* су обесно молили новосадски Срби и Власи да се за бачког владику постави архимандрит крушедолски Атанасије Величковић, види се из следеће њихове молбе.

Иста гласи :

* И ово је доказ, од какве су користи били наши манастири, и ко је спасао православље. Уред.

** Да није било честих војни у XVIII. веку, у којима је наш народ најпаче изгинуо, још би нам више народа било силом одведено у унију и католичку веру. Овако су га у неколико чувала његова јуначка дела у ратовима. Уред.

„Преосвјашченьејшим и богољубезньејшим господином Епископом (у то је време била удова митрополија) и частьејшим отцем архимандритом и протосинђелом и свему клиру свјатие восточние православние церкви, такођер и воинставним племенитородним господаром официром, обркапитаном, капитаном, војводами и осталим, тако от коморстје стране доброродним господаром профизуром, ишпаном, кнезовом, пошченим кметовом и странам кое имају допушченье високо свјетлаго славнаго двора цесарског на сабору сада гредушчем у Карловци бити.

Како ми от наше вароши шанца варадинског коисје у православију паходимо, како ми војници тако и коморалисти и коисје здолу имени подписуемо наодећасје варош у вадовствујушчеј епархии бачкој, сада будући брез епископа, за то просимо и понизно молимо цели славни сабор да би нам милост учинили онога поставити на епископство, кога ми зактевамо и паходимо у напредак за добро нашје, наимје пречастьешаго отца архимандрита Атанасија, кои како је у монастиру Крушедолском јест, *другаго ни на један начин некемо нити зактевамо.*

Но паки понизно просимо да нам милост и велико прошење учините онога поставити, кога ми зактевамо; за кое се подписуемо обје стране и свои имени и писми и печата и крстови потврђуемо за веровање.

С коим се у велику милост препоручуемо и у свакој понизности свему славному народу остаемо понижни, дано у Шанцу варадинском (Новом Саду) Фервара 3 1731.

М. п. Тодор Жикић с. р., аднаћ.
М. п. Јован Бошковић с. р., аднаћ.
М. п Милое Секулић с. р.. барјактар.
† Марцика Огњановић с. р., барјактар.
М. п. Јован Илајевић с. р., барјактар.
М. п. Јован Ђоплић с. р., кнез.
† Јања Николић с. р., стражмештар.
† Јован Јелчић с. р., стражмештар.
М. п. Недељко Богдановић с. р.
М. п. Дамјан Стојановић с. р.
† Рака Петровић.
† Алекса Абација.
† Живић Петровић.
† Васо Таборовић с. р.
М. п. Благое Сапуџија
† Јован Дунђерин.
† Ивко Костадиновић с. р.
М. п. Јован Сапуџија с. р., ешкут.
† Радован Албић
† Стојан Крагуевић.
М. п. Арсение Петровић.
М. п. Андрија Живалић
М. п. Мишко Петровић.
† Јован Радишић.
М. п. Јован Богојевић.
М. п. Танасије Гајновић.
М. п. Јован Вукановић
† Јован Муџул с. р.
† Јован Девић с. р.
М. п. Јован Абација с. р., бајац.
М. п. Стеван Кронца.
† Никола Бабић.
М. п. Стојко Филиповић.
М. п. Момир Ђурчија.
М. п. Стојша Капамација.
М. п. Сима Ђурчија.
† Мијаило абација.
М. п. Јован Остоић.
† Антоније абација
М. п. Лука абација.
† Живан Болгарин.
† Петар Ћирић.
М. п. нечитко грчко име τομου
† Јован Мандић.
† Јован Миловановић.
М. п. Максим Милаковић
† Јован Рајковић.
† Милић Ђурђија.
† Ђурчија Максим.
† Живко Радосављевић из Ченеа.
† Јанко Абација.
М. п. Станко Сарчевић.
† Јован Вла
† Милић Атанацковић
† — — Ђоса из Ченеа.
† Гаврило — из Ченеа.
† Арсение Абација.
† Андреа Коларовић.
† Ђураћ Милутиновић.
† Павао Петровић.
† Живан Капић.
† Рака Абација.
М. п. Милован —

М. п. Живан Вучић.
† Максим от влашке земље.
М. п. Јован Јелчић.
† Јосим пивар.
М. п. Стојан Маслак.

* * *

Како је као што рекосмо Павле Ненадовић био посвећен за плашког владику 25. Априла 1742., а за бачког владику посвећен је 17. Маја 1731. Висарион Павловић; то је и учтива молба Србаља карловачког генералата и обесна новосадских Србаља — не баш самих Србаља, но Цинцара, Грка и Влаха — остала глас вапијућега.

Ну, Срби из карловачког генералата, ако и нису 1742. добили Данила Јакшића за владику, добили су га 1751., дочим Срби новосадски не дочекаше да добију свога љубимца Атанасију Величковића за владику.

Посланица

владике далматинског Венедикта Краљевића.

ВЕНЕДИКТ

Милошћу Божијеју Православни Епископ Далматински и Боко-Которски.

Високопреподобњејшим Архимандритом, Препо добњејшим Игуманом свјатих монастиреј, Препо добним Јеромонахом и Монахом, Благовјејњејшим Протопресвитером, и Благоговјејним Пресвитером: равње же изрјадњејшим Господам Чиновником, Землестјажателем, Купцем, и всјем Православним Христианом обрјетајушчимсја в' Епархии Нашеј, Чадом во Христје Иесује возљубленим: Мир, Благословение и Прошчение.

Бог Велиј и Всемогиј, иже отеческим и преестественим оком бдит непрестано во благо и спасение человјеческаго Рода, призрје, о Доблествени Далматине, с Високаго Престола Божественаго Благоутробија својего, па прискорбное состојание безутјешности и опустјенија, в' немже от многих вјеков бјесте за јеже лишатисја вам Пастирја, иже заступаја ви дјелом и совјетом во всјех духовних нуждах ваших, направљал бјаше вам правују стезју истини и жизни. Умилосердивсја Он на печалное уставленне ваше, вдохну в' Величајши и Безсмертни оп Ум, иже вољењем јего правит судбами земли, во јеже отрети слези ваша, утјешити души ваша, и услишати теплп и долговремени вопл ваш.

Того ради сеј, служашче воли Божијеј, к' великому концу, јеже сносиј ешествовати нравственое и гражданское возрождение ваше, објешчал јест вам с благоговјеемим Указом своим Септембриа 19. дне 1808. Года, Епископа, Причет, и Училишче, јако да первп совершивал би вам Свјашченодјејствија јаже законаго Пастирја, и полагал би всего себе самаго за благо духовное вовјеренаго му стада: втори достављал би јему достојних спомошчников в' трудном и тјашком објазателетве: третие би образовало воспитание Христијанское, и благочестивое, не точију новпх Свешченослужителеј, но и самих Дјетеј ваших.

Рат 1809. Года позва Ироја нашего ко превосходшим страпијам, и украси чело јего новими вјенци. Се почто остахусја виса објетованија јего, Бог благоволил јест, јеже исполнитисја сим во мгновенија велми пријазненша, и убо ви видјесте с' нечајаним удивљением, јако в' тоје час, в' он же сеј Велики Муж пахождашесја в' Комшење, јеже усрјести новоју Невјесту, и содјелати сојуз, иже обнадеждает миром Европу, помјану Он сотворенаја вам објетованија, и тојужде десницеју, јуже простре Пресвјетљеј Обручењеј своеј во свјашчени залог љубве и вјерности, потписа Всемилостивјејши Указ Марта 26. дне 1810. Года, имже позвољяет законаго Жениха и Свјашченаго Пастирја Православњеј своеј Восточњеј Церкви в' Далмации и в' Боках Которских.

Јеј, о прељубезњејши мои! под сими благополучними предзнаменованми Бог услиша моленија ваша, и изволил јест чрез *Наполеона Великаго* позвати мјерност Нашу, јеже первому возљести на важнују сију и многотрудњују Епископскују Столицу. Свјашченое Епископское достоинство носит со собоју високија, великија, и претјагостнија должности јако к' Богу, к' Царју же, и к' Вам.

Ми познаем слабост нашу: но надјеемсја, јако благодат Божија заступит нас крјепко: зане Бог, једин сиј серцевједец, вјест ревност нашу, и наш завјет, и видит,

јако рјешилисја јесми пожертвовати и властни живот свој (?!) за всјакое благо духовное ваше. Подобает вам, Чада возљубленаја во Христје Исусје содјејствовати с полним упованием к' отеческим чуствованијам љубве, јаже одушевљајут нас ко благу вашему Да начнут Апостолскаја попеченија наша от јеже благодарити вкусје со мноју Бога Благодатеј и Милосердиј, иже, приклонив ухо к' смиреному молењију нашему, преисполнил ни јест весељем и радостију тољ велијеју. Да будет ктому вјечна и неограничена благодарност наша, о всељубезнаја Чада! ко Всепресвјетљејшему и Великомошчнејшему Императору и Краљу *Наполеону Великому*, из негоже велмогија руки одержа Народ наш тољ отмјеное благодјејание. Да будут непрестани и тепли молитви наша к' Богу Мира, јако, имже образом Муж Велиј сеј бист орудием Всемогушчија мишцч јего, јеже возстроити вешчи овземнија, тјемже да будет благотворнојуу Дугоју рјад љет да сохранит јего на земли со всјем Пресвјетлим јего Племенем и Владичеством, блага ради Рода человјеча и Благочестија: и Бог да даст тожде всјем Књазем, Вождом, Прислужником Воjеначаником, окружајушчим Пресвјетли Престол јего, и служашчим јему вјерно на попришчи Воjеном же и Гражданском.

Служители Олтарја, Братје во Христје љубезнаја моја! да будет вам вину присушче преносходство Свјашченаго Служителства, јеже исправљаете, и тјашкија должности, јаже оно предписует вам, о нихже должни будете отдати строги отвјет вјечному Судиу Богу. Отвјет сеј взирати будет не токмо ко дјелом вашим, но и Душ вовјерених духовному попеченију вашему. Сотворите от себе самих толикожде образцев всјакија добродјетељи Христијанскија, и поминајте присно, јако, по Свјатому Божественому Евангелију: „ви јесте свјет Мира“: того ради подобает вам бити миротворцем, умјереним, воздержним, трезвеним, благодјетелним, в' созиждение подчињеним вашим, насушче дух свој високими поученми, впечатљенними Богом самим в Свјашчених Књигах, сокровишчах неизчерпаемих всјакија Премудрости.

Ви же на посљедок, благочестиви Христијане, коего же били би степене, возраста, и состојанија, будите благодарни Богу за толикија шедроти, јаже он тољ изобилно вам дарует, и воспомјаните, јако, јаже Предци ваши чрез толикое времја всуе желали сут и взискивали у бивших Правлениј, ви одержали јеста ја от *Наполеона Великаго*. Покарајгсеја Законом, и да при памјатујетсја вам вину, јако противљајсја Началетвом, Божију вељењију сопротивљаетсја. Дадите убо Божија Богови, и Кесарева Кесареви. Препослите тајажде чувствованија в' Сини ваша, воспитајушче их в' добродјетелех Христијанских. Будите им толикими приклади правоти. Нравоучение јеванђелское, да направљает всјакое дјело ваше, и да изчезнут в' конец Божиеју помошчију от Домов ваших, от Торговељ ваших, от ваших Племен всја, јаже противна сут свјатеј воли Божјеј, чистотје Вјероисповеданија нашего, и Законом Царским. Сотворите вси тјем образом, јако да Бог возимат во вас добрија Христијани, Государ вјерније Поданики, и Отечество полезнија и благопотребнија Граждани. Сице дјејушче, будите имјети извјестње во всјакој потребје вашеј Бога в' помошч себје, у негоже Ми смирено вам просим Благодати и Милосердија, дајушче вам от всего сердца отеческое Наше Благословение.

Дано из Обители Епископскија Нашеја в' Себенишје Далматсјем љета тисјашча осм сот десјатаго (1810) Мјесеца Септемврија, индикта 13.

Венедикт Краљевић с. р.*

* Овај сам оријинал добио у Рисну, те сам га тачно преписао. Окружница је, како се види на оријиналу, печатана у Венецији у Штампарији Грчко-Илирическој Паве Теодосија на славенском, грчком и талијанском језику. На горњој је страни листа грб далматинске Епархије, а са стране св. Апостоли Петар и Павле. Штампана је на великом табаку.

Православни Српски народ у Боци Которској, кад је био додијељен Духовном управљењу Митрополије Црногорске, он се је наодио потпуно задовољан, него поради мутних и кратичних односаја Црне Горе са суседним државама, није могао добивати оно духовно попеченије, које је особито у најнеђој нјери достојно дати могао Блаженопочивши Митрополит Петар Петровић Његош (Св. Петар); па је народ Бокељски у таковом набавченом од духовног управљења стању, очекивао жељно-своја Архијереја добити, који ће га, као духовни Архипастир чврсто утврдити на истрајну, постојану, непоколебиму наду, са којом се најбоље може сачувати вјера и српски понос, те доћи до своје боље и срећније будућности.

Са именовањем владике Венедикта Краљевића, православни Србима Бокељима испуњала се је била давна

Кад је и како је постало општежитије у фрушкогорским манастирима?

Д. Р.

Свршетак.

Овај је закључак синодски митрополит Ненадовић доставио управитељима фрушкогорских манастира следећим циркуларом:

Павел — — —

С коликоју слепотоју њекија от вас и прошлих днех мерскија на особшчину проклатују похоти привлекоша и во јеже от Бога, свјатих јего апостол и богодухновених отец свјатих заповеданију, от цареј же наших благочестивих и прочих христољубивих ктиторов уставоположеное в монастирех сих фрушкогорских такожде воведеное общчежитие љубомјатежними предпријатми разрушити, и тјем клетвопреступства повини учинитисја дерзнуша, то всјем вам јавно и извјестно јест. Миже вас на благое и богоугодное руководјашче всјакија мјери употребихом јеже дух ваш покорити в послушание истини, и тако ово вам покарајушчимсја и о злобах своих кајушчимсе, и всјакое исправление обшчајушчим Богу оставихом вам вдохнути познание истини, и дати разум во богоугодие, а купно с свјашченејшим Синодом в монастирех фрушкогорских воведеное обшчежитие, јако богоугодно и богохвално утвердихом, да ненарушно хранитсја, и твердо, јакоже на пришвенаго здје екстракта протокола синодалнаго обстојателно извјеститисја и умудрити можете.

Тјемже в напред необзирајтесја ни на десно ни на лево, но објема рукама примите се свјатаго обшчежитија, и во всјех монастирјех твердо и крјепко обшчину содержавајте, и всја обшча имјејте, ничтоже по особ держашче, ниже да услишим между вами мое и твое, но всја обшча всјех вас да будут, а ви всја движимаја и недвижимаја монастирска, онако своје, како душе ваше, и о них прилежите, сходно и усердно дјелајте, радите и газдујте, умножите и от всјех стран монастирску прибил, не по нуждје, но јако сами себје, накормљајте и свјачески вси једнодушно преоните и трудите се о напредку монастирском. Ашче хошчете јасти, пити и одјеватисја, занеже вјесте св. апостола Павла глаголушча: Не дјелајај, да не јаст. Покажите убо ваше Богу и божију уставу послушание, љубав истинују међу собоју имјејте, настојателие подчиненују братију своју љубите, подчинениже своим настојателем повинујтесја, и о ползје монастирској добро совјетујте, помозите и тружајтесја, устав церковнаго правила држите, и наредбу житија вашего, и монастирскаго поведенија по изложених правилах храните, по мјерје, јакоже клетвоју објешчаетесе и во всем себе покажите дјелом и житием говјејушчија Богу монаси, да и благодат божија укрјепит вас в подвиже и будут всја труднаја легка, и недостаточна изобилна. Јегдаже что пишете, всегда да нотируете сице: в обшчежителном монастирје имјарек, мјесјаца, љета, јако да и в најменшеј цједуље сие вписавати неостављте.

Сеј циркулар и екстракт синодалнога протокола в коемждо монастирје в чиновни монастирски протокол да запишетеја от слова до слова, и на сему оригиналу ден, мјесјац и љето, коего сеј циркулар в монастирје пришел и протоколиран бист, из послеђњагоже монастира оригинал нам да возвратитеја. Ви же во обшчежитии трудитесја, и непреложно пребивајте и вперите вес ум и сердце ваше в обшчежитие, и тако Бог вам поможет. А ми молитву и благословение посилаем вам всјем обшче.

Из обшчежителнаго монастирја Нашего Гергетега 11. Јулија 1754.

М П. Павел Ненадовић с. р.

*

Не ће бити на одмет, ако на овом месту наведемо, шта је н. пр. у В. Реметн уступљено манастиру приликом укинућа „особшчине“, коју су „особшчину“

жела . . . Али та њихова жела знамо, какове је плодове довринјела, те је име владике Краљевића у Историји Православне српске Цркве забележено с' прним словима, као издајника повјереног му стада, за које ће нечујечно дјело одговарати неумитном Судији. Али Срби Бошњаи и тада и свагда знали су сачувати вјеру и свој понос, те им се може рећи из пуних уста: *Част сам и Слава!*

У Русну 10. Новембра.

Јаков М. Радичевић.

по неки јеромонаси наследили од својих духовних отаца, који су их или постригли или су им ђаци били, а већина сама набавила. Винограде и воћњаке већином су сами садили на ман. земљишту.

Игуман Атанасије уступио је 25 мотика винограда, 1200 дрва шљива; намесник Михаило 16 м. винограда и 1000 дрва шљива; јрм. Кирило 14 м. винограда и 400 дрва шљива; јрм Гедеон 2 м. винограда; јрм. Леонтије 7 м. винограда и 40 дрва шљива; јрм. Гаврило 25 м. винограда и 120 дрва шљива; јрм. Герасим 13 м. винограда и 200 дрва шљива; јрм. Василије 6 м. винограда; јер. Данило 7. м. винограда; монах Јов 3 м. винограда; монах Корнелије 200 дрва шљива; монах Арон 3 м. винограда; монах Јоаникије 18 м. винограда и 1800 дрва шљива.

А осим тога, дали су манастиру и све покретне ствари.

О Катихизису Јосифа Рајачића

архимандрита гомирског од 1817.

(Прилог за животопис Рајачићев).

Приопштио

Д. Р.

Између осталих наших овостраних Архиепископа-Митрополита-Патријараха, који и ако су давно отишли Богу на истину, немају још свога биографа, да им је описао живот и рад, што би од неоцењене користи било за познавање многих и многих ствари и прилика; налази се међу таковима и Јосиф Рајачић патријарх.

Управо, ни један наш Архиепископ-Митрополит Патријарх овамо од Арсенија Црнојевића па и он сам, изузимајући митрополите Мојсија Петровића и Вићентија Јовановића, а у неколико и патријарха Арсенија Јовановића-Шакабенте, и немају својих биографа.

О свакоме од њих, тек ако је по нешто где писано и то разбацано. А како би нам добро дошао веран животопис ако не баш свију Архиепископа-Митрополита Патријараха, а оно бар оних, од којих се и данас једни сматрају за издајице, а други за родољубе, и ако се за неке од њих према данас познатим чињеницима може са основом са свим противно тврдити.

Сетимо се само, *како* је био представљен као издајник вере митрополит Вићентије Јовановић, док није обелодањено и доказано, да је он био један од најправославнијих Архиепископа Митрополита.

Кад је било време и кад се могао њихов живот опширно написати, и ако је било спремних људи — дворских калуђера за то —; није се трпело на „највишем месту“ нити радо гледало, да се „претходници“ славе и хвале, ма и сами не добили свога биографа, и у опште није се радо гледало, да се калуђери баве списатељством —, због чега су толики и толики наши учени дворски калуђери век свој провели, не написавши за јавност ни једног ретка.

Та није ли се још 1856. наш брат Иларион, као Јован богослов карловачке богословије, под свој састав „Прилог к испитивању српских јуначких песама“, псевдонимски потписао „Вајун“ — по имену нашег оца Васе, ког је његов друг Јаша Живановић звао Вајупом —, пошто није смео да се под њега потпише својим правим именом!

Као мали прилог животопису Јосифа Рајачића, доносимо и овај мали прилог, који мало чудну слику баца на његово „јавно Србовање“, а подједно још већима Србофилима представља владику Лукијана Мушицког и митрополита Стевана Стратимировића, бранионице кирилице, а противнике латинице.

1817. 4. Новембра пријавио је владика пакрачки Јосиф Путник у писму своме, што га је написао архимандрит ораховачки Стеван Станковић, митрополиту Стевану Стратимировићу, следеће:

„Случајно, обаче достовјерно уразумјех, что Нормалних и Тривиалних обојего вјероисповједанија училишч Надзиратељ Бјеловарски намјераја но одобренију и опредјеленију загребачкија Генерал-Команди ради учашчијасја јуности нашеја Славено-Сербскија, Архимандритом Гомирским Јосифом Рајачићем с Росијскаго језика на *хорватскиј преведени и латинским Буквами* печатитисја вознамјерени мали Катихисис, по

всјех како епархији Карлштатскија тако и цјелаго Генералата Вараждинскаго училишчах вовести, вопросил подручнаго ми протопресвитера Сјеверинскаго, јеже би тој јему објавил, колико егземпларов за сушчаја во протопресвитератје јего училишча взискујутсја, да би по том опредјеленоје тјех число тамо послатисја возмогло.

Аз убо вјест сију в не малое удивленије приведшују мја, пријав, не точију предреченому протопресвитеру, преднаведени катихизис, јако книгу с Благословенијем и Дозволенијем Превосходителства Вашег издати и латинским Буквами печатати умишлену, и но томе убо неправилну и од церкве нашеја неприњатују, во училишча наша уводити возбраних, но и Превосходителству Вашему за нуждно и потребно бити судих тоежде на тој начиначе конец благовремено возвјестити, да би П. В. Автора тоју чужестралија Букви в книгу церковнују уводити держајушча, о неполезновении сем обстојателно испитати, и тако по благохожденију издание самија книги с чинопрвленијем нашим церковним ни најменше несообразнија, образом Вам добрје вједомим, возпрепјатствовати и предупредити изволили.

Коеју приликоју П. В. за потребнују вједомост возвјестити не мимопушчају, что аз твердо опредјелих, јеже градушчија седмици, Господу споспјешествујушчу, путешествие тако предвајати, како би до 16. или 17. сего в Карловац приспјети, и П. В. високопочитование мое лично указати возмогл.*

Извод из проматрања данашњег стања хрватске војене крајине, са целисходним предлозима, како би се исто поправити могло.*

Од

Ксавера Рајића

тајника Господина Грофа од Ламберг, царског Министра у Напољу, 1. Марта, 1781.

Превео

Васа Николајевић.

ШЕСТО ПОГЛАВЉЕ.

Религија и морално стање крајишника.

Вера, коју исповедају ти становници јесте: *римокатоличка и грчко-несједињена*, изузимајући незнатан број оних, који су познати под именом *унијѐтски Грци*, који живе у котару Жумберачке горе. Засада ћу се позабавити проматрањем грчко-несједињене религије, која у овој земљи најпретежнији број износи. *Римокатолички* крајишници добивају од времена на време понеки морални наук од свог свештенства, с тога се опажа у њиховом понашању више смерности, учељивости, гипкости, пристојности и реда; желити би само било, да католичко свештенство неке шкодљиве верске предрасуде у народу свом искорени, и да гледи, да у слози живи са грчко-несједињенима, као са својима ближњима, те према њима да не употребљују реч *шизматици*, јер је то немио израз, који вређа.

Богослужење грчко-несједињених састоји се управо *у посту*. Пост је њихова највећа врлина и најсветија дужност, од које нису изузета ни мала деца, нити болесници.

Цркве су у овој земљи понајвише од дрвета сграђене и врло незнатне; њих народ посећује више из обичаја, него из наклоности, и у њима врло хладно и као машина врши

* Колико је аустријском интересу особито на истоку пашкодио и данас шкоди језуитизам и верски проселитизам; о томе би се дала читава књига написати.

Да је бивало и у старије време, а да и данас има аустријских дипломата, који су уверени и који увиђају штетну верску ревност римокатоличког клира; од многих примера, нека послужи за доказ здраве мисли Кеснера Рајића, секретара грофа Ламберга, царског министра у Напољу.

У нашим је рукама препис његова значајна списа „Anzug. Deren Betrachtungen über den gegenwärtigen Zustand der kroatischen Militär Gränze mit wohlgemeinten Vorschlägen zur Verbesserung desselben. Von — —.

Исти се Рајићев спис састоји из 10 поглавља, и то:

1. Hauptstück: Von der Lage und phisischer Beschaffenheit der kroatischen Militär Gränze.

2. Von der Eintheilung und politischer Verfassung derselben.

3. Von dem Wahrungsstande der Gränzeinwohner.

4. Von der ersten Epoche der Gränzreforme.

5. Von den Sitten, Gebräuchen und der Lebensart der Einwohner.

9. Entwurf der Mittel zur Erleichterung des Wahrungstandes in der Kro. Mil. Gränze 10. Von den Mitteln, den sittlichen Zustand der Gränzeinwohner zu verbessern.

Пошто ова поглавља не спадају у програм овог листа, нисмо их дали ни превести, него смо дали нашем другу Васи Николајевићу да преведе остала 3 поглавља, што је и учинио, и која овде износимо с молбом, да их читаоци добро прочу, а не би с горег било, кад би се и меродавници на њих осврнули и о њима мало више промислили.

Ко је био речени *Ксавер Рајић*, не могосмо дознати. Морао је бити чиновник у војеној крајини, те је као такав и познавао наш народ у њојзи.

Уред.

радње верске. У веронауци и моралци влада у овом народу велико незнање. Страх од точка и мача замењује овде катихизис. Да блажен постане, овај се народ строго држи својих верских обичаја, и пре ће се побунити, него што ће од тих одступити.

Омаловажавање, шта више презирање с којим Римокатолици предусретају Грчко-несједињене, оправдава донекле мржњу ових против оних, и што рекосмо сада за Римокатолике гледећи, да они погледају и на Сједињене као с неком завишћу, злобом и срџбом, што земаљска влада од неког времена чини Сједињенима, који скоро никакве друге осим само неке богословске (црквене) заслуге немају толико искључиве погодности, користи, потпоре и милости

СЕДМО ПОГЛАВЉЕ.

О грчко-несједињеном свештенству.

Пошто морал, начин мишљења и изображеност једног народа понајвише зависи од наставе, коју он прима од својих духовних пастира, то се поуздано може рећи, да је добар ред или неред у народу сваґда најбољи доказ потпуног или маньканог уређења свештеничког, и ако би хтели да ово начело у свезу доведемо са садржином прећашњег поглавља, онда ћемо без по муке одатле извести закључак, да се грчко-несједињено свештенство мора налазити у врло бедном стању.

Одрастао у крилу незнања, савладан животињским нагоном као прост човек, веран до гроба свима мњењима и предрасудама, која се у њега пресађују с колена на колено, држи грчки свештеник, да има сва својства, која се траже за једног свештеника, кад зна читати, писати и обичне црквене песме појати. Код многих је незнање тако велико, да незнају ни обичне најпростије верске дужности и прве основе у веронауци. Од туд се лако видити може, какву наставу добива народ од таковних духовних пастира.

Неред, који влада међу грчко-несједињеним свештенством и који је последица незнања, повлачи за собом поред стотину других зала, још и то зло, да с њиме римокатоличко свештенство поступа с понижењем, које у души његовој потајно вазина и оставља семе мржње, која је по јаван морал врло опасна. Разне припреме које се предузимају за регулисање грчко несједињеног свештенства од времена на време, доказују, да су се манькавости његовог уређења увидиле; али нек ми је дозвољено да слободно рекнем, да оне уједно доказују, да се није како треба побринуло пронаћи извор тога зла, или бар да се није искрено пшло за тим, да се оно са свим угуши. Поближе истраживање тога предмета, пружиће ми одсада најбоља средства, а уједно и доказ, како је неопходно нужно, да се с пожртвовањем свих смерова тих средстава латимо. Грдно незнање грчких свештеника и неред, који међу њима влада, долази највише одтуда, што немају својих школа, а од чести због сиротиње и расипања и онако једног домаћег господарства.

Нема сумње, да васпитање и наставе, што их у младости добивамо, имају велик уплив на сва дела у животу нашем, и да се оспособимо за деловање у нашем сталном позиву, потребно нам је, да се израније приправимо. Из те истине извире доказ о противном правилу, наиме: да, где се васпитање занемари, образованост напусти и способност истине остане мртва и неразвијена, ти људи у опште немају воље и склоности, да врше друштвене дужности, и још мање имају вештине, да испуњавају разне уредбе у животу. Грчко свештенство у томе је најједначено с крајишницима, јер им омладина расте без наставе и образованости у незнању, као марва међу стадом. Оно мало школа, што је пре неколико година подигнуто, нису донеле никакве користи, јер им је главно учење дечије, а нису мислили, да пошто се деци предавало на језику, који деца не разуме, шта више којега ни сами учитељи нису знали, те школе и с те стране нису донеле никакве користи.* Овде долази још и та околност, да се родитељи грчко-несједињени одлучно противе, да децу своју шиљу у такове школе, у којима се предаје римокатоличка веронаука, јер их неки ревни учитељи, а понајвише незналице против јасних наредаба власти, гоне, да врше оне обреде, који се противе њиховој вери. Па и онда, кад би се уклониле те споменуте сметње, остао би смер данашњег школског сустава у крајини опет манькав, јер у сваком погледу није паметно, да се настава римокатоличке и грчко-несједињене деце у једној и истој школи споји.

* Не ће с горег бити, да се у своје време наведе ово здраво мишљење Ксаверово, кад се стане у уг.рском сабору претресати Берсенцијев предлог о школама. Ур.

Пошто су библија, црквене књиге и сви јавни списи грчко-несједињених састављени на илирском језику, и они се у писању не служе латинским словима, као римокатолички крајишници, него својим сопственим, то би се морале за грчку децу подићи паралелне школе, у којима би се деца учила на свом матерњем језику читати и писати; осим ако си ко радо ласка надом, да ће се цела једна нација и њезино свештенство странпутицом моћи довести дотле, да се одрекне свог језика и читања библије и својих црквених књига, те према томе и своје веронауке. Но како је таква нада у опће слабо основана, доказује свакидашње искуство, јер поред свих сметња, које се стављају на пут грчко-несједињеним школама закутним, опет грчко-несједињени младићи, а особито они, који су ради да се посвете свештеничком сталежу, уче се обично или код њихових свештеника или у каквом манастиру. Какве грдне противности сврси постојећих спасоносних наредаба за подизање илирског свештенства! Изгледа као да се с друге стране ишло за тим, да им се плод још у клици затре.

Да се умале у неколико рђаве последице тога, што немају школа, а особито оних за свештенство, направио је илирски Митрополит Ненадовић план за оснивање једне богословије, у коју би се известан број младића из разних грчко несједињених дијецеза бесплатно примао о трошку целе нације, где би редовни учитељи предавали науку за свештенство нужну. Тај достојни муж, који је врло заслужан за своје верне, није хтео да остане само при своме плану, него је ради изведења истога сабрао из добровољних прилога своје народности фонд, који је за кратко време нарастао на 60.000 fl, и који би се још већма умножио, да смрт његова томе спасоносном подузећу није крај учинила. Његови наследници којима је више сопствена корист, него ли добро свога народа на срцу лежало, радили су на продужењу тога за њихов дремљиви темперамент врло неугодног дела врло сперо и без воље; место да су непрекидним скупљањем мало по мало умножавали основну главницу, која је за тако велико подузеће потребна, гледали су баш они, којима је тај школски новац на руковање предан, да се њиме користе, узимајући га себи у зајам и трошећи га на непотребне ствари.

— Поред свега тога поднешен је тај Митрополита Ненадовића школски план земаљској влади на одобрење, али на велику жалост илирског народа, и на срећу оних, који су вештином својом један део тога на корист и опште добро скупљеног фонда у својим кућама и спаваћим собама знали употребити, наишао је исти на несавладљиве препреке и таке приговоре, који доказују, да смерове законодавства кадкад потискују верски смерови и да се несигурној нади на неку корист у будућности не ретко жртвује сигурно добро у садашњости.

Сиромаштво и један живот грчко-несједињеног свештенства у Хрватској крајини, друга је сметња, која ако се не уклони, мора увек сметати свима намишљеним поправкама. У колико више мудрост законодавца настојати мора с једне стране, да се изобиље и преко мерно богатство свештенства ограничи, у толико је мање с друге стране пробитачно ради добра друштвеног, да се они, којима је поверено богослужење, васпитање деце и настава народа, изложе оскудици, и тим се наведу, да тај недостатак поштеног дохотка, гледе да накнаде средствима, која се јако противе светињи њиховог звања и основима религије. Доходак грчко-несједињеног свештеника у крајини тој, састоји се из штоле и бира или лукна, који се годишње у натуралијама даје, и то свака крајишка кућа даје своме пароху по 3 оке, т.ј. $6^3/_4$ фунте жита од јутра земље; пошто је с једне стране и штоларна такса врло ниска, јер је према сиромаштву народа одмерена, а скоро се никада не плаћа у готовом новцу; надаље пошто крајишнику стоји од воље, да жито даје од добре воље и лоше врсте, с друге стране, што је број кућа парохије једне по последњој у крајини учињеној деоби на 100 кућа сведен, то се може лако увидити, да су сви ти парохијски дохотци по све незнатни, и за издржавање пароха тим мање довољни, што је исти ожењен, те се за потребе своје често пута многобројне породице старати мора. То стешњење његових кућевних околности приморава га, да се лати ма каквог посла, који му поле какве год користи доноси, а вршење правога свога звања скоро са свим запусти. Парох се разликује од обичног ратара само тиме, што носи плаву дугачку хаљину и подужу браду. Рђаво се одева и храни, злочесто станује, оптерећен бригом мучног господарства

као и ратар, често је наложен угњетавању и мучењу како својих духовних тако и световних власти.

ОСМО ПОГЛАВЉЕ.

О сустаиу грчке верске уније.

Под сустаиом грчке верске уније разумем онај план сретстава, којим се иде за тим, да се у царској држави они, који су од римокатоличке цркве одпали(?!) или такозвани одпали Грци, мало по мало опет овој присаједине. Тај сустав, што га је саставила верска верност и државна мудрост одобрила, може се посматрати са два гледишта, наиме са стране религије и политике. Пошто је смер прве у овоме једино или само на унапређење будућег и вечног блаженства управљен, то се мора њено добро с богословског и само с таковог основа извести, који не спада у план овога дела. Предметом дакле проматрања мојих сустава уније, не ће бити питање да ли је он богословски добар, него је ли политички добар, т. ј. да ли је за опште добро користан?

У царској држави живи преко два милиона Грчко-несједињених, и то понајвише у провинцијама, које границе с Турском, као у Хрватској, Славонији, Срему, Тамишком Банату и Ердељу, који служе као неки живи зид — пресбран — проти упадању Турском. Знатан део тога народа, који је познат под општим именом Илирски народ, прешао је за владе Леополда на позив тога цара под водством свога Патријарха из Србије и Босне амо у царске земље, да споји своје оружје с оружјем царским, који је тада заплетен био у тежак рат са Отоманском портом. Миран посед њихов у новонасељеним крајевима и неограничена слобода савести, поред других у илирским народним привилегијама ујемчених милости, биле су награда за њихову савесну верност и храброст, и они постадоше у својим кућама мирни, уживајући спокојно те користи све до смрти Карла Шестог.

Врло је вероватно, да је план уније, којега је изведење ревнитељима религије дуго на срцу лежало, државна мудрост попримила и одобрила тек у оно доба, кад су доласком на престо руског цара Петра III. политички односаји између Аустрије и Русије наглу промену претрпели, наиме: онда се почело у обзир узимати, да сродност религије привлачи један народ другом, као грађанина грађанину, те би то у случају каквога рата с Русијом, држави опасно бити могло. Ово мишљење добило је још већу важност онда, кад су се многи Илирци населили из царске државе у Русију и тамо населили нову провинцију под именом „Нова Србија.“ Подозрење, које се пришивати почело верности тога народа, било је очито, и ширило се сваки дан све више пакосним претпоставкама оних, који су налазили у својој себичности тајна и увек нова сретства, да осумњиче мишљење тога народа влади и њихову религију омразе.

Опште је скоро свуда мњење постало, да прваци тога народа стоје у потајној свези с Русијом, и да њихове владике исту свезу поддржавају редовним дописивањем. Те предрасуде постоје шта више и међу онима, који трговину народну у рукама имају и могу, да се увере о лукавштини њиховој; своје марљиве привржснике можда ни из каквог другог узрока, него с тога, што радије волемо за оне коју нам ни су мили, више зло да верујемо, него ли добро.

План унијаћења, који се сматрао као нужно сретство, да се сигурност наше државе с те стране утврди, и изгледао је повољан за мир и поредак, у нади, да ће донети оне велике користи, које држава добија од јединства религије својих грађана, и то је био нов повод, да се остварење његово ускорило.

Сасвим је природно, да су се при избору сретава, блажија сретства претпостављала насилним, те се очекивало, да ће се пре доћи до цељи полагањим деловањем оних првих, него пренагљеном силином ових других, која би лако могла наићи на опасан отпор. Себичност, тај снажни покретач људског рада, дала се одмах на посао. Ослобађања, дељења милости, унапређења и мировине с друге стране, била су сретства за обраћање, која су стављена место уверења и која су требала да уплившу на вољу тога неученог народа.

Сад се почеше привилегије народа илирског, које заједчавају понајпре слободу савести, мало по мало крњити, састављени нацрти за просвету и изображење народа тог под разним изговорима, уништавати, задање и оправке цркава отежавата, обављање службе Божије и у самим приватним кућама забрањивати, црквене књиге и прве наставе у вери

цензури подвргавати, број дијецеза смањавати и свештенство на милост и немилост световних власти извргавати; оном старом војнику, то што је верно служио свога господара и својој отаџбини, не беше то више никаква препорука; његова вера као да је свима његовим заслугама вредност одузела и њега искључила од сваког права на награду.

Тима и подобним увредама, којима се мислило, мало по мало ревност за веру у илирског народа уморити, стављено је на супрот мноштво других помоћних изьора и врло много мамаца, које је унија требала понудити притиснутој сиротињи и запостављеној заслузи. Међу унијатским свештенством нашло се мужева, који потакнути апостолском ревношћу, узеше на се, да обраћају народ у унију, те употребише оне огромне своте новаца, до које су својом вештином дошли, на ту спасоносну циљ.

Тако постаде у крајини нека врста трговине, у којој грчко-несједињени могоше своју веру као какву робу за готов новац изменити, и с почетка (пошто је број продаваца био врло мален, а потражиоца напротив врло велик,) беше врло лако ту куповину скупо продати, али јој се та скупа цена не одржа дуго. Недовољан фонд, из којега се плаћало, брзо су напрпеле податне руке благајника, и како је навала продаваца била велика, то је цена врло ниско спала.

Године 1777. поникоше у Хрватској крајини неке врсте меница, којима се обраћеникову одређивало 50 fl платним од дана обраћења, и ја сам сам такову меницу од једног Генерала потписану видео у рукама једнога владике.

Али и ти кредитни папири изгубише најпосле своју вредност, јер је њихов број далеко надвисио налазећи се готов новац, и стога духовна банка не беше више у стању, да вредност истих реализира. Најосетљивији и последњи удар добила је та менична трговина тиме, што је неплативост заменула кадкад неправда и насиље. Двојици војника из Огулинске пуковније обећано је било, да ће добити земљишта и нешто новаца, ако пређу на унију, и на ту користољубиву понуду задобили су их у толико, да су истина недељом и празником ишли у унијатску цркву, али вероисповест не хтедоше положити, док им се уговорено не испуни; а кад им се стало извињавати, да се засад не може дано обећање испунити, онда и та два војника, мислећи да су и они са своје стране ослобођени од обавезе, вратише се натраг идуће недеље опет у своју не унијатску цркву.

Тај корак огласише као злочин и ону обојицу осудише на робију; ако су судци, који су ту пресуду изрекли, имали намеру да казне срамну себичност, којој су ти несрећници своју веру хтели да жртвују, онда та казна није противна правди. Примери те врсте морали су дакако неугодно утицати на душу сваког и изазвати потпуно подозрење према виновницима, који су много пре повода дали, да се у чистоту њихових намера посумњати морало Сад их стадоше јавно бедити, да је њихова привидна верска ревност служила њиховим себичним намерама само као плашт, под којим су они под изговором да унапреде унију, дарежљивост побожног Монарха срамно злоупотребљавали и удиљ нове награде. добра и почасти изнамљивали. Да, њима није било до тога стало, да своје обраћенике духом обраћења испуне, него бројно исте умноже и успех свога апостолскога звања лажним представама преузнесу.

И ако ми није овде смер, да о темељитости и нетемељитости ових потврда, свој суд донесем, опет ми се не може на ино, а да не приметим, да ми сопствено искуство не допушта, да велику важност придам том суставу уније, јер у истину какав су успех показала сва за напредовање уније учињена напрезања? Нашто су била она многобројна делења милости; нашто оне на ту циљ утрошене огромне суме новаца; нашто оне о трошку владареву подигнуте цркве, шта више и у оним пределима, где није било ни једне унијатске душе; нашто она у главном граду пре кратког времена сазидана унијатска богословија и сви остали те врсте заводи, ако не на то да се продуже варљиве наде и изазове пакост, завист и срџба тога многобројног и доброг народа, те у срцу његовом полако угуши домољубље и љубав према владару.

Слабо напредовање уније најјасније ће упасти у очи онда, кад се сравни садашњи број грчко-несједињеног народа са оним унијата, који је тако незнатан, да се у сразмеру са бројем првога народа сасвим губи. Из овога следи, да кад су она за 40 година у ту сврху предузета напрезања тако мало користила, да

не би довољна била многа сголећа, да се постигне циљ, која се имала постићи тим сустављом унијаћења.

Изван сваке је сумња, да разне вероисповести у једној држави само онда могу бити опасне, кад се владар сложи с богословским ученьацима у том, да се једној секти допусти, да сме другу тлачити. Напротив, где владар свима својим поданицима без пособне наклоности, без партајничности и без обзира на њихова особита верска мњења, једнаке користи, једнаку заштиту и ужитак грађанских права допусти, тај се владар као општи отац свих народа једнако поштује, једнако љуби и преузноси, и у сваком случају без изнимке, рачунати може на њихову верност и храброст. Нек се примени ова изрека, коју ја као бесприкословну истину узимам, на све оно, што сам испрва рекао о политичком извору овог сустава унијаћења, па ће се по себи решити питање: дал је тај сустав пробитачан за опште добро? А и главни разлог рада којега је тај систем због започетог рата с Русијом осумњичио верност илирског народа и преставио да би опасно било ставити њих против непријатеља, с којима их веза вере сједињава. Желите ли, да се тога страха ослободите, то не дангубите, па ставите одмах ту увређену народност у уживање њених слобода и правица; учините крај свима тужбама о тлачењу и хотимичном насиљу, те мудрим и праведним законима улите у срца њихова поверење у вашу владу сталним осведочењем, да ви своје народе без изнимке и без разлике желите да усрећите и дух љубави према отаџбини пробудате.

Атестација

карловачког свештеника Растка Стојадиновића од 1736. год.

Приопштио

Д. Р.

Како ми долу подписати, поред наше душе свагда на сваком мјесту праведно и душевно сказујем, и исказати можем, то јеже видехом и слишахом от епископа бачкога, јако от нележе здје в Карловце приведен мјесеца Октомвра 24. дња, и во горњују собу поставлен во арест, от тоље по повељенију г. Архиепископа, јесмо јего са свом контентацином подпуно без умаленија трактирали, обаче он нехотел от дворскаго јастиа примати, но от г. администратора (т. ј. Николе Димитријевића, епископа темишварског и коадјутора митрополитова) вса приносимаја јему примал себје во сњед, ва 27. число тогожде Октомбра, по обеђе пол третиаго часа по полудне, епископу успувшу, пам же на дјело дворское отшедшим, во горњи подрум монастирское вино принесеное примити, онже от сна взбнув от стражев води поискав и свешчу и докуду они нас ради кључев призвали, то он от другаго стража чрез окно зажеженују свешчу примил, потом разгневалсе ногују ва врата ударил и пол врата долу разбил, и от стражи крчаг с водоју примил к себе, потом рукоју всја врата разломил, и то не поради жажди сие сотворил, но поради что би могал се с хајдуци разговарати, и к ним кроз врата проходити, јакоже он сам после устмено нам сие сказал.

Потом 28. числа тогоже Октомбра месеца, јегда бил епископ на доксат изшел, и от туду по многој конвузии и јаростном јего разлагољствии в собу регементскима катанами введен, и ту абие взем малују капу (ћеленуш) с глави своеја и раздрав на двое, бацил на земљу глагоља: *с ови црвени капа ми бесимо се и помамљујемо, от селе неђете ми видети на глави*, и тогда метну капу калугерску на главу. По том же јегда по заповјести них П. сведен јест епископ в долних собах во арест, и тамо како во первих јего јастием, питием и службоју доволствовали, тако и ту в долних собах, обаче же он и тамо по первому, јегда нашетсе, конвузију створил, ибо и тамо рукоју врата расцепил, и на конец месеца декемврна 2. дња, епископ пошчију 11. часа, столицеју фуруну разбил, заутраже бачким депутиртом от Београда пришедшим, и епископа у горњу собу г. архиепископа отнесоша и ту пребивал епископ до изведенија јего пошчију.

Сие известно по чистој совјести знаем и памећусм, за јеже именом и печатми нашими потверждујем.

Дато в Карловци 10. марта 1736.

М. П. Ратско Стојадиновић
свјашченик карловачки с. р.

О узроку затвора владике бачког Висариона Павловића, може се читати у књизи г. Милутина Јакшића. „*О Викентију Јовановићу*“.

Стање

неких фрушкогорских манастира 1846.

Приопштио

Д. Р.

Видећи тадашњи митрополит Јосиф Рајачић једно стање неких фрушкогорских манастира, одреди посебно изасланство, да обиђе исте и да се на лицу места увери о њиховом стању и како би им се могло помоћи.

Исто је изасланство поднело Рајачићу следећи званичан извештај.

Ваше високопревосходителство,

Милостивејши Господине!

Во повиновање високому Налогу В. В. под 10. Сент. т. л. Н. 317. на нас долуставленија в том отпушченому, јако да потпчимсја тачно испитата, в каковом состојании обрјетајутсја њиње манастири слеђујушчи: Велика Ремета, Јазак, Бешеново, Шишатовац, Куњеждин и Привина глава; почто једини от сих во икономическом благостојании неуспјевајут, други же ко самому паденију клањатсја; дање какови сут источници приходов помјанутих манастирej, и коими средствами могло би тјехже состајание поболшано бити; а по сотвореном сице точном исљедовании о всјех подобателно разсудивше извјестие с мњением нашим о том, како би состојанију речених манастирej во помошч притешчисја могло, В. В. подпесем, — не мимопустихом во кажди от назначених манастирej отдатисја, и во первих всја обстојателства и причини состојанија страдателнаго, по томже источники приходов поискати и разсмотрјети, со призрјением на продукти сего года, аки једино от ближајших средств ко воспоставленију падшаго, или ко паденију клоњапчагосја благостојанија во каждом манастирје. И убо:

А. Дне 24. Окт. с. л. совокупшесја во манастирје *В. Ремеџе* и пресмотрјевше прњежно всја, обрјетохом:

1.) Јако кров церкве и кули вес изгнил, и ашче скорјее необновитсја, не точију градија всја под ним изгинет, но и стјени самија, јаже жељезними мотками уже сијазани от разсједјенија храњатсја, различним погодам времене изложени сушче от паденија сохранитисја јеле возмогут.

2.) Кров зданија келејнаго от југоисточнија и западнија страни в тољ худом состојании находитсја, јако можно решчи, да здание от речених страп никаковаго крова неимјеет, ибо самое здание скорим падением грозит.

3.) Зданиј икономических неимјејут, всја бо запустјением пропадоша кромје јединаго, јеже за всја потреби икономическија служит, и во худом састојании равше находитсја. Внутруду церкви чистоти взискуемија њест, пред иконостасом с љевија страни царских двереј на поду (патосје) обрјетохом земли верху каменеј лежашчија, во доказателство небрежливости и непопеченија; а во здании келејном и подровјех под тјемже зданием сушчих, царствует крајњаја нечистота појадајушчаја стјени и поспјешествујушчаја от вње причињаемое паденије. Сие состојание церкве и зданиј тјем печалњее јест, что обрјегохом монастир јешче и долгами обременен; кромје бо стараго в 228 ф. 16 кр. в. в. (шајна) состојашчагосја долга, сего љета 1412 ф. 30 кр. в. в. в зајам взјати сут.

Вес простор притјажанија состоитсја из 825 јутров, сшчетајушче во једино јутро 1.600 кв. хватов, от коих 1) 25 јутров за монастирскија, 23 за прњаворскија, а 230 за виноград страних опредјелено јест; њиње же монастир токмо 30 мотик, прњаворци 61, а страни 349 обработајут. 2) 28 јутров под монастирскими, а 23 под прњаворскими ливадами находјатсја 3) Под шљивиками монастирскими 14 јутров, по колико под прњаворскими, сие дознати немогохом, јеромонаси бо ни своих количество невједјат, многоже меше чужих, обаче сего года получили десетка от шљив 133 аков. 4) Под љесами сут 232 јутра, обаче болшаја част тјех со всјем изсјечена јест, но и во стојашчих старшаго 30 љет древа необрјетаегсја, и во обшче љеси тољ слаби сут, јако в них древес за греди или вјенчанији ненахо-

дитеја, но токмо за роги и љетви. 5) 105 јутров под гуштами а 25 земли неплодшија, и зданијами покровенија; јешче имјеет мон. сеј ниње болше 210 јутров земли оремија за зимнија и пролетнија усјеви.

Кромје сих имјеет једину Бару под Петроварадином от которија примимает јежегодно аренди 30 фор. в. в.; двје мелници на Банковцјех, от нихже каждаго года болше 4000 ок жита получает; и једину крчму во виноградјех при пути водјашчем из мон. ко Карловцу, в нејже течением јединаго года до 40 аков вина собственаго и 6 аков ракии источити может.

Сего љета продуцирано: 2800 ок жита, 4000 ок кукурузов, 2000 аков шлив, 200 аков вина, 30 возов сјена.

Марви имјеет мон. сеј 15 комадов, овец 10, свинеј кромје 6 рањеников 15, коња 3.

Б. Дне 26. Окт. собравшесја во мон. *Јазиџе* и пресмотривше всја по рјаду, обрјетохом 1) Јако кров церкве со всјем изгнил и на болше мјест прокисавает, чего ради и свод внутруду церкве со зидом от јужнија страни на болше мјест влагоју наполнен попуцал, куда от вње зјело обиена сушчи репарации требует; а кров на труље ржеју изједен изгнил. 2) Келејнаго зданија кров от јужнија страни 1838., от западнијаже 1842. обновлен јест; а от страни сјевернија кров вес зјело запустјен, коего запустјенија посљедствием и зид келејни на једином мјестје, а свод ходника дољаго вес испуцал 3) От прочих зданији икономических качара тако решчи никаковаго крова неимјеет, зид јеја с једнија страни вес ко паденију устремљајушчисја на болше мјест потпорними нењми от паденија задерживаетсја, и врата нуждаја јеј оскудјевајут, хотја в неј шливи собранија храњатсја; чељадски дом со всјем почти откровен, равњаже штала никаковаго почти крова неимјеет.

Долга страдателнаго кромје конт сего љета јешче неисплашчених обрјетохом 2355 фор. в. в.

Јеже источников, из нихже монастир приходи черпит, касаетсја: Простор притјаженија сего монастирја содержит себје 2633 јутра, от коих 464 орутсја за усјеви, и убо: 255 под десјатком, а от 209 јутров сам монастир јелико может обдјелает, оставшујуже част сеја собственија земли под аренду за готовија новци или за усјеви, имиже земља засјеетсја, издает. — Под виногради сут 210 јутра а до 140 јутра во парлозјех; ниње имјеет монастир собственаго винограда 60, а под десјатком по протоколу виноградскому 1300 мотик. Под ливадами 23 јутра, а шливами засаждено јест 6 јутров во Курдиње, а и иначе на болше мјест собствених шливиков имјеју в нихже болше 4000 древес находитсја. — Шуми имјеет монастир сеј 1270 јутров, јаже на 80 сјеч размјерена јест, а каждаја сјеча содержит в себје 17 јутра; в сеј мон. шуме имјеју права на огрјев или тако зовому дроварину веси: Павловци и Јазак; перваја полагает мон. јежегодно во имја реченија дроварини 40 фор. а Јазак 120 ф. К. М. (сребра); за усјечената дрова во јединој сјечи может мон. по собственому братства изложенију до 1200 фор. получити.

Имјеет јешче сеј мон. три мјелници, једина зовома Малтаја, во добром састојании находитсја, другаја Кут со всјем запустјена јест, а во третиеј 15. дењ притјажају.

Двје корчми, једину на друму, јаже јежегодно 50 фор., а другују во Прњаворје котораја 200 фор. јежегодно приносит.

Сего љета продуцирано јест жита 12.440 ока, кукурузов 25.280 ок, овса 2400 ок, вина до 500 аков, а стараго находитсја 100 аков. Ракии по счету испечених уже шлив 230 аков. Сјена 40 возов. Марви рогатија имјеет монастир 22 комада, коз 30, свинеј 69, коња 3.

В. Дне 27. Окт. наставлше изслеедование во мон. *Бешеновје* и по точном посмотрении всјех до свјатија сеја обители относјашчихсја обрјетохом 1) Јако кров церкве вес запустјен јест, и ашче скоро не обновитсје, зданију самому мокрота зјело вредна бити может, зане посвјуду прокисивает, нарочноже от сјевернија страни слеедством покваренаго на кровје под трулом корита либо олука, стјена церковнаја почти на једин хват от горје мокротоју заражена јест, равње же и внутруду цер-

кве и напертје сјевернија страни зид от основанија паченше горје на пол хвата тако обиен, јако гнусно тоје и видјети, иже должае без репарации оставитисја не может. 2) Келејнаго зданија кров от сјевере и запада во худом состајании находитсја, и на скорое обновление ожидает, а от южнија страни црјепи на кровје претрјастисја би имјели, зане на многих мјестјех разсјелисја, на иних же оскудјејут. 3) И проча икономическаја зданија всја вообшче јако скоро перепаширана, нарочно же жиганица требует возобновленија вскораго. — Здје примјетити имјеем, јако во обители сеј крајњаја нечистота владјеет тако, јако многа во внутрености тоја мјеста, нарочноже при конце зданија от восточнија страни, нечистоти ради неприступаема сут. Сему запустјенију зданија присојужен обрјегохом страдателни долг состојашчисја из 7357 фор. и 28 кр. в. в.

К дјејствителном обаче состојанију монастира сего относитсја простор притјажанија јегова во 2222½ јутра земли, от коих 153 јутра орут прњаворци, монастир 46. Под ливадами монастирскими сут 25 јутра, под прњаворскими такожде 25, под шливиками монастирским 25 јутра, под прњаворским 12; под виногради бје 364 јутра, ниње же собствени мон. виноград 41 мотику велик јест, а под десјатком по протоколу виноградскому сут 1620 мотик; овошчија обрјетаетсја здје толико, јако можно за не, јегда плодоносное љето јест болше 100 фор. пријати. Шуми имјеет мон. сеј 820 јутра, јаже на 60 сјеч размјерена јест тако, да каждаго года 13 јутров шуми сјешчисја может, и из дров једиција сјечи продатисја могут 120 хватов. Дроварину имјејут в сеј шумје Радинчане, Бешеновци и Стејановчане; први 75 фор. втори 200 фор. а трети 85 фор. К. М. јежегодно монастиру во нија реченија дроварини полагајут, но они со сувадми и облицами от усјечених во сјечи хватов заоставшими доволствоватисја должни.

Имјеет јешче мон. сеј 3 мјелница, једину тако зовому Гецу, јаже 4000 ок жита иногда и 6000 за једно љето приноси; другаја под Прњавором до 1000 ока жита на једино љето приносит, а третија во запустјеном состојании находитсја, и никаковија ползи монастиру ниње неприносит; јегда обаче во добром состојании јест, тогда и сија до 1000 ок жита ујма подает. За крчму једину в Прњаворје мон. сеј јежегодно 200 фор. а от кречани 60 фор. принимает.

Сего года продуцирано жита 7000 ок, а старога имјејут до 1000 ок. Кукурузов ово со собствених земљ, овоже от десјатка 15.600 ок, овса 1600 ок; вина 600 аков, ракии 208 аков; сјена 40 возов. За дрова сеја зими усјешчисја имушчаја по изложенију их приобрјести могут 480 фор., от дроварини же 360 фор. Марви рогатија имјејут 16 комадов; коз 55, свинеј кромје 16 раљеников 31, овец 34, коња 4.

Г. Дне 5. Ноем. отдавшесја в мон. *Шишатовац*, обрјегохом здје: 1) Церков во добром состојании, сего бо љета сјевернаја страна лимова крова церковнаго вјетром подрана бист, обаче дјело репарации ко концу уже приведено; со јужнија токмо страни видитсја кров на једином мјестје поврежден, и сљедством негли того внутруду церкве свод на једином мјестје видитсја влажен бити, иначе всја во церкви цјела и во взискуемом порјадџје обрјетајутсја. 2) Здание келејное с јужнија страни во добром состојании находитсја, от западнија же страни и восточнија репарации требует, зане на первој страње стјени зданија разсједајутсја, јеже во пунктинах во трапезарии видимих показуетсја, и ашче несвјажетсја, может цјелом зданију вредити; на второјже сирјеч восточној запустјение како в кровје, тако и во стјенах видитсја. 3) Прочаја икономическаја зданија во добром состојании обрјетајутсја кромје шупи и једини стан во гумње, јаже репарации требујут.

Долга обаче страдателнаго имјеет сеј монастир 7200 фор.

Јелико до источников приходов сего монастира относитсја, монастир сеј притјажает простор от 2008 јутров, от коих имјеет собственија оремија земли 127 јутров, от нејаже может 118 јут. јежегодно под аренду дати; а под десјатком држали Перњаворци, Лежимирци и Дивошани 516

јутров; винограда собственаго имјеет мон. 12 јут. либо 100 мотик, страни же под десјатком по протоколу виноградскому 625 мотик. Под шљивами имат мон. 32 јут., Прњаворци же и страни 21 јутро. Ливад собствених притјажает мон. 68 јут., Прњаворци же и страни 27. — За вертогради употребљает мон. 5 јут., Прњаворци же и страни 20. — Шуми имјеет мон. 413 јутров, јаже раздјелена јест на 60 сјеч; во једној сјечи могут усјечићса да 100 хвата дров. Прочаја земља неупотребителна јест.

Дваје воденици сут монастиру; једина Црјепаја зовомја, јаже 9000 ок, а другаја Сарајлинка код Манђелоса јаже 1800 ок жита јежегодно принести может. — Крчма једина во Прњаворје со арендоју годишнојеју 120 фор.

Сего года продуцирано жита 9000 ок, кукурузов 11.505 ока, овса 6000 ока; вина 600 аков, ракии шљивовици 150 аков а комовици 40. — Сјена 48 возов. Марви рогатија имјеет 35 комадов; овец 230, свинеј кромје 14 раљеников 42, конеј 5.

Д. Тогоже дне в монастири *Кувеждине* обрјетохом: 1) Кров церковни над олтарем со всјем изгнил, а прочаја част крова црјепом покровена прокисивает; торањ лимом покровен от сјевера ржеју изједен, на њеких мјестјех лим отпал, и грађа дожди изложена гниет. В) внутрености торња, долњи свод от дожда и сњега нањ, поелику шалугаторов њест, падајушчаго влажен јест, и западнаја част кули со стјенојеју зданија келејнаго сојуженаја влагојеју заражена јест, поелику љевак низводјашчи воду дождевујеју да не како кулу вредит, изгнил, и таковујеју стјенам како кули, тако и келејнаго зданија сообшчает. 2) Зданија келејнаго кров прокисивает, крајности крова с јужнија страни шиндрами покровени изгнили, и ксимс влагојеју заражен на њеких мјестјех начинает отпадати, и самија греди на мјестјех гнијут. Внутруду зданија сего многаја мјеста запустјена; љетнаја трапезарија једин свод со сјем обиен имјеет тако, да черљенија цигли на нем зрјатса, под гниет. 3) И прочаја икономическаја зданија во худом состојании находјатса: црјеп на кроје качари требует приложенија. Кров на великој шталје со всјем изгнил, и доски с него падајут; кров ракижници и објеју корчму обветшал; капела во гробиш имјеет свод влажен, кров бо јеја прокисивает; воденица једина при монастирје со всјем запустјена, другаја же крова лишена јешче употребљаетсја.

Во филиалном монастири *Дивши:* 1) Кров церковни прокисивает и репарации требует; внутруду церков имјеет свод разсједшијсја парочно над папертоју, и камен в средиње свода положени паденјем грозит. 2) Зданија келејнаго кров от западнија страни изгнил, и прокисивает и внутруду требует здание сие репарации. 3) Прочих здании икономических здје њест, кромје једиинја качари, јаже тростију покровена уже обветшала.

Имјеет ли страдателнаго долга монастир сеј, незнаша нам братија сказати.

К дјејствителному состојанију монастирја сего принадлежит простор от 3235 и 465□°, от коих 723 јутра орутсја под усјеви зимнија и љетнија, монастир имат собственија земли 84 јутра, а 130 во ревиндикалном процесје находјатсја, — виноградми засаждена сут 873 јутра, мон. собственаго винорада имјеет 50 мотик, прочеже под десјатком јест. Под ливадами монастирскими 46 јут., под вертоградми 97 јут; шуми со Дившанскоју 1298 јутров, раздјелена на 60 сјеч, једина сјеча содержит в себје 17 јутров, и могут в неј до 200 хватов дров усјечићса. Здје имјеју дроварину Бингуљци, иже монастиру во имја тое јежегодно 94 фор. К М. полагајут; и сие примјетити јест, јако шума сија и шумарицами и жиром плодна бивает, и тогда и сиј продукти дому сему зјело полезни бивајут. Гушти и неупотребителнија земли сут 186 јутров. Кромје сего имјеет монастир сеј једину воденицу близ Чалми, доносит 600 фор. јежегодно. Во друзјеј под Бингулом 3 дња, доносит до 300 ока жита и јешче дваје на погоље от рибњака, которија обаче јакоже сказано запустјени сут, и иначе токмо тогда мељут, јегда вода из рибњака изпускаетсја. Сверх сих имјеет и 3 корчми, једну на другу ердевичком, другу над прњавором, и једину в Дивши со јединогодноју арендоју от 480 фор. в. в. Сут јешче у мон. сего

кречани, которија средствием лицитиранија под аренду за 5, 6 и до 900 фор. дајутсја, а за камен, јегоже људие в Пузинције подруженија ради друма копајут, получает мон. јежегодно 100 фор. в. в.

Сего љета продуцирано: жита чиста 11.200 ок, јечма 7820 ок, кукурузов 26.200 ок, овса 4000 ок; вина 1200 аков, старога находитсја 305 аков, ракии шливовици 200 аков, комовици 100 аков, старија шливовици имјеет монастир 8 аков, комовици 100 аков, в сумје 408 аков. Сјена 50 возов. В готовом новције сего љета примлено от кречани 500 фор, от камена Пузиначкаго 100 фор., от триех корчмах 780 фор., за дроварину от Бунгулцев 235 фор., за жировину 400 фор. в. в. Марви имјеет мон. сеј 42 комада, от коих 12 волов тегљавшчих, коз 80, овец 171, свинеј кромје 19 рањеников 73, коња 4. Дров усјечених ово грабових, ово растових и липових, оволе церових 195 хватов.

Е. Дие 6. Ноем. пришедше в мон. *Привину Главу*, и пресмотрјевше всја приљежно примјетихом: 1) Церков лимом покровена сушчи во добром и вше и внутрду состојании находитсја, на куље обаче и кров и стјени репарации требујут, 2) Кров келејнаго зданија вес прокисивает, на сјеверној обаче стране скорија помошчи взискует, ибо зјело обветшав неможет стјени от мокроти дождевија хранити, јејуже на многих мјестјех ксимс заражен јест, в здании сем внутруду нечистоту велију видјехом, њекаја мјеста тоја ради неприступаема сут. 3)Икономическаја зданија всја почти прјеном покревена сут, обаче от болше љет никаковија репарации на них предзимано њест, того ради аше помалу необповљатсја, и репарација всјех во једино времја стечетсја, которое неотстоит уже далече от сего, тогда без сомњенија сили дому сего не будут доволни ко понешенију великаго того бремене; штали во гумње марвенија не точију кров, но и стјени плегерпија подрани сут.

Долга страдателнаго мон. сеј имјеет 200 фор,; настојатељ же јешче своего собственаго долга имјети сам сказоваше, обаче колико, неизложил.

Ко источником приходов сего монастира относитсја простор из 2174 јутра состојашчисја, на коем просторје имјеет монастир собствених 50 јутров оремија земли, а под десјатини 120 југров. Винограда собственаго 8 мотик, а под десјатинију по протоколу виноградскому 2000 мотика. Лиpад собствених 40 јут., страних такожде 40 јут. Вертоградов собствених и страних по 3 јут. Шљивиков собствених 50 јут., а под десјатинију 40 јут. Шуми 772½ јутра, котораја размјерена јест на 60 сјеч, но једину сјечу спадајут 12½ јутра шуми, и могут в неј усјешчисја до 400 хваги дров. Дроварину имјеjут здје Бачинчане, но тогда токмо јегда тако зовомаго бјелаго древесе во љесје находитсја и тогда полагајут монастиру от каждаго димника 30 кр. К М., обаче заше дрова такова прежде болше љет изсјечена сут, того ради и они от болше љет дроварини лишајутсја. Шума сија и шипарицами полезна дому сему бивати обичествует; протекшаго бо љета 1000 фор. К. М. за тија получил. Прочаја земља неплодна јест. Кромје сих имјеет мон. сеј 2 мјелници, горњују и дољују, которија приносјат мон. јежегодно 12 00 ок жита, кромје њеколико бјелих хљебов каждија седмици дому сему даваемих. Корчмје двје притјажает, једину на друзје от Беркасова ко Ињоку водјашчем, от нејаже во имја аренди на 3 года 650 фор. получает монастир, и једину во Прњаворје, в нејже собственаго вина 40 аков и ракие 8 аков јежегодно источити могут.

Сего љета продуцирано жита 10240 ок, јечма 6200 ок. овса 3400 ок, кукурузов 8000 ок; вина 200 аков, старога имјеjут 16 аков, ракии шливовици 120, комовици 20, старија имјеет 6 аков. Сјена до 100 возов. Марви рогатија имјеет мон. сеј с телци вкупје 12 комадов, овец 244, коз 60, свинеј кромје 12 рањеников 62, коња 4. Дров усјечених 22 хвата.

Из назначенија извјестних сих источников икономических и произведених на тјеми сего года плодов увјеритисја можете В. В., јако причина тому, что једини от речених монастиреј во благостојании неуспјевајут, друзиже и к самому паденију

клоњатсја, њест оскудјение источников, котори умножајушчимсја разним потребам људеј окрест монастиреј живушчих, полезними паче от дне на ден бивати могли би, ашче би точију прилежаше обработаеми, и вјерше на благо домов сих употребљаеми били; но прјамаја причина неуспјевања во благостојании и паденија словутих монастиреј положена бити видитсја во самих правленијах тјехже св. обителеј, от нихже њекаја неимјејут доволнија крјепости и доволнаго уважења ко одержанију взискуемаго порјадка во дому и во домостроителстве; другаја же, много менше, нежели могли би, о блазје домов и благостојании тјехже пекутсја, от куда необходимо посљедовати долженствовало постепеное запустјение как зданиј монастирских, тако и самих икономических источников; а запустјение таковое, јакоже обично индје, тако и здје обремењает домостроителства долгами страдателними, и посшествует паденију тјехже.

Јеже касаетсја средств, имиже могло би состојанију во словје сушчих монастиреј во помошч притешчисја, таковија вси речени монастири, кромје јединија В. Ремети, болше 825 јутров простора во всем непритјажајушчија, во своих икономических источницјех имјејут, точију нуждно би, по покорњејшему мњенију нашему било, таја во њеких монастирех разумному правленију вручити, и, јеже мошчи извјестњее намјерјаемују цјел достигнути, нуждно би далше било, кромје обичнаго, јешче особеное њекое надзирание како во смотрении новому правленију вручитисја негли имушчих, тако и всјех прочих, о нихже слово јест, монастиреј установити, которое имјело би поне до тоље продолжатисја, дондеже речени домове во свое прежнее благостојание воспоставјатсја. Таковим образом могл би кажди мон. своими собственими силами возобновитисја.

На конец во смотрении В. Ремети, повнегда мон. сеј паче всјех прочих во крајнем запустјении сиј, неможет должае без репарации оставитисја, того ради кромје помјанутих за њекија, и за всја словутија монастири средств сирјеч разумнаго правленија, и особеног надзиранија нуждно би јешче било по покорњејшему мњенију нашему продукти сего года, во колиције потреби домашнија дозвољајут, јединствено на репарацију монастирја обратити; — кромје сего, имјеет мон. сеј сребрјаних утвареј различних, златом везених вешчеј и драгоцјених церковних одјејанеј излишних, котораја всја неупотребителна во хранилиције лежат, и кромје того, что никаковија ползи непринесјат, њекаја от них обветшајут, всјаже опасности вјашчеј во запустњем сем монастари, идјеже три точију јеромонаха живут, изложена сут, јеже очужденим бити, нежели би било јегда би во ином коем монастирју храниласја; ашче би убо сија сија прочим монастирем доброју цјенују продаласја, то би и от туду проистешчи имушчаја сума новцев великаја помошч во репарации монастирја бити могла; а на посљедок, ашче всја сија не би доволна била ко нуждњејшему обновленију јакоже без сомњенија довљети и не будут, то могли би прочи монастири, всјак по могушчеству своему, в помоћч притешчи, и тјем дополнити оное, јеже би за сохранение от пропасти и одержание монастирја сего, во собствених јего силах оскудјевало.

Прочее високим милостем вручени с цјелованјем Архипастирскија Десници во глубочајшем страхопочитании изумираем

Вашего Високопревосходителства

В Карловце дне 10 Апр. 1846.

нижајши:

Арсеније Стојковић с. р., Арх. Гргетешки
Прокопије Ивачковић с. р., АЕМ. протосингел
Сергије Каћански с. р. АЕМ. протосингел
Јоан Пасковић с. р, зак. конз. фишкал
Никанор Грујић с. р., зак. конз. нотариј.

* * *

Овакав је поднело речено изасланство извештај митрополиту Рајачићу о своме прегледању и нахођењу, а подједно и како би се стало на пут даљем пропадању речених манастира, односно како би се могли и они довести у цветуће стање.

Грујић као конзисторијални нотар, који је имао да састави речени извештај, написао је са свим други извештај како у погледу правог узрока јадном стању поме

нутих манастира, тако исто и начина, како би се исти могли довести у цветуће стање, односно како у опште треба да живе и настојатељи и јеромонаси, што остали чланови не хтедоше усвојити, те Грујић мораде написати извештај онако, као што смо га навели.

Грујићев је извештај гласно друкчије у погледу узрока о лошем стању поменутих манастира, односно начину како да се доведу у цветуће стање и они и остали у опште манастири, који је врло значајан и ког је предао био и митр. Рајачићу.

Ну, као обично, и ово је засебно Грујићево мњење отишло ad acta и остао је стари шлендријан по манастирима за цело време митрополисања-патријарховања Рајачићева.

Поменуто засебно мњење, гласи:

„Из описаних источников приходов легко увидјети моглисте Ваше Високопреосвјашченство јако причина запустјенија и упропастјенија речених монастирej и плачнаго во них благостојанија не во оскодјении источников искати, начеже решчи можно јако источници по мјерје умножајушчихсја окрест монастирej потреб мирских, от дне на дењ и сами умножајутсја, или поне полезнишими бивају; ниже сказати можно, јако неплоднаја љета ввергла доми сија во страдателное сие состојание, зане љета од њекоего времене, плодами всјакаго рода болше или менше, кромје једних шлив от њеколико уже годов до сего текушчаго неплодствовавших, богати биша, и јелико во једином продуктје негли оскудјеваше, которое толико болше во другом изобилствоваше, тако, да всегда оскудјение једнаго продукта, изобилием другаго дополнено бист. По сотвореним сеју приликоју многим примјечанијам прамаја причина паденија благостојанија, свјатини и побожности посвјашчених домов сих починает и видитсја во неразумном и непорјадочном правлении дому, и в небрежливом и невјерном строении икономии.

Сија двоја почти во каждом от подвергнутих сеју приликоју изслеедованију нашему манастирej примјетихом.

Настојатели словутих манастирej по болшеј части нешчујушче себе бити независимих и никаковому слова воздајанију за дјела своја подлежашчих не точију должности своја пренебрегајут, но и права настојателскаја правилами, и канонми себје данаја неупотребљајут, употребљајушче же таја самоволствујут обаче не во благо но во разорение дому, ниже воображением њекоего господства водими предајутсја угођију, позволајушче себје њеносное житие, и всје блазнаја и сквернаја, јаже со њеностним житием сојужено сут, а попечение о благостојании дому носити остављају братии јеже јест никому.

Сицевое неразумјение прав и должностеј настојателских ввјело јест величајшија непорјадки во правление сих домов, а во иконоии небрежливо и невјерное строение.

Јеромонаси бо видјашче настојатели своја должности пренебрегати, право неупотребљавати, о общчем блазје дому непешчисја, своја привиланија оцјешленија от дому користи искати, вешчи монастирскија самопроизволно от дому очуждати, и сим подобнаја опредјеленију монастирej противнаја дјелати, и сами начаша должности своја или со всјем неисполњати, или невјерно на убиток благостојанија дому отправљати, во неподчинении успјевати, всјак по своеј воли жителствовати, и монастир со всјакоју удобноју приликоју окрадати.

Настојатели монастирej сих немогоша невидјети сија непорјадки в дому, обаче и сами невјежеством, ни свјатостију житија лучши сушче своих братии, равнаја с ними мисљашче и творјашче, в таковых окретностех неразумнаго и непорјадочнаго правленија, небрежливага же и невјернаго строенија икономии, немогаже идеа общчежителности во животје одержатисја, которој изчезнувшеј, место јеја заступает ниње идеа њекогдашнија особшчини,* обаче много убиточнишија за благостојание домов, нежели онаја бист, јаже јако непотребна из домов изгнана јест, зане тогда особјахусја јеромонаси тјем, что каждн должен бјаше за свое собственое уживание, нуждиаја продуцирати, и от того јешче и за общчежителност њекују част уступити, обаче

* У прећашњем и овом броју говор је о „особшчини" негдашњој и њеном укидању. Уред.

дух житија монашескаго бје једни, и покорение јединој во настојателској власти изјављаемој воли, бје вељем јеромонахом обшче, нињe же јеромонаси духом неподчиненија, самоволствием, нерадјением о обшчем блазје дому и распустностију, настојателиже неразумјением опредељења и непоњатием положенија своего особјатеја.

Поводом сеја погубија особшчаии, настојатели погубивше все уважение, престаша бити образ Христов, а јеромонаси неимушче образа Христова пред очеси, позабиша објети своја, и того ради ни једни ни други нерјадат о чистно водимој духовној жизни, јеђаже ради пустиню и безмолствие избраша, но все внимание свое обратили сут на материалнија вешчи, ја коже излишнаја: одјејанија, глаждение власов, строение бради и сим подобнија сусти, видјехом бо на њеких јеромонахов ризи самих Архиерејских риз краснија и на всјех вообшче одјејанија објету пишчети неотвјетствујушчаја и от скораго времени појављиесја в них оное мечтание, јако они независими и своеја воли Господие сут наказујушчаја, а сија веја отводјат их самих от цјели и намјеренија чина, а тјем благостојание домов нарушаетсја и народ утјехи духовнија во свјатих сих мјестјех имушчи, очуждаетсја негокмо от чина, но и от самаго благочестија зане мерзост на проповједника благочестија, и строители таин божествених во народје рождшајасја влечет за собоју и другују мерзост на самое сирјеч благочестие и тајни.

Дал'ше поводом тијаже особшчиии неразумни настојатели взирајут притјажашија сија аки своја собственија домишиуми, а јеромонаси показујутсја јако слуги и наемници в дому, зане плату под именем диурни от своего аки от чужаго каковаго дому ђежегодно получајут, котороју аше на опредјеленое времја неприемљут, крнчат противу настојателја своего, и дом свој внемже и о немже живут, держат за должника своего, икономическаја дјела сим поводом с негодованием небрежливо и невјерно отправљајут и мнимаго должника своего идеже могут окрадајут.

Поводом особшчиии сеја јешче позабиша в монастирје живушчи, јако церкви, первое и главњејшее условие сушчествованија чина монашескаго, состављајут, попеже и тјех во најхудшем состајании почти всјуду находјашчихсја маљејшее попечение посјат, новци падајушчија от народа во кутии между собоју раздјељајут, а трошки при богослужениjах биваемија и репарационалнија должен монастир из приходов икономических подјати.

Поводом особшчиии сеја на конец введеное јест во монастири и излишествие во јастијах и питијах, јеромонаси бо, ихже должност јест поститисја, и умјерено жити, желајут богатју трапезу повседневно имјети, и аше таковаја им оскудјевает, абие молствујут мишљаше себе опшчетјених бати, зане они всегда тако јасти и пити желајут, да все оно, ђеже превосходит диурни их, појадјат и попијут, да не би како настојатељ их на ино что обратил.

Сицеви дух обрјетохом во словугих монастирјех вообшче владјети, котораго духа дјецствију без сомњенија восписати можно падение их; таковим бо духом зараженија јеромонахи смотрјат и људие многи аки враги свјатини и благочестија, и јако таковим нехошчут ни они в чем либо или прилогами, или роботоју в помошч притешчи, и зане видјат, јако јеромонаси и сами домом своим врази сут, то и они по примјеру их в место помошчи ушчерби обителем свјатим идеже могут творјат. — Во особности же и м. В. Реметје правленија тако решчи никаковаго њест, отец бо игумен ондјешни часто дни и ношчи в Карловце и индје проводит, јегдаже дому јест, тогда из келии своеја по 24 часа ни на ходник неисходит, много же меше да икономију пресмотрит; а јеромонаси неошчујушче никаковија власти над собоју, каждаго дне или в Н. Садје, или в Карловци сут, и ту преношчевајут, и часто три дња от дому, изостајут скитајушчесја и по корчмах пијушче и безчинствујушче, ниже они знајут за настојателја, ниже сеј за них.*

Во монастирје Јасцје правленија равње

* Себамо се из свог ђаковања на оца Самеона — Шимуна, ког су не само карловчани, но цео Срби звао. Исти је био древна пијаница и по биршумима славан. Исти је служио на потсмех. Уред.

никаковаго њест. Администратор бо здјешни, человјек не точију крајњаго невјежества, но слабаго ума, но болшеј части в келии затворен јест, во зерцаље созерцает лице свое, во ризи краснија облачитсја повседневно тако, аки би во Виење, а не во пустини жил, а јеромонаси слабост сију на своју корист употребљајушче, хваљат јего љепоту и дивитсја јеговим ризам, и тјем получају дозволение тако жити, јако человјеци неимушчи никаковија власти над собоју, јеже бо хошчут пити, пијут, јеже хошчут творити, творјат.

В м. Бешеповје такожде правление слабо јест. Настојател бо ниљешни человјек ветхи деньми, имјеет ноги рапами от болше уже љет зараженија, зрјенијеже очес здело слабое, и по тому неможет ходити ни надзирати, а сверху того онија истија прави и обичаи, јаже јего Кувеждин оставити принудиша, со собоју и сјемо пренесл јест, имиже заражен ни должности настојателскија исполњати, ни права своја употребљати доволен јест, а братија сие видјашче и знајушче, тако живут, аки њеци компосесори, а не јако објет послушанија положивши јеромонаси.

В м. Шишатовје хотја строгости монашескија доволно јест, ничим меншe и зде сљеди нагубнија онија особшчини показујут, јако никтоже о обшчем блазје непечетсја, но всјак о своеј приватној користи прилежит.

И м. Привина глава может взиратисја аки дом без правленија и началства. Настојател ондјешни права своја настојателска со всјем попрал, и должности неточију неотправљаст, но по сказиванију јеромонахов и неразумјеет тија. Он бо сам учрежденија во смотрении предвзјатися имушчих дјел икономических, никогда нетворит, ниже совјетуетсја со братством о дјељех речених, но доволствуетсја с тјем, да јему намјестник и братија сообшчат, что дјелајут; а јеромонаси аки неимушчи глави в дому всјак по своему произволенију живет, и по своему хотјенију дјелает своју приватнују корист пред очеси имушче.

В мон. Кувеждиње всја обрјетохом в старом непорјадџе с тјем точију разнствием, что ниње јеромонаси совершену свободу уживајут, и тако живут, аки би со всјем отрјашени били от положенис објетов монашеских. Администратор ондјешњи немоги поњати положение права, и должности настојателја, ни разумјети отношенија дому невјежеством бившаго игумена во разнија непорјадки заплетенаго, онако правит тјем, јакоже от братии своеја користи ишчушчих упутствуетсја.

Из преднаведених сих обшчих и особених примјечанији видјети можете В. В јако неуспјевание и падение благостојанија монастиреј сих из внутрености самија домов проистекает, сљедовательно зло сие в корени самом начело свое имјеет, и по тому домове сиј свјати токмо тако от сего тако решчи коренаго зла изцјелитисја могут, аше и љекарство употребитисја имушчее на корен дјејствовати будет. Јеже мошчи обаче всја причини благостојание монастиреј восијашчајушчија и падение тјех ускорајушчија конечно двигнути, и тјем предопредити, да и в будушче подобнаја са монастирми небивајут, љекарство тое по нашему покорњејшему мњенију состојати имјело би вообшче в сљедујушчих.

1. Повсегда право правити монастирми вообшче диецезану пристоит, настојатели же токмо поручници диецезана своего в монастирјех взиратија могут, имже тој диецезан своим начином поручает употребление сего своего права; того ради нужно би било и зде во сљед основоположенија точно во первих таковаја лица за настојатели постављати, јаже би мудро порученое себје право употребљајушче и лице и правјашчују десницу В. В. во свјатих сих обителех достојно замјењала; а понеже далше монастири сиј и своја собственаја во смотрении притјажании привилегијами дарованих им, права имјеут, и таја защишчати пред мирскоју властију часто одолжајутсја, того ради далше постављаемаја за настојатели таковаја лица должна би била кромје монашеских добродјетелеј, јешче науки и вјежеств толико имјети, јелико взискуетсја к тому, да отношенија сија добро уразумјејут, и права монастирскаја пред надлежателством мирским от

повседневних нападенија, мудро зашчишчати, а тшчетнајаже и убитачнаја за дом с мудростију избјегати, а во многих случаех монастири достојно представљати вједајут. Невјежество бо и неразумјение настојателја јест оглобление монастира, јемуже предстоит, зане тое драгими новци пред мирскими надлежатестви извиньатисја обичествует; хотја безчестие таковими невјежами на знатншаја званија во церкви какова сут званија настојателеј поставленими, чину и церкви наносимое ни сицевим драгоцјеним извиненiам в ниньешчаја времена не загладаетсја.

II. Сице избраним настојателем совершеное употребление порученаго права, сиеј јест таковују власт во правлении дати, да им јако старјешинам домов, вси јеромонаси безусловное и безропотное објетом и правилом монашеским сходное послушание отдајут тако, да в монастирје не будет никаковија другија воли кромје настојателскија.

А да настојателскаја воља будет всегда таја, јаже и В. В. јест, сиеј јест, да настојатели порученују себје власт на зло неупотребљајут, нуждно би негли било строгују инспекцију установити тако, да они и видјат всегда над собоју бдјашчее око В. В. и отшчишчују зависимост своју от поручившаго им употребленија права своего.

Пренебрежение бо таковија инспекции от множае уже љет подало јест повода ко растроенију строгости не токмо монашескија, но и јерархическија, и паденију благостојанија домов.

III. Все оно јеже под каковим нибуд видом аки особшчина между јеромонахи сушчествует из монастиреј двигнути, и совершенују обшчежителност в них ввести, и тако бо јеромонаси не могут по правилом и објетом никаковија собствености имјети. А да би обшчежителност сија во живот ступити могла, нуждно бя било по покорном мњенију нашему:

IV. Диурни јеромонахом от њекоего времене јежегодно на одјејанија и инија потребa даваемија, јакоже и раздјеление новцев в кутии церковнија падајушчих между братством двигнути, и потребнаја им из обшчија монастирскија хазни набављати, но да не би сие снабденија јеромонахов дјелом на отјагошчение паче било нежели на облечение, нуждно би негли било:

V. Простоту во одјејанијах монашеских објетом монашеским сходноју ввести, качество сукна или материи за одјејание, употребљаемија шепири и всјех потребних прописати, и опредјелити, колико времене јединое одјело, колико шепир, колико сапоги и вција прочаја носити должни, мимо сего строго возбранити, да никто неусудитсја, аше би от иниуда благословеним каковим путем пјењазеј получил, одјејание сам себје, и от другаго качества развје прописаного куповати. Сим бо образом получајушче вција потребнаја своја из обшчија хазни и неимушче ничего собственаго, навикнути будут јеромонаси на обшчежителност и чувством тоја водими взирати будут св. обитељ, в њеје живут, аки свој дом, икономију јеја, аки своју икономију, и сице охотњее прилежати будут о исполнении налагаемих им должностеј, зане всјакују неприлежанием, или невниманием или невјерностију их принесенују тшчету и сами ошчушчати будут, од котирија ниње свободни сут, диурни своја аки наемници какова ни сут обстојателства дому, влекушче.

Сими и сим подобним во власти В. В. стојашчими средствами могл би негли изгнан бити из монастиреј ниње владејушчи дух монашескому житију противни дјејствием коего монастири не токмо пропадајут, но паче гњев и вражду људеј прочих противу себе воздвизајут тако, да мнози несмотрјат на монастири аки на мјеста свјатаја, имже за одержание и сохранение православнија нашеја вјери наипаче благодарностију одолжени јесми, но смотрјат на ња аки на мјеста недостојнија члени содружества человјеческаго питајушчаја и храњашчија: а в мјесто того противнаго духа, могл би повратитисја свјатим сим мјестам древни дух монашества, дух свјатини, дух Христов, јемуже народ многија жертви благохотно принесе, зданија, кули, крови иждивением своим воздрузив, и ними прилоги церкви и свјатија обители украсив.

Како је Лукијан Мушицки дошао до калуђерства?

Д. Р

Јован Павловић, конциписта код кр. коморе у Будиму, који је извештавао Стратимировића о важнијим стварима и новостима, а подједно му и набављао књиге, у своме писму од 12. Септембра (по новом) 1797 рекао му је и ово: „— — Рад би сам знати, хоће ли бити за будућче школско течение у карловачком гимназиуму за једног учитеља место. Имао би сам достојног наши младића препоручити *

На полеђини тог писма написао је митр. Стратимировић:

14. Септ. 1797. отписато: „— — — 4. За младића да јави, коего закона, от куда је, какове способности, гдје и колико учио се, и намерава ли у чин и временом ступити?“

На ово му је Павловић у своме писму од 15. окт. (по новом) 1797. одговорио: „— — Из приложеног т. видимираног школског атестата, Ваша Ексцеленција о оним јаже су ради били знати, и о другим вјежествам препорученог чрез мене младића, обширније извјестити се изволите. Осим ових он разуме, говори и пише свој материн, немецки, латински, мађарски и талиански совершение, а от части француски језик.

У училишчима досада је бивао: новосадском, сегединском, велико-варадском и пештанском. Његово обхождение и нарави у свакој прилици до садје су ми се допадали. Но што сам сверху свега у њему примјетио, и што је вредно заедно обрјести, јест то: да у всему своем поступању јест отворен, а ничто менше тих и смеран. Ни каково бо наклоненне к ветрогонству у јему до садје ошчутио нисам, но противно тому, велику жељу к наукам, и сопарено к тим трудољубие. Огдавна има намјеренне у монашески чин вступити, а садје управленне будућчег своје жизни начина и счастија с всјем В. Е. вручити жели. Готов је сваки час по заповести В. Е., и ако га на што употребити буду могли, от овуда поћи, а иначе ако за садје за потребу не би био, у Пешчи науке даље слушати.

О коим заповест и намјеренне В. Е. ожидавајући, вручен јеја протекции с поклоненнем пребивају.

Ваше Ексцеленции

У Будиму 15. окт. 1797

всепокорњејши слуга

Јован Павловић с. р.

Testimonium Scholasticum.

Nomen et Cognomen, Aetas, Religio.	Gens seu Natio, Locus Natalis et comitatus.	Pater vel Tutor aut Curator, ejusque Conditio et Habitatio.	Annus et Schola quam frequentavit.	Classis In Literis et Scientiis.	Classis In studio Linguae Hungaricae	Classis In Moribus.
Emosiczky Lucas annorum 20, Graeci Ritus non Uniti.	Hungarus ex Temesiensi oppido comitatus Bateiensis.	Parens Georgius Mercator habitat in Temesiensi.	Annus 3-tius Philosophiae	Absoluto Senest. Examine secundo inter 30 Condiscipulos: Ex Metaphysica inter undecim eminentes nonus. Ex Mathesi pract. primae classis. Ex Historia univ. ex septem Emin. septimus. Ex Aesthetica inter tredecim Em. duodecimus. Ex Technologia prima classis quarens. In frequentando addidius.	Non frequentavit	Primae classis

Datum ex Regia Scientiarum Universitate Hungarica, Pestini, Anno 1797. 8-bris die 6-a

L. S.

Ludovicus Schedius m. p. Decanus et Prof. qui et pro absente D. Prof. Technol. suberbitt. Rausch m. p. Abbas et Prof. Math. pract. Stephanus Seitz Prof. Metaphys. m. p. Mich. Trenka m. p. Hist. Univ. Prof.

На другом листу горњег писма, написао је митр. Стратимировић:

В Карловце 12. Окт. 1797.

Г. Павловићу, концинисти код коморе.

Писание ваше от 15. Окт. по новом исправно примил, о препорученаго младића својствами обширно увједомисја, и драго ми је да он поред прочих способностеј, и дар кротости и смиренија наравни имјеет, да всјакому пријатан бити может.

Како што сам дакле и преје вашему благородију јавио, да приликa доволно имјеју у коими он с временем аплициратисја может, тако и сада при том остају, и то би мое мњение и намјерение било, да би он сјемо пришел и у клирическој школи, в коеј славенскаја граматика, катихетическа и пасторална теологија предаетсја своим начином зато слушал, што питко у чин без того примити се не може, а и што би приликa била њега и болше познати, и он би онда сам искусити се могао, хоћели се монашескому чину предати или не, кое ће он све за $1^1/_2$ године преслушати, а и цјелу надежду имати да ће апликацију аштче не у чину то при гимназиуму здјешнем получити моћи. Фрај квартир и кост имаће с алумнистама, но и при том биће сверху јего призрјенне да ће болши кост нежели прости алумнисте имати, само с алиницама мораће се за време сам постарати. То је дакле мое мњение за тога младића ако и ви к тому сродствуете, и он тако резолвиратити се хоће, то можете га таки овамо оправити, где кад дође, нек се код Архимандрита Видака или мога Косте прејави, и после ће овде предјављеним начином за њега уредити се".

На ово му је Павловић у своме писму од 4. Новембра (по нов.) 1797 одговорио:

Ваша Ексцеленција

Милостивјејши Господин!

О намјерении В. Е. познатог Луку Емушицког* извјестно јесам. Обаче он при објављеним обстојателствам находи за себе сходнае и полезние при универзитету јешче остати и у наукама далше упражњаватисе.

Он се препоручује, аки в крепком намерении с временом в монашески чин вступити, пребивајa Ваша Ексцеленции отеческом призрјенију, да би му по прилики на него опоменути се изволили. — — —."

На другом је листу овог писма митр. Стратимировић написао:

В Карловце 29. Окт. 1797.

Господину Павловићу.

На ваше писмо от 4. Нов. по нов. имам вам отговорити, да ако мисли Емушицки како твердо намјерает у чин ступити, то таки да се оправи и овамо дође, будући да ће се школе клирические већ 9. Нов. по нашему започети, и будући да он нада се да ће му то хлеб бити. Дакле ние потребно да он његову намјеренију несходни занат т. ј. јус учи. Он треба да се у педагогическој науки и у штилу упражњава, а не у јуридическим стварма, кое ће му слабо потреба бити.

На ово је Лука Емушицки 20. Нов. 1797. митр. Стратимировићу одговори :

Excellentissime Illustrissime ac Reverendissime Domine Archipraesul, Domine mihi Gratiosissime!

Dum Dominus Concipista Paulovics ultimam Excellentiae Vestrae ad se missam epistolam mecum communicaret, diversae animum meum subiverunt cogitationes, inque diversam traxere partem. Utrum enim praesenti, quam E. V. mihi tam benique offert, benevolentia nunc frui, an eandem pro futuro tempore petere deberem, dubius anceps que haerebam.

Equidem ut hanc E. V. gratiam, atque propositum mihi futurum videndi genus lubens amplectar, multis alliciebar, plura tamen repentinam hanc determinationem disvaserant adeo, ut prius adhuc aliquo ad minus tempore in iis, quae futuro meo statui iuncta, ex necessaria sunt, perfici cupiam. Multa enim mihi deesse videntur, quae hacteuus assequi non fuit in manu mea cum propterea, quod multitudine studiorum obruebar, tum quod conditionibus, quae nunqam sine molaestiis esse consueverunt, omni, licet nec nunc iis carearn, tempore vixeram. Jura inchoavi, sed non eo fine, ut

* Лукијан Мушицки, за време свога школовања звао се Емушицки, као што се види из његове сведочбе а и из његова писма писатог митр. Стратимировићу.

Ур. од.

omnia absolvam: ea solum, quae per naturam ipsam nobis data sunt, pertractasse mihi suffecerit, neglectis caeteris, quae Iudici magis, aut Iurisconsulto necessaria olim erunt. Qua propter si E. V. studium, quod aggredior, me sinerit continuare, scitisque meis caeteris, quae possideo, eam, quam potuero, dare perfectionem, praesens favor in beneficium non parvum commutabitur. Quem favorem ab E. V. humillime exorando, altis Eiusdem gratiis devotus, filiali et debita cum pietate emorior.

Excellentiae Vestrae Pestini 20. 9 bris. 1797. obedientissimus servus
Lucas Emusiczky m. p.
Juris auditor I. an.

Мушицки се дакле није 1797. одазвао позиву Стратимировићевом, него је остао у Пешти и тек је по свршетку права 1800. сишао у Карловце, где је свршио богословију, а за тим се на св. Николу (6. Децембра) 1802. у ман. Гргетегу закалуђерио.

Отпоздрав

владике бачког Мојсија Путника, на говор ц. к. комесара грофа Хадика, при отварању народног сабора 1769.

Приопштао

Д. Р.

Говор Хадиков, што га је изговорио на латинском језику, штампан је у српском преводу у 17. св. „Летописа“.

Овде доносимо отпоздрав Путников изговорен на славенско-српском језику. Исти гласи:

Со всякоју правдивостију церков и обчество наше илирическое под крилом Аугустьејшаго дому Аустријскаго обитајушча, сего дње чрез депутирти своја на собор сеј оправљенија, древље во предивном избављении града Самаријскаго от рук сирских, сказаное слово повторати морам, и с много вјашчшим јепче вкупјеже и непоколебимим упованием нарешчи оное, јако ден сеј ден благовјешченија бист. По истиње ден сеј, ден благовјешченија всјему обчеству нашему бити прорезумјевам и всјеусердно чаем, зане ден сеј јакоже несумњено надјеемсја, нам и потомком нашим не точију соутвердит бившее досеље благостојанија своју и волности наша, но паче мир, тишину и безмолвное ведро пренесет в томе, јако благодатних привилегии наших предков наших и нашеју обагрјаних и всјаком случаи јако во мирје, тако и во брани ненарушноју вјерностију Аугустьејшему дому аустријскому запечатаних пачеже незабиваемим словом ц. к. вел. нашеја всемилостивејшија монархини потверждених.

Тако, јако и врата адова неодољејут им потверждение и разширение приумножиг в роди родов, на сија мотрјашче и благоутробие матерње всепресвјетљејшија и великоможњејшија великија Госпожи Госпожи Марии Терезии Јеја свјашченејшаго ц. к. Ап. величества всемилостивјејшија обладателница нашеја ведушче надјеемсја крјепко, јако от недр Јеја всакаја милост своим верно поданим рабом исполнених таковаја возприемем благаја, каковија милосердија и правосудие подавати обикли, ден сеј благовјешченија нам бивает. и потом что промислом Јеја свјашченејшаго величества о нас поданих своих, Ексцеленција ваша јако правдоју и благостију достахвални муж в собранију сему, и обчества и клера нашего за ц. к. комесара и мјестобљустителја опредјелени јесте, откуд в первих ошчушчаем материњу милост, јако во собрании сем присудствија Ексцеленции вешеја високија персони видим, и к поминаемој церкви нашеј и илирическому народу, и нам всјем здје собранним милостивое поздравление, увјешчание и обнаждеждование слишим, приумножает радости веселне, и то что благословением вишњаго не точију путешествие Ексцеленции нашеја благоустроилосја в нужнија сија страни, но и тако ц. к. комесар ден сеј уже и радост нашу пачеже надежду во содержании милостивејших привилегии украшает. Тјем самим ми вси движими поздрављаем и величаем пришествие. Е. В. с правосудием управљати вручено јест, заво вси ми во имја всего клера и народа во всјакој покорности и поминаем, молимже и просим будите церкви сеј свјатој, честному клеру и славному народу нашему такови, какових ис приемљем и високопочитаем. Бог же, Бог о сец наших да даст Е. В. благодат совершити начинаемое дјело во величие синов илирических и возвишение народа нашего.

На конец јакоже о благом увеличании и поздравлении В. Е. покорњејше благодарение

творца, така и сви во једином и једине со всеми согласноже и једнодушно во високују милост и патронство нас и свободи наша вручаем.

Извештај

о седници Архид. Конзисторије држане у Карловцима 22. новембра (5. децембра) 1904. године под председништвом Његове Светости.

Високопречасни МЦСавет на призив јер. С. А. пароха у Ст. П. потврдио је овострано решење, да свештеник неможе бити ни у каквој служби новчаног завода, док се не реши представка на св. Арх. Синод у тој ствари поднесена. — Висока кр. зем. влада извештава, да је потврдила књижицу протојереја и професора богословије Јована Живковића под натписом: „Школска деца на служби божијој" за помоћну књигу за децу срп. прав. вере у подручним народним и српско автономним школама. — Висока кр. земаљ. влада на овостране представку у погледу наставног плана за веронауку за срп. правосл. ученице стручних школа извештава, да је у том погледу издала оиђу наредбу 3. марта 1896. год. под бр. 4240, а налази се у Службеном Гласнику за 1896 год. на страни 45 — На тужбу парох. звања у О. против жупничког звању у Т. у ствари неиздавања крсног листа, извештава кр. земаљска влада, да је исто пар. звање позвано на изјашњење но за извину наваља, да је ћирилица често нечитко писана. — Кр. жупан. област у В. извештава на бр. К. 977/810 ех 1904. да ће спора између учитеља С. Г. из К. и јер. Е. К. пароха у Ч. нестати на тај начин, што је речени учитељ своје непокретности у Ч. на вечито продао. — Извештаје управа ман. Хопова, Јаска, Шишатовца и Раковца о премештају јером. о. Г. Ч., Л. Г. и М. Ђ. узета на знање. — На молбу братства манастира В. Р. изаслан је овоковз. члан високопр. Г. А. Ј. архимандрит, да братство саслуша, кога жеље за игумана, а у колико се изјасне за саданег настојатеља о. Ј. Ј. да избор обави и изборни записник с истим братством сачини, са извештајем, својим предлогом и мњењем поднесе овој конзисторији. — Узет на знање извештај протопрезв. звања карловачког, да је јер. Ј. Ј. админ. парох. у В. разрешен те дужности и уведен у администрацију пароније у П., те је умољен СО., да приномоћ из јер. фонда одређену срп. прав. цркв. оиђини у П. у име допуне свештен. дотације јер. С. Б од 11. (24.) сент. до 31. окт. (13. нов.), а од 31. октобра даље јер. Ј. Ј. у течај ствари. Јер. Ј. Ј. има сноснти све повереништене трошкове у своти од 38 К 60 пот. — Протопрезв. звање у М. извештава да је у парох. звање у Ј. уведен новоизабрани парох јер. В. М. и позван је исти, да 20 К плати у миров. фонд. — Узет на знање извештај протопрезв. звања у З., да је јер. Г. К уведен у звање. — Спроведен је уток Д. П. из П. против избора јер. П. Б. на МЦС. — Пријава јер. Ј. К. из И. против тамошњег управитеља кат. жупе о. М. Б. због ненадлежнога и недозвољеног брачног испита са православном Љ. М. издана је кр. земаљ. влади на извиђај. — Умољен СО. да Д. Ђерци пок. јер. М. П. пароха у Т. дозначи припомоћ. — На расписан стечај на упражњену пароиију VI. разреда у П. пријавили се и избору препуштени јер. Ј. Ј. администратор у П., јер. Н. С. парох у Б., Н. Б. парох у М., јер. М. Е. админ. парох у Г. Т. и јер. В Ј. парох. помоћник у Г. и издане молбенице истих компетената протопр. да избор обави. — Потврђен је за пароха у Д. јер. С. П. и позвано протопрез. звање у З. да овога у звање уведе, а претходно јером. К. Б. од администрације разреши и у ман. К. упути. На упражњену парохију у К. постављен за адм. јер. Д. Д. адм. парохије у Н., а администрација у Н. поверена је братству ман. Г. док свршн. богослов К. С. из Ч. не изврши 24 год. и не рукоположи се, те ће он за тим исту парох. у адмнн. добити. — Јер. П. М. је потврђен за пароха у Т. те је на његово место у Г. за адмнн. парохије постављен свршн. богослов У. Ј. из Ст. Сл. а до његова рукоположења има јер. И. А адмнн парохије у М. исту парохиију администрирати. — За пароха у О. потврђен је јер. Д. Б. досадањи администратор. — Узет је на знање извештај овоковз комисије за полагање стечајног испита, да су пријављени кандидати јер. С. З. администратор парохије у Ј., С. П. адм. у Ш., Д. С. протопрзв. помоћ. у М., М. М. адм. у М. дана 28. октобра о. г. на одржаном стечајном испиту проглашени способнима за самостално вршење пар. звања. — Издат је извештај парох. звања у Б. протопрезв. звању у В. да извиди ствар Д. Б. која није у матици крштених уведена по парох. звању у В. где је у казнони рођена. — Издата јер. Ј. Ј. пароху у Ш. на изјашњење пријава парох. звања у П. — Изаслат је адмнн. протопрезв. вуковарског И. П. и јер. Л. Б. парох у О. да спроведу истрагу у ствари тужбе Б. К. и др. из Б. Б. против тамошњег пароха јер. С. В — Изаслат је окр. протопрезв. карловачки и јер Р. М. парох инђијски, да у Г. спроведу истрагу у ствари тужбе Ж. С. из Г. против тамошњег пароха јер. Д. П. с упутством да иста комисија наложи реченом јереју, да тужбу наводно против горњих тужитеља код суда подигнуту натраг повуче, јер по дисц. правилнмане сме се ни један свештеник без дозволе конз. парничити с парохијанима. — На пријаву шк. одбора у Г. Т. подељен је јер. М. Е. администратору тамошње парохије писмен укор, што је исти одбор односно председника назвао разбојничким друштвом. — У дисциплинарној ствари јер. С. Б. пароха у М. против председника, одбора и

јер. П. М. не узима се у обзир навод тужбе, да пароха председник и одбор не поштују; а шк. застава, коју је парох С. Б. трпио у цркви, док је у љубави био с председником М. С. који је исту заставу даровао школи и у цркву унети дао, и даље у цркви оставити те упутити јер. П. М., председника и одбор да у будуће ништа без дозволе парохове у цркви не предузимају и извршују, јер је он надлежан одлучивити, а пароха С. Б. опоменути, да у љубави с народом живи. — Изаслан је окр. протопрезвитер у З. и др. Р. Т. да спроведу истрагу у ствари тужбе пол. општине у Б. против тамошњег пароха Д. Р. — Пријава Љ. П против јер. Е. К. пароха из Ч. издата овоме јер. да тужитеља због увредљивих речи пријави суду. — Позван је јер. Е. К. парох у Ч. да поднесе судску одлуку у ствари тужбе му В. О. из Ч. због увреде части и клевете. — Изаслат је окр. протопрез. земунски и др. Р. Т. да спроведу истрагу у ствари анонимне тужбе против јер. Ј. М. пароха у С. — Изаслат је пречасни Ј. В. ректор богословије и директор В. В. да спроведу истрагу у ствари тужбе црк. одбора у К. против јерома. С. пл В. администратора парохије при цркви храма св. апостола Петра и Павла. — Узето је на знање изјашњење јер. Љ. Р. пароха у Б. на тужбу опћ. поглаварства. — У дисциплинарној ствари јер. Љ. М. умировљеног пароха у Н. К. издат је одговор реченог јереја овоконз. фискалу на реплику. — Уток јер. Ј. М. пароха у Ч. уложен против овостраног решења бр. К. 1077./875. ех 1904. којим утецатељ није због укора припуштен избору пароха у Т., спроведен је МЦС-у. — Спроведен је МЦС-у уток јер. Г. В. пароха у Б. уложен против овостраног решења бр. К. 1029./891. ех 1904. којим је утецатељ на новчану глобу од 100 К осуђен. — Послана је испуњена упитница Б. статистичком уреду у З. о црк. организацији Архидијецезе за 1904. — Повраћена је молба црквб. општине у В. којом моли, да се администрација тамошње парохије повери братству ман. В. Р. док се из најамнине парох. дома цркве не оправи. — Молба срп. прав. црквб. општине у А. ради одликовања тамошњег пароха Ј. М. за заслуге, уступити Његовој Светости на надлежно високо расположење и решење, уједно исту општину позвати, да поднесе нацрт иконостаса с извештајем, да ли је трошковник по архид. адм. одб. одобрен и одакле мисли трошак за иконостас покрити? — Донесено је 36 решења у брачноразводним парницама.

Извештај

о седници епархијске конзисторије држане у Темишвару 16. (29.) новембра 1904. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Господина Епископа Георгија.

Записник се оверовљава. Конзисторија узима са болом у души на знање високо саопштење Његовог Високопреосвештенство о смрти бившег свога ревносног члана Милутина Секулића мајора у миру. — Публикована је казна усменог укора јереју Д. П. из Т. Х. — Узето је на знање саопштење Њег. Високопреосвештенства о рукоположењу свршб. богослова Н. Б., као и извештај проте Ј. Н. о уведењу истога у админ. парохије Ц. Б. — Исто тако узето је на знање саопштење Њег. Високопреосвештенства о рукоположењу свршб. богослова С. Ст. — Дање о рукоположењу свршб. богослова С. Ст. и свршб. богослова Ј. Д. — Узета је на знање одлука Високопреч. Митроп. Цркв. Савета у погледу одбијања утока др. Ст. У. из В. К. — исто тако узета је на знање одлука Митроп. Цркв. Савета у предмету утока Ж. З., М. И. и М. М. из Ђ. — Узета је на знање одлука Митроп. Цркв. Савета у предмету утока јер. Д. М. из С. П. ради непримуштања утецатеља избору пароха у Т. Св. М. — Узета је на знање одлука Митроп. Цркв. Савета у погледу припомоћи из срп. нар. црквб. јерарх. фонда јер. А. Ст. и А. П. — Узет је на знање отпис министра просвете и црквб. послова о подели „венцам етатис“ свршб. богослову Ј. Т. из Срп. Св П. — Публикована је дозвола за исправку у матици крштених срп. парох. звању у О., као и дозвола за исправку у матици венчаних парох. звању у Т. — Узето је на знање решење епарх. скупштине темишварске у погледу набора овоепарх. фискала — као и решење исте о избору јер. Јефте Петровића, Младена Пилића и Др-а Николе Пеше за чланове конзисторије. — Жалба Преосвећеног Госп. Николе Попеа правосл. роман. епископа карансебешког против јер. Р. Ст. у Ђ. у погледу употребе црквб. матица уступљена је истоме јереју на извештај. — Издата је на оцену књига др-а Ст. М. из Б. Ђ. Т. у Т. Ф. — Позвато је парох. звање у Т. Ф. да поднесе извод из матице венчаних који се односи на брак А. М. рођ. Т. — Припуштени су избору пароха у С. јереји: Д. Н. из С., Н. Б. из Ц. Б., А. П. из Б., Г. В. из Ч., Р. Ст. из Ђ., и Ст. С. из К. — а избору пароха у С. И. јереји: Р. Ст. из Ђ., Ст. С. из К., М. Ж. из Ш. и Св. Ј. из К. — Одбијен је уток Ђ. В. из В. К. на Митропол. Црквб. Савет. — Узето је на знање саопштење арх. Исака Дошена о смрти јером. Исидора Михајловића брата свете обитељи манастира Бездина. — Узет је на знање извештај

окр. протопрезв. Ђ. Вз. из В. К. у погледу ђаконскога места у правосл. срп. црквн. општини у М., па је савезно с тим постављен у привр. својству на исто место свршв. богослов Ј. Т. из С. св. П. — Издата је молба прасл. срп. црквн. општине у Немету овоепарх. фискалу у предмету употребе капеланског фонда Стевана Дамскина за дотацију немешког срп. пароха. — Уклнут је неправилно донесени закључак црквн. скупштине у Г., којим је закључено да се на там. упражњену парохију поново стечај распише и позвата је иста црквн. општина да по ново донесе закључак: да ли жели обавити избор пароха са једним компетентом јер. И. Н. или жели да се на тамошњу парохију поново стечај распише. — Узет је на знање закључак црквн. скупшт. у Ч., да иста црквн. општина није вољна за једним компетентом јер. Г. В. обавити избор пароха. — Узет је на знање извештај окр. прот. Ђ. Вз. о разрешењу јер. Д. П. и о уведењу јер. Г. К. у админ. обудовљене парох. у Т. Х. — Издата је молба Ј. И. предс. правосл. срп. црквн. општ. у Ђ. у предмету потраживања исте црквн. општине односно његовог од јер. Ј. Ј. из М. општине односно његовог од јер. Ј. Ј. из М. окр. протопрезв. Ј. Н. да приликом спровађања обрачуна свештеничких берива у Ђ. оправданост потраживања горевменованог предс. извиди, и о томе извештај свој поднесе. — Расписан је стечај на место арадског окр. протопезвитера и пароха. — Подастрта је кр. уг. министру просв. и црквн. послова молба јер. Св. Ј. из М. ради надопуне свешт. плате за г. 1905.. — Умољен је овоепарх. адмнн. одбор да унути подручну овоепарх. благајницу да од свете припадајуће јер. И. Н. којом иста као с депозитом рукује, устегне своту коју исти јерej дугује јер. С. П. Ј. и на његову правилно истављену и биљеговану признаницу исплати., у погледу пак дужне своте црквн. опћ. у С., дозвољава се јер. И. Н. да исту у три једнака месечна оброка црквн. општ. у С. исплати. — Против ненадлежног издавања извода из црквн. матица правосл. Србима од стране монопторског роман. свештеника Ј. П. решено је обратити се на прав. роман. Конзисторију у Араду. — Молба Ј. Б. из С. и пријава јер. С. П. Ј. из С. издата је јером. М. Ш. у С. на изјашњење. — Издата је на оцену постојећем одбору за издавање и оцењивање темата проповед јер. Ј. Г. из Д. — Пријава јер. С. П. Ј. из С. издата је на извештај јер. М. Ш. у С. — Узет је с одобрењем на знање извештај јер. Д. К. из Б. о превађању Ј. кћери В. и А. В. из римокат. у правосл. веру. — Позват је јер. Д. П. у Т. Х. да до 1. фебруара 1905. год. поднесе извештај свој у предмету наводно погрешног уписа у држ. матици рођених. — Узет је на знање извештај јер. И. А. из М. у погледу недостатака слика у новоправљеној св. цркви у Б., па је упућена црквена општина у Б. да неке слике премазати и наново израдити даде. — Узето је на знање изјашњење јер. Г. Ч. из С. К. на пријаву В. П. и др. — Постављен је за адмнн. парох. у Н. свршв. богослов А. С. из С. св. М., па је позван да се Њег. Високопреосвештенству ради рукоположења што пре молбом својом обрати. — Позван је свршв. богослов из Н. С., Д. Ст., да у допуну своје молбе сведоџбу о положеном испиту зрелости у средњим заводима, као и сведоџбу о свом досадањем занимању за време прекинутих богосл. наука овоепарх. конзисторији поднесе. — Познато је овоепарх. ручно свештенство да покупи и попише сва необична завредна и ретка српска презимена и С. П. у Н. С. непосредно пошаље. — Пријава Н. Н. издата је на изјашњење јером. Г. Б. — Одбијен је уток јер. С. П. Ј. на Митропол. Црквн. Савет против овдашње одлуке којом је обустављен даљи поступак против заменика му јером. М. Ш. у предмету пријаве његове против истога. — Позвато је истражно поверенство у лицима јереја М. М. из Ч., и Г. Ст. из М. да започету истрагу против јер. С. П. Ј. на лицу места доврши. — Узето је на знање саопштење Њ. Високопреосвештенства о постављању јером. П. М. адмнн. пароx. у М. за дворског економа. — Узет је на знање извештај известиоца о през. саопштењу Њ. Светости да је висока одлука Митропол. Црквн. Савета у дисципл. предмету јер. С. П. Ј. публикована и реченом јер. достављена. — Решено је више брачноразводних пресуда у разним стадиумима. — Решено је свега: 26 предмета.

ЛИСТАК.

Вести.

Седнице автономних власти. За 17. о. м. сазват је у седницу народно-школски Савет, за 16. арх. школски одбор, 20. о. м. административни одбор а 21. о. м. конзисторија.

Именовање. Патронат карловачке српске гимна[illegible] седници од 15. о. м. до-

садашњег привременог директора г. *Раду Врховца* за дефинитивног.

Ради знања. У некојим је листовима из „Застава“ написано, и то на начин како је то већ код њих уобичајено, да је саборски одбор или управо његов ревизор рачуна пронашао, да Његову Светост Преузвишеног Г. Патријарха Георгија терети некаква „нова проневера од некаких 40000 круна.“

Остављајући на страну засада ово важно питање, *од куда* саборски одбор или боље рећи његов ревизор *узима себи право*, да узима у расправу и преиспитивање рачуне црквено-народних фондова и завода, које је *саборски одбор већ прегледао, за добро прочитао и народно-црквеном сабору на финалисање поднео?* —, овом приликом хоћемо само толико овде да напоменемо и најавимо, да су ти, у јавност пуштени гласови о тобожњој некаквој „проневери“, просте измишљотине и голе нечистине, које се у познатој намери износе пред необавештен и наиван свет, те се мути у јавности, да се може у мутном лакше ловити.

Колико са компетентнога места сазнајемо, горњи гласови су злонамерно пуштени у свет од познате стране. Ако има штогод, што тој господи није јасно, и што се у јавности као проневера износи, то може бити само *рачунска ствар*, која без сумње има *своју добру правну подлогу*, те која не може никако пасти на терет Његове Светости.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Одговори уредништа.

Г. *Добривоју Николићу* адм. у Сенади. Кад има браоплетаца, који тврде да сте Ви писали „Одговор“ у 21. бр. о. д. то Вам овим потврђујемо, да Ви нисте писац оног „Одговора“. — Писац је оног „Одговора“ много ближи Карловцима него што су Сенади.

Г. *С. Б.* у *Т.* Жао нам што Вашу песму не можемо штампати у листу. С поздравом.

Послате књиге на приказ:

Зворничка епархија и њени митрополити, историјски преглед, *Душан Тешић* и *Јаков А. Поповић*, богослови у Рељеву. Сарајево 1904. 8° 15. Отштампано на „Источнику“.

Насиља и силеџијства „Радикалне странке“ у автономији нашој у општи или: *Цртице* из живота суботичких „Назови радикала“. Написао *Тимотије Димитријевић*, администратор суботичке парохије. Суботица 1904. 8° 21.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. 941 и 1029. ех 1904. К. а. 752 и 729. 1—2, 78

СТЕЧАЈ.

Исписује се на место системизираног парох. помоћника у *Д. Раваку*, и на парохију у *Кукујевцу* VI. разреда са доплатком од 200 К а са роком до укључиво 8. (21.) јануара 1905.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијета.

Из седнице прав. срљ. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. новембра (6. децембра) 1904. г. држане.

Предсједништво.

К. 138/зап. ах 1904. 1—2, 79

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења упражњене парохије VI. разреда у *Будимаљу* с тим, да компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице путем претпостављених власти потписаној конзисторији до 15. (28.) јануара 1905. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Будимпешти 25. новембра (8. децембра) 1904. год.

Председништво.

Ad бр. К 616. зап. ех 1904. 1—2, 77

СТЕЧАЈ

на место *пароха и окр. протопрезвитера арадског* са којим је местом скопчана плата 2. платежног разреда, уживање парох. сесије, која је сада под закуп издана, као и еквивалента за парох. стан у износу од 600 К. Осим ових прописаних берива уживаће изабрани парох из закладе дома „Златне звезде“ годишњи доплатак у износу од 1000 К под условима, који се могу увидети у основном писму код црквене општине арадске за време званичних часова.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбе путем својих претпостављених власти од

18. (31.) јануара 1905. године потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 16. (29.) новембра 1904.

Председништво.

Бр. ЕК 432. ех 1904. 75 2—2

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на парохију I. плаћевнога разреда у *Врегиу*, у личком протопрезвитерату.

Рок компетовању оставља се до 1. јануара 1905. по старом календару.

Из седнице Епарх. конзисторије држане у Плашком, 21. октобра (3. новембра) 1904.

Предсједничтво.

Ad бр. К. 669/609, ех 1904. 1—2, 76

СТЕЧАЈ

на ђаконско место у *Мокрину* са платом од 650 К и са уживањем т. зв. „ђаконске сесије", која износи 35 јутара и 928 кв. хвати, од којих су 8 јутара издати под закуп за виноград на 15 година. Из епархијске благајне примаће ђакон годишњу камату — око 40 К — од своте добивене за извлаштен део „ђаконске сесије".

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбе путем својих претпостављених власти до 18. (31.) јануара 1905. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 16. (29.) новембра 1904. године.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушцима провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или поље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крупама** од кованога гвожђа. —

24—28 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион" излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона" у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 741. 1904

СРПСКИ СИОН

Год. XIV

Број 26

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 31. децембра 1904.

ЗВАНИЧНО.

ГЕОРГИЈЕ ПРВИ

ПО БОЖЈОЈ МИЛОСТИ И ВОЉИ НАРОДА СРПСКОГ, ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП КАРЛОВАЧКИ, МИТРОПОЛИТ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, ЊЕГОВА Ц. И АП. КР. ВЕЛИЧАНСТВА ФРАНЦА-ЈОСИФА ПРВОГА, ПРАВИ ТАЈНИ САВЕТНИК, КР. УГАР. САБОРА, КАО И КРАЉЕВИНА ХРВАТСКЕ И СЛАВОНИЈЕ ЧЛАН, ПРЕИЗРЕДНИХ ОРДЕНА: Ц. И КР. ГВОЗДЕНЕ КРУНЕ ПРВОГА СТЕПЕНА КАВАЉЕР, КР. СРПСКОГА БЕЛОГА ОРЛА И СВ. САВЕ ПРВОГА СТЕПЕНА, КАО И КЊАЖЕСТВА ЦРНОГОРСКОГА ДАНИЛОВА РЕДА ПРВОГА СТЕПЕНА ВЕЛИКОКРСНИК и т. д.

ВИСОКОЧАСНОМ, ПРЕЧАСНОМ И ЧАСНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СВЕШТЕНСТВУ ОБА РЕДА И ПОБОЖНОМ ПРАВОСЛАВНОМ СРПСКОМ НАРОДУ, БОГОХРАНИМЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ, ПРЕЉУБАЗНОЈ ПАСТВИ СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ, МИЛОСТ И МИР ОД ГОСПОДА И СПАСА НАШЕГА ИСУСА ХРИСТА, А ОД СМИРЕНОСТИ НАШЕ УСРДНИ ПОЗДРАВ И ПАТРИЈАРШКИ БЛАГОСЛОВ.

„Се бо благовѣствую вамъ радость велію, йжє бѫдетъ всѣмъ людемъ. Йкw роди́сѧ вамъ днесь Спасъ, йжє є́сть Хрⷭ́тосъ Гдⷭ́ь во градѣ Давїдовѣ“ (Лука II. с. 10. и 11.).

Ревелика радост о рођењу Спаситеља и Господа нашег Исуса Христа, коју је благовестио Анђео Божји витлејемским пастирима, да ли се она односи Богољубезна децо моја и на нас? — Да ли је Спаситељ света, чије рођење данас и ми светкујемо и славимо, и наш Спаситељ? — т. ј. свакога појединце од нас?

Питање ово многима ће се чинити, да је излишно, јер по благовестију анђеоском о рођењу Спаситељевом: радость бѫдетъ всѣмъ людемъ. — Дакле и свима нама.

Јесте истина, да је син Божји сишао с неба на земљу и постао човеком ради спасења грешнога човечанства, ради свију нас. Јесте истина, да

је Он проповедао спасителну науку своју свима људима. Јесте истина, да је Он за све нас пострадао и на крсту распет умро, и тиме нас избавио од прародитељског греха и клетве, од пакла и вечите смрти, даровавши нам живот вечни.

Али поред свега тога ваља нам знати, и ваздa на уму и пред очима имати, да спасење наше, од нас самих зависи, од нашега вероваља или невероваља, од нашега богоугодног или богомрског живота, — од достојна или не достојна учешћа у спасителним тајнама црквеним, — од нашега делотворног пашења и подвига, да прибавимо себи плодове крстне смрти Спаситељеве, или да останемо непоправими и тврдокорни у нераскајаној грешности.

У кратко рећи: Од нас самих, односно од нашега живота и владања зависи Љубазна децо моја, да ли ћемо задобити, или ћемо отуђити од себе и Спаситеља и спасење наше!

Па кад је то тако, онда нам не преостаје ништа друго, него да испитамо сами себе, да ли смо ми, животом и владањем својим задобили за себе Спаситеља света и спасење, које нам је страдањем и претрпљеном крстном смрћу својом, ради грешног рода човечанског, ради свију људи, приуготовио и обећао.

Спасени смо Богољубезна децо моја, у самој истини, ако смо слободни од греха, ако га избегавамо и мрзимо на све родове и видове његове. — Спасени смо, ако нам је душа и савест чиста, ако нам је разум осветљен еванђеоском науком и истином. — Спасени смо, ако нам је срце испуњено љубављу према Богу и ближњима, а воља утврђена у добрим навикама, те неодступно ходимо по путу закона Божја. — Спасени смо, ако се одржавамо у чистоти душевној и телесној, — ако зле навике и страсти утишавамо постојаном уздржљивошћу, постом и молитвом, и другим богоугодним подвизима и делима. — Спасени смо, ван опасности од страха *друге смрти* и имамо тврдо уздање на славно васкрсење мртвих, — ако скривајуће се у нама *„сјемја тли“* искорењујемо и недамо да се развија, спремним и достојним употребљаваљем животворећег тела и крви Христове. — Спасени смо, ако избегавамо власт сатанину, ако смо га се у самој истини одрекли, као што смо то примајући тајну св. крштења, на уста воспријемника, кумова својих обећали, — ако се мушки и постојано одупиремо и боримо са овим од *искони* душевним непријатељем рода човечијег одбијајући свестрано од себе, свако наваљивање и лажно обећање његово. — Спасени смо, ако жива нада на вечно блаженство, по благодати Божјој утјешава и задовољава срца наша, одбијајући од себе страх вечнога мучења. — Спасени смо напослетку и онда, ако се осећамо да смо на миру са Богом, те видимо над собом благослов Божји, — ако живимо овде на земљи тако, да са поуздањем очекивати можемо, да не ћемо бити отиснути од уживања вечнога блаженства.

Али напротив, очевидно је и јасно, да нисмо и да не можемо бити спасени, него да смо изгубљени, ако је грех с нама у толикој мери завладао, да већ и не познајемо грехе своје, нити се бринемо о исправљењу своме. Нисмо спасени, него изгубљени, ако нам душа и тело страда од греха, — ако нам савест није чиста, ако нам је разум помрачен незнањем, предрасудама и заблудама, — ако је заражен неверјем, — ако нам се срце колеба страстима, а воља робује грешним навикама и наклоностима, — ако нам је тело растројено неуздржљивошћу и сладострастијем. — Нисмо спасени, него изгубљени, ако постојано чинимо *„дела мртва“* и не страхујемо од *вторе смрти* која је вечита. — Нисмо спасени, него изгубљени, ако осећамо себе, да смо под судом и клетвом Божјом, — ако нам савест није чиста, те нам грози вечитим *отверженьем* од Бога. — Нисмо спасени, него изгубљени, ако се покоравамо пљену сатанином, па робови његови испуњавамо вољу његову а не Божју, нити покушавамо да

се од убитачних веза његових опростимо и ослободимо. — Нисмо спасени, него смо изгубљени, ако при помисли на вечност, по делима својима и правосуђу Божјем, немамо наде и уфања, да можемо себе сматрати за слободне од страха вечне смрти и муке паклене, ако осећамо себе и пре општега страшнога Суда Божја, осуђенима од сопствене савести своје.

И тако, предпоставивши све ово, застанимо мало Богољубљена децо моја, па се размислимо и запитајмо сами себе: Да ли смо ми, у самој истини спасени? Савест наша, тај праведни Судија наш, познавајући живот наш и дела наша, дужна је свима и свакоме појединце дати и беспристрастна и верна одговора.

Па шта онда, ако нам савест наша, не узможе свакоме дати повољна и успокојавајућа одговора? — Хоћемо ли очајавати и безнадежно духом клонути? — Треба ли нам се зато туђити од онога анђеоског благовестија о рођењу Спасителевом, и неучествовати у радосном весељу свете православне матере цркве наше? — Не, Љубазна децо моја и опет велим не! — Благовестије оно анђеоско о рођењу Спасителевом, јесте и треба да буде радост велика по све нас, по цео род човечански, — јер и ако осећамо себе грешницима, али није могућност искључена да се и поправити можемо. Ако грешимо, али се и кајемо, — ако падамо, али се и подижемо, — ако грешимо, грешимо по незнању и по немоћи природе наше, а не по љубави к' греху; — па зато Љубезни моји постарајмо се и настојмо, да богоугодним животом својим, искреним кајањем и причешћем светога и животворећега тела и крви Христове, достојнима себе учинимо милости Божје, и тиме задобијемо и присвојимо за себе и Спасителя света и спасење своје. — Ходите, заветујмо се, да ће пресветли и радосни празник данашњи рођења Христова бити по све нас, почетак нова, препорођена и спасена живота.

Са овом побожном и искреном поуком, поздрављам вам Богољубазне децо моја духовна, како наступајуће свете празнике: рођења Христова, обрезања Господња и св. Богојављења; тако и ступање у грађанску нову 1905. годину, и празновање првога Архиепископа и просветитеља св. Саве, препоручујући уједно себе топлим молитвама вашима, и просећи милости од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, да ниспошље свети благослов свој на све вас без разлике, на старе и младе, на богате и убоге, те да вас све помилује и спасе! — Амин.

Дано у патријаршкој резиденцији нашој у Срем. Карловцима 1904. год. од рођења Христова, а петнајсте Нашега патријаршевања.

Горепоменути смирени Патријарх

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ.

МИРОН

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ПАКРАЧКЕ ЕПИСКОП,

аустријско-императорског ордена гвоздене круне II. степена кавалјер,

благочастивом и благовјерном клиру и народу богохраниме епархије своје мир и благослов моли од свемогућег и милостивог Бога и Спаса Исуса Христа, а од смирености своје шаље архипастирски поздрав и братско цјеливање.

Прародитељи наши, Адам и Ева, понијели су са собом из раја изгубљена дио свој заслужени, горки труд и муку крваву.

Понијели су они дио тај не само за се, него и за цијело потомство своје, дакле и за нас, који смо сад у животу, и за оне који су живили прије нас, и који ће послије нас живити.

Горки труд и муку крваву нити је човјек сам пронашао, нити сам од своје воље примио, него је Бог, за непослушност прародитеља наших, досуоди горки труд и муку крваву и прародитељима нашима, и потомству њиховом, као баштину из раја изгубљена.

Та осуда Божја била је праведна а уједно и милостива по томе, што је добро пролазио, и што добро пролази и данас сваки онај, који се тој највишој осуди покорава вољно, и *у зноју лица свога једе хљеб свој.*

Али, и ако имамо довољно разлога оплакивати и непослушност прародитеља наших и сладост изгубљена раја, то ипак несмијемо заборавити, да смо били дужни радити и бригу водити и у оно вријеме, док још нисмо били раја изгубили.

Бог, чим је човјека створио и духом својим задахнуо, одмах је *намјестио човјека у врту едемском, да га ради и чува.* Тако нам казује св. књига наша о постању свијета. Са животом дакле добио је човјек одмах и дужност да ради, и да бригу води, и зато живот и рад, рад тјелесни и душевни, иду једно с другим, и свако жив дужан је да ради, догод жив, као што нас о томе лијепо упућује и Премудри говорећи: *„Ради док си жив, јер у гробу нема рада ни мишљења“.*

Адам није радио ни чувао у рају, као што му је заповједио Бог и зато је осуђен на горки труд и муку крваву; па ни послије Адама род људски није у *знојулица свога једе хљеб свој* онако, како је морао јести по пресуди Божјој, и зато је и страдавао љуто.

Непослушан Адам изродио је и потомство непокорно, и невоља је у роду људском расла и расла, док није нарасла толика, да је морао на данашњи дан доћи на земљу Син Божји, да род људски измири с Богом и научи слушати Бога и живити како Бог заповиједа.

Од Рождества Христова прошло је скоро двије хиљаде година. Па да ли ми живимо данас и радимо онако, како Бог хоће, и како је он одредио?

Узмимо за данас у рачун само осуду Божју, да *у знојулица свога једемо хљеб свој* и кажимо искрено: да ли сви вршимо ту од раја овамо најстарију заповијед Божју савјесно, да ли сви од срца радимо, да ли се сви радо знојимо?

Ако хоћемо истину да кажемо, онда морамо признати, да многи и многи од нас нерадо ради, а још се нерадије зноји, шта више, морамо признати и то, да нас има и таквих, који управо бјежимо од бриге и зноја и рада свакога.

Бог што тражи од нас, не тражи за себе, него тражи за нас, за добро

тијела и душе наше, па тако тражи од нас, а за нас, и то, да небудемо беспослени, да радимо, да се знојимо.

Свето еванђелије, пуно је поука и заповиједи: да радимо док се на сунцу Божјем гријемо, пуно опомена: да ће награда наша бити по дјелима нашима, и ко не ради тај да и не једе, и да ће такав проћи као и дрво које плода и рода не доноси. А Премудри вели: „*Сладак је санак ономе, који ради, јео мало или много, а ситост богатоме неда спавати*“, и још: »*ко ради своју земљу биће сит хљеба, а ко иде за безноснцом, наситиће се сиротиње. Рука радљива господариће, а лијена ће давати данак. Иди к мраву лењивче и научи се мудрости.*“ и т. д.

Побожни српски народ наш разумио је то све лијепо, па и он вели да је »*најслађа вечера с муком стечена*«, и да »*праведна мука не пропада*«, а нашу младу, забринуту како ће свекрви својој угодити, учи војно њен овако:

„касно лези, а рано устани,
„двор пометн, а воде донеси,
„и очешљај своју русу главу,
„тако ћеш ми мајци угодити,“

а шта је то друго него: ради, буди вриједна и уредна, ако хоћеш да те воли мајка моја, а свекрва твоја.

И покрај свију тих поука, заповиједи и опомена, што их добивамо и слушамо од младости наше, шта ипак видимо и слушамо, да бива с нама и међу нама?

И видимо и слушамо, да многи комад земље наше не раде данас руке наше, не уживају данас уста наша, и да многе куће наше нису данас више наше, нити браћа наша славе данас у њима Божић свој и наш, а то можда понајвише с тога, што многи од нас нису хтјели, по заповиједи Божјој, *да у знојy лица свога једу хљеб свој.*

Бог као премудар, знао је зашто је заповједио нама, *да у знојy лица свога једемо хлеб свој*, и да рад и зној не иде у прилог нама, Бог као добар и милостив отац наш небесни, не би нам заповједио да радимо, да се знојимо.

Знамо ми данас сви, да су здравији и окретнији људи, који раде и који се зноје, као што је и вода која тече и свјежија и здравија од воде која стоји на миру и не отјече никуда; и тако, рáдимо кад знамо да радом нашим добивамо не само зараде, него и здравља и окретности, положаја и образа људскога на земљи, а на небу живот вјечни!

Ни богати без игдје икога свога, не може се данас изговарати да нема нужде радити, а не може се изговарати зато, јер сви знамо, да живот и рад иде једно с другим, знамо, да ко живи а не ради, тај да живи само на очи, и да наличи дрвету без рода и плода свога. У гробу је мир и починак а на земљи борба и напредак.

А даље, знамо данас и то, да не живимо на земљи сваки за се, и само о својој муци, него да живимо у заједници, да уживамо муку не само своју, него и муку небројених покољења од више хиљада прошлијех година.

Шта би од нас било, да стари наши нису живили за нас, и оставили нама у нашљедство тековину своју од Адама па овамо до данас? Поља наша и ливаде биле би и данас трн и коров, мјесто у селима и градовима, живили би у земуницама и пећинама, а по шумама нашима и горама, котила би се дивља звјерад и нападала и раздирала нас, као што напада и раздире и данас народе, који не раде од како их је, па зато и немају ништа од свега онога, што имамо и уживамо ми већ вијековима.

По томе дужни смо радити и зато, да се покажемо благодарни старима нашима за тековину њихову, коју ми уживамо данас. А дужни смо радити

и зато, да радом нашим стечемо, па да и ми оставимо потомству нашем у нашљедство тековину, имовину нашу. Који неће тако да раде, који неће да теку и да остављају потомству своме у нашљедство тековину, имовину своју, ти гријеше против воље Божје, а огрјешавају се уједно о гробове старих својих и колијевке млађих својих, јер ми смо сви један за другога везани, као на ланцу карике, и попустил' само једна карика, то попусти цио ланац, ма како јак и дуг био.

По ријечима једнога ученога човјека, осјети се по цијелом на свијету зраку, кад затрепери листак један на дрвету, а како да се не осјети у народној заједници нашој, кад посрне, ил' пропане сасвим, један или више чланова њених рођених!

Зато рádимо по заповиједи Божјој и знојмо се сви: млади и стари, богати и убоги, господа и сељаци и сви с реда раденици, и вршимо сваки своју дужност, свој посао; рádимо ревно и свесрдно као добри и послушни синови Божји, јер Бог само на такав рад излијева обилан благослов свој!

Напредни људи и читави народи ратују данас у велико радом и утакмицом у послу, и ко више уради, тај више и има и влада, тај више ствара, а и обара, шта хоће, кога хоће, и како хоће он.

Тај рат радом и утакмицом у послу, затекао је нас жалибоже доста неспремне, несложне, и зато нам је и однио многи комад земље наше, Богом благословене, и угасио много огњиште наше, од старина знано и чувано, и растужио многа срца наша, братска, болећа.

Но гдје смо се у новије вријеме пробудили из дријемежа, из немара и нерада стара, гдје смо прогледали и увидјели, како немилице затиремо новац наш и вријеме, особито по беспосленим вашарима, по крчмама пијаничким, и славама, којима не славимо ни Бога ни себе, ни најмање; гдје смо се нашли као браћа сложни и пуни поуздања у Бога и у се — ту смо се тргли на посао, па радимо и поручујемо један другом живо: *»Србине, не исцрпитај земље из шака, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, неизмјерни народни губитак, сигурна и неизбјежна народна пропаст, највеће српско народно издајство!«* И на радост нашу, слушамо са разних страна наших и видимо, да се и код нас отпочео рат, не прахом и оловом, нити оним копљем убојитим, него мирни рат радом и утакмицом у послу, да одржимо оно што је наше, и да, помоћу Божјом, буде наше и оно, што је негда било наше.

У томе рату кадри смо ми, Богу хвала, јуначки мејдан дијелити, ако само као што треба употребимо дану нам од Бога снагу духа и вјештину руку наших, а уз то, ако један другоме на руку идемо, ако један другоме на образ пазимо, и праведне заслуге не умањујемо један другоме ни у чем.

Тако можемо да унапређујемо и јачамо и сваки себе и један другога и цијелу заједницу нашу. Само тако радећи, рádимо по оној *„свој своме“*, јер сви смо *своји*, и све што имамо добра и зла, треба да сматрамо као заједничко наше добро и зло, и зато пáзимо добро на сваку и најмању ситницу нашу, на свакога и најмањега члана нашега, јер и сви смо *своји* и све је наше, било добро или зло!

Дао Бог и Св. Сава, да буде тако с нама и међу нама вавијек, јер само тако може да нам буде и овај и сваки Божић наш ваистину честит, и свака нова година сретна и напредна у свему, Амин.

У **Пакрацу**, пред Божић 1904.

Гореспоменути смирени епископ

МИРОН с. р.

МЇХАИЛЪ

Божјом милости православни Епископ српске Епископије горњокарловачке:

Пречасном и часном свештенству и љубазном у Христу стаду својему:

Благодат и мир од Господа Бога и спаса нашего Исуса Христа, а од смирености своје Архипастирски поздрав и благослов!

Христос се роди!

Колико се родило и прије и послије људи; ну ничије рођење није било окружено таковим чудесним знацима и дивним догађајима и на небу и на земљи, као што је Рождество Спаса нашега — Исуса Христа!

Усред поноћне тишине спустише се к земљи Анђели Божји пјевајући складно и умилно славу и хвалу **во вышнихъ Богѣ**, а кроз ноћну помрчину просу се од истока јака свјетлост звијезде, необично велике и сјајне, навијештавајући тако и побожним пастирима витлејемским у источним мудрацима незнабожачким; **радость велію . . . яко родисѧ вамъ днесь Спасъ, иже естъ Христосъ Господь**. . . (Лук. 2, 10. 11.).

Успомену на повјесни догађај тај, који је произвео давно очекивани преокрет и у уму и у срцу, у вољи и животу и у свем духовном бићу дотадашњега човјека; слави наша света православна црква ове године као и сваке, једнако свечано са пуним благољепијем својим, једнако радосно из пуних груди прекрасне и свете пјесме своје и са узвишеним поносом, што јој се данас оваплотио Божанствени Оснивач Њезин.

Па, љубазни моји, кад су и Анђели небесни радовали се спасоносном догађају томе, када је и остала природа Божја нијемим, али јасним својим знацима, казивала радост своју: како да се не радујемо ми грјешни и недостојни, кад знамо, да је Син Божји сишао с небеса управо **„насъ ради и нашегω ради спасенїѧ“**, како да се као чланови свете цркве наше не одазовемо гласу њеном, који нас свечано позива: **пріидите возрадѣемсѧ Гдви** (Пс. 94, 1.) и с њом заједно у духовној, чистој радости не ускликнемо: **„съ нами Богъ, съ нами Богъ!“**

Ну, љубазни моји, могао би се наћи какав мудрица од овога свијета; па упитати: „зар није Бог био и прије с нама?“ Јест, као суштаство свуда — присутно и које све испуњава, Бог је свуда био и јест с нами, као и са свим другим тварима, држећи и уздржавајући све у својој свемогућој десници. Ну, ево нашега зла и невоље луте... *Ми*, љубавни моји, нијесмо били свагда с Богом, а нијесмо ни данас увијек; *ми*, слободна створења Његова, често смо се *удаљавали* и често се и данас *удаљавамо* од Њега, од Његове свете воље својом неваљалштином, својим безакоњем од сваке руке, својим неподобним, нечистим, Богу противним животом. А, удаљавати се од Створитеља свога почели смо ми одма по створењу свом, у несретни онај час, када су прародитељи наши згријешили и — пали. И ко зна, гдје би се и у какве бездане поноре стровалили били ми, да нас није задржала од коначне пропасти свемогућа десница Божја. . .

Он, Сам Бог и Господ наш, гледајући биједно и кајању склоно створење своје, почео му се приближавати сходно вјечном плану домостроительства свога, најприје у бесједама, преко анђела, кроз пророке, па онда у разним чувственим облицима и, **егда пріиде кончина лѣта** . . . приближио му се посве, јавио се Сам у Лицу јединороднога Сина Свога, Који се благоволио тјелесно родити од пречисте Дјеве Марије. И тако Господ **приклонилъ нынѣ небеса и сниде**, сишао је

на земљу и настанио се међу нама — **съ нами Богъ**! Он је благоволио примити на Себе биједну природу нашу потпуно, осим гријеха; Он **пріискренѣ пріобщисѧ** (нашој) **плоти и крови пріискренѣ соединисѧ съ нами** (Евр. 2, 14.), и то не на час само, него за увијек и остаће *свагда* с нами, с нашим човјечјим јестеством (природом) нераздијелно, неодлучујући се од нас никада! Па, како онда љубљени моји, да не ускликнемо с Црквом нашом светом, узвишеном и свечаном *радости* и *поносом*: **съ нами Богъ, съ нами Богъ**! О, има ли кога међу нами, што из пуних груди не би ускликнуо: О, слава тебје Господи, слава Тебје! што нам се родио Исус Христос, Спаситељ душа нашијех! Има ли кога, који не би осјећао са задовољством у срцу, од коликога је значаја за спасење наше данашњи дан?!

Тешко ми је и помислити, љубљени моји, да би се могао наћи међу православним стадом Христовим — ум, који неби могао спознати *истине* данашњега догађаја, или срце, које неби могло искреном, чистом, духовном радости зарадовати се свијетлости сунца правде, које је данас из вертепа заслало свему свијету. Такав ум, помрачен разним заблудама; таково срце, огрезло је у гријеху, заиста су далеко од Бога и од свега Божјега, вишега, духовнога... Живот такова човјека, пун је сваке неправде, заблуде, лукавства, лихоиманишта, злобе, зависти и злоће, нити он када помишља на Бога и душу, нити он чује гласа савјести своје, нити срце његово чезне за благодатном топлином сунца правде. Разумљиво је, дакле, да се грешник тешки и *нераскајани* не може данас *радовати* знајући или осјећајући бар то да **Богъ порѣзаемъ не бываетъ**...

И опет, велим, тешко ми је и помислити, да има међу нама кога, који са тешких и непокајаних гријеха својих, мјесто чисте синовске радости осјећа у часу овом, страх и ужас, стрепећи у биједном ништавилу свом, е ће свакога часа поражавајућим гласом загрмити над главом му, страшни суд огорченога праведнога Судије небеског...

А, ако по несрећи нашој, има и такових: ходите амо, да сви заједно потечемо к јаслама витлејемским, да скрушено, а њером у срцу, паднемо пред Божјим, данас оваплоћеним Сином, што у јаслама тима лежи; притецимо к Њему са сузама љубави чисте и кајања нелицемјернога — непритворнога, поклонимо се Њему Јединому Безгрјешному, као што су Му се поклонили пастири и волсви... Потецимо, није касно; Он, Богомладенац насмијешиће се на покајнике и помиловати их ријечима: Ја сам и дошао *да призовем не праведнике*, него *грјешнике на покајање*... И у том часу биће мо способни сви, да познамо *Истину*, која се обукла у тијело човјечје (дакако без гријеха), да схватимо важност и значење дана и догађаја за спасење наше. Срца *свију* нас осјетиће неодољиву чежњу, да се загрију и огрију на благодатним зрацима Сунца *правде*, а уста ће од избитка срца, говорити и клицати истину: **съ нами Богъ, съ нами Богъ**!

С тога, браћо, радујмо се сви: и свештеници, јер нам се родио **Первосвященникъ прошедшій небеса**. Који је сам себе принео на жртву Богу и Оцу Својему нашега ради спасења; и учитељи, јер се спустио међу нас Учитељ најмудрији, Који је учио, још као дијете, премудрости Божјој, љубави небеској и према ближњему. Радујте се старци, јер сте и ви, у лицу старца Симеона — удостојени, да видите Спасење народа свога; радујте се и ви дјечице, јер је и Исус, данас Рођени био дијете безазлено и добро, па је свагда волио и миловао такову дјецу и проповиједао: да ко не буде као што су дјеца, неће доћи у царство Његово. А нарочито радуј се ти побожна и добра сиротињо моја, јер је и данас Рођени Спаситељ наш благоволио спустити се у средину твоју, смјестити се, Он **нежитный**, у тјескобне и сиромашне јасле вертепске... Да, радујмо се љубљени моји, без разлике *сви*...

Али, да та наша данашња радост, не буде кратка вијека и да та слава наша буде Богу угодна, а нама спасоносна, зависи, браћо моја, од нас и само од нас!

Благо оном, који и кад лијеже и кад устаје, мисли на драгога Бога. Благо оном, који нигда ништа не започимље, а да не зазове на своје наумљено добро дјело благослова Божјега, а кад га је свршио, да не узнесе благодарности Оцу небесному. . .

Благо оном, љубљени моји, који свагда избјегава зло, а гледа, да сваком учини добро; који будно пази, да не огријеши душе своје, не навуче на себе клетве праведне и суза сиротињских, него да у свакој прилици, гдје год може, подигне оно, што је клонуло под теретом невоља свакаквијех, да утаре сузу сироте и удовице, да уздигне име и добар глас ближњега свога . . . Благо свима нама, ако сваки нас и сви скупа достојно вршимо звање своје, на које смо позвани, не уплећући се у послове, за које нијесмо ни способни, ни звани, јер не може нико двама господарима служити, или ће једнога вољети, а другога мрзити и занемарити . . .

Све благодатне дарове, љубљени моји, што нам их донесе данас Рођени Спаситељ наш, треба да радосно и благодарно прихватимо, *свом снагом* духа и *свима силама* душе наше усвојимо и брижно и свето их чувамо и његујемо.

Без *вјере* у данас Рођенога Сина Божјега, Исуса Христа, не ћемо моћи угодити Богу; без *љубави* небеске, не можемо учинити никаква добра, које би имало важности какве у дјелу спасења нашега —, а без *наде* у милост Божју, нијесмо кадри ни корака учинити на путу, који води срећи и блаженству нашем...

Зато, љубљени моји, да нам буде благо, прионимо сви, да се усели и учврсти у срцима нашим *св. вјера православна*, да нас одушевљава *љубав* христијанска и да нас кријепи и снажи *нада* Божја: па ће онда свагда бити нам „Божић" наш радост наша и утјеха наша и ми ћемо тада моћи свјесно и поносно клицати са светом Црквом нашом: **съ нами Богъ, съ нами Богъ**! А, кад је **съ нами Богъ**, *ко ће на нас!* **Аминь**!

Ваш

У *Плашком*, уз часни Божићни пост 1904. г.

горе поменути смирени молитвеник:

МЇХАИЛЪ.

ЛУКИЈАН

по милости Божјој православни српски епископ будимски и т. д.

Свему пречасном и часном свештенству обојега реда и љубљеном духовном стаду свом: Благодат и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од смирености своје архипастирски поздрав и благослов!

Христос се роди!

Велики а можда и најмилији и најрадоснији празник између свих празника светкује данас св. наша православна црква.

Тако ми се причињава, као да и звона са високих кула, која нас позивају у храмове Божје данас умилније звуче но иначе, као да и она певају

анђелску песму: „*Слава Богу у висини и на земљи мир, међу људима добра воља.*“ Тако ми се причињава, као да чујем и речи анђела: „*Јављам вам велику радост, која ће бити свему народу . . .*“

Да свему народу! А зар може на овоме свету што да обрадује све народе? Јер кад који сиромашак изненада дође до великог богатства, он се истина радује, али да ли се и остали сиромаси томе радују? Ако се ко трудом својим уздигне до висока положаја, породица се његова неизмерно радује, али та радост не протеже се изван тога уског круга; — ако једна држава победи у рату другу, те победоносну заставу уз урнебесно клицање пронесу кроз целу државу, изгледа, као да се сваки држављанин тој победи радује, па ипак није ни та радост свеопћа, јер колико их је уцвељених, који су за ту победу морали своје најмилије жртвовати? Па тако је то у свему, јер понајвише, што је неком радост, то је другом туга и жалост.

Али данашњи дан значи за све нас без разлике опћу радост, јер у души својој осећамо неисказано задовољство и спокојство, знајући као добри хришћани, да ни покрај свих беда и невоља, које нас у животу могу да задесе, нисмо изгубљени, јер гле сам Господ нам је послао учитеља, вођу и спаситеља у особи сина свога јединца, који се баш ради тога пре толико векова у данашњи дан родио. Има ли и једнога разумнога живог створа, који се не би радовао дакле слушајући речи анђелске: „*Јављам вам велику радост, — јер вам се данас родио Спаситељ.*“

Радују се сиромашни и прости, као што су се радовали и витлејемски пастири оне ноћи, када су им анђели са небеса јавили рођење Спаситељево, — радују се богати и силни, као што су се радовали цареви и мудраци са далека истока, кад су дошли вођени звездом до Витлејема и дубоко поклонивши се новорођенчету предали му дарове: злато, ливан и смирну. И богати и сиромаси дакле, знатни и незнатни подједнако падају на колена пред јаслама витлејемским, јер Онај, који у њима почива јесте мудрији од Соломона, славнији од Давида и већи од Мојсија и Илије, Он је нада и слава Израиља, Спаситељ наш, Син Божји Исус Христос.

Рођење Исусово донело је радост целоме човештву, јер се родио Онај, који се за нас смиловао и од греха нас спасао и који је донео од Бога милости за све нас па и за највеће грешнике, који се искрено покају; — јер је тада угледао света онај, који је просветио наш ум виделом истинитог богопознања, да бисмо упознали Бога, као оца свију нас, који нас све једнако и без разлике љуби, и на кога се можемо у свима нашим пословима са поверењем обраћати; — јер је тада сишао на земљу онај, који нас је научио, да се Бог стара за све нас, који нас је упознао са љубављу, по којој су сви људи, као синови једнога оца дужни као браћа међусобно се љубити и који нам је показао прави пут спасењу и вечноме животу и открио нам будућност, да сазнамо какав нас суд чека према томе, да ли смо у животу добра или пак зла чинили?

Превелика и неизмерна је дакле милост Божја, које смо се доласком Спаситељевим на земљу удостојили, али је велико питање, да ли смо заиста и достојни те милости Његове? Чисто стрепим и од помисли, да кад би нас вечни судија овога тренутка позвао, да дамо рачуна о нашем животу, би ли било и једнога међу нама, који би мирном душом и чистом савешћу предстао пред Њега, који не би имао узрока, зашто да се покаје или да се поправља?

Та сви знамо, да су дани човечији, као што вели псалмопевац: као трава и да као цвет у пољу тако процветавају, јер дуне топао ветар и нестане га . . . па ипак зато тако живимо, као да ћемо вечито на земљи остати.

Знамо, да само душевна блага: вера, љубав и нада имају вредности на

небесима, па ипак зато већма уважавамо и прикупљамо материјална блага, која рђа квари и лопови краду и за која људи чистоћу и спокојство душе често пута жртвују; —

Знамо и то, да свако добро од Бога нам долази и опет зато многи више се увдају у људе него у помоћ Божју; —

Знамо, да Бог, хотећи нас искушати, често шаље на нас разна искушења, али никада већа, него што их можемо да поднесемо, па ипак не подносимо та искушења скрушеним срцем, већ роптамо против неправде Божје; —

Знамо и то, да се Бог брине о сваком, па и о тицама небесним, па ипак сумњамо о промислу Његовом.

Син Божји измирио нас је с Богом, када је за нас и себе самог принео на жртву, — пружио нам је и средства, помоћу којих можемо се од греха очистити, — указао нам је и начин, како да постанемо права деца оца небеснога, па ипак колико нас је, који се трудимо, да богоугодним животом својим Богу угодимо? Одлазимо ли редовно у цркву у недељне и празничне дане да се Богу помолимо и да пажљиво слушамо поуке јеванђелске? Приступамо ли у црквом одређена времена св. тајни покајања и причешћа, чинимо ли добра дела по могућству нашем, као што то од нас Бог захтева?

Испитајмо себе и савет своју, да ли не војујемо и ми против Христа, не гневимо ли Бога својим делима исто као они, који су живили пре рођења Исусова?

Син Божји, сједињивши нас све, као браћу у благодатном царству свом, у царству мира и љубави, заповедио нам је, да љубимо друг друга, па ипак има још и данас међу нама врло честих несугласица и распра, злобе и зависти, пакости и нелоге и осталих порока!

Горка је истина, да су прилике, у којима се друштво наше данас налази такове, да очигледно доказују, да смо ми недостојни оне превелике милости Божје, које смо се удостојили, јер смо се далеко удалили од богоугодног живота, и сишли са правог пута, који нам је Спаситељ показао; — али и ако је на жалост све то тако, ипак се тешимо, да још није све изгубљено и да се можемо спасти, — само треба имати чврсту и одлучну вољу, да се поправимо.

За то достојнијег и лепшег дара не би могли принети Спаситељу нашем на данашњи велики празник од тога, него ако сви послушамо глас своје савести, искрено се покајемо, што смо Бога, најмилостивијега свога оца вређали и што смо издавали Онога, коме на крштењу обећасмо, да ћемо му најверније служити и заповеди његове најтачније извршивати; с тога љубазни моји сви обећајмо и свечано се заветујмо Христу Спаситељу: да ћемо од сада па до смрти своје свагда се покоравати светој Вољи Његовој, да ћемо свагда верно испуњавати дужности и обавезе своје, које нам налаже вера и црква православна, — да ће нас у делима нашима свагда руководити само истина и правда, великодушност и некористољубље, — да ћемо што више радити за опште добро, да нећемо бити себични, већ увек спремни и готови за општу корист и сваку жртву, — да ћемо искорењивати у нама рђаве мисли, жеље и тежње и да ћемо свим силама својима трудити се, да цело друштво препородимо у духу праве хришћанске науке, да не само међу појединцима, већ у целом људском друштву престану једном сва тајна и јавна непријатељства, сумњичења, омаловажавања других, насиља, злобе и пакости, непоштовања старијих и др. а место ових да овлада међусобна љубав, поверење, слога, поштовање власти, уважење старијих, покоравање законима и грађанским и црквеним, и ја вас уверавам, да ће такав дар примити Бог на жртвеник свој пренебесни најповољније и да ће нам ниспослати благодат Духа Светога за здравље наше и душевно спасење.

*

А сада на растанку с' вама, не могу а да вам и овом приликом не метем на срце једну благословену установу, која је кадра, да вам одстрани многу невољу и материјално-новчану и духовно-моралну, и која је такођер плод духа витлејемског детета, које данас славимо; — а та је установа *земљорадничка задруга*, коју и црква са благословом својим прати, јер јој је задатак да зближи и удружи људе, да заједничким радом један другог испомажу и материјално унапређују, уз то, да задругаре своје унапреди и у религиозно-моралном владању, знајући, да без религиозности и честитости ни највеће богатство ништа не вреди.

Има томе већ неколико година, како се и код нас Срба, по примеру других напредних народа, почеле оснивати такве задруге, и данас хвала Богу, обухватио је тај привредни покрет, тако рећи, цео наш народ српски, јер су красни плодови задружне мисли очигледни. Запљите само, љубазни моји, по тим општинама, у којима има већ тих задруга, па ће те се и сами уверити, да дух тога покрета благодатно утиче на све. Увериће те се, да рђави и туђи обичаји по мало нестају, да мода и лажни сјај полако се одбијају о народну свест, да људи постају свесни, побожни, радини, штедљиви, да су трезвени и поштени, јер задругари не трпе међу собом беспосличаре и нерадине, пијанице и карташе, свађалице и парничаре, крадљивце и варалице, такве људе они презиру и са њима се не друже.

Па знајући све то не могу пропустити, а да вам љубазни моји, искрено не препоручим да се у свакој општини богоспасајеме епархије наше удружите и да оснујете земљорадничку задругу, ако то још до сада учинили нисте, јер треба да знате да вам је само у слози спас, јер и прут, кад је за себе, лако га је преломити, али кад је у снопу, нема те снаге, која га преломити може; па вас уверавам, да се никада покајати нећете, јер ће те за коју годину и сами увидети, од каквог је великог значаја ова установа за напредак и опстанак нашега народа особито у овој епархији. На посао дакле, спасавајмо се још док се спасти можемо! Свештеници и учитељи народни, ти искрени пријатељи ваши, биће вам и у томе послу на руци и помоћни, од њих иштите савета у предузећу вашем и они ће вас свагда вољно поучити и на добро упутити.

У тој нади, да ће те ми савете моје послушати поздрављам вам драга децо моја духовна, данашњи светли и радосни празник са искреном жељом, да се међу вама свима утврди Богом благословени мир и љубав, да у здрављу и весељу и сваком душевном задовољству са благословом Божјим уживате свагда дочекивати и проводити светле празнике: Рождество Христово, нову годину и св. Богојављење на благо, срећу и напредак милога ми народа српског! Амин!

У Будимпешти пред празник Рождества Христова 1904. године.

Горепоменути смирени епископ

ЛУКИЈАН.

МИТРОФАН

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ ЕПИСКОП

НОВОСАДСКО-БАЧКИ, СОМБОРСКИ, СЕГЕДИНСКИ И ЈЕГАРСКИ,

КРАЉЕВСКО-СРПСКИХ ОРДЕНА ТАКОВСКОГА И СВЕТОГА САВЕ ВЕЛИКО-КРСТНИК,

свему пречасном свештенству обојега реда и васколиком благочастивом и љубазном народу Богом храниме епархије Наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од Наше смирености архипастирски поздрав и архијерејски благослов.

Рождество твоє Христе Боже нашъ, возсіа міровн свѣтъ разума.

Тако поје православна црква у онај радосни дан, кад се родио на земљи Спаситељ света. Тако ликује и старо и младо, славећи божанственога Младенца у јаслама витлејемским, што је прославио Бога на небесима и на земљу донео мир. Од те песме миле, пуна је данас црква и кућа, пуно је срце сваком добром хришћанину у тај благи дан. Па кад дођу до вас ове моје речи, љубазни моји, и ваше ће цркве, и ваши ће домови орити се већ у велико од радосне песме те, и ваша ће срца бити пуна Богу угоднога весеља тога.

Па просто вам било веселье то, просто вам било и благословено! Јер благо, доиста благо и онога и онога света свакој души оној, којој је слава Божја веселье, а мир, слога и љубав задовољство срца побожнога!

А како је тек архипастирском срцу мом, кад вас у духу видим, љубазни моји, како напредујете у премудрости и узрасту, премудрости небеској и узрасту Христовом; кад вас у духу гледам сакупљене у храму Божјем, где једним устима и једним срцем славите и благодарите милост Божју, клањајући се Сунцу правде, што разагна са лица земље таму греховну. Па ме вуче срце међу вас, па ме привлаче јасни гласи духовног весеља вашег у милу средину вашу, да с вама заједно ускликнем новорођеноме Спасу: Рождество твоє Христе Боже нашъ, возсіа міровн свѣтъ разума, па да вас као архипастир ваш поздравим лепим нашим поздравом: *Христос се роди!* те да и моја радост испуњена буде: јер ваша радост утеха је моја, задовољство ваше благо моје, ваша срећа блаженство моје; а љубав ваша биће ми као дажд на покошену ливаду, као капље које орошавају земљу; љубав пак моја лебдиће увек над вама, а жеље и тежње моје биће свагда управљене к срећи вашој и овога и онога света, јер живот је мој вама посвећен, тако ми хоће жива жеља срца мога.

Рождество твоє Христе Боже нашъ, возсіа міровн свѣтъ разума. Шта би било од бедногa рода човечјег по помраченом разуму његовом, да не пронађе премудри Разум Божји начин спасења његова; да не сиђе на грешну земљу ову Син Божји, којега рођење данас славимо; да не сиђе сам Син Божји, да скине с нас ону клетву, што је лежала на нама од онога доба, када праоци наши увредише Бога, преступивши заповед ону у рају, — да скине с нас не само клетву ту, него и све грехе, који пропстекоше из тога првога, страшнога греха, па још једнако и непрестано произлазе из помраченога разума нашега, из покваренога срца нашега, из развраћене воље наше! Шта би било од нас по помраченом разуму нашем без премудрога Разума Божјега, да не прими на себе сам Син Божји, којега рођење данас славимо, све грехе наше на Себе, па, као

човек који је живео на земљи, не пострада за нас и за наше грехе; који је умро за нас на крсту, да страдањем својим и смрћу својом заглади прародитељски грех онај, а уједно да из тих бескрајних заслуга својих отвори нови извор спасења нашега, из којега ћемо црпсти воду свежу и чисту и живу, што даје живот вечни, што лечи болести душе и тела, те тако натприродним, божанственим лекарством греховне видa ране, што се отварају по души нашој и по телу нашем.

Рождество твоє Христе Боже нашъ, возсія міровн свѣтъ разума. Шта би било од нас по помраченом разуму нашем без премудрога Разума Божјега. Шта би било од нас без благодати Божје, тога јединога извора спасења нашега; без благодати Божје, коју даје Бог нама грешнима ради заслуга вазљубљеногa Сина Свога, којега рођење данас празнујемо, а силом и дејством светога Духа, који од Оца исходи и у Сину почива; без благодати Божје, која и започиње, и продужава, и усавршава нови, Богу угодни, хришћански живот наш; која обраћа, оправдава и освештава грешне људе, подижући их још на овоме свету по лествици савршенства, што води у блажене крајеве онога света. Шта би било од нас без благодати Божје и оних седам дарова њених, оних седам лекарства душе наше и оних седам мелема тела нашега, оних седам тајни новога завета — тих драгоцених дарова Божје благодати која једино спасава.

Шта би било од нас по помраченом разуму нашем без премудрога Разума Божјега — шта би било од нас, да не положи Бог те богате даре Своје у посебну ризницу у Цркву Своју, која се подигла из драгоцене крви вазљубљеногa му Сина, којега рођење данас празнујемо; да их не храни у небеској ризници тој за сва времена, за све људе до свршетка века; па не само за живе, него и за мртве; за живе, да их непосредно примају преко служитеља олтара Божјега; а за мртве, да му на спасење буду посредовањем нас живих, који се дарима тим удостојавамо слати Богу топле наше молитве за њих и за душе њихове, за душе добрих родитеља наших, за душе драге деце наше, миле браће и сестара, сродника и пријатеља и добротвора наших, — и приносити Богу жртву која умилостивљава, пречисто тело и божанствену крв вазљубљена Сина му, којега рођење данас прослављамо; — приносити и за њих и за нас, преко служитељâ олтара Божјега, којима је поверио Бог благодатне даре те као чуварима, да их деле верним људима по мери вере и добрих дела, примајући их и као онај, који прима награду за заслуге, већ као онај, који добре воље прима милости дар, — онима, који у духовној заједници с њима, као пастирима и учитељима својима, и под руководством њиховим на путу спасења, састављају једну, свету, саборну и апостолску православну Цркву Христову; који сачињавају једно, свето, савршено тело, коме је глава Господ, Бог и Спаситељ наш Исус Христос, којему се рођењу данас сви ми клањамо.

Укрепите дакле, љубазни моји, ову и овакову веру у срцу своме и тада ћете осетити утешну радост и радосну утеху од данашњега светога и светлога рођења Христова, празника тога, који преобрази свет и отвори рајскога блаженства двери. Нека цвета вера та и нека напредује хришћанска побожност у народу нашем, те нека се с вама верни моји, хвали црква православна и нека се од вас свуда и свагда слави Бог и Спас наш Исус Христос, којему се рођењу данас радујемо.

Рождество твоє Христе Боже нашъ, возсія міровн свѣтъ разума. Рођење Христово научило нас је Бога љубити, свим срцем и свом душом; а ближњега свога као самога себе. Рођење нас је научило, да праштамо увреде ближњему своме и да ближњему своме добра желимо, те да ближњега у беди и невољи потпомажемо, бе да не питамо како се зове он и ко је он, да изводимо ближњега на пут

трави, на пут спасења; јер сваки којигод обличје Божје на себи носи, ближњи је наш и по томе обличју своме, и по Богу јединоме, и по завичају, и по судби коју на једнако делимо и по једноме сунцу, које нас све греје, и по једнаких људских грехова крвници, која нас све бије — звали се ми како му драго и говорили и мислили како је коме воља, сви смо ми једнога Оца небеснога деца; сви ваља да се љубимо и један другога да помажемо, да један другоме праштамо, па ћемо онда доиста свето и светло рођење Христово достојно прослављати.

Па у духовној радости и радосном весељу са данашњега светога и светлога дана рођења Христова поздрављам вам, љубазна и верна браћо моја, данашњи благ дан и све оне народнога живота нашега лепе а светом црквом освећене обичаје, с којима и у којима ћете ви као добри хришћани и прави синови свете цркве православне весело провести данашњи благдан. Пружите друг другу руку помирења, те се духовно изљубимо и мирбожајмо и данас говорећи онај лепи српскога народа нашега поздрав божићни: *Мир Божји! Христос се роди, ва истину роди, поклањамо се Христу и Христову Рождеству.*

Сретан вам Божић! Сретна вам Нова година! Сретно вам свето Богојављење! и достојно прославили просветитеља српског, архиепископа Светога Саву, великог нам код Бога заступника, закрилника и покровитеља просвете и школе српске.

Дано у епископској резиденцији Нашој у Новом Саду на предпразништво Рождества Христова године 1904. од рођења Христова, а епископовања Нашега шесте.

Горепоменути смирени епископ

МИТРОФАН.

ГЕОРГИЈЕ

по Божјој милости епископ Богом штићене и спасаване српске православне епархије темишварске.

Свима Божјом вољом преданима старању његову, милима и на спасење позванима, свештенству и народу, у духу апостолском шаље благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаситеља нашега Исуса Христа, а од себе архијерејски поздрав и братски целив.

Христос раждаетсја, славите!
Христос с небес, срјашчите!

Велика и свесопна радост, коју донесе са собом рођење давно жељенога и очекиваног Спаситеља света, понавља се сваке године на дан Божића, тога у светској повесници најзнаменитијега рођен-дана.

У свечаној одори божићне радости трепти небо, и блиста се земља. Божићним осећајима задахнуте ликују силе небеске, од божићњега расположења одјекује шар земаљски. Мили звуци анђеоских корова стапају се у складу са веселим песмама, које се изливају из препуних срдаца по хришћанским храмовима и домовима.

И снажни утецај божићне радости, који све обухвата и свуда продире, не може нико избећи. Јер и грешник, у којега је леденом кором затворено срце испред

свакога чистијега осећаја, не може да одоле струји божитњега духа, и да се ма и за часак не раскрави. У пакао би морао утећи, да се од божитњега расположења са свим уклони.

Куд се год макнемо, сретамо се са величанственом појавом божитњега славља, које нас духовно са земље подиже и високо узноси.

Па где је узрок те неописане радости? Где је извор топлоте, која нас о Божићу толико загрева?

У неизмерним и неоцењеним даровима, којима је грешни и бедни свет на тај дан милошћу Божјом обасут. У захвалном срцу хришћанскога света, које се услед навике кроз многа столећа већ по нагону, чак и бесвесно, на тај дан јако надима и силно бије.

Замислимо само мрачну подземну тамницу, у којој препуно леже велики кривци у беди и невољи, голи и боси, гладни и жедни, болни и немоћни, осуђени на патњу доживотну!

Такова тамница беше земља пре светлога дана, који данас величамо.

Људи напустише праве стазе, које им је за живот на земљи сам Бог по својем непроменљивом и вечном закону обележио, и залуташе. Нагомилаше на себе разноврсне тешке грехе, те развише у себи страсти нечувене, које их тешким веригама оковаше. Све заразише око себе, свеопћу беду и невољу створише, у глибу трулежи почеше тонути. Никога не беше, који би се могао отргнути од те заразе, и друге на прави пут извести!

И једне зимске ноћи, у глухо доба, када се уздаси људски као ропац у подгрлац попеше, и цело људство у тами незнања и калу неваљалства издисаше, заорила се са неба избавитељска благовест:

Слава на висинама Богу и на земљи мир, међу људима добра воља!

Морао је осванути Божић, да се земља спасе. Морало се спустити небо, да земљу, која је од сунца, извора живота, отпала, вишље понесе. И земља привучена Сунцу Правде, Христовој науци, очистила се на мах од губе, јер зраци те светлости појеше трулеж, и заразу у клици угушише. По земљи ницаше бујна паша самога живота и напретка.

На зрацима Христове науке поникоше високи угледи хришћанскога живота, процветаше мирисни цветови хришћанских врлина, разбукташе се срца небеским жаром истинске љубави, осветлише се умови вечним истинама, посташе јаснима прави циљеви у животу, пукоше пред очима путеви, који воде небу, открише се толике стрампутице у животу, замке и глибови!

На божићној светлости витлејемској оживела је сахрањена правда, ускрснуло је милосрђе, на ново се родила слобода и једнакост. Потиштени добише сажаљење, гладни и жедни хране и пића, сироти милосрђе, плачевни утехе, сужни ослобођење, осуђени на смрт опће помиловање.

Светлост божитњега дана просипаше свуда срећу и благослов. Оплемењена је природа, препорођен је човек, унапређена је наука и уметност. Створен је нови свет духовни, и настао је нови обрт у историји човековој.

И та срећа, која је доласком Христовим сијнула на стари свет, није престала до данас сјати. Она запада не познаје.

Христова наука проповеда се и данас, и нуди свакоме спасење. Плодове хришћанске науке може и данас свако уживати.

И зато Вам свима, Мили Моји! из пуна срца довикујем значајну поруку свете Цркве:

Христос раждаетсја, славите!

Да, Љубазни Моји! славимо дан, када се Христос родио, сви без разлике и свагда, радујмо се Божићу и ликујмо!

Али запитајмо се после тога шта хоће свéта Црква тиме, што нас зове да се о Божићу радујемо, и што нас је на ту радост тако јако привикнула.

Света мати Црква, та добра и ненадмашива васпитачица света, хоће да нас та радост загреје, и да нам у души развије таке осећаје, који ће спржити у нама клице нечистих жеља и побуда, који ће нас на свако добро снажно подстаћи, и учинити способнима, да дарове Христова рођења можемо на спасење своје уживати.

А знате ли како ћемо то постићи? Никако друкчије, него ако нам радост божићна буде онака, као што беше међу људима о рођењу Спаситељеву, задахнута живом жељом и вољом за спасењем својим.

Зато, Љубазни Моји! потецимо на сусрет Спаситељу своме, који се по ново у успомени рађа! Отворимо шире капије срдаца својих, да примимо великога госта, Цара славе, који нам победу над злим и избављење доноси! Пустимо унутра лечника, да нам ране излечи! Јер ено света Црква још једну поруку довикује:

Христос с небес, срдашчиште! Христос са небеса, изиђите му на сусрет!

Изиђимо даклем сви пред Христа! Прихватимо науку Његову, да нас обасја и да на њој упознамо све своје грехе и махне, које нас већ преко главе, као тешки брегови, затрпаше! Чистимо се, тако освешћени, од греха, сузама кајања, и озбиљно одвикавајмо се од свега, што нас трује и разједа!

У Христу Богу Браћо и Децо Најмилија! Може ли бити сумње да ми морамо бити на чисто са свима махнама својима, које нас сатиру, да бисмо се могли поправљати и од пропасти избавити?

Зато загледајмо овом приликом мало у дубину душе своје! Шта видимо?

Пре свега ослабила је у народу она васпитна сила, која му је јачала и развијала духовну и моралну снагу, за културни га живот оспособљавала, и која га је и у најцрња времена робовања знала неповређена очувати, а то је верска и црквена свест. Отров, који је подгризао корен тим рајским биљкама у душама нашим, дошао је са стране од већих народа, где није могао много нахудити, дочим се у малом народу нашем брзо развио и много разјео, пошто сваки отров мањем телу више шкоди, него већем. Они пак, који воде и чувају народ, нису тај отров упознали, те га нису од народа одбили, него су га често сами, понајвише из књига и новина, као слатку храну, у себе примали и у народ речју и делом дневно преносили. Отмени редови, глава и срце народа, лишени су добрим делом светлости и животне снаге, коју вера пружа. У нижим слојевима чупа се на силу Бога из срдаца та племенита биљка. Зато и стојимо данас збуњени, без правца и циља, малокрвни и очајни. Дрмусамо се, шибамо бичем, у нади да своје народно тело оживимо, али све узаман, када у њему самом нема живота, те се каткад мало и подстакне, да после у што јачу немоћ падне. Још никако не схваћамо историју, у којој су велики народи услед малаксавања моралне снаге пропали. Не знамо ни то да се морал у народу, као и у појединцу само помоћу снажних васпитних утисака верских и црквених може одржати и од јачих нападаја одбранити.

Није ли зар све тако? Прелистамо ли само у катихизису Заповести Божје, шта ћемо видети!

Данас се не верује чврсто у суд Божји и Његову вечну правду, него се проводи живот, скучен за земљу, низак и суров, без полета и узора, као да смо потпуно уверени да нема ничега вишега од нашега уживања, да нема Бога и његова правосуђа. Не врши се како треба тајна исповести, која подстиче на познавање самога себе, на кајање и поправљање, пружа поуке и утехе, него се највише исмева, избегава и светогрди. Не светкују се празници, који су за неговање и јачање духовнога живота остављени, похађањем богослужења, молитвом, племенитом забавом и добрим делима, него се у те дане баш противно чини, вређа

се светиња празника свакојаким грешним делима и необузданим весељима. Не држе се постови, који јачају у нама вољу и карактер, привикавају на умереност и штедњу, животињске нагоне у нама сузбијају, тело и душу освежују, крв чисте и здравље поправљају. Не слушају се савети и налози родитеља, старијих, црквених и световних старешина, и не поштује се углед ничији, него се анархија у виду неке накараде од слободе са кровова проповеда. Не чува се здравље, него се неумереношћу и разним страстима силом убија. Не љубе се ближњи, нити им се у невољи помаже, него им се злоби и о глави ради, у веку удружавања код нас се највише цепка и раздружује. Не уче се добру ближњи, него се на сваком кораку заводе и кваре. Не чува се у чистоћи брак, нити се разборито и са племенитом намером склапа, него лакомислено и по животињским и ниским побудама. Не пази се на невиност младежи, него се убија при разним састанцима и забавама. Не чува се имање ни своје ни туђе, него се расипа на безумну моду и штетне обичаје, свадбе, забаве и славе, и врећа се крађом, штетом и варањем. Не чува се част ничија, него се и речју и писмом широм оговара и клевета, и силом блатом засипа и онај, који треба да светли другима.

Али између многих тих греха истичу се нарочито некоји, који су најобилнији извори наших опћих невоља, као што су: *неумереност у пићу, охолост са сујетом* и *немарност*.

Чудно је заиста да народ још не верује у штетност силовитих пића. А оно је јасно као сунце да наклоност алкохолном пићу трује наше сељаке, ту језгру нашега народа, која треба да је основ како физичне, материјално-привредне, тако и духовно-моралне и културне снаге наше.

Ко се одаје пићу, постаје самоубица, јер неумерено пиће напада живце, трује све племените делове човечјега тела и квари крв. Оно ствара разне болести и проузрокује рану и често изненадну смрт. Доказано је да пијанство више људи покоси, него најкрвавији ратови. Пијанство проузрокује и тромост духа и деност. Није истина да ракија снажи, него она за тренутак дражи, као и бич коња, а после слаби и ломи. Услед пијанства рађа нам се све крхкљавије и слабоумније потомство. Због пијанства нестаје у народу радне и отпорне снаге, полета и дара, орности и вољности.

Али ни то није све. Пијанац копа гроб не само себи и својој срећи, него и својима на дому и свему народу и срећи његовој. Занемарује и квари жену и децу, занемарује и расипа иметак, доводи своје до просјачка штапа на терет општине, или их, гомилајући иметак у туђинске руке, расељава.

Али што је најгрђе, у пијанству се чини безброј других недела, јер пијанац и памет попије. Није ли извесно да се у пићу највише хули, блуд чини, свађа, туче, убија и саблажњава? Пијанац даклем ради на пропасти душе своје и ближњих својих и на опћем дивљаштву. Једном речју пијанство, како само за себе, тако и услед својих недела, разорава свестрано благостање у народу.

Друга главна махна, која је у народу укорењена, јесте охолост и сујета. Услед те махне хоћемо сви да смо најбољи, најлепши и најпаметнији, па услед тога свакога, који нам у том смета, рушимо. Немило нам је, кад је неко у добру, уживамо у туђем злу, и гледамо да ближњега, где год можемо, оштетимо. Или му част рушимо клеветом или пак иметак свакојаком штетом. Свађамо се свуда и гложимо, место да се, збратимљени у Христу, љубимо и грлимо. Нигде слоге, свуда клада расцепканост, мржња и освета, предзнаци пораза у борби, робовања и пропасти! Осим тога, да зајазимо сујету, расипамо иметак на одело и забаве, да само за другима не заостанемо, те падамо чак и са духом, уверењем и срцем у ропство новцу и дугу, том злом другу, који нас исцеди, напослетку осрамоти и упропасти.

Али највише нам се свети корен свих главних грехова, а то је немар за

усавршењем својим и благостањем својим привременим и вечним. Немарни смо да отворимо и уредимо изворе свега добра, који би нас унапредили.

Тако највећма грешимо против школа наших, којих се вредност не да довољно описати. На све друго радо жртвујемо, него на школу, која нам душу држи. Не отварамо довољан број школа, не снабдевамо их прописно, у школу децу не шаљемо, свађамо се и парничимо непрекидно са учитељима на догледу деце своје, коју ће тада школа бадава васпитавати.

Немарни смо да децу васпитавамо речју и добрим примером, него смо омекли, те се својих млађих бојимо. Младеж нам расте као коров и дивљом постаје, родитељски су домови према томе слаби, школа немоћна, а ми сви стојимо са скрштеним рукама, и несањајући какво нам зло у недрима расте, које ће нам кад тад нож у срце забости и раку пре времена ископати.

Немарни смо да и сами учимо, а оно је сигурно да је незнање узрок многим невољама нашим.

Из науке о здрављу мало знамо. Стан нам је нездрав, храна лоша, забаве шкодљиве, неговање мале деце са свим погрешно.

У привредним познавањима опет смо заостали, па у утакмици са умешнијима увек страдавамо. Производња нам није без замерке, а са употребом добара и са штедњом са свим лоше стојимо. Који пропадну, исељавају се чак у Америку, заварани привидним успесима других и варкама бездушних агената, као да ослабљена биљка може у туђем тлу боље напредовати. Остављају гробове својих најмилијих, своје пријатеље, кумове и сроднике, заборављају на дужности према постојбини, која их је одхранила и васпитала, одлазе у свет непознати и далеки, и излажу се лакомислено разним опасностима и за тело и душу, место да се на дому приберу, упознају заблуде и нов живот отпочну.

У правним и автономним пословима још смо права деца, те смо зато изложени такођер многим невољама, које ће нам, ако се не освестимо, главе доћи.

Не ћу даље да ређам јаде. Биће више прилика да се лично о свему разговоримо и посаветујемо.

А сада, Љубазни Моји! задајте ми чврсту реч, да ће од сада код нас све на боље ићи, да ћете увек мислити о добру свом и исто помагати!

Немојте малаксати услед многих махна, које сам Вам набројао! Помоћу Божјом све ће за часак нестати, ако само спасење Христово пригрлимо. Из овога врења настаће ново доба. Добре клице, које вену, повратиће се.

Љубите Цркву и школу као највеће благо, пазите на њих и односите из њих хране и снаге! Време од Цркве и школе украдено, није благословено и осветиће се!

Негујте у себи живу веру и молите се Богу да Вам ту највећу срећу на свету подари!

Одвикавајте се од пића алкохолних у опће! То је варљив отров, који годи човеку, а овамо га слаби и све више осваја. Деци и младежи пиће најстрожије забрањујте! Послушајте савете мудрих људи у околини Вашој, како да се од те опасне навике једаред већ отргнете!

Требите се од губе охолости и сујете, и растите у скромности! Вазда помислите да на суд Божји можете сваког часа бити позвани, где ће се јасно показати да је таштина свака она ствар, којом се хвастате. На лице ће попасти плесан, очи ће испити гуштерови, у грудима ће се лећи гује, тело ће разнети црви, снага ће изветрити, благо ће се раскопати, једно ће само остати, чиста душа и праведна дела.

Поштујте и слушајте свештенике, учитеље и прваке своје, јер ће они тада са већом вољом на добру Вашем радити!

Помажите сваку добру установу, из које се добро рађа, и прилажите на њу:

особито на Епархијски фонд, који ће Вам то стоструко вратити, на Привредник, сиромашне општине, цркве и школе!

Удружујте се у разна кола, тежаци нарочито у земљорадничке задруге, које носе у себи много благослова, и у којима се негује љубав и слога, добива се снага и одушевљење, подстиче се на рад и напредак, привикава се на штедњу, повећава се зарада; а остали нарочито у најновија друштва соколска, која ће лечећи и снажећи тело, знатно и дух усавршити.

Оснивајте певачка друштва и читаонице, те богате ризнице добра и напретка!

Приређујте јавне састанке бар у зимњим вечерима, те нека Вам свештеник и учитељ том приликом чита ствари из корисних по Вас грана наука и привреде!

Сваки дан, кад устајете, заверавајте се да ћете само добро чинити! Сваки дан кад лежете, разрачунајте са собом, јесте ли то обећање одржали! . . .

Освешћени и одлучени на свако добро дочекајмо даклем долазак Спаситељев!

Идимо за Спаситељевим стопама у свему животу својем, у речи, мислима и делима!

Не остављајмо Спаситеља ни у страдањима! Његова божанска моћ даће нам снаге и ускрснућа!

Стављајући Вам све ово на срце, Љубазни Моји! зарад добра Вашега, и ради својега мира и утехе, а у чврстој нади да ће код нас на боље поћи, поздрављам Вам из свега срца свога са најлепшим жељама светле празнике Рођења по телу Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, Нове Године, Светога Просвештенија и Богојављенија и светога српскога просветитеља и учитеља Саве.

Дано у епископској столици нашој у *Темишвару* пред празник Рођења Господњега године 1904.

Горе споменути смирени Епископ

ГЕОРГИЈЕ ЛЕТИЋ с. р.

НЕЗВАНИЧНО.

Извештај

о седници срп. прав. митрополитско-црквеног Савета, држаној у Карловцима дне 9./22., 10./23. и 11./24. децембра 1904. године под председништвом Његове Светости преузвишеног господина *Георгија*, патријарха српског.

Присутни су били чланови МЦСавета: преосвећени господин епископ будимски Лукијан Богдановић, пречасна г. г. јереји: Јован Јовановић парох доњорајићки и Михаило Медаковић, парох јасеновачки, затим г. г.: Др. Стеван Павловић и Лаза Обреновић. — Одсутни су били: преосвећени господин епископ вршачки Гаврило Змејановић, г. г. Јован Борота, окружни протопрезвитер старобечејски и Ника Максимовић. Белешке је нар. црква. тајник уз припомоћ I. бележника саб. одбора. — У овој је седници донесена 71 одлука, од којих је било 44 пресуде у бракоразводним парницама, где су скоро све првостепене пресуде потврђене. — Од осталих предмета споменимо најглавније: Одбијена је молба јереја Е. Ч., острогонско-ватског пароха, ради редукције парохија комбранско-ђурске и балаша-ђарматске са острогонском парохијом, пошто та ствар спада у делокруг надлежне епархијске конзисторије, а исто је тако одбијен уток истога пароха у његовом спору са јерејем В. Х., парохом у Л. због наводног улетања у парохију, пошто је тај спор решен сумарним путем и нема места правном леку. — Одбијена је молба Др М. П. бив. конзисторијалног фискала бачког, ради поделења отпрашње за тридесетогодишњу службу, пошто МЦСавет није надлежан за доношење одлуке у овој ствари. — Одбијен је уток јереја Н. К., сист. парох. помоћника у С., против конз. одлуке, којом је против утецатеља на пријаву саборског одбора због неуредног писања и сумњичења претпостављених власти одређена дисциплинарна истрага, јер ће се баш истрагом установити кривица или невиност утецатељева. — Одбијен је уток

срп. прав. црк. општине вршачке у њеиној спору са епархијском конзисторијом, која је за себе изрекла право надзирања налога црк. општина у предмету стављања у течај утврђених берива свештеницима, пошто у овој ствари као сумарној нема места утоку. — Узет је на знање отпис крал. зем. владе у Загребу, да је са преписмом места без икакве примедбе повраћен рекурс А. Д. из Ш. против брачноразводне пресуде МЦСавета. — Одбијен је уток јереја Д. М., пароха у Срп. Пардању, због непримљења к набору пароха у Тиса-Сент-Миклошу пошто је утецатељ већ једаред путем епарх. конзисторије повукао свој уток. — Одбијен је уток Д. П. и другова из Платичева против конзист. одлуке, којом је избор јереја Петра Бронишћа за пароха у Платичеву потврђен, пошто је речени парох изабран са $^2/_3$ гласова. — Представка четворице свештеника-катихета на државним школама у Панчеву, у ствари веронаучне наставе срп. прав. ученика на државним основним и средњим школама у Угарској односно ради прописивања наставног плана и уџбеника за веронаучну наставу, — уступљена је на мериторно решење св. архијерејском Синоду, пошто МЦСавет није у овом предмету надлежан. — Уважен је уток Љ. К., окр. протопрезвитера у С., и стављена ван крепости конз. одлука, којом је реченом протопрезвитеру одузето поверенство при избору сист. парохомоћника у С., јер она одлука стоји у опреци са пословником исте конзисторије, по којем решења једног конз. турнуса не може други турнус мењати, те је услед тога одржана у крепости ранија конз. одлука. — Одбијен је уток јереја Г. В., пароха у Б., и потврђена односна конз. одлука, ну с том изменом, да се због неумесног писања наречена глоба утецатељу смањује од 100 на 50 круна у корист свештеничко-удовичког мировинског фонда. — Уважен је уток врстојереја Ј. М., пароха у Л., и стављена ван крепости односна конз. одлука, донесена у спору између утецатеља и његова личног капелана око задавања плате с тим, да се тужба капеланова из утецатељу претходно на изјашњење подати и по том даље по пропису поступити. — Одбијен је уток јереја С. Б., пароха у Л., и потврђена као сумарним путем донесена конзист. одлука, којом је утецатељ одбијен са својом молбом, да може судбено поступати против јереја Т. И. из Г. због клевете и увреде. — Одбијен је уток јереја Ј. М., пароха у Е., и потврђена односна конзист. одлука, којом утецатељ није припуштен к избору пароха у Тењу. — Потврђена је пресуда епархијске конзисторије вршачке, којом је јеромонах Е. С., администратор парохије у Б., због доказаног преступа монашког обета и јавне саблазни лишен свештеничког чина, брисан на каталога јеромонашког свештенства епархије вршачке и уврштен у ред монаха са сталним пребивањем у манаст. Војловици. — Стављена је ван крепости одлука епархијске конзисторије вршачке о умировљењу протосинђела Дра Е. пл. Р., пошто исти, као брат једног манастира не може бити умировљен, већ је иста конзисторија позвана, да истога протосинђела упути, да има безодлучно у манастир Војловицу отићи и тамо сходно монашком обету и црквеним прописима, строго црквено-религиозни живот проводити, но у колико се исти протосинђел, који већ 4 године ван манастира живи не би овом наређењу одазвао, има конзисторија против њега према прописима дисциплинарних правила и конзисторијалне системе поступити, јер не може постојати таква неодређена, опћа дозвола, да монах може на „сваком“ канонски дозвољеном месту живети, тако да не буде под непосредним надзором своје духовне власти, него се тек од времена на време, према потреби болести може издавати дозвола на одсутство краћег или дужег времена. — Одбијен је уток протосинђела Дра Е. пл. Р. и потврђена односна конзист. одлука, којом је утецатељ одбијен са молбом ради поновног извршења његове рехабилитације као и накнаде настојатељских берива за последње $3^1/_2$ године. — Поново је позвана епархијска конзисторија горњокарловачка, да поднесе све списе у дисциплинарном поступку против јереја М. М., пароха у Ј., јер је то на позив МЦСавета дужна учинити. — Пресуда епархијске конзисторије вршачке, којом је јерej К. Л., администратор парохије у П., због доказаног преступа утаје црквеног новца осуђен на лишење свештеничког чина, враћена је заједно са свима списима реченој конзисторији с тим, да исту пресуду споменутом јерeју ма и едикталним путем достави и по томе даље по прописима поступи односно по истеку рока за подношење утока све списе МЦСавету на даљу одлуку поднесе. — Уважен је уток јереја Ј. Ј., пароха у Д. Р., и стављена ван крепости односна одлука епархијске конзисторије пакрачке, којом је исти јерej због повреде дисциплине и дужног поштовања према претпостављеним властима кажњен глобом од 50 круна у корист свештеничко-удовичког мировинског фонда, пошто овај темат, што га је речени јерej по налогу саме конзисторије израдио за свештенички збор, не може служити за подлогу дисциплинарног поступка, већ га је требало подврћи критици и истог јереја као предавача упозорити на евентуалне по-

грешке. — Одбијени су утоци месног црквеног одбора у Сомбору и потврђена је односна одлука епархијске конзисторије бачке, којом је изречено, да месни црквени одбор није форум над парохијским свештенством те нема права евентуалне тужбе приватних лица против којег парох. свештеника званично даље спроводити, а исто тако и одлука, којом је црк. одбор упућен, да се ради прибављања тачних података за разрез парохијала обрати на варошки магистрат сомборски, пошто су речене конзист. одлука сумарним путем донесене, а против таквих редовно нема правног лека.

Позив на претплату.

Овим бројем завршује „*Српски сион*“ XIV. годину свога изласка.

„*Српски сион*“ и на даље ће уз званичан део наших црквених власти, доносити чланке, што спадају у његов програм, а уз то грађу за историју наше цркве и школе, и у опште историју српске карловачке митрополије.

Високославни школски Савет у течају ове године одузео је „*Српском сиону*“ званичност и за школске ствари, те је прогласио „*Српски митрополијски гласник*“ за свој званичан орган.

Да л' је тај корак он учинио из разлога, да тиме — бар његови млађи чланови — покаже, да је и он за то, да треба школу одделити од цркве и да је треба самосталном и независном од цркве учинити, као што је и народно-црквени сабор учинио, не изабравши ни једно свештено лице за члана школског Савета, ил' су га у томе руководиле какви други разлози; не знамо.

Знамо само то, да бар он у данашње време, где је држава прегла да узме у своје руке и наше школе, није требао никако да то чини, пошто и онако и он, а и сви остали наши меродавни фактори, не могу јачег разлога навести за одбрану наших школа, до ли тај, да је наша школа тесно скопчана с црквом.

А није требао то да чини ни с тога, што по данашњем уређењу државном, школа у опште и не може бити независна и самостална, него мора бити или државна, или вероисповедна.

А вероисповедна у строгом смислу може бити само тада, ако је што чвршће везана уз цркву.

Поменутим одузимањем званичности, „*Српски сион*“ истина претрпео је материјалну штету, коју ће српска манастирска штампарија, као издавач лако моћи поднети, пошто она није трговачка установа, него више установа за ширење српске књиге и просвете, што доказује и њено јефтино штампање листова, што се у њој штампају и друга издања; ал је њене учињена и нанета вероисповедно-аутономном принципу наших школа грдна морална штета, која ће се осетити већ у скорој будућности.

Ал' тако мора бити, кад се код нас не данас, него одавно ради све из партиских обзира и интереса и личне осетљивости.

Како ми на жалост немамо ни данас органа, где бисмо могли износити грађу из наше црквено-народне историје карловачке митрополије; то ћемо као што рекосмо и у будуће је износити, молећи све оне, који имају такове грађе да нам је пошљу, јер без грађе, не може се написати честита историја, а и много што-шта не може се оценити као што треба, и сачувати да не паднемо у старе погрешке.

Како је високославни саборски Одбор упутио наше црквене општине да морају држати „*Српски митрополијски Гласник*“, а „*Српски сион*“ ако хоћеју; то многе наше општине не ће да држе „*Српски сион*“, а и многа парохијска звања, а многе и које га држе, неуредно плаћају; то се обраћамо и једнима и другима с учтивом молбом, да наволе и њега држати и уредно претплату шиљати.

Наше црквене општине — бар врло велики број — могу и неосетно 8 К годишње издати за „*Српски сион*“, а то треба да учине већ и с тога, што ће тиме омогућити да се све то више нанесе грађе из историје карловачке митрополије.

Да се којом срећом код нас израније износила историчка грађа, у место што се политизирало, данас бисмо ми много боље познавали нашу прошлост, те према томе и удешавали наш рад, овако не познаваћу је, више смо пути сами натрчавали на дењак, и својевољно учинили оно, што се некад није могло учинити силом.

„*Српски Сион*“ излазиће и на даље у досадашњем формату сваког 15. и последњег.

Цена је листу на годину — — — 8 К
на по године — — — — — 4 К

на четврт године — — — — — 2 К
А за стране земље на годину — 10 К
У Карловцима 30. Децембра 1904.

Димитрије Руварац
уредник „Српског сиона".

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Позив и опомене.

☛ Како нам многи претплатници не плаћају претплату ни за 1903. ни за 1904. годину (за остале године дужнике предаћемо суду, кад се не хтедоше одазвати нашем позиву да плате дужну претплату), то ћемо узидући број послати сваком дужнику рачун, и ко нам од тога доба за месец дана не пошље дужну претплату, тог ћемо преко нашег одветника прво опоменути, а за тим тужити суду.

Наш је одветник до сада за опомену узимао само 60 фил. без обзира на дужну претплату; а како се фишкали срп. нар. црквфондова наплаћују за сваку опомену због дужне претплате за „*Српски митрополијски Гласник*" по 2 Круне; **то ће се и наш одветник — да се не покаже да је он мањи народни пријатељ од „народних фишкала" — и сам наплаћивати по 2 Круне за опомену.**

Ову околност молимо да не испусте из вида наши дужници.

У Карловцима 30. Децембра 1904

Администрадија „Српског сиона".

Ради знања.

☛ **Ко не усхте у будуће држати „Српски сион", молимо да изволи не отворен први број за 1905. повратити натраг.**

Администрадија „Српског сиона".

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. 941 и 1029. ех 1904. К. з. 752 и 729. 2—2, 78

СТЕЧАЈ.

Исписује се на мјесто системизираног парох. помоћника у *Д. Рамбу*, и на парохију у *Кукујевцу* VI. разреда са доплатком од 200 К а са роком до укључиво 8. (21.) јануара 1905.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, 23. новембра (6. децембра) 1904. г. држане.

Предсједништво.

Ad бр. К. 669/609. ех 1904. 2—2, 76

СТЕЧАЈ

на ђаконско место у *Мокрину* са платом од 650 К и са уживањем т. зв. „ђаконске сесије", која износи 35 јутара и 928 кв. хвати, од којих су 8 јутара издати под закуп за виноград на 15 година. Из епархијске благајне примаће ђакон годишњу камату — око 40 К — од своте добивене за изнашћен део „ђаконске сесије".

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбе путем својих претпостављених власти до 18. (31.) јануара 1905. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 16. (29.) новембра 1904. године.

Председништво.

ЕДИКТ. 1—2 80

На темељу решења славног епарх. школ. одбора бачког бр. 587/зап. ех 1904. године са овим се позива учитељ Душан Ћирилов да се ради окончања дисциплинарне му ствари од подписаног дана — за месец дана најдуже — пријави овом школ. одбору, јер ће се у противном случају и без њега окончати и сматраће се као да је на учитељском звању оставку дао.

У Стапару 20. децембра 1904. год.

Српско-православни Школски Одбор.

Број 1085, 1098 и 1096/к. з. 796, 800 и 818. ех 1904.

СТЕЧАЈЕВИ. 81 1—2

Исписују се и то: на новоосновану парохију у Смудама, III. разреда; на парохију у Новосељанима IV. разреда и у Доњанима VI. разреда са доплатком од 200 К. Рок је стечајевима укључиво 22. јануар (4. фебруар) 1905.

Молитељи имају своје прописно обложене молбенице надлежним путем до стављеног рока потписаној конзисторији поднијети.

Из сједнице прав срп. епарх. конзисторије, у Пакрацу, 21. децембра (3. јануара) 1904./5. држане

Предсједништво.

Ad бр. К 616. зап. ех 1904. 2—2, 77

СТЕЧАЈ

на место *пароха и окр. протопрезвитера арадског* са којим је местом скопчана плата 2. плаћеног разреда, уживање парох. сесије, која је сада под закуп издана, као и еквивалента за парох. стан у износу од 600 К. Осим ових прописаних берива уживаће изабрани парох из закладе дома „Златне звезде“ годишњи додатак у износу од 1000 К под условима, који се могу увидети у основном писму код црквене општине арадске за време званичних часова.

Молитељи имају своје ваљано инструјисане молбе путем својих претпостављених власти до 18. (31.) јануара 1905. године потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 16. (29.) новембра 1904.

Председништво.

К. 138/зап. ах 1904. 2—2, 79

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај ради сталнога попуњења упражњене парохије VI. разреда у *Буда-Калазу* с тим, да компетенти имају своје ваљано инструисане молбенице путем претпостављених власти потписаној конзисторији до 15. (28.) јануара 1905. г. поднети.

Из седнице епарх. конзисторије будимске држане у Будимпешти 25. новембра (8. децембра) 1904. год.

Председништво.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАВРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена као имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или моље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама** од кованог гвожђа. —

24—23 ех 1904. Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 пола табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а за четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Појединн бројеви 20 филира

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловцу. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастироске Штампарије у Ср. Карловцима. 29. 1905

РБ 10
4769

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Бр. 4845

Српски Сион

звaничан лист

за црквено-автономне потребе и јерархијско-црквене ствари

српске православне митрополије карловачке.

година XIV.

1904.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕЦИ
У БЕОГРАДУ

ВЛАСНИК:

Његова Светост, српски патријарх
Георгије Бранковић

УРЕДНИК:

протојереј Димитрије Руварац

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

Сремски Карловци
Издање и штампа Српске Манастирске Штампарије
1904.

САДРЖАЈ.

ЗВАНИЧНИ ДЕО:

Архипастирске посланице: Божићне посланице Његове Светости Г. Патријарха *Георгија* 1. и 743; високопреосвећене Г.Г. епископа: *Мирона* 8. и 746.; *Михаила* 11. и 749.; *Гаврила* 15; *Лукијана* 17. и 751.; *Митрофана* 20. и 755. и *Георгија* 757.

Посланица високопреосвећеног Г. епископа темишварског др. *Георгија Летића* при примању управе 481.

Превишња потврда за високопречасног г. архимандрита и професора богословије др. *Георгија Летића*, за прав. српског епископа темишварског 81.

Отпис преузв. г. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе у предмету превишње потврде високопречасног г. др. *Георгија Летића*, за епископа темишварског 97.

Отпис преузв. г. кр. уг. министра председника у предмету наређења исплате $^1/_2$ камате из закладе пок. Саве Текелије одређених за преосвећену г. г. епископе будимскога, темишварскога, вршачкога и бачкога 98.

Отпис преуз. г. кр. уг. министра председника у предмету одлуке срп. нар. црквене сабора о руковању манастирских добара 161.

Отпис преуз. г. кр. уг. министра богочасти и јавне наставе у предмету превишњег разрешења преуз. г. епископа будимскога *Лукијана* од администрације бивше упражњене епископије темишварске 385.

Превишња одлука у погледу именовања Његове Светости Г. Патријарха *Георгија* за врховног старатеља, а пресветле г.г. *Милана барона Бајића и Милана вит. Јанка* за старатеље закладе Саве Текелије, 647.

Отпис преуз. г. кр. уг. министра председника у погледу одузимања руковања закладе Саве Текелије од саборског одбора и предаје новопостављеном старатељству. 648.

Отпис преуз. г. кр. уг. министра председника у погледу сазива седница саборског одбора ради предаје Текелине закладе старатељству. 648.

Званична преписка о закладу Саве Текелије од 1. Августа 1842. 655.

Кућни ред у семеништу манастирских питомаца. 485.

Штатут за семениште ман. питомаца у Ср. Карловцима. 487.

Унапређени, одликовани и рукоположени: 33, 65, 98, 162, 225, 257, 321, 386, 417, 449, 481, 581, 613, 655, 679.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО:

Чланци.

Интерконфесионални односаји пред прорачунским одбором. Уред. 38.

О мешовитом брачним парницама између источне православне странке и евангеличко-лутеранске. Уред. 42.

О парохијама манастира Гомирја. Уред. 42

О прорачунима црквених општина и манастира. Уред. 51.

О местним статутима за црквене општине. Уред. 73.

О ванбрачној деци. Драгутин Дагојевић. 91.

„Источно питање" или историја једног исправка. Уред. 122. и 151.

Ко хоће борбе? С—h. 188.

Манастиреко питање у Карловачкој митрополији на почетку свога свршетка. К. М. 201.

Свештеничко удружење. Бранко. 213.

„Hrvatstvo" нам објављује рат! Ј. Вучковић. 229.

Право конкурисања на место пароха и протопрезвитера у митрополији карловачкој. Ј. Вучковић. 233.

О укидању пећске патријаршије и њеном наслеђу. Уред. 261. 293. 325.

Г.г. вероучитељима поводом питања о свештеничкој мировинској уредби. Александар Живановић. 331.

Манастирски настојатељи и саборски одбор Уред. 369.

Одзив на позив преч. г. А. Живановића Александар Костић. 386.

И опет о проглашењу св. Саве за српског архиепископа. Уред. 409.

Не слуша нас! Уред. 428.

О вероучитељској мировини. Александар Живановић. 433.

Непажетан посао. Др. В. С. 489. 519.

Моја завршна реч о вероучитељској мировини. Александар Костић. 528.

Званична тајна и данашњи саборски одбор. Гедеон. 538.

Тридесетогодишња мегаломанија чланова срп. нар. црква. саборског одбора. Калиник. 562.

Шупља фраза — српско родољубље! Уред. 582.

О женидби малолетних особа по општем грађанском законику у Хрватској и Славонији. Драг. Драгојевић. 603.

Шта је са законотворним предлозима саборског одбора? □ 613.

Саборски одбор пријатељ манастира! Фрушкогорски. 635.

Одговор. Бранко. 637.

С истином на среду! Уред. 651.

Је ли Текелина заклада народно црквена ил' приватна заклада? Уред. 671.

Рецимо и ово о Текелиној заклади. Уред. 697.

Разно.

Нови митрополит скопљански. Н. Б. 33.

Збор манастирских настојатеља у ман. Крушедолу. Гедеон. 59.

Др. Георгије Летић изабран и потврђени епископ темишварски. = 82.

Прелаз Русина — унијата — у православну веру. Б. Г. 107.

Статистички преглед рођених и умрлих од 1851.—1900. у бачкој епархији. 146.

Говор високопр. епископа темишварског др. Георгија Летића при своме посвећењу за епископа темишварског 14. марта 1904. 163.

О потписивању сведоџаба од стране средњошколских катихета. Димитрије Витковић. 171.

Извод из страних листова. = 171.

Посвећење — постављање високодостојнога г. арх. др. Георгија Летића за темишварског епископа. Уред. 173.

Говор Јована Јеремића, окр. прот. карловачког на збору свештеничком карл. протопрезвитерата 27. апр. у Карловцима. 244.

Долазак и дочек у Темишвару преосв. г. епископа др. Георгија Летића. — 272.

Говор епископа Лукијана Богдановића, држан у анкети ради преиначе 38. зак. чл. од 1868. о народној настави, 18. зак. чл. од 1879. о настави мађарског језика и 26. зак. чл. од 1893. о уређењу плате учитеља и учитељица на општинским и вероисповедним школама. 306.

Удружена освета. Уред. 378.

Окружница и питања, која је одбор Седморице, изабран 27. Апр. у Карловцима, на збору прав. срп. свештенства карловачког протопрезвитерата упутио на парохијско свештенство карловачке митрополије. 390.

Говор пароха Владе Милутиновића из Брушљанице, држан на свештеничком збору протопреза. северинског 22. јуница у Вел. Гргевцу. 403. и 424.

Устројство црквене автономије римокатолика латинског и грчког обреда у Угарској. Превео М. Г. 465. 496. 555. 594. 623. 693.

Слово надгробно в чест пречестьејшег Г. Димитрија Крестића, арх. Крушедолског дне 11. Марта 1843. умершег. 471.

Крунисање Његовог Величанства краља српског Петра I. Уред. 531.

Тужба архимандрита против чланова саборског одбора. + 570.

Органичка одређења за војно свештенство од 21. Септ. 1904. 649. 660.

Црквено-просветно питање у Босни и Херцеговини. Превео О. М. 686.

Извештаји.

Извештај о седницама св. Архијерејског Синода од 27. Новембра 1903. 193.

Извештаји о седницама срп. прав. митрополијско црквеног Савета. 342. 537. и 762.

Извештаји о седницама конзисторијалним: *Архидијецезе Карловачке*: 27. 29. 117. 214. 275 343. 435. 572. 675. 692. 738.; *Бачке*: 57. 120. 218. 281. 473. 475. 574. 592. 695; *Будимске*: 278. 591.; *Вршачке*: 29. 78. 189. 280. 411. 634.; *Горњокарловачке*: 377. 438. 508. 590. 695.; *Пакрачке*: 57. 157. 219, 220. 279. 587. 588. 589. 633. 676. *Темишварске*: 439. 507. 677. 678. 739

Извештај административног одбора темишварског. 508.

Исторично.

Допуна Ненадовићева Вићентијевих правила за свештенике. Уред. 22.

Опис фрушкогорских манастира 1753. год (Наставак) Уред. 25. 54. 94. 108. 152. 210. 283 314. 360. 404.

Својеручни записи владике горњокарловачког а по том митрополита Павла Ненадовића. Уред. 34.

О народном сабору у ман. Хопову 1721. год. Уред. 44.

Радња Архијерејског Синода 1750. Уред. 65. 82. 102.

Владика јегарски Јефрем Бањанин. Уред. 68. 85. 111.

Грађа за историју српске школе у горњокарловачком владичанству. П. М. К. 75.

Катихизис синодални — Рајићев — за клирикалне школе. Уред. 99. 129. 166. 196. 225. 257. 289, 321. 353.

Храм рождества св. Јована у Новој варошп' Уред. 105.

Пребегли из Србије на ову страну 1791 свештеници и калуђери. Уред. 112.

Може л' епископ на једној литургији рукоположити више од једног ђакона и свештеника? Уред. 134.

Архијерејско-народни договор 1742. Уред. 136.

Прилози за историју народног сабора 1769. Уред. 138.

Настојатељи манастира Ходоша. Уред. 142.

Мудар Грк! Уред. 143.

Манастир Ковиљ, Уред. 145.

Допуна кореспонденцији митрополита Стратимировића са дворским агентом Шоком. Уред. 172.

Тамишки Банат, несуђена територија српска 1790. Уред. 203.

Радња Архијерског Синода 1776. С немачког превео А. Г. 207. 250. 270. 299. 357. 395. 421. 454. 499. 518. 599. 629. 679. 691.

Протоколон вођен на записовест митрополита Павла Ненадовића од Павла Георгијевића синђела. Уред. 301. 335. 363. 397. 430. 461. 503.

Старе хартије сенске. П. М. К. 304. 366.

Гаврило Мијакић и Павле Зорчић, марчанске владике. Уред. 309.

Патријарх Јосиф Рајачић и његов синовац Александар Рајачић. Уред. 339.

Три писма Сергија Каћанског патријарху Јосифу Рајачићу. Уред. 368. 388.

Меморијал митрополита Павла Ненадовића од 24. Маја 1750. Уред. 400.

Евгеније Јовановић епископ карлштатски. Уред. 417. 449. 491. 513. 560.

Срби сликари. Лазар Богдановић 441.; Исправак од Дионисија Миковића 560.; Ј. Микић. 628.

Неприлика епископа далматинског Јеротеја Мутибарића. Уред. 456.

Настојатељска заклетва 1766. Уред. 459.

О отаџбини и презимену Арсенија III. српског патријарха. Уред. 464.

Народни сабор 1790. Уред. 467, 520. 583.

Одношај митр. Вићентија Јовановића спрам коадјутора Николе Димитријевића. Уред. 501. 525.

Синђелија митроп. београдског Калиника од 1761. Уред. 525.

Један светао листак из рата за ослобођење Србије под Карађорђем. Уред 532.

Једна наредба илирске дворске канцеларије. Уред. 534.

Симеон Христијан. Уред. 545.

Гранота митр. београдског Мојсеја Петровића за владику св. андрејско-будимског Василија Димитријевића. Уред. 586.

Житије св. Теодора Тирона. Уред. 605.

Вуков превод св. писма и примедбе Никанора Грујића на њега. Уред. 617.

Измирење јазачких калуђера с Раванчанима. Уред. 633.

Банка — дукат— ради! Уред. 640.

Хиландарски крст и Кара-Ђорђе Петровић. Уред. 662.

Писма студеничких калуђера. Уред. 664. 688.

Лукијан Мушицки и српска просвета у Горњој Крајини. Уред. 679.

Три писма Јустина Јовановића, митрополијског протосинђела. Уред. 682.

Архијерејска посланица епископа далматинског Јосифа Рајачића. Јаков М. Радичевић. 689.

Диплома за владику вршачког Мојсија Стојановића. Уред. 690.

Кад и како је постало општежитије у фрушкогорским манастирима? Уред. 703. 717.

Писмо кнеза Михаила М. Обреновића митрополиту Јосифу Рајачићу. Уред. 711.

Народна молба Србаља из генералије карловачке и Новосађана за епископе. Уред. 712.

Посланица владике далматинског Венедикта Краљевића. Јаков М. Радичевић. 715.

О катихизису Јосифа Рајачића, архимандрита гомирског од 1817. Уред. 718.

Извод из проматрања данашњег стања хрватске војене крајине, са целисходним предлозима, како би се исто поправити могло. Од Ксавера Рајића. Превео Васа Николајевић. 719.

Атестација карловачког свештеника Растка Стојадиновића од 1736. Уред. 724.

Стање неких фрушкогорских манастира 1846. Уред. 725.

Како је Лукијан Мушицки дошао до калуђерства? Уред. 735.

Отпоздрав владике бачког Мојсила Путника, на говор ц. к. комесара грофа Хадика, при отварању народног сабора 1769. Уред. 737.

Дописи.

59. 147. 540. 575.

Некролози.

Данило Прица, окр. прота кирино-глински. Уред. 121.

Јован Јовановић Змај. Уред. 346.

Др. Илија Вучетић. Уред. 411.

Читуља.

Живко Милић. 62.

Александар Милутиновић 95.

Михаило Доић 159.

Александар Трбојевић 222.

Гавра Живковић 222.

Павле Михајловић 285.

Александар Стојадиновић 444.

Петар Предразовић 477.

Иван Тешић 478.

Милан Папрић 541.

Никола Ковобарић 541.

Вести.

30. 62. 78. 95. 125. 158. 190. 221. 253. 285. 319. 348. 379. 412. 443. 476. 509. 541. 577. 608. 640. 653. 678. 705. 740.

Одговори уредништва.

62. 350. 445. 610. 642. 708. 741.

Послате књиге на приказ.

62. 79. 126. 159. 222. 285. 379. 413. 478. 510. 542. 577. 708. 741.

Књижевни огласи и позиви на претплату.

31. 63. 95. 125. 126. 127. 191. 222. 223. 255. 286. 287. 319. 350. 351. 380. 478. 510. 542. 578. 642. 743. 709. 764. 765.